

**T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TDE-Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Türk Halk Bilimi Bilim Dalı**

**ÖZBEK MİZAHINDA NASREDDİN HOCA TİPİ VE
FIKRALARI**

DOKTORA TEZİ

Erhan SOLMAZ

DANIŞMANI: Prof. Dr. Nerin YAYIN

İZMİR-2016

**T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TDE-Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Türk Halk Bilimi Bilim Dalı**

**ÖZBEK MİZAHINDA NASREDDİN HOCA TİPİ VE
FIKRALARI**

DOKTORA TEZİ

Erhan SOLMAZ

JÜRİ ÜYELERİ

Prof. Dr. Nerin YAYIN

Prof. Dr. Işıl ALTUN

Doç. Dr. Mehmet TEMİZKAN

Doç. Dr. Metin ARIKAN

Doç. Dr. Şerife YALÇINKAYA

İZMİR-2016

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum “Özbek Mizahında Nasreddin Hoca Tipi ve Fıkraları” adlı doktora tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Erhan SOLMAZ

T.C.EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA
TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

ÖĞRENCİNİN

Adı Soyadı : ERHAN SOLMAZ
Numarası : 9212000386
Anabilim Dalı : TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI/TÜRK HALK BİLİMİ
Tez Başlığı (Türkçe) : ÖZBEK MİZAHINDA NASREDDİN HOCA TİPİ VE FIKRALARI
Tez Başlığı (İngilizce) : THE ANECDOTES AND FIGURE OF NASREDDİN HODJA IN UZBEK HUMOR
Tez Savunma Tarihi : 21. 04. 2016

Tez Başlığı Değişikliği Varsa Yeni Başlık:

JÜRİ ÜYELERİ

Jüri Başkanı

Unvan, Adı, Soyadı : Prof. Dr. Nerin YAYIN
Karar : Başarılı Başarısız Düzeltme
İmza : .....

Jüri Üyesi (Tez İzleme Komitesi Üyesi)

Unvan, Adı, Soyadı : Doç. Dr. Şerife YALÇINKAYA
Karar : Başarılı Başarısız Düzeltme
İmza : .....

Jüri Üyesi (Tez İzleme Komitesi Üyesi)

Unvan, Adı, Soyadı : Doç. Dr. Mehmet TEMİZKAN
Karar : Başarılı Başarısız Düzeltme
İmza : .....

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Prof. Dr. Işıl ALTUN
Karar : Başarılı Başarısız Düzeltme
İmza : .....

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Doç. Dr. Metin ARIKAN
Karar : Başarılı Başarısız Düzeltme
İmza : .....

TEZ HAKKINDA JÜRİNİN GENEL GÖRÜŞÜ

(Jüri Başkanı Tarafından Doldurulacaktır)

Tez savunması sonucunda öğrenci tarafından hazırlanan çalışma;

Oybirliğiyle
Oy çokluğuyla

Başarılıdır

Düzeltilmelidir

Başarısızdır

- Bu tutanak üç (3) işgünü içerisinde jüri üyelerinin raporlarıyla beraber Anabilim Dalı Başkanlığı üst yazısıyla Enstitü Müdürlüğüne gönderilmelidir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	xix
GİRİŞ.....	1
A. FIKRA.....	1
A. 1. Fıkra Türü Hakkında.....	1
A. 1. 1. Türk Fıkralarının Genel Özellikleri.....	3
A. 1. 1. 1. Fıkraların Konuları ve İçerikleri.....	4
A. 1. 1. 2. Fıkraların Yapı ve Şekil Özellikleri.....	5
A. 1. 1. 3. Fıkraların Anlatımı ve Anlatıcılar.....	7
A. 1. 1. 4. Fıkralarda Zaman ve Mekân.....	8
A. 1. 1. 5. Fıkraların İşlevi.....	9
A. 1. 2. Özbeklerde Fıkra.....	11
A. 2. Fıkra Tipleri Hakkında.....	12
A. 2. 1. Fıkralarda Tip ve Şahıs.....	13
B. GÜLME VE MİZAH.....	14
B. 1. Gülme.....	14
B. 1. 1. Gülmenin Tanımları.....	14
B. 1. 2. Gülmenin Özellikleri.....	24
B. 1. 2. 1. Toplumsal Özelliği.....	24
B. 1. 2. 2 Saldırganlık Özelliği.....	26
B. 2. Mizah.....	27
B. 2. 1. Mizahın Tanımları.....	27
B. 2. 2. Mizah Çeşitleri.....	34
B. 2. 2. 1. Nükte.....	34

B. 2. 2. 2. Hiciv	35
B. 2. 2. 3. Şaka	36
B. 2. 2. 4. Tahkir.....	36
B. 2. 2. 5. İroni.....	37
B. 2. 2. 6. İstihza	37
B. 2. 2. 7. Alay.....	37
B. 2. 2. 8. Espri	38
B. 2. 2. 9. Fıkra	38
B. 2. 2. 10. Acı Şaka (Kara Mizah).....	39
C. FIKRA ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	41
C. 1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	41
C. 1. 1. Kitaplar	41
C. 1. 2. Makale ve Bildiriler.....	44
C. 1. 3. Tezler	48
C. 1. 3. 1. Yüksek Lisans Tezleri	48
C. 1. 3. 2. Doktora Tezleri	50
C. 1. 4. Sözlükler.....	52
C. 1. 5. Ansiklopediler	53
C. 2. Türkiye Dışında Fıkra İle İlgili Çalışmalar	55
C. 2. 1. Kitaplar	55
C. 2. 2. Makaleler	58
C. 2. 3. Sözlükler.....	59
C. 2. 4. Ansiklopediler	59
D. NASREDDİN HOCA FIKRALARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR	60

D. 1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	60
D. 1. 1. Kitaplar	60
D. 1. 2. Makaleler ve Bildiriler	63
D. 1. 3. Tezler	71
D. 1. 3. 1. Yüksek Lisans Tezleri	71
D. 1. 3. 2. Doktora Tezleri	73
D. 2. Türkiye Dışında.....	74
D. 2. 1. Özbekistan Sahasında	74
D. 2. 1. 1. Kitaplar.....	74
I. BÖLÜM	
İÇERİKLERİ BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI.....	78
I. 1. Dinî Fıkralar	83
I. 1. 1. Adak/Kurban	83
I. 1. 2. Bayramlar	85
I. 1. 3 İslam’ın Şartları.....	86
I. 1. 3. 1. Oruç.....	86
I. 1. 3. 2. Namaz.....	87
I. 1. 3. 3. Hac.....	88
I. 1. 4. Dinî - Felsefî Mevzular	88
I. 2. Siyasî Fıkralar	90
I. 3. Tarihî Fıkralar.....	93
I. 3. 1. Tarihî Dönem ve Hanlıklar Bağlamında	93
I. 3. 1. 1. Çağatay Hanlığı.....	93
I. 3. 1. 2. Timurîler.....	94
I. 3. 1. 3. Buhara Hanlığı	97

I. 3. 1. 4. Abbasiler	98
I. 3. 2. Kişiler Bağlamında	100
I. 3. 2. 1. Meşreb	100
I. 3. 2. 2. Ali Şir Nevayi.....	102
I. 3. 2. 3. Efendi	105
I. 3. 2. 4. İlhamcan	131
I. 3. 2. 5. Han (Şah Han- Şeybani).....	132
I. 3. 2. 6. Emir Timur.....	133
I. 3. 2. 7. Abbasi Halifesi.....	134
I. 3. 2. 8. Abdüllatif.....	135
I. 4. Geleneksel Hayatla İlgili Fıkralar	136
I. 4. 1. Düğün.....	136
I.4. 2. Şölen	137
I. 4. 3. Ölüm.....	138
I. 4. 4. Misafirperverlik	140
I. 5. Sosyal İlişkilerle İlgili Fıkralar	142
I. 5. 1. Komşuluk İlişkileri	142
I. 5. 2. Aile İçi İlişkiler.....	144
I. 5. 3. Arkadaşlık İlişkileri.....	147
I. 6. Ekonomik Problemler ve İlişkilerle İlgili Fıkralar	149
I. 6. 1 . Ekonomik Problemler	149
I. 6. 1. 1. Geçim Sıkıntısı.....	149
I. 6. 1. 2. Hırsızlık.....	150
I. 6. 1. 3. Cimrilik	151
I. 6. 2. Ekonomik İlişkiler	152

I. 6. 2. 1. Alacak-Verecek İlişkileri.....	152
I. 6. 2. 2. Ticaret İlişkileri.....	153
1. 7. Hukukla İlgili Fıkralar	154
I. 8. Fal, Büyü ve Burç İle İlgili Fıkralar	157
I. 9. Dünya, Gökyüzü Cisimleri ve Coğrafi Oluşumlarla İlgili Fıkralar	158
I. 9. 1. Dünya	158
I. 9. 2. Gökyüzü Cisimleri	159
I. 9. 2. 1. Güneş.....	159
I. 9. 2. 2. Ay.....	159
I. 9. 2. 3. Yıldız	160
I. 9. 3. Coğrafi Oluşumlar	160
I. 10. Mesleklerle İlgili Fıkralar	160
I. 11. Hayvanlarla İlgili Fıkralar	161
I.12. İmtihanla İlgili Fıkralar.....	162
I. 13. Sosyal Düzenin Bozukluğu ile İlgili Fıkralar	163

II. BÖLÜM

TARİHÎ KİŞİLER VE OLAYLAR BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI.....	171
II. 1. Hanlıklar ve Olaylar Bağlamında	175
II. 1. 1. Buhara Hanlığı	175
II. 1. 2. Çağatay Hanlığı.....	176
II. 1. 3. Timurîler	176
II. 1. 4. Abbasiler	177
II. 2. Kişiler Bağlamında	177
II. 2. 1. Tarihî dönemi belli olan fıkralar	177

II. 2. 1. 1. Efendi.....	177
II. 2. 1. 2. Ali Şir Nevayi	192
II. 2. 1. 3. Emir Timur	192
II. 2. 1. 4. Han (Şah Han-Şeybani)	194
II. 2. 1. 5. İlhamcan	195
II. 2. 1. 6. Abbasi Halifesi	195
II. 2. 1.7. Buhara Emiri	196
II. 2. 1. 8. Meşreb	196
II. 2. 2. Tarihî dönemi belli olmayan fıkralar	197
II. 2. 2. 1. Vali	197
II. 2. 2. 2. Padişah.....	198
II. 2. 2. 3. Abdüllatif.....	200
II. 2. 2. 4. Şehrin Hakimi.....	201
II. 2. 2. 5. Şamuy	201
II. 2. 2. 6. Ölmez Han.....	202
II. 2. 2. 7. Holhola Hocayev	202
II. 2. 2. 8. Selime.....	203
II. 2. 2. 9. Mukumiy	203

III. BÖLÜM

İŞLEVLERİ BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI	208
III.1. Tenkit etme - Eleştirme	217
III. 2. Güldürme Eğlendirme	222
III. 3. Yol Gösterme Nasihat Etme	223
III. 4. Öğretme- Bilgilendirme	224
III. 5. Meydan Okuma- Tehdit	225

III. 6. Açıklama- İzah Etme 226

III. 7. Üstünlük Sağlama 226

IV. BÖLÜM

"TARİHİ YENİDEN KURMA METODU" BAĞLAMINDA ÖZBEK
EFENDİ FIKRALARI..... 239

IV. 1 Mitolojik Döneme Atıfta Bulunanlar 241

IV. 2. Tarihi Dönemlere Atıfta Bulunanlar 243

IV. 2. 1. Kişiler Bağlamında 243

IV. 2. 1. 1. Timur..... 243

IV. 2. 1. 2. Ali Şir Nevayi..... 244

IV. 2. 1. 3. Han (Şah Han- Şeybani)..... 245

IV. 2. 1. 4. İlhamcan..... 245

IV. 2. 1. 5. Meşreb 246

IV. 2. 1. 6. Efendi 247

IV. 2. 2. Hanlıklar Bağlamında 262

IV. 2. 2. 1. Buhara Hanlığı 262

IV. 2. 2. 2. Çağatay Hanlığı..... 262

IV. 2. 2. 3. Timuriler 263

IV. 2. 2. 4. Abbasi Halifesi..... 264

IV. 3. Sosyal Hayata Atıfta Bulunanlar 265

IV. 3. 1. Geleneksel Hayat..... 265

IV. 3. 1. 1. Kız isteme, düğün 265

IV. 3. 1. 2. Şölen, Ziyafet 265

IV. 3. 1. 3. Ölüm 266

IV. 3. 1. 4. Misafirperverlik 267

IV. 3. 2. Dinî Hayat.....	268
IV. 3. 2. 1. Dinî Kural ve İnançlar Bağlamında	268
IV. 3. 2. 1. 1. Adak/ Kurban.....	268
IV. 3. 2. 1. 2. Bayramlar.....	268
IV. 3. 2. 2. İslamî Şartlar Bağlamında	269
IV. 3. 2. 2. 1. Oruç.....	269
IV. 3. 2. 2. 2. Namaz.....	269
IV. 3. 2. 2. 3. Hac	271
IV. 3. 2. 3. Dinî- Felsefi Konular Bağlamında.....	271

V. BÖLÜM

İÇERDİĞİ ŞAHISLAR BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ

FIKRALARI.....	277
V. 1. Kimliği Belli Olanlar.....	278
V. 1. 1. Efendi.....	278
V. 1. 1. 1. Efendi Kimliği İle Ortaya Çıkanlar	278
V. 1. 1. 2. Başka Meslek Sahibi Olarak Ortaya Çıkanlar	293
V. 1. 1. 2. 1. Müderris.....	293
V. 1. 1. 2. 2. Vezir	294
V. 1. 1. 2. 3. Fırıncı	294
V. 1. 1. 2. 4. Çorbacı.....	295
V. 1. 1. 2. 5. Doktor	295
V. 1. 1. 2. 6. İşçi.....	296
V. 1. 1. 2. 7. Müzisyen	296
V. 1. 1. 2. 8. Kadı.....	297
V. 1. 1. 2. 9. Falcı	297

V. 1. 1. 2. 10. Berber.....	298
V. 1. 1. 2. 11. Boyacı.....	298
V. 1. 1. 2. 12. İnşaat Mühendisi.....	299
V. 1. 1. 2. 13. Yazar	299
V.1.1.2.14. İşletme Müdürü	299
V.1.1.2.15. Radyocu	300
V.1.1.2.16. Reis.....	300
V. 1. 1. 2. 17. Öğretmen	300
V. 1. 2. Tarihî Şahıslar	301
V. 1. 2. 1. Ali Şir Nevayi	301
V. 1. 2. 2. Emir Timur	302
V. 1. 2. 3. İlhamcan	303
V. 1. 2. 4. Han (Şah Han- Şeybani Han)	304
V. 1. 2. 5. Meşreb	305
V. 1. 2. 6. Buhara Emiri	305
V. 1. 2. 7. Abbasi Halifesi	306
V. 2. Kimliği Belli Olmayanlar	306
V. 2. 1. Aldar Köse.....	306
V. 2. 2. Ölmez Han.....	307
V. 2. 3. Mukumiy	307
V. 2. 4. Abdüllatif	307
V. 2. 5. Şamuy	308
V. 2. 6. Holhoca Hocaev	309
V. 2. 7. Selime.....	309

VI. BÖLÜM

ZAMAN BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI.....	315
VI. 1. Belli Bir Zaman Dilimini İçeren Fıkralar	320
VI. 1. 1. Ali Şir Nevayi Dönemi	320
VI. 1. 2. Emir Timur Dönemi	320
VI. 1. 3. İlhamcan Dönemi.....	321
VI. 1. 4. Han (Şah Han-Şeybani) Dönemi	322
VI. 1. 5. Buhara Hanlığı Dönemi.....	323
VI. 1. 6. Abbasiler Dönemi	323
VI. 1. 7. Meşreb Dönemi	323
VI. 2. Belli Bir Zaman Dilimini İçermeyen Fıkralar	325
VI. 2. 1. “Bir gün... diye başlayanlar	325
VI. 2. 2. “Günün birinde.. diye başlayanlar	328
VI. 2. 3. “Bir gece... diye başlayanlar	328
VI. 2. 4. “Bir hafta... diye başlayanlar	329
VI. 2. 5. “Bir yıl... diye başlayanlar.....	329
VI. 2. 6. “Sabahleyin... diye başlayanlar	329
VI. 2. 7. “Akşamleyin... diye başlayanlar	329
VI. 2. 8. “Gece gündüz... diye başlayanlar	329
VI. 2. 9. “Gündüz... diye başlayanlar.....	329
VI. 2. 10. “Kışın... diye başlayanlar	330
VI. 2. 11. “Yazın... diye başlayanlar	330
VI. 2. 12. “Ertesi gün... diye başlayanlar.....	330
VI. 2. 13. “Her gün... diye başlayanlar	330
VI. 2. 14. “Bir saat... diye başlayanlar	331

VI. 2. 15. “Yarım... diye başlayanlar	331
VI. 2. 16. “Bugün... diye başlayanlar	331
VI. 2. 17. “Bir zaman... diye başlayanlar	331
VI. 2. 18. “Gece... diye başlayanlar	332
VI. 2. 19. “Günlerin birinde... diye başlayanlar	332
VI. 3. Hiçbir zaman kavramını içermeyenler.....	333

VII. BÖLÜM

MEKÂN BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI.....	346
VII. 1. Geniş Mekânlar	351
VII. 2. Dar Mekânlar	351
VII. 2. 1. Dar-Açık.....	352
VII. 2. 1. 1. Yol	352
VII. 2. 1. 2. Avlak, av	355
VII. 2. 1. 3. Nehir	355
VII. 2. 1. 4. Bahçe.....	355
VII. 2. 1. 5. Tarla.....	356
VII. 2. 1. 6. Sokak.....	356
VII. 2. 1. 7. Köy	357
VII. 2. 1. 8. Düğün Yeri	357
VII. 2. 1. 9. Köprü.....	357
VII. 2. 1. 10. Bağ.....	357
VII. 2. 1. 11. Sarayın Yanı.....	357
VII. 2. 1. 12. Cenaze Töreni	357
VII. 2. 1. 13. Para bulan Tepesinde.....	358
VII. 2. 1. 14. Mescit Önü	358

VII. 2. 1. 15. Kapı önü- yanı.....	358
VII. 2. 1. 16. Pazar	358
VII. 2. 1. 17. Kavağın Yanı.....	359
VII. 2. 1. 18. Mahalle	359
VII. 2. 1. 19. Mezarlık.....	359
VII. 2. 1. 20. Irmak Kenarı/ Dere Yanı.....	359
VII. 2. 1. 21. Avlu	359
VII. 2. 1. 22. Deniz Kenarı	360
VII. 2. 1. 23. Kanalın Tepesi	360
VII. 2. 1. 24. Binanın Arkası	360
VII. 2. 1. 25. Arıkta	360
VII. 2. 1. 26. Efendinin Yanı	360
VII. 2. 1. 27. Meydan	360
VII. 2. 1. 28. Duvarın Yanında	360
VII. 2. 1. 29. Cimri ve Yahudilerin Yanında	360
VII. 2. 2. Dar-Kapalı	361
VII. 2. 2. 1. Metro-Otobüs-Tren-Tramvay	361
VII. 2. 2. 2. Mahkeme	361
VII. 2. 2. 3. Saray	362
VII. 2. 2. 4. Ev.....	363
VII. 2. 2. 5. Zindan.....	367
VII. 2. 2. 6. Dükkân	367
VII. 2. 2. 7. Çadır	367
VII. 2. 2. 8. Mescit, Cami.....	368
VII. 2. 2. 9. Hamam	369

VII. 2. 2. 10. Medrese.....	369
VII. 2. 2. 11. Mezar	369
VII. 2. 2. 12. Han.....	369
VII. 2. 2. 13. Değirmen	369
VII. 2. 2. 14. Ambar	369
VII. 2. 2. 15. Berber Dükkanı	370
VII. 2. 2. 16. Meyhane	370
VII. 2. 2. 17. Misafirhane	370
VII. 2. 2. 18. Kiraathane.....	370
VII. 2. 2. 19. Mağaza.....	370
VII. 2. 2. 20. Okul.....	370
VII. 2. 2. 21. Salon.....	370
VII. 2. 2. 22. Kilise	370
VII. 2. 2. 23. Kümes	371
VII. 2. 2. 24. Falcı.....	371
VII. 2. 2. 25. At Çiftliği.....	371
VII. 2. 2. 26. Ağıl/Ahır	371
VII. 2. 2. 27. İşyeri	371
VII. 2. 2. 28. Doktor	371
VII. 2. 2. 29. Radyo İstasyonu.....	371
VII. 2. 2. 30. Araba	371
VII. 2. 2. 31. Kuyu.....	371
VII. 2. 2. 32. Gemi.....	372
VII. 2. 2. 33. Fabrika	372
VII. 2. 2. 34. Gazete	372

VIII. BÖLÜM

ANLATIDA GEÇEN HAYVANLAR BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI.....	378
VIII. 1. Yük ve Binek Hayvanları	378
VIII. 1. 1. Eşek.....	378
VIII. 1. 2. At	380
VIII. 1. 3. Deve.....	381
VIII. 1. 4. Fil.....	381
VIII. 2. Vahşi Hayvanlar.....	381
VIII. 2. 1. Kurt.....	381
VIII. 2. 2. Tilki.....	381
VIII. 2. 3. Timsah	381
VIII. 2. 4. Ayı	381
VIII. 3. Asalaklar-Zararlı Hayvanlar	382
VIII. 3. 1. Sinek.....	382
VIII. 3. 2. Fare	382
VIII. 3. 3. Yılan	382
VIII. 4. Evcil Hayvanlar	382
VIII. 4. 1. Koyun.....	382
VIII. 4. 2. Keçi.....	382
VIII. 4. 3. Papağan	383
VIII. 4. 4. İnek.....	383
VIII. 4. 5. Kedi.....	383
VIII. 4. 6. Köpek.....	383
VIII. 4. 7. Bülbül.....	384

VIII. 5. Kümes Hayvanları.....	384
VIII. 5. 1. Hindi.....	384
VIII. 5. 2. Tavşan.....	384
VIII. 5. 3. Horoz.....	384
VIII. 5. 4. Tavuk.....	384
VIII. 5. 5. Kaz.....	385
VIII. 6. Av Hayvanları.....	385
VIII. 6. 1. Bildircin.....	385
VIII. 6. 2. Balık.....	385
VIII. 6. 3. Av Kuşu.....	385
VIII. 7. Diğer.....	385
VIII. 7. 1. Baykuş.....	385
VIII. 7. 2. Arı.....	385
VIII. 7. 3. Leylek.....	385
VIII. 7. 4. Karga.....	386

IX. BÖLÜM

ULAŞIM ARAÇLARI BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI.....	388
IX. 1. Teknolojik Araçlar.....	388
IX. 1. 1 Otobüs.....	388
IX. 1. 2. Araba.....	388
IX. 1. 3. Tramvay.....	389
IX. 2. Hayvanlar.....	389
IX. 2. 1. At.....	389
IX. 2. 2. Eşek.....	389
IX. 2. 3. Deve.....	390

X. BÖLÜM

AİLE KURUMU BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI..... 392

XI. BÖLÜM

FORMEL İFADELER BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI..... 396

XI. 1. İfade Bağlamında Tekrarlar 397

XI. 1. 1. Günün birinde..... 397

XI. 1. 2. Adamın biri 397

XI. 1. 3. Evvelce 398

XI. 1. 4. Bir gün 398

XI. 1. 5. Bir gece..... 402

XI. 1. 6. Bir hafta 402

XI. 1. 7. Bir yıl..... 402

XI. 1. 8. Sabahleyin..... 402

XI. 1. 9. “Akşamleyin... diye başlayanlar 402

XI. 1. 10. “Gece gündüz... diye başlayanlar 402

XI. 1. 11. “Gündüz... diye başlayanlar..... 403

XI. 1. 12. “Kışın... diye başlayanlar 403

XI. 1. 13. “Yazın... diye başlayanlar 403

XI. 1. 14. “Ertesi gün... diye başlayanlar..... 403

XI. 1. 15. “Her gün... diye başlayanlar 403

XI. 1. 16. “Bir saat... diye başlayanlar 404

XI. 1. 17. “Yarın... diye başlayanlar 404

XI. 1. 18. “Bugün... diye başlayanlar 404

XI. 1. 19. “Bir zaman... diye başlayanlar 404

XI. 1. 20. “Gece... diye başlayanlar 405

XI. 1. 21. “Günlerin birinde... diye başlayanlar	405
XI. 2. Sayı Bağlamında Tekrarlar	406
XI. 2. 1. Üç.....	406
XI. 2. 2. Beş (5).....	407
XI. 2. 4. Kırk	408

XII. BÖLÜM

YAPILARI BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI	413
XII. 1. Giriş.....	415
XII. 2. Gelişme.....	457
XII. 3. Sonuç.....	488
XII. 3. 1. Şaşırtma Tekniği İle Biten Fıkralar	489
XII. 3. 1. 1. Emir Timur	489
XII. 3. 1. 2. Ali Şir Nevai	491
XII. 3. 1. 3. Meşreb	491
XII. 3. 1. 4. İlhamcan	492
XII. 3. 1. 5. Ölmezhan.....	492
XII. 3. 2. Atasözü ile Biten Fıkralar	492
XII. 3. 3. Diğer	494

XIII. BÖLÜM

GÜLME VE MİZAH TEORİLERİ BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI.....	536
XIII. 1. Gülme Teorileri Bağlamında.....	536
XIII. 1. 1. Durum komiği bağlamında	540
XIII. 1. 2. Hareket komiği bağlamında	548
XIII. 1. 3. Söz Komiği Bağlamında	548

XIII. 1. 4. Karakter Komiği Bağlamında	549
XIII. 2. Mizah Teorileri Bağlamında	559
XIII. 2. 1. Üstünlük Teorisi Bağlamında	566
XIII. 2. 2. Uyumsuzluk Teorisi Bağlamında	578
XIII. 2. 3. Rahatlama Teorisi Bağlamında	586
XIII. 3. Diğer Mizah Teorileri ve Mizah Çeşitleri Bağlamında Özbek Efendi Fıkraları	593
XIII. 3. 1. Nükte	594
XIII. 2. 2. İroni	601
XIII. 3. 3. Şaka	604
XIII. 3. 4. Alay	605
XIII. 3. 5. Hiciv	606
XIII. 3. 6. Hezl	610
XIII. 3. 7. İğne	610

XIV. BÖLÜM

ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI İLE ANADOLU NASREDDİN HOCA FIKRALARI ARASINDAKİ BENZERLİKLER	613
SONUÇ	630
İNDEKS	633
KAYNAKÇA	635
METİNLER	656
ÖZET	1026
ABSTRACT	1027

ÖN SÖZ

Her milletin kendisini diğerlerinden ayıran, onu farklı kılan hatta bir çeşit tanımlı diyebileceğimiz özellikleri vardır. “Genetik Kodlar” ya da “Kültürel Genetik” diyebileceğimiz bu özellikler, o toplumun kültürel unsurları ve bu unsurlara bağlı değer yargıları olacağı ortadadır. Ait olduğu toplumun kimliğini de yansıtan söz konusu görünümün sözlü geleneğe yansması ise, işin bir başka boyutudur.

Türkler için de aynı durum söz konusudur. Nitekim tarih boyunca nice devletler kurmuş Türk milletine özgü, onu diğer dünya milletlerinden ayıran, onun kimliğini ortaya koyan bu hususun mit, destan, masal, hikâye başta olmak üzere bütün sözlü ürünlerine, bu ürünlerin ortaya çıkmasını sağlayan siyasi, sosyal, ekonomik ve geleneksel hayatının hemen her alanına aksetmesi gayet doğal olup fıkra da bunlardan birini teşkil etmektedir. Çünkü fıkralarımız kültürel yaşantımızın çeşitli cephelerini bize sadece sunmakla kalmaz aynı zamanda söz konusu alanlardaki değer yargılarımızı da yansıtır.

Bu bağlamda biz de doktora çalışmamızın konusunu fıkra deyince akla ilk gelen Nasreddin Hoca fıkraları üzerinde çalışarak hem Türk kimliğinin bu renkli yönüne bir kere daha dikkati çekmek hem de bu çalışmayı Özbek Efendi fıkraları üzerinde yaparak Türk Dünyasının birliği ve dirliğine katkıda bulunmak istedik. Çeşitli yönlerden ele alacağımız ve “Özbek Efendi Fıkraları” adını verdiğimiz çalışmamız Giriş hariç on dört bölüm halinde düzenlenmiştir:

Giriş’i dört alt başlığa ayırarak vermeyi uygun gördük: “Fıkra” adını taşıyan kısımda söz konusu türe ait çeşitli tanımlara yer verirken “Gülme ve Mizah” başlığı kısmında güleme ile mizah üzerinde yapılan tanımlar kadar her iki konunun birbirinden farklı yönlerine dikkat çekmek istedik. Bu bölümün üçüncü kısmında genel anlamda fıkra türü, dördüncü kısmında ise Nasreddin Hoca fıkraları üzerinde yurtiçinde ve yurtdışında yapılan çalışmalara yer vermemiz ise söz konusu tür ile gülme ve mizahın ilişkisini bir kere daha gözler önüne sermeyi amaç edinmiştir.

Tezimizin I. Bölümü “İçerikleri Bağlamında Özbek Efendi Fıkraları” adını taşımakta olup kaynak olarak kullandığımız kitapta yer alan 888 fikranın konularına

göre sınıflandırılması şeklindedir. Bu bağlamda söz konusu bölüm “Dini Kural ve İnançları İçeren Fıkralar”, “Siyasi Fıkralar”, “Tarihi Fıkralar”, “Sosyal Hayatla İlgili Fıkralar”, “Geleneksel Hayatla İlgili Fıkralar”, “Ekonomik Problemler ve İlişkilerle İlgili Fıkralar”, “Hukukla İlgili Fıkralar”, “Fal, Büyü ve Burçlarla İlgili Fıkralar”, “Dünya, Gökyüzü Cisimleri ve Coğrafi Oluşumlarla İlgili Fıkralar”, “Mesleklerle İlgili Fıkralar”, “Hayvanlarla İlgili Fıkralar”, “İmtihanla İlgili Fıkralar” ve “Diğer” olmak üzere on üç başlık altında değerlendirilmiştir.

“Tarihî Kişiler ve Olaylar Bağlamında Özbek Efendi Fıkraları” başlığıyla verdiğimiz ikinci bölüm Özbek Efendi fıkralarındaki tarihi unsurlara dikkat çekmeyi hedeflemiştir ve “Hanlıklar ve Olaylar Bağlamında” ve “Kişiler Bağlamında” kısımları, tamamen bu hedefe yöneliktir. Bölümümüzün “Tarihî Dönemi Belli Olmayan” başlığını taşıyan kısmı ise Özbek Efendi fıkralarında belli bir tarihi dönemi işaret etmeyip hemen her döneme uyabilen fıkraların da bulunduğunu göstermek için verilmiştir.

“İşlevleri Bağlamında Özbek Efendi Fıkraları” adını taşıyan III. Bölüm söz konusu Türk boyunun fıkralarının işlevlerine göre değerlendirilmesi ve tespit edilen işlevlere göre 888 fıkranın yedi başlık altında, örnekleriyle verilmesi şeklindedir.

Çalışmamızın IV. Bölümünde Özbek Efendi Fıkraları hangi kültürel dönemleri içerdiğine bakılarak söz konusu fıkraların Tarihi Yeniden Kurma Metodu bağlamında değerlendirilmesi, bir yerde Özbek Efendi fıkralarının Türk Dünyası ve Özbek tarihinden taşıdığı izlere dikkat çekilmesi hedeflenmiştir. “Tarihi Yeniden Kurma Metodu Bağlamında Özbek Efendi Fıkraları” adını taşıyan bu bölüm “Mitolojik Döneme Atıfta Bulunanlar”, “Tarihî Dönemlere Atıfta Bulunanlar” ve “Dinî Hayata Atıfta Bulunanlar” olmak üzere üç alt başlık altında verilmiştir.

“İçerdiği Şahıslar Bağlamında Özbek Efendi Fıkraları” başlığıyla verdiğimiz V. Bölüm “Kimliği Belli Olanlar” ve “Kimliği Belli Olmayanlar” diye iki grupta değerlendirilmiş; ilk başlık altında yer alan kişiler, çeşitli kaynaklardan elde ettiğimiz bilgilerle tanıtılmıştır.

Tezimizin VI. Bölümü Özbek Efendi Fıkralarının içerdiği zaman kavramları bağlamında değerlendirilmesi şeklinde “Belli Bir Zaman Dilimini İçerenler”, “Belli Bir

Zaman Dilimini İçermeyenler” Şeklinde iki alt başlıkta incelenmiş olup “Zaman Bağlamında zbek Efendi Fıkraları” adını taşımaktadır.

“Mekân Bağlamında zbek Efendi Fıkraları” adını taşıyan VII. Bölümde zbek Efendi Fıkraları içerdiği mekân kavramları bağlamında incelenmiş; söz konusu mekân kavramları “Geniş Mekânlar”, “Dar Mekânlar” olarak iki grup halinde değerlendirilmiştir.

Çalışmamızın VIII. Bölümünde zbek Efendi Fıkralarında geçen hayvanları tespit ettik ve “Yk ve Binek Hayvanları”, “Vahşi Hayvanlar”, “Asalaklar-Zararlı Hayvanlar”, “Evcil Hayvanlar”, “Kümes Hayvanları”, “Av Hayvanları”, “Diğer” olmak üzere yedi başlık altında değerlendirdiğimiz bu bölümü ise “Anlatıda Geçen Hayvanlar Bağlamında zbek Efendi Fıkraları” olarak adlandırdık.

“Ulaşım Araçları Bağlamında zbek Efendi Fıkraları” başlığını verdiğimiz ve “Teknolojik Araçlar”, “Hayvanlar” olarak iki alt başlıkta değerlendirdiğimiz IX. Bölümde söz konusu anlatılarda ulaŐımın hangi araçlarla sağlandığı incelenip değerlendirilmiştir.

Çalışmamızın X. Bölümünde zbek Efendi Fıkralarının aile ve akrabalık kurumuna bakışı üzerinde durulmuş; “Aile Kurumu” ve “Akrabalık Kurumu” olarak gruplandırdığımız bu bölüm “Aile ve Akrabalık Kurumuna Bakış Açısı Bağlamın zbek Efendi Fıkraları” diye adlandırılmıŐtir.

Tezimizde XI. Bölüm olarak düzenlediğimiz ve “Formel İfadeler Bağlamında zbek Efendi Fıkraları” başlığıyla verdiğimiz bu bölümde söz konusu fıkralarda geçen formeller incelenip tespit edilmiş; bu formeller “İfade Bağlamında Formeller” ve “Sayı Bağlamında Formeller Şeklinde iki grupta değerlendirilmiştir.

“Yapıları Bağlamında zbek Efendi Fıkraları” olarak adlandırdığımız XII. Bölüm zbek Efendi Fıkralarının “Giriş”, “Gelişme” ve “Sonuç” olarak üç alt bölüm halinde düzenlenip incelenmesi Őeklinededir.

Çalışmamızın XIII. Bölümünü “Gülme ve Mizah Teorileri Bağlamında zbek Efendi Fıkraları”nın incelenmesine ayırdık. “Gülme (Komik) Teorileri” ve “Mizah

Teorileri” şeklinde iki başlık altında düzenlediğimiz bu bölümde Özbek Efendi Fıkraları –anlaşılacağı üzere- hem komik hem de mizah teorileri bağlamında iki ayrı incelemeye tabi tutulmuştur.

On dördüncü ve son bölüm olan “Özbek Efendi Fıkraları ve Anadolu Nasreddin Hoca Fıkraları Arasındaki Ortaklıklar ” adlı başlık altında ise tespit ettiğimiz yirmi beş Özbek Efendi fıkrasının Anadolu Sahası Nasreddin Hoca fıkraları arasındaki yakınlık gösterilmek istenmiştir. Bu bağlamda yakınlığı olan iki fikradan önce Özbek sahasına ait olanı daha sonra da Anadolu sahasına ait olan fıkra örnek verilerek söz konusu yakınlık ortaya konulmuştur.

Tez, on dört bölüm halinde düzenlenen bu incelemenin ortaya koyduğu hususları içeren “Sonuç” ile devam etmekte; “Şahıs Adları”, “Din Adları” ve “Türk Halkbilim Terim ve Kavramları”nın yer aldığı “İndeks” kapsamlarına sunulmuş yerlerine, sebeplerine ve hazırlanış amaçlarına göre tasnif edilen “Bibliyografya” ve nihayet incelemeye tabi tutulan 888 fıkranın Türkiye Türkçesine aktarılmış olarak yer aldığı “Metinler” ile sona ermektedir.

Çalışmamız sırasında dikkati çekmek istediğimiz hususları terimlerle bölüm ya da alt başlıkların adları “ ” içinde verilmiş söz konusu tırnak içinde dikkati çekmek istediğimiz bir başka terim veya ifade ise ‘ ’ olarak belirlenmiştir. Bu arada açıklama sırasında tekrara düşmemek için ise aynı kavramı ifade eden farklı kelimelerin kullanılmasına özen gösterilmiştir: Fonksiyon-İşlev, anlam-mana gibi...

Her bölümde Özbek Efendi Fıkralarının incelenmesine geçmeden önce bölümün konusu ile ilgili çeşitli kaynaklardan edindiğimiz bilgileri vermeyi söz konusu fıkraların incelenmesinde esas olarak gördüğümüz inceleme sonrasında elde ettiğimiz verileri birer tablo halinde gösterdiğimizizi, bu bağlamda çalışmamızda on üç tablonun yer aldığını belirtmek istiyoruz.

İnceleme sırasında VI. Bölümdeki “zaman adları”, VII. Bölümdeki “ahıs adları” ve XI. Bölümdeki “formel ifadeler” italik harflerle yazılmış; bu yolla tespit edilen söz konusu unsurlar daha belirgin hale getirilmiştir. Bu arada Giriş kısmında

konu ile ilgili yapılan çalışmalarda eserlerin önce künyesi sonra da eserin içeriği hakkında bilgi verildiğini belirtelim.

Tezimizin Giriş kısmında yer alan ve konumuzla ilgili kaynakların verildiği “Yapılan Çalışmalar” başlığında önce söz konusu kaynakların künyesi yer almış daha sonra da o kaynağın kısa bir özeti verilmiştir.

Bölüm başlıklarına göre Özbek Efendi Fıkralarını inceleyip değerlendirirken alt başlıklar halinde düzenlediğimizi, her başlıkla ilgili önce gereken bilgiyi verip o başlığa giren fıkraları –bizim verdiğimiz- kayıt numaralarıyla ve açıklamalarıyla gösterdikten sonra birer örnekle yetindiğimizi, söz konusu örneklemenin bazen başlığın hemen altında bazen de sonunda verildiğini bu arada gereksiz tekrarların önüne geçilmenin de sağlandığını, dikkatlere sunmak istiyoruz.

Yine aynı nedenlere bağlı olarak VII. Ve VIII. Bölümlerdeki başlıklara örnek verilmediğini, VI. Bölümde yer alan “Belli Bir Zaman Dilimin İfade Etmeyenler” ve “Hiçbir Zaman Dilimini İfade Etmeyenler” başlıklarında da aynı yöntemin uygulandığını; bu yolla XII. Bölümde “Formel İfadeler Bağlamında” incelenmesi sırasında oluşacak gereksiz tekrarlardan kaçınmayı amaçladığımız söylemek istiyoruz.

Türk Dünyası birliğine ufak da olsa katkıda bulunduğumuzun bilinci ve sorumluluğunu taşıdığımızı belirtirken fıkraların Türkiye Türkçesine aktarımı sırasında bana yardımlarını esirgemeyen Dilşade Mübarekova'ya üzerinde çalıştığımız metni vererek beni bu konuda yönlendiren Hocam Doç. Dr. Selami Fedakâr'a, çalışmam sırasındaki sabrı, yol göstermekteki ustalığı, bilgisi ve en önemlisi de insana bakış açısıyla hayatımda yeni bir sayfa açan hocam Prof. Dr. Nerin Yayın'a saygılarımı, şükranlarımı sunuyorum.

Erhan SOLMAZ

İzmir, 2016

GİRİŞ

A. Fıkra

A. 1. Fıkra Türü Hakkında

İslamî dönem Türk Kültürünün bilinen ilk yazılı kaynaklarından olan Divânü Lügâti't-Türk'te fıkra kavramı “küg” ve “külüt” terimleriyle karşılanmakta; söz konusu terimler ise; “halk arasında ortaya çıkıp insanları güldüren şey; halk arasında gülünç olan nesne.” şeklinde açıklanmaktadır. (Mahmud, 2006, s. 357). Ferit Devellioğlu'nun Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat'inde fıkra kavramı: “1. Omurga kemiklerinden bir boğum, omur; 2. Bend, madde, paragraf; 3. Kısa hikâye, masal, kıssa; 4. Kanun maddelerinin paragraflarından her biri; 5. Kısım, fasıl, bölüm (Kitap veya eserde); 6. Yazılmış kısa bir haber; 7. Gazetelerde, gündelik hadiselerin kısa ve temiz bir üslupla yazılmış şekli.” biçiminde verilmektedir (Devellioğlu, 1993, s. 265). Arapça asıllı bir kelime olan fikranın, Lehçe-i Osmânî'deki karşılığı ise; “parça, cümle, kısacık hikâye, bend, madde, omurga kemiği”, Kamus-ı Türki'de “1. Omurga kemiği 2. Bir makale ve yazının ayrıca bir kelim veya bahis teşkil eden ve mâkabl ve mâbâdından ayrılabilen parçası 3. Nizam ve kanun veya kavâid-i ilmiyye ve fenniye kitaplarında bend, madde 4. Küçük hikâye, kıssa” gibi anlamlarla verilmiştir. Uygur döneminden itibaren yazılı kaynaklarda “külünç”, “külüş”, “külümsin-” gibi sözcüklerle karşılanan ve kül-kökünden türeyen gülme İslamiyet'in kabulünden sonra “latife, mizah, kıssa, nükte, masal, hikâye” benzeri sözlerle karşılanmış; bunların içerisinde de en çok “latife” kelimesi itibar görmüştür. XV. Yüzyıldn itibaren edebî bir terim olarak ve fıkra kavramını ifade eden “latife” kelimesi, XX. yüzyılın başlarında fikarat(fıkralar) şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Eker, 2009, ss: 108-110). O nedenle XIV. yüzyıldan sonra yazılan bu tür eserlere “letâif veya letâifnâme” adı verilmesi âdet haline gelmiş; söz konusu letâifnâmeler içinde en meşhuru ise Lâmi'î Çelebi'nin yazmış olduğu Letâifnâme ola gelmiştir (Bayraktar, 2010, s. 36).

Cumhuriyet dönemine kadar, “fıkra ve latife” edebiyatımızda yan yana kullanılmış; bu dönemle beraber fıkra terimi daha çok kullanılır olmuştur (Eker, 2009, s:114).

Nitekim Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğü'nde fıkra terimi: “kısa ve özlü anlatımı olan, nükteli, güldürücü hikâye, anekdot.” kısaca ve çok genel olarak açıklanmıştır (TDK, 1998, s. 778).

Fıkranın yukarıda belirttiğimiz tanımlarının yansıra bazı araştırmacıların fıkranın tanımıyla ilgili görüşlerini ise şu şekilde özetleyebiliriz: Agâh Sırrı Levent, “fıkra deyince, ilk hatıra gelen, nükteli, güldürücü çok kısa hikâyeciklerdir.” derken; Faik Reşat ise, fikrayı, “Latifeler hoşça gidecek ve ekseriya gülünecek sözlerle bu yolda nakledilen gerçek-yalan fıkralardır.” şeklinde tanımlar (Levent, 1998, s. 47). Saim Sakaoğlu ise fıkra konusunda “İnsanları bazen güldürmek ve eğlendirmek; bazen de düşündürmek ve ders vermek amacıyla genellikle gerçek olaylara dayanan, kısa nesir şeklindeki halk anlatmalarımızı fıkra diye tanımlayabiliriz.” demektedir. Pertev Naili Boratav'ın, fıkra konusundaki görüşü; “Masala göre kısa, yoğun anlatımlı, belirli bir olaya bağlı, inandırmak ve ikna etmek amacıyla anlatılan, espri cümlesine sahip anlatmalardır.” (Boratav 1969, s. 93) şeklinde iken Antti Aarne ve Stith Thompson gibi masallarla uğraşan bazı araştırmacılar ise fıkraları, masallarla aynı sınıfta incelemiş; söz konusu kategoride değerlendirmişlerdir (Yıldırım, 1999, s. 12).

Fıkra konusunda en geniş tanım Dursun Yıldırım'a ait olup aşağıdaki gibidir: “Fıkra, hikâye çekirdeğini hayattan alınmış bir vak'a veya tam bir fikrin teşkil ettiği kısa ve yoğun anlatımlı, beşeri kusurlarla içtimai ve gündelik hayatta ortaya çıkan kötü ve gülünç hadiseleri çarpıklıkları, zıddiyetleri, eski ve yeni arasındaki çatışmaları sağduyuya dayalı ince bir mizah, hikmetli bir söz, keskin bir istihza yoluyla yansıtan; umumiyetle bir fıkra tipine bağlı olarak nesir diliyle yaratılmış, sözlü edebiyatın müstakil şekillerinden ibaret yaygın epik-dram türündeki realist hikâyelerden her birine verilen isimdir (Yıldırım, 1999, s. 3-12).

Yaptıkları tanımlarını verdiğimiz araştırmacılardan bazıları fıkraları türlere ayırma çalışmalarlarıyla da karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda ilk çalışmayı yapanlardan biri olan Pertev Naili Boratav fıkraları tipleri önüyle değerlendirip,

1. Kişileri belli halk tipleri olan fıkralar,
2. Kahramanları belirsiz fıkralar; (Boratav, 2014, s. 96)

olmak üzere ikiye ayırırken, Saim Sakaoğlu üç başlık altında değerlendirmiştir. Bunlar:

1. Tarihte yaşamış şahıslar etrafında teşekkül eden fıkralar,
2. Bir topluluğu temsil eden tipler etrafında teşekkül eden fıkralar,
3. Eş zamanlı fıkralar. (Sakaoğlu, 1992, s. 57)

Dursun Yıldırım fıkraları yedi başlık altında değerlendirmiştir;

- 1- Ortak şahsiyeti temsil yeteneği kazanan ferdi tipler
- 2-Zümre tipleri
- 3-Azınlık tipleri
- 4-Bölge ve yöre tipleri
- 5-Yabancı fıkra tipleri
- 6-Gündelik fıkra tipleri
- 7-Moda tipleri (Yıldırım, 1999, s. 24)

şeklinde yedi başlık halinde düzenlediği tasnifte fıkralar söz konusu üründe yer alan tipler ile ürünün yaygın olduğu bölge dikkate alınmıştır.

Görüldüğü gibi yapılan tasniflerde fıkralar daha çok kişi-tip üzerinden değerlendirilmektedir. Destanlarda olduğu gibi detaylı bir şekilde değilse de sebep sonuç ilişkisi içinde örülen senaryoda tip ön plana çıkmaktadır.

A. 1. 1. Türk Fıkralarının Genel Özellikleri

Türk edebiyatında fıkrayı değerlendirirken Metin Ekici'nin halk bilgisi ürünlerinin sınıflandırılması noktasında önerdiği; "Metnin Yaratım ve Aktarım Bağlamı Özellikleri, Metnin Şekil ve Yapı Özellikleri, Metnin İçerik, Konu Özellikleri ve Metnin İşlev Özellikleri" (Ekici, 2011, s. 134) ölçütlerini dikkate alarak, fıkraların öncelikle konu ve içerikleri ile yapı ve şekil özellikleri sonra da anlatım ve yaratım ortamı ile işlevine de değinilecektir. Bir başka ifadeyle fıkra öncelikle bu dört unsur çerçevesinde bir fıkra tanımı yapacak olursak; "usta bir anlatıcıya ihtiyaç duyulmaksızın anlatılan,

konusunu günlük hayattan alan, dinleyicisi veya dinleyicileri özel olmamakla birlikte anlatının güldürücü tesiri için sinerjinin mühim olduğu; her zaman, her yerde anlatılabilecek sade ve akıcı bir dile sahip, hiciv ve mizahla donatılmış kısa nesir yapıdan oluşmuş sözlü ürünlerdir.” şeklinde yapabiliriz. Türk fıkralarını inceleyecek olursak:

A. 1. 1. 1. Fıkraların Konuları ve İçerikleri

Dursun Yıldırım, “Türk fıkralarının, işledikleri konular itibarıyla incelendiğinde, yaşanmış veya yaşanması mümkün Türk hayat sahnelerini yansıttığını, bu sahnelerde, insan-insan, insan-toplum ilişkileri ve bu ilişkilerin yarattığı durumların sergilendiğini; fıkra içinde yer alan tiplerin, ilişkilerde, olumlu ve olumsuz durumları belirlemede kullanılan araçlar olduğunu” (Yıldırım, 1999, s. 222) diyerek fıkraların konularının insan ve toplum ilişkileri bağlamında oluşacağını vurgulamıştır. Ayrıca yazar, Türk fıkralarının konuları bakımından üç grupta toplanılmasının mümkün olduğunu belirterek bu durumu şöyle izah eder: “Birinci grupta, inanç ve itikatlarla dinî âdet ve merasimleri, dinî yasakları, hurafe ve din adamlarıyla ilgili olanları; ikinci grupta, idareci tabakayla halk arasında geçen olayları; üçüncü grupta ise aile hukuk, terbiye, yardımlaşma, eğitim vb. konularla ilgili hayat hadiselerini toplayabiliriz.” (Yıldırım, 1999, s. 6)

Gülin Ögüt Eker, Türk fıkralarının konularını:

1. İnsana nesne özelliği veren davranış, nitelik ve kusurlar (ferdî özellikler);
2. Sosyal hayat, idare eden-idare edilenler;
3. Dinî inanç ve uygulamalar;
4. Ahlakî ve ailevî değerler, (Eker, 2003, ss: 80-81) olmak üzere dört ana başlık altında toplamıştır

Cengiz Gökşen ise; “diğer, bütün anlatmaya dayalı türler veya halk edebiyatı ürünlerinde olduğu gibi fıkralar da halkın duygu ve düşüncelerinden doğan ürünlerdir. Anadolu insanı günlük hayatta karşılaştığı çeşitli olay ve durumlara karşı tepkisini fıkralar yoluyla ortaya koymaya çalışmıştır. Dolayısıyla bu ürünlerde halkın ortak

duygu ve düşünceleri, değerleri, hayata bakışı yansıtılır. Bu duruma bağlı olarak fıkraların, içinden çıktığı toplumun günlük hayattaki tutum ve davranışları ile bunlara karşı gösterilen tepkinin göstergesi olduğu söylenebilir. Bu yönüyle Türk fıkraları yaşam gerçeğinin aynasıdır.” (Gökşen, 2003, ss: 43-45) diyerek fıkraların konularının sosyal hayatın hemen her alanından oluşabileceğini, insanların söz konusu ortamlarda karşılaştıkları durumlara fikra yoluyla tepki verdiğini, fikranın insanların hayata bakış açısını ve değer yargısını yansıttığını vurgular.

A. 1. 1. 2. Fıkraların Yapı ve Şekil Özellikleri

Yapı ve şekil bağlamında fıkraların değerlendirilmesi ise bu konuda çalışan araştırmacılar bakımından şu şekilde belirtilmektedir:

Dursun Yıldırım “Türk fıkralarının giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluştuğunu söylemek yanlış olmaz. Bu bölümlerin, diğer türlerin bölümlerine göre oldukça kısa olduğunu görürüz. Bölümler kesin çizgilerle birbirinden ayrılmış değildir. Genellikle fıkraların giriş ve gelişme bölümleri iç içe geçmiş durumdadır.”(Yıldırım, 1999, s. 7) “Her unsur yerli yerinde olmak zorundadır. Şiir ve atasözünde olduğu gibi fıkra da kompozisyon içinde yer alan hiçbir unsurun yerini değiştiremeyiz veya tamamen çıkaramayız. Bu noktada dokunulmazlıkları vardır. Eğer biz, böyle bir değişikliğe gidersek, fikranın estetik yapısını bozmuş oluruz. Çünkü bu halk yaratmaları binlerce yıllık bir kültürün oluşturduğu imbiikten geçerek en mükemmel şeklini almıştır. Bu yapıya dokunduğunuzda hem iç ahengini hem muhteva yapısındaki derinliği kaybetmekte; diğer bir ifadeyle nicelik ve nitelik olarak sahip olduğu ahengi bozulmaktadır. Bir fikra içinde yer alan her unsur, her kelime, sonuçta mizahî, hikmetli bir sözü veya istihzayı yaratmak için kullanılmıştır. Biz bunların birini değiştirir veya çıkarırsak fikranın gayesi anlaşılmaz hâle gelir; söylenmek istenen şey kaybolur gider. Fikra amacına ulaşamaz ve ortadan kalkar.” (Yıldırım, 1999, s. 10) diyerek söz konusu ürünlerin kısa ve yoğun bir anlatı olduğunu, bazen bir olay, bir fikir veya bir durumun açıklanması şeklinde karşımıza çıktığını, fıkraları sağlıklı değerlendirebilmek için sözlü ortamdaki anlatılış biçimini bozmamak gerektiğini vurgulamaktadır.

Cengiz Gökşen'in fıkranın yapısına ait görüşü ise "Olay/fikir ve hüküm fıkraları meydan getiren iki unsurdur. Burada esas olan ve fıkranın yükünü taşıyan hükümdür. Hüküm olmadıktan sonra başta bulunan olay veya fikrin ortaya konulması hiçbir şey ifade etmeyip sadece bir durumun hikâyesidir. Olay veya fikir, hükmün ortaya çıkmasını sağlayan bir tür hazırlıktır."(Gökşen, 2002, s. 46) şeklinde olup durum unsurunun olay ve fikirden daha önemli olduğunu vurgular.

Metin Ekici konu ile ilgili olarak, "Türk fıkra geleneği Amerikan fıkraları gibi bilmece tarzındaki soru, cevap şeklindeki bir yapısal kısalık içinde de değildir. Türk fıkralarında mutlaka bir anlatı söz konusu olup, anlatımın çok tekrarlandığı ve bu nedenle yaygın olarak bilinen fıkralarda ise sadece espri cümlesini kullanmak yeterli olmaktadır. Böylesi fıkraların ise artık durum ve olay aktarım kısımları anlatılmamakta, adeta bir atasözü veya deyim gibi fıkranın espri cümlesini kullanmak yeterli olmaktadır. Hatta bazı atasözleri ve deyimlerin durum ve olay aktarım kısımlarına gerek duyulmayan fıkralardan oluştuğunu bile söylemek mümkündür." (Ekici, 2008, s. 275) derken fıkralarda gülmenin-espriinin deyim veya atasözü şeklinde olabileceğini, bunların tek başına gülme için yeterli olabileceğini belirtmektedir.

Fıkraların dil ve üslubu konusunda en geniş bilgi Dursun Yıldırım'a aittir. Nitekim araştırmacı fıkraların dili ve üslubuyla ilgili olarak, "Halkın konuşma dilinde geçen bütün kelimeler, bütün incelik ve işleklikleriyle fıkra yer alır. Halkın konuştuğu dil, külfetsiz, yapmacıktan uzak, canlı bir Türkçedir. İfadeyi kuvvetlendirmek için başvurulan çeşitli yollar vardır. Kelimeleri mecazî anlamlarda kullanmak, bazı kelimeleri tekrar etmek gibi, ayrıca, mecazî sanatlardan (tezat, kinaye, tevriye, istiare, gibi) da istifade edilir. Fıkra dilinin esasını canlılık, açıklık, anlam yoğunluğu, incelik ve zarafet teşkil eder. Kahramanlar ve şahıslar kendi şiveleriyle, durum ve mevkilerine göre konuşurlar. Böylece onların ruh durumları ve yaşadıkları âlem daha iyi canlandırılmış olur." diyerek fıkraların kısa ve yoğun bir anlatım olduğunu gülmenin kelimelerin bazen tekrarı bazen de mecazî anlamlarının kullanılmasıyla sağlanabileceğini, ağız özelliklerinin ise bunda en etkili yol olduğunu belirtmektedir (Yıldırım, 1999, s. 11).

A. 1. 1. 3. Fıkraların Anlatımı ve Anlatıcılar

Günümüzde fıkralar diğer sözlü ürünler gibi icra ortamında değerlendirilmeye başlanmıştır. Çünkü fıkra; daha çok sözlü gelenekte yaşayan, anlatıcının sadece sözleriyle değil jest ve mimikleri, ses tonu, vurgusu, tutum ve davranışıyla da desteklenen bir anlatı türüdür. Bu bağlamda destanlardan farkı sadece anlatının üslubundadır.

Halkbilimi araştırmacılarından Metin Ekici yukarıda belirttiğimiz hususları göz önünde bulundurarak görüşlerini, “Türk sözlü geleneğinde yaratılan anlatmaların bir kısmı belli anlatıcı tiplerine bağlı ve bir kısmı da anlatıcı tipine bağlı olmayan yaratmalardır. Örneğin; destan, halk hikâyesi ve meddah hikâyesi gibi anlatmalar belli anlatıcı tipine bağlı olan anlatmalardır. Destanlar “destancı” genel adıyla tanıdığımız usta anlatıcılara bağımlı oldukları için, bu anlatıcıların ortadan kalkması ile destan anlatma geleneği de zayıflamakta ve zamanla kendi yerlerini başka anlatıcılara bırakmaktadırlar. Aynı şekilde halk hikâyesi adı verilen anlatmalar da varlıklarını kendilerini yaratan ve genel adı “âşık” olan usta sanatçılara borçludur. Ancak âşıkların toplum içinde yeterli ilgi görmemeye başlaması bu türdeki anlatmaların da azalmasına yol açmaktadır. Türk sözlü anlatma geleneğinde belli anlatıcı tipine bağlı olmayan, belli bir eğitim almadan, sadece sözlü gelenek içinde öğrenilip, anlatılabilen türler ise efsane, masal ve fıkralardır. Bu üç türde ortak olan temel özellik belli bir anlatma tekniği eğitimi alınmadan, belli bir ustalık ve müzik aleti bilgisi edinilmeden anlatılabilmeleridir. Bilindiği üzere fıkralar belli sosyal çevre ve şarta, başka bir ifadeyle içinde bulunulan “ortama” uygun biçimde anlatılırlar. Fıkra anlatmak için özel bir hazırlık, özel bir dinleyici grubu oluşturmak gibi bir durum söz konusu değildir. Fıkralar içinde buldukları sosyal grubun özelliğini ve içinde bulunulan duruma ve konuşulan konuya uygun biçimde, fikrayı bilen kişi tarafından anlatılır. Bu da fıkraların benimsenmesini, öğrenilmesini kolaylaştıran bir özelliktir. Fıkraların hemen her yerde ve anda anlatılabilmesi durumu ise onların şekil ve yapısı, içeriği ve işlevi ile de yakından ilgilidir. Fıkralarda içeriğe baktığımızda belli bir konu sınırlamasının olmadığı görülür. Konu sınırlaması fikranın tipi ve anlatma ortamı ile ilgili olarak ortaya çıkar. Belli tipler etrafında ancak belli fıkraların anlatılabileceği düşünülürse, neden fıkra

tipinin konuda sınırlama yarattığı daha iyi anlaşılır. İkinci durum ise anlatıcı ve dinleyicinin yaş ve cins durumuna bağlıdır. Buna göre, bir fıkranın anlatımında anlatma ortamındaki kişilerin yaş durumları ve cinsiyet özellikleri anlatılacak fıkranın konusunu belirlemektedir. Fıkraların sürekli olarak anlatılması, aktarılması ve güncellenmesindeki son neden işlevi ile ilgilidir.” diyerek kapsamlı bir şekilde açıklamaktadır (Ekici, 2009, ss:273-276).

A. 1. 1. 4. Fıkralarda Zaman ve Mekân

Bilindiği üzere fıkralar dünden bugüne gelen, asırlardır özellikle sözlü kültürümüzde canlı kalan, bu özelliğini ise yeni zamanlara mekânlara uymasıyla kazanan bir anlatı türüdür. İşte bu durum araştırmacıların da dikkatini çekmekte gecikmemiş fıkralarda zaman ve mekân konusu farklı ve benzer şekillerde değerlendirilmiştir.

Bu konuda Şeref Boyraz, “Fıkralarda zaman ve mekân belirsiz ve geniştir. Başka bir ifadeyle fıkralar zamanın belli dilimleri arasındaki bağlarını koparmış ve dolayısıyla kendinden sonraki ‘gelecek’lere de hitap edebilme ayrıcalığını kazanmıştır (Boyraz, 1996, s. 3) diyerek fıkradaki zamanın itibarî bir zaman olduğuna dikkati çekerken Dursun Yıldırım konu ile ilgili olarak, “Fıkralarda geçen zaman yaşadığımız hayatın (geçmiş ve bugün dâhil) tamamını kapsayan belirsiz bir geniş zaman özelliği içinde görülür. Bu kategori kimi durumlarda, tiplerin belirlilik özellikleri göstermesi hâlinde, muayyen bir seviyede, vak’a kendine sınırlı bir belirlilik sağlar. Bu belirlilik yine de kesin bir an değil, bir devir ile sınırlıdır (Yıldırım, 1999 s. 18) diyerek fıkralarda kesin bir zaman diliminin olamayacağını, fıkralardaki zamanın daha çok yaşanılan çağ ile ilgili olduğunu vurgular.

Yazarın fıkralardaki mekân konusundaki görüşleri ise “Her olay bir mekânda meydana gelir. Dolayısıyla fıkraya konu olan olayın da mutlaka geçtiği bir mekân vardır. Ancak bu mekân genellikle belirsizdir. Hâkim olan mekân, geniş bir coğrafya içinde bulunur. Şehir, kasaba, köy, mahalle, ev, dükkân, dağ, ova, çayır, ırmak, dere, göl, deniz, vb. ikamet yerleri belirsiz bir hâlde fıkralarda yer alır. Bu belirsizliğe rağmen, kasaba, mahalle, sokak, ev gibi dekorlar içinde kendi hayatımızdan bir

bölümü buluruz.” Bütün bu mekânların fıkralarda vazgeçilmez fonksiyonları vardır. Başka bir ifadeyle vak’anın şekli adı geçen mekânları zorunlu kılmaktadır. Fıkralarda yer alan mekân, kimi zaman tüm özellikleri ile tasvir edilir, kimi zaman ise, tipler arasında cereyan eden konuşmanın cümleleri içine yerleştirilen kelimelerin yarattığı atmosfer ile anlaşılabilirlik kazanır.”(Yıldırım, 199, s. 9) demekte söz konusu ürünlerdeki mekânların yaşadığımız hayatın içindeki mekânlar olduğunu vurgulamaktadır.

A. 1. 1. 5. Fıkraların İşlevi

Yazılı, özellikle de sözlü ürünlerde işlev, ürünün yaşamasını sağlayan yanlarından biri olarak gelmiştir. Bu bağlamda ürünün birden fazla işleve sahip olması farklı ortamlarada icra edilmesini ve yaygınlaşmasını da beraberinde getirecektir. İşlevin yani ürünün farklı alanlarda ve farklı amaçlar için kullanılmasının söz konusu anlatıda şekil ve içerik bağlamında da değişiklikler yaratabileceği ise işin bir başka boyutudur (Çobanoğlu, 1999, ss: 213-216)

Bu gözle baktığımızda fıkralarda çok çeşitli işlevlerin görülebileceğini tahmin edebiliriz. Bu durum ise Türk Dünyası Edebiyatı Tarihi adlı eserin 3. cildinde aşağıdaki şekilde yer almaktadır.

Cezalandırma İşlevi: Sosyal bir denetim şekli olan gülme ile normların yaptırım gücüne sahip olan fıkra, örfi hukukta, bazı durumlarda resmi hukuktan daha etkilidir. İnsan organizmasındaki toplumsal bir güdü olan kişiyle alay etme, gülme, küçük düşürme şeklinde kendini gösteren yöntem; insan için en ağır ve etkili cezalandırma yöntemlerinden biridir (Türk Dünyası Edebiyatı Tar, 3. Cilt, s. 88).

Dengeleme İşlevi: Fıkra, ortamın huzurunun sağlanmasında, gerilen sinirlerin yatıştırılmasında ve gerektiğinde en keskin, acımasız eleştirilerin yapılmasında sevimli görünen yüzey yapısıyla sert üslupla söylenen sözlerden çok daha etkili bir yaptırım gücüne sahiptir (Türk Dünyası Edebiyatı Tar, 3. Cilt, s. 89).

Bütünleştiricilik işlevi: Aynı toplumda bulunan, benzer sosyal şartları ve değerleri yaşayan insanları ortak paydalarda birleştirmenin, olumlu ve olumsuz ortak duygulara buluşturmanın millet olarak benzer duyguları yaşamanın getirdiği

birleştiricilik fonksiyonuyla fıkra, sosyal bir varlık olan insana, aynı zevki paylaşma duygusunu kazandırır (Türk Dünyası Edebiyatı Tar, 3. Cilt, s. 89).

Sosyal Motivasyon işlevi: Milletlerin buhranlı ve manevi anlamda çöküntü içinde buldukları dönemlerde sosyal patlamalara engel olabilecek seviyede kurtarıcılık vasfı bulunan halkın başkaldırı silahı olarak gülmeyi kullanmasına sebep olmuştur. “Türk tarihinde Moğol istilası, 1. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sonrasında ekonomik, ahlaki, kültürel, sosyal açıdan çöküntüye uğrayan halk, çöküşe sebep olanlara protestosunu alay etme, önemsememe, gülmeye göstererek adeta, ezilmişliğin acısını çıkarmaya ve müsebbipleri yıpratmaya çalışmıştır.” (Nesin, 1973, ss: 46-47). Bir başka deyişle gülmeye, yitirilen umutların, kaybedilen enerjinin geri kazanılmasında jeneratör gibi bir işleve de sahip olduğundan fıkralar sosyal motivasyon aracı da olmuşlardır (Türk Dünyası Edebiyatı Tar, 3. Cilt, s. 89).

Yararlılık işlevi: Sosyal yaşamlarında unutkanlık, dikkatsizlik, sakarlık, beceriksizlik vs. davranış ve tutumların yadığı bir ortamda fıkralar veciz bir şekilde bu negatif kusurlara değinip aslında, insanları düşündürerek kendilerindeki eksik ve kusurların bilincine varmalarını sağlayarak, insani ilişkileri düzenler (Türk Dünyası Edebiyatı Tar, 3. Cilt, s. 88).

Gelenek taşıyıcılığı işlevi: Fıkranın en önemli işlevlerinden biri de kültürel, sosyal ve ahlaki unsurlar taşıyan hikâyeleriyle, sahip olunan değerlerin gelecek nesillere aktarılması, gelenek, görenek, inanç gibi kültürel yapıyı taşıyan unsurların yeni nesiller tarafından bilinmesini sağlama özelliğine sahip olmasıdır (Türk Dünyası Edebiyatı Tar, 3. Cilt, s. 88).

Bir düşünceyi destekleme işlevi: Fıkra, kısa ve etkili anlatım biçimiyle uzun ve ağırdalılara oranla daha çok ilgi çekmektedir. Fıkraların mihverinde bulunan inandırıcılık vasfı, kişi veya topluluğa bir düşünceyi açıklamada, kabul ettirmede önemli bir kriterdir. Kelime oyunları ile konulan çözüm; anlatılana estetik zevk veren hiciv; aklın ve söz hünerciliğinin galibiyeti fıkraların kısa metinleriyle ters orantılı etki oranları oluşturmaktadır (Türk Dünyası Edebiyatı Tar, 3. Cilt, ss: 89-90).

Sosyal eleştiri ve denetim mekanizması işlevi: Tez ve karşı tezi oluşturan tezat, istihza ve mizah aracılığıyla toplumdaki aksaklıkları, yanlışlıkları göz önüne sererek ilgili şahıs ve kurumları gerekli mesajı ileterek adeta protesto görevi üstlenmiştir (Türk Dünyası Edebiyatı Tar, 3. Cilt, s. 90).

Eğlendirme, güldürme ve rahatlatma işlevi: Fıkranın bilinen açık işlevidir. Fıkranın temel unsuru olan mizahın kökeninde eğlence ve hoşgörü yer almaktadır. Güldürürken rahatlatma, deşarj olma özelliğiyle organizmadaki sıkıştırılmış/bastırılmış enerjinin boşaltılmasını sağlayan fıkra, fizyolojik anlamda da kişinin sıkıntıdan kurtulmasına katkıda bulunmaktadır (Türk Dünyası Edebiyatı Tar, 3. Cilt, s. 91).

A. 1. 2. Özbeklerde Fıkra

Zengin bir fıkra geleneğine sahip olan Özbek Türklerinde XX. yüzyılın sonlarından itibaren bu konuyla ilgili çalışmaların artmaya başladığını görmekteyiz. Bu çalışmaların fıkranın hem şekil hem de içerik özellikleri bağlamında olacağı ortadır. Bu bağlamda aralarında ince bir çizgi bulunan “gülme” ve “mizah” konusunun da irdeleneceği, mizahın çeşitleri ile ilgili tanımlar yapılacağı ise işin bir başka boyutudur.

Bu konuda İmamov “Ming Bir Külgi” adlı çalışmasında “Latife, sözlü nesrin malum ve meşhur türlerinden biri. O hacimce küçük, ifadeleri kısa ve net, bir veya iki epizottan oluşan, etkileyici hiciv ve parlak mizahtan oluşan bir türdür. Tenkit ve mizah ise söz oyunu, çeşitli düzmece vasıtasıyla ortaya çıkar ve ortaya çıkan bu hoş sohbet, gülmeye sebep olur. Latife, Arapça olup “güzellik, hoşluk anlamına gelen “lutf” kökünden türemiş bir kelimedir.”(İmamov, vd.1990, ss: 216-217) diyerek mizah ile tenkit arasındaki farkın yanısıra gülmenin nedenleri üzerinde dururken latife türünün ortaya çıkışı çok eski devirlere dayanır. Onun ayrı bir tür olarak şekillenmesi yani filizlenme dönemi, tahminen IX-XI. asırlara kadar gider. Bu devirde sınıfsal münasebetler çok yaygındı. Demek ki her bir latife, zamanında malum devirde şöhret olan tarihi vaka ve günlük hadiseler içerir. Yani halka ait hiciv ve yumuşak mizaha sahip latifelerde hakikat elementleri mevcuttur. Feodal toplum düzenleri, yukarı tabaka temsilcilerinin zulüm ve zaruret pozisyonundayken hükümlanlık edişi işte bu acınacak hadiselerle nispeten tesir göstermek, protesto etmek maksadından ortaya çıkmıştır.

Latifelere has gerçeklik, edebi aks ettiriş prensipleri, hayati uydurmalar, söz oyunu ve kinayelere dayanır.”(İmamov, vd, 1990, ss.217-218) sözleriyle de latifenin bazen tarihî olaylara bazen de gündelik hadiselere dayandığını, bu yönüyle latifelerin mizah türleri arasında önemli bir yere sahip olduğuna dikkati çeker.

Sarımsakov’un fıkra türüne bakışı ise biraz daha farklı bir özellik göstermektedir. Nitekim yazar “Latife anlatıcısının söz söyleme ustalığı, ruhiyesi, yüzünde meydana gelen başkalaşma, mimik, ses tonundaki şaşırma, huzur veren veya azara benzer alay dinleyicide güçlü tesir bırakır. Halk malum dünya görüşü çerçevesinde hayati hakikati, vaka ve hadiseleri kendi tecrübesi, gözlemi yoluyla genellemeye çalışır. Bu genellemeler nihayet tipik şartlarda tipik karakterler yaratılmasına sebep olmuştur. Latifenin komikliği, cezbetme özelliği şöyle ki, onu bir işiteni ikna eder lakin iki dakika sonra kişiyi kuşkulandırmaya, fikrini bir noktaya toplamaya davet eder. Latife insan düşüncesini geliştirdi. Latifelerdeki işte bu incelik ve riski bilen sınıfsal topluluk temsilcileri sözü geçen tip gelişmesine engel olma peşindeydiler. Bu emel latife kahramanını olumsuz bir kılıkta tasvir edip, karakter değerini hafifletmektir. Hacim bakımından küçük olan bu eserlerde önemli sosyal ve tarihi olaylar anlatılmıştır. Latifeler şekil, mazmun ve kahramanın hareket dairesi bakımından çeşitli olup, türlü vakalar beklenmedik bir anda söylenen tesirli söz oyunu ile bitirilir.” (Sarımsakov, 1989, ss: 143-148) diyerek fıkraların sözlü ortamda yaşaması üzerinde durmuş; fıkraların ait olduğu toplumun dünya görüşünü, değer yargılarını yansıtacağından hareketle o toplumu güldüren fıkra tiplerinin de oluşmasına yardımcı olacağını belirtmiştir. Ayrıca yazar fıkraların icra bağlamında yani anlatıcı-dinleyici-çevre ortamında değerlendirilmesi gerektiğini bu bağlamda anlatıcının jest ve mimikleri başta olmak üzere, ses tonu, vurgusu, tutum ve davranışı hatta uzanıp yatışı bile bu oluşuma katkı vereceğini dikkati çekmiştir.

Selami Fedakâr Özbek Mizahında Nasreddin Hoca Tipi ve Fıkraları adlı makalesinde bu konuya farklı bir bakış açısıyla yaklaşmış Özbek Fıkralarının en büyük kahramanının “Nasreddin Efendi”, Hoca Nasreddin”, “Molla Nasreddin” ve nihayet “Efendi” gibi adlarla anılan Nasreddin Hoca olduğu, Özbek fıkralarının Nasreddin Hoca ile olan bağlılığı üzerinde durmuştur (Fedakâr, 1990, ss: 216-217).

A. 2. Fıkra Tipleri Hakkında

A. 2. 1. Fıkralarda Tip ve Şahıs

Fıkraların dünden bugüne gelmesini sağlayan nedenlerden biri de fıkradaki olayın merkezindeki tiptir. Hatta bazı fıkralar tamamen bu tiplerin etrafında şekillenir ve o tipin adı ile anılır. Bazen bölgesel ve tarihî bazen de dinî ve ekonomik vb kimliklerle karşımıza çıkan bu fıkraların şahıs kadrosu da ayrı bir önem taşır.

Bu konuda Dursun Yıldırım “Fıkraların şahıs kadrolarında kesin bir belirlilik yoktur. Halkın belli fıkra kahramanları; Nasreddin Hoca, İncili Çavuş, Bekri Mustafa, Kemine vb. bir tarafa bırakılırsa, diğer şahıslar cemiyetin her kesiminde görülen insanlardır. Bununla birlikte Türk fıkralarındaki şahıs kategorisinde görülen insanların, gerçek hüviyetleri ve beşerî hususiyetleriyle fıkralarda yer aldığını belirtebiliriz. Türk fıkralarında şahısların muayyenlik derecesinin artmasına yahut bu hususun dikkati çekecek kadar çoğalmasına sebep olarak, fıkralarımızda yer alan insanların gerçekten yaşamış şahıslar, vak’aların yaşanmış vak’alar olmasını ileri sürebiliriz.”(Yıldırım, 1999, ss: 7-11) diyerek tarihî şahıslar etrafında şekillenen fıkralara dikkati çekmiş diğer şahısların ise toplumun hemen her kesimden olabileceğini belirtmiştir.

Yazar fıkranın ana tipi üzerinde de durmuş “fıkra-tipi, halkı temsil yeteneği kazanan, her fıkra kompozisyonunda olayların etrafında başkahraman, ana tiptir” (Yıldırım, 1999, s. 18) diyerek ana tiplerle başkahramanı özdeşleştirmiştir.

Emin Özdemir fıkralara farklı bir açıdan yaklaşmış; sosyal yapıdaki zihniyet farklılıkları, dünyayı algılama ve düşünceleri eyleme geçirmedeki farklı uygulamalar var olduğu müddetçe, yüklendikleri farklı görevlerle Türk dünyası içinde çeşitlilik gösteren fıkra-tiplerinin tek tipe indirgenmesi, insan yaradılışına aykırı olduğu için mümkün olmayacaktır (Özdemir, 1980, s. 84) ifadesiyle Türk dünyasında birden fazla fıkra tipi olduğu bunun da sosyal ortamdaki farklı düşüncelerden-algılamalardan doğduğunu belirtmiştir.

B. GÜLME VE MİZAH

B. 1. Gülme

B. 1. 1. Gülmenin Tanımları

Sözlüklerde iyi olaylara verilen tepki, eğlenmek gibi çeşitli anlamlarla karşılanan bu kavram; Türkçenin ilk sözlüğü olan Kâşgarlı Mahmud'un Dîvânü Lugâti't-Türk adlı eserinde, *Küldi*: güldü. "*Külse kişi atma angar öter küle, baqqıl angar edgülükünazgın küle*" olarak geçmekte, bu dizeler "*iyiliğe iyilikle karşılık vermeyi öğütlemek için kullanılır*" şeklinde açıklanmaktadır. Ayrıca gülme "iyilik ve hoşgörü göstergesi" olarak da karşımıza çıkmaktadır. (Mahmud, 2005, s. 333)

Kâmûs-ı Türkî'de, *Güldür-mek*: gülmesine sebep olmak, gülmeğe mecbur etmek. İşitenin veya görenin gülmesini gerektirecek bir söz söylemek, bir iş yapmak olarak verilmekte olup *kendine – kendini maskara etmek, kendine âlemi güldürüyor* örnekleriyle anlamı genişletilmiştir (Sami, 1985, s. 444).

Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise bu terim "güldürme, güldürmek işi, güldürmek, gülmesine sebep olmak" olarak verilmiştir. Bunların yanı sıra gül-kökünden türeyen, "güle güle", "güleç", "güleçlik", "güleğen", güler yüz" gibi kelimeler de örnek olarak verilmiştir (TDK, 2005, s. 805).

Hilmi Ziya Ülken "Sosyoloji Sözlüğü" adlı çalışmasında "gülme" üzerinde dururken "gülünç" teriminden hareket etmiş; "Gülünç: Toplum kurumlarında her değer için ayrı bir yaptırıcı gücü (senetion) vardır. Din ve günah korkusu, ahlâkta vicdan azabı, iktisatta iflâs, hukukta ceza tehdidi, v.b. yaptırıcı güçlerdir. Düşünce ve sanatta da gülünç olma korkusu başlıca yaptırıcılığı teşkil eder. Gülünç, komikten, şakadan ve eğlenmeden tamamen ayrıdır. Birincisi gülünç olmaksızın, sürçen bir hareket veya sözle güldürür. İkincisi, saldırma fikrinden uzak olarak sempati ile yapılan bir eylemdir. Eğlenme aynı tarzda başlarsa da saldırıcı olma vasfı ile şakadan ayrıdır. Hâlbuki gülünç bir eylemin eseri değildir. Gülünç olan insanın kendisidir ve bunu takdir etme gücü sağduyu veya kamu sanısına aittir. Gülüncü bulup meydana çıkararak Hiciv (epigramme) dir. Bunun için Hiciv toplumda fikir hayatının temelli yaptırıcı gücünü temsil eder"

(Ülken, 1969, ss: 121-122) diyerek gülmenin, gülünç olmadan da ortaya çıkabileceği üzerinde durmuştur.

Türk Dünyası Edebiyatı Tarihinde gülme konusunda Platon'un "zayıf ve zararsız olmak şartıyla, bir kişinin diğerleri üzerinde üstünlük kurma isteğinin ifadesi", Kant'ın "yıkılan bir umudun hiçliğe doğru ani değişiminden doğan bir duygu", Descartes'in "bir kötülüğe karşı kayıtsız kaldığımızda veya ondan bize zarar gelmeyeceğini anladığımızda meydana gelen sevinç", Huizinga'nın "insana özgü, fizyolojik olmayan bir olay", Spencer'in "sinirsel gücün doğal yatağından birdenbire saparak yeni bir yola girmesi", Darwin'in "ıstırap anında çıkarılan çığlık ve haykırışlardan farklı olarak, diyaframın kesintili kasılmasından sonra derin bir iç çekme ile ortaya çıkan hoşnut olma durumu", Ebu Hayyan El Tevhidî'nin "insanın şaşkınlık uyandırıcı bir olayı açıklama çabasının ardından ortaya çıkan zıt heyecanlar sonunda duyulan öfke", Rebban et-Taberî'nin "psikolojik şaşırma sonucunda oluşan kanın kaynaması olayı", dedikleri yer almaktadır (Türk Dünyası Edeb. Tar., 2003, ss: 64-65).

Anlaşılabacağı üzere insanoğlunun yaratılışından bugüne kadar gülme kavramıyla ilgili birçok araştırma yapılmış, gülmenin ortaya çıkış sebebi, insanların niçin ve nelere güldüğü, gülerken ne anlatılmak istendiği ve ne anlam ifade ettiği konusunda çalışmalar yapılmıştır. Çünkü dünyada gülmeyen hiçbir insan yoktur. Gülme olgusu insanların gündelik hayatlarında devamlılığı sağlayan, moral veren, ruhuna katkı yapan önemli bir olgudur. Gülmenin nasıl ortaya çıktığı, ne gibi tepkiler etrafında olduğu gibi konular, bu nedenle değer taşır. Bunun yanı sıra ilk insanların ne zaman ve ne sebepten güldükleri tam olarak bilinmemektedir. O yüzden de Gülme olgusunun ortaya çıkışıyla ilgili görüşler hem zaman hem de içerik bağlamında birbirinden farklı açıklamaları beraberinde getirir. Bu bağlamda bazı araştırmacıların insanoğlunun doğuşundan beri gülme kavramının var olduğunu desteklemeleri bazılarının ise bunun dilin gelişmesiyle birlikte oluştuğunu savunmaları söz konusudur.

Toplumumuzda gülme güldüğümüz durum-olay-kişi vb. olgulara bir tepki olarak ortaya çıkmakta; tepkinin şiddetine bağlı olarak farklı şekillerde ifade edilmektedir. Mesela bir araya geldiğimizde oluşan tepkilere "gülüp oynamak", alay ettiğimizde "bıyık altından gülmek" veya "kıs kıs gülmek", şaşkın, alaycı ve kurnazca

güldüğümüz durumları ise “sırıtmak” ile ifade ederiz. Bunun yanı sıra eksik veya yanlış bir şey yapıldığında gülünç olamayı istemeyerek “eli günü bize güldürme” gibi tepkiler verebiliriz. (Güler ve Güler, 2010, ss: 2-3) Sürekli başımıza kötü bir şey geldiğinde “elbet kader bize de güler” derken haksızlıklara karşı “son gülen iyi güler” sözünü söyleriz. Aramızda konuştuğumuzda çok fazla gülmenin “başımıza bir şey geleceğine” işaretlediğini düşünürüz. Bir yerde çok gülmenin toplum içinde çok hoş karşılanmadığını gösteren bu durumun haricindeki diğer söylemler tamamen yaşanmışlıklar sonucu ortaya çıkmaktadır. Kısacası gülme olgusu hayatın her safhasında kullandığımız, değiştirilemeyecek unsurlarından biridir.

Gülme hayatımızda bir maske gibi de kullanabilmektedir. Bununla ilgili olarak Çağatay ve Ufuk Bilge Güler “Mizah, Gülme ve Gülme Bilimi” adlı çalışmalarında Maksim Gorki’nin “Sık sık gülen insanlar, çok kederli olup kederlerini yapmacık bir neşe ile örtmek isteyenlerdir” sözüne de atıf yaparak gülmenin “sıkıntılı durumları maskelemek için de kullanılabilirliğini” belirtirler. Adı geçen yazarlar bu düşüncelerini Petöfi’nin “Gülümsemek çoğu zaman gözyaşlarının maskesidir” şeklindeki görüşlerine de yer vererek düşüncelerini güçlendirirler (Güler ve Güler, 2010, s. 5).

Fikret Türkmen’in de vurguladığı üzere günümüze kadar pek çok filozof, biyolog, sosyolog, halk bilimci ve psikolog gülme kavramı üzerinde inceleme ve değerlendirmelerde bulunmuşlar; “gülme”nin toplumda karşılık bulduğu anlam ve işlevlerini açıklamaya çalışmışlardır (Türkmen, 1999, ss: 162-168). Çünkü gülme her ne kadar dış yapıda basit bir eğlence işlevi gibi görünse de, çözülmesi her zaman zor olan bir tepki olarak tanımlanmıştır (Eker, 2009, s. 15). Bu bağlamda “gülmenin, mizah yoluyla yapılan eleştiri, protesto gibi türler sonucu ortaya çıkan bazı işlevleri de bulunmaktadır. Normal yollarla söylenemeyenlerin mizah yoluyla söylenebilmesi tarihsel gelişim sürecinde karşımıza çıkan bir olgudur. Bunu olgu sonucunda gülmenin de açık ve kapalı işlevleri oluşmaktadır. Açık işlevleri içerisinde, mizah sonucu keyif verme eğlendirme, eleştiri sonucu hoşgörü bulunurken, kapalı işlevleri içerisinde ise başkaldırı, protesto, yarar veya zarar verme, sosyalleşme dikkat çekme, mesaj verme, itiraz gibi türler bulunmaktadır. Gündelik hayatın sıkıntılarına karşılık insanın rahatlama sürecinde karşımıza çıkan mizah türlerine verdiği tepkileri keyif alma ve eğlenme

olarak tanımlayabiliriz. Yönetime karşı yapılan mizahi bir eleştiri sonucu ortaya çıkan gülme ise aslında kapalı olarak mizahın bir kimliğe bürünmesidir. Normal yolla söylenemeyenlerin, mizah yoluyla söylenebilmesi bir koruma kalkanı oluşturarak insanın kendisini rahat hissetmesini sağlamaktadır” (Eker, 2009, ss: 29-31).

İnsanoğluna ait bir tepki olan *gülme* hakkında, ait olunan toplumlara göre farklılıklar gösterdiği de belirtilmiştir. Yaşanılan devir ve ait olunan toplumla ilgili farklılıkların ortaya çıkması daha çok toplum içindeki ilişkilere bağlanmıştır (Şahin, 2010, s. 256). Gülme tepkisi ile ilgili bugüne kadar yapılan çalışmalar insanın psikolojik, fizyolojik ve sosyolojik yapısının *gülme* tepkisini ortaya çıkarması üzerinde yoğunlaşmıştır.

İşlevleri bağlamında düşündüğümüzde gülmenin, toplumun her alanında çeşitli işlevlerle kullanıldığını görebiliriz. Nitekim herhangi bir olayın aktarılmasında, medyada, psikolojik rahatsızlıkları tedavi etmek için tıpta hatta etkili bir sunum yapmak için bir ürününün pazarlaması sırasında bile gülme etkili bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır. Gülmeyi yaygınlaştıran şey ise insanları rahatlatan, tedavi eden, üstün olduğunu gösteren yanlarıdır (Eker, 2009, s. 3).

Literatürde gülme “gelotoloji” olarak adlandırılmaktadır. Eski Yunancadaki “sağlık” anlamına gelen “hele” sözcüğünden türeyen “gelo, gelos, gelao, geloto” terimlerinin “kahkaha” yerine kullanıldığı düşünülecek olursa “gelotoloji”nin “gülme bilimi” şeklinde açıklanması doğru olacaktır. (Sanders, 2001, s. 97).

Fizyolojik açıdan ise gülme davranışı incelediğinde, yüreğin sağ boşluğundan ilerleyen hızlı kanın, ciğerleri birden bire ve art arda şişmesiyle, bu havanın nefes borusundan sözsüz ve çatlak bir ses olarak çıkmasından ibarettir. Nitekim ciğerlerin bu şekilde şişmesi sonucu havanın dışarıya doğru çıkması, diyaframın, göğsün ve boğazın tüm kas yapısını harekete geçirmekte; bu olayın gerçekleşmesi sonucunda çıkan ses ve oluşan yüz hareketine gülme adı verilmektedir (Kasapoğlu, 2008, s. 73).

Charles Darwin’in gülme ile ilgili yaptığı fizyolojik tanım da yukarıdakine yakın bir durum arz etmektedir. Ona göre gülme işi tamamen fizyolojik bir olgudur. Gülme sırasında ses, diyaframın kesintili kasılmasından sonra derin bir nefes almayla

başlar ve sesin çıkmasından dolayı verilen tepkiyle hoşnut olma durumunun varlığı anlaşılır (Türkmen, 1999, s. 22). Gülmenin oluşması sırasında yüz hatlarının gerilmesi sonucu kırışıklıkların dağılması (Kasapoğlu, 2008, s. 73) işin bir başka boyutudur. Üstelik bu durumun kişinin olumlu davranışlar sergileyeceğinin de bir göstergesidir.

Gülmenin ortaya çıkması konusunda Gülin Öğüt Eker, söz konusu olgunun “insanların kendine özgü hareketleriyle ilişkilendirmekte; gülmenin ortaya çıkması için kendine has olmayan hareketler yapması gerektiği, bu hareketlerin garip karşılandığı için gülmenin ortaya çıktığı” üzerinde durmaktadır. Nesneleşme diyebileceğimiz bu durum ise insanın havaya fırlatılması, hareketsiz durması vb. durumlarda gülme eylemini gerçekleştirir (Eker, 2009, s. 27)

Abdurrahman Kasapoğlu Kur'an ve Âyetler çerçevesinde baktığı gülme olgusunu Gülme Davranışı İle İlgili Âyetler Hakkında Psikolojik Bir Değerlendirme adlı çalışmasında Kur'an'ın birçok yerinde gülme olgusunu tespit etmiş; Kur'an'da gülmenin, Allah tarafından verilen bir özellik olduğuna, özellikle dünya ve ahiret yaşantısının aktarıldığı bölümlerde gülmenin kullanıldığı geniş alanlara dikkati çekmiştir. Araştırmacı belirtilen âyetlere dayanarak yaptığı bu çalışmada gülme tepkisini “Gülmeyi Anlatan İfadelerin Anlam Çerçevesi” başlığı altında inceleyerek, insana özgü bir eylem olarak açıklamış ve “bir kimsenin hayret verici bir durum sebebiyle kalp eylemi olarak başlayıp, dışarıya da yansıyan, insanın sürekli, aralıksız, her an değil, zaman zaman tecrübe ettiği bir durumdur. İnsanın içinde doğan mutluluğun, sevincin, gönül rahatlığının belirtisi olarak yüz hatlarında genişlemenin meydana gelmesi ve dişlerin ortaya çıkması durumuna ‘ed-dahk’ denilir. Gülme esnasında herhangi bir sesin duyulmaması durumuna ‘tebessüm’, uzaktaki birisinin duyabileceği şekilde gülme eylemine, ‘kahkaha’ adı verilir.” (Kasapoğlu, 2008, ss: 66-67) diyerek konuya olan yaklaşımını ortaya koymuştur. Kasapoğlu gülmenin ortaya çıkışı noktasında ise şunları söylemektedir: “İnsanlarda gülme becerilerinin ortaya çıkışı konusunda da yapılan araştırmalar bebeklerde istemsiz olarak verilen tepki olarak açıklanabilmektedir. Bebek ve çocuklarda erken yaşlarda meydana gelen uyarlardan birisi de sevinçtir. Gülme olayının bir takım fizyolojik süreçlerin sonucu olduğunu söylemiştik. Bu fizyolojik sürecin tamamlanması için insan vücudundaki sinir sisteminin

olgunlaşması gerekmektedir. Bebeklerin gülümsemesi ise vücudundaki bir takım kas ve sinir sisteminin olgunlaştığını göstermektedir. Doğum sürecinden sonra dünyaya gözlerini açan bebek, kendisini bir güvensizliğin ortasında bulmaktadır. Bu durumu ise ağlama ve mimiklerle dışarıya vurmaktadır. Ancak bu süreçte annenin ‘bana güven!’, ‘ben yanıdayım, korkma!’ gibi iletilerini alması, kendisini güven içerisinde hissetmesini sağlamaktadır. Bebek ise annesinden aldığı bu iletilere gülümseme ile cevap verir. Bu süreçte bebekte meydana gelen gülümseme tamamen hissi algılamalar sonucunda oluşmaktadır. Bebeğe neşe veren ise anne babanın çıkardığı seslerdir. Bebek, bu seslerin yanında görsel olarak el çırpma gibi yapılan hareketlerin sonucunda da gülme eğilimi göstermektedir. Bunun sonucunda ise çocukların geliştikçe farklı uyarıcılara, mizah, karikatür gibi sözlü ve görüntülü karmaşık uyarıcılara gülmeyi öğrendiği fark edilmiştir” (Kasapoğlu, 2008, ss. 63-64). Koçer vd nin bu konudaki görüşleri ise “4-6, 7-9 aylıkken bebeklere “ahhh!” denilmesine, dokunsal olarak gıdıklama ve benzeri hareketlere, “cee” oyununa güldükleri tespit edilmiştir. Sonrasında ise yaşın büyümesiyle birlikte verilen tepkinin his dışında bilinçli olarak ortaya çıktığı saptanmıştır (Koçer vd., 2012, s. 85) şeklindedir. Gerçekten de yüzle verilen tepkilerin bir kısmı doğuştan gelse de, yeni doğan bebeklerin benzer uyarıcılara aynı tepkileri verdiği, yaşı büyüdükçe ise bu tepkilerin farklılaşması söz konusudur. Bir başka ifadeyle gülme zaman içinde öğrenilen bir davranışa dönüşmektedir (Yüksel, 1997, s. 149).

Anlaşılabacağı üzere olayların akış ve durumuna göre çeşitlenen gülme kavramı insan davranışları içerisinde karmaşık bir yapıya sahip olan bir tepkidir. Gülme, insan vücudunun doğal ve yapay olarak ortaya çıkan olaylara cevap vermesi olarak yorumlanabilmektedir. Ancak alışılmış bir davranış olarak karşımıza çıkan gülme hakkında bazen “Gülme nedir?”, “Neden Güleriz?” gibi soruları kendi kendimize sorabilmekteyiz (Abdikadyrova, 2009, s. 1).

Gülmeyi sağlayan duygularımızın bir kısmının doğuştan geldiği bilinmektedir. Bireysel ve toplumsal şartlar, durumlara verilen tepkileri, tepkilerin hangi konularda uygun görüleceğini, bireylerin ne şekilde gülümsediklerini, bedensel olarak yüzün hangi şekilde olacağını ve ne kadar süreceğini etkileyen faktörlerdir. Bu konuda

araştırmacıların fikirleri “aynı olaylara karşı temel heyecanları belirten yüz ifadelerinin kültürden kültüre değişmediği, psikologlar tarafından yaygın olarak kabul gören bir görüş olsa da, her kültürün kendine has geliştirdiği ifade tarzlarının mevcut olduğu, bir olguyu komik olarak değerlendirmek ve nelerin komik olup olmayacağını belirleyen toplumsal bir tutum olarak karşımıza çıktığı, Nasreddin Hoca fıkrasının bizde bıraktığı etki ve buna gülme olarak verdiğimiz tepkiyi (mesela fikrayı anlattığımız bir Amerikalı’nın aynı şekilde anlamayacağı dolayısıyla da tepkisinin farklı olabileceği, aynı şekilde bir Amerikan fıkrasının bizde bir Amerikalıda yarattığı etkiyi oluşturamayacağı, gülmenin tamamen toplumsal şartlanma ve yetişme tarzı ile alakalı olduğu” (Taner, 1940, s. 136; Karakuşçu, 1998, s. 120; Giddens, 2000, s. 75; Cüceloğlu, 1993, s. 270; Öztabağ, 1983, s. 166) şeklindedir.

Kasapoğlu ise bu bağlamda gülmenin daha insanın içsel dengesini sürdürdüğünü ve buna uygun bir yapı içerisinde bulunduğunu ortaya koyan, iletişim halinde olduklarını da bu mutluluğa davet eden bir yüz ifadesidir (Kasapoğlu, 2008, s. 65) demektedir.

Tarihî kayıtlarda, gülmeyle ilgili yapılan araştırmaların hiçbirisinde ikon durumuna gelen hiç kimsenin kahkahayla güldüğü geçmemektedir. Hz. İsa ve Hz. Muhammed’in gülümsedikleri bilinmektedir ancak sadece gülümsedikleri konusunda deliller bulunmaktadır. Bu sonuç ise bizi Çiçero’nun yaptığı “ortaya çıkan belirli bir alçaklıkta ve bunun sonucu oluşan biçim bozukluğu” savunmasına götürmektedir (Abdikadyrova, 2009, s. 5).

Platon, “Bir şeye gülerken mantıksal yetilerimizin kontrolünü kaybettiğimiz için aptal ve sorumsuz bir duruma düşerek, insanı insan yapan gerçek şeyleri yitiririz. Gülmenin tek nedeni ahlaksal bozukluklardır.” düşüncesini savunarak mizahın insanı insan kusurları gibi bayağı durumlarla karşı karşıya getirdiğini vurgulamıştır. Aristoteles ve Platon’a göre üstünlük duygusuyla gülmek, toplumdışı bir eylem kabul edilmektedir (Güler ve Güler, 2010, s. 170’den naklen).

Gülmenin, insanların yanı sıra hayvanlarda da meydana geldiği yapılan araştırmalar neticesinde keşfedilmiştir. Bilim adamlarının çeşitli hayvanlar üzerinde

yaptığı incelemeler sonucunda, hayvanlarda gülme yeteneği ortaya çıkarılmıştır. Bu araştırmalardan birisi Atlas dergisinde yayınlanan ve Bowling Green Eyalet Üniversitesi'ndeki laboratuvarında tavuklar, köpekler, Gine domuzları ve farelerin duygularına ilişkin deneyler yapan sinirbilimci Prof. Jaak Panksepp'in bu konuda yaptığı araştırmalar; "farelerin oynarken güldüğünü gösteriyor. Yavru fareler, oynarken insan kulağının duyamadığı sesler çıkarıyor. Panksepp ve ekibi özel bir cihazla bu sesleri inceledi. "Önceleri bunların gülüş olabileceğini anlamadık" diyor Prof. Panksepp. Bilim insanları, fareleri gıdıklamaya başladı. Fareler yine bu sesleri çıkarıyordu!" şeklinde bir sonuca varmasına neden olmuştur. Kısacası söz konusu araştırma bazı hayvanlarında doğuştan gülme yeteneğine sahip olduğunu ve güldüklerini ortaya koymuştur (Pirge, 2009, ss: 38-39).

"Gülme" tanımı üzerinde pek çok çalışma yapılmasına rağmen verilen tepkilerin çok fazla çeşitlilik göstermesi nedeniyle tam olarak yapılamamış; batılı bilim adamları daha çok gülme tepkisi üzerinde durarak bu konuya açıklık getirmekle yetinmişlerdir.

Descartes, gülme ile ilgili; "şaşkınlık, nefret ya da bazı zamanlarda her ikisiyle ortaya çıkan neşenin açığa vurulma şeklidir." (Koestler, 1997, s. 40) yorumunu yapmıştır.

John Morreall ise daha çok, verilen tepkilerin çokluğunu fark ederek gülme konusunda bir tanım yapmanın zorluğu üzerinde durmuş; "bazı araştırmacılar gülmenin duygularla uyummadığı sonucunda direktirken, bazıları ise gülme tepkisini duygu olarak kabul etmişlerdir. Gülmeyi duygu değil de, anlık olarak ortaya çıkan ve davranış şekli olduğunu söylemekte yanlış olacaktır. Çünkü gülme, öksürme, esneme gibi fizyolojik açıdan tam olarak tanımlanamayan bir kavramdır. Buna rağmen duygularla bağlantılı olduğu söylenebilir. Olayların akışına göre coşku, heyecan, hor görme gibi tepkilerle gülebilmekteyiz. Bu açıklamalar ışığında oluşan bağlantı neyin nesidir?" (Morreall, 1997, s. 6) diyerek bu konudaki düşüncesini dile getirmişlerdir.

Baudelaire gülme kavramını, "şeytansı olguların muzırlığı, insanın şeytansı imlerinden ve günah elmasının içindeki çok sayıdaki çekirdekten biri" olarak

tanımlamaktadır. Ona göre “gölmek bilgisizlik ve güçsüzlük içerdđđ ve şeytana uymayı hatırlattđđđ için Peygamberlik, bilgelik gibi makamlarda karşımızda çıkmamaktadır. Öfkeli insanların dudaklarında meydana gelen gülüş ise sefaletin göstergesidir. Her ne kadar aslan gibi dişlere sahip olarak karşımızdakini ısırıyor olsak da, şeytanî gülüşlerimiz karşımızdakine acı verebilmektedir. Bu sayede yılanın sinsiliğine sahip olamasak da, gülerek başkalarını kandırma özelliğine sahip olduğumuz tartışılabilir bir olgudur” (Eker, 2009, s. 19).

Mc Dougall, gölmeyi “diğer insanlarda bulunan kusurların bunaltıcı etkisine karşı verilmiş bir tepki ve insan ırkında ortaya çıkan duygudaşlığa karşı oluşmuş bir panzehir” olarak tanımlamış; “gölme tepkisinin her eyleme karşı gösterilebileceğini” (Aıourova, 2003, s. 3) vurgulamıştır.

R. W. Emerson, “insanın psikolojik bağlamda gölmeyi ortaya çıkaran sebepleri birbirinden ayırarak olağandan hareket ederek bir uyuşmazlık yakalamanın neticesinde güldüğünü” (Sokullu, 1993, s. 13) savunurken, Çıçero, “ortaya çıkan belirli bir alçaklıkta ve bunun sonucu oluşan biçim bozukluğunda yatan tepkidir” (Koestler, 1997, s. 40) savunmasını yapmaktadır.

Zaman içinde araştırmacılar gölmenin olumlu tepkilerinin farklı milletlerin özlü söz ve atasözlerinde rastlandđđđ konusuna da değinmişlerdir. Ruslardaki “Gölme, en iyi şifadır”, “Gölmek, hayatı uzatır” İngilizlerde “Bana gölmeyi öğret, canımı kurtar!” atasözlerinin yanı sıra bulunduğu, Kazak Türklerinde hayatın üç temel ihtiyacından biri olan “gölmek”, “yemek” ve “uyumak” (Abdikadyrova, 2009, s. 5), Özbek Türklerinde “gülesi geldiğinde gölmeyen, gam geldiğinde ölür”(Yoldaşev ve Gümüş, 1995, s. 92), Türkiye Türklerinde ise “sen hayata (veya “aynaya”) gül ki hayat da sana gülsün” gibi sözlerle gölmenin temel bir ihtiyaç olduğđı vurgulanmaktadır.

Gölmeyi sağlayan unsurlardan birisi de “gülünç görünme”dir. Bu konu üzerine ilk kez fikir beyan eden Platon, “İnsanın kendisini fakirken zengin, çirkinen güzel, korkakken cesur görmenin gülünç olduğđunu belirterek, kendini bilmeyen insanın zayıflığıyla gülünç göründüğünü” (Platon, 1982, ss: 77-78) belirtmiştir.

Aristoteles “gülünç görünmenin” yanı sıra, gülmeyi sağlayan “gülme”, “çirkinlik”, “güzellik”, “küçük düşme” gibi kavramlarla yakından ilgilenmiş; Poetika adlı çalışmasında, “İstirap verici ve bozucu olmayan bir takım çirkinlik ve bozukluklarda gülünçlük vardır” (Türkmen, 1984, ss: 141-152’den naklen) demiştir.

Alain Chartier’ın gülümseme konusuna bakışı ise “Mutlu Olma Sanatı” adlı çalışmasında “gerçek gülümseme insanın kendini iyi hissetmesini sağlamaktadır. Bu yüzden temel ihtiyaçlar arasında bulunması gayet doğaldır. Gülerken beynin salgıladığı ‘endorfin’ miktarının artmasına ve insanın kendisini iyi hissetmesine neden olur. Bunun sonucunda ise gülme kasların gevşemesinde, kalbin rahatlamasında ve sıkıntının giderilmesinde rol oynamaktadır” (Alain, 1998, ss: 34-35) şeklinde verilmiştir.

Cemil Sena Ongun bu konuda sosyal ilişkileri temel almakta; “karşılıklı ilişkilerin meydana gelmesi sırasında gülümseme ilişkiye olumlu yönde yansımakta ve karşı tarafı sıkıntıdan kurtarmaya yardımcı olmaktadır. İnsan ilişkilerinde gülümsemenin nezaket olduğu ve çoğu şeyi olumlu yönde etkilediği bilinmektedir” (Ongun, 1935, s. 303) diyerek konuya açıklık getirmektedir.

Abdurrahman Kasapoğlu’nun üzerinde durduğu bir başka husus söz konusu olguya verilen tepkide insanın çıkardığı sesler ve bunların tonlarının ne için gülündüğü hakkında bilgi verebileceği üzerinedir. Nitekim araştırmacı “vurgu ve tonlamalar, seslerin çıkışları hatta kullanılan harfler bile gülme sebebini anlaşılır kılar. Normal olaylara karşı verilen ve tamamen doğal olan gülme de genellikle “a” ünlüsü vurgulanmak şartıyla “ha! ha! ha!” şeklinde gerçekleşmektedir. Bu istemli bir şekilde gerçekleştirilir ve herhangi bir yerici, aşağılayıcı unsur barındırmaz. Başkalarının uğradığı zararlardan dolayı ortaya çıkan gülme türü de bulunmaktadır. Bu genellikle karşıdakinin başına gelen olumsuz bir olayı, sakarlık veyahut beceriksizliği komik bularak ezici bir şekilde gülme şeklidir. Gülerken çıkartılan ünlü “i” sesidir ve “hi! hi! hi!” şeklinde oluşur. Başkalarına karşı alay etmek amacıyla, kötü niyetle gülünüyorsa “e” ünlüsü ağır basar ve gülüş “he! he! he!” şeklinde gerçekleşir. İnsan kendi başarısını, kabiliyetini, zaferini dile getirmek istediğinde ise genellikle “o” ünlüsü ağır basar ve gülüş “ho! ho! ho!” şeklinde gerçekleşir” (Kasapoğlu, 2008, s. 66) diyerek gülme

sırasında çeşitli seslere yapılan vurgunun, ses ve kelimelerin tekrarının hatta bu tekrarlardaki ses değişimlerinin gülmeye neden olduğunu ifade etmektedir.

B. 1. 2. Gülmenin Özellikleri

Gülme kişisel olduğu kadar toplumsal bir olaydır. Çünkü her toplumun güldüğü şeyler bir başka ifadeyle çeşitli etkilere gülme şeklinde verdiği tepkiler birbirinden farklıdır. Hatta toplumun kültürel genetiğini de oluşturduğunu düşündüğümüz bu durumun gülmenin o toplumun değer yargıları ile de ilgili olduğunu ortaya koyacağı açıktır. O nedenle aşağıda hem gülmenin özelliklerinin hem de bu özelliklerin dayandığı toplumsal şart ve nedenlerin bir anlamda “toplumsal ve salgırganlık yanlarının” söz konusu edilmesinin uygun olacağını düşünüyoruz.

B. 1. 2. 1. Toplumsal Özelliği

Zofie Uçar “gülme kavramı, insanların hayatlarını devam ettirebilmeleri, toplum yapısını düzenlemeleri ve toplumda sağlıklı ruh halleri oluşturabilmeleri açısından oldukça önem taşımaktadırlar. Bu görevine rağmen insanlar bu kavramlara çok fazla değer vermemektedirler” (Uçar, 2010, s. 1) diyerek gülmenin toplum psikolojisi açısından önemine değinir.

Bergson ise daha çok gülmenin toplumdaki sosyal ilişkilere bağlı olarak ortaya çıktığını dikkati çekmekte; “insanın bedensel ve ruhsal ihtiyaçlarının yanında toplumla bütünleşmesi de önemlidir. Beden için gerekli ihtiyaçları karşılarsa da toplumsal etkileşim sayesinde insanın hayattan aldığı zevkte artmaktadır. O’nun ‘Eğer yalnızsanız komiği duyamazsınız. Öyle görünüyor ki gülme bir yankıya muhtaçtır.’ (Bergson, 1997, s. 16) sözü insanın topluma ihtiyacını anlatırken; ‘Eğer sosyetelerinde olsaydınız onlar gibi siz de gülecektiniz. Fakat olmadığımız için gülme arzusu gelmez... Yine kaç defa dikkat edilmiştir: Komik şeylerin birçoğu bir dilden diğerine çevrilemiyor, çünkü ayrı bir cemiyetin adetlerine, fikirlerine tercüman oluyor.’ (Bergson, 1997, s. 16) diyerek araştırmacı gülme tepkisinin her milletin kendine has kültür ve gelenek değerlerinin yansıması olduğunu vurgulamaktadır. Hatta Bergson, gülmenin, toplumda meydana gelen ve katı olarak kalıcı özelliğe sahip olan olgular üzerindeki etkisini

“Gülme, toplum yüzeyinde mekanik katılık olarak kalabilen ne varsa bunları da yumuşatır” (Bergson, 1996, s. 19) şeklinde dile getirmiştir.

Abdikadyrova da Bergson ile aynı görüşü paylaşır. O’na göre “yalnızken insana komik gelmeyen olaylar, toplumla bütünleştğinde yankı bulabilmektedir. İnsanlar arasında ortaya çıkan “gülme ilişkileri”, insanların toplumdaki yerlerini belirleme konumundadır...” “Nitekim gülme tepkisi her millette bulunmasına rağmen, bu milletleri de birbirlerinden ayıran öğelerden biridir. Çünkü her milletin kendine has değer yapıları bulunmaktadır. Başta da söylediğimiz gibi bir Amerikalının “gülünç” kavramıyla bir Türkün “gülünç” kavramı farklıdır. Her toplum kendi esprilerini kendi dil kalıplarına göre yapmakta ve bu kalıpların anlaşılması ile o dil gerçekten öğrenilmiş sayılmaktadır” (Abdikadyrova, 2009, s. 7).

Gülüşün Zengin anlamları adlı kitabın yazarı Kris ise gülme tepkisini; “toplumsal gülüş, ortak bir saldırı veya geri çekilmeye çağrı” olarak açıklamış; gülmenin toplum kimliğini ortaya koyan bizden ya da değil belirlemesini gösteren zengin anlamlı bir olgu olduğunu belirtmiştir (Türkmen, 1999, ss: 22-23).

İnsanların toplumdaki sınıflarına göre de yaşanan olaylara verdikleri tepkiler artmakta veya azalmaktadır. Bu ayrımlarda insanların sınıfları, eğitim seviyeleri, hazırbulunuşluk düzeyleri gibi kavramlar etki gösterebilmektedir. Bu konuda araştırmalarda bulunan R. Provine, mesleki topluluklarda gerçekleştirdiği denemelere göre bunu açıklamıştır. Psikologlar üzerinde yaptığı deneme sonucunda “rütbesi daha yüksek olanlar kişi başına 7, 5 espri, daha aşağı bir rütbeye sahip olanlar 5, 5 espri, yardımcı üyeler ise 0, 7 espri gerçekleştirmiştir.” diyerek farklı bir konuya dikkati çekmiştir. Yazar üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı incelemeler sonucunda ise “öğrencilerin toplum içindeki gülmelerinin, yalnız olduklarındaki gülmelerinden 30 kat daha fazla olduğunu” ortaya koymuştur (Abdikadyrova, 2009, ss: 7-8’den naklen).

Gülmenin içinde bulunduğumuz olaylar sonucunda, psikolojimizin verdiği bir tepki olarak görebiliriz. Gelişen olaylara karşı savunmasız kaldığımızda bu açığımızı gülüş yoluyla kapatabilir ve savunma mekanizmamızı harekete geçirebiliriz. Ancak burada önemli olan gülme tepkisinin verildiği durumu, niteliği, şiddeti, yeri ve

zamanıdır. Toplumlar arasında bu açıklanan kavramlarla uyuşmayan gülme tepkisi kınanma sonucuyla karşılanabilir. Nitekim Fikret Türkmen'in; "Aristoteles de Platon gibi gülmeyi alayın bir türü olarak algılar. "Nükte" bile küstahlığın nezaket kılıfına sokulmuş şeklidir. Aşırı gülme ise hayatla bağdaşmaz. Şakacı tutum, insanı önemli şeylere karşı gayri ciddi yapar. Ancak insanlar kendilerine gülünmesinden hoşlanmayacakları için, gülme insanları doğru yola getiren sosyal bir düzenleyici olarak rol oynayabilir" (Türkmen, 2002, s. 368) ifadesi de gülmenin bazen toplum içinde kınanmayla ortaya çıkabileceğinin güzel bir açıklamasıdır. Bir başka ifadeyle gülme kavramını sosyal düzenleme rolü ile de karşımıza çıkabilmektedir.

Araştırmacılar her toplumun farklı şeylere güldüğü konusundan hareketle özellikle Batı ve Doğu toplumlarının da farklı şeylere güldükleri üzerinde durmuşlardır. Buna göre "Hz. Muhammed'in nükteleri bilinmekte ancak kahkahayla güldüğüne dair hiçbir kanıt olmamaktadır. İslamiyet çerçevesinde incelediğimizde yüksek sesle gülme toplum arasında ayıplanmaktadır. Ciddiyete olan istek, dindarlığa giden hedef olarak görülmüştür" (Türkmen, 1989, ss: 13-18). Abdikadyrova ise "batı toplumlarına baktığımızda ise ciddilik ön planda tutulmuştur. Mitolojik unsurlarda karşımıza çıkan tanrı ve tanrıçalarda ciddilik ön planda ve onları insanlardan ayıran özelliklerden biride bu ayırım olarak görülmüştür. Çile ve gözyaşı dindarlığın simgesi olarak görülmüştür. Zevk alma ve bedene yönelik olan her şey ise şeytana işaret ettiğine inanılmıştır. Böylece gülme olgusu Batı dünyasında yasaklanmıştır. Ancak bu yasaklamaların bir sonucu olarak Orta Çağ döneminde gülme ile isyan olgusu ortaya çıkmıştır. Bu ise soytarı kavramını doğurmuştur" (Abdikadyrova, 2009, s. 9) diyerek bu farklılığa işaret etmiştir.

B. 1. 2. 2 Saldırganlık Özelliği

Toplumda meydana olaylar çerçevesinde "gülmenin, nefret ve saldırganlıktan doğduğu" ile ilgili görüşler de mevcuttur. İyi ve kötü insanların başlarına bir şey geldiğinde verilen tepkinin birbirinden farklı olması, bu konudaki düşünceleri destekler niteliktedir. Bu konuda Tawain; "insanoğlunun gerçekten etkili olan tek silahı var, o da gülmedir" diyerek gülmenin saldırgan tutumlara karşı kullanıla tıpkı bir silah gibi

savunma mekanizması oluşturduğunu belirtmektedir (Abdikadyrova, 2009, s. 6'dan naklen).

Albert Rapp gülmenin ilkel bir davranıştan geldiğini düşünmekte; bu olguyu yenik tarafımızın ortaya çıkardığı bir eylem olarak niteleyerek gösteren Rapp, insanların zaafllara ve yanlışlıklara gülerek karşılık verdiğini belirtmektedir (Morreal, 1997, ss: 8-9'dan naklen). Hatta araştırmacı gülme olgusunun nefret ve saldırganlıktan doğduğunu ileri sürerek bunu; “eğer insanoğluna saldırganlık has olmasaydı gülme de olmazdı. Nüktecilik ve mizahın bütün türleri, saldırganlık köklerini hala korumaktadır. Bazı esprilerde bu açıkça ortaya çıksa da, bazılarında üstü kapalı ima edilmektedir” (Abdikadyrova, 2009, s. 5'ten naklen) sözleriyle desteklemektedir.

Martin Grojahn gülmedeki saldırgan tutumu; “...gerçi kültürümüz bunu gizlememizi zorluyor ama nüktecilik, zarar verme arzusu ile başlamaktadır... Bunu her ne kadar iyi gizlersek esprimiz o kadar başarılı olur” diye açıklamakta; aynı konuda William Fry daha da ileriye giderek; “gülme, bir ferдин diğerine karşı duyduğu saldırganlığı içermektedir” (Abdikadyrova, 2009, s.6) sözleriyle bu görüşü açıklamaktadır.

Gülmenin söylediklerimizden farklı özellikleri olduğuna dikkati çeken Gülin Öğüt Eker “meydana gelen olaylara verdiğimiz tepkilerle gülmenin ayrı ayrı yönlerinin olduğunu, mesela sokakta gezen herhangi birinin düşmesine karşı verdiğimiz tepki duygusuzluk olarak yorumlanabileceğini, bunun ise gülmenin kendi içindeki katılığından ileri geldiğini, hatta düşen kişi kendimize yakın birisi olduğunda verilen tepkinin endişe ve üzüntüye sebep olduğunu (Eker, 2009, s. 24) belirterek gülmenin duygusuz ve acımasız bir yönü olduğunu da savunur.

B. 2. Mizah

Uzun süre gülme ve mizah birbirine karıştırılsa da aynı terim ile ifade edilse de zaman içerisinde araştırmacılar her iki konunun birbirinden farkını ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda biz de “mizah” adını taşıyan bu bölümde önce çeşitli kaynaklardaki mizah tanımlarını verecek; daha sonra da “gülme” ile “mizah” konusuna farklı tanımlar getiren araştırmacıların fikirlerini ele alacağız.

B. 2. 1. Mizahın Tanımları

Şemseddin Sâmî Kâmûs-ı Türkî adlı sözlüğünde, Arapça kökenli olan kelimenin aslının “mizâh” anlamının ise “şaka, eğlence, latîfe” olduğunu belirtmiştir (Sâmî, 1985, s. 888).

Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise mizah, “gülmece” olarak geçmekte (TDK, 2005, s. 1404); “kara mizah”ın da, “yalnız güldürmeyi değil, düşündürmeyi ve yergiyi de amaçlayan mizah türü” olduğu belirtilmektedir (TDK, 2005, s. 1079).

Ferit Devellioğlu’na göre de mizah “şaka”, “latife”, “eğlence” anlamlarına gelen bir terim olarak yer almaktadır (Devellioğlu, 1993, s. 655).

Anlaşılabacağı üzere mizah kavramı ansiklopedi ve sözlüklerde; “gerçeğin gülünç, alışılmamış özelliklerini vurgulayan bir düşünme biçimi”, “gerçeğin kimi görünümünün gülünç, alışılmamış özelliklerini vurgulayan düşünce biçimi”, “eğlendirmek, güldürmek ve birine, bir davranışa incitmeksizin takılmak ereğini güden ince alay”, “mizah bozguna uğrayan bir görünüşün dengesini kaybetmesi, gülümsemenin verdiği güven ve denge, açıkça ortaya konan bir ihbar”, “fiziksel, kültürel ve psikolojik yönleriyle karmaşık bir varlık olan insanın sosyal ilişkilerinde yüklendiği işlevle önem kazanır. Eğlendirici karakteriyle dikkat çeken mizahın, en belirgin özelliği gerçeği olduğu gibi sunması.” (Güler ve Güler, 2010, s. 167) şekillerde tanımlanmaktadır.

Türk Dünyası Edebiyatı Tarihi’nin III. Cildinde mizah oldukça geniş bir biçimde tanımlanmış olup aşağıya aynen alınmıştır: “Humuor Fransızca bir kelimedir. İngilizceye humor olarak geçen kelime Arapçada mizah anlamında kullanılmaktadır ve dilimize bu anlamıyla geçmiştir. İngilizcede vücut ıslığı ve nem anlamına gelmektedir. Modern psikoloji öncesi insanlar, insan vücudunda balgam, kan, sarı öd ve kara öd olmak üzere dört sıvının olduğuna inanırlardı. İlkçağ Yunan, Ortaçağ İslam ve Hristiyan felsefelerinde, varlıkların olmazsa olmazı sayılan dört madde (hava, su, toprak, ateş) kaynağını Antik Yunan düşüncesinden almaktadır. Antik Yunanda yoktan var etme fikri bulunmamaktadır. Onlara göre Tanrı ya da tanrılar, dünyayı tek bir maddeden yaratarak bu maddeye şekil vermişlerdir. Arkhe kelimesiyle açıklanan bu ilk madde ise filozoflara

göre değişmiştir. Ancak Empedokles, bunların hepsinin toprakla birlikte kâinatın ana maddesini oluşturduğu fikrini savunmuştur. Eflatun'un da bu dört madde düşüncesini desteklediği bilinmektedir. Eflatun'un öğrencisi olan Aristo ise bu düşüneyi sistemleştirmiştir. Eflatun'la birlikte sistemleşmeye başlayan bu düşünceye göre Allah'ın yarattığı en şanslı varlık insandır. Evrende bulunan hava, su, toprak, ateş elementleri, varlıkların yapılarını da etkilemektedir. Genel görüşe göre soğukkanlı insanın yapısı suyla, karamsar bir insanın yapısı toprakla, soylu bir insanın yapısı havayla, sinirli bir insanın yapısı ise safra, safranın da ateşle ilgilidir. Ve bu dört element insan karakterine hayat vererek dünyanın merkezinde bulunan ateşle alakalı olan hayat ısısını meydana çıkartmaktadır. Dünyanın yaratılışındaki dört madde ile insanın vücudunda bulunan dört madde, batı ve doğu felsefelerinin temel ilkeleridir. Süryaniler tarafından Arapçaya aktarılan dört unsur teorisi, ahlât-ı erbaa, tabâi-i erbaa terimleriyle birçok bilimde uygulanmıştır. Beden yapısında bulunan dört unsur anlamına gelen Ahlat, J. Thesdor Zenke tarafından, vücudun biyolojik dört unsuru, Muhammed Muin tarafından ise, eski hekimlerin insan vücudunda var saydığı; safra, sevda (kalpteki siyah nokta), dem (kan) ve balgam gibi dört unsurdan biri olarak açıklanmıştır. Tasavvuf felsefesine göre ise insan vücudu anâsır-ı erbadan (dört unsur) meydana gelmiştir. Bu dört unsur ise Allah'ın sırrı olan ruh ile hayat bulmuştur. Yunus Emre ve F. Attar gibi Türk ve Fars şairlerinde de bu görüş karşımıza çıkmaktadır. Mevlana da karşımıza çıkan, Eski tıpta insanın vücudunda ahlât-ı erbaa (birbirine karışmış dört şey) vardır. Bu dördünün kâfi miktarda oluşundan mizaç, yani sıhhat meydana gelir. Hastalık bunlardan birinin fazlalaşmasıyla başlar, açıklamaları insan vücudunda var olan ahlat'ın insanın yaratılışındaki önemini vurgulamaktadır. Tüm bu açıklamalar çerçevesinde, İngilizce de vücut ısısı ve nemi anlamına gelen humour, insan vücudunda meydana gelen fizyolojik değişikliklerdir. Bu değişiklikler ise dört temel unsurun (Ahlat) dengelerinin değişmesi sonucu ısının yükselmesine paralel olarak ortaya çıkan duruma karşılık bir anlam yüklemesidir, diyebiliriz” (Türk Dünyası Edebiyatı Tar, C. 3, 2003, ss: 65-67).

Anna Britannica'da ise mizah konusu şu satırlarla açıklanmaktadır: “Mizah olayların gülünç, alışılmadık ve çelişkili yönlerini yansıtarak insanı düşündürme, eğlendirme ya da güldürme sanatına verilen addır. En kaba şakadan en ince espriye

kadar bütün mizah örnekleri, birbiriyle uyum içinde görünen olaylar arasındaki çelişkinin birdenbire ortaya çıkarılmasına dayanır. Bu nedenle gelenek ve kuralların sorgulanmasında mizah önemli bir rol oynamaktadır. Yapılan her şaka üstü kapalı veya açık bir saldırı ögesi içermektedir. Eğer yapılan kişiye zarar veriyorsa bu öge açık bir şekilde görülebilir. Farklı durumlarda ise ciddi bir konuşmada cinas yoluyla gülünçleştirme yapıldığında saldırının üstü oldukça kapalıdır. Diğer insanlara saldırma girişimi insanın kendisini saldırı altında hissetmesiyle yakından ilişkili olduğu, pek çok şaka ve gülmenin rahatlamadan doğduğu bilinmektedir. Bahsettiğimiz saldırma ve savunma durumlarına hemen hemen tüm mizahî öğelerde rastlandığı için, bazı yazarlar bu duyguların toplumca kabul görmüş dışarıya vurma şekilleri olduğunu düşünmektedirler. Farklı yazarlar ise bunun saldırganlık ve acımasızlığa dayanmakla birlikte, mizahın insanı özgürleştirici yönünü vurgulamışlardır” (Britannica, 1993, ss: 155-156).

“Tarihsel gelişimine bakıldığı zaman Batıda mizah edebiyatının antropolojik bulgular ışığında, insanların kabileler halinde yaşadığı dönemlerde diğer edebî türlere göre çok daha doğrudan ve acımasız olduğu görünmektedir. İnsanların kabile hayatından çıkarak toplu olarak yaşaması ve kentleşmeye başlaması ise mizaha daha soyut ve dolaylı bir yol kazandırmıştır. Bu kentleşme sonucu mizahı bedensel şiddet ögesinden arındıranlar ve mizahı keskin bir dil ögesine dönüştürenler Atinalılar olmuştur. Eski Yunan’da ise Komediya, Tragedyadan sonra gelişmiş ve Aristophanes’le birlikte yeni bir tür olmuştur” (Britannica, 1993, s. 156).

“Ortaçağda, kral ve klişeyi alaya alarak eğlencelerde halkı eğlendiren jongleur’ler ve gezgin minstreller ortaya çıkmıştır. Bunlarla birlikte açık ve cinsel çağrışımlarda bulunan bir mizah türü oluşmuştur. Ortaçağda ortaya çıkan toplumun bütün üyelerinin katıldığı Soytarılar Bayramı ve karnavallarda insanlar kendilerine gülüyorlar ve bu yolla sırtlarından yılın bütün yükünü atmış sayıyorlardı. Sonraki yüzyıllarda ise, İtalya’da ve İngiltere’de çok çeşitli kollarda gelişim göstermiştir. İngiltere ve Fransa’da keskin bir nükteye dayanan yapıtlar öne çıkmaya başlamıştır. İngiliz yazar Samuel Johnson dönemin önemli kişileriyle alay eden eserleriyle ünlenmiş, Fransa’da seyircilerine zihinlerini kahkahayla açmalarını öğütleyen Moliere

ön plana çıkmıştır. 18. 19. Yüzyıllarda ise keskin değil daha çok kibar bir mizah anlayışı hâkim olmuştur” (Britannica, 1993, s. 156).

“20. yüzyılda ise I. ve II. dünya savaşları farklı bir mizah türünün ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Komik unsurların yanı sıra korkunç ve ürkütücü şeylere de yer veren kara mizah öne çıkmıştır. Bunun yanı sıra siyasal mizah, otoriteye, bağnazlığa, bürokrasiye karşı silah olarak kullanılmıştır. Bunu yapan mizahçıların eserleri ise pek hoş karşılanmamıştır” (Britannica, 1993, s. 156) şeklinde izah edilmektedir.

Gülme ve mizah kavramı, bazen yan yana açıklanmaya çalışılarak benzer tanımlar yapılmış, bazen ise birbirlerinden tamamen ayrı kavramlar olarak ele alınmıştır. Aslında gülme kavramı, mizah kavramının bir tür göstergesi olarak düşünülmüştür. Hatta “Mizah Teorileri” olarak bildiğimiz teoriler bazen “Gülme Teorileri” olarak karşımıza çıkmaktadır (Borecky, 2000, ss: 45-46).

Mizah ve gülme hatta gülümseme her zaman yan yana kullanılsa da aralarında farklar olduğu bilinmektedir. Gülme genellikle mizaha eşlik eden bir olgu durumundadır. Bu eşlik etme durumundan dolayı birbirlerine çok yakın olduklarının algılanması yanlış olabilir. Bu yanlışlığın sebebi ise insanın mizahi olmayan bir şeye de güler tepki verebilmesidir. Burada anlaşılması gereken gülmenin mizahi durumların dışı vurulması şekli olduğudur. Gülme her ne kadar mizahın ana göstergesi olsa da, kalabalık bir ortamda yaşanan mizahi durum sonucunda insan yüksek sesle güler tepki vermeyebilir. Bu ise gülmenin mizahla değil toplumsal etkisiyle alakalıdır. Aynı zamanda insanlar gıdıklama, gerginlik, rahatlama, korkuyu savunma mekanizması, neşenin dışı aktarımı, bir işten zevk alma durumlarında da gülebilirler. Bu da gülmenin mizah kısmıyla değil ilgili değildir. Olaylara verilen tepkiler içinde her zaman mizah unsuru barındırmayabilir. Bu sebepten dolayı gülme olgusunun tam olarak açıklaması yapılamamaktadır.

Elbette “gülme” ve “mizah” birbirinden ayrı kavramlardır. Nitekim Rozenthal “Mizah ve gülme her zaman yan yana kullanılsa da ayrılıkları olduğu bilinmektedir. Gülme genellikle mizaha eşlik eden bir olgu durumundadır. Bu eşlik etme durumundan

dolayı birbirlerine çok yakın olduklarının algılanması yanlış olabilir. Bu yanlışlığın sebebi ise insanın mizahi olmayan bir şeye de gülerек tepki verebilmesidir. Burada anlaşılması gereken gülmenin mizahî durumların dışı vurulması şekli olduğudur. Gülme her ne kadar mizahın ana göstergesi olsa da, kalabalık bir ortamda yaşanan mizahi durum sonucunda insan yüksek sesle gülerек tepki vermeyebilir. Bu ise gülmenin mizahla değil toplumsal etkisiyle alakalıdır. Aynı zamanda insanlar gıdıklama, gerginlik, rahatlama, korkuyu savunma mekanizması, neşenin dışı aktarımı, bir işten zevk alma durumlarında da gülebilirler. Bu da gülmenin mizah kısmıyla ilgili değildir. Olaylara verilen tepkiler, içinde her zaman mizah unsuru barındırmayabilir. Bu sebepten dolayı gülme olgusunun tam olarak açıklaması yapılamamaktadır” (Rozenal, 1997, ss: 5-6) diyerek bu farkı “gülmenin bir tepki olduğu mizahta böyle bir tepkinin olmayabileceğini” belirterek bu farkı ortaya koymuştur.

Morreall, refleks sonucu gülme ile mizah arasında bulunan farkları değerlendirmiştir. İnsan beklemediği anda gıdıklandığında ya da bir sihirbaz tarafından aldatıldığında gülebilir, demektedir. Ancak bu olayların içinde mizah unsurları bulunmamaktadır. Mizah olabilmesi için kavramlarla ilgili bir değişiklik, uyumsuzluk olması gerekir. Bunun yanı sıra, sisteme uymayan veyahut sistemi eleştiren durumlar şaşırtıcı ve gülünç olur, bu da mizah yoluyla ortaya çıkar, görüşündedir (Morreal, 1997, ss: 59-65). Kısaca mizaha dayanan gülmenin, görmeye alıştıklarımızın dışında hareketlerin bulunması veya eylemlerin birbirine uymamasıdır, diyebiliriz (Aıourova, 2003, s. 6).

Mizah konusunda yapılan tez çalışmalarında da söz konusu iki terimin farklılığı üzerinde durulmuştur. Nitekim Esengül Eşigül bu konuda “gülmeyi mizahtan ayıran en önemli özellik, gülmenin bir refleks olduğu düşüncesidir. Mizah, gülme hareketinin gerçekleşmesinde etkili olan birçok kavramdan sadece biridir. İnsan karşılaştığı çeşitli şeylere gülebilir. Mizahı ise bunlar arasında gülmenin sanata dönüştüğü bir kavram olarak yorumlayabiliriz” (Eşigül, 2002, s. 2) derken Erjena Aıourova bu konuya “mizahı sıradan olaylara karşı gülmeden ayıran özelliklerden bir diğeri ise insana canlılık katmasıdır. Mizah, şaşkınlık ve bir uyumsuzluk sonucu ortaya çıkar” (Aıourova: 2003; s. 5) şeklinde yaklaşmıştır.

Çiçero Latince “kente özgü” anlamına gelen “urbanitas” kelimesinden hareketle, mizahın bir kültür ürünü olduğunu ve uygarlıktan doğduğunu söyleyer; her durumda verilecek nükteli bir cevabın karşındaki kişiyi kibarca azarlayan ruh halinden geldiğini” (Eker, 2009, s. 47’den naklen) belirtir.

Mizahın bir söz hünere olduğunu ortaya koyan açıklamasında ise Gorgias, “Rakibinizin ciddiliğini şakayla, şakalarını da ciddiliğinizle öldürün.” (Sanders, 2001, s. 109) diyerek güçlendirmiştir. Leacock, “mizah üzerine çalışan filozof ve bilim adamlarının kendilerini mizah kavramından ortaya somut bir şeyler çıkartmak zorundaymış gibi hissettiklerini ve mizahı ciddi bir olgu, saygı duyulacak bir bilim dalı şekline dönüştürmeyi istediklerini” söylemiş; Eastman ise Shaw’a atfen “edebî çerçevede gülme ve mizah hakkında yazma isteğinden daha tehlikeli bir amacın olmayacağını” ileri sürerek konunun zorluğuna değinmiştir. Mindress de mizahı “yaşamı akılsızca algılama” olarak yorumlarken, Ludovici ise bu konudaki düşüncesini “insanların olaylara göre kendisini üstün hissetme durumudur. Olaylar etrafında ortaya çıkan üstünlük duygusunu yaşatan kişinin konumu mizahtan alınan keyfi de büyütür” (Eker, 2009, ss: 47-48’den naklen) şeklinde açıklar.

Mizahı bir oyun olarak değerlendiren Fry ise mizahın doğası nedir? İnsanları güldüren şey nedir? Neden bir şaka komiktir? Eğlence neden keyiflidir? Şeklinde dört soru sorar; böylece gülme kavramının temeline inerek insanların hangi durumlarda güldüğünü ve mizahın temeli olan gülmenin nasıl oluştuğunu irdeler (Eker, 2009, s. 48’den naklen).

Fenoglio mizahın toplumsal yönüne dikkati çekerek, “anlatılan komik hikâyelerin toplumda ağızdan ağıza dolaşarak mizahın toplum içerisinde bir ortam yarattığını ve bunun sonucu olarak ortak belleğe dayanan bir savunma mekanizması oluşturduğunu” (Fenoglio, 2007, s. 189) savunur.

Freud’un konuya bakışı ise tamamen psikolojik açıdan olup, mizahı ruhsal süreçlerden mutluluk duymanın kusursuz bir yöntemi olarak değerlendirir. O’na göre espri, bastırılmak için çaba sarf edilen duyguların ortaya çıkarılmasına zevk alma yoluyla yardımcı olur. Bu süreçte ise mantık, baskılama, eleştirel yargı; esprinin

savaştığı güçlerdir. Espri, sözel zevk kaynaklarına bağlı olarak şaka sonrasında bastırılan duyguların engellerini kaldırarak yeni zevk yollarının oluşmasına imkân sağlar (Freud, 1993, ss: 158-171).

B. 2. 2. Mizah Çeşitleri

Aşağıda söz konusu edeceğimiz mizah çeşitleri daha çok “mizah” bazen de “gülme” ile karıştırılmaktadır. O nedenle bu başlık altında mizah çeşitleri ve bu konuya ilişkin çeşitli kaynaklarda yer alan tanımlar verilecek; böylece alt başlıklarda yer alan mizah türlerinin birbirinden farkı ortaya konmaya çalışılacaktır.

B. 2. 2. 1. Nükte

Türk Dil Kurumu’nun Türkçe Sözlük’ünde “nükte”: Arapça ‘neket’ kökünden gelir ve “1. İnce anlamlı, düşündürücü ve şakalı söz, espri. 2. esk. Yazıda, resimde, sözde ve davranışta ince, derin anlam, espri. 3. (Söz sanatı terimi) İnce, ustalıklı, dokundurucu ve çoğu hoşça giden fikir. 4. İnce anlamlı, pek çoğu hoşça giden, gülümseten şakalı söz.” (TDK, 1998, s. 1665) bilgisi yer almaktadır.

Meydan Larouse Ansiklopedisi ise bu terimi “İnce anlamlı ve düşündürücü zarif söz ve de söz, yazı, resim, vb. şeylerde ancak düşünüldüğü zaman fark edilecek ince anlamlı söz sanatlarından biri.” sözleriyle açıklamıştır. Bunun yanı sıra “Açık Nükte”, “Kapalı Nükte”, “Yerici Nükte”, “Kaba Nükte” olmak üzere nükteyi dört alt başlıkta değerlendirmiştir. Buna göre: Açık Nükte, zeki olmayı gerektirmeyen, anlam kaygısı gütmeyen dile getirilen ve genellikle halk dilinde yapılan bir türdür. Kapalı Nükte ise Açık Nükte’nin tam tersi olarak sanatlı, anlam kaygısı güden, söz oyunları ile oluşturulan, birden çok anlamlı bir türdür. Yerici Nükte, herhangi bir insanı yermek, alaya almak, küçük düşürmek amacıyla söylenen türdür. Bu daha çok anlamlılığıyla bilinen Hiciv türüne benzemektedir. Yerici Nükte yapan şairlerin arasında Nefi, Şeyhi, Nâfi vb. hiciv şairlerinin bulunması benzerliği işaret etmektedir. Kaba Nükte ise belirli bir sanat değeri olmayan nükte çeşidi olarak tanımlanmıştır (Meydan Larousse, 1992, s. 30) bilgisi yer almaktadır.

Ferit Öngören ve Semih Balcıoğlu’nun yazdıkları “Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Mizah ve Karikatürü” adlı eser “nükte”yi şu şekilde tanımlamaktadır: “Bir sözün,

bir düşüncenin yanlış olması halinde ya da bir açık verildiğinde karşımızdakinin hak ettiği imkândır. Nüktenin ölçüsü zarif oluşu ile ölçülüdür. Bu zarafetin ölçüsü karşımızdakinin ilk sözü kurduğumuz bağlantı ile değerlendirilir. Örneğin; Kamil Paşa kendisini karşılamaya gelen Ziya Paşa'ya eşeğini göstererek “Öp babanın elini.” demiştir. Buna karşılık Ziya Paşa'nın eşeğin başını okşayarak “Bilirim Kamil hayvansındır.” demesi nükteye bir örnektir (Öngören ve Balcıoğlu, 1973, s. 31).

Morreal Gülmeyi Ciddiye Almak adlı eserinde” nükte”nin şaşırtıcı yönüne dikkati çekerek: “Nükteli bir yorum genellikle birbirine benzemeyen iki şeyin eğlenceli bir karşılaştırmasını içerir. Nükteli bir yorum benzetmeleri üstü kapalı bir biçimde ya da açık seçik veremez. Yoksa şaşırtıcı olmaz.” (Morreal, 1997, s. 106) açıklamasını yapar.

Koestler ise nüktenin asıl anlamının “yaratıcılık” manasındaki olan “wit” sözcüğünden geldiğini söyleyerek, zekâ ile olan ilişkisine dikkat çeker (Koestler, 1997, s. 5).

B. 2. 2. 2. Hiciv

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'ünde “hiciv”: “1. Bir kimseyi, bir toplumu, bir düşünceyi, bir nesneyi, bir göreneği yermek için yazılmış yazı veya söylenmiş söz, hicviye, satir. 2. Birinin veya bir şeyin kusurlu taraflarını acı, batıcı ve alaycı bir dille anlatan yazı.” (TDK, 1998, s. 991) şeklinde açıklanmıştır.

Ferit Öngören ve Semih Balcıoğlu'nun hazırladıkları “Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Mizah ve Karikatürü” adlı eserde hiciv: “Simgesi ok olan açık bir saldırı; bir suçlama ve küfre dönüşmeye çok yakın bir yerde işlendiği için hoşgörü yönünden en ağır olan mizah çeşidi.” (Öngören ve Balcıoğlu, 1973, s. 32) şeklinde tanımlanmaktadır.

Agâh Sırrı Levend ise hiciv terimini: “Daha çok kişileri amaç tutan yergide, deyiş sertleşip keskinleşir. Yalnız dokunmakla kalmaz, yerine göre tırmalar, yaralar, sataşır. Sertliği ve acılığı oranında kırar, sövmeye dek varır.” (Levend, 1988, ss: 148-149) olarak tarif etmektedir.

Apaydın'ın hiciv konusuna bakış açısı ise söz konusu terimin “saldırgan yanı” üzerinedir. Nitekim yazar “hiciv daha çok toplum kurallarına uymayan kişiyi hatasından döndürmek adına yapılan bir türdür. Nükte gibi nezaket kuralları içerisinde değil, saldırarak ve küçük düşürerek düzeltme amaçlanır. Yanlışlıkları düzeltmesi bakımından düzeni korumayı hedefleyen bir tür olduğu savunulmaktadır. Bireyler arası anlaşmazlıkların, çekişmelerin ve şakalaşmaların hiciv türünü ortaya çıkardığı düşünülmektedir” (Apaydın, 2001, ss: 15-16) diyerek görüşünü ortaya koymaktadır.

B. 2. 2. 3. Şaka

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlükte “şaka”: “1. Güldürmek, eğlendirmek amacıyla karşısındakini kırmadan yapılan hareket veya söylenen söz, latife. 2. Güldürmek amacıyla, birilerini kırmaksızın şaşırtmak ya da aldatmak için söylenen söz, takılma.” (TDK, 1998, s. 2068) şeklinde açıklanmıştır.

Öngören ve Balcıoğlu'nun şaka konusuna bakışları ise “yakın çevremiz, arkadaşlarımız tarafından genelde hoşgörü sınırimızın ölçülmesi için yapılan bir eylemdir. Eylem bittiğinde ise olay açıklanarak mizah elde edilir. Şakayı yapılabilir kılan şey özel dostluk ilişkileridir” (Öngören ve Balcıoğlu, 1973, s. 40) şeklindedir.

B. 2. 2. 4. Tahkir

Tahkir, Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'ünde: “Aşağılama, onur kırma, onuruna dokunma.” (TDK, 1988, s.1401) şeklinde açıklanmıştır.

Osmanlıca-Türkçe Sözlük'te ise tahkir,“hakaret etme, hor görme ve küçük görme” (Devellioğlu, 1993, s. 1019) olarak verilmektedir.

Fowler “tahkir” ile “hicvin” zaman zaman birbirine karıştırıldığına dikkati çekmiş “genellikle birisinin itibarını zedelemek amacıyla gerçeğin doğrudan söylenerek yapılan eylem olarak görmektedir. Hicivle karıştırılsa da birbirlerinden çok ayrı yapılardır.

Hiciv daha çok bozuk olan ahlak ve davranışları düzeltmeyi amaçlarken, tahkir bozuk olan davranışı direk söyleyerek küçük düşürmeyi amaçlar” (Eşiğül, 2002, s. 32'dan naklen) diyerek görüşünü açıklamaktadır.

B. 2. 2. 5. İroni

Bu terim Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'ünde "İroni": "1. Söylenen sözün tersini kastederek kişiyle veya olayla alay etme. 2. Dolaylı ve alaylı anlatım, mizah. 3. alaysılama." şeklinde açıklanmıştır. İroni de hiciv gibi aksayan yönleri hedef alarak yapılan bir mizah türüdür (TDK, 2005, s. 1097) biçiminde tanımlanmaktadır.

Esengül Eşigül ise ironi, "birbirlerini yakından tanıyan bir grup içerisinde, doğrunun tam olarak söylendiği kişiyi belirtmeden söylenmesi ve sonrasında bu kişiyi asıl amacın arkasına gizlenen bir oyunla öne çıkartılarak yüceltildiği mizah türüdür." (Eşigül, 2002, s. 34) olarak tanımlamaktadır.

B. 2. 2. 6. İstihza

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'ünde bu terim "istihza", "a. (istihza:) esk. Gizli veya ince alay." (TDK, 1988, s. 723) olarak geçmektedir.

Esengül Eşigül "istihza"yı, gerçeği olduğu gibi söyleme amacını güder. İroni bulunan üstü kapalı ifade etme şekli istihzada bulunmamaktadır. İroni gibi açıkları düzeltmeyi değil direk olarak ortaya çıkarma çabası vardır. Genellikle kendini gösterme çabası olan kişilerde karşılaşılan bir türdür. Kendini üstün görme çabasının oluşması sonucu ortaya çıkmaktadır (Eşigül, 2002, s. 35) diye tarif etmektedir.

B. 2. 2. 7. Alay

Ferit Öngören ve Semih Balcıoğlu ortak çalışmalarında "alay" türünü şöyle tanımlamaktadırlar: "Ölçüsü, incelendiğinde olan bir mizah türüdür. Alayda fark ettirmeme, işin hüneri sayılmıştır. Anlaşılan bir alay şaka diye gösterilip, hoşgörü sağlanmaya çalışılır. Alay, çekişmeli kişiler arasında, övücü, yükseltici, fakat gerçek olmayan bir ilişkiler zinciri hazırlanarak, karşıdakine bunun benimsetilmesidir. Alayı anlamamazlıktan gelip karşı tarafı övme ve yükseltici sözlerle karşılama, üstün ve özenilir bir erdem sayılmıştır. Argo dilindeki "işletmek ve dalga geçmek" de bu anlamdadır. Alay çoğunlukla bir ifade ve tavır sanatıdır" (Öngören ve Balcıoğlu, 1973, s. 32).

Sanders ise “alay”ı karşısındakine saldırı özelliğinden hareketle “karşımızdakiyle alay etmemizin onu normal yolla yenmemizden daha etkili bir tahrip bıraktığını, halk arasında ise daha aşağılayıcı olduğunu” (Sanders, 2001, s. 33) belirterek tanımlamaktadır.

B. 2. 2. 8. Espri

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük’ünde “espri”: “1. İnce anlamlı, düşündürücü ve şakalı söz, nükte. 2. Yazıda, resimde, sözde ve davranışta ince, derin anlam, nükte (TDK, 2005, s. 653) şeklinde açıklanmaktadır.

B. 2. 2. 9. Fıkra

Bu başlıkta “fıkra” türünün tanımından çok fikranın mizahî yönüne dikkati çeken görüşlere yer verileceğini belirtmek istiyoruz.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük’ünde fıkra: “Kısa ve özlü anlatımı olan, nükteli, güldürücü hikâye, anekdot.” (TDK, 1998, s. 778) şeklinde açıklanarak söz konusu türün mizahî yönüne dikkat çekilmiştir.

Şükrü Elçin fıkra konusunda “Türk edebiyatında farklı adlandırmalarla karşımıza çıkan bu tür, Türk dünyasında farklı isimlendirmeler almıştır. Kırım, Kazan, Türkmenistan, Özbekistan ve Uygularda “Lâtime”, Kazakistan’da “Ertegi, Anız”, ayrıca Türkmenler’de “Yomak, Değişme, Şorta Söz” isimleriyle ifade edilmektedir. Elçin aynı zamanda, “Umumiyetle gerçek hayat hadiselerinden hareketle, “hisse” kapmayı hedef tutan, temelinde az çok nükte, mizah, tenkid ve hiciv unsuru bulunan sözlü, kısa, mensur hikâyelere fıkra denir” (Elçin, 1993, s. 566) diyerek fıkra türünde mizah unsurlarının yer alabileceğini belirtmiştir.

Fikranın mizah ile olan ilgisini en geniş kaynak Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi’dir. Söz konusu eserde bu konu “fıkra, Türk halk edebiyatında daha çok sözlü geleneğin malı lâtime, nükte türünde kısa hikâyelere verilen ad. Sözlü edebiyatın yazılı ürünleri arasında yer alan fıkralar, daha çok hoş vakit geçirmek, gülüp eğlenmek, ya da taş gediğine koymak amacıyla söylenir. Aynı zamanda halk zekâsının ürünü olan fıkraların kuruluş düzenine göre, önce kahramanın adıyla başlanır, söylenen söze

inandırıcı bir delil olarak geçmişteki bir olay hikâye edilir veya söz olarak fikranın içinde yer alan ya da dinleyicinin anlayışına bırakılan bir sonla fıkra bitirilir. Halkımızın zekâsından doğan fıkra kahramanları belirli tipler çevresinde doğmuş ve doğmaktadır. Malzemesi dile dayanan, şekil ve muhteva bakımından kendine has bir karaktere sahip, başlı başına bir edebi tür teşkil eden fıkraların belli başlı özelliklerini şu şekilde sayabiliriz: 1. Hayattan alınmış bir olaya dayanır; 2. Kısa ve kesif bir anlatımı vardır; 3. Beşeri kusurları, günlük kötü ve gülünç olayları, eski ile yeni arasındaki çatışmaları konu edinir; 4. İnce bir mizah, hikmetli bir sözle sona erer; 5. Nesir diliyle ifade edilirler; 6. Realist küçük bir hikâye ya da küçük bir tiyatro oyununu andırırlar; 7. Şahısları hayatın içinden alınmıştır; 8. Zaman ve mekân genellikle belirsizdir; 9. Temsil ettiği zihniyet ve davranışlarla bağlandıkları tiplere göre tasnif edilirler.” (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, 1978, s. 642) şeklinde açıklanmaktadır.

Mehmet Hengirmen fıkroda mizahın farklı çeşitlerinin yer alabileceğine dikkati çekmiş; bu konudaki düşüncesini “fıkra türüyle ilgili pek çok sözcük eş anlamlı olarak kullanılmıştır. Bunlardan bazıları, hikâye, kıssa, masal, mizah, nükte, latifedir. Ancak fikranın eş anlamlısı olarak daha çok latife ön plana çıkmıştır. 13. Yüzyıldan itibaren eserlerde genel olarak dini bir nitelik kazanarak yer almaya başlamıştır. Halka bazı düşüncelerin işlenmesi daha çok bu yönle gerçekleştirilmiştir” (Bayraktar, 2010, s. 27’den naklen) şeklinde açıklamıştır.

B. 2. 2. 10. Acı Şaka (Kara Mizah)

Ferit Öngören ve Semih Balcıoğlu sözü edilen ortak çalışmalarında şaka türünü aşağıda iki paragraf olarak vereceğimiz şekilde tanımlamaktadırlar: “Her yönü ile gerçek, hatta ürküntü, korku verici bir ilişkiler zinciri hazırlanarak, hoşgörü sınırimız tartışılmak istenir. Sonunda durum açıklanarak eğlence ve mizah elde edilir. Şaka, bir olaylar zincirinin gerçek olmayışından anlamını aldığı gibi, kişiler arasında özek bir dostluk istediği için de tipiklik kazanır.” (Öngören ve Balcıoğlu, 1973, ss: 14-15).

Aralarında belirli bir samimiyet bağı bulunan insanlar arasında daha çok yapılan bu tür, belirli bir ilişkinin olmasına dayanır. Karşısındakinin eksikliklerini, yanlışlıklarını hiç çekinmeden söyleyebilmesi için şakayı yapan insanın kendine

güvenmesi ve açık sözlü olması gerekmektedir. Bu her ne kadar acı veriyormuş gibi görünse de hataların düzeltilmesi ön plandadır (Öngören ve Balcıoğlu, 1973, ss: 14-16).

Anadolu Halk Kültürü ve Halk Edebiyatı söz konusu olduğunda mizah önemli bir yere sahiptir. Günümüzde “mizah, latife, şaka, nükte, fıkra, iğne, taş, alay, hiciv, halt” gibi alt türlerle “matrak, dalga, curcuna” gibi durumları işaret etmek için kullanılan bir terimdir ve Gülnara İsmailova'nın Kırgız Mizahı ve Mizah Tipleri adlı tezinde mizah yedi başlık altında değerlendirilmiştir:

Fıkra: Konumuz bağlamında kısa ve yoğun anlatımlı, söyleyenin asıl amacına uygun olan ve her konuda yaratılabilen ancak belli kişiler ya da “adamın biri” diye belirtilen kimliği belirsiz kişilere bağlı olarak anlatılan kısa hikâyelerdir.

Hiciv: Yergi, suçlama hatta küfre varan ifadelerin konuya hizmet ettiği söylemler, anlatmalar.

Nükte: Zarif, şaka yollu dokundurmalar, güldürmeceler, düşündürmeceler.

Şaka: Aslında gerçeği yansıtan ancak söylemlerdeki kırıcı olmayan kısımlar- ifadeler-anlatmalar.

İğne, taş: Üstü kapalı bir yergi yolu olup kelime oyunları ile sağlanır. Amaç karşısındakini yaralamak, eksiğini açıkça ortaya koymaktır.

Alay: “İğne” ve “taş”tan daha açık bir yergi yoludur. Amaç eksiğin, hatanın, beceriksizliğin karşısındakine hissettirilmesidir.

Halt: Bir işi karıştırmak-bozmak, yolunda giden şeyi tarumar etmektir ki, karşısındakini güç durumda bırakmaktır (İsmailova, 2001, ss: 22-25).

İslamî kültürde ise mizah:

Tanz: Eleştirel bir şiir türü olup daha çok sosyal, siyasi ve ahlaki konuları içerir.

Fokahe: Şaka ve gülme gibi mizah türü olup her türlü hiciv ve hezel görünümü anlatım yoludur.

Hiciv: Şahsi kin ve çıkarlara hizmet eden anlatım yollarının tümüne verilen addır.

Mizah: Şaka görünümlü olup aslında ciddi konulardan bahsetmenin yollarından biridir.

Latife: İnce, zarif ancak derin konuların işlendiği bir anlatım yoludur.

Fabl: İnsan dışı varlıklar yoluyla söylenmek istenen asıl şeyin temsil edilmesidir.

Nakize: Herhangi bir konuda söylenmek istenilen şeyin kırmak-küstürmek pahasına da olsa söylenmesidir

Hamase-i Müdhik: Gülünç kahramanlık destanı olup Türklerde bu iş âşıklar tarafından yapılmaktadır.

Tezrik: Şaka türünde anlamsız sözlerden (genelde kelime oyunları ile oynanan) bir şiir türü olup eski nedim ve soytarıların en iyi söyleme sanatlarından biridir.

Hezel: Ağır yergi içeren bir mizah türüdür.

Şekvaiye: Toplumdan, insanoğlundan, dönemden, felekten, kaderden şikâyet eden bir söyleme yoldur ki, ağır bir hiciv-yergi içerir.

Şathiye: Şekvaiyeye benzer bir içerikte olan şathiyede bazen evrenin-âdemoğlunun yaratılışı da ele alınır. Tasavvufî bir tür olan şathiye de hiciv ve yergi içerir (Çiftçi, 2002, ss:29-61) olarak gruplandırılmakta ve tanımlanmaktadır.

C. FIKRA ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

C. 1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

C. 1. 1. Kitaplar

ROZENTHAL, Franz. *Erken İslâm’da Mizah*, (Çev. Ahmet Arslan), İstanbul: İris Yayınları, 1997.

“Müslüman Mizahının İncelenmesi İçin Malzeme”, “Eş’eb’in Tarihsel Şahsiyeti” “Eş’eb Efsanesi”, “Metinlerin Çevirisi”, “Gülmece Üzerine ve “Sonuç”

bölümlerinden oluşan bu eserde, İslam düşünce ve inanç sitemindeki mizah kavramı irdelenmiş ve konuya ilişkin olarak önemli İslam düşünürlerinin görüşlerine yer verilmiştir. Ayrıca eserde Arap mizahının önemli isimlerinden olan ve taklit yeteneğiyle, soytarı dansçı kimliğiyle tanınan Eş'eb de tanıtılmış, bu şahsiyet üzerinden Müslüman mizah anlayışı anlatılmıştır. Eserin sonunda ise yazar genel bir değerlendirme vererek gülmece üzerine düşüncelerini aktarmıştır.

BAUDELARIE, Charles. *Gülmenin Özü*, (Çev. İrfan Yalçın), İstanbul: İris Yayınları, 1997.

Altı bölümden oluşan eser gülmenin anlamı ve özellikle de gülmenin plastik sanatlar (kalıplanabilen veya plastik niteliğe sahip boya, kil, alçı gibi malzemelerin uygulanmasıyla yapılan resim, heykel vb. sanat dallarının tümüne verilen genel adıdır.) üzerindeki etkisi üzerinde yoğunlaşır. Gülüncü ortaya çıkaran unsurların karikatüre olan etkisini vermesi bakımından da eser ayrıca dikkati çekmektedir. Söz konusu eser mizah çalışmaları için de önemli kaynaklardan biridir.

SANDERS, Barry. *Kahkahanın Zaferi: Yıkıcı Tarih Olarak Gülme*, (Çev. Kemal Atakay), İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2001.

Sekiz bölümden oluşan bu eserde yazar, gülmenin tarihî seyir içerisindeki macerasını anlatır. Kahkahanın, eleştirenden zafere doğru uzanan yolu eserde ortaya konulmuş, fizyolojik bir eylem olan gülmenin altında yatan direniş düşüncesi de yazar tarafından açıklanmaya çalışılmıştır.

MORREAL, John. *Gülmeyi Ciddiye Almak*, (Çev. Kubilay Arsever–Şenar Soyar) İstanbul: İris Yayınları, 1997.

İnsan neden güler? Gülmenin sebebi sadece fizyolojik olaylar mıdır? Bu ve buna benzer sorular İlk çağlardan beri üzerinde fikir yürütülen ve tek bir cevabı olmayan sorulardır. Morreall bu eserinde hem bu sorulara cevap aramaya çalışmış hem de gülme ve mizah kavramları üzerinde geniş bir incele yapmıştır. Eser gülme ve mizah kavramları hakkında, bu kavramların tarihsel gelişim süreci üzerinde bizlere önemli bilgiler vermektedir. Eserde ayrıca, gülmenin felsefî zemini de aranmaktadır.

BAHTİN, Mihail. *Rabelais ve Dünyası*, (Çev. Çiçek Öztekin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2009.

Ortaçağ Avrupasında önemli bir yere sahip olan “karnaval” kavramını ve buna bağlı olarak da gülme eylemini Bahtin bu eserinde inceler. Yüksek tabakaya ait olan ve yazılı edebiyattaki gülmenin aksine, ‘halktan’ gelen, sözlü kültür ortamına ait olan gülme kavramı ortaya konulur. Bu gülmenin ve gülmecenin bazı işlevleri ve özelliklerini ortaya çıkartır. Bahtin eserinde gülme ile “karnavalımsı gülme” arasında bir ilişki kurarak gülmenin tarihî gelişimini anlatır.

BERGSON, Henri. *Gülme*. (Çev. Mustafa Şekip Tunç). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1997.

XX. yüzyılın önemli düşünürlerinden olan Bergson bu eserinde gülme kavramı üzerinde durur. Eser aslında yazarın üç geniş hacimli makalesinin kitaplaştırılmış şeklidir. Yazar, gülmenin anlamı üzerinde dururken aslında bizlere gülmenin ortaya çıkış sebepleri hakkında da önemli ipuçları vermektedir. Gülmenin mekaniği üzerinde duran yazar gülmenin en temelde insana özgü bir davranış şekli olduğundan bahsederek insanlaştırdığımız kavram ve nesnelerin bizi güldürdüğünü söyler.

YILDIRIM, Dursun. *Türk Edebiyatında Bektaşî Fıkraları*, Ankara: Akçağ Yayınevi, 1999.

Türk fıkraları ve özelde de Bektaşî fıkraları konusunda yapılan en önemli çalışmalardan birisi olan bu eser “Giriş ve Metinler” bölümü hariç iki temel bölümden oluşmaktadır. Araştırmacı bu eserinde Türk fıkralarının yapı, şekil, konu, içerik hususiyetleri noktasında bilgiler verir. Ayrıca eserde fıkra tipleri üzerinde de kıymetli bilgiler bulunmakta ve tiplerine fıkralar tasnif edilmektedir.

EKER, Gülin Öğüt, *İnsan Kültür Mizah*, Ankara: Grafiker Yayınları, 2009.

“Gülme”, “Mizah”, “Mizah Kuramları”, “Kültür, Din ve Mizah”, Tüketim, Medya ve Türk Mizah Geleneği” olmak üzere beş bölümden oluşan bu eserde birbirlerine çoğu zaman karıştırılan gülme ve mizah kavramlarının tarihsel serüveni hakkında geniş bilgiler vermektedir. Bu kavramların en temel özelli ve işlevleri anlatılmakla birlikte mizah kuramları hakkında da geniş bilgiler verilmektedir. Mizahın

kültürlerde ve özellikle de insan yaşamındaki önemi eserde anlatılan diğer hususlardandır.

GÜLER, Çağatay- Ufuk Bilge. *Mizah, Gülme ve Gülme Bilimi*, Ankara: Yazıt Yayıncılık, 2010.

Söz konusu çalışma, Gülme biliminin tanımı, gülümseme, gülme araştırmaları ve mizahın işlevleri üzerinde durur. Eser geniş bir bakış açısıyla gülme ve mizah kavramlarını çeşitli yönlerden ele alarak sunar. Tarihsel derinlikte ele alınan gülme ve mizah kavramları evrensel bir unsur olarak ele alınıp kültürel bir öge olarak yorumlanmıştır. Çalışmada ayrıca önemli Türk fıkra tiplerinin (Nasreddin Hoca, Bektaşî, İncili Çavuş, Bekri Mustafa, Karakuş Kadı, Efe) anlatılarına da yer verilmiştir.

C. 1. 2. Makale ve Bildiriler

DOĞAN, Yusuf (2006), “Raşit Halifelerin Mizah ve Nükte Anlayışları”, Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi, Yıl: VI, Sayı: 22, Ankara.

Gülmenin, sanılanın aksine İslam düşünce sisteminde sakıncalı bir durum olmadığını ortaya koyamaya çalışan yazar bu çalışmasında Raşit Halifelerin yerine ve zamanına uygun durumlarda nükte ve şakalar yaparak güldüklerini örneklerle ortaya koymaktadır.

GÖNEN, Sinan. “Prof. Dr. Saim Sakaoğlu’nun Fıkra İle İlgili Çalışmalarının Bibliyografyası” http://turkoloji.cu.edu.tr/makale_sistem, 27.10.2008

Söz konusu çalışmada Prof. Dr. Saim Sakaoğlu’nun fıkra ile ilgili çalışmaları on bir alt başlıkta verilmiştir. Ayrıca eserde makale ve bildirilerinin içeriklerine de yer verilmek suretiyle tematik bir bibliyografya ortaya konulmuştur.

EMEKSİZ, Abdulkadir. “Türk Halk Bilimi Mizah Araştırmalarına Dair Genel Tespit, Değerlendirme ve Teklifler” *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/8 Spring 2015, p. 987-1024 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8084> ISSN: 1308-2140, Ankara/Turkey.

İnsanî tutum ve tavırların en güzel örneklerinden olan gülme kavramı uzun zamandır araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Söz konusu çalışmada da yazar gülme ve gülmenin fonksiyonları üzerinde durmuş, Türk Halkbiliminde ve mizahında önemli bir yer tutan fıkra kavramının nicelik ve nitelik özelliklerinin yanında işlevleri hakkında da önemli bilgiler vermiştir. Ayrıca araştırmacı eserde XX. yüzyılın başından 2010 yılına kadar Türkiyede yapılan mizah ile ilgili çalışmalar hakkında da bilgiler vermiştir.

BATİSLAM, Hanife Dilek. “Divan Edebiyatında Latife ve Hezl” Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 22, Sayı1, 2013, ss: 229-242.

Divan edebiyatı bilindiği üzere söz oyunlarının ve söze dayalı edebî sanatların canlı bir şekilde yaşadığı bir edebiyattır. Araştırmacı da bu yapıtında, Divan edebiyatında da kullanılan ve oldukça önemli bir yere de sahip olan latife ve hezl türleri üzerinde durmakta bu iki türün benzer ve farklı yönlerini de eserinde ele almaktadır. Ayrıca araştırmacı söz konusu türlere ait örnekleri Divan edebiyatı eserlerden hareketle çalışmasında vermektedir. Bu türlerin kullanım yolları da çalışmanın önemli özelliklerindedir.

AÇA, Mustafa. “Türk Mahalli Fıkra Tiplerine Giresun’dan Bir Örnek: İsiyin ve Sümes”, Uluslararası Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildirileri Kitabı, c. 2, Ankara 2010. (09-11 Ekim 2008 tarihleri arasında Giresun Belediyesi tarafından düzenlenen Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu konulu sempozyumda sunulan bildirinin yayınlanmış şeklidir.)

Araştırmacı bu çalışmasında, Türk sözlü geleneğinde önemli bir yere sahip olan fıkra türü ve fıkra tipleri hakkında bilgiler verip sonrasında da Giresun özelinde mahalli bir fıkra tipi ile de örneklem yapmaktadır.

SAKAOĞLU, Saim. “Kalıp Fıkra Üzerine Düşünceler” Millî Folklor, 2012, Yıl 24, Sayı 93.

Söz konusu çalışmada yazar fıkra türü içerisinde kalıp fıkra kavramını geliştirerek bu fıkralar üzerinde incelemeler yapmıştır. Bu fıkraların kalıplaşma özelliği üzerinde de duran yazar çalışmasında bu fıkralardan örnekler de sunar.

UYGUN, İsmail. “Tanrısal Ve Siyasal İktidara Karşı Üretilen Fıkralarda ‘Dokunma’ İşlevi” Millî Folklor, 2012, Yıl 24, Sayı 96.

Yapılan bu çalışmada yazar fıkraların işlevine yeni bir tanesini de ekleyerek fıkraların yönetici erke karşı halkın direncinde oynadığı rolü anlatmaktadır. “Dokunmak” kelimesinin anlamından yola çıkan araştırmacı fıkraların ayrıca sosyal protesto aracı olduğunu anlatmaktadır.

İDEM, Boray. “Kemine Tipine Bağlı Fıkralar Üzerine Bir İnceleme” Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies, XII/1 (Yaz 2012), ss: 307-324.

Türk Dünyasının önemli fıkra tiplerinden olan Kemine hakkında yazılan bu makalede Kemine tipi ile ilgili bilgiler verilmektedir. Ayrıca yapılan bu çalışmada Türkmen mizahında önemli bir yere sahip olan “şorta sözler (fıkralar)” üzerinde de durulur. Çalışmanın son bölümünde yazar Türk dünyasının bilge tiplerinden olan Nasreddin Hoca ile Kemine fıkralarını çeşitli yönlerden karşılaştırmaktadır.

TUFAN, Yasemin. “‘Uyumsuzluk Kuramı’ Bağlamında Sanal Ortamda Temel Fıkraları” Millî Folklor, 2007, Yıl 19, Sayı 75

Yapılan bu çalışmada Gülme kuramları arasında yer alan “Uyumsuzluk Kuramı” hakkında bilgiler verilmiş ve bu bağlamda da bölgesel bir tip olan temel tipi fıkraları incelenmiştir. Çalışmada ele alınan temel fıkraları sanal ortamdan alınmıştır.

ARIKAN, Metin. A. AGHDAM, Gaye Yavuzcan. A. AGHDAM, Akbar. “Fıkralarda Bektaşî Tipine Atfedilen İktidar Algısının Kökenleri” Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/1 Winter 2012, p.233-250, Ankara/ Turkey

Yapılan bu çalışmada Türk fıkralarının önemli tiplerinden olan ‘Bektaşî’ tipi hakkında bilgi verilerek söz konusu tipin değerlendirilmesi yapılmış ve bu tipin ortaya çıkış nedenleri de eserde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bektaşî tipi ve bu tipin etrafında meydana gelen yaratmalar dikkatle incelendiğinde tipin bizlere aktarmak

istediği esas mesajlar da daha iyi anlaşılacaktır. Eser bunu gözler önüne sermesi bakımından da ayrıca önemlidir.

İNCE, Hilal Gaye. “Bekri Mustafa Fıkralarının Üstünlük Kuramı Bağlamında İncelenmesi”, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/3 Winter 2014, p. 771-776, Ankara/Turkey

Mizah teorilerinin en eskilerinden olan Üstünlük kuramı bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Söz konusu kuram makalede tanıtılmış, kuramın temel özellikleri verilmiş sonrasında da kuram IV. Murat döneminin en önemli figürlerinden olan Bekri Mustafa anlatmaları üzerinde uygulanmıştır.

KOTAN, Yusuf. “Mahalli Fıkra Tipine Bir Örnek: Erzurumlu Naim Hoca” Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/3, Summer 2012, p. 1791-1802, Ankara/Turkey

Sözlü gelenekteki fıkra türünün canlı kalmasında en önemli rol hiç şüphesiz fıkra tipindedir. Söz konusu çalışmada Erzurum folkloru için önemli mizahî tip olan Naim Hoca üzerinde durulmuştur. Yapılan bu çalışmada Erzurum folklorundan bilgiler verilmiş sonrasında da etrafında çeşitli anlatmalar meydana gelmiş olan Naim Hoca ile ilgili fıkralar yer verilmiştir.

GÜVEN, Ahmet Zeki. “Bektaşî Fıkralarında Yaratıcı Düşünme”, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/9 Summer 2014, p. 557-569, Ankara/Turkey

Yapılan bu çalışmada yazar fıkra kahramanlarının anlatıda karşılaştıkları sorunları çözme becereilerinden yola çıkarak yaratıcı düşünme üzerine bu fıkraların etkisi anlatılmıştır.

KOÇAK, Muhammed. “Türkler Hakkında İrkçi Alman Fıkraları”, Gazi Türkiyat, Güz 2012/11: ss: 93-99.

Söz konusu eserde yazar Almanya’da yaşayan Türkler ile ilgili yazılmış olan ırkçı ve aşağılayıcı söylemler içeren fıkraları ele almıştır. Eserde fıkra ve ırkçılık kavramları tanıtıldıktan sonra fıkralarla ilgili Alman internet sitelerinde yer alan bazı

“Türk Fıkraları” Türkçeye çevrilerek aktarılmıştır. Türklerle ilgili olarak özellikle aşağılayıcı fıkraların kasıtlı olarak ortaya konulduğu eser sayesinde gözler önüne serilmektedir.

KAYAOKAY, İlyas. “Ali Rıza Septioğlu’na Bağlı Olarak Anlatılan Fıkralar Üzerine”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 8, Aralık 2014, ss: 165-177.

Bu makalede Eski Meteorolojiden Sorumlu Devlet Bakanım Ali Rıza Septioğlu etrafında teşekkül etmiş yirmi iki fıkra çeşitli yönleriyle ele alınıp değerlendirilmiş söz konusu fıkralar Septioğlu’na mal edilen diğer fıkralar ile mukayese edilmiştir.

SAKAOĞLU, Saim. “Geleneksel Fıkra – Modern Fıkra”, Millî Folklor, 2013, Yıl 25, Sayı 97.

Fıkralar üzerine önemli çalışmaları olan yazar bu çalışmasında “geleneksel fıkra” ile “modern fıkra” kavramları üzerinde durmuş bu fıkraların benzerlik ve farklılıklarından bahsederek makalede konuyla ilgili olarak çeşitli öneriler sunmuştur. Yazar ortaya koyduğu önerilerin tartışılabileceğini belirtmiştir.

C. 1. 3. Tezler

C. 1. 3. 1. Yüksek Lisans Tezleri

EŞİGÜL, Esengül. Cumhuriyet Dönemi Geleneksel Türk Mizahı Üzerinde Değerlendirmeli Bir Bibliyografya Çalışması. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü TDA-Türk Halk Bilim Dalı. İzmir. 2002.

Bu çalışmada yazar Giriş bölümünde “Mizah nedir? Mizahın tanımları, teorileri, mizahî eserlerin sınıflandırılması gibi konuları anlatmış. Daha sonra da mizahla ilgili terimleri açıklamıştır. Ayrıca geleneksel Türk mizahı içerisindeki tipler de kısaca tanıtılmıştır. Çalışmanın Birinci Bölüm’de Cumhuriyet döneminde geleneksel Türk mizahı ile ilgili yapılan yayınların bibliyografyası verilmiştir. Tespit edilen çalışmaların künyeleri; kitaplar, makaleler, süreli yayınlar, tezler ve Nasreddin Hoca üzerine yapılan sinema ve tiyatro eserleri olmak üzere beş ana başlıkta toplanmıştır.

Kitaplar ve makaleler de iki alt gruba ayrılarak kendi içlerinde; teorik eserler, yani genel konular ve mahalli tipler şeklinde tasnif edilmiştir.

ABDİKADYROVA, Nazym. Kazak Mizahı ve Önemli Kazak Mizah Tipleri, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dünyası Araştırmaları Anabilim Dalı Türk Halk Bilimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2009.

Bu çalışma Önsöz ve Girişin dışında dört ana bölümden oluşmaktadır. Eserin Giriş kısmında, “Mizah ve gülme nedir?” sorusunu cevaplanmaya çalışılarak gülme ve mizahın tanımlamaları ve özellikleri hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca çalışmanın Birinci Bölümünde kısaca mizah kuramları hakkında bilgi verilerek, Doğu ve Batı’daki mizah anlayışını incelenmiş; yazar, eleştirmen ve bilim adamlarının mizah ile gülme konusunda öne sürdükleri fikirleri kronolojik olarak vermiştir. Çalışmanın sahası ağırlıklı olarak Kazakistan ve Rusya olduğu için bu ülkelerde yapılmış önemli çalışmalar ve yöntemler hakkında da değerlendirmeler yapılmıştır.

ÜLKÜ YILDIRIM, Elif. Senirkent-Uluborlu Yöresi Halk Edebiyatı Mahsulleri Üzerine Bir Araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2006.

Tezde Senirkent ve Uluborlu yöresine ait doksan iki efsane, yetmiş dört fıkra ve otuz sekiz masal metnine yer verilmiştir. Çalışma, Ön Söz ve Girişten sonra dört bölüm ve bibliyografyadan meydana gelmiştir. Bu tezde, sözlü kültürümüzün en önemli yapı taşlarından olan ve anlatmaya dayalı türler içerisinde yer alan, efsane, fıkra ve masal üzerine yöreden yapılan derlemeler incelenmiştir. Çalışma inceleme ağırlıklı olduğu için derleme metinlerinin yanında daha önce yayınlanmış metinlere de yer verilmiş.

AKPINAR, Birsen. Sivas Fıkraları (Yapı, İşlev, Bağlam), Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, Şubat 2007.

Yapılan bu çalışma Performans temelli bir çalışma olup Sivas yöresinden derlenen fıkralar eserde incelenmiştir. Ayrıca çalışmada fıkra hakkında kavramsal bilgiler de

verilmiştir. Araştırmacı söz konusu fıkraların yapısal özellikleri hakkında da bilgiler sunar.

KILINÇ, Nurdan. Antalya Yöresi Yörük Fıkraları Üzerine Bir Araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2010.

Bir saha çalışması özelliğinde olan bu eserde Antalya ili ve çevre ilçeleri ile onlara bağlı kasaba ve köylerinden derlenen yüz kırk fıkra verilmiştir. Çalışmada ayrıca Yörük kültürü hakkında da bazı tespitler yapılmıştır.

TOPAL, Yakup. Mahalli Trabzon Fıkraları, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Türk Dili Ve Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1999.

Bu çalışma Türk fıkraları hakkında yapılan genel bir değerlendirme ile mahalli Trabzon Fıkraları üzerine yapılan derleme ve tasnifi içermektedir.

EMEDOV, Şamuhammet. Türkmen Fıkra Tipleri Üzerine Bir Araştırma, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2004.

Bu çalışmada Türkmen Fıkraları, Türkmenistan'da yaşayan fıkra anlatma geleneği ve Türkmen fıkra tipleri anlatılmaktadır. Çalışmada Türkmenistan'daki fıkra geleneği, önemli fıkra tipleri ve bunlara bağlı olarak anlatılan Türkmen fıkraları tespit edilmiştir.

C. 1. 3. 2. Doktora Tezleri

UÇAR, Zofie. Çek ve Türk Mizah Anlayışı ve Mizah Tipler, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halk Bilimi Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, İzmir, 2011.

Bu çalışmada çeşitli mizah kuramları bağlamında Çek ve Türk fıkraları incelenmiştir. Birinci bölüm mizah teorileri ele alınmış; Üstünlük, Uyumsuzluk ve Rahatlama teorilerinden sonra yeni mizah araştırmaları ve Çek ve Türk düşünürlerinin mizaha görüşleri hakkında bilgileri verilmiştir.

Çalışmanın İkinci bölümünde ise fıkra ve mizahî tipler hakkında üzerinde durulmuş ayrıca bu bölümde fıkra tanımı ve özellikleri, ortam ve anlatıcıları hakkında da bilgi verilip fıkraların diğer türlerle ilişkilerine ve tasnif edilmiştir. Eserin bu bölümü aynı zamandan bir karşılaştırma bölümü olup Türk ve Çek mizahından iki önemli tip hakkında (Nasreddin Hoca, Paleček) gibi belli başlı Çek ve Türk mizahî tiplerin tanıtımı yapılmıştır.

Söz konusu çalışmanın üçüncü bölümdeyse fıkralar incelenmiştir. Bu bölüm Altı alt bölümden oluşur. “Davranış Kusurları ve Sosyal Sapkınlıklar”, “Cinsellik ve Cinsler Arası İlişkiler”, “Savaş, Felaket, İşkence ve Ölüm”, “Din ve Dinî Konular”, “Zenginlik, Toplumsal Güç ve İktidar”, “Bireyler ve Toplumlar Arası Önyargı ve İlişkiler” ve bu bölümlerin altında da Çek ve Türk fıkraları karşılaştırılıp incelenmiştir.

Dördüncü bölümde ise hazırlanan anket hakkında bilgi verilmiş. Anketin istatistik bilgilerinden sonra, anketin sonuçlara yer verilmiş tezin sonunda Sonuç ve Kaynakça bölümleri yer almıştır.

GÖKŞEN, Cengiz. Temel Fıkraları Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi, Konya, 2003.

Tezde Temel fıkraları incelenmiştir. Tez temelde dört bölümden meydana gelmektedir. Çalışmanın Giriş kısmında Temel fıkralarının teşekkül coğrafyası, bölge insanın özellikleri, coğrafi bölgenin insanlar üzerindeki etkisi hakkında bilgiler verilmiştir.

Birinci bölümde teorik açıdan fıkra incelenmiş, ikinci bölümde ise Temel fıkralarından örnekler verilerek söz konusu fıkralar sınıflandırılmıştır. Üçüncü bölüm Temel fıkralarının muhteva açısından incelendiği bölümdür. Dördüncü ve son bölümde ise incelenen fıkralar tasnif edilmiştir.

ALAY Okan. Türk Saz Şiirinde Yergi, İroni Ve Mizah, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Elazığ, 2015.

Bu çalışmada saz şiirinin kökeni, tarihî süreç içindeki gelişimi ve halk edebiyatındaki yeri incelenerek halk kültürünün geçmişten günümüze akseden yönleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Yine ayrıca söz konusu çalışmada saz şiiri şekil, muhteva

ve estetik öğeleri bakımından değerlendirildiği gibi ayrıca anlamsal katmanın tamamlayıcısı olarak yergi, ironi ve mizah bakımından da irdelenmektedir.

İSMAİLOVA, Gülnara, Kırgız Mizahı ve Mizah Tipleri, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, İzmir, 2001.

Söz konusu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Anadolu sahası Türk halk edebiyatındaki mizah türleri ve mizahî yaratmaların en önemlilerinden olan fıkraların tipleri üzerine bilgiler verilmektedir. Çalışmanın İkinci bölümünde özellikle Kırgızistan sahasında mizah ile ilgili yapılan çalışmalar, Türk Boylarında ve Kırgızistandaki ortak belli başlı mizah tipleri hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümdeyse Türk dünyası için ortak aklın ifadesi olan Nasreddin Hoca'nın Kırgızistan'daki fıkraları incelenmiş ve sonuç kısmında bilgi verilmiştir.

C. 1. 4. Sözlükler

MAHMUD, Kaşgarlı. Divânü Lugâti't- Türk, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, C. I, 2006.

İslamî dönem Türk edebiyatının ilk ve en önemli eserlerinden olan bu baş yapıt birçok tür, kavram için olduğu gibi fıkra için de ilk yazılı kayıt olma özelliği taşır Kaşgârlı, “küg” ve “külüt” kelimelerini “Halk arasında ortaya çıkıp insanları güldüren şey; halk arasında gülünç olan nesne.” şeklinde açıklamıştır.

SAMÎ, Şemsettin. Kâmûs-ı Türkî (Temel Türkçe Sözlük, Sadeleştirilmiş ve Genişletilmiş), İstanbul: Tercüman Yayınları, 1985.

Söz konusu eserde fıkra kavramı; “1.Omurga kemiği, 2. Bir makale ve yazının ayrıca bir kelâm ve bahs teşkil eden ve mâkabl ve mâba'dından ayrılabilen parçası, 3. Nizam ve kanun veya kavâid-ı ilmiyye ve fenniyye kitaplarında bend, madde, 4. Küçük hikâye, kıssa.” olarak tanımlanmaktadır.

DEVELLİOĞLU Ferit. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara: Aydın Yayınları, 11. Baskı, 1993.

Türkçenin en geniş sözlüklerinden birisi olan bu eserde fıkra terimi; “1. Omurga kemiklerinden bir boğum, omur. 2. Bend, madde, paragraf, 3. Kısa hikâye, masal,

kıssa. 4. Kanım maddelerinin paragraflarından her biri. 5. Kısım, fasıl, bölüm Kitap veya eserde]. 6. Yazılmış kısa bir haber. 7. Gazetelerde, gündelik hâdiselerin kısa ve temiz bir üslûpla yazılmış şekli.” diye verilmektedir.

AKALIN, L. Sami. Edebiyat Terimleri Sözlüğü, İstanbul: Varlık Yayınları, 1984.

Yapılan bu önemli çalışmada yazar fıkra maddesinde fikrayı; “Edebiyat türü. Bir olayı ya da görüşü kısaca anlatan parça. Daha çok sözlü edebiyatın malıdır. Her fikranın bir amacı vardır. Fıkra ya bir ders verir, bir dünya görüşü belirtir, ya da insanı güldürür. Amaç olarak ikisi de bir fıkra içinde bulunabilir. Kahramanları bakımından ikiye ayrılabilirler. Bizde Nasrettin Hoca, İncili Çavuş, Bekri Mustafa, Bektaşî fıkraları, kahramanları belli kişiler olan fıkralardır.” şeklinde izah eder.

Büyük Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara: TDK, 2011

Türk Dil Kurumunun hazırlamış olduğu bu sözlükte ise fıkra maddesi; 1. Kısa ve özlü anlatımı olan, nükteli, güldürücü hikâye, anektod. 2. Gazete ve dergilerin belli sütunlarında, genel başlık altında gündelik konulan bir görüş ve düşünceye bağlayarak yorumlayan ciddi veya eğlendirici yazı türü. 3. Kanun maddelerinin kendi içlerinde satır başlarıyla ayrılan ufak bölümlerden her biri. 4. Paragraf. 5. Omur.” Şeklinde izah edilmiştir.

C. 1. 5. Ansiklopediler

Türk Ansiklopedisi, Ankara: MEB Yayınları, 1965, s. 283.

Söz konusu çalışmanın 16. cildinde fıkra; “Tanınmış bir şahsiyetin özlü bir sözünü, nükteli bir cevabını ve hoş bir tepkisini ilgili tarih olgusu içinde toplayan gerçek veya gerçeğe yakın bir hikâyecik.” şeklinde tanımlanmıştır.

GÖKDEMİR, Ayvaz. Yeni Türk Ansiklopedisi, İstanbul: Ötüken Yayınları, 1985, ss: 916-917.

Araştırmacı bu eserinde fıkra kavramını; “Kısa, anlatımı yoğun ve özlü, nükteli, düşündürücü, güldürücü, zekâ ve incelik taşıyan hikâyeler. Bir kısmı zekâsı, nüktedanlığı, hazırcevaplığı ile tanınmış gerçek tarihî şahsiyetlere isnad edilerek veya gerçekten onların hayat ve hatıralarından seçilerek anlatılır. Bir kısmı da Nasreddin

Hoca, İncili Çavuş, Bekri Mustafa gibi yan efsanevi, menkabevi şahsiyetlere atfedilir. Toplum içinde çeşitli zümrelere mesleklere mahsus fıkralar da vardır. Bir kısmı ise tamamen anonimdir.” şeklinde tanımlamaktadır.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, İstanbul: Dergâh Yayınları, s.221, 1978.

Yapılan çalışmada fıkra; “Türk halk edebiyatında daha çok sözlü geleneğin malı latife, nükte türünde kısa hikâyelere verilen ad. Sözlü edebiyatın yazılı ürünleri arasında yer alan fıkralar, daha çok hoş vakit geçirmek, gülüp eğlenmek, ya da taşı gedğine koymak amacıyla söylenir. Aynı zamanda halk zekâsının ürünü olan fıkraların kuruluş düzenine göre, önce kahramanın adıyla başlanır, söylenen söze inandırıcı bir delil olarak geçmişteki bir olay hikâye edilir veya söz olarak fikranın içinde yer alan ya da dinleyicinin anlayışına bırakılan bir sonla fıkra bitirilir,” diye izah edilmiştir

Türk Dünyası Edebiyatı Tarihi, Ankara: AKM Yayınları, C. III, 2003, ss: 78-130.

Birbirlerine eşlik etmelerinden dolayı karıştırılan gülme ve mizah kavramları bu eserde ayrıntılı bir şekilde verilmektedir. Ayrıca yine bu eserde fıkra türü tanımlanmış, fıraların tür olarak özellikleri üzerinde durulmuş, Türk fıkralarının yayılma sahaları, Türk fıkralarının konuları, Türk fıkralarının işlevleri ortaya konulmuştur. Ayrıca bu çalışmada fıkra tiplerinin genel özellik ve fonksiyonları verilerek bugün hala Türk dünyasında canlı bir şekilde yaşamaya devam eden belli başlı fıkra tipleri hakkında bilgiler verilmiştir. Yine çalışmanın ortaya koyduğu önemli bulgulardan bir tanesi de Nasreddin Hoca'nın neredeyse bütün Türk dünyasında yaşıyor olmasıdır. Bu durum Nasreddin Hoca'nın bir “akıl iyisi” olma özelliğini de gözler önüne serilmektedir.

Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, Ankara: AKM Yayınları, C. 14 (Özbek Edebiyatı I), 2000, ss: 284-299.

Toplamda otuz iki ciltten oluşan bu eserin 14-15 ve 16. Ciltleri Özbek edebiyatına ayrılmış ve 14. cildi Özbek Halk Edebiyatının anlatıldığı cildir. Bu ciltte Özbek sözlü geleneğindeki türler (Ertek/Masal, Halk Koşuklar/Halk Türküleri,

Elleler/Ninniler, Destanlar, Makaller/Atasözleri, Latife/Fıkra vb) hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca aynı eserde bizim de üzerinde çalıştığımız Özbek Efendi fıkralarından; “*Akıllı Şehzade, İki Eşeğin Yükü, Hırsız, Efendi ve Bey, Affediniz, İçeriden Çıkan Hırsız, Padişah ve İp, Birinci Ahmak, Yarım Öksürük, Hepsi de İyi, Efendinin Hesap Defteri, Efendinin Oğlu, Efendi ve Müneccim, Efendinin Cübbesi, Cennet Mi Büyük, Cehennem Mi?, Köpeğin Kötü Huyu, Mucize, Kim Güçlü, Affedersin, Eşeğim, Uygun Cevap, Delik Para, Öküz Beni Aldı, Misafir, Soruya Uygun Cevap, Efendi Doğduğunda Öldü Deyin, Muçal, Bahtsız Koca, Sahipsiz At Olmalı, Şimdi Bir Ukdem Yok, İt Olmak İçin De Bir Karış Kuyruk Gerek, Arı Uhden Kalmasın, Allah Korumuş, Çocukların Duası, Deliye Cevap, Ey Cahil, Buzanın Arapçası, Çorbasının Çorbası, Eşeğin Sözü, Aman Hangi Birini Alacağım, Hayatımda Geçip Giderdim, Bizim Eller, Oğlum Aklıma Düştü, Yalan Bulamadığımda, Hoca Ve Şeyh, Pazar Günü Gel Deseydin Ya, İki Lira Daha Verin, Ölümünden Kurtuluş,*” adlı fıkralar yer almaktadır.

C. 2. Türkiye Dışında Fıkra İle İlgili Çalışmalar

C. 2. 1. Kitaplar

AHUNCANOV, B. A. Hekimler ve Dertliler Handesi. İbni Sina Neşriyatı Taşkent. 1991.

Kitap 1991 yılında Taşkente B. A. Ahuncanov tarafından halktan derlenen fıkralardan oluşmaktadır. Kitabın içerisinde toplam 311 fıkra vardır. Bu fıkraların konular hekim ve hasta ilişkisi üzerinedir.

HAŞİMOV, Otkir. Araba Satıyorum (Hicvi Hikâyeler). Özbekistan KP Merkezi Komitenin Neşriyatı Taşkent.1981.

Kitap 1981 yılında Otkir Haşimov tarafından Taşken’te yazılmıştır. Söz konusu eserin içerisinde 9 adet fıkra, ve hicvî hikâye bulunmaktadır. Eser, hiciv özelliği taşıyan fıkraların bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

İMAMOV, Kamilcan. Özbek Halk Nesri Poetikası. Özbekistan Respublikası Fenler Akademisi Fen Neşriyatı Taşkent.2008.

Özbek Halk edebiyatı ile ilgili olan bu eser beş kısımdan oluşmakta olup söz konusu eserin dördüncü bölümünde Özbek mizahına yer verilmiştir. Mizaha ait unsurların diğer türlerde de kullanılması ve hangi ölçüler içinde kullanıldığı bu eserin temelini oluşturur. Özbek nesrinde folklor türleri ve özellikle de mizahî yaratmalar etkili bir şekilde kullanılmıştır bu durum da Kamilcan İmamov tarafından bu çalışmada anlatılmıştır.

AHMED, Said. Kahkaha Fıstık (Hicivler). Gafur Gulam Edebiyat ve Sanat Neşriyatı Taşkent. 1994.

Kitap Said Ahmed tarafından 1994 yılında Taşkent'te yazılmıştır. "Kahkaha "Fıstık adlı eserde sosyal hayatın eksik yönlerini hicveden otuz iki fıkra bulunmaktadır. Yine bu eserde hiciv ve gülme bir arada verilmiş olup sosyal düzenin sağlanmasında mizahın itici gücü gösterilmeye çalışılmıştır. Özbek sözlü geleneğinde de önemli bir yer tutan mizah bu eser vasıtasıyla bir kez daha gözler önüne serilmektedir.

ZARİF, Hadi. KADİROV, MUHAMMEDALİYEV, Rasul, Muhsin. Özbek Sözlü Geleneği "Askiye", Özbekistan Fenler Akamesi A.S Puşkin Dil ve Edebiyat Fakültesi V.İ Lenin Taşkent Devlet Üniversitesi, Gafur Gulam Edebiyat ve Sanat Neşriyatı Taşkent 1970

Özbek sözlü geleneğinde oldukça önemli bir yere sahip olan mizahî yaratmalar halkın düşünce biçimini de gözler önüne serer. Özbek mizahında iki veya daha fazla kişi veya grupların halk toplulukları (seyir, düğün, bayram)da belli bir konuda yapmış oldukları atışmalara askiye denmektedir. Bu çalışmada ayrıca askiyenin en önemli türü ise payrov üzerinde durulmuştur. Bu eserde askiye türünün gelişimi ve özellikleri, askiye türünün önemli türü olan payrovlar ve ayrıca diğer askiye türleri ve bazı askiyecilerin hayatlarından bahsedilmiştir.

GABGRAHMANOVA, D. HUDOYKULOV, M. Gabrova Latifeleri ve Maceları. Şark Neşriyatı, Taşkent, 1991.

D. Gabgrahmanova ve M. Hudoykulov tarafından 1991 yılında Taşkent'te toplanan Şark Neşriyatı tarafından basılan Gabrova Latifeleri ve Macelaları adlı bu

kitapta iki yüz seksen latife ve kırkbeş tane macera (hangname) vardır. Bu eserde Özbek halkının keskin zekâsının ve toplumsal olaylara bakış açısının verildiğini görmekteyiz.

MADAYEV, O. SABİTOVA, T. Sözlü Gelenek Poetik İcadı. Şark Neşriyatı Taşkent. 2010.

Eserde Özbek halkının bağımsızlığını kazanmasından sonraki süreçte Özbek halkının örf adetleri anlatılmış, Özbek sözlü geleneği hakkında bilgi verilmiştir. Yine eserde sözlü geleneğin bilinmeden Özbek halkının geleceğinin tayin edemeyeceğinden de önemle bahsedilmiştir.

SARIMSAKOV, Bahadır. Özbek Folklorü Türleri. Özbekistan SSR Fen Neşriyatı Taşkent. 1989.

Son dönemin önemli halkbilimcilerinden olan Sarımsakov'un bu eserinde Özbek halkbilimi türlerinden olan efsane, rivayet, anlatı, masal, latife, laf, askiye, halk tiyatrosu ve entrika oyunu anlatılmıştır. Eserde mizah türleri ve özellikle latife türü ve bu türün başta Efendi (Nasreddin Hoca olmak üzere) önemli tipleri hakkında bilgiler verilmiştir.

SABİR, Muhammed. Hikmetli Latifeler ve Göze Çarpan Sözler. Çollan Neşriyatı. Taşkent. 1996

Eser, Muhammed Sabir tarafından 1996 yılında Taşkent'te yazılmıştır. Söz konusu eserde halk arasından toplanan ve yazar tarafından hikmetli latifeler olarak adlandırılan çeşitli fıkralar ve yine halk arasından toplanan sosyal ilişkiler, dünya ve toplumsal ilişkileri anlatan veciz sözler bulunmaktadır. Eser bu noktada Özbek halkı arasında da önemli bir yere sahiptir.

PARDAEV, Yoldaş. Alman Handeleri. Taşkent Maneviyat. 2000.

Taşkent'te 2000 yılında Yoldaş Pardaev tarafından derlenmiştir. Alman Handeleri adlı bu kitapta “Yazarlar ve Şairler”, “Aile Kadınlar” ve “Yine Kadınlar”, “Şifakarlar Hukuku”, “Mahkeme Savcılık Polis ve Oğulları Hakkında”, “Sevda gibi Sevdalar”, “Ömür Kuşağındaki Ölçüyü Biliş Hakkında”, “Karışma” adı altında yedi başlık bulunmakta ve toplamda da iki yüz yetmiş dört tane gülmece içermektedir.

TAŞKANOV, Sabircan. Hiciv Ağzı. Şark Yıldızı Dergisi. 7 son. 1992.

Şark Yıldızı adlı bu derginin 1992 yılındaki 7. basımında Sabircan Taşkanov'un Hiciv Ağzı adlı yazısında hicivden ve hiciv dilinden bahsedilmektedir. Bu yazıdaki ana fikir "Bildim ki edebiyat türleri içinde en etkilisi, en toplumsalı hicivmiş. Bu hiciv benim için büyük okur topluluğu, türlü sınıf vekilleri ve halk ile görüşmede bir vasıta olarak hizmet etmekte." dir. Anlaşılacağı üzere eserde hicvin toplumsal etkisi de gözler önüne serilmektedir.

ENVER, Said. Köyümüzün Latifecileri (Hicviyeler-Maceraler).

Said Enver tarafından halktan derlenmek yoluyla meydana getirilen bu ve "Köyümüzün Latifecileri" adlı bu kitapta, toplumsal hayattaki noksanlıklar, bazı şahıs veya sosyal gruplara has eksiklikler sert bir alay ve tenkit ruhu ile yazılmış, yirmi dört tane hicivden oluşmaktadır.

ZARRAKOV, Haşican. Özbek Sözlü Geleğinde Hiciv ve Mizah. Özbekistan SSP Fen Neşriyatı Taşkent. 1965.

Eserde Özbek sözlü geleneğinde de çok önemli bir yere sahip olan hiciv ve mizah türü üzerinde durulmuş, hicvin mizaha yoldaşlık eden bir unsur olduğu, hiciv olmadan mizahın eksik kalacağı anlatılmıştır..

Molla Nasreddin Latifeleri. Azerbaycan SSR. İlimder Akimyasının Neşriyatı, Baku. 1956.

Bu kitap Nasreddin Hocaya ilişkin binin üstünde fıkrayı içermekte olup kitabın ön sözünde söz konusu çalışmanın oluşturulması hakkında bilgi verilmektedir.

C. 2. 2. Makaleler

RIZA, Ş. *Halk Sanatkârları*, Gülistan, Sayı: 4, 1940.

Bu çalışmada yazar Özbek sözlü geleneğinde çok önemli bir yere sahip olan mizah türleri, türün kendine has özellikleri, türün şekil ve yapı unsurları ve bu türlerin

icracıları hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışmada ayrıca Özbekistan'ın farklı sahalarından derlenen metinler de örnek olarak sunulmuştur.

MUHAMMEDIYEV, R. Askiye Janri ve Uning Til Husuiyatlari, Özbek Tili ve Adabiyati, Sayı: 1, 1962, ss: 15-22.

Makalede Özbek mizahının türlerinden olan askiye ile ilgili bilgiler verilmiş olup askiyenin dil özellikleri incelenmiştir. Eserde ayrıca Özbek mizahı hakkında bilgiler verilmiştir.

C. 2. 3. Sözlükler

NATAMOV, N. ve SARIMSAKOV, B. Yazınbilimi Terimlerinin Rusça-Özbekçe İzahlı Lügati. Taşkent. 1979.

Bu sözlük 1979 yılında Taşkente N. Hatamov ve B. Sarımsakov tarafından yazılmıştır. Sözlükte önce alfabetik düzende terimlerin Rusçası ayrılıp gösterilerek sonra parantez içinde onların hangi dilden geçtiği sonra ise Özbekçe tercümesi verilmiştir. Bu sözlükte Özbek mizahı ile ilgili olan kelimeler ise şu kısaca şekilde ele alınmıştır. Latife: Arap, Fars Tacik, Özbek ve Yakın Doğudaki başka halklar folkloru ve edebiyattaki türlerden biri. Latife oluşumu yönünden halk sanatına mensup olsa da geçmiş Özbek Edebiyatında bu tür de sözlü ve yazılı şekilde geniş yer tutmaktadır.

C. 2. 4. Ansiklopediler

Özbekistan Milli Ansiklopedisi. Devlet İlmi Neşriyatı, Taşkent, “L harfi”

Ansiklopedinin 34 serisi vardır. Ansiklopedinin L harfinde “Latife” kısaca şu şekilde ele alınmıştır: “ Latife: Halk hiciv türlerinden, tenkit özelliği olani kısa mizahî hikâyelerdir. Eskiden beri Orta Asya halkları arasında geniş bir şekilde yayılmıştır. Latifelerin kahramanları canlı ve coşkun söz söyleyen, şakayla zenginleşmiş, bir türdür ve 11. yüzyıldan sonra büyük bir gelişim göstermiştir.” demektedir.

Özbekistan Milli Ansiklopedisi Devlet İlmi Neşriyatı, Taşkent, “YU harfi”

Ansiklopedinin YU harfinde “Mizah (Yumor)” kısaca şu şekilde ele alınmıştır: “Mizah (Yumor):Gülgü ile taraftarlığı kendinde mücessemleştiren komiklik türü.

Sanatsal edebiyata mensup mizahi eserde yazar sosyal hayattaki ve şahsi hayattaki hususen bazı kişilerdeki bazı eksikliklerden gülerken tenkit etmeye yarar. Burada yazar tenkit edilen nesnenin yok edilmesini değil, ondaki mevcut eksiklikler giderilmesini arzu eder. Hafif tenkit, şaka ruhu ile mizah hicivden farklıdır.” demektedir.

Özbekistan Milli Ansiklopedisi Devlet İلمي Neşriyatı, Taşkent, “S harfi”

Ansiklopedinin S harfinde “Hiciv (Satira)” kısaca şu şekilde ele alınmıştır: “Hiciv (Satira): Komik türü, tasvir nesnesini amansız gülgü vasıtasıyla anlatır. Gerçekliği sanatsal aks ettirmenin kendine has bir usulü olup, satirada toplumdaki amansız, delilsiz, yanlış hadiseler, illetler eleştirilir. Olayların gerçek görünümü değiştirip, yükseltip, abartıp, kesinleştirip başka tür yardım vasıtasıyla hiciv nesnesine verilir. Hiciv türünün komikliğin başka türlerinden de yaralanması mümkündür. Hiciv sosyal tenkidin geniş ve mühim vasıtası olup satirada tarihi olaylar, milli ve sosyal terakkiyat önemli bir rol oynar.” şeklinde açıklanmaktadır.

D. NASREDDİN HOCA FIKRALARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

D. 1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

D. 1. 1. Kitaplar

BORATAV, Pertev Naili. *Nasreddin Hoca*, Ankara: Edebiyatçılar Derneği Yayınları, 2. Baskı, 1996.

Pertev Naili’nin eseri Nasreddin Hoca ile ilgili farklı bir bakış açısını ortaya koymakta; ayrıca Nasreddin Hoca’nın aslında çağdaş bir kimliğe sahip olduğu da eserde dile getirilmektedir.

BOZYİĞİT, Esat. *Nasreddin Hoca Bibliyografyası Üzerine Bir Deneme*, Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1987.

Eserde o güne kadar tespit edilen otuz üç yazma Nasreddin Hoca Yazma nüshası bulunmakta ve bu nüshalar hakkında bilgiler verilmektedir.

DUMAN, Mustafa, *Nasreddin Hoca Kitapları Açıklamalı Bibliyografyası* (1408–2004) İstanbul: Turkuaz Yayınları, 2005.

Araştırmacının bu eserinde Nasrettin Hoca Kitapları Açıklamalı Bibliyografyası (1480-2004), Nasrettin Hoca için kaleme alınmış eski ve yeni "yazma" ve "basma" , 2523 eser açıklamalı bir biçimde verilmiştir. Bibliyografyada tanıtılan eserler, çok uzun bir zaman dilimine ait ve çok geniş bir coğrafyada yazılmış ya da yayımlanmış bulunmaktadır.

ŞAŞAL, Behzat. *Güldürürken Düşündüren Nasreddin Hoca'ya Çağdaş Bakış*, Ankara: Akasya Kitap, 2007.

Söz konusu eserde asırlardan beri Nasrettin Hoca'nın yaşama sebepleri üzerinde durulmuş bu fıkralara neden ve niçin gülüdüğü sorgulanmıştır.

TÜRKMEN, Fikret. *Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi* (Burhaniye Tercümesi) Transkripsiyon, İnceleme, Metin, İzmir: Akademi Kitabevi, II. Baskı, 1999.

Çalışma “Nasreddin Hoca Fıkralarının Yayılma Sahaları”, “Nasreddin Hoca Fıkralarında Söz ve Hareket Komiği, Hoca'ya Ait Fıkraların Ayırt Edilmesi İçin Bir Metod Denemesi”, “Mizahta Üstünlük Teosrisi ve Nasreddin Hoca Fıkraları”, “Modern Mizah Teorilerine Göre Nasreddin Hoca Fıkralarının Yorumu”, “Nasreddin Hoca ve Latifeleri” “Hoca Nasreddin Latifesiyle Burhaniye Tercümesi”, “Hace Nasreddin Latifesiyle Burhaniye Tercümesi”, “Dibacesi”, “Hoca Nasreddin Latifesiyle Burhaniye Tercümesi”, “Notlar”, “Nasreddin Hoca Latifeleriyle Burhaniye Açıklamaları Girişi”, “Sözlük” ve “Bibliyografya” bölümlerinden oluşmaktadır. Söz konusu eserde araştırmacı Türk insanın zekâsını, hayata başını temsil etme özelliği kazanmış, Türk dünyasının neredeyse tamamında yer alan Nasreddin Hoca'nın Burhaniye Tercümei olarak bilinen el yazma nüshasındaki fıkraları batılı araştırmacıların geliştirdiği tarzda teorilere uygun olarak değerlendirmiştir. Nasreddin Hoca'nın tarihî kimliği de söz konusu çalışmada gözler önüne serilmektedir.

BAŞGÖZ, İlhan. *Geçmişten Günümüze Nasreddin Hoca*, İstanbul: Pan Yayınları, 2005.

Araştırmacı eserinde geçmişten günümüze Nasrettin Hocayı anlatmaktadır. Nasreddin Hoca'nın gülme yoluyla topluma yön verışı eserde dile getirilmiştir. Akıl

iyesi Hoca'nın Akşehir'in Hortu köyünde başlayan yolculuğunun halen devam ettiğini belirtmektedir.

ÖZÇELİK, M. *Nasreddin Hoca*. Eskişehir: Odun Pazarı Belediyesi Kültür Yayınları, 2005.

Çalışmada Nasreddin Hoca'nın yaşadığı çevre ve düşünüş şekli verilmiş Nasreddin Hoca'nın toplumsal kimliği üzerine de önemli bilgiler verilmiştir.

GÖLPINARLI, A. *Nasreddin Hoca*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1961.

İki yüz doksan beş Nasreddin Hoca fıkrasının yer aldığı bu eserde Hoca'nın özellikle Timur ile olan mücadelesine yer verilmiştir. Nasreddin Hoca kimliğinin bugüne kadar göz ardı edilen yönleri (cesareti, serinkanlılığı, ağır başlılığı) anlatılmıştır.

KÖPRÜLÜZADE, Mehmet Fuad. *Nasreddin Hoca*, Ankara: Akçağ Yayın 2004.

Eserde tarihî şahsiyet olarak Nasreddin Hoca'nın doğum yeri, aldığı eğitim, yaşadığı sosyal çevre, hayata bakış açısı ilie ilgili bilgiler verilmiş olup, söz konusu eserde Nasreddin Hoca algısının Türk dünyasındaki yansımaları hakkında da bilgiler verilmiştir. Araştırmacı eserinde Nasreddin Hoca'nın tarihsel süreç içerisindeki fonksiyonları hakkında da bilgiler vermektedir.

SAKAOĞLU, Saim-ALPTEKİN, Berat. *Nasreddin Hoca*, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara: 2009.

Eser dokuz bölümden oluşmuştur. Nasreddin Hoca'nın hayatından başlayan eserde sırasıyla Hoca hakkındaki belgelere, dünyada Nasreddin Hoca'ya değinilip Hoca'yla ilgili fıkralara yer verilmiş sonrasında da Hocayla ilgili yayınlar sıralanmıştır. Eserde Hoca'yla ilgili olarak "Hoca gerçek midir, yoksa o, hayal ürünü veya birden fazla fıkra tipinin ortak bir temsilcisi midir?" gibi sorulara cevap aranmıştır. Biz o kanaatteyiz ki Nasreddin Hoca diye bir kişi yaşamış ve hayatı etrafında menkıbeler ve inanmalar oluşmuştur. Ayrıca, sayısı fazla olmasa bile elimizdeki bazı belgeler de onun yaşadığına işaret etmektedir.

DUMAN, Mustafa, *Nasreddin Hoca ve 1555 Fıkrası*, Heyemola Yayınları, İstanbul: 2008

17. yüzyılın önemli Fransız şarkiyatçılarından olan Antoine Galland'ın üç Nasreddin Hoca fikrasını Batı dünyasına tanıtılmasından bahsedilerek Galland sayesinde Hoca'nın evrensel bir kimliğe kavuşması anlatılmıştır. Eserde ayrıca Galland'ın hayatı hakkında da bilgiler verilmiş yaptığı çalışmalardan bahsedilmiştir.

D. 1. 2. Makaleler ve Bildiriler

TEMİZKAN, Mehmet. “Nasreddin Hoca'nın ve Bazı Şairlerimizin Kadı Tipi Eleştirisi Üzerine”, 21. Yüzyılı Nasreddin Hocayla Anlamak Uluslararası Sempozyumu, Akşehir-Konya, 8-9 Mayıs 2008, ss: 857-867.

Çalışmada milletimizin ortak akıl ve vicdani olan Nasreddin Hoca'nın, adalet dağıtma görevini layıkıyla yerine getiremeyen kadılara bunu mizah yoluyla hatırlatması ve nihayetinde de milletimizin bu konudaki serzenişlerine ses vermesi anlatılmıştır. Araştırmacı çalışmasında ayrıca Nasreddin Hoca'nın tarihsel kimliği ve topuma yansımaları anlatılmıştır. Bilindiği üzere Nasreddin Hoca toplumumuzun hem gülen aynı zamanda da düşündürülen yüzüdür. Araştırmacı eserinde bunu net bir şekilde ortaya koymuştur.

BATUR, Zekeriya. SIR, Ayşe Nur. BEK, Hafız. “Nasrettin Hoca Fıkralarında Değer Yarğları Ve Eğitim”, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/3, Summer 2012, p. 583-596, Ankara-Turkey.

Yapılan bu çalışmada araştırmacılar Nasreddin Hoca fıkralarının farklı bir yönünü ele alarak Hocanın aslında bir sosyolog, bir psikolog gibi toplumu yönlendirmesinden bahsetmiştir. Toplumun değerlerini yakından tanıyan Nasreddin Hoca nüktedanlığıyla bunu net bir şekilde ortaya koymuştur.

GÖRKEM, İsmail. “Nasrettin Hoca Olgusunun Algılanması Ve Anlamlandırılması Üzerine” Türkbilig, 2012/ 23: 83- 106.

Sözlü geleneğin özgün türlerinden olan fıkralar tipleri sayesinde yaşar ve yaşatılır. Türk fıkralarının en önemli tipi olan Nasreddin Hoca'dır. Ayrıca bu çalışmada Nasreddin Hoca fıkraları halkbilimci gözüyle irdelenmiştir.

EKİCİ Metin, “Gülme Teorileri ve Nasreddin Hoca Fıkraları”, 21. Yüzyılı Nasreddin Hocayla Anlamak Uluslararası Sempozyumu, Akşehir-Konya, 8-9 Mayıs 2008, ss: 271-281.

Yapılan çalışmada araştırmacı Türk dünyasında ve bütün Türk boylarında kendine haklı bir yer edinen Nasreddin Hoca hakkında bilgiler verdikten sonra söz konusu tipin yayılma sahaları eserde anlatılır. Halkbilgisi ürünlerinin değerlendirmesi noktasında yazarın daha önceki çalışmalarında ortaya koyduğu metod bu kez de Nasreddin Hoca için çok başarılı bir şekilde kullanılmıştır. Ayrıca araştırmacı halkbilimci gözüyle Nasreddin Hoca kimliğinin değerlendirmesine yapar. Gülme teorileri çalışmada anlatılarak bunlardan Üstünlük teorisi ile Nasreddin Hoca bağlantısını ortaya koyar.

BAYRAKTAR, Zülfikar. “Nasrettin Hoca Fıkralarına İdeolojik Yaklaşımlar Sonucunda Meydana Gelen Değişimler” Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/1 Winter 2008

Bu makalede, Türk dünyasında “Nasreddin Hoca” tipi üzerinde durarak Nasreddin Hoca fıkralarının ideolojik bir takım fikirlere nasıl alet edildiğini ve özellikle Sovyet Rusya’nın kendi ideolojisini yayabilmek için bu fıkraları nasıl kullandığı üzerinde durulmuştur.

—. “Nasrettin Hoca Ve Timur Konulu Fıkraların Gülmede Üstünlük Kuramı Açısından Değerlendirilmesi”, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 1/1 2012 s. 265-274.

Bu makalede Türk milletinin mizah anlayışını ortaya koyan Nasreddin Hoca fıkralarının Timur Döneminde Anadolu’da zulüm gören halkın kendisine nasıl siper olduğu anlatılmıştır. Yine bu fıkralar mizah teorilerinin en büyüğü olan Üstünlük Kuramı açısından ele alınıp, Türk milletinin Nasreddin Hoca’nın şahsında haksızlıklar karşısında nasıl bir başkaldırı yolu izlediğini irdelemiştir.

BARS, Mehmet Emin. “William Bascom’un “Folklorun Dört İşlevi” Işığında Nasrettin Hoca Fıkraları Üzerine Bir Değerlendirme”, Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/4 Winter 2015, p. 149-166 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7682> ISSN: 1308-2140, Ankara-Turkey

Amerikalı ünlü halkbilimci ve antropolog W. Bascom İşlevsel Teorinin kurucusu kabul edilmektedir. Bascom'un ortaya koyduğu dört temel işlev (hoş vakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme; değerlere, toplum kurallarına ve törelere destek verme; eğitim veya kültürün gelecek kuşaklara aktarılarak eğitilmesi) ışığında Nasrettin Hoca fıkraları incelenmiştir. Söz konusu çalışmanın sonucunda, Nasrettin Hoca fıkralarının, William Bascom tarafından ifade edilen, folklorun hoş vakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme; değerlere, toplum kurallarına ve törelere destek verme; eğitim veya kültürün gelecek kuşaklara aktarılarak eğitilmesi; kişisel ve toplumsal baskılardan kaçıp kurtulma işlevlerini yerine getirdiği görülmüştür.

TÜRKMEN, Fikret; "Komiklik ve Gülme Hakkındaki Görüşler ve Nasreddin Hoca Fıkraları", Temrin, S 15, İstanbul: 2009.

Söz konusu çalışmada Nasreddin Hoca kimliği hakkında verilerek onun, Anadolu'da dünyaya gelmiş, zaman içinde yerelden evrensele uzanan yolda tüm dünyaya mal olmuş bir mizah kahramanı olduğu vurgulanmıştır. Bu çalışmada yazar ayrıca komik ve gülme ile ilgili görüşlere de yer vermiş bu bilgiler ışığında Nasreddin Hoca'ya ait olduğu kabul edilen fıkraları incelemiştir.

ASLAN, Ferhat. "Sanal Kültür Ortamda Güncellenen Nasrettin Hoca Fıkraları", Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/4 Fall 2011, p.39-60, TURKEY

Bu makalede yazar yüzyıllardır sözlü ve yazılı kültürde varlığını devam ettiren Nasreddin Hoca fıkralarının sanal ortama nasıl dâhil olduğunu, sanal ortam içerisinde ne gibi değişiklikler meydana geldiğini anlatmış bunu yaparken de örneklerle izah etmeye çalışmıştır.

BOYRAZ, Şeref. "Nasrettin Hoca Fıkralarına Göre Türk Kimliğini Oluşturan Temel Nitelikler", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research Volume: 3 Issue: 12 Summer 2010

Yazar bu çalışmada farklı bir bakış açısıyla Nasreddin Hocayı irdelemekte “yaşayan” ve “yaşamakta olan” Nasreddin Hoca’nın Türk kimliğinin inşasında yüklendiği rol ortaya konulmaktadır.

SAKAOĞLU, Saim. “Nasreddin Hoca Fıkralarının Ona Ait Olup Olmaması Meselesi”, Kültür ve Sanat, Sayı: 30, Haziran 1996.

Yazarın bu eserinde, Nasreddin Hoca’ya mal edilerek anlatılan bazı fıkralardan örnekler verilerek, bunların ona ait olup olmadığı üzerinde durulmuştur. Öncelikle Nasreddin Hoca ile ilgisi olmayan, hiçbir zaman yaşamadığı olayları ona bağlayıp, onu olumsuz bir tip olarak sunanların işin aslını bilmeyen art niyetsiz kimseler olduğu vurgulanmıştır.

EMEKSİZ, Abdulkadir. “Nasreddin Hoca Fıkralarının Atasözleri ve Deyimlerle İlgisi”, Türk Halk Edebiyatı İncelemeleri (Saim Sakaoğlu Armağanı), Ankara, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, 2013, s. 325-340

Bu çalışmada fıkraların yapı hususiyetleri de göz önünde bulundurularak fıkraların tür özelliği verilmiş. Fıkraların atasözleri ve deyimlerle olan ilişkisi sözlü kültürde çok canlı bir şekilde yaşayan Nasreddin Hoca fıkralarıyla sunulmuştur.

ŞİMŞEK, Funda Işıl. “‘Fakelore’ Kavramı ve Nasreddin Hoca”, Millî Folklor, 2008, Yıl 20, Sayı 79.

Günümüz halkbilim araştırmacılarının üzerinde bir hayli kafa yorduğu “Fakelore” yani sahte folklor kavramı ve bu kavram içerisinde Nasreddin Hoca fıkralarının incelenmesi çalışmanın temel hareket noktasını oluşturmaktadır. Söz konusu kavramın kökeni eskiye dyanmakta ancak aledemik boyutu ve sınırları yeni yeni ortaya konmaktadır. Bu çalışmada amaç yeni bir Nasreddin Hoca’nın inşası değil var olan Nasreddin Hoca’nın yenilenmesi ve söz konusu yenilenmenin yapılması esnasında kimlik dokusunun irdelenmesidir. Ayrıca birçok ulusta Nasreddin Hoca’nın olması ve kısmen bunun nedenleri çalışmanın bir diğer önemli tarafıdır.

BOYRAZ, Şeref. “Nasreddin Hoca Fıkralarında Zaman, Mekân ve Şahıslar, Nasreddin Hoca'ya Armağan”, Oğlak Yayınları, İstanbul 1996, s. 73- 82.

Çalışmada Nasreddin Hoca fıkralarındaki zaman, mekân ve şahıs bağlantısından hareketle fıkraların meydana geldiği halkı anlamak ve çözümlenmek amaç edilmiştir. Zaman-mekân ve şahıs bağlantısı fıkraların da temel özelliğini oluşturmaktadır.

ŞENER, Ömer. “Türk Edebiyatı’nda Hileci Bir Figür Olarak Nasreddin Hoca ve Klasik Çin Edebiyatı’nda Sunwukong (孙悟空) :Karşılaştırmalı Bir Analiz”, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 Summer 2011, p.1741-1748.

Söz konusu çalışmada Türk Edebiyatı’ndaki Nasreddin Hoca karakteri Çin Edebiyatı’ndaki Sunwukong karakterinin karşılaştırılmıştır. Ayrıca makalede önce hileci figürün tanımı yapılmak suretiyle, bu figürün genel karakteristik özellikleri Dünya Edebiyatı’ndan örneklerle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Daha sonra da Nasreddin Hoca’nın bir hilebaz arketipine uyup uymadığı tartışılmış, ne tür bir hileci figür olduğu irdelenmiştir.

KURGAN, Şükrü "Nasrettin Hoca Fıkralarında Türk Halk Yaşayışının İzleri" Türk Dili, Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı: 207, ss: 482-497.

Yüzlerce yıldır Türk boyları arasında yaşamakta olan Nasreddin Hoca’nın kültürel kimliği üzerinde durulmuş bu bağlamda genel bir Nasreddin Hoca kimliği çıkarılarak hangi fıkraların Hocaya ait olup olmadığı tartışılmıştır. Çalışma bu yönüyle ayrı bir kıymet taşımaktadır.

GÜLŞEN, Hacer, “Nasrettin Hoca ve Tıll Eulenspiegel Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/4, Fall 2012, p. 1863-1874, Ankara-Turkey.

Bu çalışmada Türk anlatılarında önemli bir yere sahip olan Nasreddin Hoca ile ünlü Alman fıkra tipi Tıll Eulenspiegel karşılaştırmalı edebiyat metodlarıyla irdelenmiş söz konusu iki tipin benzer ve farklı yönleri makalede baştan sona ortaya konulmaya çalışılmıştır.

DUMAN, Mustafa. “Halkın Kahramanı Nasreddin Hoca Timur’a Karşı”, Folklor/Edebiyat, cilt:18, 2012/1, Sayı, 69.

Çalışmada XIII. yüzyılda Anadolu’da yaşadığı düşünülen Nasreddin Hoca’nın Timur’un Anadolu’yu işgali sırasında Türk halkının duygularına tercüman oluşu anlatılmış, bunun gerekçeleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Aslında Nasreddin Hoca tipinin tam da bu buhranlı zamanda ortaya çıkışının nedenleri irdelenmiş halkın duygularına tercüman olduğu belirtilmiştir.

FEDAKÂR, Selami. “Özbek Edebiyatında Nasrettin Hoca Tipi Ve Fıkraları” Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies, Cilt: IX, Sayı 1, Sayfa: 67-73, İZMİR 2009.

Sözlü geleneğin en canlı biçimde yaşadığı yerlerden biri olan Özbekistan sahasında mizah önemli bir yere sahiptir. Hatta Özbekistan’da bölgeler göre de mizah yaratma ve anlatmaları da çeşitlenmektedir. Söz konusu çalışmada Özbek Türklerinin mizahî yaratmalarında üç türün ön plana çıktığı anlatılmıştır. Ayrıca çalışmada bu üç tür (latife, askiye ve laf) izah edilmiş özellikle de latife türü ve bu türün en önemli tipi olan Nasreddin Hoca kimliği üzerinde durulmuştur. Nasreddin Hoca tipi bütün Türk boylarında varlığını sürdürmekte olup çalışmanın ön görüşüne göre en yoğun şekliyle de Özbek sahasında yaşamaktadır.

KABAK, Turgay. “Nasreddin Hoca Fıkralarında Türk Mitolojisinin ve Halk İnanışlarının İzleri”, Karadeniz, Sosyal Bilimler Dergisi, Haziran, 2012, 4(14), ss: 140-155.

Mitoloji, bilindiği üzere temelde en eski sözlü yaratmalardandır. Mitoloji içinde doğduğu toplumun düşünce sistemini, hayata bakış açısını ortaya koyar. İnsanların en temel sorgulamalarına da cevap verir. Bu çalışmada ise bugüne kadar yapılanlardan farklı bir şekilde ve bakış açısıyla Hoca’ya ait fıkralarda Türk Mitolojisinin ve Halk İnanışlarının izleri açısından incelenmiştir. Nasreddin Hoca anlatmalarındaki mitolojik unsurlar, halk inançlarına bağlı yaratmalar eserin konusu oluşturmuştur.

ŞANLI, İsmet. “Nasreddin Hoca Fıkralarında Kültürel Unsurlar”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Haziran 2009, 10(1), ss: 261-271.

Söz konusu çalışmada Nasreddin Hoca fıkralarında yer alan kültür unsurları (Maddî Unsurları, Değer Yargıları, Çeşitli Adet ve İnanışlar, Atasözü, Deyim ve Özlü Sözler) açısından incelenmiş ve bu kültürel unsurlar ilgili fıkralarla örneklenmiştir.

EROĞLU, Süleyman. “Floransa Riccardiana Kütüphanesi’nde Elyazma Bir Nasreddin Hoca Kitabı”, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:13, Sayı:1, Mart 2015.

Söz konusu çalışmada Nasreddin Hoca’ya ait olduğu düşünülen bir el yazması nüshanın tanıtımı yapılmış ve bu el yazmasında geçen fıkralardan bazıları örnek olarak verilmiştir.

AYDIN, Bilgen. “Mizah Yaratma Eyleminde Nasrettin Hoca”, Milli Folklor, Yıl: 14 Sayı: 55.

Yapılan bu çalışmada yazar tarafından seçilen dört Nasreddin Hoca fıkrası günümüz gülme kuramları bağlamında değerlendirilmiş ve söz konusu fıkralarda mizahın nasıl yaratıldığı araştırmacı tarafından ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmada sözü edilen fıkralardan hareketle Nasreddin Hoca’nın sosyal hayattaki çarpıklıkların ve sitasi yapıdaki bozuklukların Hoca aracılığıyla hicvedildiği de görülmüştür.

AKKAYA, Ahmet. “ Yabancılara Türkçe Öğretimi Kapsamında Fıkralar: Nasreddin Hoca Fıkraları”, Millî Folklor, 2013, Yıl 25, Sayı 100.

Türkçe öğretiminde Nasreddin Hoca fıkralarının kullanılmasını baz alan bu eserde araştırmacı, yabancı dil olarak öğretilen Türkçenin kaynak olarak Nasreddin Hoca’yı kullanmasını tavsiye etmiştir. Çünkü bu fıkralarda Türk insanın yaşam şekli, hayat algısı ve günlük hayatta çok kullanılan ifade ve yargıları taşıdığı yazar tarafından etraflı bir şekilde incelenmiştir.

PEHLİVAN, Gürol. “Mizaha Vahdet-i Vücûd Penceresinden Bakmak: Salâhî’nin Şerh-i Nutk-ı Nasreddin Efendi Adlı Risalesi”, Millî Folklor, 2011, Yıl 23, Sayı 92.

Tasavvuf ve mizah ilişkisinin gözler önüne serilmeye çalışıldığı bu makalede yazar özellikle tasavvufî edebiyatta ve tasavvufî şiirde mizaha ait unsurların şairler tarafından ne şekilde ve hangi amaçla kullanıldığı örneklerle izah etmeye çalışır.

ŞAHİN YEŞİL, Sinem. “Uyumsuzluk Kuramı Bağlamında “Yaşlı Bilge Adam” ve “Oyuncu”nun İşlevleri: Nasreddin Hoca Neden Komiktir?”, Millî Folklor, 2012, Yıl 24, Sayı 96.

Bu çalışma Nasreddin Hoca'nın neden komik olduğu sorusuna onun zaman içerisinde değişen maskelerini göz önünde bulundurarak cevap aramaktadır. Bu bağlamda Nasreddin Hoca, Carl Gustav Jung'un “oyunbaz” (trickster) ve “yaşlı bilge adam” arketiplerine göre değerlendirilerek, onun çok katmanlı yapısı analiz edilmeye çalışılmaktadır.”

ÖLÇER ÖZÜNEL, Evrim. “Hoca Nasrettin, Kahraman mı Anti-Kahraman mı, Hilebaz mı, Bilge mi?”, Millî Folklor, 2008, Yıl 20, Sayı. 78.

Nasreddin Hoca kimliğine farklı bir açıdan bakan bu çalışmada yazar arketipsel bir yaklaşımla Hoca'nın gerçek kimliğini (kahraman mı yoksa anti-kahraman mı) sorgulamaya çalışmıştır. Özellikle günümüz batı edebiyatında sıkça tartışılan anti-kahraman tipi yazar tarafından Nasreddin Hoca fıkra ve kimliği üzerinde tespit edilmeye çalışılmıştır.

ÖZDEMİR, Nebi. “Mizah, Eleştirel Düşünce ve Bilgelik: Nasrettin Hoca”, Milli Folklor Dergisi Sayı: 22, 2010.

Çalışmada mizah ve eleştirel düşünce arasındaki bağlantı üzerinde durulmuş, Nasreddin Hoca'nın bu işlevin giderilmesi noktasındaki etkisi üzerinde durulmuştur. Nitekim bu çalışmada Hoca'nın çağdaşları olan Yunus Emre ve Mevlana'nın gönlü, Nasreddin Hoca ise mizahı, eleştirel düşünceyi temsil ettiği belirtilmiştir.

YILDIZ, Naciye. 1.Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri. “Özbek Halk Edebiyatındaki Laf, Latife, Askiye”, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü. Mehmet Akif Ersoy Salonu Beytepe/Ankara. 25-26 Mayıs 2006.

Güçlü bir sözlü geleneğe sahip olan Özbek Türklerinde mizah önemli bir yer tutar. Yapılan bu çalışmada da yazar, Özbek halk edebiyatındaki mizah türleri üzerinde durmuş, bu türlerin tanımları verilerek işlevleri hakkında bilgi vermiştir.

D. 1. 3. Tezler

D. 1. 3. 1. Yüksek Lisans Tezleri

ÇINAR, Bekir, Taşlıcalı Yahya'nın Gencîne-i Râz Mesnevisinde Bir Nasrettin Hoca Fıkrası, Taşlıcalı Yahya Gencîne-i Râz İnceleme Metin İndeks, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (basılmamış) Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1995.

Yapılan bu çalışmada Nasreddin Hoca'nın dönemin mesenevicileri üzerindeki etkisi üzerinde durulmuştur.

KAHVECİ, Nagihan Zeynep. Günümüzde Yaşayan Nasreddin Hoca İmgesi: Akşehir Ve Sivrihisar Örneği, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı, Türk Halk Bilimi(Folklor) Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara:2015.

Yapılan bu çalışmada Nasreddin Hoca'nın küreselleşme ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte tek-tipleştirici kültüre karşı durumu Ahşehir ve Sivrihisar örneğinden hareketle incelenmeye çalışılmıştır.

USTA, Mustafa. Nasreddin Hoca ve Fıkralarının Oluşumunun Bağlam Merkezli Halk Bilim Yöntemleri Açısından İncelenmesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş:2015.

Halkbiliminde sahte folklor “fakelore” olarak bilinen kavramdan hareketle bazı Nasreddin Hoca fıkralarının değerlendirildiği bir çalışmadır.

CABA, Zümrüt Aysun. Nasreddin Hoca Fıkralarının Mantıksal Açından İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Felsefe ve Din Bilimleri Bilim Dalı, İzmir:2013.

Bu çalışma Giriş hariç dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Hoca ait fıkraların mantıksal işleyişi ele alınmıştır. İkinci Bölümde Yanlış düşme nedenlerini gösteren fıkralar incelenmiştir.

Üçüncü bölümdeyse İşaret edilen yanlışlar açısından otuz iki alt başlık altında incelenmiştir. Dördüncü bölümde ise yanlışlardan korunma bağlamında incelenmiş olup bu bölüm de on yedi alt başlıktan meydana gelmektedir. Söz konusu çalışmanın sonuç bölümünde ise genel bir değerlendirme yapılmıştır.

DEDEBAĞI, Hakan. Nasrettin Hoca Fıkralarının Eğitim Yönünden Değerlendirilmesi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri, Eğitim Anabilim Dalı Eğitim Programları Ve Öğretim Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır, 2007.

Söz konusu araştırma Giriş hariç üç bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın Birinci bölümünde “Nasreddin Hoca’nın Yaşadığı Kültürel Ortam, Hayatı ve Eğitici Kişiliği” hakkında bilgiler verilmiştir. Bu bölüm dört alt başlıktan oluşmakla birlikte bu bölümde daha ziyade Hocanın eğitim yönü incelenmiştir.

Araştırmanın İkinci bölümü “Fıkra ve Nasreddin Hoca Fıkraları”na ayrılmış olup bölümde önce fıkranın tanımı, Hocanın fıkralarının yapısal açıdan özellikleri ve Hoca’ya ait fıkralarının çeşitli bakışaçılarıyla yorumlanmıştır. Üçüncü bölümdeyse “Nasreddin Hoca ve Nasreddin Hocaya Ait Fıkralarının Değerlendirilmesi” söz konusudur.

KARAKAYA, Selman. Nasreddin Hoca Fıkralarının Eğitim Değer Ve Fıkraların Benlik Durumlarına Göre Değerlendirilmesi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Öğretmenliği Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.

Çalışma beş temel bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde yapılan çalışmanın metoduna yer verilmiş olup söz konusu çalışmanın sınırları çizilmiştir. İkinci bölümdeyse literatür çalışması yapılmış olup Nasreddin Hoca ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Bu bölüm on bir alt başlıktan oluşur.

Üçüncü bölümde empati kavramının tanımı, kavramı meydana getiren etkenler izah edilmiş ve bu kavramın Nasreddin Hoca fıkralarına uygulanmasına ayrılmıştır. Dördüncü bölüm araştırma yöntem ve tanımlarına ayrılmış ve bu bölümde çalışmanın metodolojisi hakkında bilgiler verilmiştir. Beşinci bölüm ise sonuç bölümüdür. Araştırmacı burada çalışmanın ortaya çıkardığı netice hakkında bilgiler vermektedir.

D. 1. 3. 2. Doktora Tezleri

BAYRAKTAR, Zülfikar. Mizah Teorileri Ve Mizah Teorilerine Göre Nasreddin Hoca Fıkralarının Tahlili, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir:2010, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Çalışma Giriş hariç üç bölümden meydana gelmektedir. Araştırmacı yaptığı çalışmanın Giriş bölümünü; gülme, mizah, mizah yaratma yolları ve mizah çeşitleri; Türk Halk edebiyatında fıkra türü ve şekilleri, Türk fıkralarının yapısal özellikleri, Türk fıkralarının işlevleri, Türk fıkralarının diğer anlatı türleriyle olan ilişkisi ve türün tasnife ayırmıştır.

Birinci bölümde araştırmacı, Nasreddin Hoca fıkraları ile ilgili olarak Türkiye’de ve Türkiye dışında yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermiştir.

İkinci bölümdeyse günümüz mizag teorilerine göre Nasreddin Hoca fıkraları tahlil edilmiştir. Bu teoriler sırasıyla üstünlük, uyumsuzluk ve rahatlamadır.

Üçüncü ve son bölüm Nasreddin Hoca fıkralarının söz ve hareket komiği bağlanmında incelenmesine ve bu incelemelerin tablolar halinde gösterilmesine ayrılmıştır.

TÖR, Nükhet. Türkçe ve Rumca Olarak Söylenen Nasrettin Hoca Üzerine Bir İnceleme Metin I-II (Yayımlanmamış Doktora Tezi), 1992.

Bir karşılaştırma olan bu çalışmada Nasreddin Hocaya ait olan Türkiye Millî Kütüphanesi’deki "Hikâyat-ı Hâce-ı Nasrud-din Efendi" (istinsah tarihi 1777) adlı yazmada yer alan fıkralar ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nden derlenen Nasrettin Hoca fıkraları, kimliği, yaşadığı devir, tarihî hayatı, hakkında bilgi, belge ve

tartışmalar, incelenmiş, her iki metindeki fıkraların dil, üslup, gramer özellikleri, kelime hazinesi hakkındaki bilgilerin yanında, zaman mekân ve kişiler verilmiştir. Çalışmada ayrıca araştırmacı söz konusu tipin tarihî kimliği, yaşadığı sosyal çevre hakkında da bilgiler verilmektedir.

Yapılan karşılaştırılmasından ortaya çıkan sonuçlar ve Nasrettin Hoca tipleri çeşitli özellikleriyle belirtilmiş ve yorumlanmıştır.

D. 2. Türkiye Dışında

D. 2. 1. Özbekistan Sahasında

D. 2. 1. 1. Kitaplar

AMİNOV, Nemat. Efendi'nin Yirmidört Görünümü (Cihan Halkları Latifeleri) Taşkent: Doğu Neşriyatı, 2001.

Efendi'nin Yirmi dört Görünümü adlı kitabı 2001 yılında Taşkent Doğu Neşriyatı ile Nemat Aminov tercümanlığını, Aşuralı Copaev ise muharirliğini yapmıştır. Kitap; “Nasrettin'in Çocukluk ve Gençlik Yılları”, “Nasrettin ve Onun Hanımı”, “Nasrettin'in Çocukları ve Kardeşleri”, “Zenginlik ve Fakirlik Hususunda”, “Açlık ve Oburluk Cimrilik ve Konukseverlik Cimrilik ve Cömertlik Borçlu Hakkında”, “Ticaret Ödeme ve Hesap Kitaptaki Dalavereler Hakkında”, “Hırsızlar ve Kurbanlar”, “Eşküyalar ve Onların Kurbanları”, “Kayıp ve Aramalar Hususunda Müşkül Durumdan Kolayca Çıkış Yolları”, “Yalancılar ve Aldananlar”, “Kurnazlar Hileler ve Kilekarlar Hakkında”, Nükteciler Övünenler ve Hazır Cevaplar Hakkında”, Aptallığa Yayılan Palyaçoluk ve Gülgü Görünmez Aptallıklar Hakkında”, “Danışmentler Âlimler ve Cahiller ve Hileli Sorular, Garip Bilmeceler ve Tuhaf Cevaplar Hususunda”, “Nasrettin Ve Hükümdarlar, Yönetim ve Kuzular Hususunda”, “Din ve Din Liderleri Hususunda”, “Doktorlar ve Hastalar Hususunda”, “Nasrettin'in Bilim Adamı ve Hayatlığı”, “Hayatta Gülünç A. Coraev” gibi 17 bölümden oluşarak her bölümünde farklı hususlarda latifeleri ele almıştır.

Özbekistan Milli Ansiklopedisi. Devlet İلمي Neşriyatı, Taşkent, “A harfi”

Bu ansiklopedinin 34 serisi bulunmaktadır. Ansiklopedinin A harfinde yer alan “Askiye” ve “Afandi” kelimeleri ise kısaca şu şekilde ele alınmıştır; “Askiye: Özbek sözlü geleneği türüdür. İki veya daha fazla kişi veya grupların halk toplulukları (seyir, düğün, bayram) da malum konuda sanatsal sözle münakaşasıdır. Taraflar bazen grupta bazen zıt oturmuş halde hızlı ve kısa cevaplarla, ince, etkili, cazibeli ve komik hareket ederler. Cevap bulmada zorlanan, konu ve tür dışına çıkan veya söz seçmede özensiz yol seçen taraf yenilmiş kabul edilir. Seyircinin kendi gülgüsü ve ihtiraslı bağırışları bazen taraflara ve onların cevaplarına not verir. Askiye türlerini mükemmelleştiren büyük gruplarda tartışan kişiler askiyeci espritüel diye adlandırılır. Askiyeci dilinin geniş imkânlarını hesaplayıp söz oyunundan, espriden, zarif sözden, kinayeden, teşbihten, istihzadan, benzetmeden, mübalağadan, alaydan faydalanması gerekektedir. Askiye münakaşasında zekilik ve hazır cevaplılık esas ölçüttür. Askiyenin görevi gülüş üzerinden kişilerin görünümelerini ve onların zevklerini belirli konuyla daha da genişletmek akıllı ve fikri kesinleştirmek idrak ve hazır cevaplılığa davet etmek ve bu hayattaki bazı kişilerin huylarını komik üzerinden hafif gülgü ile ortaya koymaktır.” şeklinde açıklanmıştır.

KAÇKARBEKOV, Âlim. Afandi Uylanarmish – Şifalı Gülgüler. Şark Neşriyatı Taşkent. 2000.

Kitap Âlim Kaçkarbekov tarafından 2000 yılında Taşkent’te yayınlanmıştır. İçerisinde Toplumsal hayattaki noksanlıkları bazı şahıs veya sosyal gruplara has eksiklikleri sert alay tenkit ruhu ile yazılmış eser olan, hicviyeler, nazik, birden fazla anlamı olan söz, kinaye ve sembollerden ibaret olan güldürücü hikâye” olarak tanımlanan latifeler, doktor sohbetleri, handeler (kahkahalar), nevruz kahkahaları (handeleri), ters tavsiyeler vb. yer almaktadır.

OTAŞ, Yoldaş Mukımioglu. Kadimi Efendi Latifeleri. Abdulla Kadiri Halk Merasimi Neşriyatı. Taşkent. 1993.

Yoldaş Mukımioglu Otaş tarafından 1993’te Taşkent’te yazılan bu kitap Abdulla Kadiri Halk Merasimi Neşriyatında basılmıştır. Kadimi Efendi Latifeleri adlı kitapta fikra; nazik, birden fazla anlamı olan söz, kinaye ve sembollerden ibaret olan

güldürücü hikâye veya halk hiciv türlerinden, tenkidi mazmundaki kısa mizahi hikâye olarak bilinen latife konusu espri, istihza, kinaye dolu hicvi epizod ve holatlar teşkil eden yüz dokuz latife vardır.

YOLADAŞOVA, F. Nasrettin Hoca Tasviri. Özbekistan SSP Fenler Akademisi Özbekistan SSP Fenler Neşriyatı. Taşkent. 1979.

Eserde F. Yoldaşeva tarafından Nasrettin Efendi fıkralarından hareketle Nasrettin Efendi algısının kendine has tarafları verilmiştir. Nasrettin Efendi tasvirinde halk hayatı, psikolojisi tabiatındaki başka karmaşık durumlar sinektik halde anlatılmıştır.

KAHHOR, Abdulla. Nasreddin Efendi Latifeleri, Devlet Bedî Edebiyat Neşriyatı, Taşkent, 1960.

Özbek folklorunun mizahi özelliklerine müstakil olan latife türünün örnekleri bu kitapta yer almaktadır. Bu latifelerin asıl kahramanı Türki halklar sözlü geleneğinin tasviri olan efendidir. Bu kitapta yedi yüz kırk sekiz latife yer almaktadır.

GULOM, Gafur vd. Latifeler, Taşkent Bedî Edebiyat Neşriyatı, Taşkent, 1965.

Efendi (Nasreddin Hoca) noktasında o döneme kadar yapılmış en geniş derleme kitabıdır. Eser 1965 yılında yayına hazırlanmış olup Taşkente basılmıştır. Eserin içerisinde 888 fıkra bulunmaktadır. Bu fıkralar dört bölümde kategorize edilmiştir:

1. Efendi Hükümdarlar Arasında (1-145)
2. Efendi Dindarlar Arasında (146- 325)
3. Efendi Aile ve Adamlar Arasında (326-829)
4. Zamane Latifeleri (830-888)

D. 2. 1. 2. Makaleler

DAVLATOV, K. “Nasriddin Afandi Obrazinining Kelip ıkışı ve Ahammiyati”, zbek Adabiyati Masalalari, Taşkent: Davlat Badiiy Adabiyat Naşriyati, 1959, s. 455.

Eserde Nasreddin Hoca'nın zbek sahasındaki algısı üzerinde durulmuş ve zbek sahasında Efendi fıkralarının ortaya çıkışı, şekillenışı ve önemi hakkında bilgi verilmiştir. Makale alanında önemli bir boşluğu da doldurmuştur.

ZUNUN, Ş. “Afandi Kim Bolgan”, Gülistan, Sayı. 8, 1972, s. 28.

Nasreddin Hoca bilindiğı üzere Türk coğrafiyasının neredeyse tamamında var olan, Türk Milletinin ortak vicdanı ve zekâsı olmuş bir tiptir. Bu makalede Nasreddin Hoca'nın kim olduğı? Ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı? Anlatılmaktadır.

I. BÖLÜM

İÇERİKLERİ BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Franz Boas'ın başlattığı daha sonra öğrencisi Ruth Benedict'in izlediği, giderek Parsons ile Herskovits ve diğer öğrencilerinin temsil ettiği Antropolojik Görüş'ün üzerinde durduğu konulardan biri “sözlü derlemelerin ait olduğu kültürün özelliklerini yansıtacağı” idi. Çünkü sözlü ürünler o toplum içinde, onun değer yargılarına uyarak yaşamakta, gelecek kuşaklara bu süzgeçten geçerek taşınmaktaydı. Bir başka ifadeyle sözlü gelenek ve masallar hem etnografyayı hem de tarihî içine almakta; bu bağlamda toplumun kaybolan tarihî unsurlarına ışık tutmaktaydı (Dorson, 1984, s. 25).

Onun bu düşünceleri Jacobs'un Fin-Folklor ekolünün çalışma sistemini tenkit etmesine bile neden olmuştur. Nitekim Tarihî- Coğrafi- Filolojik Yöntem olarak da bilinen Fin yöntemi derleme metinlerinin kaynağını tespit etmede tarihe dayanmasına rağmen teorinin temsilcilerinin söz konusu derlemeleri çeşitli birimler halinde incelemelerini “derlemedeki tarihî unsurları yok edebileceği” şeklinde değerlendirmekten kaçınmamıştır. Bir anlamda Jacobs Fin yöntemini tenkit etmekle sözlü ürünlerin içeriklerine eğilmediklerine dikkati çekmiş (Dorson, 1984, s. 26), Jacobs'un yanı sıra Herskovits'ler ise sözlü ürünlerin toplumun sosyal ve siyasî yapısının ekonomik alışkanlıklarının, evrenin yaratılışı konusundaki inançlarının ve değer yargılarının bile aynası olabileceğini belirtmiştir (Dorson, 1984, s. 28).

Boas'ın öğrencisi Ruth Benedict'in Zuni Mitolojisi adlı çalışması bir yerde Jacobs'un da düşüncelerini doğrular nitelikteydi. Nitekim söz konusu çalışmasında Benedict, Zuni kültüründe yer almayan bazı geleneklerin söz konusu bölgeye ait masallarda ortaya çıkmasını anlatıcıya bağlamış olsa da bu durumu “insan psikolojisinin şuur altına attıkları yasak-arzu-beklentilerin sözlü anlatı sırasında ortaya çıkması” şeklinde değerlendirmekten kaçınmamıştır (Dorson, 1984, s. 26).

Fischer ve Swartz'ın sözlü ürünlerin içeriği konusuna bakışı ise toplumun aile yapısı bağlamında olup birbirlerinden çok farklı olan iki adada yaptığı türkü derlemelerine dayanmaktadır. Nitekim araştırmacılar söz konusu iki ada halkının türkülerini derlediklerinde erkeğin etkin olduğunu ailelerin bulunduğu adanın

türkülerinde kadınların ıstıraplarının işlendiğini; kadının etkin olduğu aile yapısının söz konusu olduğu adanın türkülerinde de erkeklerin çektiği ıstıraplardan söz edildiğini tespit etmiştir (Dorson, 1984, ss: 29-30).

Bugün için kabul görmese de mitlerin hikâyesinin ritüele dayandığından, hikâye kısmının ritüelden daha sonra oluştuğundan, ritüellerin kalıp davranışlar demek olduğundan hareketle sözlü ürünlerde kahramanların da bu kalıplardan doğduğunu hatta bütün mitlerin aynı ritüelden kaynaklandığını ve hikâye anlatımında da bu durumun geçerli olduğunu belirten Raglan bir anlamda mitlerin içeriğine de dikkati çekmiş olmalıdır (Çobanoğlu, 2005, ss: 163-166).

İçerik konusu ile en çok psikanalistler ilgilenmiştir, demek her halde yanlış olmaz. Nitekim Strausse “Din ve Büyü” adlı çalışmasında mitlerin toplumun aynası olduğunu o nedenle de bir miti ancak içinde yaşadığı yani ait olduğu toplumun değerleri bağlamında incelemek gerektiğini belirtmiştir (Strausse, 1993, ss: 18-21).

Constantin Tacou “Din ve Fenomoloji” konulu çalışmasında mitlerin, ait olduğu toplumun göstergesi olduğundan hareketle bir sembol dili olduğu, bu sembollerin çözülebilmesi için kutsal bir tarih, bir rol model ve ortak bir bilinç yaratan arketipler olduğu üzerinde durur (Tacou, 2000, ss: 16-20).

Frazer “Altın Dal, Büyü ve Din Üzerinde Bir Deneme” adını verdiği eserinde ökse otunun altın aramada kullanıldığı için “altın dal” olarak nitelendirildiği, bununla ilgili pek çok toplumda farklı efsaneler bulunduğu ancak bu farklı efsanelerin hepsinin ateş inancına dayandığı üzerinde dururken (Frazer, 2004, ss. 220-228) efsanelerin konusundan hareketle bir anlatının o çevrede yaygın olan değerleri içerebileceğine dikkati çekmek istemiştir. Aynı yazarın “Altın Dal, Dinin ve Folklorun Kökleri” başlıklı kitabı ise ilkelerin tabiat olayları karşısındaki çaresizliklerinin mitleri yarattığı, mitlerin temelinde yer alan inançların ve onun yaşamasını sağlayan ritüellerin de bu çaresizliklerden dolayı toplumun arketiplerini yarattığı üzerinedir (Frazer, 2004, ss: 100-110).

Campell’ın konuya bakışı da benzer bir özellik göstermektedir. Nitekim araştırmacı “Tanrının Meskeleri” adlı çalışmasında arketiplerin toplumun kültürel

genetiğine bağı ve toplum içinde şekillendiğinden hareketle söz konusu arketiplerin ancak içinde yaşadığı toplumun kültürel dokusunun bilinmesiyle anlaşılabilceğı konusuna dikkati çeker (Campell, 2007, ss: 50-66).

Munden'e göre kovboy miti bile, toplum değerlerini ortaya koyan bir özellik gösterir. Çünkü bir çizgi-roman ve film kahramanı olan "yalnız kovboy Red Kit" aslında ailevi nedenlerle evini küçük yaşta terk eden, üvey babasına sürekli bir kin besleyen, tek varlığı atı ve silahı olan bir kişidir (Dorson, 1984, ss. 39-40). Tüm çizgi roman ve filmlerdeki son, elindeki silahı göstererek "ben yalnız bir kovboyum" ifadesiyle biter. Diğer westernlerdeki kovboylar için de aynı şey söz konusu olup hiçbirinin evi- ailesi yoktur.

Kültür tarihçisi Şerafettin Tuğran, "Türk Kültür Tarihi" adlı kitabında kültürün altı fonksiyonundan iki tanesinin "değişkenlik" ve "fonksiyonellik" diye belirttiğı özelliklerinden söz ederken herhangi bir folklor olgusunun yabancı unsurlardan arındığı oranda yaygınlaşabileceğı, bu bağlamda herhangi bir ürünün içeriğinde kendi kültürü lehine meydana gelebilecek değişimin ürünün uzun süre yaşayabileceğı şeklinde değerlendirmek gerektiğini belirtir (Turan, 1991, ss: 21-23).

Halkbilimcilerin konuya bakışını ise Alan Dundes üzerinden vermek istiyoruz. Ona göre içerik, "metin" demek olup sözlü ürünün konusunu teşkil eder. Bir başka ifadeyle içerik masalın, atasözünün, türkünün söylenmesi veya anlatılması demektir. İçerik ya da metin her zaman bağımsız olarak ele alınabilir, başka bir dile çevrilebilir (Dundes, 2006, ss: 62-63). Bu bağlamda daha az değişen bir özelliğe sahip olup (Dundes, 2006 ss: 58- 77) araştırmacıların öncelikleri arasındadır. Dundes'in bu konudaki en önemli düşüncesi ise metnin yani içeriğın ancak o toplumun kültürel kodlarının bilinmesiyle anlaşılabilceğıdir. (Dundes, 2006, s. 64). Bu arada Fin yöntemine göre hazırlanan Aarne, Thomson'un masal kataloglarının; Thomson'un motif katalogunun sadece yapı değil konuları bağlamında da incelendiğini hatırlatmak istiyoruz.

Anlaşılacağı üzere bir ürünün içeriğı ait olduğu toplumun kültürel kodları ve değer yargıları bağlamında incelenmelidir. Söz konusu kültürel kodlar ve değer yargıları

o toplumun kimliği olduğuna göre metnin içeriği de bu bağlamda değerlendirilmelidir. Söz konusu özelliklerin toplumdan topluma değiştiğini düşünecek olursak kimliğin de toplumdan topluma değişeceği bu bağlamda ürünlerin hatta aynı ürünün farklı toplumlarda farklı özellikler kazanacağı ortadadır.

Araştırmacıların “kimlik” konusunda söylediklerini hatırlayacak olursak: Erol Göka, “Türklerin Psikolojisi” adlı çalışmasında psikolojik bir kavram olduğunu belirttiği “kimlik”in insanın “ben kimim” sorusuna verdiği cevap şeklinde tanımlamanın doğru olacağını vurgular. Kimliğin parmak izimiz, anatomik yapı gibi sonradan değiştirilemeyeceğini ancak gelişebilmesi için de belli bir sürecin gerektiğini savunan araştırmacı söz konusu olgunun yaşamı kolaylaştırıcı özelliğine de dikkati çekmeyi ihmal etmez (Göka, 2011, ss: 19-22).

Nuri Bilgin de benzer bir düşünceyi savunarak kimliğin tarihî bir süreci kapsadığını, bunun sadece insan değil bütün organizmalar için bir inşa dönemi olduğunu, insan bağlamında ise psikolojik bir süreci de ifade ettiğini belirtir (Bilgin, 2007, ss: 94-99).

Bergson, kimlik meselesini var oluş felsefesine göre açıklar. Ona göre insan biyo-psişik bir varlık olup sadece evreni ve varlığı değil bu var oluş içinde kendi yerini ve konumunu sorgulayan, bir başka ifadeyle evrende kendine özgü bir yeri ve konumu olan bir canlıdır. İnsanı insan yapan özelliklerin başında ise onun kimliği yani ontolojik dayanakları gelir. O sadece var olan değil planlayan, kendine özgü davranışları olan, belirleyen yani yapıp eden bir varlıktır. Bunların sonucunda yani akıp giden zaman içinde insan bir yanıyla olgunlaşır ve şekillenirken bir yanıyla da olaylara ve yaşantılara yön vermek durumunda kalır. Bu durum ise onun niyet, istek, irade ve ideallerine bağlı bir bilince sahip olduğunu ifade eder. Kısacası insan tarihî bir sürekliliği olan bir ben, bir kimliktir. Kimliği oluşturan unsurlar ise beden yani biyolojik özellikler, ruh yani psikolojik yapı ve zihin yani bilinç kavramlarıyla ifade edilmektedir (Bayraktar, 2010, ss: 47-58).

Herder insan dünyasının, tarihî gerçeklerin ancak insandan yola çıkılarak anlaşılabileceğini savunur. Çünkü insan sürekli değişimin görüldüğü ahlak, hukuk,

politika, ekonomi vb. alanlardaki düzenleme ve normlara bağılı olarak varlığını sürdüren ancak kendine has bir dünyası olan bir canlıdır. Bu bağlamda söz konusu düzenleme ve normların getirildiğı değişimlerin insan ruhuna etkisi bireylere göre değişir. Her bireyin bu değişimler karşısındaki algılama şekli ile buna bağılı tutum ve davranışları ise kimlikle ilgilidir (Özlem, 2001, s. 180).

Kimliğı toplumsal bağlamda değerlendirecek olursak; Hegel'e göre dünyada hiçbir insan yoktur ki tek başına yaşasın. Çünkü insan sosyal bir varlık olup bir toplumun, bir tarihin insanıdır. Devlet, ulus gibi oluşumlar ile bu oluşumlara bağılı ahlak, hukuk, din vb. değerler söz konusu topluluğun fertleri olan insanlarla vardır ve geçerlidir. Bir yerde söz konusu değerleri yaratan ve yaşatan insandır. Belirtilen değerlerin insanı yaratması ise işin bir başka boyutudur (Akarsu, 1994, s. 83). Bir başka ifadeyle bütün değerler o toplumun kültürü olarak karşımıza çıkarlar.

Psikanalizin kurucusu Freud'e göre toplumsal kimliğı oluşturan öğelerden biri de sözlü ürünler olup bu bağlamda mitler önemli bir yer işgal eder. Çünkü mitler, toplumların geçmiş dönemlerde yapamayıp bilinçaltına attıkları olguları yansıtır. Bir anlamda mitler, o toplumun kurumuş rüyaları-hayalleridir (Dorson, 1984, s. 36). Bu bağlamda bireysel kimliğin çözümlenmesinde kişinin gördüğü rüyaların, içinde yaşadığı toplumu değer yargılarının, düşünce biçiminin kısacası soy özelliklerinin göz önüne alınması gerektiğı ortadadır. Kişinin kendini sosyal ortamdaki sansürü ise tamamen toplum yapısı ile ilgilidir. Kısacası bireysel kimlik, toplum kimliğı çerçevesinde oluşur (Fromm, 2004, ss: 130-131).

Erol Göka, kimliğin psikolojik bir olgu olduğundan hareket ederek bireysel kimliğin oluşmasının uzun bir süreci kapsadığı, üzerinde durur. Ona göre bireysel kimlik, insanın kişilik ve karakter yapısından farklı bir şeydir. Nitekim sadece biyolojik özelliklere ve nefse sahip olarak doğan her insanın önce aile, daha sonra hısım-akraba, anaokulu, okul ve nihâyet iş ve evlilik kurumu içinde diğer kimselerle olan ilişkileri, çeşitli olaylar karşısındaki davranışları sonunda edindiğı tutumların zaman içinde yaşına-cinsiyetine-sosyal statüsüne uygun olarak belirlediğı rotası, hayat görüşüdür. Bir yerde insanın kimliğı, onun ikinci doğasıdır. Bu arada bireysel kimliğin oluşmasında

çevre yani toplum kimliğiyle (bir bakıma din-dil-ahlak-ekonomik yapı vb.) belirleneceği ortadadır (Göka, 2011, ss: 19-22).

Göka'ya göre toplumsal kimlik, söz konusu grubun var oluş felsefesiyle ilgili bir durumdur ve bireysel kimliğin oluşum sürecinde ortaya çıkar. Çünkü kişinin “Ben kimim?” sorusuna verdiği cevap, aslında “Biz kimiz?” sorusuna alacağı (ya da vereceği) cevaptır. Bu bağlamda toplumsal kimlik bir grubun, bir milletin arasındaki yerinin adresidir, resmidir. Grup-kitle-yığın psikolojisi ile yakından ilgili olan bu kavramın bir toplumun dil, din, gelenek ve görenek, dünya ve evren algısı, ırk özellikleri (bazen de etnik kimlik) gibi ortak değerleri yansıtan felsefesiyle bağlantılı olduğu ortadadır (Göka, 2011, ss: 23-29).

Anlaşılabileceği üzere kısaca değindiğimiz çeşitli psikanalist, sosyolog, kültür tarihçisi ve felsefecilerin görüşleri “bir ürünün içeriğinin insanın yaşadığı kültürel ortamda değerlendirilmesi gerektiği, ait olduğu toplumun genetiğinin bunda belirleyici olduğu üstelik kişinin hayata bakışının da söz konusu ürünü şekillendireceği” vurgulanmaktadır. Biz de Özbek Efendi fıkralarını bu gözle inceleyecek; söz konusu fıkraları içerikleri bağlamında 13 başlık altında değerlendireceğiz:

I. 1. Dinî Fıkralar

I. 1. 1. Adak/Kurban

Kurban, Türklerde üç büyük dini ayinden biri olup “şeylan-şölen” adıyla bilinmektedir. Geçmişte bu törenler mabudu yani tapınılan şeyi kesilen kurbandan iştirak ettirmekten başka bir özellik taşımayıp tamamen dini özelliklere sahiptir. En güzel örneğini Oğuzlarda gördüğümüz üzere her boy şölen zamanında belli bir yere oturur ki bu yere “orun” denir; kesilen kurbandan da her zaman aynı payı yani “sögük”ü alırdı. Bu bağlamda Oğuzların Bozok kolu her zaman hayvanın sağ tarafını Üçok kolu ise sol tarafını alır-yerdi. Hayvanın başını Hakan, sağrısını da eşi yerdi (Köprülü, 1989: ss 72-78; İnan, 1954, ss: 97-101) Büyük savaşlardan ve zaferlerden sonra düzenlenen “şeylan-şölen”lerde yüzlerce hayvan kesilir; orada bulunanlara kahramanlık destanları eşliğinde ikram edilirdi. Daha sonraki Timur ve Selçuklu Devleti zamanlarında da devam eden bu

gelenek sadece şiirin değil musikin de ilk defa görüldüğü dini törenler olarak edebiyatımızdaki yerini almıştır (Köprülü, 1989, ss:78-79) .

Adak da kurbandan daha önceki zamanlarda karşımıza çıkan bir özellik gösterir. Çünkü Türkler başka topluluklarda olduğu gibi henüz tabiat olay ve varlıklarının ortaya çıkış-oluş sebeplerini açıklayamadıkları dönemlerde söz konusu tabiat olay e varlıklarını birer Tanrı olarak düşünmüş; onlardan gelecek herhangi bir zararı karşılamak üzere çeşitli ritüellere başvurmuşlardır. Nitekim yıldırım düşmesine karşılık göğe ok atma veya çadırın etrafına süt koyma, güneş tutulmasında tencere-tava benzeri metallere vurma benzeri ritüeller geçmişte yıldırım ve ay ile güneş tanrılarına karşı alınmış birer önlem adanmış birer ritüel idi. Günümüzde ise bu ve benzeri uygulamalar geçmişteki sebebi unutulmuş sadece bir pratik, bir adet olarak yaşamaktadır (Yayın, 2012, s. 65).

Eski Şamanist Türklerden itibaren görüldüğü bilinen adak geleneğinin “ıduk yani mübarek, kutlu” terim ve anlamına uygun olarak hangi sebebe bağlı olarak uygulanıyorsa bir atın salıverilmesi şeklinde görülmekteydi. Zaman içinde “saçılga-çaçılga” da denilmiş saçî âdetiyle devam eden bu geleneğin ilkbahar ve sonbaharın gelişi gibi mevsim dönümlerinde yedi ve dokuz delikanlının ve genç kızın şamanın yaptığı törenlere iştirak ettiği, dualar edildiği, ateşler yakıldığı atın yanı sıra geyik ya da başka av hayvanlarının ıduk olarak salıverildiği dağlara kızıl ve yeşil kumaşlar bağlandığı bu adak törenlerinin şamanların başkanlığı altında yapılmadı ise işin bir başka boyutudur. Hatta bu adak ayinlerinin giderek evin yapılacağı arsada yeni evin kutlu ve uğurlu olması ile yemin törenlerinde de tanrıya karşı çeşitli vaatlerde bulunulması arasındaki gelişim çizgisi, son derece dikkat çekicidir (İnan, 1954, ss: 97-119).

Özbek Efendi fıkraları söz konusu olduğunda bazılarının bu konuyu işlediği tespit edilmiş ve bir tanesi aşağıya alınmıştır:

Bir fakir Efendiye sormuş:

-Efendim, kurbanda kişi kurban kesse, kıyamet günü sırat köprüsünde kurbanın üzerine binip geçeceklermiş doğru mu?

-Evet, doğru.

-Eğer dana koyun kesmeye imkânı olmayıp da yağlı pilav pişirip dağıtanlar ne yapacak?

-O zaman öyle insanlar yağ çıkaranlara binip geçerler adamlar ince köprüden inip oturdular - demiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 153 numarayla kayıtladığımız “**Kurbanlığın Haysiyeti**”, 280 noda kayıtlı olan “**Efendinin Kurbanlığı**”, 321 noda kayıtlı olan “**İki Koyun Sohbeti**” adlı fıkralar *Adak* konusunu işlemiştir.

I. 1. 2. Bayramlar

Eski Türklerde bayramlar tabiat güç ve varlıkları kadar zaman kavramı ile de ilişkiliydi. Nitekim Türklerde “Nevruz” adı verilen ve ilkbaharın gelişi olarak bilinen bu dönemde eski yıldan kalan kuru yiyecekler yeni yılda doğuran hayvanların ilk sütü yani “ağız”ı ile birlikte pişirilir; yeni yıl bu şekilde kutlanarak karşılanırdı. Bu bayramda ateş yakmak, dağ tepelerine çıkmak ve dua etmek gibi ritüellerin yerini zaman içinde ağaçlara renkli bezler bağlamak, dilekleri şişe içine koyup suya atmak, mutlaka yumurta yemek, “bozkurt duası etmek” gibi pratiklerin aldığı (Çay, 1988, ss:45-10; İnan, 1954: ss:118-119) ve günümüzde de “bağ bozumu”, “Nevruz”, “Çiğdem pilavı”, “Koç katımı”, “Saban toyu” gibi kutlama-bayramlarla devam ettiği (ayrıntılı bilgi için Şükrü Elçin, *Anadolu Köy Orta Oyunları*, Ankara: TKAE, 1964.)herkesçe bilinmektedir.

Özbek Efendi fıkraları söz konusu olduğunda İslamiyet ile beraber dini-geleneksel hayatımıza giren Kurban-Ramazan bayramlarına yönelik inanç-uygulamalarla karşılaşmamız gayet doğaldır. Çünkü sadece Özbek değil bütün fıkra çeşitleri hicve önem verir. Bir Başka ifadeyle aile, hukuk, din, eğitim başta olmak üzere bütün kurumlar en çok fıkralar aracılığıyla eleştirilir, hicvedilir.

Arife günü Efendi bin bir zorlukla para bulup, pilav için harcama yapmış. Karı-koca yemek yapıp, komşularına dağıtmışlar, onlardan da azıcık yemek gelmiş. Karı-koca yiyip doymuşlar. Birazcık da kalmış.

Efendi gece yarısı hanımını uyandırmaya çalışıp:

-Hanım hanım dur ışığı yak! Aklıma öyle acayip bir fikir geldi ki yarına bıraksam unutturum. Demiş.

Hanımı durup ışığı yakmış:

-Ne diyorsun?

-Sofra hazırlayıp, kalan yemeği getir. Yedikten sonra söyleyeceğim.

Hanımı onun söylediğini yapmış, yemeği yiyince:

-Pilav güzel yemek, onun tencerede durması doğru değil. “Dost girip düşman işini yapıp gidiyor” diye mesele aklıma geldi, hiç uykum gelmedi. Şimdi mutlu uyuyabiliriz, demiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 710 numarayla kayıtladığımız “**Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin**” adlı fıkralarda *Bayram* konu edilmiştir.

I. 1. 3 İslam’ın Şartları

I. 1. 3. 1. Oruç

Efendi çocuk okutuyormuş. Ramazanın sıcak ve uzun günleri gelmiş. Hoca çocuklara ders verirken çok zorlanıyormuş. Yanındaki ibrikten buz gibi sudan iki defa içmiş. Bunu gören çocuklar her taraftan:

-Vay Hoca, “ su içmek orucu bozar.” diyen sizsiniz, kendiniz içtiniz, diye bağırmışlar.

Efendi bahane göstermiş:

-Ben sizlere genç oruç hakkında konuştum. Genç oruç yeni sargı bezine benzer, biraz sıcakta açılmaz. Benim tuttuğum yaşlı orucu, sıcağa dayanamaz, sertleşir. Su serpip durulmazsa sertleşip açılıp gider, Demiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 160 numarayla kayıtladığımız “**Yaşlı Oruç**”, 167 noda kayıtlı olan “**Oruç Açılmadı Mı?**”, 169 noda kayıtlı olan “**Yaşlının Bedduası**”, 211 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hesap Torbası**”, 254 noda kayıtlı olan “**Oruç**”, 278 noda kayıtlı olan fıkra “**Yarım Günlük Oruç**”, 295 noda kayıtlı olan

“Gökyüzüne Mıhlanan Güneş”, 722 noda kayıtlı olan “Efendi Oruç Tutuyor”, 723 noda kayıtlı olan “Günahkâr Olmayı İstemiyorum” 791 noda kayıtlı olan “Kavuk İş Verdi” adlı fıkralarda *Oruç* konu edilmiştir.

I. 1. 3. 2. Namaz

Bir molla köye imam olmuş. Bu köyde İsa, Musa diye zenginler varmış. Onlardan daha da zengin olan Baygura adında bir kişi varmış. O bir gün hocaya küsmüş.

-Efendim, siz sürekli hutbede İsa Bey, Musa Beyleri hutbede çifti okuyup bizi birer kez de dile almayın.

-Tamam, cuma da sizi de hutbeye çifti okuruz olmazsa , - demiş hoca.

Bir Cuma günü hocanın medrese arkadaşlarından biri misafir olup geldi. O öğle namazına hoca ile birlikte mescide gitti. Hoca minbere çıkıp , “İsa ve Musa ve İlyas... Baygura sen benim kalbimden de büyüksün...” deyip okumaya başladı...

Namazı tamamlanınca, Baygura Hocaya:

-Efendim, akşamleyin bize misafirlerinizle birlikte gelin , - demiş. Zengin memnun olup onlara oldukça büyük bir ziyafet vermiş, sonunda hocaya değerli bir cübbe, misafire ise basit bir cübbe giydirip göndermiş, misafir hocanın odasına gelip,

-Efendim, Kur'an da İsa, Musa, İlyas isminde kişiler var ama var ama Baygura diye birisi yok, neden onu da hutbeye eklediniz? Diye Efendiye sormuş:

-E, ne kadar safmışsın. Bu ahmak zengini hutbeye ekleyip okumasaydım , bana ve sana cübbe hediye eder miydi?! “ Baygura ente kelben kabire “ dedim” yani Baygura sen itlerin en büyüğüsün” dedim demiş imam.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 147 numarayla kayıtladığımız “**Baygura Anta Kelben Kabira**”, 149 noda kayıtlı olan “**Ek Fatiha**”, 151 noda kayıtlı olan “**Ala Namaz-Bele Namaz**”, 152 noda kayıtlı olan “**Namaz Ne Kadar Kafes Oldu**”, 162 noda kayıtlı olan “**Allah’ın Kapısı**”, 171 noda kayıtlı olan “**Başını Kaldırmaya Dermanı Yok**”, 173 noda kayıtlı olan fıkra, “**Sarık**”, 174 noda kayıtlı olan “**İmam Sadece Aldı**”, 184 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Azrail**”, 192 noda kayıtlı olan “**Kaygı**”, 193 noda kayıtlı olan “**Vakfa Yakışsa**”, 200 noda kayıtlı olan “**Vaaz**”, 223 noda kayıtlı olan “**Namaz**”, 224 noda kayıtlı olan “**Az Kaldı Ki!**”, 240 noda kayıtlı

olan “**Gönlüm Yaşlandı**”, 242 noda kayıtlı olan “**Yatsı Kaç Rekât**”, 252 noda kayıtlı olan “**Namazdan Kaçıp...**”, 255 noda kayıtlı olan fıkra “**Beynamaz**”, 256 noda kayıtlı olan “**Akıllı Eşek**”, 259 noda kayıtlı olan “**Kundura Ve Eşek**”, 263 noda kayıtlı olan “**Efendi-İmam**”, 264 noda kayıtlı olan “**Yedi Defa Dolanırsa Helal**”, 266 noda kayıtlı olan “**Namazdaki Şaka**”, 290 noda kayıtlı olan “**Namazda**”, 298 noda kayıtlı olan “**Taharet Bozulmadı**”, 381 noda kayıtlı olan “**Sol Tarafta Hocanız Var**”, 606 noda kayıtlı olan “**Mescit Ve Cami**”, 718 noda kayıtlı olan “**Sesi Kovmak**” adlı fıkralar *Namazı* konu edinmiştir.

I. 1. 3. 3. Hac

Bir adam “hacdan” gelmiş dostları onu görmeye gitmiş. Onlar “hac” da hangi yerleri gördüğünü ve ziyaret ettiğini sormaya başlamışlar:

-Hacerü'l Esvet'i ziyaret ettiniz mi?

-O kişiyi bir iki kere ziyaret etmek için evine gittim bulamadım.

-Ciddeyi gördünüz mü?

-Evet, o Mekke'nin kapısı önünde bakkalcılık yapmış. İri kıyım, koca bir adam imiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 146 numarayla kayıtladığımız “**Hacı**” ve 822 noda kayıtlı olan “**Coğrafya Memleketi**” adlı fıkralar *Hac ibadetini* konu edinmiştir.

I. 1. 4. Dinî - Felsefi Mevzular

Efendi Padişahın huzuruna girip:

-Allah beni size ve kavminize peygamber olarak gönderdi. Şimdi bana birkaç görevli memur, kalacak yer, yemek veriniz. demiş.

Padişah Efendiye bakıp gülerek:

-Ahmak! –demiş.

Efendi yerinden kalkıp elini sıvazlayarak:

-Doğru söylediniz, şahım, ben ahmak olmasam, Allah bir söylediğinde hemen kabul eder miydim? Demiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 9 numarayla kayıtladığımız “**Efendi Ve Peygamberlik**”, 26 noda kayıtlı olan “**İyi Yeri Şimdi Buldun**”, 125 noda kayıtlı olan “**Cennet Mi Büyük Cehennem Mi**”, 130 noda kayıtlı “**Mucize**”, 137 noda kayıtlı olan “**İnanmazsan Kendin Gel**”, 148 noda kayıtlı olan “**Hz. Cebrail’in Oğlu**”, 150 noda kayıtlı olan “**Çirkin Melek**”, 158 noda kayıtlı olan “**Ezan Bir Gün Söylense...**”, 159 noda kayıtlı olan “**Kendim De Bilmiyorum**”, 165 noda kayıtlı olan “**Cennette Mescit Var Mı?**”, 163 noda kayıtlı olan “**Allah İsterse**”, 166 noda kayıtlı olan “**Efendi İmam**”, 168 noda kayıtlı olan “**Hocanın Okuması**”, 170 noda kayıtlı olan “**Bana Layık Millet Sizlersiniz**”, 172 noda kayıtlı olan “**Fetva**”, 175 noda kayıtlı olan “**Üç Vakitte**”, 180 noda kayıtlı olan “**Kutsanmış Su**”, 181 noda kayıtlı olan “**Hoca Ve Efendi**”, 182 noda kayıtlı olan “**Öbür Dünyada Dindarlık Yapmak Gerek**”, 185 noda kayıtlı olan “**İmamlar**”, 186 noda kayıtlı olan “**Alçak Gönüllü Peygamber**”, 194 noda kayıtlı olan “**Kaybolan Kutu**”, 195 noda kayıtlı olan “**Akıl**”, 196 noda kayıtlı olan “**Dar Ev Geniş Mezar**” 197 noda kayıtlı olan “**Ahiret**”, 198 noda kayıtlı olan “**Hocanın Mürüvveti**”, 199 noda kayıtlı olan “**Kur’an**”, 203 noda kayıtlı olan “**Büyük Mum**”, 204 noda kayıtlı olan “**Kaçın Kamçı Değiyor**”, 205 noda kayıtlı olan “**Hırs Yaptı**”da, 206 noda kayıtlı olan “**Ay**”, 207 noda kayıtlı olan “**Allahın Gazabı**”, 208 noda kayıtlı olan “**Tek Ayakla Kılınan Namaz**”, 209 noda kayıtlı olan “**Yarım Altınlı Ceza**”, 212 noda kayıtlı olan “**Al Abdestini Ver Kavuğumu**”, 213 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve İmam**”, 214 noda kayıtlı olan “**Uzun Sakal**”, 215 noda kayıtlı olan “**Allah Nerede**”, 216 noda kayıtlı olan “**İsa Ve İmam**”, 218 noda kayıtlı olan “**Efendinin Özürü**”,219 noda kayıtlı olan “**E Allah**”, 220 noda kayıtlı olan “**İki Peygamber**”, 221 noda kayıtlı olan “**Allah’ın Yeğeni**”, 225 noda kayıtlı olan “**Papaz Ve Sakal**”, 231 noda kayıtlı olan “**Dişi Şeytan**” ; 233 noda kayıtlı olan “**Köpeğin Vasiyeti**”, 241 noda kayıtlı olan “**Eşeğimin Kuyruğu Oluyor**” ; 243 noda kayıtlı olan “**Geveze**”, 244 noda kayıtlı olan “**Sarık Cehenneme Düştü**”, 246 noda kayıtlı olan “**Namazınızı Abdestsiz Kıldık**” ; 247 noda kayıtlı olan “**Barakaya Ateş Düştü**”, 248 noda kayıtlı olan” **Mas’u Liyat**”, 249 noda kayıtlı olan “**Eşeğime Uygun Palan**”, 250 noda kayıtlı olan “**Hazreti Cebraili De Satardınız**”, 253 noda kayıtlı olan “**Eşeğin**

Başı Ve Kulağı", 258 noda kayıtlı olan "**Kıyamette**", 260 noda kayıtlı olan "**Onun Evine Alıp Gidip Verin-De...**", 265 noda kayıtlı olan "**Allah'ın Mahlûku**" 272 noda kayıtlı olan "**Allah Şakayı Bilmezmiş**", 271 noda kayıtlı olan "**Cennetin Yolu**", 275 noda kayıtlı olan "**Allah'a İnanıp Kaygısız Kalma**", 279 noda kayıtlı olan "**İtin Duası**", 281 noda kayıtlı olan "**Şimdi Molla Oldu**", 282 noda kayıtlı olan "**Hocanın İlticası**", 283 noda kayıtlı olan "**Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı**" 284 noda kayıtlı olan "**İki Kâfir Bir Olsa Helal Dost Olur**"da, 285 noda kayıtlı olan "**Allahın Kulları**", 286 noda kayıtlı olan "**Kıyamet Ne Zaman Kopacak?**", 287 noda kayıtlı olan "**Davacı-Dolandırıcı**" ; 288 noda kayıtlı olan "**Şeytan**", 291 noda kayıtlı olan "**Boş ver, O Da Bizim Müritlerimizden**", 292 noda kayıtlı olan "**Köpek Yavrusunun Duası**", 294 noda kayıtlı olan "**Gusül**", 296 noda kayıtlı olan "**Düzgün Dileyiniz**", 297 noda kayıtlı olan "**Meleklerin Gücü Yetmez**" ; 301 noda kayıtlı olan "**Sofu Mu İyi, Eşek Mi İyi**", 322 noda kayıtlı olan "**Cahil topluluk**" , 391 noda kayıtlı olan "**Karın Kalkan Ellezine**", 420 noda kayıtlı olan "**Kırk Soruya Bir Cevap**", 424 noda kayıtlı olan "**Gitmenin Kılıfı Olmalı**", 430 noda kayıtlı olan "**Kuyu Çevrilip Koyulur**", 456 noda kayıtlı olan "**Hepsi Gelecek**", 459 noda kayıtlı olan "**Şükür**", 478 noda kayıtlı olan "**Sakal**", 494 noda kayıtlı olan "**Buzağının Arapçası**", 503 noda kayıtlı olan "**Biliyor Musunuz Ne Diyeceğim**", 541 noda kayıtlı olan "**Miskin Ve Efendi**", 617 noda kayıtlı olan "**Secde**", 655 noda kayıtlı olan "**Şakacı Mı Ki!**", 707 noda kayıtlı olan "**Allah Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş**", 724 noda kayıtlı olan "**Efendinin Bilgeliği**", 794 noda kayıtlı olan "**Devenin Kanadı Olsaydı**"larda *Dini Felsefi Mevzular* konu edinmiştir.

I. 2. Siyasi Fıkralar

Padişah oğlunu ilim ve edep öğrensin diye, Efendinin eğitimine vermiş. Aradan bir yıl geçince, Efendi Padişahın huzuruna gelip:

-Bana verilen maaşla durumumuz önceki yıldan daha iyi oldu. Ama bir gün gelip gazabınıza uğrarım diye korkuyorum. Şehzademizin akılları öyle ki o zatın terbiyesi Kemine'nin elinden gelmeyeceğine benziyor. Demiş.

Padişah da bundan dolayı oğlunu bir başka öğretmene göndermiş. Aradan bir yıl geçince, öğretmen Padişahın huzuruna gelip:

-Ey Padişahım, eğitimimiz bitti, şehzademizi imtihan edebilirsiniz, demiş.

Padişah bu durumdan memnun olup, öğretmene çeşitli hediyeler vermiş, şehzadeyi imtihan etmeleri için ülkenin en büyük âlimlerini çağırtmış. Öğretmen toplantıya çok az söz ile başlamış:

-Şehzademiz benim terbiyemde ilim ve kıvrak zekâ noktasında kemale erişti. İsterseniz, şimdi sınavı görünüz. Mesela, siz elinize bir nesneyi saklayıp sorun, şehzade onun ne olduğunu yumruğunuzun duruşuna bakıp söylesin.

Efendi hemen parmağından yüzüğünü çıkarıp avcuna saklamış sonra da şehzadeye:

-Hadi, bu ne, bul? Kendi yuvarlak ortası delik, -demiş.

Şehzade Efendinin yumruğuna bakıp:

-Evet, buldum, o değirmen taşı! -demiş.

Efendi yüzüğünü parmağına takıp Padişaha saygıyla:

Padişahım, başka anlayış ve kıvrak zekâ sahipleri şimdi bu şehri boşaltıp şehzadeye vererek kendilerine yeni yurt bulsunlar, demiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 1 numarayla kaydettiğimiz “**Akıllı Şehzade**”, 2 noda kayıtlı olan “**İki Eşeğin Yükü**”, 4 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Bey**”, 12 noda kayıtlı olan “**Padişah Ve İp**”, 13 noda kayıtlı olan “**Uçan At**” zekâ; 14 noda kayıtlı olan “**Kırk Tavuğa Bir Horoz**”, 15 noda kayıtlı olan “**Dalın Budağı**” 16 noda kayıtlı olan “**Birinci Ahmak**”, 17 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Şairler Meliki**”, 19 noda kayıtlı olan “**Yarım Öksürük**”, 20 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Nişancı**”, 21 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Padişah**”, 22 noda kayıtlı olan “**Tehdit**”, 23 noda kayıtlı olan “**Laf Anlamaz Adam**”, 24 noda kayıtlı olan “**Özür**”, 25 noda kayıtlı olan

“Efendinin Yıldızı”, 27 noda kayıtlı olan “Hepsi De Güzel”, 28 noda kayıtlı olan “Hay Allah”, 29 noda kayıtlı olan “Yemek Öğretti”, 30 noda kayıtlı olan “Efendi Ve Hâkim”, 31 noda kayıtlı olan “At Gülüyordu”, 32 noda kayıtlı olan “Baykuş Ne Dedi”, 37 noda kayıtlı olan “İbret”, 39 noda kayıtlı olan “Çift Cinsiyetli Balık”, 40 noda kayıtlı olan “Efendi’nin Payı”, 41 noda kayıtlı olan “Hükümdar Ve Onun Eşegi”, 42 noda kayıtlı olan “Dostumla Dolaşmak”, 43 noda kayıtlı olan “Bir Ayaklı Kaz” 44 noda kayıtlı olan “Can”, 45 noda kayıtlı olan “Dört Ayaklı Padişah”, 47 noda kayıtlı olan “Kör”, 50 noda kayıtlı olan “Padişahın Hediyesi”, 51 noda kayıtlı olan “Dua”, 52 noda kayıtlı olan “Köpek”, 53 noda kayıtlı olan “Düdüğe Düğme”, 54 noda kayıtlı olan “Maalesef”, 55 noda kayıtlı olan “Eşekbaşı”, 57 noda kayıtlı olan “Dört İşi Bir Yolda Yapmak”, 58 noda kayıtlı olan “Yüzümü Görmeseniz”, 59 noda kayıtlı olan “Ağacın Ucundaki Çaydanlık”, 60 noda kayıtlı olan “Efendi Şair”, 61 noda kayıtlı olan “Efendinin Eşegi”, 62 noda kayıtlı olan fıkra, “Eşek Siz” 63 noda kayıtlı olan “Efendinin Cevapları”, 64 noda kayıtlı olan “Gençliğinde Hızlı Koşardı”, 65 noda kayıtlı olan “Doğru Yol”, 66 noda kayıtlı olan “Koşmasan Da Yetişirsin”, 67 noda kayıtlı olan “Belediye Başkanının Payı”, 68 noda kayıtlı olan “Yük Altında”, 74 noda kayıtlı olan “Buraya Para Ekeceğim”, 75 noda kayıtlı olan “Atın Ayağından Su İçmesi”, 77 noda kayıtlı olan “Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi” ; 78 noda kayıtlı olan “Âlim Ve Zalim”, 82 noda kayıtlı olan “Bir Tane “Ze”Ye Bin Para” ; 88 noda kayıtlı olan “Yeterli Geleni Çıkıversin”, 91 noda kayıtlı olan “Yerin Yerden Farkı Var”, 93 noda kayıtlı olan “Deli Birdi Üç Oldu”, 95 noda kayıtlı olan “Günahkârı Çıkarıp Gönderin”, 99 noda kayıtlı olan “At Pazarlığı” 100 noda kayıtlı olan “Kesilen Baş Konuşmaz”, 101 noda kayıtlı olan “Efendi Timur’dan Korkarak Köyüne Kaçtı”, 105 noda kayıtlı olan “Allah Da Padişah İle Aynıymış!” ; 106 noda kayıtlı olan “Kim Şansızlık Getirdi?” ; 109 noda kayıtlı olan “Efendinin Hediyesi”, 110 noda kayıtlı olan “Birinci İncir” ; 111 noda kayıtlı olan “Efendi Tercüman”, 112 noda kayıtlı olan “Efendinin Alçakgönüllülüğü” ; 113 noda kayıtlı olan “Padişahın Sözü”, 114 noda kayıtlı olan “Efendi Ve Padişahın Hizmetçileri”, 115 noda kayıtlı olan “Efendi Savaşa Hazırlanıyor”, 116 noda kayıtlı olan “Ölmek İstemiyorum”, 118 noda kayıtlı olan “Efendi Doğrusunu Söylüyor”, 119 noda kayıtlı olan “Efendinin Hesap Defteri”, 120 noda kayıtlı olan “Efendinin Oğlu”, 121 noda

kayıtlı olan “**Efendi Müneccim**”, 127 noda kayıtlı olan “**Tavuk Ve Cıvıvlar**”, 128 noda kayıtlı olan “**Köpeğin Huyu Kötü**”, 129 noda kayıtlı olan “**Faziletli Şamar**”, 133 noda kayıtlı olan “**Affedersin Eşeğim**”, 134 noda kayıtlı olan “**Uygun Cevap**”, 135 noda kayıtlı olan “**Kendi Usul İle Tedavi Ediyor**”, 136 noda kayıtlı olan “**Efendinin Düşünceleri**”, 141 noda kayıtlı olan “**Önce Padişaha İnanmak Gerek**”, 143 noda kayıtlı olan “**Allah'a Kalan Gününü Görsün**”, 144 noda kayıtlı olan “**Kavga Neden Çıktı?**”, 145 noda kayıtlı olan “**Alışkanlıkları Bırakmak Zor**”, 226 noda kayıtlı olan “**Şehrin Köpeği Mi?**”, 267 noda kayıtlı olan “**Eşek Kadı**”, 654 noda kayıtlı olan “**Han Anasını Kocaya Veriyor**”, 671 noda kayıtlı olan “**Gökyüzünde Köpek Uçuyor**”, 679 noda kayıtlı olan “**Ölümden Kurtuluş**” adlı fıkralarda *Siyaset* konu edilmiştir.

I. 3. Tarihi Fıkralar

Bu bölümü iki alt başlığa ayırarak incelemeyi düşünüyoruz.

I. 3. 1. Tarihi Dönem ve Hanlıklar Bağlamında

Özbek Efendi fıkraları ortaya çıktığı coğrafyada yaşamış olan Çağatay ve Buhara Hanlıkları ile Abbasi ve Timuriler dönemleinden de izler taşımaktadır.

I. 3. 1. 1. Çağatay Hanlığı

Hanlığa adını veren Çağatay, Cengiz Han'ın ikinci oğlu olup babası tarafından kendisine doğuda Beş Balık, batı Amuderya, kuzeyde ise İli ve Yedi Su bölgesini içine alan topraklar verilmiştir. Harezm bölgesi ile Urgenç taraflarında ise diğer oğlu Cuci hükmetmekteydi. Nüfusunun bir kısmını Moğolların çoğunluğunu ise Türklerin oluşturduğu Çağatay Hanlığı zamanla Türkleşen Moğollarla büyük bir güç kazanmıştır (Türkeş, 2012, s. 409).

Yasaları (Cengiz Yasasını), töreyi adetleri iyi bilen Çağatay Han'ın İslamiyet'e olumsuz bir tavır takındığı babası Cengiz Han zamanında Çine yapılan akınlara katıldığı halde onun ölümünden sonra hiçbir sefere katılmadığı ise bilinmektedir (Türkeş, 2012, ss: 409-410).

1242’de ölen Çağatay’ın yerine torunu Kara Hülâgu geçmiş, 4 yıl tahtta kalmıştır. Çağatay Hanlığını asıl kuran da budur. Ancak taht kavgaları, bu hanlığın büyümesini uzun süre engellemiş, nihayet torun Algu Han zamanında Harezmi, Afganistan hanlık topraklarına katılmıştır. Yerine geçen Mübarek Şah ise çok kısa bir süre tahtta kalmışsa da Müslümanlığı kabul ederek Çağatay Hanlığında yeni bir sayfa açmıştır (Gürün, 1981, s. 564; Türkeş, 2012, s.410). Çağatay Hanlığının Şamanizm, Budizm, Hıristiyanlık, Nasturilik ve İslamiyet’in bir arada yaşaması birbiriyle savaşan uğraşan grupları doğurduğu için uzun süre sarsıldığı, nihayet ..... Han zamanında toparlanarak Isık Göl ve civarı ile Maverahünnehir olmak üzere ikili bir yönetim şekli almıştır (Türkeş, 2012, s. 410).

Timur zamanında bu bölünme sona ermiş, iki idareli hanlıkta yeniden birlik zağlanmışsa da Timur’un yönetime geldiği 1370 yılında ortadan kalkmıştır. Bunda Çağatay Halkının Özbekler tarafından Orta Asya’dan çıkarılmasının etkisi elbette büyüktür (Günay Türkeş, 2012, ss: 410 411; Gürün, 1981, ss: 567-569).

İşte bu durum, Özbek Efendi fıkralarına da yansımıştır.

Bir gün Ali Şir Nevayi çırağı Hoca Asafi’ye nasihat etmeye başlamış:

-Ben sana hayranım. Bu kadar keskin zekâlı, yüksek öğrenimli olup, şiir yazma ile meşgul oluyorsunuz. Vaktini bölerek boş şeylere harcayıp, boşa geçirmektesin.

-Allah affetsin. Af makamında özür beyan kılarım ki, şimdi şiir yazmaya daha çok istekliyim. Hatta geceleri de şiir yazma ile meşgul oluyorum. Mesela, geçen gece iki paraya aldığım mum yanıp bittiğinde, iki yüz çift beyit yazdım.

-Öyleyse, her yüz beyit bir paraymış...

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 821 numarayla kayıtladığımız “**Bir Paralık Şiir**” adlı fıkra *Çağatay Hanlığı* ile ilgilidir.

I. 3. 1. 2. Timuriler

Timur, Amuderya ötesinden asıl bir Türk ailesine mensuptur. Aha tarafından Çingis nesli kanının karışmış olması muhtemeldir Kudretsiz bir aile içinden çıkmış olmasına rağmen, teşkilâtçılığı, ku manda kabiliyeti, zekâsı ve cesareti sayesinde, bir nesil boyunca süren savaşlar sonunda Çingis'inki ile kabili kıyas geniş bir devletin hükümdarı oldu, ön Asya ve Hindistan'ın fethi için giriştiği seferler en büyüklerindedir. 1335'de tükenen İlhanlı sülâlesi varisliğine birçok sülâle birden talip oldular. Farslı Muzafferî'ler İran'ın önemli bir kısmını, Celairî'ler Irak'ı, Türkmen Akkoyunlu ve Karakoyunlu'lar Azerbaycan'ı işgal ettiler. Suriye'de Moğol tehlikesine karşı koyan Memlûklar hüküm sürüyorlardı.

Küçük Asya'da ise Osmanlılar güçlü bir devlet kurmuşlardı. Timur'un geçtiği yerler çok tahribat ve ölüm görmekle beraber, hesaplaştığı iki büyük rakibine karşı alicenap olmayı da bildi. Biri Altın Orda'nın nankör hanı, Orda sülâlesinden Toktamış Timur'un yardımı ile tahta çıktığı halde ona karşı geldi. O zaman Timur 1395'te Moskova yakınlarına kadar ilerledi. Diğer I. Bayazıt 1402'de Ankara savaşında esir düştü. 1405 de Timur öldüğü vakit devleti Ganj nehrinden Boğaz içine kadar uzanıyordu. Ona haraç verenler arasında Kıpçak ve Mısır da vardı. Çin seferine hazırlanırken öldü. Timurî'lerin tarihi Hindistan'da sona erer. Şeybanî'ler tarafından Türkistan'dan sürülen Babür çok değişik maceralardan sonra, düşe kalka, dayanıklılığı ve İnsanî üstünlükleri sayesinde, sonunda Hindistan'da bir devlet kurdu.

Kendi hayatını tasvir eden biyografisi dünya edebiyatının eh dikkate şayan eserlerinden biridir. Bu eser, içinde yaşanarak yazdığı şartlar bakımından da son derece mühimdir. Babür seferlerinde kütüphanesini yanında taşımış, kaderi belli edecek savaşların arifesinde veya kısa süren barış ve sükûn çağlarını av âlemlerinde de biyografisini yazmak için vakit ayırabilmiştir. Yazı yazmak onun için bir dinlenme idi. G r e n a r d adlı müellif bilhassa onun güzel bir tasvirini şöyle verir;

En ince ve en nefis çevreli bir kültüre sahip idi. Türk dedelerinden gücü ve cesareti miras olarak aldı. Mahir savaşçı, eskrimci ve okçu idi. Süvarilikte insanı hayrette bırakan başarıları vardır. Koca nehirleri yüzerek geçti. Musikî aletlerini çalar ve kendisi de bestelerdi. Hattat, din bilgini ve yazardı. Yazdığı Türkçe ve Farsça şiirler onun san'atseverlik vasfını taşır. Bu arada, bilhassa gençliğinde, hayatın

sevinçlerinden fazlasıyla pay çıkarmak için vakit bulduğunu zikredebiliriz. Hulâsa yaşadı” (Rasony; 1993, ss: 187-190).

Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken fal baktırmış. Efendi: “falınız köpek imiş” demiş.

Emir Timur bundan incinip:

-Acele etme, Cihana aslan olup tanınan bir cihangir nasıl köpek olur. Doğru hesapla karıştırma, hiç olmazsa kaplan çıkar!

Efendi cevap vermiş:

-Siz bunu düşünmeyin, köpekliliğinizde durun övmeyi bana bırakın: falınızdaki fil Efendim!

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 5 numarayla kayıtladığımız “**Muçal**”, 6 noda kayıtlı olan “**Köpek İle Adam**”, 10 noda kayıtlı olan “**Geyik De Av Mı?**”, 11 noda kayıtlı olan “**Minareler Ormanı**”, 18 noda kayıtlı olan “**Molla Eşek**”, 33 noda kayıtlı olan “**Timur’un Kıymeti**”, 34 noda kayıtlı olan “**Yerin Göbek Deliği**”, 35 noda kayıtlı olan “**Söz**”, 36 noda kayıtlı olan “**Ölmeyen Bizim Canımız**”, 38 noda kayıtlı olan “**Ya Timur Ölür Ya Eşek**”, 46 noda kayıtlı olan “**Efendi İle Timur**”, 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**”, 49 noda kayıtlı olan “**Zalim Olan Biziz**”, 56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Fili**”, 69 noda kayıtlı olan “**Efendinin Rumlara Cevabı**”, 70 noda kayıtlı olan “**Padişah Ve Eşek**”, 71 noda kayıtlı olan “**Sözünün İtibarı Olmayan**”, 72 noda kayıtlı olan “**Timur’un Yeri**”, 73 noda kayıtlı olan “**Timur’un Seyahati**”, 79 noda kayıtlı olan “**Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır**”, 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**”, 81 noda kayıtlı olan “**Sonra Fırsat Verilmedi**”, 83 noda kayıtlı olan “**Veciz Cevap**”, 84 noda kayıtlı olan “**Mezhebi – Aksak Timur**”, 87 noda kayıtlı olan “**Tavşan Kaçtı**”, 89 noda kayıtlı olan “**Deli Olacağım Gün**”, 90 noda kayıtlı olan “**Sineklerin Padişahı**”, 92 noda kayıtlı olan “**Tören Yemeğinde Geliriz**”, 96 noda kayıtlı olan “**Akıl Gittiği Nasıl Biliniyor?**”, 103 noda kayıtlı olan “**17999 Âlem Padişahı**”, 104 noda kayıtlı olan “**Efendi-Ressam**”, 107 noda kayıtlı olan “**Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?**”, 131 noda kayıtlı olan “**Yetişemezseniz Siz De İnin**”, 140 noda kayıtlı olan “**Para- Bana**” adlı fıkralar *Timur Dönemi* ile ilgilidir.

I. 3. 1. 3. Buhara Hanlığı

Altın Orda Hanı Özbek Han'ın soyundan gelenler 14. yy'ın ikinci yarısında, 1428'de Fergana Vadisinde yeni bir devlet kurmuşlar, adına da Özbek devleti demişlerdir. Ebul Hayr kurduğu bu devlete dedesinin adını vermekle kalmamış; güttüğü siyaset ile 1451'e kadar Türkistan topraklarının yarısına hâkim olmuştur (Saray, 1996, s. 268).

Bu durum hem Moğolların hem de Oyrot (Kalmuk)ların kıskançlıklarına sebep olmuş; Ebul Hayr'ın gevşek siyaseti sonrasında Moğol akınları yüzünden Özbekler, büyük sıkıntı yaşamışlardır. Ebul Hayr'ın torunu Şeybani Han zamanında hem toparlanan hem de kuzeydeki bazı toprakları ele geçiren Özbekler Şeybani'nin 16. Asrın başlarında hükümdarlığını ilan etmesi ve Timurluların hâkimiyeti sona erdirmesiyle hâkimiyetlerini tüm Orta Asya'ya yaymışlardır (Saray, 1996, ss: 268-269).

Şeybani Han'ın Şah İsmail'e yenilmesiyle kötü günler geçiren ve Hive, Hokand, Buhara olmak üzere üçe ayrılan Özbek Devleti, İran'ın işgalinden kurtulan Hive'nin de istiklalini ilan etmesi üzerine 1512'de ikiye bölünmüştü (Günay, 2012, s: 440). Buhara merkez olmak üzere istiklalini yeniden kazanan Özbek Devleti bir daha asla Hive ile birleşememiş; bu iki hanlık arasındaki rekabetten bıkan Özbeklerin bir kısmı Fergana vadisinde toplanarak kurulacak Hokand Hanlığına katılmışlardır. Başta çoğunlukla olan Özbek nüfusunun, Kırgızların da bu hanlığa katılmasıyla oran Kırgızların lehine değişmiştir (Saray, 1996, ss:202-203).

Buhara Hanlığı sadece Hive Hanlığı değil Hokand Hanlığı ile de karşı karşıya kalmıştır. Nitekim (biraz da konumu nedeniyle) Doğu Türkistan Türkleri üzerindeki hâkimiyeti, Buhara Hanlığının bu durumdan rahatsızlık duymasına neden olmuştur. Nüfusunun çoğunluğunu Özbek Türkleri oluşturmasına rağmen Buhara Hanlığı giderek Özbek nüfusunun azalmasıyla karşı karşıya kalmış; Çinlilerin akınlarına dayanamayarak Özbek nüfusunu yitirmiştir (Saray, 1996, s. 203). Özellikle Haydar Han zamanında tutarsız davranışların-tutumların, nüfusun azalmasında etkili olduğu bilinmektedir. Bu huzursuzluğu bastırmak için Hokand ve Harezmi'nin kendini dinlemediği, oysa hepsinin idarecilerinin Buhara tarafından tayin edildiği gerekçesiyle Osmanlı Devletinden yardım

istediği, Osmanlı'nın ise Türkistan Türklerinin bölüneceğinden duyduğu kaygı ile kibarca reddettiği de belgelenmiştir (Saray, 1996, ss: 204-205). Bu arada benzer gerekçelerle Osmanlı'dan Hokand Hanı Muhammed Ömer Han'ın yardım istemesi ve Osmanlı'nın Özbek devleti olarak Buhara'yı tanıması sebebiyle verilen cevabın olumsuz olduğu aşikârdır (Saray, 1996, ss: 205-206).

Haydar Şah Rusya'dan da yardım istemiş; fırsatı değerlendiren Ruslar askeri teçhizat olarak Buhara'nın yanında yer almıştır. Bu durum ise Buhara ile Hive ve Hokand Hanlıkları arasındaki düşmanlığı iyice körüklemiştir (Saray, 1996, ss: 205-206). Bu arada Buhara Hanlığının Rusya ile de arası açılmış; yolladığı elçinin ve yanındakilerin Buhara Hanı Emir Muzaffereddin tarafından tutuklandığını duyan Rusya Buhara'ya büyük bir saldırı düzenledi. Yenilen Buhara Hanlığı büyük bir tazminata mahkûm edilince bunu kabul etmedi, bunun üzerine elçi yollasa da şartlar değişmemişti (Saray, 1996, ss: 276-279).

Nihayet 1852'de Rusya Türkistan'ı istila etmeye başlamış, bundan Buhara da nasibini almıştır (Saray, 1996, ss: 279-280).

Günlerin birinde Buhara emiri Efendiye sormuş:

–Ben mi güçlü müyüm, Afganistan şahı mı? Doğru cevap ver!

Efendi düşünüp:

-Yük taşımada benim işim ikinizden de zor. Mihnet kılmış olsa da biri çiftçi biri esnaf: Biri doyurur biri giydirir demiş!

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 132 numarayla kayıtladığımız “**Kim Zor**” adlı fıkra *Buhara Hanlığı* ile ilgilidir.

1. 3. 1. 4. Abbasiler

Abbasiler Hz. Peygamber'in amcası Abbas'ın soyundan gelen ve 750-1258 yılları arasında hüküm süren bir hanedandır. Bu hanedanın ilk atalarına nisbetle “Haşimiler” denmiştir. 750 yılında Emevilerin yerine Abbasilerin başa geçmesi İslam tarihi açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur.

Hz. Muhammed'in kurduğu İslam Devleti'nin asli unsurlarını Araplar meydana getirmekteydi. Hz. Muhammed'den sonra fetihlerin yapılmasıyla sınırlar Endülüs'ten Orta Asya içlerine kadar ilerlemiş ancak Halifelik makamı adına meydana gelen bir dizi olaylar, Emevi devletinin zayıflamasına sebebiyet vermiştir. Emevi döneminde teoride tüm Müslümanlar eşit olarak tutulsa da bu uygulama da bu şekilde gerçekleşmemiş, Arap halkı her zaman üstün tutulmuştur. Bu gibi sonuçlar ise Emevilere karşı yapılan propagandaların desteklenmesini sağlayan bir diğer etkidir. Bu zayıflama sırasında ilk olarak Abbasiler Hilafeti ele geçirmek adına 718 yılında merkezi Küfe olan bir teşkilat kurmuşlardır. Ortaya çıkışı tam olarak kesin olmasa da 718 yılı olduğu düşünülmektedir. Bu teşkilat yaptığı çalışmaları gizlilik içinde yürüterek Propagandalarını yapmaya devam etmiştir. Yapılan propagandalar önce Arapları daha sonra ise etrafında Müslüman olan diğer etnik kökenleri toplayarak genişledi ve 750 yılında Abbasi ve Emeviler arasında Büyük Zap kenarında gerçekleşen savaş Abbasilerin üstünlüğüyle tamamlanarak Emevi hâkimiyeti tarihe gömülmüş oldu (İslam Ansiklopedisi, 1998, ss: 31-38)

Abbasiler hilafeti ele geçirdiklerinde Emeviler gibi mülk devletinden ziyade, dine dayalı bir devlet şeklinde gerçek halifelik fikir ve idealini temsil edenler olarak karşılandılar. Abbasiler hilafet merkezi olarak Suriye yerine Irak'ı tercih etmişler, merkezi ise Bağdat'a kurmuşlardır. Abbasiler Türkleri askeri birlikleri arasına almış, zamanla güçlenen Türkler ise hem askeri birlik komutasında hem de devlet kadrosunda üst düzey görevlere kadar yükselmişlerdir. Halife seçme konusunda etkin hala gelen Türkleri, halife adayları fırsat buldukça öldürmüşlerdir. Başa gelen halifeler devletin sorunlarını çözmek ve yıkılışı durdurmak amacıyla belirli tedbirler almış olsalar da 945 yılında İranlı ve Şîî bir Hanedan olan Bûveyhiler'in Bağdat'ı işgal etmeleri kötü bir gelişme olmuştur. Abbasi Hilafetinin ortadan kaldırılmaya çalışıldığı yıllarda, İran'da ortaya çıkarak Sünni inancı benimseyen Selçuklular etkin hale gelmeye başladı. Tuğrul Bey Abbasilere karşı oluşan blokların karşısında durarak, Abbasilerin yarım asır daha etkin olmasını sağladı. Ancak sınırların Endülüs'ten Orta Asya içlerine kadar geniş bir coğrafyayı kapsamaması Abbasi hâkimiyeti zamanında kopmaların önüne geçemedi. Emevi taraftarlarının oluşturduğu isyanlar ve Arapların çıkardığı isyanlar güçlükle

bastırılrsa da ardı arkası kesilmemiş, dağılmanın bir parçası olmuştur. (İslam Ansiklopedisi, 1998, ss: 33-38)

750-1258 yılları arasında hüküm süren Abbasiler, İslam tarihinde Osmanlı'dan sonra en uzun ömürlü hanedandır. İslam medeniyeti en parlak dönemini bu haneden döneminde yaşamıştır.

Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken, ona sormuş:

-Abbasi halifelerinin “Muktedir-billah”, “Mütevekkil-Allah”, “Mü’tesin-billah” diye lakapları var imiş, bana nasıl lakap münasip olur?

-Ey sahibimiz, hiç şüphesiz size “Na’uzen-billah”, diye lakap koyulsa olur, – demiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**” ve 138 noda kayıtlı olan “**Övünen Halife**” adlı fıkralar *Abbasi Halifesi* ile ilgilidir.

I. 3. 2. Kişiler Bağlamında

Belirtmemiz gerekir ki sadece Türkistan coğrafyasında kurulan Hanlıklar değil, söz konusu Hanlıkların idarecileri de Özbek Efendi fıkralarındaki haklı yerlerini almışlardır. Nitekim başta Efendi olmak üzere şair Babarrahim, Ali Şir Nevayi, İlhamcan, Şeybani ve Emir Timur’un yer aldığı fıkralar bu durumu özetler niteliktedir.

I. 3. 2. 1. Meşreb

Meşreb mahlası ile meşhur olan şairin asıl adı Babarrahim'dir. (bazı âlimlere göre 1647) yılında Nemengan'daki Andukan köyünde doğmuştur. Babası Veli baba, annesi ise Bibi Selime'dir. Gençliğinde Nemengan'da medrese tahsili görmüştür. Şairin eşsiz Türkçe şiirleri yanında, Arapça ve Farsça ile de güzel şiirlerinin olması, onun mükemmel bilgi ve sanat sahibi olduğuna delalet eder. Şair bir gazelinde ata yurdunun Nemengan olduğunu bildirir (Türkiye Dışı..., 16. Cilt, 2000, ss: 11-17).

Şairin edebi dünyasındaki mazmun ve tasavvufi yöneliş Afak Hoca dergâhına katılmasıyla olmuştur. Meşreb tahminen 1672–73 yıllarında Afak Hoca dergâhını terk etmiştir. Kıssalarında bahsettiğine göre; buna Meşreb'in pirin dergâhındaki cariyelerinin birine gönül verip sevmesi sebep olmuştur. Ancak Meşreb'in piri ile arasının açılmasına esas sebep olan yaşadıkları derin dünya ve dini görüş farklılıklarıdır. Mşreb döneminin önemli bir eleştirmeni olarak da ün kazanmıştır. Sıradan halkın yoksul hayatı ve yönetici kesimin baskısı altında inlemesi şairi derinden etkilemiş ve adeta halkın yönetici erke karşı sesi olmuştur. Meşreb'in eserlerinde genellikle sosyal sorunları anlatarak özellikle de bazı din adamlarının entrika-hilelerini ve cahil devlet memurlarının zorbalıklarını tenkit etmiştir. Meşreb'in bu tür eserleri elden ele dilden dile geçip yayılmıştır. Meşreb'in eserlerindeki bu tavrı onu halkın gönlünde ölümsüz bir yere koyar ve hatta bazı fıkralar ve rivayetlere kahraman yapar (Zokiriy, 1966, ss 77-78).

Din adamları bir gün Padişaha gidip:

-Şehrimizde Meşreb adında divane bir genç var. On beş- on yedi yaşlarında olmasına rağmen çıplak gezip bizi utandırmakta, derler.

-Nerede peki şimdi? diye sormuş Padişah.

-Mezarlığa kaçtı, efendim.

Padişah, Meşreb'in huzuruna getirilmesi için bir adamını gönderir. Meşreb gelen aracıya:

-Beni rahat bırakın. İşi olan adam, işi düşünce uğrar. Benim Padişahla işim yok! Eğer ben ona lazımsam, kendi gelsin.

Aracı, Meşreb'in cevabını Padişaha iletmiş. Padişah bu duruma sinirlenerek, mezarlığa gitmiş. Padişahın sinirle geldiğini gören Meşreb, iki tane kemik bulup, yola çıkmış:

-Neden çağırdığımda gelmedin, Padişahın emri her kul için geçerlidir! Diye bağırır Padişah.

-Şu kemiklerden hangisi Padişahın, hangisi dilencinindir söyler misiniz? Diye sormuş Meşreb.

-Bunlar birbirinin aynı kemikler, Padişahın-dilencinin diye ayırmak olur mu? demiş Padişah.

-Mademki, der Meşreb alaycı bir tavırla, ölürken Padişah da dilenci de bir ise, neden şimdi beni diğerlerinden ayırıp, üstünlük taşıyorsun!

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 303 numarayla kayıtladığımız **Padişah Ve Meşreb**", 302 noda kayıtlı olan "**Mürşit Ve Meşreb**", 303 noda kayıtlı olan "304 noda kayıtlı olan "**Meşreb Ve Şeyhülislam**", 305 noda kayıtlı olan "**Hükümdar Ve Meşreb**", 307 noda kayıtlı olan "**Benzetmeden Kaçış**", 308 noda kayıtlı olan "**Benzetmeden Kaçış**", 309 noda kayıtlı olan "**Meşreb –İmam**", 310 noda kayıtlı olan "**Meşreb Ve Dervişler**", 311 noda kayıtlı olan "**Evliya Olsa, Durup Görsün**", 312 noda kayıtlı olan "**Ezan Sesi Gelmedi Ki**", 313 noda kayıtlı olan "**Eşek Namazda Bulunur Mu?**", 314 noda kayıtlı olan "**Meşreb Ve Han**", 315 noda kayıtlı olan "**Hoca Ve Meşreb**", 316 noda kayıtlı olan "**Meşreb Ve Mollalar**", 317 noda kayıtlı olan "**Meşreb Ve Mahmudbiy**", 318 noda kayıtlı olan "**Kirlenmiş Taht**", 319 noda kayıtlı olan "**Hilenin Şeriati**" adlı fıkralar *Meşreb* ile ilgilidir.

I. 3. 2. 2. Ali Şir Nevayi

Alişir Nevâî 9 Şubat 1441 tarihinde Herat şehrinde doğdu. Nevâî, mahlasıdır. Babası Gıyâseddin Kîçkine bir Uygur Türk'ü olarak Timur ailesinden Ebulkasım Babür'ün saray görevlisi idi. Daha sonra Sebzevâr valisi oldu. Alişir'in hem anne hem baba tarafından dedeleri de Timurîlerin saraylarında üst görevler yapmışlardı. Bir cümleyle ifade etmek gerekirse, Alişir, doğrudan doğruya Timurîlerin saray çevresinde yetişti. Beraber büyüdükleri arkadaşı, meşhur şair ve devlet adamı Hüseyin Bay-kara ile aynı okulda okudu. Bu iki büyük insanın dostlukları ömürlerinin sonuna kadar devam etti. Hüseyin Baykara, Nevâî'nin devlet adamı olarak yetişmesinde ve sarayda hizmet yapmasında, imkânlar yaratmış, bir şah sıfatıyla, onu daima desteklemiştir. Alişir sekiz yaşındayken, Horasan'daki siyasi hadiseler sebebiyle ailesi Irak'a göç eder. Yolda, Tef t şehrinde o, Timur tarihçilerinden biri olan meşhur Şerafeddin Ali Yezdi

ile karşılaşır. Bu hadisenin ve şair olan dayıları Mir Sâid (Kabûlî) ve Muhammed Ali (Garibî) kardeşlerin tesiriyle sanata, yazmaya yönelir. Alishir'in ailesi, 1452'de Herat'a döner. Alishir tahsiline devam eder. İlim, fen, san'at ve müzikte eğitimini sürdürürken bir taraftan da ilk gazellerini yazmaya başlar. Genç yaşta Feridüddin Attar'ın "Mantıku't-Tayr" adlı eserini okumuş ve ezberlemiştir. Birçok âlim, Nevâî'nin dünya görüşünün şekillenişinde bu eserin büyük rol oynadığında birleşiyor.

Nevâî 1469'a kadar Semerkand'da kaldı. Bu dönemde buradaki sanat muhitine büyük tesiri oldu. Ömrünün sonuna kadar, bu eski ve medeni şehirle ilgisini kesmedi, buradaki kültürel muhitin gelişip yükselmesi için çalıştı. Hüseyin Baykara, 1469'da Herat'ı alarak tahta oturdu. Bunun üzerine Nevâî de başkent Herat'a döndü. Dostu Hüseyin Baykara ona sarayında mühürdarlık görevi verdi. Sarayda bu görevi sürdürürken halktan çok vergi alındığının farkına vardı ve vergi azaltmak için harekete geçti. Tarihçilere göre, Timurlar devrinde 99 türlü vergi vardı. (Bu Şeybanîler devrinde de devam etti.) Bazı yöneticiler bu konuda suistimal yapıp ek vergiler alıyorlardı. Nevâî buna karşı da mücadele etti. Halk arasında itibarı çok yükseldi. Baykara, Nevâî gibi bilgili ve dürüst bir insanın devletin üst kurumlarında görev yapması gerektiğini düşünüp onu 1472'de vezirliğe getirdi. Şair ve devlet adamı Nevâî, memleketin kültürel, ekonomik ve adli bakımından gelişmesi için istikrarı için dinlenmeden çalıştı. Timur oğulları ve akrabaları arasındaki iç kavgayı sona erdirmeye, barış içinde yaşamayı sağlamaya gayret etti. Çok sayıda bilim ve kültür adamının yetişmesinde yardımcı oldu. Hüseyin Baykara ve Alishir Nevâî devrinde Herat, büyük bir kültür merkezi haline geldi.

Nevâî'nin sanatı ve şahsiyeti, daha hayatta iken incelenmeye ve kitaplarda söz edilmeye başlandı. Çağdaşlarından Devletşâh, A. Câmî, Za-hiriddin Babür, Handemir, Mirhand, Zeyneddin Vâsıfı vb. zatlar tarih kitaplarında, tezkirelerde, şiir kitaplarında Nevâî'ye büyük değer verdiler. 15. Asırdan bugüne kadar eserleri bütün dünyada çok okunmuş, tercüme edilip yayımlanmıştır. Nevâî'nin son zamanlarıyla ilgili bazı bilgiler verelim: Saraydaki mevkii, 1487 yılında fitneler sebebiyle biraz düştü. Bunun üzerine Nevâî, Astrâbâd'a vali oldu.

Dostu Baykara'dan uzakta olsa da, o daima şahı adaletle, doğru yola davet eden mektuplar yazdı. 1488'de Herat'a dönmeye muvaffak oldu. Sorumlu bir vazifeye getirilmedi. Kendisi de şiirle meşgul olmayı isteyip sarayda çalışmayı arzu etmedi. H.Baykara ona, “hükümdara en yakın kişi” unvanını vererek düşmanlarının ve fitnecilerin saldırılarından korudu. Bundan sonraki ömrünü, yukarıda sözünü ettiğimiz büyük eserleri yazmaya adadı. Bu arada memleketin vaziyeti kötüleşti. Şairin yakın arkadaşları vefat etti. Bu ve benzeri gelişmeler Nevâî'yi çok üzdü. 1501 yılının başında rahmete kavuştu. Kendi yaptırdığı Qud-siye yakınındaki mezarlığa defnedildi. Herat'taki bu kabir, beş yüz yıl sağlam bir ziyaretgâh olarak muhafaza edildi. Seksenli yıllardaki Sovyetlerin Afganistan işgalinde bu kabir de kurşun yağmuruna tutuldu, ağır derecede hasar gördü. Nevâî'nin eserleri, o daha hayattayken meşhur hattatlar eliyle çoğaltılıp, bütün dünyaya neşredildi. Türkistan'da matbaa kurulduktan sonra eserleri çok sayıda basıldı. Sovyet devrinde de, kırkıncı yıllardan başlayarak Nevâî'nin hayatı ve eserlerine büyük önem verilmeye başlandı. Şair hakkında romanlar, hikâyeler, dramlar, ilmî kitaplar yazıldı. Burada bunları saymanın imkânı yok. 15 ciltlik Özbekçe ile (1961- 1965), 10 ciltlik Rusça ile neşriyat yapıldı. 1987 yılında 20 ciltlik “Mükemmel Eserler Seçkisi” basılmaya başladı. Bu neşirde, önceki ideoloji sebebiyle kısaltılan (sansür edilen) yerler tamamlandı, eserler olduğu gibi yayımlandı. Bugüne kadar bu büyük neşriyatın ondan fazla cildi yayımlandı. Nevâî'nin eserlerinden tiyatro oyunları, film senaryoları ve televizyon dizileri yapıldı. Onun hayatım esas alan tiyatro, sinema, televizyon ve radyo oyunları da düzenlendi. (Türkiye Dışı Türk Dünyası, 15. Cilt, 2000, ss: 1-15)

Bir gün Ali Şir Nevayi çırağı Hoca Asafi'ye nasihat etmeye başlamış:

-Ben sana hayranım. Bu kadar keskin zekâlı, yüksek öğrenimli olup, şiir yazma ile meşgul oluyorsunuz. Vaktini bölerek boş şeylere harcayıp, boşa geçirmektesin.

-Allah affetsin. Af makamında özür beyan kılarım ki, şimdi şiir yazmaya daha çok istekliyim. Hatta geceleri de şiir yazma ile meşgul oluyorum. Mesela, geçen gece iki paraya aldığım mum yanıp bittiğinde, iki yüz çift beyit yazdım.

-Öyleyse, her yüz beyit bir paraymış...

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 821 numarayla kayıtladığımız “**Bir Paralık Şiir**” adlı fıkra *Ali Şir Nevayi* ile ilgilidir.

I. 3. 2. 3. Efendi

Türk dünyasının yetiştirdiği en ünlü nüktedanlardan olan Nasreddin Hoca, Türk mizah vadisinde hazırcevap, ders veren fıkraları ile mazlum ve mağdurların sözcüsü olmuştur. Nasreddin Hoca'nın adı, gerek Türk dünyasında gerekse öbür ülkelerde farklı şekillerde söylenmekte ve yazılmaktadır. Bu farklılık ülkelerin bölgelerine göre değişebileceği gibi dönemlerine göre de değişebilmektedir. Bizde de adın farklı şekillerinin olduğu unutulmamalıdır. Günümüzde çokça kullanılan şekli Nasreddin'dir; bunu Nasrettin takip etmektedir. Türk dünyasındaki adları ise şu şekildedir:

Efendi, Doğu Türkistan'da “Afandi, Nasreddin Efendi” Kazakistan'da “Koca Nasır, Hoca Nesir, Kuja Nasr” Kırgızistan'da “Ependi” Özbekistan'da “Nasreddin Efendi, Molla Nasreddin, Hoca Nasreddin, Apandi, Afandi” Türkmenistan'da “Ependi, Nasreddin Ependi” Azerbaycan'da “Molla Nasreddin” Karaçay'da “Nasr Hoca” Kumuklar'da “Hoca, Molla Nasreddin, Nasreddin” Tatarlar'da “Hoca Nasreddin, Molla Nasreddin” Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti “Nasreddin Hoca, (Rumlar arasında Nasreddin Hoca, Gasdani Hoca ve Aslani Hoca adıyla bilinmektedir.) Batı Trakya'da “Nasreddin Hoca” Irak Türkmenlerinde “Molla Nasreddin” şeklinde bilinmektedir. Hoca'nın Dünya ülkelerindeki adları ise; Tacikistan'da “Efendi”, Bangladeş'te “Nasiruddin Hojga”, Pakistan'da “Molla Nasiruddin, Molla Nasiruddin, Hoca Nasreddin, İran'da “Molla Nasreddin”, Rusya'da “Hoca Nasreddin”, Çeçenistan'da “Nasaret”, Macaristan'da “Nasreddin Hodzsa”, Romanya'da “Nasreddin Hoge”, Bulgaristan'da “Nasraldi”, Yunanistan'da “Anastratin”, Makedonya'da Nasreddin Hoca, Strandilhoca, Straddin Hoca”, Bosna-Hersek'te “Nasruddin Hodza”, Arnavutluk'ta “Nastru, Nastroya”, Sıbistan'da “Nasruddin Hodza, Nasraddin Hoca, Almanya'da “Hoscha Nasreddin, Hodscha Nasreddin”, Fransa'da “Nasreddin Hodja” olarak bilinir (Sakaoğlu ve Alptekin, 2009, ss: 27-28).

Nasreddin Hoca, bütün dünya milletleri tarafından tanınan ünlü bir Türk halk bilgesidir. Çeşitli milletler ona değişik adlar verseler bile o bizim Hoca'mızdır ve Türk'tür. Bir başka deyişle Hoca'mız, Atatürk'le birlikte, dünyada en çok tanınan Türk'tür. Hoca'ya bizim kadar, hatta bizden daha fazla sahip çıkan Çin Halk Cumhuriyeti ve SSCB'de de Hoca'nın Türk kökenli olduğu inkâr edilmez. Mesela Çin'de Hoca 'Afandi' (Efendi) adıyla bilinir ve onun Kuzeyli, yani Uygur olduğu vurgulanır. SSCB'de ise Hoca, Özbek'tir ve Buharalıdır yani Türk'tür (Ünver, 1996, s. 17). Nasreddin Hoca fıkralarının Türk dünyasında yayılması 19. yüzyılın ikinci yarısında hızlanmıştır. Bu yüzyılda Kuzey ve Doğu Türklüğü için eski usulde eğitim veren Buhara ve Semerkant medreselerinin yanı sıra modern eğitim metotlarının tatbik edildiği bir merkez olarak Kazan şehri ortaya çıkmıştır. Kazan'da Arap harfli Türkçe matbaanın kurulması bol miktarda halk kitaplarının, bu arada Nasreddin Hoca fıkralarının da basılmasına imkân sağlamıştır. Matbaa sayısının artması ve yeni çıkan gazeteler, İdil-Ural bölgesi ile Türkistan Türklerinin kültür hayatında önemli değişikliklere yol açmıştır (Özkan, 1999, ss:18-19).

Çalışmamızda Nasreddin Hoca'nın Anadolu sahasındaki hayatını ve Hoca'nın eserleri üzerine yapılan araştırmaları, Özbek Türklerindeki Afandi'nin hayatını ve onun üzerine yapılan çalışmaları ayrıca Anadolu sahasındaki ve Özbeklerdeki Hoca'nın benzerlerini ortaya koymaya çalıştık.

Hayatı hakkında bilgileri Eskişehir / Sivrihisar eski Müftüsü Hasan Efendi'nin Mecmua-ı Maarif adlı eserinden öğrenmekteyiz. Buna göre Nasreddin Hoca, Sivrihisar'ın Hortu köyünde M. 1208 yılında dünyaya gelmiş, babasının adı Abdullah Efendi, annesinin adı ise Sıdıka Hanım'dır. Doğduğu köyde babası aynı zamanda köyün imamlığını yapmaktadır. 13. yüzyılda Anadolu'da Konya ve Akşehir medreselerinin ünü yaygındır. Bunu duyan Molla Nasreddin, köyünden ayrılarak dinî ve dünyevî eğitim / öğretimini tamamlamak için önce Konya / Akşehir'e gelir. Akşehir medreselerinin meşhur hocalarından Seyyid Mahmud Hayrani ile Şeyh Hacı İbrahim Veli'den dersler alıp ilmi şahsiyetini geliştirir. Daha sonra Konya'ya geçen Molla Nasreddin, buradaki medreselerde Pir Ebi, Hâce-i Cihan ile Hâce Fakih gibi âlimlerden feyz alır, bu müridlerin zaman zaman sohbetlerinde bulunur, kendisini yetiştirir. Hazreti

Mevlana'nın sohbetlerinde bulunur (Cenikoğlu, 1998:s.34). Efendi'nin Sivrihisar'dan Akşehir'e olan hicreti hakkındaki bilgiler şöyledir. Hoca'nın köyünde belirli bir eğitimi aldıktan sonra kendisini geliştirmek amacıyla başka yerlere, daha büyük bilginlerin bulunduğu illere taşınması kaçınılmazdı. Genç Nasreddin de döneminin bilim ve kültür merkezlerinden olan Konya'ya geçmiş olmalıdır. Çünkü daha sonraki yıllarda birlikte ders alacağı ve geleceğin bilgini olacak olan bazı arkadaşları Konyalıdır ve bugün ikisinin de Konya halı arasında özel birer yeri vardır (Sakaoğlu ve Alptekin, 2009, s. 33). Hoca'nın göç etmesi konusunda tarihçi Prof Dr. Şinasi Altındağ, şöyle demektedir: “Sivrihisar müftüsü Hasan Efendi'nin Mecmû- i Maarif adlı nâtamam eserinde Hoca'nın 1237'de Akşehir'e göç ettiği... kayıtlıdır.” (Altındağ, 1963, s. 3). Nasreddin Hoca'nın türbesi bir mezarlık içindedir. Türbenin yapımıyla ilgili kitabesi yoktur. Buna karşılık hocanın başucuna sonradan dikildiği sanılan mezar taşında 386 tarihi görülmektedir. 696 yılına karşılık gelen bu tarihte daha Türkler Anadolu'ya gelmemiştir. Bazı araştırmacılar bu tarihin 386 değil 683 olması gerektiğini böyle bir tersliğin Hoca'nın nüktedanlığının sonucu olduğunu ileri sürerler. “Hoca” adı geçmeyen ve pek anlamı olmayan kitabe şöyledir. “Hazihî't türbetü'l merhûm el mağfûr il abdhu el gafûr Nasru'd-din Efendi ruhuna Fatiha sene 386” Kitabenin Türkçesi şöyledir: Bu türbe merhum ve mağfur affedici kuluna Nasreddin Efendi'nindir. Ruhuna Fatiha. Sene 386 (Sakaoğlu ve Alptekin, 2009, ss: 5-6). Nasreddin anasından ağlayarak değil gülererek doğmuş. Türbesine ziyarete gidenler muhakkak gülerlermiş; gülmemekte direnenlerin başına bir felaket gelirmiş. Mezarından alınıp hamur gibi karılan toprak kuru denilen göz hastalığını sağaltmış (Boratav. 2014, s. 41).

Nasreddin Hoca fıkraları konusunda ilk araştırma ve derleme çalışmaları yabancı bilim adamları tarafından başlatılmıştır. Bu alandaki önemli eserlerden birisi W. Radloff-I. Kunos'un ortaklaşa hazırladıkları Proben adlı eserdir. Proben'in VIII. cildini I. Kunos hazırlamış olup eserde Türk Halk Edebiyatının çeşitli türlerine yer vermektedir. I. Kunos, derleme gezilerine 1845 yılında Bulgaristan Türkleri arasında başlamış, oradan Anadolu'ya geçerek İstanbul, Bursa, İzmir, Aydın, Konya, Kütahya şehirlerinde 1890 yılına kadar derleme yapmıştır. Derlenen bu türler arasında 136 tane Nasreddin Hoca Fıkrası da bulunmaktadır; bunlardan 20 tanesi, müstehcen ve Hoca'ya ait olmadığı gerekçesiyle yeni harflerle Türkçemize aktaranlar tarafından yeni basılan

esere alınmamıştır. "Hoca Nusreddin Efendi" başlığı altındaki kalan 116 fıkranın üçü, Nasreddin Hoca'nın çağdaşı olmayan Aksak Timur'la ilgili olup o günün imlâsına bağlı kalınarak derlenmiştir. (Radloff - Kunos, 1998, ss: 391-420). Türkiye'de Nasreddin Hoca konusunda; Pertev Naili Boratav, Saim Sakaoğlu, İsa Özkan, Mustafa Duman, Sabri Koz, Nüket Tör ile Gökhan Tarıman Cenikoğlu'nun çalışmaları bulunmaktadır. Nasreddin Hoca'nın hayat hikâyesini aydınlatmaya çalışırken yararlanabileceğimiz kaynakların / belgelerin pek fazla değildir. Nasreddin Hoca ile ilgili kaynakların tarihini 1480'li yıllara kadar çıkarabiliyoruz. Ancak onunla ilgili her kaynağı ona bağlamak doğru değildir (Sakaoğlu ve Alptekin, 2009, s. 8.). Nasreddin Hoca'nın fıkrasında ilk yer veren eser Ebu'l Hayr-ı Rûmi 'nin 'Saltukname'si dir. Hoca burada imam tipindedir. Türkiye'de ve doğuda Ebu'l Hayr-ı Rumi'nin 1480'de Cem Sultan'ın emri üzerine derleyip yazdığı; Sarı Saltuk'un maceralarını anlatan Saltukname'deki kayıttan 15. yüzyıla kadar meşhur olduğunu tahmin ediyoruz. Üstelik Türkiye'de ve batıda Hoca bir nüktedan, hazırcevap ve mukallit olmaktan çok kutsal bir bilgin, bir kılavuz gibi tasavvur edilmekte ve başta söylediğimiz gibi, Türk dünyasının sahip çıktığı nadir ortak kültür değeri olarak dikkat çekmektedir (Türkmen, 1999, s. 2). En eski kaynaklardan başlayarak, çağdaş derlemelere kadar, Hoca'nın fıkralarının içeriklerinde (bu arada, nüktelerin düğüm noktalarında bile) türlü etkenlerle oynamalar olmuştur. Bu etkenler; din, ahlak, töre kurallarına bağlı bir toplumun önyargılarından gelme tepkiler olabileceği gibi, akıl dışı olguları akılcı bir görüşe indirgeme, idealleştirilmiş bir Nasreddin'e yakıştırılmayan tutum ve davranışları ona yakıştırma biçime sokma ya da anlatıdaki biçim ve üslup pürüzlerinin giderip onu güzelleştirme, ana düşünceyi daha etkili kılmak için anlatıyı genişletme kaygıları ve gayretleri diye de nitelendirebilir (Boratav, 2014, s. 49).

Nasreddin Hoca'nın çeşitli edebi san'atlardan faydalandığı nüktelerinde en fazla kullandığı san'atlar cinas, tekrar ve tezattır. Kelime komiğinde tekrarlar, genel olarak rahatlayan bir duygunun tekrar sıkıştırılması şeklinde karşımıza çıkar. Hoca'nın fikir komiği yaratmada kullandığı metot yine çok şaşkınlık yaratmaktadır. Bunu yaparken kelimelerden faydalanır ve insanın aldanan olmaktansa aldatan olmak yolundaki tabii eğilimini başarılı şekilde kullanır (Türkmen, 1999, s. 18). Nasreddin Hoca fıkralarının çok çeşitli metotlarla incelenmesi bize önemli yeni bilgiler

vermektedir. Misal, Türkçe kelimeler üzerine kurulan fıkraların Hoca'ya ait olduğu ispat edildiği takdirde, onun Anadolu menşeli bir Türk olduğu tartışılmayacaktır. Hangi fikranın Hoca'ya ait olduğu hususunda da ilmi ölçüler, yine yeni metotlarla tespit edilecektir. Kısaca, Hoca'nın şahsında Türk milletinin karakteri, kabiliyeti, dünya görüşü ve olaylar karşısındaki tepkisi “diachronique” olarak ortaya konulabilecektir. Zira bu fıkralarda Hoca'nın yaşadığı dönemden günümüze kadar, Türkün hayatı ve tecrübe tortusu mevcuttur (Türkmen, 1999, s. 19). Kelime komiğine bağlı Nasreddin Hoca fıkralarında bir başka yön daha vardır. Bu fıkralar başka dillere çevrilmez, çevrildiği takdirde espri tamamen kaybolur. Yani bu tür fıkralar tam anlamıyla milli fıkralardır. Temelinde yukarıda sözünü ettiğimiz motiflere, amaçlara ve alana uygun olarak yaratılmaktadır. Aynı şekilde şaşkınlık ve metodu kullanılmaktadır (Türkmen, 1999, s.19). Hoca hiçbir zaman kendine güldürmez. Daima durumu kurtaracak bir çıkış yolu bulur. Bazen kendini bulunduğu durumdan daha üstün gösteren davranışlar sergiler. Bu üstünlük teorisinin tarifine de aynen uyar (Türkmen, 1999, s. 26). Nasreddin Hoca'ya ait olan fıkraları mizah, nükte ve hiciv dışında aramamak, motif ve amaç olarak keşfetme, aydınlatma ve düzeltme, alan olarak insan tabiatı kelime ve fikirler, ahlak ve davranış, metod ve araçlar olarak gözlem, sürpriz ve vurgulamayı kullandığımızı söyleyebiliriz (Türkmen, 1999, s. 19). Nasreddin Hoca fıkraları hayatın içinden alındığı için bütün mizah teorilerine malzeme olabilmektedir. Bu sebepten tek bir teori ile Hoca'yı açıklamak mutlaka yarım kalır. Bütün mizah teorilerinin onun fıkralarına uygulanması onu doğru anlamamızda yardımcı olacaktır. Ayrıca diğer milletlerin mizah tiplerinde çoğu zaman karşılaştığımız tek yönlülük ve Nasreddin Hoca'nın her topluma uyan zenginliğinin mukayesesi mümkün olacaktır. Bilindiği gibi her teori metodunu da birlikte getireceğinden Türk bilim dünyası, bu teoriler sayesinde yeni ufuklar ve yöntemler kazanacaktır (Türkmen, 1999, s. 32). Türk kültürünün yağmur bulutlarının başında Nasreddin Hoca gelmektedir. Onun tarihi kişiliği, fıkralarının kaynakları, yaşadığı yer, fıkralarının yayılma alanları vb. gibi pek çok yönü ayrı ayrı işlenebilir ve bunlardan onun kişiliği, yol göstericiliği, hoş görüsü gibi sonuçlar çıkartılabilir (Türkmen, 1999, s. 21).

Nasreddin Hoca'nın kişiliği üzerinde durulurken, donmuş, değişmez, “ideal” bir tek fikra kişisi “Nasreddin” yerine, onun ününün yayıldığı ülkelerin, ülkeler içinde

bölgelerin, hâsılı değişik toplumların her birine özgü nitelikleri yüklenen aynı bir yerde, aynı bir toplum içinde ise çağının şartlarına göre durmadan değişen “Nasreddin Hocalar” düşünmek gerekir (Boratav, 2014, s. 59). Bazı fıkralarında Hoca, “bön, aptal” bazılarında “yapmacık aptallık” temasını işlerken, bazen halk muhayyilesi kaba veya ince bir tonda açık saçık veya laubali fıkraları da ona yakışırdı. Ama asıl önemlisi aynı halk muhayyilesi, onda sağduyu, metafizik düşünceye karşı rasyonel düşünceyi, toleransı fakat kaba kuvvetle mücadeleyi de gördü. Hoca ister muzipleri ister diğer sosyal unsurlarıyla olsun, halkın nazarında efsane kahramanı olma özelliğini ve kutsiyetini hiç yitirmedi. (Türkmen, 1999, s. 3) Nasreddin Hoca hikâyelerinin göze çarpan bir özelliği, onlarda birbirinden çok farklı iki tipin yer almasıdır: Fıkraların bir bölümünde Hoca, sağduyusu ve keskin zekâsı ile karşısındakini mat etmekte üstün hüner gösteren, hazırcevap ve nüktedan kişidir, öteki bir bölüm hikâyelerde, kimi zamana budalalığa varan saflığı ile ya da deli dolu, açık saçık konuşmaları ile etrafını eğlendiren bir maskara rolündedir (Boratav, 2014, s. 73).

Yüzyıllar boyunca, ta günümüze kadar Nasreddin Hoca'nın fıkraları sözlü gelenekten derlenip kuşaktan kuşağa aktarılmakla kalmamış, onun kişiliği ve fıkralarının nitelikleri, anlamları üzerine düşüncelerde yürütülmüştür (Boratav, 2014, s. 35). Nasreddin Hoca da, tıpkı Köroğlu gibi, birbirinden uzak ülkeler ve ayrı diller konuşan topluluklarca benimsenmiş mutlu kişilerdendir (Boratav, 2014, s. 38). Hoca hiçbir zaman kendine güldürmez. Daima durumu kurtaracak bir çıkış yolu bulur. Bazen kendini bulunduğu durumdan daha üstün gösteren davranışlar sergiler. Bu üstünlük teorisinin tarifine de aynen uyar (Türkmen. 1999: s.26). Nasreddin Hoca da, tıpkı Köroğlu gibi, birbirinden uzak ülkeler ve ayrı diller konuşan topluluklarca benimsenmiş mutlu kişilerdendir (Boratav, 2014, s. 38). Kimi atasözlerinin ve atasözü değerinde deyimlerin Nasreddin Hoca fıkralarına bağlanması onun “halk bilgisi” kişiliğini belgeleyen bir olgudur (Boratav, 2014, s. 44).

Türk dünyasının bir kültür ve medeniyet beşiği olan Özbek sahasında da Nasreddin Hoca çok canlı bir şekilde yaşamaktadır. Özbek Türkleri arasında Nasreddin Afandi tipi ile ilgili değerlendirmeler ise şu şekildedir: Nasreddin Afandi tipinin tarihi bir kişilik olmadığını, halk muhayyilesinin bir ürünü olduğunu savunan bilim adamları

dışında, Özbek bilim adamları arasında, bu tipin Türkiye ve Azerbaycan Türklerinden, Özbek Türklerine geçtiğine dair yaygın bir kanaat olmasına rağmen, halk arasında Nasriddin Afandi tipinin ana vatanının Özbekistan olduğuna dair iki farklı rivayet bulunmaktadır. Halk arasındaki her iki rivayette de Nasriddin Afandi'nin vatanı olarak Buhara gösterilmektedir. Bu rivayetlerden birincisine göre; Buharalı testi ustası Sermamat'ın çocuğu yoktur. Karısının duaları sonucu testilerinin birinin içinde iki diş olan bir bebek bulur. Bebeğin doğuştan iki dişinin olması onun büyüdüğünde hükümdar olacağını işaretidir. O zamanın Buhara kanunlarına göre bebeğin anne ve babası doksan gün içinde bulunamadığı için Sermamat bu bebeği evlatlık alır. Çocuk büyüyüp oldukça akıllı biri olur ve daima babasına yardım eder. Nasriddin Afandi adaletsizliğe karşı çıkan, öksüz ve gariplere yardım eden biridir(Cabbarov, 1996, s. 47.). Türk destan ve halk hikâyelerinde karşımıza çıkan çocuksuzluk motifinin bu rivayette yer alması oldukça dikkat çekicidir. Nasriddin Afandi tipinin anavatanı hakkında Özbekler arasında bulunan bir diğer rivayete göre, Nasriddin Afandi'nin anavatanı, Buhara'daki Zarafşan nehri yakınlarında bulunan ve tarihi çok eskilere kadar giden “Şirini” köyüdür. Özbek fıkralarındaki mahalli tiplerden biri olan Şirini köylüleri Nasriddin Afandi'nin kendi köylerinde doğup büyüdüğüne inanmaktadırlar. Yaşlı Şirinililerin anlattığına göre; Afandi, insanların “horoz her yerde aynı öter” şeklindeki sözlerine inanmadığı için köyden çıkar ve pek çok memleket gezerek köyüne geri döner. İnsanların söylediklerinin doğru olduğunu öğrenen Afandi; “Hiçbir yerde adalet yokmuş, vakitsiz öten horozun başı kesilmiş” der. Bütün dünyayı gezip dolaşan Afandi köylülerine, kendisini öldükten sonra Zarafşan nehrinin yanındaki tepenin üzerine gömmelerini ve bu tepenin yanına bir minare yaparak minarenin üzerine de bir horoz heykeli dikmelerini vasiyet eder. Şirini köyündeki yaşlıların anlattıklarının en ilginç tarafı da şöyledir; Afandi ölümünden önce kendine bir kabir yaptırır, bu kabrin etrafında duvar olmasa da kabrine bir kapı yaptırır ve bu kapıya iki tane kilit asar (Otas, 1993, ss: 43 44).

Latife türü hakkında araştırma yapan Özbek bilim adamlarının büyük bir çoğunluğu, Nasriddin Afandi tipinin Özbek fıkralarında 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra yer almaya başladığını kabul etmektedir. Özbek bilim adamlarındaki bu kabulün temelinde, tanınmış Özbek bilim adamı Hadi Zarif'in konuyla ilgili araştırmaları

bulunmaktadır. Hadi Zarif, 1935 yılında Namangan'da el yazması bir antoloji satın aldığını ve bu el yazmasında 19 tane Hoca Nasredin Afandi fıkrasının bulunduğunu belirtmektedir. Bu antolojinin 1862-1863 yıllarında Rum lisanından (Osmanlı Türkçesi) Maverâünnehir diline (Doğu Türkçesi) tercüme edilmiş olduğunu kaydetmiştir. Hadi Zarif, bu tercümelemlerin Türkiye sahasında Nasrettin Hoca fıkralarının ilk defa yayınladığı 1837 yılına kadar gidebileceğini belirtmektedir. O yıllarda Nasreddin Hoca fıkralarının Özbekler tarafından bilinmediğini, hatta 1920'li yılların ikinci yarısında şehirlerden uzak yerlerde yaşayanlar arasında Nasreddin Afandi latifelerini bilen kişilere çok az rastladıklarını kaydetmiştir. Hadi Zarif, Nasreddin Hoca tipinin bu tercümelemler yoluyla, Türkiye ve Azerbaycan Türklerinden Özbek Türklerine geçtiği ihtimali üzerinde durmuştur (Zarif, 1970, s. 223.).

Efendi Yunanistan'da "Anastratin" Hintlerde "Bibal" Araplarda "Hoca", "Hoca Nasrettin Cihan Rumi" Farslarda "Behlül", "Molla Nasrettin", "Deha", Almanlarda "Pulu Pugi" Azerbaycanlılarda "Behlül" "Molla Nasrettin" Türklerde "Hoca Nasrettin" Taciklerde "Muşfikiy" Türkmenlerde "Efendi" "Kamina", "Mirali" Kazaklarda "Koca Nesir" Korakaloklarda "Ömürbek", Kırım Tatarlarında "Hoca Nasrettin", "Ahmet Ahay" Nemislerde "Ellenshpigel" Özbeklerde "Nasrettin Afandi", "Efendi" diye söylenir. (Yoldaşeva, 1979). Ayrıca Özbeklerdeki Afandi tipi fıkralarla o kadar özdeşleşmiştir ki, genellikle fikra denince Afandi, Afandi dendiğinde fikra akla gelmektedir. Bu nedenle de "herkesin yaptığının tersine iş tutanlara "Afandi misan (Efendi misin)" ya da 'Afandiga ohşaydi (Efendiye benziyor)' şeklinde ibareler kullanılmaktadır (Yoldaşeva, 1989, s. 142.).

Özbekistan'daki Afandi fıkraları ve fıkralardaki Afandi'nin özellikleri hakkındaki bilgiler ise şu şekildedir: Halk bilimciler yarattıkları fıkralarda kurtarıcı ve zeki Nasreddin Hocanın karakterini hayata, geleceğe, daima ümit ile bakan neşeli, dikkatli, akıllı bir şahıs olarak ortaya koymuşlardır. Çalışkan halkın ruh hali ve isteklerini, çaba ve planlarını aks ettiren, olduran iyimser anlamlı bir şekilde ortaya çıkarmışlardır (Yoldaşeva, 1979, s.3). Nasreddin Hoca'nın her konuda, zeki, kıvrak sözleri, taklit mahareti onun karakterini gösterir. Onun kusurlarına gülüşü, düşmanlarını yenmesini gerektirir. Çünkü halk arasında kendinin alay ederek gülmesi,

olayları ifşa etmesi, sadelikleri ve zekice zor durumlardan kurtulması Nasreddin Hoca'nın karakterini oluşturmuş, onun bu özelliği halk fıkralarına yansımıştır (Yoldaşeva, 1979, s. 5). Özbek Türklerindeki Afandi fıkraları yapıları bakımından incelendiğinde, Afandi tipinin fıkralarda karşımıza iki farklı şekilde çıktığı görülmektedir. Afandi bazı fıkralarda, akıllı, söz söyleme ustası, nazik tabiatlı, hayat tecrübesi olan, emeğe saygılı, insanları seven, adaletli, şefkatli, zulüm ve adaletsizliğe karşı duran ve oldukça ilginç bir tip olarak tasvir edilir. Bu fıkralarda haksızlığa ve adaletsizliğe karşı olan duruşunu kinaye, alay, taşlama ve mizah yoluyla gösterir. Afandi bazı fıkralarda ise, oldukça sıradan, sezgisiz, aptala yakın bir tip olarak tasvir edilmektedir.

Bu şekilde tarif edildiği fıkralarda da aptallık, saflık, hissizlik gibi kötü özellikleri şaka ve alaya alma yoluyla güldürerek eleştirir (İmamov, 1990, s. 217.). Afandi, emir, padişah ve han gibi hükümdarlarla ilişki içinde olduğu fıkralarda sarayda, avda, ziyafette, seferde ve hükümdarların meclislerinde karşımıza çıkar. Afandi bu fıkralarda sıradan köylü, hâkim, vezir, şair, derviş, tercüman, ressam, danışman, bilgin vb. gibi tipler olarak tasvir edilir (Yoldaşeva, 1979, s. 32.). Bu tarz latifelerde adı verilmeyen hükümdar genellikle Timur'dur. Afandi, Timur ile ilgili olan latifelerinde onun kötü huylarını ve adaletsiz davranışlarını eleştirir. Afandi'nin din adamları ve hükümdarlar, özellikle de Timur ile birlikte yer aldığı fıkralar değerlendirilirken bu tür fıkraların Sovyetler Birliği döneminde komünizm ideolojisine hizmet etmek üzere kullanılmış olduğu göz ardı edilmemelidir. Safarov ve Orayeva'nın konuyla ilgili değerlendirmeleri dikkate değerdir: "Çar sömürgecileri ve onların vekilleri olan Bolşeviklerin kurduğu sistem, halkımızın milli değerlerinin yanında Emir Timur'un adını da kötölemek amacındaydı. Bu amaçla Timur'u istilacı, acımasız, cahil biri olarak kötölemek için bütün imkânlardan faydalanılmıştır. Hatta bu ruhta yazılan bütün eserler ödüllendirilmiştir."(Safarov ve Orayeva, 2006, s. 33). Nasreddin Afandi hakkındaki mevcut malumatları göz önünde tutup, V. G. Gordlevskiy şöyle yazmış: "Hoca Nasreddin ne zamandır yaşayan akıllı, şakacı, esprisi yerinde olan şahıstır. O Arapça, Farsça söz ve ibareleri birleştirip köyde yaşayanları eğiten tavrı ile değil, belki de sade halk diline yakın halk ağzı ile konuşmuştur. Böyle olduğu için, tarihî Hoca Nasreddin aynı zamanda kendi devrinde kalıp gitmiş lakin onun şakacı ve mutlu edici

özellikleri diğer halk kahramanına geçmiştir. Fakirler bu hususiyetten kendilerine destekçi imajını yaratmış". Hakikatten de halk tasavvurundaki Nasreddin imajında sadece mutlu, eğlenceli, şakacı değil, belki halk stresine, teşvikine eşlik edişi, halka baskı yapanları ifşa edip, halk dâhiliğini onaylatmış, ağır musibetli devirde saldırganlardan halkı koruması gerek, vakti olsa saldırganlara kılıcı zeki söz namlusu ile yara almış gibi özellikler somutlaştırılmış (Yoldaşeva, 1979, s. 22). Fıkralar Nasrettin Afandinin zekiliğini, gülünçlüğünü bazen de şanssızlığı, neşeli oluşunu karamsarlığa düşmelerini, kaygılı vaziyetlerini de gösterirdi. Mizahlarda Nasrettin'in esas özelliği değişmiyor. Halk bilimine özgü karakteri değişmeden devam ediyor. Her bir latifede Nasrettin Afandi çeşitli hallerde, karakterde görünür olmasıyla birlikte sonunda tek genelleşmiş tip ortaya çıkıyor. Bir latifede Nasrettin karakterindeki hazırcevaplık, ikincisinde düşündürücülük, üçüncüsünde alaycılık ve zekilik başkası da şaka ve her türlü mizahlı durumlar ile beraber insanın zor şekildeki psikolojik hallerine kadar açılmaktadır (Yoldaşeva, 1979, s. 26). İşgüzar, idraklı, tavsiyeci bilge, sıradan, alçakgönüllü, saf adam, mürtecim, ressam, kısacası türlü türlü mesleğe sahip Nasreddin Afandi tasvirinde halk hayatı, psikolojisi, tabiatındaki bütün karmaşık durumlar eş zamanlı halde belirlenmiştir.

Bilindiği üzere bu özelliklerin yalnızca tipik bir fıkra tasvirinde belirgin olması mümkündür. Bu ise Nasreddin Afandi tasvirinin doğrudan doğruya ayrı ve bağımsız bir tip olduğunun şüphesiz en önemli kanıtıdır (Yoldaşeva, 1979, s. 9).

Bir grup araştırmacı Hoca Nasrettinin tarihî şahıs özelliklerine baktılar ve onun şahsiyeti ile vakaları tarihî olaylardan takip ettiler. Halk kahramanı imajı, yani tüm halka mirasını bırakan Türk halkının kahramanına mensup deyip gösteren mücadele edip gelen Türk âlimleri gerçek malumat ve belgeler esasında Hoca Nasreddinin kabrini buldular ve bunu boş kaynak olarak gösterdiler. Yine bir grup edebiyatçılar halk kahramanı Nasreddin gibi tasvirinin gerçek hayatta prototipi olmaması mümkün değil, diye gösterdiler. Nasreddin isimli şahıslarının doğduğu yerini eğer onun kendisi olmasa ona benzeyen prototipi nerede dünyaya geldiğini bunun mümkünlüğünü gösterdi. Nihayet, onun prototipini bulmaya muvaffak olmuşlar. Üçüncü çeşit edebiyatçılar ise

Hoca Nasreddini folklor ve sanatsal edebiyat kahramanı, dahi halk yaratmaları yetiştirmiş güzel imaj, sanatsal tip, deyip itiraf ettiler (Yoldaşeva, 1979, s:18-19).

Tüm bu tasvirlerden şunu çıkarmak mümkündür: Hoca Nasreddin için esas olan biyografi halk yaratması latifeleridir. Nasreddin kendi aklı, dâhiliği, zeki zihni, hazır cevaplılığı, başarılılığı ile hatta bütün bir kabalık kazandı. Hoca Nasreddin fakir ve yoksul, yalın ve sade halk arasında vücut bulmuş en sevimli ve halkla ilgili bir halk kahramanıdır. O kendi tabiatı ve fazileti ile ezilen, kaybeden halkla ilgili kendine has fikirlerini arzu ve isteklerini, sadece alçakgönüllü halk hayatını gösterdi. O, her şeye rağmen cebinde sarı kuruşları yok ise de, söz söyleme kabiliyeti, akla gelmez şeyleri düşünmesi ile fazla fazla kendine bina yapan âlimleri, büyük yer sahipleri, padişahları, vezirleri, kadı ve imamları, sadece bitmek-tükenmek bilmeyen bolluk sahiplerini mağlup etmiştir (Yoldaşeva, 1979, s. 19). Yapıcı halk kamusu, kendi kahraman karakterini yaratışta uzak devirler aşmış, türlü şartlarda mevcut olan genel hususiyetleri toplayıp Nasreddin Afandi tasvirini canlandırmış. Kahramanın durmuş ıvır zıvırları ile karışmış, bayağı alevi hayattan çekip iktidar işlerindeki katılımcı olan levhalar canlı tasvir edimıştır. O padişahla sarayda da avda da ziyafette de espride de birlikte olmuştur. Bu hususiyet gündelik duruşunu aks ettirici fıkralarda tasvir edilmiş. Nasreddin Afandinin fakirane kulübesinde, bahçesinde dostları ve onun hâkim, öğretmen, imam, molla, eşleri gibi din karşıtlarıyla tartışmalarda bazense onların şahsiyet ve tabiatındaki kusurlarını, noksanlarını açığa vurup alaya almamız göze battı (Yoldaşeva, 1979, s. 8).

Nasreddin Efendi'nin Özbek Edebiyatındaki başka kahramanlardan farkı şudur: o çalışkan, halkın günlük yaşantısı dert ve tasalarına epeyce yakın bir tiptir. Nasrettin masalları kahramanlık tarzı kahramanlardan farklı olarak; sihir, mucize, ilahilik sıfatlarından aksine hatta o bazı latifelerde Allahsız tarzında tasvir edilmiştir. Dramanın nasıl olduğu malum manada tür hususiyetleri ile de belgelenmişti. Nasrettin şaka ustalığı işçilere cebir-zulüm getirici hepsi nasıl kişileri mizahi onlar üstünde yapışı ve bu tümü başka sıfatlarının hepsi latifenin tür hususiyetlerine bağlıdır (Yoldaşeva, 1979, s. 30).

Sözlü ve yazılı gelenek vasıtasıyla tüccarların, seyyahların, bilginlerin, öğrencilerin askerlerin, göçmenlerin, âşıkların, saz şairlerinin, dervişlerin vesilesiyle Tür boyları arasında Nasreddin Efendi fıkraları kolayca yayılmıştır.

“Hiçbir yerde adalet yokmuş, vakitsiz öten horozun başı kesilirmiş” diyen Efendi Anadolu sahasında 15. yüzyılda Saltukname’ye konu olurken Özbek sahasında 19. yüzyılda fıkralara dâhil olduğunu görmekteyiz.

Efendi fıkralarını yapı bakımından göz önüne getirdiğimizde Efendi’nin fıkralarındaki tasvir; birincisinde akıllı, söz söyleme ustası, nazik tabiatlı, hayata tecrübesi olan, emeğe saygılı, insanları seven, adaletli, şefkatli ve oldukça ilginç bir tip ortaya çıkarken ikincisinde ise aptallık, saflık, hissizlik gibi özellikleri şaka ve alaya alma yoluyla güldürerek eleştirir. Görüldüğü üzere her bir fıkrada Nasreddin Efendi çeşitli hallerde ve karakterlerde ortaya çıkmakla birlikte sonunda hep kazanmış bir nüktedan, hazırcevap, olmaktan ziyade kutsal bilgin bir kılavuz tipi olarak karşımıza çıkar.

Bütün mizahlarda halk bilimine özgü esas özelliği değişmeyen Nasrettin Efendi’nin Anadolu sahasında ve Özbek sahasında dostluk, kardeşlik, barış mayasının günümüz dünyasında tuttuğunu görmekteyiz.

Efendi’nin dişi ağrımış. Berber dişini görüp, çekilmesi gerektiğini söylemiş. Bir diş çekimi bir liraymış. Efendi’ye bu pahalı gelmiş, ama çektirmekten başka çaresi de yokmuş.

“ Tamam, - demiş Efendi içinden, -fakat ben bunu hallederim!” Berber ağrıyan dişi çekmesiyle Efendi irkip onu tokatlayarak azarlamış.

-Ahmak, bir tane dişi bir liraya çektiğin yetmiyor, üstelik sağlam dişimi de çekiyorsun!

Berber Efendi’ye özür dileyip başka dişe kerpeten uzatmış. Diş çekilince Efendi tekrar gürültü çıkarmış:

-Yine sağlamını çektin, kör müsün? Berberlik yapıp ne işe yarıyorsun?

Berber yine özür dileyip, yalvar-yakar üçüncü dişini çektikten sonra Efendi memnun olup gitmiş.

-Yol boyunca kan tükürüp, tebessüm ederek gelen Efendi'yi gören bir arkadaşı:

-Evet, Efendi, -demiş.

Efendi kendinden çok memnun, cevap vermiş:

-Aslını sorma, ömrümde böylesine sahtekâr değildim, bir aldattım bir aldattım: bir liraya üç diş çektirmekten geliyorum. Ağzından kaçırayım deme!

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 64 numarayla kayıtladığımız **“Gençliğinde Hızlı Koşardı”**, 1 noda kayıtlı olan **“Akıllı Şehzade”**, 2 noda kayıtlı olan **“İki Eşeğin Yüğü”**, 3 noda kayıtlı olan **“Hırsız”**, 4 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Bey”**, 5 noda kayıtlı olan **“Muçal”**, 6 noda kayıtlı olan **“Köpek İle Adam”**, 7 noda kayıtlı olan **“Affedersiniz”**, 8 noda kayıtlı olan **“İçeriden Çıkan Hırsız”**, 9 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Peygamberlik”**, 10 noda kayıtlı olan **“Geyik De Av Mı ?”**, 11 noda kayıtlı olan **“Minareler Ormanı”**, 12 noda kayıtlı olan **“Padişah Ve İp”**, 13 noda kayıtlı olan **“Uçan At”**, 14 noda kayıtlı olan **“Kırk Tavuğa Bir Horoz”**, 15 noda kayıtlı olan **“Dalın Budağı”**, 16 noda kayıtlı olan **“Birinci Ahmak”**, 17 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Şairler Meliki”**, 18 noda kayıtlı olan **“Molla Eşek”**, 19 noda kayıtlı olan **“Yarım Öksürük”**, 20 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Nişancı”**, 21 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Padişah”**, 22 noda kayıtlı olan **“Tehdit”**, 23 noda kayıtlı olan **“Laf Anlamaz Adam”**, 24 noda kayıtlı olan **“Özür”**, 25 noda kayıtlı olan **“Efendinin Yıldızı”**, 26 noda kayıtlı olan **“İyi Yeri Şimdi Buldun”**, 27 noda kayıtlı olan **“Hepsi De Güzel”**, 28 noda kayıtlı olan **“Hay Allah”**, 29 noda kayıtlı olan **“Yemek Öğretti”**, 30 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Hâkim”**, 31 noda kayıtlı olan **“At Gülüyordu”**, 32 noda kayıtlı olan **“Baykuş Ne Dedi”**, 33 noda kayıtlı olan **“Timur'un Kıymeti”**, 34 noda kayıtlı olan **“Yerin Göbek Deliği”** ile, 35 noda kayıtlı olan **“Söz”**, 36 noda kayıtlı olan **“Ölmeyen Bizim Canımız”**, 37 noda kayıtlı olan **“İbret”**, 38 noda kayıtlı olan **“Ya Timur Ölür Ya Eşek”**, 39 noda kayıtlı olan **“Çift Cinsiyetli Balık”**, 40 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Payı”**, 41 noda kayıtlı olan **“Hükümdar Ve Onun**

Eşegi”, 42 noda kayıtlı olan **“Dostumla Dolaşmak”**, 43 noda kayıtlı olan **“Bir Ayaklı Kaz”**, 44 noda kayıtlı olan **“Can”**, 45 noda kayıtlı olan **“Dört Ayaklı Padişah”**, 46 noda kayıtlı olan **“Efendi İle Timur”**, 47 noda kayıtlı olan **“Kör”**, 48 noda kayıtlı olan **“Sadakat”**, 49 noda kayıtlı olan **“Zalim Olan Biziz”**, 50 noda kayıtlı olan **“Padişahın Hediyesi”**, 51 noda kayıtlı olan **“Dua”**, 52 noda kayıtlı olan **“Köpek”** ile, 53 noda kayıtlı olan **“Düğme”**, 54 noda kayıtlı olan **“Maalesef”**, 55 noda kayıtlı olan **“Eşekbaşı”**, 56 noda kayıtlı olan **“Emir Timur'un Fili”**, 57 noda kayıtlı olan **“Dört İşi Bir Yolda Yapmak”**, 58 noda kayıtlı olan **“Yüzümü Görmeseniz”**, 59 noda kayıtlı olan **“Ağacın Ucundaki Çaydanlık”**, 60 noda kayıtlı olan **“Efendi Şair”**, 61 noda kayıtlı olan **“Efendinin Eşegi”**, 62 noda kayıtlı olan **“Eşek Siz”**, 63 noda kayıtlı olan **“Efendinin Cevapları”**, 65 noda kayıtlı olan **“Doğru Yol”**, 66 noda kayıtlı olan **“Koşmasa Da Yetişirsin”**, 67 noda kayıtlı olan **“Belediye Başkanının Payı”** adlı, 68 noda kayıtlı olan **“Yük Altında”**, 69 noda kayıtlı olan **“Efendinin Rumlara Cevabı”**, 70 noda kayıtlı olan **“Padişah Ve Eşek”**, 71 noda kayıtlı olan **“Sözünün İtibarı Olmayan”**, 72 noda kayıtlı olan **“Timur'un Yeri”**, 73 noda kayıtlı olan **“Timur'un Seyahati”**, 74 noda kayıtlı olan **“Buraya Para Ekeceğim”**, 75 noda kayıtlı olan **“Atın Ayağından Su İçmesi”**, 76 noda kayıtlı olan **“Düğündeki Olay”**, 77 noda kayıtlı olan **“Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi”**, 78 noda kayıtlı olan **“Âlim Ve Zalim”**, 79 noda kayıtlı olan **“Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır”**, 80 noda kayıtlı olan **“Emir Timur'un Lakabı”**, 81 noda kayıtlı olan **“Sonra Fırsat Verilmedi”**, 82 noda kayıtlı olan **“Bir Tane 'Ze'ye' Bin Para”**, 83 noda kayıtlı olan **“Veciz Cevap”**, 84 noda kayıtlı olan **“Mezhebi-Aksak Timur”**, 85 noda kayıtlı olan **“Öcünü Aldı”**, 86 noda kayıtlı olan **“Yarımını Vurup Kaldı”**, 87 noda kayıtlı olan **“Tavşan Kaçtı”**, 88 noda kayıtlı olan **“Yeterli Geleni Çıkıversin”**, 89 noda kayıtlı olan **“Deli Olacağım Gün”**, 90 noda kayıtlı olan **“Sineklerin Padişahı”**, 91 noda kayıtlı olan **“Yerin Yerden Farkı Var”**, 92 noda kayıtlı olan **“Tören Yemeğinde Geliriz”**, 93 noda kayıtlı olan **“Deli Birdi Üç Oldu”**, 94 noda kayıtlı olan **“Satıcı Ödeyecekti”**, 95 noda kayıtlı olan **“Günahkarı Çıkarıp Gönderin”**, 96 noda kayıtlı olan **“Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?”**, 97 noda kayıtlı olan **“Böyle De Hırsızlık Olur Mu?”**, 98 noda kayıtlı olan **“At Pazarlığı”**, 99 noda kayıtlı olan **“Karasinekler”**, 100 noda kayıtlı olan **“Kesilen Baş Konuşmaz”**, 101 noda kayıtlı olan **“Efendi Timur'dan Korkarak**

Köyüne Kaçtı", 102 noda kayıtlı olan "**Hayvan Da Güçlüdür**", 103 noda kayıtlı olan "**17999 Alem Padişahı**", 104 noda kayıtlı olan "**Efendi-Ressam**", 105 noda kayıtlı olan "**Allah Da Padişah İle Aynıymış!**", 106 noda kayıtlı olan "**Kim Şanssızlık Getirdi?**", 107 noda kayıtlı olan "**Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?**", 108 noda kayıtlı olan "**Lafa Hevesliler**", 109 noda kayıtlı olan "**Efendinin Hediyesi**", 110 noda kayıtlı olan "**Birinci İncir**", 111 noda kayıtlı olan "**Efendi Tercüman**", 112 noda kayıtlı olan "**Efendinin Alçakgönüllülüğü**", 113 noda kayıtlı olan "**Padişahın Sözü**", 114 noda kayıtlı olan "**Efendi Ve Padişahın Hizmetçileri**", 115 noda kayıtlı olan "**Efendi Savaşa Hazırlanıyor**", 116 noda kayıtlı olan "**Ölmek İstemiyorum**", 117 noda kayıtlı olan "**Efendinin İtirafı**", 118 noda kayıtlı olan "**Efendi Doğrusunu Söylüyor**", 119 noda kayıtlı olan "**Efendinin Hesap Defteri**", 120 noda kayıtlı olan "**Efendinin Oğlu**", 121 noda kayıtlı olan "**Efendi Münecim**", 122 noda kayıtlı olan "**Efendinin Değeri**", 123 noda kayıtlı olan "**Efendi Ve Vali**" ile, 124 noda kayıtlı olan "**Efendinin Cübbesi**", 125 noda kayıtlı olan "**Cennet Mi Büyük Mü Cehennem Mi?**", 126 noda kayıtlı olan "**En İyi Yemek**", 127 noda kayıtlı olan "**Tavuk Ve Cıvıvlar**", 128 noda kayıtlı olan "**Köpeğin Huyu Kötü**", 129 noda kayıtlı olan "**Faziletli Şamar**", 130 noda kayıtlı olan "**Mucize**", 131 noda kayıtlı olan "**Yetişemezseniz Siz De İnin**", 132 noda kayıtlı olan "**Kim Zor?**", 133 noda kayıtlı olan "**Affedersin Eşeğim**", 134 noda kayıtlı olan "**Uygun Cevap**", 135 noda kayıtlı olan "**Kendi Usul İle Tedavi Ediyor**", 136 noda kayıtlı olan "**Efendinin Düşünceleri**", 140 noda kayıtlı olan "**Para-Bana**", 141 noda kayıtlı olan "**Önce Padişaha İnanmak Gerek**", 142 noda kayıtlı olan "**Gizli Söz**", 143 noda kayıtlı olan "**Allah'a Kalan Gününü Görsün**", 144 noda kayıtlı olan "**Kavga Neden Çıktı?**", 145 noda kayıtlı olan "**Alışkanlıkları Bırakmak Zor**", 147 noda kayıtlı olan "**Baygura Anta Kelben Kabira**", 148 noda kayıtlı olan "**Hz. Cebrailin Oğlu**", 149 noda kayıtlı olan "**Ek Fatıha**", 150 noda kayıtlı olan "**Çirkin Melek**", 151 noda kayıtlı olan "**Ala Namaz-Bele Namaz**", 153 noda kayıtlı olan "**Kurbanlığın Haysiyeti**", 154 noda kayıtlı olan "**Eşek Kadı**", 155 noda kayıtlı olan "**Haram Kan**", 156 noda kayıtlı olan "**Hüküm**", 157 noda kayıtlı olan "**Bir 'Uh' İçin Bir Tin Sesi**", 158 noda kayıtlı olan "**Ezan Bir Gün Söylense**", 159 noda kayıtlı olan "**Kendim De Bilmiyorum**", 160 noda kayıtlı olan "**Yaşlı Oruç**", 161 noda kayıtlı olan "**Ölünün**

İyisi", 162 noda kayıtlı olan "**Allah'ın Kapısı**", 163 noda kayıtlı olan "**Allah İsterse**", 164 noda kayıtlı olan "**Sözde Sarık**", 165 noda kayıtlı olan "**Cennette Mescit Var Mı?**", 166 noda kayıtlı olan "**Efendi İmam**", 167 noda kayıtlı olan "**Oruç Açılmadı Mı?**", 168 noda kayıtlı olan "**Hocanın Okuması**", 169 noda kayıtlı olan "**Yaşlının Bedduası**", 170 noda kayıtlı olan "**Bana Layık Millet Sizlersiniz**", 171 noda kayıtlı olan "**Başını Kaldırmaya Dermanı Yok**", 172 noda kayıtlı olan "**Fetva**", 173 noda kayıtlı olan "**Sarık**", 174 noda kayıtlı olan "**İmam Sadece Aldı**", 175 noda kayıtlı olan "**Üç Vakitte**", 176 noda kayıtlı olan "**Kazıyıp Yiyin**", 177 noda kayıtlı olan "**Uzun Demir**", 178 noda kayıtlı olan "**Allah'ın Evi**", 179 noda kayıtlı olan "**Allahın İşi**", 180 noda kayıtlı olan "**Kutsanmış Su**", 181 noda kayıtlı olan "**Hoca Ve Efendi**", 182 noda kayıtlı olan "**Öbür Dünyada Dindarlık Yapmak Gerek**", 183 noda kayıtlı olan "**Sıcak Can**", 184 noda kayıtlı olan "**Efendi Ve Azrail**", 185 noda kayıtlı olan "**İmamlar**", 186 noda kayıtlı olan "**Alçak Gönüllü Peygamber**", 187 noda kayıtlı olan "**Sineğe Acıdım**", 188 noda kayıtlı olan "**Acayip Tavşan**", 190 noda kayıtlı olan "**Müftü**", 191 noda kayıtlı olan "**Efendinin Şahitliği**", 192 noda kayıtlı olan "**Kaygı**", 193 noda kayıtlı olan "**Vakfa Yakışsa**", 194 noda kayıtlı olan "**Kaybolan Kutu**", 195 noda kayıtlı olan "**Akıl**", 196 noda kayıtlı olan "**Dar Ev Geniş Mezar**", 197 noda kayıtlı olan "**Ahiret**", 198 noda kayıtlı olan "**Hocanın Mürüvveti**", 199 noda kayıtlı olan "**Kur'an**", 200 noda kayıtlı olan "**Vaaz**", 201 noda kayıtlı olan "**Günah Çuvalı**", 202 noda kayıtlı olan "**Bu Şapkayı Cebrail Giysin**", 203 noda kayıtlı olan "**Büyük Mum**", 204 noda kayıtlı olan "**Kaçın Kamçı Değişiyor**", 206 noda kayıtlı olan "**Hırs Yaptı**", 207 noda kayıtlı olan "**Allahın Gazabı**", 208 noda kayıtlı olan "**Tek Ayakla Kılınan Namaz**", 209 noda kayıtlı olan "**Yarım Altınlı Ceza**", 210 noda kayıtlı olan "**Öbür Dünyada Nasıl Söz**", 211 noda kayıtlı olan "**Efendinin Hesap Torbası**", 212 noda kayıtlı olan "**Al Abdestini Ver Kavuğumu**", 213 noda kayıtlı olan "**Efendi Ve İmam**", 214 noda kayıtlı olan "**Uzun Sakal**", 215 noda kayıtlı olan "**Allah Nerede**", 216 noda kayıtlı olan "**İsa Ve İmam**", 217 noda kayıtlı olan "**Efendi ve Kadı**", 218 noda kayıtlı olan "**Efendinin Özürü**", 219 noda kayıtlı olan "**E Allah**", 220 noda kayıtlı olan "**İki Peygamber**", 221 noda kayıtlı olan "**Allah'ın Yeğeni**", 222 noda kayıtlı olan "**Vasiyet**", 224 noda kayıtlı olan "**Az Kaldı Ki!**", 225 noda kayıtlı olan "**Papaz ve Sakal**", 226 noda kayıtlı olan "**Şehrin Köpeği Mi?**", 227 noda kayıtlı olan

“Zemzem”, 228 noda kayıtlı olan “Selam Almak”, 229 noda kayıtlı olan “Gönlümdeki Olsa”, 230 noda kayıtlı olan “Kör Kadı”, 231 noda kayıtlı olan “Dişi Şeytan”, 232 noda kayıtlı olan “Helal Eşek”, 233 noda kayıtlı olan “Köpeğin Vasiyeti”, 234 noda kayıtlı olan “Saray Görevlisi ve Tüccar”, 235 noda kayıtlı olan “Acaba”, 236 noda kayıtlı olan “Efendinin Avı”, 237 noda kayıtlı olan “Şahit”, 238 noda kayıtlı olan “Sarık ve Kaftanın Sahibi”, 239 noda kayıtlı olan “Allah'ın Emri”, 240 noda kayıtlı olan “Gönlüm Yaşlandı”, 241 noda kayıtlı olan “Eşeğimin Kuyruğu Oluyor”, 242 noda kayıtlı olan “Yatsı Kaç Rekat”, 243 noda kayıtlı olan “Geveze”, 244 noda kayıtlı olan “Vessemai-Vettariki”, 251 noda kayıtlı olan “Zengin İle Efendi” ile, 252 noda kayıtlı olan “Namazdan Kaçıp...”, 253 noda kayıtlı olan “Eşeğin Başı Ve Kulağı”, 254 noda kayıtlı olan “Oruç”, 255 noda kayıtlı olan “Beynamaz”, 256 noda kayıtlı olan “Akıllı Eşek”, 257 noda kayıtlı olan “Nasing Var Mı?”, 258 noda kayıtlı olan “Kıyamette”, 259 noda kayıtlı olan “Kundura Ve Eşek”, 260 noda kayıtlı olan “Onun Evine Alıp Gidip Verin-De...”, 261 noda kayıtlı olan “Oğlumun Adı Farz”, 262 noda kayıtlı olan “Avlunun Fazileti”, 263 noda kayıtlı olan “Efendi-İmam”, 264 noda kayıtlı olan “Yeni Defa Dolanırsa Helal”, 265 noda kayıtlı olan “Allah'ın Mahluku”, 266 noda kayıtlı olan “Namazdaki Şaka”, 267 noda kayıtlı olan “Eşek Kadı”, 268 noda kayıtlı olan “Yas Tutmuş Cıvıvlar”, 269 noda kayıtlı olan “Hoş”, 270 noda kayıtlı olan “Layık Öğüt”, 271 noda kayıtlı olan “Cennetin Yolu”, 272 noda kayıtlı olan “Allah Şakayı Bilmezmiş”, 273 noda kayıtlı olan “Ayağım Ağrıyordu”, 274 noda kayıtlı olan “Eyvah, Evim Yanıyor!”, 275 noda kayıtlı olan “Allah'a İnanıp Kaygısız Kalma”, 276 noda kayıtlı olan “Bir Mertlik Yapmıyor Musun?”, 277 noda kayıtlı olan “Efendi-Müftü”, 278 noda kayıtlı olan “Yarım Günlük Oruç”, 279 noda kayıtlı olan “İtin Duası”, 280 noda kayıtlı olan “Efendinin Kurbanlığı”, 281 noda kayıtlı olan “Şimdi Molla Oldu”, 282 noda kayıtlı olan “Hocanın İlticası”, 283 noda kayıtlı olan “Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı”, 285 noda kayıtlı olan “Allahın Kulları”, 286 noda kayıtlı olan “Kıyamet Ne Zaman Kopacak?”, 287 noda kayıtlı olan “Davacı-Dolandırıcı”, 288 noda kayıtlı olan “Şeytan”, 289 noda kayıtlı olan “Mahkemelik”, 290 noda kayıtlı olan “Namazda”, 291 noda kayıtlı olan “Boş ver, O Da Bizim Müritlerimizden”, 292 noda kayıtlı olan “Köpek Yavrusunun Duası”, 293 noda kayıtlı olan “Gecede İki

Defa Kalkıyorum”, 294 noda kayıtlı olan **“Gusül”**, 295 noda kayıtlı olan **“Gökyüzüne Mıhlanan Güneş”**, 296 noda kayıtlı olan **“Düzgün Dileyiniz”**, 297 noda kayıtlı olan **“Meleklerin Gücü Yetmez”**, 298 noda kayıtlı olan **“Taharet Bozulmadı”**, 299 noda kayıtlı olan **“Ölünün Düğünü”**, 300 noda kayıtlı olan **“Şeytan Dermanını Verir”**, 301 noda kayıtlı olan **“Sofu Mu İyi, Eşek Mi İyi”**, 322 noda kayıtlı olan **“Cahil Topluluk”**, 323 noda kayıtlı olan **“Cimrinin Sadakası”**, 324 noda kayıtlı olan **“Asabilik”**, 325 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Cadı karılar”**, 326 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Dilenci”**, 327 noda kayıtlı olan **“Eşek Eşegi Görünce Bağırır”**, 328 noda kayıtlı olan **“Gül Takmak”**, 329 noda kayıtlı olan **“Altın Yüzük”**, 330 noda kayıtlı olan **“Ümitsiz Şeytan”**, 331 noda kayıtlı olan **“Dürüstçe Adamlar”**, 332 noda kayıtlı olan **“Bir Tüccar Gördüm”**, 333 noda kayıtlı olan **“Nakit Para”**, 334 noda kayıtlı olan **“Leğen Öldü”**, 335 noda kayıtlı olan **“Kurutana Mükâfat”**, 336 noda kayıtlı olan **“Dayılarını Görüp”**, 337 noda kayıtlı olan **“Yaşlıysa Da Dökülmez”**, 338 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Avukat”**, 339 noda kayıtlı olan **“Tüccarlığın Başı”**, 340 noda kayıtlı olan **“İnanmazsanız Ölüye Sorun”**, 341 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Tellal”**, 342 noda kayıtlı olan **“Ye Cübbem”**, 343 noda kayıtlı olan **“Susayan Cep”**, 344 noda kayıtlı olan **“Bunun Parasını Neden Alıyorsun?”**, 345 noda kayıtlı olan **“Hayret Gözün Varmış”**, 346 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Onun Yöneticisi”**, 347 noda kayıtlı olan **“Bunun Masrafını Kim Ödedi”**, 348 noda kayıtlı olan **“Görüşemezsek Hoşçakalın”**, 349 noda kayıtlı olan **“Yuvarlak Ekmek”**, 350 noda kayıtlı olan **“Ceza”**, 351 noda kayıtlı olan **“Vahvahlayanın Çocuğu”**, 352 noda kayıtlı olan **“Yelpaze”**, 353 noda kayıtlı olan **“Kılıç ve Kasap”**, 354 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”**, 355 noda kayıtlı olan **“İstekli Kurtlar”**, 356 noda kayıtlı olan **“Arzu”**, 357 noda kayıtlı olan **“Güneş ve Ay”**, 358 noda kayıtlı olan **“Uhde”**, 359 noda kayıtlı olan **“Alp Kaçtığı Gün”**, 360 noda kayıtlı olan **“Su, Başından Bulanır”**, 361 noda kayıtlı olan **“Kendi Faydasını Bilmeyen Hayvan”**, 362 noda kayıtlı olan **“Kar Çorbası”**, 363 noda kayıtlı olan **“Kötü Kundura”**, 364 noda kayıtlı olan **“Bıçak Ucu”**, 365 noda kayıtlı olan **“Uykumu Aramaya Gidiyorum”**, 366 noda kayıtlı olan **“Dudağı Helal”**, 367 noda kayıtlı olan **“Delik Para”**, 368 noda kayıtlı olan **“Öküz Beni Aldı”**, 369 noda kayıtlı olan **“Misafir”**, 370 noda kayıtlı olan **“Soruya Yakışan Cevap”**, 371 noda kayıtlı olan **“Azizler”**, 372 noda kayıtlı olan **“Efendi Doğduğunda**

Öldü Deyin", 373 noda kayıtlı olan "**Hırsızlığa Girdim Diyecek Olmasa**", 374 noda kayıtlı olan "**Burcunuz**", 375 noda kayıtlı olan "**Kötü Çeşme**", 376 noda kayıtlı olan "**Bahtsız Koca**", 377 noda kayıtlı olan "**Ters At**", 378 noda kayıtlı olan "**Sahipsiz At Olmalı**", 379 noda kayıtlı olan "**Güzel Yüz ve Ekmek**", 380 noda kayıtlı olan "**Kundura**", 381 noda kayıtlı olan "**Sol Tarafta Hocanız Var**", 382 noda kayıtlı olan "**Diğer Kapıdan**", 383 noda kayıtlı olan "**Sonu Hayırlı Olsun**", 384 noda kayıtlı olan "**Ne Olmuş**", 385 noda kayıtlı olan "**Ceviz Yeme**", 386 noda kayıtlı olan "**Mantı**", 387 noda kayıtlı olan "**Paralı Yemek**", 388 noda kayıtlı olan "**Köle Pazarı**", 389 noda kayıtlı olan "**Adaletli Hüküm**", 390 noda kayıtlı olan "**Gırvoydu**", 391 noda kayıtlı olan "**Karın Kalkan Ellezine**", 392 noda kayıtlı olan "**Beyaz Kum**", 393 noda kayıtlı olan "**Bin Lanet**", 394 noda kayıtlı olan "**Komşunun Kızı**", 395 noda kayıtlı olan "**Bembeyaz Sakalım İle**", 396 noda kayıtlı olan "**Şeytan Ve Külhanbeyi**", 397 noda kayıtlı olan "**Sağlıklı Geçen Gün**", 398 noda kayıtlı olan "**Dünyanın Genişliği**", 399 noda kayıtlı olan "**Bakmaya Yakışır**", 400 noda kayıtlı olan "**Alkış**", 401 noda kayıtlı olan "**Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri**", 402 noda kayıtlı olan "**Kendinden Görsün**", 403 noda kayıtlı olan "**Efendi Ve Pehlivan**", 404 noda kayıtlı olan "**Efendi'nin İhtirası**", 405 noda kayıtlı olan "**Ayıp Kendimde**", 406 noda kayıtlı olan "**Hırsız Bekçi Vurdu**", 407 noda kayıtlı olan "**At**", 408 noda kayıtlı olan "**Gıcırdayan Ekmek**", 409 noda kayıtlı olan "**Bu Gelişin Doğruysa**", 410 noda kayıtlı olan "**Beyaz Şeker**", 411 noda kayıtlı olan "**Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın**", 412 noda kayıtlı olan "**Söz Bir Tane**", 413 noda kayıtlı olan "**En Güzel Saz**", 414 noda kayıtlı olan "**Derisini Yüzüp Rezil Ederim**", 415 noda kayıtlı olan "**Doğru Şekilli**", 416 noda kayıtlı olan "**Allah Versin**", 417 noda kayıtlı olan "**Ölçülü Davranmak Şart**", 418 noda kayıtlı olan "**Daha İçiyor Musun?**", 419 noda kayıtlı olan "**İçinde Olmasın Yeter**", 420 noda kayıtlı olan "**Kırk Soruya Bir Cevap**", 421 noda kayıtlı olan "**Gitmenin Kılıfı Olmalı**", 422 noda kayıtlı olan "**İşin Beline Değdi**", 423 noda kayıtlı olan "**Deva Mıydı?**", 424 noda kayıtlı olan "**Cehennem İle Cennet Dolunca**", 425 noda kayıtlı olan "**Kendini Aldatıp Gitti**", 426 noda kayıtlı olan "**Bahaneye İnanırsın**", 427 noda kayıtlı olan "**Kimin Yüreğine Dokunmuş**", 428 noda kayıtlı olan "**Arzu Etsek De olmuyor**", 429 noda kayıtlı olan "**Emanet**", 430 noda kayıtlı olan "**Kuyu Çevrilip Koyulur**", 431 noda kayıtlı olan "**Erik Yemekte**", 432 noda kayıtlı

olan “**Doğru Hesap**”, 433 noda kayıtlı olan “**Aptal ve Deli**”, 434 noda kayıtlı olan “**İsminizi Yazıp Gitmişiniz**”, 435 noda kayıtlı olan “**Senin Sözü de Doğru**”, 436 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Hindisi**”, 437 noda kayıtlı olan “**Kendine Mukayyet Ol**”, 438 noda kayıtlı olan “**Melamet**”, 439 noda kayıtlı olan “**Somya Darlaştı**”, 440 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hamal**”, 441 noda kayıtlı olan “**Ağabey-Kardeş**”, 442 noda kayıtlı olan “**Misafir**”, 443 noda kayıtlı olan “**Başıma Yastık Yapacağım**”, 444 noda kayıtlı olan “**Benzemeyince Karşılaştırmaz**”, 445 noda kayıtlı olan “**Tadı Bir**”, 446 noda kayıtlı olan “**Bulamadım Ki**”, 447 noda kayıtlı olan “**Damdan Atın Da Görün**”, 448 noda kayıtlı olan “**Kırk Yıllık Sirke**”, 449 noda kayıtlı olan “**Ayağım Ağrıyor**”, 450 noda kayıtlı olan “**Öncekinde Aldınız**”, 451 noda kayıtlı olan “**Zincirli Kapı**”, 452 noda kayıtlı olan “**İnsaf**”, 453 noda kayıtlı olan “**Kalbur**”, 454 noda kayıtlı olan “**Ölü**”, 455 noda kayıtlı olan “**Öğrenci**”, 456 noda kayıtlı olan “**Hepsi Gelecek**”, 457 noda kayıtlı olan “**Nas**”, 458 noda kayıtlı olan “**Canan**”, 459 noda kayıtlı olan “**Şükür**”, 460 noda kayıtlı olan “**Zehir**”, 461 noda kayıtlı olan “**Çorba**”, 462 noda kayıtlı olan “**Berber**”, 463 noda kayıtlı olan “**Yelim**”, 464 noda kayıtlı olan “**Tedavi**”, 465 noda kayıtlı olan “**Fare İlacı**”, 466 noda kayıtlı olan “**Burge Darı**”, 467 noda kayıtlı olan “**Şimdi Kuş Oldun**”, 468 noda kayıtlı olan “**Niye Ağlıyorsun?**”, 469 noda kayıtlı olan “**İsterseniz Şamar Yiyin**”, 470 noda kayıtlı olan “**Kör Olun**”, 471 noda kayıtlı olan “**Bu Kadar Peşinden Gidemem**”, 472 noda kayıtlı olan “**Şimdi Bir Ukdem Yok**”, 473 noda kayıtlı olan “**Kuyruğu Heybede**”, 474 noda kayıtlı olan “**İt Olmak İçin De Kuyruk Lazım**”, 475 noda kayıtlı olan “**Gençliğimde De Bazı Değilim**”, 476 noda kayıtlı olan “**Dumbe-Ciğer**”, 477 noda kayıtlı olan “**Kuyudaki Ay**”, 478 noda kayıtlı olan “**Sakal**”, 479 noda kayıtlı olan “**Arı Uhden Kalmasın**”, 480 noda kayıtlı olan “**Allah Korumuş!**”, 481 noda kayıtlı olan “**Tutup Sahibine Veririm**”, 482 noda kayıtlı olan “**Borçlu**”, 483 noda kayıtlı olan “**Zalim Eşek**”, 484 noda kayıtlı olan “**Çocukların Duası**”, 485 noda kayıtlı olan “**Doktor Ve Kasap**”, 486 noda kayıtlı olan “**Deliye Cevap**”, 487 noda kayıtlı olan “**Çömlek**”, 488 noda kayıtlı olan “**Ey Cahil**”, 489 noda kayıtlı olan “**Ayın Kaçı**”, 490 noda kayıtlı olan “**Yemek Yiyenler Girsin**”, 491 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hırsız**”, 492 noda kayıtlı olan “**Lezzeti Nasıl**”, 493 noda kayıtlı olan “**On Kilo Yiyecek**”, 494 noda kayıtlı olan “**Buzağının Arapçası**”, 495 noda kayıtlı olan “**Kısır Sığır**”, 496 noda kayıtlı olan

“Çorbasının Çorbası”, 497 noda kayıtlı olan “Haram Olasınca”, 498 noda kayıtlı olan “Erkeğe Benzedim Mi?”, 499 noda kayıtlı olan “Hayır”, 500 noda kayıtlı olan “Dar Kavuk”, 501 noda kayıtlı olan “Eşeğin Sözü”, 502 noda kayıtlı olan “Oğlumun Babası”, 503 noda kayıtlı olan “Biliyor Musunuz Ne Diyeceğim”, 504 noda kayıtlı olan “Hamile Kazan”, 505 noda kayıtlı olan “Günahkâr Öküz”, 506 noda kayıtlı olan “Kavganın Sebebi”, 507 noda kayıtlı olan “Eşeğim Kabul Etmiyor”, 508 noda kayıtlı olan “Akılsız Deve”, 509 noda kayıtlı olan “Rüzgâr”, 510 noda kayıtlı olan “Ceset”, 511 noda kayıtlı olan “Hal Böyle Olursa”, 512 noda kayıtlı olan “Bereket Versin”, 513 noda kayıtlı olan “Güzel Şehir”, 514 noda kayıtlı olan “Gönlüm Kırıldı”, 515 noda kayıtlı olan “Laf Sarıktaysa”, 516 noda kayıtlı olan “Doktor”, 517 noda kayıtlı olan “Kiyamet”, 518 noda kayıtlı olan “Yıldız Yapıyor”, 519 noda kayıtlı olan “Çalgıcı”, 520 noda kayıtlı olan “Şarkıcı”, 521 noda kayıtlı olan “Ömrünüz Azapta Geçerdi”, 522 noda kayıtlı olan “Çapa İle Testiyi Hırsız Alıp Gitti”, 523 noda kayıtlı olan “Fakirin Eşyası”, 524 noda kayıtlı olan “Sabret”, 525 noda kayıtlı olan “Beş Lira İçin”, 526 noda kayıtlı olan “Kıymetsiz Takke Gitsin!”, 527 noda kayıtlı olan “Doktor”, 528 noda kayıtlı olan “Karganın Ömrü”, 529 noda kayıtlı olan “Zayıf Eşek”, 530 noda kayıtlı olan “Dostlar”, 531 noda kayıtlı olan “Denizin Suyu”, 532 noda kayıtlı olan “Deva”, 533 noda kayıtlı olan “Bir Şey Var!”, 534 noda kayıtlı olan “Yine Kudurup Gitti”, 535 noda kayıtlı olan “Cenaze Namazına Mı Gidiyorsun?”, 536 noda kayıtlı olan “Sırık”, 537 noda kayıtlı olan “Sıpa”, 538 noda kayıtlı olan “Hikmet”, 539 noda kayıtlı olan “Avanak”, 540 noda kayıtlı olan “Bahane”, 541 noda kayıtlı olan “Miskin ve Efendi”, 542 noda kayıtlı olan “Burun”, 543 noda kayıtlı olan “Babasının Çocuğu”, 544 noda kayıtlı olan “Dertleştin”, 545 noda kayıtlı olan “Hala Geç Değil”, 546 noda kayıtlı olan “Yetişme Kuralı”, 547 noda kayıtlı olan “Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü?”, 548 noda kayıtlı olan “Bildirecinin Evi Yok”, 549 noda kayıtlı olan “Sıpacık”, 550 noda kayıtlı olan “Ters Binip Bırakıverdim”, 551 noda kayıtlı olan “Çuval Değirmenin Hakkı”, 552 noda kayıtlı olan “Et ve Balta”, 553 noda kayıtlı olan “Kim Sağ, Kim Hasta”, 554 noda kayıtlı olan “Sana Ne?”, 555 noda kayıtlı olan “Cimri ve Efendi”, 556 noda kayıtlı olan “Aklım Başıma Geldi”, 557 noda kayıtlı olan “Aceleci!”, 558 noda kayıtlı olan “Övünen”, 559 noda kayıtlı olan “Süzme”, 560

noda kayıtlı olan “**Tarlana Götür**”, 561 noda kayıtlı olan “**Evet, Korkusuzmuşsun!**”, 562 noda kayıtlı olan “**Borç**”, 563 noda kayıtlı olan “**Çok Şükür...**”, 564 noda kayıtlı olan “**Kulak Gerekli Mi?**”, 565 noda kayıtlı olan “**Rüya**”, 566 noda kayıtlı olan “**Büyük Kavga**”, 567 noda kayıtlı olan “**Endişe Gelecek Olursa**”, 568 noda kayıtlı olan “**Mısır Unu Ekmeği**”, 569 noda kayıtlı olan “**Küstah**”, 570 noda kayıtlı olan “**Senden Utandığım İçin...**”, 571 noda kayıtlı olan “**Uyuyorum**”, 572 noda kayıtlı olan “**Övünçlilik**”, 573 noda kayıtlı olan “**Acaba**”, 574 noda kayıtlı olan “**Şefkatliymiş Diye Kim Söyledi?**”, 575 noda kayıtlı olan “**Ne Kadar Yol Gittik?**”, 576 noda kayıtlı olan “**Avare Olmayın**”, 577 noda kayıtlı olan “**Ceviz Altında**”, 578 noda kayıtlı olan “**Yayla**”, 579 noda kayıtlı olan “**Dertleşmek**”, 580 noda kayıtlı olan “**Bu Da Arkadaş Mı?**”, 581 noda kayıtlı olan “**Aklın Varsa Kendini Suya At**”, 582 noda kayıtlı olan “**Elleri Değmedi**”, 583 noda kayıtlı olan “**Ayağından Kaldırıp At**”, 584 noda kayıtlı olan “**Hemen Yemek Yiyesi Gelecektir**”, 585 noda kayıtlı olan “**Bilgeler Sohbeti**”, 586 noda kayıtlı olan “**Nehire Ateş Gitti**”, 587 noda kayıtlı olan “**Deden Balık Olurdu**”, 588 noda kayıtlı olan “**Koyunu Satana Sor**”, 589 noda kayıtlı olan “**Keskin Akıl**”, 590 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Aldar Köse**”, 591 noda kayıtlı olan “**Torunum Daha Az**”, 592 noda kayıtlı olan “**Sahtekar**”, 593 noda kayıtlı olan “**Yağlı Ekmek Yapayım**”, 594 noda kayıtlı olan “**Bilmece**”, 595 noda kayıtlı olan “**Soğuk Yemek**”, 596 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Doktor**”, 597 noda kayıtlı olan “**Soğuk**”, 598 noda kayıtlı olan “**Kafiye**”, 599 noda kayıtlı olan “**Hindistan Ve Fırın**”, 600 noda kayıtlı olan “**Hile**”, 601 noda kayıtlı olan “**Kundura Kitabı**”, 602 noda kayıtlı olan “**Efendi Tembel**”, 603 noda kayıtlı olan “**Beceriksiz**”, 604 noda kayıtlı olan “**Para**”, 605 noda kayıtlı olan “**Karıştırma**”, 606 noda kayıtlı olan “**Mescit ve Cami**”, 607 noda kayıtlı olan “**Hırsızlar Katında**”, 608 noda kayıtlı olan “**Yular**”, 609 noda kayıtlı olan “**Adem Atadan Kalan Sığırlar**”, 610 noda kayıtlı olan “**Lamba Yağı**”, 611 noda kayıtlı olan “**Onun Kendisi Yeter**”, 612 noda kayıtlı olan “**Sırılsıklam**”, 613 noda kayıtlı olan “**Çukurlara Toplanmış**”, 614 noda kayıtlı olan “**Rüyaya Giren Tatlı**”, 615 noda kayıtlı olan “**Efendi Bir Gün Hamama İnmış**”, 616 noda kayıtlı olan “**Kaybolan Yüzük**”, 617 noda kayıtlı olan “**Secde**”, 618 noda kayıtlı olan “**Konuşmayı Öğrenmeyecekmiş**”, 619 noda kayıtlı olan “**Kedi Nerede?**”, 620 noda kayıtlı olan “**Açlığa Hayli Alıştın**”, 621 noda kayıtlı olan “**Ayırıp**

Satılmıyormuş”, 622 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Görücüler”**, 623 noda kayıtlı olan **“Kaç Kızım At Tepiyor”**, 624 noda kayıtlı olan **“Allah İsterse Alacağım”**, 625 noda kayıtlı olan **“Yürü Yürü Canavar”**, 626 noda kayıtlı olan **“Nöbet Gelince Hasta Olamazsın Ya”**, 627 noda kayıtlı olan **“Birbirini Aldatıp Hayat Sürdürüyormuş”**, 628 noda kayıtlı olan **“Keşke Tuzlasaydın”**, 629 noda kayıtlı olan **“Kuru Üzüm Olmasa Neyi Vereceğim”**, 630 noda kayıtlı olan **“Kötülüğünden Delik Kazık Kurulayanlar”**, 631 noda kayıtlı olan **“Bu Para Değil De Ne?”**, 632 noda kayıtlı olan **“Ekmek Yapma Günü”**, 633 noda kayıtlı olan **“Haram Kandan”**, 634 noda kayıtlı olan **“Ölmesen”**, 635 noda kayıtlı olan **“Aferin, El Bülbülleri”**, 636 noda kayıtlı olan **“Tambur”**, 637 noda kayıtlı olan **“Beni Teyzem Doğurmuş”**, 638 noda kayıtlı olan **“Aman, Hangi Birini Alacağım”**, 639 noda kayıtlı olan **“Kirli Karga”**, 640 noda kayıtlı olan **“Helak Ettin Ya”**, 641 noda kayıtlı olan **“Okuma”**, 642 noda kayıtlı olan **“Hayatımda Geçip Öterdim”**, 643 noda kayıtlı olan **“Rahmetli Eşim Söyledi”**, 644 noda kayıtlı olan **“Müzik Çalma 'Sanatı'“**, 645 noda kayıtlı olan **“İsmi Bilip Ne Yapacağım”**, 646 noda kayıtlı olan **“Efendi Yandı”**, 647 noda kayıtlı olan **“Bizim Eller”**, 648 noda kayıtlı olan **“Karı Koca Muhabbeti”**, 649 noda kayıtlı olan **“Oğlum Aklıma Düşmüş”**, 650 noda kayıtlı olan **“Oğul Ve Karısının Cevabı”**, 651 noda kayıtlı olan **“Efendi Halının Yamağı”**, 652 noda kayıtlı olan **“Hırsız Bulma Usulü”**, 653 noda kayıtlı olan **“Pamuk Hırsızları”**, 654 noda kayıtlı olan **“Han Anasını Kocaya Veriyor”**, 655 noda kayıtlı olan **“Şakacı Mı Ki?”**, 656 noda kayıtlı olan **“Sen Yüzmeyi Biliyorsun Ki”**, 657 noda kayıtlı olan **“İkinci Eş”**, 658 noda kayıtlı olan **“Yalan Bulamadığımda”**, 659 noda kayıtlı olan **“Ekmek Hamurdan Olmuyor Mu?”**, 660 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Şeyh”**, 661 noda kayıtlı olan **“Hiçbir Şey Kalmayacakmış”**, 662 noda kayıtlı olan **“Yardım Karşılıklı Olur”**, 663 noda kayıtlı olan **“Seni Medresede Okutmayacaksa”**, 664 noda kayıtlı olan **“Bismillah Demeseniz De Yemek Çok”**, 665 noda kayıtlı olan **“Boş Ceviz”**, 666 noda kayıtlı olan **“Kara Bulut”**, 667 noda kayıtlı olan **“Efendinin Kızı”**, 668 noda kayıtlı olan **“Şimdi Mi Kâfir Oldum”**, 669 noda kayıtlı olan **“Pazar Günü Gel Deseydin Ya”**, 670 noda kayıtlı olan **“Efendinin Eşeği”**, 671 noda kayıtlı olan **“Gökyüzünde Köpek Uçuyor”**, 672 noda kayıtlı olan **“Demir Yiyen Fare”**, 673 noda kayıtlı olan **“İki Lira Daha Verin”**, 674 noda kayıtlı olan **“Keşkek Yemiş Ağzı Yanmış”**, 675 noda kayıtlı

olan “İyi Güzel”, 676 noda kayıtlı olan “**Can Önce Ayaktan Çıkar**”, 677 noda kayıtlı olan “**Un Sürülen Zengininki**”, 678 noda kayıtlı olan “**Bu Yemeği Masumlara Ver**”, 679 noda kayıtlı olan “**Ölümden Kurtuluş**”, 680 noda kayıtlı olan “**Eşeği Öküz Korkuttu**”, 681 noda kayıtlı olan “**Öğretmenimiz Akar-Biz Akarız**”, 682 noda kayıtlı olan “**Ayıp Atsineği**”, 683 noda kayıtlı olan “**Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksın?**”, 684 noda kayıtlı olan “**Karpuzun Yavrusu**”, 685 noda kayıtlı olan “**İnna A'tayna**”, 686 noda kayıtlı olan “**Bizimle Yürürseniz Kazık Yersiniz**”, 687 noda kayıtlı olan “**Buraya Da Yetişip Geliyorsun Ya**”, 688 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Şeyh**”, 689 noda kayıtlı olan “**Kadının Evinde De Helal Yemek Ekmek Oluyor Mu?**”, 690 noda kayıtlı olan “**Ağzın İki Tane Olduğunda...**”, 691 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Patron**”, 692 noda kayıtlı olan “**Allah'a Vermedi, Kendi Yedi...**”, 693 noda kayıtlı olan “**Nasip**”, 694 noda kayıtlı olan “**Bu Duvarı Götüremez Misin?**”, 695 noda kayıtlı olan “**Yıkılmasam da Hepsiyle Birlikte Düşerdim**”, 696 noda kayıtlı olan “**Azrail'i Aldatmanın Yolu**”, 697 noda kayıtlı olan “**Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?**”, 698 noda kayıtlı olan “**Gözlüğün Kalitesi**”, 699 noda kayıtlı olan “**Şükredin**”, 700 noda kayıtlı olan “**Utancınızı Hoş Görüyorum**”, 701 noda kayıtlı olan “**Muçal**”, 702 noda kayıtlı olan “**Bu Ağız Değilse Ne?**”, 703 noda kayıtlı olan “**İki Sefer Geçtim Olmadı**”, 704 noda kayıtlı olan “**Şakayı da Bilmiyorsun**”, 705 noda kayıtlı olan “**Ben Genç Bülbülüm**”, 706 noda kayıtlı olan “**Ben de Bir Ölüp Alayım**”, 707 noda kayıtlı olan “**Allah Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş**”, 708 noda kayıtlı olan “**Kıpırdama Yer Sürmeyi Öğretiyorum**”, 709 noda kayıtlı olan “**Sarığım Çocuklarla Oynamaya Kaldı**”, 710 noda kayıtlı olan “**Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin**”, 711 noda kayıtlı olan “**Bölüşerek Aldığımız**”, 712 noda kayıtlı olan “**Eşeğimle Konuşsan, Kendi Söyle**”, 713 noda kayıtlı olan “**Çağırılmayan Düğüne Girmenin Yolu**”, 714 noda kayıtlı olan “**Eşin Bir Tane Peki Hanımın?**”, 715 noda kayıtlı olan “**İsteddiğini Verdim Yine Ne Diyorsun?**”, 716 noda kayıtlı olan “**Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?**”, 717 noda kayıtlı olan “**Kocan Evden Çıktığında Başı Var Mıydı?**”, 718 noda kayıtlı olan “**Sesi Kovmak**”, 719 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Hükümü**”, 720 noda kayıtlı olan “**Adil Olmak**”, 721 noda kayıtlı olan “**Yaramaz Ay**”, 722 noda kayıtlı olan “**Efendi Oruç Tutuyor**”, 723 noda kayıtlı olan “**Günahkar Olmayı İstemiyorum**”, 724 noda kayıtlı olan

“Efendinin Bilgeligi”, 725 noda kayıtlı olan “Arabanı Gökyüzüne Ver”, 726 noda kayıtlı olan “Yalanınca Da Tamamış”, 727 noda kayıtlı olan “At Kafasına Örülen Yumak”, 728 noda kayıtlı olan “Ne İçin Ödeyeceğim”, 729 noda kayıtlı olan “Pilavın Fiyatı”, 730 noda kayıtlı olan “Efendi Boyacı”, 731 noda kayıtlı olan “Efendinin Günahkarlığı”, 732 noda kayıtlı olan “Eşekten Borçluyum”, 733 noda kayıtlı olan “Efendinin Rüyası”, 734 noda kayıtlı olan “Koyun Eti”, 735 noda kayıtlı olan “Erkeklik Namusu”, 736 noda kayıtlı olan “İnek Bana Yol Gösterdi”, 737 noda kayıtlı olan “Bohça”, 738 noda kayıtlı olan “Şımarık Kız”, 739 noda kayıtlı olan “Efendinin Nasihati”, 740 noda kayıtlı olan “Çaresiz Koyun”, 741 noda kayıtlı olan “Kötü Şarkı”, 742 noda kayıtlı olan “Siz Evde Yoktunuz Ki?”, 743 noda kayıtlı olan “Efendinin Mektubu”, 744 noda kayıtlı olan “Niçin Oğlunu Uyandırdın”, 745 noda kayıtlı olan “Efendi Düzeldi”, 746 noda kayıtlı olan “Efendinin Gayreti”, 747 noda kayıtlı olan “Baykuş”, 748 noda kayıtlı olan “Efendinin Hastalığı”, 749 noda kayıtlı olan “Efendinin Gücü”, 750 noda kayıtlı olan “Atını Dilime Bağla”, 751 noda kayıtlı olan “Efendi Simsar”, 752 noda kayıtlı olan “Yalan ve Yalancılık”, 753 noda kayıtlı olan “Denize Gidip, Sulayıp Geleyim”, 754 noda kayıtlı olan “Efendi Kızını Kocaya Verdi”, 755 noda kayıtlı olan “Ben Kısa Cevap Veririm”, 756 noda kayıtlı olan “Şakayı Bırak, Kendi Ekmeğini Ye!”, 757 noda kayıtlı olan “Kuşça”, 758 noda kayıtlı olan “Karpuz”, 759 noda kayıtlı olan “Efendi ve Eşkıyalar”, 760 noda kayıtlı olan “Efendi ve Tabirci”, 761 noda kayıtlı olan “Efendinin Bedduası”, 762 noda kayıtlı olan “İşaret”, 763 noda kayıtlı olan “Baba ve Oğul'un Karşılaşması”, 764 noda kayıtlı olan “Ayağınızı Buldunuz Mu?”, 765 noda kayıtlı olan “Efendinin Tokatı”, 766 noda kayıtlı olan “Görünüşe Göre Yalan”, 767 noda kayıtlı olan “Eşeğe Gözlük Takmak”, 768 noda kayıtlı olan “Niçin Tebessüm Ediyorsun?”, 769 noda kayıtlı olan “Kendimi Eşek Yaptım”, 770 noda kayıtlı olan “Kar Leylek”, 771 noda kayıtlı olan “Üç Kuruşluk Tokat”, 772 noda kayıtlı olan “Avcı Karga”, 773 noda kayıtlı olan “İçime Girme”, 774 noda kayıtlı olan “Bahane”, 775 noda kayıtlı olan “Dinlenen Tavuk”, 776 noda kayıtlı olan “Sol Tarafı Nereden Bileceğim”, 777 noda kayıtlı olan “İşte, Ben Söylemedim”, 778 noda kayıtlı olan “Çirkin Ayna”, 779 noda kayıtlı olan “Holvaytar Yesek”, 780 noda kayıtlı olan “Farsça Şiir”, 781 noda kayıtlı olan “Eski Kaftanım Yok Da”, 782 noda kayıtlı olan “Sen De Başköşeye Çık!”, 783

noda kayıtlı olan **“Tembellik Nasip Ediyorum”**, 784 noda kayıtlı olan **“Leyleğe Güvenip”**, 785 noda kayıtlı olan **“Tavsiye”**, 786 noda kayıtlı olan **“Tatlı Diller”**, 787 noda kayıtlı olan **“Dalavere”**, 788 noda kayıtlı olan **“Nargile Yanının Üç Başarısı”**, 789 noda kayıtlı olan **“Gölgeye Atılan Dayak”**, 790 noda kayıtlı olan **“Bürokrasinin Sonu”**, 791 noda kayıtlı olan **“Kavuk İş Verdi”**, 792 noda kayıtlı olan **“Ben Kimim”**, 793 noda kayıtlı olan **“Boş Leğende Pilav Oldu”**, 794 noda kayıtlı olan **“Devenin Kanadı Olsaydı”**, 795 noda kayıtlı olan **“Kazığın Kıymeti”**, 796 noda kayıtlı olan **“Biricik Eşeğin Kellesi Kaldı”**, 797 noda kayıtlı olan **“Karanlıkta Karıştırıp Bırakmaktan Korkarım”**, 798 noda kayıtlı olan **“Koyun Da Çıkıverirmiş De”**, 799 noda kayıtlı olan **“Baltanın Kıını”**, 800 noda kayıtlı olan **“Yüz Kızartmak İçin”**, 801 noda kayıtlı olan **“Babana Teşekkür Edersen”**, 802 noda kayıtlı olan **“Sıtmanın Davası”**, 804 noda kayıtlı olan **“Zengin Olup Gidersen”**, 805 noda kayıtlı olan **“Ayı Postunda”**, 807 noda kayıtlı olan **“Hazineyi Bırakıyoruz”**, 808 noda kayıtlı olan **“Hayvan Da Hayvan”**, 809 noda kayıtlı olan **“İki Hanımın Kulağı Çınlamaz”**, 810 noda kayıtlı olan **“Uyuzun İlacı”**, 811 noda kayıtlı olan **“Değer”**, 812 noda kayıtlı olan **“Deve Kapıdan Sıgmadı”**, 813 noda kayıtlı olan **“Gönül Koymak İstemiş”**, 814 noda kayıtlı olan **“Katıra Sor”**, 815 noda kayıtlı olan **“Secde Edip Gönderse Var Mı?”**, 816 noda kayıtlı olan **“Ayaktan Değerli Ayakkabı”**, 817 noda kayıtlı olan **“Efendi Ölüdü”**, 823 noda kayıtlı olan **“Esrarkeş Kadı”**, 837 noda kayıtlı olan **“Onu Sonra Söyleyeyim”**, 839 noda kayıtlı olan **“Neyin Derisi Kalın?”**, 841 noda kayıtlı olan **“İskarpinin Dili”**, 842 noda kayıtlı olan **“Ev Bastı”**, 843 noda kayıtlı olan **“En Güzel Sözler”**, 844 noda kayıtlı olan **“Masala Gelin”**, 845 noda kayıtlı olan **“Meclisçi”**, 846 noda kayıtlı olan **“Ay Çıktıktan Sonra”**, 848 noda kayıtlı olan **“Kötü Deyince Olmadı”**, 849 noda kayıtlı olan **“Bulunmaz Başkan”**, 851 noda kayıtlı olan **“Ayıp Bende Değil”**, 852 noda kayıtlı olan **“Cesaret”**, 853 noda kayıtlı olan **“Talihsizlik”**, 854 noda kayıtlı olan **“Efendi Direktör”**, 855 noda kayıtlı olan **“Ücreti Kim Verecek?”**, 856 noda kayıtlı olan **“Korkaklık”**, 857 noda kayıtlı olan **“Sözün Doğru”**, 859 noda kayıtlı olan **“Kendiniz Yazıp Verin”**, 860 noda kayıtlı olan **“Evim Nerede?”**, 861 noda kayıtlı olan **“Efendi-Spiker”**, 862 noda kayıtlı olan **“Saf Gönüllü”**, 863 noda kayıtlı olan **“Güzel Hikmet”**, 864 noda kayıtlı olan **“Dik Başlılık”**, 865 noda kayıtlı olan **“Aldatış”**, 866 noda kayıtlı olan **“Kıyamette”**, 867 noda kayıtlı

olan “**Yalancı**”, 868 noda kayıtlı olan “**Vaktini İdare Et**”, 869 noda kayıtlı olan “**Fiillerin Çekimi**”, 870 noda kayıtlı olan “**Cimri**”, 871 noda kayıtlı olan “**Süt Sağıcı**”, 872 noda kayıtlı olan “**Kabahat Babamda**”, 873 noda kayıtlı olan “Efendi Öğretmen”, 874 noda kayıtlı olan “**Eli Açık İnsan**”, 875 noda kayıtlı olan “**Korku**”, 876 noda kayıtlı olan “**Uygun Önlem**”, 877 noda kayıtlı olan “**Öç**”, 878 noda kayıtlı olan “**Fiyat-Ahenk**”, 879 noda kayıtlı olan “**Kitaptan Kitap**”, 880 noda kayıtlı olan “**Tedbirsizlik**”, 881 noda kayıtlı olan “**Öğrencinin İtirazı**”, 882 noda kayıtlı olan “**Yarım Nerede Buluşuyoruz?**”, 883 noda kayıtlı olan “**Okumuş Koca**”, 884 noda kayıtlı olan “**Güle-Güle Ölürsünüz**”, 885 noda kayıtlı olan “**Doğru İstişare**”, 886 noda kayıtlı olan “**Tramvay Ve Otobüs Endişesi**”, 887 noda kayıtlı olan “**Duacının Sırrı**”, 888 noda kayıtlı olan “**‘Sebepli’ Kaytarmak**” *Efendi* ile ilgilidir.

1. 3. 2. 4. İlhamcan

Üzerinde çalıştığımız Özbek fıkralarında sadece 829 noda kayıtlı olan ve bıyığı olmadığı için babası ile birlikte yemek yiyemeyen bir çocuk kimliğiyle gördüğümüz bu kişi, Türkçe’nin Arapça ve Farsça karşısındaki hâkimiyetini- varlığını korumaya çalışan, Çağatayca’nın Kaşgar’dan Kazan’a, Kırım’dan Tebriz ve İstanbul’a kadar yayılmasını sağlayan aristokrat askerlerinden İbrahim Cani olmalıdır (Türkeş, 2012, s. 411).

Bu arada Nasreddin Hoca fıkralarının Anadolu sahasına ait olduğundan hareketle İlhanlı Devleti’ni hatırlatabileceğini (Gürün, 1981, ss: 446-448), yine İbrahim Cani’ye bir bölgenin idaresinin verilmesi dolayısıyla bu adla yaşayageldiğini de unutmamak gerekir.

Masaya bir leğen pilav getirmiş. Annesi küçüğüne yemek ayırıp oğlunun önüne koymuş. İlhamcan gücenerek sormuş:

-Baba geleyim sizlerle yiyeyim.

-Hayır, ay gibi yavrucuğum, sen henüz büyüklerle yemek yiyemezsin. Sakalın bıyığın çıksın o zaman birlikte yersin...

Bir gün İlhamcan bölüştürülen yemeği yiyormuş, kedisi gelip ona “ arkadaş olmak istemiş. İlhamcan kediyi kovmuş.

-Git, senin sakalın bıyığın çıkmış adamlarla ye! – demiş.

1. 3. 2. 5. Han (Şah Han- Şeybani)

Han adıyla metinde geçen kişinin ise Şeybani adıyla Şahi Bey yani Şah Han olduğunu düşünmekteyiz.

Şeybani’yi, Çağatay Hanlığı’nda Yunus Hoca’nın ölümüyle başlayan doğuda küçük oğlu Ahmet’in, batıda ise büyük oğlu Mahmut hüküm sürmekteydi. Nitekim bir müddet doğu taraflarının idaresi kendilerine bırakılan Timurlular Taşkent’i yeniden almaya niyetlenince Mahmut yanına Muhammed Şeybani’yi alır ve Şeybani, Timur oğullarından Buhara ve Semarkand’ı geri alır; bir müddet sonra da Türkistan’ı kendi idaresine veren Mahmut’a saldırdı. Kardeşi Ahmet’in ona yardım edebileceği ihtimali üzerine de Taşkent ve Sayram’ı işgal ederek iki kardeşi ve Mahmut’u öldürttü (Gürün, 1981, s. 569).

Efendinin bir ağaç erken meyve veren kayısı varmış, bir gün baksa ki üç tanesi sararmış. Efendi uzanıp kayısıyı koparıp Hana vermiş. Han Efendiye hediye vermiş. Güz geldiğinde hediye ümidiyle bir sepet ceviz alıp saraya yola koyulmuş yolda bir dostuna rastlamış:

-Merhaba Efendi yolculuk nereye? –diye sormuş.

-Hana ceviz hediye edeceğim.

-Han cevizden hoşlanmaz, incir alıp gidin, -demiş dostu. Efendi yoldan dönüp incir almış. Hanın burnu yapışık olduğu için lakabı incirmiş. Efendinin incir alıp geldiğini görünce sinirlenip:

-Getirdiği şey ile başına vurunuz!

-İncirler ile onun başına vurulurken, Efendi hiç durmadan “dostumun gözünü seveyim Allaha şükür” diyormuş, bunu duyan Han sormuş:

-Peki, niye böyle diyorsun?

Efendi cevap vermiş:

-Ben cevizi hediye olarak getiriyordum, yolda bir dostumla karşılaştım bana: “İncir alıp git” demiş. İyi ki, incir alıp gelmişim, eğer ceviz alıp gelseydim onunla başımı yarardınız demiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 42 numarayla kayıtladığımız “**Dostumla Dolaşmak**”, 17 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Şairler Meliki**”, 43 noda kayıtlı olan “**Bir Ayaklı Kaz**”, 318 noda kayıtlı olan “**Kirlenmiş Taht**”, 327 noda kayıtlı olan “**Eşek Eşeği Görünce Bağırır**”, 819 noda kayıtlı olan “**Yaşlı Kız**” adlı fıkralar *Han* ile ilgilidir.

I. 3. 2. 6. Emir Timur

Halk arasında Timurleng adıyla bilinen Emir Timur 1336 yılında, 12 hayvanlı Türk takvimine göre sıçan yılında doğmuştur. Babası Türkleşmiş Moğolardan Barlas Oymak Beyi Emir Turagay amcası Hacı Barlas, annesi ise Tekina Hatundur. Tuğluk Timur’a biat edip onun oğlu İlyas Hoca’nın maiyetine girişiyle başlayan süreç onun aksak kalmasıyla bitince Cengiz soyundan gelen Gazan (Kazan) Han kızı ile evlenip ve Belh ile Keş şehirlerini hâkimiyeti altına alır. Ancak çoğunun olmaması ona taht imkânı vermez ise de “bek”, “köregan”, “sahipkıran” ve nihayet “kutbeddin” unvanını alarak 34 yaşında tahta geçmiştir.

Timur Devleti’nin kuruluşu da bu tarihle başlayıp Cengiz soyunun yaşadığı toprakların doğusu ile batısı arasında ekonomik, kültürel, siyasi birliği yeniden kuran tarihte ilk defa bu kadar büyük bir coğrafyayı içine alan Türk devletini kurandır. Tahtta kaldığı 35 yıllık süreyi hep toprakları genişletmek, Türk birliğini sağlamak uğruna geçirmiş; Çin’den Avrupa’nın ortasına kadar olan bölgede tek hâkim durumuna gelmiştir. Çağatay edebiyatında onun zamanında bir çeşit Timur rönesansı yaşanmış, güzel sanatlar ve bilimsel çalışmalar onunla başlayıp oğulları ile devam etmiştir (Türkeş, 2012, ss: 427-431; Gürün, 1981, ss: 574-583).

Efendi Emir Timur ile ava çıkmış. Emir bir geyiği tam vuracakken ıskalamış. Çok iyi avcıyım diye övünen Emir Efendinin önünde bu durumdan utanıp, kendini aklamaya başlamış:

-Bak, Efendi, av çok kurnaz bir geyik imiş, benim okumdan kurtulup gitti.

Efendi Timur'u teselli edip:

-Eğer geyiğin yerine yüz adam olsaydı ıskalamaz vururdunuz, hem geyik de av mı? Demiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 10 numarayla kayıtladığımız “**Geyik de Av Mı?**”, 5 noda kayıtlı olan “**Muçal**”, 6 noda kayıtlı olan “**Köpek İle Adam**”, 11 noda kayıtlı olan “**Minareler Ormanı**”, 18 noda kayıtlı olan “**Molla Eşek**”, 33 noda kayıtlı olan “**Timur’un Kıymeti**”, 34 noda kayıtlı olan “**Yerin Göbek Deliği**”, 35 noda kayıtlı olan “**Söz**”, 36 noda kayıtlı olan “**Ölmeyen Bizim Canımız**”, 38 noda kayıtlı olan “**Ya Timur Ölür Ya Eşek**”, 46 noda kayıtlı olan “**Efendi İle Timur**”, 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**”, 49 noda kayıtlı olan “**Zalim Olan Biziz**”, 56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Fili**”, 69 noda kayıtlı olan “**Efendinin Rumlara Cevabı**”, 70 noda kayıtlı olan “**Padişah ve Eşek**”, 71 noda kayıtlı olan “**Sözünün İtibarı Olmayan**”, 72 noda kayıtlı olan “**Timur’un Yeri**”, 73 noda kayıtlı olan “**Timur’un Seyahati**”, 79 noda kayıtlı olan “**Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır**”, 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**”, 81 noda kayıtlı olan “**Sonra Fırsat Verilmedi**”, 83 noda kayıtlı olan “**Veciz Cevap**”, 84 noda kayıtlı olan “**Mezhebi – Aksak Timur**”, 87 noda kayıtlı olan “**Tavşan Kaçtı**”, 89 noda kayıtlı olan “**Deli Olacağım Gün**”, 90 noda kayıtlı olan “**Sineklerin Padişahı**”, 92 noda kayıtlı olan “**Tören Yemeğinde Geliriz**”, 96 noda kayıtlı olan “**Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?**”, 103 noda kayıtlı olan “**17999 Âlem Padişahı**”, 104 noda kayıtlı olan “**Efendi-Ressam**”, 107 noda kayıtlı olan “**Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?**”, 131 noda kayıtlı olan “**Yetişemezseniz Siz De İnin**”, 140 noda kayıtlı olan “**Para- Bana**” adlı fıkralar *Timur* ile ilgilidir.

I. 3. 2. 7. Abbasi Halifesi

Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken, ona sormuş:

-Abbasi halifelerinin “Muktedir-billah”, “Mütevekkil-Allah”, “Mü’tesin-billah” diye lakapları var imiş, bana nasıl lakap münasip olur?

-Ey sahibimiz, hiç şüphesiz size “Na’uzen-billah”, diye lakap koyulsa olur, – demiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**”, 138 noda kayıtlı olan “**Övünen Halife**” adlı fıkralar *Abbasi Halifesi* ile ilgilidir.

I. 3. 2. 8. Abdüllatif

Abdüllatif mağazadan yeni bir palto almış. Eve gelince bakmış ki palto uzun.

-Zarifehan işte bunun eteğinden dört parmak kısaltıp verin demiş eşine.

-Kolay, yaparız da biraz önce size kesip dikmemiş miydiniz?

-Sabahleyin giyip gideceğim de olmazsa sen yapiver kardeşim.

-Şimdi ders hazırlamam gerek. Yarın güzellikle yapar veririm ağabey, demiş Hâlime.

Abdüllatif kardeşini razı ederek kaynanasına müracaat etmiş.

- Çocuğum, gece gözüm görmez? Yarın rahatça yapip vereyim demiş, yaşlı.

Abdülatafin dili tama demiş ama o mutsuz olup, yatağına girmiş.

-Zarifehan erimi üzgün gönderdim yatmağa biraz uykusuz kalsam ne olur zaten dört parmak kesip düzeltereğim deyip kesip düzeltmiş.

Hâlime de dersimi yarın da yapardım ağabeyimi incittim deyip o da paltoyu dört parmak kısaltmış.

Bir vakit kaynana da çıkıp gelmiş ve paltoyu aynı damadının söylediği gibi yaptı.

Sabah Zarifehan eşine iyi görünmek için paltonun kesilen kısmını gösterip.

-İşte dediğinizi yaptım.

O vakit Hâlime ile kaynana da gelmiş. Onların kolunda da kesilen kısımlar varmış bunları gören Abdüllatif'in gözleri yerinden çıkmış. Paltoyu giyince anlamış ki palto dizinden biraz üstte:

-Bunun paltosu kaldı mı şimdi?

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 826 numarayla kayıtladığımız "**Bunun Paltosu Kaldı Mı?**" adlı fıkra *Abdüllatif*' ile ilgilidir.

I. 4. Geleneksel Hayatla İlgili Fıkralar

Sözlü ürünler anlatıldığı ortamın olumlu olumsuz yönlerini de ortaya koyan olayın nasıl gerçekleştiğini ve algılandığını büyük bir resim halinde karşımıza çıkarma konusunda yazılı edebiyatın ürünleri kadar söz ve hak sahibidir. Bazen eski ile yenin karşılaştırılması bazen olayın oluş sırasındaki aksaklıklar-eksiklikler bazen de olayın merkezindeki kişilere dikkat çekilerek onların ağzından topluma yön ve düzen vermeye uğraşır. Söz konusu vak'anın merkezinde yer alan kişilerin ya da olayların sık sık değişmesinin, toplumun değer yargılarının da değiştiğini de göstermesi açısından son derece dikkate değer.

Özellikle fıkralarımız sosyal hayatın hemen her kurumunu (aile, eğitim, din, hukuk vb) her sahasını kendisine konu edinmiş sosyal kurallara uymayan kişi, durum, tutum ve davranışları yermekten geri durmamıştır. Bazen bu yerginin yerini "olayların tasviri" yoluyla dinleyiciye aktarılması alır ki bu da fıkralardaki gülme yollarını ortaya koyan durumlardan bir tanesidir. Ancak mizahı sağlayan unsurlar konusu XIII. Bölümünde inceleneceğinden bu husus üzerinde çok şey söylemek istemiyoruz.

I. 4. 1. Düğün

Türklerde düğün adetleri tanrılar ve ruhlar bağlamında "alt" ve "üst" ün, sosyal düzende ise "sağ" ile "sol" un birbirine eşitliğinin bozulmasıyla ortaya çıkmıştır. En güzel örneğini Dede Korkut'taki "Kazan'ın Evinin Yağmalandığı Boy"unda gördüğümüz üzere (Ergin, 2014, ss: 95-115) başlarda tanrılar ve ruhlar arasında eşitsizlik söz konusu değildi ne zaman ki sosyal alanda "potlaç-yağma" denilen Kazan Han'ın yılda bir kere toy verip otağına doldurduğu altın, gümüş, hayvan, eşya vb. nin

halk tarafından sabahtan akşama kadar yağmalanmasını istediği adet ortaya çıkmış; düğün adetlerinde de sağ ile solun temsili olan “erkek ile kadın” ın birbirine eşitsizliği söz konusu olmuştur. Böylece erkek tarafı kız tarafına üstün gelmiş; bu üstünlük sosyal alanda hükümdar ile tebaa tanrılar ve ruhlar bağlamında ise Göktanrı ve diğer tanrılar arasında söz konusu olmuştur (Göklap, 1974, ss: 85-71).

Efendi düğün yapmış. Vali, kadı, medrese hocası ve imam gibi makam sahibi olanları çağırması için adam göndermiş. Onlar gelinceye kadar serilmiş kilimlerin hepsine tutkal sürmüştü.

Şehrin zenginleri ziyafetten sonra, yemek duasını okuyup kalkmaya çalışmışlar ancak, onların kıyafetine yapışmış olan kilimler de yerinden kalkmış. Bunu gören Efendi feryat edip, şöyle demiş:

-Ey ahali! Bu hırsızlardan bıktım!!

Onun sesine mahalle toplanmış sormuşlar:

-Ne oldu? Nerede hırsız?

Efendi zenginleri gösterip, ağlayarak:

-İşte hırsızlar. Düğün yapıp aş-ekmek verdim, makamına uygun hediyeler versem de bu alçaklar razı olmayıp bir de yorgan döşek, aba, kilimlerimi alıp götürüyorlar.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 76 numarayla kaydettiğimiz “**Düğündeki Olay**”, 331 noda kayıtlı olan “**Dürüstçe Adamlar**”, 342 noda kayıtlı olan “**Ye Cübbem**”, 343 noda kayıtlı olan “**Susayan Cep**”, 380 noda kayıtlı olan “**Kundura**”, 458 noda kayıtlı olan “**Canan**”, 490 noda kayıtlı olan “**Yemek Yiyenler Girsin**”, 582 noda kayıtlı olan “**Elleri Değmedi**” adlı fıkralarda *Düğün* konu edilmiştir.

I.4. 2. Şölen

Bilindiği üzere Türklerde ilk başlarda üç büyük dinî tören vardı: Şölen (şeylan), yağ ve sığır (av) ayinleri. Bunlardan şölen büyük zaferlerden, avlardan, sonra

tertiplenen kesilen kurbanda mabudu yani ilahı da iştirak ettiren bir tören niteliğindedir. Şeylan mabuda yani ilah-tanrıya tapınmak için düzenlenir; avlar, zaferler buna bir sebep olarak görülürdü (Köprülü, 1989, ss: 72-73).

İlk örneklerini Moğollarda, Oğuzlarda ve Timurîlerde gördüğümüz, Anadolu Selçukluları ve Osmanlılarda da devam ettiğini bildiğimiz şölenlerde her boy belli bir yere oturur, kesilen kurbandan da her zaman aynı payı (sögük) alırdı. Oğuzlardaki devlet teşkilatını da ortaya koyan (İnan, 1968, ss: 241-254) bu durumun Osmanlı İmparatorluğu zamanında divan düzenini de beraberinde getirmesi kaçınılmazdı. Bu toplantılarda önceleri şamanlar giderek ozanlar dinî kahramanlık destanları söylerler; şölenlerin ritüel özelliklerini ortaya koyarlardı (Köprülü, 1989, ss: 73-85).

Padişah bir gün çok büyük bir ziyafet vermiş. Efendi de o ziyafette imiş ve yanındaki kişi ile koyu bir sohbe dalmış. Padişah da onu incitmek için ona laf sokmaya çalışmış:

-Kim bilir ne yalanlar anlatıyorsun.

-Ne yapayım şahım. Söz bu söylenmezse olmaz. Dostuma sizin ne kadar adil bir insan olduğunuzu anlatıyor idim.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 117 numarayla kaydettiğimiz “**Efendinin İtirafı**”, 123 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Vali**”, 126 noda kayıtlı olan “**En İyi Yemek**”, 273 noda kayıtlı olan “**Ayağım Ağrıyordu**”, 274 noda kayıtlı olan “**Eyvah, Evim Yanıyor!**”, 293 noda kayıtlı olan “**Gecede İki Defa Kalkıyorum**”, 300 noda kayıtlı olan “**Şeytan Dermanını Verir**” adlı fıkralarda *Şölen* konu edilmiştir.

I. 4. 3. Ölüm

Düşünen insan taş devrinden beri hayat ve ölüm sınırlarını öğrenmeğe ve anlamağa çalışmıştır. Büyük filozofların üzerinde uzun yıllar tartıştıkları bu kavramları iptidai kavimler halletmişlerdir. Çünkü onların belleğinde boşluk bırakacak her kavram ürpertiye sebep olmaktadır. Hayat veren “nesne” anlamına gelen tın, rüzgâr ve esinti kelimeleriyle hayatı anlatmağa çalışmışlardır. Ölüm ise bu tının bedeni terk etmesi olarak düşünülmüştür. (İnan, 1995, s. 176)

Eski Türkler can ve ruh mefhumunu genel olarak tın (yani nefes) kelimesiyle ifade etmişlerdir. Doğu Türklerinde bu kelime hala nefes ve can manasında kullanılmaktadır. Batı Türklerinde ise bu kelime ancak “dinlenmek” kelimesinde kalmıştır. Çağdaş Şamanist Türk boylarından Yakutlar ruh-can mefhumunu tın, kut ve sür kelimeleriyle izah etmişler tının vücuttan çıkması durumunda ölümün gerçekleşeceğini ancak kutun ayrılması durumunda şansın insanı terk edeceğine inanmışlardır. İslam öncesinden beri ölümden sonraki yaşama inanan Türkler, ölümü bir geçiş olarak kabul etmişler ve diğer geçiş ritüellerinde olduğu gibi ölümlerde de bu ritüelleri gerçekleştirmişlerdir. Gök-Türklerin defin töreni hakkında Çin kaynakları daha tafsilatlı bilgiler vermektedir. Tan sülalesi tarihi VI. Yüzyılda Gök-Türlerin defin merasimini şöyle anlatmaktadır: Ölüyü çadıra koyarlar. Oğulları, torunları, erkek-kadın başka akrabası atlar ve koyunlar keserler ve çadırın önüne sererler. Ölü bulunan çadırın önünde at üzerinde yedi defa dönerler. Kapının önünde bıçakla yüzlerini kesip ağlarlar. Yüzlerinden kan ve yaş akıtarak bu töreni yedi defa tekrar ederlerdi. (İnan, 1995, ss: 178-185)

Efendi öbür dünyada nelerin konuşulduğunu bilmek için açık bir mezara girip yatmış. Birden onun kulağına güldür güldür sesler gelmiş. Efendi: “Münker-nekir geliyor” diye düşünmüş, kabirden çıkıp kaçmaya başlamış birkaç tane at ve deveyle gelen tüccarların önüne çıkmış. Atlar korkmuş ve bazıları attan düşmüş.

-Kimsin, -demiş tüccarlardan biri.

-Ölüyüm demiş Efendi

-Ölü olsan mezarda yatarsın neden dolaşıyorsun ortalıkta?

Tüccarlar Efendiyi tutup bir hayli dövmüşler. Efendiyi o halde gören karısı ona sormuş:

-Nerede idiniz?

-Öbür dünyaya gittim

-O dünyada ne soruyorlar?

-Tüccarların atlarını korkutmasan hiçbir şey sormuyorlar demiş Efendi...,

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 210 numarayla kayıtladığımız “**Öbür Dünyada Nasıl Söz**”, 222 noda kayıtlı olan “**Vasiyet**”, 257 noda kayıtlı olan “**Nasıng Var Mı?**”, 299 noda kayıtlı olan “**Ölünün Düğünü**”, 340 noda kayıtlı olan “**İnanmazsanınız Ölüye Sorun**”, 372 noda kayıtlı olan “**Efendi Doğduğunda Öldü Deyin**”, 419 noda kayıtlı olan “**İçinde Olmasın Yeter**”, 510 noda kayıtlı olan “**Ceset**”, ; 535 noda kayıtlı olan “**Cenaze Namazına Mı Gidiyorsun?**”, 696 noda kayıtlı olan “**Azrail’i Aldatmanın Yolu**”, 725 noda kayıtlı olan “**Arabanı Gökyüzüne Ver**” adlı fıkralarda *Ölüm* konu edilmiştir.

I. 4. 4. Misafirperverlik

Tarih boyunca Türkler, misafire ve misafirliğe verdikleri önem ile tanınmışlardır. Dünyada sadece Türklerde "misafir odası" (bugün salon deniliyor) terim ve kavramının olması bile bu düşüncemizi doğrular niteliktedir.

Türklerde misafirperverlik, bir insanlık ve ahlak sorunu olarak ele alınmıştır. Kabile hayatlarından itibaren bu bağlamdaki geleneklerini bu yönde geliştiren Türklerde misafir, o evin uğurudur. Çünkü misafir kismetiyile gelir. İlk zamanlardan itibaren başta Kırgız ve Kazak Türkleri olmak üzere hemen her vesile ile doğum, ölüm, av vb. çadırların bir kısmı misafirler için ayrılmıştır. Hatta söz konusu Türk boylarında "konuk aşısı, konuk yatağı misafirindir, vermeyenden zorla alınır" diye bir anlayış bile bulunmaktadır. Yakut Türklerindeki konukların ev sahibinden yemek ve yatak isteme hakkı bulunduğu düşüncesi de aynı durumu yansıtan kurallardandır. Bu nedenle konuk evi, konuk aşısı, konuk yatağı düşüncesi ve terimlerinin Türklerin tarih sahnesine çıktığından itibaren var olduğunu düşünmek yanlış değildir (İnan, 1998, ss: 281-291).

XXI. yy.da bile yaşamaya devam eden bu durumun en güzel örneğini Dede Korkut'un başındaki bölümde görmekteyiz. Nitekim adı bilinmeyen yazara göre o dönemde kadınlar dört grupta değerlendirilir: "Karılar dört dürlüdür. Birisi solduran sopdur. Birisi tolduran topdur. Birisi ivün tayağıdır. Birisi niçe söylesen bayağıdır. Ozan ivün tayağı oldur ki yazıdan yabandan ive bir konuk gelse, er adam ivde olmasa ol

anı yidürür, içürür, ağırlar, azizler, gönderür. Ol Âyişe Fatıma soyıdur hanum. Anun bebeklerü yetsün. Ocaguna bunçlayın avrat gelsün..." (Ergin, 1994, s.76).

Bu konuyla ilgili 9. Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel ile ilgili bir anıyı da buradan nakletmek istiyoruz: Cumhurbaşkanlığı döneminde Demirel, Orta Asya Türk cumhuriyetlerinden birine konuk olur. Söz konusu Türk cumhuriyetinin cumhurbaşkanı Demirel'e verdiği yemekte misafir için kesilen hayvanın başını ikram eder. Tabaktaki baş, misafire verilen değer en üst seviyesini ifade etmektedir. Ev sahibi ve misafir cumhurbaşkanları töreye göre gözlerini dilini ve beynini birlikte yiyeceklerdir. Ancak Demirel, kelle sevmediğinden bu işten zekâsıyla kurtulmayı başarır. Cumhurbaşkanımız ev sahibine "Eşim buraya gelirken bana hayvanın kafasını ikram edeceğinizi ancak onu Türkiye'ye getirip birlikte yemek istediğini" belirtir. Ev sahibi cumhurbaşkanının bu durumda yapacağı şey Demirel'in isteğine saygı göstermektir.

Anlattığımız bu duruma bir başka örneği ise Oğuzların devlet teşkilatında görüyoruz. Buna göre gerek hükümdarın, eşinin ve beylerin oturma düzeni gerekse toylarda kesilen hayvandan alınacak payların bu düzene göre tespit edilmesi son derece dikkat çekicidir (İnan, 1998, ss: 241-254).

Dünden bugüne Türklere misafir, misafirperverlik konusunda "misafir odası, yatağı, çarşafı, yorganı, yemeği, minderi, havlusu", "misafir gibi oturmak", "misafir gibi davranmak", "misafir kısmetiyle gelir", "misafire izzet-ikram", "misafir dokuz nasiple gelir; birini yer, sekizini bırakıp gider", gibi terim, deyim ve atasözlerinin yanı sıra son dönemde oluştuğunu bildiğimiz "misafir umduğunu değil bulduğunu yer", "misafir misafiri istemez, ev sahibi hiç birini istemez", konuklama (misafir etme), konaklama (bir yerde misafir kalma) ve konuk evi "saçak altı kurudur, misafirin yoludur" gibi terim ve atasözlerinin de vb. sözlerin hala yaşadığını belirttikten sonra Türk misafirperverliğinin bizi diğer milletlerden ayıran en belirgin özelliklerden biri olduğunu söyleyebiliriz (Daha geniş bilgi için bkz. Bahaeddin Ögel, Türk Kültürünün Gelişme Çağları, 315-318)

Efendi şehre gidip bir kişiye misafir olmuş. Evin çatısı emanet duruyor, duvarları ise dökülmeye başlamıştı. Efendi ev sahiplerini çağırıp rica etmiş.

-Evinizin çatısı, duvarları emanet gibi duruyor, yatmaya korkuyorum usta çağırıp duvarları tamir ettirseniz.

-Korkmayın demiş ev sahibi. Allah istemedikçe yıkılmaz.

-Yıkılmamasına emir veren Allah yıkılmasına da emir verir diye korkuyorum.
Demiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 239 numarayla kayıtladığımız “**Allahın Emri**”, 261 noda kayıtlı olan “**Oğlumun Adı Farz**”, 349 noda kayıtlı olan “**Yuvarlak Ekmek**”, 369 noda kayıtlı olan “**Misafir**”, 371 noda kayıtlı olan “**Azizler**”, 377 noda kayıtlı olan “**Ters At**” 382 noda kayıtlı olan “**Diğer Kapıdan**”, 412 noda kayıtlı olan “**Söz Bir Tane**” 539 noda kayıtlı olan “**Avanak**”; 593 noda kayıtlı olan “**Yağlı Ekmek Yapayım**” 605 noda kayıtlı olan “**Karıştırma**” 647 noda kayıtlı olan “**Bizim Eller**”, 664 noda kayıtlı olan “**Bismillah Demeseniz De Yemek Çok**” 675 noda kayıtlı olan “**İyi Güzel**”, 676 noda kayıtlı olan “**Can Önce Ayaktan Çıkar**”, 681 noda kayıtlı olan “**Öğretmenimiz Akar – Biz Akarız**”, 688 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Şeyh**”, 752 noda kayıtlı olan “**Yalan Ve Yalancılık**”, 815 noda kayıtlı olan “**Secde Edip Gönderse Var Mı?**”, 827 noda kayıtlı olan “**Pathcanın Hizmetçisi Değilim**” adlı fıkralarda *Misafirperverlik* konu edilmiştir.

I. 5. Sosyal İlişkilerle İlgili Fıkralar

I. 5. 1. Komşuluk İlişkileri

Yerleşik hayatla birlikte akrabalık bağlarının yanı sıra komşuluk ilişkileri de görülmeye başlanmış; Türkler akrabalarına gösterdikleri ilgi ve özeni komşularına da göstermekte tereddüt etmemişlerdir. Bu bağlamda “Komşu komşunun külülen muhtaçtır”, “Komşu hakkı”, “Koşuda pişer bize de düşer” gibi deyim ve atasözlerimizi hatırlatmakta yarar görüyoruz.

Bir gün Efendi sokakta gidiyormuş, bir çocuk ona kesek atmış. Kesek hızla gelip onun alınına değmiş. Canı yanmasına rağmen, çocuğu azarlamayıp, övmeye başlamış:

– İyi nişancı çocukmuşsun, babana teşekkür ederim, demiş ve cebinden küçük bir demir parçası çıkarıp vermiş, çocuğum ben fakir adamım, az verdim, üzülmeysin. Şimdi, şu taraftan gelmekte olan atlıyı görüyor musun, çok zengin kişi, ona büyükçe bir taş ile iyice vurursan, çok para verir. Demiş.

Efendi çocuğu böyle öğütleyip kendisi de sokağın bir köşesine geçip beklemeye başlamış. Atla gelen kişi kadıymış. Efendi kadıyı hiç sevmezmiş. Çocuk eline kerpiç alıp, atlıyı beklemiş. Yakınlaşınca, kerpici fırlatmış. Kerpiç sarığı uçurmuş, at korkup, kadıyı yere düşürmüş. Başı yarılan kadı ayrılmış. Kısa sürede insanlar toplanıp, kadıyı sokağın bir köşesine yatırmışlar. Yaralı bir süre sonra kendine gelip, güç bela “su” demiş. Nefesini düzgünce alınca, çocuğun babasını buldurup, soruşturmaya başlamış.

-Kusura bakmayın, oğlumun böyle bir huyu yoktu. Bilemedim, haylaz nerden öğrendiyse bunu?! – demiş babası.

Çocuğu da buldurup, soruşturmuş, o Efendi ile olan olayı anlatmış. Bunu işitince kadının gözü çıkacaktı.

-Hah evin yansın Efendi, sonunda intikamını aldın demiş kadı.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 85 numarayla kayıtladığımız “**Öcünü Aldı**”, 98 noda kayıtlı olan “**At Pazarlığı**”, 122 noda kayıtlı olan “**Efendinin Değeri**”, 124 noda kayıtlı olan “**Efendinin Cübbesi**”, 176 noda kayıtlı olan “**Kazıyıp Yiyin**”, 183 noda kayıtlı olan “**Sıcak Can**”, 188 noda kayıtlı olan “**Acayip Tavşan**”, 191 noda kayıtlı olan “**Efendinin Şahitliği**”, 251 noda kayıtlı olan “**Zengin İle Efendi**”, 262 noda kayıtlı olan “**Avlunun Fazileti**”, 268 noda kayıtlı olan “**Yas Tutmuş Cıvıvlar**”, 270 noda kayıtlı olan “**Layık Öğüt**”, 320 noda kayıtlı olan “**Eğer Ahmak Olsa**”, 326 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Dilenci**”, 359 noda kayıtlı olan “**Alıp Kaçtığım Gün**”, 360 noda kayıtlı olan “**Su, Başından Bulanır**”, 361 noda kayıtlı olan “**Kendi Faydasını Bilmeyen Hayvan**”, 373 noda kayıtlı olan “**Hırsızlığa Girdim Diyecek Olmasa**”, 375 noda kayıtlı olan “**Kötü Çeşme**”, 378 noda kayıtlı olan “**Sahipsiz At Olmalı**”, 383 noda kayıtlı olan “**Sonu Hayırlı Olsun**”, 385 noda kayıtlı olan “**Ceviz Yeme**”, 388 noda kayıtlı olan “**Köle Pazarı**”, 396 noda kayıtlı olan “**Şeytan Ve**

Külhanbeyi", 398 noda kayıtlı olan "**Dünyanın Genişliği**", 399 noda kayıtlı olan "**Bakmaya Yakışır**", 401 noda kayıtlı olan "**Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri**", 402 noda kayıtlı olan "**Kendinden Görsün**", 403 noda kayıtlı olan "**Efendi ve Pehlivan**", 407 noda kayıtlı olan "**At**" 414 noda kayıtlı olan "**Derisini Yüzüp Rezil Ederim**", 415 noda kayıtlı olan "**Doğru Şekli**", 416 noda kayıtlı olan "**Allah Versin**", 423 noda kayıtlı olan "**Deve Miydi?**", 425 noda kayıtlı olan "**Kendini Aldatıp Gitti**", 437 noda kayıtlı olan "**Kendine Mukayyet Ol**", 442 noda kayıtlı olan "**Misafir**", 447 noda kayıtlı olan "**Damdan Atın Da Görün**", 448 noda kayıtlı olan "**Kırk Yıllık Sirke**", 471 noda kayıtlı olan "**Bu Kadar Peşinden Gidemem**", 472 noda kayıtlı olan "**Şimdi Bir Ukdem Yok**", 475 noda kayıtlı olan "**Gençliğimde De Razi Değilim**", 504 noda kayıtlı olan "**Hamile Kazan**", 505 noda kayıtlı olan "**Günahkâr Öküz**", 560 noda kayıtlı olan "**Tarlana Götür**", 580 noda kayıtlı olan "**Bu Da Arkadaş Mı?**", 604 noda kayıtlı olan "**Para**", 615 noda kayıtlı olan "**Efendi Bir Gün Hamama İnmiş**", 616 noda kayıtlı olan "**Kaybolan Yüzük**", 662 noda kayıtlı olan "**Yardım Karşılıklı Olur**", 663 noda kayıtlı olan "**Seni Medresede Okutmayacaksa**" en, 665 noda kayıtlı olan "**Boş Ceviz**", 666 noda kayıtlı olan "**Kara Bulut**", 672 noda kayıtlı olan "**Demir Yiyen Fare**", 683 noda kayıtlı olan "**Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksın?**", 693 noda kayıtlı olan "**Nasip**", 699 noda kayıtlı olan "**Şükredin**", 702 noda kayıtlı olan "**Bu Ağız Değilse Ne?**", 741 noda kayıtlı olan "**Kötü Şarkı**", 745 noda kayıtlı olan "**Efendi Düzeldi**" 762 noda kayıtlı olan "**İşaret**", 763 noda kayıtlı olan "**Baba Ve Oğul' un Karşılaşması**", 764 noda kayıtlı olan "**Ayağımızı Buldunuz Mu?**", 774 noda kayıtlı olan "**Bahane**", 799 noda kayıtlı olan "**Baltanın Kını**", 808 noda kayıtlı olan "**Hayvan Da Hayvan**", 811 noda kayıtlı olan "**Değer**", 812 noda kayıtlı olan "**Deve Kapıdan Sığmadı**", 814 noda kayıtlı olan "**Katıra Sor**" adlı fıkralarda *Komşuluk İlişkileri* konu edilmiştir.

I. 5. 2. Aile İçi İlişkiler

X. Bölümde daha geniş inceleneceği üzere Türklerde ailenin kutsallığı nedeniyle düğün aşaması, çeşitli pratiklerle zenginleştirilmiş, bu pratikler adetin yaygın olduğu bölgeye göre farklı uygulamalara sahip olmakta gecikmemiştir.

Efendi inek satın almış. Eşi sığırı sağarken süte sinek düşmüş. Efendi sineği iki parmağı ile koruyup almış. Kanadı ile ayağını yalayıp kovmuş.

-Efendim bu kadar da cimri olmasanız! Demiş eşi.

-Cimrilikten kendimi düşündüğüm yok, hatun! Cevabını vermiş Efendi. Sineğe acıdım. öyle kadı olsaydım sinek elime düştüğünde yerdim!

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 187 numarayla kayıtladığımız “**Sineğe Acıdım**”, 324 noda kayıtlı olan “**Asabilik**”, 328 noda kayıtlı olan “**Gül Takmak**”, 337 noda kayıtlı olan “**Yaşlıysa Da Dökülmez**”, 348 noda kayıtlı olan “**Görüşemezsek Hoşçakalım**”, 355 noda kayıtlı olan “**İstekli Kurtlar**”, 370 noda kayıtlı olan “**Soruya Yakışan Cevap**”, 376 noda kayıtlı olan “**Bahtsız Koca**”, 379 noda kayıtlı olan “**Güzel Yüz Ve Ekmek**”, 386 noda kayıtlı olan “**Mantı**”, 387 noda kayıtlı olan “**Paralı Yemek**”, 389 noda kayıtlı olan “**Adaletli Hüküm**”, 390 noda kayıtlı olan “**Gırvoydı**”, 393 noda kayıtlı olan “**Bin Lanet**”, 394 noda kayıtlı olan “**Komşunun Kızı**”, 395 noda kayıtlı olan “**Bembeyaz Sakalım İle**”, 397 noda kayıtlı olan “**Sağlıklı Geçen Gün**”, 405 noda kayıtlı olan “**Ayıp Kendimde**”, 411 noda kayıtlı olan “**Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın**”, 417 noda kayıtlı olan “**Ölçülü Davranmak Şart**”, 432 noda kayıtlı olan “**Doğru Hesap**”, 438 noda kayıtlı olan “**Melamet**”, 439 noda kayıtlı olan “**Somya Darlaştı**”, 441 noda kayıtlı olan “**Ağabey-Kardeş**”, 455 noda kayıtlı olan “**Ölü**”, 468 noda kayıtlı olan “**Niye Ağlıyorsun?**”, 498 noda kayıtlı olan “**Erkeğe Benzedim Mi?**”, 499 noda kayıtlı olan “**Hayır**” n, 500 noda kayıtlı olan “**Dar Kavuk**”, 502 noda kayıtlı olan “**Oğlumun Babası**”, 506 noda kayıtlı olan “**Kavganın Sebebi**”, 514 noda kayıtlı olan “**Gönlüm Kırıldı**”, 522 noda kayıtlı olan “**Çapa İle Testiyi Hırsız Alıp Gitti**”, 540 noda kayıtlı olan “**Bahane**”, 543 noda kayıtlı olan “**Babasının Çocuğu**”, 544 noda kayıtlı olan “**Dertleştım**”, 545 noda kayıtlı olan “**Hala Geç Değil**”, 546 noda kayıtlı olan “**Yetişme Kuralı**”, 549 noda kayıtlı olan “**Sıpacık**”, 551 noda kayıtlı olan “**Çuval Değirmenin Hakkı**”, 552 noda kayıtlı olan “**Et ve Balta**”, 553 noda kayıtlı olan “**Kim Sağ, Kim Hasta**”, 556 noda kayıtlı olan “**Aklım Başıma Geldi**”, 559 noda kayıtlı olan “**Süzme**”, 561 noda kayıtlı olan “**Evet, Korkusuzmuşsun!**”, 565 noda kayıtlı olan “**Rüya**”, 568 noda kayıtlı olan “**Mısır Unu Ekmeği**”, 575 noda kayıtlı olan “**Ne Kadar Yol Gittik?**”, 576 noda kayıtlı olan

“Avare Olmayın”, 594 noda kayıtlı olan “Bilmece”, 595 noda kayıtlı olan “Soğuk Yemek”, 600 noda kayıtlı olan “Hile”, 602 noda kayıtlı olan “Efendi Tembel”, 603 noda kayıtlı olan “Beceriksiz”, 609 noda kayıtlı olan “Âdem Atadan Kalan Sığırlar”, 610 noda kayıtlı olan “Lamba Yağı”, 611 noda kayıtlı olan “Onun Kendisi Yeter”, 614 noda kayıtlı olan “Rüyaya Giren Tatlı”, 619 noda kayıtlı olan “Kedi Nerede?”, 629 noda kayıtlı olan “Kuru Üzüm Olmasa Neyi Vereceğim”, 632 noda kayıtlı olan “Ekmek Yapma Günü”, 634 noda kayıtlı olan “Ölmesen”, 637 noda kayıtlı olan “Beni Teyzem Doğurmuş”, 638 noda kayıtlı olan “Aman, Hangi Birini Alacağım”, 639 noda kayıtlı olan “Kirli Karga”, 640 noda kayıtlı olan “Helak Ettin Ya”, 641 noda kayıtlı olan “Okuma”, 642 noda kayıtlı olan “Hayatımda Geçip Öterdim”, 643 noda kayıtlı olan “Rahmetli Eşim Söyledi”, 645 noda kayıtlı olan “İsmini Bilip Ne Yapacağım”, 646 noda kayıtlı olan “Efendi Yandı”, 648 noda kayıtlı olan “Karı Koca Muhabbeti”, 656 noda kayıtlı olan “Sen Yüzmeyi Biliyorsun Zaten”, 657 noda kayıtlı olan “İkinci Eş”, 660 noda kayıtlı olan “Efendi ve Şeyh”, 667 noda kayıtlı olan “Efendinin Kızı”, 674 noda kayıtlı olan “Keşkek Yemiş Ağzı Yanmış”, 682 noda kayıtlı olan “Ayıp Atsineği”, 692 noda kayıtlı olan “Allah’a Vermedi, Kendi Yedi...”, 698 noda kayıtlı olan “Gözlüğün Kalitesi”, 713 noda kayıtlı olan “Çağırılmayan Düğüne Girmenin Yolu”, 714 noda kayıtlı olan “Eşin Bir Tane Peki Hanımın?”, 717 noda kayıtlı olan “Kocan Evden Çıktığında Başı Var mıydı?”, 733 noda kayıtlı olan “Efendinin Rüyası”, 734 noda kayıtlı olan “Koyun Eti”, 736 noda kayıtlı olan “İnek Bana Yol Gösterdi”, 737 noda kayıtlı olan “Bohça”, 738 noda kayıtlı olan “Şımarık Kız”, 739 noda kayıtlı olan “Efendinin Nasihati” düzen, 740 noda kayıtlı olan “Çaresiz Koyun”, 742 noda kayıtlı olan “Siz Evde Yoktunuz Ki?”, 743 noda kayıtlı olan “Efendinin Mektubu”, 744 noda kayıtlı olan “Niçin Oğlunu Uyandırdın?”, 747 noda kayıtlı olan “Baykuş”, 754 noda kayıtlı olan “Efendi Kızını Kocaya Verdi”, 773 noda kayıtlı olan “İçime Girme”, 775 noda kayıtlı olan “Dinlenen Tavuk”, 776 noda kayıtlı olan “Sol Tarafı Nereden Bileceğim”, 777 noda kayıtlı olan “İşte, Ben Söylemedim”, 783 noda kayıtlı olan “Tembellik Nasip Ediyorum”, 786 noda kayıtlı olan “Tatlı Diller”, 793 noda kayıtlı olan “Boş Leğende Pilav Oldu”, 798 noda kayıtlı olan “Koyun Da Çıkıverirmiş De”, 801 noda kayıtlı olan “Babana Teşekkür Edersin”, 824 noda kayıtlı olan “Husumet”, 830 noda

kayıtlı olan “**Şu Makine Oldu Ya**”, 838 noda kayıtlı olan “**Karı ve Koca**” fıkralarda *Aile içi İlişkileri* işlenmiştir.

I. 5. 3. Arkadaşlık İlişkileri

Efendinin bir tüccar arkadaşı onun altın yüzüğüne heveslenmiş.

-Efendi, -demiş ben sizi görmeyince çok özlüyorum. Uzak yere gidiyorum, parmağınızdaki yüzüğü verseniz, ben taksam, ne zaman o yüzüğü görsem sizi görmüş gibi olurum.

Efendinin yüzüğü vermeye niyeti yokmuş:

-Can kardeşim, ben de sizi sık sık görmesem özlüyorum. Yüzük bende dursun. Ne zaman yüzüğe gözüm ilişse: “Dostum istemişti vermedim” deyip sizi hatırlasam. Demiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 329 numarayla kayıtladığımız “**Altın Yüzük**”, 332 noda kayıtlı olan “**Bir Tüccar Gördüm**”, 334 noda kayıtlı olan “**Leğen Öldü**”, 335 noda kayıtlı olan “**Kurutana Mükâfat**”, 336 noda kayıtlı olan “**Dayılarını Görüp**”, 351 noda kayıtlı olan “**Vahvahlayanın Çocuğu**” 354 noda kayıtlı olan “**Şarkıcı**”, 356 noda kayıtlı olan “**Arzu**”, 358 noda kayıtlı olan “**Uhde**”, 363 noda kayıtlı olan “**Kötü Kundura**”, 364 noda kayıtlı olan “**Bıçak Ucu**”, 365 noda kayıtlı olan “**Uykumu Aramaya Gidiyorum**”, 366 noda kayıtlı olan “**Dudağı Helal**”, 367 noda kayıtlı olan “**Delik Para**”, 384 noda kayıtlı olan “**Ne Olmuş**”, 392 noda kayıtlı olan “**Beyaz Kum**”, 400 noda kayıtlı olan “**Alkış**”, 404 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin İhtirası**”, 409 noda kayıtlı olan “**Bu Gelişin Doğruysa**”, 410 noda kayıtlı olan “**Beyaz Şeker**”, 413 noda kayıtlı olan “**En Güzel Saz**”, 421 noda kayıtlı olan “**Gitmenin Kılıfı Olmalı**”, 426 noda kayıtlı olan “**Bahaneye İnandın**”, 428 noda kayıtlı olan “**Arzu Etsek De Olmuyor**”, 429 noda kayıtlı olan “**Emanet**”, 431 noda kayıtlı olan “**Erik Yemekte**”, 434 noda kayıtlı olan “**İsminizi Yazıp Gitmişiniz**”, 435 noda kayıtlı olan “**Senin Sözü De Doğru**”, 443 noda kayıtlı olan “**Başıma Yastık Yapacağım**”, 449 noda kayıtlı olan “**Ayağım Ağrıyor**”, 450 noda kayıtlı olan “**Öncekinde Aldınız**”, 452 noda kayıtlı olan “**İnsaf**”, 453 noda kayıtlı olan “**Kalbur**”, 454 noda kayıtlı olan “**Ölü**”, 457 noda kayıtlı olan “**Nas**”, 460 noda kayıtlı olan “**Zehir**”, 461 noda kayıtlı

olan “**Çorba**”, 462 noda kayıtlı olan “**Berber**”, 480 noda kayıtlı olan “**Allah Korumuş**”, 481 noda kayıtlı olan “**Tutup Sahibine Veririm**”, 482 noda kayıtlı olan “**Borçlu**”, 484 noda kayıtlı olan “**Çocukların Duası**”, 486 noda kayıtlı olan “**Deliye Cevap**”, 492 noda kayıtlı olan “**Lezzeti Nasıl**”, 496 noda kayıtlı olan “**Çorbasının Çorbası**”, 497 noda kayıtlı olan “**Haram Olasica**”, 501 noda kayıtlı olan “**Eşeğin Sözü**”, 507 noda kayıtlı olan “**Eşeğim Kabul Etmiyor**”, 508 noda kayıtlı olan “**Akılsız Deve**”, 511 noda kayıtlı olan “**Ceset**”, 515 noda kayıtlı olan “**Laf Sarıktaysa**”, 523 noda kayıtlı olan “**Fakirin Eşyası**”, 524 noda kayıtlı olan “**Sabret**”, 526 noda kayıtlı olan “**Kıymetsiz Takke Gitsin!**”, 530 noda kayıtlı olan “**Dostlar**” 532 noda kayıtlı olan “**Deva**”, 536 noda kayıtlı olan “**Sırık**” 537 noda kayıtlı olan “**Sıpa**” 542 noda kayıtlı olan “**Burun**”, 550 noda kayıtlı olan “**Ters Binip Bırakıverdim**”, 558 noda kayıtlı olan “**Övünen**” 562 noda kayıtlı olan “**Borç**”, 569 noda kayıtlı olan “**Küstah**”, 571 noda kayıtlı olan “**Uyuyorum**”, 572 noda kayıtlı olan “**Övüngenlik**”, 579 noda kayıtlı olan “**Dertleşmek**” 584 noda kayıtlı olan “**Hemen Yemek Yiyesi Gelecektir**” 587 noda kayıtlı olan “**Deden Balık Olurdu**” 591 noda kayıtlı olan “**Torunum Daha Az**”, 601 noda kayıtlı olan “**Kundura Kitabı**” 626 noda kayıtlı olan “**Nöbet Geline Hasta Olamazsın Ya**”, 627 noda kayıtlı olan “**Birbirini Aldatıp Hayat Sürdürüyormuş**” 628 noda kayıtlı olan “**Keşke Tuzlasaydın**” 644 noda kayıtlı olan “**Müzik Çalma “Sanatı”**” 658 noda kayıtlı olan “**Yalan Bulamadığımda**” 661 noda kayıtlı olan “**Hiçbir Şey Kalmayacakmış**” 686 noda kayıtlı olan “**Bizimle Yürürseniz Kazık Yersiniz**” 687 noda kayıtlı olan “**Buraya Da Yetişip Geliyorsun Ya**” 690 noda kayıtlı olan “**Ağzın İki Tane Olduğunda...**” 691 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Patron**” 709 noda kayıtlı olan “**Sarığım Çocuklarla Oynamaya Kaldı**” 711 noda kayıtlı olan “**Bölüşerek Aldığımız**”, 712 noda kayıtlı olan “**Eşeğimle Konuşsan, Kendi Söyler**”, 726 noda kayıtlı olan “**Yalanınca Da Tamamış**”, 731 noda kayıtlı olan “**Efendinin Günahkârlığı**”, 732 noda kayıtlı olan “**Eşekten Borçluyum**”, 749 noda kayıtlı olan “**Efendinin Gücü**”, 750 noda kayıtlı olan “**Atını Dilime Bağla**”, 755 noda kayıtlı olan “**Ben Kısa Cevap Veririm**” 756 noda kayıtlı olan “**Şakayı Bırak, Kendi Ekmeğini Ye!**” 758 noda kayıtlı olan “**Karpuz**” 771 noda kayıtlı olan “**Üç Kuruşluk Tokat**”, 779 noda kayıtlı olan “**Holvaytar**” 781 noda kayıtlı olan “**Eski Kaftanım Yok Da**”, 782 noda kayıtlı olan

“Sen De Başköşeye Çık!”, 788 noda kayıtlı olan “Nargile Yanının Üç Başarısı”, 790 noda kayıtlı olan “Bürokrasinin Sonu” 809 noda kayıtlı olan “İki Hanımın Kulağı Çınlamaz”, 817 noda kayıtlı olan “Efendi Ölürdü”, 831 noda kayıtlı olan “Hayran” 832 noda kayıtlı olan “Yalancı Kaydedici” adlı fıkralarda *Arkadaşlık İlişkileri* konu edilmiştir.

I. 6. Ekonomik Problemler ve İlişkilerle İlgili Fıkralar

I. 6. 1 . Ekonomik Problemler

I. 6. 1. 1. Geçim Sıkıntısı

Efendi geçiminde zorlanıp bir arkadaşına muhtaç olmuş.

-Hiç kimseden menfaat bekleme, doğru Allah’ın kendisinden iste, demiş arkadaş.

Efendi “peki, Allah’ın kendisinden isteyeyim” deyip, kasaptan koyun keseleri alıp gelmiş. Onu iyice temizleyip, adam akıllı şişirip ve güneşte kurutmuş. Sonra oturup bir parça kâğıda mektup yazmaya başlamış: “Ey Allah’ım, bana yüz altın lazım. Dergâhından umutsuz gönderme, parayı gönderiver”, – diye durduğu yeri göstermiş. Mektubu keseye koyup bağlamış ve uçurup göndermiş.

Gökyüzünde uçup gitmekte olan keseyi şehir kalesinde duran nişancılar görüp derhal düşürmüşler. Bir baksalar ki kâğıda mektup yazılmış. Onlardan biri mektubu padişaha götürmüştü. Padişah mektubu okuyunca bunun Efendi’nin işi olduğunu anlamış. “Bakalım ne diyecek, ” diye bile bile yüz altın yerine elli altını bir uşağına verip göndermiş.

-Efendim, siz Allahtan yüz para istemiş miydiniz? – demiş uşak.

-Evet, istemiştım.

-Bağışlayınız, istediğinizden biraz azca verip gönderdi, uşak efendiye parayı vermiş.

Efendi parayı alıp saymış, “Evet, yeterli, elli altını veren Allah kalanını da verir” diye, uşağı göndermiş.

Dindar olan Efendi ertesi güne yine mektup yazıp uçurmuş. Şehir muhafızları o mektubu da vurup düşürmüşler ve padişaha göndermişler. Padişah mektubu okuyup: “Ey Allah’ım, benim durduğum yer sana malum. Durum bu iken, niye kendi kulun ile göndermedin de uşakla gönderdin? Uşakların huyu kendinize ayandır. İşte, yarısını bırakıp, yarısını alıp gelmiş. Şimdi vasıtasız kendime doğrudan gönderiver...”

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 86 numarayla kayıtladığımız “**Yarımını Vurup Kaldı**”, 108 noda kayıtlı olan “**Lafa Hevesliler**”, 142 noda kayıtlı olan “**Gizli Söz**”, 201 noda kayıtlı olan “**Günah Çuvalı**”, 202 noda kayıtlı olan “**Bu Şapkayı Cebrail Giysin**”, 245 noda kayıtlı olan “**Vessemai-Vettariki**”, 289 noda kayıtlı olan “**Mahkemelik**”, 362 noda kayıtlı olan “**Kaz Çorbası**”, 466 noda kayıtlı olan “**Burge Darı**”, 538 noda kayıtlı olan “**Ayağından Kaldırıp At**”, 678 noda kayıtlı olan “**Buraya Da Yetişip Geliyorsun Ya**”, 700 noda kayıtlı olan “**Utancınızı Hoş Görüyorum**”, 727 noda kayıtlı olan “**At Kafasına Örülen Yumak**”, 795 noda kayıtlı olan “**Kazığın Kıymeti**” adlı fıkralarda *Ekonomik Problemler* işlenmiştir.

I. 6. 1. 2. Hırsızlık

Gece Efendi’nin evine eşyalarını götüren iki hırsız girmiş. Bunu işiten hanımı Efendi’yi yavaşça dürtüp:

-Efendi uyanın eve hırsız girdi , - demiş.

Efendi yavaşça fısıldayıp:

-Sessizce yat ben uyanığım sesimizi duyunca, hırsızlar eşyaları götürüp kaçmasınlar. Ben çantadaki altınları düşünüyorum, demiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 86 numarayla kayıtladığımız “**Hırsız Bekçi Vurdu**”, 463 noda kayıtlı olan “**Yelim**”, 469 noda kayıtlı olan “**İsterseniz Samar Yiyin**”, 491 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hırsız**”, 509 noda kayıtlı olan “**Rüzgâr**”, 533 noda kayıtlı olan “**Bir Şey Ver!**”, 548 noda kayıtlı olan “**Bıldırcının Evi Yok**”, 554 noda kayıtlı olan “**Sana Ne?**”, 566 noda kayıtlı olan “**Büyük Kavga**”, 567 noda kayıtlı

olan “**EndiŒe Gelecek Olursa**”, 570 noda kayıtlı olan “**Senden Utandığım İçin...**”, 583 noda kayıtlı olan “**Ayağından Kaldırıp At**”, 607 noda kayıtlı olan “**Hırsızlar Katında**”, 673 noda kayıtlı olan “**İki Lira Daha Verin**”, 703 noda kayıtlı olan “**İki Sefer Geçtim Olmadı**”, 705 noda kayıtlı olan “**Ben Genç Bülbülüm**”, 759 noda kayıtlı olan “**Efendi ve EŒkiyalar**”, 807 noda kayıtlı olan “**Hazineni Bırakıyoruz**”, 820 noda kayıtlı olan “**Para Candan Tatlı**” adlı fıkralarda *Hırsızlık* konusu iŒlenmiŒtir.

I. 6. 1. 3. Cimrilik

Efendi cimri bir zengine yüz altın borlanmıŒ. Zengin Efendiden verdiği parayı hemen istemiŒ bu da Efendiyi zmŒ. Efendi bir zaman sonra kadı grŒp, durumu ona arz etmiŒ.

-Borç aldığında, zengine pay verdiniz mi? Diye - sormuŒ kadı.

-Yok, vermedim.

-Eğer sizi borcunuzdan kurtarsam bana kaç para verirsiniz?

-20 altın.

-Öyleyse, hükmü Œeriata göre yaparız: ben zengini çağırıp, siz ile yzleŒtiririm. Siz sözle cevap vermezsiniz, benim veya zenginin sorularına, “hoŒt” diye cevap veriniz sadece.

Efendi kadının fikrine razı olmuŒ. Kadı, müftü ve diğer yeleri toplayıp, zengin ile Efendiyi çağırıp yzleŒirmiŒ. Efendi kadının öğrettiği gibi, zengin, Œahit ve kadının sorularına “huŒt” diye cevap vermiŒ. Sonunda kadı hükmü okumuŒ:

-Falanca zenginin Molla Nasreddine yapılan yüz altın davası esassız, diye bilinsin, mahkeme cezaları zenginden alsın!

Mahkeme dağılınca, kadı Efendiye sormuŒ:

-Karara razı oldunuz mu, iyi bir karar çıktı mı?

-Pek mutlu oldum teŒekkrler!

-Öyleyse, vaat ettiğiniz yirmi altın verin!

-Huşt, -diye cevap vermiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 86 numarayla kayıtladığımız “**Hoşt**”, 323 noda kayıtlı olan “**Cimrinin Sadakası**”, 346 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Onun Yöneticisi**”, 493 noda kayıtlı olan “**On Kilo Yiyecek**”, 555 noda kayıtlı olan “**Cimri ve Efendi**” 612 noda kayıtlı olan “**Sırlıklam**”, 613 noda kayıtlı olan “**Çukurlara Toplanmış**”, 706 noda kayıtlı olan “**Ben De Bir Ölüp Alayım**”, 751 noda kayıtlı olan “**Efendi Simsar**”, 802 noda kayıtlı olan “**Sıtmanın Davası**”, 803 noda kayıtlı olan “**Çıracak Yağına Yaradı**”, 804 noda kayıtlı olan “**Zengin Olup Gidersen**”, 805 noda kayıtlı olan “**Ayı Postunda**”, 870 noda kayıtlı olan “**Cimri**” adlı fıkralarda *Cimrilik* konusu işlenmiştir.

I. 6. 2. Ekonomik İlişkiler

I. 6. 2. 1. Alacak-Verecek İlişkileri

Efendi bir avukata borçlanmış, bir gün pazara gitmek için evden çıktığında kapıda avukata yakalanmış. Efendi derhal evine dönüp, durumu eşine anlatmış:

-Avukat yine parasını istemeye geliyor. Sana ne dersem sen de öyle cevap ver, tamam mı? demiş.

Efendi dama çıkıp, büyük kapının üstüne yatmış.

Avukat kapıyı çalmış, Efendinin eşi kapının arkasına gelip:

-Kimsin? demiş

-Sesimden tanırınız diye düşündüm, eşinize borç verdim, her gün geliyorum.

- Evet evet tanıdım, demiş Efendinin eşi, -neden geldiniz?

-Neden olacak, kocanıza verdiğim para için geldim.

-Kocam evde yok, demiş yine kadın, -fakat ben dediğinizi iletirim: avare gibi dolanmayın, biz paranızı öderiz...

- Kıyamette öder mi, demiş avukat.

-Yakında öderiz, kocam kapının arkasına çengel fidan alıp dikecek. Bu fidanlara buradan geçen diğer koyunların yünü onlara takılacak, sonra onlardan yün toplayıp ip yapıp pazarda satacağız, ondan sonra Allah izin verirse, sizin paranızı vereceğiz, kaygısız olun, biz başkalarının hakkını yiyen insanlardan değiliz.

Bu sözleri işiten avukat kahkahalarla gülmüş, Efendi damda durup demiş:

-Nakit para alacağımı duyunca gülersin tabi.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 333 numarayla kayıtladığımız “**Nakit Para**”, 330 noda kayıtlı olan “**Ümitsiz Şeytan**”, 368 noda kayıtlı olan “**Öküz Beni Aldı**”, 488 noda kayıtlı olan “**Ey Cahil**”, 525 noda kayıtlı olan “**Beş Lira İçin**”, 631 noda kayıtlı olan “**Bu Para Değil De Ne?**”, 669 noda kayıtlı olan “**Pazar Günü Gel Deseydin Ya**”, 818 noda kayıtlı olan “**Alacak ve Verecek**”, 866 noda kayıtlı olan “**Kıyamette**” adlı fıkralarda *Alacak-Verecek İlişkisi* konu edilmiştir.

I. 6. 2. 2. Ticaret İlişkileri

Efendinin cılız, kısır, ve süt vermeyen bir sığırı varmış. Onu pazara satmaya götürmüştü. Efendi pazarda sığırını satmak için bağırıyormuş:

-Bir kaşık sütü var, sadece kısır, arkadan geleni teper, önüne geçeni süser, kim olsa para verir!

Efendi sığırın özelliklerini böyle sayınca kimse Efendinin yanına gelmemiş. Efendinin böyle doğru söylemesine hayran olan bir tellal gelip sığırını satmak istedi, sığırını övmeye başladı.

-Günde dört tabak süt verir, karnında dokuz aylık çocuğu var, akşam sabah doğacak, çok yavaş, kim olsa fayda eder, parasında bereketi bulur.

Tellalın sözünü duyan müşteriler gelmeye başlamış. Efendi sığırını simsarın elinden alıp:

-Sığırımnda böyle özellikler varsa satıp ne yapacağım, demiş itekleyip pazardan çıkıp gitmiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 341 numarayla kayıtladığımız “**Efendi ve Tellal**”, 339 noda kayıtlı olan “**Tüccarlığın Başı**”, 344 noda kayıtlı olan “**Bunun Parasını Neden Alıyorsun?**”, 345 noda kayıtlı olan “**Hayret Gözün Varmış**”, 347 noda kayıtlı olan “**Bunun Masrafını Kim Ödedi**”, 350 noda kayıtlı olan “**Ceza**”, 352 noda kayıtlı olan “**Yelpaze**”, 353 noda kayıtlı olan “**Kılıç ve Kasap**”, 408 noda kayıtlı olan “**Gıcırdayan Ekmek**”, 418 noda kayıtlı olan “**Daha İyiyor Musun?**”, 433 noda kayıtlı olan “**Aptal ve Deli**”, 436 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Hindisi**”, 440 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hamal**”, 444 noda kayıtlı olan “**Benzemeyince Karşılaştırmaz**”, 445 noda kayıtlı olan “**Tadı Bir**”, 446 noda kayıtlı olan “**Bulamadım Ki**”, 451 noda kayıtlı olan “**Zincirli Kapı**”, 465 noda kayıtlı olan “**Fare İlacı**”, 470 noda kayıtlı olan “**Kör Olun**”, 473 noda kayıtlı olan “**Kuyruğu Heybede**”, 476 noda kayıtlı olan “**Dumbe-Ciğer**”, 483 noda kayıtlı olan “**Zalim Eşek**”, 495 noda kayıtlı olan “**Kısır Sığır**”, 512 noda kayıtlı olan “**Bereket Versin**”, 513 noda kayıtlı olan “**Güzel Şehir**”, 521 noda kayıtlı olan “**Ömrünüz Azapta Geçerdi**”, 573 noda kayıtlı olan “**Acaba**”, 574 noda kayıtlı olan “**Şeftaliymiş Diye Kim Söyledi?**”, 588 noda kayıtlı olan “**Koyunu Satana Sor**”, 589 noda kayıtlı olan “**Keskin Akıl**”, 622 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Görücüler**”, 623 noda kayıtlı olan “**Kaç Kızım At Tepiyor**”, 624 noda kayıtlı olan “**Allah İsterse Alacağım**”, 636 noda kayıtlı olan “**Tambur**”, 659 noda kayıtlı olan “**Ekmek Hamurdan Olmuyor Mu?**”, 668 noda kayıtlı olan “**Şimdi Mi Kâfir Oldum**”, 670 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşeği**”, 677 noda kayıtlı olan “**Un Sürülen Zengininki**”, 684 noda kayıtlı olan “**Karpuzun Yavrusu**”, 697 noda kayıtlı olan “**Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?**”, 728 noda kayıtlı olan “**Ne İçin Ödeyeceğim?**”, 729 noda kayıtlı olan “**Pilavın Fiyatı**”, 772 noda kayıtlı olan “**Avcı Karga**”, 796 noda kayıtlı olan “**Biricik Eşeğinin Kellesi Kaldı**”, 800 noda kayıtlı olan “**Yüz Kızartmak İçin**”, 813 noda kayıtlı olan “**Gönül Kaymak İstemiş...**” adlı fıkralarda *Ticari İlişkiler* konusu işlenmiştir.

1. 7. Hukukla İlgili Fıkralar

Eski Türkler’de hukuk önce devlet tarafından belirlenen yasalarla sınırlanmıştı. Töre yani devletin ve halkın birliği ve dirliği demek olan bu durum, devlet ile halkın (bir anlamda orduyu da belirleyen ailenin) aynı kabul edilmesi nedeniyle askere

gidenlerin aileleri tarafından giydirilmesi, kalanlara ise devletin sahip çıkması şeklinde kendini göstermekteydi. Asıl töre-yasalardan sonra sıra dünyayı düzene koymaya gelmekte olup bu düzen güç yani iktidar kazanmakla mümkündü. İdare etme, savaş yönetme, aç doyurup çıplak giydirmeye, ganimet alma, kut sahibi olma ile başlayan Türk Hakanının töresinin geleneksel hayatımızın tüm cephelerini kapsayacağı ortadaydı (Ögel, 1988, ss: 454-480; 329-380; 480-537). Hatta bu törenin devlet büyüklerinin oturma ve kesilen kurbandan alınacak payını belirlemesi ise (İnan, 1954, ss: 241-254) için bir başka boyuttuydu.

Efendi gece uyuyamadığı için sokağa çıkmış yürüyormuş, sokakta bir hırsıza rastlamış.

-Kimsin?! Neden vakitsiz yürüyorsun? – diye tehdit etmiş hırsız.

-Bu şehrin hırsızlarındanım, – demiş Efendi korkmadan – sen kimsin! Demiş.

-Ben de başka bir şehirden gelmiş meşhur bir hırsızım. Karşılaşmamız iyi oldu, ikimiz bölüşür iş yaparız. Ben yeni geldim, henüz bu şehrin aşağısını yukarısını iyi bilmiyorum. Hadi söyleyin işe nereden başlayalım?

-Şehir kadısının bir ak eşeği var. Önce onu çalsak, sonra pazara gidip, iki tane çuval ile azca ip çalsak, daha sonra camcı dükkânından şişe çalıp iki çuvala tika basa doldursak da, bizim avluya götürüp gömsek kötü olmaz. Nasıl, bu tavsiyem size hoş geldi mi?

Hırsız cevap veremedi muhafızlar gelmiş. Hırsız kaçıp gitmiş. Efendi ise yakalanmış. Onun feryatlarına bağırtlarına kulak asmadan götürüp zindana atmışlar.

Ertesi gün sorguya çıkarmışlar.

-Evet Efendim, – demiş hâkim – biz sizi iyi bir adam diye bilirdik, hırsız başıymışsınız! Neden hırsız ile gece karanlıkta konuşuyordunuz?

-Ona tavsiye veriyordum. Daha bir karara gelmiş değildik muhafızlar tuttular.

-Ne diye sohbet ediyordunuz?

-Önce kadının ak eşeğini çalıp, ondan sonra pazardan çuval ile ip alıp, en son camcının dükkânını soyacaktık.

Hâkim bu cevaba gülüp:

-Sonunu düşün Efendi! Burada siz avare, biz avare, eşek avare. Böyle hırsızlık olur mu? Eşek hırsızlığa değer...

-Dinleyin, Efendim. Eşeği bir vakit emanet olarak çalıp, şişeyi ulaştırıp, yine kadının eşeğini geri getirecektik.

-İyi de hırsızlığın emaneti olur mu?

-Canlıyı saklayıp başımıza dert açmamız neye yarar? Beslenmesi için yine başkasının canını mı yakalım demiş.

Hâkim yine gülüp:

-Şişenin yüz tanesi bir para etmez ki? Böyle hırsızlık olur mu?

-Tamam, olmazsa sizce ne yapmamız gerekirdi?

-Hırsızlık yaptığına yakışması için padişahın hazinesini çalsaymışsın.

-İşte tecrübeli adamın tavsiyesi böyle güzel olur. Neyse bundan sonraki işte siz başımız olun biz hizmetinize hazırız. Demiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 97 numarayla kaydettiğimiz “**Böyle De Hırsızlık Olur Mu?**”, 3 noda kayıtlı olan “**Hırsız**”, 94 noda kayıtlı olan “**Satıcı Ödeyecekti**”, 154 noda kayıtlı olan “**Eşek Kadı**”, 155 noda kayıtlı olan “**Haram Kan**”, 156 noda kayıtlı olan “**Hüküm**”, 157 noda kayıtlı olan “**Bir “Uh” İçin Bir Tin Sesi**”, 164 noda kayıtlı olan “**Sözde Sarık**”, 177 noda kayıtlı olan “**Uzun Demir**”, 178 noda kayıtlı olan “**Allahın Evi**”, 179 noda kayıtlı olan “**Allahın İşi**”, 189 noda kayıtlı olan “**Hiçbir Şey**”, 190 noda kayıtlı olan “**Müftü**”, 217 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Kadı**”, 227 noda kayıtlı olan “**Zemzem**”, 228 noda kayıtlı olan “**Selam Almak**”, 229 noda kayıtlı olan “**Gönlümdeki Olsa**”, 230 noda kayıtlı olan “**Kör Kadı**”, 232 noda kayıtlı olan “**Helal Eşek**”, 234 noda kayıtlı olan “**Saray Görevlisi ve Tüccar**”, 235 noda kayıtlı olan “**Acaba**”, 236 noda kayıtlı olan “**Efendinin Avı**”, 237 noda kayıtlı

olan “**Şahit**”, 238 noda kayıtlı olan “**Sarık ve Kaftanın Sahibi**”, 276 noda kayıtlı olan “**Bir Mertlik Yapmıyor Musun?**”, 277 noda kayıtlı olan “**Efendi – Müftü**”, 306 noda kayıtlı olan “**Tedbirli**”, 338 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Avukat**”, 474 noda kayıtlı olan “**İt Olmak İçin De Kuyruk Lazım**”, 487 noda kayıtlı olan “**Çömlek**”, 652 noda kayıtlı olan “**Hırsız Bulma Usulü**”, 653 noda kayıtlı olan “**Pamuk Hırsızları**”, 680 noda kayıtlı olan “**Eşeği Öküz Korkuttu**”, 685 noda kayıtlı olan “**İnna A’tayna**”, 689 noda kayıtlı olan “**Kadının Evinde De Helal Yemek Ekmek Oluyor Mu?**”, 719 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Hükümü?**”, 720 noda kayıtlı olan “**Adil Olmak**”, 721 noda kayıtlı olan “**Yaramaz Ay**”, 789 noda kayıtlı olan “**Gölgeye Atılan Dayak**”, 823 noda kayıtlı olan “**Esrarkeş Kadı**” adlı fıkralar *Hukuk* ile ilgilidir

I. 8. Fal, Büyü ve Burç İle İlgili Fıkralar

Türklerde fal, Şamanizmin özelliklerinden biri olup Kaşgari’ye göre bu gelenek “ırk” terimi ile açıklanır. Batı Anadolu’da hala “ırk bakmak” deyiminin kullanıldığı düşünülecek olursa fala “gelenek” dememizin nedeni anlaşılabilir olur (İnan, 1954, s. 151).

Kırgızlarda “tilge” ya da “tölgö” olarak bilinen falın en makbül olanı kürek kemiğine bakılanı idi. Günümüzde Anadolu’da da tespit edilen bu durumun Kırgız-Kazaklarda kürek kemiğine olan saygıyı da beraberinde getirdiği, Moğol saraylarında bile aynı geleneğin uygulandığı hatta bir Moğol Hakanının yeni bir işe başlayacağı zaman kürek kemiğine fal baktırarak geleceği tayin ettiği, bilinmektedir. Söz konusu inancın Altay ve Yakut Şamanistlerinde çok yaygın olduğu (İnan, 1954, ss:152-156), koyun tezeği, kırk taş, kırk nohut veya aşık kemiği hatta kesilen hayvanın eti bile fal geleneğinin olmazsa olmazlarıydı (İnan, 1954, ss: 156-159). Günümüzde ise fal, bakla, kahve, çay, iskambil, tarot, papaz falı gibi yerli ve yabancı unsurlara bağlı olarak devam etmektedir.

Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken fal baktırmış. Efendi: “falınız köpek” demiş.

Emir Timur bundan incinip:

-Acele etme, Cihana aslan olup tanınan bir cihangir nasıl köpek olur. Doğru hesapla karıştırma, hiç olmazsa kaplan çıkar!

Efendi cevap vermiş:

-Siz bunu düşünmeyin, köpekliğinizde durun övmeyi bana bırakın: falınızdaki fil Efendim!

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 5 numarayla kayıtladığımız “**Muçal**”, 325 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Cadı Karılar**”, 374 noda kayıtlı olan “**Burcunuz**”, 547 noda kayıtlı olan “**Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü**”, 701 noda kayıtlı olan “**Muçal**”, 760 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Tabirci**”, 761 noda kayıtlı olan “**Efendinin Bedduası**”, 778 noda kayıtlı olan “**Çirkin Ayna**”, adlı fıkralar *Fal, Büyü ve Burç* ile ilgilidir.

I. 9. Dünya, Gökyüzü Cisimleri ve Coğrafi Oluşumlarla İlgili Fıkralar

Her millet gibi Türkler de tarih sahnesinde çıktıkları ilk andan itibaren evrenin, canlı-cansız tüm varlıkları, tabiat olaylarını nasıl yaratıldığını merak etmişler; bugünkü zihni faaliyetlerine ve becerilerine göre bu sorulara cevap aramışlardır. Türk mitolojisini oluşturan bu inanç karakterli mitlerin oluşumunun:

Sembol olarak görme,

Canlılaştırma- macera yaşatma,

Kutsallaştırma-teklik inancına bağlama, (Yayın, 2012, ss: 23-29)

şeklinde olacağı ortadır. Özbek Efendi fıkralarına yansıyan bu durumu ise iki alt başlık altında toplamak istiyoruz:

I. 9. 1. Dünya

Efendi'ye sormuşlar:

-Gökte ne kadar yıldız olduğunu bakıp bulabilir misiniz?

-Açıkça konuşursam, ben de bunu bilmek isterim. Çoktan beri hesaplayacak oluyordum, ancak imkân bulamadım.

-Neye imkân bulamadınız?

-Yıldızları yerden durup saymak olmuyor, gökyüzüne çıkmak gerek. Ancak buna gündüz vaktim yok. Gece olunca da, gökyüzüne çıkıp karanlığa karışmaktan korkarım.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 797 noda kayıtladığımız “**Karanlıkta Karıştırıp Bırakmaktan Korkarım**” adlı fıkra *Dünya* ile ilgilidir.

I. 9. 2. Gökyüzü Cisimleri

I. 9. 2. 1. Güneş

Efendiye biri sormuş:

-Güneş mi iyi ay mı?

Efendi düşündükten sonra cevap vermiş

-Ay iyi, güneş gündüz çıkıyor, ay ise karanlık geceyi aydınlatıyor.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 357 noda kayıtladığımız “**Güneş ve Ay**” adlı fıkralar *Güneş* ile ilgilidir.

I. 9. 2. 2. Ay

Efendi geceleyin kuyudan su almak için çıkmış. Baksa ki, kuyudaki suda ayın resmini görünüyor.

- Aha, Allah’ın ayı gökyüzünden süzülüp kuyuya düşmüş– deyip kuyuya çengel salmış. Ne hikmetse çengel takılıp kalmış. Efendi “Çengel aya takıldı” deyip sertçe çekmiş, ip kopup, kendisi sırt üstü yıkılmış, o an gözü gökteki ayı görmüş:

-Allah’a şükür, zahmetim boşa gitmedi, ben yere düşsem de ayı çıkardım.- diyerek susmuş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 477 numarayla kayıtladığımız “**Kuyudaki Ay**”, 489 noda kayıtlı olan “**Ayn Kaçı**” adlı fıkralar Ay ile ilgilidir.

I. 9. 2. 3. Yıldız

Efendiye bir gün sormuşlar:

-Efendi, ay yeni olduğunda Allah eski ayı ne yapıyor?

Efendi:

-Ufalayıp yıldız yapıyor. Diye cevap vermiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 518 noda kayıtlı olan “**Yıldız Yapıyor**” adlı fıkra *Yıldız* ile ilgilidir.

I. 9. 3. Coğrafi Oluşumlar

Efendiye bir gün sormuşlar:

-Efendi, denizin suyu neden tuzlu?

Efendi:

-Denizdeki balıklar kokmasın diye cevap vermiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 531 numarayla kayıtladığımız “**Denizin Suyu**”, 557 noda kayıtlı olan “**Acelec!**”, 578 noda kayıtlı olan “**Yayla!**” 765 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Tokatı**” adlı fıkralar *Coğrafi Oluşumlarla* ilgilidir.

I. 10. Mesleklerle İlgili Fıkralar

Efendi doktorluk yapıyormuş. Bir gün şişman bir adam gelip Efendi'ye:

-Ne yaparsanız yapın beni şişmanlıktan kurtarın, on adım yürüsem ciğerim ağzıma geliyor.

Efendi onun suratına bakıp:

-On beş gün sonra öleceksiniz, diye korkutmuş.

Şişman on beş gün sonra ölme kaygısı ile çöp gibi olmuş. On altıncı gün Efendi'ye kızmaya gitmiş.

-Nasıl doktorsun, ölmedim hani ben!?

Efendi cevap vermiş:

-Ölmediğiniz iyi olmuş, tedavi ettiğimi anlayın!

Yukarıda 464 numarada kayıtladığımız “**Tedavi**”, 485 noda kayıtlı olan “**Doktor ve Kasap**”, 516 noda kayıtlı olan “**Doktor**”, 519 noda kayıtlı olan “**Çalgıcı**”, 520 noda kayıtlı olan “**Şarkıcı**”, 527 noda kayıtlı olan “**Doktor**”, 528 noda kayıtlı olan “**Karganın Ömrü**”, 564 noda kayıtlı olan “**Kulak Gerekli Mi?**”, 586 noda kayıtlı olan “**Nehir’e Ateş Gitti**”, 592 noda kayıtlı olan “**Sahtekâr**”, 596 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Doktor**”, 598 noda kayıtlı olan “**Kafiye**”, 599 noda kayıtlı olan “**Hindistan ve Fırın**”, 630 noda kayıtlı olan “**Kötülüğünden Delik Kazık Kurulayanlar**”, 633 noda kayıtlı olan “**Haram Kandan**”, 649 noda kayıtlı olan “**Oğlum Aklıma Düşmüş**”, 650 noda kayıtlı olan “**Oğul ve Karısının Cevabı**”, 651 noda kayıtlı olan “**Efendi Halının Yamağı**”, 730 noda kayıtlı olan “**Efendi Boyacı**”, 746 noda kayıtlı olan “**Efendinin Gayreti**”, 748 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hastalığı**”, 770 noda kayıtlı olan “**Kar Leylek**”, 780 noda kayıtlı olan “**Farsça Şiir**”, 785 noda kayıtlı olan “**Tavsiye**”, 816 noda kayıtlı olan “**Ayaktan Değerli Ayakkabı**”, 856 noda kayıtlı olan “**Korkaklık**”, 867 noda kayıtlı olan “**Yalancı**”, 868 noda kayıtlı olan “**Vaktini İdare Et**”, 869 noda kayıtlı olan “**Fiillerin Çekimi**”, 871 noda kayıtlı olan “**Süt Sağıcı**” adlı fıkralar *Mesleklerle* ilgilidir.

I. 11. Hayvanlarla İlgili Fıkralar

Efendinin güzel bir koyunu varmış. Koyun sahipleri, caminin imamı ve diğer mahalle sakinleri Efendiyi çağırıp:

-Yarımdan sonra kıyamet kopacakmış. Ne zorluklarla büyüttüğün koyunun telef olmasın. Yarın bir yere gidip keselim, etini yesek size sevabı olur, demiş.

Efendi ertesi gün koyunu kesmiş ve Efendi çorba yapmış. Misafirler iştahlarını açmak için yüzmeye gitmişler dönüp geldiklerinde bakmışlar ki kıyafetleri yok.

Efendi, -bizim kıyafetlerimiz nerede? Demişler.

-Ocakta yaktım, demiş Efendi.

-Ya, kıyafeti de mi yaktın?

-E cahiller, demiş Efendi, -yarına kıyamet koptuğunda giyimi ne yapacaksınız?

Yukarıda 517 numarada kayıtladığımız “**Kıyamet**”, 467 noda kayıtlı olan “**Şimdi Kuş Oldun**”, 479 noda kayıtlı olan “**Arı Uhden Kalmasın**”, 529 noda kayıtlı olan “**Zayıf Eşek**”, 534 noda kayıtlı olan “**Yine Kudurup Gitti**”, 577 noda kayıtlı olan “**Ceviz Altında**”, 581 noda kayıtlı olan “**Aklın Varsa Kendini Suya At**”, 585 noda kayıtlı olan “**Bilgeler Sohbeti**”, 597 noda kayıtlı olan “**Soğuk**”, 608 noda kayıtlı olan “**Yular**”, 618 noda kayıtlı olan “**Konuşmayı Öğrenmeyecekmiş**”, 620 noda kayıtlı olan “**Açlığa Hayli Alıştın**”, 621 noda kayıtlı olan “**Ayırıp Satılmıyormuş**”, 625 noda kayıtlı olan “**Yürü Yürü Canavar**”, 635 noda kayıtlı olan “**Aferin, El Bülbülleri**”, 694 noda kayıtlı olan “**Bu Duvarı Götüremez Misin?**”, 695 noda kayıtlı olan “**Yıkılmasam Da Hepsiyle Birlikte Düşerdim**”, 704 noda kayıtlı olan “**Şakayı Da Bilmiyorsun**”, 708 noda kayıtlı olan “**Kıpırdama Yer Sürmeyi Öğretiyorum**”, 715 noda kayıtlı olan “**İsteddiğini Verdim Yine Ne Diyorsun?**”, 716 noda kayıtlı olan “**Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?**”, 757 noda kayıtlı olan “**Kuşça**”, 766 noda kayıtlı olan “**Görünüşe Göre Yalan**”, 767 noda kayıtlı olan “**Eşeğe Gözlük Takmak**”, 768 noda kayıtlı olan “**Niçin Tebessüm Ediyorsun?**”, 769 noda kayıtlı olan “**Kendimi Eşek Yaptım**”, 784 noda kayıtlı olan “**Leyleğe Güvenip**”, 787 noda kayıtlı olan “**Dalavere**”, 806 noda kayıtlı olan “**Kardeş Eşek**”, 810 noda kayıtlı olan “**Uyuzun İlacı**”, 840 noda kayıtlı olan “**Kurdun Şikâyeti**” adlı fıkralar *Hayvanlarla* ilgilidir.

I.12. İmtihanla İlgili Fıkralar

Bir kendine inanmış bilgin gelip, Efendi’ye:

-Dünyada sizi aldatmayan insan kalmamış. Ben sizinle gücümü sınamaya geldim.

-Öncelikle bu sözün yalan. Şimdi ümitle gelmişsin, seni ümitsiz göndereceğim söz, benden ne istiyorsun?

-Beni kandırabilir misiniz aldatamaz mısınız bunu bilmek istiyorum.

-Ben seni deryaya alıp gidip, su içirmeden dönüp gelsem ne dersin.

-Buyurun, nasıl, hünerinizi gösterin?

-Hadi, olmazsa deryaya gittik.

Onlar derya boyunca gidip gelmişler. Bilgiç avucuna su alıp içecekmiş, Efendi onu durdurup:

-Dur, ben şimdi böyle iş yapamam, avcun açılıp, su akıp gitti, onu içeceksin, ağzın da açılıp kaldı, demiş ve üzülüp, -ne yazık ki, biz kendimiz ile şahit alıp gelelim.

Bilgiç avcundaki suyu deryaya dökmüş. Onlar köye dönmüşler. Efendi insanların arasına girip, hiçbir şey olmamış gibi zaman sohbe katılmış.

Bilgiç şahit alıp, deryaya dönüp barış için Efendi'nin yerinden dönüşünü bekliyormuş. O Efendi'nin hareketini görüp sormuş:

-Durun, şahit alıp gidelim?

-Yine nereye gitmemiz gerek, -demiş Efendi- ben seni “Deryaya götürürüm, su içmeden getiririm” demiştim, sözümde durdum, vesselam.

Yukarıda 753 numarada kayıtladığımız “**Denize Gidip, Sulayıp Geleyim**” adlı fıkra *İmtihan* ile ilgilidir.

I. 13. Sosyal Düzenin Bozukluğu ile İlgili Fıkralar

Bu bölümde Özbek Efendi fıkralarında tespit ettiğimiz gerek aile gerek arkadaşlık gerekse komşuluk ilişkileri bağlamında görülen bozukluklar-aksaklıklar söz konusu edilecektir. O nedenle bu başlık altında yer alacak fıkra örneklerinin sosyal ilişkilerle ilgili fıkralar başlığında yer alan aile-arkadaşlık-komşuluk ilişkilerinde verilen örneklerin de yer alacağı, doğal görülmelidir.

Bir okumuş adam varmış. Şefkatli doğası, alçakgönüllü, edepli... Eşiyse son derece hafif meşrep zevkâne, hiçbir yerde çalışmaz, çalışmayı kaldıramazmış. Okulda okuyan kardeşi de onlar gibiymiş.

Günün birinde karı koca tiyatroya gitmeye karar vermiş. Hafif meşrep hanımı yüzüne pudra-kapatıcıları sürüp çıkmış, iskarpinini giyip kardeşine hangi çalışmalarını yapacağını söylemeye başlamış.

Biz saat on ikide geleceğiz. O zamana kadar sen çay yap, softayı hazırla, evin içini düzenle, tabak çanakları yıka, her şeyi yıkadıktan sonra dersin ödevin varsa, yaparsın. Tamam, olmazsa, biz geliriz.

-Taksiyle gidip, hanım eşine kardeşini övmeye başlamış:

-Tamam, mükemmel kardeşim var benim. Kendi alçakgönüllü, şefkatli, eli çabuk, söylenen şeyleri söylediğiniz de de fazlasıyla becerir. Henüz yaptığı pilava bakın, bir lezzet.. Ev işlerinin yerini hazırladı. Kendi kıyafet seçmiyor, süslenmeyi sevmiyor...

-Eh, aferin!- diye gitmiş kocası, beklemeden.

-Evet?

-Keşke sizinle evlenmeden önce kardeşinizi benimle tanıştırsaydınız, çok güzel olurdu.

Yukarıda 835 numarada kayıtladığımız “**Eh Aferin**”, 831 noda kayıtlı olan “**Hayran**”, 832 noda kayıtlı olan “**Yalancı Kaydedici**”, 833 noda kayıtlı olan “**Dinlenmek**”, 834 noda kayıtlı olan “**Niçin Çay İçmiyordu**”, 836 noda kayıtlı olan “**Gençliğimi Kaybettim**”, 837 noda kayıtlı olan “**Onu Sonra Söyleyeyim**”, 839 noda kayıtlı olan “**Neyin Derisi Kalın?**”, 841 noda kayıtlı olan “**İskarpinin Dili**”, 842 noda kayıtlı olan “**Ev Bastı**”, 843 noda kayıtlı olan “**En Güzel Eser**”, 844 noda kayıtlı olan “**Masala Gelin**”, 845 noda kayıtlı olan “**Meclisçi**”, 846 noda kayıtlı olan “**Ay Çıktıktan Sonra**”, 847 noda kayıtlı olan “**Tembelin Uykusu**”, 848 noda kayıtlı olan “**Kötü Deyince Olmadı**”, 849 noda kayıtlı olan “**Bulunmaz Başkan**”, 850 noda kayıtlı olan “**Olumsuz Cevap**”, 851 noda kayıtlı olan “**Ayıp Bende Değil**”, 852 noda kayıtlı

olan “**Cesaret**”, 853 noda kayıtlı olan “**Talihsizlik**”, 854 noda kayıtlı olan “**Efendi Direktör**”, 855 noda kayıtlı olan “**Ücreti Kim Verecek?**”, 857 noda kayıtlı olan “**Sözün Doğru**”, 858 noda kayıtlı olan “**Şekerini Koy**”, 859 noda kayıtlı olan “**Kendiniz Yazıp Verin**”, 860 noda kayıtlı olan “**Evim Nerede?**”, 861 noda kayıtlı olan “**Efendi-Spiker**”, 862 noda kayıtlı olan “**Saf Gönüllü**”, 863 noda kayıtlı olan “**Güzel Hizmet**”, 864 noda kayıtlı olan “**Dik Başlılık**”, 865 noda kayıtlı olan “**Aldatış**”, 872 noda kayıtlı olan “**Kabahat Babamda**”, 873 noda kayıtlı olan “**Efendi Öğretmen**”, 874 noda kayıtlı olan “**Eli Açık İnsan**”, 875 noda kayıtlı olan “**Korku**”, 876 noda kayıtlı olan “**Uygun Önlem**”, 877 noda kayıtlı olan “**Öç**”, 878 noda kayıtlı olan “**Fiyat-Ahenk**”, 879 noda kayıtlı olan “**Kitaptan Kitap**”, 880 noda kayıtlı olan “**Tedbirsizlik**”, 881 noda kayıtlı olan “**Öğrencinin İtirazı**”, 882 noda kayıtlı olan “**Yarın Nerede Buluşuyoruz?**”, 883 noda kayıtlı olan “**Okumuş Koca**”, 884 noda kayıtlı olan “**Güle-Güle Ölürsünüz**”, 885 noda kayıtlı olan “**Doğru İstişare**”, 886 noda kayıtlı olan “**Tramvay Ve Otobüs Endişesi**”, 887 noda kayıtlı olan “**Duacının Sırrı**”, 888 noda kayıtlı olan “**Sebepli Kaytarmak**” adlı fıkralar *Sosyal Düzenin Bozukluğu* başlığı altında değerlendirilmiştir.

Anlaşılabacağı gibi üzerinde çalıştığımız 888 Özbek Efendi fıkralarını konu bağlamında 13 başlık altında sınıflandırıp hangi başlıklar altına girdiğini belirttikten sonra diyebiliriz ki; Özbek Efendi fıkralarının çoğunluğu sosyal ilişkiler üzerine anlatılmaktadır. “Komşuluk”, “Aile”, “Arkadaşlık” olmak üzere üç grupta değerlendirdiğimiz bu 888 fıkranın üçte birinden fazlasını teşkil etmesi Türklerin aile, komşuluk ve arkadaşlık grubuna verdiği değeri bir kere daha gözler önüne sermektedir.

Dini mevzular ve kurallarla ilgili fıkralar da azımsanmayacak bir sayıyı oluşturmaktadır. Türklerin IX. yy dan itibaren kabul etmeye başladıkları İslam Dini başka Türk boy ve coğrafyalarında da olduğu gibi Özbeklerde de fıkralara konu olması Türkün en hassas konuda bile incitmeden hiciv yapabileceğini göstermesi, gerektiğinde halkı uyarması son derece dikkate değer.

Türk insanının ekonomik problemleri, bu konudaki duyarlılık Özbek Efendi fıkralarında da kendisini göstermektedir. Olumlu ve olumsuz yanlarıyla ekonomik problemlerin karşısında ama destekler ama yerer durumda görülen Efendi, bütün Türk Dünyasını temsil eder niteliktedir.

Geleneksel hayatımızla ilgili fıkralar ise Özbek fıkra geleneğinde Efendinin şahsında kendisini bulmuştur. Düğün, şölen başta olmak üzere Türk misafirperverliğinin en güzel yanları bu fıkralarla ortaya çıkarılmıştır.

Kısacası Özbek Efendi fıkralarında siyasetten tarihe, sosyal ve geleneksel hayattan aile ilişkilerine, ekonemiden dini hayata kadar hemen her konuda Türk insanı zekâsını ortaya koymuş, Efendinin ahsında beğenmediklerini tenkit ederken güldürüp düşündürmüştür.

İÇERİKLERİ BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Dini Kurallarla İlgili Fıkralar	Adak, Kurban		153, 280, 321
	Bayram		710
	Oruç		160, 167, 169, 211, 254, 278, 295, 722, 723, 791
	Namaz		147, 149, 151, 152, 162, 171, 173, 174, 184, 192, 193, 200, 223, 240, 224, 242, 252, 255, 256, 259, 264, 266, 298, 381, 290, 263, 718
	Hac		146, 822
	Dini – Felsefi Mevzular		9, 26, 130, 137, 186, 249, 125, 165, 271, 283, 424, 148, 150, 158, 159, 163, 166, 168, 170, 172, 175, 180, 181, 182, 185, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 212, 213, 214, 215, 216, 218, 219, 220, 221, 225, 231, 233, 241, 243, 244, 246, 247, 248, 250, 253, 258, 260, 265, 272, 275, 279, 281, 282, 284, 285, 286, 287, 291, 288, 292, 294, 296, 297, 301, 322, 420, 430, 456, 459, 478, 494, 503, 617, 655, 707, 724, 794
Siyasi Fıkralar			1, 2, 4, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 74, 75, 77, 78, 82, 88, 91, 93, 95, 99, 100, 101, 105, 106, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 118, 119, 120, 121, 127, 128, 129, 133, 134, 135, 136, 141, 143, 144, 145, 226, 267, 654, 671, 679
Tarihi Fıkralar	Tarihi Dönem	Çağatay	821
		Timur	5, 6, 10, 11, 18, 33, 34, 35, 36, 38, 46, 48, 49, 56, 69, 70, 71, 72, 73, 79, 80, 81, 83, 84, 87, 89, 90, 92, 96, 103, 104, 107, 131, 140
		Buhara	132
		Abbasi	80, 138
	Kişiler Bağlamında	Meşreb	302, 303, 304, 305, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319
		Ali Şir Nevayi	821
Efendi	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131,		

			132, 133, 134, 135, 136, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 148,
			149, 150, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162,
			163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175,
			176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188,
			190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202,
			203, 204, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216,
			217, 218, 219, 220, 221, 222, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230,
			231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243,
			244, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262,
			263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275,
			276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 285, 286, 287, 288, 289,
			290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 322, 323,
			324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336,
			337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349,
			350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362,
			363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375,
			376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388,
			389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401,
			402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414,
			415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427,
			428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440,
			441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453,
			454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466,
			467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479,
			480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492,
			493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505,
			506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518,
			519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531,
			532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544,
			545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557,
			558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570,
			571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583,
			584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596,
			597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609,
			610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622,
			623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635,
			636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648,
			649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661,
			662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674,
			675, 676, 677, 678, 679, 680, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692,
			693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705,
			706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718,
			719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731,
			732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744,
			745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757,
			758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770,

			771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 804, 805, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 823, 837, 839, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 848, 849, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888
		İlhamcan	829
		Han, (Şah, Han – Şeybani)	17, 42, 43, 318, 327, 819
		Emir Timur	5, 6, 10, 11, 18, 33, 34, 35, 36, 38, 46, 48, 49, 56, 69, 70, 71, 72, 73, 79, 80, 81, 83, 84, 87, 89, 90, 92, 96, 101, 103, 104, 107, 131, 140
		Abbasi Halifesi	80, 138
		Abdüllatif	826
Geleneksel Hayat	Düğün		76, 331, 342, 343, 380, 458, 490, 582
	Şölen		117, 123, 126, 273, 274, 293, 300
	Ölüm		210, 222, 257, 299, 340, 372, 419, 510, 535, 696, 725
	Misafirperverlik		239, 261, 349, 369, 371, 377, 382, 412, 539, 593, 605, 647, 664, 675, 676, 681, 688, 752, 815, 827
Sosyal İlişkiler	Komşuluk, İlişkileri		85, 98, 122, 124, 176, 183, 188, 191, 251, 262, 268, 270, 320, 326, 359, 360, 361, 373, 375, 378, 383, 385, 388, 396, 398, 399, 401, 402, 403, 407, 414, 415, 416, 423, 425, 437, 442, 447, 448, 471, 472, 475, 504, 505, 560, 580, 604, 615, 616, 662, 663, 665, 666, 672, 683, 693, 699, 702, 741, 745, 762, 763, 764, 774, 799, 808, 811, 812, 814
	Aile İlişkiler		187, 324, 328, 337, 348, 355, 370, 376, 379, 386, 387, 389, 390, 393, 394, 395, 397, 405, 411, 417, 432, 438, 439, 441, 455, 468, 498, 499, 500, 502, 506, 514, 522, 540, 543, 544, 545, 546, 549, 551, 552, 553, 556, 559, 561, 565, 568, 575, 576, 594, 595, 600, 602, 603, 609, 610, 611, 614, 619, 629, 632, 634, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 645, 646, 648, 656, 657, 660, 667, 674, 682, 692, 698, 713, 714, 717, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 742, 743, 744, 747, 754, 773, 775, 776, 777, 783, 786, 793, 798, 801, 824, 830, 838
	Arkadaşlık İlişkileri		329, 332, 334, 335, 336, 351, 354, 356, 358, 363, 364, 365, 366, 367, 384, 392, 400, 404, 409, 410, 413, 421, 426, 428, 429, 431, 434, 435, 443, 449, 450, 452, 453, 454, 457, 460, 461, 462, 480, 481, 482, 484, 486, 492, 496, 497, 501, 507, 508, 511, 515, 523, 524, 526, 530, 532, 536, 537, 542, 550, 558, 562, 569, 571, 572, 579, 584, 587, 591, 601, 626, 627, 628, 644, 658, 661, 686, 687,

			690, 691, 709, 711, 712, 726, 731, 732, 749, 750, 755, 756, 758, 771, 779, 781, 782, 790, 809, 817, 831, 832	
Ekonomik Problemler Ve İlişkiler	Ekonomik Problemler	Geçim Sıkıntısı	86, 108, 142, 201, 202, 245, 289, 362, 466, 538, 678, 700, 727, 795	
		Hırsızlık	406, 463, 469, 491, 509, 533, 548, 554, 566, 567, 570, 583, 607, 673, 703, 705, 759, 807, 820	
		Cimrilik	269, 323, 346, 427, 493, 555, 612, 613, 706, 751, 802, 803, 804, 805, 870	
	Ekonomik İlişkiler	Alacak, -, Verecek	333, 330, 368, 488, 525, 631, 669, 818, 866	
		Ticaret	341, 339, 344, 345, 347, 350, 352, 353, 408, 418, 433, 436, 440, 444, 445, 446, 451, 465, 470, 473, 476, 483, 495, 512, 513, 521, 573, 574, 588, 589, 622, 623, 624, 636, 659, 668, 670, 677, 684, 697, 728, 729, 772, 796, 800, 813	
Hukuk			97, 94, 154, 155, 156, 157, 164, 177, 178, 179, 189, 190, 217, 227, 228, 229, 230, 232, 234, 235, 236, 237, 238, 276, 277, 306, 338, 474, 487, 652, 653, 680, 685, 689, 719, 720, 721, 789, 823	
Fal, Büyü, Ve Burç İle İlgili			5, 325, 374, 547, 701, 760, 761, 778	
Dünya, Gökyüzü Cisimleri Ve Coğrafi Oluşumlarla İlgili Fıkralar	Dünya		797	
		Gökyüzü Cisimleri	Güneş	357
			Ay	477, 489
			Yıldız	518
	Coğrafi Oluşumlarla İlgili		531, 557, 578, 765	
Mesleklerle İlgili Fıkralar			464, 485, 516, 519, 520, 527, 528, 564, 586, 592, 596, 598, 599, 630, 633, 649, 650, 651, 730, 746, 748, 770, 780, 785, 816, 856, 867, 868, 869, 871	
Hayvanlarla İlgili Fıkralar			467, 479, 517, 529, 534, 577, 581, 585, 597, 608, 618, 620, 621, 625, 635, 694, 695, 704, 708, 715, 716, 757, 766, 767, 768, 769, 784, 787, 806, 810, 840	
İmtihanla İlgili Fıkralar			753	
Sosyal Düzen Bozukluğu İle İlgili Fıkralar			831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 839, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888	

Tablo 1

II. BÖLÜM

TARİHÎ KİŞİLER VE OLAYLAR BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Türk sözlü geleneği dünden bugüne çeşitli tarihi dönemlerden geçerek ve söz konusu dönemlerin tanımlayan kültürlerden etkilenecek günümüze kadar gelmiştir. Sadece kültürün değil onun bir parçası da sayılan folklorumuzu da dâhil edebileceğimiz bu durumun sözlü ürünlerimize aksetmemesi mümkün değildir. Nitekim destanlarımızdan başlayarak halk hikâyelerimiz hatta bilinmeyen ilk zamanları anlatsa bile mitlerimiz bunun en canlı örnekleridir. Bu arada saydıklarımızdan destanlarımızın içerdiği tarihi dönemler bakımından diğerlerinden daha farklı bir yere oturacağı kesindir:

Mit, ilk insanın, evrenin ve insanoğlunun yaratılışı ve türeyişi hakkındaki düşüncelerini anlatan ürünlerdir. Tarihin bilinmeyen bir zamanında söz konusu düşüncelerin-açıklamaların etkin olması, bu bağlamda eğitici-öğretici bir özellik kazanması ise işin bir başka boyutudur. İlk insanın inandığı kutsal değerler sistemi olmasının (Bayat, 2007 ss: 11-14) yanı sıra bilinmeyen ancak belli bir dönemi ifade etmesi nedeniyle tarihi yanının olduğunun gerçek bir zaman dilimini içermesinin buna en güzel örnek teşkil ettiğinin kabul edilmesi (Eliade, 1962, ss: 15-16) de son derece dikkate değer. Bütün bunlara rağmen mitlerde zaman belirten bir ifade şeklinin “Ne zaman?” benzeri sorular sorulmadığı sürece söz konusu olmadığını açıklamak gerektiği zaman bu soruya yanıt verileceğini, genellikle “Eski insanlar”, “Çok eskiden”, “Derler ki...” benzeri ifadelerle anlatılmaya başlanacağını hatırlatmak istiyoruz.

Destanların en önemli vasfı içerdiği tarihi tabaklardır. Bir başka ifadeyle destanın olmazsa olmazı tarihtir. Vak’a boyunca destan kahramanları yaptıkları akınlarla belli tarihi döneme işaret ederler. Bazen bu tarihi dönemler açıkça belirtilmeyip daha çok destan kahramanın adı ve yaptıkları üzerinden verilir. Her ne şekilde olursa olsun destanlar “folklorumuzun en çok ilişkili olduğu bilim dallarından biri tarihtir.”(Yayın, 2012, s. 10) Sözünu doğrulayan anlatı türümüz olarak dikkati çeker. Çünkü destanlarda tarih anlatılmaz; bizzat kahramanlar tarafından yaşanır.

Halk Hikâyelerinde ise durum bundan biraz farklı bir durum söz konusudur. Nitekim konargöçer hayattan yerleşik hayata geçişimizle ortaya çıkan Halk Hikâyelerimiz'in (Boratav 2014, ss: 131-140) bazıları tarihi dönemlere dayanmakla birlikte bu tarihi dönemler ya hikâyecinin "anlatacaklarını gerçek bir zemine oturtma çabası" ya da "gerçek hayatta da anlatı vakasının içinde geçtiği ya da dayandığı dönemi belirtmek" için verilir (Boratav, 2014, ss: 132-144) Örnek verecek olursak Köroğlu hikâyeleri Anadolu'daki Celali dönemine, Emrah ile Selvihan ve Tufarganlı Abbas Hikâyeleri I. Şah Abbas'ın Van ve Erciş'i kuşatmasına Yaralı Mahmut Hikâyesi ise Osmanlı İmparatorluğu sınırları içindeki Gence'nin iki defa kuşatılıp alınmasına işaret eder (Boratav 2014, ss: 132-144). Bu arada Halk Hikâyelerindeki tarihi dönemlerin destanlarımızdan farklı olarak kahramanların içine tam olarak dâhil olmadığını, tarihi olayların Halk Hikâyelerimizde kendisinin değil ancak izlerinin olacağını vurgulamak istiyoruz. Nitekim Necip ile Telli Hikâyesine başlarken anlatıcı "Bundan yıllarca önce Sarıkamış'a bağlı Zivin köyünde Hasan Bey adında bir ağa vardı."(Köse, 1996, 113) derken Sürmeli Bey Hikâyesinin kaynak kişisi (1975 yıllarında derlenmiştir.) "bundan elli sene önce Kayseri'nin Menemenci Köyünde...." (Köse, 1996, s. 13) diye başlar.

Fıkralarımıza gelince dünden bugüne Türklerin hem kültürel hem de doğal genetiğini ortaya koyan bu bağlamda sosyal ortamdaki aile-akrabalık, din, eğitim, hukuk, ahlak vb. ilişkilerini, bu ilişkileri yürütme sebep ve yollarını gösteren en yaygın anlatı türlerinden biri olma özelliğini taşımaktadır. Bu yönüyle Fıkralar hem geçmişti bugüne bağlayan hem de içerdiği kültürel dönemlerdeki değişimleri ortaya koyan bir özellik gösterir. Mesela Nasreddin Hoca'nın bundan elli sene kadar önce "Nasreddin Hoca eşeğine ters binmiş giderken... diye başlayan fıkrası günümüzde "Nasreddin Hoca bir gün trene binerken... diye başlayabilmekte; yakın bir gelecekte ise aynı fıkranın "Nasreddin Hoca bir gün uzay mekiğine binerken ..." şeklinde anlatılabileceğini bize bugünden göstermektedir. İşte bu değişim bile sadece söz konusu Türk büyüğüne ait fıkralardaki değişim ve gelişimi göstermesi açısından dikkate değer , (Yıldırım 1999, ss: 1-10.).

Tarihi olaylar bağlamında fıkralarımızı değerlendirecek olursak bu durumu fıkraların asıl aktörü olan kişi üzerinden değerlendirmek yerinde olur. Nitekim İncili

Çavuş Osmanlı padişahlarından I. Ahmed Dönemine, Bekri Mustafa IV. Murad'ın tebdili kıyafet ederek kahvehaneleri denetlediği döneme, Kemine 19. Yy. Türkmenistan'ın zengin-fakir, kadı, pir, sofı, molla ilişkilerinin belirginleştiği sosyal ortama, Esen Polat 18. Yy, Türkmen Mizahına, Ahmet Atay (Yıldırım, 1999, ss: 25-29.) işaret etmektedir. Bunlardan Nasreddin Hoca (13. yy) da yaşamış olmasına rağmen) Aldar Köse, Bektaşî fıkraları saydıklarımızdan daha farklı bir özelliğe sahip olup hemen her dönemde anlatılabilen bir niteliğe sahiptir. (Yıldırım 1999, 29-30) Bu arada Karagöz ile Hacivat'ın maceralarının sadece efsanelere kaynaklık etmekle kalmayıp fıkra olarak anlatıldığının da unutmamız gerekir (Yıldırım, 1999, ss: 29-30)

Fıkralarımızın tarihi dönemlere göre tasniflendiren bazı çalışmaları burada vermemizin Özbek Efendi Fıkralarının tarihi bağlamında değerlendirilmesine de katkı sağlayacağını umuyoruz:

Bu konuda Dursun Yıldırım “ Türk Edebiyatında Bektaşî Fıkraları” adlı çalışmasında Türk Fıkralarını, fıkrada etkin olan tipler bağlamında:

1. Ortak şahsiyeti temsil yeteneği kazanan ferdi tipler,
2. Zümre tipleri,
3. Azınlık tipleri,
4. Bölge ve yöre tipleri,
5. Yabancı tipler,
6. Gündelik tipler,
7. Moda tipler

olarak yedi başlık halinde değerlendirmiş; birinci gruba giren tiplerin hangi tarihi dönemi temsil ettiğini dikkati çekmiştir (Yıldırım, 1999, s. 24).

Azerbaycanlı fıkra araştırmacısı Ferzeliyef de fıkralardaki tiplere bağlı olarak bir tasnif geliştirmiş:

1. Muayyen tarihi hadise ve şahsiyet adı ile alakalandırılan fıkralar

2. Şahsiyeti, müellifi bilinmeyen herkesin başına gelebilecek olayları anlatan sayısız fıkralar (Ferzeliyef, 1971, ss: 114-115).

şeklinde yaptığı bu tasnifin ilk grubundaki fıkraların belli bir tarihi döneme işaret ettiğini söylemek istemiş olmalıdır.

Pertev Naili Boratav Lamii Çelebi'nin “ Letaifname” külliyyatında söz konusu ürünleri:

1. Çocuklar üzerine hikâyeler,
2. Deliler üzerine hikâyeler
3. Çeşitli başka insanlar üzerine hikâyeler,
4. Karı-koca üzerine hikâyeler,
5. Hayvan masalları,
6. Cansız şeyler üzerine hikâyeler.

Biçiminde gruplandığını ifade etmişse de hangi grubun tarihi dönemleri içeren fıkralara ayrıldığı konusunda bir bilgi verilmemiştir (Boratav 1969, 406-407).

Boratav Türk Halk Edebiyatı adlı çalışmasında Türk fıkralarının iki grupta değerlendirilebileceğini belirtmiş

1. Kişileri belli halk tipleri olan fıkralar
2. Belli topluluk tipleri, ortadan insanların güldürücü maceralarını konu edinen fıkralar (Boratav, 1969, s. 93) diye önerdiği bu iki gruptan hangisinde tarihi dönemlerin olduğu üzerinde durmamıştır.

Mehmet Tuğrul “Mahmud Gazi Köyünde Halk Edebiyatı” adlı çalışmasında da Boratav'ın kine benzer bir tasnifi savunmuş fıkra tiplerini esas alarak yaptığı:

1. Adı bilinen şahıslarla ilgili fıkralar,
2. Türlü tiplere bağlı fıkralar (Tuğrul, 1969, s. 121).

şeklindeki tasnifte fıkra tiplerini içinde yer aldığı tarihi dönemleri belirtmemiştir.

Tezimin asıl konusu olan “Özbek Efendi Fıkraları” üzerindeki çalışmamız için kaynak olarak kullandığımız Taşken Bedii Edebiyat yayınları tarafından 1965 Taşkent’te basılan “Latifeler” adlı kitapta Efendi Fıkraları:

1. Efendi Hükümdarlar Arasında (1-145)
2. Efendi Dindarlar Arasında (146- 325)
3. Efendi Aile ve Adamlar Arasında (326-829)
4. Zamane Latifeleri (830-888)

şeklinde dört grupta toplanan bu fıkralar Efendinin içinde bulunduğu ortam bağlamında değerlendirilerek ortaya konmuştur (Latifeler, 1965, ss: 7-377).

Kitapta bu bölümü ilgilendiren ilk grup “Efendi Padişahlar Arasında” adını taşıyan grupta yer alan 145 fıkradır. Söz konusu fıkralara içerdiği tarihi olaylar bağlamında baktığımızda fıkraların iki ana başlıkta toplanabileceği görülecektir:

II. 1. Hanlıklar ve Olaylar Bağlamında

Tarihi fıkralar bundan önceki bölümde daha etraflı incelendiği için bu bölümde sadece alt başlıklar altında sınıflandırılması yapılacak her başlığın altına birer örnek verilmele yetinilecektir.

II. 1. 1. Buhara Hanlığı

Günlerin birinde Buhara emiri Efendiye sormuş:

-Ben mi güçlü müyüm, Afganistan şahı mı? Doğru cevap ver!

Efendi düşünüp:

-Yük taşımada benim işim ikinizden de zor. Mihnet kılmış olsa da biri çiftçi biri esnaf: Biri doyurur biri giydirir demiş!

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 132 numarayla kayıtladığımız “**Kim Zor**” adlı fıkra *Buhara Hanlığı* ile ilgilidir.

II. 1. 2. Çağatay Hanlığı

Bir gün Ali Şir Nevayi çırağı Hoca Asafi’ye nasihat etmeye başlamış:

-Ben sana hayranım. Bu kadar keskin zekâlı, yüksek öğrenimli olup, şiir yazma ile meşgul oluyorsunuz. Vaktini bölerek boş şeylere harcayıp, boşa geçirmektesin.

-Allah affetsin. Af makamında özür beyan kılarım ki, şimdi şiir yazmaya daha çok istekliyim. Hatta geceleri de şiir yazma ile meşgul oluyorum. Mesela, geçen gece iki paraya aldığım mum yanıp bittiğinde, iki yüz çift beyit yazdım.

- Öyleyse, her yüz beyit bir paraymış...

821 noda kayıtlı olan “**Bir Paralık Şiir**” adlı fıkra *Çağatay Hanlığı* ile ilgili olup yukarıya alınmıştır.

II. 1. 3. Timurîler

Bir gün Emir Timur keyifsiz bir şekilde Efendiden bir tavsiye istemiş:

-Dünyanın yarısını kılıç ile itaat ettirdim. Saltanatıma karşı pek çok halk başkaldırırsa, ne yapacağım?

Efendi Timur’u teselli edip:

-Rahmetli Hocanızın söylediğine göre sizin falınızdaki köpekmiş. Telaşlanmayın, hiç bir zaman köpek ile adam bir olur mu! demiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 6 numarayla kayıtladığımız “**Köpek İle Adam**” 10 numarayla kayıtladığımız “**Geyik De Av Mı?**”, 5 noda kayıtlı olan “**Muçal**”, 11 noda kayıtlı olan “**Minareler Ormanı**”, 18 noda kayıtlı olan “**Molla Eşek**”, 33 noda kayıtlı olan “**Timur’un Kıymeti**”, 34 noda kayıtlı olan “**Yerin Göbek Deliği**”, 35 noda kayıtlı olan “**Söz**”, 36 noda kayıtlı olan “**Ölmeyen Bizim Canımız**”, 38 noda kayıtlı olan “**Ya Timur Ölür Ya Eşek**”, 46 noda kayıtlı olan “**Efendi İle Timur**”, 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**”, 49 noda kayıtlı olan “**Zalim Olan Biziz**”, 56

noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Fili**”, 69 noda kayıtlı olan “**Efendinin Rumlara Cevabı**”, 70 noda kayıtlı olan “**Padişah Ve Eşek**”, 71 noda kayıtlı olan “**Sözünün İtibarı Olmayan**”, 72 noda kayıtlı olan “**Timur’un Yeri**”, 73 noda kayıtlı olan “**Timur’un Seyahati**”, 79 noda kayıtlı olan “**Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır**”, 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**”, 81 noda kayıtlı olan “**Sonra Fırsat Verilmedi**”, 83 noda kayıtlı olan “**Veciz Cevap**”, 84 noda kayıtlı olan “**Mezhebi – Aksak Timur**”, 87 noda kayıtlı olan “**Tavşan Kaçtı**”, 89 noda kayıtlı olan “**Deli Olacağım Gün**”, 90 noda kayıtlı olan “**Sineklerin Padişahı**”, 92 noda kayıtlı olan “**Tören Yemeğinde Geliriz**”, 96 noda kayıtlı olan “**Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?**”, 103 noda kayıtlı olan “**17999 Âlem Padişahı**”, 104 noda kayıtlı olan “**Efendi-Ressam**”, 107 noda kayıtlı olan “**Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?**”, 131 noda kayıtlı olan “**Yetişemezseniz Siz De İnin**”, 140 noda kayıtlı olan “**Para- Bana**” adlı fıkralar *Timur Dönemi* ile ilgilidir.

II. 1. 4. Abbasiler

Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken, ona sormuş:

-Abbasi halifelerinin “Muktedir-billah”, “Mütevekkil-Allah”, “Mü’tesin-billah” diye lakapları var imiş, bana nasıl lakap münasip olur?

-Ey sahibimiz, hiç şüphesiz size “Na’uzen-billah”, diye lakap koyulsa olur, – demiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**” ve 138 noda kayıtlı olan “**Övünen Halife**” adlı fıkralar *Abbasi Halifesi* ile ilgilidir.

II. 2. Kişiler Bağlamında

II. 2. 1. Tarihî dönemi belli olan fıkralar

II. 2. 1. 1. Efendi

Padişah Efendiye yarış teklif etmiş ve iyi bir ata binerek gelmesini buyurmuş. Efendi atı olmadığından öküzüne binerek alana varmış. Padişah hayretle sormuş:

-Yarışa öküzle mi katılacaksın?

-Bu gençliğinde ipini koparıp öyle bir koşardı ki hiçbir çapkır at buna yetişmezdi. Amaç koşmak ise yarışı hemen başlatın demiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 64 numarayla kaydettiğimiz “**Gençliğinde Hızlı Koşardı**”, 1 noda kayıtlı olan “**Akıllı Şehzade**”, 2 noda kayıtlı olan “**İki Eşegin Yükü**”, 3 noda kayıtlı olan “**Hırsız**”, 4 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Bey**”, 5 noda kayıtlı olan “**Muçal**”, 6 noda kayıtlı olan “**Köpek İle Adam**”, 7 noda kayıtlı olan “**Affedersiniz**”, 8 noda kayıtlı olan “**İçeriden Çıkan Hırsız**”, 9 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Peygamberlik**”, 10 noda kayıtlı olan “**Geyik De Av Mı ?**”, 11 noda kayıtlı olan “**Minareler Ormanı**”, 12 noda kayıtlı olan “**Padişah ve İp**”, 13 noda kayıtlı olan “**Uçan At**”, 14 noda kayıtlı olan “**Kırk Tavuğa Bir Horoz**”, 15 noda kayıtlı olan “**Dalın Budağı**”, 16 noda kayıtlı olan “**Birinci Ahmak**”, 17 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Şairler Meliki**”, 18 noda kayıtlı olan “**Molla Eşek**”, 19 noda kayıtlı olan “**Yarım Öksürük**”, 20 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Nişancı**”, 21 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Padişah**”, 22 noda kayıtlı olan “**Tehdit**”, 23 noda kayıtlı olan “**Laf Anlamaz Adam**”, 24 noda kayıtlı olan “**Özür**”, 25 noda kayıtlı olan “**Efendinin Yıldızı**”, 26 noda kayıtlı olan “**İyi Yeri Şimdi Buldun**”, 27 noda kayıtlı olan “**Hepsi De Güzel**”, 28 noda kayıtlı olan “**Hay Allah**”, 29 noda kayıtlı olan “**Yemek Öğretti**”, 30 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hâkim**”, 31 noda kayıtlı olan “**At Gülüyordu**”, 32 noda kayıtlı olan “**Baykuş Ne Dedi**”, 33 noda kayıtlı olan “**Timur'un Kıymeti**”, 34 noda kayıtlı olan “**Yerin Göbek Deliği**”, 35 noda kayıtlı olan “**Söz**”, 36 noda kayıtlı olan “**Ölmeyen Bizim Canımız**”, 37 noda kayıtlı olan “**İbret**”, 38 noda kayıtlı olan “**Ya Timur Ölür Ya Eşek**”, 39 noda kayıtlı olan “**Çift Cinsiyetli Balık**”, 40 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Payı**”, 41 noda kayıtlı olan “**Hükümdar ve Onun Eşegi**”, 42 noda kayıtlı olan “**Dostumla Dolaşmak**”, 43 noda kayıtlı olan “**Bir Ayaklı Kaz**”, 44 noda kayıtlı olan “**Can**”, 45 noda kayıtlı olan “**Dört Ayaklı Padişah**”, 46 noda kayıtlı olan “**Efendi İle Timur**”, 47 noda kayıtlı olan “**Kör**”, 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**”, 49 noda kayıtlı olan “**Zalim Olan Biziz**”, 50 noda kayıtlı olan “**Padişahın Hediyesi**”, 51 noda kayıtlı olan “**Dua**”, 52 noda kayıtlı olan “**Köpek**” ile, 53 noda kayıtlı olan “**Düğme**”, 54 noda kayıtlı olan “**Maalesef**”, 55 noda kayıtlı olan “**Eşekbaşı**”, 56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur'un Fili**”, 57 noda kayıtlı olan “**Dört İşi Bir Yolda Yapmak**”, 58 noda kayıtlı olan “**Yüzümü**

Görmesiniz", 59 noda kayıtlı olan "**Ağacın Ucundaki Çaydanlık**", 60 noda kayıtlı olan "**Efendi Şair**", 61 noda kayıtlı olan "**Efendinin Eşeği**", 62 noda kayıtlı olan "**Eşek Siz**", 63 noda kayıtlı olan "**Efendinin Cevapları**", 65 noda kayıtlı olan "**Doğru Yol**", 66 noda kayıtlı olan "**Koşmasa Da Yetişirsin**", 67 noda kayıtlı olan "**Belediye Başkanının Payı**" adlı, 68 noda kayıtlı olan "**Yük Altında**", 69 noda kayıtlı olan "**Efendinin Rumlara Cevabı**", 70 noda kayıtlı olan "**Padişah ve Eşek**", 71 noda kayıtlı olan "**Sözünün İtibarı Olmayan**", 72 noda kayıtlı olan "**Timur'un Yeri**", 73 noda kayıtlı olan "**Timur'un Seyahati**", 74 noda kayıtlı olan "**Buraya Para Ekeceğim**", 75 noda kayıtlı olan "**Atın Ayağından Su İçmesi**", 76 noda kayıtlı olan "**Düğündeki Olay**", 77 noda kayıtlı olan "**Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi**", 78 noda kayıtlı olan "**Âlim Ve Zalim**", 79 noda kayıtlı olan "**Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır**", 80 noda kayıtlı olan "**Emir Timur'un Lakabı**", 81 noda kayıtlı olan "**Sonra Fırsat Verilmedi**", 82 noda kayıtlı olan "**Bir Tane 'Ze'ye' Bin Para**", 83 noda kayıtlı olan "**Veciz Cevap**", 84 noda kayıtlı olan "**Mezhebi-Aksak Timur**", 85 noda kayıtlı olan "**Öcünü Aldı**", 86 noda kayıtlı olan "**Yarımını Vurup Kaldı**", 87 noda kayıtlı olan "**Tavşan Kaçtı**", 88 noda kayıtlı olan "**Yeterli Geleni Çıkıversin**", 89 noda kayıtlı olan "**Deli Olacağım Gün**", 90 noda kayıtlı olan "**Sineklerin Padişahı**", 91 noda kayıtlı olan "**Yerin Yerden Farkı Var**", 92 noda kayıtlı olan "**Tören Yemeğinde Geliriz**", 93 noda kayıtlı olan "**Deli Birdi Üç Oldu**", 94 noda kayıtlı olan "**Satıcı Ödeyecekti**", 95 noda kayıtlı olan "**Günahkarı Çıkarıp Gönderin**", 96 noda kayıtlı olan "**Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?**", 97 noda kayıtlı olan "**Böyle De Hırsızlık Olur Mu?**", 98 noda kayıtlı olan "**At Pazarlığı**", 99 noda kayıtlı olan "**Karasinekler**", 100 noda kayıtlı olan "**Kesilen Baş Konuşmaz**", 101 noda kayıtlı olan "**Efendi Timur'dan Korkarak Köyüne Kaçtı**", 102 noda kayıtlı olan "**Hayvan Da Güçlüdür**", 103 noda kayıtlı olan "**17999 Âlem Padişahı**", 104 noda kayıtlı olan "**Efendi-Ressam**", 105 noda kayıtlı olan "**Allah Da Padişah İle Aynıymış!**", 106 noda kayıtlı olan "**Kim Şanssızlık Getirdi?**", 107 noda kayıtlı olan "**Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?**", 108 noda kayıtlı olan "**Lafa Hevesliler**", 109 noda kayıtlı olan "**Efendinin Hediyesi**", 110 noda kayıtlı olan "**Birinci İncir**", 111 noda kayıtlı olan "**Efendi Tercüman**", 112 noda kayıtlı olan "**Efendinin Alçakgönüllülüğü**", 113 noda kayıtlı olan "**Padişahın Sözü**", 114 noda kayıtlı olan

“Efendi Ve Padişahın Hizmetçileri”, 115 noda kayıtlı olan “Efendi Savaşa Hazırlanıyor”, 116 noda kayıtlı olan “Ölmek İstemiyorum”, 117 noda kayıtlı olan “Efendinin İtirafı”, 118 noda kayıtlı olan “Efendi Doğrusunu Söylüyor”, 119 noda kayıtlı olan “Efendinin Hesap Defteri”, 120 noda kayıtlı olan “Efendinin Oğlu”, 121 noda kayıtlı olan “Efendi Münecim”, 122 noda kayıtlı olan “Efendinin Değeri”, 123 noda kayıtlı olan “Efendi ve Vali”, 124 noda kayıtlı olan “Efendinin Cübbesi”, 125 noda kayıtlı olan “Cennet Mi Büyük Mü Cehennem Mi?”, 126 noda kayıtlı olan “En İyi Yemek”, 127 noda kayıtlı olan “Tavuk ve Cıvcivler”, 128 noda kayıtlı olan “Köpeğin Huyu Kötü”, 129 noda kayıtlı olan “Faziletli Şamar”, 130 noda kayıtlı olan “Mucize”, 131 noda kayıtlı olan “Yetişemezseniz Siz De İnin”, 132 noda kayıtlı olan “Kim Zor?”, 133 noda kayıtlı olan “Affedersin Eşğim”, 134 noda kayıtlı olan “Uygun Cevap”, 135 noda kayıtlı olan “Kendi Usul İle Tedavi Ediyor”, 136 noda kayıtlı olan “Efendinin Düşünceleri”, 140 noda kayıtlı olan “Para-Bana”, 141 noda kayıtlı olan “Önce Padişaha İnanmak Gerek”, 142 noda kayıtlı olan “Gizli Söz”, 143 noda kayıtlı olan “Allah'a Kalan Gününü Görsün”, 144 noda kayıtlı olan “Kavga Neden Çıktı?”, 145 noda kayıtlı olan “Alışkanlıkları Bırakmak Zor”, 147 noda kayıtlı olan “Baygura Anta Kelben Kabira”, 148 noda kayıtlı olan “Hz. Cebrailin Oğlu”, 149 noda kayıtlı olan “Ek Fatiha”, 150 noda kayıtlı olan “Çirkin Melek”, 151 noda kayıtlı olan “Ala Namaz-Bele Namaz”, 153 noda kayıtlı olan “Kurbanlığın Haysiyeti”, 154 noda kayıtlı olan “Eşek Kadı”, 155 noda kayıtlı olan “Haram Kan”, 156 noda kayıtlı olan “Hüküm”, 157 noda kayıtlı olan “Bir 'Uh' İçin Bir Tin Sesi”, 158 noda kayıtlı olan “Ezan Bir Gün Söylense”, 159 noda kayıtlı olan “Kendim De Bilmiyorum”, 160 noda kayıtlı olan “Yaşlı Oruç”, 161 noda kayıtlı olan “Ölünün İyisi”, 162 noda kayıtlı olan “Allah'ın Kapısı”, 163 noda kayıtlı olan “Allah İsterse”, 164 noda kayıtlı olan “Sözde Sarık”, 165 noda kayıtlı olan “Cennette Mescit Var Mı?”, 166 noda kayıtlı olan “Efendi İmam”, 167 noda kayıtlı olan “Oruç Açılmadı Mı?”, 168 noda kayıtlı olan “Hocanın Okuması”, 169 noda kayıtlı olan “Yaşlının Bedduası”, 170 noda kayıtlı olan “Bana Layık Millet Sizlersiniz”, 171 noda kayıtlı olan “Başını Kaldırmaya Dermanı Yok”, 172 noda kayıtlı olan “Fetva”, 173 noda kayıtlı olan “Sarık”, 174 noda kayıtlı olan “İmam Sadece Aldı”, 175 noda kayıtlı olan “Üç Vakitte”, 176 noda kayıtlı olan “Kazıyıp Yiyin”, 177 noda kayıtlı

olan **“Uzun Demir”**, 178 noda kayıtlı olan **“Allah'ın Evi”**, 179 noda kayıtlı olan **“Allahın İşi”**, 180 noda kayıtlı olan **“Kutsanmış Su”**, 181 noda kayıtlı olan **“Hoca Ve Efendi”**, 182 noda kayıtlı olan **“Öbür Dünyada Dindarlık Yapmak Gerek”**, 183 noda kayıtlı olan **“Sıcak Can”**, 184 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Azrail”**, 185 noda kayıtlı olan **“İmamlar”**, 186 noda kayıtlı olan **“Alçak Gönüllü Peygamber”**, 187 noda kayıtlı olan **“Sineğe Acıdım”**, 188 noda kayıtlı olan **“Acayip Tavşan”**, 190 noda kayıtlı olan **“Müftü”**, 191 noda kayıtlı olan **“Efendinin Şahitliği”**, 192 noda kayıtlı olan **“Kaygı”**, 193 noda kayıtlı olan **“Vakfa Yakışsa”**, 194 noda kayıtlı olan **“Kaybolan Kutu”**, 195 noda kayıtlı olan **“Akıl”**, 196 noda kayıtlı olan **“Dar Ev Geniş Mezar”**, 197 noda kayıtlı olan **“Ahiret”**, 198 noda kayıtlı olan **“Hocanın Mürüvveti”**, 199 noda kayıtlı olan **“Kur'an”**, 200 noda kayıtlı olan **“Vaaz”**, 201 noda kayıtlı olan **“Günah Çuvalı”**, 202 noda kayıtlı olan **“Bu Şapkayı Cebrail Giysin”**, 203 noda kayıtlı olan **“Büyük Mum”**, 204 noda kayıtlı olan **“Kaçın Kamçı Değiyor”**, 206 noda kayıtlı olan **“Hırs Yaptı”**, 207 noda kayıtlı olan **“Allahın Gazabı”**, 208 noda kayıtlı olan **“Tek Ayakla Kılınan Namaz”**, 209 noda kayıtlı olan **“Yarım Altınlı Ceza”**, 210 noda kayıtlı olan **“Öbür Dünyada Nasıl Söz”**, 211 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hesap Torbası”**, 212 noda kayıtlı olan **“Al Abdestini Ver Kavuşumu”**, 213 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve İmam”**, 214 noda kayıtlı olan **“Uzun Sakal”**, 215 noda kayıtlı olan **“Allah Nerede”**, 216 noda kayıtlı olan **“İsa ve İmam”**, 217 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Kadı”**, 218 noda kayıtlı olan **“Efendinin Özürü”**, 219 noda kayıtlı olan **“E Allah”**, 220 noda kayıtlı olan **“İki Peygamber”**, 221 noda kayıtlı olan **“Allah'ın Yeğeni”**, 222 noda kayıtlı olan **“Vasiyet”**, 224 noda kayıtlı olan **“Az Kaldı Ki!”**, 225 noda kayıtlı olan **“Papaz Ve Sakal”**, 226 noda kayıtlı olan **“Şehrin Köpeği Mi?”**, 227 noda kayıtlı olan **“Zemzem”**, 228 noda kayıtlı olan **“Selam Almak”**, 229 noda kayıtlı olan **“Gönlümdeki Olsa”**, 230 noda kayıtlı olan **“Kör Kadı”**, 231 noda kayıtlı olan **“Dişi Şeytan”**, 232 noda kayıtlı olan **“Helal Eşek”**, 233 noda kayıtlı olan **“Köpeğin Vasiyeti”**, 234 noda kayıtlı olan **“Saray Görevlisi ve Tüccar”**, 235 noda kayıtlı olan **“Acaba”**, 236 noda kayıtlı olan **“Efendinin Avı”**, 237 noda kayıtlı olan **“Şahit”**, 238 noda kayıtlı olan **“Sarık Ve Kaftanın Sahibi”**, 239 noda kayıtlı olan **“Allah'ın Emri”**, 240 noda kayıtlı olan **“Gönlüm Yaşlandı”**, 241 noda kayıtlı olan **“Eşeğimin Kuyruğu Oluyor”**, 242 noda kayıtlı olan **“Yatsı Kaç Rekat”**, 243 noda kayıtlı olan **“Geveze”**,

244 noda kayıtlı olan “**Vessamai-Vettariki**”, 251 noda kayıtlı olan “**Zengin İle Efendi**” ile, 252 noda kayıtlı olan “**Namazdan Kaçıp...**”, 253 noda kayıtlı olan “**Eşeğin Başı Ve Kulağı**”, 254 noda kayıtlı olan “**Oruç**”, 255 noda kayıtlı olan “**Beynamaz**”, 256 noda kayıtlı olan “**Akıllı Eşek**”, 257 noda kayıtlı olan “**Nâsing Var Mı?**”, 258 noda kayıtlı olan “**Kıyamette**”, 259 noda kayıtlı olan “**Kundura Ve Eşek**”, 260 noda kayıtlı olan “**Onun Evine Alıp Gidip Verin-De...**”, 261 noda kayıtlı olan “**Oğlumun Adı Farz**”, 262 noda kayıtlı olan “**Avlunun Fazileti**”, 263 noda kayıtlı olan “**Efendi-İmam**”, 264 noda kayıtlı olan “**Yeni Defa Dolanırsa Helal**”, 265 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Mahluku**”, 266 noda kayıtlı olan “**Namazdaki Şaka**”, 267 noda kayıtlı olan “**Eşek Kadı**”, 268 noda kayıtlı olan “**Yas Tutmuş Cıvıvlar**”, 269 noda kayıtlı olan “**Hoşt**”, 270 noda kayıtlı olan “**Layık Öğüt**”, 271 noda kayıtlı olan “**Cennetin Yolu**”, 272 noda kayıtlı olan “**Allah Şakayı Bilmezmiş**”, 273 noda kayıtlı olan “**Ayağım Ağrıyordu**”, 274 noda kayıtlı olan “**Eyvah, Evim Yanıyor!**”, 275 noda kayıtlı olan “**Allah'a İnanıp Kaygısız Kalma**”, 276 noda kayıtlı olan “**Bir Mertlik Yapmıyor Musun?**”, 277 noda kayıtlı olan “**Efendi-Müftü**”, 278 noda kayıtlı olan “**Yarım Günlük Oruç**”, 279 noda kayıtlı olan “**İtin Duası**”, 280 noda kayıtlı olan “**Efendinin Kurbanlığı**”, 281 noda kayıtlı olan “**Şimdi Molla Oldu**”, 282 noda kayıtlı olan “**Hocanın İlticası**”, 283 noda kayıtlı olan “**Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı**”, 285 noda kayıtlı olan “**Allahın Kulları**”, 286 noda kayıtlı olan “**Kıyamet Ne Zaman Kopacak?**”, 287 noda kayıtlı olan “**Davacı-Dolandırıcı**”, 288 noda kayıtlı olan “**Şeytan**”, 289 noda kayıtlı olan “**Mahkemelik**”, 290 noda kayıtlı olan “**Namazda**”, 291 noda kayıtlı olan “**Boş ver, O Da Bizim Müritlerimizden**”, 292 noda kayıtlı olan “**Köpek Yavrusunun Duası**”, 293 noda kayıtlı olan “**Gecede İki Defa Kalkıyorum**”, 294 noda kayıtlı olan “**Gusül**”, 295 noda kayıtlı olan “**Gökyüzüne Mıhlanan Güneş**”, 296 noda kayıtlı olan “**Düzgün Dileyiniz**”, 297 noda kayıtlı olan “**Meleklerin Gücü Yetmez**”, 298 noda kayıtlı olan “**Taharet Bozulmadı**”, 299 noda kayıtlı olan “**Ölünün Düğünü**”, 300 noda kayıtlı olan “**Şeytan Dermanını Verir**”, 301 noda kayıtlı olan “**Sofu Mu İyi, Eşek Mi İyi**”, 322 noda kayıtlı olan “**Cahil Topluluk**”, 323 noda kayıtlı olan “**Cimrinin Sadakası**”, 324 noda kayıtlı olan “**Asabilik**”, 325 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Cadı karılar**”, 326 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Dilenci**”, 327 noda kayıtlı olan “**Eşek Eşeği Görünce Bağırır**”, 328 noda

kayıtlı olan **“Gül Takmak”**, 329 noda kayıtlı olan **“Altın Yüzük”**, 330 noda kayıtlı olan **“Ümitsiz Şeytan”**, 331 noda kayıtlı olan **“Dürüstçe Adamlar”**, 332 noda kayıtlı olan **“Bir Tüccar Gördüm”**, 333 noda kayıtlı olan **“Nakit Para”**, 334 noda kayıtlı olan **“Leğen Öldü”**, 335 noda kayıtlı olan **“Kurutana Mükâfat”**, 336 noda kayıtlı olan **“Dayılarını Görüp”**, 337 noda kayıtlı olan **“Yaşlıysa Da Dökülmez”**, 338 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Avukat”**, 339 noda kayıtlı olan **“Tüccarlığın Başı”**, 340 noda kayıtlı olan **“İnanmazsanız Ölüye Sorun”**, 341 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Tellal”**, 342 noda kayıtlı olan **“Ye Cübbem”**, 343 noda kayıtlı olan **“Susayan Cep”**, 344 noda kayıtlı olan **“Bunun Parasını Neden Alıyorsun?”**, 345 noda kayıtlı olan **“Hayret Gözün Varmış”**, 346 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Onun Yöneticisi”**, 347 noda kayıtlı olan **“Bunun Masrafını Kim Ödedi”**, 348 noda kayıtlı olan **“Görüşemezsek Hoşçakalın”**, 349 noda kayıtlı olan **“Yuvarlak Ekmek”**, 350 noda kayıtlı olan **“Ceza”**, 351 noda kayıtlı olan **“Vahvahlayanın Çocuğu”**, 352 noda kayıtlı olan **“Yelpaze”**, 353 noda kayıtlı olan **“Kılıç ve Kasap”**, 354 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”**, 355 noda kayıtlı olan **“İstekli Kurtlar”**, 356 noda kayıtlı olan **“Arzu”**, 357 noda kayıtlı olan **“Güneş ve Ay”**, 358 noda kayıtlı olan **“Uhde”**, 359 noda kayıtlı olan **“Alıp Kaçtığım Gün”**, 360 noda kayıtlı olan **“Su, Başından Bulanır”**, 361 noda kayıtlı olan **“Kendi Faydasını Bilmeyen Hayvan”**, 362 noda kayıtlı olan **“Kar Çorbası”**, 363 noda kayıtlı olan **“Kötü Kundura”**, 364 noda kayıtlı olan **“Bıçak Ucu”**, 365 noda kayıtlı olan **“Uykumu Aramaya Gidiyorum”**, 366 noda kayıtlı olan **“Dudağı Helal”**, 367 noda kayıtlı olan **“Delik Para”**, 368 noda kayıtlı olan **“Öküz Beni Aldı”**, 369 noda kayıtlı olan **“Misafir”**, 370 noda kayıtlı olan **“Soruya Yakışan Cevap”**, 371 noda kayıtlı olan **“Azizler”**, 372 noda kayıtlı olan **“Efendi Doğduğunda Öldü Deyin”**, 373 noda kayıtlı olan **“Hırsızlığa Girdim Diyecek Olmasa”**, 374 noda kayıtlı olan **“Burcunuz”**, 375 noda kayıtlı olan **“Kötü Çeşme”**, 376 noda kayıtlı olan **“Bahtsız Koca”**, 377 noda kayıtlı olan **“Ters At”**, 378 noda kayıtlı olan **“Sahipsiz At Olmalı”**, 379 noda kayıtlı olan **“Güzel Yüz ve Ekmek”**, 380 noda kayıtlı olan **“Kundura”**, 381 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafta Hocanız Var”**, 382 noda kayıtlı olan **“Diğer Kapıdan”**, 383 noda kayıtlı olan **“Sonu Hayırlı Olsun”**, 384 noda kayıtlı olan **“Ne Olmuş”**, 385 noda kayıtlı olan **“Ceviz Yeme”**, 386 noda kayıtlı olan **“Mantı”**, 387 noda kayıtlı olan **“Paralı Yemek”**, 388 noda kayıtlı olan **“Köle Pazarı”**, 389 noda kayıtlı olan **“Adaletli**

Hüküm", 390 noda kayıtlı olan "**Gırvoydu**", 391 noda kayıtlı olan "**Karın Kalkan Ellezine**", 392 noda kayıtlı olan "**Beyaz Kum**", 393 noda kayıtlı olan "**Bin Lanet**", 394 noda kayıtlı olan "**Komşunun Kızı**", 395 noda kayıtlı olan "**Bembeyaz Sakalım İle**", 396 noda kayıtlı olan "**Şeytan Ve Külhanbeyi**", 397 noda kayıtlı olan "**Sağlıklı Geçen Gün**", 398 noda kayıtlı olan "**Dünyanın Genişliği**", 399 noda kayıtlı olan "**Bakmaya Yakışır**", 400 noda kayıtlı olan "**Alkış**", 401 noda kayıtlı olan "**Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri**", 402 noda kayıtlı olan "**Kendinden Görsün**", 403 noda kayıtlı olan "**Efendi Ve Pehlivan**", 404 noda kayıtlı olan "**Efendi'nin İhtirası**", 405 noda kayıtlı olan "**Ayıp Kendimde**", 406 noda kayıtlı olan "**Hırsız Bekçi Vurdu**", 407 noda kayıtlı olan "**At**", 408 noda kayıtlı olan "**Gıcırdayan Ekmek**", 409 noda kayıtlı olan "**Bu Gelişin Doğruysa**", 410 noda kayıtlı olan "**Beyaz Şeker**", 411 noda kayıtlı olan "**Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın**", 412 noda kayıtlı olan "**Söz Bir Tane**", 413 noda kayıtlı olan "**En Güzel Saz**", 414 noda kayıtlı olan "**Derisini Yüzüp Rezil Ederim**", 415 noda kayıtlı olan "**Doğru Şekilli**", 416 noda kayıtlı olan "**Allah Versin**", 417 noda kayıtlı olan "**Ölçülü Davranmak Şart**", 418 noda kayıtlı olan "**Daha İçiyor Musun?**", 419 noda kayıtlı olan "**İçinde Olmasın Yeter**" ile, 420 noda kayıtlı olan "**Kırk Soruya Bir Cevap**", 421 noda kayıtlı olan "**Gitmenin Kılıfı Olmalı**", 422 noda kayıtlı olan "**İşin Beline Değdi**", 423 noda kayıtlı olan "**Deva Mıydı?**", 424 noda kayıtlı olan "**Cehennem İle Cennet Dolunca**", 425 noda kayıtlı olan "**Kendini Aldatıp Gitti**", 426 noda kayıtlı olan "**Bahaneye İnanırım**", 427 noda kayıtlı olan "**Kimin Yüreğine Dokunmuş**", 428 noda kayıtlı olan "**Arzu Etsek De olmuyor**", 429 noda kayıtlı olan "**Emanet**", 430 noda kayıtlı olan "**Kuyu Çevrilip Koyulur**", 431 noda kayıtlı olan "**Erik Yemekte**", 432 noda kayıtlı olan "**Doğru Hesap**", 433 noda kayıtlı olan "**Aptal Ve Deli**", 434 noda kayıtlı olan "**İsminizi Yazıp Gitmişiniz**", 435 noda kayıtlı olan "**Senin Sözü De Doğru**", 436 noda kayıtlı olan "**Efendi'nin Hindisi**", 437 noda kayıtlı olan "**Kendine Mukayyet Ol**", 438 noda kayıtlı olan "**Melamet**", 439 noda kayıtlı olan "**Somya Darlaştı**", 440 noda kayıtlı olan "**Efendi Ve Hamal**", 441 noda kayıtlı olan "**Ağabey-Kardeş**", 442 noda kayıtlı olan "**Misafir**", 443 noda kayıtlı olan "**Başıma Yastık Yapacağım**", 444 noda kayıtlı olan "**Benzemeyince Karşılaştırmaz**", 445 noda kayıtlı olan "**Tadı Bir**", 446 noda kayıtlı olan "**Bulamadım Ki**", 447 noda kayıtlı olan "**Damdan Atın Da Görün**", 448

noda kayıtlı olan “**Kırk Yıllık Sirke**”, 449 noda kayıtlı olan “**Ayağım Ağrıyor**”, 450 noda kayıtlı olan “**Öncekinde Aldınız**”, 451 noda kayıtlı olan “**Zincirli Kapı**”, 452 noda kayıtlı olan “**İnsaf**”, 453 noda kayıtlı olan “**Kalbur**”, 454 noda kayıtlı olan “**Ölü**”, 455 noda kayıtlı olan “**Öğrenci**”, 456 noda kayıtlı olan “**Hepsi Gelecek**”, 457 noda kayıtlı olan “**Nas**”, 458 noda kayıtlı olan “**Canan**”, 459 noda kayıtlı olan “**Şükür**”, 460 noda kayıtlı olan “**Zehir**”, 461 noda kayıtlı olan “**Çorba**”, 462 noda kayıtlı olan “**Berber**”, 463 noda kayıtlı olan “**Yelim**”, 464 noda kayıtlı olan “**Tedavi**”, 465 noda kayıtlı olan “**Fare İlacı**”, 466 noda kayıtlı olan “**Burge Darı**”, 467 noda kayıtlı olan “**Şimdi Kuş Oldun**”, 468 noda kayıtlı olan “**Niye Ağlıyorsun?**”, 469 noda kayıtlı olan “**İsterseniz Şamar Yiyin**”, 470 noda kayıtlı olan “**Kör Olun**”, 471 noda kayıtlı olan “**Bu Kadar Peşinden Gidemem**”, 472 noda kayıtlı olan “**Şimdi Bir Ukdem Yok**”, 473 noda kayıtlı olan “**Kuyruğu Heybede**”, 474 noda kayıtlı olan “**İt Olmak İçin De Kuyruk Lazım**”, 475 noda kayıtlı olan “**Gençliğimde De Bazı Değilim**”, 476 noda kayıtlı olan “**Dumbe-Ciğer**”, 477 noda kayıtlı olan “**Kuyudaki Ay**” ile, 478 noda kayıtlı olan “**Sakal**”, 479 noda kayıtlı olan “**Arı Uhden Kalmasın**”, 480 noda kayıtlı olan “**Allah Korumuş!**”, 481 noda kayıtlı olan “**Tutup Sahibine Veririm**”, 482 noda kayıtlı olan “**Borçlu**”, 483 noda kayıtlı olan “**Zalim Eşek**”, 484 noda kayıtlı olan “**Çocukların Duası**”, 485 noda kayıtlı olan “**Doktor ve Kasap**”, 486 noda kayıtlı olan “**Deliye Cevap**”, 487 noda kayıtlı olan “**Çömlek**”, 488 noda kayıtlı olan “**Ey Cahil**”, 489 noda kayıtlı olan “**Ayın Kaçı**”, 490 noda kayıtlı olan “**Yemek Yiyenler Girsin**”, 491 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hırsız**”, 492 noda kayıtlı olan “**Lezzeti Nasıl**”, 493 noda kayıtlı olan “**On Kilo Yiyecek**”, 494 noda kayıtlı olan “**Buzağının Arapçası**”, 495 noda kayıtlı olan “**Kısır Sığır**”, 496 noda kayıtlı olan “**Çorbasının Çorbası**”, 497 noda kayıtlı olan “**Haram Olasıca**”, 498 noda kayıtlı olan “**Erkeğe Benzedim Mi?**”, 499 noda kayıtlı olan “**Hayır**”, 500 noda kayıtlı olan “**Dar Kavuk**”, 501 noda kayıtlı olan “**Eşeğin Sözü**”, 502 noda kayıtlı olan “**Oğlumun Babası**”, 503 noda kayıtlı olan “**Biliyor Musunuz Ne Diyeyeceğim**”, 504 noda kayıtlı olan “**Hamile Kazan**”, 505 noda kayıtlı olan “**Günahkar Öküz**”, 506 noda kayıtlı olan “**Kavganın Sebebi**”, 507 noda kayıtlı olan “**Eşeğim Kabul Etmiyor**”, 508 noda kayıtlı olan “**Akılsız Deve**”, 509 noda kayıtlı olan “**Rüzgar**”, 510 noda kayıtlı olan “**Ceset**”, 511 noda kayıtlı olan “**Hal Böyle Olursa**”, 512 noda kayıtlı olan “**Bereket**”

Versin”, 513 noda kayıtlı olan “Güzel Şehir”, 514 noda kayıtlı olan “Gönlüm Kırıldı”, 515 noda kayıtlı olan “Laf Sarıktaysa”, 516 noda kayıtlı olan “Doktor”, 517 noda kayıtlı olan “Kıyamet”, 518 noda kayıtlı olan “Yıldız Yapıyor”, 519 noda kayıtlı olan “Çalgıcı”, 520 noda kayıtlı olan “Şarkıcı”, 521 noda kayıtlı olan “Ömrünüz Azapta Geçerdi”, 522 noda kayıtlı olan “Çapa İle Testiyi Hırsız Alıp Gitti”, 523 noda kayıtlı olan “Fakirin Eşyası”, 524 noda kayıtlı olan “Sabret”, 525 noda kayıtlı olan “Beş Lira İçin”, 526 noda kayıtlı olan “Kıymetsiz Takke Gitsin!”, 527 noda kayıtlı olan “Doktor”, 528 noda kayıtlı olan “Karganın Ömrü”, 529 noda kayıtlı olan “Zayıf Eşek”, 530 noda kayıtlı olan “Dostlar”, 531 noda kayıtlı olan “Denizin Suyu”, 532 noda kayıtlı olan “Deva”, 533 noda kayıtlı olan “Bir Şey Var!”, 534 noda kayıtlı olan “Yine Kudurup Gitti”, 535 noda kayıtlı olan “Cenaze Namazına Mı Gidiyorsun?”, 536 noda kayıtlı olan “Sırık”, 537 noda kayıtlı olan “Sıpa”, 538 noda kayıtlı olan “Hikmet”, 539 noda kayıtlı olan “Avanak”, 540 noda kayıtlı olan “Bahane”, 541 noda kayıtlı olan “Miskin ve Efendi”, 542 noda kayıtlı olan “Burun”, 543 noda kayıtlı olan “Babasının Çocuğu”, 544 noda kayıtlı olan “Dertleştim”, 545 noda kayıtlı olan “Hala Geç Değil”, 546 noda kayıtlı olan “Yetişme Kuralı”, 547 noda kayıtlı olan “Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü?”, 548 noda kayıtlı olan “Bildircının Evi Yok”, 549 noda kayıtlı olan “Sıpacık”, 550 noda kayıtlı olan “Ters Binip Bırakıverdim”, 551 noda kayıtlı olan “Çuval Değirmenin Hakkı”, 552 noda kayıtlı olan “Et ve Balta”, 553 noda kayıtlı olan “Kim Sağ, Kim Hasta”, 554 noda kayıtlı olan “Sana Ne?”, 555 noda kayıtlı olan “Cimri ve Efendi”, 556 noda kayıtlı olan “Aklım Başıma Geldi”, 557 noda kayıtlı olan “Aceleci!”, 558 noda kayıtlı olan “Övünen”, 559 noda kayıtlı olan “Süzme”, 560 noda kayıtlı olan “Tarlana Götür”, 561 noda kayıtlı olan “Evet, Korkusuzmuşsun!”, 562 noda kayıtlı olan “Borç”, 563 noda kayıtlı olan “Çok Şükür...”, 564 noda kayıtlı olan “Kulak Gerekli Mi?”, 565 noda kayıtlı olan “Rüya”, 566 noda kayıtlı olan “Büyük Kavga”, 567 noda kayıtlı olan “Endişe Gelecek Olursa”, 568 noda kayıtlı olan “Mısır Unu Ekmeği”, 569 noda kayıtlı olan “Küstah”, 570 noda kayıtlı olan “Senden Utandığım İçin...”, 571 noda kayıtlı olan “Uyuyorum”, 572 noda kayıtlı olan “Övüngenlik”, 573 noda kayıtlı olan “Acaba”, 574 noda kayıtlı olan “Şefkatliymiş Diye Kim Söyledi?”, 575 noda kayıtlı olan “Ne Kadar Yol Gittik?”

576 noda kayıtlı olan “**Avare Olmayın**”, 577 noda kayıtlı olan “**Ceviz Altında**”, 578 noda kayıtlı olan “**Yayla**”, 579 noda kayıtlı olan “**Dertleşmek**”, 580 noda kayıtlı olan “**Bu Da Arkadaş Mı?**”, 581 noda kayıtlı olan “**Aklın Varsa Kendini Suya At**”, 582 noda kayıtlı olan “**Elleri Değmedi**”, 583 noda kayıtlı olan “**Ayağından Kaldırıp At**”, 584 noda kayıtlı olan “**Hemen Yemek Yiyesi Gelecektir**”, 585 noda kayıtlı olan “**Bilgeler Sohbeti**”, 586 noda kayıtlı olan “**Nehire Ateş Gitti**”, 587 noda kayıtlı olan “**Deden Balık Olurdu**”, 588 noda kayıtlı olan “**Koyunu Satana Sor**”, 589 noda kayıtlı olan “**Keskin Akıl**”, 590 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Aldar Köse**”, 591 noda kayıtlı olan “**Torunum Daha Az**”, 592 noda kayıtlı olan “**Sahtekar**”, 593 noda kayıtlı olan “**Yağlı Ekmek Yapayım**”, 594 noda kayıtlı olan “**Bilmece**”, 595 noda kayıtlı olan “**Soğuk Yemek**”, 596 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Doktor**”, 597 noda kayıtlı olan “**Soğuk**”, 598 noda kayıtlı olan “**Kafiye**”, 599 noda kayıtlı olan “**Hindistan ve Fırın**”, 600 noda kayıtlı olan “**Hile**”, 601 noda kayıtlı olan “**Kundura Kitabı**”, 602 noda kayıtlı olan “**Efendi Tembel**”, 603 noda kayıtlı olan “**Beceriksiz**”, 604 noda kayıtlı olan “**Para**”, 605 noda kayıtlı olan “**Karıştırma**”, 606 noda kayıtlı olan “**Mescit Ve Cami**”, 607 noda kayıtlı olan “**Hırsızlar Katında**”, 608 noda kayıtlı olan “**Yular**”, 609 noda kayıtlı olan “**Âdem Atadan Kalan Sığırlar**”, 610 noda kayıtlı olan “**Lamba Yağı**”, 611 noda kayıtlı olan “**Onun Kendisi Yeter**”, 612 noda kayıtlı olan “**Sırılsıklam**”, 613 noda kayıtlı olan “**Çukurlara Toplanmış**”, 614 noda kayıtlı olan “**Rüyaya Giren Tatlı**”, 615 noda kayıtlı olan “**Efendi Bir Gün Hamama İnmış**”, 616 noda kayıtlı olan “**Kaybolan Yüzük**”, 617 noda kayıtlı olan “**Secde**”, 618 noda kayıtlı olan “**Konuşmayı Öğrenmeyecekmiş**”, 619 noda kayıtlı olan “**Kedi Nerede?**”, 620 noda kayıtlı olan “**Açlığa Hayli Alıştın**”, 621 noda kayıtlı olan “**Ayırıp Satılmıyormuş**”, 622 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Görücüler**”, 623 noda kayıtlı olan “**Kaç Kızım At Tepiyor**”, 624 noda kayıtlı olan “**Allah İsterse Alacağım**”, 625 noda kayıtlı olan “**Yürü Yürü Canavar**”, 626 noda kayıtlı olan “**Nöbet Geline Hasta Olamazsın Ya**”, 627 noda kayıtlı olan “**Birbirini Aldatıp Hayat Sürdürüyormuş**”, 628 noda kayıtlı olan “**Keşke Tuzlasaydın**”, 629 noda kayıtlı olan “**Kuru Üzüm Olmasa Neyi Vereceğim**”, 630 noda kayıtlı olan “**Kötülüğünden Delik Kazık Kurulayanlar**”, 631 noda kayıtlı olan “**Bu Para Değil De Ne?**”, 632 noda kayıtlı olan “**Ekmek Yapma Günü**”, 633 noda kayıtlı olan “**Haram Kandan**”, 634 noda kayıtlı

olan “**Ölmesen**”, 635 noda kayıtlı olan “**Aferin, El Bülbüleri**”, 636 noda kayıtlı olan “**Tambur**”, 637 noda kayıtlı olan “**Beni Teyzem Doğurmuş**”, 638 noda kayıtlı olan “**Aman, Hangi Birini Alacağım**”, 639 noda kayıtlı olan “**Kirli Karga**”, 640 noda kayıtlı olan “**Helak Ettin Ya**”, 641 noda kayıtlı olan “**Okuma**”, 642 noda kayıtlı olan “**Hayatımda Geçip Öterdim**”, 643 noda kayıtlı olan “**Rahmetli Eşim Söyledi**”, 644 noda kayıtlı olan “**Müzik Çalma 'Sanatı'**“, 645 noda kayıtlı olan “**İsmi Bilip Ne Yapacağım**”, 646 noda kayıtlı olan “**Efendi Yandı**”, 647 noda kayıtlı olan “**Bizim Eller**”, 648 noda kayıtlı olan “**Karı Koca Muhabbeti**”, 649 noda kayıtlı olan “**Oğlum Aklıma Düşmüş**”, 650 noda kayıtlı olan “**Oğul ve Karısının Cevabı**”, 651 noda kayıtlı olan “**Efendi Halının Yamağı**”, 652 noda kayıtlı olan “**Hırsız Bulma Usulü**”, 653 noda kayıtlı olan “**Pamuk Hırsızları**”, 654 noda kayıtlı olan “**Han Anasını Kocaya Veriyor**”, 655 noda kayıtlı olan “**Şakacı Mı Ki?**”, 656 noda kayıtlı olan “**Sen Yüzmeyi Biliyorsun Ki**”, 657 noda kayıtlı olan “**İkinci Eş**”, 658 noda kayıtlı olan “**Yalan Bulamadığımda**”, 659 noda kayıtlı olan “**Ekmek Hamurdan Olmuyor Mu?**”, 660 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Şeyh**”, 661 noda kayıtlı olan “**Hiçbir Şey Kalmayacakmış**”, 662 noda kayıtlı olan “**Yardım Karşılıklı Olur**”, 663 noda kayıtlı olan “**Seni Medresede Okutmayacaksa**”, 664 noda kayıtlı olan “**Bismillah Demeseniz De Yemek Çok**”, 665 noda kayıtlı olan “**Boş Ceviz**”, 666 noda kayıtlı olan “**Kara Bulut**”, 667 noda kayıtlı olan “**Efendinin Kızı**”, 668 noda kayıtlı olan “**Şimdi Mi Kâfir Oldum**”, 669 noda kayıtlı olan “**Pazar Günü Gel Deseydin Ya**”, 670 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşeği**”, 671 noda kayıtlı olan “**Gökyüzünde Köpek Uçuyor**”, 672 noda kayıtlı olan “**Demir Yiyen Fare**”, 673 noda kayıtlı olan “**İki Lira Daha Verin**”, 674 noda kayıtlı olan “**Keşkek Yemiş Ağı Yanmış**”, 675 noda kayıtlı olan “**İyi Güzel**”, 676 noda kayıtlı olan “**Can Önce Ayaktan Çıkar**”, 677 noda kayıtlı olan “**Un Sürülen Zengininki**”, 678 noda kayıtlı olan “**Bu Yemeği Masumlara Ver**”, 679 noda kayıtlı olan “**Ölümden Kurtuluş**”, 680 noda kayıtlı olan “**Eşeği Öküz Korkuttu**”, 681 noda kayıtlı olan “**Öğretmenimiz Akar-Biz Akarız**”, 682 noda kayıtlı olan “**Ayıp Atsineği**”, 683 noda kayıtlı olan “**Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksın?**”, 684 noda kayıtlı olan “**Karpuzun Yavrusu**”, 685 noda kayıtlı olan “**İnna A'tayna**”, 686 noda kayıtlı olan “**Bizimle Yürürseniz Kazık Yersiniz**”, 687 noda kayıtlı olan “**Buraya Da Yetişip Geliyorsun Ya**”, 688 noda kayıtlı olan “**Efendi**

Ve Şeyh”, 689 noda kayıtlı olan “**Kadının Evinde De Helal Yemek Ekmek Oluyor Mu?**”, 690 noda kayıtlı olan “**Ağzın İki Tane Olduğunda...**”, 691 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Patron**”, 692 noda kayıtlı olan “**Allah'a Vermedi, Kendi Yedi...**”, 693 noda kayıtlı olan “**Nasip**”, 694 noda kayıtlı olan “**Bu Duvarı Götüremez Misin?**”, 695 noda kayıtlı olan “**Yıkılmasam Da Hepsiyile Birlikte Düşerdim**”, 696 noda kayıtlı olan “**Azrail'i Aldatmanın Yolu**”, 697 noda kayıtlı olan “**Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?**”, 698 noda kayıtlı olan “**Gözlüğün Kalitesi**”, 699 noda kayıtlı olan “**Şükredin**”, 700 noda kayıtlı olan “**Utancınızı Hoş Görüyorum**”, 701 noda kayıtlı olan “**Muçal**”, 702 noda kayıtlı olan “**Bu Ağız Değilse Ne?**”, 703 noda kayıtlı olan “**İki Sefer Geçtim Olmadı**”, 704 noda kayıtlı olan “**Şakayı Da Bilmiyorsun**”, 705 noda kayıtlı olan “**Ben Genç Bülbülüm**”, 706 noda kayıtlı olan “**Ben De Bir Ölüp Alayım**”, 707 noda kayıtlı olan “**Allah Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş**”, 708 noda kayıtlı olan “**Kıpırdama Yer Sürmeyi Öğretiyorum**”, 709 noda kayıtlı olan “**Sarığım Çocuklarla Oynamaya Kaldı**”, 710 noda kayıtlı olan “**Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin**”, 711 noda kayıtlı olan “**Bölüşerek Aldığımız**”, 712 noda kayıtlı olan “**Eşeğimle Konuşsan, Kendi Söyler**”, 713 noda kayıtlı olan “**Çağırılmayan Düğüne Girmenin Yolu**”, 714 noda kayıtlı olan “**Eşin Bir Tane Peki Hanımın?**”, 715 noda kayıtlı olan “**İsteddiğini Verdim Yine Ne Diyorsun?**”, 716 noda kayıtlı olan “**Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?**”, 717 noda kayıtlı olan “**Kocan Evden Çıktığında Baş Var Mıydı?**”, 718 noda kayıtlı olan “**Sesi Kovmak**”, 719 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Hükümü**”, 720 noda kayıtlı olan “**Adil Olmak**”, 721 noda kayıtlı olan “**Yaramaz Ay**”, 722 noda kayıtlı olan “**Efendi Oruç Tutuyor**”, 723 noda kayıtlı olan “**Günahkar Olmayı İstemiyorum**”, 724 noda kayıtlı olan “**Efendinin Bilgeligi**”, 725 noda kayıtlı olan “**Arabamı Gökyüzüne Ver**”, 726 noda kayıtlı olan “**Yalanınca Da Tamamış**”, 727 noda kayıtlı olan “**At Kafasına Örülen Yumak**”, 728 noda kayıtlı olan “**Ne İçin Ödeyeceğim**”, 729 noda kayıtlı olan “**Pilavın Fiyatı**”, 730 noda kayıtlı olan “**Efendi Boyacı**”, 731 noda kayıtlı olan “**Efendinin Günahkarlığı**”, 732 noda kayıtlı olan “**Eşekten Borçluyum**”, 733 noda kayıtlı olan “**Efendinin Rüyası**”, 734 noda kayıtlı olan “**Koyun Eti**”, 735 noda kayıtlı olan “**Erkeklik Namusu**”, 736 noda kayıtlı olan “**İnek Bana Yol Gösterdi**”, 737 noda kayıtlı olan “**Bohça**”, 738 noda kayıtlı olan “**Şımarık Kız**”, 739 noda kayıtlı olan “**Efendinin Nasihati**”, 740 noda

kayıtlı olan **“Çaresiz Koyun”**, 741 noda kayıtlı olan **“Kötü Şarkı”**, 742 noda kayıtlı olan **“Siz Evde Yoktunuz Ki?”**, 743 noda kayıtlı olan **“Efendinin Mektubu”**, 744 noda kayıtlı olan **“Niçin Oğlunu Uyandırdım”**, 745 noda kayıtlı olan **“Efendi Düzelde”**, 746 noda kayıtlı olan **“Efendinin Gayreti”**, 747 noda kayıtlı olan **“Baykuş”**, 748 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hastalığı”**, 749 noda kayıtlı olan **“Efendinin Gücü”**, 750 noda kayıtlı olan **“Atım Dilime Bağla”**, 751 noda kayıtlı olan **“Efendi Simsar”**, 752 noda kayıtlı olan **“Yalan ve Yalancılık”**, 753 noda kayıtlı olan **“Denize Gidip, Sulayıp Geleyim”**, 754 noda kayıtlı olan **“Efendi Kızımı Kocaya Verdi”**, 755 noda kayıtlı olan **“Ben Kısa Cevap Veririm”**, 756 noda kayıtlı olan **“Şakayı Bırak, Kendi Ekmeğini Ye!”**, 757 noda kayıtlı olan **“Kuşça”**, 758 noda kayıtlı olan **“Karpuz”**, 759 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Eşkiyalar”**, 760 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Tabirci”**, 761 noda kayıtlı olan **“Efendinin Bedduası”**, 762 noda kayıtlı olan **“İşaret”**, 763 noda kayıtlı olan **“Baba ve Oğul'un Karşılılaşması”**, 764 noda kayıtlı olan **“Ayağınızı Buldunuz Mu?”**, 765 noda kayıtlı olan **“Efendinin Tokatı”**, 766 noda kayıtlı olan **“Görünüşe Göre Yalan”**, 767 noda kayıtlı olan **“Eşeğe Gözlük Takmak”**, 768 noda kayıtlı olan **“Niçin Tebessüm Ediyorsun?”**, 769 noda kayıtlı olan **“Kendimi Eşek Yaptım”**, 770 noda kayıtlı olan **“Kar Leylek”**, 771 noda kayıtlı olan **“Üç Kuruşluk Tokat”**, 772 noda kayıtlı olan **“Avcı Karga”**, 773 noda kayıtlı olan **“İçime Girme”**, 774 noda kayıtlı olan **“Bahane”**, 775 noda kayıtlı olan **“Dinlenen Tavuk”**, 776 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafı Nereden Bileceğim”**, 777 noda kayıtlı olan **“İşte, Ben Söylemedim”**, 778 noda kayıtlı olan **“Çirkin Ayna”**, 779 noda kayıtlı olan **“Holvaytar Yesek”**, 780 noda kayıtlı olan **“Farsça Şiir”**, 781 noda kayıtlı olan **“Eski Kaftanım Yok Da”**, 782 noda kayıtlı olan **“Sen De Başköşeye Çık!”**, 783 noda kayıtlı olan **“Tembellik Nasip Ediyorum”**, 784 noda kayıtlı olan **“Leyleğe Güvenip”**, 785 noda kayıtlı olan **“Tavsiye”**, 786 noda kayıtlı olan **“Tatlı Diller”**, 787 noda kayıtlı olan **“Dalavere”**, 788 noda kayıtlı olan **“Nargile Yanının Üç Başarısı”**, 789 noda kayıtlı olan **“Gölgeye Atılan Dayak”**, 790 noda kayıtlı olan **“Bürokrasinin Sonu”**, 791 noda kayıtlı olan **“Kavuk İş Verdi”**, 792 noda kayıtlı olan **“Ben Kimim”**, 793 noda kayıtlı olan **“Boş Leğende Pilav Oldu”**, 794 noda kayıtlı olan **“Devenin Kanadı Olsaydı”**, 795 noda kayıtlı olan **“Kazığın Kıymeti”**, 796 noda kayıtlı olan **“Biricik Eşeğin Kellesi Kaldı”**, 797 noda kayıtlı olan **“Karanlıkta**

Karıştırıp **Bırakmaktan Korkarım**", 798 noda kayıtlı olan "**Koyun Da Çıkıverirmiş De**", 799 noda kayıtlı olan "**Baltanın Kıymı**", 800 noda kayıtlı olan "**Yüz Kızartmak İçin**", 801 noda kayıtlı olan "**Babana Teşekkür Edersen**", 802 noda kayıtlı olan "**Sıtmanın Davası**", 804 noda kayıtlı olan "**Zengin Olup Gidersen**", 805 noda kayıtlı olan "**Ayı Postunda**", 807 noda kayıtlı olan "**Hazineni Bırakıyoruz**", 808 noda kayıtlı olan "**Hayvan Da Hayvan**", 809 noda kayıtlı olan "**İki Hanımın Kulağı Çınlamaz**", 810 noda kayıtlı olan "**Uyuzun İlacı**", 811 noda kayıtlı olan "**Değer**", 812 noda kayıtlı olan "**Deve Kapıdan Sığmadı**", 813 noda kayıtlı olan "**Gönül Koymak İstemiş**", 814 noda kayıtlı olan "**Katıra Sor**", 815 noda kayıtlı olan "**Secde Edip Gönderse Var Mı?**", 816 noda kayıtlı olan "**Ayaktan Değerli Ayakkabı**", 817 noda kayıtlı olan "**Efendi Ölürdü**", 823 noda kayıtlı olan "**Esrarkeş Kadı**", 837 noda kayıtlı olan "**Onu Sonra Söyleyeyim**", 839 noda kayıtlı olan "**Neyin Derisi Kalın?**", 841 noda kayıtlı olan "**İskarpinin Dili**", 842 noda kayıtlı olan "**Ev Bastı**", 843 noda kayıtlı olan "**En Güzel Sözler**", 844 noda kayıtlı olan "**Masala Gelin**", 845 noda kayıtlı olan "**Meclisçi**", 846 noda kayıtlı olan "**Ay Çıktıktan Sonra**", 848 noda kayıtlı olan "**Kötü Deyince Olmadı**", 849 noda kayıtlı olan "**Bulunmaz Başkan**", 851 noda kayıtlı olan "**Ayıp Bende Değil**", 852 noda kayıtlı olan "**Cesaret**", 853 noda kayıtlı olan "**Talihsizlik**", 854 noda kayıtlı olan "**Efendi Direktör**", 855 noda kayıtlı olan "**Ücreti Kim Verecek?**", 856 noda kayıtlı olan "**Korkaklık**", 857 noda kayıtlı olan "**Sözün Doğru**", 859 noda kayıtlı olan "**Kendiniz Yazıp Verin**", 860 noda kayıtlı olan "**Evim Nerede?**", 861 noda kayıtlı olan "**Efendi-Spiker**", 862 noda kayıtlı olan "**Saf Gönüllü**", 863 noda kayıtlı olan "**Güzel Hikmet**", 864 noda kayıtlı olan "**Dik Başlılık**", 865 noda kayıtlı olan "**Aldatış**", 866 noda kayıtlı olan "**Kıyamette**", 867 noda kayıtlı olan "**Yalancı**", 868 noda kayıtlı olan "**Vaktini İdare Et**", 869 noda kayıtlı olan "**Fiillerin Çekimi**", 870 noda kayıtlı olan "**Cimri**", 871 noda kayıtlı olan "**Süt Sağıcı**", 872 noda kayıtlı olan "**Kabahat Babamda**", 873 noda kayıtlı olan "**Efendi Öğretmen**", 874 noda kayıtlı olan "**Eli Açık İnsan**", 875 noda kayıtlı olan "**Korku**", 876 noda kayıtlı olan "**Uygun Önlem**", 877 noda kayıtlı olan "**Öç**", 878 noda kayıtlı olan "**Fiyat-Ahenk**", 879 noda kayıtlı olan "**Kitaptan Kitap**", 880 noda kayıtlı olan "**Tedbirsizlik**", 881 noda kayıtlı olan "**Öğrencinin İtirazı**", 882 noda kayıtlı olan "**Yarın Nerede Buluşuyoruz?**", 883 noda kayıtlı olan "**Okumuş Koca**",

884 noda kayıtlı olan “**Güle-Güle Ölürsünüz**”, 885 noda kayıtlı olan “**Doğru İstişare**”, 886 noda kayıtlı olan “**Tramvay ve Otobüs Endişesi**”, 887 noda kayıtlı olan “**Duacının Sırrı**”, 888 noda kayıtlı olan “**Sebepli' Kaytarmak**” adlı fıkralar *Efendi* ile ilgilidir.

II. 2. 1. 2. Ali Şir Nevayi

Bir gün Ali Şir Nevayi çırağı Hoca Asafi'ye nasihat etmeye başlamış:

-Ben sana hayranım. Bu kadar keskin zekâlı, yükseköğrenimli olup, şiir yazma ile meşgul oluyorsunuz. Vaktini bölerek boş şeylere harcayıp, boşa geçirmektesin.

-Allah affetsin. Af makamında özür beyan kılarım ki, şimdi şiir yazmaya daha çok istekliyim. Hatta geceleri de şiir yazma ile meşgul oluyorum. Mesela, geçen gece iki paraya aldığım mum yanıp bittiğinde, iki yüz çift beyit yazdım.

-Öyleyse, her yüz beyit bir paraymış...

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 821 noda kayıtlı ve elimizdeki tek örnek olan “**Bir Paralık Şiir**” adlı fıkra *Ali Şir Nevayi* ile ilgilidir.

II. 2. 1. 3. Emir Timur

Emir Timur sarayında başkomutanlarla muhabbet ediyormuş, herkes kahramanlıklarını anlatıp, laf vuruyormuş. Kibirli biri:

- İstanbul'daki savaş öyle sert oldu ki ok yağmur gibi yağdı, düşmanı aralayıp kılıç arasında kalıp, kellem yüzölüp boynumun derisine takıldı. Demiş.

Sohbette Efendi de varmış, söze atılıp:

- Savaşta insan heyecandan ne yaptığını bilmiyor sizin başınız boynunuzun derisine takılmış benim başım omzuma düşüp, üç dört kez yuvarlanmış haberim yok, savaşmaya devam etmişim. Demiş.

Kaynak olarak kullandığımız kitapta yer alan 5, 6, 10, 11, 18, 33, 34, 35, 36, 38, 46, 48, 49, 56, 69, 70, 71, 72, 73, 79, 80, 81, 83, 84, 87, 89, 90, 92,

96, 101, 103, 104, 107, 131, 140 numaralı fıkralar Emir Timur dönemini işaret etmektedir. Nitekim 5 nolu fıkra “ Emir Timur bir gün...”, 6 nolu fıkra “ Bir gün Emir Timur...”, 10 nolu fıkra “Efendi Emir Timur ile ava çıkmış...”, 11 nolu fıkra “Emir Timur askerleri ile avda üç-dört yüzden fazla ok atsa da bir tane av avlayamamış...”, 18 nolu fıkra “Bir gün Emir Timur Efendiye sormuş...”, 33 nolu fıkra “Emir Timur bir gün Efendiye sormuş...”, 34 nolu fıkra “Emir Timur’un bodur bir çalışanı boyundan uzun kılıç takıp yürüyormuş...”, 35 nolu fıkra “Emir Timur sarayında başkomutanlarla muhabbet ediyormuş...”, 36 nolu fıkra “Emir Timur bir gün Efendinin önünde aynaya bakıp kendi çirkinliğinden şikâyet ediyormuş...”, 38 nolu fıkra “Emir Timur Efendiye bir eşeği hoca yapıp bana getir diye emir vermiş...”, 46 nolu fıkra “Efendi kör olmuş ve bir gün aksak Timur’un sarayına sadaka istemeye gitmiş...”, 48 nolu fıkra “Emir Timur bir gün Efendiyi korkutarak sormuş...”, 49 nolu fıkra “Emir Timur bir gün adamlarını toplayıp...”, 56 nolu fıkra “Timur filini Efendinin köyüne bakıma göndermiş...”, 69 nolu fıkra “İstanbul’dan Semerkand’a üç kişi gelip, Emir Timur’a arz kılmışlar..”, 70 nolu fıkra “Emir Timur Efendiyi sarayında seçkinlere verdiği ziyafete çağırmış. Efendi de gelmiş...”, 71 nolu fıkra” Timur patlıcan dolmasını yerken, yemeği överek...”, 72 nolu fıkra “Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken oflayıp Efendiye sormuş...”, 73 nolu fıkra “Efendi köy seyahatinden dönen Timur’a sormuş...”, 79 nolu fıkra “ Efendi saraya geldiğinde Emir Timur birkaç adamıyla yemek yiyormuş, Efendiyi de sofraya buyur etmişler...”, 80 nolu fıkra “Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken, ona soru sormuş...”, 81 nolu fıkra “Bir gün Efendi Emir Timur ile sohbet ediyormuş, sarhoş bir kişiyi getirmişler...”, 83 nolu fıkra “ Emir Timur bir gün Efendiye sormuş...”, 84 nolu fıkra “Efendi bir mecliste Emir Timur’un yakınlarından biri ile yan yana oturmuş...”, 87 nolu fıkra “ Efendi Emir Timur ile ava giderken, önlerine tavşan çıkmış...”, 89 nolu fıkra “Emir Timur kalender kılığına girip yolda gidiyormuş...”, 90 nolu fıkra “Emir Timur bir gün ziyafet sırasında Efendiye...”, 92 nolu fıkra “Emir Timur Efendi’yi ziyafete çağırttırıp mahsus önüne sadece bir tane ekmek koydurmuş...”, 96 nolu fıkra “Bir gün Emir Timur ile Efendi yan yana oturmuş sohbet ediyorlarmış...”, 101 nolu fıkra “Emir Timur’un kötü bir adeti varmış...”, 103 nolu fıkra “Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ediyormuş ve Timur’a sormuş...”, 104 nolu fıkra “Emir Timur bir resme bakıyormuş...”, 107 nolu

fıkra “Emir Timur Efendiyi görmek için Efendiye görüşme teklif etmiş...”, 131 nolu fıkra “Emir Timur’un piri ölmüş cenaze töreni yapıyormuş...”, 140 nolu fıkra “Timur sıkılmış, eğlenmek istemiş önüne de bir küp altın koymuş...”, şeklinde başlamakta; Emir Timur dönemini işaret etmekte olup 35 numarada kayıtlı “Söz” adlı fıkrayı örnek olarak vermek istiyoruz.

II. 2. 1. 4. Han (Şah Han-Şeybani)

Efendinin bir ağaç erken meyve veren kayısı varmış, bir gün baksa ki üç tanesi sararmış. Efendi uzanıp kayıyı koparıp Hana vermiş. Han Efendiye hediye vermiş. Güz geldiğinde hediye ümidiyle bir sepet ceviz alıp saraya yola koyulmuş yolda bir dostuna rastlamış:

-Merhaba Efendi yolculuk nereye? –diye sormuş.

-Hana ceviz hediye edeceğim.

-Han cevizden hoşlanmaz, incir alıp gidin, - demiş dostu. Efendi yoldan dönüp incir almış. Hanın burnu yapışık olduğu için lakabı incirmiş. Efendinin incir alıp geldiğini görünce sinirlenip:

-Getirdiği şey ile başına vurunuz!

-İncirler ile onun başına vurulurken, Efendi hiç durmadan “dostumun gözünü seveyim Allaha şükür” diyormuş, bunu duyan Han sormuş:

-Peki, niye böyle diyorsun?

Efendi cevap vermiş:

-Ben cevizi hediye olarak getiriyordum, yolda bir dostumla karşılaştım bana: “İncir alıp git” demiş. İyi ki, incir alıp gelmişim, eğer ceviz alıp gelseydim onunla başımı yarardınız demiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 42 numarayla kayıtladığımız “**Dostumla Dolaşmak**”, 17 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Şairler Meliki**”, 43 noda kayıtlı olan “**Bir Ayaklı Kaz**”, 318 noda kayıtlı olan “**Kirlenmiş Taht**”, 327 noda kayıtlı olan

“Eşek Eşeği Görünce Bağırır”, 819 noda kayıtlı olan “Yaşlı Kız” adlı fıkralar *Han* ile ilgilidir.

II. 2. 1. 5. İlhamcan

Masaya bir leğen pilav getirmiş. Annesi küçüğüne yemek ayırıp oğlunun önüne koymuş. İlhamcan gücenerek sormuş:

-Baba geleyim sizlerle yiyeyim.

-Hayır, ay gibi yavrucuğum, sen henüz büyüklerle yemek yiyemezsin. Sakalın bıyığın çıksın o zaman birlikte yersin...

Bir gün İlhamcan bölüştürülen yemeği yiyormuş, kedisi gelip ona “ arkadaş olmak istemiş. İlhamcan kediyi kovmuş.

-Git, senin sakalın bıyığın çıkmış adamlarla ye! – demiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 829 noda kayıtlı olan “Sakalı Bıyığı Çıkmış” adlı fıkra *İlhamcan* ile ilgilidir.

II. 2. 1. 6. Abbasi Halifesi

Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken, ona sormuş:

-Abbasi halifelerinin “Muktedir-billah”, “Mütevekkil-Allah”, “Mü’tesin-billah” diye lakapları var imiş, bana nasıl lakap münasip olur?

-Ey sahibimiz, hiç şüphesiz size “Na’uzen-billah”, diye lakap koyulsa olur, – demiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**”, 138 noda kayıtlı olan “**Övünen Halife**” adlı fıkralar *Abbasi Halifesi* ile ilgilidir.

II. 2. 1.7. Buhara Emiri

Günlerin birinde Buhara emiri Efendiye sormuş:

-Ben mi güçlü müyüm, Afganistan şahı mı? Doğru cevap ver!

Efendi düşünüp:

-Yük taşımada benim işim ikinizden de zor. Mihnet kılmış olsa da biri çiftçi biri esnaf: Biri doyurur biri giydirir demiş!

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 132 noda kayıtlı olan “**Kim Zor?**” adlı fıkra *Buhara Emiri* ile ilgilidir.

II. 2. 1. 8. Meşreb

Din adamları bir gün Padişaha gidip:

-Şehrimizde Meşreb adında divane bir genç var. On beş- on yedi yaşlarında olmasına rağmen çıplak gezip bizi utandırmakta, derler.

-Nerede peki şimdi? diye sormuş Padişah.

-Mezarlığa kaçtı, Efendim.

Padişah, Meşrebin huzuruna getirilmesi için bir adamını gönderir. Meşreb gelen aracıya:

-Beni rahat bırakın. İşi olan adam, işi düşünce uğrar. Benim Padişahla işim yok! Eğer ben ona lazımsam, kendi gelsin.

Aracı, Meşrebin cevabını Padişaha iletmiş. Padişah bu duruma sinirlenerek, mezarlığa gitmiş. Padişahın sinirle geldiğini gören Meşreb, iki tane kemik bulup, yola çıkmış:

-Neden çağırdığımda gelmedin, Padişahın emri her kul için geçerlidir! diye bağırılmış Padişah.

-Şu kemiklerden hangisi Padişahın, hangisi dilencinindir söyler misiniz? diye sormuş Meşreb.

-Bunlar birbirinin aynı kemikler, Padişahın-dilencinin diye ayırmak olur mu? demiş Padişah.

-Mademki, der Meşreb alaycı bir tavırla, ölümlerken Padişah da dilenci de bir ise, neden şimdi beni diğerlerinden ayırıp, üstünlük taşıyorsun!

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 303 numarayla kayıtladığımız **Padişah ve Meşreb**, 302 noda kayıtlı olan **“Mürşit ve Meşreb”**, 303 noda kayıtlı olan **“304 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Şeyhülislam”**, 305 noda kayıtlı olan **“Hükümdar ve Meşreb”**, 307 noda kayıtlı olan **“Benzetmeden Kaçış”**, 308 noda kayıtlı olan **“Benzetmeden Kaçış”**, 309 noda kayıtlı olan **“Meşreb –İmam”**, 310 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Dervişler”**, 311 noda kayıtlı olan **“Evliya Olsa, Durup Görsün”**, 312 noda kayıtlı olan **“Ezan Sesi Gelmedi Ki”**, 313 noda kayıtlı olan **“Eşek Namazda Bulunur Mu?”**, 314 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Han”**, 315 noda kayıtlı olan **“Hoca ve Meşreb”**, 316 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Mollalar”**, 317 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Mahmudbiy”**, 318 noda kayıtlı olan **“Kirlenmiş Taht”**, 319 noda kayıtlı olan **“Hilenin Şeriatı”** adlı fıkralar *Meşreb* ile ilgilidir.

II. 2. 2. Tarihi dönemi belli olmayan fıkralar

II. 2. 2. 1. Vali

Günlerin birinde büyük bir zengin ziyafet vermiş. Şehrin hükümdarı ve başka makam sahiplerinin yanında Efendi de davet edilmiş.

Zengin hükümdar için evinin başköşesindeki yer hazırlayarak ona birçok nimetleri koyup başka adamlara sade yemekler getirilmiş. Efendi hükümdarın yanına oturmuş kendi kâsesini hükümdarıninkiyle değiştirmiş. Bunu gören zenginler sabırsızlanıp bağırılmışlar:

-Efendi o yemeğe dokunmayın!

-Hâkim bey bu yemeği yiyip hastalanmasınlar ben onun yerine bu zahmete girerim demiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 123 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Vali**” adlı fıkra *Vali* ile ilgilidir.

II. 2. 2. 2. Padişah

7 noda kayıtlı olan “**Affedersiniz**”, 8 noda kayıtlı olan “**İçeriden Çıkan Hırsız**”, 9 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Peygamberlik**”, 12 noda kayıtlı olan “**Padişah ve İp**”, 13 noda kayıtlı olan “**Uçan At**”, 14 noda kayıtlı olan “**Kırk Tavuğa Bir Horoz**”, 15 noda kayıtlı olan “**Dalın Budağı**”, 16 noda kayıtlı olan “**Birinci Ahmak**”, 17 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Şairler Meliki**”, 19 noda kayıtlı olan “**Yarım Öksürük**”, 20 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Nişancı**”, 21 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Padişah**”, 22 noda kayıtlı olan “**Tehdit**”, 24 noda kayıtlı olan “**Özür**”, 25 noda kayıtlı olan “**Efendinin Yıldızı**”, 26 noda kayıtlı olan “**İyi Yeri Şimdi Buldun**”, 27 noda kayıtlı olan “**Hepsi De Güzel**”, 28 noda kayıtlı olan “**Hay Allah**”, 29 noda kayıtlı olan “**Yemek Öğretti**”, 31 noda kayıtlı olan “**At Gülüyordu**”, 32 noda kayıtlı olan “**Baykuş Ne Dedi**”, 39 noda kayıtlı olan “**Çift Cinsiyetli Balık**”, 40 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Payı**”, 44 noda kayıtlı olan “**Can**”, 45 noda kayıtlı olan “**Dört Ayaklı Padişah**”, 50 noda kayıtlı olan “**Padişahın Hediyesi**”, 53 noda kayıtlı olan “**Düdüğe Düğme**”, 54 noda kayıtlı olan “**Maalesef**”, 55 noda kayıtlı olan “**Eşekbaşı**”, 57 noda kayıtlı olan “**Dört İşi Bir Yolda Yapmak**”, 58 noda kayıtlı olan “**Yüzümü Görmeseniz**”, 59 noda kayıtlı olan “**Ağacın Ucundaki Çaydanlık**”, 60 noda kayıtlı olan “**Efendi Şair**”, 61 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşeği**”, 62 noda kayıtlı olan “**Eşek Siz**”, 63 noda kayıtlı olan “**Efendinin Cevapları**”, 64 noda kayıtlı olan “**Gençliğinde Hızlı Koşardı**”, 75 noda kayıtlı olan “**Atın Ayağından Su İçmesi**”, 77 noda kayıtlı olan “**Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi**” 78 noda kayıtlı olan “**Âlim Ve Zalim**”, 82 noda kayıtlı olan “**Bir Tane “Ze”Ye Bin Para**”, 86 noda kayıtlı olan “**Yarımını Vurup Kaldı**”, 88 noda kayıtlı olan “**Yeterli Geleni Çıkıversin**” 91 noda kayıtlı olan “**Yerin Yerden Farkı Var**” 93 noda kayıtlı olan “**Deli Birdi Üç Oldu**”, 94 noda kayıtlı olan “**Satıcı Ödeyecekti**”, 95 noda kayıtlı olan “**Günahkârı Çıkarıp Gönderin**”, 99 noda kayıtlı olan “**Karasinekler**”, 100 noda kayıtlı olan “**Kesilen Baş Konuşmaz**”, 105 noda kayıtlı olan “**Allah Da Padişah İle Aynıymış!**”, 106 noda kayıtlı olan “**Kim Şansizlik Getirdi?**”, 108 noda kayıtlı olan

“**Lafa Hevesliler**”, 109 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hediyesi**”, 110 noda kayıtlı olan “**Birinci İncir**”, 111 noda kayıtlı olan “**Efendi Tercüman**” 112 noda kayıtlı olan “**Efendinin Alçakgönüllülüğü**”, 113 noda kayıtlı olan “**Padişahın Sözü**”, 114 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Padişahın Hizmetçileri**”, 115 noda kayıtlı olan “**Efendi Savaşa Hazırlanıyor**”, 116 noda kayıtlı olan “**Ölmek İstemiyorum**”, 117 noda kayıtlı olan “**Efendinin İtirafı**”, 118 noda kayıtlı olan “**Efendi Doğrusunu Söylüyor**”, 119 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hesap Defteri**”, 120 noda kayıtlı olan “**Efendinin Oğlu**”, 121 noda kayıtlı olan “**Efendi Münecim**”, 125 noda kayıtlı olan “**Cennet Mi Büyük Cehennem Mi?**”, 129 noda kayıtlı olan “**Faziletli Şamar**”, 133 noda kayıtlı olan “**Affedersin Eşeğim**”, 134 noda kayıtlı olan “**Uygun Cevap**”, 135 noda kayıtlı olan “**Kendi Usul İle Tedavi Ediyor**”, 136 noda kayıtlı olan “**Efendinin Düşünceleri**”, 137 noda kayıtlı olan “**İnanmazsan Kendin Gel**”, 141 noda kayıtlı olan “**Önce Padişaha İnanmak Gerek**”, 142 noda kayıtlı olan “**Gizli Söz**”, 144 noda kayıtlı olan “**Kavga Neden Çıktı?**”, 145 noda kayıtlı olan “**Alışkanlıkları Bırakmak Zor**” adlı fıkralar *Padişah* ile ilgilidir. Bunlardan 144 noda kayıtlı olanını örnek olarak almak istiyoruz:

Bir gün padişah Efendiye sormuş:

-Bu adamlara şaşıyorum. Sürekli bir birleri ile savaşıyorlar. Kavga neden çıkar ki, Efendi?

-Adamlar bir birlerine ansızın “ahmak olma!” diyorlar. Kavga bundan çıkıyor.

-Olur mu öyle şey! Bu basit sözden kavga mı çıkar?!

-Çıkar.

-Çıkmaz!

-Ahmak olmayın! Demiş, Efendi bile bile.

-Cellat! Deyip bağırması padişah dediğini unutup.

-İşte, söylemedim mi, Efendim, bir tane “ahmak olma!” ya kavga doğdu, ölüm çıktı! Bakın işte şimdi siz de ahmak oldunuz.

II. 2. 2. 3. Abdüllatif

Abdüllatif mağazadan yeni bir palto almış. Eve gelince bakmış ki palto uzun.

-Zarifehan işte bunun eteğinden dört parmak kısaltıp verin demiş eşine.

-Kolay, yaparız da biraz önce size kesip dikmemiş miydim?.

-Sabahleyin giyip gideceğim de olmazsa sen yapıver kardeşim.

-Şimdi ders hazırlamam gerek. Yarın güzellikle yapar veririm ağabey, demiş Hâlime.

Abdüllatif kardeşini razı ederek kaynanasına müracaat etmiş.

-Çocuğum, gece gözüm görmez? Yarın rahatça yapıp vereyim demiş, yaşlı.

Abdülatafin dili tama demiş ama o mutsuz olup, yatağına girmiş.

-Zarifehan erimi üzgün gönderdim yatmağa biraz uykusuz kalsam ne olur zaten dört parmak kesip düzeltereğim deyip kesip düzeltmiş.

Hâlime de dersimi yarın da yapardım ağabeyimi incittim deyip o da paltoyu dört parmak kısaltmış.

Bir vakit kaynana da çıkıp gelmiş ve paltoyu aynı damadının söylediği gibi yaptı.

Sabah Zarifehan eşine iyi görünmek için paltonun kesilen kısmını gösterip.

İşte dediğinizi yaptım.

O vakit Hâlime ile kaynana da gelmiş. Onların kolunda da kesilen kısımlar varmış bunları gören Abdüllatif'in gözleri yerinden çıkmış. Paltoyu giyince anlamış ki palto dizinden biraz üstte:

-Bunun paltosu kaldı mı şimdi?

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 826 numarayla kayıtladığımız “**Bunun Paltosu Kaldı Mı?**” adlı fıkra *Abdüllatif* ile ilgilidir.

II. 2. 2. 4. Şehrin Hakimi

23 noda kayıtlı olan “**Laf Anlamaz Adam**”, 41 noda kayıtlı olan “**Hükümdar Ve Onun Eşeği**”, 51 noda kayıtlı olan “**Dua**”, 52 noda kayıtlı olan “**Köpek**” adlı fıkralar *Şehrin Hâkimi* ile ilgidir.

Şehrin Hâkimi adıyla efendi fıkralarında yer alan idarecinin konumu ile ilgili görüştüğümüz Özbek kaynak kişiler bize bunun “Belediye Başkanı” demek olduğunu belirttiler. Hepimizin de bildiği üzere Belediye Başkanlığı ancak 1990 sonra siyasi gelişmeler ile Türkistan Türklerinin beş ayrı devlet olarak tanınmasıyla ortaya çıkmış bir durumdur. Bu husus elbette Özbek efendi fıkralarının 1990 sonrası ortaya çıktığını göstermez. Çünkü sadece fıkralar değil bütün anlatı türleri ürünün yaşadığı kültürel ortama uygun olmak zorundadır; aksi halde yaşaması gelecek kuşaklara taşınması mümkün değildir. O nedenle biz bu grupta yer alan Efendi fıkralarındaki “ Şehrin Hâkiminin Belediye Başkanı değil Vali veya Han-Padişah olabileceğini düşünmemize yol açmaktadır. İhtimal fıkra böyle bir değişimle yeni yöneticilere de mesaj vermek istemiş olmalıdır. Bu bağlamda örnek olarak 51 noda kayıtlı olan “**Dua**” adlı fıkrayı, aşağıya alıyoruz:

Şehrin hâkiminin boğazına kemik takılmış, ölmek üzereymiş. Bakmayan doktor kalmamış. Hiç kimse çare bulamamış. Nihayet Efendi yetişip ona adam gönderilmiş. Efendi kendi gelemeyerek birkaç kâğıda bir şeyler yazıp göndermiş. Hükümdar kâğıdı açıp gördüğünde boynu çözülmüş, kemik, boğazından geçmiş, adamlar şaşırıp kâğıda nasıl dua yazılmış diye bakmışlar, Efendi:

“ Parçası gelen koyunun kemiği”, diye yazılmış.

II. 2. 2. 5. Şamuy

“Şamuy” lakaplı deli bir adam varmış. O daima sokak sokak dolaşmış, kendi kendine havanın soğuk olmasına sinirlenerek gezermiş. Kadı onu bir gün azarlayıp huzuruna çağırılmış. Şamuy bu yere kendi gelmiş. Kadının huzurunda terbiyesizlik yapıp duruyormuş. O konuştu:

-Niye huzuruma başın çıplak geldin, cehenneme düşersin!

-Bağırma! - demiş divane. Sonra kadının sarığını işaret edip, senin sarığını çıkarıp ben giyip saçlarımı örtünce cennete mi gideceğim. Sarığın başına ağır geliyor, seni cehenneme götürür bu kel kafa demiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 244 numarayla kayıtladığımız “**Sarık Cehenneme Düştü**” adlı fıkra *Şamuy’a* aittir.

II. 2. 2. 6. Ölmez Han

Ölmez Han kocasından boşanmak için mahkemeye dilekçe vermiş. Mahkeme onları anlaştırmaya çalışmış.

-Bu fikrinizden vazgeçin kardeşim. Aileyi bozmak iyi değil. Öyle ki kocanız sizi gerçekten yürekten severken.

-Doğru. O beni gerçekten yürekten severdi. İlk önce yüreğim savaş darbesine dayanmazdı.

-Şimdi mi?

-Şimdi sopanın, dayağın darbesine dayanmıyor!

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 828 numarayla kayıtladığımız “**Sopa Darbesi**” adlı fıkra *Ölmez Han’a* aittir.

II. 2. 2. 7. Holhola Hocaev

Kolhoza Volga makinesi satın alınmış. Reis makineyle gösteriş yapıyormuş ve şoföre buyurmuş: “Haydi eve!” Onun isteği karısına övünmekmiş. Makine avluya ulaşınca Holhoca Hocaev şoföre yine buyurmuş:” Dur! Sinyal ver!

Arka arkaya sinyal verilmiş. Reisin karısı köşeye çıktı!

Reis övünmüş:

-Karım gördünüz mü, yeni makine aldım! “volga”

Karısı makinenin o ve bu tarafına bir bakıp önünde ensesi katıp demiş:

-Böyle makine olur mu? Koyunları yaylaya götür güüt desen yapamaz. Adam taşımaktan başka bir şeye yaramıyor.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 830 numarayla kayıtladığımız “**Şu Makine Oldu Ya**” adlı fıkra *Holhoca Hocaev’e* aittir.

II. 2. 2. 8. Selime

Selime’lere komşu kadın gelmiş.

Ninesi onu balkona oturtup gelinden şikâyet etmeye gitmiş selime hiç kimseye bildirmeden ses kaydedicisini açıp gitmiş.

Geç vakit de dönmüş. Selime ses kaydedicisini açmış birden ninesinin sesi duyulmaya başlamış. O gelinini kötülüyormuş orada oturanlar da bunu duyunca şaşırılmışlar. Yaşlı kadın şaşırıp kalmış ne diyeceğini bilmeden ses kaydedicisine beddua edip gitmiş.

-Hay bu adamın söylediklerine inanmayın. Bu yalancı, bu laf hırsız, inanamayın hepsi yalan.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 832 numarayla kayıtladığımız “**Yalancı Kaydedici**” adlı fıkra *Selime’ye* aittir.

II. 2. 2. 9. Mukimiy

İki arkadaş radyodan şarkı dinleyip oturuyorlarmış. Tanburun gösterişli sesinden sonra Mukimiy “Bayot “ şarkısını söylemeye başlamış:

Ey tabib koy bakma derdim bedavalardan biri....

-Ey Mukimiy hayvancılığa karşı olan tarafı bu.

-Nereden bildin?

-İşte şu koy bakma deyip söyledi ya!

Dostu handan başlayıp kalıverdi.

-Ölme e hayran!

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 831 numarayla kayıtladığımız “**Hayran**” adlı fıkra *Mukimiy’e* aittir.

Alt başlıklarıyla verdiğimiz sözü edilen 145 fıkrayı tarihi dönemleri bağlamında incelemeye geçebiliriz.

Sonuç olarak diyebiliriz ki:

1. Diğer anlatı türlerinde doğal olarak bizim Nasreddin Hoca Fıkralarında da olduğu üzere ürünün yaşadığı bölgenin tarihinden de etkilenmiş; sadece Özbeklerin değil bütün Türkistan Türklerinin uzunca bir döneme sığan bilinen tarihlerini gözler önüne sermektedir.

2. Özbek Efendi Fıkralarının bir kısmı sadece Buhara Emiri ve Abbasi Halifesine bağlı olarak anlatılmaktadır. Bu tür, Hocanın adı belli olmayan bir hükümdara ya da tam dönemi belirtilmeyen bir Hanlığa bağlı olarak anlatılması, halk zihninde dönemin ya da kişilerin değil Hocanın ön plana çıkarılmak istendiğini göstermektedir. Bir başka ifadeyle söz konusu fıkralarda vak'anın geçtiği dönem veya içindeki kişiler değil Hocanın söyledikleri önemlidir.

3. Efendi fıkraları günü geleceğe aktarabilmek için bir çeşit kültürel tarihçi görevini üstlenmekte; bu yönüyle Orta Asya Türk Tarihinin belli bir bölümünü günümüze taşımaktadır. Bu bağlamda Özbek Efendi fıkraları yaygın olduğu coğrafyanın dünden bugüne tarihinden etkilenmiş; söz konusu tarihi dönemlere ait olaylar ve kişiler Hoca aracılığıyla yaşatılmaya çalışılmıştır. Üstelik Hoca pek çok hükümdar, vali şehrin hâkimi gibi idareci kesimin karşısına çıkarılıp onların önüne yerleştirilerek belirtilen dönemlerdeki aksaklıklar eleştirilmiştir.

4. “Şehrin Hâkimi”, “Vali”, “Padişah” gibi dönem hakkında hiçbir bilgi verilmeyen fıkralarda da aynı durum dikkati çekmekte olup yine Nasreddin Hoca ön plandadır. Söz konusu durumu ise biz yine aynı şekilde değerlendirmek istiyoruz.

TARİHİ KİŞİLER VE OLAYLAR BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

		Meşreb	302, 303, 304, 305, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319
		Ali Şir Nevayi	821
		Efendi	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411,
Tarihi Dönemi Belli Olan Fıkralar	Kişiler Bağlamında		

			412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 804, 805, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 823, 837, 839, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 848, 849,
--	--	--	---

			851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888
		İlhancan	829
		Han	17, 42, 43, 318, 327, 819
		Emir Timur	5, 6, 10, 11, 18, 33, 34, 35, 36, 38, 46, 48, 49, 56, 69, 70, 71, 72, 73, 79, 80, 81, 83, 84, 87, 89, 90, 92, 96, 101, 103, 104, 107, 131, 140
		Abbasi Halifesi	80, 138
		Buhara	132
		Çağatay	821
		Timur	5, 6, 10, 11, 18, 33, 34, 35, 36, 38, 46, 48, 49, 56, 69, 70, 71, 72, 73, 79, 80, 81, 83, 84, 87, 89, 90, 92, 96, 103, 104, 107, 131, 140
		Abbas	80, 138
		Vali	123
Tarihi Dönemi Belli Olmayan Fıkralar	Hanlıklar ve Olaylar Bağlamında	Padişah	7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 37, 38, 39, 40, 44, 45, 47, 50, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 74, 75, 76, 77, 78, 82, 85, 86, 88, 91, 93, 94, 95, 97, 98, 99, 100, 102, 105, 106, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 141, 142, 143, 144, 145
		Şehrin Hakimi	23, 41, 51, 52, 67
		Abdüllatif	826
		Şamuy	244
		Ölmez Han	828
		Holhoca Hocaev	830
		Selime	832
		Mukumiy	831

Tablo 2

III. BÖLÜM

İŞLEVLERİ BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

“Sözlü ürünlerin ve uygulamaların yani folklor olgularının bulunduğu çevre içinde yaşama sebebi” olarak da tanımlayabileceğimiz “İşlev” konusuna ilk dikkati çeken ve işlevin hangi durumlarda, hangi sebeplere bağlı olarak ortaya çıktığını bir sisteme bağlı olarak açıklayan ilk kişi Bronislaw Malinowski’dir. Bascom’un işlev ve icra bağlamı bütün çalışmalarının ilham kaynağını teşkil eden “İlkel Psikolojide Mit” adlı çalışmasında Malinowski, kültürü “aletler, tüketim malları, anayasal belgeler, insan düşüncesi, beceri, üretim, töre ve inançlardan meydana gelen bir bütün” olarak görmekte; ait olduğu topluluğun ihtiyaçlarını karşılayan bir özellik taşıdığını belirtmektedir. Ona göre ihtiyaçların giderek yenilenmesi ve değişmesi, kültürün de yenilenmesi ve değişmesi anlamına gelmektedir. Bir anlamda kültür için devamlılık şarttır. Araştırmacının;

Metabolizma	Besin sağlanması
Üreme	Akrabalık
Bedensel rahatlık	Barınma
Güvenlik	Korunma
Hareket	Etkinlik
Büyüme	Yetiştirme
Sağlık	Temizlik

olarak belirlediği “bu ihtiyaç ve kültürel cevapların ortak değerler etrafında toplanmış insanların meydana getirdiği bu çevre tarafından karşılanacağı” yolundaki tespiti ise (Çobanoğlu, 2005, ss: 224-225), son derece dikkat çekicidir.

Maslow ise insan ihtiyaçlarını beş madde halinde değerlendirmekte olup bu görüş “Motivasyon Teorisi” adıyla bilinmektedir. Ayrıca söz konusu bu beş ihtiyacın Malinowski’nin savunduğu düşüncelere hizmet ettiği de ortadadır. Nitekim araştırmacının;

Fizyolojik ihtiyaçlar	(Beslenme)
Emniyet ihtiyacı	(Barınma)
Sevgi ihtiyacı	(Biri ya da bir grup tarafından sevilme, beğenilme)
İtibar	(İçinde bulunduğu toplum tarafından takdir görme)
Kendini gerçekleştirme	(Bir eser meydana getirme: Resim-roman-beste-şiir vb.)

şeklinde belirlediği bu ihtiyaçlardan ilkinin % 50'si karşılandığı andan itibaren insan, hemen sıradaki ihtiyacını karşılamaya girişir. İlk iki ihtiyacının karşılanmadığı durumlarda ise insanlar sürü haline gelirler (Kafesoğlu, 1991, ss: 28-30).

“Performans Teori”nin de kurucusu sayılan ve sözlü ürünlerin bir toplum karşısında icra edildiği anda işlevinin olacağını, toplumun ihtiyacı bağlamında yani anlatıcı-dinleyici-evre içinde yeniden şekillenebileceğini savunan Malinowski'ye göre bu durum sadece sözlü ürünler değil folklorun bütün alanları için de söz konusudur (obanoğlu, 2005, ss: 234-235). Bu bağlamda teorisyen, folklorun en önemli dört işlevini şu şekilde sıralamaktadır:

Hoş vakit geçirme, eğlenme-eğlendirme,

Değerlere, toplum kurumlarına, törelere destek verme,

Eğitim ve kültürün gelecek nesillere aktarılarak eğitilmesi,

Toplumsal ve kişisel baskıdan kurtulma (obanoğlu, 2005, ss: 235-236).

Performans teorisinin kurucularından olan ve işlev teorisi bağlamında belli bir bölgeye ait giyim eşyalarını inceleyen Petr Bogatrev “Moravian Slovakya’da Halk Kostmlerinin İşlevi” konulu çalışmasında söz konusu maddi kültür unsurlarını;

1. Büyüsel

2. Dinî

3. Yöresel

4. Yaş grubu

5. Erotik

6. Günlük

olmak üzere çeşitli gruplara ayırmıştır (Çobanoğlu, 2005, s. 237).

İşlev konusuna bakışı, moda bağlamında ve Santa Fe tarzı giyim ve süslenme üzerinde olan Andrea Gillespie 1990 yılında New Mexico’da oturan elit tabakanın Santa Fe tarzı giyim eşya ve aksesuarlarını tercih etmelerinin nedenini “mücevher ve otantik kıyafet tutkusu” olduğunu tespit etmiştir (Bock, 2001, s. 84).

Yapısal folklorun Rusya’daki uygulayıcılarından Wladimir Propp’un “Masal Morfolojisi” adlı çalışması da işlev teorisi bağlamında değerlendirilmelidir. Nitekim Propp, söz konusu çalışmasında 100 peri masalının “değişmeyen unsurları” dediği 31 işlev ortaya koymuştur (Propp, 1958, ss: 43-102).

İlhan Başgöz’ün işlev teorisine bakışı ise halk hikâyelerinin icrası sırasında ortaya çıkan “arasöz”ler bağlamında gerçekleşmiştir. Nitekim araştırmacı işlev teorisini halk hikâyelerinin icrası sırasında ayrı bir yere sahip olan “arasöz”lere uygulamış; söz konusu ifade şekillerinin işlevlerini;

Açıklayıcı ve öğretici,

Görüş, yorum ve eleştiri,

Şahsi serzeniş ve itiraflar (Başgöz, 2006, ss: 326-328)

olarak belirlemiştir.

Prof. Dr. Nerin Yayın bu konuyu Ak Möör destanının Kalık Akiyev anlatmasına uygulamış; söz konusu destandaki arasözleri, işlevleri bağlamında;

Açıklayıcı-bilgi verici

Uyarı ve eleştiriler

Tasvirler (Yayın, 2010, ss: 261-288)

olarak üç ana başlıkta değerlendirmiştir.

Adı geçen araştırmacının “Türk Mitolojisi Bağlamında Atatürk İle İlgili Anlatmalar” adlı kitabının bir bölümü de bu konuya ayrılmış; söz konusu çalışmanın XII. bölümünde Atatürk mitlerinin fonksiyonu incelenmiştir (Yayın, 2010, ss: 138-147).

Yine aynı araştırmacı “İşlev Teorisi Bağlamında Nasreddin Hoca Fıkrası: Bana Görünme De...” başlıklı makalesinde Nasrettin Hocanın söz konusu fıkrasını bu bağlamda inceleyip değerlendirmiş ve:

Eleştirme- yerme

Uyarma- hatırlatma

Güldürme-eğlendirme

Rahatlatma

Kendini kabuk ettirme

Eğitme

Kültürü gelecek kuşaktan taşıma

Gizli düşmanlıkları ortaya koyma

Dinlendirme

Öğretme

olmak üzere on fonksiyon tespit etmiştir (Yayın, 2014, ss.515-526).

Prof. Dr. Nerin Yayın’a göre bu bağlamda dikkati en çok çeken şey sözlü ürünlerin işlevinin değiştiği anda türünün de değişebileceği meselesidir. Nitekim anlatıcının ya da başka birinin başından geçmiş bir olay, bir anı veya bir fıkra, hikâye sırasında anlatıcının kendisini dinlendirmek, dinleyicilerin zayıflayan ilgilerini hikâye üzerine toplamak gibi nedenlerle anlatının arasına sokulduğu anda işlevi ve türü değişir; “karavelli” haline gelir. Yine hikâyecinin kendi gördüğü ya da birinden dinlediği bir rüya, fasıldan sonra anlatıldığında rüya olmaktan çıkacak; “döşeme” adını alacaktır.

Aslında bir ağıt olan “Bodrum Hâkimi”, “Ormancı” gibi ezgilerin bir oyun havası olarak çalınması ise işin bir başka boyutudur (Köse, 2000, ss: 503-508; Köse, 2014, ss: 515-525).

Anlaşılabacağı üzere işlev, folklorun bütün alanlarına ilişkin anlatma-gelenek-ritüel-inanç vb.lerin tümü toplumun ihtiyaçlarına cevap verme esasına dayanmaktadır. Bu bağlamda söz konusu alanlara özgü her şeyin anlatıcı veya uygulayıcı, çevre ve dinleyici bağlamında değerlendirileceği ortadadır.

Psikanalistlere göre bu kültürel cevapların yani folklorun işlevsel yönü, yaşadığı toplumu meydana getiren insanoğlunun varoluşu ile ilgilidir. Nitekim Fromm’a göre insanların bütün davranışları bu felsefesine dayanmakta; dolayısıyla insanın toplum içinde var olmak ve birlikte olmak düşüncesinden hareketle çevresindeki maddi ve manevi alanlara hâkim olmak isteğini ortaya koymaktadır. Söz konusu maddi ve manevi alanla ilgili ihtiyaçların karşılanmaması ya da geç karşılanması durumunda insanı bağımlı hale getireceği (Fromm, 2003, ss: 75-88) ise işin bir başka boyutudur.

İnsan davranışlarının nedeni konusunda Fromm’la aynı düşünceyi paylaşan Heidiger de onu çevresi ile bir bütün olarak düşünmekte; bireysel ve toplumsal bütün faaliyetlerin nedenini, kişinin dış dünyayı biçimlendirme isteğine bağlamaktadır (Akarsu, 1994, ss: 213-225).

Felsefe ve psikoloji uzmanlarından Jaspers’in de benzer bir düşüncede olduğunu görmekteyiz. Nitekim söz konusu bilim adamı insanı, sonsuz bir bilme ve anlama ihtiyacı duyan bir canlı olarak düşünmekte olup bütün davranışlarının evrende var olma, sürekli olma ve idealine ulaşma isteğiyle ilgili olduğunu belirtmektedir (Akarsu, 1994, ss: 187-213).

Sorokin ise insan davranışlarını topluma uyum bağlamında değerlendirir. Ona göre bütün düşünce ve davranışlar, insanın içinde yaşadığı toplumun benimsediği çizgiye göre belirlenir; kültürün gelecek kuşaklara taşınması da bu çizgi doğrultusunda ve o doğrultuda şekillenen insan aracılığıyla gerçekleşir (Kafesoğlu, 1991, ss: 30-31).

Sosyal psikoloji uzmanlarına göre bu durum kimlik ile ilgilidir. Meselâ Nuri Bilgin, insan tutum ve davranışlarını belirleyen bu çizginin toplumsal kimliğin bir

ifadesi olup kişinin içinde bulunduğu topluma aidiyetini de beraberinde getirdiğini (Bilgin, 2007, ss: 78-81) belirtmektedir.

İnsanı psikolojik bir varlık olarak kabul eden Bergson, davranışlarının temelinde evrendeki yeri ve konumunu sorgulamanın cevabının yattığını, kişinin bir taraftan olgunlaşırken olaylara ve hayata yön vermeye çalıştığını, bu durumu ise onun kendi tutum ve davranışlarıyla açıklamak gerektiğini (Bayraktar, 2010, ss: 47-98) savunur. Bu bağlamda Brentano, insan davranışlarının nedenini bilinç dünyasının psikolojik yönü ile ilişkili görürken (Akarsu, 1994, ss: 148-156) Göka, bu durumu kişisel-anatomik yani genetik özelliklerin psikolojisine bağlamayı (Göka, 2011, s. 22) uygun bulur.

Kısacası tutum ve davranışlarımız, içinde bulunduğumuz çevre içinde şekillenir. Bu tutum ve davranışlarımızın genetik özelliklerimizi de yansıtacağı, yaşadığımız sürece toplumun değer yargıları ile soy özelliklerimizin çatışabileceği ortadadır. Bir yerde bu durum, hem gerçek hem de psikolojik bir uyum sürecini gerektirecek; bireysel kimliğimiz toplumun kimliği bağlamında şekillenecektir.

Araştırmacılara göre insanların her alanda kullandıkları hatta tercih ettikleri eşyaların temelinde bile onun psikolojisi yatmaktadır (Bilgin, 2009, ss: 119-122). Aslında insan psikolojisi, içinde bulunduğu çevrenin de özelliklerinden fazlasıyla etkilenmektedir. Bir başka ifadeyle eşya seçiminde kişinin istek ve ihtiyaçları kadar çevresinin beklenti, koşul ve değer yargısı da rol oynar. Bir anlamda her eşya, insanın bilinçli bir rüyasıdır (Bilgin, 2009, ss: 122-132). Wilhelm Dilthey'in “çevrenin sadece insan davranışlarını değil onun fiziki mekânda madde ile olan ilişkilerini de belirlediği” yolundaki düşüncesi (Bayraktar, 2010, ss: 137-141) ise son derece dikkat çekicidir. Bu bağlamda ev, eşya ve aksesuarlarımız hem bizi topluma ait hissettirecek yani çevreye uyumumuzu sağlayacak hem de kendimizi en iyi şekilde yansıtacak özellikler aranarak seçilecektir. Aslında bu durum, daha alışveriş sırasında kendini belli edecek hatta insanın psikolojik yanı ile toplum kurallarına uyma konusundaki bilinci, etkisini hemen hissettirecektir.

XX. yy. başlarında Amerikan Folklor Derneği'nin kurulmasıyla başlayan ve *Journal of Amerikan Folklore* dergisinin yayınlanmasını sağlayan Franz Boas ve arkadaşlarının tüm çabaları Amerikan yerli kabilelerinin sözlü ürünlerinin kaynağı ve yayılma yönünün tespiti yanında söz konusu topluluklara ait anlatı türlerinin konu, anlatım stili ve işlevlerini tespit etmekte (Dorson, 1984, ss: 29-34). Theodor Benfey'in Avrupa masalları ile Pançatanradaki masallar arasındaki benzerliği göç, savaş, ticaret, tercüme gibi sebeplerle sözlü ve yazılı geçirmeye başladığı (Sakaoğlu, 1999, ss: 7-8) ve "Kültürel Ödünçleme Teorisi" ile açıklanan bu durumdan (Çobanoğlu, 2005, ss: 105-107) hareketle Amerikan folklorcuları "geleneksel masalların ait olduğu kültürü yansıtacağını, tarihini hatta etnografyasını ortaya koyacağını" belirtirken aslında söz konusu ürünün işlevini de ortaya koymaktaydı. Nitekim Franz Boas'ın öğrencilerinden Bascom'un "bulmacaların akli çalıştırdığı, atasözlerinin kanun maddesi gibi yorumlanabildiğini, taşlama içerikli şarkıların düşmanlıkları açığa çıkardığı" (Dorson, 1984, ss: 27-28), Herkowitzler'in kabile mitlerinin inanç, yönetim şekli, dini törenler, özellikle de eğitimdeki etkinliği", Eggan'ın rüyada kabile mitlerini gören ruhsal yapısı bozuk kimselerin kimlik oluşumunu tamamlayabilecekleri, Lessa'nın mitik anlatılardan bilicilerin yararlanabildiği (Dorson, 1984, ss: 30-32) yolundaki tespitleri de bunu ifade etmekteydi.

İncelemeye aldığımız 888 Özbek Efendi Fıkraları üzerinde işlevleri bağlamında değerlendirmeye geçmeden önce antropolojik görüşten de söz etmek istiyoruz. Çünkü temelini "bir anlatmayı sadece tek kişiden değil, bütün bilgi vericilerden yararlanarak derlemeye dolayısıyla kaynak kişi ile ilgili bilgilerin elde edilmesine" (Dorson, 1984, ss. 25-26; 27-28) dayandıran antropolojik görüş savunucularının üzerinde durdukları üç husustan birisi derleme metninin o toplum içinde hangi sebeple anlatıldıkları bir başka ifadeyle hangi işlevi yüklendikleri idi. Buna göre bir atasözü mahkemede bir kanun maddesinin işlevini yüklenebilir. Her sabah müstakbel krala okunan kabile mitleri söz konusu kral adayının gelecekteki hayatına yön verebilir. İnsanların psikolojik bozuklukları büyüsel bir takım sözler ve fallarla sağaltılabilmekteydi (Dorson, 1984, ss: 30-32).

Bu bağlamda Van Gennep'in temsilcisi olduğu biyolojik halkbilimi kuramını da dile getirmek istiyoruz. Buna göre sözlü ürünler veya bütün halkbilimi olguları canlı bir organizma gibi düşünülmelidir. Bir başka ifadeyle söz konusu halkbilimi olguları dünden bugüne yaşamaya devam eden, dünü bugüne taşıyan olgular olup sosyal hayatın her yönünden etkilenmektedir. Bu nedenle tarihe saplanıp kalmak, folklor olgularını tarihe dayanan teorilerle inceleyip değerlendirmek yanlıştır. Çünkü anlatıcı veya gelenek uygulayıcısı bu bağlamda özgürdür; seçimini kendi belirler. Bir yerde anlatıcı veya uygulayıcıyı tarihe başvurarak değerlendirmek onun anlatıya veya uygulamaya olan katkılarını da göz ardı etmek demektir. G. Cocchiara'nın da katıldığı bu duruma göre halkbilimi ürün ve olguları anlatıcının veya uygulayıcının söz konusu ürün ve olguya katkıları sayesinde günümüze kadar gelmiştir. Hatta bu durum uygulayıcı ve anlatıcıların cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, sosyal çevresi v.b bağlamında çeşitlenmeye ve aynı inanca dayanan farklı ritüellerin doğmasına bile yol açmıştır (Çobanoğlu, 2005, ss: 170-173).

Birinci Dünya Savaşı'ı sonrasında Macar Folkloru konusundaki etkin çalışmalarıyla dikkati çeken ve Macar folklor çalışmalarını yönlendirip ulusal düzeye taşıyan Gyula Ortutay ve Linda Dégh de aynı konuya dikkati çekmişlerdir. Nitekim Gyula Ortutay "İki Dünya Savaşı Arasında ve Bağımsızlığı İzleyen Dönemde Macaristan'da Folklor Bilimi" adlı çalışmasını işçi, köylü sınıfı üzerinde gerçekleştirmiş; bir yerde bilgi vericiler aracılığıyla söz konusu sınıfın problemlerine dikkati çekmiştir (Dorson, 1984, ss: 17-19). Ortutay'ın Macaristan'ın siyasi görüşünü desteklemek aslında ise I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Macar toplumuna kültürel bir kimlik vermek amacını taşımakta ise de kaynak kişi vasıtasıyla o grubun ihtiyaçlarını dolayısıyla bu ihtiyaçlara verilecek cevapların yani işlevin arandığını görmemek mümkün değildir. Bir yerde Macar milli kültürünün toplum kültürünün üstüne yerleştirilmesini hedefleyen Linda Dégh'in (Dorson, 1984, s.18) I. Dünya Savaşı sonrasında gerçekleştirdiği "Masallar ve Bir Macar Köylü Topluluğunda Hikâye Anlatımı" adlı çalışması da aynı konuya ilişkin olup iki şeye dikkati çekmektedir:

1. Aynı masalın, toplum ekonomisi değiştiği oranda işlevinin de değişeceği yani yeni kültürel ortama göre şekilleneceği,

2. Kültürel ve ekonomik değişmelerin yaşandığı ortamda dinleyicilerin masalın içeriğini dolayısıyla işlevini de değiştireceği (Çobanoğlu, 2005, ss: 236-237).

Morreal'a göre mizahın etkileri sayılamayacak kadar çok olup her biri gülmeyi sağlayan ve ekseriyetini uyumsuzluğun teşkil ettiği durumdan zevk almak olduğu, kesindir. Bu etkileri ise aşağıda vereceğimiz şekilde göstermemiz mümkündür:

1) Özgürleştirme: Yazara göre fıkra anlatan kişi hiçbir baskı altında tutulamaz bir başka ifadeyle kişi herhangi bir güç hükümet veya kurum (siyasi-dini-hukuki-eğitimsel vb.) tarafından baskı altında tutulsa bile anlattığı bir fıkra düşüncesini rahatlıkla söylemesine yol açacağından bu baskıyı bertaraf edebilecektir.

2) Toplumsal töreleri liberalleştirme: İnsan, yaşadığı ortam bağlamında birtakım tabu ve törelerle çevrelenmiştir. Gerçekliği sözle belirtilsin ya da belirtilmesin bu yasaklar insanın anlatacağı fıkra ile verilir. Mesela kişi cinsel konulardan bahsetmenin ayıp veya günah sayıldığı bir ortamda bu konuları ancak fıkralara dökmek yoluyla yani bu tür fıkraları dile getirme yoluyla engelleri aşabilir.

3) Mantık ve akıl kurallarını özgürleştirme: Her insan aklını mantığı çerçevesinde kullanarak hayattaki yolunu çizer ancak mantığını çizdiği bu yol zaman zaman sıkıcı olabilir onu bunalıma sokabilir. İşte fıkraların dikkati mantık haricinde bir noktaya çekerek insanın kısa bir süre de olsa her şeyden bağımsız olarak zamanını geçirmesine sebep olabilir.

4) Uzaklaştırma: Morreal'e göre fıkraların bir başka işlevi de rahatsızlık duyulan bir konudan arada bir uzaklaşarak gerçeğin görünmesine engel olan durumları aşabilmektir.

5) Olgunlaştırma: Psikanalistlere göre olgun insan eğer kendine gülebiliyorsa geçmişte ya da o an yaptığı hatalarla alay edebiliyorsa olgun insandır. Bir başka ifadeyle olgunluk insanın kendisini baktığı aynada çırılçıplak görebilmesidir. Bu bağlamda kişi kendisini de içine katarak anlattığı bir fıkra ile durumunu gülererek eleştirebilir; aslında bu durum onun yaptıklarından aldığı dersi de ifade eder.

6) Akıl sağlığını koruma: Her insan veya topluluk veya grup zaman zaman başka güçler tarafından kendi düşüncelerini kabul ettirilmeye zorlanabilir; bir yerde beyinleri yıkanmak istenebilir. Böyle konumla karşılaşan insan konuya uygun hatta kendisini de anlatıdaki tipin yerine koyarak bir fıkra söyler; bu yolla karşısındaki çabasının boşa olduğunu gösterir.

7) İyileştirme- tedavi etme: Fıkra (tıpkı müzik gibi) insan sağlığını iyileştirici bir görev de üstlenmektedir. Bu bağlamda karşımıza gelen ve problemleri yüzünden okunan bir kişiyi duruma uygun fıkralar anlatarak iyileştirme yoluna gidebilir; hatta fıkralardan çıkarılacak derslerle bu tedavi yolu güçlendirilebilir. Nitekim araştırmalar problemlerinden dolayı gülmeyi unutan bir insanın özel birinden gülmeye dersleri aldığını bize belirtmektedir (Morreal, 1997, ss: 147-159).

Özbek Efendi fıkralarına işlevleri bağlamında baktığımızda fıkraların genel karakterine uygun bir durumla karşılaştığımızı görüyoruz. Derleme yoluyla elde edilen bir metin olmadığı halde üzerinde çalıştığımız 888 fikranın da bu gözle değerlendirilebileceğini görmenin, şaşırtıcı bir şey olmadığı ortadadır. Özbek Efendi fıkraları işlevleri bağlamında 7 grupta değerlendirilebilir.

III.1. Tenkit etme - Eleştirme

1 noda kayıtlı olan “Akıllı Şehzade”, 2 noda kayıtlı olan “İki Eşegin Yüğü”, 3 noda kayıtlı olan “Hırsız”, 5 noda kayıtlı olan “Muçal”, 6 noda kayıtlı olan “Köpek ile Adam”, 7 noda kayıtlı olan “Affedersiniz”, 8 noda kayıtlı olan “İçeriden Çıkan Hırsız”, 9 noda kayıtlı olan “Efendi ve Peygamberlik”, 10 noda kayıtlı olan “Geyik De Av Mı?”, 11 noda kayıtlı olan “Minareler Ormanı”, 12 noda kayıtlı olan “Padişah ve İp”, 13 noda kayıtlı olan “Uçan At”, 14 noda kayıtlı olan “Kırk Tavuğa Bir Horoz”, 15 noda kayıtlı olan “Dalın Budağı”, 16 noda kayıtlı olan “Birinci Ahmak”, 18 noda kayıtlı olan “Molla Eşek”, 20 noda kayıtlı olan “Efendi ve Nişancı”, 21 noda kayıtlı olan “Efendi ve Padişah”, 23 noda kayıtlı olan “Laf Anlamaz Adam”, 30 noda kayıtlı olan “Efendi ve Hâkim”, 32 noda kayıtlı olan “Baykuş Ne Dedi”, 33 noda kayıtlı olan “Timur’un Kıymeti”, 34 noda kayıtlı olan “Yerin Göbek Deliğı”, 36 noda kayıtlı olan “Ölmeyen Bizim Canımız”, 41 noda

kayıtlı olan **“Hükümdar ve Onun Eşegi”**, 42 noda kayıtlı olan **“Dostumla Dolaşmak”**, 43 noda kayıtlı olan **“Bir Ayaklı Kaz”**, 45 noda kayıtlı olan **“Dört Ayaklı Padişah”**, 46 noda kayıtlı olan **“Efendi ile Timur”**, 47 noda kayıtlı olan **“Kör”**, 49 noda kayıtlı olan **“Zalim Olan Biziz”**, 50 noda kayıtlı olan **“Padişahın Hediyesi”**, 51 noda kayıtlı olan **“Dua”**, 52 noda kayıtlı olan **“Köpek”**, 54 noda kayıtlı olan **“Maalesef”**, 55 noda kayıtlı olan **“Eşek Başı”**, 60 noda kayıtlı olan **“Efendi Şair”**, 62 noda kayıtlı olan **“Eşek Siz”**, 68 noda kayıtlı olan **“Yük Altında”**, 71 noda kayıtlı olan **“Sözünün İtibarı Olmayan”**, 72 noda kayıtlı olan **“Timur’un Yeri”**, 73 noda kayıtlı olan **“Timur’un Seyahati”**, 74 noda kayıtlı olan **“Buraya Para Ekeceğim”**, 78 noda kayıtlı olan **“Alim ve Zalim”**, 81 noda kayıtlı olan **“Sonra Fırsat Verilmedi”**, 84 noda kayıtlı olan **“Mezhebi-Aksak Timur”**, 93 noda kayıtlı olan **“Deli birdi Üç Oldu”**, 99 noda kayıtlı olan **“Karasinekler”**, 102 noda kayıtlı olan **“Hayvan Da Güçlüdür”**, 103 noda kayıtlı olan **“17999 Alem Padişahı”**, 107 noda kayıtlı olan **“Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldım?”**, 108 noda kayıtlı olan **“Lafa Hevesliler”**, 110 noda kayıtlı olan **“Birinci İncir”**, 113 noda kayıtlı olan **“Padişahın Sözü”**, 116 noda kayıtlı olan **“Ölmek İstiyorum”**, 117 noda kayıtlı olan **“Efendinin İtirafı”**, 133 noda kayıtlı olan **“Affedersin Eşegim”**, 143 noda kayıtlı olan **“Allah’a Kalan Gününü Görsün”**, 150 noda kayıtlı olan **“Çirkin Melek”**, 151 noda kayıtlı olan **“Ala Namaz-Bele Namaz”**, 158 noda kayıtlı olan **“Ezan Bir Gün Söylense”**, 159 noda kayıtlı olan **“Kendim De Bilmiyorum”**, 161 noda kayıtlı olan **“Ölünün İyisi”**, 163 noda kayıtlı olan **“Allah İsterse”**, 165 noda kayıtlı olan **“Cennet’te Mescit Var Mı?”**, 166 noda kayıtlı olan **“Efendi İmam”**, 168 noda kayıtlı olan **“Hocanın Okuması”**, 169 noda kayıtlı olan **“Yaşlının Bedduası”**, 170 noda kayıtlı olan **“Bana Layık Millet Sizlersiniz”**, 171 noda kayıtlı olan **“Başımı Kaldırmaya Dermanı Yok”**, 173 noda kayıtlı olan **“Sarık”**, 174 noda kayıtlı olan **“İmam Sadece Aldı”**, 177 noda kayıtlı olan **“Uzun Demir”**, 181 noda kayıtlı olan **“Hoca ve Efendi”**, 184 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Azrail”**, 185 noda kayıtlı olan **“İmamlar”**, 187 noda kayıtlı olan **“Sineğe Acıdım”**, 188 noda kayıtlı olan **“Acayip Tavşan”**, 190 noda kayıtlı olan **“Müftü”**, 191 noda kayıtlı olan **“Efendinin Şahitliği”**, 193 noda kayıtlı olan **“Vakfa Yakışsa”**, 194 noda kayıtlı olan **“Kaybolan Kutu”**, 195 noda kayıtlı olan **“Akıl”**, 202 noda kayıtlı olan **“Bu Şapkayı Cebrail Giysin”**, 206 noda kayıtlı

olan “Ay”, 207 noda kayıtlı olan “Allah’ın Gazabı”, 213 noda kayıtlı olan “Efendi ve İmam”, 215 noda kayıtlı olan “Allah Nerede”, 216 noda kayıtlı olan “İsa ve İmam”, 217 noda kayıtlı olan “Efendi ve Kadı”, 221 noda kayıtlı olan “Allah’ın Yeğeni”, 222 noda kayıtlı olan “Vasiyet”, 223 noda kayıtlı olan “Namaz”, 229 noda kayıtlı olan “Gönlümdeki Olsa”, 232 noda kayıtlı olan “Helal Eşek”, 238 noda kayıtlı olan “Sarık ve Kaftanın Sahibi”, 240 noda kayıtlı olan “Gönlüm Yaşlandı”, 249 noda kayıtlı olan “Eşeğime Uygun Palan”, 250 noda kayıtlı olan “Hazreti Cebraili De Satardınız”, 252 noda kayıtlı olan “Namazdan Kaçıp”, 253 noda kayıtlı olan “Eşeğin Başı ve Kulağı”, 256 noda kayıtlı olan “Akıllı Eşek”, 260 noda kayıtlı olan “Onun Evine Alıp Gidip Verin-De...”, 261 noda kayıtlı olan “Oğlumun Adı Farz”, 263 noda kayıtlı olan “Efendi İmam”, 264 noda kayıtlı olan “Yedi Defa Dolanırsa Helal”, 265 noda kayıtlı olan “Allah’ın Mahluku”, 267 noda kayıtlı olan “Eşek Kadı”, 268 noda kayıtlı olan “Yas Tutmuş Cıvıvlar”, 269 noda kayıtlı olan “Hoş”, 272 noda kayıtlı olan “Allah Şakayı Bilmezmiş”, 274 noda kayıtlı olan “Eyvah Evim Yanıyor”, 275 noda kayıtlı olan “Allah’a İnanıp Kaygısız Kalma”, 278 noda kayıtlı olan “Yarım Günlük Oruç”, 279 noda kayıtlı olan “İtin Duası”, 280 noda kayıtlı olan “Efendi’nin Kurbanlığı”, 285 noda kayıtlı olan “Allah’ın Kulları”, 288 noda kayıtlı olan “Şeytan”, 290 noda kayıtlı olan “Namazda”, 291 noda kayıtlı olan “Boş ver, O Da Bizim Müritlerimizden”, 292 noda kayıtlı olan “Köpek Yavrusunun Duası”, 293 noda kayıtlı olan “Gecede İki Defa Kalkıyorum”, 294 noda kayıtlı olan “Gusül”, 295 noda kayıtlı olan “Gökyüzüne Mıhlanan Güneş”, 296 noda kayıtlı olan “Düzgün Dileyiniz”, 299 noda kayıtlı olan “Ölünün Dügünü”, 300 noda kayıtlı olan “Şeytan Dermanını Verir”, 301 noda kayıtlı olan “Sofu Mu İyi Eşek Mi İyi”, 302 noda kayıtlı olan “Mürşit ve Meşreb”, 304 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Şeyhülislam”, 305 noda kayıtlı olan “Hükümdar ve Meşreb”, 306 noda kayıtlı olan “Tedbirli”, 307 noda kayıtlı olan “Benzetmeden Kaçış”, 308 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Afak Hoca”, 310 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Dervişler”, 311 noda kayıtlı olan “Evliya Olsa, Durup Görsün”, 314 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Han”, 317 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Mahmudbiy”, 318 noda kayıtlı olan “Kirlenmiş Taht”, 319 noda kayıtlı olan fıkrada “Hilenin Şeriatı”, 320 noda kayıtlı olan “Eğer Ahmak Olsa”, 321 noda kayıtlı olan “İki Koyun Sohbeti”, 323 noda kayıtlı olan

“Cimrinin Sadakası”, 328 noda kayıtlı olan “Gül Takmak”, 331 noda kayıtlı olan “Dürüstçe Adamlar”, 332 noda kayıtlı olan “Bir Tüccar Gördüm”, 337 noda kayıtlı olan “Yaşlıysa Da Dökülmez”, 340 noda kayıtlı olan “İnanmazsanız Ölüye Sorun”, 342 noda kayıtlı olan “Ye Cübbem”, 343 noda kayıtlı olan “Susayan Cep”, 344 noda kayıtlı olan “Bunun Parasını Neden Alıyorsun?”, 345 noda kayıtlı olan “Hayret Gözün Varmış”, 347 noda kayıtlı olan “Bunun Masrafını Kim Ödedi?”, 348 noda kayıtlı olan “Görüşmezsek Hoşçakalın”, 349 noda kayıtlı olan “Yuvarlak Ekmek”, 353 noda kayıtlı olan “Kılıç ile Kasap”, 355 noda kayıtlı olan “İstekli Kurtlar”, 363 noda kayıtlı olan “Kötü Kundura”, 366 noda kayıtlı olan “Dudağı Helal”, 368 noda kayıtlı olan “Öküz Beni Aldı”, 370 noda kayıtlı olan “Soruya Yakışan Cevap”, 371 noda kayıtlı olan “Azizler”, 379 noda kayıtlı olan “Güzel Yüz ve Ekmek”, 381 noda kayıtlı olan “Sol Tarafta Hocanız Var”, 382 noda kayıtlı olan “Diğer Kapıdan”, 386 noda kayıtlı olan “Mantı”, 387 noda kayıtlı olan “Paralı Yemek”, 389 noda kayıtlı olan “Adaletli Hüküm”, 394 noda kayıtlı olan “Komşunun Kızı”, 395 noda kayıtlı olan “Bembeyaz Sakalım İle”, 396 noda kayıtlı olan “Şeytan ve Külhanbeyi”, 397 noda kayıtlı olan “Sağlıklı Geçen Gün”, 401 noda kayıtlı olan “Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri”, 402 noda kayıtlı olan “Kendinden Görsün”, 413 noda kayıtlı olan “En Güzel Söz”, 427 noda kayıtlı olan “Kimin Yüreğine Dokunmuş?”, 430 noda kayıtlı olan “Kuyu Çevrilip Koyulur”, 431 noda kayıtlı olan “Erik Yemekte”, 434 noda kayıtlı olan “İsminizi Yazıp Gitmişsiniz”, 446 noda kayıtlı olan “Bulamadım Ki”, 462 noda kayıtlı olan “Berber”, 467 noda kayıtlı olan “Şimdi Kuş Oldun”, 469 noda kayıtlı olan “İsterseniz Şamar Yiyin”, 470 noda kayıtlı olan “Kör Olun”, 471 noda kayıtlı olan “Bu Kadar Peşinden Gidemem”, 474 noda kayıtlı olan “İt Olmak İçin De Kuyruk Lazım”, 478 noda kayıtlı olan “Sakal”, 484 noda kayıtlı olan “Çocukların Duası”, 489 noda kayıtlı olan “Aydın Kaçı”, 490 noda kayıtlı olan “Yemek Yiyenler Girsin”, 491 noda kayıtlı olan “Efendi ve Hırsız”, 492 noda kayıtlı olan “Lezzeti Nasıl”, 499 noda kayıtlı olan “Hayır”, 502 noda kayıtlı olan “Oğlumun Babası”, 503 noda kayıtlı olan “Biliyor Musunuz Ne Diyeyeceğim”, 511 noda kayıtlı olan “Hal Böyle Olunca”, 515 noda kayıtlı olan “Laf Sarıktaysa”, 516 noda kayıtlı olan “Doktor”, 517 noda kayıtlı olan “Kıyamet”, 524 noda kayıtlı olan “Sabret”, 529 noda kayıtlı olan “Zayıf Eşek”,

535 noda kayıtlı olan **“Cenaze Namazına Mı Gidiyorsun”**, 547 noda kayıtlı olan **“Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü”**, 554 noda kayıtlı olan **“ Sana Ne?”**, 574 noda kayıtlı olan **“Şeftaliymiş Diye Kim Söyledi”**, 580 noda kayıtlı olan **“Bu Da Arkadaş Mı”**, 581 noda kayıtlı olan **“Aklın Varsa Kendini Suya At”**, 587 noda kayıtlı olan **“Deden Balık Olurdu”**, 589 noda kayıtlı olan **“Keskin Akıl”**, 594 noda kayıtlı olan **“Bilmece”**, 600 noda kayıtlı olan **“Hile”**, 606 noda kayıtlı olan **“Mescit ve Cami”**, 607 noda kayıtlı olan **“Hırsızlar Katında”**, 608 noda kayıtlı olan **“Yular”**, 617 noda kayıtlı olan **“Secde”**, 618 noda kayıtlı olan **“Konuşmayı Öğrenmeyecekmiş”**, 635 noda kayıtlı olan **“Aferin, El Bülbülleri”**, 636 noda kayıtlı olan **“Tambur”**, 637 noda kayıtlı olan **“Beni Teyzem Doğurmuş”**, 640 noda kayıtlı olan **“Helak Ettin Ya”**, 641 noda kayıtlı olan **“Okuma”**, 655 noda kayıtlı olan **“Şakacı Mı Ki!”**, 657 noda kayıtlı olan **“İkinci Eş”**, 661 noda kayıtlı olan **“Hiçbir Şey Kalmayacakmış”**, 662 noda kayıtlı olan **“Yardım Karşılıklı Olur”**, 663 noda kayıtlı olan **“Seni Medresede Okutmayacaksa”**, 664 noda kayıtlı olan **“Bismillah Demeseniz De Yemek Çok”**, 665 noda kayıtlı olan **“Boş Ceviz”**, 666 noda kayıtlı olan **“Kara Bulut”**, 669 noda kayıtlı olan **“Pazar Günü Gel Deseydin Ya”**, 687 noda kayıtlı olan **“Buraya Da Yetişip Geliyorsun Ya”**, 688 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Şeyh”**, 689 noda kayıtlı olan **“Kadının Evinde De Helal Ekmek Oluyor Mu?”**, 690 noda kayıtlı olan **“Ağzın İki Tane Olduğunda...”**, 691 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Patron”**, 692 noda kayıtlı olan **“Allah’a Vermedi Kendi Yedi”**, 693 noda kayıtlı olan **“Nasip”**, 694 noda kayıtlı olan **“Bu Duvarı Götüremez Misin”**, 695 noda kayıtlı olan **“Yıkılmasam Da Hepsikle”**, 702 noda kayıtlı olan **“Bu Ağız Değilse Ne?”**, 706 noda kayıtlı olan **“Bende Bir Ölüp Alayım”**, 719 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Hükmü”**, 737 noda kayıtlı olan **“Bohça”**, 738 noda kayıtlı olan **“Şımarık Kız”**, 741 noda kayıtlı olan **“Kötü Şarkı”**, 742 noda kayıtlı olan **“Siz Evde Yoktunuz Ki”**, 743 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Mektubu”**, 744 noda kayıtlı olan **“Niçin Oğlunu Uyandırdın?”**, 745 noda kayıtlı olan **“Efendi Düzeldi”**, 746 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Gayreti”**, 747 noda kayıtlı olan **“Baykuş”**, 750 noda kayıtlı olan **“Atını Dilime Bağla”**, 751 noda kayıtlı olan **“Efendi Simsar”**, 752 noda kayıtlı olan **“Yalan ve Yalancılık”**, 761 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Bedduası”**, 764 noda kayıtlı olan **“Ayağınızı Buldunuz Mu?”**, 768 noda kayıtlı olan **“Niçin Tebessüm Ediyorsun?”**, 769 noda kayıtlı olan

“**Kendimi Eşek Yaptım**”, 777 noda kayıtlı olan “**İşte, Ben Söylemedim**”, 778 noda kayıtlı olan “**Çirkin Ayna**”, 779 noda kayıtlı olan “**Holvaytar Yesek**”, 784 noda kayıtlı olan “**Leyleğe Güvenip**”, 800 noda kayıtlı olan “**Yüz Kızartmak İçin**”, 802 noda kayıtlı olan “**Sıtmanın Davası**”, 806 noda kayıtlı olan “**Kardeş Eşek**”, 810 noda kayıtlı olan “**Uyuzun İlacı**”, 811 noda kayıtlı olan “**Değer**”, 812 noda kayıtlı olan “**Deve Kapıdan Sığmadı**”, 813 noda kayıtlı olan “**Gönül Kaymak İstemiş**”, 830 noda kayıtlı olan “**Şu Makine Oldu Ya**”, 833 noda kayıtlı olan “**Dinlenmek**”, 834 noda kayıtlı olan “**Niçin Çay İçmiyordu**”, 835 noda kayıtlı olan “**Eh Aferin**”, 839 noda kayıtlı olan “**Neyin Derisi Kalın?**”, 841 noda kayıtlı olan “**İskarpinin Dili**”, 842 noda kayıtlı olan “**Ev Bastı**”, 843 noda kayıtlı olan “**En Güzel Eser**”, 844 noda kayıtlı olan “**Masala Gelin**”, 845 noda kayıtlı olan “**Meclisçi**”, 846 noda kayıtlı olan “**Ay Çıktıktan Sonra**”, 849 noda kayıtlı olan “**Bulunmaz Başkan**”, 850 noda kayıtlı olan “**Olumsuz Cevap**”, 862 noda kayıtlı olan “**Saf Gönüllü**”, 863 noda kayıtlı olan “**Güzel Hizmet**”, 867 noda kayıtlı olan “**Yalancı**”, 868 noda kayıtlı olan “**Vaktini İdare Et**”, 869 noda kayıtlı olan “**Fuillerin Çekimi**”, 884 noda kayıtlı olan “**Güle-Güle Ölürsünüz**”, 887 noda kayıtlı olan “**Duacının Sırrı**” adlı fıkralarda *Tenkit Etme İşlevi* ön panda olup bunlardan ”, 887 noda kayıtlı olan “**Duacının Sırrı**” olan fıkrayı örnek olarak almak istiyoruz:

Bir kişi Efendi’ye sormuş:

-Komşunuz alfabeyi sopa yedikten sonra hastalarını nasıl okuyor?

-Pek safsınız kardeş,- demiş Efendi, Hocalıkta ilmi bilmeye ne gerek var?

Çünkü onu okuyan hastaların hepsi cahil demiş.

III. 2. Güldürme Eğlendirme

Aşağıya örnek olarak aldığımız ve 96 noda kayıtlı olan “**Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor**” adlı fıkranın yanı sıra 88 noda kayıtlı olan “**Yeterli Geleni Çıkıversin**”, 89 noda kayıtlı olan “**Deli Olacağım Gün**”, 100 noda kayıtlı olan “**Kesilen Baş Konuşmaz**”, 105 noda kayıtlı olan “**Allah Da Padişah ile Aynıymış**”, 139 noda kayıtlı olan “**Büyük Kazan ve Pancar**”, 146 noda kayıtlı olan “**Hacı**”, 153 noda kayıtlı olan “**Kurbanlığın Haysiyeti**”, 182 noda kayıtlı olan “**Öbür Dünyada**

Dindarlık Yapmak Gerek", 211 noda kayıtlı olan **"Efendinin Hesap Torbası"**, 226 noda kayıtlı olan **"Şehrin Köpeği Mi?"**, 242 noda kayıtlı olan **"Yatsı Kaç Rekât"**, 262 noda kayıtlı olan **"Avlunun Fazileti"**, 266 noda kayıtlı olan **"Namazdaki Şaka"**, 273 noda kayıtlı olan **"Ayağım Ağrıyordu"** adlı fıkralarda *Güldürme Eğlendirme* ön plandadır.

Bir gün Emir Timur ile Efendi yan yana oturmuş sohbet ediyorlarmış, birden onun şalvarındaki küçükçe yırtığa gözü takılmış. O parmağını yırtığa sokup bir iki döndürmüş, yırtık çoğalıp yumruk sığacak kadar olmuş. Efendi bunu bilse de kendisi bilmezlikten gelip tasasızca sohbete devam etmiş. O zaman Emir Timur onun sözünü bölüp, sormuş:

-Efendim, insanın aklının gittiğini nasıl anlarız?

-Yanında oturan adamın şalvarındaki yırtığa parmağını sokup, oynadığından biliriz. Diye cevap vermiş.

III. 3. Yol Gösterme Nasihat Etme

67 noda kayıtlı olan **"Belediye Başkanının Payı"**, 144 noda kayıtlı olan **"Kavga Neden Çıktı?"**, 157 noda kayıtlı olan **"Bir "Uh" İçin Bir Tin Sesi"**, 175 noda kayıtlı olan **"Üç Vakitte"**, 176 noda kayıtlı olan **"Kazıyıp Yiyin"**, 178 noda kayıtlı olan **"Allah'ın Evi"**, 214 noda kayıtlı olan **"Uzun Sakal"**, 251 noda kayıtlı olan **"Zengin ile Efendi"**, 270 noda kayıtlı olan **"Layık Öğüt"**, 271 noda kayıtlı olan **"Cennetin Yolu"**, 286 noda kayıtlı olan **"Kıyamet Ne Zaman Kopacak?"**, 303 noda kayıtlı olan **"Padişah ve Meşreb"**, 339 noda kayıtlı olan **"Tüccarlığın Başı"**, 360 noda kayıtlı olan **"Su, Başından Bulanır"**, 364 noda kayıtlı olan **"Bıçak Ucu"**, 398 noda kayıtlı olan **"Dünyanın Genişliği"**, 456 noda kayıtlı olan **"Hepsi Gelecek"**, 521 noda kayıtlı olan **"Ömrünüz Azapta Geçerdi"**, 538 noda kayıtlı olan **"Hikmet"**, 541 noda kayıtlı olan **"Miskin ve Efendi"**, 542 noda kayıtlı olan **"Burun"**, 555 noda kayıtlı olan **"Cimri ve Efendi"**, 557 noda kayıtlı olan **"Aceleci"**, 559 noda kayıtlı olan **"Süzme"**, 575 noda kayıtlı olan **"Ne Kadar Yol Gittik"**, 576 noda kayıtlı olan **"Avare Olmayın"**, 577 noda kayıtlı olan **"Ceviz Altında"**, 578 noda kayıtlı olan **"Yayla"**, 579 noda kayıtlı olan **"Dertleşmek"**, 628 noda kayıtlı olan **"Keşke"**

Tuzlasaydın", 723 noda kayıtlı olan "**Günahkâr Olmayı İstemiyorum**", 733 noda kayıtlı olan "**Efendi'nin Rüyası**", 734 noda kayıtlı olan "**Koyun Eti**", 739 noda kayıtlı olan "**Efendi'nin Nasihati**", 763 noda kayıtlı olan "**Baba ve Oğul'un Karşılaşması**", 804 noda kayıtlı olan "**Zengin Olup Gidersen**", 885 noda kayıtlı olan "**Doğru İstişare**", 886 noda kayıtlı olan "**Tramvay ve Otobüs Endişesi**" adlı fıkralarda *Yol Gösterme Nasihat Etme* ön plandadır ve 763 noda kayıtlı olan "**Baba ile Oğulun Karşılaşması**" adı fıkra aşağıya alınmıştır:

Efendi dostu ile pazardan geliyormuş. Yol üstünde birbirini yumruklayan iki kişi görmüşler.

-Yürüyün ayıralım hadi! - demiş dostu. Ta onlar yetişip gelince dövüşenlerden biri ayrılmış ve:

-Şimdi biliyorum ki, sen gerçekten eşeksin, -demiş.

-Ben eşek isem, sen de sıpasın, ahmak, -demiş ikincisi.

Efendi dostunun kolundan tutup ilerlerken:

-Yürüyün burada baba-oğul dövüşüyor, onların arsına girmeyelim, -demiş.

III. 4. Öğretme- Bilgilendirme

Aşağıya örnek olarak aldığımız ve 447 noda "Damdan Atın Da Görün" adıyla kayıtlı olan fıkradan başka; 17 noda kayıtlı olan "**Efendi ve Şairler Meliki**", 63 noda kayıtlı olan "**Efendi'nin Eşegi**", 82 noda kayıtlı olan "**Bir Tane "Ze"ye Bin Para**", 83 noda kayıtlı olan "**Veciz Cevap**", 87 noda kayıtlı olan "**Tavşan Kaçtı**", 94 noda kayıtlı olan "**Satıcı Ödeyecekti**", 95 noda kayıtlı olan "**Günahkârı Çıkarıp Gönderin**", 125 noda kayıtlı olan "**Cennet Mi Büyük Mü Cehennem Mi?**", 148 noda kayıtlı olan "**Hız. Cebrail'in Oğlu**", 155 noda kayıtlı olan "**Haram Kan**", 243 noda kayıtlı olan "**Geveze**", 284 noda kayıtlı olan "**İki Kâfir Bir Olsa Helal Dost Olur**", 357 noda kayıtlı olan "**Güneş ve Ay**", 380 noda kayıtlı olan "**Kundura**", 404 noda kayıtlı olan "**Efendi'nin İhtirası**", 405 noda kayıtlı olan "**Ayıp Kendimde**", 417 noda kayıtlı olan "**Ölçülü Davranmak Şart**", 419 noda kayıtlı olan "**İçinde Olmasın Yeter**", 420 noda kayıtlı olan "**Kırk Soruya Bir Cevap**", 424 noda kayıtlı

olan ”**Cehennem ile Cennet Dolunca**”, 448 noda kayıtlı olan ”**Kırk Yıllık Sirke**”, 464 noda kayıtlı olan ”**Tedavi**”, 486 noda kayıtlı olan ”**Deliye Cevap**”, 518 noda kayıtlı olan ”**Yıldız Yapıyor**”, 531 noda kayıtlı olan ”**Denizin Suyu**”, 550 noda kayıtlı olan ”**Ters Binip Bırakıverdim**”, 552 noda kayıtlı olan ”**Et ve Balta**”, 585 noda kayıtlı olan ”**Bilgeler Sohbeti**”, 588 noda kayıtlı olan ”**Koyunu Satana Sor**”, 613 noda kayıtlı olan ”**Çukurlara Toplanmış**” adlı fıkralarda *Öğretme Bilgilendirme* ön plandadır.

Efendi bir gün damdan sokağa düşmüş. Adamlar toplanmış.

-Efendi ne yaptın, niye yerde yatıyorsun? Diye sormuşlar.

-Benim niye yerde yattığımı bilmek istiyorsanız kendinizi damdan atın da görün, demiş Efendi.

III. 5. Meydan Okuma- Tehdit

19 noda kayıtlı olan ”**Yarım Öksürük**”, 22 noda kayıtlı olan ”**Tehdit**”, 282 noda kayıtlı olan ”**İki Kâfir Bir Olsa Helal Dost Olur**”, adlı fıkralarda *Meydan Okuma Tehdit* ön plandadır; 22 numarayla kayıtladığımız ”**Tehdit**” adlı fıkra örnek olarak verilmiştir:

Efendi Padişahın sarayında heybesini kaybetmiş ve makam sahiplerini toplayıp:

-İyilikle heybemi bulup veriniz, yoksa elimden geleni yapacağım,-demiş.

Efendinin tehdidinden hiç kimse korkmamış olsa da, onun kederli olmasını istemeyip arayıp heybesini bulup vermişler. Efendi bu durumdan memnun olmuş. Daha sonra bir kişi Efendiye sormuş:

-Efendi, heybeniz bulunmasaydı ne yapacaktınız?

Efendi hemen cevap vermiş:

-Ne yapayım, evimde bir eski halı vardı. Onu bozup heybe yapardım. Bunu

Efendi, avcıdan bir karga satın almış. Yolda bir arkadaşına rastlayıp:

-Efendi kargaya ne gerek vardı? — diye sormuş arkadaşı.

Efendi:

Karga bin yıl yaşıyormuş diyorlar, gerçekten öyle mi deneyip göreceğim. Diye cevap vermiş.

III. 6. Açıklama- İzah Etme

101 noda kayıtlı olan “**Efendi Timur’dan Korkarak Köyüne Kaçtı**” ve 528 noda kayıtlı olan “**Karganın Ömrü**” adlı fıkralarda *Açıklama İzah Etme* ön planda olup, 528 noda kayıtlı olan “**Karganın Ömrü**” adlı fıkra da örnek olarak verilmiştir:

Efendi, avcıdan bir karga satın almış. Yolda bir arkadaşına rastlayıp:

-Efendi kargaya ne gerek vardı? - diye sormuş arkadaşı.

Efendi:

-Karga bin yıl yaşıyormuş diyorlar, gerçekten öyle mi deneyip göreceğim. Diye cevap vermiş.

III. 7. Üstünlük Sağlama

24 noda kayıtlı olan “**Özür**”, 25 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Yıldızı**”, 26 noda kayıtlı olan “**İyi Yeri Şimdi Buldun**”, 27 noda kayıtlı olan “**Hepsi De Güzel**”, 28 noda kayıtlı olan “**Hay Allah**”, 29 noda kayıtlı olan “**Yemek Öğretti**”, 31 noda kayıtlı olan “**At Gülüyordu**”, 35 noda kayıtlı olan “**Söz**”, 37 noda kayıtlı olan “**İbret**”, 38 noda kayıtlı olan “**Ya Timur Olur Ya Eşek**”, 39 noda kayıtlı olan “**Çift Cinsiyetli Balık**”, 40 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Payı**”, 44 noda kayıtlı olan “**Can**”, 45 noda kayıtlı olan “**Dört Ayaklı Padişah**”, 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**”, 53 noda kayıtlı olan “**Düdüğe Düğme**”, 56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Fiili**”, 57 noda kayıtlı olan “**Dört İşi Bir Yolda Yapmak**”, 58 noda kayıtlı olan “**Yüzümü Görmeseniz**”, 59 noda kayıtlı olan “**Ağacın Ucundaki Çaydanlık**”, 61 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Eşeği**”, 64 noda kayıtlı olan “**Gençliğinde Hızlı Koşardı**”, 65 noda kayıtlı olan “**Doğru Yol**”, 66 noda kayıtlı olan “**Koşmasan Da Yetişirsin**”, 69 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Rumlara Cevabı**”, 70 noda kayıtlı olan “**Padişah ve Eşek**”,

75 noda kayıtlı olan **“Atın Ayağından Su İçmesi”**, 76 noda kayıtlı olan **“Düğündeki Olay”**, 77 noda kayıtlı olan **“Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi”**, 79 noda kayıtlı olan **“Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır”**, 80 noda kayıtlı olan **“Emir Timur’un Lakabı”**, 85 noda kayıtlı olan **“Öcünü Aldı”**, 86 noda kayıtlı olan **“Yarımını Vurupkaldı”**, 90 noda kayıtlı olan **“Sineklerin Padişahı”**, 91 noda kayıtlı olan **“Yerin Yerden Farkı Var”**, 92 noda kayıtlı olan **“Tören Yemeğinde Geliriz”**, 97 noda kayıtlı olan **“Böyle De Hırsızlık Olur Mu?”**, 98 noda kayıtlı olan **“At Pazarlığı”**, 104 noda kayıtlı olan **“Efendi-Ressam”**, 106 noda kayıtlı olan **“Kim Şanssızlık Getirdi”**, 109 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Hediyesi”**, 111 noda kayıtlı olan **“Efendi Tercüman”**, 112 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Alçakgönüllülüğü”**, 114 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Padişahın Hizmetçileri”**, 115 noda kayıtlı olan **“Efendi Savaşa Hazırlanıyor”**, 118 noda kayıtlı olan **“Efendi Doğrusunu Söylüyor”**, 119 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Hesap Defteri”**, 120 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Oğlu”**, 121 noda kayıtlı olan **“Efendi Münecim”**, 122 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Değeri”**, 123 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Vali”**, 124 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Cübbesi”**, 126 noda kayıtlı olan **“En İyi Yemek”**, 127 noda kayıtlı olan **“Tavuk ve Civcivler”**, 128 noda kayıtlı olan **“Köpeğin Huyu Kötü”**, 129 noda kayıtlı olan **“Faziletli Şamar”**, 130 noda kayıtlı olan **“Mucize”**, 131 noda kayıtlı olan **“Yetişemezseniz Siz De İnin”**, 132 noda kayıtlı olan **“Kim Zor?”**, 134 noda kayıtlı olan **“Uygun Cevap”**, 135 noda kayıtlı olan **“Uygun Cevap”**, 136 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Düşünceleri”**, 137 noda kayıtlı olan **“İnanmazsan Kendin Gel”**, 138 noda kayıtlı olan **“Övünen Halife”**, 140 noda kayıtlı olan **“Para-Bana”**, 141 noda kayıtlı olan **“Önce Padişaha İnanmak Gerek”**, 142 noda kayıtlı olan **“Gizli Söz”**, 145 noda kayıtlı olan **“Alışkanlıkları Bırakmak Zor”**, 147 noda kayıtlı olan **“Baygura Anta Kelben Kabira”**, 149 noda kayıtlı olan **“Ek Fatiha”**, 152 noda kayıtlı olan **“Namaz Ne Kadar Kafes Oldu”**, 154 noda kayıtlı olan **“Eşek Kadı”**, 156 noda kayıtlı olan **“Hüküm”**, 160 noda kayıtlı olan **“Yaşlı Oruç”**, 162 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Kapısı”**, 164 noda kayıtlı olan **“Sözde Sarık”**, 172 noda kayıtlı olan **“Fetva”**, 179 noda kayıtlı olan **“Allah’ın İşi”**, 180 noda kayıtlı olan **“Kutsanmış Su”**, 183 noda kayıtlı olan **“Sıcak Can”**, 186 noda kayıtlı olan **“Alçak Gönüllü Peygamber”**, 189 noda kayıtlı olan **“Hiçbir Şey”**, 192 noda kayıtlı olan **“Kaygı”**,

196 noda kayıtlı olan **“Dar Ev Geniş Mezar”**, 197 noda kayıtlı olan **“Ahiret”**, 198 noda kayıtlı olan **“Hocanın Mürüvveti”**, 199 noda kayıtlı olan **“Kur’an”**, 200 noda kayıtlı olan **“Vaaz”**, 201 noda kayıtlı olan **“Günah Çuvalı”**, 203 noda kayıtlı olan **“Büyük Mum”**, 204 noda kayıtlı olan **“Kaçın Kamçı Değiyor”**, 205 noda kayıtlı olan **“Hırs Yaptı”**, 208 noda kayıtlı olan **“Tek Ayakla Kılınan Namaz”**, 209 noda kayıtlı olan **“Yarım Altınlı Ceza”**, 210 noda kayıtlı olan **“Öbür Dünyada Nasıl Söz”**, 212 noda kayıtlı olan **“Al Abdestini Ver Kavuşumu”**, 218 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Özürü”**, 219 noda kayıtlı olan **“E Allah”**, 220 noda kayıtlı olan **“İki Peygamber”**, 224 noda kayıtlı olan **“Az Kaldı Ki!”**, 225 noda kayıtlı olan **“Papaz ve Sakal”**, 227 noda kayıtlı olan **“Zemzem”**, 228 noda kayıtlı olan **“Selam Almak”**, 230 noda kayıtlı olan **“Kör Kadı”**, 231 noda kayıtlı olan **“Dişi Şeytan”**, 233 noda kayıtlı olan **“Köpeğin Vasiyeti”**, 234 noda kayıtlı olan **“Saray Görevlisi ve Tüccar”**, 235 noda kayıtlı olan **“Acaba”**, 236 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Ayı”**, 237 noda kayıtlı olan **“Şahit”**, 239 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Emri”**, 241 noda kayıtlı olan **“Eşegimin Kuyruğu Oluyor”**, 244 noda kayıtlı olan **“Sarık Cehenneme Düştü”**, 245 noda kayıtlı olan **“Vessamai-Vettariki”**, 246 noda kayıtlı olan **“Namazınızı Abdestsiz Kıldık”**, 248 noda kayıtlı olan **“Mas’u Liyat”**, 254 noda kayıtlı olan **“Oruç”**, 255 noda kayıtlı olan **“Beynamaz”**, 257 noda kayıtlı olan **“Nâsing Var Mı?”**, 258 noda kayıtlı olan **“Kıyamette”**, 259 noda kayıtlı olan **“Kundura ve Eşek”**, 276 noda kayıtlı olan **“Bir Mertlik Yapmıyor Musun?”**, 277 noda kayıtlı olan **“Efendi-Müftü”**, 281 noda kayıtlı olan **“Şimdi Molla Oldu”**, 283 noda kayıtlı olan **“Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı”**, 287 noda kayıtlı olan **“Davacı-Dolandırıcı”**, 289 noda kayıtlı olan **“Mahkemelik”**, 297 noda kayıtlı olan **“Meleklerin Gücü Yetmez”**, 298 noda kayıtlı olan **“Taharet Bozulmadı”**, 309 noda kayıtlı olan **“Meşreb-i İmam”**, 312 noda kayıtlı olan **“Ezan Sesi Gelmedi Ki”**, 313 noda kayıtlı olan **“Eşek Namazda Bulunur Mu?”**, 315 noda kayıtlı olan **“Hoca ve Meşreb”**, 316 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Mollalar”**, 322 noda kayıtlı olan **“Cahil Topluluk”**, 324 noda kayıtlı olan **“Asabilik”**, 325 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Cadı karılar”**, 326 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Dilenci”**, 327 noda kayıtlı olan **“Eşek Eşegi Görünce Bağırır”**, 329 noda kayıtlı olan **“Altın Yüzük”**, 330 noda kayıtlı olan **“Ümitsiz Şeytan”**, 333 noda kayıtlı olan **“Nakit Para”**, 334 noda kayıtlı olan **“Leğen Öldü”**, 335 noda kayıtlı olan

“Kurutana Mükâfat”, 336 noda kayıtlı olan **“Dayılarımı Görüp”**, 338 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Avukat”**, 341 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Teccal”**, 346 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Onun Yöneticisi”**, 350 noda kayıtlı olan **“Ceza”**, 351 noda kayıtlı olan **“Vahvahlayanın Çocuğu”**, 352 noda kayıtlı olan **“Yelpaze”**, 354 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”**, 356 noda kayıtlı olan **“Arzu”**, 358 noda kayıtlı olan **“Uhde”**, 359 noda kayıtlı olan **“Alp Kaçtığım Gün”**, 361 noda kayıtlı olan **“Kendi Faydasını Bilmeyen Hayvan”**, 362 noda kayıtlı olan **“Kaz Çorbasi”**, 365 noda kayıtlı olan **“Uykumu Aramaya Gidiyorum”**, 367 noda kayıtlı olan **“Delik Para”**, 369 noda kayıtlı olan **“Misafir”**, 372 noda kayıtlı olan **“Efendi Doğduğunda Öldü Deyin”**, 373 noda kayıtlı olan **“Hırsızlığa Girdim Diyecek Olmasa”**, 374 noda kayıtlı olan **“Burcunuz”**, 375 noda kayıtlı olan **“Kötü Çeşme”**, 376 noda kayıtlı olan **“Bahtsız Koca”**, 377 noda kayıtlı olan **“Ters At”**, 378 noda kayıtlı olan **“Sahipsiz At Olmalı”**, 383 noda kayıtlı olan **“Sonu Hayırlı Olsun”**, 384 noda kayıtlı olan **“Ne Olmuş?”**, 385 noda kayıtlı olan **“Ceviz Yeme”**, 388 noda kayıtlı olan **“Köle Pazarı”**, 390 noda kayıtlı olan **“Gırvoydı”**, 391 noda kayıtlı olan **“Karın Kalkan Ellezine”**, 392 noda kayıtlı olan **“Beyaz Kum”**, 393 noda kayıtlı olan **“Bin Lanet”**, 399 noda kayıtlı olan **“Bakmaya Yakışır (!!!)”**, 400 noda kayıtlı olan **“Alkış”**, 403 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Pehlivan”**, 406 noda kayıtlı olan **“Hırsız Bekçi Vurdu”**, 407 noda kayıtlı olan **“At”**, 408 noda kayıtlı olan **“Gıcırdayan Ekmek”**, 409 noda kayıtlı olan **“Bu Gelişin Doğruysa”**, 410 noda kayıtlı olan **“Beyaz Şeker”**, 411 noda kayıtlı olan **“Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın”**, 412 noda kayıtlı olan **“Söz Bir Tane”**, 414 noda kayıtlı olan **“Derisini Yüzüp Rezil Ederim”**, 415 noda kayıtlı olan **“Doğru Şekilli”**, 416 noda kayıtlı olan **“Allah Versin”**, 418 noda kayıtlı olan **“Daha İçiyor Musun?”**, 421 noda kayıtlı olan **“Gitmenin Kılıfı Olmalı”**, 422 noda kayıtlı olan **“Işın Beline Değdi”**, 423 noda kayıtlı olan **“Deve Miydi?”**, 425 noda kayıtlı olan **“Kendini Aldatıp Gitti”**, 426 noda kayıtlı olan **“Bahaneye İnandın”**, 428 noda kayıtlı olan **“Arzu Etsek De Olmuyor”**, 429 noda kayıtlı olan **“Emanet”**, 432 noda kayıtlı olan **“Doğru Hesap”**, 433 noda kayıtlı olan **“Aptal ve Deli”**, 435 noda kayıtlı olan **“Senin Sözü De Doğru”**, 436 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Hindisi”**, 437 noda kayıtlı olan **“Kendine Mukayyet Ol”**, 438 noda kayıtlı olan **“Melamet”**, 439 noda kayıtlı olan **“Somya Darlaştı”**, 440 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Hamal”**, 441 noda kayıtlı olan

“Ağabey-Kardeş”, 442 noda kayıtlı olan “Misafir”, 443 noda kayıtlı olan “Başıma Yastık Yapacağım”, 444 noda kayıtlı olan “Benzemeyince Karşılaştırmaz”, 445 noda kayıtlı olan “Tadı Bir”, 449 noda kayıtlı olan “Ayağım Ağrıyor”, 450 noda kayıtlı olan “Öncekinde Aldınız”, 451 noda kayıtlı olan “Zincirli Kapı”, 452 noda kayıtlı olan “İnsaf”, 453 noda kayıtlı olan “Kalbur”, 454 noda kayıtlı olan “Ölü”, 455 noda kayıtlı olan “Öğrenci”, 457 noda kayıtlı olan “Nas”, 458 noda kayıtlı olan “Canan”, 459 noda kayıtlı olan “Şükür”, 460 noda kayıtlı olan “Zehir”, 461 noda kayıtlı olan “Çorba”, 463 noda kayıtlı olan “Yelim”, 465 noda kayıtlı olan “Fare İlacı”, 466 noda kayıtlı olan “Burge Darı”, 468 noda kayıtlı olan “Niye Ağlıyorsun”, 472 noda kayıtlı olan “Şimdi Bir Ukdem Yok”, 473 noda kayıtlı olan “Kuyruğu Heybede”, 475 noda kayıtlı olan “Gençliğimde De Razi Değilim”, 476 noda kayıtlı olan “Dumbe-Ciğer”, 477 noda kayıtlı olan “Kuyudaki Ay”, 479 noda kayıtlı olan “Arı Uhden Kalmasın”, 480 noda kayıtlı olan “Allah Korumuş!”, 481 noda kayıtlı olan “Tutup Sahibine Veririm”, 482 noda kayıtlı olan “Borçlu”, 483 noda kayıtlı olan “Zalim Eşek”, 485 noda kayıtlı olan “Doktor ve Kasap”, 487 noda kayıtlı olan “Çömlek”, 488 noda kayıtlı olan “Ey Cahil”, 493 noda kayıtlı olan “On Kilo Yiyecek”, 494 noda kayıtlı olan “Buzacağının Arapçası”, 495 noda kayıtlı olan “Kısır Sığır”, 496 noda kayıtlı olan “Çorbasının Çorbası”, 497 noda kayıtlı olan “Haram Olasınca”, 498 noda kayıtlı olan “Erkeğe Benzedim mi?”, 500 noda kayıtlı olan “Dar Kavuk”, 501 noda kayıtlı olan “Eşeğin Sözü”, 504 noda kayıtlı olan “Hamile Kazan”, 505 noda kayıtlı olan “Günahkar Öküz”, 506 noda kayıtlı olan “Kavganın Sebebi”, 507 noda kayıtlı olan “Eşeğim Kabul Etmiyor”, 508 noda kayıtlı olan “Akılsız Deve”, 509 noda kayıtlı olan “Rüzgar”, 510 noda kayıtlı olan “Ceset”, 512 noda kayıtlı olan “Bereket Versin”, 513 noda kayıtlı olan “Güzel Şehir”, 514 noda kayıtlı olan “Gönlüm Kırıldı”, 519 noda kayıtlı olan “Çalgıcı”, 520 noda kayıtlı olan “Şarkıcı”, 522 noda kayıtlı olan “Çapa İle Testiyi Hırsız Alıp Gitti”, 523 noda kayıtlı olan “Fakirin Eşyası”, 525 noda kayıtlı olan “Beş Lira İçin”, 526 noda kayıtlı olan “Kıymetsiz Takke Gitsin!”, 527 noda kayıtlı olan “Doktor”, 530 noda kayıtlı olan “Dostlar”, 532 noda kayıtlı olan “Deva”, 533 noda kayıtlı olan “Bir Şey Ver!”, 534 noda kayıtlı olan “Yine Kudurup Gitti”, 536 noda kayıtlı olan “Sırık”, 537 noda kayıtlı olan “Sıpa”, 539 noda kayıtlı olan “Avanak”,

540 noda kayıtlı olan **“Bahane”**, 543 noda kayıtlı olan **“Babasının Çocuğu”**, 544 noda kayıtlı olan **“Dertleştim”**, 545 noda kayıtlı olan **“Hala Geç Değil”**, 546 noda kayıtlı olan **“Yetişme Kuralı”**, 548 noda kayıtlı olan **“Bildircının Evi Yok”**, 549 noda kayıtlı olan **“Sıpacık”**, 551 noda kayıtlı olan **“Çuval Değirmenin Hakkı”**, 553 noda kayıtlı olan **“Kim Sağ, Kim Hasta”**, 556 noda kayıtlı olan **“Aklım Başıma Geldi”**, 558 noda kayıtlı olan **“Övünen”**, 560 noda kayıtlı olan **“Tarlana Götür”**, 561 noda kayıtlı olan **“Evet, Korkusuzmuşsun”**, 562 noda kayıtlı olan **“Borç”**, 563 noda kayıtlı olan **“Çok şükür...”**, 564 noda kayıtlı olan **“Kulak Gerekli Mi?”**, 565 noda kayıtlı olan **“Rüya”**, 566 noda kayıtlı olan **“Büyük Kavga”**, 567 noda kayıtlı olan **“Endişe Gelecek Olursa”**, 568 noda kayıtlı olan **“Mısır Unu Ekmeği”**, 569 noda kayıtlı olan **“Küstah”**, 570 noda kayıtlı olan **“Senden Utandığım İçin”**, 571 noda kayıtlı olan **“Uyuyorum”**, 572 noda kayıtlı olan **“Övünenglik”**, 582 noda kayıtlı olan **“Elleri Değmedi”**, 583 noda kayıtlı olan **“Ayağımdan Kaldırıp At”**, 584 noda kayıtlı olan **“Hemen Yemek Yiyesi Gelecektir”**, 586 noda kayıtlı olan **“Nehire Ateş Gitti”**, 590 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Aldar Köse”**, 591 noda kayıtlı olan **“Torunum Daha Az”**, 592 noda kayıtlı olan **“Sahtekar”**, 593 noda kayıtlı olan **“Yağlı Ekmek Yapayım”**, 595 noda kayıtlı olan **“Soğuk Yemek”**, 596 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Doktor”**, 597 noda kayıtlı olan **“Soğuk”**, 598 noda kayıtlı olan **“Kafiye”**, 599 noda kayıtlı olan **“Hindistan ve Fırın”**, 601 noda kayıtlı olan **“Kundura Kitabı”**, 602 noda kayıtlı olan **“Efendi Tembel”**, 603 noda kayıtlı olan **“Beceriksiz”**, 604 noda kayıtlı olan **“Para”**, 605 noda kayıtlı olan **“Karıştırma”**, 610 noda kayıtlı olan **“Lamba Yağı”**, 611 noda kayıtlı olan **“Onun Kendisi Yeter”**, 612 noda kayıtlı olan **“Sırılısklam”**, 614 noda kayıtlı olan **“Rüyaya Giren Tatlı”**, 615 noda kayıtlı olan **“Efendi Bir Gün Hamama İnmifş”**, 616 noda kayıtlı olan **“Kaybolan Yüzük”**, 619 noda kayıtlı olan **“Kedi Nerede?”**, 620 noda kayıtlı olan **“Açlığa Hayli Alıştın”**, 621 noda kayıtlı olan **“Ayırıp Satılmıyormuş”**, 622 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Görücüler”**, 623 noda kayıtlı olan **“Kaç Kızım At Tepiyor”**, 624 noda kayıtlı olan **“Allah İsterse Alacağım”**, 625 noda kayıtlı olan **“Yürü Yürü Canavar”**, 626 noda kayıtlı olan **“Nöbet Gelince Hasta Olamazsın Ya”**, 627 noda kayıtlı olan **“Birbirini Aldatıp Hayat Sürdürüyormuş”**, 629 noda kayıtlı olan **“Kuru Üzüm Olmasa Neyi Vereceğim”**, 630 noda kayıtlı olan **“Kötülüğünden Delik Kazık**

Kurulayanlar”, 631 noda kayıtlı olan **“Bu Para Değil De Ne?”**, 632 noda kayıtlı olan **“Ekmek Yapma Günü”**, 633 noda kayıtlı olan **“Haram Kandan”**, 634 noda kayıtlı olan **“Ölmesen”**, 638 noda kayıtlı olan **“Aman, Hanhi Birini Alacağım”**, 639 noda kayıtlı olan **“Kirli Kavga”**, 642 noda kayıtlı olan **“Hayatımda Geçip Öterdim”**, 643 noda kayıtlı olan **“Rahmetli Eşim Söylerdı”**, 644 noda kayıtlı olan **“Müzik Çalma Sanatı”**, 645 noda kayıtlı olan **“İsmini Bilip Ne Yapacağım”**, 646 noda kayıtlı olan **“Efendi Yandı”**, 647 noda kayıtlı olan **“Bizim Eller”**, 648 noda kayıtlı olan **“Karı Koca Muhabbeti”**, 649 noda kayıtlı olan **“Oğlum Aklıma Düşmüş”**, 650 noda kayıtlı olan **“Oğul ve Karısının Cevabı”**, 651 noda kayıtlı olan **“Efendi Halının Yamağı”**, 652 noda kayıtlı olan **“Hırsız Bulma Usulü”**, 653 noda kayıtlı olan **“Pamuk Hırsızları”**, 654 noda kayıtlı olan **“Han Anasını Kocaya Veriyor”**, 656 noda kayıtlı olan **“Sen Yüzmeyi Biliyorsun Zaten”**, 658 noda kayıtlı olan **“Yalan Bulamadığımda”**, 659 noda kayıtlı olan **“Ekmek Hamurdan Olmuyor Mu?”**, 660 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Şeyh”**, 661 noda kayıtlı olan **“Hiçbir Şey Kalmayacakmış”**, 667 noda kayıtlı olan **“Efendinin Kızı”**, 668 noda kayıtlı olan **“Şimdi Mi Kafir Oldum”**, 670 noda kayıtlı olan **“Efendinin Eşeğı”**, 671 noda kayıtlı olan **“Gökyüzünde Köpek Uçuyor”**, 672 noda kayıtlı olan **“Demir Yiyen Fare”**, 673 noda kayıtlı olan **“İki Lira Daha Verin”**, 674 noda kayıtlı olan **“Keşkek Yemiş Ağzı Yenmiş”**, 675 noda kayıtlı olan **“İyi Güzel”**, 676 noda kayıtlı olan **“Can Önce Ayaktan Çıkar”**, 677 noda kayıtlı olan **“Un Sürülen Zengininki”**, 678 noda kayıtlı olan **“Bu Yemeğı Masumlara Ver”**, 679 noda kayıtlı olan **“Ölümden Kurtuluş”**, 680 noda kayıtlı olan **“Eşeğı Öküz Korkuttu”**, 681 noda kayıtlı olan **“Öğretmenimiz Akar-Biz Akarız”**, 682 noda kayıtlı olan **“Ayıp Atsineğı”**, 683 noda kayıtlı olan **“Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksın?”**, 684 noda kayıtlı olan **“Karpuzun Yavrusu”**, 685 noda kayıtlı olan **“İnna A'tayna”**, 686 noda kayıtlı olan **“Bizimle Yürürseniz Kazık Yersiniz”**, 696 noda kayıtlı olan **“Azrail'i Aldatmanın Yolu”**, 697 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?”**, 698 noda kayıtlı olan **“Gözlüğün Kalitesi”**, 699 noda kayıtlı olan **“Şükredin”**, 700 noda kayıtlı olan **“Utancınızı Hoş Görüyorum”**, 701 noda kayıtlı olan **“Muçal”**, 703 noda kayıtlı olan **“İki Sefer Geçtim Olmadı”**, 704 noda kayıtlı olan **“Şakayı Da Bilmiyorsun”**, 705 noda kayıtlı olan **“Ben Genç Bülbülüm”**, 707 noda kayıtlı olan **“Allah Benim Paramı**

Almış Gidip Sana Vermiş”, 708 noda kayıtlı olan **“Kıpırdama Yer Sürmeyi Öğretiyorum**”, 709 noda kayıtlı olan **“Sarığım Çocuklarla Oynamaya Kaldı**”, 710 noda kayıtlı olan **“Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin**”, 711 noda kayıtlı olan **“Bölüşerek Aldığımız**”, 712 noda kayıtlı olan **“Eşeğimle Konuşsan, Kendi Söyler**”, 713 noda kayıtlı olan **“Çağırılmayan Düğüne Girmenin Yolu**”, 714 noda kayıtlı olan **“Eşin Bir Tane Peki Hanımın?”**, 715 noda kayıtlı olan **“İsteddiğini Verdim Yine Ne Diyorsun?”**, 716 noda kayıtlı olan **“Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?”**, 717 noda kayıtlı olan **“Kocan Evden Çıktığında Başı Var Mıydı?”**, 718 noda kayıtlı olan **“Sesi Kovmak**”, 720 noda kayıtlı olan **“Adil Olmak**”, 721 noda kayıtlı olan **“Yaramaz Ay**”, 722 noda kayıtlı olan **“Efendi Oruç Tutuyor**”, 724 noda kayıtlı olan **“Efendinin Bilgeligi**”, 725 noda kayıtlı olan **“Arabayı Gökyüzüne Ver**”, 726 noda kayıtlı olan **“Yalanınca Da Tamammış**”, 727 noda kayıtlı olan **“At Kafasına Örülen Yumak**”, 728 noda kayıtlı olan **“Ne İçin Ödeyeceğim**”, 729 noda kayıtlı olan **“Pilavın Fiyatı**”, 730 noda kayıtlı olan **“Efendi Boyacı**”, 731 noda kayıtlı olan **“Efendinin Günahkarlığı**”, 732 noda kayıtlı olan **“Eşekten Borçluyum**”, 735 noda kayıtlı olan **“Erkeklik Namusu**”, 736 noda kayıtlı olan **“İnek Bana Yol Gösterdi**”, 740 noda kayıtlı olan **“Çaresiz Koyun**”, 748 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hastalığı**”, 749 noda kayıtlı olan **“Efendinin Gücü**”, 753 noda kayıtlı olan **“Denize Gidip, Sulayıp Geleyim**”, 755 noda kayıtlı olan **“Ben Kısa Cevap Veririm**”, 756 noda kayıtlı olan **“Şakayı Bırak, Kendi Ekmeğini Ye!”**, 757 noda kayıtlı olan **“Kuşça**”, 758 noda kayıtlı olan **“Karpuz**”, 759 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Eşkıyalar**”, 760 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Tabirci**”, 762 noda kayıtlı olan **“İşaret**”, 765 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Tokatı**”, 766 noda kayıtlı olan **“Görünüşe Göre Yalan**”, 767 noda kayıtlı olan **“Eşeğe Gözlük Takmak**”, 770 noda kayıtlı olan **“Kar Leylek**”, 771 noda kayıtlı olan **“Üç Kuruşluk Tokat**”, 772 noda kayıtlı olan **“Avcı Karga**”, 773 noda kayıtlı olan **“İçime Girme**”, 774 noda kayıtlı olan **“Bahane**”, 775 noda kayıtlı olan **“Dinlenen Tavuk**”, 776 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafı Nereden Bileceğim**”, 780 noda kayıtlı olan **“Farsça Şiir**”, 781 noda kayıtlı olan **“Eski Kaftanım Yok Da**”, 782 noda kayıtlı olan **“Sen De Başköşeye Çık!”**, 783 noda kayıtlı olan **“Tembellik Nasip Ediyorum**”, 785 noda kayıtlı olan **“Tavsiye**”, 786 noda kayıtlı olan **“Tatlı Diller**”, 787 noda kayıtlı olan **“Dalavere**”, 788 noda kayıtlı olan **“Nargile Yanının Üç**

Başarısı", 789 noda kayıtlı olan **"Gölgeye Atılan Dayak"**, 790 noda kayıtlı olan **"Bürokrasinin Sonu"**, 791 noda kayıtlı olan **"Kavuk İş Verdi"**, 792 noda kayıtlı olan **"Ben Kimim"**, 793 noda kayıtlı olan **"Boş Leğende Pilav Oldu"**, 794 noda kayıtlı olan **"Devenin Kanadı Olsaydı"**, 795 noda kayıtlı olan **"Kazığın Kıymeti"**, 796 noda kayıtlı olan **"Biricik Eşeğin Kellesi Kaldı"**, 797 noda kayıtlı olan **"Karanlıkta Karıştırıp Bırakmaktan Korkarım"**, 799 noda kayıtlı olan **"Baltanın Kızı"**, 801 noda kayıtlı olan **"Babana Teşekkür Edersin"**, 803 noda kayıtlı olan **"Çıracak Yağına Yaradı"**, 805 noda kayıtlı olan **"Ayı Postunda"**, 807 noda kayıtlı olan **"Hazinesini Bırakıyoruz"**, 808 noda kayıtlı olan **"Hayvan Da Hayvan"**, 809 noda kayıtlı olan **"İki Hanımın Kulağı Çınlamaz"**, 814 noda kayıtlı olan **"Katıra Sor"**, 815 noda kayıtlı olan **"Secde Edip Gönderse Var Mı?"**, 816 noda kayıtlı olan **"Ayaktan Değerli Ayakkabı"**, 817 noda kayıtlı olan **"Efendi Ölürdü"**, 818 noda kayıtlı olan **"Alacak ve Verecek"**, 819 noda kayıtlı olan **"Yaşlı Kız"**, 820 noda kayıtlı olan **"Para Candan Tatlı"**, 821 noda kayıtlı olan **"Bir Paralık Şiir"**, 822 noda kayıtlı olan **"Coğrafya Memleketi"**, 823 noda kayıtlı olan **"Esrarkeş Kadı"**, 824 noda kayıtlı olan **"Husumet"**, 825 noda kayıtlı olan **"İki Uyuşuk"**, 826 noda kayıtlı olan **"Bunun Paltosu Kaldı Mı?"**, 827 noda kayıtlı olan **"Patlıcanın Hizmetçisi Değilim"**, 828 noda kayıtlı olan **"Sopa Darbesi"**, 829 noda kayıtlı olan **"Sakallı Bıyığı Çıkmış"**, 831 noda kayıtlı olan **"Hayran"**, 836 noda kayıtlı olan **"Gençliğimi Kaybettim"**, 837 noda kayıtlı olan **"Onu Sonra Söyleyeyim"**, 838 noda kayıtlı olan **"Karı ve Koca"**, 840 noda kayıtlı olan **"Kurdun Şikayeti"**, 847 noda kayıtlı olan **"Tembelin Uykusu"**, 848 noda kayıtlı olan **"Kötü Deyince Olmadı"**, 851 noda kayıtlı olan **"Ayıp Bende Değil"**, 852 noda kayıtlı olan **"Cesaret"**, 853 noda kayıtlı olan **"Talihsizlik"**, 854 noda kayıtlı olan **"Efendi Direktör"**, 855 noda kayıtlı olan **"Ücreti Kim Verecek?"**, 856 noda kayıtlı olan **"Korkaklık"**, 857 noda kayıtlı olan **"Sözün Doğru"**, 858 noda kayıtlı olan **"Şekerini Koy"**, 859 noda kayıtlı olan **"Kendiniz Yazıp Verin"**, 860 noda kayıtlı olan **"Evim Nerede?"**, 861 noda kayıtlı olan **"Efendi-Spiker"**, 864 noda kayıtlı olan **"Dik Başlılık"**, 865 noda kayıtlı olan **"Aldatış"**, 866 noda kayıtlı olan **"Kıyamette"**, 870 noda kayıtlı olan **"Cimri"**, 871 noda kayıtlı olan **"Süt Sağıcı"**, 872 noda kayıtlı olan **"Kabahat Babamızda"**, 873 noda kayıtlı olan **"Efendi Öğretmen"**, 874 noda kayıtlı olan **"Eli Açık İnsan"**, 875 noda kayıtlı olan **"Korku"**,

876 noda kayıtlı olan “**Uygun Önlem**”, 877 noda kayıtlı olan “**Öç**”, 878 noda kayıtlı olan “**Fiyat-Ahenk**”, 879 noda kayıtlı olan “**Kitaptan Kitap**”, 880 noda kayıtlı olan “**Tedbirsizlik**”, 881 noda kayıtlı olan “**Öğrencinin İtirazı**”, 882 noda kayıtlı olan “**Yarın Nerede Buluşuyoruz?**”, 883 noda kayıtlı olan “**Okumuş Koca**”, 888 noda kayıtlı olan “**Sebepli Kaytarmak**” adlı fıkralarda *Üstünlük Sağlama* ön plandadır; bunlardan 814 numaralı olanı aşağıya alınmıştır:

Efendi komşusunun katırını emaneten almış ve katıra binip köye gitmiş. Bir yere geldiğinde katırın gemini buracak olmuş, başı sertleşmiş, başka tarafa burulup gitmiş. İkinci köye geldiğinde de Efendi onu kendi istediği tarafa buramamış, katır kendi istediği tarafa gidivermiş. Efendi bu duruma gücenip, “var hadi bildiğinden geri kalma!” demiş, kendi haline bırakmış...

Bir yere geldiğinde tanıştığı karşısına çıkmış. Efendi’ye sormuş:

-Evet Efendim, yolunuz açık olsun, nereye gidiyorsun?

-Ben nereden bileyim, katıra sor! ...

Sonuç olarak diyebiliriz ki Özbek Efendi fıkralarının en çok tespit ettiğimiz yedi işlevden “Üstünlük Sağlama “ya yönelik anlatıldığını göstermektedir. Beş yüz civarında fıkranın oluşturduğu bu gruba bakarak incelediğimiz Özbek fıkralarındaki gülme, gülme unsurunun daha çok “Üstünlük sağlayarak” ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Zaten tezimizin bir bölümü söz konusu fıkralardaki gülme unsurunu sağlayan hususlara ayrılacağından bu konuda daha fazla yorum yapmak istemiyoruz.

Fıkraların sadece iki tanesinde gördüğümüz “Açıklama-İzah Etme” fonksiyonu fıkraların bilinenden farklı işlevleri de yüklenebileceğini göstermesi açısından son derece dikkate değer.

Özbek Efendi fıkralarında tespit ettiğimiz “Güldürme-eğlendirme”, “Öğretme-bilgilendirme”, “Nasihat etme yol gösterme”, “Tenkit etme” “Meydan okuma-tehdit” ise söz konusu anlatmaların birden fazla işleve yönelik anlatıldığını göstermesi nedeniyle, konumuzu bir kat daha ilginç kılmaktadır. Bir başka ifadeyle söz konusu

Türk boyunun fıkraları çağımızın gelişimine ayak uydurmuş; toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilen işlevleri yüklenmeyi hazır görünmektedir.

İŞLEVLERİNE GÖRE ÖZBEK EFENDİ LATİFELERİ

İşlevlerin Adları	
1. Tenkit etme- Eleşirme	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 23, 30, 32, 33, 34, 36, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 60, 62, 68, 71, 72, 73, 74, 78, 81, 84, 93, 99, 102, 103, 107, 108, 110, 113, 116, 117, 133, 143, 150, 151, 158, 159, 161, 163, 165, 166, 168, 169, 170, 171, 173, 174, 177, 181, 184, 185, 187, 188, 190, 191, 193, 194, 195, 202, 206, 207, 213, 215, 216, 217, 221, 222, 223, 229, 232, 238, 240, 249, 250, 252, 253, 256, 260, 261, 263, 264, 265, 267, 268, 269, 272, 274, 275, 278, 279, 280, 285, 288, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 299, 300, 301, 302, 304, 305, 306, 307, 308, 310, 311, 314, 317, 318, 319, 320, 321, 323, 328, 331, 332, 337, 340, 342, 343, 344, 345, 347, 348, 349, 353, 355, 363, 366, 368, 370, 371, 379, 381, 382, 386, 387, 389, 394, 395, 396, 397, 401, 402 413, 427, 430, 431, 434, 446, 462, 467, 469, 470, 471, 474, 478, 484, 489, 490, 491, 492, 499, 502, 503, 511, 515, 516, 517, 524, 529, 535, 547, 554, 574, 580, 581, 587, 589, 594, 600, 606, 607, 608, 617, 618, 635, 636, 637, 640, 641, 655, 657, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 669, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 702, 706, 719, 737, 738, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 750, 751, 752, 761, 764, 768, 769, 777, 778, 779, 784, 800, 802, 806, 810, 811, 812, 813, 830, 833, 834, 835, 839, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 849, 850, 862, 863, 867, 868, 869, 884, 887
2. Güldürme Eğlendirme	88, 89, 96, 100, 105, 139, 146, 153, 167, 182, 211, 226, 242, 262, 266, 273,
3. Yol Gösterme Nasihat Etme	67, 144, 157, 175, 176, 178, 214, 251, 270, 271, 286, 303, 339, 360, 364, 398, 456, 521, 538, 541, 542, 555, 557, 559, 575, 576, 577, 578, 579, 628, 723, 733, 734, 739, 763, 804, 885, 886,
4. Öğretme- Bilgilendirme	17, 63, 82, 83, 87, 94, 95, 125, 148, 155, 243, 284, 357, 380, 404, 405, 417, 419, 420, 424, 447, 448, 464, 486, 518, 531, 550, 552, 585, 588, 613,
5. Meydan Okuma- Tehdit	19, 282, 528
6. Açıklama- izah etme	22, 101

7. Üstünlük sağlama	24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 35, 37, 38, 39, 40, 44, 45, 48, 53, 56, 57, 58, 59, 61, 64, 65, 66, 69, 70, 75, 76, 77, 79, 80, 85, 86, 90, 91, 92, 97, 98, 104, 106, 109, 111, 112, 114, 115, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 142, 145, 147, 149, 152, 154, 156, 160, 162, 164, 172, 179, 180, 183, 186, 189, 192, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 203, 204, 205, 208, 209, 210, 212, 218, 219, 220, 224, 225, 227, 228, 230, 231, 233, 234, 235, 236, 237, 239, 241, 244, 245, 246, 248, 254, 255, 257, 258, 259, 276, 277, 281, 283, 287, 289, 297, 298, 309, 312, 313, 315, 316, 322, 324, 325, 326, 327, 329, 330, 333, 334, 335, 336, 338, 341, 346, 350, 351, 352, 354, 356, 358, 359, 361, 362, 365, 367, 369, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 383, 384, 385, 388, 390, 391, 392, 393, 399, 400, 403, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 414, 415, 416, 418, 421, 422, 423, 425, 426, 428, 429, 432, 433, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 457, 458, 459, 460, 461, 463, 465, 466, 468, 472, 473, 475, 476, 477, 479, 480, 481, 482, 483, 485, 487, 488, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 500, 501, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 512, 513, 514, 519, 520, 522, 523, 525, 526, 527, 530, 532, 533, 534, 536, 537, 539, 540, 543, 544, 545, 546, 548, 549, 551, 553, 556, 558, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 582, 583, 584, 586, 590, 591, 592, 593, 595, 596, 597, 598, 599, 601, 602, 603, 604, 605, 610, 611, 612, 614, 615, 616, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 638, 639, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 656, 658, 659, 660, 661, 667, 668, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 703, 704, 705, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 720, 721, 722, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 735, 736, 740, 748, 749, 753, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 762, 765, 766, 767, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 780, 781, 782, 783, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 799, 801, 803, 805, 807, 808, 809, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 831, 836, 837, 838, 840, 847, 848, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 864, 865, 866, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 888,
----------------------------	---

Tablo 3

IV. BÖLÜM

“TARİHİ YENİDEN KURMA METODU” BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Halkbilimciler başta olmak üzere diğer sosyal ve beşeri bilimlere mensup bilim adamlarından bazıları, tarihin elde çok az delil bulunan kaybolmuş dönemlerini kavrayabilmek için halkbilimi ve halk yaşamı malzemelerinden yararlanmayı düşünmüşlerdir. Tarihi yeniden kurma (reconstructional) kuramı veya paradigmasına dayanan bu kuramın kavramsal olarak başlangıcı Grimm kardeşlere kadar uzanmaktadır (Çobanoğlu, 1999, s. 130).

Tarihi Yeniden Kurma Kuramı Grimm kardeşlerden özellikle Jacob’a cazip gelmiş ve “Teutonic Mythology” adlı ansiklopedik çalışmasında sadece hayallerde belli belirsiz bir biçimde bulunan eski Alman tanrı ve tanrıçalarını canlandırmaya çalışmıştır (Çobanoğlu, 1999, s. 130).

Bu kuram, “Tarihin elde çok az delil bulunan kaybolmuş dönemlerini kavrayabilmek için halkbilimi ve halk yaşamı malzemelerinden yararlanmayı düşünmüştür” (Çobanoğlu, 1999, s. 130).

Kuramın en önemli temsilcisi George Laurence Gromme’dir. “ Bir tarih Bilimi Olarak Halkbilimi” adlı çalışmasında bu fikrini inatla sürdürür. Sözlü tarihten hareket ederek bugün varlığını sürdürmeyen medeniyetlerin yeniden ortaya çıkarılabileceğini savunmuş Avrupa’da çeşitli eleştiriler olsa da Japonya’da ciddi takipçisi olmuş bir kuramdır. Japon halkbilimcileri, Britanya halkbilimcilerinin eserlerini okumuş ve Gromme’den çok etkilenmişlerdir. Japon Halkbilimi çalışmalarının kurucusu olan Yanagita Kunio’dan ilham alan çağdaş Japon halkbilim okulu, çalışmalarını Tarihi Yeniden Kurma Kuramı üzerine inşa etmişlerdir. Var olan hasat şenliklerini ve yozlaşmış ilahlarla ilgili öyküleri gözlemek yoluyla Yanagita ve takipçileri ithal Budizm ve resmi Şintoizm’i sonradan eklenen Tarihsel öğelerden arındırarak, kozmolojik inançların ilk çekirdeğine ulaşmayı amaçlamışlardır (Çobanoğlu 1999, s. 131). Yanagita’nın Shinto Köyünde hala yaşayan mevsim tanrıları ve geçiş ritüelleri, ocak tanrısı ve buna bağlı uygulamalar ile İkinci Dünya Savaşında Japon milliyetçiliğinin

canlı olarak ortaya çıkmasını sağlayan ve kamikaze pilotlarındaki ruhun canlı tutulmasına neden olan çift mezar sistemini kurmasının nedeni belli bir coğrafyada sıkışıp kalmış Japonya'nın folklorik tarihi kurmak istemişti (Dorson, 1984, s.26). Gomme'nin “ Tarih folkorsuz olamaz.” diye düşünmesinin sebebi de burada yatmaktaydı (Çobanoğlu 1999, ss: 161-162).

Tarihi yeniden kurma metodu zaman içinde Andrew Lang ve Edward Tylor'un temsil ettiği “Evrimsel Halkbilimi Kuramı” ile de yakından ilişkilidir. Çünkü söz konusu iki araştırmacı aynı zamanda İngiliz Antropoloji Okulu Mensubu olarak bilinmekte; Afrika, Güney ve Kuzey Amerika, Avustralya, Doğu ve Güney Doğu Asya ve Okyanuslardaki irili ufaklı adalarda yaşayan, toplumlardan derledikleri malzemeler ile bir yerde söz konusu toplumların dünü ile bugünü arasındaki farklarından hareketle geçirdikleri evrimi bir başka ifadeyle tarihlerini araştırıp ortaya çıkarmışlardır. İngiliz Antropoloji Ekolüne mensup halkbilimcileri hurafe niteliği ağır basan kültürel verilere yoğunlaşmalarının nedeni budur. (Çobanoğlu, 1999, ss: 158-161).

Aslında Tarihi yeniden kurma metodu en canlı haliyle destanlarımıza uygulanabilir. Çünkü destanlarımız içerdiği tarihi olay ve dönemler nedeniyle ait olduğu toplumun tarihi gibidir. Bazen olaylara bazen olayların merkezindeki kahramanlara bazen coğrafi mekânlara veya bunların hepsine birden bakılarak bir destanın içerdiği tarihi dönemler rahatlıkla ortaya çıkarılabilir. O nedenle destanlar yazının olmadığı zamanlarda “Sözlü tarih” olarak kabul edilmiş; bugün bile bazı kesimler tarafından aynı düşünce muhafaza edilmektedir. Üstelik destanların tarihi tabakalarının günümüz folklor çalışmalarında yukarıda belirttiğimiz hususlara bakılarak tespit edilmesi de bunun en güzel örneğidir. Bir milletin tarihini yeniden kurmada mitlerimizin çok önemli bir yeri olduğu kuşkusuzdur. Çünkü mitle dünden bugüne bazen aktörlerini- tanrılarını bazen olayın işleyişini bazen de mekânını değiştirerek günümüze kadar yaşayan en canlı tarih parçalarıdır. (Bayat, 2007, ss:11-22)

Nerin Yayın'ın 2011 yılında Zile'de sunduğu “ Taş mercimek tarlası...” (Yayın, 2011, ss: 467-470) başlıklı bildirisini ile “Kız Kulesi” (Yayın, 2012, ss: 389-392) başlıklı makalesi çok eski inanışların günümüz Anadolu'sunda hangi değişikliklere

uğrayarak yaşadığını göstermesi bakımından önemlidir. Günümüz Aşıklarının hikâyelerine başlarken “Eğer vak’a gerçeğe dayanmıyorsa- “henüz yedi sekiz yaşlarındayken...”, “bundan elli-altmış yıl önce” diye başlamalarının hatta şiiirlerinin son dörtlüklerinde “tarih düşürme” (Yardımcı, 2002, ss: 239-243) dediğimiz yolla söz konusu şiiirin yazıldığı yılı belirtmelerinin nedeni budur.

Günümüz folklor araştırmacılarından Otto Rank’ın (Çobanoğlu 2012, s.209), Lord Raglan’ın (Çobanoğlu, 2012, ss: 210-211). Geleneksel kahraman kahraman kalıplarıyla Eric Hobsbawn’ın Sosyal Haydut veya Halk Kahramanı (Çobanoğlu, 2012, s: 212-213)’na yönelik tespit ettikleri hususlar bile tamamen geleneksel tipi bağlamında kendi toplumlarının tarihini yeniden kurmaya yöneliktir.

Özbek Efendi fıkralarına Tarihi yeniden kurma metodu bağlamında baktığımızda oldukça renkli bir durumla karşılaştığımızı görmekteyiz. Çünkü söz konusu fıkralar sadece bir kişiye bağlı olarak anlatılmakla kalmayıp çeşitli tarihi olay ve kişileri de içinde barındıran bir özellik göstermektedir. Bunlardan hareketle Özbek Efendi fıkralarının Özbeklerin hem geçmişine atıf yapma hem de dünden bugüne gelen süreçte çeşitli kültürel unsurları barındırması bakımından üç grupta incelemek istiyoruz.

IV. 1 Mitolojik Döneme Atıfta Bulunanlar

Bilindiği üzere mit, evrenin ve insanoğlunun yaratılışı ile türeyiş hakkındaki inanmalarımızın yer aldığı bir bilim dalıdır. Araştırmacıların evrenin ilklerini açıklamalarından dolayı ait olduğu milletin sözlü tarihini oluşturduğunu belirttikleri mit (Bayat, 2007, ss: 11- 22) lerin zaman içinde kavram genişlemesine uğrayarak alanlarını büyüttükleri bir başka ifadeyle “Mit terimiyle” günümüz değer yargıları ve yaşam şekli bağlamında kapsamını daha da genişlettiği ortadadır (Yayın, 2011, ss: 52-73). Mitoloji konusundaki çalışmalarıyla tanınan Mircea Eliade’nin “Yaratılış ve türeyişle İlgili olanları gerçek, bunların çeşitli ürünlerdeki yansımaları ile diğer mitik değerleri yalancı olarak adlandırması” (Eliade, 1962, ss: 15-16) bu bakımdan son derece dikkate değer.

Mitlerin sözlü ürünlerimizin ve geleneğimizi etkilemesi ise kaçınılmazdır. “Yağmurlu havalarda tencere-tava çalarak Gök Tanrıya niyazda bulunmak”, “Yeni ay çıktığında:

Ay gördüm Allah

Amentü Billah

Ya mümin Allah

türünden tekerlemeler söyleyerek Türklerin eski ay inancını hala yaşattıklarını görmek” gibi pratiklerimizin yanında destan, hikâye, türkü ve masal başta olmak üzere çeşitli anlatı türlerimizde mitlere rastlanması gayet doğaldır. Bu durumun sadece sözlü değil yazılı edebiyatımızda da karşımıza çıktığını söylersek düşüncelerimizde haklı olduğumuz görülür.

Özbek Efendi fıkralarına geçmeden önce Nasreddin Hocaya atfen anlatılan ve mitik unsurların anlatının tamamını oluşturan şu fıkrayı örnek olarak vereceğiz:

Adamın biri Nasreddin Hocaya sorar:

-Hocam, “eski ay” lar ne oluyor?

Hoca hemen cevap verir:

-Kırıp kırıp yıldız yapıyorlar.

Bir gün Padişah Efendiye sormuş:

-Efendi cennet mi büyük cehennem mi?

-Cennet, - demiş Efendi.

-Bunu nasıl biliriz?

-Çünkü yeryüzünde zenginlere göre fakirler çok, diye cevap vermiş Efendi.

Yukarıya aldığımız ve 125 numarayla kayıtladığımız “**Cennet Mi Büyük Mü Cehennem Mi?**” 165 noda kayıtlı olan “**Cennette Mescit Var Mı?**”, 271 noda kayıtlı olan “**Cennetin Yolu**”, 283 noda kayıtlı olan “**Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı**”, 424 noda kayıtlı olan “**Cehennem İle Cennet Dolunca**” adlı fıkralarda *Mitolojik Döneme* atıfta bulunulmuştur.

IV. 2. Tarihi Dönemlere Atıfta Bulunanlar

Bölümün başında da belirttiğimiz üzere tarih destanlarımızın hemen hepsinde tarih, anlatının olmazsa olmazıdır. Hatta destanlarımız birden fazla tarihi dönemi içermesi bağlamında diğer sözlü ürünlerimizin en önünde yer alır. Genellikle tek bir tarihi olayın üzerine oturan bazı halk hikâyelerimizin tamamen tarihi olaylara bağlı olarak ortaya çıkan pek çok türkümüz ise bu bağlamda kendine özgü bir yer edindiği söylenebilir. Bu bağlamda Van'ın 1604'te Şah Abbas tarafından kuşatıldığı döneme atıf yapan Emrah ile Selvihan (Boratav, 1945, ss: 202-204), Tufarganlı Abbas ve Gülges Peri (Boratav, 1945, ss: 294-295) hikâyelerimizin yanı sıra 1915 Çanakkale savaşını konu edinen "Hey On beşli ile Yemen savaşını anlatan Yemen Türküsü örnek olarak vermek yeterli olacaktır.

Sözlü geleneğimizin olmazsa olmazı ve Türk insanının zekâsı ile mizah gücünü ortaya koyan fıkralarımızda da Türk tarihinin izlerini görmemek mümkün değildir. Hemen bütün Türk Dünyasında görülen bu durum Özbek Efendi fıkraları için de geçerlidir. Bu bağlamda söz konusu fıkralar Özbeklerin bazen tarihi kişileri bazen de olayları ön plana çıkararak anlatıyı hem gerçek bir zemine dayandırmakta hem de bazı fıkraların gerçek hayatı ön plana aldıklarını gözler önüne sermektedir.

IV. 2. 1. Kişiler Bağlamında

Özbek Efendi fıkralarını incelediğimizde gerçek hayatta da yaşamış dört kişi ile ilgili olduğunu görmekteyiz:

IV. 2. 1. 1. Timur

Efendi Emir Timur ile ava çıkmış. Emir bir geyiği tam vuracakken ıskalamış. Çok iyi avcıyım diye övünen Emir Efendinin önünde bu durumdan utanıp, kendini aklamaya başlamış:

-Bak, Efendi, av çok kurnaz bir geyik imiş, benim okumdan kurtulup gitti.

Efendi Timur'u teselli edip:

-Eğer geyiğin yerine yüz adam olsaydı ıskalamaz vururdunuz, hem geyik de av mı? Demiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 10 numarayla kayıtladığımız “**Geyik De Av Mı?**”, 5 noda kayıtlı olan “**Muçal**”, 6 noda kayıtlı olan “**Köpek İle Adam**”, 11 noda kayıtlı olan “**Minareler Ormanı**”, 18 noda kayıtlı olan “**Molla Eşek**”, 33 noda kayıtlı olan “**Timur’un Kıymeti**”, 34 noda kayıtlı olan “**Yerin Göbek Deliği**”, 35 noda kayıtlı olan “**Söz**”, 36 noda kayıtlı olan “**Ölmeyen Bizim Canımız**”, 38 noda kayıtlı olan “**Ya Timur Ölür Ya Eşek**”, 46 noda kayıtlı olan “**Efendi İle Timur**”, 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**”, 49 noda kayıtlı olan “**Zalim Olan Biziz**”, 56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Fili**”, 69 noda kayıtlı olan “**Efendinin Rumlara Cevabı**”, 70 noda kayıtlı olan “**Padişah Ve Eşek**”, 71 noda kayıtlı olan “**Sözünün İtibarı Olmayan**”, 72 noda kayıtlı olan “**Timur’un Yeri**”, 73 noda kayıtlı olan “**Timur’un Seyahati**”, 79 noda kayıtlı olan “**Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır**”, 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**”, 81 noda kayıtlı olan “**Sonra Fırsat Verilmedi**”, 83 noda kayıtlı olan “**Veciz Cevap**”, 84 noda kayıtlı olan “**Mezhebi – Aksak Timur**”, 87 noda kayıtlı olan “**Tavşan Kaçtı**”, 89 noda kayıtlı olan “**Deli Olacağım Gün**”, 90 noda kayıtlı olan “**Sineklerin Padişahı**”, 92 noda kayıtlı olan “**Tören Yemeğinde Geliriz**”, 96 noda kayıtlı olan “**Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?**”, 103 noda kayıtlı olan “**17999 Âlem Padişahı**”, 104 noda kayıtlı olan “**Efendi-Ressam**”, 107 noda kayıtlı olan “**Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?**”, 131 noda kayıtlı olan “**Yetişemezseniz Siz De İnin**”, 140 noda kayıtlı olan “**Para- Bana**” adlı fıkralar *Timur Dönemi* ile ilgilidir.

IV. 2. 1. 2. Ali Şir Nevayi

Bir gün Ali Şir Nevayi çırağı Hoca Asafî’ye nasihat etmeye başlamış:

-Ben sana hayranım. Bu kadar keskin zekâlı, yükseköğrenimli olup, şiir yazma ile meşgul oluyorsunuz. Vaktini bölerek boş şeylere harcayıp, boşa geçirmektesin.

-Allah affetsin. Af makamında özür beyan kılarım ki, şimdi şiir yazmaya daha çok istekliyim. Hatta geceleri de şiir yazma ile meşgul oluyorum. Mesela, geçen gece iki paraya aldığım mum yanıp bittiğinde, iki yüz çift beyit yazdım.

-Öyleyse, her yüz beyit bir paraymış...

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 821 noda kayıtlı olan “**Bir Paralık Şiir**” adlı fıkra *Ali Şir Nevayi* ile ilgilidir.

IV. 2. 1. 3. Han (Şah Han- Şeybani)

Efendi Hana kaz pişirmiş ve yola çıkmış. Yolda karnı acıkmış kazın bir budunu yemiş. Han kazı alınca sormuş:

-Bir ayağı nerede?

-Bu yıl ki kazların hepsi tek ayaklı demiş. Su boyunda tek ayaklı duran kazları göstermiş Han sopasını gösterip kazları korkutunca kazlar iki ayaklarıyla kaçmaya başlamış.

-Ayakları iki tane bunların ya! Demiş Han.

Hoca hiç istifini bozmadan cevap vermiş:

-Bu sopa ile size saldırılsa iki ayakla dursanız bile dört ayakla kaçardınız.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 42 numarayla kayıtladığımız “**Dostumla Dolaşmak**”, 17 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Şairler Meliki**”, 43 noda kayıtlı olan “**Bir Ayaklı Kaz**”, 318 noda kayıtlı olan “**Kirlenmiş Taht**”, 327 noda kayıtlı olan “**Eşek Eşeği Görünce Bağırır**”, 819 noda kayıtlı olan “**Yaşlı Kız**” adlı fıkralar *Han* ile ilgilidir.

IV. 2. 1. 4. İlhamcan

Masaya bir leğen pilav getirmiş. Annesi küçüğüne yemek ayırıp oğlunun önüne koymuş. İlhamcan gücenerek sormuş:

-Baba geleyim sizlerle yiyeyim.

-Hayır, ay gibi yavrucuğum, sen henüz büyüklerle yemek yiyemezsin. Sakalın bıyığın çıksın o zaman birlikte yersin...

Bir gün İlhamcan bölüştürülen yemeği yiyormuş, kedisi gelip ona “arkadaş olmak istemiş. İlhamcan kediyi kovmuş.

-Git, senin sakalın bıyığın çıkmış adamlarla ye! –demiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 829 noda kayıtlı olan “**Sakalı Bıyığı Çıkmış**” adlı fıkra *İlhamcan* ile ilgilidir.

IV. 2. 1. 5. Meşreb

Tarihi bir kişilik olmasa da içeriğinin ve Meşreb’in bizdeki Bektaşî fıkralarını andırması dolayısıyla belli bir zümreyi temsil ettiğini düşünmemiz sebebiyle bu gruba almakta tereddüt etmediğimiz Meşreb ile ilgili fıkraları ayrı bir grup halinde incelememizin doğru olacağına inanıyoruz.

Din adamları bir gün Padişaha gidip:

Şehrimizde Meşreb adında divane bir genç var. On beş- on yedi yaşlarında olmasına rağmen çıplak gezip bizi utandırmakta, derler.

-Nerede peki şimdi? Diye sormuş Padişah.

-Mezarlığa kaçtı, Efendim.

Padişah, Meşrebin huzuruna getirilmesi için bir adamını gönderir. Meşreb gelen aracıya:

-Beni rahat bırakın. İşi olan adam, işi düşünce uğrar. Benim Padişahla işim yok! Eğer ben ona lazımsam, kendi gelsin.

Aracı, Meşrebin cevabını Padişaha iletmiş. Padişah bu duruma sinirlenerek, mezarlığa gitmiş. Padişahın sinirle geldiğini gören Meşreb, iki tane kemik bulup, yola çıkmış:

-Neden çağırdığımda gelmedin, Padişahın emri her kul için geçerlidir! diye bağırmış Padişah.

-Şu kemiklerden hangisi Padişahın, hangisi dilencinindir söyler misiniz? diye sormuş Meşreb.

-Bunlar birbirinin aynı kemikler, Padişahın-dilencinin diye ayırmak olur mu? demiş Padişah.

-Mademki, der Meşreb alaycı bir tavırla, ölümlük Padişah da dilenci de bir ise, neden şimdi beni diğerlerinden ayırıp, üstünlük taşıyorsun!

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 303 numarayla kayıtladığımız **Padişah ve Meşreb**”, 302 noda kayıtlı olan **“Mürşit ve Meşreb”**, 303 noda kayıtlı olan **“304 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Şeyhülislam”**, 305 noda kayıtlı olan **“Hükümdar ve Meşreb”** adlı, 307 noda kayıtlı olan **“Benzetmeden Kaçış”**, 308 noda kayıtlı olan **“Benzetmeden Kaçış”**, 309 noda kayıtlı olan **“Meşreb –İmam”**, 310 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Dervişler”**, 311 noda kayıtlı olan **“Evliya Olsa, Durup Görsün”**, 312 noda kayıtlı olan **“Ezan Sesi Gelmedi Ki”**, 313 noda kayıtlı olan **“Eşek Namazda Bulunur Mu?”**, 314 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Han”**, 315 noda kayıtlı olan **“Hoca ve Meşreb”**, 316 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Mollalar”**, 317 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Mahmudbiy”**, 318 noda kayıtlı olan **“Kirlenmiş Taht”**, 319 noda kayıtlı olan **“Hilenin Şeriatı”** adlı fıkralar *Meşreb* ile ilgilidir.

IV. 2. 1. 6. Efendi

Padişah Efendiye yarış teklif etmiş ve iyi bir ata binerek gelmesini buyurmuş. Efendi atı olmadığından öküzüne binerek alana varmış. Padişah hayretle sormuş:

- Yarışa öküzle mi katılacaksın?

-Bu gençliğinde ipini koparıp öyle bir koşardı ki hiçbir çapkır at buna yetişmezdi. Amaç koşmak ise yarışı hemen başlatın demiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 64 numarayla kayıtladığımız **“Gençliğinde Hızlı Koşardı”**, 1 noda kayıtlı olan **“Akıllı Şehzade”**, 2 noda kayıtlı olan **“İki Eşeğin Yüğü”**, 3 noda kayıtlı olan **“Hırsız”**, 4 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Bey”**, 5 noda kayıtlı olan **“Muçal”**, 6 noda kayıtlı olan **“Köpek İle Adam”**, 7 noda kayıtlı olan **“Affedersiniz”**, 8 noda kayıtlı olan **“İçeriden Çıkan Hırsız”**, 9 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Peygamberlik”**, 10 noda kayıtlı olan **“Geyik De Av Mı ?”**, 11 noda kayıtlı olan **“Minareler Ormanı”**, 12 noda kayıtlı olan **“Padişah ve İp”**, 13 noda kayıtlı olan **“Uçan At”**, 14 noda kayıtlı olan **“Kırk Tavuğa Bir Horoz”**, 15 noda kayıtlı olan **“Dalın Budağı”**, 16 noda kayıtlı olan **“Birinci Ahmak”**, 17 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Şairler Meliki”**, 18 noda kayıtlı olan **“Molla Eşek”**, 19 noda kayıtlı olan **“Yarım Öksürük”**, 20 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Nişancı”**, 21 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Padişah”**, 22 noda kayıtlı olan **“Tehdit”**, 23 noda kayıtlı olan **“Laf**

Anlamaz Adam”, 24 noda kayıtlı olan “**Özür**”, 25 noda kayıtlı olan “**Efendinin Yıldızı**”, 26 noda kayıtlı olan “**İyi Yeri Şimdi Buldun**”, 27 noda kayıtlı olan “**Hepsi De Güzel**”, 28 noda kayıtlı olan “**Hay Allah**”, 29 noda kayıtlı olan “**Yemek Öğretti**”, 30 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hâkim**”, 31 noda kayıtlı olan “**At Gülüyordu**”, 32 noda kayıtlı olan “**Baykuş Ne Dedi**”, 33 noda kayıtlı olan “**Timur'un Kıymeti**”, 34 noda kayıtlı olan “**Yerin Göbek Deliği**”, 35 noda kayıtlı olan “**Söz**”, 36 noda kayıtlı olan “**Ölmeyen Bizim Canımız**”, 37 noda kayıtlı olan “**İbret**”, 38 noda kayıtlı olan “**Ya Timur Ölür Ya Eşek**”, 39 noda kayıtlı olan “**Çift Cinsiyetli Balık**”, 40 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Payı**”, 41 noda kayıtlı olan “**Hükümdar ve Onun Eşeği**”, 42 noda kayıtlı olan “**Dostumla Dolaşmak**”, 43 noda kayıtlı olan “**Bir Ayaklı Kaz**”, 44 noda kayıtlı olan “**Can**”, 45 noda kayıtlı olan “**Dört Ayaklı Padişah**”, 46 noda kayıtlı olan “**Efendi İle Timur**”, 47 noda kayıtlı olan “**Kör**”, 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**”, 49 noda kayıtlı olan “**Zalim Olan Biziz**”, 50 noda kayıtlı olan “**Padişahın Hediyesi**”, 51 noda kayıtlı olan “**Dua**”, 52 noda kayıtlı olan “**Köpek**”, 53 noda kayıtlı olan “**Düğme**”, 54 noda kayıtlı olan “**Maalesef**”, 55 noda kayıtlı olan “**Eşekbaşı**”, 56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur'un Fili**”, 57 noda kayıtlı olan “**Dört İşi Bir Yolda Yapmak**”, 58 noda kayıtlı olan “**Yüzümü Görmeseniz**”, 59 noda kayıtlı olan “**Ağacın Ucundaki Çaydanlık**”, 60 noda kayıtlı olan “**Efendi Şair**”, 61 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşeği**”, 62 noda kayıtlı olan “**Eşek Siz**”, 63 noda kayıtlı olan “**Efendinin Cevapları**”, 65 noda kayıtlı olan “**Doğru Yol**”, 66 noda kayıtlı olan “**Koşmasa Da Yetişirsin**”, 67 noda kayıtlı olan “**Belediye Başkanının Payı**”, 68 noda kayıtlı olan “**Yük Altında**”, 69 noda kayıtlı olan “**Efendinin Rumlara Cevabı**”, 70 noda kayıtlı olan “**Padişah ve Eşek**”, 71 noda kayıtlı olan “**Sözünün İtibarı Olmayan**”, 72 noda kayıtlı olan “**Timur'un Yeri**”, 73 noda kayıtlı olan “**Timur'un Seyahati**”, 74 noda kayıtlı olan “**Buraya Para Ekeceğim**”, 75 noda kayıtlı olan “**Atın Ayağından Su İçmesi**”, 76 noda kayıtlı olan “**Düğündeki Olay**”, 77 noda kayıtlı olan “**Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi**”, 78 noda kayıtlı olan “**Âlim ve Zalim**”, 79 noda kayıtlı olan “**Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır**”, 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur'un Lakabı**”, 81 noda kayıtlı olan “**Sonra Fırsat Verilmedi**”, 82 noda kayıtlı olan “**Bir Tane 'Ze'ye' Bin Para**”, 83 noda kayıtlı olan “**Veciz Cevap**”, 84 noda kayıtlı olan “**Mezhebi-Aksak Timur**”, 85 noda kayıtlı olan “**Öcünü Aldı**”, 86 noda

kayıtlı olan **“Yarımını Vurup Kaldı”**, 87 noda kayıtlı olan **“Tavşan Kaçtı”**, 88 noda kayıtlı olan **“Yeterli Geleni Çıkıversin”**, 89 noda kayıtlı olan **“Deli Olacağım Gün”**, 90 noda kayıtlı olan **“Sineklerin Padişahı”**, 91 noda kayıtlı olan **“Yerin Yerden Farkı Var”**, 92 noda kayıtlı olan **“Tören Yemeğinde Geliriz”**, 93 noda kayıtlı olan **“Deli Birdi Üç Oldu”**, 94 noda kayıtlı olan **“Satıcı Ödeyecekti”**, 95 noda kayıtlı olan **“Günahkârı Çıkarıp Gönderin”**, 96 noda kayıtlı olan **“Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?”**, 97 noda kayıtlı olan **“Böyle De Hırsızlık Olur Mu?”**, 98 noda kayıtlı olan **“At Pazarlığı”**, 99 noda kayıtlı olan **“Karasinekler”**, 100 noda kayıtlı olan **“Kesilen Baş Konuşmaz”**, 101 noda kayıtlı olan **“Efendi Timur'dan Korkarak Köyüne Kaçtı”**, 102 noda kayıtlı olan **“Hayvan Da Güçlüdür”**, 103 noda kayıtlı olan **“17999 Alem Padişahı”**, 104 noda kayıtlı olan **“Efendi-Ressam”**, 105 noda kayıtlı olan **“Allah Da Padişah İle Aynıymış!”**, 106 noda kayıtlı olan **“Kim Şanssızlık Getirdi?”**, 107 noda kayıtlı olan **“Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?”**, 108 noda kayıtlı olan **“Lafa Hevesliler”**, 109 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hediyesi”**, 110 noda kayıtlı olan **“Birinci İncir”**, 111 noda kayıtlı olan **“Efendi Tercüman”**, 112 noda kayıtlı olan **“Efendinin Alçakgönüllülüğü”**, 113 noda kayıtlı olan **“Padişahın Sözü”**, 114 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Padişahın Hizmetçileri”**, 115 noda kayıtlı olan **“Efendi Savaşa Hazırlanıyor”**, 116 noda kayıtlı olan **“Ölmek İstemiyorum”**, 117 noda kayıtlı olan **“Efendinin İtirafı”**, 118 noda kayıtlı olan **“Efendi Doğrusunu Söylüyor”**, 119 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hesap Defteri”**, 120 noda kayıtlı olan **“Efendinin Oğlu”**, 121 noda kayıtlı olan **“Efendi Münecim”**, 122 noda kayıtlı olan **“Efendinin Değeri”**, 123 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Vali”**, 124 noda kayıtlı olan **“Efendinin Cübbesi”**, 125 noda kayıtlı olan **“Cennet Mi Büyük Mü Cehennem Mi?”**, 126 noda kayıtlı olan **“En İyi Yemek”**, 127 noda kayıtlı olan **“Tavuk ve Civcivler”**, 128 noda kayıtlı olan **“Köpeğin Huyu Kötü”**, 129 noda kayıtlı olan **“Faziletli Şamar”**, 130 noda kayıtlı olan **“Mucize”**, 131 noda kayıtlı olan **“Yetişemezseniz Siz De İnin”**, 132 noda kayıtlı olan **“Kim Zor?”**, 133 noda kayıtlı olan **“Affedersin Eşeğim”**, 134 noda kayıtlı olan **“Uygun Cevap”**, 135 noda kayıtlı olan **“Kendi Usul İle Tedavi Ediyor”**, 136 noda kayıtlı olan **“Efendinin Düşünceleri”**, 140 noda kayıtlı olan **“Para-Bana”**, 141 noda kayıtlı olan **“Önce Padişaha İnanmak Gerek”**, 142 noda kayıtlı olan **“Gizli Söz”**, 143 noda kayıtlı olan **“Allah'a Kalan Gününü Görsün”**, 144 noda

kayıtlı olan **“Kavga Neden Çıktı?”**, 145 noda kayıtlı olan **“Alışkanlıkları Bırakmak Zor”**, 147 noda kayıtlı olan **“Baygura Anta Kelben Kabira”**, 148 noda kayıtlı olan **“Hz. Cebrailin Oğlu”**, 149 noda kayıtlı olan **“Ek Fatıha”**, 150 noda kayıtlı olan **“Çirkin Melek”**, 151 noda kayıtlı olan **“Ala Namaz-Bele Namaz”**, 153 noda kayıtlı olan **“Kurbanlığın Haysiyeti”**, 154 noda kayıtlı olan **“Eşek Kadı”**, 155 noda kayıtlı olan **“Haram Kan”**, 156 noda kayıtlı olan **“Hüküm”**, 157 noda kayıtlı olan **“Bir 'Uh' İçin Bir Tin Sesi”**, 158 noda kayıtlı olan **“Ezan Bir Gün Söylense”**, 159 noda kayıtlı olan **“Kendim De Bilmiyorum”**, 160 noda kayıtlı olan **“Yaşlı Oruç”**, 161 noda kayıtlı olan **“Ölünün İyisi”**, 162 noda kayıtlı olan **“Allah'ın Kapısı”**, 163 noda kayıtlı olan **“Allah İsterse”**, 164 noda kayıtlı olan **“Sözde Sarık”**, 165 noda kayıtlı olan **“Cennette Mescit Var Mı?”**, 166 noda kayıtlı olan **“Efendi İmam”**, 167 noda kayıtlı olan **“Oruç Açılmadı Mı?”**, 168 noda kayıtlı olan **“Hocanın Okuması”**, 169 noda kayıtlı olan **“Yaşlının Bedduası”**, 170 noda kayıtlı olan **“Bana Layık Millet Sizlersiniz”**, 171 noda kayıtlı olan **“Başını Kaldırmaya Dermanı Yok”**, 172 noda kayıtlı olan **“Fetva”**, 173 noda kayıtlı olan **“Sarık”**, 174 noda kayıtlı olan **“İmam Sadece Aldı”**, 175 noda kayıtlı olan **“Üç Vakitte”**, 176 noda kayıtlı olan **“Kazıyıp Yiyin”**, 177 noda kayıtlı olan **“Uzun Demir”**, 178 noda kayıtlı olan **“Allah'ın Evi”**, 179 noda kayıtlı olan **“Allahın İşi”**, 180 noda kayıtlı olan **“Kutsanmış Su”**, 181 noda kayıtlı olan **“Hoca Ve Efendi”**, 182 noda kayıtlı olan **“Öbür Dünyada Dindarlık Yapmak Gerek”**, 183 noda kayıtlı olan **“Sıcak Can”**, 184 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Azrail”**, 185 noda kayıtlı olan **“İmamlar”**, 186 noda kayıtlı olan **“Alçak Gönüllü Peygamber”**, 187 noda kayıtlı olan **“Sineğe Acıdım”**, 188 noda kayıtlı olan **“Acayip Tavşan”**, 190 noda kayıtlı olan **“Müftü”**, 191 noda kayıtlı olan **“Efendinin Şahitliği”**, 192 noda kayıtlı olan **“Kaygı”**, 193 noda kayıtlı olan **“Vakfa Yakışsa”**, 194 noda kayıtlı olan **“Kaybolan Kutu”**, 195 noda kayıtlı olan **“Akıl”**, 196 noda kayıtlı olan **“Dar Ev Geniş Mezar”**, 197 noda kayıtlı olan **“Ahiret”**, 198 noda kayıtlı olan **“Hocanın Mürüvveti”**, 199 noda kayıtlı olan **“Kur'an”**, 200 noda kayıtlı olan **“Vaaz”**, 201 noda kayıtlı olan **“Günah Çuvalı”**, 202 noda kayıtlı olan **“Bu Şapkayı Cebrail Giysin”**, 203 noda kayıtlı olan **“Büyük Mum”**, 204 noda kayıtlı olan **“Kaçın Kamçı Değişiyor”**, 206 noda kayıtlı olan **“Hırs Yaptı”**, 207 noda kayıtlı olan **“Allahın Gazabı”**, 208 noda kayıtlı olan **“Tek Ayakla Kılınan Namaz”**, 209 noda kayıtlı olan

“**Yarım Altınlı Ceza**”, 210 noda kayıtlı olan “**Öbür Dünyada Nasıl Söz**”, 211 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hesap Torbası**”, 212 noda kayıtlı olan “**Al Abdestini Ver Kavuğumu**”, 213 noda kayıtlı olan “**Efendi ve İmam**”, 214 noda kayıtlı olan “**Uzun Sakal**”, 215 noda kayıtlı olan “**Allah Nerede**”, 216 noda kayıtlı olan “**İsa Ve İmam**”, 217 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Kadı**”, 218 noda kayıtlı olan “**Efendinin Özürü**”, 219 noda kayıtlı olan “**E Allah**”, 220 noda kayıtlı olan “**İki Peygamber**”, 221 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Yeğeni**”, 222 noda kayıtlı olan “**Vasiyet**”, 224 noda kayıtlı olan “**Az Kaldı Ki!**”, 225 noda kayıtlı olan “**Papaz Ve Sakal**”, 226 noda kayıtlı olan “**Şehrin Köpeği Mi?**”, 227 noda kayıtlı olan “**Zemzem**”, 228 noda kayıtlı olan “**Selam Almak**”, 229 noda kayıtlı olan “**Gönlümdeki Olsa**”, 230 noda kayıtlı olan “**Kör Kadı**”, 231 noda kayıtlı olan “**Dişi Şeytan**”, 232 noda kayıtlı olan “**Helal Eşek**”, 233 noda kayıtlı olan “**Köpeğin Vasiyeti**”, 234 noda kayıtlı olan “**Saray Görevlisi Ve Tüccar**”, 235 noda kayıtlı olan “**Acaba**”, 236 noda kayıtlı olan “**Efendinin Avı**”, 237 noda kayıtlı olan “**Şahit**”, 238 noda kayıtlı olan “**Sarık Ve Kaftanın Sahibi**”, 239 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Emri**”, 240 noda kayıtlı olan “**Gönlüm Yaşlandı**”, 241 noda kayıtlı olan “**Eşeğimin Kuyruğu Oluyor**”, 242 noda kayıtlı olan “**Yatsı Kaç Rekat**”, 243 noda kayıtlı olan “**Geveze**”, 244 noda kayıtlı olan “**Vessamai-Vettariki**”, 251 noda kayıtlı olan “**Zengin İle Efendi**” ile, 252 noda kayıtlı olan “**Namazdan Kaçıp...**”, 253 noda kayıtlı olan “**Eşeğin Başı ve Kulağı**”, 254 noda kayıtlı olan “**Oruç**”, 255 noda kayıtlı olan “**Beynamaz**”, 256 noda kayıtlı olan “**Akıllı Eşek**”, 257 noda kayıtlı olan “**Nâsing Var Mı?**”, 258 noda kayıtlı olan “**Kıyamette**”, 259 noda kayıtlı olan “**Kundura ve Eşek**”, 260 noda kayıtlı olan “**Onun Evine Alıp Gidip Verin-De...**”, 261 noda kayıtlı olan “**Oğlumun Adı Farz**”, 262 noda kayıtlı olan “**Avlunun Fazileti**”, 263 noda kayıtlı olan “**Efendi-İmam**”, 264 noda kayıtlı olan “**Yeni Defa Dolanırsa Helal**”, 265 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Mahluku**”, 266 noda kayıtlı olan “**Namazdaki Şaka**”, 267 noda kayıtlı olan “**Eşek Kadı**”, 268 noda kayıtlı olan “**Yas Tutmuş Cıvıvlar**”, 269 noda kayıtlı olan “**Hoş**”, 270 noda kayıtlı olan “**Layık Öğüt**”, 271 noda kayıtlı olan “**Cennetin Yolu**”, 272 noda kayıtlı olan “**Allah Şakayı Bilmezmiş**”, 273 noda kayıtlı olan “**Ayağım Ağrıyordu**”, 274 noda kayıtlı olan “**Eyvah, Evim Yanıyor!**”, 275 noda kayıtlı olan “**Allah'a İnanıp Kaygısız Kalma**”, 276 noda kayıtlı olan “**Bir Mertlik Yapmıyor Musun?**”, 277 noda kayıtlı

olan “**Efendi-Müftü**”, 278 noda kayıtlı olan “**Yarım Günlük Oruç**”, 279 noda kayıtlı olan “**İtin Duası**”, 280 noda kayıtlı olan “**Efendinin Kurbanlığı**”, 281 noda kayıtlı olan “**Şimdi Molla Oldu**”, 282 noda kayıtlı olan “**Hocanın İlticası**”, 283 noda kayıtlı olan “**Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı**”, 285 noda kayıtlı olan “**Allahın Kulları**”, 286 noda kayıtlı olan “**Kıyamet Ne Zaman Kopacak?**”, 287 noda kayıtlı olan “**Davacı-Dolandırıcı**”, 288 noda kayıtlı olan “**Şeytan**”, 289 noda kayıtlı olan “**Mahkemelik**”, 290 noda kayıtlı olan “**Namazda**”, 291 noda kayıtlı olan “**Boş ver, O Da Bizim Müritlerimizden**”, 292 noda kayıtlı olan “**Köpek Yavrusunun Duası**”, 293 noda kayıtlı olan “**Gecede İki Defa Kalkıyorum**”, 294 noda kayıtlı olan “**Gusül**”, 295 noda kayıtlı olan “**Gökyüzüne Mıhlanan Güneş**”, 296 noda kayıtlı olan “**Düzgün Dileyiniz**”, 297 noda kayıtlı olan “**Meleklerin Gücü Yetmez**”, 298 noda kayıtlı olan “**Taharet Bozulmadı**”, 299 noda kayıtlı olan “**Ölünün Düğünü**”, 300 noda kayıtlı olan “**Şeytan Dermanını Verir**”, 301 noda kayıtlı olan “**Sofu Mu İyi, Eşek Mi İyi**”, 322 noda kayıtlı olan “**Cahil Topluluk**”, 323 noda kayıtlı olan “**Cimrinin Sadakası**”, 324 noda kayıtlı olan “**Asabılık**”, 325 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Cadı karılar**”, 326 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Dilenci**”, 327 noda kayıtlı olan “**Eşek Eşeği Görünce Bağırır**”, 328 noda kayıtlı olan “**Gül Takmak**”, 329 noda kayıtlı olan “**Altın Yüzük**”, 330 noda kayıtlı olan “**Ümitsiz Şeytan**”, 331 noda kayıtlı olan “**Dürüstçe Adamlar**”, 332 noda kayıtlı olan “**Bir Tüccar Gördüm**”, 333 noda kayıtlı olan “**Nakit Para**”, 334 noda kayıtlı olan “**Leğen Öldü**”, 335 noda kayıtlı olan “**Kurutana Mükafaat**”, 336 noda kayıtlı olan “**Dayılarını Görüp**”, 337 noda kayıtlı olan “**Yaşlıysa Da Dökülmez**”, 338 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Avukat**”, 339 noda kayıtlı olan “**Tüccarlığın Başı**”, 340 noda kayıtlı olan “**İnanmazsanız Ölüye Sorun**”, 341 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Tellal**”, 342 noda kayıtlı olan “**Ye Cübbem**”, 343 noda kayıtlı olan “**Susayan Cep**”, 344 noda kayıtlı olan “**Bunun Parasını Neden Alıyorsun?**”, 345 noda kayıtlı olan “**Hayret Gözün Varmış**”, 346 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Onun Yöneticisi**”, 347 noda kayıtlı olan “**Bunun Masrafını Kim Ödedi**”, 348 noda kayıtlı olan “**Görüşemezsek Hoşçakalın**”, 349 noda kayıtlı olan “**Yuvarlak Ekmek**”, 350 noda kayıtlı olan “**Ceza**”, 351 noda kayıtlı olan “**Vahvahlayanın Çocuğu**”, 352 noda kayıtlı olan “**Yelpaze**”, 353 noda kayıtlı olan “**Kılıç ve Kasap**”, 354 noda kayıtlı olan “**Şarkıcı**”, 355 noda kayıtlı olan “**İstekli Kurtlar**”, 356 noda kayıtlı olan “**Arzu**”,

357 noda kayıtlı olan “**Güneş ve Ay**”, 358 noda kayıtlı olan “**Uhde**”, 359 noda kayıtlı olan “**Alıp Kaçtığım Gün**”, 360 noda kayıtlı olan “**Su, Başından Bulanır**”, 361 noda kayıtlı olan “**Kendi Faydasını Bilmeyen Hayvan**”, 362 noda kayıtlı olan “**Kar Çorbasi**”, 363 noda kayıtlı olan “**Kötü Kundura**”, 364 noda kayıtlı olan “**Bıçak Ucu**”, 365 noda kayıtlı olan “**Uykumu Aramaya Gidiyorum**”, 366 noda kayıtlı olan “**Dudağı Helal**”, 367 noda kayıtlı olan “**Delik Para**”, 368 noda kayıtlı olan “**Öküz Beni Aldı**”, 369 noda kayıtlı olan “**Misafir**”, 370 noda kayıtlı olan “**Soruya Yakışan Cevap**”, 371 noda kayıtlı olan “**Azizler**”, 372 noda kayıtlı olan “**Efendi Doğduğunda Öldü Deyin**”, 373 noda kayıtlı olan “**Hırsızlığa Girdim Diyecek Olmasa**”, 374 noda kayıtlı olan “**Burcunuz**”, 375 noda kayıtlı olan “**Kötü Çeşme**”, 376 noda kayıtlı olan “**Bahtsız Koca**”, 377 noda kayıtlı olan “**Ters At**”, 378 noda kayıtlı olan “**Sahipsiz At Olmalı**”, 379 noda kayıtlı olan “**Güzel Yüz ve Ekmek**”, 380 noda kayıtlı olan “**Kundura**”, 381 noda kayıtlı olan “**Sol Tarafta Hocanız Var**”, 382 noda kayıtlı olan “**Diğer Kapıdan**”, 383 noda kayıtlı olan “**Sonu Hayırlı Olsun**”, 384 noda kayıtlı olan “**Ne Olmuş**”, 385 noda kayıtlı olan “**Ceviz Yeme**”, 386 noda kayıtlı olan “**Mantı**”, 387 noda kayıtlı olan “**Paralı Yemek**”, 388 noda kayıtlı olan “**Köle Pazarı**”, 389 noda kayıtlı olan “**Adaletli Hüküm**”, 390 noda kayıtlı olan “**Gırvoydı**”, 391 noda kayıtlı olan “**Karın Kalkan Ellezine**”, 392 noda kayıtlı olan “**Beyaz Kum**”, 393 noda kayıtlı olan “**Bin Lanet**”, 394 noda kayıtlı olan “**Komşunun Kızı**”, 395 noda kayıtlı olan “**Bembeyaz Sakalım İle**”, 396 noda kayıtlı olan “**Şeytan ve Külhanbeyi**”, 397 noda kayıtlı olan “**Sağlıklı Geçen Gün**”, 398 noda kayıtlı olan “**Dünyanın Genişliği**”, 399 noda kayıtlı olan “**Bakmaya Yakışır**”, 400 noda kayıtlı olan “**Alkış**”, 401 noda kayıtlı olan “**Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri**”, 402 noda kayıtlı olan “**Kendinden Görsün**”, 403 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Pehlivan**”, 404 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin İhtirası**”, 405 noda kayıtlı olan “**Ayıp Kendimde**”, 406 noda kayıtlı olan “**Hırsız Bekçi Vurdu**”, 407 noda kayıtlı olan “**At**”, 408 noda kayıtlı olan “**Gıcırdayan Ekmek**”, 409 noda kayıtlı olan “**Bu Gelişin Doğruysa**”, 410 noda kayıtlı olan “**Beyaz Şeker**”, 411 noda kayıtlı olan “**Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın**”, 412 noda kayıtlı olan “**Söz Bir Tane**”, 413 noda kayıtlı olan “**En Güzel Saz**”, 414 noda kayıtlı olan “**Derisini Yüzüp Rezil Ederim**”, 415 noda kayıtlı olan “**Doğru Şekilli**”, 416 noda kayıtlı olan “**Allah Versin**”, 417 noda kayıtlı olan “**Ölçülü Davranmak Şart**”, 418

noda kayıtlı olan **“Daha İçiyor Musun?”**, 419 noda kayıtlı olan **“İçinde Olmasın Yeter”** ile, 420 noda kayıtlı olan **“Kırk Soruya Bir Cevap”**, 421 noda kayıtlı olan **“Gitmenin Kılıfı Olmalı”**, 422 noda kayıtlı olan **“İşin Beline Değdi”**, 423 noda kayıtlı olan **“Deva Mıydı?”**, 424 noda kayıtlı olan **“Cehennem İle Cennet Dolunca”**, 425 noda kayıtlı olan **“Kendini Aldatıp Gitti”**, 426 noda kayıtlı olan **“Bahaneye İnandın”**, 427 noda kayıtlı olan **“Kimin Yüreğine Dokunmuş”**, 428 noda kayıtlı olan **“Arzu Etsek De olmuyor”**, 429 noda kayıtlı olan **“Emanet”**, 430 noda kayıtlı olan **“Kuyu Çevrilip Koyulur”**, 431 noda kayıtlı olan **“Erik Yemekte”**, 432 noda kayıtlı olan **“Doğru Hesap”**, 433 noda kayıtlı olan **“Aptal Ve Deli”**, 434 noda kayıtlı olan **“İsminizi Yazıp Gitmişiniz”**, 435 noda kayıtlı olan **“Senin Sözüñ De Doğru”**, 436 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Hindisi”**, 437 noda kayıtlı olan **“Kendine Mukayyet Ol”**, 438 noda kayıtlı olan **“Melamet”**, 439 noda kayıtlı olan **“Somya Darlaştı”**, 440 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Hamal”**, 441 noda kayıtlı olan **“Ağabey-Kardeş”**, 442 noda kayıtlı olan **“Misafir”**, 443 noda kayıtlı olan **“Başıma Yastık Yapacağım”**, 444 noda kayıtlı olan **“Benzemeyince Karşılaştırmaz”**, 445 noda kayıtlı olan **“Tadı Bir”**, 446 noda kayıtlı olan **“Bulamadım Ki”**, 447 noda kayıtlı olan **“Damdan Atın Da Görün”**, 448 noda kayıtlı olan **“Kırk Yıllık Sirke”**, 449 noda kayıtlı olan **“Ayağım Ağrıyor”**, 450 noda kayıtlı olan **“Öncekinde Aldınız”**, 451 noda kayıtlı olan **“Zincirli Kapı”**, 452 noda kayıtlı olan **“İnsaf”**, 453 noda kayıtlı olan **“Kalbur”**, 454 noda kayıtlı olan **“Ölü”**, 455 noda kayıtlı olan **“Öğrenci”**, 456 noda kayıtlı olan **“Hepsi Gelecek”**, 457 noda kayıtlı olan **“Nas”**, 458 noda kayıtlı olan **“Canan”**, 459 noda kayıtlı olan **“Şükür”**, 460 noda kayıtlı olan **“Zehir”**, 461 noda kayıtlı olan **“Çorba”**, 462 noda kayıtlı olan **“Berber”**, 463 noda kayıtlı olan **“Yelim”**, 464 noda kayıtlı olan **“Tedavi”**, 465 noda kayıtlı olan **“Fare İlacı”**, 466 noda kayıtlı olan **“Burge Darı”**, 467 noda kayıtlı olan **“Şimdi Kuş Oldun”**, 468 noda kayıtlı olan **“Niye Ağlıyorsun?”**, 469 noda kayıtlı olan **“İsterseniz Şamar Yiyin”**, 470 noda kayıtlı olan **“Kör Olun”**, 471 noda kayıtlı olan **“Bu Kadar Peşinden Gidemem”**, 472 noda kayıtlı olan **“Şimdi Bir Udem Yok”**, 473 noda kayıtlı olan **“Kuyruğu Heybede”**, 474 noda kayıtlı olan **“İt Olmak İçin De Kuyruk Lazım”**, 475 noda kayıtlı olan **“Gençliğimde De Bazı Değilim”**, 476 noda kayıtlı olan **“Dumbe-Ciğer”**, 477 noda kayıtlı olan **“Kuyudaki Ay”** ile, 478 noda kayıtlı olan **“Sakal”**, 479 noda kayıtlı olan **“Arı Uhden Kalmasın”**,

480 noda kayıtlı olan “**Allah Korumuş!**”, 481 noda kayıtlı olan “**Tutup Sahibine Veririm**”, 482 noda kayıtlı olan “**Borçlu**”, 483 noda kayıtlı olan “**Zalim Eşek**”, 484 noda kayıtlı olan “**Çocukların Duası**”, 485 noda kayıtlı olan “**Doktor Ve Kasap**”, 486 noda kayıtlı olan “**Deliye Cevap**”, 487 noda kayıtlı olan “**Çömlek**”, 488 noda kayıtlı olan “**Ey Cahil**”, 489 noda kayıtlı olan “**Ayın Kaçı**”, 490 noda kayıtlı olan “**Yemek Yiyenler Girsin**”, 491 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Hırsız**”, 492 noda kayıtlı olan “**Lezzeti Nasıl**”, 493 noda kayıtlı olan “**On Kilo Yiyecek**”, 494 noda kayıtlı olan “**Buzağının Arapçası**”, 495 noda kayıtlı olan “**Kısır Sığır**”, 496 noda kayıtlı olan “**Çorbasının Çorbası**”, 497 noda kayıtlı olan “**Haram Olasica**”, 498 noda kayıtlı olan “**Erkeğe Benzedim Mi?**”, 499 noda kayıtlı olan “**Hayır**”, 500 noda kayıtlı olan “**Dar Kavuk**”, 501 noda kayıtlı olan “**Eşeğin Sözü**”, 502 noda kayıtlı olan “**Oğlumun Babası**”, 503 noda kayıtlı olan “**Biliyor Musunuz Ne Diyeyeceğim**”, 504 noda kayıtlı olan “**Hamile Kazan**”, 505 noda kayıtlı olan “**Günahkar Öküz**”, 506 noda kayıtlı olan “**Kavganın Sebebi**”, 507 noda kayıtlı olan “**Eşeğim Kabul Etmiyor**”, 508 noda kayıtlı olan “**Akılsız Deve**”, 509 noda kayıtlı olan “**Rüzgar**”, 510 noda kayıtlı olan “**Ceset**”, 511 noda kayıtlı olan “**Hal Böyle Olursa**”, 512 noda kayıtlı olan “**Bereket Versin**”, 513 noda kayıtlı olan “**Güzel Şehir**”, 514 noda kayıtlı olan “**Gönlüm Kırıldı**”, 515 noda kayıtlı olan “**Laf Sarıktaysa**”, 516 noda kayıtlı olan “**Doktor**”, 517 noda kayıtlı olan “**Kıyamet**”, 518 noda kayıtlı olan “**Yıldız Yapıyor**”, 519 noda kayıtlı olan “**Çalgıcı**”, 520 noda kayıtlı olan “**Şarkıcı**”, 521 noda kayıtlı olan “**Ömrünüz Azapta Geçerdi**”, 522 noda kayıtlı olan “**Çapa İle Testiyi Hırsız Alıp Gitti**”, 523 noda kayıtlı olan “**Fakirin Eşyası**”, 524 noda kayıtlı olan “**Sabret**”, 525 noda kayıtlı olan “**Beş Lira İçin**”, 526 noda kayıtlı olan “**Kıymetsiz Takke Gitsin!**”, 527 noda kayıtlı olan “**Doktor**”, 528 noda kayıtlı olan “**Karganın Ömrü**”, 529 noda kayıtlı olan “**Zayıf Eşek**”, 530 noda kayıtlı olan “**Dostlar**”, 531 noda kayıtlı olan “**Denizin Suyu**”, 532 noda kayıtlı olan “**Deva**”, 533 noda kayıtlı olan “**Bir Şey Var!**”, 534 noda kayıtlı olan “**Yine Kudurup Gitti**”, 535 noda kayıtlı olan “**Cenaze Namazına Mı Gidiyorsunuz?**”, 536 noda kayıtlı olan “**Sırık**”, 537 noda kayıtlı olan “**Sıpa**”, 538 noda kayıtlı olan “**Hikmet**”, 539 noda kayıtlı olan “**Avanak**”, 540 noda kayıtlı olan “**Bahane**”, 541 noda kayıtlı olan “**Miskin ve Efendi**”, 542 noda kayıtlı olan “**Burun**”, 543 noda kayıtlı olan “**Babasının Çocuğu**”, 544 noda kayıtlı olan

“**Dertleştim**”, 545 noda kayıtlı olan “**Hala Geç Değil**”, 546 noda kayıtlı olan “**Yetişme Kuralı**”, 547 noda kayıtlı olan “**Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü?**”, 548 noda kayıtlı olan “**Bıldırıcının Evi Yok**”, 549 noda kayıtlı olan “**Sıpacık**”, 550 noda kayıtlı olan “**Ters Binip Bırakıverdim**”, 551 noda kayıtlı olan “**Çuval Değirmenin Hakkı**”, 552 noda kayıtlı olan “**Et Ve Balta**”, 553 noda kayıtlı olan “**Kim Sağ, Kim Hasta**”, 554 noda kayıtlı olan “**Sana Ne?**”, 555 noda kayıtlı olan “**Cimri Ve Efendi**”, 556 noda kayıtlı olan “**Aklım Başıma Geldi**”, 557 noda kayıtlı olan “**Aceleci!**”, 558 noda kayıtlı olan “**Övünen**”, 559 noda kayıtlı olan “**Süzme**”, 560 noda kayıtlı olan “**Tarlana Götür**”, 561 noda kayıtlı olan “**Evet, Korkusuzmuşsun!**”, 562 noda kayıtlı olan “**Borç**”, 563 noda kayıtlı olan “**Çok Şükür...**”, 564 noda kayıtlı olan “**Kulak Gerekli Mi?**”, 565 noda kayıtlı olan “**Rüya**”, 566 noda kayıtlı olan “**Büyük Kavga**”, 567 noda kayıtlı olan “**Endişe Gelecek Olursa**”, 568 noda kayıtlı olan “**Mısır Unu Ekmeği**”, 569 noda kayıtlı olan “**Küstah**”, 570 noda kayıtlı olan “**Senden Utandığım İçin...**”, 571 noda kayıtlı olan “**Uyuyorum**”, 572 noda kayıtlı olan “**Övünçgenlik**”, 573 noda kayıtlı olan “**Acaba**”, 574 noda kayıtlı olan “**Şefkatliymiş Diye Kim Söyledi?**”, 575 noda kayıtlı olan “**Ne Kadar Yol Gittik?**”, 576 noda kayıtlı olan “**Avare Olmayın**”, 577 noda kayıtlı olan “**Ceviz Altında**”, 578 noda kayıtlı olan “**Yayla**”, 579 noda kayıtlı olan “**Dertleşmek**”, 580 noda kayıtlı olan “**Bu Da Arkadaş Mı?**”, 581 noda kayıtlı olan “**Aklın Varsa Kendini Suya At**”, 582 noda kayıtlı olan “**Elleri Değmedi**”, 583 noda kayıtlı olan “**Ayağından Kaldırıp At**”, 584 noda kayıtlı olan “**Hemen Yemek Yiyesi Gelecektir**”, 585 noda kayıtlı olan “**Bilgeler Sohbeti**”, 586 noda kayıtlı olan “**Nehire Ateş Gitti**”, 587 noda kayıtlı olan “**Deden Balık Olurdu**”, 588 noda kayıtlı olan “**Koyunu Satana Sor**”, 589 noda kayıtlı olan “**Keskin Akıl**”, 590 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Aldar Köse**”, 591 noda kayıtlı olan “**Torunum Daha Az**”, 592 noda kayıtlı olan “**Sahtekar**”, 593 noda kayıtlı olan “**Yağlı Ekmek Yapayım**”, 594 noda kayıtlı olan “**Bilmece**”, 595 noda kayıtlı olan “**Soğuk Yemek**”, 596 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Doktor**”, 597 noda kayıtlı olan “**Soğuk**”, 598 noda kayıtlı olan “**Kafiye**”, 599 noda kayıtlı olan “**Hindistan ve Fırın**”, 600 noda kayıtlı olan “**Hile**”, 601 noda kayıtlı olan “**Kundura Kitabı**”, 602 noda kayıtlı olan “**Efendi Tembel**”, 603 noda kayıtlı olan “**Beceriksiz**”, 604 noda kayıtlı olan “**Para**”, 605 noda kayıtlı olan “**Karıştırma**”, 606 noda kayıtlı olan

“Mescit Ve Cami”, 607 noda kayıtlı olan “Hırsızlar Katında”, 608 noda kayıtlı olan “Yular”, 609 noda kayıtlı olan “Adem Atadan Kalan Sığırlar”, 610 noda kayıtlı olan “Lamba Yağı”, 611 noda kayıtlı olan “Onun Kendisi Yeter”, 612 noda kayıtlı olan “Sırılsıklam”, 613 noda kayıtlı olan “Çukurlara Toplanmış”, 614 noda kayıtlı olan “Rüyaya Giren Tatlı”, 615 noda kayıtlı olan “Efendi Bir Gün Hamama İnmiş”, 616 noda kayıtlı olan “Kaybolan Yüzük”, 617 noda kayıtlı olan “Secde”, 618 noda kayıtlı olan “Konuşmayı Öğrenmeyecekmiş”, 619 noda kayıtlı olan “Kedi Nerede?”, 620 noda kayıtlı olan “Açlığa Hayli Alıştın”, 621 noda kayıtlı olan “Ayırıp Satılmıyormuş”, 622 noda kayıtlı olan “Efendi ve Görücüler”, 623 noda kayıtlı olan “Kaç Kızım At Tepiyor”, 624 noda kayıtlı olan “Allah İsterse Alacağım”, 625 noda kayıtlı olan “Yürü Yürü Canavar”, 626 noda kayıtlı olan “Nöbet Gelince Hasta Olamazsın Ya”, 627 noda kayıtlı olan “Birbirini Aldatıp Hayat Sürdürüyormuş”, 628 noda kayıtlı olan “Keşke Tuzlasaydın”, 629 noda kayıtlı olan “Kuru Üzüm Olmasa Neyi Vereceğim”, 630 noda kayıtlı olan “Kötülüğünden Delik Kazık Kurulayanlar”, 631 noda kayıtlı olan “Bu Para Değil De Ne?”, 632 noda kayıtlı olan “Ekmek Yapma Günü”, 633 noda kayıtlı olan “Haram Kandan”, 634 noda kayıtlı olan “Ölmesen”, 635 noda kayıtlı olan “Aferin, El Bülbülleri”, 636 noda kayıtlı olan “Tambur”, 637 noda kayıtlı olan “Beni Teyzem Doğurmuş”, 638 noda kayıtlı olan “Aman, Hangi Birini Alacağım”, 639 noda kayıtlı olan “Kirli Karga”, 640 noda kayıtlı olan “Helak Ettin Ya”, 641 noda kayıtlı olan “Okuma”, 642 noda kayıtlı olan “Hayatımda Geçip Öterdim”, 643 noda kayıtlı olan “Rahmetli Eşim Söyledi”, 644 noda kayıtlı olan “Müzik Çalma 'Sanatı'“, 645 noda kayıtlı olan “İsmi Bilip Ne Yapacağım”, 646 noda kayıtlı olan “Efendi Yandı”, 647 noda kayıtlı olan “Bizim Eller”, 648 noda kayıtlı olan “Karı Koca Muhabbeti”, 649 noda kayıtlı olan “Oğlum Aklıma Düşmüş”, 650 noda kayıtlı olan “Oğul ve Karısının Cevabı”, 651 noda kayıtlı olan “Efendi Halının Yamağı”, 652 noda kayıtlı olan “Hırsız Bulma Usulü”, 653 noda kayıtlı olan “Pamuk Hırsızları”, 654 noda kayıtlı olan “Han Anasını Kocaya Veriyor”, 655 noda kayıtlı olan “Şakacı Mı Ki?”, 656 noda kayıtlı olan “Sen Yüzmeyi Biliyorsun Ki”, 657 noda kayıtlı olan “İkinci Eş”, 658 noda kayıtlı olan “Yalan Bulamadığımda”, 659 noda kayıtlı olan “Ekmek Hamurdan Olmuyor Mu?”, 660 noda kayıtlı olan “Efendi ve Şeyh”, 661 noda kayıtlı olan “Hiçbir Şey

Kalmayacakmış”, 662 noda kayıtlı olan **“Yardım Karşılıklı Olur”**, 663 noda kayıtlı olan **“Seni Medresede Okutmayacaksa”**, 664 noda kayıtlı olan **“Bismillah Demeseniz De Yemek Çok”**, 665 noda kayıtlı olan **“Boş Ceviz”**, 666 noda kayıtlı olan **“Kara Bulut”**, 667 noda kayıtlı olan **“Efendinin Kızı”**, 668 noda kayıtlı olan **“Şimdi Mi Kafir Oldum”**, 669 noda kayıtlı olan **“Pazar Günü Gel Deseydin Ya”**, 670 noda kayıtlı olan **“Efendinin Eşegi”**, 671 noda kayıtlı olan **“Gökyüzünde Köpek Uçuyor”**, 672 noda kayıtlı olan **“Demir Yiyen Fare”**, 673 noda kayıtlı olan **“İki Lira Daha Verin”**, 674 noda kayıtlı olan **“Keşkek Yemiş Ağzı Yanmış”**, 675 noda kayıtlı olan **“İyi Güzel”**, 676 noda kayıtlı olan **“Can Önce Ayaktan Çıkar”**, 677 noda kayıtlı olan **“Un Sürülen Zengininki”**, 678 noda kayıtlı olan **“Bu Yemeği Masumlara Ver”**, 679 noda kayıtlı olan **“Ölümden Kurtuluş”**, 680 noda kayıtlı olan **“Eşegi Öküz Korkuttu”**, 681 noda kayıtlı olan **“Öğretmenimiz Akar-Biz Akarız”**, 682 noda kayıtlı olan **“Ayıp Atsineği”**, 683 noda kayıtlı olan **“Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksın?”**, 684 noda kayıtlı olan **“Karpuzun Yavrusu”**, 685 noda kayıtlı olan **“İnna A'tayna”**, 686 noda kayıtlı olan **“Bizimle Yürürseniz Kazık Yersiniz”**, 687 noda kayıtlı olan **“Buraya Da Yetişip Geliyorsun Ya”**, 688 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Şeyh”**, 689 noda kayıtlı olan **“Kadının Evinde De Helal Yemek Ekmek Oluyor Mu?”**, 690 noda kayıtlı olan **“Ağzın İki Tane Olduğunda...”**, 691 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Patron”**, 692 noda kayıtlı olan **“Allah'a Vermedi, Kendi Yedi...”**, 693 noda kayıtlı olan **“Nasip”**, 694 noda kayıtlı olan **“Bu Duvarı Götüremez Misin?”**, 695 noda kayıtlı olan **“Yıkılmasam Da Hepsiyle Birlikte Düşerdim”**, 696 noda kayıtlı olan **“Azrail'i Aldatmanın Yolu”**, 697 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?”**, 698 noda kayıtlı olan **“Gözlüğün Kalitesi”**, 699 noda kayıtlı olan **“Şükredin”**, 700 noda kayıtlı olan **“Utancınızı Hoş Görüyorum”**, 701 noda kayıtlı olan **“Muçal”**, 702 noda kayıtlı olan **“Bu Ağız Değilse Ne?”**, 703 noda kayıtlı olan **“İki Sefer Geçtim Olmadı”**, 704 noda kayıtlı olan **“Şakayı Da Bilmiyorsun”**, 705 noda kayıtlı olan **“Ben Genç Bülbülüm”**, 706 noda kayıtlı olan **“Ben De Bir Ölüp Alayım”**, 707 noda kayıtlı olan **“Allah Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş”**, 708 noda kayıtlı olan **“Kıpırdama Yer Sürmeyi Öğretiyorum”**, 709 noda kayıtlı olan **“Sarığım Çocuklarla Oynamaya Kaldı”**, 710 noda kayıtlı olan **“Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin”**, 711 noda kayıtlı olan **“Bölüşerek Aldığımız”**, 712 noda

kayıtlı olan **“Eşğimle Konuşsan, Kendi Söyler”**, 713 noda kayıtlı olan **“Çağırılmayan Düğüne Girmenin Yolu”**, 714 noda kayıtlı olan **“Eşin Bir Tane Peki Hanımın?”**, 715 noda kayıtlı olan **“İstedğini Verdim Yine Ne Diyorsun?”**, 716 noda kayıtlı olan **“Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?”**, 717 noda kayıtlı olan **“Kocan Evden Çıktığında Başı Var Mıydı?”**, 718 noda kayıtlı olan **“Sesi Kovmak”**, 719 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Hükümü”**, 720 noda kayıtlı olan **“Adil Olmak”**, 721 noda kayıtlı olan **“Yaramaz Ay”**, 722 noda kayıtlı olan **“Efendi Oruç Tutuyor”**, 723 noda kayıtlı olan **“Günahkar Olmayı İstemiyorum”**, 724 noda kayıtlı olan **“Efendinin Bilgeliği”**, 725 noda kayıtlı olan **“Arabanı Gökyüzüne Ver”**, 726 noda kayıtlı olan **“Yalanınca Da Tamamış”**, 727 noda kayıtlı olan **“At Kafasına Örülen Yumak”**, 728 noda kayıtlı olan **“Ne İçin Ödeyeceğim”**, 729 noda kayıtlı olan **“Pilavın Fiyatı”**, 730 noda kayıtlı olan **“Efendi Boyacı”**, 731 noda kayıtlı olan **“Efendinin Günahkarlığı”**, 732 noda kayıtlı olan **“Eşekten Borçluyum”**, 733 noda kayıtlı olan **“Efendinin Rüyası”**, 734 noda kayıtlı olan **“Koyun Eti”**, 735 noda kayıtlı olan **“Erkeklik Namusu”**, 736 noda kayıtlı olan **“İnek Bana Yol Gösterdi”**, 737 noda kayıtlı olan **“Bohça”**, 738 noda kayıtlı olan **“Şımarık Kız”**, 739 noda kayıtlı olan **“Efendinin Nasihati”**, 740 noda kayıtlı olan **“Çaresiz Koyun”**, 741 noda kayıtlı olan **“Kötü Şarkı”**, 742 noda kayıtlı olan **“Siz Evde Yoktunuz Ki?”** Efendi ile, 743 noda kayıtlı olan **“Efendinin Mektubu”**, 744 noda kayıtlı olan **“Niçin Oğlunu Uyandırdın”**, 745 noda kayıtlı olan **“Efendi Düzeldi”**, 746 noda kayıtlı olan **“Efendinin Gayreti”**, 747 noda kayıtlı olan **“Baykuş”**, 748 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hastalığı”**, 749 noda kayıtlı olan **“Efendinin Gücü”**, 750 noda kayıtlı olan **“Atını Dilime Bağla”**, 751 noda kayıtlı olan **“Efendi Simsar”**, 752 noda kayıtlı olan **“Yalan Ve Yalancılık”**, 753 noda kayıtlı olan **“Denize Gidip, Sulayıp Geleyim”**, 754 noda kayıtlı olan **“Efendi Kızını Kocaya Verdi”**, 755 noda kayıtlı olan **“Ben Kısa Cevap Veririm”**, 756 noda kayıtlı olan **“Şakayı Bırak, Kendi Ekmeğini Ye!”**, 757 noda kayıtlı olan **“Kuşça”**, 758 noda kayıtlı olan **“Karpuz”**, 759 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Eşkiyalar”**, 760 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Tabirci”**, 761 noda kayıtlı olan **“Efendinin Bedduası”**, 762 noda kayıtlı olan **“İşaret”**, 763 noda kayıtlı olan **“Baba ve Oğul'un Karşılaşması”**, 764 noda kayıtlı olan **“Ayağınızı Buldunuz Mu?”**, 765 noda kayıtlı olan **“Efendinin Tokatı”**, 766 noda kayıtlı olan

“**Görünüşe Göre Yalan**”, 767 noda kayıtlı olan “**Eşeğe Gözlük Takmak**”, 768 noda kayıtlı olan “**Niçin Tebessüm Ediyorsun?**”, 769 noda kayıtlı olan “**Kendimi Eşek Yaptım**”, 770 noda kayıtlı olan “**Kar Leylek**”, 771 noda kayıtlı olan “**Üç Kuruşluk Tokat**”, 772 noda kayıtlı olan “**Avcı Karga**”, 773 noda kayıtlı olan “**İçime Girme**”, 774 noda kayıtlı olan “**Bahane**”, 775 noda kayıtlı olan “**Dinlenen Tavuk**”, 776 noda kayıtlı olan “**Sol Tarafı Nereden Bileceğim**”, 777 noda kayıtlı olan “**İşte, Ben Söylemedim**”, 778 noda kayıtlı olan “**Çirkin Ayna**”, 779 noda kayıtlı olan “**Holvaytar Yesek**”, 780 noda kayıtlı olan “**Farsça Şiir**”, 781 noda kayıtlı olan “**Eski Kaftanım Yok Da**”, 782 noda kayıtlı olan “**Sen De Başköşeye Çık!**”, 783 noda kayıtlı olan “**Tembellik Nasip Ediyorum**”, 784 noda kayıtlı olan “**Leyleğe Güvenip**”, 785 noda kayıtlı olan “**Tavsiye**”, 786 noda kayıtlı olan “**Tatlı Diller**”, 787 noda kayıtlı olan “**Dalavere**”, 788 noda kayıtlı olan “**Nargile Yanının Üç Başarısı**”, 789 noda kayıtlı olan “**Gölgeye Atılan Dayak**”, 790 noda kayıtlı olan “**Bürokrasinin Sonu**”, 791 noda kayıtlı olan “**Kavuk İş Verdi**”, 792 noda kayıtlı olan “**Ben Kimim**”, 793 noda kayıtlı olan “**Boş Leğende Pilav Oldu**”, 794 noda kayıtlı olan “**Devenin Kanadı Olsaydı**”, 795 noda kayıtlı olan “**Kazığın Kıymeti**”, 796 noda kayıtlı olan “**Biricik Eşeğin Kellesi Kaldı**”, 797 noda kayıtlı olan “**Karanlıkta Karıştırıp Bırakmaktan Korkarım**”, 798 noda kayıtlı olan “**Koyun Da Çıkıverirmiş De**”, 799 noda kayıtlı olan “**Baltanın Kını**”, 800 noda kayıtlı olan “**Yüz Kızartmak İçin**”, 801 noda kayıtlı olan “**Babana Teşekkür Edersen**”, 802 noda kayıtlı olan “**Sıtmanın Davası**”, 804 noda kayıtlı olan “**Zengin Olup Gidersen**”, 805 noda kayıtlı olan “**Ayı Postunda**”, 807 noda kayıtlı olan “**Hazinesini Bırakıyoruz**”, 808 noda kayıtlı olan “**Hayvan Da Hayvan**”, 809 noda kayıtlı olan “**İki Hanımın Kulağı Çınlamaz**”, 810 noda kayıtlı olan “**Uyuzun İlacı**”, 811 noda kayıtlı olan “**Değer**”, 812 noda kayıtlı olan “**Deve Kapıdan Sığmadı**”, 813 noda kayıtlı olan “**Gönül Koymak İstemiş**”, 814 noda kayıtlı olan “**Katıra Sor**”, 815 noda kayıtlı olan “**Secde Edip Gönderse Var Mı?**”, 816 noda kayıtlı olan “**Ayaktan Değerli Ayakkabı**”, 817 noda kayıtlı olan “**Efendi Ölürdü**”, 823 noda kayıtlı olan “**Esrarkeş Kadı**”, 837 noda kayıtlı olan “**Onu Sonra Söyleyeyim**”, 839 noda kayıtlı olan “**Neyin Derisi Kalın?**”, 841 noda kayıtlı olan “**İskarpinin Dili**”, 842 noda kayıtlı olan “**Ev Bastı**”, 843 noda kayıtlı olan “**En Güzel Sözler**”, 844 noda kayıtlı olan “**Masala Gelin**”, 845 noda kayıtlı olan “**Meclisçi**”, 846 noda kayıtlı olan

“Ay Çıktıktan Sonra”, 848 noda kayıtlı olan “**Kötü Deyince Olmadı**”, 849 noda kayıtlı olan “**Bulunmaz Başkan**”, 851 noda kayıtlı olan “**Ayıp Bende Değil**”, 852 noda kayıtlı olan “**Cesaret**”, 853 noda kayıtlı olan “**Talihsizlik**”, 854 noda kayıtlı olan “**Efendi Direktör**”, 855 noda kayıtlı olan “**Ücreti Kim Verecek?**”, 856 noda kayıtlı olan “**Korkaklık**”, 857 noda kayıtlı olan “**Sözün Doğru**”, 859 noda kayıtlı olan “**Kendiniz Yazıp Verin**”, 860 noda kayıtlı olan “**Evim Nerede?**”, 861 noda kayıtlı olan “**Efendi-Spiker**”, 862 noda kayıtlı olan “**Saf Gönüllü**”, 863 noda kayıtlı olan “**Güzel Hikmet**”, 864 noda kayıtlı olan “**Dik Başlılık**”, 865 noda kayıtlı olan “**Aldatış**”, 866 noda kayıtlı olan “**Kıyamette**”, 867 noda kayıtlı olan “**Yalancı**”, 868 noda kayıtlı olan “**Vaktini İdare Et**”, 869 noda kayıtlı olan “**Fiillerin Çekimi**”, 870 noda kayıtlı olan “**Cimri**”, 871 noda kayıtlı olan “**Süt Sağıcı**”, 872 noda kayıtlı olan “Kabahat Babamda”, 873 noda kayıtlı olan “**Efendi Öğretmen**”, 874 noda kayıtlı olan “**Eli Açık İnsan**”, 875 noda kayıtlı olan “**Korku**”, 876 noda kayıtlı olan “**Uygun Önlem**”, 877 noda kayıtlı olan “**Öç**”, 878 noda kayıtlı olan “**Fiyat-Ahenk**”, 879 noda kayıtlı olan “**Kitaptan Kitap**”, 880 noda kayıtlı olan “**Tedbirsizlik**”, 881 noda kayıtlı olan “**Öğrencinin İtirazı**”, 882 noda kayıtlı olan “**Yarım Nerede Buluşuyoruz?**”, 883 noda kayıtlı olan “**Okumuş Koca**”, 884 noda kayıtlı olan “**Güle-Güle Ölürsünüz**”, 885 noda kayıtlı olan “**Doğru İstişare**”, 886 noda kayıtlı olan “**Tramvay ve Otobüs Endişesi**”, 887 noda kayıtlı olan “**Duacının Sırrı**”, 888 noda kayıtlı olan “**Sebepli Kaytarmak**” adlı fıkralar *Efendi* ile ilgilidir.

IV. 2. 1. 7. Buhara Emiri

Günlerin birinde Buhara emiri Efendiye sormuş:

-Ben mi güçlü müyüm, Afganistan şahı mı? Doğru cevap ver!

Efendi düşünüp:

-Yük taşımada benim işim ikinizden de zor. Mihnet kılmış olsa da biri çiftçi biri esnaf: Biri doyurur biri giydirir demiş!

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 132 noda kayıtlı olan “**Kim Zor?**” adlı fıkra *Buhara Emiri* ile ilgilidir.

IV. 2. 1. 8. Abbasi Halifesi

Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken, ona sormuş:

-Abbasi halifelerinin “Muktedir-billah”, “Mütevekkil-Allah”, “Mü’tesin-billah” diye lakapları var imiş, bana nasıl lakap münasip olur?

-Ey sahibimiz, hiç şüphesiz size “Na’uzen-billah”, diye lakap koyulsa olur, – demiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**” ve 138 noda kayıtlı olan “**Övünen Halife**” adlı fıkralar *Abbasi Halifesi* ile ilgilidir.

IV. 2. 2. Hanlıklar Bağlamında

IV. 2. 2. 1. Buhara Hanlığı

Günlerin birinde Buhara emiri Efendiye sormuş:

-Ben mi güçlü müyüm, Afganistan şahı mı? Doğru cevap ver!

Efendi düşünüp:

-Yük taşımada benim işim ikinizden de zor. Mihnet kılmış olsa da biri çiftçi biri esnaf: Biri doyurur biri giydirir demiş!

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 132 noda kayıtlı olan “**Kim Zor?**” adlı fıkra *Buhara Emiri* ile ilgilidir.

IV. 2. 2. 2. Çağatay Hanlığı

Bir gün Ali Şir Nevayi çırağı Hoca Asafi’ye nasihat etmeye başlamış:

-Ben sana hayranım. Bu kadar keskin zekâlı, yüksek öğrenimli olup, şiir yazma ile meşgul oluyorsunuz. Vaktini bölerek boş şeylere harcayıp, boşa geçirmektesin.

-Allah affetsin. Af makamında özür beyan kılarım ki, şimdi şiir yazmaya daha çok istekliyim. Hatta geceleri de şiir yazma ile meşgul oluyorum. Mesela, geçen gece iki paraya aldığım mum yanıp bittiğinde, iki yüz çift beyit yazdım.

-Öyleyse, her yüz beyit bir paraymış...

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 821 noda kayıtlı olan “**Bir Paralık Şiir**” adlı fıkra *Çağatay Hanlığı* ile ilgilidir.

IV. 2. 2. 3. Timuriler

Emir Timur bir gün Efendiyi korkutarak sormuş:

-Sen bana sadık olduğunu nasıl ispatlarsın, sadık mısın?

-Yok, Hakanım, demiş. Ben size çok sadığım.

-Nasıl? -demiş Timur : -Eğer sözün doğruysa benim için kendini bu havuza at Efendi yerinde durup sokak kapısı tarafına yönelmiş.

-Evet, nereye demiş Timur.

-Balıkçı arkadaşımın yüzmesini, öğrenip geleyim demiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 48 noda kayıtladığımız “**Sadakat**” adlı fıkranın yanı sıra 5 noda kayıtlı olan “**Muçal**”, 6 noda kayıtlı olan “**Köpek İle Adam**”, 10 numarayla kayıtladığımız “**Geyik De Av Mı?**”, 11 noda kayıtlı olan “**Minareler Ormanı**”, 18 noda kayıtlı olan “**Molla Eşek**”, 33 noda kayıtlı olan “**Timur’un Kıymeti**”, 34 noda kayıtlı olan “**Yerin Göbek Deliği**”, 35 noda kayıtlı olan “**Söz**”, 36 noda kayıtlı olan “**Ölmeyen Bizim Canımız**”, 38 noda kayıtlı olan “**Ya Timur Ölür Ya Eşek**”, 46 noda kayıtlı olan “**Efendi İle Timur**”, 49 noda kayıtlı olan “**Zalim Olan Biziz**”, 56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Fili**”, 69 noda kayıtlı olan “**Efendinin Rumlara Cevabı**”, 70 noda kayıtlı olan “**Padişah ve Eşek**”, 71 noda kayıtlı olan “**Sözünün İtibarı Olmayan**”, 72 noda kayıtlı olan “**Timur’un Yeri**”, 73 noda kayıtlı olan “**Timur’un Seyahati**”, 79 noda kayıtlı olan “**Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır**”, 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**”, 81 noda kayıtlı olan “**Sonra Fırsat Verilmedi**”, 83 noda kayıtlı olan “**Veciz Cevap**”, 84 noda kayıtlı olan “**Mezhebi – Aksak Timur**”, 87 noda kayıtlı olan “**Tavşan Kaçtı**”, 89 noda kayıtlı olan “**Deli Olacağım Gün**”, 90 noda kayıtlı olan “**Sineklerin Padişahı**”, 92 noda kayıtlı olan “**Tören Yemeğinde Geliriz**”, 96 noda kayıtlı olan “**Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?**”,

103 noda kayıtlı olan “17999 Âlem Padişahı”, 104 noda kayıtlı olan “Efendi-Ressam”, 107 noda kayıtlı olan “Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?”, 131 noda kayıtlı olan “Yetişemezseniz Siz De İnin”, 140 noda kayıtlı olan “Para- Bana” adlı fıkralar *Timuriler Dönemi* ile ilgilidir.

IV. 2. 2. 4. Abbasi Halifesi

Bir zamanlar Abbasi halifelerden biri ava çıkmış. Ne olduysa yoldaşlarından ayrılmış. Açlık ve susuzluktan ağzı kurumuş. Yürüye yürüye sonunda çölde çadır kurup oturan bir çobanın çadırına girmiş.

-Yiyecek bir şey var mı? Diye sormuş.

Çoban yemek ile bir şişe şarap getirip koymuş.

-Beni tanıyor musun? Demiş halife şarabını yudumlarken

-Hayır.

-Ben halifenin yakınlarından oluyorum.

-Öyle ise işin iyiymiş, demiş çoban ve yine bir şişe şarap getirmiş. Halife bunu da içince:

-Beni tanıyor musun? Demiş.

-Az önce söyledin, halifenin yakınlarından oluyorum demiştin.

-Ben askerlerin başyım.

-Maşallah! Askerin dinç, istediği olsun, dedikten sonra çoban halifeye yeni bir şişe şarap vermiş.

-Ben kimim? Demiş halife üçüncü şişeyi yudumlayıp.

Çoban bıkip, bulaşıkları götürmüş.

-Evet, nereye gidiyorsunuz?

-Bir şişe şarabı içip “halifenin yakınıyım “ dediniz; ikincisini içip “asker başıyım” dediniz şimdi, üçüncü şişeyi içince “Emiril müminin Müslümanların halifesi oldum “da dersin? Demiş.

Örnek olarak verdiğimiz ve 138 noda kayıtlı olan “**Övünen Halife**” nin yanı sıra 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**” adlı fıkralar *Abbasi Halifesi* ile ilgilidir.

IV. 3. Sosyal Hayata Atıfta Bulunanlar

IV. 3. 1. Geleneksel Hayat

IV. 3. 1. 1. Kız isteme, düğün

Efendinin komşusu düğün yapmış, düğünde insanları mektup yoluyla çağırarak olmuş, davetiye dağıtmasın Efendiden rica etmiş. Efendi komşusunun ricasını geri çevirmemiş. Şehirde kibirliliği ile tanınan bir zengine de gitmiş.

Zengin Efendiyle davetiye gönderilmesine karşı gelip sormuş:

-Davetiye dağıtmak için senden dürüst adam bulamadı mı?

-Dürüst adamlar da vardı demiş Efendi, ama onlar dürüst adamlara davetiye götürdüler.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 331 numarayla kayıtladığımız “**Dürüstçe Adamlar**”, 76 noda kayıtlı olan “**Düğündeki Olay**” 342 noda kayıtlı olan “**Ye Cübbem**”, 343 noda kayıtlı olan “**Susayan Cep**”, 380 noda kayıtlı olan “**Kundura**”, 458 noda kayıtlı olan “**Canan**”, 490 noda kayıtlı olan “**Yemek Yiyenler Girsin**”, 582 noda kayıtlı olan “**Elleri Değmedi**” adlı fıkralar *Düğün* ile ilgilidir.

IV. 3. 1. 2. Şölen, Ziyafet

Günlerin birinde büyük bir zengin ziyafet vermiş. Şehrin hükümdarı ve başka makam sahiplerinin yanında Efendi de davet edilmiş.

Zengin hükümdar için evinin başköşesindeki yer hazırlayarak ona birçok nimetleri koyup başka adamlara sade yemekler getirilmiş. Efendi hükümdarın yanına

oturmuş kendi kâsesini hükümdarınkiyle değiştirmiş. Bunu gören zenginler sabırsızlanıp bağırmişlar:

-Efendi o yemeğe dokunmayın!

-Hâkim bey bu yemeği yiyip hastalanmasınlar ben onun yerine bu zahmete girerim demiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 123 numarayla kayıtladığımız “**Efendi Ve Vali**”, 117 noda kayıtlı olan “**Efendinin İtirafı**”, 126 noda kayıtlı olan “**En İyi Yemek**”, 273 noda kayıtlı olan “**Ayağım Ağrıyordu**”, 274 noda kayıtlı olan “**Eyvah, Evim Yanıyor!**”, 293 noda kayıtlı olan “**Gecede İki Defa Kalkıyorum**”, 300 noda kayıtlı olan “**Şeytan Dermanını Verir**” adlı fıkralar *Ziyafet* ile ilgilidir.

IV. 3. 1. 3. Ölüm

Efendi hastalandığında oğluna vasiyet etmiş:

-Ben ölürsem eski kumaştan kefenimi yapın, eski mezara gömün.

-Tamam, ne için?.- diye sormuş oğlu

-Eski kefen eski mezar olursa münker-nekir “sorusu sorulup ölü” deyip geçip giderler, demiş

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 222 numarayla kayıtladığımız “**Vasiyet**”, 210 numarayla kayıtladığımız “**Öbür Dünyada Nasıl Söz**”, 257 noda kayıtlı olan “**Nasıng Var Mı?**”, 299 noda kayıtlı olan “**Ölünün Düğünü**”, 340 noda kayıtlı olan “**İnanmazsanınız Ölüye Sorun**”, 372 noda kayıtlı olan “**Efendi Doğduğunda Öldü Deyin**”, 419 noda kayıtlı olan “**İçinde Olmasın Yeter**”, 510 noda kayıtlı olan “**Ceset**”, 535 noda kayıtlı olan “**Cenaze Namazına Mı Gidiyorsun?**”, 696 noda kayıtlı olan “**Azrail’i Aldatmanın Yolu**”, 725 noda kayıtlı olan “**Arabını Gökyüzüne Ver**” adlı fıkralar *Ölüm* ile ilgilidir.

IV. 3. 1. 4. Misafirperverlik

Bir gün Efendinin evine üç molla misafir olarak gelmiş. Efendi onlara helva, çorba ve pilav ikram etmiş. Misafirler “yemekten sonra ekmek sünnet” diyerek, ekmek alıp yemeye başlamışlardı, Efendinin komşuları lağman, mantı, sütlaç getirmişler. Misafirler o yemekleri de sünnet diyerek yemişler. Yemekten sonra sünnet diye kavun, karpuz, üzüm yediler.

Misafirler yatmadan önce Efendinin dört yaşındaki Sünnetullah isimli oğlu çıkıp gelmiş:

-Oğlunuzun adı ne diye sormuş mollalardan biri.

-Farzullah! -diye cevap vermiş Efendi.

Komşularından biri yavaşça Efendiye sormuş:

-Oğlunuzun adını niye öyle söylediniz?

-Oğlumun adını sünnet desem, misafirlerimin yemesinden korktum demiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 261 numarayla kayıtladığımız “**Oğlumun Adı Farz**”, 239 numarayla kayıtladığımız “**Allahın Emri**”, 349 noda kayıtlı olan “**Yuvarlak Ekmek**”, 369 noda kayıtlı olan “**Misafir**”, 371 noda kayıtlı olan “**Azizler**”, 377 noda kayıtlı olan “**Ters At**”, 382 noda kayıtlı olan “**Diğer Kapıdan**”, 412 noda kayıtlı olan “**Söz Bir Tane**”, 539 noda kayıtlı olan “**Avanak**”, 593 noda kayıtlı olan “**Yağlı Ekmek Yapayım**”, 605 noda kayıtlı olan “**Karıştırma**”, 647 noda kayıtlı olan “**Bizim Eller**”, 664 noda kayıtlı olan “**Bismillah Demeseniz De Yemek Çok**”, 675 noda kayıtlı olan “**İyi Güzel**”, 676 noda kayıtlı olan “**Can Önce Ayaktan Çıkar**”, 681 noda kayıtlı olan “**Öğretmenimiz Akar – Biz Akarız**”, 688 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Şeyh**”, 752 noda kayıtlı olan “**Yalan ve Yalancılık**”, 815 noda kayıtlı olan “**Secde Edip Gönderse Var Mı?**”, 827 noda kayıtlı olan “**Patlıcanın Hizmetçisi Değilim**” adlı fıkralar *Misafirperverlik* ile ilgilidir.

IV. 3. 2. Dinî Hayat

IV. 3. 2. 1. Dinî Kural ve İnançlar Bağlamında

IV. 3. 2. 1. 1. Adak/ Kurban

Efendinin bisotide bir koyunu varmış, o koyun hastalanmış ve koyunu göstermediği kimse kalmamış. Kim görse koyunun öleceğini söylemiş.

-Belki ölür deyip, Efendi koyunu hayrına kurbanlık yapmış, nereye gitse kendinin cömertliğinden övünüp durmuş. Sonunda bu durumdan rahatsız olanlardan biri Efendiye:

-Bir tane koyunu kurbanlık yapıp bize yedirdiniz, hala bunu mu konuşuyorsunuz? demiş.

-Düğün, matem, sokak ve pazarlardan konuştum, sadece, -demiş. Efendi, -bundan sonra da bu yerlerde konuşmam. Bundan bin yıl önce Allah hazreti İsmail'in kendisi için küçük bir koyunu kurbanlık yapıp, onu kurban ettirdi ve hoca-imamlar da bunu her gün yüz defa tekrarlıyor, ben kendi rahmetimden koyumu kurban ettim sessiz durur muyum?

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 280 numarayla kaydettiğimiz “**Efendinin Kurbanlığı**”; 153 noda kayıtlı olan “**Kurbanlığın Haysiyeti**”, 321 noda kayıtlı olan “**İki Koyun Sohbeti**” adlı fıkralar *Adak/ Kurban* ile ilgilidir.

IV. 3. 2. 1. 2. Bayramlar

Arife günü Efendi bin bir zorlukla para bulup, pilav için harcama yapmış. Karı-koca yemek yapıp, komşularına dağıtmışlar, onlardan da azıcık yemek gelmiş. Karı-koca yiyip doymuşlar. Birazcık da kalmış.

Efendi gece yarısı hanımını uyandırmaya çalışıp:

-Hanım hanım dur ışığı yak! Aklıma öyle acayip bir fikir geldi ki yarına bıraksam unutturum. demiş.

Hanımı durup ışığı yakmış:

-Ne diyorsun?

-Sofra hazırlayıp, kalan yemeği getir. Yedikten sonra söyleyeceğim.

Hanımı onun söylediğini yapmış, yemeği yiyince:

-Pilav güzel yemek, onun tencerede durması doğru değil. “Dost girip düşman işini yapıp gidiyor” diye mesele aklıma geldi, hiç uykum gelmedi. Şimdi mutlu uyuyabiliriz, demiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 710 numarayla kayıtladığımız “**Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin**” adlı fıkra *Bayram* ile ilgilidir.

IV. 3. 2. 2. İslamî Şartlar Bağlamında

IV. 3. 2. 2. 1. Oruç

Efendi mektepteki çocuklara gün göstermezmiş. Ramazan ayında hoca afyon tiryakisi olduğu için canı afyon çekiyormuş. Efendi yine yaramazlık ediyormuş.

-Nasreddin sessiz oturuyor musun yoksa sopa eline gelsin mi? demiş.

Efendi yerinde el bağlayıp edep ile demiş:

-Sopa yemek oruç bozar mı?

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 167 numarayla kayıtladığımız “**Oruç Açılmadı Mı?**”, 160 noda kayıtlı olan “**Yaşlı Oruç**” **Hesap Torbası**”, 254 noda kayıtlı olan “**Oruç**”, 278 noda kayıtlı olan “**Yarım Günlük Oruç**”, 295 noda kayıtlı olan “**Gökyüzüne Mıhlanan Güneş**”, 722 noda kayıtlı olan “**Efendi Oruç Tutuyor**”, 723 noda kayıtlı olan “**Günahkâr Olmayı İstemiyorum**”, 791 noda kayıtlı olan “**Kavuk İş Verdi**” adlı fıkralar *Oruç* ile ilgilidir.

IV. 3. 2. 2. 2. Namaz

Çok soğuk bir kışmış. Efendi mescide geç gelmiş. Bir baksa ki, cemaat imarethanede namaz kılıyormuş, fakat bir yaşlı adam yetişemediğinden, mescidin

içinde don gömlek, yalın ayak namaz kılmakta. Soğuk olduğundan ayakları pancar gibi olmuş, bütün vücudu tir-tir titriyor, dişleri takırdıyormuş..

Efendi ona acımış, namazın sonu yaklaşınca sessizce yanına varıp, oturmuş. Yaşlı adam namazı tamamlayıp Fatiha ya el açmış. Efendi de elini açıp , “amin” deyip duaya durmuş. Yaşlı adam dua etmeye başlamış:

-E, Allah'ım bu yoksulluğa rağmen bakar mısın, senin isteğini yerine getiriyorum kabul et cennetine kabul et.

Fatiha şu yere geldiğinde Efendi dedenin yanını dürtmüş..

-Kalan yarısını ben dua ettim , - demiş. –Ey Ya rabbim! Bu dedeme cehennem nasip edin. Orda dedenin nasibi olan ateşi şimdi gönder ki bu çaresiz kulun ısınıp rahat olsun! Amin Allah'u Ekber...

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 149 numarayla kayıtladığımız “**Ek Fatiha**”, 147 “**Baygura Anta Kelben Kabira**”, 151 noda kayıtlı olan “**Ala Namaz-Bele Namaz**”, 152 noda kayıtlı olan “**Namaz Ne Kadar Kafes Oldu**”, 162 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Kapısı**”, 171 noda kayıtlı olan “**Başını Kaldırmaya Dermanı Yok**”, 173 noda kayıtlı olan “**Sarık**”, 174 noda kayıtlı olan “**İmam Sadece Aldı**”, 184 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Azrail**”, 192 noda kayıtlı olan “**Kaygı**”, 193 noda kayıtlı olan “**Vakfa Yakışsa**”, 200 noda kayıtlı olan “**Vaaz**”, 223 noda kayıtlı olan “**Namaz**”, 224 noda kayıtlı olan “**Az Kaldı Ki!**”, 240 noda kayıtlı olan “**Gönlüm Yaşlandı**”, 242 noda kayıtlı olan “**Yatsı Kaç Rekât**”, 252 noda kayıtlı olan “**Namazdan Kaçıp...**”, 255 noda kayıtlı olan “**Beynamaz**”, 256 noda kayıtlı olan “**Akıllı Eşek**”, 259 noda kayıtlı olan “**Kundura ve Eşek**”, 263 noda kayıtlı olan “**Efendi-İmam**”, 264 noda kayıtlı olan “**Yedi Defa Dolanırsa Helal**”, 266 noda kayıtlı olan “**Namazdaki Şaka**”, 290 noda kayıtlı olan “**Namazda**”, 298 noda kayıtlı olan “**Taharet Bozulmadı**”, 381 noda kayıtlı olan “**Sol Tarafta Hocanız Var**”, 606 noda kayıtlı olan “**Mescit ve Cami**”, 718 noda kayıtlı olan “**Sesi Kovmak**” adlı fıkralar *Namaz* ile ilgidir.

IV. 3. 2. 2. 3. Hac

Bir adam hacca gitmiş. Adamlar Türkiye, Arabistan memleketlerini baştan ayağa anlatmış, o adamlar da görüp bildiklerini yalan-yanlış karışık yarım yamalak anlatmaya başlamışlar. Onun uzundan uzun hikâyesi bittiğinde, o tarafları çok iyi bilen adam sormuş:

- Herhalde, siz coğrafyayı iyi biliyor olmalısınız?

- Yok, ben coğrafya memleketine gitmedim. Fırsatım olmadı. Nasip olursa, ona da varırım.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 822 numarayla kayıtladığımız “**Coğrafya Memleketi**”, 146 “**Hacı**” adlı fıkralar *Hac* ile ilgilidir.

IV. 3. 2. 3. Dini- Felsefi Konular Bağlamında

Efendi bir şehre gidip Peygamberlik iddiasında bulunmuş. Onu tutup şehrin valisine getirmişler.

-Kimsin? -diye sormuş hükümdar.

-Peygamberim.

-İsa Peygamberdeki gibi mucize gösterebiliyor musun?

-Evet, olmazsa bana bir keskin kılıç verin!

-Ne yapacaksınız?

-Siz hareket edemeden başınızı kesip yine yerine koyacağım diye cevap vermiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 130 noda kayıtladığımız “**Mucize**”, 9 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Peygamberlik**”, 26 noda kayıtlı olan “**İyi Yeri Şimdi Buldun**”, 125 noda kayıtlı olan “**Cennet Mi Büyük Cehennem Mi**”, 137 noda kayıtlı olan “**İnanmazsan Kendin Gel**”, 148 noda kayıtlı olan “**Hz. Cebrail’in Oğlu**”, 150 noda kayıtlı olan “**Çirkin Melek**”, 158 noda kayıtlı olan “**Ezan Bir Gün Söylense...**”, 159 noda kayıtlı olan “**Kendim De Bilmiyorum**”, 165 noda kayıtlı olan “**Cennette**

Mescit Var Mı?', 163 noda kayıtlı olan **"Allah İsterse"**, 166 noda kayıtlı olan **"Efendi İmam"**, 168 noda kayıtlı olan **"Hocanın Okuması"**, 170 noda kayıtlı olan **"Bana Layık Millet Sizlersiniz"**, 172 noda kayıtlı olan **"Fetva"**, 175 noda kayıtlı olan **"Üç Vakitte"**, 180 noda kayıtlı olan **"Kutsanmış Su"**, 181 noda kayıtlı olan **"Hoca ve Efendi"**, 182 noda kayıtlı olan **"Öbür Dünyada Dindarlık Yapmak Gerek"**, 185 noda kayıtlı olan **"İmamlar"**, 186 noda kayıtlı olan **"Alçak Gönüllü Peygamber"**, 194 noda kayıtlı olan **"Kaybolan Kutu"**, 195 noda kayıtlı olan **"Akıl"**, 196 noda kayıtlı olan **"Dar Ev Geniş Mezar"** 197 noda kayıtlı olan **"Ahiret"**, 198 noda kayıtlı olan **"Hocanın Mürüvveti"**, 199 noda kayıtlı olan **"Kur'an"**, 203 noda kayıtlı olan **"Büyük Mum"**, 204 noda kayıtlı olan **"Kaçın Kamçı Değiyor"**, 205 noda kayıtlı olan **"Hırs Yaptı"**, 206 noda kayıtlı olan **"Ay"**, 207 noda kayıtlı olan **"Allahın Gazabı"**, 208 noda kayıtlı olan **"Tek Ayakla Kılman Namaz"**, 209 noda kayıtlı olan **"Yarım Altınlı Ceza"**, 212 noda kayıtlı olan **"Al Abdestini Ver Kavuğumu"**, 213 noda kayıtlı olan **"Efendi ve İmam"**, 214 noda kayıtlı olan **"Uzun Sakal"**, 215 noda kayıtlı olan **"Allah Nerede"**, 216 noda kayıtlı olan **"İsa ve İmam"**, 218 noda kayıtlı olan **"Efendinin Özürü"**, 219 noda kayıtlı olan **"E Allah"**, 220 noda kayıtlı olan **"İki Peygamber"**, 221 noda kayıtlı olan **"Allah'ın Yeğeni"**, 225 noda kayıtlı olan **"Papaz ve Sakal"**, 231 noda kayıtlı olan **"Dişi Şeytan"** ; 233 noda kayıtlı olan **"Köpeğin Vasiyeti"**, 241 noda kayıtlı olan **"Eşeğimin Kuyruğu Oluyor"** ; 243 noda kayıtlı olan **"Geveze"**, 244 noda kayıtlı olan **"Sarık Cehenneme Düştü"**, 246 noda kayıtlı olan **"Namazınızı Abdestsiz Kıldık"** ; 247 noda kayıtlı olan **"Barakaya Ateş Düştü"**, 248 noda kayıtlı olan **"Mas'u Liyat"**, 249 noda kayıtlı olan **"Eşeğime Uygun Palan"**, 250 noda kayıtlı olan **"Hazreti Cebraili De Satardınız"**, 253 noda kayıtlı olan **"Eşeğin Başı Ve Kulağı"**, 258 noda kayıtlı olan **"Kıyamette"**, 260 noda kayıtlı olan **"Onun Evine Alıp Gidip Verin-De..."**, 265 noda kayıtlı olan **"Allah'ın Mahlûku"** 272 noda kayıtlı olan **"Allah Şakayı Bilmezmiş"**, 271 noda kayıtlı olan **"Cennetin Yolu"**, 275 noda kayıtlı olan **"Allah'a İnanıp Kaygısız Kalma"**, 279 noda kayıtlı olan **"İtin Duası"**, 281 noda kayıtlı olan **"Şimdi Molla Oldu"**, 282 noda kayıtlı olan **"Hocanın İlticası"**, 283 noda kayıtlı olan **"Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı"** 284 noda kayıtlı olan **"İki Kâfir Bir Olsa Helal Dost Olur"**da, 285 noda kayıtlı olan **"Allahın Kulları"**, 286 noda kayıtlı olan **"Kıyamet Ne Zaman Kopacak?"**, 287 noda kayıtlı olan

“**Davacı-Dolandırıcı**” ; 288 noda kayıtlı olan “**Şeytan**”, 291 noda kayıtlı olan “**Boş ver, O Da Bizim Müritlerimizden**”, 292 noda kayıtlı olan “**Köpek Yavrusunun Duası**”, 294 noda kayıtlı olan “**Gusül**”, 296 noda kayıtlı olan “**Düzgün Dileyiniz**”, 297 noda kayıtlı olan “**Meleklerin Gücü Yetmez**” ; 301 noda kayıtlı olan “**Sofu Mu İyi, Eşek Mi İyi**”, 322 noda kayıtlı olan “**Cahil topluluk**” , 391 noda kayıtlı olan “**Karın Kalkan Ellezine**”, 420 noda kayıtlı olan “**Kırk Soruya Bir Cevap**”, 424 noda kayıtlı olan “**Gitmenin Kılıfı Olmalı**”, 430 noda kayıtlı olan “**Kuyu Çevrilip Koyulur**”, 456 noda kayıtlı olan “**Hepsi Gelecek**”, 459 noda kayıtlı olan “**Şükür**”, 478 noda kayıtlı olan “**Sakal**”, 494 noda kayıtlı olan “**Buzağının Arapçası**”, 503 noda kayıtlı olan “**Biliyor Musunuz Ne Diyeceğim**”, 541 noda kayıtlı olan “**Miskin Ve Efendi**”, 617 noda kayıtlı olan “**Secde**”, 655 noda kayıtlı olan “**Şakacı Mı Ki!**”, 707 noda kayıtlı olan “**Allah Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş**”, 724 noda kayıtlı olan “**Efendinin Bilgeliği**”, 794 noda kayıtlı olan “**Devenin Kanadı Olsaydı**” adlı fıkralarda *Dini Felsefi Mevzular* konu edinmiştir.

Anlaşılacağı üzere Özbek Efendi Fıkralarında Hoca bazen Ali Şir Nevayi, Emir Timur, Şeybani gibi tarihte iz bırakmış hükümdarlarla bazen de Buhara Hanlığı, Timuriler ve Abbasi Halifesiler gibi çok uzun dönemleri içeren tarihi olayların merkezine oturtularak, XIII. yydan XIX. Yy’a kadar sürede yaşıyor gösterilmiş bugünkü Özbekistan Cumhuriyetinin kuruluşunun başından itibaren var sayılmıştır. Üstelik Efendi dini konulu fıkralarda İslamiyet’in Orta Asya’da ilk yayıldığı, ilk defa tanışıldığı IX-X.yy larda da yaşayan büyük bir İslam âlimi gibi gösterilmiştir. Bu bağlamda Hoca-Efendi dünden bugüne “Aksakal Kurumu”nu da devam ettiren bir kimlik olarak karşımıza çıkmaktadır.

TARİHİ YENİDEN KURMA METODU” BAĞLAMINDA EFENDİ FIKRALARI

Mitolojik Döneme Atıfta Bulunanlar			
	Tarihi Kişiler Bağlamında	Meşreb	302, 303, 304, 305, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319
		Ali Şir Nevayi	821
		İlhamcan	829
		Han	17, 42, 43, 318, 327, 819
		Emir Timur	5, 6, 10, 11, 18, 33, 34, 35, 36, 38, 46, 48, 49, 56, 69, 70, 71, 72, 73, 79, 80, 81, 83, 84, 87, 89, 90, 92, 96, 101, 103, 104, 107, 131, 140
		Abbasi Halifesi	80, 138
		Buhara Emiri	132
			1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402,
	Tarihi Dönemlere Atıfta Bulunanlar	Efendi	

			403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 804, 805, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 823, 837, 839, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 848, 849, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888
		Buhara	132
		Çağatay	821
	Hanlıklar Bağlamında	Timuriler	5, 6, 10, 11, 18, 33, 34, 35, 36, 38, 46, 48, 49, 56, 69, 70, 71, 72, 73, 79, 80, 81, 83, 84, 87, 89, 90, 92, 96, 103, 104, 107, 131, 140

		Abbasi Halifesi	80, 138
Sosyal Hayata Atıfta Bulunanlar	Geleneksel Hayat	Düğün	76, 331, 342, 343, 380, 458, 490, 582
		Şölen, Ziyafet	117, 123, 126, 273, 274, 293, 300
		Ölüm	210, 222, 257, 299, 340, 372, 419, 510, 535, 696, 725
		Misafirperverlik	239, 261, 349, 369, 371, 377, 382, 412, 539, 593, 605, 647, 664, 675, 676, 681, 688, 752, 815, 827
		Adak/ Kurban	153, 280, 321
	Dini Hayat	Bayramlar	710
		Oruç	160, 167, 169, 211, 254, 278, 295, 722, 723, 791
		Namaz	147, 149, 151, 152, 162, 171, 173, 174, 184, 192, 193, 200, 223, 240, 224, 242, 252, 255, 256, 259, 264, 266, 298, 381, 290, 263, 718
		Haç	146, 822
		Dini-Felsefi Mevzular Bağlamında	9, 26, 130, 137, 186, 249, 125, 165, 271, 283, 424, 148, 150, 158, 159, 163, 166, 168, 170, 172, 175, 180, 181, 182, 185, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 212, 213, 214, 215, 216, 218, 219, 220, 221, 225, 231, 233, 241, 243, 244, 246, 247, 248, 250, 253, 258, 260, 265, 272, 275, 279, 281, 282, 284, 285, 286, 287, 291, 288, 292, 294, 296, 297, 301, 322, 420, 430, 456, 459, 478, 494, 503, 617, 655, 707, 724, 794

Tablo 4

V. BÖLÜM

İÇERDİĞİ ŞAHISLAR BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Bir ürünün şahıs kadrosu o ürünün türünü de belirleyen bir özellik gösterir. Vak'a boyunca ürünün hem birincil derecedeki hem de diğer kahramanlarının üstlendiği roller hikâyenin konusunu yansıtmının yanı sıra olaylardaki ağırlıkları bile bu durumu destekler mahiyettedir. Hele asıl kahramanın bilinen, gerçekte de yaşamış ve ürünün ait olduğu milletin kültüründe önemli bir yer edinmiş kişi olduğunda bu durum, daha da belirginleşir.

Sözlü geleneğimiz için de aynı durum söz konusudur. Nitekim Destanlarımızın asıl kahramanları söz konusu anlatı türünün ait olduğu milletin veya soyun tarihinde bir dönem ya isim olarak ya da yaptıklarıyla var olmuş kişilerdir. Bir yerde destanları destan yapan bu husus konar göçer hayattan yerleşik hayata geçişimizle birlikte teşekkül etmeye başlayan ve ilk örnekleri Köroğlu, Alpamış, Şah İsmail gibi Orta Asya Türk Destanlarının uzantıları olan Halk Hikâyelerimiz (Boratav, 1988, ss: 56-58) için de geçerlidir.

Fıkralara geldiğimizde de benzer bir durumla karşılaştığımızı görüyoruz. Nitekim Osmanlı döneminin ünlü hükümdarlarından IV. Murat'ın Bekri Mustafa, II. Süleyman'ın sadrazamı İncili Çavuş, XVIII yy.da Koca Ragıp Paşa İle olan atışmalarıyla tanınan Şair Haşmet bunlardan sadece birkaçıdır.

Nasreddin Hoca bunların arasında ayrı ve önemli bir yer işgal eder. XIII. yy da yaşadığı kabul edilen ve Türk fıkra edebiyatına damga vurmuş olan Nasreddin Hoca Türk insanının kıvrak zekâsını ortaya koyan fıkralarıyla tanınmaktadır. Hocanın adı sadece Türkiye değil Türk Dünyasının bütün sahalarda yaygın olan Nasreddin Hoca "Efendi", "Hoca Nasreddin", "Hoca", "Apendi", gibi adlar etrafında maceralarını yaşamış ve yaşamaya devam etmektedir. Elbette hangi boydan olursa olsun Nasreddin Hoca fıkraları tek bir kişi etrafında şekillenmez; Hoca daha doğrusu Hocanın ağzından Türk İnsanı duygularını, düşüncelerini sorunlu ve sorumlu olduğu kişilere söylemeye devam edecektir. Bir başka ifadeyle Nasreddin Hoca fıkralarında çeşitli kesimlerden kişilerin olması gayet doğaldır.

Özbek Efendi fıkraları için de aynı durum söz konusudur. Efendi dünden bugüne Özbek fikra edebiyatında kendine özgü bir yer edinmiş; kültürel hayatın her safhasında fikirlerini onun şahsında yoğunlaştırmıştır. Bu bağlamda Özbek Efendi fıkralarındaki şahıs kadrosunu aşağıdaki şekilde gruplandırmak istiyoruz:

V. 1. Kimliği Belli Olanlar

V. 1. 1. Efendi

Belirtmemiz gerekir ki Özbek Efendi fıkraları Anadolu sahası Nasreddin Hoca fıkraları gibi genelde söz konusu fıkralara adını veren kişiler etrafında şekillenir. Ancak diğer ürünlerde de olduğu üzere fıkraların yayılması, yaygınlaşması, gelecek kuşaklara taşınması bağlamında fikranın asıl aktörünün etrafında başka aktörlerin de görüldüğü hatta bu aktörlerin Hoca- Efendi kimliği ile değil başka meslek sahiplerinin şahsında görülebilmesini de beraberinde getirecektir. O nedenle üzerinde çalıştığımız 888 Özbek Efendi fıkrasını bu bakış açısıyla inceledik ve Efendi fıkralarının iki alt başlık altında incelenebileceğini düşündük.

V. 1. 1. 1. Efendi Kimliği İle Ortaya Çıkanlar

Bir mahallenin imamı ölmüş. Efendiyi imamlığa çağırmışlar. Efendinin önceden çalıştığı yer maaşlı, burasının ise maaşlı çok azmış. Yeni yerde Efendi bir yıl çalışmış. Ne vakıftan haber var, ne hayır hasenat ve ne de Kuran hatmi varmış. Efendi bir gün iki rekât öğle namazı kıldıktan sonra başını kaldırmadan eğilip yatıvermiş. İmamın başkaldırmadığını gören cemaatten biri bu duruma sinirlenip:

-Efendi başınızı kaldırmayacak mısınız? Dükkân açık kaldı:

Efendi yattığı yerden yüksek sesle:

-Sizlere imam oldum, kuvvetim kalmadı, başımı kaldırmaya dermanım yok. Bazıları beni getirirken bana verdiği sözleri tutarsa, belki bu derman olur, başımı kaldırırm, diye cevap vermiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 171 numarayla kaydettiğimiz “**Başımı Kaldırmaya Derman Yok**” adlı fikra, , 1 noda kayıtlı olan “**Akıllı Şehzade**”, 2 noda

kayıtlı olan “İki Eşegin Yüğü”, 3 noda kayıtlı olan “Hırsız”, 4 noda kayıtlı olan “Efendi ve Bey”, 5 noda kayıtlı olan “Muçal”, 6 noda kayıtlı olan “Köpek İle Adam”, 7 noda kayıtlı olan “Affedersiniz”, 8 noda kayıtlı olan “İçeriden Çıkan Hırsız”, 9 noda kayıtlı olan “Efendi Ve Peygamberlik”, 10 noda kayıtlı olan “Geyik De Av Mı?”, 11 noda kayıtlı olan “Minareler Ormanı”, 12 noda kayıtlı olan “Padişah Ve İp”, 13 noda kayıtlı olan “Uçan At”, 14 noda kayıtlı olan “Kırk Tavuğa Bir Horoz”, 15 noda kayıtlı olan “Dalın Budağı”, 16 noda kayıtlı olan “Birinci Ahmak”, 17 noda kayıtlı olan “Efendi ve Şairler Meliki”, 18 noda kayıtlı olan “Molla Eşek”, 19 noda kayıtlı olan “Yarım Öksürük”, 20 noda kayıtlı olan “Efendi ve Nişancı”, 21 noda kayıtlı olan “Efendi ve Padişah”, 22 noda kayıtlı olan “Tehdit”, 23 noda kayıtlı olan “Laf Anlamaz Adam”, 24 noda kayıtlı olan “Özür”, 25 noda kayıtlı olan “Efendinin Yıldızı”, 26 noda kayıtlı olan “İyi Yeri Şimdi Buldun”, 27 noda kayıtlı olan “Hepsi De Güzel”, 28 noda kayıtlı olan “Hay Allah”, 29 noda kayıtlı olan “Yemek Öğretti”, 30 noda kayıtlı olan “Efendi ve Hâkim”, 31 noda kayıtlı olan “At Gülüyordu”, 32 noda kayıtlı olan “Baykuş Ne Dedi”, 33 noda kayıtlı olan “Timur'un Kıymeti”, 34 noda kayıtlı olan “Yerin Göbek Deliği”, 35 noda kayıtlı olan “Söz”, 36 noda kayıtlı olan “Ölmeyen Bizim Canımız”, 37 noda kayıtlı olan “İbret”, 38 noda kayıtlı olan “Ya Timur Ölüyor Ya Eşek”, 39 noda kayıtlı olan “Çift Cinsiyetli Balık”, 40 noda kayıtlı olan “Efendi'nin Payı”, 41 noda kayıtlı olan “Hükümdar Ve Onun Eşegi”, 42 noda kayıtlı olan “Dostumla Dolaşmak”, 43 noda kayıtlı olan “Bir Ayaklı Kaz”, 44 noda kayıtlı olan “Can”, 45 noda kayıtlı olan “Dört Ayaklı Padişah”, 46 noda kayıtlı olan “Efendi İle Timur”, 47 noda kayıtlı olan “Kör”, 48 noda kayıtlı olan “Sadakat”, 49 noda kayıtlı olan “Zalim Olan Biziz”, 50 noda kayıtlı olan “Padişahın Hediyesi”, 51 noda kayıtlı olan “Dua”, 52 noda kayıtlı olan “Köpek” ile, 53 noda kayıtlı olan “Düğme”, 54 noda kayıtlı olan “Maalesef”, 55 noda kayıtlı olan “Eşekbaşı”, 56 noda kayıtlı olan “Emir Timur'un Fili”, 57 noda kayıtlı olan “Dört İşi Bir Yolda Yapmak”, 58 noda kayıtlı olan “Yüzümü Görmeseniz”, 59 noda kayıtlı olan “Ağacın Ucundaki Çaydanlık”, 60 noda kayıtlı olan “Efendi Şair”, 61 noda kayıtlı olan “Efendinin Eşegi”, 62 noda kayıtlı olan “Eşek Siz”, 63 noda kayıtlı olan “Efendinin Cevapları”, 64 numarayla kayıtladığımız “Gençliğinde Hızlı Koşardı”, 65 noda kayıtlı olan “Doğru Yol”, 66 noda kayıtlı olan “Koşmasa Da

Yetişirsin", 67 noda kayıtlı olan "**Belediye Başkanının Payı**" adlı, 68 noda kayıtlı olan "**Yük Altında**", 69 noda kayıtlı olan "**Efendinin Rumlara Cevabı**", 70 noda kayıtlı olan "**Padişah Ve Eşek**", 71 noda kayıtlı olan "**Sözünün İtibarı Olmayan**", 72 noda kayıtlı olan "**Timur'un Yeri**", 73 noda kayıtlı olan "**Timur'un Seyahati**", 74 noda kayıtlı olan "**Buraya Para Ekeceğim**", 75 noda kayıtlı olan "**Atın Ayağından Su İçmesi**", 76 noda kayıtlı olan "**Düğündeki Olay**", 77 noda kayıtlı olan "**Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi**", 78 noda kayıtlı olan "**Âlim ve Zalim**", 79 noda kayıtlı olan "**Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır**", 80 noda kayıtlı olan "**Emir Timur'un Lakabı**", 81 noda kayıtlı olan "**Sonra Fırsat Verilmedi**", 82 noda kayıtlı olan "**Bir Tane 'Ze'ye' Bin Para**", 83 noda kayıtlı olan "**Veciz Cevap**", 84 noda kayıtlı olan "**Mezhebi-Aksak Timur**", 85 noda kayıtlı olan "**Öcünü Aldı**", 86 noda kayıtlı olan "**Yarımını Vurup Kaldı**", 87 noda kayıtlı olan "**Tavşan Kaçtı**", 88 noda kayıtlı olan "**Yeterli Geleni Çıkıversin**", 89 noda kayıtlı olan "**Deli Olacağım Gün**", 90 noda kayıtlı olan "**Sineklerin Padişahı**", 91 noda kayıtlı olan "**Yerin Yerden Farkı Var**", 92 noda kayıtlı olan "**Tören Yemeğinde Geliriz**", 93 noda kayıtlı olan "**Deli Birdi Üç Oldu**", 94 noda kayıtlı olan "**Satıcı Ödeyecekti**", 95 noda kayıtlı olan "**Günahkarı Çıkarıp Gönderin**", 96 noda kayıtlı olan "**Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?**", 97 noda kayıtlı olan "**Böyle De Hırsızlık Olur Mu?**", 98 noda kayıtlı olan "**At Pazarlığı**", 99 noda kayıtlı olan "**Karasinekler**", 100 noda kayıtlı olan "**Kesilen Baş Konuşmaz**", 101 noda kayıtlı olan "**Efendi Timur'dan Korkarak Köyüne Kaçtı**", 102 noda kayıtlı olan "**Hayvan Da Güçlüdür**", 103 noda kayıtlı olan "**17999 Alem Padişahı**", 104 noda kayıtlı olan "**Efendi-Ressam**", 105 noda kayıtlı olan "**Allah Da Padişah İle Aynıymış!**", 106 noda kayıtlı olan "**Kim Şanssızlık Getirdi?**", 107 noda kayıtlı olan "**Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?**", 108 noda kayıtlı olan "**Lafa Hevesliler**", 109 noda kayıtlı olan "**Efendinin Hediyesi**", 110 noda kayıtlı olan "**Birinci İncir**", 111 noda kayıtlı olan "**Efendi Tercüman**", 112 noda kayıtlı olan "**Efendinin Alçakgönüllülüğü**", 113 noda kayıtlı olan "**Padişahın Sözü**", 114 noda kayıtlı olan "**Efendi Ve Padişahın Hizmetçileri**", 115 noda kayıtlı olan "**Efendi Savaşa Hazırlanıyor**", 116 noda kayıtlı olan "**Ölmek İstemiyorum**", 117 noda kayıtlı olan "**Efendinin İtirafı**", 118 noda kayıtlı olan "**Efendi Doğrusunu Söylüyor**", 119 noda kayıtlı olan "**Efendinin Hesap Defteri**", 120 noda kayıtlı olan

“Efendinin Oğlu”, 121 noda kayıtlı olan “Efendi Muneccim”, 122 noda kayıtlı olan “Efendinin Değeri”, 123 noda kayıtlı olan “Efendi ve Vali”, 124 noda kayıtlı olan “Efendinin Cübbesi”, 125 noda kayıtlı olan “Cennet Mi Büyük Cehennem Mi?”, 126 noda kayıtlı olan “En İyi Yemek”, 127 noda kayıtlı olan “Tavuk Ve Cıvcıvler”, 128 noda kayıtlı olan “Köpeğin Huyu Kötü”, 129 noda kayıtlı olan “Faziletli Şamar”, 130 noda kayıtlı olan “Mucize”, 131 noda kayıtlı olan “Yetişemezseniz Siz De İnin”, 132 noda kayıtlı olan “Kim Zor?”, 133 noda kayıtlı olan “Affedersin Eşegim”, 134 noda kayıtlı olan “Uygun Cevap”, 135 noda kayıtlı olan “Kendi Usul İle Tedavi Ediyor”, 136 noda kayıtlı olan “Efendinin Düşünceleri”, 140 noda kayıtlı olan “Para-Bana”, 141 noda kayıtlı olan “Önce Padişaha İnanmak Gerek”, 142 noda kayıtlı olan “Gizli Söz”, 143 noda kayıtlı olan “Allah'a Kalan Gününü Görsün”, 144 noda kayıtlı olan “Kavga Neden Çıktı?”, 145 noda kayıtlı olan “Alışkanlıkları Bırakmak Zor”, 147 noda kayıtlı olan “Baygura Anta Kelben Kabira”, 148 noda kayıtlı olan “Hz. Cebrailin Oğlu”, 149 noda kayıtlı olan “Ek Fatiha”, 150 noda kayıtlı olan “Çirkin Melek”, 151 noda kayıtlı olan “Ala Namaz-Bele Namaz”, 153 noda kayıtlı olan “Kurbanlığın Haysiyeti”, 154 noda kayıtlı olan “Eşek Kadı”, 155 noda kayıtlı olan “Haram Kan”, 156 noda kayıtlı olan “Hüküm”, 157 noda kayıtlı olan “Bir 'Uh' İcin Bir Tin Sesi”, 158 noda kayıtlı olan “Ezan Bir Gün Söylense”, 159 noda kayıtlı olan “Kendim De Bilmiyorum”, 160 noda kayıtlı olan “Yaşlı Oruç”, 161 noda kayıtlı olan “Ölünün İyisi”, 162 noda kayıtlı olan “Allah'ın Kapısı”, 163 noda kayıtlı olan “Allah İsterse”, 164 noda kayıtlı olan “Sözde Sarık”, 165 noda kayıtlı olan “Cennette Mescit Var Mı?”, 166 noda kayıtlı olan “Efendi İmam”, 167 noda kayıtlı olan “Oruç Açılmadı Mı?”, 168 noda kayıtlı olan “Hocanın Okuması”, 169 noda kayıtlı olan “Yaşlının Bedduası”, 170 noda kayıtlı olan “Bana Layık Millet Sizlersiniz”, 172 noda kayıtlı olan “Fetva”, 173 noda kayıtlı olan “Sarık”, 174 noda kayıtlı olan “İmam Sadece Aldı”, 175 noda kayıtlı olan “Üç Vakitte”, 176 noda kayıtlı olan “Kazıyıp Yiyin”, 177 noda kayıtlı olan “Uzun Demir”, 178 noda kayıtlı olan “Allah'ın Evi”, 179 noda kayıtlı olan “Allahın İşi”, 180 noda kayıtlı olan “Kutsanmış Su”, 181 noda kayıtlı olan “Hoca Ve Efendi”, 182 noda kayıtlı olan “Öbür Dünyada Dindarlık Yapmak Gerek”, 183 noda kayıtlı olan “Sıcak Can”, 184 noda kayıtlı olan “Efendi ve Azrail”, 185 noda kayıtlı olan “İmamlar”, 186 noda

kayıtlı olan **“Alçak Gönüllü Peygamber”**, 187 noda kayıtlı olan **“Sineğe Acıdım”**, 188 noda kayıtlı olan **“Acayip Tavşan”**, 190 noda kayıtlı olan **“Müftü”**, 191 noda kayıtlı olan **“Efendinin Şahitliği”**, 192 noda kayıtlı olan **“Kaygı”**, 193 noda kayıtlı olan **“Vakfa Yakışsa”**, 194 noda kayıtlı olan **“Kaybolan Kutu”**, 195 noda kayıtlı olan **“Akıl”**, 196 noda kayıtlı olan **“Dar Ev Geniş Mezar”**, 197 noda kayıtlı olan **“Ahiret”**, 198 noda kayıtlı olan **“Hocanın Mürüvveti”**, 199 noda kayıtlı olan **“Kur'an”**, 200 noda kayıtlı olan **“Vaaz”**, 201 noda kayıtlı olan **“Günah Çuvalı”**, 202 noda kayıtlı olan **“Bu Şapkayı Cebrail Giysin”**, 203 noda kayıtlı olan **“Büyük Mum”**, 204 noda kayıtlı olan **“Kaçın Kamçı Değiyor”**, 206 noda kayıtlı olan **“Hırs Yaptı”**, 207 noda kayıtlı olan **“Allahın Gazabı”**, 208 noda kayıtlı olan **“Tek Ayakla Kılınan Namaz”**, 209 noda kayıtlı olan **“Yarım Altınlı Ceza”**, 210 noda kayıtlı olan **“Öbür Dünyada Nasıl Söz”**, 211 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hesap Torbası”**, 212 noda kayıtlı olan **“Al Abdestini Ver Kavuşumu”**, 213 noda kayıtlı olan **“Efendi ve İmam”**, 214 noda kayıtlı olan **“Uzun Sakal”**, 215 noda kayıtlı olan **“Allah Nerede”**, 216 noda kayıtlı olan **“İsa ve İmam”**, 217 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Kadı”**, 218 noda kayıtlı olan **“Efendinin Özürü”**, 219 noda kayıtlı olan **“E Allah”**, 220 noda kayıtlı olan **“İki Peygamber”**, 221 noda kayıtlı olan **“Allah'ın Yeğeni”**, 222 noda kayıtlı olan **“Vasiyet”**, 224 noda kayıtlı olan **“Az Kaldı Ki!”**, 225 noda kayıtlı olan **“Papaz ve Sakal”**, 226 noda kayıtlı olan **“Şehrin Köpeği Mi?”**, 227 noda kayıtlı olan **“Zemzem”**, 228 noda kayıtlı olan **“Selam Almak”**, 229 noda kayıtlı olan **“Gönlümdeki Olsa”**, 230 noda kayıtlı olan **“Kör Kadı”**, 231 noda kayıtlı olan **“Dışı Şeytan”**, 232 noda kayıtlı olan **“Helal Eşek”**, 233 noda kayıtlı olan **“Köpeğin Vasiyeti”**, 234 noda kayıtlı olan **“Saray Görevlisi ve Tüccar”**, 235 noda kayıtlı olan **“Acaba”**, 236 noda kayıtlı olan **“Efendinin Avı”**, 237 noda kayıtlı olan **“Şahit”**, 238 noda kayıtlı olan **“Sarık ve Kaftanın Sahibi”**, 239 noda kayıtlı olan **“Allah'ın Emri”**, 240 noda kayıtlı olan **“Gönlüm Yaşlandı”**, 241 noda kayıtlı olan **“Eşeğimin Kuyruğu Oluyor”**, 242 noda kayıtlı olan **“Yatsı Kaç Rekat”**, 243 noda kayıtlı olan **“Geveze”**, 244 noda kayıtlı olan **“Vessamai-Vettariki”**, 251 noda kayıtlı olan **“Zengin İle Efendi”**, 252 noda kayıtlı olan **“Namazdan Kaçıp...”**, 253 noda kayıtlı olan **“Eşeğin Başı Ve Kulağı”**, 254 noda kayıtlı olan **“Oruç”**, 255 noda kayıtlı olan **“Beynamaz”**, 256 noda kayıtlı olan **“Akıllı Eşek”**, 257 noda kayıtlı olan **“Nasıng Var Mı?”**, 258

noda kayıtlı olan “**Kıyamette**”, 259 noda kayıtlı olan “**Kundura ve Eşek**”, 260 noda kayıtlı olan “**Onun Evine Alıp Gidip Verin-De...**”, 261 noda kayıtlı olan “**Oğlumun Adı Farz**”, 262 noda kayıtlı olan “**Avlunun Fazileti**”, 263 noda kayıtlı olan “**Efendi-İmam**”, 264 noda kayıtlı olan “**Yeni Defa Dolanırsa Helal**”, 265 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Mahluku**”, 266 noda kayıtlı olan “**Namazdaki Şaka**”, 267 noda kayıtlı olan “**Eşek Kadı**”, 268 noda kayıtlı olan “**Yas Tutmuş Cıvcıvler**”, 269 noda kayıtlı olan “**Hoş**”, 270 noda kayıtlı olan “**Layık Öğüt**”, 271 noda kayıtlı olan “**Cennetin Yolu**”, 272 noda kayıtlı olan “**Allah Şakayı Bilmezmiş**”, 273 noda kayıtlı olan “**Ayağım Ağrıyordu**”, 274 noda kayıtlı olan “**Eyvah, Evim Yanıyor!**”, 275 noda kayıtlı olan “**Allah'a İnanıp Kaygısız Kalma**”, 276 noda kayıtlı olan “**Bir Mertlik Yapmıyor Musun?**”, 277 noda kayıtlı olan “**Efendi-Müftü**”, 278 noda kayıtlı olan “**Yarım Günlük Oruç**”, 279 noda kayıtlı olan “**İtin Duası**”, 280 noda kayıtlı olan “**Efendinin Kurbanlığı**”, 281 noda kayıtlı olan “**Şimdi Molla Oldu**”, 282 noda kayıtlı olan “**Hocanın İlticası**”, 283 noda kayıtlı olan “**Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı**”, 285 noda kayıtlı olan “**Allahın Kulları**”, 286 noda kayıtlı olan “**Kıyamet Ne Zaman Kopacak?**”, 287 noda kayıtlı olan “**Davacı-Dolandırıcı**”, 288 noda kayıtlı olan “**Şeytan**”, 289 noda kayıtlı olan “**Mahkemelik**”, 290 noda kayıtlı olan “**Namazda**”, 291 noda kayıtlı olan “**Boş ver, O Da Bizim Müritlerimizden**”, 292 noda kayıtlı olan “**Köpek Yavrusunun Duası**”, 293 noda kayıtlı olan “**Gecede İki Defa Kalkıyorum**”, 294 noda kayıtlı olan “**Gusül**”, 295 noda kayıtlı olan “**Gökyüzüne Mıhlanan Güneş**”, 296 noda kayıtlı olan “**Düzgün Dileyiniz**”, 297 noda kayıtlı olan “**Meleklerin Gücü Yetmez**”, 298 noda kayıtlı olan “**Taharet Bozulmadı**”, 299 noda kayıtlı olan “**Ölünün Düğünü**”, 300 noda kayıtlı olan “**Şeytan Dermanını Verir**”, 301 noda kayıtlı olan “**Sofu Mu İyi, Eşek Mi İyi**”, 322 noda kayıtlı olan “**Cahil Topluluk**”, 323 noda kayıtlı olan “**Cimrinin Sadakası**”, 324 noda kayıtlı olan “**Asabilik**”, 325 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Cadı karılar**”, 326 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Dilenci**”, 327 noda kayıtlı olan “**Eşek Eşeği Görünce Bağırır**”, 328 noda kayıtlı olan “**Gül Takmak**”, 329 noda kayıtlı olan “**Altın Yüzük**”, 330 noda kayıtlı olan “**Ümitsiz Şeytan**”, 331 noda kayıtlı olan “**Dürüstçe Adamlar**”, 332 noda kayıtlı olan “**Bir Tüccar Gördüm**”, 333 noda kayıtlı olan “**Nakit Para**”, 334 noda kayıtlı olan “**Leğen Öldü**”, 335 noda kayıtlı olan “**Kurutana Mükâfat**”, 336 noda kayıtlı olan “**Dayılarını**

Görüp”, 337 noda kayıtlı olan **“Yaşlıysa Da Dökülmez”**, 338 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Avukat”**, 339 noda kayıtlı olan **“Tüccarlığın Başı”**, 340 noda kayıtlı olan **“İnanmazsanız Ölüye Sorun”**, 341 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Tellal”**, 342 noda kayıtlı olan **“Ye Cübbem”**, 343 noda kayıtlı olan **“Susayan Cep”**, 344 noda kayıtlı olan **“Bunun Parasını Neden Alıyorsun?”**, 345 noda kayıtlı olan **“Hayret Gözün Varmış”**, 346 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Onun Yöneticisi”**, 347 noda kayıtlı olan **“Bunun Masrafını Kim Ödedi”**, 348 noda kayıtlı olan **“Görüşemezsek Hoşçakalın”**, 349 noda kayıtlı olan **“Yuvarlak Ekmek”**, 350 noda kayıtlı olan **“Ceza”**, 351 noda kayıtlı olan **“Vahvahlayanın Çocuğu”**, 352 noda kayıtlı olan **“Yelpaze”**, 353 noda kayıtlı olan **“Kılıç ve Kasap”**, 354 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”**, 355 noda kayıtlı olan **“İstekli Kurtlar”**, 356 noda kayıtlı olan **“Arzu”**, 357 noda kayıtlı olan **“Güneş ve Ay”**, 358 noda kayıtlı olan **“Uhde”**, 359 noda kayıtlı olan **“Alıp Kaçtığım Gün”**, 360 noda kayıtlı olan **“Su, Başından Bulanır”**, 361 noda kayıtlı olan **“Kendi Faydasını Bilmeyen Hayvan”**, 362 noda kayıtlı olan **“Kar Çorbası”**, 363 noda kayıtlı olan **“Kötü Kundura”**, 364 noda kayıtlı olan **“Bıçak Ucu”**, 365 noda kayıtlı olan **“Uykumu Aramaya Gidiyorum”**, 366 noda kayıtlı olan **“Dudağı Helal”**, 367 noda kayıtlı olan **“Delik Para”**, 368 noda kayıtlı olan **“Öküz Beni Aldı”**, 369 noda kayıtlı olan **“Misafir”**, 370 noda kayıtlı olan **“Soruya Yakışan Cevap”**, 371 noda kayıtlı olan **“Azizler”**, 372 noda kayıtlı olan **“Efendi Doğduğunda Öldü Deyin”**, 373 noda kayıtlı olan **“Hırsızlığa Girdim Diyecek Olmasa”**, 374 noda kayıtlı olan **“Burcunuz”**, 375 noda kayıtlı olan **“Kötü Çeşme”**, 376 noda kayıtlı olan **“Bahtsız Koca”**, 377 noda kayıtlı olan **“Ters At”**, 378 noda kayıtlı olan **“Sahipsiz At Olmalı”**, 379 noda kayıtlı olan **“Güzel Yüz ve Ekmek”**, 380 noda kayıtlı olan **“Kundura”**, 381 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafta Hocanız Var”**, 382 noda kayıtlı olan **“Diğer Kapıdan”**, 383 noda kayıtlı olan **“Sonu Hayırlı Olsun”**, 384 noda kayıtlı olan **“Ne Olmuş”**, 385 noda kayıtlı olan **“Ceviz Yeme”**, 386 noda kayıtlı olan **“Mantı”**, 387 noda kayıtlı olan **“Paralı Yemek”**, 388 noda kayıtlı olan **“Köle Pazarı”**, 389 noda kayıtlı olan **“Adaletli Hüküm”**, 390 noda kayıtlı olan **“Gırvoydı”**, 391 noda kayıtlı olan **“Karın Kalkan Ellezine”**, 392 noda kayıtlı olan **“Beyaz Kum”**, 393 noda kayıtlı olan **“Bin Lanet”**, 394 noda kayıtlı olan **“Komşunun Kızı”**, 395 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalım İle”**, 396 noda kayıtlı olan **“Şeytan Ve Külhanbeyi”**, 397 noda kayıtlı olan **“Sağlıklı Geçen Gün”**,

398 noda kayıtlı olan “**Dünyanın Genişliği**”, 399 noda kayıtlı olan “**Bakmaya Yakışır**”, 400 noda kayıtlı olan “**Alkış**”, 401 noda kayıtlı olan “**Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri**”, 402 noda kayıtlı olan “**Kendinden Görsün**”, 403 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Pehlivan**”, 404 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin İhtirası**”, 405 noda kayıtlı olan “**Ayip Kendimde**”, 406 noda kayıtlı olan “**Hırsız Bekçi Vurdu**”, 407 noda kayıtlı olan “**At**”, 408 noda kayıtlı olan “**Gıcırdayan Ekmek**”, 409 noda kayıtlı olan “**Bu Gelişin Doğruysa**”, 410 noda kayıtlı olan “**Beyaz Şeker**”, 411 noda kayıtlı olan “**Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın**”, 412 noda kayıtlı olan “**Söz Bir Tane**”, 413 noda kayıtlı olan “**En Güzel Saz**”, 414 noda kayıtlı olan “**Derisini Yüzüp Rezil Ederim**”, 415 noda kayıtlı olan “**Doğru Şekli**”, 416 noda kayıtlı olan “**Allah Versin**”, 417 noda kayıtlı olan “**Ölçülü Davranmak Şart**”, 418 noda kayıtlı olan “**Daha İçiyor Musun?**”, 419 noda kayıtlı olan “**İçinde Olmasın Yeter**” ile, 420 noda kayıtlı olan “**Kırk Soruya Bir Cevap**”, 421 noda kayıtlı olan “**Gitmenin Kılıfı Olmalı**”, 422 noda kayıtlı olan “**İşin Beline Değdi**”, 423 noda kayıtlı olan “**Deva Mıydı?**”, 424 noda kayıtlı olan “**Cehennem İle Cennet Dolunca**”, 425 noda kayıtlı olan “**Kendini Aldatıp Gitti**”, 426 noda kayıtlı olan “**Bahaneye İnandın**”, 427 noda kayıtlı olan “**Kimin Yüreğine Dokunmuş**”, 428 noda kayıtlı olan “**Arzu Etsek De Olmuyor**”, 429 noda kayıtlı olan “**Emanet**”, 430 noda kayıtlı olan “**Kuyu Çevrilip Koyulur**”, 431 noda kayıtlı olan “**Erik Yemekte**”, 432 noda kayıtlı olan “**Doğru Hesap**”, 433 noda kayıtlı olan “**Aptal ve Deli**”, 434 noda kayıtlı olan “**İsminizi Yazıp Gitmişiniz**”, 435 noda kayıtlı olan “**Senin Sözü De Doğru**”, 436 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Hindisi**”, 437 noda kayıtlı olan “**Kendine Mukayyet Ol**”, 438 noda kayıtlı olan “**Melamet**”, 439 noda kayıtlı olan “**Somya Darlaştı**”, 440 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hamal**”, 441 noda kayıtlı olan “**Ağabey-Kardeş**”, 442 noda kayıtlı olan “**Misafir**”, 443 noda kayıtlı olan “**Başıma Yastık Yapacağım**”, 444 noda kayıtlı olan “**Benzemeyince Karşılaştırmaz**”, 445 noda kayıtlı olan “**Tadı Bir**”, 446 noda kayıtlı olan “**Bulamadım Ki**”, 447 noda kayıtlı olan “**Damdan Atın Da Görün**”, 448 noda kayıtlı olan “**Kırk Yıllık Sirke**”, 449 noda kayıtlı olan “**Ayağım Ağrıyor**”, 450 noda kayıtlı olan “**Öncekinde Aldınız**”, 451 noda kayıtlı olan “**Zincirli Kapı**”, 452 noda kayıtlı olan “**İnsaf**”, 453 noda kayıtlı olan “**Kalbur**”, 454 noda kayıtlı olan “**Ölü**”, 455 noda kayıtlı olan “**Öğrenci**”, 456 noda kayıtlı olan “**Hepsi Gelecek**”, 457 noda

kayıtlı olan “**Nas**”, 458 noda kayıtlı olan “**Canan**”, 459 noda kayıtlı olan “**Şükür**”, 460 noda kayıtlı olan “**Zehir**”, 461 noda kayıtlı olan “**Çorba**”, 462 noda kayıtlı olan “**Berber**”, 463 noda kayıtlı olan “**Yelim**”, 464 noda kayıtlı olan “**Tedavi**”, 465 noda kayıtlı olan “**Fare İlacı**”, 466 noda kayıtlı olan “**Burge Darı**”, 467 noda kayıtlı olan “**Şimdi Kuş Oldun**”, 468 noda kayıtlı olan “**Niye Ağlıyorsun?**”, 469 noda kayıtlı olan “**İsterseniz Şamar Yiyin**”, 470 noda kayıtlı olan “**Kör Olun**”, 471 noda kayıtlı olan “**Bu Kadar Peşinden Gidemem**”, 472 noda kayıtlı olan “**Şimdi Bir Ukdem Yok**”, 473 noda kayıtlı olan “**Kuyruğu Heybede**”, 474 noda kayıtlı olan “**İt Olmak İçin De Kuyruk Lazım**”, 475 noda kayıtlı olan “**Gençliğimde De Bazı Değilim**”, 476 noda kayıtlı olan “**Dumbe-Ciğer**”, 477 noda kayıtlı olan “**Kuyudaki Ay**”, 478 noda kayıtlı olan “**Sakal**”, 479 noda kayıtlı olan “**Arı Uhden Kalmasın**”, 480 noda kayıtlı olan “**Allah Korumuş!**”, 481 noda kayıtlı olan “**Tutup Sahibine Veririm**”, 482 noda kayıtlı olan “**Borçlu**”, 483 noda kayıtlı olan “**Zalim Eşek**”, 484 noda kayıtlı olan “**Çocukların Duası**”, 485 noda kayıtlı olan “**Doktor Ve Kasap**”, 486 noda kayıtlı olan “**Deliye Cevap**”, 487 noda kayıtlı olan “**Çömlek**”, 488 noda kayıtlı olan “**Ey Cahil**”, 489 noda kayıtlı olan “**Ayın Kaçı**”, 490 noda kayıtlı olan “**Yemek Yiyenler Girsin**”, 491 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hırsız**”, 492 noda kayıtlı olan “**Lezzeti Nasıl**”, 493 noda kayıtlı olan “**On Kilo Yiyecek**”, 494 noda kayıtlı olan “**Buzağının Arapçası**”, 495 noda kayıtlı olan “**Kısır Sığır**”, 496 noda kayıtlı olan “**Çorbasının Çorbası**”, 497 noda kayıtlı olan “**Haram Olasınca**”, 498 noda kayıtlı olan “**Erkeğe Benzedim Mi?**”, 499 noda kayıtlı olan “**Hayır**”, 500 noda kayıtlı olan “**Dar Kavuk**”, 501 noda kayıtlı olan “**Eşeğin Sözü**”, 502 noda kayıtlı olan “**Oğlumun Babası**”, 503 noda kayıtlı olan “**Biliyor Musunuz Ne Diyeyeceğim**”, 504 noda kayıtlı olan “**Hamile Kazan**”, 505 noda kayıtlı olan “**Günahkar Öküz**”, 506 noda kayıtlı olan “**Kavganın Sebebi**”, 507 noda kayıtlı olan “**Eşeğim Kabul Etmiyor**”, 508 noda kayıtlı olan “**Akılsız Deve**”, 509 noda kayıtlı olan “**Rüzgar**”, 510 noda kayıtlı olan “**Ceset**”, 511 noda kayıtlı olan “**Hal Böyle Olursa**”, 512 noda kayıtlı olan “**Bereket Versin**”, 513 noda kayıtlı olan “**Güzel Şehir**”, 514 noda kayıtlı olan “**Gönlüm Kırıldı**”, 515 noda kayıtlı olan “**Laf Sarıktaysa**”, 516 noda kayıtlı olan “**Doktor**”, 517 noda kayıtlı olan “**Kıyamet**”, 518 noda kayıtlı olan “**Yıldız Yapıyor**”, 519 noda kayıtlı olan “**Çalgıcı**”, 520 noda kayıtlı olan “**Şarkıcı**”, 521 noda kayıtlı olan “**Ömrünüz Azapta Geçerdi**”,

522 noda kayıtlı olan “**Çapa İle Testiyi Hırsız Alıp Gitti**”, 523 noda kayıtlı olan “**Fakirin Eşyası**”, 524 noda kayıtlı olan “**Sabret**”, 525 noda kayıtlı olan “**Beş Lira İçin**”, 526 noda kayıtlı olan “**Kıymetsiz Takke Gitsin!**”, 527 noda kayıtlı olan “**Doktor**”, 528 noda kayıtlı olan “**Karganın Ömrü**”, 529 noda kayıtlı olan “**Zayıf Eşek**”, 530 noda kayıtlı olan “**Dostlar**”, 531 noda kayıtlı olan “**Denizin Suyu**”, 532 noda kayıtlı olan “**Deva**”, 533 noda kayıtlı olan “**Bir Şey Var!**”, 534 noda kayıtlı olan “**Yine Kudurup Gitti**”, 535 noda kayıtlı olan “**Cenaze Namazına Mı Gidiyorsun?**”, 536 noda kayıtlı olan “**Sırık**”, 537 noda kayıtlı olan “**Sıpa**”, 538 noda kayıtlı olan “**Hikmet**”, 539 noda kayıtlı olan “**Avanak**”, 540 noda kayıtlı olan “**Bahane**”, 541 noda kayıtlı olan “**Miskin ve Efendi**”, 542 noda kayıtlı olan “**Burun**”, 543 noda kayıtlı olan “**Babasının Çocuğu**”, 544 noda kayıtlı olan “**Dertleştim**”, 545 noda kayıtlı olan “**Hala Geç Değil**”, 546 noda kayıtlı olan “**Yetişme Kuralı**”, 547 noda kayıtlı olan “**Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü?**”, 548 noda kayıtlı olan “**Bıldırcının Evi Yok**”, 549 noda kayıtlı olan “**Sıpacık**”, 550 noda kayıtlı olan “**Ters Binip Bırakıverdim**”, 551 noda kayıtlı olan “**Çuval Değirmenin Hakkı**”, 552 noda kayıtlı olan “**Et ve Balta**”, 553 noda kayıtlı olan “**Kim Sağ, Kim Hasta**”, 554 noda kayıtlı olan “**Sana Ne?**”, 555 noda kayıtlı olan “**Cimri ve Efendi**”, 556 noda kayıtlı olan “**Aklım Başıma Geldi**”, 557 noda kayıtlı olan “**Aceleci**”, 558 noda kayıtlı olan “**Övünen**”, 559 noda kayıtlı olan “**Süzme**”, 560 noda kayıtlı olan “**Tarlana Götür**”, 561 noda kayıtlı olan “**Evet, Korkusuzmuşsun!**”, 562 noda kayıtlı olan “**Borç**”, 563 noda kayıtlı olan “**Çok Şükür...**”, 564 noda kayıtlı olan “**Kulak Gerekli Mi?**”, 565 noda kayıtlı olan “**Rüya**”, 566 noda kayıtlı olan “**Büyük Kavga**”, 567 noda kayıtlı olan “**Endişe Gelecek Olursa**”, 568 noda kayıtlı olan “**Mısır Unu Ekmeği**”, 569 noda kayıtlı olan “**Küstah**”, 570 noda kayıtlı olan “**Senden Utandığım İçin...**”, 571 noda kayıtlı olan “**Uyuyorum**”, 572 noda kayıtlı olan “**Övüngenlik**”, 573 noda kayıtlı olan “**Acaba**”, 574 noda kayıtlı olan “**Şefkatliymiş Diye Kim Söyledi?**”, 575 noda kayıtlı olan “**Ne Kadar Yol Gittik?**”, 576 noda kayıtlı olan “**Avare Olmayın**”, 577 noda kayıtlı olan “**Ceviz Altında**”, 578 noda kayıtlı olan “**Yayla**”, 579 noda kayıtlı olan “**Dertleşmek**”, 580 noda kayıtlı olan “**Bu Da Arkadaş Mı?**”, 581 noda kayıtlı olan “**Aklın Varsa Kendini Suya At**”, 582 noda kayıtlı olan “**Elleri Değmedi**”, 583 noda kayıtlı olan “**Ayağından Kaldırıp At**”, 584 noda kayıtlı olan “**Hemen Yemek Yiyesi**”

Gelecektir", 585 noda kayıtlı olan "**Bilgeler Sohbeti**", 586 noda kayıtlı olan "**Nehire Ateş Gitti**", 587 noda kayıtlı olan "**Deden Balık Olurdu**", 588 noda kayıtlı olan "**Koyunu Satana Sor**", 589 noda kayıtlı olan "**Keskin Akıl**", 590 noda kayıtlı olan "**Efendi ve Aldar Köse**", 591 noda kayıtlı olan "**Torunum Daha Az**", 592 noda kayıtlı olan "**Sahtekar**", 593 noda kayıtlı olan "**Yağlı Ekmek Yapayım**", 594 noda kayıtlı olan "**Bilmece**", 595 noda kayıtlı olan "**Soğuk Yemek**", 596 noda kayıtlı olan "**Efendi ve Doktor**", 597 noda kayıtlı olan "**Soğuk**", 598 noda kayıtlı olan "**Kafiye**", 599 noda kayıtlı olan "**Hindistan Ve Fırın**", 600 noda kayıtlı olan "**Hile**", 601 noda kayıtlı olan "**Kundura Kitabı**", 602 noda kayıtlı olan "**Efendi Tembel**", 603 noda kayıtlı olan "**Beceriksiz**", 604 noda kayıtlı olan "**Para**", 605 noda kayıtlı olan "**Karıştırma**", 606 noda kayıtlı olan "**Mescit ve Cami**", 607 noda kayıtlı olan "**Hırsızlar Katında**", 608 noda kayıtlı olan "**Yular**", 609 noda kayıtlı olan "**Adem Atadan Kalan Sığırlar**", 610 noda kayıtlı olan "**Lamba Yağı**", 611 noda kayıtlı olan "**Onun Kendisi Yeter**", 612 noda kayıtlı olan "**Sırlısıklam**", 613 noda kayıtlı olan "**Çukurlara Toplanmış**", 614 noda kayıtlı olan "**Rüyaya Giren Tatlı**", 615 noda kayıtlı olan "**Efendi Bir Gün Hamama İnmış**", 616 noda kayıtlı olan "**Kaybolan Yüzük**", 617 noda kayıtlı olan "**Secde**", 618 noda kayıtlı olan "**Konuşmayı Öğrenmeyecekmiş**", 619 noda kayıtlı olan "**Kedi Nerede?**", 620 noda kayıtlı olan "**Açlığa Hayli Alıştın**", 621 noda kayıtlı olan "**Ayırıp Satılmıyormuş**", 622 noda kayıtlı olan "**Efendi Ve Görücüler**", 623 noda kayıtlı olan "**Kaç Kızım At Tepiyor**", 624 noda kayıtlı olan "**Allah İsterse Alacağım**", 625 noda kayıtlı olan "**Yürü Yürü Canavar**", 626 noda kayıtlı olan "**Nöbet Gelinece Hasta Olamazsın Ya**", 627 noda kayıtlı olan "**Birbirini Aldatıp Hayat Sürdürüyormuş**", 628 noda kayıtlı olan "**Keşke Tuzlasaydın**", 629 noda kayıtlı olan "**Kuru Üzüm Olmasa Neyi Vereceğim**", 630 noda kayıtlı olan "**Kötülüğünden Delik Kazık Kurulayanlar**", 631 noda kayıtlı olan "**Bu Para Değil De Ne?**", 632 noda kayıtlı olan "**Ekmek Yapma Günü**", 633 noda kayıtlı olan "**Haram Kandan**", 634 noda kayıtlı olan "**Ölmesen**", 635 noda kayıtlı olan "**Aferin, El Bülbülleri**", 636 noda kayıtlı olan "**Tambur**", 637 noda kayıtlı olan "**Beni Teyzem Doğurmuş**", 638 noda kayıtlı olan "**Aman, Hangi Birini Alacağım**", 639 noda kayıtlı olan "**Kirli Karga**", 640 noda kayıtlı olan "**Helak Ettin Ya**", 641 noda kayıtlı olan "**Okuma**", 642 noda kayıtlı olan "**Hayatımda Geçip**

Öterdim", 643 noda kayıtlı olan "**Rahmetli Eşim Söyledi**", 644 noda kayıtlı olan "**Müzik Çalma 'Sanatı'**", 645 noda kayıtlı olan "**İsmi Bilip Ne Yapacağım**", 646 noda kayıtlı olan "**Efendi Yandı**", 647 noda kayıtlı olan "**Bizim Eller**", 648 noda kayıtlı olan "**Karı Koca Muhabbeti**", 649 noda kayıtlı olan "**Oğlum Aklıma Düşmüş**", 650 noda kayıtlı olan "**Oğul Ve Karısının Cevabı**", 651 noda kayıtlı olan "**Efendi Halının Yamağı**", 652 noda kayıtlı olan "**Hırsız Bulma Usulü**", 653 noda kayıtlı olan "**Pamuk Hırsızları**", 654 noda kayıtlı olan "**Han Anasını Kocaya Veriyor**", 655 noda kayıtlı olan "**Şakacı Mı Ki?**", 656 noda kayıtlı olan "**Sen Yüzmeyi Biliyorsun Ki**" Efendi ile, 657 noda kayıtlı olan "**İkinci Eş**", 658 noda kayıtlı olan "**Yalan Bulamadığımda**", 659 noda kayıtlı olan "**Ekmek Hamurdan Olmuyor Mu?**", 660 noda kayıtlı olan "**Efendi ve Şeyh**", 661 noda kayıtlı olan "**Hiçbir Şey Kalmayacakmış**", 662 noda kayıtlı olan "**Yardım Karşılıklı Olur**", 663 noda kayıtlı olan "**Seni Medresede Okutmuyacaksa**", 664 noda kayıtlı olan "**Bismillah Demeseniz De Yemek Çok**", 665 noda kayıtlı olan "**Boş Ceviz**", 666 noda kayıtlı olan "**Kara Bulut**", 667 noda kayıtlı olan "**Efendinin Kızı**", 668 noda kayıtlı olan "**Şimdi Mi Kafir Oldum**", 669 noda kayıtlı olan "**Pazar Günü Gel Deseydin Ya**", 670 noda kayıtlı olan "**Efendinin Eşeği**", 671 noda kayıtlı olan "**Gökyüzünde Köpek Uçuyor**", 672 noda kayıtlı olan "**Demir Yiyen Fare**", 673 noda kayıtlı olan "**İki Lira Daha Verin**", 674 noda kayıtlı olan "**Keşkek Yemiş Ağzı Yanmış**", 675 noda kayıtlı olan "**İyi Güzel**", 676 noda kayıtlı olan "**Can Önce Ayaktan Çıkar**", 677 noda kayıtlı olan "**Un Sürülen Zengininki**", 678 noda kayıtlı olan "**Bu Yemeği Masumlara Ver**", 679 noda kayıtlı olan "**Ölümden Kurtuluş**", 680 noda kayıtlı olan "**Eşeği Öküz Korkuttu**", 681 noda kayıtlı olan "**Öğretmenimiz Akar-Biz Akarız**", 682 noda kayıtlı olan "**Ayıp Atsineği**", 683 noda kayıtlı olan "**Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksın?**", 684 noda kayıtlı olan "**Karpuzun Yavrusu**", 685 noda kayıtlı olan "**İnna A'tayna**", 686 noda kayıtlı olan "**Bizimle Yürürseniz Kazık Yersiniz**", 687 noda kayıtlı olan "**Buraya Da Yetişip Geliyorsun Ya**", 688 noda kayıtlı olan "**Efendi ve Şeyh**", 689 noda kayıtlı olan "**Kadının Evinde De Helal Yemek Ekmek Oluyor Mu?**", 690 noda kayıtlı olan "**Ağzın İki Tane Olduğunda...**", 691 noda kayıtlı olan "**Efendi ve Patron**", 692 noda kayıtlı olan "**Allah'a Vermedi, Kendi Yedi...**", 693 noda kayıtlı olan "**Nasip**", 694 noda kayıtlı olan "**Bu Duvarı Götüremez Misin?**",

695 noda kayıtlı olan **“Yıkılmasam Da Hepsiyile Birlikte Düşerdim”**, 696 noda kayıtlı olan **“Azrail'i Aldatmanın Yolu”**, 697 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?”**, 698 noda kayıtlı olan **“Gözlüğün Kalitesi”**, 699 noda kayıtlı olan **“Şükredin”**, 700 noda kayıtlı olan **“Utancınızı Hoş Görüyorum”**, 701 noda kayıtlı olan **“Muçal”**, 702 noda kayıtlı olan **“Bu Ağız Değilse Ne?”**, 703 noda kayıtlı olan **“İki Sefer Geçtim Olmadı”**, 704 noda kayıtlı olan **“Şakayı Da Bilmiyorsun”**, 705 noda kayıtlı olan **“Ben Genç Bülbülüm”**, 706 noda kayıtlı olan **“Ben De Bir Ölüp Alayım”**, 707 noda kayıtlı olan **“Allah Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş”**, 708 noda kayıtlı olan **“Kıpırdama Yer Sürmeyi Öğretiyorum”**, 709 noda kayıtlı olan **“Sarığım Çocuklarla Oynamaya Kaldı”**, 710 noda kayıtlı olan **“Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin”**, 711 noda kayıtlı olan **“Bölüşerek Aldığımız”**, 712 noda kayıtlı olan **“Eşeğimle Konuşsan, Kendi Söyler”**, 713 noda kayıtlı olan **“Çağırılmayan Düğüne Girmenin Yolu”**, 714 noda kayıtlı olan **“Eşin Bir Tane Peki Hanımın?”**, 715 noda kayıtlı olan **“İsteddiğini Verdim Yine Ne Diyorsun?”**, 716 noda kayıtlı olan **“Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?”**, 717 noda kayıtlı olan **“Kocan Evden Çıktığında Başı Var Mıydı?”**, 718 noda kayıtlı olan **“Sesi Kovmak”**, 719 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Hükümü”**, 720 noda kayıtlı olan **“Adil Olmak”**, 721 noda kayıtlı olan **“Yaramaz Ay”**, 722 noda kayıtlı olan **“Efendi Oruç Tutuyor”**, 723 noda kayıtlı olan **“Günahkar Olmayı İstemiyorum”**, 724 noda kayıtlı olan **“Efendinin Bilgeligi”**, 725 noda kayıtlı olan **“Arabayı Gökyüzüne Ver”**, 726 noda kayıtlı olan **“Yalanınca Da Tamammış”**, 727 noda kayıtlı olan **“At Kafasına Örülen Yumak”**, 728 noda kayıtlı olan **“Ne İçin Ödeyeceğim”**, 729 noda kayıtlı olan **“Pilavın Fiyatı”**, 730 noda kayıtlı olan **“Efendi Boyacı”**, 731 noda kayıtlı olan **“Efendinin Günahkarlığı”**, 732 noda kayıtlı olan **“Eşekten Borçluyum”**, 733 noda kayıtlı olan **“Efendinin Rüyası”**, 734 noda kayıtlı olan **“Koyun Eti”**, 735 noda kayıtlı olan **“Erkeklik Namusu”**, 736 noda kayıtlı olan **“İnek Bana Yol Gösterdi”**, 737 noda kayıtlı olan **“Bohça”**, 738 noda kayıtlı olan **“Şımarık Kız”**, 739 noda kayıtlı olan **“Efendinin Nasihati”**, 740 noda kayıtlı olan **“Çaresiz Koyun”**, 741 noda kayıtlı olan **“Kötü Şarkı”**, 742 noda kayıtlı olan **“Siz Evde Yoktunuz Ki?”**, 743 noda kayıtlı olan **“Efendinin Mektubu”**, 744 noda kayıtlı olan **“Niçin Oğlunu Uyandırdın”**, 745 noda kayıtlı olan **“Efendi Düzeldi”**, 746 noda kayıtlı olan **“Efendinin Gayreti”**, 747 noda

kayıtlı olan **“Baykuş”**, 748 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hastalığı”**, 749 noda kayıtlı olan **“Efendinin Gücü”**, 750 noda kayıtlı olan **“Atını Dilime Bağla”**, 751 noda kayıtlı olan **“Efendi Simsar”**, 752 noda kayıtlı olan **“Yalan Ve Yalancılık”**, 753 noda kayıtlı olan **“Denize Gidip, Sulayıp Geleyim”**, 754 noda kayıtlı olan **“Efendi Kızını Kocaya Verdi”**, 755 noda kayıtlı olan **“Ben Kısa Cevap Veririm”**, 756 noda kayıtlı olan **“Şakayı Bırak, Kendi Ekmeğini Ye!”**, 757 noda kayıtlı olan **“Kuşça”**, 758 noda kayıtlı olan **“Karpuz”**, 759 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Eşkıyalar”**, 760 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Tabirci”**, 761 noda kayıtlı olan **“Efendinin Bedduası”**, 762 noda kayıtlı olan **“İşaret”**, 763 noda kayıtlı olan **“Baba Ve Oğul'un Karşılılaşması”**, 764 noda kayıtlı olan **“Ayağınızı Buldunuz Mu?”**, 765 noda kayıtlı olan **“Efendinin Tokatı”**, 766 noda kayıtlı olan **“Görünüşe Göre Yalan”**, 767 noda kayıtlı olan **“Eşeğe Gözlük Takmak”**, 768 noda kayıtlı olan **“Niçin Tebessüm Ediyorsun?”**, 769 noda kayıtlı olan **“Kendimi Eşek Yaptım”**, 770 noda kayıtlı olan **“Kar Leylek”**, 771 noda kayıtlı olan **“Üç Kuruşluk Tokat”**, 772 noda kayıtlı olan **“Avcı Karga”**, 773 noda kayıtlı olan **“İçime Girme”**, 774 noda kayıtlı olan **“Bahane”**, 775 noda kayıtlı olan **“Dinlenen Tavuk”**, 776 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafı Nereden Bileceğim”**, 777 noda kayıtlı olan **“İşte, Ben Söylemedim”**, 778 noda kayıtlı olan **“Çirkin Ayna”**, 779 noda kayıtlı olan **“Holvaytar Yesek”**, 780 noda kayıtlı olan **“Farsça Şiir”**, 781 noda kayıtlı olan **“Eski Kaftanım Yok Da”**, 782 noda kayıtlı olan **“Sen De Başköşeye Çık!”**, 783 noda kayıtlı olan **“Tembellik Nasip Ediyorum”**, 784 noda kayıtlı olan **“Leyleğe Güvenip”**, 785 noda kayıtlı olan **“Tavsiye”**, 786 noda kayıtlı olan **“Tatlı Diller”**, 787 noda kayıtlı olan **“Dalavere”**, 788 noda kayıtlı olan **“Nargile Yanının Üç Başarısı”**, 789 noda kayıtlı olan **“Gölgeye Atılan Dayak”**, 790 noda kayıtlı olan **“Bürokrasinin Sonu”**, 791 noda kayıtlı olan **“Kavuk İş Verdi”**, 792 noda kayıtlı olan **“Ben Kimim”**, 793 noda kayıtlı olan **“Boş Leğende Pilav Oldu”**, 794 noda kayıtlı olan **“Devenin Kanadı Olsaydı”**, 795 noda kayıtlı olan **“Kazığın Kıymeti”**, 796 noda kayıtlı olan **“Biricik Eşeğin Kellesi Kaldı”**, 797 noda kayıtlı olan **“Karanlıkta Karıştırıp Bırakmaktan Korkarım”**, 798 noda kayıtlı olan **“Koyun Da Çıkıverirmiş De”**, 799 noda kayıtlı olan **“Baltanın Kıymı”**, 800 noda kayıtlı olan **“Yüz Kızartmak İçin”**, 801 noda kayıtlı olan **“Babana Teşekkür Edersin”**, 802 noda kayıtlı olan **“Sıtmanın Davası”**, 804 noda kayıtlı olan **“Zengin Olup Gidersen”**, 805 noda kayıtlı

olan “**Ayı Postunda**”, 807 noda kayıtlı olan “**Hazineni Bırakıyoruz**”, 808 noda kayıtlı olan “**Hayvan Da Hayvan**”, 809 noda kayıtlı olan “**İki Hanımın Kulağı Çınlamaz**”, 810 noda kayıtlı olan “**Uyuzun İlacı**”, 811 noda kayıtlı olan “**Değer**”, 812 noda kayıtlı olan “**Deve Kapıdan Sığmadı**”, 813 noda kayıtlı olan “**Gönül Koymak İstemiş**”, 814 noda kayıtlı olan “**Katıra Sor**”, 815 noda kayıtlı olan “**Secde Edip Gönderse Var Mı?**”, 816 noda kayıtlı olan “**Ayaktan Değerli Ayakkabı**”, 817 noda kayıtlı olan “**Efendi Ölürdü**”, 823 noda kayıtlı olan “**Esrarkeş Kadı**”, 837 noda kayıtlı olan “**Onu Sonra Söyleyeyim**”, 839 noda kayıtlı olan “**Neyin Derisi Kalın?**”, 841 noda kayıtlı olan “**İskarpinin Dili**”, 842 noda kayıtlı olan “**Ev Bastı**”, 843 noda kayıtlı olan “**En Güzel Sözler**”, 844 noda kayıtlı olan “**Masala Gelin**”, 845 noda kayıtlı olan “**Meclisçi**”, 846 noda kayıtlı olan “**Ay Çıktıktan Sonra**”, 848 noda kayıtlı olan “**Kötü Deyince Olmadı**”, 849 noda kayıtlı olan “**Bulunmaz Başkan**”, 851 noda kayıtlı olan “**Ayıp Bende Değil**”, 852 noda kayıtlı olan “**Cesaret**”, 853 noda kayıtlı olan “**Talihsizlik**”, 854 noda kayıtlı olan “**Efendi Direktör**”, 855 noda kayıtlı olan “**Ücreti Kim Verecek?**”, 856 noda kayıtlı olan “**Korkaklık**”, 857 noda kayıtlı olan “**Sözün Doğru**”, 859 noda kayıtlı olan “**Kendiniz Yazıp Verin**”, 860 noda kayıtlı olan “**Evim Nerede?**”, 861 noda kayıtlı olan “**Efendi-Spiker**”, 862 noda kayıtlı olan “**Saf Gönüllü**”, 863 noda kayıtlı olan “**Güzel Hikmet**”, 864 noda kayıtlı olan “**Dik Başlılık**”, 865 noda kayıtlı olan “**Aldatış**”, 866 noda kayıtlı olan “**Kıyamette**”, 867 noda kayıtlı olan “**Yalancı**”, 868 noda kayıtlı olan “**Vaktini İdare Et**”, 869 noda kayıtlı olan “**Fiillerin Çekimi**”, 870 noda kayıtlı olan “**Cimri**”, 871 noda kayıtlı olan “**Süt Sağıcı**”, 872 noda kayıtlı olan “**Kabahat Babamda**”, 873 noda kayıtlı olan “**Efendi Öğretmen**”, 874 noda kayıtlı olan “**Eli Açık İnsan**”, 875 noda kayıtlı olan “**Korku**”, 876 noda kayıtlı olan “**Uygun Önlem**”, 877 noda kayıtlı olan “**Öç**”, 878 noda kayıtlı olan “**Fiyat-Ahenk**”, 879 noda kayıtlı olan “**Kitaptan Kitap**”, 880 noda kayıtlı olan “**Tedbirsizlik**”, 881 noda kayıtlı olan “**Öğrencinin İtirazı**”, 882 noda kayıtlı olan “**Yarın Nerede Buluşuyoruz?**”, 883 noda kayıtlı olan “**Okumuş Koca**”, 884 noda kayıtlı olan “**Güle-Güle Ölürsünüz**”, 885 noda kayıtlı olan “**Doğru İstişare**”, 886 noda kayıtlı olan “**Tramvay Ve Otobüs Endişesi**”, 887 noda kayıtlı olan “**Duacının Sırrı**”, 888 noda kayıtlı olan “**'Sebepli' Kaytarmak**” adlı fıkralar *Efendi Kimliği* ile ilgilidir.

V. 1. 1. 2. Başka Meslek Sahibi Olarak Ortaya Çıkanlar

V. 1. 1. 2. 1. Müderris

Padişah oğlunu ilim ve edep öğrensin diye, Efendinin eğitimine vermiş. Aradan bir yıl geçince, Efendi Padişahın huzuruna gelip:

-Bana verilen maaşla durumumuz önceki yıldan daha iyi oldu. Ama bir gün gelip gazabınıza uğrarım diye korkuyorum. Şehzademizin akılları öyle ki o zatın terbiyesi Kemine'nin elinden gelmeyeceğine benziyor. demiş.

Padişah da bundan dolayı oğlunu bir başka öğretmene göndermiş. Aradan bir yıl geçince, öğretmen Padişahın huzuruna gelip:

-Ey Padişahım, eğitimimiz bitti, şehzademizi imtihan edebilirsiniz, demiş.

Padişah bu durumdan memnun olup, öğretmene çeşitli hediyeler vermiş, şehzadeyi imtihan etmeleri için ülkenin en büyük âlimlerini çağırtmış. Öğretmen toplantıya çok az söz ile başlamış:

-Şehzademiz benim terbiyemde ilim ve kıvrak zekâ noktasında kemale erişti. İsterseniz, şimdi sınavı görünüz. Mesela, siz elinize bir nesneyi saklayıp sorun, şehzade onun ne olduğunu yumruğunuzun duruşuna bakıp söyleyin.

Efendi hemen parmağından yüzüğünü çıkarıp avcuna saklamış sonra da şehzadeye:

Hadi, bu ne, bul? Kendi yuvarlak ortası delik, -demiş.

Şehzade Efendinin yumruğuna bakıp:

-Evet, buldum, o değirmen taşı! -demiş.

Efendi yüzüğünü parmağına takıp Padişaha saygıyla:

-Padişahım, başka anlayış ve kıvrak zekâ sahipleri şimdi bu şehri boşaltıp şehzadeye vererek kendilerine yeni yurt bulsunlar, demiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 1 numarayla kayıtladığımız “**Akıllı Şehzade**”adlı fıkrada Efendi, *Müderrislik* mesleğiyle olarak karşımıza çıkmaktadır.

V. 1. 1. 2. 2. Vezir

Efendi Padişahın veziri imiş. Padişah ahmak olup, yabancı memleketlerden gelen elçiler, âlimler, seyyahlar önünde olur olmaz sözler söyleyip kendi ahmaklığını aşikâr edermiş. Efendi daima ondan utanıp, onun sözlerini düzeltirmiş. Günlerin birinde Efendi Padişaha:

-Bundan sonra birisi ile konuşacağınızda, ayağınıza ip bağlayalım, bir ucunu minder altından tutun, doğru cevap verirseniz veya yerli yerinde soru sorarsanız dururum, yanlış bir şey yaparsanız, ipi yavaş çekip bırakırım, demiş.

Bu söz Padişaha makul gelmiş. Yabancı bir memleketten elçi geldiğinde Efendinin söylediği gibi yapılmış. Elçi huzura girince Padişah sormuş:

-Nasıl, memleketinizde itler, kediler şişman mı?

Efendi ipi yavaşça çekmiş, Padişah da sözünde durup susmuş Efendi elçiye bu sözün “manasını” açıklamaya başlamış:

-Şahımız böyle mecazlı konuştular ki, itin, kedinin şişmanlığı halkın sakin ve varlıklı olmasını anlatıyor.

-Elçi bu söze kanaat edip, Padişaha saygı göstermiş. Bunu gören Padişah Efendiye bağırarak:

-Ahmak, böyle derin söz söyleyecek olsam, ipi neden çektin!

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 12 nuamarayla kayıtladığımız “**Padişah ve İp**”, 16 noda kayıtlı olan “**Birinci Ahmak**” adlı fıkrlarada Efendi, *Vezir* mesleğiyle karşımıza çıkmaktadır.

V. 1. 1. 2. 3. Fırıncı

Efendi ekmekçiliğe heves edip avlusuna büyük bir fırın yaptırmış. Kendi ekmek yapıp pazara çıkmış ama bütün ekmekleri eğri büğrüyüş.

Müşterilerden biri Efendiye sormuş:

-Efendi yapıp getirdiğin ekmeklerin eğri büğrü değil mi?

Ekmeğin almayıp üstüne müşterinin lafı Efendi'ye çok batmış.

-Alacaksınız alın! Onun özü böyleyse ben ne yapayım.!

-Un eğri büğrü müydü?

-Elbette ben un pazarına elimle baktığımda da böyle göründü: “ Bu eğri büğrü unun buğdayını hangi çiftçi serpmiş.” deyip sorduğumda satıcılar: “Buğdayı kıra serpen çiftçinin dili yırtkımış” dediler. Kim biliyor işte bu çiftçinin babası nasıl bir adamdı! Alıverin ekmeğin kendisi eğri değil.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 408 numarayla kaydettiğimiz “**Gıcırdayan Ekmek**”, 659 noda kayıtlı olan “**Ekmek Hamurdan Olmuyor Mu?**” adlı fıkralarda Efendi, *Fırıncılık* mesleğiyle karşımıza çıkmaktadır.

V. 1. 1. 2. 4. Çorbacı

Efendi çorbacılık yapıyormuş. Caminin hocası onu aldatmak istemiş. Bir tas çorba almış, para vermeden gidiyormuş.

-Ücretini kim verecek demiş Efendi.

-Parasını vermiş gibi oldum, demiş hoca.

Efendi onun elindeki tası alıp kazana boşaltmış ve boş tası verirken:

-Siz çorbayı içer gibi oldunuz, demiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 461 numarayla kaydettiğimiz “**Çorba**” adlı fıkrada Efendi, *Çorbacılık* mesleğiyle karşımıza çıkmaktadır.

V. 1. 1. 2. 5. Doktor

Efendi doktorluk yapıyormuş. Bir gün şişman bir adam gelip Efendi'ye:
- Ne yaparsanız yapın beni şişmanlıktan kurtarın, on adım yürüsem ciğerim ağzıma geliyor.

Efendi onun suratına bakıp:

-On beş gün sonra öleceksiniz, diye korkutmuş.

Şişman on beş gün sonra ölme kaygısı ile çöp gibi olmuş. On altıncı gün Efendi'ye kızmaya gitmiş.

-Nasıl doktorsun, ölmedim hani ben!?

Efendi cevap vermiş:

-Ölmediğiniz iyi olmuş, tedavi ettiğimi anlayın!

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 464 numarayla kayıtladığımız “**Tedavi**”, 516 noda kayıtlı olan “**Doktor**”, 527 noda kayıtlı olan “**Doktor**”, 596 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Doktor**” adlı fıkralarda Efendi, *Doktor* mesleğiyle karşımıza çıkmaktadır.

V. 1. 1. 2. 6. İşçi

Efendi gündelikçilik yapıyormuş, bir cimri adam kandırmak istemiş. -Yarı lira paraya on kilo yiyecek veriyorum, - demiş.

Efendi inanıp, geç vakitte işten geldikten sonra yarım lira yanına alıp gitmiş, cimri adam on kilo aştan üç kilo aş yapıp:

-Kalan yedi kilo için ne zaman geleyim?- demiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 493 numarayla kayıtladığımız “**On Kilo Yiyecek**” adlı fıkrada Efendi, *İşçi* olarak karşımıza çıkmaktadır.

V. 1. 1. 2. 7. Müzisyen

Çalgıcılar, sohbet sırasında Efendiye sormuşlar:

-Efendi, siz hangi parçayı daha iyi çalarsınız?

Efendi:

-Babam önceden iyi çalgıcıymış, ben de hepsini biliyorum sadece sahnede yeteneksizim. Diye cevap vermiş.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 519 numarayla kayıtladığımız “**Çalgıcı**” adlı fıkrada Efendi, *Çalgıcı* olarak karşımıza çıkmaktadır.

V. 1. 1. 2. 8. Kadı

Efendi, kadılık yaptığı günlerin birinde Efendiye sormuşlar:

-Efendi, sizin kaç dostunuz var?

Efendi cevap vermiş:

-Kaç dostum olduğunu kadılık görevimi yaptıktan sonra söyleyeceğim.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 530 numarayla kayıtladığımız “**Dostlar**” adlı fıkrada Efendi, *Kadı* olarak karşımıza çıkmaktadır.

V. 1. 1. 2. 9. Falcı

Efendi, bir falcıya sormuş:

-Gündüz yıldız görmek mümkün mü?

-Mümkün, - demiş falcı, - kırk gün yavan ve tuzsuz yemek yerseniz, gündüz yıldızının var olduğunu görürsünüz.

-Efendi falcının söylediğini yaparak, kırk gün geçince önceden hesapladığı gibi olmamış ve yıkılıp kalmış. Kırk birinci gün Efendi, bastonuna dayanıp, falcının yanına gelmiş.

-Hoş geldin, - demiş falcı Efendiye, - gündüz yıldızını gördünüz mü?

Efendi:

-Bir tane yıldızın çıkıp battığını görmekteyim, ama güneş kayboldu, güneş niye çıkmıyor? Diye cevap vermiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 547 numarayla kayıtladığımız “**Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü?**”, 701 noda kayıtlı olan “**Muçal**” adlı fıkralarda Efendi, *Falcı* olarak karşımıza çıkar.

V. 1. 1. 2. 10. Berber

Efendi berbermiş, bir gün yanına arkadaşlarından birisi saç kestirmeye gelmiş. Efendi onun saçını keserken, kulağının oraya gelince:

-Kulak gerekli mi? - diye sormuş.

-Gerekli, demiş.

Efendi: “ İşte gerek olursa” - deyip kulağını tereddüt etmeden kesip, eline vermiş. Biraz sonra da Efendi dostunun ikinci kulağını da tutup:

-Kulak gerekli mi? - diye sormuş. Arkadaşı gerekli desem, kulağımı kesip elime verecek, gerekli değil demiş.

Efendi arkadaşının bu kulağını da tereddüt etmeden kesip sokağa fırlatmış.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 564 numarayla kayıtladığımız “**Kulak Gerekli Mi?**”, 592 noda kayıtlı olan “**Sahtekâr**”, 844 noda kayıtlı olan “**Masala Gelin**” adlı fıkralarda Efendi, *Berber* olarak karşımıza çıkmaktadır.

V. 1. 1. 2. 11. Boyacı

Efendi boyacılık yapıyormuş. Bir kişi beyaz bir at getirip:

-Efendi şunu boyasanız? Demiş.

-Buyurun, hangi renge boyayayım?

-Dünyada şimdilik bulunmayan, görülmeyen renge boyayınız.

-Bu nasıl olur? Diye şaşırmış Efendi.

-Bu demiş o kişi, beyaz, kırmızı, sarı, pembe, turuncu, mor, kara, ciğer rengi, Olmaması gerek.

Onun alay ettiğini düşünen Efendi:

-Çok iyi, istediğiniz renge boyayım, demiş, gidip hemen işe başlayayım, şakayla Efendi:

-Cuma, Cumartesi, Pazar, Pazartesi, Salı, Çarşamba, Perşembe'den başka günler gelip alırsınız demiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 730 numarayla kayıtladığımız “**Efendi Boyacı**” adlı fıkrada Efendi, *Boyacı* olarak karşımıza çıkmaktadır.

V. 1. 1. 2. 12. İnşaat Mühendisi

Efendi inşaat mühendisiymiş. Uykusunda korkmuş sıçrayıp yerine oturmuş.

Efendi aklınız yerinde mi? Demiş karısı.

Hayr olsun, rüyaymış demiş Efendi- kendimi gördüm yabancı binaların birinde evin çatısı çökmüş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 842 numarayla kayıtladığımız “**Ev Bastı**” adlı fıkrada Efendi, *İnşaat Mühendisi* olarak karşımıza çıkmaktadır.

V. 1. 1. 2. 13. Yazar

Efendi, çokça eserleri basılan bir yazarmış. Dostlarından biri ona sormuş:

-Yazdığınız eserlerinizden hangisi en güzel?

-Şimdi bir güzel eser yazıyorum! Diye cevap vermiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 843 numarayla kayıtladığımız “**En Güzel Eser**”, 851 noda kayıtlı olan “**Ayıp Bende Değil**”, 855 noda kayıtlı olan “**Ücreti Kim Verecek?**” adlı fıkralarda Efendi, *Yazar* olarak karşımıza çıkmaktadır.

V.1.1.2.14. İşletme Müdürü

Efendi bir işletmede müdürmüş. Olur olmaz toplantı yaparmış. Bir gün Efendiye sormuşlar.

-Bugün hangi “mühim” mesele görüldü?

-İkide çalışma toplantısı, dörtte gösterişli konuşma, bir de brifing. Bu arada çalışanlarla üç-dört saat ayrı konuşup anlaştık demiş Efendi:

-Peki diğer toplantıyı ne zaman yapacaksınız?

Bu hakikatteki meseleyi muhakeme kıldığı için ayrı bir meclis çağıracağım diye cevap vermiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 845 numarayla kayıtladığımız “**Meclisçi**”, 854 noda kayıtlı olan “**Efendi Direktör**”, 880 noda kayıtlı olan “**Tedbirsizlik**” adlı fıkralarda Efendi, *İşletme Müdürü* olarak karşımıza çıkmaktadır.

V.1.1.2.15. Radyocu

Efendi radyo istasyonunda çalışırken bir gün hava durumu okuyormuş.

-Ülkemizin her yerinde hava açık olacak.-Birden gözü pencereden dışarıda yağmakta olan yağmura düştü de elindeki habere ilave etmiş.-

Ama bazı yerlerde yağmur yağışı da fenalaştı.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 861 numarayla kayıtladığımız “**Efendi-Spiker**” adlı fıkrada Efendi, *Radyocu* olarak karşımıza çıkmaktadır.

V.1.1.2.16. Reis

Efendi çiftlik reisi imiş, bir çalışan sormuş:

-Arkadaş çok üzgün görünüyorsun.

-Görmüyor musun süt sağıcı kızımızı gazete yazıyor.

-Eleştiri mi yapıyor?

-Yok övüyor.

-Öyleyse sevinmek lazım!

-İyi seviniyorsun! Sonra başka çiftlikten kızımıza görücü gelsin.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 871 numarayla kayıtladığımız “**Süt Sağıcı**” adlı fıkrada Efendi, *Reis* olarak karşımıza çıkmaktadır.

V. 1. 1. 2. 17. Öğretmen

Efendi öğretmenlik yaptığı zaman çok fazla ders verirmiş. Günlerden bir gün yine Efendi söz temasını anlatırken öğrencilere sormuş:

-Anladınız mı?

-Tekrar eder misiniz Hocam? Diye rica etmiş çocuklar.

-Tamam kulak verin, söz diyerek bir fikri tam ifade etmek için bir ya da birçok sözün birikmesine diyoruz, demiş ve tekrar sormuş:

-Anladınız mı?!

-Yine tekrarlayınız- diye bağırmış çocuklar.

Efendi üçüncü defa tekrarlayıp bağırmış.

-Şimdi anladınız mı? Bu kez kendim de düşündüm, niçin sizler anlamıyorsunuz?-demiş o sinirlenerek.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 873 numarayla kayıtladığımız “**Efendi Öğretmen**” adlı fıkrada Efendi, *Öğretmen* olarak karşımıza çıkmaktadır.

V. 1. 2. Tarihi Şahıslar

V. 1. 2. 1. Ali Şir Nevayi

Bir gün Ali Şir Nevayi çırağı Hoca Asafi’ye nasihat etmeye başlamış:

-Ben sana hayranım. Bu kadar keskin zekâlı, yükseköğrenimli olup, şiir yazma ile meşgul oluyorsunuz. Vaktini bölerek boş şeylere harcayıp, boşa geçirmektesin.

-Allah affetsin. Af makamında özür beyan kılarım ki, şimdi şiir yazmaya daha çok istekliyim. Hatta geceleri de şiir yazma ile meşgul oluyorum. Mesela, geçen gece iki paraya aldığım mum yanıp bittiğinde, iki yüz çift beyit yazdım.

- Öyleyse, her yüz beyit bir paraymış...

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 821 noda kayıtlı olan “**Bir Paralık Şiir**” adlı fıkra *Ali Şir Nevayi* ile ilgilidir.

V. 1. 2. 2. Emir Timur

Timur filini Efendinin köyüne bakıma göndermiş. Fil bakıcıları onu her gün sabahleyin tarlaya gönderir, fil ise adamların ekinlerini tepelermiş. Köyün adamları ekinlerini mahvolup gittiğini görünce, Efendiye rica etmişler.

Efendi çiftçilere başkan olup, Timur'un sarayına doğru yola çıkmış ama çiftçiler Timur'un sarayına gitmeye korkup yolda birer birer kaçmaya başlamışlar. Sarayın önüne geldiğinde Efendi arkasına baksa ki hiç kimse yok "Siz korkaklar alacağınız olsun siz görün size yapacaklarım var" demiş kendine ve cesaretini toplayıp Timur'un yanına girmiş.

-Gel Hoca Nasreddin nasıl hoş haberler getirdiniz mi? demiş Timur.

-Taht bahtınız kararlı, devletiniz afiyette olsun,-diyerek göze girmiş Efendi,- bizim köye iltifat edip, bir filinizi göndermişsiniz. Köyümüzün büyüğü küçüğü bu merhametinizden gayet memnun ve mutluluklarını bildirmek için beni gönderdiler. Fakat değerli filiniz yalnızlıktan sıkılmışsa benziyor. Köyümüzün adamları bunu söylemek için benimle gelmişlerdi, yanınıza gelmeye cesaret edemediler. Bu dileğimizi yerde bırakmazsanız, kıyamete kadar dua ederiz.

Efendi'nin sevimliliği Timur'un çok hoşuna gitmiş, memnun olup ona elbiseler ve hazineden iki yüz altın bağışlamış ve köye hemen filin eşini de gönderme emri vermiş.

Efendi yeni elbiseleri giyip, köye gelmiş. Köyün adamları onun etrafını sarıp sormaya başlamışlar.

-Efendi nasıl güzel haberler getirdiniz mi?

Efendi cevap vermiş:

-Saray önüne vardığımızda vekiller beni hemen gönderip, Timur'un önüne kendileri çıktı.

Ne olduğunu bilmiyorum, bugün-yarın haber gelebilir.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 56 numarayla kayıtladığımız “Emir Timur’un Fili”, 5 noda kayıtlı olan “**Muçal**”, 6 noda kayıtlı olan “**Köpek İle Adam**”, 10 numarayla kayıtladığımız “**Geyik De Av Mı?**”, 11 noda kayıtlı olan “**Minareler Ormanı**”, 18 noda kayıtlı olan “**Molla Eşek**”, 33 noda kayıtlı olan “**Timur’un Kıymeti**”, 34 noda kayıtlı olan “**Yerin Göbek Deliği**”, 35 noda kayıtlı olan “**Söz**”, 36 noda kayıtlı olan “**Ölmeyen Bizim Canımız**”, 38 noda kayıtlı olan “**Ya Timur Ölür Ya Eşek**”, 46 noda kayıtlı olan “**Efendi İle Timur**”, 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**”, 49 noda kayıtlı olan “**Zalim Olan Biziz**”, 69 noda kayıtlı olan “**Efendinin Rumlara Cevabı**”, 70 noda kayıtlı olan “**Padişah Ve Eşek**”, 71 noda kayıtlı olan “**Sözünün İtibarı Olmayan**”, 72 noda kayıtlı olan “**Timur’un Yeri**”, 73 noda kayıtlı olan “**Timur’un Seyahati**”, 79 noda kayıtlı olan “**Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır**”, 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**”, 81 noda kayıtlı olan “**Sonra Fırsat Verilmedi**”, 83 noda kayıtlı olan “**Veciz Cevap**”, 84 noda kayıtlı olan “**Mezhebi – Aksak Timur**”, 87 noda kayıtlı olan “**Tavşan Kaçtı**”, 89 noda kayıtlı olan “**Deli Olacağım Gün**”, 90 noda kayıtlı olan “**Sineklerin Padişahı**”, 92 noda kayıtlı olan “**Tören Yemeğinde Geliriz**”, 96 noda kayıtlı olan “**Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?**”, 103 noda kayıtlı olan “**17999 Âlem Padişahı**”, 104 noda kayıtlı olan “**Efendi-Ressam**”, 107 noda kayıtlı olan “**Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?**”, 131 noda kayıtlı olan “**Yetişemezseniz Siz De İnin**”, 140 noda kayıtlı olan “**Para- Bana**” adlı fıkralar *Timur* ile ilgilidir.

V. 1. 2. 3. İlhamcan

Masaya bir leğen pilav getirmiş. Annesi küçüğüne yemek ayırıp oğlunun önüne koymuş. İlhamcan gücenerek sormuş:

- Baba geleyim sizlerle yiyeyim.

-Hayır, ay gibi yavrucuğum, sen henüz büyüklerle yemek yiyemezsin. Sakalın bıyığın çıksın o zaman birlikte yersin...

Bir gün İlhamcan bölüştürülen yemeği yiyormuş, kedisi gelip ona “ arkadaş olmak istemiş. İlhamcan kediyi kovmuş.

- Git, senin sakalın bıyığın çıkmış adamlarla ye! – demiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 829 noda kayıtlı olan “**Sakalı Bıyığı Çıkmış**” adlı fıkra *İlhamcan* ile ilgilidir.

V. 1. 2. 4. Han (Şah Han- Şeybani Han)

Efendinin bir ağaç erken meyve veren kayısı varmış, bir gün baksa ki üç tanesi sararmış. Efendi uzanıp kayısıyı koparıp Hana vermiş. Han Efendiye hediye vermiş. Güz geldiğinde hediye ümidiyle bir sepet ceviz alıp saraya yola koyulmuş yolda bir dostuna rastlamış:

-Merhaba Efendi yolculuk nereye? – diye sormuş.

-Hana ceviz hediye edeceğim.

Han cevizden hoşlanmaz, incir alıp gidin, - demiş dostu. Efendi yoldan dönüp incir almış. Hanın burnu yapışık olduğu için lakabı incirmiş. Efendinin incir alıp geldiğini görünce sinirlenip:

-Getirdiği şey ile başına vurunuz!

İncirler ile onun başına vurulurken, Efendi hiç durmadan “dostumun gözünü seveyim Allaha şükür” diyormuş, bunu duyan Han sormuş:

-Peki, niye böyle diyorsun?

-Efendi cevap vermiş:

-Ben cevizi hediye olarak getiriyordum, yolda bir dostumla karşılaştım bana: “İncir alıp git” demiş. İyi ki, incir alıp gelmişim, eğer ceviz alıp gelseydim onunla başımı yarardınız demiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 42 numarayla kayıtladığımız “**Dostumla Dolaşmak**”, 17 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Şairler Meliki**”, 43 noda kayıtlı olan “**Bir Ayaklı Kaz**”, 318 noda kayıtlı olan “**Kirlenmiş Taht**”, 327 noda kayıtlı olan “**Eşek Eşeği Görünce Bağırır**”, 819 noda kayıtlı olan “**Yaşlı Kız**” adlı fıkralar *Han* ile ilgilidir.

V. 1. 2. 5. Meşreb

Yerkent hâkimi Meşrebi çağırıp kuş tüyü bir döşek vermiş. Meşreb döşegi yere serer ve kuş tüyü olduğunu anlayınca, almak istemez.

-Bu döşek sizin izzettiniz için yapılmıştı, neden istemiyorsunuz?

-Bu kadar izzete karşılık vermek gerekir. Siz neden yaratıldınız? diye sorar Meşreb.

-Topraktan yaratıldım, diye cevap verir hâkim.

-Siz, demiş Meşreb, nasıl ki yere yattığınızda vücudunuzu çekiçler gibi hissedip yatamazsanız, ben de hükümdarlara yakışan bu yatakta yatamam.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 305 numarayla kayıtladığımız “**Hükümdar ve Meşreb**””, 302 noda kayıtlı olan “**Mürşit ve Meşreb**”, 303 noda kayıtlı olan “**Padişah ve Meşreb**”, 304 noda kayıtlı olan “**Meşreb Ve Şyhülislam**”, 307 noda kayıtlı olan “**Benzetmeden Kaçış**”, 308 noda kayıtlı olan “**Benzetmeden Kaçış**”, 309 noda kayıtlı olan “**Meşreb –İmam**”, 310 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Dervişler**”, 311 noda kayıtlı olan “**Evliya Olsa, Durup Görsün**”, 312 noda kayıtlı olan “**Ezan Sesi Gelmedi Ki**”, 313 noda kayıtlı olan “**Eşek Namazda Bulunur Mu?**”, 314 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Han**”, 315 noda kayıtlı olan “**Hoca ve Meşreb**”, 316 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Mollalar**”, 317 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Mahmudbiy**”, 318 noda kayıtlı olan “**Kirlenmiş Taht**”, 319 noda kayıtlı olan “**Hilenin Şeriatı**” adlı fıkra lar *Meşreb* ile ilgilidir.

V. 1. 2. 6. Buhara Emiri

Günlerin birinde Buhara emiri Efendiye sormuş:

-Ben mi güçlü müyüm, Afganistan şahı mı? Doğru cevap ver!

Efendi düşünüp:

-Yük taşımada benim işim ikinizden de zor. Mihnet kılmış olsa da biri çiftçi biri esnaf: Biri doyurur biri giydirir demiş!

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 132 noda kayıtlı olan “**Kim Zor?**” adlı fıkra *Buhara Emiri* ile ilgilidir.

V. 1. 2. 7. Abbasi Halifesi

Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken, ona sormuş:

-Abbasi halifelerinin “Muktedir-billah”, “Mütevekkil-Allah”, “Mü’tesin-billah” diye lakapları var imiş, bana nasıl lakap münasip olur?

-Ey sahibimiz, hiç şüphesiz size “Na’uzen-billah”, diye lakap koyulsa olur, – demiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**”, 138 noda kayıtlı olan “**Övünen Halife**” adlı fıkralar *Abbasi Halifesi* ile ilgilidir.

V. 2. Kimliği Belli Olmayanlar

V. 2. 1. Aldar Köse

Bir gün Efendi ile Aldar Köse yemek yapıyorlarmış. Aldar Köse Efendi’yi aldatarak:

-Yemek azıcık dinlense olmaz mıydı? - demiş. Efendi’yi kandırmış. Aldar Köse Efendi’yi uyutayım derken, kendi uyuyup kalmış. Efendi yavaşça kalkıp yemeği koyup güzelce yeyip kazana da su koymuş. Aldar Köse uykudan uyanıp, Efendi’yi uyanık görünce Efendi’nin yanına gitmiş.

-Soysuz Padişah, rüyamda da beni yakıyordu, rüya görüyorum: Padişah, benim hâlime – durumuma bakmadan saraya sürükleyip götürdü. Ziyafet üstüne ziyafet...

-Evet, demiş Efendi, o rüyanıza ben de girmişt看, baksam ki: Ağzınızdan ve burnunuzdan yemek tıkıyorlar bana hiç kimse bakmıyordu. Geri dönüp geldiğimde yemeği garipçe süzüp, garipçe yedim. Karnınız tok gelirsiniz diye size açık çay demleyip koymuştum, alıp geleyim mi?

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 590 numarayla kayıtladığımız “**Efendi Ve Aldar Köse**” adlı fıkra *Aldar Köse*’ye aittir.

V. 2. 2. Ölmez Han

Ölmez Han kocasından boşanmak için mahkemeye dilekçe vermiş. Mahkeme onları anlaştırmaya çalışmış.

-Bu fikrinizden vazgeçin kardeşim. Aileyi bozmak iyi değil. Öyle ki kocanız sizi gerçekten yürekten severken.

-Doğru. O beni gerçekten yürekten severdi. İlk önce yüreğim savaş darbesine dayanmazdı.

-Şimdi mi?

-Şimdi sopanın, dayağın darbesine dayanmıyor!

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 828 numarayla kayıtladığımız “**Sopa Darbesi**” adlı fıkra *Ölmez Han*’a aittir.

V. 2. 3. Mukimiy

İki arkadaş radyodan şarkı dinleyip oturuyorlarmış. Tanburun gösterişli sesinden sonra Mukimiy “Bayot” şarkısını söylemeye başlamış:

-Ey tabib koy bakma derdim bedavalardan biri....

-Ey Mukimiy hayvancılığa karşı olan tarafı bu.

-Nereden bildin?

-İşte şu koy bakma deyip söyledi ya!

-Dostu handan başlayıp kalıverdi.

-Ölme e hayran!

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 831 numarayla kayıtladığımız “**Hayran**” adlı fıkra *Mukimiy*’e aittir.

V 2. 4. Abdüllatif

Abdüllatif mağazadan yeni bir palto almış. Eve gelince bakmış ki palto uzun.

-Zarifehan işte bunun eteğinden dört parmak kısaltıp verin demiş eşine.

-Kolay, yaparız da biraz önce size kesip dikmemiş miydiniz?

-Sabahleyin giyip gideceğim de olmazsa sen yapiver kardeşim.

-Şimdi ders hazırlamam gerek. Yarın güzellikle yapar veririm ağabey, demiş Hâlime.

Abdüllatif kardeşini razı ederek kaynanasına müracaat etmiş.

-Çocuğum, gece gözüm görmez? Yarın rahatça yapıp vereyim demiş, yaşlı.

Abdülatafin dili tama demiş ama o mutsuz olup, yatağına girmiş.

-Zarifehan erimi üzgün gönderdim yatmağı biraz uykusuz kalsam ne olur zaten dört parmak kesip düzeltereğim deyip kesip düzeltmiş.

Hâlime de dersimi yarın da yapardım ağabeyimi incittim deyip o da paltoyu dört parmak kısaltmış.

Bir vakit kaynana da çıkıp gelmiş ve paltoyu aynı damadının söylediğı gibi yaptı.

Sabah Zarifehan eşine iyi görünmek için paltonun kesilen kısmını gösterip.

İşte dediğimizi yaptım.

O vakit Hâlime ile kaynana da gelmiş. Onların kolunda da kesilen kısımlar varmış bunları gören Abdüllatif'in gözleri yerinden çıkmış. Paltoyu giyince anlamış ki palto dizinden biraz üstte:

-Bunun paltosu kaldı mı şimdi?

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 826 numarayla kayıtladığımız "**Bunun Paltosu Kaldı Mı?**" adlı fıkra *Abdüllatif'e* aittir.

V. 2. 5. Şamuy

"Şamuy" lakaplı deli bir adam varmış. O daima sokak sokak dolaşmış, kendi kendine havanın soğuk olmasına sinirlenerek gezermiş. Kadı onu bir gün azarlayıp

huzuruna çağırılmış. Şamuy bu yere kendi gelmiş. Kadının huzurunda terbiyesizlik yapıp duruyormuş. O konuştu:

-Niye huzuruma başın çıplak geldin, cehenneme düşersin!

-Bağırma! - demiş divane. Sonra kadının sarığını işaret edip, senin sarığını çıkarıp ben giyip saçlarımı örtünce cennete mi gideceğim. Sarığın başına ağır geliyor, seni cehenneme götürür bu kel kafa demiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 244 numarayla kayıtladığımız “**Sarık Cehenneme Düştü**” adlı fıkra *Şamuy*’a aittir.

V. 2. 6. Holhoca Hocaev

Kolhoza Volga makinesi satın alınmış. Reis makineyle gösteriş yapıyormuş ve şoföre buyurmuş: “Haydi eve!” Onun isteği karısına övünmekmiş. Makine avluya ulaşınca Holhoca Hocaev şoföre yine buyurmuş:” Dur! Sinyal ver!

-Arka arkaya sinyal verilmiş. Reisin karısı köşeye çıktı!

Reis övünmüş:

-Karım gördünüz mü, yeni makine aldım! “volga”

Karısı makinenin o ve bu tarafına bir bakıp önünde ensesi katıp demiş:

-Böyle makine olur mu? Koyunları yaylaya götür güt desen yapamaz. Adam taşımaktan başka bir şeye yaramıyor.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 830 numarayla kayıtladığımız “**Şu Makine Oldu Ya**” adlı fıkra *Holhoca Hocaev*’e aittir.

V. 2. 7. Selime

Selime’lere komşu kadın gelmiş.

Ninesi onu balkona oturtup gelinden şikâyet etmeye gitmiş selime hiç kimseye bildirmeden ses kaydedicisini açıp gitmiş.

Geç vakit de dönmüş. Selime ses kaydedicisini açmış birden ninesinin sesi duyulmaya başlamış. O gelinini kötülüyormuş orada oturanlar da bunu duyunca şaşırılmışlar. Yaşlı kadın şaşırıp kalmış ne diyeceğini bilmeden ses kaydedicisine beddua edip gitmiş.

-Hay bu adamın söylediklerine inanmayın. Bu yalancı, bu laf hırsız, inanamayın hepsi yalan.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 832 numarayla kayıtladığımız “**Yalancı Kaydedici**” adlı fıkra *Selime* 'ye aittir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, Özbek Efendi Fıkralarında merkezde hep Hoca-Efendi vardır. Buna rağmen söz konusu fıkralarda Efendi bazen Nasreddin Hoca-Efendi kimliğiyle karşımıza çıkarken bazen de çeşitli mesleklerin temsilcisi olarak da görülebilmektedir. Fıkraların bir kısmında Hocanın gerçekte de yaşamış tarihi kimseler hatta devleti yönetenlerle karşı karşıya geldiğini göz önüne alacak olursak Özbek Efendi Fıkralarında Efendi- Hocanın sosyal-siyasi, ekonomik vb hayatın hep içinde olduğunu görebiliriz. Bir başka ifadeyle Özbek Efendi Fıkralarında Efendi-Hoca yaşadığımız hayatın çeşitli taraflarını göstermesi açısından dikkate değer.

İÇERDİĞİ ŞAHISLAR BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Kimliği Belli Olanlar	Efendi Fıkraları	Efendi-Hoca Kimliği İle
		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430,

			431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 804, 805, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 823, 837, 839, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 848, 849, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 859, 860,
--	--	--	--

			861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888	
		Başka Meslek Sahibi Olarak	Müderris	1
			Vezir	12, 16
			Fırıncı	408, 659
			Çorbacı	461
			Doktor	464, 516, 527, 596
			İşçi	493
			Müzişyen	519
			Kadı	530
			Falcı	547, 701
			Berber	564, 592, 844
			Boyacı	730
			İnşaat Mühendisi	842
			Yazar	843, 851, 855
	İşletme Müdürü		845, 880	
	Radyocu	861		
	Reis	871		
	Öğretmen	873		
	Tarihi Şahıslar	Ali Şir Nevayi	821	
		Emir Timur	5, 6, 10, 11, 18, 33, 34, 35, 36, 38, 46, 48, 49, 56, 69, 70, 71, 72, 73, 79, 80, 81, 83, 84, 87, 89, 90, 92, 96, 101, 103, 104, 107, 131, 140	
İlhamcan		829		
Han (Şah Han-Şeybani Han)		17, 42, 43, 318, 327, 819		
Meşreb		302, 303, 304, 305, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319		
Buhara Emiri		132		
Abbasi Halifesi		80, 138		
Kimliği Belli Olmayanlar	Aldar Köse	590		
	Ölmez Han	828		
	Mukumiy	831		

		Abdüllatif	826
		Şamuy	244
		Holhoca Hocayev	830
		Selime	832

Tablo 5

VI. BÖLÜM

ZAMAN BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Zaman kavramı sözlü ya da yazılı bütün eserlerde yer alan, vakanın en önemli unsurlarından birisidir. Anlatıcı ya da yazar, eseri, olayların gerçekleştiği zamana oturturken vakanın öne çıkan bölümlerini göstermek amacıyla yaşadığı çevredeki zaman kavramlarını kullanır. Bir anlamda eserin yaratıcısı vakaya müdahale eder. Bu durum ise anlatıcı veya yazarın geleneksel kültürü iyi bilmesi ile açıklanabilir.

Zaman kavramına, her alanda farklı anlamlar yüklenir. Einstein, zamanın sübjektifliği üzerinde dururken bu kavramların algı ile ilgili olduğunu belirtir. “Rölativizm” teorisiyle açıklanan bu duruma göre insan algısı, olguyu hem var eden hem de anlamlandıran bir özellik gösterir. Bir anlamda zaman, algılanış biçimiyle ilintili olarak anlam kazanır. Üstelik algı, dinamik olma özelliğini her zaman canlı tutan ve insana göre değişen fenomenolojik bir durum sergilemektedir. Zira her insan için güzel zaman kısadır; sıkıcı zaman ise bir türlü geçmek bilmez. Ayrıca söz konusu durumlarda insanların algısı kadar, algı ölçütünün de farklı olduğu görülür.

Felsefe bilimcileri zaman kavramını varoluşçuluk felsefesi ile açıklarlar. Mesela Hegel’e göre evren, varlık ve oluş gibi değişik alanların ortaya çıkmasını sağlar; ide yani düşünce de evren içinde evren olarak gelişir. Bir başka ifadeyle idenin gelişmesi evreni oluşturur. İdeyi yani düşünceyi dolayısıyla benlik’i oluşturan ruh (tin) ise zaman içinde varlığı açıklamaya girişir. Bu açıklamada iki varlık alanı söz konusudur:

1. Bağımsız nesnel alanı,

2. Doğa

Ona göre; bağımsız nesnel alanı daha çok mantık ve matematiğin konu edindiği, öncesiz-sonrasız bir alandır. İnsan düşüncesi, bunları ortaya çıkarır ancak yaratıcı değildir. Bu alandaki nesnel arasında bir düzen bulunmaktadır. Doğa ise insanın oluşunu gerçekleştiren ortamının doğmasına olanak sağlayan bir “oluş alanı”dır. Doğada her nesne bir başka nesne dolayısıyla vardır; kendiliğinden değildir. Bütün

nesneler uzay ve zaman bağlantısı içindedir; süreklilik ise bir görünüştür. Doğada nesnelere için öncelik-sonralık neden-sonuç ilişkisi egemendir. Bir anlamda doğa, akıl'ın (us) ve ruh'un (tin) gerçekleşmesi ile varlık niteliği kazanmıştır (Bozkurt 2009, ss: 51-53).

Kierkegaard'a göre de varoluş, insanın yaşamı değerinde olup sorumluluğunu sürdürdüğü bu yaşamın bir parçasıdır; yaşam yeri ise varoluş alanıdır. Ancak varoluş, paradoksal bir kavramdır. Yani açıklanmaya başlanınca uçar gider. Bir başka ifadeyle onu ancak düşünmeden önce ya da sonra gibi iki ışık içinde hissedebilmek mümkündür. Bu bağlamda varoluş bağlamında zamanı, iki şekilde değerlendirmek gerekir:

1. Nesnel zaman

2. Öznel zaman

İlkinde zaman ince bir çizgidir; diğerinde ise her şey “varoluşun anları” ile ölçülür ve bu anlar, eş değerli değildirler; gelecekteki yaşamımızın alinyazısını belirleyecek nitelikte olanları yanında günlük hayat içinde önemli bir yeri bulunmayanları da vardır. Araştırmacıya göre zaman kavramı temelde varoluşa bağlıdır (Akarsu, 1994, ss: 194-195).

Kant'a göre ise zaman kavramı us (akıl) ile ilişkilendirilir. Çünkü akıl, bir takım ilkeleri barındıran, deneyin de ötesinde bir kabiliyettir ve çok çeşitli kavramları vardır. Bu kavramlardan biri de duyarlılık olup duyarlılığın iki formu vardır ve zaman, bu formlardan sadece birisidir. Ona göre zamanın algılanması akıl ile mümkündür (Akarsu, 1994, s.38).

Cassirer'e göre mitik düşünce bile zaman ve mekânla ölçülmektedir. Bu bağlamda mekân aslında var olmayan kutsalların bulunduğu alana özgü karakteristik özelliklerinin yer ve bölgelere ayrılmasıyla ortaya çıkar. Bu düşüncede yön ise mekân kavramının temelidir (Cassirer, 2005, ss: 153-159).

Cassirer zaman kavramını da mitik düşünce içinde değerlendirir. Nitekim mitler, aslında bir zaman manzarasıdır; temellerinde zaman vardır. Çünkü varoluş, zamana tabidir. Bu bağlamda mitlerdeki tanrıların tarihi aslında tanrısallığın da tarihidir. Gün, hafta, ay, mevsim, yıl gibi zaman kavramlarının oluşumunu da mitlerdeki

kutsallığın kayboluşu bir anlamda mitlerdeki olay, durum ve kahramanları denetim altına alma düşüncesiyle ortaya çıkan ritüellere bağlar (Cassirer, 2005, ss: 162-164).

Masallara baktığımızda ise zaman kavramının sübjektif-itibari bir özellikte karşımıza çıktığını görmekteyiz “Çok eski zamanlarda”, “Zamanın birinde...”, “Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde.....” gibi başlama tekerlemelerinde gerekse “Gide gide...”, “Bir müddet sonra...” gibi masal ortasında söylenen ve zamanın hızlı geçişi kadar olayların farklı bir yere taşındığını da ifade eden masal ortası tekerlemelerinde (Boratav, 1988, ss: 76-78) bu durum gayet açıktır.

Edebi metinlerin de çerçevesini çizen zaman ve mekân, destanlarda söz konusu ürünün kendine has özellikleriyle değerlendirilmelidir. Zira destan, kendine has anlatı kuralları olan ve bu kurallara göre şekillenen bir ürün olup zaman ve mekân kavramları da bu bağlamda ortaya çıkar. Bunun yanında anlatıcının zaman ve mekân bağlamında destana müdahale etmesi de göz önüne alınması gereken bir husustur. Nitekim Mehmet Kaplan, Türk destanlarındaki zaman ve mekân kavramlarını Oğuz destanı bağlamında değerlendirir. Ona göre destanlardaki zaman ve mekân kavramları destan kahramanının kişiliği ve içinde yaşadığı toplumla yakından ilgilidir. Nitekim Oğuz, dışa dönük, güçlü fizik yapısı ve idealleri bakımından olağanüstü bir özellik göstermekte; destandaki zaman ve mekân kavramları da onun bu olağanüstülüğüne göre destana dâhil olmaktadır. Bir anlamda söz konusu iki kavram, Oğuz’un dünyaya hâkim olma isteğini ve kahramanlığını ortaya çıkarmak için destanda yer almakta; (Kaplan, 1985, ss: 16-18) bu durum ise “...Bu oğlan anasının göğsünden ağızı içip bundan sonra bir daha içmedi... dile gelmeye başladı. Kırk günden sonra büyüdü. Yürüdü. Oynadı.” ve “... Ben uygurların kağanı oluyorum ki yeryüzünün dört tarafının kağanı olsam gerektir.” (Atsız, 1943, s. 19) ifadeleriyle yansıtılmaktadır.

Pütülov'a göre kahramanlık destanlarında zaman, üç başlıkta değerlendirilir:

1. Destancı Zamanı (Anlatıcının konu zamanı ile birleştirerek geçmiş olayları destanın anlatıldığı döneme taşıyan, destanda -di'li geçmiş ve şimdiki zaman ile verilen zaman)
2. Konu Zamanı (Her destanda olmayabilen ve de fazla önemsenmeyen zaman)

3. Destan Devri Zamanı (Destanın tarihi tabakasını veren bilgiler) (İbrayev, 1998, ss: 90-132)

İbrayev'e göre destanda mekânın da "tarihi gerçeklikle örtüşen mekânlar" ve "epik destan geleneğine bağlı sanatlı anlatımdan doğan mekânlar" olmak üzere iki türlü görünüşü vardır. İbrayev bu durumu iki amaca bağlamak gerektiğini söyler:

1. Yer-su, dere-göl, dağ-taş, halklı-halksız yer adlarının destandaki neticesi ve bunların tarihi temelleri, kesin coğrafi ve destandaki adlarının birbirine uygunluğu, bu vasıta ile tarihin destandaki görünüşünü açıklamak.

2. Mekân unsurlarının destan sanatı geleneğine bağlanan özellikleri, zamanla örülüşü, kahramanın yaptıkları ve konu ile bağlantısı, zaman açısından çeşitli olayların geleneksel destan mekânlarına benimsetilmesi."(İbrayev, 1998, s. 133).

Fuzuli Bayat da "Dede Korkut Oğuznameleri Çerçevesinde Epik Zamanla Epik Mekânın Birliği" adlı çalışmasında hrontop teorisi (zaman-mekân birliği) bağlamında söz konusu destan metnini inceler ve epik anlatımlarda mekân ve zaman kavramlarının birliğine dikkati çekerek bunları birbirinden ayrılmaz iki değer olarak yorumlar. Destan metninde zaman ve mekânın milli ruhun sembolüne dönüştüğünü, metnin mekânının yatay ve dikey şerhe maruz kalabileceğini belirten Bayat, metnin okunuşunda diahroni yani tarihselliğin baskın olduğunu, bu bakımdan zaman ve mekânın tarihsellik üzerinden değerlendirilmesi gerektiğini ifade eder. Fuzuli Bayat, metinde iki farklı zamanın görüldüğüne dikkati çeker:

1. Tasvir edilen hadise ve gerçek zaman

2. Metne hadiselerin ve gerçeklerin taşındığı zaman (Bayat, 2003, ss: 99-108).

Bayat, bu iki maddeyi açarak tahkiye zamanı ile tahkiye edilen zamanın farklı olduğunu belirtir. Ayrıca şimdi ile geçmiş arasında geçiş rolü oynayan "destanın şekillendiği zaman" denebilecek bir zaman daha olduğunu ancak bu zamanın destanla ilişkisini incelemeye değer bulmadığını; bu zamanın epik zaman ve mekân anlayışının dışında kaldığını ifade eder. Dede Korkut Hikâyelerinde zaman ve mekânı retrospektif (geriye dönük) ve perspektif (ileriye dönük) kavramları ile inceleyen araştırmacı,

hikâye zamanının retrospektif, tahkiye zamanının ise perspektif zaman ve mekâna ait olduğunu belirtir (Bayat, 2003, ss: 108-110).

Yerleşik hayata bağlı olarak ortaya çıktığı kabul edilen halk hikâyelerinde (Boratav, 1945, s. 42) zaman çoğunlukla masallara benzer bir özellik gösterir “Rabiyân-ı ahbar, nakılan-ı asar, muhaddisan-ı rüzgar şöyle rivayet ederler ki...” (Boratav, 1945, ss: 60-63) “Zamanın birinde.....” benzeri giriş formellerinde de görülen bu itibari zaman bazı aşklarca vak’a gerçek bir zaman dilimine, yaşanmış bir olaya bağlanarak verilebilir. Nitekim Emrah ile Selvihan ve Tufargalı Abbas ile Gülgez Peri Hikâyeleri I. Şah Abbasın Van ve Ercişi kuşatmasına, Yaralı Mahmut ile Mahbub Hanın Hikâyesi Osmanlının Genceyi (iki kez) kuşatıp almasına, Köroğlu Hikâyeleri Anadoludaki Celaliler Dönemine oturtulur (Boratav, 1945, ss: 132-144; bu konuda daha geniş bilgi için bakınız, Metin Arıkan, Kazak Destanları I Köroğlu'nun Kazak Anlatmaları, Ankara: TDK Yayınları, 2007.) Bu arada Halk hikâyelerimizde tarihi olayları sadece izlerinin olacağını, bunun vak’aya “Şah Abbas Van’ı kuşattığında...” şeklindeki ifadeyle dahil olabileceğini belirtmemiz gerekir. Bu bağlamda Necip ile Telli Hikâyesine anlatıcının “...” Diye başladığını Sürmeli Bey Hikâyesinde “Bundan elli yıl kadar önce...” diye verildiğini unutmayalım.

Halk hikâyelerine benzer bir durumu fıkralarda da görmekteyiz. Nitekim “Zamanın birinde”, “Bir gün...”, gibi kalıp ifadelerle başlayan fıkraların yanında olayların belli-gerçek kişilere bağlı olarak anlatıldığını, verilen mesajın bunlar üzerinden sağlananları da bulunmaktadır. Mesela Anadolu Sahasında İncili Çavuş, Bekri Mustafa, Koca Ragıp Paşa ile Şair Haşmet ve Şair Fitnat Hanım arasında geçenleri yansıtan anlatan fıkralarda bu durum, gayet belirgindir (Boratav, 1988, ss: 87-88).

Tasavvufta ise mekân, var oluşa, var olana bağlıdır. Zaman nasıl olayların kıyaslanmasından doğan mücerret bir kavram ise mekân da var olandan doğan soyut bir kavramdır. Bir başka ifadeyle var olan bir şey olmazsa, onun mekânı da olmaz (Gölpınarlı, 1985, ss: 60-61).

Özbek Efendi fıkralarına baktığımızda zaman kavramı yukarıda bahsettiğimiz anlatı türlerinin hiçbirinde olmayan özellikte karşımıza çıkmaktadır. Fıkraların son derece kısa ve yoğun bir anlatım olması, buna imkân vermez bu bağlamda sadece Özbek Efendi fıkralarında değil bütün fıkra çeşitlerinde zaman çok kısa bir süreyi ifade eder. Yani anlaktır. Bu bağlamda söz konusu fıkraları biz üç başlık altında inceleyeceğimizi, sadece Efendiye bağlı fıkraları “Hocanın çağlara ötesi bir fıkra tipi olduğu” gerekçesiyle bu başlıklarda yer almayacağını belirtmek istiyoruz.

VI. 1. Belli Bir Zaman Dilimini İçeren Fıkralar

Bu grupta yer alan fıkralar “ Tarihi Kişilerle İlgili” fıkralar grubunun neredeyse tamamını oluşturmaktadır. Bu bağlamda yapacağımız tasnif de söz konusu tarihi kişilerin adı ile belirtilmesi şeklinde olacak; önce konuya ilişkin bir fıkra verilip daha sonra bu başlıklara ait gruba giren fıkraların numaraları ve adları verilecektir.

VI. 1. 1. Ali Şir Nevayi Dönemi

Bir gün Ali Şir Nevayi çırağı Hoca Asafi’ye nasihat etmeye başlamış:

-Ben sana hayranım. Bu kadar keskin zekâlı, yükseköğrenimli olup, şiir yazma ile meşgul oluyorsunuz. Vaktini bölerek boş şeylere harcayıp, boşa geçirmektesin.

-Allah affetsin. Af makamında özür beyan kılarım ki, şimdi şiir yazmaya daha çok istekliyim. Hatta geceleri de şiir yazma ile meşgul oluyorum. Mesela, geçen gece iki paraya aldığım mum yanıp bittiğinde, iki yüz çift beyit yazdım.

-Öyleyse, her yüz beyit bir paraymış...

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 821 noda kayıtlı olan “**Bir Paralık Şiir**” adlı fıkra *Ali Şir Nevayi* ile ilgilidir.

VI. 1. 2. Emir Timur Dönemi

Emir Timur Efendiyi görmek için Efendiye görüşme teklif etmiş.

Efendi saraya geldiğinde sarayın içi insan doluymuş ve hepsi de yerde oturuyormuş; fakat bir tek Timur tahtın üstündeymiş.

- Selamün aleyküm, Allah! Diye selam vermiş Efendi.
- Ben Allah değilim! Ben... Diye söylemiş Timur.
- Canımı vermeye hazırım Hz. Azrail, demiş bu sefer Efendi.
- Neler söyleyip duruyorsun ben Azrail de değilim. – diye bağırmış Timur.
- Eğer Allah ya da Azrail değilsen aşağıya in. İnsanların sırasında otur. Ne diye göğe çıktın öyleyse,- demiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz 107 noda kayıtlı olan "**Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?**", "5 noda kayıtlı olan "**Muçal**", 6 noda kayıtlı olan "**Köpek İle Adam**", 10 noda kayıtlı olan "**Geyik De Av Mı?**", 11 noda kayıtlı olan "**Minareler Ormanı**", 18 noda kayıtlı olan "**Molla Eşek**", 33 noda kayıtlı olan "**Timur'un Kıymeti**", 34 noda kayıtlı olan "**Yerin Göbek Deliği**", 35 noda kayıtlı olan "**Söz**", 36 noda kayıtlı olan "**Ölmeyen Bizim Canımız**", 38 noda kayıtlı olan "**Ya Timur Ölür Ya Eşek**", 46 noda kayıtlı olan "**Efendi İle Timur**", 48 noda kayıtlı olan "**Sadakat**", 49 noda kayıtlı olan "**Zalim Olan Biziz**", 56 noda kayıtlı olan "**Emir Timur'un Fili**", 69 noda kayıtlı olan "**Efendinin Rumlara Cevabı**", 70 noda kayıtlı olan "**Padişah ve Eşek**", 71 noda kayıtlı olan "**Sözünün İtibarı Olmayan**", 72 noda kayıtlı olan "**Timur'un Yeri**", 73 noda kayıtlı olan "**Timur'un Seyahati**", 79 noda kayıtlı olan "**Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır**", 80 noda kayıtlı olan "**Emir Timur'un Lakabı**", 81 noda kayıtlı olan "**Sonra Fırsat Verilmedi**", 83 noda kayıtlı olan "**Veciz Cevap**", 84 noda kayıtlı olan "**Mezhebi-Aksak Timur**", 87 noda kayıtlı olan "**Tavşan Kaçtı**", 89 noda kayıtlı olan "**Deli Olacağım Gün**", 90 noda kayıtlı olan "**Sineklerin Padişahı**", 92 noda kayıtlı olan "**Tören Yemeğinde Geliriz**", 96 noda kayıtlı olan "**Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor**", 101 noda kayıtlı olan "**Efendi Timur'dan Korkarak Köyüne Kaçtı**", 103 noda kayıtlı olan "**17999 Alem Padişahı**", 104 noda kayıtlı olan "**Efendi-Ressam**", 131 noda kayıtlı olan "**Yetişemezseniz Siz De İnin**", 140 noda kayıtlı olan "**Para-Bana**" adlı fıkralar *Emir Timur* ile başlamaktadır.

VI. 1. 3. İlhamcan Dönemi

Masaya bir leğen pilav getirmiş. Annesi küçüğüne yemek ayırıp oğlunun önüne koymuş. İlhamcan gücenerek sormuş:

-Baba geleyim sizlerle yiyeyim.

-Hayır, ay gibi yavrucuğum, sen henüz büyüklerle yemek yiyemezsin. Sakalın bıyığın çıksın o zaman birlikte yersin...

Bir gün İlhamcan bölüştürülen yemeği yiyormuş, kedisi gelip ona “arkadaş olmak istemiş. İlhamcan kediyi kovmuş.

-Git, senin sakalın bıyığın çıkmış adamlarla ye! – demiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 829 noda kayıtlı olan “**Sakalı Bıyığı Çıkmış**” adlı fıkra *İlhamcan* ile ilgilidir.

VI. 1. 4. Han (Şah Han-Şeybani) Dönemi

Efendinin bir ağaç erken meyve veren kayısı varmış, bir gün baksa ki üç tanesi sararmış. Efendi uzanıp kayısıyı koparıp Hana vermiş. Han Efendiye hediye vermiş. Güz geldiğinde hediye ümidiyle bir sepet ceviz alıp saraya yola koyulmuş yolda bir dostuna rastlamış:

-Merhaba Efendi yolculuk nereye? – diye sormuş.

-Hana ceviz hediye edeceğim.

-Han cevizden hoşlanmaz, incir alıp gidin, -demiş dostu. Efendi yoldan dönüp incir almış. Hanın burnu yapışık olduğu için lakabı incirmiş. Efendinin incir alıp geldiğini görünce sinirlenip:

-Getirdiği şey ile başına vurunuz!

İncirler ile onun başına vurulurken, Efendi hiç durmadan “dostumun gözünü seveyim Allaha şükür” diyormuş, bunu duyan Han sormuş:

-Peki, niye böyle diyorsun?

Efendi cevap vermiş:

-Ben cevizi hediye olarak getiriyordum, yolda bir dostumla karşılaştım bana: “İncir alıp git” demiş. İyi ki, incir alıp gelmişim, eğer ceviz alıp gelseydim onunla başımı yarardınız demiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 42 numarayla kayıtladığımız “**Dostumla Dolaşmak**”, 17 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Şairler Meliki**”, 43 noda kayıtlı olan “**Bir Ayaklı Kaz**”, 318 noda kayıtlı olan “**Kirlenmiş Taht**”, 327 noda kayıtlı olan “**Eşek Eşeği Görünce Bağırır**”, 819 noda kayıtlı olan “**Yaşlı Kız**” adlı fıkralar *Han* ile ilgilidir.

VI. 1. 5. Buhara Hanlığı Dönemi

Günlerin birinde Buhara emiri Efendiye sormuş:

-Ben mi güçlü müyüm, Afganistan şahı mı? Doğru cevap ver!

Efendi düşünüp:

-Yük taşımada benim işim ikinizden de zor. Mihnet kılmış olsa da biri çiftçi biri esnaf: Biri doyurur biri giydirir demiş!

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 132 noda kayıtlı olan “**Kim Zor?**” adlı fıkra *Buhara Emiri* ile ilgilidir.

VI. 1. 6. Abbasiler Dönemi

Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken, ona sormuş:

Abbasi halifelerinin “Muktedir-billah”, “Mütevekkil-Allah”, “Mü’tesin-billah” diye lakapları var imiş, bana nasıl lakap münasip olur?

-Ey sahibimiz, hiç şüphesiz size “Na’uzen-billah”, diye lakap koyulsa olur, – demiş Efendi.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**”, 138 noda kayıtlı olan “**Övünen Halife**” adlı fıkralar *Abbasi Halifesi* ile ilgilidir.

VI. 1. 7. Meşreb Dönemi

Tarihi bir kişilik olmasa da içeriğinin ve Meşreb'in bizdeki Bektaşî fıkralarını andırması dolayısıyla belli bir zümreyi temsil ettiğini düşünmemiz sebebiyle bu gruba almakta tereddüt etmediğimiz Meşreb ile ilgili fıkraları ayrı bir grup halinde incelememizin doğru olacağına inanıyoruz.

Meşreb Muşoi diye bir yurda gelmiş, adamlar onu mescide getirmiş ve sabah namazını kıldırmak için önde imamlık yapıp yapamayacağını sormuşlar. Meşreb, cemaatin ricasını geri çevirmeyip mihraba geçmiş ve “Allah-ü Ekber” deyip ahenkli bir beyit okumuş:

Hengamı Nevbahar gül az bostan Allah,

Yarab, mebad hiç kes az destan Allah.

deyip secdeye baş koyunca mihrapta uyuyakalmış. Sonra horlamaya başlamış. İmamın secdeden başını kaldırmadığını gören cemaatten biri onu uyandırıp sormuş:

-Efendim, başınızı kaldırın, işimiz çok, namazı hemen tamamlasak olmaz mı?

Cevap gelmemiş. İkinci kez sormuş:

-Efendim, ne zamana kadar yatacaksınız?

-Bu şekilde diğer evimde yatıncaya kadar! –diye cevap vermiş Meşreb.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 309 numarayla kayıtladığımız “**Meşreb – İmam**”, 302 noda kayıtlı olan “**Mürşit ve Meşreb**”, 303 noda kayıtlı olan “**Padişah ve Meşreb**” 304 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Şeyhülislam**”, 305 noda kayıtlı olan “**Hükümdar ve Meşreb**”, 307 noda kayıtlı olan “**Benzetmeden Kaçış**”, 308 noda kayıtlı olan “**Benzetmeden Kaçış**”, 310 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Dervişler**”, 311 noda kayıtlı olan “**Evliya Olsa, Durup Görsün**”, 312 noda kayıtlı olan “**Ezan Sesi Gelmedi Ki**”, 313 noda kayıtlı olan “**Eşek Namazda Bulunur Mu?**”, 314 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Han**”, 315 noda kayıtlı olan “**Hoca ve Meşreb**”, 316 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Mollalar**”, 317 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Mahmudbiy**”, 318 noda kayıtlı olan “**Kirlenmiş Taht**”, 319 noda kayıtlı olan “**Hilenin Şeriatî**” adlı fıkralar *Meşreb* ile ilgilidir.

VI. 2. Belli Bir Zaman Dilimini İermeven Fıkralar

VI. 2. 1. “Bir gün... diye başlayanlar

5 noda kayıtlı olan “**Mual**”, 6 noda kayıtlı olan “**Köpek İle Adam**”, 13 noda kayıtlı olan “**Uçan At**”, 18 noda kayıtlı olan “**Molla Eşek**”, 19 noda kayıtlı olan “**Yarım ksrk**”, 20 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Nişancı**”, 24 noda kayıtlı olan “**zr**”, 25 noda kayıtlı olan “**Efendinin Yıldızı**”, 31 noda kayıtlı olan “**At Gülüyordu**”, 33 noda kayıtlı olan “**Timur'un Kıymeti**”, 34 noda kayıtlı olan “**Yerin Göbek Deliği**”, 36 noda kayıtlı olan “**lmeyen Bizim Canımız**”, 37 noda kayıtlı olan “**İbret**”, 40 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Payı**”, 42 noda kayıtlı olan “**Dostumla Dolaşmak**”, 46 noda kayıtlı olan “**Efendi İle Timur**”, 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**”, 49 noda kayıtlı olan “**Zalim Olan Biziz**”, 53 noda kayıtlı olan “**Düdüğe Düğme**”, 57 noda kayıtlı olan “**Dört İşi Bir Yolda Yapmak**”, 61 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşeği**”, 72 noda kayıtlı olan “**Timur'un Yeri**”, 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur'un Lakabı**”, 81 noda kayıtlı olan “**Sonra Fırsat Verilmedi**”, 82 noda kayıtlı olan “**Bir Tane 'Ze'ye Bin Para**”, 83 noda kayıtlı olan “**Veciz Cevap**”, 85 noda kayıtlı olan “**cn Aldı**”, 90 noda kayıtlı olan “**Sineklerin Padişahı**”, 91 noda kayıtlı olan “**Yerin Yerden Farkı Var**”, 96 noda kayıtlı olan “**Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?**”, 101 noda kayıtlı olan “**Efendi Timur'dan Korkarak Köyüne Kaçtı**”, 103 noda kayıtlı olan “**17999 Alem Padişahı**”, 105 noda kayıtlı olan “**Allah Da Padişah İle Aynymış!**”, 108 noda kayıtlı olan “**Lafa Hevesliler**”, 110 noda kayıtlı olan “**Birinci İncir**”, 112 noda kayıtlı olan “**Efendinin Alçakgönüllülüğü**”, 113 noda kayıtlı olan “**Padişahın Sözü**”, 114 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Padişahın Hizmetçileri**”, 116 noda kayıtlı olan “**lmek İstemiyorum**”, 117 noda kayıtlı olan “**Efendinin İtirafı**”, 118 noda kayıtlı olan “**Efendi Doğrusunu Söylüyor**”, 120 noda kayıtlı olan “**Efendinin Oğlu**”, 121 noda kayıtlı olan “**Efendi Müneccim**”, 125 noda kayıtlı olan “**Cennet Mi Büyük Cehennem Mi?**”, 126 noda kayıtlı olan “**En İyi Yemek**”, 129 noda kayıtlı olan “**Faziletli şamar**”, 142 noda kayıtlı olan “**Gizli Söz**”, 144 noda kayıtlı olan “**Kavga Neden ıktı?**”, 145 noda kayıtlı olan “**Alışkanlıkları Bırakmak Zor**”, 147 noda kayıtlı olan “**Baygura Anta Kelben Kabira**”, 150 noda kayıtlı olan “**irkin Melek**”, 155 noda kayıtlı olan “**Haram Kan**”, 158 noda kayıtlı olan “**Ezan Bir Gün**

Söylense...”, 168 noda kayıtlı olan **“Hocanın Okuması”**, 171 noda kayıtlı olan **“Başını Kaldırmaya Dermanı Yok”**, 173 noda kayıtlı olan **“Sarık”**, 174 noda kayıtlı olan **“İmam Sadece Aldı”**, 181 noda kayıtlı olan **“Hoca ve Efendi”**, 188 noda kayıtlı olan **“Acayip Tavşan”**, 197 noda kayıtlı olan **“Ahiret”**, 202 noda kayıtlı olan **“Bu Şapkayı Cebrail Giysin”**, 205 noda kayıtlı olan **“Hırs Yaptı”**, 207 noda kayıtlı olan **“Allahın Gazabı”**, 211 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hesap Torbası”**, 219 noda kayıtlı olan **“E Allah”**, 223 noda kayıtlı olan **“Namaz”**, 225 noda kayıtlı olan **“Papaz ve Sakal”**, 226 noda kayıtlı olan **“Şehrin Köpeği mi?**, 228 noda kayıtlı olan **“Selam Almak”**, 229 noda kayıtlı olan **“Gönlümdeki Olsa”**, 235 noda kayıtlı olan **“Acaba”**, 237 noda kayıtlı olan **“Şahit”**, 238 noda kayıtlı olan **“Sarık Ve Kaftanın Sahibi”**, 244 noda kayıtlı olan **“Sarık Cehenneme Düştü”**, 247 noda kayıtlı olan **“Barakaya Ateş Düştü”**, 255 noda kayıtlı olan **“Beynamaz”**, 261 noda kayıtlı olan **“Oğlumun Adı Farz”**, 274 noda kayıtlı olan **“Eyvah, Evim Yanıyor!”**, 275 noda kayıtlı olan **“Allah'a İnanıp Kaygısız Kalma”**, 278 noda kayıtlı olan **“Yarım Günlük Oruç”**, 281 noda kayıtlı olan **“Şimdi Molla Oldu”**, 282 noda kayıtlı olan **“Hocanın İlticası”**, 284 noda kayıtlı olan **“İki Kafir Bir Olsa Helal Dost Olur”**, 285 noda kayıtlı olan **“Allahın Kulları”**, 288 noda kayıtlı olan **“Şeytan”**, 290 noda kayıtlı olan **“Namazda”**, 292 noda kayıtlı olan **“Köpek Yavrusunun Duası”**, 294 noda kayıtlı olan **“Gusül”**, 295 noda kayıtlı olan **“Gökyüzüne Mıhlanan Güneş”**, 298 noda kayıtlı olan **“Taharet Bozulmadı”**, 299 noda kayıtlı olan **“Ölünün Düğünü”**, 301 noda kayıtlı olan **“Sofu mu İyi, Eşek mi İyi”**, 303 noda kayıtlı olan **“Padişah ve Meşreb”**, 318 noda kayıtlı olan **“Kirlenmiş Taht”**, 322 noda kayıtlı olan **“Cahil Topluluk”**, 324 noda kayıtlı olan **“Asabılık”**, 330 noda kayıtlı olan **“Ümitsiz Şeytan”**, 333 noda kayıtlı olan **“Nakit Para”**, 334 noda kayıtlı olan **“Leğen Öldü”**, 342 noda kayıtlı olan **“Ye Cübbem”**, 343 noda kayıtlı olan **“Susayan Cep”**, 346 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Onun Yöneticisi”**, 354 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”**, 376 noda kayıtlı olan **“Bahtsız Koca”**, 387 noda kayıtlı olan **“Paralı Yemek”**, 394 noda kayıtlı olan **“Komşunun Kızı”**, 395 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalım İle”**, 404 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin İhtirası”**, 414 noda kayıtlı olan **“Derisini Yüzüp Rezil Ederim”**, 424 noda kayıtlı olan **“Cehennem İle Cennet Dolunca”**, 425 noda kayıtlı olan **“Kendini Aldatıp Gitti”**, 438 noda kayıtlı olan **“Melamet”** 444 noda kayıtlı olan

“Benzemeyince Karşılaştırmaz”, 447 noda kayıtlı olan “Damdan Atın Da Görün”, 448 noda kayıtlı olan “Kırk Yıllık Sirke”, 450 noda kayıtlı olan “Öncekinden Aldınız”, 451 noda kayıtlı olan “Zincirli Kapı”, 455 noda kayıtlı olan “Öğrenci”, 456 noda kayıtlı olan “Hepsi Gelecek”, 459 noda kayıtlı olan “Şükür”, 462 noda kayıtlı olan “Berber”, 464 noda kayıtlı olan “Tedavi”, 467 noda kayıtlı olan “Şimdi Kuş Oldun”, 476 noda kayıtlı olan “Dumbe-Ciğer”, 478 noda kayıtlı olan “Sakal”, 480 noda kayıtlı olan “Allah Korumuş”, 485 noda kayıtlı olan “Doktor Ve Kasap”, 494 noda kayıtlı olan “Buzağının Arapçası”, 502 noda kayıtlı olan “Oğlumun Babası”, 503 noda kayıtlı olan “Biliyor Musunuz Ne Diyeceğim”, 504 noda kayıtlı olan “Hamile Kazan”, 505 noda kayıtlı olan “Günahkâr Öküz”, 508 noda kayıtlı olan “Akılsız Deve”, 511 noda kayıtlı olan “Hal Böyle Olursa”, 518 noda kayıtlı olan “Yıldız Yapıyor”, 520 noda kayıtlı olan “Şarkıcı”, 521 noda kayıtlı olan “Ömrünüz Azapta Geçerdi”, 525 noda kayıtlı olan “Beş Lira İçin”, 527 noda kayıtlı olan “Doktor”, 529 noda kayıtlı olan “Zayıf Eşek”, 531 noda kayıtlı olan “Denizin Suyu”, 538 noda kayıtlı olan “Hikmet”, 544 noda kayıtlı olan “Dertleştim”, 555 noda kayıtlı olan “Cimri Ve Efendi”, 556 noda kayıtlı olan “Aklım Başıma Geldi”, 564 noda kayıtlı olan “Kulak Gerekli Mi?”, 572 noda kayıtlı olan “Övüngenlik”, 575 noda kayıtlı olan “Ne Kadar Yol Gittik”, 578 noda kayıtlı olan “Yayla”, 590 noda kayıtlı olan “Efendi ve Aldar Köse”, 593 noda kayıtlı olan “Yağlı Ekmek Yapayım”, 603 noda kayıtlı olan “Beceriksiz”, 606 noda kayıtlı olan “Mescit ve Cami”, 610 noda kayıtlı olan “Lamba Yağı”, 613 noda kayıtlı olan “Çukurlara Toplanmış”, 615 noda kayıtlı olan “Efendi Bir Gün Hamama İnmiş”, 617 noda kayıtlı olan “Secde”, 619 noda kayıtlı olan “Kedi Nerede?”, 631 noda kayıtlı olan “Bu Para Değil De Ne?”, 634 noda kayıtlı olan “Ölmesen”, 636 noda kayıtlı olan “Beni Teyzem Doğurmuş”, 641 noda kayıtlı olan “Okuma”, 642 noda kayıtlı olan “Hayatımda Geçip Öterdim”, 646 noda kayıtlı olan “Efendi Yandı”, 662 noda kayıtlı olan “Yardım Karşılıklı Olur”, 663 noda kayıtlı olan “Seni Medresede Okutmayacaksa”, 666 noda kayıtlı olan “Kara Bulut”, 674 noda kayıtlı olan “Keşkek Yemiş Ağzı Yanmış”, 677 noda kayıtlı olan “Un Sürülen Zengininki”, 678 noda kayıtlı olan “Bu Yemeği Masumlara Ver”, 681 noda kayıtlı olan “Öğretmenimiz Akar-Biz Akarız”, 693 noda kayıtlı olan “Nasip”, 700 noda kayıtlı olan “Utancınızı Hoş Görüyorum”, 713 noda kayıtlı olan

“Çağrılmayan Düğüne Girmenin Yolu”, 718 noda kayıtlı olan “Sesi Kovmak”, 719 noda kayıtlı olan “Efendi'nin Hükmü”, 721 noda kayıtlı olan “Yaramaz Ay”, 723 noda kayıtlı olan “Günahkâr Olmayı İstemiyorum”, 724 noda kayıtlı olan “Efendinin Bilgeligi”, 733 noda kayıtlı olan “Efendinin Rüyası”, “734 noda kayıtlı olan “Koyun Eti”, 735 noda kayıtlı olan “Erkeklik Namusu”, 736 noda kayıtlı olan “İnek Bana Yol Gösterdi”, 737 noda kayıtlı olan “Bohça”, 738 noda kayıtlı olan “Şımarık Kız”, 740 noda kayıtlı olan “Çaresiz Koyun”, 742 noda kayıtlı olan “Siz Evde Yoktunuz Ki?”, 744 noda kayıtlı olan “Niçin Oğlunu Uyandırdım?”, 745 noda kayıtlı olan “Efendi Düzeldi”, 748 noda kayıtlı olan “Efendinin Hastalığı”, 750 noda kayıtlı olan “Atını Dilime Bağla”, 756 noda kayıtlı olan “Şakayı Bırak, Kendi Ekmeğini Ye!”, 759 noda kayıtlı olan “Efendi ve Eşkıyalar”, 761 noda kayıtlı olan “Efendinin Bedduası”, 767 noda kayıtlı olan “Eşeğe Gözlük Takmak”, 768 noda kayıtlı olan “Niçin Tebessüm Ediyorsun”, 771 noda kayıtlı olan “Üç Kuruşluk Tokat”, 777 noda kayıtlı olan “İşte, Ben Söylemedim”, 779 noda kayıtlı olan “Holvaytar Yesek”, 780 noda kayıtlı olan “Farsça Şiir”, 783 noda kayıtlı olan “Tembellik Nasip Ediyorum”, 787 noda kayıtlı olan “Dalavere”, 790 noda kayıtlı olan “Bürokrasinin Sonu”, 793 noda kayıtlı olan “Boş Leğen Pilav Oldu”, 798 noda kayıtlı olan “Koyun Da Çıkıverirmiş De”, 809 noda kayıtlı olan “İki Hanımın Kulağı Çınlamaz”, 811 noda kayıtlı olan “Değer”, 813 noda kayıtlı olan “Gönül Kaymak İstemiş...”, 820 noda kayıtlı olan “Para Candan Tatlı”, 821 noda kayıtlı olan “Bir Paralık Şiir”, 829 noda kayıtlı olan “Sakalı Bıyığı Çıkmış”, 844 noda kayıtlı olan “Masala Gelin”, 845 noda kayıtlı olan “Meclisçi”, 852 noda kayıtlı olan “Cesaret”, 861 noda kayıtlı olan “Efendi-Spiker”, 868 noda kayıtlı olan “Vaktini İdare Et”, 873 noda kayıtlı olan “Efendi Öğretmen” adlı fıkralar *Bir Gün* ile başlamaktadır.

VI. 2. 2. “Günün birinde.. diye başlayanlar

152 noda kayıtlı olan “Namaz Ne Kadar Kafes Oldu”, 835 noda kayıtlı olan “Eh Aferin” adlı fıkralar *Günün Birinde* ile başlamaktadır.

VI. 2. 3. “Bir gece... diye başlayanlar

15 noda kayıtlı olan “**Dalın Budağı**”, 400 noda kayıtlı olan “**Alkış**”, 491 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Hırsız**”, 496 noda kayıtlı olan “**Çorbasının Çorbası**”, 506 noda kayıtlı olan “**Kavganın Sebebi**”, 510 noda kayıtlı olan “**Ceset**”, 533 noda kayıtlı olan “**Bir Şey Ver!**”, 776 noda kayıtlı olan “**Sol Tarafı Nereden Bileceğim**” adlı fıkralar *Bir Gece* ile başlamakta olup 15 numaralı fıkra aşağıya alınmıştır:

VI. 2. 4. “Bir hafta... diye başlayanlar

21 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Padişah**”, 73 noda kayıtlı olan “**Timur'un Seyahati**”, 221 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Yeğeni**”, 366 noda kayıtlı olan “**Dudağı Helal**” adlı fıkralar *Bir Hafta* ile başlamaktadır.

VI. 2. 5. “Bir yıl... diye başlayanlar

1 noda kayıtlı olan “**Akıllı Şehzade**”, 109 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hediyesi**”, 263 noda kayıtlı olan “**Efendi-İmam**”, 605 noda kayıtlı olan “**Karıştırma**”, 620 noda kayıtlı olan “**Açlığa Hayli Alıştın**”, 669 noda kayıtlı olan “**Pazar Günü Gel Deseydin Ya**” adlı fıkralar *Bir Yıl* ile başlamaktadır.

VI. 2. 6. “Sabahleyin... diye başlayanlar

56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur'un Fili**”, 59 noda kayıtlı olan “**Ağacın Ucundaki Çaydanlık**”, 139 noda kayıtlı olan “**Büyük Kazan ve Pancar**”, 234 noda kayıtlı olan “**Saray Görevlisi Ve Tüccar**”, 689 noda kayıtlı olan “**Kadının Evinde De Helal Yemek Ekmek Oluyor Mu?**”, 826 noda kayıtlı olan “**Bunun Paltosu Kaldı Mı?**” adlı fıkralar *Sabahleyin* ile başlamaktadır.

VI. 2. 7. “Akşamleyin... diye başlayanlar

727 noda kayıtlı olan “**At Kafasına Örülen Yumak**” adlı fıkra *Akşamleyin* ile başlamaktadır.

VI. 2. 8. “Gece gündüz... diye başlayanlar

741 noda kayıtlı olan “**Kötü Şarkı**” adlı fıkra *Gece Gündüz* ile başlamaktadır.

VI. 2. 9. “Gündüz... diye başlayanlar

390 noda kayıtlı olan “**Gırvoydu**”, 547 noda kayıtlı olan “**Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü ?**” adlı fıkralar *Gündüz* ile başlamaktadır.

VI. 2. 10. “Kışın... diye başlayanlar

283 noda kayıtlı olan “**Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı**”, 355 noda kayıtlı olan “**İstekli Kurtlar**”, 405 noda kayıtlı olan “**Ayıp Kendimde**”, 581 noda kayıtlı olan “**Aklın Varsa Kendini Suya At**” adlı fıkralar *Kışın* ile başlamaktadır.

VI. 2. 11. “Yazın... diye başlayanlar

99 noda kayıtlı olan “**Karasinekler**”, 540 noda kayıtlı olan “**Bahane**”, 587 noda kayıtlı olan “**Deden Balık Olurdu**”, 706 noda kayıtlı olan “**Ben De Bir Ölüp Alayım**” adlı fıkralar *Yazın* ile başlamaktadır.

VI. 2. 12. “Ertesi gün... diye başlayanlar

86 noda kayıtlı olan “**Yarımını Vurup Kaldı**”, 97 noda kayıtlı olan “**Böyle De Hırsızlık Olur Mu?**”, 127 noda kayıtlı olan “**Tavuk Ve Cıvıvlar**”, 214 noda kayıtlı olan “**Uzun Sakal**”, 217 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Kadı**”, 246 noda kayıtlı olan “**Namazınızı Abdestsiz Kıldık**”, 277 noda kayıtlı olan “**Efendi-Müftü**”, 369 noda kayıtlı olan “**Misafir**”, 435 noda kayıtlı olan “**Senin Sözü De Doğru**”, 439 noda kayıtlı olan “**Somye Darlaştı**”, 517 noda kayıtlı olan “**Kıyamet**”, 522 noda kayıtlı olan “**Çapa İle Testiyi Hırsız Alıp Gitti**”, 566 noda kayıtlı olan “**Büyük Kavga**”, 584 noda kayıtlı olan “**Hemen Yemek Yiyesi Gelecektir**”, 647 noda kayıtlı olan “**Bizim Eller**”, 670 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşeği**”, 679 noda kayıtlı olan “**Ölümden Kurtuluş**”, 722 noda kayıtlı olan “**Efendi Oruç Tutuyor**”, 775 noda kayıtlı olan “**Dinlenen Tavuk**”, 792 noda kayıtlı olan “**Ben Kimim**” adlı fıkralar *Ertesi Gün* ile başlamaktadır.

VI. 2. 13. “Her gün... diye başlayanlar

3 noda kayıtlı olan “**Hırsız**”, 184 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Azrail**”, 218 noda kayıtlı olan “**Efendinin Özürü**”, 241 noda kayıtlı olan “**Eşeğimin Kuyruğu**

Oluyor", 280 noda kayıtlı olan "**Efendinin Kurbanlığı**", 319 noda kayıtlı olan "**Hilenin Şeriatı**", 320 noda kayıtlı olan "**Eğer Ahmak Olsa**", 495 noda kayıtlı olan "**Kısır Sığır**", 729 noda kayıtlı olan "**Pilavın Fiyatı**", 732 noda kayıtlı olan "**Eşekten Borçluyum**", 866 noda kayıtlı olan "**Kıyamette**" adlı fıkralar *Her Gün* ile başlamaktadır.

VI. 2. 14. "Bir saat... diye başlayanlar

156 noda kayıtlı olan "**Hüküm**", 757 noda kayıtlı olan "**Kuşça**" adlı fıkralar *Bir Saat* ile başlamaktadır.

VI. 2. 15. "Yarın... diye başlayanlar

882 noda kayıtlı olan "**Yarın Nerede Buluşuyoruz**" adlı fıkra *Yarın* ile başlamaktadır.

VI. 2. 16. "Bugün... diye başlayanlar

55 noda kayıtlı olan "**Eşekbaşı**", 88 noda kayıtlı olan "**Yeterli Geleni Çıkıversin**", 89 noda kayıtlı olan "**Deli Olacağım Gün**", 93 noda kayıtlı olan "**Deli Birdi Üç Oldu**", 106 noda kayıtlı olan "**Kim Şanssızlık Getirdi?**", 418 noda kayıtlı olan "**Daha İçiyor Musun?**", 436 noda kayıtlı olan "**Efendi'nin Hindisi**", 442 noda kayıtlı olan "**Misafir**", 489 noda kayıtlı olan "**Aydın Kaçı**", 549 noda kayıtlı olan "**Sıpacık**", 661 noda kayıtlı olan "**Hiçbir Şey Kalmayacakmış**", 697 noda kayıtlı olan "**Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?**", 717 noda kayıtlı olan "**Kocan Evden Çıktığında Baş Var mıydı?**", 725 noda kayıtlı olan "**Arabayı Gökyüzüne Ver**", 760 noda kayıtlı olan "**Efendi Ve Tabirci**", 772 noda kayıtlı olan "**Avcı Karga**", 805 noda kayıtlı olan "**Ayı Postunda**", 823 noda kayıtlı olan "**Esrarkeş Kadı**", 846 noda kayıtlı olan "**Tembelin Uykusu**" adlı fıkralar *Bugün* ile başlamaktadır.

VI. 2. 17. "Bir zaman... diye başlayanlar

138 noda kayıtlı olan "**Övünen Halife**", 269 noda kayıtlı olan "**Hoşt**", 306 noda kayıtlı olan "**Tedbirli**", 449 noda kayıtlı olan "**Ayağım Ağrıyor**", 513 noda kayıtlı olan "**Güzel Şehir**", 743 noda kayıtlı olan "**Efendinin Mektubu**" adlı fıkralar *Bir Zaman* ile başlamaktadır.

VI. 2. 18. “Gece... diye başlayanlar

7 noda kayıtlı olan “**Affedersiniz**”, 11 noda kayıtlı olan “**Minareler Ormanı**”, 52 noda kayıtlı olan “**Köpek**”, 63 noda kayıtlı olan “**Efendinin Cevapları**”, 77 noda kayıtlı olan “**Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi**”, 162 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Kapısı**” 178 noda kayıtlı olan “**Allahın Evi**”, 289 noda kayıtlı olan “**Mahkemelik**”, 293 noda kayıtlı olan “**Gecede İki Defa Kalkıyorum**”, 348 noda kayıtlı olan “**Görüşemezsek Hoşçakalın**”, 365 noda kayıtlı olan “**Uykumu Aramaya Gidiyorum**”, 368 noda kayıtlı olan “**Ne Olmuş**”, 397 noda kayıtlı olan “**Sağlıklı Geçen Gün**”, 401 noda kayıtlı olan “**Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri**”, 406 noda kayıtlı olan “**Hırsız Bekçi Vurdu**”, 437 noda kayıtlı olan “**Kendine Mukayyet Ol**”, 457 noda kayıtlı olan “**Nas**”, 477 noda kayıtlı olan “**Kuyudaki Ay**”, 490 noda kayıtlı olan “**Yemek Yiyenler Girsin**”, 499 noda kayıtlı olan “**Hayır**”, 509 noda kayıtlı olan “**Rüzgar**”, 537 noda kayıtlı olan “**Sıpa**”, 546 noda kayıtlı olan “**Yetiştirme Kuralı**”, 565 noda kayıtlı olan “**Rüya**”, 611 noda kayıtlı olan “**Onun Kendisi Yeter**”, 614 noda kayıtlı olan “**Rüyaya Giren Tatlı**”, 665 noda kayıtlı olan “**Boş Ceviz**”, 692 noda kayıtlı olan “**Allah'a Vermedi, Kendi Yedi...**”, 710 noda kayıtlı olan “**Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin**”, 749 noda kayıtlı olan “**Efendinin Gücü**”, 784 noda kayıtlı olan “**Leyleğe Güvenip**”, 794 noda kayıtlı olan “**Devenin Kanadı Olsaydı**”, 797 noda kayıtlı olan “**Karanlıkta Karıştırıp Bırakmaktan Korkarım**”, 799 noda kayıtlı olan “**Baltanın Kını**”, 808 noda kayıtlı olan “**Hayvan Da Hayvan**”, 812 noda kayıtlı olan “**Deve Kapıdan Sığmadı**”, 825 noda kayıtlı olan “**İki Uyuşuk**”, 846 noda kayıtlı olan “**Ay Çıktıktan Sonra**”, 860 noda kayıtlı olan “**Evim Nerede**” adlı fıkralar *Gece ile* başlamaktadır.

VI. 2. 19. “Günlerin birinde... diye başlayanlar

12 noda kayıtlı olan “**Padişah ve İp**”, 16 noda kayıtlı olan “**Birinci Ahmak**”, 58 noda kayıtlı olan “**Yüzümü Görmesiniz**”, 119 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hesap Defteri**”, 123 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Vali**”, 132 noda kayıtlı olan “**Kim Zor?**”, 236 noda kayıtlı olan “**Efendinin Avı**”, 391 noda kayıtlı olan “**Karın Kalkan Ellezine**”, 530 noda kayıtlı olan “**Dostlar**”, 654 noda kayıtlı olan “**Han Anasını Kocaya Veriyor**”, 655 noda kayıtlı olan “**Şakacı Mı Ki!**”, 656 noda kayıtlı olan “**Sen**

Yüzmeyi Biliyorsun Zaten” olan **“Efendi'nin Tokatı”**, 838 noda kayıtlı olan **“Karı Ve Koca”** adlı fıkralar *Günlerin Birinde* ile başlamaktadır.

VI. 3. Hiçbir zaman kavramını içermeyenler.

2 noda kayıtlı olan **“İki Eşeğin Yüğü”**, 4 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Bey”**, 8 noda kayıtlı olan **“İçeriden Çıkan Hırsız”**, 9 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Peygamberlik”**, 10 noda kayıtlı olan **“Geyik De Av Mı?”**, 14 noda kayıtlı olan **“Kırk Tavuğa Bir Horoz”**, 17 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Şairler Meliki”**, 22 noda kayıtlı olan **“Tehdit”**, 23 noda kayıtlı olan **“Laf Anlamaz Adam”**, 26 noda kayıtlı olan **“İyi Yeri şimdi Buldun”**, 27 noda kayıtlı olan **“Hepsi De Güzel”**, 28 noda kayıtlı olan **“Hay Allah”**, 29 noda kayıtlı olan **“Yemek Öğretti”**, 30 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Hâkim”**, 32 noda kayıtlı olan **“Baykuş Ne Dedi?”**, 35 noda kayıtlı olan **“Söz”**, 38 noda kayıtlı olan **“Ya Timur Ölür Ya Eşek”**, 39 noda kayıtlı olan **“Çift Cinsiyetli Balık”**, 41 noda kayıtlı olan **“Hükümdar Ve Onun Eşegi”**, 43 noda kayıtlı olan **“Bir Ayaklı Kaz”**, 44 noda kayıtlı olan **“Can”**, 45 noda kayıtlı olan **“Dört Ayaklı Padişah”**, 47 noda kayıtlı olan **“Kör”**, 50 noda kayıtlı olan **“Padişahın Hediyesi”**, 51 noda kayıtlı olan **“Dua”**, 54 noda kayıtlı olan **“Maalesef”**, 60 noda kayıtlı olan **“Efendi Şair”**, 62 noda kayıtlı olan **“Eşek Siz”**, 64 noda kayıtlı olan **“Gençliğinde Hızlı Koşardı”**, 65 noda kayıtlı olan **“Doğru Yol”**, 66 noda kayıtlı olan **“Koşmasan Da Yetişirsin”**, 67 noda kayıtlı olan **“Belediye Başkanının Payı”**, 68 noda kayıtlı olan **“Yük Altında”**, 69 noda kayıtlı olan **“Efendinin Rumlara Cevabı”**, 70 noda kayıtlı olan **“Padişah ve Eşek”**, 71 noda kayıtlı olan **“Sözünün İtibarı Olmayan”**, 74 noda kayıtlı olan **“Buraya Para Ekeceğim”**, 75 noda kayıtlı olan **“Atın Ayağından Su İçmesi”**, 76 noda kayıtlı olan **“Düğündeki Olay”**, 78 noda kayıtlı olan **“Alim ve Zalim”**, 79 noda kayıtlı olan **“Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır”**, 84 noda kayıtlı olan **“Mezhebi-Aksak Timur”**, 87 noda kayıtlı olan **“Tavşan Kaçtı”**, 92 noda kayıtlı olan **“Tören Yemeğinde Geliriz”**, 94 noda kayıtlı olan **“Satıcı Ödeyecekti”**, 98 noda kayıtlı olan **“At Pazarlığı”**, 100 noda kayıtlı olan **“Kesilen Baş Konuşmaz”**, 101 noda kayıtlı olan **“Efendi Timur'dan Korkarak Köyüne Kaçtı”**, 102 noda kayıtlı olan **“Hayvan Da Güçlüdür”**, 107 noda kayıtlı olan **“Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?”**, 111 noda kayıtlı olan **“Efendi Tercüman”**, 115 noda kayıtlı olan **“Efendi Savaşa**

Hazırlanıyor", 122 noda kayıtlı olan **"Efendinin Değeri"**, 124 noda kayıtlı olan **"Efendinin Cübbesi"**, 128 noda kayıtlı olan **"Köpeğin Huyu Kötü"**, 130 noda kayıtlı olan **"Mucize"**, 131 noda kayıtlı olan **"Yetişemezseniz Siz De İnin"**, 133 noda kayıtlı olan **"Affedersin Eşeğim"**, 134 noda kayıtlı olan **"Uygun Cevap"**, 135 noda kayıtlı olan **"Kendi Usul İle Tedavi Ediyor"**, 136 noda kayıtlı olan **"Efendinin Düşünceleri"**, 137 noda kayıtlı olan **"İnanmazsan Kendin Gel"**, 140 noda kayıtlı olan **"Para-Bana"**, 141 noda kayıtlı olan **"Önce Padişaha İnanmak Gerek"**, 143 noda kayıtlı olan **"Allah'a Kalan Gününü Görsün"**, 146 noda kayıtlı olan **"Hacı"**, 148 noda kayıtlı olan **"Hz. Cebrail'in Oğlu"**, 149 noda kayıtlı olan **"Ek Fatıha"**, 151 noda kayıtlı olan **"Ala Namaz-Bele Namaz"**, 153 noda kayıtlı olan **"Kurbanlığın Haysiyeti"**, 154 noda kayıtlı olan **"Eşek Kadı"**, 157 noda kayıtlı olan **"Bir 'Uh' İçin Bir Tin Sesi"**, 159 noda kayıtlı olan **"Kendim De Bilmiyorum"**, 160 noda kayıtlı olan **"Yaşlı Oruç"**, 161 noda kayıtlı olan **"Ölünün İyisi"**, 163 noda kayıtlı olan **"Allah İsterse"**, 164 noda kayıtlı olan **"Sözde Sarık"**, 165 noda kayıtlı olan **"Cennette Mescit Var Mı?"**, 166 noda kayıtlı olan **"Efendi İmam"**, 167 noda kayıtlı olan **"Oruç Açılmadı Mı?"**, 169 noda kayıtlı olan **"Yaşlının Bedduası"**, 170 noda kayıtlı olan **"Bana Layık Millet Sizlersiniz"**, 172 noda kayıtlı olan **"Fetva"**, 175 noda kayıtlı olan **"Üç Vakitte"**, 176 noda kayıtlı olan **"Kazıyıp Yiyin"**, 177 noda kayıtlı olan **"Uzun Demir"**, 180 noda kayıtlı olan **"Kutsanmış Su"**, 182 noda kayıtlı olan **"Öbür Dünyada Dindarlık Yapmak Gerek"**, 183 noda kayıtlı olan **"Sıcak Su"**, 185 noda kayıtlı olan **"İmamlar"**, 186 noda kayıtlı olan **"Alçak Gönüllü Peygamber"**, 187 noda kayıtlı olan **"Sineğe Acıdım"**, 189 noda kayıtlı olan **"Hiçbir Şey"**, 190 noda kayıtlı olan **"Müftü"**, 191 noda kayıtlı olan **"Efendinin Şahitliği"**, 192 noda kayıtlı olan **"Kaygı"**, 193 noda kayıtlı olan **"Vakfa Yakışsa"**, 194 noda kayıtlı olan **"Kaybolan Kutu"**, 195 noda kayıtlı olan **"Akıl"**, 196 noda kayıtlı olan **"Dar Ev Geniş Mezar"**, 198 noda kayıtlı olan **"Hocanın Mürüvveti"**, 199 noda kayıtlı olan **"Kur'an"**, 200 noda kayıtlı olan **"Vaaz"**, 201 noda kayıtlı olan **"Günah Çuvalı"**, 203 noda kayıtlı olan **"Büyük Mum"**, 204 noda kayıtlı olan **"Kaçın Kamçı Değiyor"**, 206 noda kayıtlı olan **"Ayı"**, 208 noda kayıtlı olan **"Tek Ayakla Kılınan Namaz"**, 209 noda kayıtlı olan **"Yarım Altınlı Ceza"**, 210 noda kayıtlı olan **"Öbür Dünyada Nasıl Söz"**, 212 noda kayıtlı olan **"AL Abdestini Ver Kavuğumu"**, 213 noda kayıtlı olan **"Efendi Ve İmam"**, 215

noda kayıtlı olan “Allah Nerede”, 216 noda kayıtlı olan “İsa Ve İmam”, 220 noda kayıtlı olan “İki Peygamber”, 222 noda kayıtlı olan “Vasiyet”, 224 noda kayıtlı olan “Az Kaldı Ki!”, 227 noda kayıtlı olan “Zemzem”, 230 noda kayıtlı olan “Kör Kadı”, 231 noda kayıtlı olan “Dişi Şeytan”, 232 noda kayıtlı olan “Helal Eşek”, 233 noda kayıtlı olan “Köpeğin Vasiyeti”, 239 noda kayıtlı olan “Aallah'ın Emri”, 242 noda kayıtlı olan “Yatsı Kaç Rekat”, 243 noda kayıtlı olan “Geveze”, 245 noda kayıtlı olan “Vessamai-Vettariki”, 248 noda kayıtlı olan “Mas'uliyat”, 249 noda kayıtlı olan “Eşğime Uygun Palan”, 250 noda kayıtlı olan “Hazreti Cebraili De Satardınız”, 251 noda kayıtlı olan “Zengin İle Efendi”, 252 noda kayıtlı olan “Namazdan Kaçıp...”, 253 noda kayıtlı olan “Eşeğin Başı ve Kulağı”, 254 noda kayıtlı olan “Oruç”, 256 noda kayıtlı olan “Akıllı Eşek”, 257 noda kayıtlı olan “Nasıng Var Mı?”, 258 noda kayıtlı olan “Kıyamette”, 259 noda kayıtlı olan “Kundura Ve Eşek”, 260 noda kayıtlı olan “Onun Evine Alıp Gidip Verin-De...”, 262 noda kayıtlı olan “Avlunun Fazileti”, 264 noda kayıtlı olan “Yedi Defa Dolanırsa Helal”, 265 noda kayıtlı olan “Allah'ın Mahluku”, 266 noda kayıtlı olan “Namazdaki Şaka”, 267 noda kayıtlı olan “Eşek Kadı”, 268 noda kayıtlı olan “Yas Tutmuş Cıvıvlar”, 270 noda kayıtlı olan “Layık Öğüt”, 271 noda kayıtlı olan “Cennetin Yolu”, 272 noda kayıtlı olan “Allah Şakayı Bilmezmiş”, 273 noda kayıtlı olan “Ayağım Ağrıyordu”, 276 noda kayıtlı olan “Bir Mertlik Yapmıyor Musun?”, 279 noda kayıtlı olan “İtin Duası”, 281 noda kayıtlı olan “Şimdi Molla Oldu”, 286 noda kayıtlı olan “Kıyamet Ne Zaman Kopacak?”, 287 noda kayıtlı olan “Davacı-Dolandırıcı”, 291 noda kayıtlı olan “Boş ver, O Da Bizim Müritlerimizden”, 296 noda kayıtlı olan “Düzgün Dileyiniz”, 297 noda kayıtlı olan “Meleklerin Gücü Yetmez”, 300 noda kayıtlı olan “Şeytan Dermanını Verir”, 302 noda kayıtlı olan “Mürşit ve Meşreb”, 304 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Şeyhülislam”, 305 noda kayıtlı olan “Hükümdar ve Meşreb”, 307 noda kayıtlı olan “Benzetmeden Kaçış”, 308 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Afak Hoca”, 309 noda kayıtlı olan “Meşreb-İmam”, 310 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Dervişler”, 311 noda kayıtlı olan “Evliya Olsa, Durup Görsün”, 312 noda kayıtlı olan “Ezan Sesi Gelmedi Ki”, 313 noda kayıtlı olan “Eşek Namazda Bulunur Mu?”, 314 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Han”, 315 noda kayıtlı olan “Hoca ve Meşreb”, 316 noda kayıtlı olan “Meşreb ve Mollalar”, 317 noda kayıtlı

olan “**Meşreb ve Mahmudbiy**”, 321 noda kayıtlı olan “**İki Koyun Sohbeti**”, 323 noda kayıtlı olan “**Cimrinin Sadakası**”, 325 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Cadı karılar**”, 326 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Dilenci**”, 327 noda kayıtlı olan “**Eşek Eşeği Görünce Bağırır**”, 328 noda kayıtlı olan “**Gül Takmak**”, 329 noda kayıtlı olan “**Altın Yüzük**”, 331 noda kayıtlı olan “**Dürüstçe Adamlar**”, 332 noda kayıtlı olan “**Bir Tüccar Gördüm**”, 335 noda kayıtlı olan “**Kurutana Mükâfat**”, 336 noda kayıtlı olan “**Dayılarını Görüp**”, 337 noda kayıtlı olan “**Yaşlıysa Da Dökülmez**”, 338 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Avukat**”, 339 noda kayıtlı olan “**Tüccarlığın Başı**”, 340 noda kayıtlı olan “**İnanmazsanız Ölüye Sorun**”, 341 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Tellal**”, 344 noda kayıtlı olan “**Bunun Parasını Neden Alıyorsun**”, 345 noda kayıtlı olan “**Hayret Gözün Varmış**”, 347 noda kayıtlı olan “**Bunun Masrafını Kim Ödedi**”, 349 noda kayıtlı olan “**Yuvarlak Ekmek**”, 350 noda kayıtlı olan “**Ceza**”, 351 noda kayıtlı olan “**Vahvahlayanın Çocuğu**”, 352 noda kayıtlı olan “**Yelpaze**”, 353 noda kayıtlı olan “**Kılıç Ve Kasap**”, 356 noda kayıtlı olan “**Arzu**”, 357 noda kayıtlı olan “**Güneş Ve Ay**”, 358 noda kayıtlı olan “**Uhde**”, 359 noda kayıtlı olan “**Alıp Kaçtığım Gün**”, 360 noda kayıtlı olan “**Su, Başından Bulanır**”, 361 noda kayıtlı olan “**Kendi Faydasını Bilmeyen Hayvan**”, 362 noda kayıtlı olan “**Kaz Çorbası**”, 363 noda kayıtlı olan “**Kötü Kundura**”, 364 noda kayıtlı olan “**Bıçak Ucu**”, 367 noda kayıtlı olan “**Delik Para**”, 368 noda kayıtlı olan “**Öküz Beni Aldı**”, 370 noda kayıtlı olan “**Soruya Yakışan Cevap**”, 371 noda kayıtlı olan “**Azizler**”, 372 noda kayıtlı olan “**Efendi Doğduğunda Öldü Deyin**”, 373 noda kayıtlı olan “**Hırsızlığa Girdim Diyecek Olmasa**”, 374 noda kayıtlı olan “**Burcunuz**”, 375 noda kayıtlı olan “**Kötü Çeşme**”, 377 noda kayıtlı olan “**Ters At**”, 378 noda kayıtlı olan “**Sahipsiz At Olmalı**”, 379 noda kayıtlı olan “**Güzel Yüz Ve Ekmek**”, 380 noda kayıtlı olan “**Kundura**”, 381 noda kayıtlı olan “**Sol Tarafta Hocanız Var**”, 382 noda kayıtlı olan “**Diğer Kapıdan**”, 383 noda kayıtlı olan “**Sonu Hayırlı Olsun**”, 385 noda kayıtlı olan “**Ceviz Yeme**”, 386 noda kayıtlı olan “**Mantı**”, 388 noda kayıtlı olan “**Köle Pazarı**”, 389 noda kayıtlı olan “**Adaletli Hüküm**”, 392 noda kayıtlı olan “**Beyaz Kum**”, 393 noda kayıtlı olan “**Bin Lanet**”, 396 noda kayıtlı olan “**Şeytan ve Külhanbeyi**”, 398 noda kayıtlı olan “**Dünyanın Genişliği**”, 399 noda kayıtlı olan “**Bakmaya Yakışır**”, 402 noda kayıtlı olan “**Kendinden Görsün**”, 403 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Pehlivan**”, 407 noda

kayıtlı olan “**At**”, 408 noda kayıtlı olan “**Gıcırdayan Ekmek**”, 409 noda kayıtlı olan “**Bu Gelişin Doğruysa**”, 410 noda kayıtlı olan “**Beyaz Şeker**”, 411 noda kayıtlı olan “**Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın**”, 412 noda kayıtlı olan “**Söz Bir Tane**”, 413 noda kayıtlı olan “**En Güzel Saz**”, 415 noda kayıtlı olan “**Doğru Şekilli**”, 416 noda kayıtlı olan “**Allah Versin**”, 417 noda kayıtlı olan “**Ölçülü Davranmak Şart**”, 419 noda kayıtlı olan “**İçinde Olmasın Yeter**”, 420 noda kayıtlı olan “**Kırk Soruya Bir Cevap**”, 421 noda kayıtlı olan “**Gitmenin Kılıfı Olmalı**”, 422 “**İşin Beline Değdi**”, 423 noda kayıtlı olan “**Deve Miydi?**”, 426 noda kayıtlı olan “**Bahaneye İnandın**”, 427 noda kayıtlı olan “**Kimin Yüreğine Dokunmuş?**”, 428 noda kayıtlı olan “**Arzu Etsek De Olmuyor**”, 429 noda kayıtlı olan “**Emanet**”, 430 noda kayıtlı olan “**Kuyu Çevrilip Koyulur**”, 431 noda kayıtlı olan “**Erik Yemekte**”, 432 noda kayıtlı olan “**Doğru Hesap**”, 433 noda kayıtlı olan “**Aptal ve Deli**”, 434 noda kayıtlı olan “**İsminizi Yazıp Gitmişiniz**”, 440 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hamal**”, 441 noda kayıtlı olan “**Ağabey-Kardeş**”, 443 noda kayıtlı olan “**Başıma Yastık Yapacağım**”, 445 noda kayıtlı olan “**Tadı Bir**”, 446 noda kayıtlı olan “**Bulamadım Ki**”, 452 noda kayıtlı olan “**İnsaf**”, 453 noda kayıtlı olan “**Kalbur**”, 454 noda kayıtlı olan “**Ölü**”, 458 noda kayıtlı olan “**Canan**”, 460 noda kayıtlı olan “**Zehir**”, 461 noda kayıtlı olan “**Çorba**”, 463 noda kayıtlı olan “**Yelim**”, 465 noda kayıtlı olan “**Fare İlacı**”, 466 noda kayıtlı olan “**Burge Darı**”, 468 noda kayıtlı olan “**Niye Ağlıyorsun?**”, 469 noda kayıtlı olan “**İsterseniz Şamar Yiyin**”, 470 noda kayıtlı olan “**Kör Olun**”, 471 noda kayıtlı olan “**Bu Kadar Peşinden Gidemem**”, 472 noda kayıtlı olan “**Şimdi Bir Ukdem Yok**”, 473 noda kayıtlı olan “**Kuyruğu Heybede**”, 474 noda kayıtlı olan “**İt Olmak İçin De Kuyruk Lazım**”, 475 noda kayıtlı olan “**Gençliğimde De Rızı Değilim**”, 479 noda kayıtlı olan “**Arı Uhden Kalmasın**”, 481 noda kayıtlı olan “**Tutup Sahibine Veririm**”, 482 noda kayıtlı olan “**Borçlu**”, 483 noda kayıtlı olan “**Zalim Eşek**”, 484 noda kayıtlı olan “**Çocukların Duası**”, 486 noda kayıtlı olan “**Deliye Cevap**”, 487 noda kayıtlı olan “**Çömlek**”, 488 noda kayıtlı olan “**Ey Cahil**”, 492 noda kayıtlı olan “**Lezzeti Nasıl**”, 493 noda kayıtlı olan “**On Kilo Yiyecek**”, 497 noda kayıtlı olan “**Haram Olasınca**”, 498 noda kayıtlı olan “**Erkeğe Benzedim Mi?**”, 500 noda kayıtlı olan “**Dar Kavuk**”, 501 noda kayıtlı olan “**Eşeğin Sözü**”, 507 noda kayıtlı olan “**Eşeğim Kabul Etmiyor**”, 512 noda kayıtlı olan “**Bereket Versin**”, 514 noda kayıtlı

olan “**Gönlüm Kırıldı**”, 515 noda kayıtlı olan “**Laf Sarıktaysa**”, 516 noda kayıtlı olan “**Doktor**”, 519 noda kayıtlı olan “**Çalgıcı**”, 523 noda kayıtlı olan “**Fakirin Eşyası**”, 524 noda kayıtlı olan “**Sabret**”, 526 noda kayıtlı olan “**Kıymetsiz Takke Gitsin!**”, 528 noda kayıtlı olan “**Karganın Ömrü**”, 532 noda kayıtlı olan “**Deva**”, 534 noda kayıtlı olan “**Yine Kudurup Gitti**”, 535 noda kayıtlı olan “**Cenaze Namazına Mı Gidiyorsun?**”, 536 noda kayıtlı olan “**Sırık**”, 539 noda kayıtlı olan “**Avanak**”, 541 noda kayıtlı olan “**Miskin Ve Efendi**”, 542 noda kayıtlı olan “**Burun**”, 543 noda kayıtlı olan “**Babasının Çocuğu**”, 545 noda kayıtlı olan “**Hala Geç Değil**”, 548 noda kayıtlı olan “**Bıldırcının Evi Yok**”, 550 noda kayıtlı olan “**Ters Binip Bırakıverdim**”, 551 noda kayıtlı olan “**Çuval Değirmenin Hakkı**”, 552 noda kayıtlı olan “**Et ve Balta**”, 553 noda kayıtlı olan “**Kim Sağ, Kim Hasta**”, 554 noda kayıtlı olan “**Sana Ne?**”, 557 noda kayıtlı olan “**Aceleci!**”, 558 noda kayıtlı olan “**Övünen**”, 559 noda kayıtlı olan “**Süzme**”, 560 noda kayıtlı olan “**Tarlana Götür**”, 561 noda kayıtlı olan “**Evet, Korkusuzmuşsun!**”, 562 noda kayıtlı olan “**Borç**”, 563 noda kayıtlı olan “**Çok Şükür...**”, 567 noda kayıtlı olan “**Endişe Gelecek Olursa**”, 568 noda kayıtlı olan “**Mısır Unu Ekmeği**”, 569 noda kayıtlı olan “**Küstah**”, 570 noda kayıtlı olan “**Senden Utandığım İçin...**”, 571 noda kayıtlı olan “**Uyuyorum**”, 573 noda kayıtlı olan “**Acaba**”, 574 noda kayıtlı olan “**Şeftaliymiş Diye Kim Söyledi?**”, 576 noda kayıtlı olan “**Avare Olmayın**”, 577 noda kayıtlı olan “**Ceviz Altında**”, 579 noda kayıtlı olan “**Dertleşmek**”, 580 noda kayıtlı olan “**Bu Da Arkadaş Mı?**”, 582 noda kayıtlı olan “**Elleri Değmedi**”, 583 noda kayıtlı olan “**Ayağından Kaldırıp At**”, 585 noda kayıtlı olan “**Bilgeler Sohbeti**”, 586 noda kayıtlı olan “**Nehir 'e Ateş Gitti**”, 588 noda kayıtlı olan “**Koyunu Satana Sor**”, 589 noda kayıtlı olan “**Keskin Akıl**”, 591 noda kayıtlı olan “**Torunum Daha Az**”, 592 noda kayıtlı olan “**Sahtekar**”, 594 noda kayıtlı olan “**Bilmece**”, 595 noda kayıtlı olan “**Soğuk Yemek**”, 596 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Doktor**”, 597 noda kayıtlı olan “**Soğuk**”, 598 noda kayıtlı olan “**Kafiye**”, 599 noda kayıtlı olan “**Hindistan ve Fırın**”, 600 noda kayıtlı olan “**Hile**”, 601 noda kayıtlı olan “**Kundura Kitabı**”, 602 noda kayıtlı olan “**Efendi Tembel**”, 604 noda kayıtlı olan “**Para**”, 607 noda kayıtlı olan “**Hırsızlar Katında**”, 608 noda kayıtlı olan “**Yular**”, 609 noda kayıtlı olan “**Adem Atadan Kalan Sığırlar**”, 612 noda kayıtlı olan “**Sırlısıklam**”, 616 noda kayıtlı olan “**Kaybolan Yüzük**”, 618 noda kayıtlı olan

“**Konuşmayı Öğrenmeyeceksiniz**”, 621 noda kayıtlı olan “**Ayırıp Satılmıyormuş**”, 622 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Görücüler**”, 623 noda kayıtlı olan “**Kaç Kızım At Tepiyor**”, 624 noda kayıtlı olan “**Allah İsterse Alacağım**”, 625 noda kayıtlı olan “**Yürü Yürü Canavar**”, 626 noda kayıtlı olan “**Nöbet Gelince Hasta Olamazsın Ya**”, 627 noda kayıtlı olan “**Birbirini Aldatıp Hayat Sürdürüyormuş**”, 628 noda kayıtlı olan “**Keşke Tuzlamasaydın**”, 629 noda kayıtlı olan “**Kuru Üzüm Olmasa Neyi Vereceğim**”, 630 noda kayıtlı olan “**Kötülüğünden Delik Kazık Kurulayanlar**”, 632 noda kayıtlı olan “**Ekmek Yapma Günü**”, 633 noda kayıtlı olan “**Haram Kandan**”, 635 noda kayıtlı olan “**Aferin, El Bülbülleri**”, 637 noda kayıtlı olan “**Beni Teyzem Doğurmuş**”, 638 noda kayıtlı olan “**Aman, Hangi Birini Alacağım**”, 639 noda kayıtlı olan “**Kirli Karga**”, 640 noda kayıtlı olan “**Helak Ettin Ya**”, 643 noda kayıtlı olan “**Rahmetli Eşim Söyledi**”, 644 noda kayıtlı olan “**Müzik Çalma 'Sanatı'**”, 645 noda kayıtlı olan “**İsmini Bilip Ne Yapacağım**”, 648 noda kayıtlı olan “**Karı Koca Muhabbeti**”, 649 noda kayıtlı olan “**Oğlum Aklıma Düşmüş**”, 650 noda kayıtlı olan “**Oğul Ve Karısının Cevabı**”, 651 noda kayıtlı olan “**Efendi Halının Yamağı**”, 652 noda kayıtlı olan “**Hırsız Bulma Usulü**”, 653 noda kayıtlı olan “**Pamuk Hırsızları**”, 657 noda kayıtlı olan “**İkinci Eş**”, 658 noda kayıtlı olan “**Yalan Bulamadığımda**”, 659 noda kayıtlı olan “**Ekmek Hamurdan Olmuyor Mu?**”, 660 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Şeyh**”, 664 noda kayıtlı olan “**Bismillah Demesiniz De Yemek Çok**”, 668 noda kayıtlı olan “**Şimdi Mi Kafir Oldum**”, 671 noda kayıtlı olan “**Gökyüzünde Köpek Uçuyor**”, 672 noda kayıtlı olan “**Demir Yiyen Fare**”, 673 noda kayıtlı olan “**İki Lira Daha Verin**”, 675 noda kayıtlı olan “**İyi Güzel**”, 676 noda kayıtlı olan “**Can Önce Ayaktan Çıkar**”, 680 noda kayıtlı olan “**Eşeği Öküz Korkuttu**”, 682 noda kayıtlı olan “**Ayıp Atsineği**”, 683 noda kayıtlı olan “**Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksınız?**”, 684 noda kayıtlı olan “**Karpuzun Yavrusu**”, 685 noda kayıtlı olan “**İnna A'tayna**”, 686 noda kayıtlı olan “**Bizimle Yürürseniz Kazık Yersiniz**”, 687 noda kayıtlı olan “**Buraya Da Yetişip Geliyorsun Ya**”, 688 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Şeyh**”, 690 noda kayıtlı olan “**Ağzın İki Tane Olduğunda...**”, 691 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Patron**”, 694 noda kayıtlı olan “**Bu Duvarı Götüremez Misin?**”, 695 noda kayıtlı olan “**Yıkılmasam Da Hepsiyle Birlikte Düşerdim**”, 696 noda kayıtlı olan “**Azrail'i Aldatmanın Yolu**”, 698 noda kayıtlı olan “**Gözlüğün Kalitesi**”, 699

noda kayıtlı olan “**Şükredin**”, 701 noda kayıtlı olan “**Muçal**”, 702 noda kayıtlı olan “**Bu Ağız Değilse Ne?**”, 703 noda kayıtlı olan “**İki Sefer Geçtim Olmadı**”, 704 noda kayıtlı olan “**Şakayı Da Bilmiyorsun**”, 705 noda kayıtlı olan “**Ben Genç Bülbülüm**”, 707 noda kayıtlı olan “**Allah Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş**”, 708 noda kayıtlı olan “**Kıpırdama Yer Sürmeyi Öğretiyorum**”, 709 noda kayıtlı olan “**Sarığım Çocuklarla Oynamaya Kaldı**”, 711 noda kayıtlı olan “**Bölüşerek Aldığımız**”, 712 noda kayıtlı olan “**Eşeğimle Konuşsan, Kendi Söylesen**”, 714 noda kayıtlı olan “**Eşin Bir Tane Peki Hanımın?**”, 715 noda kayıtlı olan “**İsteddiğini Verdim Yine Ne Diyorsun?**”, 716 noda kayıtlı olan “**Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?**”, 718 noda kayıtlı olan “**Sesi Kovmak**”, 720 noda kayıtlı olan “**Adil Olmak**”, 726 noda kayıtlı olan “**Yalanınca Da Tamamış**”, 728 noda kayıtlı olan “**Ne İçin Ödeyeceğim?**”, 730 noda kayıtlı olan “**Efendi Boyacı**”, 731 noda kayıtlı olan “**Efendinin Günahkarlığı**”, 739 noda kayıtlı olan “**Efendinin Nasihati**”, 746 noda kayıtlı olan “**Efendinin Gayreti**”, 747 noda kayıtlı olan “**Baykuş**”, 751 noda kayıtlı olan “**Efendi Simsar**”, 752 noda kayıtlı olan “**Yalan ve Yalancılık**”, 753 noda kayıtlı olan “**Denize Gidip, Sulayıp Geleyim**”, 754 noda kayıtlı olan “**Efendi Kızını Kocaya Verdi**”, 755 noda kayıtlı olan “**Ben Kısa Cevap Veririm**”, 758 noda kayıtlı olan “**Karpuz**”, 762 noda kayıtlı olan “**İşaret**”, 763 noda kayıtlı olan “**Baba Ve Oğul'un Karşılaşması**”, 764 noda kayıtlı olan “**Ayağımızı Buldunuz Mu?**”, 766 noda kayıtlı olan “**Görünüşe Göre Yalan**”, 769 noda kayıtlı olan “**Kendimi Eşek Yaptım**”, 770 noda kayıtlı olan “**Kar Leylek**”, 773 noda kayıtlı olan “**İçime Girme**”, 774 noda kayıtlı olan “**Bahane**”, 778 noda kayıtlı olan “**Çirkin Ayna**”, 781 noda kayıtlı olan “**Eski Kaftanım Yok Da**”, 782 noda kayıtlı olan “**Sen De Başköşeye Çık!**”, 785 noda kayıtlı olan “**Tavsiye**”, 786 noda kayıtlı olan “**Tatlı Diller**”, 788 noda kayıtlı olan “**Nargile Yanının Üç Başarısı**”, 789 noda kayıtlı olan “**Gölgeye Atılan Dayak**”, 791 noda kayıtlı olan “**Kavuk İş Verdi**”, 795 noda kayıtlı olan “**Kazığın Kıymeti**”, 796 noda kayıtlı olan “**Biricik Eşeğin Kellesi Kaldı**”, 800 noda kayıtlı olan “**Yüz Kızartmak İçin**”, 801 noda kayıtlı olan “**Babana Teşekkür Edersen**”, 802 noda kayıtlı olan “**Sıtmanın Davası**”, 803 noda kayıtlı olan “**Çıracık Yağına Yaradı**”, 804 noda kayıtlı olan “**Zengin Olup Gidersen**”, 806 noda kayıtlı olan “**Kardeş Eşek**”, 807 noda kayıtlı olan “**Hazineni Bırakıyoruz**”, 810 noda kayıtlı olan “**Uyuzun İlacı**”, 814 noda kayıtlı olan “**Katıra Sor**”, 815 noda

kayıtlı olan “**Secde Edip Gönderse Var Mı?**”, 816 noda kayıtlı olan “**Ayaktan Değerli Ayakkabı**”, 817 noda kayıtlı olan “**Efendi Öldürdü**”, 818 noda kayıtlı olan “**Alacak ve Verecek**”, 819 noda kayıtlı olan “**Yaşlı Kız**”, 822 noda kayıtlı olan “**Coğrafya Memleketi**”, 824 noda kayıtlı olan “**Husumet**”, 827 noda kayıtlı olan “**Pathcanın Hizmetçisi Değilim**”, 828 noda kayıtlı olan “**Sopa Darbesi**”, 830 noda kayıtlı olan “**Şu Makine Oldu Ya**”, 831 noda kayıtlı olan “**Hayran**”, 832 noda kayıtlı olan “**Yalancı Kaydedici**”, 833 noda kayıtlı olan “**Dinlenmek**”, 834 noda kayıtlı olan “**Niçin Çay İçmiyordu**”, 836 noda kayıtlı olan “**Gençliğimi Kaybettim**”, 837 noda kayıtlı olan “**Onu Sonra Söyleyeyim**”, 839 noda kayıtlı olan “**Neyin Derisi Kalın?**”, 840 noda kayıtlı olan “**Kurdun Şikayeti**”, 841 noda kayıtlı olan “**İskarpinin Dili**”, 842 noda kayıtlı olan “**Ev Bastı**”, 843 noda kayıtlı olan “**En Güzel Eser**”, 848 noda kayıtlı olan “**Kötü Deyince Olmadı**”, 849 noda kayıtlı olan “**Bulunmaz Başkan**”, 850 noda kayıtlı olan “**Olumsuz Cevap**”, 851 noda kayıtlı olan “**Ayıp Bende Değil**”, 853 noda kayıtlı olan “**Talihsizlik**”, 854 noda kayıtlı olan “**Efendi Direktör**”, 855 noda kayıtlı olan “**Ücreti Kim Verecek?**”, 856 noda kayıtlı olan “**Korkaklık**”, 857 noda kayıtlı olan “**Sözün Doğru**”, 858 noda kayıtlı olan “**Şekerini Koy**”, 859 noda kayıtlı olan “**Kendiniz Yazıp Verin**”, 862 noda kayıtlı olan “**Saf Gönüllü**”, 863 noda kayıtlı olan “**Güzel Hizmet**”, 864 noda kayıtlı olan “**Dük Başlılık**”, 865 noda kayıtlı olan “**Aldatış**”, 867 noda kayıtlı olan “**Yalancı**”, 869 noda kayıtlı olan “**Füllerin Çekimi**”, 870 noda kayıtlı olan “**Cimri**”, 871 noda kayıtlı olan “**Süt Sağıcı**”, 872 noda kayıtlı olan “**Kabahat Babamda**”, 874 noda kayıtlı olan “**Eli Açık İnsan**”, 875 noda kayıtlı olan “**Korku**”, 876 noda kayıtlı olan “**Uygun Önlem**”, 877 noda kayıtlı olan “**Öç**”, 878 noda kayıtlı olan “**Fiyat-Ahenk**”, 879 noda kayıtlı olan “**Kitaptan Kitap**”, 880 noda kayıtlı olan “**Tedbirsizlik**”, 881 noda kayıtlı olan “**Öğrencinin İtirazı**”, 883 noda kayıtlı olan “**Okumuş Koca**”, 884 noda kayıtlı olan “**Güle-Güle Ölürsünüz**”, 885 noda kayıtlı olan “**Doğru İstişare**”, 886 noda kayıtlı olan “**Tramvay Ve Otobüs Endişesi**”, 887 noda kayıtlı olan “**Duacının Sırrı**”, 888 noda kayıtlı olan “**Sebepli Kaytarmak**” adlı fıkralar *Hiçbir Zaman İfadesi* taşımamaktadır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki; Özbek Efendi fıkralarının çoğunluğu Nasreddin Hoca başta olmak üzere, Ali Şir Nevayi, İlhmaçan, Meşreb ve adı belirtilmeyen Buhara Emiri ile Abbasi Halifesine bağlı olarak anlatılmakta; belli bir zaman dilimini

içermektedir. Bu durumu ise biz yine başta Nasreddin Hoca olmak üzere söz konusu kişilerin gerçekte de yaşamış olmalarına bağlamayı uygun buluyoruz.

Özbek Efendi fıkralarının bir kısmının itibari bir zaman dilimi içinde verilmesi ise çoğu fıkrada gördüğümüz bir özelliktir. Bir anlamda bu durum söz konusu fıkralarda ağırlığın fikranın başka unsurlarına verilmesi, dikkatin başka yöne çekilmesiyle ilgili olmalıdır. Bu arada Nasreddin Hoca Fıkralarının Türk Dünyasının kültürel ortaklıklarından biri olması nedeniyle dünya durdukça aynı formellerle yaşamaya devam edeceğini varsaydığımızı belirtmekte yarar görüyoruz.

Hiçbir zaman kavramının söz konusu olmadığı fıkralar bağlamında ise bu varsayımımız daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda Nasreddin Hoca fıkralarının çağdan çağa bir coğrafyadan diğerine taşınmaya devam edeceğini, başta tarihi olmak üzere hemen her alanda sivrilmiş ya da çalışanı kişilerle ilgili olarak da anlatılabileceğini, Türk toplumunun değer yargılarını Onun üzerinden vermenin sürdürüleceğini söylemek istiyoruz.

ZAMAN BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

<p>Hiçbir Zaman Dilimi İçermeyenler</p>	<p>2, 4, 8, 9, 10, 14, 17, 22, 23, 26, 27, 28 29, 30, 32, 35, 38, 39, 41, 43, 44, 45, 47, 50, 51, 54, 60, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 74, 75, 76, 78, 79, 84, 87, 92, 94, 98, 100, 101, 102, 107, 111, 115, 122, 124, 128, 130, 131, 133, 134, 135, 136, 137, 140, 141, 143, 146, 148, 149, 151, 153, 154, 157, 159, 160, 161, 163, 164, 165, 166, 167, 169, 170, 172, 175, 176, 177, 180, 182, 183, 185, 186, 187, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 198, 199, 200, 201, 203, 204, 206, 208, 209, 210, 212, 213, 215, 216, 220, 222, 224, 227, 230, 231, 232, 233, 239, 242, 243, 245, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 256, 257, 258, 259, 260, 262, 264, 265, 266, 267, 268, 270, 271, 272, 273, 276, 279, 281, 286, 287, 291, 296, 297, 300, 302, 304, 305, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 321, 323, 325, 326, 327, 328, 329, 331, 332, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 344, 345, 347, 349, 350, 351, 352, 353, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 367, 368, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 386, 388, 389, 392, 393, 396, 398, 399, 402, 403, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 415, 416, 417, 419, 420, 421, 422, 423, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 440, 441, 443, 445, 446, 452, 453, 454, 458, 460, 461, 463, 465, 466, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 479, 481, 482, 483, 484, 486, 487, 488, 492, 493, 497, 498, 500, 501, 507, 512, 514, 515, 516, 519, 523, 524, 526, 528, 532, 534, 535, 536, 539, 541, 542, 543, 545, 548, 550, 551, 552, 553, 554, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 567, 568, 569, 570, 571, 573, 574, 576, 577, 579, 580, 582, 583, 585, 586, 588, 589, 591, 592, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 604, 607, 608, 609, 612, 616, 618, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 632, 633, 635, 637, 638, 639, 640, 643, 644, 645, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 657, 658, 659, 660, 664, 668, 671, 672, 673, 675, 676, 680, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 690, 691, 694, 695, 696, 698, 699, 701, 702, 703, 704, 705, 707, 708, 709, 711, 712, 714, 715, 716, 718, 720, 726, 728, 730, 731, 739, 746, 747, 751, 752, 753, 754, 755, 758, 762, 763, 764, 766, 769, 770, 773, 774, 778, 781, 782, 785, 786, 788, 789, 791, 795, 769, 800, 801, 802, 803, 804, 806, 807, 810, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 822, 824, 827, 828, 830, 831, 832, 833, 834, 836, 837, 839, 840, 841, 842, 843, 848, 849, 850, 851, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 862, 863, 864, 865, 867, 869, 870, 871, 872, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 883, 884, 885, 886, 887, 888</p>										
<p>Belli Bir Zaman Dilimi İçermeyen Fıkralar</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="564 978 779 1236"> <p>Bir gün</p> </td> <td data-bbox="779 978 2031 1236"> <p>5, 6, 13, 18, 19, 20, 24, 25, 31, 33, 34, 36, 37, 40, 42, 46, 48, 49, 53, 57, 61, 72, 80, 81, 82, 83, 85, 90, 91, 95, 96, 101, 103, 105, 108, 110, 112, 113, 114, 116, 117, 118, 120, 121, 125, 126, 129, 142, 144, 145, 147, 150, 155, 158, 168, 171, 173, 174, 181, 188, 197, 202, 205, 207, 211, 219, 223, 225, 226, 228, 229, 235, 237, 238, 244, 247, 255, 261, 274, 275, 278, 281, 282, 284, 285, 288, 290, 292, 294, 295, 298, 299, 301, 303, 318, 322, 324, 330, 333, 334, 342, 343, 346, 354, 376, 387, 394, 395, 404, 414, 424, 425, 438, 444, 447, 448, 450, 451, 455, 456, 459, 462, 464, 467, 476, 478, 480, 485, 494, 502, 503, 504, 505, 508, 511, 518, 520, 521, 525, 527, 603, 606, 610, 613, 615, 617, 619, 631, 634, 636, 641, 642, 646, 662, 663, 666, 674, 677, 678, 681, 693, 700, 713, 718, 719, 721, 723, 724, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 740, 742, 744, 745, 748, 750, 756, 759, 761, 767, 768, 771, 777, 779, 780, 783, 787, 790, 793, 798, 809, 811, 813, 820, 821, 829, 844, 845, 852, 861, 868, 873</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="564 1236 779 1273"> <p>Günün Birinde</p> </td> <td data-bbox="779 1236 2031 1273"> <p>152, 835</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="564 1273 779 1310"> <p>Bir gece</p> </td> <td data-bbox="779 1273 2031 1310"> <p>15, 400, 491, 496, 506, 510, 533, 776</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="564 1310 779 1347"> <p>Bir hafta</p> </td> <td data-bbox="779 1310 2031 1347"> <p>21, 73, 221, 366</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="564 1347 779 1374"> <p>Bir yıl</p> </td> <td data-bbox="779 1347 2031 1374"> <p>1, 109, 263, 605, 620, 669</p> </td> </tr> </table>	<p>Bir gün</p>	<p>5, 6, 13, 18, 19, 20, 24, 25, 31, 33, 34, 36, 37, 40, 42, 46, 48, 49, 53, 57, 61, 72, 80, 81, 82, 83, 85, 90, 91, 95, 96, 101, 103, 105, 108, 110, 112, 113, 114, 116, 117, 118, 120, 121, 125, 126, 129, 142, 144, 145, 147, 150, 155, 158, 168, 171, 173, 174, 181, 188, 197, 202, 205, 207, 211, 219, 223, 225, 226, 228, 229, 235, 237, 238, 244, 247, 255, 261, 274, 275, 278, 281, 282, 284, 285, 288, 290, 292, 294, 295, 298, 299, 301, 303, 318, 322, 324, 330, 333, 334, 342, 343, 346, 354, 376, 387, 394, 395, 404, 414, 424, 425, 438, 444, 447, 448, 450, 451, 455, 456, 459, 462, 464, 467, 476, 478, 480, 485, 494, 502, 503, 504, 505, 508, 511, 518, 520, 521, 525, 527, 603, 606, 610, 613, 615, 617, 619, 631, 634, 636, 641, 642, 646, 662, 663, 666, 674, 677, 678, 681, 693, 700, 713, 718, 719, 721, 723, 724, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 740, 742, 744, 745, 748, 750, 756, 759, 761, 767, 768, 771, 777, 779, 780, 783, 787, 790, 793, 798, 809, 811, 813, 820, 821, 829, 844, 845, 852, 861, 868, 873</p>	<p>Günün Birinde</p>	<p>152, 835</p>	<p>Bir gece</p>	<p>15, 400, 491, 496, 506, 510, 533, 776</p>	<p>Bir hafta</p>	<p>21, 73, 221, 366</p>	<p>Bir yıl</p>	<p>1, 109, 263, 605, 620, 669</p>
<p>Bir gün</p>	<p>5, 6, 13, 18, 19, 20, 24, 25, 31, 33, 34, 36, 37, 40, 42, 46, 48, 49, 53, 57, 61, 72, 80, 81, 82, 83, 85, 90, 91, 95, 96, 101, 103, 105, 108, 110, 112, 113, 114, 116, 117, 118, 120, 121, 125, 126, 129, 142, 144, 145, 147, 150, 155, 158, 168, 171, 173, 174, 181, 188, 197, 202, 205, 207, 211, 219, 223, 225, 226, 228, 229, 235, 237, 238, 244, 247, 255, 261, 274, 275, 278, 281, 282, 284, 285, 288, 290, 292, 294, 295, 298, 299, 301, 303, 318, 322, 324, 330, 333, 334, 342, 343, 346, 354, 376, 387, 394, 395, 404, 414, 424, 425, 438, 444, 447, 448, 450, 451, 455, 456, 459, 462, 464, 467, 476, 478, 480, 485, 494, 502, 503, 504, 505, 508, 511, 518, 520, 521, 525, 527, 603, 606, 610, 613, 615, 617, 619, 631, 634, 636, 641, 642, 646, 662, 663, 666, 674, 677, 678, 681, 693, 700, 713, 718, 719, 721, 723, 724, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 740, 742, 744, 745, 748, 750, 756, 759, 761, 767, 768, 771, 777, 779, 780, 783, 787, 790, 793, 798, 809, 811, 813, 820, 821, 829, 844, 845, 852, 861, 868, 873</p>										
<p>Günün Birinde</p>	<p>152, 835</p>										
<p>Bir gece</p>	<p>15, 400, 491, 496, 506, 510, 533, 776</p>										
<p>Bir hafta</p>	<p>21, 73, 221, 366</p>										
<p>Bir yıl</p>	<p>1, 109, 263, 605, 620, 669</p>										

	Sabahleyin	56, 59, 139, 234 689, 826
	Akşamleyin	727
	Gece-gündüz	741
	Gündüz	390, 547
	Kışın	283, 355, 405, 581
	Yazın	99, 540, 587, 706
	Ertesi gün	86, 97, 127, 214, 217, 246, 277, 369, 435, 439, 517, 522, 566, 584, 647, 670, 679, 722, 775, 792
	Her gün	3, 184, 218, 241, 280, 319, 320, 495, 729, 732, 866
	Bir saat	156, 757
	Yarın	882
	Bugün	55, 88, 89, 93, 106, 418, 436, 442, 489, 549, 661, 697, 717, 725, 760, 772, 805, 823, 846
	Bir zaman	138, 269, 306, 449, 513, 743
	Gece	7 1, 77, 162, 178, 179, 240, 289, 293, 348, 365, 368, 397, 401, 406, 437, 457, 477, 490, 499, 509, 537, 546, 565, 611, 614, 665, 692, 710, 749, 784, 794, 797, 799, 808, 812, 825, 846, 860
	Günlerin birinde	12, 16, 58, 119, 123, 132, 236, 391, 530, 654, 655, 656, 667, 765, 838
	Meşreb	302, 303, 304, 305, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319
	Ali Şir Nevayi	821
Belli Bir Zaman Dilimi İçeren Fıkralar	Efendi	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565,

		566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 804, 805, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 823, 837, 839, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 848, 849, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888
	İlhamcan	829
	Han	17, 42, 43, 318, 327, 819
	Emir Timur	5, 6, 10, 11, 18, 33, 34, 35, 36, 38, 46, 48, 49, 56, 69, 70, 71, 72, 73, 79, 80, 81, 83, 84, 87, 89, 90, 92, 96, 101, 103, 104, 107, 131, 140
	Abbasi Halifesi	80, 138
	Abdüllatif	826

Tablo 6

VII. BÖLÜM

MEKÂN BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Sözlü ve yazılı olsun bütün eserlerde görülen mekân kavramı ürünün en önemli özelliklerinden birisidir. Çünkü anlatıcı vak'ayı hikâye ederken olayların geçtiği mekânı, o ürünün yaşadığı coğrafyadaki yerel adlarla tanır. Anlatıcının vak'aya müdahalesi olarak değerlendirilebilecek bu durumun sözlü geleneğin iyi bilinmesiyle mümkün olacağı ortadadır.

Felsefe bilimcileri mekân kavramını varoluşçuluk felsefesi ile açıklarlar. Mesela Hegel'e göre evren, varlık ve oluş gibi değişik alanların ortaya çıkmasını sağlar; ide yani düşünce de evren içinde evren olarak gelişir. Bir başka ifadeyle idenin gelişmesi evreni oluşturur. İdeyi yani düşünceyi dolayısıyla benlik'i oluşturan ruh (tin) ise zaman içinde varlığı açıklamaya girişir. Bu açıklamada iki varlık alanı söz konusudur:

1. Bağımsız nesnel alanı,

2. Doğa

Ona göre; bağımsız nesnel alanı daha çok mantık ve matematiğin konu edildiği, öncesiz-sonrasız bir alandır. İnsan düşüncesi, bunları ortaya çıkarır ancak yaratıcı değildir. Bu alandaki nesnel arasında bir düzen bulunmaktadır. Doğa ise insanın oluşunu gerçekleştiren ortamının doğmasına olanak sağlayan bir "oluş alanı"dır. Doğada her nesne bir başka nesne dolayısıyla vardır; kendiliğinden değildir. Bütün nesnel uzay ve zaman bağlantısı içindedir; süreklilik ise bir görünüştür. Doğada nesnel için öncelik-sonralık neden-sonuç ilişkisi egemendir. Bir anlamda doğa, akıl'ın (us) ve ruh'un (tin) gerçekleşmesi ile varlık niteliği kazanmıştır (Bozkurt, 2009, ss: 51-53).

Kierkegard da mekân bağlamında aynı şeyleri düşünmekle birlikte "Var oluşun parçası olan yaşamın alanıdır ve onun sorumluluğu var oluşun sürmesi üzerinedir." (Akarsu, 1994, ss: 194-195) demektedir.

Kant'a göre mekân kavramı da akıl ile ilgili olup deneyin daha gelişmiş şekli olan kabiliyettir. Çok çeşitli kavramlarla ifade edilen kabiliyeti teşkil eden unsurlardan

biri de duyarlılık olup “mekân” bu formlardan sadece birisidir. Ona göre mekânın algılanması yine akıl yoluyla olur. İşte burada algı devreye girer; bu sayede nesneden ziyade onun kapladığı alanın önemi, belirginleşir (Akarsu, 1994, s. 38).

Türk Mitolojisinde mekân kavramı yön ile belirlenmiştir. Önceleri yatay bağlamda “sağ (doğu)” ve “sol (batı)”; dikey bağlamda ise “üst (kuzey)”, “alt (güney)” olmak üzere 2’li giderek 4’lü olmak üzere yönlere bağlı bir sistem (Gökalp, 1974, ss: 38-46, 31-33.) olarak görülen bu durumun hareket noktası ise Gök Tanrı dini idi. Öyle ki mitik değerlerin cinsiyeti bile Gök Tanrı’ya göre belirlenmiştir (Yayın, 212, ss 35-127). Bu bağlamda mitlerde evren dört köşeli bir alan olarak düşünülmüş (Ögel; 1995, ss 243-245); zaman içinde “küçük il”i teşkil eden dört aşiretin de 4 yönü sembolize ettiği kabul edilmiştir (Gökalp, 1974, ss: 182-186). Hatta göksel varlıklara ilişkin olayların “gök”te yani üst tabakada, Yer-Su’lara ilişkin mitlerde ise maceraların hem yeryüzünde hem de gökyüzünde yaşanması (Gökalp, 1974, ss: 174-177) için bir başka boyutuydu.

Destanlarda ise farklı bir durum söz konusudur. Nitekim İbrayev’e göre destanda mekânın da “tarihi gerçeklikle örtüşen mekânlar” ve “epik destan geleneğine bağlı sanatlı anlatımdan doğan mekânlar” olmak üzere iki türlü görünüşü vardır. İbrayev bu durumu iki amaca bağlamak gerektiğini söyler:

1. Yer-su, dere-göl, dağ-taş, halklı-halksız yer adlarının destandaki neticesi ve bunların tarihi temelleri, kesin coğrafi ve destandaki adlarının birbirine uygunluğu, bu vasıtayla tarihin destandaki görünüşünü açıklamak.

2. Mekân unsurlarının destan sanatı geleneğine bağlanan özellikleri, zamanla örülüğü, kahramanın yaptıkları ve konu ile bağlantısı, zaman açısından çeşitli olayların geleneksel destan mekânlarına benimsetilmesi.”(İbrayev, 1998, s. 133). Destanın esası, tarihi gerçekliktir ancak bu, türün tarihi değil toplumun tarihidir. Destan, toplumun yaşadığı büyük olaylara yer verdiği gibi göçebe halkın ezelden beri göçüp konduğu yerleri, yaşadığı mekânları da içerisine almıştır. Denilebilir ki destancı, hafızasında sakladığı genel destan görünüşüne uygun mekân adlarını, olayların gelişine göre kullanır (İbrayev, 1998, ss: 135-137).

Destanda zıt uyum kuralı mekân açısından önemli bir veridir. İbrayev, bunun formülünü şu şekilde ifade eder:

“Yüksek yüksek tepelerden,

Duru, derin göllerden.” (İbrayev, 1998, s. 138).

Zıt kavramların bir arada verilmesi ise destanda mekân açısından bir bütünlük kurmak içindir. Eğer kahraman uzun bir yola çıkıyorsa mutlaka engebeli/zorlu mekânlardan geçmesi gerekir. Aksi takdirde kahramanın yolculuğu basit kalır ve zorluk aşmayan hiçbir kahraman, halkın nezdinde gerçek kahraman olamaz. Sefere çıkan, uzun yol yürüyen kahramanın düşman yurduna vardığında dağdan aşması veya dağa çıkması gerekir (İbrayev 1998, ss: 138- 152).

Fuzuli Bayat da “Dede Korkut Oğuznameleri Çerçevesinde Epik Zamanla Epik Mekânın Birliği” adlı çalışmasında hrontop teorisi (zaman-mekân birliği) bağlamında söz konusu destan metnini inceler ve epik anlatmalarda mekân ve zaman kavramlarının birliğine dikkati çekerek bunları birbirinden ayrılmaz iki değer olarak yorumlar. Destan metninde zaman ve mekânın milli ruhun sembolüne dönüştüğünü, metnin mekânının yatay ve dikey şerhe maruz kalabileceğini belirten Bayat, metnin okunuşunda diahroni yani tarihselliğin baskın olduğunu, bu bakımdan zaman ve mekânın tarihsellik üzerinden değerlendirilmesi gerektiğini ifade eder. Fuzuli Bayat, metinde iki farklı zamanın görüldüğüne dikkati çeker:

1. Tasvir edilen hadise ve gerçek zaman

2. Metne hadiselerin ve gerçeklerin taşındığı zaman (Bayat 2003, 99-108).

Bayat, bu iki maddeyi açarak tahkiye zamanı ile tahkiye edilen zamanın farklı olduğunu belirtir. Ayrıca şimdi ile geçmiş arasında geçiş rolü oynayan “destanın şekillendiği zaman” denebilecek bir zaman daha olduğunu ancak bu zamanın destanla ilişkisini incelemeye değer bulmadığını; bu zamanın epik zaman ve mekân anlayışının dışında kaldığını ifade eder. Dede Korkut Hikâyelerinde zaman ve mekânı retrospektif (geriye dönük) ve perspektif (ileriye dönük) kavramları ile inceleyen araştırmacı,

hikâye zamanının retrospektif, tahkiye zamanının ise perspektif zaman ve mekâna ait olduğunu belirtir (Bayat, 2003, ss: 108-110).

Destandaki mekân kavramının tarih ile ilişkisi ise işin bir başka boyutudur. Bir başka şekilde söyleyecek olursak destanlarda tarihi tabaka en çok coğrafi adlara bakılarak tespit edilir. Üstelik coğrafi mekânların o milletin tarihi boyunca hangi adlarla anıldığının belirlenmesi, tarih-mekân ilişkisini göstermesi açısından son derece dikkate değerdir.

Halk hikâyelerine baktığımızda olayların geçtiği mekânlar konusunda daha farklı şeyler söyleyebileceğimizi görüyoruz. Destandan romana geçiş aşamasını ifade eden bu tür anlatmalarda hem gerçek hem de itibari mekânlara rastlamamız söz konusudur. Nitekim “Emrah ile Selvihan”, “Kerem ile Aslı”, “Tufarganlı Abbas ve Gülgez Peri”, “Köroğlu” gibi hikâyelerde mekân vak’ının gerçekte de geçtiği veya geçtiğinin düşünüldüğü Erzincan, Halep, Tebriz, Erzurum, Tiflis, İran gibi gerçek mekânlardır; “Tahir ile Zühre”, “Derdşyok ile Zülfüsiyah” benzeri hikâyelerde ise mekân Turan, Çin-Maçin Ülkesi, Kaf Dağı, Horasan, Hindistan gibi hayali ya da uzak yerler olarak karşımıza çıkar (Boratav, 1945, ss: 71-73).

Masallarımızda ise daha farklı bir durum söz konusu olup Hint Eli, Devler Ülkesi, Kaf Dağı, Giden gelmez yol, Mimunlar Ülkesi türünden hayali ve çok uzak bölgesel masal mekânları olarak karşımıza çıkar.

Araştırmacıların bir kısmı mekânı insanın iç ve dış dünyası bağlamında değerlendirmiştir. Bu bağlamda insanın iç dünyası en çok kapalı mekânlarla (Berber dükkanı, hamam, ofis, kütüphane vb) ilişkilendirilmekte; bu bağlamda ev kapalı mekânların en önemlisi olarak ortaya konmaktadır. Buna göre insanın iç dünyasını en iyi yansıtan yer evidir. Çünkü ev düşleme (Bachelard, 2013, ss: 33-39,), anılara ve hayallere dalma, gölgelenme (Bachelard, 2013, s: 71) bir anlamda insanın kendini dış dünyadan koruma yeridir. Geçmişini burada arar insan böylece geçmişe dalarken geleceği de hayal eder. İnsan iç dünyasını da genişletmiş olur (Bachelard, 2013, ss: 233-253).

Bachelard'a göre tamamen insan psikolojisi ile ilgili olan (Bachelard, 2013 ss: 261-275) bu kavramları "iç mekân", hayal-sıcak-somut-sükûnet-yokluk, "dış mekân" kavramı ise gerçek-soğuk-engin-gürültü-varlık şeklinde açıklamak mümkündür (Bachelard, 2013 ss: 255-261).

Mehmet Narlı mekân kavramına daha farklı bir gözle bakmış mekânı zamanla birleştirmiştir. Söz konusu iki unsuru "ordinat" ve "koordinat" şeklinde özetlenebilecek bir sisteme göre zaman ve mekân birbirini tamamlayan birbirinden ayrılma unsurlar olarak düşünür. Hatta insanın mekânı yani yaşam alanını bile kendisinin belirlediğini söyleyerek terimin anlamını daha da genişletir. (Narlı, 2007, ss:13-14).

Narlı'ya göre mekâna bağlı, mekân üzerindeki her şey, her imge insanın mekânla ilişkisi bağlamında değerlendirilmelidir. Buna göre mekânlar altı başlık altında toplanabilir:

1. Düzenlenmiş yerler (Parklar, evler, meyhane, hapisane, kıraathane, semt, sokak vb)
2. Doğal yerler (Dağ, deniz, ırmak, göl vb)
3. Kozmik yerler (Güneş, ay, yıldız, vb)
4. Mitolojik yerler (Kaf Dağı, Ejderhalar Ülkesi vb)
5. Var olduğuna inanılan kutsal yerler (Cennet-cehennem, Sırat Köprüsü vb)
6. Hayal edilen yerler (Narlı, 2007, ss: 14-15)

İnsanların bulunduğu mekânlara kendi psikolojilerini de taşıyacağından hareketle Narlı yaratılıştan itibaren insanoğlunun önce doğal alana yani tabiata ve tabiat varlıkları ile olaylarına daha sonra da içinde yaşadığı küçük-dar mekânlara dikkatini yönelttiğini belirten Narlı'nın (Narlı, ss: 19-20, 39-41, 42-65) bu tespitlerinden sonra asıl konumuza geçebiliriz

Fıkralara baktığımızda daha farklı bir tabloyla karşılaşmaktayız. Mesela Bekri Mustafa ile ilgili fıkralarda mekân İstanbul ve semtleri, hamamlar, çarşı, kahvehane, eğlence yerleri gibi mekânlar söz konusu iken; İncili Çavuş fıkralarında olaylar hem

İstanbul ve Osmanlı sarayı hem de imparatorluk içindeki topraklarda geçer. Karadenizli ve Karatepeli fıkralarında da vak'anın cereyan ettiği yer Karadeniz Bölgesi ve Karatepe yerleşim yeridir. Nasreddin Hoca fıkralarında olayların bir kısmı Akşehir'de geçerken genellikle belli bir yer adı verilmez. Çünkü O bütün Türk Dünyasının Hocasıdır; üstelik Hocanın her konudaki fıkraya girebilmek gibi bir esnekliği vardır.

Özbek Efendi Fıkralarına baktığımızda çok çeşitli mekânlarla karşılaştığımızı görmekteyiz. Bu bağlamda söz konusu Türk Boyuna ait fıkralarda tespit ettiğimiz mekânları iki başlık altında toplayabiliriz:

VII. 1. Geniş Mekânlar

Geniş mekân dediğimiz zaman şehirler ve memleketler, uçsuz bucaksız topraklar, kırlar akla gelmektedir. Buralar kahramanların ikamet ettikleri veya gezmeye gittikleri yerlerdir. Destanlarda Çin, Kalmuk Ülkesi, Türkistan, Hazar, Almatı, Kaşgar Hanlığı, Kokon (Hokand) gibi adlarla karşımıza çıkan bu durum halk hikâyelerine Halep, Şam, Tiflis, İstanbul gibi yakın ve uzak şehirleri ifade eder. Masallarda anlatının içeriğine uygun olarak Çin Maçın Ülkesi, Devler Ülkesi, Kaf Dağı gibi uzak ve hayali ülkenin söz konusu edilmesi (Boratav, 1945, ss: 70-73; Sakaoğlu, 1973, s. 266) ise işin bir başka boyutudur.

64 noda kayıtlı olan “**Gençliğinde Hızlı Koşardı**” adlı fıkra şehirde, 74 noda kayıtlı olan “**Buraya Para Ekeceğim**” adlı fıkra tarlada, 206 noda kayıtlı olan “**Ay**” adlı fıkra şehirde 355 noda kayıtlı olan “**İstekli Kurtlar**” adlı fıkra tarlada, 358 noda kayıtlı olan “**Uhde**” adlı fıkra denizde, 375 noda kayıtlı olan “**Kötü Çeşme**” adlı fıkra kırdaki, 420 noda kayıtlı olan “**Kırk Soruya Bir Cevap**” şehirde, 422 noda kayıtlı olan “**İşin Beline Değdi**” adlı fıkra Kokan'da, 442 noda kayıtlı olan “**Misafir**” adlı fıkra şehirde, 557 noda kayıtlı olan “**Aceleci**” denizde, 578 noda kayıtlı olan “**Yayla**” adlı fıkra gölde, 580 noda kayıtlı olan “**Bu Da Arkadaş Mı?**” adlı fıkra kırdaki geçmektedir.

VII. 2. Dar Mekânlar

Bunlar şehrin veya köyün dar bir bölgesi veya oturlan, iş görülen veya herhangi bir şey koyulan yerler olup oldukça fazla çeşitlilik göstermektedir. Çerçevesi

belli olan bu mekânları ise biz “Dar-açık ve dar-kapalı” olarak İki kısımda (Sakaoğlu, 1973, s. 269). Mütalaa etmek istiyoruz:

VII. 2. 1. Dar-Açık

Özbek Efendi fıkralarında yol, avlak, bahçe, köy, mescit önü, gemi vb şekilde karşımıza çıkan mekânlar söz konusu fıkralarda mekânları 38 başlık altında incelemek mümkündür.

VII. 2. 1. 1. Yol

4 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Bey**”, 7 noda kayıtlı olan “**Affedersiniz**”, 8 noda kayıtlı olan “**İçeriden Çıkan Hırsız**”, 15 noda kayıtlı olan “**Dalın Budağı**”, 65 noda kayıtlı olan “**Doğru Yol**”, 75 noda kayıtlı olan “**Atın Ayağından Su İçmesi**”, 86 noda kayıtlı olan “**Yarımını Vurup Kaldı**”, 87 noda kayıtlı olan “**Tavşan Kaçtı**”, 89 noda kayıtlı olan “**Deli Olacağım Gün**”, 124 noda kayıtlı olan “**Efendinin Cübbesi**”, 133 noda kayıtlı olan “**Affedersiniz Eşeğim**”, 135 noda kayıtlı olan “**Kendi Usul İle Tedavi Ediyor**”, 154 noda kayıtlı olan “**Eşek Kadı**”, 173 noda kayıtlı olan “**Sarık**”, 179 noda kayıtlı olan “**Allah'ın İşi**”, 180 noda kayıtlı olan “**Kutsanmış Su**”, 182 noda kayıtlı olan “**Öbür Dünyada Dindarlık Yapmak Gerek**”, 184 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Azrail**”, 204 noda kayıtlı olan “**Kaçın Kamçı Değiyor**”, 213 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve İmam**”, 215 noda kayıtlı olan “**Allah Nerede**”, 218 noda kayıtlı olan “**Efendinin Özürü**”, 226 noda kayıtlı olan “**Şehrin Köpeği Mi?**”, 228 noda kayıtlı olan “**Selam Almak**”, 232 noda kayıtlı olan “**Helal Eşek**”, 235 noda kayıtlı olan “**Acaba**”, 241 noda kayıtlı olan “**Eşeğimin Kuyruğu Oluyor**”, 250 noda kayıtlı olan “**Hazreti Cebraili De Satardınız**”, 251 noda kayıtlı olan “**Zengin İle Efendi**”, 252 noda kayıtlı olan “**Namazdan Kaçıp**”, 256 noda kayıtlı olan “**Akıllı Eşek**”, 267 noda kayıtlı olan “**Eşek Kadı**”, 271 noda kayıtlı olan “**Cennetin Yolu**”, 275 noda kayıtlı olan “**Allah'a İnanıp Kaygısız Kalma**”, 280 noda kayıtlı olan “**Efendinin Kurbanlığı**”, 282 noda kayıtlı olan “**Hocanın İlticası**”, 284 noda kayıtlı olan “**İki Kafir Bir Olsa Helal Dost Olur**”, 286 noda kayıtlı olan “**Kıyamet Ne Zaman Kopacak**”, 296 noda kayıtlı olan “**Düzgün Dileyiniz**”, 299 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Şeyhülislam**”, 307 noda kayıtlı olan “**Benzetmeden Kaçış**”, 308 noda kayıtlı olan “**Meşrep ve Afak Hoca**”, 310 noda

kayıtlı olan **“Meşreb ve Dervişler”**, 315 noda kayıtlı olan **“Hoca ve Meşreb”**, 316 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Mollalar”**, 320 noda kayıtlı olan **“Eğer Ahmak Olsa”**, 326 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Dilenci”**, 327 noda kayıtlı olan **“Eşek Eşeği Görünce Bağırır”**, 329 noda kayıtlı olan **“Altın Yüzük”**, 331 noda kayıtlı olan **“Dürüstçe Adamlar”**, 338 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Avukat”**, 350 noda kayıtlı olan **“Ceza”**, 351 noda kayıtlı olan **“Vahvahlayanın Çocuğu”**, 353 noda kayıtlı olan **“Kılıç Ve Kasap”**, 356 noda kayıtlı olan **“Arzu”**, 357 noda kayıtlı olan **“Güneş ve Ay”**, 359 noda kayıtlı olan **“Alıp Kaçtığım Gün”** yolda 365 noda kayıtlı olan **“Uykumu Aramaya Gidiyorum”**, 368 noda kayıtlı olan **“Öküz Beni Aldı”**, 385 noda kayıtlı olan **“Ceviz Yeme”**, 392 noda kayıtlı olan **“Beyaz Kum”**, 396 noda kayıtlı olan **“Şeytan ve Külhanbeyi”**, 398 noda kayıtlı olan **“Dünyanın Genişliği”**, 399 noda kayıtlı olan **“Bakmaya Yakışır”**, 402 noda kayıtlı olan **“Kendinden Görsün”**, 403 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Pehlivan”**, 404 noda kayıtlı olan **“Efendinin İhtirası”**, 415 noda kayıtlı olan **“Doğru Şekilli”**, 418 noda kayıtlı olan **“Daha İçiyor Musun?”**, 421 noda kayıtlı olan **“Gitmenin Kılıfı Olmalı”**, 424 noda kayıtlı olan **“Cehennem İle Cennet Dolunca”**, 429 noda kayıtlı olan **“Emanet”**, 430 noda kayıtlı olan **“Kuyu Çevrilip Koyulur”**, 431 noda kayıtlı olan **“Erik Yemekte”**, 438 noda kayıtlı olan **“Melamet”**, 441 noda kayıtlı olan **“Ağabey-Kardeş”**, 445 noda kayıtlı olan **“Tadı Bir”**, 448 noda kayıtlı olan **“Kırk Yıllık Sirke”**, 449 noda kayıtlı olan **“Ayağım Ağrıyor”**, 452 noda kayıtlı olan **“İnsaf”**, 457 noda kayıtlı olan **“Nas”**, 459 noda kayıtlı olan **“Şükür”**, 467 noda kayıtlı olan **“Şimdi Kuş Oldun”**, 471 noda kayıtlı olan **“Bu Kadar Peşinden Gidemem”**, 479 noda kayıtlı olan **“Arı Uhden Kalmasın”**, 476 noda kayıtlı olan **“Dumbe- Ciğer”**, 477 noda kayıtlı olan **“Kuyudaki Ayı”**, 482 noda kayıtlı olan **“Borçlu”**, 485 noda kayıtlı olan **“Doktor Ve Kasap”**, 489 noda kayıtlı olan **“Ayn Kaçı”**, 497 noda kayıtlı olan **“Haram Olasica”**, 508 noda kayıtlı olan **“Akılsız Deve”**, 518 noda kayıtlı olan **“Yıldız Yapıyor”**, 523 noda kayıtlı olan **“Fakirim Eşyası”**, 524 noda kayıtlı olan **“Sabret”**, 526 noda kayıtlı olan **“Kıymetsiz Takke Gitsin!”**, 528 noda kayıtlı olan **“Karganın Ömrü”**, 529 noda kayıtlı olan **“Zayıf Eşek”**, 531 noda kayıtlı olan **“Denizin Suyu”**, 535 noda kayıtlı olan **“Cenaze Namazına Mı Gidiyorsunuz?”**, 537 noda kayıtlı olan **“Sıpa”**, 542 noda kayıtlı olan **“Burun”**, 545 noda kayıtlı olan **“Hala Geç Değil”**, 550 noda kayıtlı olan **“Ters Binip Bırakıverdim”**,

554 noda kayıtlı olan “**Sana Ne?**”, 556 noda kayıtlı olan “**Aklım Başıma Geldi**”, 562 noda kayıtlı olan “**Borç**”, 573 noda kayıtlı olan “**Acaba**”, 575 noda kayıtlı olan “**Ne Kadar Yol Gittik?**”, 581 noda kayıtlı olan “**Akıl Varsa Kendini Suya At**”, 586 noda kayıtlı olan “**Nehir'e Ateş Gitti**”, 588 noda kayıtlı olan “**Koyunu Satana Sor**”, 591 noda kayıtlı olan “**Torunum Daha Az**”, 598 noda kayıtlı olan “**Kafiye**”, 599 noda kayıtlı olan **Hindistan Ve Fırın**”, 603 noda kayıtlı olan “**Beceriksiz**”, 613 noda kayıtlı olan “**Çukurlara Toplanmış**”, 618 noda kayıtlı olan “**Konuşmayı Öğrenmeyecekmiş**”, 623 noda kayıtlı olan “**Kaç Kızım At Tepiyor**”, 626 noda kayıtlı olan “**Nöbet Geline Hasta Olamazsın Ya**”, 627 noda kayıtlı olan “**Birbirini Aldatıp Hayat Sürdürüyormuş**”, 635 noda kayıtlı olan “**Aferin, El Bülbülleri**”, 637 noda kayıtlı olan “**Beni Teyzem Doğurmuş**”, 644 noda kayıtlı olan “**Müzik Çalma Sanatı**”, 655 noda kayıtlı olan “**Şakacı Mı Ki?**”, 658 noda kayıtlı olan “**Yalan Bulamadığımda**”, 679 noda kayıtlı olan “**Ölümden Kurtuluş**”, 686 noda kayıtlı olan “**Bizimle Yürerseniz Kazık Yersiniz**”, 690 noda kayıtlı olan “**Ağzın İki Tane Olduğunda**”, 703 noda kayıtlı olan “**İki Sefer Geçtim Olmadı**”, 704 noda kayıtlı olan “**Şakayı Da Bilmiyorsun**”, 708 noda kayıtlı olan “**Kıpırdama Yer Sürmeyi Öğretiyorum**”, 712 noda kayıtlı olan “**Eşeğimle Konuşsan, Kendi Söyler**”, 715 noda kayıtlı olan “**İstediyini Verdim Yine De Diyorsun?**”, 716 noda kayıtlı olan “**Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?**”, 730 noda kayıtlı olan “**Efendi Boyacı**”, 732 noda kayıtlı olan “**Eşekten Borçluyum**”, 743 noda kayıtlı olan “**Efendinin Mektubu**”, 746 noda kayıtlı olan “**Efendinin Gayreti**”, 753 noda kayıtlı olan “**Denize Girip, Sulayıp Geleyim**” yolda 756 noda kayıtlı olan “**Şakayı Bırak Kendi Ekmeğini Ye!**”, 757 noda kayıtlı olan “**Kuşca**”, 758 noda kayıtlı olan “**Karpuz**”, 759 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Eşkıyalar**”, 760 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Tabirci**”, 761 noda kayıtlı olan “**Efendinin Bedduası**”, 763 noda kayıtlı olan “**Baba Ve Oğul'un Karşılaşması**”, 764 noda kayıtlı olan “**Ay Ayağınızı Buldunuz Mu?**”, 766 noda kayıtlı olan “**Görünüşe Göre Yalan**”, 767 noda kayıtlı olan “**Eşeğe Gözlük Takmak**”, 768 noda kayıtlı olan “**Niçin Tebessüm Ediyorsun**”, 769 noda kayıtlı olan “**Kendimi Eşek Yaptım**”, 770 noda kayıtlı olan “**Kar Leylek**”, 775 noda kayıtlı olan “**Dinlenen Tavuk**”, 779 noda kayıtlı olan “**Halvaytar**”, 781 noda kayıtlı olan “**Eski Kaftanım Yok Da**”, 794 noda kayıtlı olan “**Devenin Kanadı Olsaydı**”, 797 noda kayıtlı olan “**Karanlıkta Karıştırıp**

Bırakmaktan Korkarım", 800 noda kayıtlı olan "**Yüz Kızartmak İçin**", 801 noda kayıtlı olan "**Babama Teşekkür Edersin**", 806 noda kayıtlı olan "**Kardeş Eşek**", 809 noda kayıtlı olan "**İki Hanımın Kuşağı Çınlamaz**", 810 noda kayıtlı olan "**Uyuzun İlacı**", 811 noda kayıtlı olan "**Değer**", 817 noda kayıtlı olan "**Efendi Ölürdü**", 820 noda kayıtlı olan "**Para Candan Tatlı**", 821 noda kayıtlı olan "**Bir Paralık Şiir**", 824 noda kayıtlı olan "**Husumet**", 825 noda kayıtlı olan "**İki Uyuşuk**", 836 noda kayıtlı olan "**Gençliğimi Kaybettim**", 839 noda kayıtlı olan "**Neyin Derisi Kalın?**", 840 noda kayıtlı olan "**Kurdun Şikâyeti**", 846 noda kayıtlı olan "**Ay Çıktıktan Sonra**", 848 noda kayıtlı olan "**Kötü Deyince Olmadı**", 849 noda kayıtlı olan "**Bulunmaz Başkan**", 851 noda kayıtlı olan "**Ayıp Bende Değil**", 852 noda kayıtlı olan "**Cesaret**", 853 noda kayıtlı olan "**Talihsizlik**", 858 noda kayıtlı olan "**Şekerini Koy**", 860 noda kayıtlı olan "**Evim Nerede?**" yolda, 863 noda kayıtlı olan "**Güzel Hizmet**" yolda 864 noda kayıtlı olan "**Dik Başlılık**", 874 noda kayıtlı olan "**Eli Açık İnsan**", 887 noda kayıtlı olan "**Duacının Sırrı**", 877 noda kayıtlı olan "**Öç**" adlı fıkralar *Yolda* geçmektedir.

VII. 2. 1. 2. Avlak, av

10 noda kayıtlı olan "**Geyik De Av Mı?**", 11 noda kayıtlı olan "**Minareler Ormanı**", 20 noda kayıtlı olan "**Efendi ve Nişancı**", 32 noda kayıtlı olan "**Baykuş Ne Dedi**", 44 noda kayıtlı olan "**Can**", 41 noda kayıtlı olan "**Hükümdar ve Onun Eşeği**", 131 noda kayıtlı olan "**At Gülüyordu**", 136 noda kayıtlı olan "**Efendinin Düşünceleri**", 362 noda kayıtlı olan "**Kaz Çorbası**", 549 noda kayıtlı olan "**Sıpacık**", 717 noda kayıtlı olan "**Kocan Evden Çıktığından Başı Var Mıydı?**" adlı fıkralar *Avlak/avda* geçmektedir.

VII. 2. 1. 3. Nehir

23 noda kayıtlı olan "**Efendinin Yıldızı**" adlı fıkra *Nehirde* geçmektedir.

VII. 2. 1. 4. Bahçe

24 noda kayıtlı olan "**Özür**", 82 noda kayıtlı olan "**Bir Tane "Ze"Ye Bin Para**", 202 noda kayıtlı olan "**Bu Şapkayı Cebrail Giysin**", 330 noda kayıtlı olan "**Ümitsiz Şeytan**", 437 noda kayıtlı olan "**Kendine Mukayyet Ol**", 536 noda kayıtlı olan "**Sırık**", 577 noda kayıtlı olan "**Ceviz Altında**", 755 noda kayıtlı olan "**Ben Kısa**

Cevap Veririm”, 765 noda kayıtlı olan **“Efendinin Tokatı”** adlı fıkralar *Bahçede* geçmektedir.

VII. 2. 1. 5. Tarla

34 noda kayıtlı olan **“Yerin Göbek Deliği”**, 77 noda kayıtlı olan **“Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi”**, 285 noda kayıtlı olan **“Allah'ın Kulları”**, 505 noda kayıtlı olan **“Günahkâr Öküz”**, 522 noda kayıtlı olan **“Çapa İle Testiyi Hırsız Alıp Gitti”**, 630 noda kayıtlı olan **“Kötülüğünden Delik Kazık Kuruyanlar”**, 682 noda kayıtlı olan **“Ayıp Atsineği”**, 816 noda kayıtlı olan **“Ayaktan Değerli Ayakkabı”** adlı fıkralar *Tarlada* geçmektedir.

VII. 2. 1. 6. Sokak

58 noda kayıtlı olan **“Yüzümü Görmeseniz”**, 85 noda kayıtlı olan **“Öcünü Aldı”**, 229 noda kayıtlı olan **“Gönlümdeki Olsa”**, 242 noda kayıtlı olan **“Yatsı Kaç Rekat”**, 254 noda kayıtlı olan **“Oruç”**, 255 noda kayıtlı olan **“Beynamaz”**, 279 noda kayıtlı olan **“İtin Duası”**, 354 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”**, 364 noda kayıtlı olan **“Bıçak Ucu”**, 377 noda kayıtlı olan **“Ters At”**, 383 noda kayıtlı olan **“Sonu Hayırlı Olsun”**, 407 noda kayıtlı olan **“At”**, 409 noda kayıtlı olan **“Bu Gelişin Doğruysa”**, 423 noda kayıtlı olan **“Deve Miydi?”**, 447 noda kayıtlı olan **“Damdan Atın Da Görün”**, 472 noda kayıtlı olan **“Şimdi Bir Ukdem Yok”**, ”, 481 noda kayıtlı olan **“Tutup Sahibine Veririm”**, 484 noda kayıtlı olan **“Çocukların Duası”**, 486 noda kayıtlı olan **“Deliye Cevap”**, 515 noda kayıtlı olan **“Laf Sarıktaysa”**, 563 noda kayıtlı olan **“Çok Şükür”**, 574 noda kayıtlı olan **“Şeftaliymiş Diye Kim Söyledi?”**, 615 noda kayıtlı olan **“Efendi Bir Gün Hamama İnmiş”**, 616 noda kayıtlı olan **“Kaybolan Yüzük”**, 663 noda kayıtlı olan **“Seni Medresede Okutmayacaksa”**, 665 noda kayıtlı olan **“Boş Ceviz”**, 695 noda kayıtlı olan **“Yıkılmasam Da Hepsiyle Birlikte Düşerdim”**, 709 noda kayıtlı olan **“Sarığım Çocuklarla Oynamaya Kaldı”**, 772 noda kayıtlı olan **“Avcı Karga”**, 778 noda kayıtlı olan **“Çirkin Ayna”**, 784 noda kayıtlı olan **“Leyleğe Güvenin”** 837 noda kayıtlı olan **“Onu Sonra Söyleyeyim”**, 888 noda kayıtlı olan **““Sebepli” Kaytarmak”** adlı fıkralar *Sokakta* geçmektedir.

VII. 2. 1. 7. Köy

66 noda kayıtlı olan “**Koşmasan Da Yetişirsin**”, 101 noda kayıtlı olan “**Efendi Timur'dan Korkarak Köyüne Kaçtı**”, 143 noda kayıtlı olan “**Allah'a Kalan Gününü Görsün**”, 814 noda kayıtlı olan “**Katıra Sor**”, 865 noda kayıtlı olan “**Aldanış**” adlı fıkralar *Köyde* geçmektedir.

VII. 2. 1. 8. Düğün Yeri

76 noda kayıtlı olan “**Düğündeki Olay**”, 342 noda kayıtlı olan “**Ye Cübbem**”, 343 noda kayıtlı olan “**Susayan Cep**”, 582 noda kayıtlı olan “**Elleri Değmedi**” adlı fıkralar *Düğün Yerinde* geçmektedir.

VII. 2. 1. 9. Köprü

91 noda kayıtlı olan “**Yerin Yerden Farkı Var**” *Köprüde* geçmektedir

VII. 2. 1. 10. Bağ

99 noda kayıtlı olan “**Karasinekler**”, 373 noda kayıtlı olan “**Hırsızlığa Girdim Diyecek Olmasa**”, 384 noda kayıtlı olan “**Ne Olmuş**”, 388 noda kayıtlı olan “**Köle Pazarı**”, 463 noda kayıtlı olan “**Yelim**”, 469 noda kayıtlı olan “**İsterseniz Şamar Yiyin**”, 509 noda kayıtlı olan “**Rüzgâr**”, 567 noda kayıtlı olan “**Endişe Gelecek Olursa**”, 583 noda kayıtlı olan “**Ayağımdan Kaldırıp At**”, 705 noda kayıtlı olan “**Ben Genç Bülbülüm**”, 751 noda kayıtlı olan “**Efendi Simsar**” adlı fıkralar *Bağda* geçmektedir.

VII. 2. 1. 11. Sarayın Yanı

102 noda kayıtlı olan “**Hayvan Da Güçlüdür**” adlı fıkra *Sarayın Yanında* geçmektedir.

VII. 2. 1. 12. Cenaze Töreni

131 noda kayıtlı olan “**Yetişemezseniz Siz De İnin**”, 419 noda kayıtlı olan “**İçinde Olmasın Yeter**”, 701 noda kayıtlı olan “**Muçal**” *Cenaze Töreninde* geçmektedir.

VII. 2. 1. 13. Para bulan Tepesinde

139 noda kayıtlı olan “**Büyük Kazan ve Pancar**” adlı fıkra *Para Bulan Tepesinde* geçmektedir.

VII. 2. 1. 14. Mescit Önü

158 noda kayıtlı olan “**Ezan Bir Gün Söylense**” 292 noda kayıtlı olan “**Köpek Yavrusunun Duası**” adlı fıkralar *Mescidin Önünde* geçmektedir.

VII. 2. 1. 15. Kapı önü- yanı

176 noda kayıtlı olan “**Kazıyıp Yiyin**”, 511 noda kayıtlı olan “**Hal Böyle Olursa**”, 750 noda kayıtlı olan “**Atını Dilime Bağla**”, 812 noda kayıtlı olan “**Deve Kapıdan Sığmadı**” adlı fıkralar *Kapının Önü-yanında*, geçmektedir.

VII. 2. 1. 16. Pazar

183 noda kayıtlı olan “**Sıcak Kan**”, 201 noda kayıtlı olan “**Günah Çuvalı**”, 288 noda kayıtlı olan “**Şeytan**”, 291 noda kayıtlı olan “**Boş ver, O Da Bizim Müritlerimizden**”, 341 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Tellal**”, 345 noda kayıtlı olan “**Hayret Gözün Varmış**”, 352 noda kayıtlı olan “**Yelpaze**”, 408 noda kayıtlı olan “**Gıcırdayan Ekmek**”, 436 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hindisi**”, 440 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hamal**”, 444 noda kayıtlı olan “**Benzemeyince Karşılaştırılmaz**”, 446 noda kayıtlı olan “**Bulamadım Ki**”, 451 noda kayıtlı olan “**Zincirli Kapı**”, 465 noda kayıtlı olan “**Fare İlacı**”, 466 noda kayıtlı olan “**Burge Darı**”, 470 noda kayıtlı olan “**Kör Olun**”, 478 noda kayıtlı olan “**Sakal**”, 483 noda kayıtlı olan “**Zalim Eşek**”, 488 noda kayıtlı olan “**Ey Cahil**”, 495 noda kayıtlı olan “**Kısır Sığır**”, 502 noda kayıtlı olan “**Oğlumun Babası**”, 521 noda kayıtlı olan “**Ömrünüz Azapta Geçerdi**”, 525 noda kayıtlı olan “**Beş Lira İçin**”, 538 noda kayıtlı olan “**Hikmet**”, 589 noda kayıtlı olan “**Keskin Akıl**”, 621 noda kayıtlı olan “**Ayırıp Satılmıyormuş**”, 622 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Görücüler**”, 624 noda kayıtlı olan “**Allah İsterse Atacağım**”, 636 noda kayıtlı olan “**Tambur**”, 668 noda kayıtlı olan “**Şimdi Mi Kâfir Oldum**”, 670 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşeği**”, 684 noda kayıtlı olan “**Karpuzun Yavrusu**”, 697 noda kayıtlı olan “**Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?**”, 726 noda kayıtlı olan

“**Yalanınca Da Tamamış**”, 727 noda kayıtlı olan “**At Kafasına Örülen Yumak**”, 729 noda kayıtlı olan “**Pilavın Fiyatı**”, 731 noda kayıtlı olan “**Efendinin Günahkarlığı**”, 771 noda kayıtlı olan “**Üç Kuruşluk Tokat**”, 862 noda kayıtlı olan “**Saf Gönüllü**”, 878 noda kayıtlı olan “**Fiyat-Ahenk**” adlı fıkralar *Pazarda* geçmektedir.

VII. 2. 1. 17. Kavağın Yanı

186 noda kayıtlı olan “**Alçak Gönüllü Peygamber**” adlı fıkra *Kavağın Yanında* geçmektedir.

VII. 2. 1. 18. Mahalle

195 noda kayıtlı olan “**Akıl**” ve 425 noda kayıtlı olan “**Kendini Aldatıp Gitti**” adlı fıkralar *Mahallede* geçmektedir.

VII. 2. 1. 19. Mezarlık

210 noda kayıtlı olan “**Öbür Dünyada Nasıl Söz**” adlı fıkra *Mezarlıkta* geçmektedir.

VII. 2. 1. 20. Irmak Kenarı/ Dere Yanı

212 noda kayıtlı olan “**Al Abdestini Ver Kavuşunu**”, 264 noda kayıtlı olan “**Yedi Defa Dolanırsa Helal**”, 272 noda kayıtlı olan “**Allah Şakayı Bilmezmiş**” adlı fıkralar *Irmak Kenarı/ Dere Yanında* geçmektedir.

VII. 2. 1. 21. Avlu

295 noda kayıtlı olan “**Gökyüzünü Mıhlanan Güneş**”, 414 noda kayıtlı olan “**Derisini Yüzüp Rezil Ederim**”, 499 noda kayıtlı olan “**Hayır**”, 632 noda kayıtlı olan “**Ekmek Yapma Günü**”, 638 noda kayıtlı olan “**Aman Hangi Birini Alacağım**”, 795 noda kayıtlı olan “**Kazığın Kıymeti**”, 798 noda kayıtlı olan “**Koyun Da Çıkıverirmiş De**”, 830 noda kayıtlı olan “**Şu Makine Oldu Ya**” adlı fıkralar *Avluda* geçmektedir.

VII. 2. 1. 22. Deniz Kenarı

335 noda kayıtlı olan “**Kurutana Mükâfat**”, 361 noda kayıtlı olan “**Kendi Faydasını Bilmeyen Hayvan**”, 517 noda kayıtlı olan “**Kıyamet**”, 876 noda kayıtlı olan “**Uygun Önlem**”, adlı fıkralar *Deniz Kenarında* geçmektedir.

VII. 2. 1. 23. Kanalın Tepesi

363 noda kayıtlı olan “**Kötü Kundura**” adlı fıkra *Kanalın Tepesinde* geçmektedir.

VII. 2. 1. 24. Binanın Arkası

159 noda kayıtlı olan “**Kendim De Bilmiyorum**” adlı fıkra *Binanın Arkasında* geçmektedir.

VII. 2. 1. 25. Arıkta

475 noda kayıtlı olan “**Gençliğimde De Rızı Değilim**”, 625 noda kayıtlı olan “**Yürü Yürü Canavar**” adlı fıkralar *Arıkta* geçmektedir.

VII. 2. 1. 26. Efendinin Yanı

190 noda kayıtlı olan “**Müftü**” ve 720 noda kayıtlı olan “**Adil Olmak**” adlı fıkralar *Efendinin Yanında* geçmektedir.

VII. 2. 1. 27. Meydan

633 noda kayıtlı olan “**Haram Kandan**” adlı fıkra *Meydanda* geçmektedir.

VII. 2. 1. 28. Duvarın Yanında

265 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Mahlûku**” *Duvarın Yanında* geçmektedir.

VII. 2. 1. 29. Cimri ve Yahudilerin Yanında

322 noda kayıtlı olan “**Cahil Topluluk**”, 323 noda kayıtlı olan “**Cimrinin Sadakası**” adlı fıkralar *Cimri Ve Yahudilerin Yanında* geçmektedir.

VII. 2. 2. Dar-Kapalı

VII. 2. 2. 1. Metro-Otobüs-Tren-Tramvay

661 noda kayıtlı olan “**Hiçbir Şey Kalmayacakmış**” arabada, 666 noda kayıtlı olan “**Kara Bulut**” otobüste, 725 noda kayıtlı olan “**Arabamı Gökyüzüne Ver**” arabada, 835 noda kayıtlı olan “**Eh Aferin**” arabada, 850 noda kayıtlı olan “**Olumsuz Cevap**” tramvayda, 865 noda kayıtlı olan “**Aldatış**” tramvayda, 882 noda kayıtlı olan “**Yarım Nerede Buluşuyoruz**” tramvayda, 886 noda kayıtlı olan “**Tramvay ve Otobüs Endişesi**” adlı fıkralar Tramvay ve Otobüste geçmektedir.

VII. 2. 2. 2. Mahkeme

3 noda kayıtlı olan “**Hırsız**”, 67 noda kayıtlı olan “**Belediye Başkanının Payı**”, 97 noda kayıtlı olan “**Böyle De Hırsızlık Olur Mu?**”, 156 noda kayıtlı olan “**Hüküm**”, 157 noda kayıtlı olan “**Bir “Uh” İçin Bir Tin Sesi**”, 155 noda kayıtlı olan “**Haram Kan**”, 175 noda kayıtlı olan “**Üç Vakitte**”, 178 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Evi**”, 188 noda kayıtlı olan “**Acayip Tavşan**”, 189 noda kayıtlı olan “**Hiçbir Şey**”, 191 noda kayıtlı olan “**Efendinin Şahitleri**”, 209 noda kayıtlı olan “**Yarım Altınlı Ceza**”, 217 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Kadı**”, 227 noda kayıtlı olan “**Zemzem**”, 230 noda kayıtlı olan “**Kör Kadı**”, 233 noda kayıtlı olan “**Köpeğin Vasiyeti**”, 234 noda kayıtlı olan “**Saray Görevlisi ve Tüccar**”, 236 noda kayıtlı olan “**Efendinin Avı**”, 237 noda kayıtlı olan “**Şahit**”, 238 noda kayıtlı olan “**Sarık Ve Kaftanın Sahibi**”, 244 noda kayıtlı olan “**Sarık Cehenneme Düştü**”, 262 noda kayıtlı olan “**Avlunun Fazileti**”, 269 noda kayıtlı olan “**Hoş**”, 276 noda kayıtlı olan “**Bir Mertlik Yapmıyor Musun?**”, 277 noda kayıtlı olan “**Efendi-Müftü**”, 287 noda kayıtlı olan “**Davacı Dolandırıcı**”, 306 noda kayıtlı olan “**Tedbirli**”, 389 noda kayıtlı olan “**Adaletli Hüküm**”, 474 noda kayıtlı olan “**İt Olmak İçin De Kuyruk Lazım**”, 487 noda kayıtlı olan “**Çömlek**”, 530 noda kayıtlı olan “**Dostlar**”, 645 noda kayıtlı olan “**İsmini Bilip Ne Yapacağım**”, 652 noda kayıtlı olan “**Hırsız Bulma Usulü**”, 653 noda kayıtlı olan “**Pamuk Hırsızları**”, 680 noda kayıtlı olan “**Eşeği Öküz Korkuttu**”, 719 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Hükümü**”, 721 noda kayıtlı olan “**Yaramaz Ay**”,

789 noda kayıtlı olan “**Gölgeye Atılan Dayak**”, 823 noda kayıtlı olan “**Esrarkeş Kaldı**”, 828 noda kayıtlı olan “**Sopan Darbesi**” adlı fıkralar *Mahkemede* geçmektedir.

VII. 2. 2. 3. Saray

1 noda kayıtlı olan “**Akıllı Şehzade**”, 9 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Peygamber**“, 12 noda kayıtlı olan “**Padişah ve İp**”, 13 noda kayıtlı olan “**Uçan At**”, 14 noda kayıtlı olan “**Kırk Tavuğa Bir Horoz**”, 16 noda kayıtlı olan “**Birinci Ahmak**”, 17 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Şairler Meliki**“, 18 noda kayıtlı olan “**Molla Eşek**”, 19 noda kayıtlı olan “**Yarım Öksürük**”, 21 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Padişah**“, 22 noda kayıtlı olan “**Tehdit**”, 25 noda kayıtlı olan “**Efendinin Yıldızı**“, 26 noda kayıtlı olan “**İyi Yeri Şimdi Bulun**”, 27 noda kayıtlı olan “**Hepsi De Güzel**”, 28 noda kayıtlı olan “**Hay Allah**”, 30 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hâkim**”, 33 noda kayıtlı olan “**Timur'un Kıymeti**”, 35 noda kayıtlı olan “**Söz**”, 36 noda kayıtlı olan “**Ölmeyen Bizim Canımız**”, 37 noda kayıtlı olan “**İbret**”, 39 noda kayıtlı olan “**Çift Cinsiyetli Balık**”, 40 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Payı**”, 42 noda kayıtlı olan “**Dostumla Dolaşmak**”, 43 noda kayıtlı olan “**Bir Ayaklı Kaz**”, 44 noda kayıtlı olan “**Can**”, 45 noda kayıtlı olan “**Dört Ayaklı Padişah**”, 46 noda kayıtlı olan “**Efendi İle Timur**”, 47 noda kayıtlı olan “**Kör**”, 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**”, 49 noda kayıtlı olan “**Zalim Olan Biziz**”, 50 noda kayıtlı olan “**Padişahın Hediyesi**”, 51 noda kayıtlı olan “**Dua**”, 52 noda kayıtlı olan “**Köpek**“, 53 noda kayıtlı olan “**Düdüğe Düğme**”, 55 noda kayıtlı olan “**Eşek Başı**”, 56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur'un Fili**”, 57 noda kayıtlı olan “**Dört İşi Bir Yolda Yapmak**”, 60 noda kayıtlı olan “**Efendi Şair**”, 61 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşeği**”, 62 noda kayıtlı olan “**Eşek Siz**”, 63 noda kayıtlı olan “**Efendinin Cevapları**”, 69 noda kayıtlı olan “**Efendinin Rumlara Cevabı**”, 70 noda kayıtlı olan “**Padişah ve Eşek**”, 71 noda kayıtlı olan “**Sözünün İtibarı Olmayan**”, 72 noda kayıtlı olan “**Timur'un Yeri**”, 73 noda kayıtlı olan “**Timur'un Seyahati**”, 78 noda kayıtlı olan “**Âlim Ve Zalim**”, 79 noda kayıtlı olan “**Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır**”, 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur'un Lakabı**”, 81 noda kayıtlı olan “**Sonra Fırsat Verilmedi**”, 83 noda kayıtlı olan “**Veciz Cevap**”, 84 noda kayıtlı olan “**Mezhebi-Aksak Timur**”, 88 noda kayıtlı olan “**Yeterli Geleni Çıkıversin**”, 90 noda kayıtlı olan “**Sineklerin Padişahı**“, 92 noda kayıtlı olan “**Tören**

Yemeğinde Geliriz", 93 noda kayıtlı olan "**Deli Birdi Üç Oldu**", 94 noda kayıtlı olan "**Satıcı Ödeyecekti**", 96 noda kayıtlı olan "**Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?**", 103 noda kayıtlı olan "**17999 Âlem Padişah**", 104 noda kayıtlı olan "**Efendi- Ressay**", 105 noda kayıtlı olan "**Allah Da Padişah İle Aynıymış**", 106 noda kayıtlı olan "**Kim Şansızlık Getirdi?**", 107 noda kayıtlı olan "**Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?**", 108 noda kayıtlı olan "**Lafa Hevesliler**", 109 noda kayıtlı olan "**Efendinin Hediyesi**", 111 noda kayıtlı olan "**Efendi Tercüman**", 112 noda kayıtlı olan "**Efendinin Alçakgönüllüğü**", 113 noda kayıtlı olan "**Padişahın Sözü**", 114 noda kayıtlı olan "**Efendinin Ve Padişahın Hizmetçileri**", 115 noda kayıtlı olan "**Efendi Savaşa Hazırlanıyor**", 116 noda kayıtlı olan "**Ölmek İstemiyorum**", 117 noda kayıtlı olan "**Efendinin İtirafı**", 118 noda kayıtlı olan "**Efendi Doğrusunu Söylüyor**", 119 noda kayıtlı olan "**Efendinin Hesap Defteri**", 120 noda kayıtlı olan "**Efendinin Oğlu**", 121 noda kayıtlı olan "**Efendi Müneccim**", 125 noda kayıtlı olan "**Cennet Mi Büyük Mü Cehennem Mi?**", 126 noda kayıtlı olan "**En İyi Yemek**", 127 noda kayıtlı olan "**Tavuk Ve Cıvcıvler**", 129 noda kayıtlı olan "**Faziletli Şamar**", 130 noda kayıtlı olan "**Mucize**", 132 noda kayıtlı olan "**Kim Zor?**", 137 noda kayıtlı olan "**İnanmazsan Kendin Gel**", 140 noda kayıtlı olan "**Para-Bana**", 141 noda kayıtlı olan "**Önce Padişaha İnanmak Gerek**", 144 noda kayıtlı olan "**Kavga Neden Çıktı?**", 145 noda kayıtlı olan "**Alışkanlıkları Bırakmak Zor**", 249 noda kayıtlı olan "**Eşliğime Uygun Palan**", 305 noda kayıtlı olan "**Hükümdar ve Meşreb**", 314 noda kayıtlı olan "**Meşreb ve Han**", 317 noda kayıtlı olan "**Meşreb ve Mahmudbiy**", 318 noda kayıtlı olan "**Kirlenmiş Taht**", 346 noda kayıtlı olan "**Efendi ve Onun Yöneticisi**", 819 noda kayıtlı olan "**Yaşlı Kız**" adlı fıkralar *Sarayda* geçmektedir.

VII. 2. 2. 4. Ev

29 noda kayıtlı olan "**Yemek Öğretti**", 38 noda kayıtlı olan "**Ya Timur Ölür Ya Eşek**", 54 noda kayıtlı olan "**Maalesef**", 59 noda kayıtlı olan "**Ağacın Ucundaki Çaydanlık**", 68 noda kayıtlı olan "**Yük Altında**", 98 noda kayıtlı olan "**At Pazarlığı**", 123 noda kayıtlı olan "**Efendi ve Vali**", 134 noda kayıtlı olan "**Uygun Cevap**", 146 noda kayıtlı olan "**Hacı**", 148 noda kayıtlı olan "**Hz. Cebrailin Oğlu**", 151 noda kayıtlı olan "**Ala Namaz-Bele Namaz**", 164 noda kayıtlı olan "**Sözde Sarık**", 168

noda kayıtlı olan **“Hocanın Okuması”**, 177 noda kayıtlı olan **“Uzun Demir”**, 187 noda kayıtlı olan **“Sineğe Acıdım”**, 194 noda kayıtlı olan **“Kaybolan Kutu”**, 196 noda kayıtlı olan **“Dar Ev Geniş Mezar”**, 197 noda kayıtlı olan **“Ahiret”**, 198 noda kayıtlı olan **“Hocanın Mürüvveti”**, 199 noda kayıtlı olan **“Kur'an”**, 205 noda kayıtlı olan **“Hırs Yaptı”**, 211 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hesap Torbası”**, 214 noda kayıtlı olan **“Uzun Sakal”**, 219 noda kayıtlı olan **“E Allah”**, 221 noda kayıtlı olan **“Allah'ın Yeğeni”**, 222 noda kayıtlı olan **“Vasiyet”**, 239 noda kayıtlı olan **“Allah'ın Emri”**, 243 noda kayıtlı olan **“Geveze”**, 247 noda kayıtlı olan **“Barakaya Ateş Düştü”**, 248 noda kayıtlı olan **“Mas'uliyat”**, 261 noda kayıtlı olan **“Oğlumun Adı Farz”**, 273 noda kayıtlı olan **“Ay Ayağım Ağrıyordu”**, 274 noda kayıtlı olan **“Eyvah, Evim Yanıyor!”**, 281 noda kayıtlı olan **“Şimdi Molla Oldu”**, 283 noda kayıtlı olan **“Eğer Kıyamet Kışım Kopsaydı”**, 289 noda kayıtlı olan **“Mahkemelik”**, 293 noda kayıtlı olan **“Gecede İki Defa Kalkıyorum”**, 300 noda kayıtlı olan **“Şeytan Dermanını Verir”**, 324 noda kayıtlı olan **“Asabılık”**, 325 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Cadı karılar”**, 328 noda kayıtlı olan **“Gül Takmak”**, 333 noda kayıtlı olan **“Nakit Para”**, 334 noda kayıtlı olan **“Leğen Öldü”**, 336 noda kayıtlı olan **“Kurutana Mükâfat”**, 337 noda kayıtlı olan **“Yaşlıysa Da Dökülmez”**, 339 noda kayıtlı olan **“Tüccarlığın Başı”**, 348 noda kayıtlı olan **“Görüşemezsek Hoşcakalın”**, 347 noda kayıtlı olan **“Bunun Masrafını Kim Ödedi”**, 349 noda kayıtlı olan **“Yuvarlak Ekmek”**, 366 noda kayıtlı olan **“Dudağı Helal”**, 369 noda kayıtlı olan **“Misafir”**, 370 noda kayıtlı olan **“Soruya Yakışan Cevap”**, 371 noda kayıtlı olan **“Azizler”**, 376 noda kayıtlı olan **“Bahtsız Koca”**, 379 noda kayıtlı olan **“Güzel Yüz Ve Ekmek”**, 380 noda kayıtlı olan **“Kundura”**, 382 noda kayıtlı olan **“Diğer Kapıdan”**, 386 noda kayıtlı olan **“Mantı”**, 387 noda kayıtlı olan **“Paralı Yemek”**, 390 noda kayıtlı olan **“Gırvaydı”**, 391 noda kayıtlı olan **“Karın Kalkan Ellezine”**, 394 noda kayıtlı olan **“Komşunun Kızı”**, 395 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalım İle”**, 397 noda kayıtlı olan **“Sağlıklı Geçen Gün”**, 400 noda kayıtlı olan **“Alkış”**, 401 noda kayıtlı olan **“Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri”**, 405 noda kayıtlı olan **“Ayıp Kendimde”**, 406 noda kayıtlı olan **“Hırsız Bekçi Vurdu”**, 411 noda kayıtlı olan **“Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın”**, 412 noda kayıtlı olan **“Söz Bir Tane”**, 413 noda kayıtlı olan **“En Güzel Saz”**, 427 noda kayıtlı olan **“Kimin Yüreğine Dokunmuş?”**, 428 noda kayıtlı olan **“Arzu Etsek De Olmuyor”**,

432 noda kayıtlı olan “**Doğru Hesap**”, 435 noda kayıtlı olan “**Senin Sözü De Doğru**”, 439 noda kayıtlı olan “**Somya Darlaştı**”, 455 noda kayıtlı olan “**Öncekinde Aldınız**”, 458 noda kayıtlı olan “**Canan**”, 468 noda kayıtlı olan “**Niye Ağlıyorsun?**”, 490 noda kayıtlı olan “**Yemek Yiyenler Girsin**”, 491 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Hırsız**”, 496 noda kayıtlı olan “**Çorbasının Çorbası**”, 504 noda kayıtlı olan “**Hamile Kazan**”, 498 noda kayıtlı olan “**Erkeğe Benzeditim Mi?**”, 506 noda kayıtlı olan “**Günahkar Öküz**”, 507 noda kayıtlı olan “**Eşeğim Kabul Etmiyor**”, 512 noda kayıtlı olan “**Bereket Versin**”, 514 noda kayıtlı olan “**Gönlüm Kırıldı**”, 527 noda kayıtlı olan “**Doktor**”, 532 noda kayıtlı olan “**Deva**”, 533 noda kayıtlı olan “**Bir Şey Ver!**”, 534 noda kayıtlı olan “**Yine Kudurup Gitti**”, 540 noda kayıtlı olan “**Bahane**”, 546 noda kayıtlı olan “**Yetişme Kuralı**”, 551 noda kayıtlı olan “**Çuval Değirmenin Hakkı**”, 552 noda kayıtlı olan “**Et Ve Balta**”, 553 noda kayıtlı olan “**Kim Sağ Kim Hasta**”, 555 noda kayıtlı olan “**Cimri Ve Efendi**”, 559 noda kayıtlı olan “**Süzme**”, 560 noda kayıtlı olan “**Tarlana Götür**”, 561 noda kayıtlı olan “**Evet, Korkusuzmuşsun!**”, 565 noda kayıtlı olan “**Rüya**”, 566 noda kayıtlı olan “**Büyük Kavga**”, 568 noda kayıtlı olan “**Mısır Unu Ekmeği**”, 569 noda kayıtlı olan “**Küstah**”, 570 noda kayıtlı olan “**Senden Utandığım İçin**”, 576 noda kayıtlı olan “**Avare Olmayın**”, 579 noda kayıtlı olan “**Dertleşmek**”, 584 noda kayıtlı olan “**Hemen Yemek Yiyisi Gelecektir**”, 585 noda kayıtlı olan “**Bilgeler Sohbeti**”, 590 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Aldar Köse**”, 593 noda kayıtlı olan “**Yağlı Ekmek Yapayım**”, 594 noda kayıtlı olan “**Bilmece**”, 595 noda kayıtlı olan “**Soğuk Yemek**”, 596 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Doktor**”, 600 noda kayıtlı olan “**Hile**”, 601 noda kayıtlı olan “**Kundura Kitabı**”, 602 noda kayıtlı olan “**Efendi Tembel**”, 604 noda kayıtlı olan “**Para**”, 605 noda kayıtlı olan “**Karıştırma**”, 607 noda kayıtlı olan “**Hırsızlar Katında**”, 608 noda kayıtlı olan “**Yular**”, 611 noda kayıtlı olan “**Onun Kendisi Yeter**”, 612 noda kayıtlı olan “**Sırlısıklam**”, 614 noda kayıtlı olan “**Rüyaya Giren Tatlı**”, 614 noda kayıtlı olan “**Kedi Nerede?**”, 628 noda kayıtlı olan “**Keşke Tuzlasaydın**”, 629 noda kayıtlı olan “**Kuru Üzüm Olmasa Neyi Vereceğim**”, 631 noda kayıtlı olan “**Bu Para Değil De Ne?**”, 634 noda kayıtlı olan “**Ölmesen**”, 639 noda kayıtlı olan “**Kirli Karga**”, 640 noda kayıtlı olan “**Helak Ettin Ya**”, 641 noda kayıtlı olan “**Okuma**”, 642 noda kayıtlı olan “**Hayatımda Geçip Öterdim**”, 643 noda kayıtlı olan “**Rahmetli Eşim Söyledi**”,

646 noda kayıtlı olan “**Efendi Yandı**”, 647 noda kayıtlı olan “**Bizim Eller**”, 649 noda kayıtlı olan “**Oğlum Aklıma Düşmüş**”, 650 noda kayıtlı olan “**Oğul ve Karısının Cevabı**”, 651 noda kayıtlı olan “**Efendi Halının Yamağı**”, 656 noda kayıtlı olan “**Şakacı Mı Ki?**”, 657 noda kayıtlı olan “**İkinci Eş**”, 660 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Şeyh**”, 664 noda kayıtlı olan “**Bismillah Demeseniz De Yemek Çok**”, 667 noda kayıtlı olan “**Efendinin Kızı**”, 669 noda kayıtlı olan “**Pazar Günü Gel Deseydin Ya**”, 672 noda kayıtlı olan “**Demir Yiyen Fare**”, 673 noda kayıtlı olan “**İki Lira Daha Verin**”, 674 noda kayıtlı olan “**Keşkek Yemiş Ağız Yanmış**”, 675 noda kayıtlı olan “**İyi Güzel**”, 676 noda kayıtlı olan “**Can Önce Ayaktan Çıkar**”, 677 noda kayıtlı olan “**Un Sürülen Zengininki**”, 678 noda kayıtlı olan “**Bu Yemeği Masumlara Ver**”, 683 noda kayıtlı olan “**Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksın?**”, 687 noda kayıtlı olan “**Buraya Da Yetişip Geliyorsun Ya**”, 688 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Şeyh**”, 689 noda kayıtlı olan “**Kadının Evinde De Helal Yemek Oluyor Mu?**”, 692 noda kayıtlı olan “**Allah'a Vermedi, Kendi Yedi**”, 693 noda kayıtlı olan “**Nasip**”, 696 noda kayıtlı olan “**Azrail'i Aldatmanın Yolu**”, 698 noda kayıtlı olan “**Gözlüğün Kalitesi**”, 699 noda kayıtlı olan “**Şükredin**”, 700 noda kayıtlı olan “**Utancınızı Hoş Görüyor**”, 706 noda kayıtlı olan “**Ben De Bir Ölüp Alayım**”, 710 noda kayıtlı olan “**Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin**”, 713 noda kayıtlı olan “**Çağırılmayan Düğüne Girme Yolları**”, 714 noda kayıtlı olan “**Eşin Bir Tane Peki Hanımız?**”, 722 noda kayıtlı olan “**Efendi Oruç Tutuyor**”, 732 noda kayıtlı olan “**Günahkâr Olmayı İstemiyorum**”, 734 noda kayıtlı olan “**Koyun Eti**”, 735 noda kayıtlı olan “**Erkeklik Namusu**”, 736 noda kayıtlı olan “**İnek Bana Yol Gösterdi**”, 737 noda kayıtlı olan “**Bohça**”, 738 noda kayıtlı olan “**Şımarık Kız**”, 739 noda kayıtlı olan “**Efendinin Nasihati**”, 740 noda kayıtlı olan “**Çaresiz Koyun**”, 741 noda kayıtlı olan “**Kötü Şarkı**”, 742 noda kayıtlı olan “**Siz Evde Yoktunuz Ki?**”, 744 noda kayıtlı olan “**Niçin Oğlunu Uyandırdın?**”, 745 noda kayıtlı olan “**Efendi Düzeldi**”, 747 noda kayıtlı olan “**Baykuş**”, 748 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hastalığı**”, 749 noda kayıtlı olan “**Efendinin Gücü**”, 752 noda kayıtlı olan “**Yalan Ve Yalancılık**”, 754 noda kayıtlı olan “**Efendi Kızını Kocaya Verdi**”, 773 noda kayıtlı olan “**İçime Girme**”, 774 noda kayıtlı olan “**Bahane**”, 776 noda kayıtlı olan “**Şakayı Bırak, Kendi Ekmeğini Ye!**”, 777 noda kayıtlı olan “**Kuşça**”, 780 noda kayıtlı olan “**Farsça Şiir**”, 782 noda kayıtlı

olan “**Sen De Başköşeye Çık!**”, 783 noda kayıtlı olan “**Tembellik Nasip Ediyorum**”, 785 noda kayıtlı olan “**Tavsiye**”, 786 noda kayıtlı olan “**Tatlı Diller**”, 791 noda kayıtlı olan “**Kavuk İş Verdi**”, 793 noda kayıtlı olan “**Boş Leğende Pilav Oldu**”, 802 noda kayıtlı olan “**Sıtmanın Davası**”, 803 noda kayıtlı olan “**Çıracak Yağına Yaradı**”, 804 noda kayıtlı olan “**Zengin Olup Gidersin**”, 805 noda kayıtlı olan “**Ayı Postunda**”, 807 noda kayıtlı olan “**Hazinesini Bırakıyoruz**”, 808 noda kayıtlı olan “**Hayvan Da Hayvan**”, 818 noda kayıtlı olan “**Alacak ve Verecek**”, 836 noda kayıtlı olan “**Bunun Paltosu Kaldı mı?**”, 827 noda kayıtlı olan “**Pathcanın Hizmetçisi Değilim**”, 829 noda kayıtlı olan “**Sakalı Bıyığı Çıkmış**”, 830 noda kayıtlı olan “**Şu Makine Oldu Ya**”, 834 noda kayıtlı olan “**Niçin Çay İçmiyordu**”, 838 noda kayıtlı olan “**Eh Aferin**”, 845 noda kayıtlı olan “**Meclisçi**”, 847 noda kayıtlı olan “**Tembelin Uykusu**”, 866 noda kayıtlı olan “**Kıyamette**”, 870 noda kayıtlı olan “**Cimri**”, 879 noda kayıtlı olan “**Kitaptan Kitap**”, 885 noda kayıtlı olan “**Doğru İstişare**” adlı fıkralar *Evde* geçmektedir.

VII. 2. 2. 5. Zindan

95 noda kayıtlı olan “**Günahkarı Çıkarıp Gönderin**”, 110 noda kayıtlı olan “**Birinci İncir**”, 654 noda kayıtlı olan “**Şakacı Mı Ki!**” adlı fıkralar *zindanda* geçmektedir.

VII. 2. 2. 6. Dükkân

100 noda kayıtlı olan “**Kesilen Baş Konuşmaz**”, 344 noda kayıtlı olan “**Bunun Parasını Neden Ahyorsun?**”, 367 noda kayıtlı olan “**Delik Para**”, 410 noda kayıtlı olan “**Beyaz Şeker**”, 426 noda kayıtlı olan “**Bahaneye İnandım**”, 461 noda kayıtlı olan “**Çorba**”, 462 noda kayıtlı olan “**Berber**”, 492 noda kayıtlı olan “**Lezzeti Nasıl**”, 513 noda kayıtlı olan “**Güzel Şehir**”, 516 noda kayıtlı olan “**Doktor**”, 728 noda kayıtlı olan “**Ne İçin Ödeyeceğim**”, 813 noda kayıtlı olan “**Gönül Kaymak İstemiş**”, 884 noda kayıtlı olan “**Güle-Güle Ölürsünüz**” adlı fıkralar *Dükkanda* geçmektedir.

VII. 2. 2. 7. Çadır

138 noda kayıtlı olan “**Övünen Halife**” adlı fıkra *Çadırdan* geçmektedir.

VII. 2. 2. 8. Mescit, Cami

147 noda kayıtlı olan **“Baygura Anta Kelben Kabira”**, 149 noda kayıtlı olan **“Ek Fatiha”**, 150 noda kayıtlı olan **“Çirkin Melek”**, 153 noda kayıtlı olan **“Kurbanlığın Haysiyeti”**, 160 noda kayıtlı olan **“Yaşlı Oruç”**, 161 noda kayıtlı olan **“Ölünün İyisi”**, 162 noda kayıtlı olan **“Allah'ın Kapısı”**, 163 noda kayıtlı olan **“Allah İsterse”**, 165 noda kayıtlı olan **“Cennette Mescit Var mı?”**, 166 noda kayıtlı olan **“Efendi İmam”**, 167 noda kayıtlı olan **“Oruç Açılmadı Mı?”**, 169 noda kayıtlı olan **“Yaşlının Bedduası”**, 170 noda kayıtlı olan **“Bana Layık Millet Sizlersiniz”**, 171 noda kayıtlı olan **“Başına Kaldırmaya Dermanı Yok”**, 172 noda kayıtlı olan **“Fetva”**, 174 noda kayıtlı olan **“İmam Sadece Aldı”**, 181 noda kayıtlı olan **“Hoca ve Efendi”**, 185 noda kayıtlı olan **“İmamlar”**, 192 noda kayıtlı olan **“Kaygı”**, 193 noda kayıtlı olan **“Vakfa Yakışsa”**, 200 noda kayıtlı olan **“Vaaz”**, 208 noda kayıtlı olan **“Tek Ayakla Kılınan Namaz”**, 216 noda kayıtlı olan **“İsa Ve İmam”**, 223 noda kayıtlı olan **“Namaz”**, 224 noda kayıtlı olan **“Az Kaldı Ki!”**, 231 noda kayıtlı olan **“Dişi Şeytan”**, 240 noda kayıtlı olan **“Gönlüm Yaşlandı”**, 245 noda kayıtlı olan **“Vessema-i Vettariki”**, 246 noda kayıtlı olan **“Namazı Abdestsiz Kıldık”**, 258 noda kayıtlı olan **“Kıyamette”**, 259 noda kayıtlı olan **“Kundura ve Eşek”**, 260 noda kayıtlı olan **“Onun Evine Gidip Verin De”**, 263 noda kayıtlı olan **“Efendi-İmam”**, 266 noda kayıtlı olan **“Namazdaki Şaka”**, 278 noda kayıtlı olan **“Yarım Günlük Oruç”**, 290 noda kayıtlı olan **“Namazda”**, 294 noda kayıtlı olan **“Gusül”**, 298 noda kayıtlı olan **“Taharet Bozulmadı”**, 302 noda kayıtlı olan **“Mürşit ve Meşreb”**, 309 noda kayıtlı olan **“Meşreb-İmam”**, 312 noda kayıtlı olan **“Ezan Sesi Gelmedi Ki”**, 313 noda kayıtlı olan **“Eşek Namazda Bulunur Mu?”**, 319 noda kayıtlı olan **“Hilenin Şeriatı”**, 340 noda kayıtlı olan **“İnanmazsanız Ölüye Sorun”**, 381 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafta Hocanız Var”**, 617 noda kayıtlı olan **“Secde “**, 662 noda kayıtlı olan **“Yardım Karşılıklı Olur”**, 694 noda kayıtlı olan **“Bu Duvarı Götüremez Misin?”**, 707 noda kayıtlı olan **“Allah Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş”**, 718 noda kayıtlı olan **“Sesi Kovmak”**, 724 noda kayıtlı olan **“Efendinin Bilgeliği”** adlı fıkralar *Camide* geçmektedir.

VII. 2. 2. 9. Hamam

207 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Gazabı**”, 378 noda kayıtlı olan “**Sahipsiz At Olmalı**”, 450 noda kayıtlı olan “**Öncekinde Aldınız**”, 520 noda kayıtlı olan “**Şarkıcı**” adlı fıkralar *Hamamda* geçmektedir.

VII. 2. 2. 10. Medrese

220 noda kayıtlı olan “**İki Peygamber**”, 460 noda kayıtlı olan “**Zehir**”, 494 noda kayıtlı olan “**Buzağının Arapçası**”, 503 noda kayıtlı olan “**Biliyor Musunuz Ne Diyeceğim**”, 544 noda kayıtlı olan “**Dertleştım**” adlı fıkralar *Medresede* geçmektedir.

VII. 2. 2. 11. Mezar

257 noda kayıtlı olan “**Nasing Var mı?**”, 303 noda kayıtlı olan “**Padişah ve Meşreb**”, 311 noda kayıtlı olan “**Evliya Olsa Durup Görsün**”, 372 noda kayıtlı olan “**Efendi Doğduğunda Öldü Deyin**”, 454 noda kayıtlı olan “**Ölü**”, 456 noda kayıtlı olan “**Hepsi Gelecek**”, 510 noda kayıtlı olan “**Ceset**” adlı fıkralar *Mezarda* geçmektedir.

VII. 2. 2. 12. Han

301 noda kayıtlı olan “**Sofu Mu İyi, Eşek Mi İyi**”, 332 noda kayıtlı olan “**Bir Tüccar Gördüm**”, 571 noda kayıtlı olan “**Uyuyorum**”, 792 noda kayıtlı olan “**Ben Kimim**” adlı fıkralar *Handa* geçmektedir.

VII. 2. 2. 13. Değirmen

433 noda kayıtlı olan “**Aptal ve Deli**”, 539 noda kayıtlı olan “**Avanak**”, 610 noda kayıtlı olan “**Lamba Yağı**”, 790 noda kayıtlı olan “**Bürokrasinin Sonu**” adlı fıkralar *Değirmende* geçmektedir.

VII. 2. 2. 14. Ambar

453 noda kayıtlı olan “**Kalbur**”, 548 noda kayıtlı olan “**Bıldırcının Evi Yok**” adlı fıkralar *Ambar*da geçmektedir.

VII. 2. 2. 15. Berber Dükkanı

462 noda kayıtlı olan “**Berber**”, 564 noda kayıtlı olan “**Kulak Gerekli Mi?**”, 592 noda kayıtlı olan “**Sahtekâr**”, 844 noda kayıtlı olan “**Masala Gelin**” adlı fıkralar *Berberde* geçmektedir.

VII. 2. 2. 16. Meyhane

587 noda kayıtlı olan “**Deden Balık Olurdu**” adlı fıkra *Meyhanede* geçmektedir.

VII. 2. 2. 17. Misafirhane

671 noda kayıtlı olan “**Gökyüzünde Köpek Uçuyor**”, 815 noda kayıtlı olan “**Secde Edip Gönderse Var Mı?**” adlı fıkralar *Misafirhanede* geçmektedir.

VII. 2. 2. 18. Kiraathane

711 noda kayıtlı olan “**Bölüşerek Aldığımız**”, 788 noda kayıtlı olan “**Nargile Yanının Üç Başarısı**” adlı fıkralar *Kiraathanede* geçmektedir.

VII. 2. 2. 19. Mağaza

833 noda kayıtlı olan “**Dinlenmek**” adlı fıkra *Mağazada* geçmektedir.

VII. 2. 2. 20. Okul

681 noda kayıtlı olan “**Öğretmenimiz Akar – Biz Akarız**”, 867 noda kayıtlı olan “**Yalancı**”, 868 noda kayıtlı olan “**Vaktini İdare Et**”, 869 noda kayıtlı olan “**Fiillerin Çekimi**”, 872 noda kayıtlı olan “**Kabahat Babamda**”, 873 noda kayıtlı olan “**Efendi Öğretmen**”, 881 noda kayıtlı olan “**Öğrencinin İtirazı**” fıkralar *Okulda* geçmektedir.

VII. 2. 2. 21. Salon

883 noda kayıtlı olan “**Okumuş Koca**” adlı fıkra *Salonda* geçmektedir.

VII. 2. 2. 22. Kilise

225 noda kayıtlı olan “**Papaz ve Sakal**” adlı fıkra *Kilisede* geçmektedir.

VII. 2. 2. 23. Kumes

268 noda kayıtlı olan “**Yas Tutmuş Cıvcıvler**” adlı fıkra *Küme*te geçmektedir

VII. 2. 2. 24. Falcı

547 noda kayıtlı olan “**Gündüz Yıldız Görmek Mü?**” adlı fıkra *Falcıda* geçmektedir

VII. 2. 2. 25. At Çiftliği

572 noda kayıtlı olan “**Övüngenlik**” adlı fıkra *At Çiftliğinde* geçmektedir

VII. 2. 2. 26. Ağıl/Ahur

609 noda kayıtlı olan “**Âdem Atadan Kalan Sığırlar**”, adlı fıkra 787 noda kayıtlı olan “**Dalavere**” adlı fıkralar *Ahurda* geçmektedir

VII. 2. 2. 27. İşyeri

691 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Patron**”, 841 noda kayıtlı olan “**İskarpinin Dili**”, 859 noda kayıtlı olan “**Kendiniz Yazıp Verin**”, 875 noda kayıtlı olan “**Korku**”, 880 noda kayıtlı olan “**Tedbirsizlik**” adlı fıkralar *İşte* geçmektedir

VII. 2. 2. 28. Doktor

856 noda kayıtlı olan “**Korkaklık**” adlı fıkra *Doktorda* geçmektedir.

VII. 2. 2. 29. Radyo İstasyonu

861 noda kayıtlı olan “**Efendi-Spiker**” adlı fıkra *Radyo İstasyonunda* geçmektedir.

VII. 2. 2. 30. Araba

661 noda kayıtlı olan “**Hiçbir şey Kalmayacak**” adlı fıkra *Arabada* geçmektedir.

VII. 2. 2. 31. Kuyu

393 noda kayıtlı olan “**Bin Lanet**” adlı fıkra *Kuyuda* geçmektedir.

VII. 2. 2. 32. Gemi

203 noda kayıtlı olan “**Büyük Mum**” adlı fıkra *Gemide* geçmektedir

VII. 2. 2. 33. Fabrika

854 noda kayıtlı olan “**Efendi Direktör**” adlı fıkra *Fabrikada* geçmektedir.

VII. 2. 2. 34. Gazete

855 noda kayıtlı olan “**Ücreti Kim Verecek?**” adlı fıkra *Gazetede* geçmektedir.

Görüleceği üzere Özbek Efendi Fıkralarında mekân gerçek hayatta görülebilecek türden mekânlardır. Söz konusu mekânların çoğunun dar-kapalı özellikte olması son derece dikkate değerdir. Bir anlamda bu mekânlar insan yaşantısının hemen her evresinin geçtiği yerler olması, işin bir başka boyutudur.

Efendi fıkralarındaki bir mekân çeşitliliği fıkralardaki olayların hemen her mekânda geçebileceğini bir anlamda hemen her meslekle ilgili olarak yaratılıp anlatılabileceğini ifade etmektedir. Bir yerde anlatıcı Efendiyi hemen her meslekten kişi ile karşılaştırmak ya da her çeşit meslekten biri olarak karşımıza çıkarmakla bu mekân çeşitliliğini sağlamış olmaktadır.

Dar-kapalı mekânların çoğunun hem fıkralardaki kişilerin meslekleri hem de olayların içeriğine uygun bir görünümde olması ise işin bir başka boyutudur.

MEKAN BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Geniş			64, 74, 355, 358, 375, 422, 442, 557, 578, 580
Dar	Açık	Yol	4, 7, 8, 15, 57, 65, 86, 87, 89, 124, 133, 135, 154, 173, 179, 180, 182, 184, 204, 213, 215, 218, 226, 228, 232, 235, 241, 250, 251, 252, 256, 267, 271, 275, 280, 282, 284, 286, 296, 299, 307, 308, 310, 315, 316, 320, 326, 327, 329, 331, 338, 350, 351, 353, 356, 357, 359, 365, 368, 385, 392, 398, 399, 402, 403, 404, 415, 418, 421, 424, 429, 430, 431, 438, 441, 445, 448, 449, 452, 457, 459, 467, 471, 479, 476, 477, 482, 485, 489, 497, 508, 518, 523, 524, 526, 528, 529, 531, 535, 537, 542, 545, 550, 554, 556, 562, 573, 575, 581, 586, 588, 591, 598, 599, 603, 613, 618, 623, 626, 627, 635, 637, 644, 655, 658, 679, 686, 690, 703, 704, 708, 712, 715, 716, 730, 732, 743, 746, 753, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 763, 764, 766, 767, 768, 769, 770, 775, 779, 781, 794, 797, 800, 801, 806, 809, 810, 811, 817, 820, 821, 824, 825, 836, 839, 840, 846, 848, 849, 851, 852, 853, 858, 860, 863, 864, 874, 887, 877

		Avlak, Av	10, 11, 20, 32, 44, 41, 131, 136, 362, 549, 717
		Nehir	23
		Bahçe	24, 82, 202, 330, 437, 536, 577, 755, 765
		Tarla	34, 77, 285, 505, 522, 630, 682, 816
		Sokak	58, 85, 229, 242, 254, 255, 279, 354, 377, 383, 407, 409, 423, 447, 472, 481, 484, 515, 486, 563, 574, 615, 616, 663, 665, 695, 709, 772, 778, 784, 837, 888,
		Köy	66, 101, 143, 814, 865
		Düğün Yeri	76, 342, 343, 582
		Köprü	91
		Bağ	99, 373, 384, 388, 463, 469, 509, 567, 583, 705, 751
		Sarayın Yanı	102
		Cenaze Töreni	131, 419, 701
		Para Bulan Tepesinde	139
		Mescit önü	158, 292
		Kapı önü-yanı	176, 511, 750, 812
		Pazar	183, 201, 288, 291, 341, 345, 352, 408, 436, 440, 444, 446, 451, 465, 466, 470, 478, 483, 488, 495, 502, 521, 525, 538, 589, 621, 622, 624, 636, 668, 670, 684, 697, 726, 727, 729, 731, 771, 862, 878

		Kavağın Yanında	186	
		Mahalle	195, 495	
		Mezarlık	210	
		Irmak Kenarı/ Dere Yanı	212, 264, 272	
		Avlu	295, 414, 499, 632, 638, 795, 798, 830	
		Deniz Kenarı	335, 361, 517, 876	
		Kanalın tepesi	363	
		Binanın arkası	159	
		Arikta	475, 625	
		Efendinin yanı	190, 720	
		Meydan	633	
		Duvarın yanında	265	
		Cimri Yahudinin yanında	322 323	
		Kapalı	Metro-Otobüs-Tren-Tramvay	661, 666, 725, 835, 850, 865, 882, 886
			Mahkeme	3, 67, 97, 156, 157, 178, 188, 189, 191, 209, 217, 227, 230, 233, 234, 236, 237, 238, 244, 262, 269, 276, 277, 287, 389, 474, 487, 530, 645, 652, 653, 680, 719, 721, 789, 823, 828,
Saray	1, 9, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 30, 33, 35, 36, 37, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 60, 61, 62, 63, 69, 70, 71, 72, 73, 78, 79, 80, 81, 83, 84, 88, 90, 92, 93, 94, 96, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 125, 126, 127, 129, 130, 132, 137, 140, 141, 142, 144, 145, 249, 305,			

			314, 317, 318, 346, 819
			29, 38, 54, 59, 68, 98, 123, 134, 146, 148, 151, 164, 168, 177, 187, 194, 196, 197, 198, 199, 205, 211, 214, 219, 221, 222, 239, 243, 247, 248, 261, 273, 274, 281, 283, 289, 293, 300, 324, 325, 328, 333, 334, 336, 337, 339, 347, 348, 349, 366, 369, 370, 371, 376, 379, 380, 382, 386, 387, 390, 391, 394, 395, 397, 400, 401, 405, 406, 411, 412, 413, 427, 428, 432, 435, 439, 455, 458, 468, 490, 491, 496, 498, 504, 506, 507, 512, 514, 527, 533, 534, 540, 543, 546, 551, 552, 553, 555, 559, 560, 561, 565, 566, 568, 569, 570, 576, 579, 584, 585, 590, 593, 594, 595, 596, 600, 601, 602, 604, 605, 607, 608, 611, 612, 614, 619, 628, 629, 631, 634, 639, 640, 641, 642, 643, 646, 647, 649, 650, 651, 656, 657, 660, 664, 667, 669, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 683, 687, 688, 689, 692, 693, 696, 698, 699, 700, 706, 710, 713, 714, 722, 723, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 744, 745, 747, 748, 749, 752, 754, 773, 774, 776, 777, 780, 782, 783, 785, 786, 791, 793, 802, 802, 803, 804, 805, 807, 808, 818, 824, 826, 827, 829, 830, 834, 838, 845, 847, 866, 870, 879, 885,
	Ev		
		Zindan	95, 110, 654
		Dükkan	100, 344, 367, 410, 426, 461, 464, 492, 513, 516, 728, 813, 884,
		Çadır	138
	Mescit, Cami		149, 150, 153, 160, 161, 162, 163, 165, 166, 167, 169, 170, 171, 172, 181, 192, 200, 208, 216, 223, 224, 231, 240, 245, 246, 258, 259, 260, 263, 266, 290, 294, 298, 302, 309,

			312, 313, 319, 340, 381, 617, 694, 707, 718, 724
		Hamam	207, 378, 450, 520
		Medrese	220, 460, 494, 503, 544
		Mezar	257, 303, 311, 372, 454, 456, 510
		Han	301, 332, 571, 792
		Değirmen	433, 539, 610, 790
		Ambar	453, 548
		Berber	462, 564, 592, 844
		Meyhane	587
		Misafirhane	671, 815
		Kıraathane	711, 788
		Mağaza	833
		Okul	867, 868, 869, 872, 873
		Salon	883
		Kilise	225
		Kümes	268
		Falcı	547
		Doktor	856
		At Çiftliği	572
		Ağıl/Ahır	609, 787
		İş Yeri	691, 841, 859, 875, 880
		Radyo İstasyonu	861
		Araba	661
		Kuyu	393
		Gemi	203
		Fabrika	854
		Gazete	855

Tablo 7

VIII. BÖLÜM

ANLATIDA GEÇEN HAYVANLAR BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Türkler uzun bir süre konargöçer bir hayat yaşamışlar; yazı yaylakta, kışı kışlakta geçirmişlerdir. Besledikleri at ve diğer hayvanlar nedeniyle benimsedikleri bu hayat (Kaplan, 1985, ss: 12-17) onların hayvanların etinden, sütünden, yelesinden ve derisinden faydalanmalarına neden olmuş bu durum milli sporlarını bile bu hayvanların (en çok atların) üstünde icra etmelerini de beraberinde getirmiştir (Timbekov, 1993, ss: 530-585).

Kur'an'a göre ise hayvan yaratılıştaki şahadet mertebelerini teşkil etmektedir. (Eraydın, 1997, s. 233.) Evrim teorisindeki üçüncü aşamayı ve dördüncü aşamaya geçiş safhasını hatırlatan bu durum (Gölpınarlı, 1969, ss: 57-63) Türklerin Anadolu'ya gelişteleri de önemini korumuştur. Nitekim hayvancı bir toplum iken ziraatçı bir toplum oluşumuza göre hayvan, binek ve yük taşıyıcı bir varlık olarak yerini almış; zaman içinde bu birliktelik evcil hayvanlarla devam etmiştir. Hatta Türklerin eski kültürlerinde yer alan hayvan bağlamı inanç ve ritüellerdeki söz konusu hayvanların yerini yeni hayatlarındaki ve yeni coğrafyalarındaki hayvan çeşitleriyle değişerek yeni bir yaşam alanı bulmuştur. Üstelik bu hayvanların bir kısmı İslamiyet'le birlikte ya daha da pekişmiş ya da yenileriyle yer değiştirmiştir.

Özbek Efendi fıkralarını bu gözle değerlendirdiğimizde de benzer bir durumla karşılaşmaktayız. Vahşi hayvanlardan evcillere, binek hayvanlarından av hayvanlarına kadar olan bu geniş yelpazeyi biz yedi başlık altında toplamak istiyoruz.

VIII. 1. Yük ve Binek Hayvanları

VIII. 1. 1. Eşek

2 noda kayıtlı olan “İki Eşeğin Yüğü”, 18 noda kayıtlı olan “Molla Eşek”, 38 noda kayıtlı olan “Ya Timur Ölüyor Ya Eşek”, 41 noda kayıtlı olan “Hükümdar ve Onun Eşeği”, 61 noda kayıtlı olan “Efendinin Eşeği”, 62 noda kayıtlı olan “Eşek Siz”, 63 noda kayıtlı olan “Efendinin Cevapları”, 97 noda kayıtlı olan “Böyle De

Hırsızlık Olur mu?”, 122 noda kayıtlı olan **“Efendinin Değeri”**, 133 noda kayıtlı olan **“Afedersin Eşeğim”**, 135 noda kayıtlı olan **“Kendi Usül ile Tedavi Ediyor”**, 154 noda kayıtlı olan **“Eşek Kadı”**, 190 noda kayıtlı olan **“Müftü”**, 197 noda kayıtlı olan **“Ahiret”**, 198 noda kayıtlı olan **“Hocanın Mürüvveti”**, 228 noda kayıtlı olan **“Selam Almak”**, 232 noda kayıtlı olan **“Helal Eşek”**, 241 noda kayıtlı olan **“Eşeğimin Kuyruğu Oluyor”**, 249 noda kayıtlı olan **“Eşeğime Uygun Palan”**, 256 noda kayıtlı olan **“Akıllı Eşek”**, 259 noda kayıtlı olan **“Kundura ve Eşek”**, 260 noda kayıtlı olan **“Onun Evine Alıp Gidip Verin-De..”**, 267 noda kayıtlı olan **“Eşek Kadı”**, 301 noda kayıtlı olan **“Sofu Mu İyi Eşek Mi İyi”**, 312 noda kayıtlı olan **“Ezan Sesi Gelmedi Ki”**, 313 noda kayıtlı olan **“Eşek Namazda Bulunur Mu?”**, 316 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Mollalar”**, 327 noda kayıtlı olan **“Eşek Eşeği Görünce Bağırır”**, 350 noda kayıtlı olan **“Ceza”**, 355 noda kayıtlı olan **“İstekli Kurtlar”**, 361 noda kayıtlı olan **“Kendi Faydasını Bilmeyen Hayvan”**, 371 noda kayıtlı olan **“Azizler”**, 411 noda kayıtlı olan **“Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın”**, 418 noda kayıtlı olan **“Daha İçiyor Musun?”**, 438 noda kayıtlı olan **“Melamet”**, 444 noda kayıtlı olan **“Benzemeyince Karşılaştırmaz”**, 446 noda kayıtlı olan **“Bulamadım Ki”**, 452 noda kayıtlı olan **“İnsaf”**, 454 noda kayıtlı olan **“Ölü”**, 459 noda kayıtlı olan **“Şükür”**, 473 noda kayıtlı olan **“Kuyruğu Heybede”**, 480 noda kayıtlı olan **“Allah Korumuş!”**, 483 noda kayıtlı olan **“Zalim Eşek”**, 501 noda kayıtlı olan **“Eşeğin Sözü”**, 507 noda kayıtlı olan **“Eşeğim Kabul Etmiyor”**, 529 noda kayıtlı olan **“Zayıf Eşek”**, 534 noda kayıtlı olan **“Yine Kudurup Gitti”**, 537 noda kayıtlı olan **“Sıpa”**, 542 noda kayıtlı olan **“Burun”**, 549 noda kayıtlı olan **“Sıpacık”**, 550 noda kayıtlı olan **“Ters Binip Bırakıverdim”**, 556 noda kayıtlı olan **“Aklım Başıma Geldi”**, 581 noda kayıtlı olan **“Aklın Varsa Kendini Suya At”**, 589 noda kayıtlı olan **“Keskin Akıl”**, 608 noda kayıtlı olan **“Yular”**, 618 noda kayıtlı olan **“Konuşmayı Öğrenmeyecekmiş”**, 620 noda kayıtlı olan **“Ayırıp Satılmıyormuş”**, 635 noda kayıtlı olan **“Aferin El Bülbülleri”**, 670 noda kayıtlı olan **“Efendinin Eşeği”**, 679 noda kayıtlı olan **“Ölümden Kurtuluş”**, 680 noda kayıtlı olan **“Eşeği Öküz Korkuttu”**, 694 noda kayıtlı olan **“Bu Duvarı Götüremez Misin?”**, 695 noda kayıtlı olan **“Yıkılmasam Da Hepsiyile Birlikte Düşerdim”** adlı fıkra, 712 noda kayıtlı olan **“Eşeğimle Konuşsan, Kendi Söyler”**, 715 noda kayıtlı

olan “İstedğini Verdim Yine Ne Diyorsun?”, 716 noda kayıtlı olan “Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?”, 732 noda kayıtlı olan “Eşekten Borçluyum”, 746 noda kayıtlı olan “Efendinin Gayreti”, 759 noda kayıtlı olan “Efendi ve Eşkiyalar”, 766 noda kayıtlı olan “Görünüşe Göre Yalan”, 767 noda kayıtlı olan “Eşeğe Gözlük Takmak”, 768 noda kayıtlı olan “Niçin Tebessüm Ediyorsun?”, 781 noda kayıtlı olan “Eski Kaftanım Yok Da”, 787 noda kayıtlı olan “Dalavere”, 806 noda kayıtlı olan “Kardeş Eşek”, 808 noda kayıtlı olan, 817 noda kayıtlı olan “Efendi Ölüdü” adlı fıkralarda *Eşek* yük hayvanı olarak kullanılmaktadır.

Belirtmemiz gerekir ki Özbek Efendi fıkralarında eşek binek ve yük aracı olarak karşımıza çıkmakta olup gülme ve mizah bu iki özelliği üzerinden verilmektedir. Nitekim yukarıda örnek olarak aldığımız 312 noda kayıtlı olan fıkrada gülme mizah yoluyla 350 noda kayıtlı olan fıkrada ise komik bağlamında gerçekleşmektedir.

VIII. 1. 2. At

13 noda kayıtlı olan “Uçan At”, 29 noda kayıtlı olan “Yemek Öğretti”, 31 noda kayıtlı olan “At Gülüyordu”, 65 noda kayıtlı olan “Doğru Yol”, 66 noda kayıtlı olan “Koşmasan Da Yetişirsin”, 98 noda kayıtlı olan “At Pazarlığı”, 124 noda kayıtlı olan “Efendi’nin Cübbesi”, 136 noda kayıtlı olan “Efendi’nin Düşünceleri”, 204 noda kayıtlı olan “Kaçın Kamçı Değiyor”, 210 noda kayıtlı olan “Öbür Dünyada Nasıl Söz”, 234 noda kayıtlı olan “Saray Görevlisi ve Tüccar”, 377 noda kayıtlı olan “Ters At”, 378 noda kayıtlı olan “Sahipsiz At Olmalı”, 497 noda kayıtlı olan “Haram Olasınca”, 608 noda kayıtlı olan “Yular”, 623 noda kayıtlı olan “Kaç Kızım At Tepiyor”, 624 noda kayıtlı olan “Allah İsterse Alacağım”, 677 noda kayıtlı olan “Un Sürülen Zengininki”, 727 noda kayıtlı olan “At Kafasına Örülen Yumak”, 730 noda kayıtlı olan “Efendi Boyacı”, 750 noda kayıtlı olan “Atımı Dilime Bağla”, 814 noda kayıtlı olan “Katıra Sor” adlı fıkralarda *At* yük hayvanı olarak kullanılmaktadır.

Özbek Efendi fıkralarında at binek ve yük hayvanı olarak karşımıza çıkmasına rağmen Anadolu sahası Nasreddin Hoca fıkralarında böyle bir durum söz konusu değildir. Büyük bir ihtimalle Özbek Türklerinin konar göçer hayatın izlerinin hala

görüldüğü bir sahada yaşıyor olması ile söz konusu sahanın eski konar göçer hayatlarının bir parçası olması ile de yakından ilgilidir.

VIII. 1. 3. Deve

404 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin İhtirası**”, 508 noda kayıtlı olan “**Akılsız Deve**”, 621 noda kayıtlı olan “**Ayırıp Satılmıyormuş**”, 719 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Hükümü**”, 812 noda kayıtlı olan “**Deve Kapıdan Sığmadı**”, 839 noda kayıtlı olan “**Neyin Derisi Kalın?**” adlı fıkralarda *Deve* yük hayvanı olarak kullanılmaktadır.

VIII. 1. 4. Fil

5 noda kayıtlı olan “**Muçal**”, 56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur'un Fili**”, 839 noda kayıtlı olan “**Neyin Derisi Kalın**” adlı fıkralarda *Fil* yük hayvanı olarak kullanılmaktadır.

VIII. 2. Vahşi Hayvanlar

VIII. 2. 1. Kurt

717 noda kayıtlı olan “**Kocan Evden Çıktığında Başı Var Mıydı?**”, 840 noda kayıtlı olan “**Kurdun Şikayeti**”, 858 noda kayıtlı olan “**Şekerini Koy**” adlı fıkralarda *Kurt* vahşi hayvan olarak geçmektedir.

VIII. 2. 2. Tilki

281 noda kayıtlı olan “**Şimdi Molla Oldu**”, 858 noda kayıtlı olan “**Şekerini Koy**” adlı fıkralarda *Tilki* vahşi hayvan olarak geçmektedir.

VIII. 2. 3. Timsah

839 noda kayıtlı olan “**Neyin Derisi Kalın?**” adlı fıkroda *Timsah* vahşi hayvan olarak geçmektedir.

VIII. 2. 4. Ayı

840 noda kayıtlı olan “**Kurdun Şikâyeti**” adlı fıkroda *Ayı* vahşi hayvan olarak geçmektedir.

VIII. 3. Asalaklar-Zararlı Hayvanlar

VIII. 3. 1. Sinek

90 noda kayıtlı olan “**Sineklerin Padişahı**”, 99 noda kayıtlı olan “**Karasinekler**”, 187 noda kayıtlı olan “**Sineğe Acıdım**”, 205 noda kayıtlı olan “**Hırs Yaptı**”, 682 noda kayıtlı olan “**Ayıp Atsineği**” adlı fıkralarda *Sinek* asalak ve zararlı hayvan olarak geçmektedir.

VIII. 3. 2. Fare

465 noda kayıtlı olan “**Hepsi Gelecek**”, 532 noda kayıtlı olan “**Deva**”, 672 noda kayıtlı olan “**Demir Yiyen Fare**”, 786 noda kayıtlı olan “**Tatlı Diller**” adlı fıkralarda *Fare* asalak ve zararlı hayvan olarak geçmektedir.

VIII. 3. 3. Yılan

374 noda kayıtlı olan “**Burcunuz**” adlı fıkroda *Yılan* asalak ve zararlı hayvan olarak geçmektedir.

VIII. 4. Evcil Hayvanlar

VIII. 4. 1. Koyun

51 noda kayıtlı olan “**Dua**”, 134 noda kayıtlı olan “**Uygun Cevap**”, 280 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Kurbanlığı**”, 320 noda kayıtlı olan “**Eğer Ahmak Olsa**”, 321 noda kayıtlı olan “**İki Koyun Sohbeti**”, 414 noda kayıtlı olan “**Derisini Yüzüp Rezil Edelim**”, 417 noda kayıtlı olan “**Ölçülü Davranmak Şart**”, 428 noda kayıtlı olan “**Arzu Etsek De Oluyor**”, 481 noda kayıtlı olan “**Tutup Sahibine Veririm**”, 517 noda kayıtlı olan “**Kıyamet**”, 588 noda kayıtlı olan “**Koyunu Satana Sor**”, 625 noda kayıtlı olan “**Yürü Yürü Canavar**”, 663 noda kayıtlı olan “**Seni Medresede Okutmuyacaksa**”, 668 noda kayıtlı olan “**Şimdi Mi Kafir Oldum**” adlı fıkralarda *Koyun* evcil hayvan olarak geçmektedir.

VIII. 4. 2. Keçi

122 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Değeri**”, 810 noda kayıtlı olan “**Uyuz'un İlacı**” adlı fıkralarda *Keçi* evcil hayvan olarak geçmektedir.

VIII. 4. 3. Papağan

436 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Hindisi**” adlı fıkroda *Papağan* evcil hayvan olarak geçmektedir.

VIII. 4. 4. İnek

64 noda kayıtlı olan “**Gençliğinde Hızlı Koşardı**”, 172 noda kayıtlı olan “**Fetva**”, 187 noda kayıtlı olan “**Sineğe Acıdım**”, 236 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Ağrı**”, 321 noda kayıtlı olan “**İki Koyun Sohbeti**”, 341 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Tellal**”, 360 noda kayıtlı olan “**Su, Başından Bulanır**”, 368 noda kayıtlı olan “**Öküz Beni Aldı**”, 472 noda kayıtlı olan “**Şimdi Bir Ukdem Yok**”, 488 noda kayıtlı olan “**Ey Cahil**”, 494 noda kayıtlı olan “**Buzağının Arapçası**”, 495 noda kayıtlı olan “**Kısır Sığır**”, 505 noda kayıtlı olan “**Günahkar Öküz**”, 553 noda kayıtlı olan “**Kim Sağ, Kim Hasta**”, 609 noda kayıtlı olan “**Âdem Atadan Kalan Sığırlar**”, 622 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Görücüler**”, 652 noda kayıtlı olan “**Hırsız Bulma Usulü**”, 672 noda kayıtlı olan “**Demir Yiyen Fare**”, 680 noda kayıtlı olan “**Eşeği Öküz Korkuttu**”, 697 noda kayıtlı olan “**Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?**” adlı fıkralarda *İnek* evcil hayvan olarak geçmektedir.

VIII. 4. 5. Kedi

532 noda kayıtlı olan “**Deva**”, 619 noda kayıtlı olan “**Kedi Nerede?**”, 621 noda kayıtlı olan “**Ayırıp Satıyormuş**” adlı fıkralarda *Kedi* evcil hayvan olarak geçmektedir.

VIII. 4. 6. Köpek

6 noda kayıtlı olan “**Köpek ile Adam**”, 30 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hâkim**”, 52 noda kayıtlı olan “**Köpek**”, 67 noda kayıtlı olan “**Belediye Başkanı’nın Payı**”, 128 noda kayıtlı olan “**Köpeğin Huyu Kötü**”, 173 noda kayıtlı olan “**Sapık**”, 230 noda kayıtlı olan “**Kör Kaldı**”, 233 noda kayıtlı olan “**Köpeğin Vasiyeti**”, 240 noda kayıtlı olan “**Gönlüm Yaşlandı**”, 279 noda kayıtlı olan “**İtin Duası**”, 292 noda kayıtlı olan “**Köpek Yavrusunun Duası**”, 308 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Afak Hoca**”, 336 noda kayıtlı olan “**Dayılarını Görüp**”, 359 noda kayıtlı olan “**Alıp Kaçtığım Gün**”, 402 noda kayıtlı olan “**Kendinden Görsün**”, 552 noda kayıtlı olan

“Et ve Balta”, 704 noda kayıtlı olan “Şakayı Da Biliyorsun”, 705 noda kayıtlı olan “Ben Genç Bülbülüm”, 741 noda kayıtlı olan “Kötü Şarkı” adlı fıkralarda *Köpek* evcil hayvan olarak geçmektedir.

VIII. 4. 7. Bülbül

707 noda kayıtlı olan “Allah Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş” adlı fıkroda *Bülbül* evcil hayvan olarak geçmektedir.

VIII. 5. Kümes Hayvanları

VIII. 5. 1. Hindi

436 noda kayıtlı olan “Efendi’nin Hindisi” adlı fıkroda *Hindi* kümes hayvanı olarak geçmektedir.

VIII. 5. 2. Tavşan

87 noda kayıtlı olan “Tavşan Kaçtı”, 188 noda kayıtlı olan “Acayip Tavşan”, 496 noda kayıtlı olan “Çorbanın Çorbası” adlı fıkralarda *Tavşan* kümes hayvanı olarak geçmektedir.

VIII. 5. 3. Horoz

512 noda kayıtlı olan “Bereket Versin”, 858 noda kayıtlı olan “Şekerini Koy” adlı fıkralarda *Horoz* kümes hayvanı olarak geçmektedir.

VIII. 5. 4. Tavuk

14 noda kayıtlı olan “Kırk Tavuğa Bir Horoz”, 127 noda kayıtlı olan “Tavuk ve Cıvcıvler”, 234 noda kayıtlı olan “Saray Görevlisi ve Tüccar”, 268 noda kayıtlı olan “Yas Tutmuş Cıvcıvler”, 281 noda kayıtlı olan “Şimdi Molla Oldu”, 426 noda kayıtlı olan “Bahaneyeye İnandım”, 470 noda kayıtlı olan “Kör Olun”, 526 noda kayıtlı olan “Kıymetsiz Takke Gitsin!”, 678 noda kayıtlı olan “Bu Yemeği Masumlara Ver”, 775 noda kayıtlı olan “Dinlenen Tavuk”, 862 noda kayıtlı olan “Saf Gönüllü” adlı fıkralarda *Tavuk* kümes hayvanı olarak geçmektedir.

VIII. 5. 5. Kaz

40 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Payı**”, 43 noda kayıtlı olan “**Bir Ayaklı Kaz**”, 142 noda kayıtlı olan “**Gizli Söz**”, 362 noda kayıtlı olan “**Kaz Çorbası**” adlı fıkralarda *Kaz* kümes hayvanı olarak geçmektedir.

VIII. 6. Av Hayvanları

VIII. 6. 1. Bildircin

152 noda kayıtlı olan “**Namaz Ne Kadar Kafes Oldu**”, 347 noda kayıtlı olan “**Bunun Masrafını Kim Ödedi**”, 548 noda kayıtlı olan “**Bildircinin Evi Yok**” adlı fıkralarda *Bildircin* av hayvanı olarak geçmektedir.

VIII. 6. 2. Balık

39 noda kayıtlı olan “**Çift Cinsiyetli Balık**” adlı fıkroda *Balık* av hayvanı olarak geçmektedir.

VIII. 6. 3. Av Kuşu

44 noda kayıtlı olan “**Can**”, 128 noda kayıtlı olan “**Köpeğin Huyu Kötü**”, 236 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Avı**” adlı fıkralarda *Av Kuşu* av hayvanı olarak geçmektedir.

VIII. 7. Diğer

VIII. 7. 1. Baykuş

32 noda kayıtlı olan “**Baykuş Ne Dedi**” adlı fıkroda *Baykuş* geçmektedir.

VIII. 7. 2. Arı

479 noda kayıtlı olan “**Arı Uhden Kalmasın**” adlı fıkroda *Arı* geçmektedir.

VIII. 7. 3. Leylek

467 noda kayıtlı olan “**Şimdi Kuş Oldun**”, 770 noda kayıtlı olan “**Kar Leylek**”, 784 noda kayıtlı olan “**Leyleğe Güvenip**” adlı fıkralarda *Leylek* geçmektedir.

VIII. 7. 4. Karga

528 noda kayıtlı olan “**Karganın Ömrü**”, 577 noda kayıtlı olan “**Ceviz Altında**”, 772 noda kayıtlı olan “**Avcı Karga**” adlı fıkralarda *Karga* geçmektedir.

Görüleceği üzere Özbek Efendi fıkralarında hayvanlar büyük bir çeşitlilik göstermekte sadece eski hayatımızı değil yeni yaşantımızla ilgili gerçekleri de ortaya koymaktadır. Bir anlamda söz konusu hayvanlar gerçek hayatımızda da önemli bir yer tutmakta olup çoğunluğunu insanın her ihtiyacına cevap verebilenler oluşturmaktadır.

Fıkralarda bit ve sinek gibi asalakların yanı sıra arı, leylek, karga, bülbül gibi hayvanların yer almasını ise yerleşik hayatımızın getirdiği özelliklere bağlamak istiyoruz. Bu arada söz konusu asalak türü zararlı hayvanların bizlere, Yunus Emre'nin:

Bir sinek bir kartalı

Kaldırıp yere vurdu

Yalan değil gerçektir

Ben de gördüm tozunu

dörtlüğünü yer aldığı “Şathiye” sini hatırlattığını belirtmeliyiz.

Dikkatimizi çeken bir başka husus ise Efendi fıkralarında görülen vahşi hayvanlar oldu. Bu bağlamda vahşi hayvanlarla bit, sinek gibi asalakların söz konusu fıkralarda görülmesini, Özbek kültüründe “fabl”ların karşıladığı ihtiyacı da yüklenmesiyle açıklamanın uygun olduğunu düşünüyoruz.

Efendi fıkralarının bir kısmında “eşek”in yer alması dason derece dikkate değer. Bu yönüyle Anadolu sahası Nasreddin Hoca fıkralarını hatırlatan bu durumun bize, bazı unsurların farklı coğrafyada olsalar bile asıl özelliklerini yitirmediğini gösterdiği ortadadır.

Denilebilir ki Nasreddin Hoca fıkraları yeni coğrafyasında Efendi adıyla ve bulunduğu ortamın kültürel özelliklerine uyarak yaşamaya devam etmektedir.

ANLATIDA GEÇEN HAYVANLAR BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Yük Binek Hayvanları	Eşek	2, 18, 38, 41, 61, 62, 63, 97, 122, 133, 135, 154, 190, 197, 198, 228, 232, 241, 249, 256, 259, 260, 267, 301, 312, 313, 316, 327, 350, 355, 361, 371, 411, 418, 438, 444, 446, 452, 454, 459, 473, 480, 483, 501, 507, 529, 534, 537, 542, 549, 550, 556, 581, 589, 608, 618, 620, 635, 670, 679, 680, 694, 695, 712, 715, 716, 732, 746, 759, 766, 767, 768, 781, 787, 806, 808, 817
	At	13, 29, 31, 65, 66, 98, 124, 136, 204, 210, 234, 377, 378, 497, 608, 623, 624, 677, 727, 750, 730, 814
	Deve	404, 508, 621, 719, 812, 839,
	Fil	5, 56, 839
Vahşi Hayvanlar	Kurt	717, 840, 858
	Tilki	281, 858
	Timsah	839
	Ayı	840
Asalak ve Zararlı Hayvanlar	Sinek	90, 99, 187, 205, 682
	Fare	465, 532, 672, 786
	Yılan	374
Evcil Hayvanlar	Koyun	51, 134, 280, 320, 321, 414, 417, 428, 481, 517, 588, 625, 663, 668
	Keçi	122, 810
	Papağan	436
	İnek	64, 172, 187, 236, 321, 341, 360, 368, 472, 488, 494, 495, 505, 553, 609, 622, 652, 672, 680, 697,
	Kedi	532, 619, 621
	Köpek	6, 30, 52, 67, 128, 173, 230, 233, 240, 279, 292, 308, 336, 359, 402, 552, 704, 705, 741
	Bülbül	707
Kümes Hayvanları	Hindi	436
	Tavşan	87, 188, 496
	Horoz	512, 858
	Tavuk	14, 127, 234, 268, 281, 426, 470, 526, 678, 775, 862
	Kaz	40, 43, 142, 362
Av Hayvanları	Bıldırcın	152, 347, 548
	Balık	39
	Av Kuşu	44, 128, 236
Diğer	Baykuş	32
	Arı	479
	Leylek	467, 770, 784
	Karga	528, 577, 772

Tablo 8

IX. BÖLÜM

ULAŞIM ARAÇLARI BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Dün de bugün de ulaşım ve erişim insan hayatının en güzel hayallerinden yakın bağlamda ise en güzel gerçeklerinden birini teşkil etmektedir. Geçmişte beslediğimiz ve konar-göçer hayatı benimsememize de bir neden teşkil eden atlarla (Kaplan, 1985, ss: 12-13) ipek-baharat yolu ticaretinin simgesi develerle yapılan bu ulaşım şekli sözlü geleneğe de yansımış; Âşık Garip ve Bin bir gece masalları başta olmak üzere pek çok hikâye ve masalda haklı yerini bulmuştur.

Zaman içinde teknolojik gelişmelerden de nasibini alan ulaşım araçları giderek makine çağının ve teknolojinin hâkimiyetine girmiştir. Özellikle internet vasıtasıyla erişim en hızlı ulaşım aracının yapamadığını yapmakta; o an dünyanın öbür ucunda yaşananlar hakkında bilgi edinilebilmektedir. Bu arada çeşitli gezegenlere-güneşlere olan uzay yolculuklarının hangi aşamaya geldiğini bir kere daha hatırlatmakta yarar görüyoruz.

Özbek Efendi fıkralarında ulaşım araçlarını iki grupta toplayabiliriz.

IX. 1. Teknolojik Araçlar

IX. 1. 1 Otobüs

666 noda kayıtlı olan “**Kara Bulut**” adlı fıkroda *Otobüs* teknolojik araç olarak geçmektedir.

IX. 1. 2. Araba

661 noda kayıtlı olan “**Hiçbir Şey Kalmayacakmış**”, 725 noda kayıtlı olan “**Arabamı Gökyüzüne Ver**”, 835 noda kayıtlı olan “**Eh Aferin**” adlı fıkralarda *Araba* teknolojik araç olarak geçmektedir.

IX. 1. 3. Tramvay

850 noda kayıtlı olan “**Olumsuz Cevap**”, 865 noda kayıtlı olan “**Aldatış**”, 882 noda kayıtlı olan “**Yarın Nerede Buluşuyoruz?**” adlı fıkralarda *Tramvay* teknolojik araç olarak geçmektedir.

IX. 2. Hayvanlar

IX. 2. 1. At

29 noda kayıtlı olan “**İyi Yeri Şimdi Buldun**”, 66 noda kayıtlı olan “**Koşmasan Da Yetişirsin**”, 124 noda kayıtlı olan “**Efendinin Cübbesi**”, 204 noda kayıtlı olan “**Kaçın Kamçı Değiyor**”, 210 noda kayıtlı olan “**Öbür Dünyada Nasıl Söz**”, 377 noda kayıtlı olan “**Ters At**”, 378 noda kayıtlı olan “**Sahipsiz At Olmalı**”, 623 noda kayıtlı olan “**Kaç Kızım At Tepiyor**”, 727 noda kayıtlı olan “**At Kafasına Örülen Yumak**” adlı fıkralarda *At* araç olarak geçmektedir.

IX. 2. 2. Eşek

2 noda kayıtlı olan “**İki Eşegin Yüğü**”, 228 noda kayıtlı olan “**Selam Almak**”, 301 noda kayıtlı olan “**Sofu Mu İyi, Eşek Mi İyi**”, 316 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Mollalar**”, 327 noda kayıtlı olan “**Eşek Eşegi Görünce Bağırır**”, 350 noda kayıtlı olan “**Ceza**” 355 noda kayıtlı olan “**İstekli Kurtlar**”, 438 noda kayıtlı olan “**Melamet**”, 454 noda kayıtlı olan “**Ölü**”, 459 noda kayıtlı olan “**Şükür**”, 473 noda kayıtlı olan “**Kuyruğu Heybede**”, 529 noda kayıtlı olan “**Zayıf Eşek**”, 537 noda kayıtlı olan “**Sıpa**”, 550 noda kayıtlı olan “**Ters Binip Bırakıverdim**”, 556 noda kayıtlı olan “**Aklım Başıma Geldi**”, 581 noda kayıtlı olan “**Akılın Varsa Kendini Suya At**”, 589 noda kayıtlı olan “**Kafiye**”, 618 noda kayıtlı olan “**Konuşmayı Öğrenmeyecekmiş**”, 635 noda kayıtlı olan “**Aferin, El Bülbüller**”, 679 noda kayıtlı olan “**Ölümden Kurtuluş**”, 695 noda kayıtlı olan “**Yıkılmasam Da Hepsile Birlikte Düşerdim**”, 712 noda kayıtlı olan “**Eşegimle Konuşsan, Kendi Söyler**”, 715 noda kayıtlı olan “**İstedğini Verdim Yine Ne İstiyorsun?**”, 716 noda kayıtlı olan “**Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?**”, 746 noda kayıtlı olan “**Efendinin Gayreti**”, 768 noda kayıtlı olan “**Niçin Tebessüm Ediyorsun**”, 781 noda kayıtlı olan “**Eski**

Kaftanım Yok Da", 806 noda kayıtlı olan "**Kardeş Eşek**", 817 noda kayıtlı olan "**Efendi Ölürdü**" adlı fıkralarda *Eşek* araç olarak geçmektedir.

IX. 2. 3. Deve

508 noda kayıtlı olan "**Akılsız Deve**" adlı fıkrada *Deve* araç olarak geçmektedir. Görüleceği üzere Özbek Efendi fıkralarında ulaşım ya hayvanlarla ya da otobüs, tramvay, araba gibi ulaşım vasıtalarıyla sağlanmaktadır. Bir yerde Efendi Anadolu'daki Nasreddin Hoca gibi henüz bir uzay mekiğine binememiş, Nil Armstrong gibi uzay aracının koltuğuna oturamamış ise de bu durum yirmi yıl sonrasının ne olacağını bilimden değil anlatıcının dikkati çekmek istediği nokta ile ilgili bir durum olmalıdır.

Anadolu sahasında Nasreddin Hoca ile birlikte bir bütün teşkil eden pek çok fıkrada yer alan Karakaçan'ın Özbek Efendi fıkralarında da aynı fonksiyonla karşımıza çıkmasını ise biz Hoca-Efendi fıkralarında farklı coğrafyalara, farklı çağlara taşınırken bile aynı kalabilen nadir unsurlardan biri olarak değerlendirmek istiyoruz.

ULAŞIM ARAÇLARI BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Teknolojik Araçlar			Hayvanlar		
Otobüs	Araba	Tramvay	At	Eşek	Deve
666	661, 725, 835	850, 865, 882	29, 66, 124, 204, 210, 377, 378, 623, 727	22, 28, 301, 316, 327, 350, 355, 438, 454, 459, 473, 529, 537, 550, 556, 581, 589, 618, 635, 679, 695, 712, 715, 716, 746, 768, 781, 806, 817	508

Tablo 9

X. BÖLÜM

AİLE KURUMU BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Eski Türklerde aile kurma “exogami” yani il dışından evlenme esasına bağlıydı (Ögel, 1988, s. 237). Türk devlet töresine göre dört yönü temsil eden dört aşiret birbirine tabu olup evlenme de söz konusu aşiretlerin haricinde gerçekleşir (Gökalp, 1974, ss: 163-168) “Küçük il” bağlamında söz konusu olan bu durumun baba ağırlıklı aile düzenini beraberinde getirmesi (Ögel, 1988, s. 237) ise işin bir başka boyutuydu.

Hunlardan itibaren görmeye başladığımız babaya dayalı Türk ailesi devletin ve ordunun da temeli sayılıyordu çünkü Türklerde ordu ile halk aynı ağırlıkta görülüyor; askere giden delikanlının her masrafı aile tarafından karşılanırken ordu yani devlet de geride kalanlara her anlamda sahip çıkıyordu. Ailelerini düşmandan korumak için savaşa giden gençler bir anlamda hem devlet hem de aileleri tarafından korunmuş oluyordu. “Leviratus” (Kocası ölen kadının kayınbiraderi ile evlenmesi) ve “ Berdel-kepir” türü evliliklerin de ortaya çıkmasını sağlayan bu durum, devletin menfaati ile ailenin menfaati ile birlikte düşünülmesi gerektiğini ortaya koyuyordu (Ögel, 1988, ss: 239-243). O nedenle savaşa gidenleri aileleri giydiren donatıyor; ailenin yapacağı işlevi de devlet üstleniyordu (Ögel, 1988, ss: 244-245).

Eski Türklerde esas olan şey, ailenin bölünmezliği idi. Bu bağlamda aile topluma sigortalı olmuş oluyor; bu sigortayı da verilen yüksek miktardaki “Kalın” sağlıyordu (Ögel, 1988, ss: 244-245, 253-255, 256-261).

Bunca önem verilen ve devletin çekirdeği sayılan aile kurumu akrabalık bağlarının da güçlenmesini sağlamış; söz konusu bağların ise (soyun baba tarafından gelmesi nedeniyle) birinci derecedeki akrabalığın yani kan bağının koca tarafından olacağının kabul edilmesine yol açmıştır (Ögel, 1988, ss: 249-252). Bu bağlamda evlenen kadın kocasının kütüğüne yazılmış sayılır; kendi anne baba tarafı ise “tay” olarak kabul edilirdi (Ögel, 1988, ss: 256-257). Kızın kendi tarafından erkeklere “tayı” kızlara ise “tayece” denilmesi de bu durumun gereklerindedir.

Aile kurumunu korumak amacıyla evlenen bir kız ancak bir yıl geçtikten sonra kendi ailesini ziyaret edebilir her brine kade adı verilen hediyeler götürürdü (Köse,

2000, ss: 45-50). Yine damadın düğünden önceki her ziyaretini kıza ve kız tarafına hediyeler götürerek gerçekleştirmesi de zorunlu adetlerdendi (Köse, 2000, ss: 60-62).

Özbek Efendi fıkralarına bu gözle baktığımızda konuyu üç başlık altında inceliyoruz.

Efendi inek satın almış. Eşi sığırı sağarken süte sinek düşmüş. Efendi sineği iki parmağı ile koruyup almış. Kanadı ile ayağını yalayıp kovmuş.

-Efendim bu kadar da cimri olmasanız! Demiş eşi.

-Cimrilikten kendimi düşündüğüm yok, hatun! Cevabını vermiş Efendi. Sineğe acidim. Öyle kadı olsaydım sinek elime düştüğünde yerdim!

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz ve 187 numarayla kayıtladığımız “**Sineğe Acidim**”, 324 noda kayıtlı olan “**Asabilik**”, 328 noda kayıtlı olan “**Gül Takmak**”, 337 noda kayıtlı olan “**Yaşlıysa Da Dökülmez**”, 348 noda kayıtlı olan “**Görüşemezsek Hoş çakalın**”, 355 noda kayıtlı olan “**İstekli Kurtlar**”, 370 noda kayıtlı olan “**Soruya Yakışan Cevap**”, 376 noda kayıtlı olan “**Bahtsız Koca**”, 379 noda kayıtlı olan “**Güzel Yüz Ve Ekmek**”, 386 noda kayıtlı olan “**Manti**”, 387 noda kayıtlı olan “**Paralı Yemek**”, 389 noda kayıtlı olan “**Adaletli Hüküm**”, 390 noda kayıtlı olan “**Gırvoydı**”, 393 noda kayıtlı olan “**Bin Lanet**”, 394 noda kayıtlı olan “**Komşunun Kızı**”, 395 noda kayıtlı olan “**Bembeyaz Sakalım İle**”, 397 noda kayıtlı olan “**Sağlıklı Geçen Gün**”, 405 noda kayıtlı olan “**Ayıp Kendimde**”, 411 noda kayıtlı olan “**Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın**”, 417 noda kayıtlı olan “**Ölçülü Davranmak Şart**”, 432 noda kayıtlı olan “**Doğru Hesap**”, 438 noda kayıtlı olan “**Melamet**”, 439 noda kayıtlı olan “**Somya Darlaştı**”, 441 noda kayıtlı olan “**Ağabey-Kardeş**”, 455 noda kayıtlı olan “**Ölü**”, 468 noda kayıtlı olan “**Niye Ağlıyorsun?**”, 498 noda kayıtlı olan “**Erkeğe Benzeditim Mi?**”, 499 noda kayıtlı olan “**Hayır**”, 500 noda kayıtlı olan “**Dar Kavuk**”, 502 noda kayıtlı olan “**Oğlumun Babası**”, 506 noda kayıtlı olan “**Kavganın Sebebi**”, 514 noda kayıtlı olan “**Gönlüm Kırıldı**”, 522 noda kayıtlı olan “**Çapa İle Testiyi Hırsız Alıp Gitti**”, 540 noda kayıtlı olan “**Bahane**”, 543 noda kayıtlı olan “**Babasının Çocuğu**”, 544 noda kayıtlı olan “**Dertleştim**”, 545 noda kayıtlı olan “**Hala Geç Değil**”, 546 noda kayıtlı olan “**Yetişme Kuralı**”, 549 noda kayıtlı olan “**Sıpacık**” 551 noda kayıtlı olan

“Çuval Değirmenin Hakkı”, 552 noda kayıtlı olan “Et Ve Balta”, 553 noda kayıtlı olan “Kim Sağ, Kim Hasta”, 556 noda kayıtlı olan “Aklım Başıma Geldi”, 559 noda kayıtlı olan “Süzme”, 561 noda kayıtlı olan “Evet, Korkusuzmuşsun!”, 565 noda kayıtlı olan “Rüya”, 568 noda kayıtlı olan “Mısır Unu Ekmeği”, 575 noda kayıtlı olan “Ne Kadar Yol Gittik?”, 576 noda kayıtlı olan “Avare Olmayın”, 594 noda kayıtlı olan “Bilmece”, 595 noda kayıtlı olan “Soğuk Yemek”, 600 noda kayıtlı olan “Hile”, 602 noda kayıtlı olan “Efendi Tembel”, 603 noda kayıtlı olan “Beceriksiz”, 609 noda kayıtlı olan “Âdem Atadan Kalan Sığırlar”, 610 noda kayıtlı olan “Lamba Yağı”, 611 noda kayıtlı olan “Onun Kendisi Yeter”, 614 noda kayıtlı olan “Rüyaya Giren Tatl”, 619 noda kayıtlı olan “Kedi Nerede?”, 629 noda kayıtlı olan “Kuru Üzüm Olmasa Neyi Vereceğim”, 632 noda kayıtlı olan “Ekmek Yapma Günü”, 634 noda kayıtlı olan “Ölmesen”, 637 noda kayıtlı olan “Beni Teyzem Doğurmuş”, 638 noda kayıtlı olan “Aman, Hangi Birini Alacağım”, 639 noda kayıtlı olan “Kırlı Karga”, 640 noda kayıtlı olan “Helak Ettin Ya”, 641 noda kayıtlı olan “Okuma”, 642 noda kayıtlı olan “Hayatımda Geçip Öterdim”, 643 noda kayıtlı olan “Rahmetli Eşim Söyledi”, 645 noda kayıtlı olan “İsmini Bilip Ne Yapacağım”da aile içi ilişkiler, 646 noda kayıtlı olan “Efendi Yandı”, 648 noda kayıtlı olan “Karı Koca Muhabbeti”, 656 noda kayıtlı olan “Sen Yüzmeyi Biliyorsun Zaten”, 657 noda kayıtlı olan “İkinci Eş”, 660 noda kayıtlı olan “Efendi Ve Şeyh”, 667 noda kayıtlı olan “Efendinin Kızı”, 674 noda kayıtlı olan “Keşkek Yemiş Ağzı Yanmış”, 682 noda kayıtlı olan “Ayıp Atsineği”, 692 noda kayıtlı olan “Allah’a Vermedi, Kendi Yedi...”, 698 noda kayıtlı olan “Gözlüğün Kalitesi”, 713 noda kayıtlı olan “Çağırılmayan Düğüne Girmenin Yolu”, 714 noda kayıtlı olan “Eşin Bir Tane Peki Hanımın?”, 717 noda kayıtlı olan “Kocan Evden Çıktığında Başı Var Mıydı?”, 733 noda kayıtlı olan “Efendinin Rüyası”, 734 noda kayıtlı olan “Koyun Eti”, 735 noda kayıtlı olan “Erkeklik Namusu”, 736 noda kayıtlı olan “İnek Bana Yol Gösterdi”, 737 noda kayıtlı olan “Bohça”, 738 noda kayıtlı olan “Şımarık Kız”, 739 noda kayıtlı olan “Efendinin Nasihati”, 740 noda kayıtlı olan “Çaresiz Koyun”, 742 noda kayıtlı olan “Siz Evde Yoktunuz Ki?”, 743 noda kayıtlı olan “Efendinin Mektubu”, 744 noda kayıtlı olan “Niçin Oğlunu Uyandırdın?”, 747 noda kayıtlı olan “Baykuş”, 754 noda kayıtlı olan “Efendi Kızını Kocaya Verdi”, 773 noda kayıtlı olan “İçime Girme”, 775 noda

kayıtlı olan “**Dinlenen Tavuk**”, 776 noda kayıtlı olan “**Sol Tarafı Nereden Bileceğim**”, 777 noda kayıtlı olan “**İşte, Ben Söylemedim**”, 783 noda kayıtlı olan “**Tembellik Nasip Ediyorum**”, 786 noda kayıtlı olan “**Tatlı Diller**”, 793 noda kayıtlı olan “**Boş Leğende Pilav Oldu**”, 798 noda kayıtlı olan “**Koyun Da Çıkıverirmiş De**”, 801 noda kayıtlı olan “**Babana Teşekkür Edersin**”, 824 noda kayıtlı olan “**Husumet**”, 830 noda kayıtlı olan “**Şu Makine Oldu Ya**”, 838 noda kayıtlı olan “**Karı Ve Koca**” adlı fıkralarda *Aile içi İlişkiler* işlenmiştir.

Özbek Efendi fıkraları “aile kurumu bağlamında incelendiğinde” söz konusu fıkraların 100 yakınının aile içi ilişkileri ele aldığı görülmektedir. Türklerin aileye verdikleri değeri, aileyi toplumun en önemli organı olarak gördüklerini ortaya koyan bu fıkraların “akrabalık ilişkilerini” içermemesi son derece dikkat çekicidir. Aile kurumunun bir devamı olarak karşımıza çıkan akrabalık kurumuna ilişkin bir tane fikranın bile görülmeşişini biz Anadolu sahası Nasreddin Hoca fıkralarında görülen bu özelliğin Özbek sahasında da muhafaza edilmesi ve “Türk Dünyası Nasreddin Hoca Fıkralarının iğneyi önce kendisine yani ailesine batırdığı” şeklinde değerlendirmek istiyoruz. Bir başka ifadeyle Özbek Efendi fıkralarında ayna önce aile kurumuna çevrilmiş; sağlam bir Türk Ailesinin nasıl olması gerektiği Efendi fıkraları aracılığıyla verilmek istenmiştir.

XI. BÖLÜM

FORMEL İFADELER BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Antropolojik ekolün Boas grubunun temsilcisi olarak kabul edilen Franz Boas'a göre başta masallar olmak üzere tüm sözlü ürünler, ait olduğu toplumun kültürel özelliklerini yansıtır. Öğrencisi Ruth Benedict'in de eğildiği bu husus (Dorson, 1984, ss: 25-27) ise en çok yapısalcıların ilgi alanını oluşturmuştur. Nitekim Albert Lord ile Milmann Parry'nin derlemelerde kaynak kişinin stili üzerine eğilmeleri sonucu Yugoslavlara ait kahramanlık şiirlerinde gerek tema gerekse ifade bağlamında bir takım hazır kalıpların söz konusu şiirlerin oluşumundaki etkin rolü ortaya çıkarılmış; bu tekrarların hafızada tutulmalarındaki kolaylık nedeniyle sık başvurulan bir yol olduğu belirtilmiştir. Bir anlamda şiiri söyleyen sadece nakletmekle yetinmemekte; topluma dolayısıyla kendine ait bir takım hazır kalıplar sayesinde şiiri yeniden yaratmaktadır. Söz konusu kalıplardan oluşan bu tekrarların anlaşılabilmesinin ancak ürünün ait olduğu toplumun kültürünü bilmekle mümkün olacağı (Dorson, 1984, ss: 45-47) , bir dilden diğer dile yapılacak tercümelere bu hususun dikkate alınması gerektiği (Dorson, 1984, ss: 31-34, 47-48) ise işin bir başka boyutudur. Bu arasa masal kataloglarında zincirleme masallara, bu tür tekrarların çok görülmesi nedeniyle “Kalıp masallar” dendiğini, aynı söz kalıpları yanında tekerlemelerin bile tekrarlarla oluştuğunu hatırlatmakta yarar görüyoruz, Hatta icra bağlamı teorilerde “stil”i anlatan unsurlardan biri de tekrarlardır yani formel kalıplardır (Çobanoğlu, 2005, ss: 244- 250, 251-260:).

Türk Kültürü bir anlamda anlatı türleri bağlamında da aynı durum söz konusudur. Gerek sözlü gelenekte ve yazılı ürünlerde ve gerekse sosyal hayatta da gördüğümüz üzere bazen ifade kalıpları bazen de sayılar bu tür formelleri yani tekrarları oluşturmakta; masallar, halk şiirleri, hikâyeler, destanlar hatta seyirlik oyunlarımız bile bu durumdan nasibini almaktadır. Bu bağlamda tekerlemeler sadece masala özgü olmadığı, Karagöz'ün ve Orta Oyunu'nun bir bölümünün hem şekil hem de içerik bağlamında tekrarlanan temalar ve kalıp ifadelerden ibaret olduğu söz konusu bölümlerin “tekerleme” adıyla bilindiğini hatırlatmak istiyoruz.

Tekrar esasına dayanan bu kalıpların zaman içinde şekillenışı ise Türk felsefesine, Türkün hayata bakışına bağlıdır. Her millet gibi Türkler de tarihleri boyunca girdikleri veya buldukları kültürlerden etkilenmişler; hayat felsefelerini buna göre şekillendirmişlerdir.

Özbek Efendi fıkraları bu gözle incelendiğinde tekrar kalıplarını iki ana başlık halinde değerlendirmenin mümkün olduğunu görüyoruz.

XI. 1. İfade Bağlamında Tekrarlar

XI. 1. 1. Günün birinde

12 noda kayıtlı olan “**Padişah ve İp**”, 16 noda kayıtlı olan “**Birinci Ahmak**”, 58 noda kayıtlı olan “**Yüzümü Görmeseniz**”, 99 noda kayıtlı olan “**Karasinekler**”, 119 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hesap Defteri**”, 123 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Vali**”, 132 noda kayıtlı olan “**Kim Zor?**”, 152 noda kayıtlı olan “**Namaz Ne Kadar kafes Oldu**”, 236 noda kayıtlı olan “**Efendinin Avı**”, 283 noda kayıtlı olan “**Eğer Kıyamet Kışım Kopsaydı**”, 301 noda kayıtlı olan “**Sofu Mu İyi, Eşek Mi İyi**” 369 noda kayıtlı olan “**Misafir**”, 391 noda kayıtlı olan “**Karın Kalkan Ellezine**”, 530 noda kayıtlı olan “**Dostlar**”, 566 noda kayıtlı olan “**Büyük Kavga**”, 654 noda kayıtlı olan “**Han Anasını Kocaya Veriyor**”, 655 noda kayıtlı olan “**Şakacı Mı Kim!**”, 656 noda kayıtlı olan “**Sen Yüzmeyi Biliyorsun Zaten**”, 664 noda kayıtlı olan “**Bismillah Demeseniz De Yemek Çok**”, 665 noda kayıtlı olan “**Boş Ceviz**”, 667 noda kayıtlı olan “**Efendinin Kızı**”, 693 noda kayıtlı olan “**Nasip**”, 706 noda kayıtlı olan “**Ben De Bir Ölüp Alayım**”; 752 noda kayıtlı olan “**Yalan ve yalancılık**”, 764 noda kayıtlı olan “**Ayağınızı Buldunuz Mu?**”, 765 noda kayıtlı olan “**Efendinin Tokatı**”, 835 noda kayıtlı olan “**Eh Aferin**”, 838 noda kayıtlı olan “**Karı ve Koca**” adlı fıkralar *Günün Birinde* ifadesi geçmektedir.

XI. 1. 2. Adamın biri

396 noda kayıtlı olan “**Şeytan ve Külhanbeyi**”, 418 noda kayıtlı olan “**Daha İçiyor Musun?**” adlı fıkralarda *Adamın Biri* ifadesi geçmektedir.

XI. 1. 3. Evvelce

94 noda kayıtlı olan “**Satıcı Ödeyecekti**”, 609 noda kayıtlı olan “**Adem Atadan Kalan Sığırlar**” adlı fıkralarda *Evvelce* ifadesi geçmektedir.

XI. 1. 4. Bir gün

5 noda kayıtlı olan “**Muçal**”, 6 noda kayıtlı olan “**Köpek İle Adam**”, 13 noda kayıtlı olan “**Uçan At**”, 18 noda kayıtlı olan “**Molla Eşek**”, 19 noda kayıtlı olan “**Yarım Öksürük**”, 20 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Nişancı**”, 24 noda kayıtlı olan “**Özür**”, 25 noda kayıtlı olan “**Efendinin Yıldızı**”, 31 noda kayıtlı olan “**At Gülüyordu**”, 33 noda kayıtlı olan “**Timur'un Kıymeti**”, 34 noda kayıtlı olan “**Yerin Göbek Deliği**”, 36 noda kayıtlı olan “**Ölmeyen Bizim Canımız**”, 37 noda kayıtlı olan “**İbret**”, 40 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Payı**”, 42 noda kayıtlı olan “**Dostumla Dolaşmak**”, 46 noda kayıtlı olan “**Efendi İle Timur**”, 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**”, 49 noda kayıtlı olan “**Zalim Olan Biziz**”, 53 noda kayıtlı olan “**Düdüğe Düğme**”, 57 noda kayıtlı olan “**Dört İşi Bir Yolda Yapmak**”, 61 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşeği**”, 72 noda kayıtlı olan “**Timur'un Yeri**”, 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur'un Lakabı**”, 81 noda kayıtlı olan “**Sonra Fırsat Verilmedi**”, 82 noda kayıtlı olan “**Bir Tane 'Ze'ye Bin Para**”, 83 noda kayıtlı olan “**Veciz Cevap**”, 85 noda kayıtlı olan “**Öcünü Aldı**”, 90 noda kayıtlı olan “**Sineklerin Padişahı**”, 91 noda kayıtlı olan “**Yerin Yerden Farkı Var**”, 95 noda kayıtlı olan “**Günahkarı Çıkarıp Gönderin**”, 96 noda kayıtlı olan “**Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?**”, 101 noda kayıtlı olan “**Efendi Timur'dan Korkarak Köyüne Kaçtı**”, 103 noda kayıtlı olan “**17999 Alem Padişahı**”, 105 noda kayıtlı olan “**Allah Da Padişah İle Aynymış!**”, 108 noda kayıtlı olan “**Lafa Hevesliler**”, 110 noda kayıtlı olan “**Birinci İncir**”, 112 noda kayıtlı olan “**Efendinin Alçakgönüllülüğü**”, 113 noda kayıtlı olan “**Padişahın Sözü**”, 114 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Padişahın Hizmetçileri**”, 116 noda kayıtlı olan “**Ölmek İstemiyorum**”, 117 noda kayıtlı olan “**Efendinin İtirafı**”, 118 noda kayıtlı olan “**Efendi Doğrusunu Söylüyor**”, 120 noda kayıtlı olan “**Efendinin Oğlu**”, 121 noda kayıtlı olan “**Efendi Münecim**”, 125 noda kayıtlı olan “**Cennet Mi Büyük Mü Cehennem Mi?**”, 126 noda kayıtlı olan “**En İyi Yemek**”, 129 noda kayıtlı olan “**Faziletli Şamar**”, 142 noda kayıtlı olan “**Gizli Söz**”, 144 noda kayıtlı olan “**Kavga Neden Çıktı?**”, 145 noda

kayıtlı olan **“Alışkanlıkları Bırakmak Zor”**, 147 noda kayıtlı olan **“Baygura Anta Kelben Kabira”**, 150 noda kayıtlı olan **“Çirkin Melek”**, 155 noda kayıtlı olan **“Haram Kan”**, 158 noda kayıtlı olan **“Ezan Bir Gün Söylense...”**, 168 noda kayıtlı olan **“Hocanın Okuması”**, 171 noda kayıtlı olan **“Başını Kaldırmaya Dermanı Yok”**, 173 noda kayıtlı olan **“Sarık”**, 174 noda kayıtlı olan **“İmam Sadece Aldı”**, 181 noda kayıtlı olan **“Hoca Ve Efendi”**, 188 noda kayıtlı olan **“Acayip Tavşan”**, 197 noda kayıtlı olan **“Ahiret”**, 202 noda kayıtlı olan **“Bu Şapkayı Cebrail Giysin”**, 205 noda kayıtlı olan **“Hırs Yaptı”**, 207 noda kayıtlı olan **“Allahın Gazabı”**, 211 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hesap Torbası”**, 219 noda kayıtlı olan **“E Allah”**, 223 noda kayıtlı olan **“Namaz”**, 225 noda kayıtlı olan **“Papaz ve Sakal”**, 226 noda kayıtlı olan **“Şehrin Köpeği mi?”**, 228 noda kayıtlı olan **“Selam Almak”**, 229 noda kayıtlı olan **“Gönlümdeki Olsa”**, 235 noda kayıtlı olan **“Acaba”**, 237 noda kayıtlı olan **“Şahit”**, 238 noda kayıtlı olan **“Sarık Ve Kaftanın Sahibi”**, 244 noda kayıtlı olan **“Sarık Cehenneme Düştü”**, 247 noda kayıtlı olan **“Barakaya Ateş Düştü”**, 255 noda kayıtlı olan **“Beynamaz”**, 261 noda kayıtlı olan **“Oğlumun Adı Farz”**, 274 noda kayıtlı olan **“Eyvah, Evim Yanıyor!”**, 275 noda kayıtlı olan **“Allah'a İnanıp Kaygısız Kalma”**, 278 noda kayıtlı olan **“Yarım Günlük Oruç”**, 281 noda kayıtlı olan **“Şimdi Molla Oldu”**, 282 noda kayıtlı olan **“Hocanın İlticası”**, 284 noda kayıtlı olan **“İki Kafir Bir Olsa Helal Dost Olur”**, 285 noda kayıtlı olan **“Allahın Kulları”**, 288 noda kayıtlı olan **“Şeytan”**, 290 noda kayıtlı olan **“Namazda”**, 292 noda kayıtlı olan **“Köpek Yavrusunun Duası”**, 294 noda kayıtlı olan **“Gusül”**, 295 noda kayıtlı olan **“Gökyüzüne Mihlanan Güneş”**, 298 noda kayıtlı olan **“Taharet Bozulmadı”**, 299 noda kayıtlı olan **“Ölünün Düğünü”**, 301 noda kayıtlı olan **“Sofu mu İyi, Eşek mi İyi”**, 303 noda kayıtlı olan **“Padişah ve Meşreb”**, 318 noda kayıtlı olan **“Kirlenmiş Taht”**, 322 noda kayıtlı olan **“Cahil Topluluk”**, 324 noda kayıtlı olan **“Asabılık”**, 330 noda kayıtlı olan **“Ümitsiz Şeytan”**, 333 noda kayıtlı olan **“Nakit Para”**, 334 noda kayıtlı olan **“Leğen Öldü”**, 342 noda kayıtlı olan **“Ye Cübbem”**, 343 noda kayıtlı olan **“Susayan Cep”**, 346 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Onun Yöneticisi”**, 354 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”**, 376 noda kayıtlı olan **“Bahtsız Koca”**, 387 noda kayıtlı olan **“Paralı Yemek”**, 394 noda kayıtlı olan **“Komşunun Kızı”**, 395 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalım İle”**, 404 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin İhtirası”**,

414 noda kayıtlı olan **“Derisini Yüzüp Rezil Ederim”**, 424 noda kayıtlı olan **“Cehennem İle Cennet Dolunca”**, 425 noda kayıtlı olan **“Kendini Aldatıp Gitti”**, 438 noda kayıtlı olan **“Melamet”**, 444 noda kayıtlı olan **“Benzemeyince Karşılaştırmaz”**, 447 noda kayıtlı olan **“Damdan Atın Da Görün”**, 448 noda kayıtlı olan **“Kırk Yıllık Sirke”**, 450 noda kayıtlı olan **“Öncekinden Aldınız”**, 451 noda kayıtlı olan **“Zincirli Kapı”** adlı farklı bir gün ile, 455 noda kayıtlı olan **“Öğrenci”**, 456 noda kayıtlı olan **“Hepsi Gelecek”**, 459 noda kayıtlı olan **“Şükür”**, 462 noda kayıtlı olan **“Berber”**, 464 noda kayıtlı olan **“Tedavi”**, 467 noda kayıtlı olan **“Şimdi Kuş Oldun”**, 476 noda kayıtlı olan **“Dumbe-Ciğer”**, 478 noda kayıtlı olan **“Sakal”**, 480 noda kayıtlı olan **“Allah Korumuş”**, 485 noda kayıtlı olan **“Doktor ve Kasap”**, 494 noda kayıtlı olan **“Buzağının Arapçası”**, 502 noda kayıtlı olan **“Oğlumun Babası”**, 503 noda kayıtlı olan **“Biliyor Musunuz Ne Diyeceğim”**, 504 noda kayıtlı olan **“Hamile Kazan”**, 505 noda kayıtlı olan **“Günahkar Öküz”**, 508 noda kayıtlı olan **“Akılsız Deve”**, 511 noda kayıtlı olan **“Hal Böyle Olursa”**, 518 noda kayıtlı olan **“Yıldız Yapıyor”**, 520 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”**, 521 noda kayıtlı olan **“Ömrünüz Azapta Geçerdi”**, 525 noda kayıtlı olan **“Beş Lira İçin”**, 527 noda kayıtlı olan **“Doktor”**, 529 noda kayıtlı olan **“Zayıf Eşek”**, 531 noda kayıtlı olan **“Denizin Suyu”**, 538 noda kayıtlı olan **“Hikmet”**, 544 noda kayıtlı olan **“Dertleştim”**, 555 noda kayıtlı olan **“Cimri ve Efendi”**, 556 noda kayıtlı olan **“Aklım Başıma Geldi”**, 564 noda kayıtlı olan **“Kulak Gerekli Mi?”**, 572 noda kayıtlı olan **“Övüngenlik”**, 575 noda kayıtlı olan **“Ne Kadar Yol Gittik”**, 578 noda kayıtlı olan **“Yayla”**, 590 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Aldar Köse”**, 593 noda kayıtlı olan **“Yağlı Ekmek Yapayım”**, 603 noda kayıtlı olan **“Beceriksiz”**, 606 noda kayıtlı olan **“Mescit ve Cami”**, 610 noda kayıtlı olan **“Lamba Yağı”**, 613 noda kayıtlı olan **“Çukurlara Toplanmış”**, 615 noda kayıtlı olan **“Efendi Bir Gün Hamama İnmiş”**, 617 noda kayıtlı olan **“Secde”**, 619 noda kayıtlı olan **“Kedi Nerede?”**, 631 noda kayıtlı olan **“Bu Para Değil De Ne?”**, 634 noda kayıtlı olan **“Ölmesen”**, 636 noda kayıtlı olan **“Beni Teyzem Doğurmuş”**, 641 noda kayıtlı olan **“Okuma”**, 642 noda kayıtlı olan **“Hayatımda Geçip Öterdim”**, 646 noda kayıtlı olan **“Efendi Yandı”**, 662 noda kayıtlı olan **“Yardım Karşılıklı Olur”**, 663 noda kayıtlı olan **“Seni Medresede Okutmayacaksa”**, 666 noda kayıtlı olan **“Kara Bulut”**, 674 noda kayıtlı olan **“Keşkek Yemiş Ağzı Yanmış”**, 677 noda

kayıtlı olan “**Un Sürülen Zengininki**”, 678 noda kayıtlı olan “**Bu Yemeği Masumlara Ver**”, 681 noda kayıtlı olan “**Öğretmenimiz Akar-Biz Akarız**” adlı firka bir gün ile, 693 noda kayıtlı olan “**Nasip**”, 700 noda kayıtlı olan “**Utancınızı Hoş Görüyorum**”, 713 noda kayıtlı olan “**Çağrılmayan Düğüne Girmenin Yolu**”, 718 noda kayıtlı olan “**Sesi Kovmak**”, 719 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Hükümü**”, 721 noda kayıtlı olan “**Yaramaz Ay**”, 723 noda kayıtlı olan “**Günahkar Olmayı İstemiyorum**”, 724 noda kayıtlı olan “**Efendinin Bilgeliği**”, 733 noda kayıtlı olan “**Efendinin Rüyası**”, “734 noda kayıtlı olan “**Koyun Eti**”, 735 noda kayıtlı olan “**Erkeklik Namusu**”, 736 noda kayıtlı olan “**İnek Bana Yol Gösterdi**”, 737 noda kayıtlı olan “**Bohça**”, 738 noda kayıtlı olan “**Şımarık Kız**”, 740 noda kayıtlı olan “**Çaresiz Koyun**”, 742 noda kayıtlı olan “**Siz Evde Yoktunuz Ki?**”, 744 noda kayıtlı olan “**Niçin Oğlunu Uyandırdın?**” bir gün, 745 noda kayıtlı olan “**Efendi Düzeldi**”, 748 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hastalığı**”, 750 noda kayıtlı olan “**Atını Dilime Bağla**”, 756 noda kayıtlı olan “**Şakayı Bırak, Kendi Ekmeğini Yel!**”, 759 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Eşkıyalar**”, 761 noda kayıtlı olan “**Efendinin Bedduası**”, 767 noda kayıtlı olan “**Eşeğe Gözlük Takmak**”, 768 noda kayıtlı olan “**Niçin Tebessüm Ediyorsun**”, 771 noda kayıtlı olan “**Üç Kuruşluk Tokat**”, 777 noda kayıtlı olan “**İşte, Ben Söylemedim**”, 779 noda kayıtlı olan “**Holvaytar Yesek**”, 780 noda kayıtlı olan “**Farsça Şiir**”, 783 noda kayıtlı olan “**Tembellik Nasip Ediyorum**”, 787 noda kayıtlı olan “**Dalavere**”, 790 noda kayıtlı olan “**Bürokrasinin Sonu**”, 793 noda kayıtlı olan “**Boş Leğen Pilav Oldu**”, 798 noda kayıtlı olan “**Koyun Da Çıkıverirmiş De**”, 809 noda kayıtlı olan “**İki Hanımın Kulağı Çınlamaz**”, 811 noda kayıtlı olan “**Değer**”, 813 noda kayıtlı olan “**Gönül Kaymak İstemiş...**”, 820 noda kayıtlı olan “**Para Candan Tatlı**”, 821 noda kayıtlı olan “**Bir Paralık Şiir**”, 829 noda kayıtlı olan “**Sakalı Bıyığı Çıkılmış**”, 844 noda kayıtlı olan “**Masala Gelin**”, 845 noda kayıtlı olan “**Meclisçi**”, 852 noda kayıtlı olan “**Cesaret**”, 861 noda kayıtlı olan “**Efendi-Spiker**”, 868 noda kayıtlı olan “**Vaktini İdare Et**”, 873 noda kayıtlı olan “**Efendi Öğretmen**” adlı fıkralar *Bir Gün* ile başlamaktadır.

XI. 1. 5. Bir gece

15 noda kayıtlı olan “**Dalın Budağı**”, 400 noda kayıtlı olan “**Alkış**”, 491 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hırsız**”, 496 noda kayıtlı olan “**Çorbasının Çorbası**”, 506 noda kayıtlı olan “**Kavganın Sebebi**”, 510 noda kayıtlı olan “**Ceset**”, 533 noda kayıtlı olan “**Bir Şey Ver!**”, 776 noda kayıtlı olan “**Sol Tarafı Nereden Bileceğim**” adlı fıkralar *Bir Gece* ile başlamaktadır.

XI. 1. 6. Bir hafta

21 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Padişah**”, 73 noda kayıtlı olan “**Timur'un Seyahati**”, 221 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Yeğeni**”, 366 noda kayıtlı olan “**Dudağı Helal**” adlı fıkralar *Bir Hafta* ile başlamaktadır.

XI. 1. 7. Bir yıl

1 noda kayıtlı olan “**Akıllı Şehzade**” adlı, 109 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hediyesi**”, 263 noda kayıtlı olan “**Efendi-İmam**”, 605 noda kayıtlı olan “**Karıştırma**”, 620 noda kayıtlı olan “**Açlığa Hayli Alıştın**”, 669 noda kayıtlı olan “**Pazar Günü Gel Deseydin Ya**” adlı fıkralar *Bir Yıl* ile başlamaktadır.

XI. 1. 8. Sabahleyin

56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur'un Fili**”, 59 noda kayıtlı olan “**Ağacın Ucundaki Çaydanlık**”, 139 noda kayıtlı olan “**Büyük Kazan ve Pancar**”, 234 noda kayıtlı olan “**Saray Görevlisi ve Tüccar**”, 689 noda kayıtlı olan “**Kadının Evinde De Helal Yemek Ekmek Oluyor Mu?**”, 826 noda kayıtlı olan “**Bunun Paltosu Kaldı Mı?**” adlı fıkralar *Sabahleyin* ile başlamaktadır.

XI. 1. 9. “Akşamleyin... diye başlayanlar

727 noda kayıtlı olan “**At Kafasına Örülen Yumak**” adlı fıkra *Akşamleyin* ile başlamaktadır.

XI. 1. 10. “Gece gündüz... diye başlayanlar

741 noda kayıtlı olan “**Kötü Şarkı**” adlı fıkra *Gece Gündüz* ile başlamaktadır.

XI. 1. 11. “Gündüz... diye başlayanlar

390 noda kayıtlı olan “**Gırvoydı**”, 547 noda kayıtlı olan “**Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü ?**” adlı fıkralar *Gündüz* ile başlamaktadır.

XI. 1. 12. “Kışın... diye başlayanlar

283 noda kayıtlı olan “**Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı**”, 355 noda kayıtlı olan “**İstekli Kurtlar**”, 405 noda kayıtlı olan “**Ayıp Kendimde**”, 581 noda kayıtlı olan “**Aklın Varsa Kendini Suya At**” adlı fıkralar *Kışın* ile başlamaktadır.

XI. 1. 13. “Yazın... diye başlayanlar

99 noda kayıtlı olan “**Karasineler**”, 540 noda kayıtlı olan “**Bahane**”, 587 noda kayıtlı olan “**Deden Balık Olurdu**”, 706 noda kayıtlı olan “**Ben De Bir Ölüp Alayım**” adlı fıkralar *Yazın* ile başlamaktadır.

XI. 1. 14. “Ertesi gün... diye başlayanlar

86 noda kayıtlı olan “**Yarımını Vurup Kaldı**”, 97 noda kayıtlı olan “**Böyle De Hırsızlık Olur Mu?**”, 127 noda kayıtlı olan “**Tavuk ve Cıvcıvler**”, 214 noda kayıtlı olan “**Uzun Sakal**”, 217 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Kadı**”, 246 noda kayıtlı olan “**Namazınızı Abdestsiz Kıldık**”, 277 noda kayıtlı olan “**Efendi-Müftü**”, 369 noda kayıtlı olan “**Misafir**”, 435 noda kayıtlı olan “**Senin Sözü De Doğru**”, 439 noda kayıtlı olan “**Somya Darlaştı**”, 517 noda kayıtlı olan “**Kıyamet**”, 522 noda kayıtlı olan “**Çapa İle Testiyi Hırsız Alıp Gitti**”, 566 noda kayıtlı olan “**Büyük Kavga**”, 584 noda kayıtlı olan “**Hemen Yemek Yiyesi Gelecektir**”, 647 noda kayıtlı olan “**Bizim Eller**”, 670 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşeği**”, 679 noda kayıtlı olan “**Ölümden Kurtuluş**”, 722 noda kayıtlı olan “**Efendi Oruç Tutuyor**”, 775 noda kayıtlı olan “**Dinlenen Tavuk**”, 792 noda kayıtlı olan “**Ben Kimim**” adlı fıkralar *Ertesi Gün* ile başlamaktadır.

XI. 1. 15. “Her gün... diye başlayanlar

3 noda kayıtlı olan “**Hırsız**”, 184 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Azrail**”, 218 noda kayıtlı olan “**Efendinin Özürü**”, 241 noda kayıtlı olan “**Eşeğimin Kuyruğu**

Oluyor", 280 noda kayıtlı olan "**Efendinin Kurbanlığı**", 319 noda kayıtlı olan "**Hilenin Şeriatı**", 320 noda kayıtlı olan "**Eğer Ahmak Olsa**", 495 noda kayıtlı olan "**Kısır Sığır**", 729 noda kayıtlı olan "**Pilavın Fiyatı**", 732 noda kayıtlı olan "**Eşekten Borçluyum**", 866 noda kayıtlı olan "**Kıyamette**" adlı fıkralar *Her Gün* ile başlamaktadır.

XI. 1. 16. "Bir saat... diye başlayanlar

156 noda kayıtlı olan "**Hüküm**", 757 noda kayıtlı olan "**Kuşça**" adlı fıkralar *Bir Saat* ile başlamaktadır.

XI. 1. 17. "Yarın... diye başlayanlar

882 noda kayıtlı olan "**Yarın Nerede Buluşuyoruz**" adlı fıkra *Yarın* ile başlamaktadır.

XI. 1. 18. "Bugün... diye başlayanlar

55 noda kayıtlı olan "**Eşekbaşı**", 88 noda kayıtlı olan "**Yeterli Geleni Çıkıversin**", 89 noda kayıtlı olan "**Deli Olacağım Gün**", 93 noda kayıtlı olan "**Deli Birdi Üç Oldu**", 106 noda kayıtlı olan "**Kim Şanssızlık Getirdi?**", 418 noda kayıtlı olan "**Daha İçiyor Musun?**", 436 noda kayıtlı olan "**Efendi'nin Hindisi**", 442 noda kayıtlı olan "**Misafir**", 489 noda kayıtlı olan "**Ayın Kaçı**", 549 noda kayıtlı olan "**Sıpacık**", 661 noda kayıtlı olan "**Hiçbir Şey Kalmayacakmış**", 697 noda kayıtlı olan "**Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?**", 717 noda kayıtlı olan "**Kocan Evden Çıktığında Baş Var Mıydı?**", 725 noda kayıtlı olan "**Arabayı Gökyüzüne Ver**", 760 noda kayıtlı olan "**Efendi Ve Tabirci**", 772 noda kayıtlı olan "**Avcı Karga**", 805 noda kayıtlı olan "**Ayı Postunda**", 823 noda kayıtlı olan "**Esrarkeş Kadı**", 846 noda kayıtlı olan "**Tembelin Uykusu**" adlı fıkralar *Bugün* ile başlamaktadır.

XI. 1. 19. "Bir zaman... diye başlayanlar

138 noda kayıtlı olan "**Övünen Halife**", 269 noda kayıtlı olan "**Hoşt**", 306 noda kayıtlı olan "**Tedbirli**", 449 noda kayıtlı olan "**Ayağım Ağrıyor**", 513 noda kayıtlı olan "**Güzel Şehir**", 743 noda kayıtlı olan "**Efendinin Mektubu**" adlı fıkralar *Bir Zaman* ile başlamaktadır.

XI. 1. 20. “Gece... diye başlayanlar

7 noda kayıtlı olan “**Affedersiniz**”, 11 noda kayıtlı olan “**Minareler Ormanı**”, 52 noda kayıtlı olan “**Köpek**”, 63 noda kayıtlı olan “**Efendinin Cevapları**”, 77 noda kayıtlı olan “**Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi**”, 162 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Kapısı**”, 178 noda kayıtlı olan “**Allahın Evi**”, 179 noda kayıtlı olan “**Allahın İş**”, 240 noda kayıtlı olan “**Gönlüm Yaşlandı**”, 289 noda kayıtlı olan “**Mahkemelik**”, 293 noda kayıtlı olan “**Gecede İki Defa Kalkıyorum**”, 348 noda kayıtlı olan “**Görüşemezsek Hoşçakalım**”, 365 noda kayıtlı olan “**Uykumu Aramaya Gidiyorum**”, 348 noda kayıtlı olan “**Ne Olmuş**”, 397 noda kayıtlı olan “**Sağlıklı Geçen Gün**”, 401 noda kayıtlı olan “**Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri**”, 406 noda kayıtlı olan “**Hırsız Bekçi Vurdu**”, 437 noda kayıtlı olan “**Kendine Mukayyet Ol**”, 457 noda kayıtlı olan “**Nas**”, 477 noda kayıtlı olan “**Kuyudaki Ay**”, 490 noda kayıtlı olan “**Yemek Yiyenler Girsin**”, 499 noda kayıtlı olan “**Hayır**”, 509 noda kayıtlı olan “**Rüzgar**”, 537 noda kayıtlı olan “**Sıpa**”, 546 noda kayıtlı olan “**Yetiştirme Kuralı**”, 565 noda kayıtlı olan “**Rüya**”, 611 noda kayıtlı olan “**Onun Kendisi Yeter**”, 614 noda kayıtlı olan “**Rüyaya Giren Tatlı**”, 665 noda kayıtlı olan “**Boş Ceviz**”, 692 noda kayıtlı olan “**Allah'a Vermedi, Kendi Yedi...**”, 710 noda kayıtlı olan “**Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin**”, 749 noda kayıtlı olan “**Efendinin Gücü**”, 784 noda kayıtlı olan “**Leyleğe Güvenip**”, 794 noda kayıtlı olan “**Devenin Kanadı Olsaydı**”, 797 noda kayıtlı olan “**Karanlıkta Karıştırıp Bırakmaktan Korkarım**”, 799 noda kayıtlı olan “**Baltanın Kını**”, 808 noda kayıtlı olan “**Hayvan Da Hayvan**”, 812 noda kayıtlı olan “**Deve Kapıdan Sıgmadı**”, 825 noda kayıtlı olan “**İki Uyuşuk**”, 846 noda kayıtlı olan “**Ay Çıktıktan Sonra**”, 860 noda kayıtlı olan “**Evim Nerede**” adlı fıkralar *Gece* ile başlamaktadır.

XI. 1. 21. “Günlerin birinde... diye başlayanlar

12 noda kayıtlı olan “**Padişah ve İp**”, 16 noda kayıtlı olan “**Birinci Ahmak**”, 58 noda kayıtlı olan “**Yüzümü Görmesiniz**”, 119 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hesap Defteri**”, 123 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Vali**”, 132 noda kayıtlı olan “**Kim Zor?**”, 236 noda kayıtlı olan “**Efendinin Avı**”, 391 noda kayıtlı olan “**Karın Kalkan Ellezine**”, 530 noda kayıtlı olan “**Dostlar**”, 654 noda kayıtlı olan “**Han Anasını**

Kocaya Veriyor”, 655 noda kayıtlı olan **“Şakacı Mı Ki!”**, 656 noda kayıtlı olan **“Sen Yüzmeyi Biliyorsun Zaten”**, 667 noda kayıtlı olan **“Efendinin Kızı”**, 765 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Tokatı”**, 838 noda kayıtlı olan **“Karı Ve Koca”** adlı fıkralar *Günlerin Birinde* ile başlamaktadır.

XI. 2. Sayı Bağlamında Tekrarlar

XI. 2. 1. Üç

19 noda kayıtlı olan **“Yarım Öksürük”**, 42 noda kayıtlı olan **“Dostumla Dolaşmak”**, 63 noda kayıtlı olan **“Efendinin Cevapları”**, 69 noda kayıtlı olan **“Efendinin Rumlara Cevabı”**, 89 noda kayıtlı olan **“Deli Olacağım Gün”**, 122 noda kayıtlı olan **“Efendinin değeri”**, 142 noda kayıtlı olan **“Gizli Söz”**, 175 noda kayıtlı olan **“Üç Vakitte”**, 184 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Azrail”**, 186 noda kayıtlı olan **“Alçak Gönüllü Paygamber”**, 188 noda kayıtlı olan **“Acayip Tavşan”**, 230 noda kayıtlı olan **“Kör Kadı”**, 234 noda kayıtlı olan **“Köpeğin Vasiyeti”**, 261 noda kayıtlı olan **“Oğlumun Adı Farz”**, 351 noda kayıtlı olan **“Vahvahlayanın Çocuğu”**, 366 noda kayıtlı olan **“Dudağı Helal”**, 369 noda kayıtlı olan **“Misafir”**, 372 noda kayıtlı olan **“Efendi doğduğunda öldü deyin”**, 390 noda kayıtlı olan **“Girvaydi”**, 407 noda kayıtlı olan **“At”**, 454 noda kayıtlı olan **“Ölü”**, 478 noda kayıtlı olan **“Sakal”**, 493 noda kayıtlı olan **“On kilo Yiyecek”**, 538 noda kayıtlı olan **“Hikmet”**, 592 noda kayıtlı olan **“Sahtekar”**, 619 noda kayıtlı olan **“Kedi Nerede?”**, 665 noda kayıtlı olan **“Boş Ceviz”**, 670 noda kayıtlı olan **“Efendinin Eşegi”**, 683 noda kayıtlı olan **“Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksın?”**, 720 noda kayıtlı olan **“Adil Olmak”**, 771 noda kayıtlı olan **“Üç Kuruşluk Tokat”**, 774 noda kayıtlı olan **“Bahane”**, 786 noda kayıtlı olan **“Tatlı Diller”**, 788 noda kayıtlı olan **“Nargile Yanının Üç Başarısı”**, 790 noda kayıtlı olan **“Bürokrasinin Sonu”**, 865 noda kayıtlı olan **“Aldatış”** adlı fıkralarda *Üç Formeli* vardır.

3 formeli hem mitolojide hem de İslamiyet'te evrenin üç bölüm olarak düşünülmesiyle ilgilidir. Buna göre evren gök, yer yüzü (yer-su) ve yer altı olmak üzere üç bölümde düşünülmemekte; bu durum günümüzde de yerini korumaktadır (Bayat, 2007, ss: 40-48).

Bu husus sosyal alanda yatay bağlamda düşünülduğünde “üst”ün yerini “sağ”, “alt”ın yerini ise “sol” almış; “orta” tabaka olan “yer”ini merkeze bırakmıştır. (Gökalp, 1974, ss: 41-42, 46.) En güzel örneğini Oğuz devlet teşkilatında gördüğümüz üzere sağ taraf Bozoklara, sol taraf ise Üçoklara ait olup merkez Oğuz Hanın idi, hatta bu oturma düzeni çeşitli toy-şenliklerde kesilen kurbanlardan alınacak payı bile belirlemiş; hayvanın sağ tarafını boz oklar sol tarafını Üçoklar yerken başı baş hakana sağrısı ise eşine verilmiştir

XI. 2. 2. Beş (5)

33 noda kayıtlı olan “**Timur’un Kıymeti**”, 143 noda kayıtlı olan “**Allah’a Kalan Gününü Görsün**”, 196 noda kayıtlı olan “**Dar Ev Geniş Mezar**”, 198 noda kayıtlı olan “**Hocanın Mürevveti**”, 218 noda kayıtlı olan “**Efendinin Özürü**”, 220 noda kayıtlı olan “**İki Peygamber**”, 223 noda kayıtlı olan “**Namaz**”, 246 noda kayıtlı olan “**Namazınızı Abdestsiz Kıldık**”, 259 noda kayıtlı olan “**Kundura ve Eşek**”, 478 noda kayıtlı olan “**Sakal**”, 525 noda kayıtlı olan “**Beş lira için**”, 623 noda kayıtlı olan “**Kaç Kızım At Tepiyor**”, 673 noda kayıtlı olan “**İki Lira Daha Verin**”, 697 noda kayıtlı olan “**Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?**”, 699 noda kayıtlı olan “**Şükredin**”, 823 noda kayıtlı olan “**Esrarkeş Kadı**” adlı fıkralarda *Beş Formeli* vardır.

Türk kültüründe tek sayı olmasına rağmen 5, çok kullanılan bir formel değildir. Daha çok 4 yön, 4 mevsim, 4 renk, 4 ağaç, 4 hayvan şeklinde sembolize edilen evren tasavvuru aslında 4’lü bir sistem üzerine kurulmuştu. Bu durum Türklerdeki il teşkilatı ile ilgilidir. Nitekim “Küçük İl” dört aşiretten meydana gelmekte aşiretlerin bulunduğu yer yani yön sabit renk-hayvan-ağaç-tamga-mevsim-ongunlarla belirlenmekteydi (Gökalp, 1974, ss: 38-46).

Yukarıda da belirttiğimiz üzere Türkler’de 5’li tasnif yoktur. Ancak Çinlilerden alınan 5. Yön “merkez” yani dünyanın orta yeri “sarı göbek” olarak adlandırılmıştır (Gökalp, 1974, ss: 31-33).

Ogan adı verilen bu merkez tanrının 4 aşiretin kavga etmelerini önlediğine inanılmıştır (Gökalp, 1974, ss: 41-42). Bir rivayete göre de Ogan, dünyanın orta

yerinden geçip ta arşa kadar yükselen mitik ağacın en tepesinde oturmaktaydı (Gökalp, 1974, ss: 41-42).

XI. 2. 3. Yedi

204 noda kayıtlı olan “**Kaçın Kamçı Değişiyor**”, 264 noda kayıtlı olan “**Yedi Defa Dolanırsa Helal**”, 493 noda kayıtlı olan “**On Kilo Yiyecek**”, 512 noda kayıtlı olan “**Bereket Versin**”, 649 noda kayıtlı olan “**Oğlum Aklıma Düşmüş**”, 752 noda kayıtlı olan “**Yalan Yalancılık**” adlı fıkralarda *Yedi Formeli* vardır.

Türklerde önemli bir yeri olan 7 sayısının hem geçmişte hem de günümüzde İslami kültürle hayatımıza girdiği belirtilen (hefte) hafta 7 gündür; büyük ayı yıldızı 7 yıldızdan meydana gelir (Ögel,1993, ss: 90-92) evren tasavvurunda Gök ve Yer’in alt tabakaları 7’şer kat olarak kabul edilir. Yine İslami inançtaki 7 uyurları da hatırlatmadan geçmeyelim. Tasavvufa göre 4 abdal ile 3 imamın yer aldığı grup 7’ler olarak bilinir ki dünya bunların yüzü suyu hürmetine durmakta- dönmektedir (Gölpınarlı, 1985, ss: 72-75).

XI. 2. 4. Kırk

14 noda kayıtlı olan “**Kırk Tavuğu Bir Horoz**”, 60 noda kayıtlı olan “**Efendi Şair**”, 139 noda kayıtlı olan “**Büyük Kazan ve Pancar**”, 218 noda kayıtlı olan “**Efendinin Özürü**” 283 noda kayıtlı olan “**Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı**”, 322 noda kayıtlı olan “**Cahil Topluluk**”, 353 noda kayıtlı olan “**Kılıç ve Kasap**”, 412 noda kayıtlı olan “**Söz Bir Tane**”, 420 noda kayıtlı olan “**Kırk Soruya Bir Cevap**”, 448 noda kayıtlı olan “**Kırk Yıllık Sirke**”, 547 noda kayıtlı olan “**Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü?**”, 761 noda kayıtlı olan “**Efendinin Bedduası**”, 788 noda kayıtlı olan “**Nargile Yanının Üç Başarısı**”, 789 noda kayıtlı olan “**Gölgeye Atılan Dayak**” adlı fıkralarda *Kırk Formeli* vardır.

Kırk sayısı geçmişte de günümüzde de kullanılmaya devam eden önemli bir formel olarak dikkati çeker. Bu bağlamda kırk sayısı ile ilgili eski bir miti aşağıya alıyor; Türk Dünyasında Kırgız soyunun ortaya çıkışını-türeyişinin buna bağlandığını hatırlatmakta yarar görüyoruz:

“Rivayete göre çok eski zamanlarda Sağın Han adlı bir Kazak hükümdarı, Sağın Han’ın da güzeller güzeli bir kızı vardır. Günlerden bir gün kızı yanındaki kırk kızı ile birlikte göl kenarında dolaşmaya çıkar. Gölün suyunu gören prenses ellerini suya soktuğu sırada kut suya değer; kız hamile kalır.

Kırk kızı ile evine dönen saraya dönen prensesin günden güne büyüyen karnı hükümdarın gazabına sebep olur ve kızını kırk yardımcısı ile beraber ülkeden kovar.

Denilir ki bugünkü Kırgız soyu bu prenses ve kırk kızından türemiştir.” (Gökalp, 1974, ss: 99-100)

Kırk sayısı Şamanizm’de de önemli yerini bulmuştur. Buna göre Şamanın göğsü yükselişi sırasında kendisine yardımcı yirmisi sağında yirmisi de solunda olmak üzere 40 tane kızı vardır. Bunlardan sağ tarafta olanlar “Ak kızlar” olarak bilinir; şamanın göğsü en üst katına ulaşmasında ona yardım ettiklerine inanılırdı. Sol taraftaki kızlar ise “Kara yani şerir-kötü kızlar” idiler.

Türk Dünyasının hemen bütün destanlarında destan kahramanlarının yanında kırk yiğit ya da kırk ince belli kız bulunması gelenektir (Gökalp, 1974, ss: 204-215). En güzel örneğini Dede Korkut’ta gördüğümüz üzere Dirse Han ile oğlu Boğaç Han arasını açan Dirse Han’ın kırk yiğididir (Ergin, 2014, ss: 83-85).

Kırk sayısı günümüz Anadolusunda da yaşamaya devam etmektedir. Nitekim loğusanın kırk banyosu, çocuğun ve annenin kırkının çıkması, bebekle annenin kırk gezmesi gibi adetlerin yanı sıra çok temiz insanlar bile kırk sayısı ile tanımlanır. Kırklamak teriminde olduğu gibi. Hatta halk arasında “Kırk kötü söz bir büyü yerine geçer.” Diye bir inanç bile bulunmaktadır.

Kırk sayısı İslamiyet’le beraber (Allah’ın ilave edilmesiyle) 41’e dönüşmüş; 41 kere maşallah, inşallah terimleri bu bağlamda ortaya çıkmıştır.

İslamiyet’le birlikte gelişen Türk mistisizmine göre dünya düzeni 4 abdalın altında bazen 7, bazen de 40 tane eren olduğu şeklindedir ki buna kırklar denmektedir.

Görüldüğü üzere Özbek Efendi fıkralarında kullanılan formel ifadelerin çokluğunu fıkranın başında gördüğümüz ve zaman belirten ifadeler olduğu ortaya

çıkılmaktadır. Söz konusu ve 4 alt başlık halinde topladığımız bu kalıp ifadelerin pek çok fıkırdaki tespit edilmesi ise işin bir başka boyutudur.

Sayı bağlamındaki formeller ise 4 Alt başlık halinde toplanmış olup Türk Kültüründe dünden bugüne gündelik hayatta da kullandığımız 3, 5, 7, 40 gibi sayılardır. Söz konusu formel sayıların gerek Şamanist gerekse eski devlet teşkilatımıza yönelik kalıplar olması yanında bir kısmının İslam inancında da karşılığının olması son derece dikkate değer.

FORMEL İFADELER BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

İfade Bağlamında	Günün birinde	152, 835
	Adamın biri	396, 418
	Evvelce	94, 609
	Bir gün	5, 6, 13, 18, 19, 20, 24, 25, 31, 33, 34, 36, 37, 40, 42, 46, 48, 49, 53, 57, 61, 72, 80, 81, 82, 83, 85, 90, 91, 95, 96, 101, 103, 105, 108, 110, 112, 113, 114, 116, 117, 118, 120, 121, 125, 126, 129, 142, 144, 145, 147, 150, 155, 158, 168, 171, 173, 174, 181, 188, 197, 202, 205, 207, 211, 219, 223, 225, 226, 228, 229, 235, 237, 238, 244, 247, 255, 261, 274, 275, 278, 281, 282, 284, 285, 288, 290, 292, 294, 295, 298, 299, 301, 303, 318, 322, 324, 330, 333, 334, 342, 343, 346, 354, 376, 387, 394, 395, 404, 414, 424, 425, 438, 444, 447, 448, 450, , 451, 455, 456, 459, 462, 464, 467, 476, 478, 480, 485, 494, 502, 503, 504, 505, 508, 511, 518, 520, 521, 525, 527, 603, 606, 610, 613, 615, 617, 619, 631, 634, 636, 641, 642, 646, 662, 663, 666, 674, 677, 678, 681, 693, 700, 713, 718, 719, 721, 723, 724, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 740, 742, 744, 745, 748, 750, 756, 759, 761, 767, 768, 771, 777, 779, 780, 783, 787, 790, 793, 798, 809, 811, 813, 820, 821, 829, 844, 845, 852, 861, 868, 873
	Bir gece	15, 400, 491, 496, 506, 510, 533, 776
	Bir hafta	21, 73, 221, 366
	Bir yıl	1, 109, 263, 605, 620, 669
	Sabahleyin	56, 59, 139, 234, 689, 826
	“Akşamleyin... diye başlayanlar	727
	“Gece gündüz... diye başlayanlar	741
	“Gündüz... diye başlayanlar	390, 547
	“Kışın... diye başlayanlar	283, 355, 405, 581
	“Yazın... diye başlayanlar	99, 540, 587, 706
	“Ertesi gün... diye başlayanlar	86, 97, 127, 214, 217, 246, 277, 369, 435, 439, 517, 522, 566, 584, 647, 670, 679, 722, 775, 792

	“Her gün... diye başlayanlar	3, 184, 218, 241, 280, 319, 320, 495, 729, 732, 866
	“Bir saat... diye başlayanlar	156, 757
	“Yarın... diye başlayanlar	882
	“Bugün... diye başlayanlar	55, 88, 89, 93, 106, 418, 436, 442, 489, 549, 661, 697, 717, 725, 760, 772, 805, 823, 846
	“Bir zaman... diye başlayanlar	138, 269, 306, 449, 513, 743
	“Gece... diye başlayanlar	7, 11, 52, 63, 77, 162, 178, 179, 240, 289, 293, 348, 365, 368, 397, 401, 406, 437, 457, 477, 490, 499, 509, 537, 546, 565, 611, 614, 665, 692, 710, 749, 784, 794, 797, 799, 808, 812, 825, 846, 860
	“Günlerin birinde... diye başlayanlar	12, 16, 58, 119, 123, 132, 236, 391, 530, 654, 655, 656, 667, 765, 838
SAYI BAĞLAMAINDA	Üç	19, 42, 63, 69, 89, 122, 142, 175, 184, 186, 188, 230, 234, 261, 351, 366, 369, 372, 390, 407, 454, 478, 493, 538, 592, 619, 665, 670, 683, 720, 771, 774, 786, 788, 790, 865
	Beş	33, 143, 196, 198, 218, 220, 223, 246, 259, 478, 525, 623, 673, 697, 699, 823
	Yedi	204, 264, 493, 512, 649, 752
	Kırk	14, 60, 139, 218, 283, 322, 353, 412, 420, 448, 547, 761, 788, 789

Tablo 10

XII. BÖLÜM

YAPILARI BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Folklor ürünlerinin yapısı ile ilgili ilk çalışma Milmam Parry'ye aittir. Parry Avrupalılara ait kahramanlık şiirlerinin sözlü gelenek bağlamında stilini ortaya koymaya çalışıyor; bu nedenle anlatıcının cümlesini tek satırla sınırlamayıp diğer satıra aktarmasını ve bu durumun sebebini ortaya koymaya, anlatıcıya özgü yöntemi belirlemeye uğraşmaktadır. Özellikle tekrarlanan kalıp ifadeler ve konular üzerine eğilmesi ile de yapısal folklorun temelini atmasına neden olmuştur. Çünkü Parry bu tür kalıpların hem anlatıcının kolay hatırlamasına yol açtığını hem de bu yolla her anlatıcı ile aynı ürünün yeni bir varyantının ortaya çıktığını fark etmişti (Dorson, 1984, ss: 45-46).

Parry'nin izinden giden Albert Lord ise aynı durumu Portekiz Natı Afrikasından yaptığı masal derlemelerinde de olduğunu görmüş; tekrarlarla oluşan bu kalıpların hem konu hem de motif bağlamında görülebileceğini ortaya koymuştu. Yine de her iki araştırmacının kalıp ifadeleri sözlü ürünlerin birer çeşidi üzerinde yapmaları, haklı eleştirileri de beraberinde getirmişti (Dorson, 1984, s. 46).

Klagsitadus Sebeok gibi Albert Lord ile çalışıp yapısal dilbilimcilerden etkilenen Roman Jakobson da aynı konuya eğilmiş ve bu tür kalıplar, tamlamalar yeni bir anlatı yaratmada ve dinleyiciye vereceği mesaj bağlamındaki işlevleri, bunların birer şifre olabileceği, bu şifrelerin ise ürünün yaygın olduğu bölge için bir anlam taşıyacağı, karşıt benzetmelerin deyim-atasözleri gibi dil kalıplarının bile bu tür şifrelerden sayılacağını belirtmişlerdir (Dorson, 1984, ss: 46-47). Alan Dundes ise biraz daha geniş düşünerek yapısal çözümlemenin sadece masal ve şiir değil bütün sözlü ürünlere uygulanabileceğini söylemiştir (Çobanoğlu, 2005, ss: 188-189).

Yapısal Folklor çalışmaları üç esas bağlamda yürütülmüştür:

1. Sözlü ürünlerdeki ortak kahraman kalıbını yani formel yapıyı ortaya koyanlar: J. G. Von Han'ın "Aryan Kahraman Biyografik Modeli", Otto Rank'ın "Kahraman Kalıbı", Lord Rağlan'ın " Geleneksel Kahraman Kalıbı", Eric

Hobsbawm'ın "Sosyal Haydut veya Halk Kahramanı Kalıbı" adıyla belirledikleri esaslar, bu gruba giren tespitlerdir (Çobanoğlu, 2005, ss: 188-197).

2. Vladimir Propp'un 100 Rus olağanüstü masala üzerinde çalışıp tespit ettiği 31 işlevli "Masal Morfolojisi" (Çobanoğlu, 2005, ss: 197-216).

3. Levi- Straus'un Kuzey Amerikalı Kızılderililer'in mitleri üzerinde yaptığı "Mitlerin Yapısal Çözümlemesi" adlı çalışmaları (Çobanoğlu, 2005, ss: 216-222).

Bunlardan Lord Raglan'ın tespit ettiği 22 maddelik "Geleneksel Kahraman Kalıbı" modeli, (Çobanoğlu, 2005, ss: 192-194) Türk Folklorcuları arasında da karşılık bulmuş, Öcal Oğuz'un "Lord Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbı ve Boğaç Han" (Oğuz, 1996, ss: 2-6), Özkul Çobanoğlunun "Lord Raglan'ın Batı Halk Kahramanı Kalıbı Açısından Oğuz Kağan ve Er Töştük Destanı Kahramanlarına Bakış" (Çobanoğlu, 1996, ss: 202-209), Nerin Köse'nin "Lord Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbı ve Kococaş."(Köse, 1999, ss: 19-23), ve "Lord Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbı ve Kurmanbek-Kurbanbek" (Köse, 1999, ss: 253-261)-Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbı ve Türk Halk Hikâyeleri (Köse, 2000, ss: 22-39), konulu çalışmalarıyla Türk sözlü geleneğindeki geleneksel kahramanlarla örtüşmediği ortaya konulmuştur.

Yapısalcı Folklor çalışmaları Saim Sakaoğlu'nun (Gümüşhane Masalları), Umay Günay'ın (Elazığ Masallar), Nerin Yayın'ın "Kococaş Destanı", "Ak Möör Destanı", "Kurmanbek Destanı"; Fikret Türkmen'in "Âşık Garip" ve "Tahir ile Zühre" gibi tek bir tür ve ürün üzerinde devam etmiş, Ali Berat Alptekin'in "Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı" ve Metin Ergun'un "Efsanelerin Tip ve Motif Yapısı" konulu aynı tür ancak birden fazla ürün üzerinde yapılan çalışmalar şeklinde günümüze kadar gelmiştir.

Fıkralar ise hikâye, masal ve destan gibi başlangıç, vaka ve sonuç olmak üzere belli bir plan dâhilinde anlatılmasına yani bir tür olmasına rağmen kısa bir anlatı olarak karşımıza çıkarlar. Fıkraların kısa bir ürün olması az sözle çok şey ifade edilmesini bir anlamda yoğun bir anlatı olmasını da beraberinde getirir. Türk halk edebiyatında söz konusu özellikleri göz önünde bulundurduğumuzda fıkra gibi kısa ve

öz bir anlatı türü daha yoktur, denebilir. Bazı fıkralarda söylenilmek istenenin sonda bir atasözü ile verilmesi ise bu düşüncemizi doğrular niteliktedir (Boratav, 1988, ss: 85-87).

Bu durum en belirgin haliyle Nasreddin Hoca fıkralarında karşımıza çıkar. İster Anadolu sahasına isterse Türk dünyası boy ve topluluklarına ait olsun Nasreddin Hoca fıkralarındaki bu kısa, öz ve yoğun anlatım, onun düşünce derinliğini de ortaya koyar. Yine de bu ifade şekli söz konusu fıkra çeşidinin belli bir plan dâhilinde anlatılmasına engel değildir:

XII. 1. Giriş

Özbek Efendi fıkralarının giriş kısmı (arada bir yerleri değişse bile) olayların geçtiği zaman, mekân ve söz konusu olayda yer alan aktörlerin tanıtımıyla başlar. Nitekim 1 noda kayıtlı olan “**Akıllı Şehzade**” , *Padişah oğlunu ilim ve edep öğrensini diye, Efendinin eğitimine vermiş. Aradan bir yıl geçince, Efendi Padişahın huzuruna gelip, ; 2 noda kayıtlı olan “İki Eşeğin Yüğü” , Padişah, vezir ve Nasreddin Efendi ava çıkmış. Padişah yolda üstündeki hırkasını çıkartıp Efendiye vermiş; 3 noda kayıtlı olan “**Hırsız**” , Efendi, hâkimin mahkemesinde oturuyormuş, bir hırsız yakalanıp getirilmiş. Hâkim hırsız tanıyarak bağurmuş; 4 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Bey**” , Efendi yolda gidiyormuş. Bir asker gelip Efendiye sormuş; 5 noda kayıtlı olan “**Muçal**” , Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken fal baktırmış. Efendi: “falınız köpek” demiş. Emir Timur bundan incinip; 6 noda kayıtlı olan “**Köpek İle Adam**” , Bir gün Emir Timur keyifsiz bir şekilde Efendiden bir tavsiye istemiş; 7 noda kayıtlı olan “**Affedersiniz**” , Padişah gece yolda gidiyormuş, Efendiye rastlamış. Efendiyle dalga geçmek için sormuş; 8 noda kayıtlı olan “**İçeriden Çıkan Hırsız**” , Efendi Padişahın sarayının yanından geçiyormuş, bir baksa ki, sarayın yüksek duvarı üstüne yine bir kerpiç duvar yapıyor. Efendi durup, duvarcıya sormuş; 9 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Peygamberlik**” , Efendi Padişahın huzuruna girip; 10 noda kayıtlı olan “**Geyik De Av Mı?**” , Efendi Emir Timur ile ava çıkmış. Emir bir geyiği tam vuracakken ıskalamış. Çok iyi avcıyım diye övünen Emir Efendinin önünde bu durumdan utanıp, kendini aklamaya başlamış; 11 noda kayıtlı olan “**Minareler Ormanı**” , Emir Timur askerleri ile avda üç-dört yüzden fazla ok atsa da bir tane av avlayamamış. Son gece avdan*

dönerken Emir'in attığı ok bir aksak ceylana değip, onu yere yıkmış. Bu durumdan memnun olan Timur sevinçle ile emretmiş; 12 noda kayıtlı olan “**Padişah Ve İp**” , Efendi Padişahın veziri imiş. Padişah ahmak olup, yabancı memleketlerden gelen elçiler, âlimler, seyyahlar önünde olur olmaz sözler söyleyip kendi ahmaklığını aşikâr edermiş; 13 noda kayıtlı olan “**Uçan At**” , Padişah bir gün uçan ata binmek istediğini söyleyip Efendiye isteğini anlatmış.Efendi de Padişahı kandırarak; 14 noda kayıtlı olan “**Kırk Tavuğa Bir Horoz**” , Padişah, Efendiyle dalga geçmek istemiş ve saraydaki kırk görevliye; 15 noda kayıtlı olan “**Dahn Budağı**” , Efendi aylı bir gecede yolda gidiyormuş, uzaktan askerleri ile avdan dönen Padişahı görünce, büyük bir ağacın kovuğuna saklanmış. Atlar Efendinin gölgesini sezip ürkmüş, Padişah dal tarafına bakıp bağırmış; 16 noda kayıtlı olan “**Birinci Ahmak**” , Efendi Padişahın veziriymiş. Günlerin birinde uzun sakallı, zayıf, başına büyük sarık saran bir kişi divana girip, kendinin kimya ilminin bilgisi olduğunu söyleyip; 17 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Şairler Meliki**” , Efendinin hanımı hamama gitmiş, hamamcı: “Şairlerin melikinin hanımı geliyor” diye Efendinin hanımını hamama almamış. Hanım eve gelip Efendiye; 18 noda kayıtlı olan “**Molla Eşek**” , Bir gün Emir Timur Efendiye sormuş; 19 noda kayıtlı olan “**Yarım Öksürük**” , Padişah Efendiyi bir türlü alt edemiyormuş. Nihayet bir gün vezirlerini toplayıp; 20 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Nişancı**” , Efendi nişancıym diye övünüp dururmuş, bir gün Padişah Efendiyi alıp ava çıkmış. Bir yerde otlayıp gezen geyiğe rastlamışlar. Efendi hemen ir ok alıp atmış, oku hatalı gitmiş; 21 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Padişah**” , Bir ahmak Padişah, şair olmaya heveslenip, olur olmaz sözlerden şiir yazmış ve beğenilmesi umuduyla onları Efendiye göstermiş; 22 noda kayıtlı olan “**Tehdit**” , Efendi Padişahın sarayında heybesini kaybetmiş ve makam sahiplerini toplayıp; 23 noda kayıtlı olan “**Laf Anlamaz Adam**” , Şehir hâkimi nehirden boğulmuş. İnsanlar onun ölüsünü boğulduğu yerde değil de biraz daha aşağıda arıyorlarmış. Efendi oraya gelmiş ve; 24 noda kayıtlı olan “**Özür**” , Padişah bir gün Efendiye; 25 noda kayıtlı olan “**Efendinin Yıldızı**” , Efendi bir gün Padişahın sarayında oturuyormuş, bir başkomutanla şakalaşıp “iki gün sonra öleceksiniz” demiş. Başkomutan da iki gün sonra attan düşüp ölmüş. Padişah onun ölümünü bilen Efendiye; 26 noda kayıtlı olan “**İyi Yeri Şimdi Buldun**” , Efendi yoksulluktan aç-açıkta kalmış, rahatsızlanıp pazarda “ben peygamberim” diye gezermiş. Ulemalar onu tutup

Padişahın huzuruna getirmişler. Padişah kızgın bir şekilde sormuş; 27 noda kayıtlı olan “Hepsi De Güzel” , Hocanın karnının acıktığını anlayınca Padişah sormuş; 28 noda kayıtlı olan “Hay Allah” , Padişah Efendiye büyük bir mevkie getirip: 29 noda kayıtlı olan “Yemek Öğretti” , Padişah Efendiye emretmiş; 30 noda kayıtlı olan “Efendi ve Hâkim” , Şehrin hâkimi Efendiye emretmiş; 31 noda kayıtlı olan “At Gülüyordu” , Padişah bir gün Efendiyi alıp ava gitmiş. Bir menzilde Efendiyle alay etmek için atının alt dudağını kesecekmiş. Efendi bunu anlayınca gidip Padişahın atının kuyruğunu kesmiş. Avdan dönerken Padişah arkasından bakıp Efendiye; 32 noda kayıtlı olan “Baykuş Ne Dedi” , Efendi “kuşların dilini biliyorum” deyip övünerek gezermiş. Padişah bunu duyup, Efendiyi çağırılmış ve ava gitmişler. 33 noda kayıtlı olan “Timur’un Kıymeti” , Emir Timur bir gün Efendiye sormuş; 34 noda kayıtlı olan “Yerin Göbek Deliği” , Emir Timur’un bodur bir çalışanı boyundan uzun kılıç takıp yürüyormuş. O bir gün bu halde insanların toplandığı yerden geçmiş. Birisi Efendiye sormuş; 35 noda kayıtlı olan “Söz” , Emir Timur sarayında başkomutanlarla muhabbet ediyormuş, herkes kahramanlıklarını anlatıp, laf vuruyormuş. Kibirli biri; 36 noda kayıtlı olan “Ölmeyen Bizim Canımız” , Emir Timur bir gün Efendinin önünde aynaya bakıp kendi çirkinliğinden şikâyet ediyormuş; 37 noda kayıtlı olan “İbret” , Şehrin hükümdarı eşinin sözünden çıkmazmış. Şehir halkı bu konuda hükümdara bir şey demeye cüret edemez, Efendiye söylerlermiş; 38 noda kayıtlı olan “Ya Timur Ölür Ya Eşek” , Emir Timur Efendiye bir eşeği hoca yapıp bana getir diye emir vermiş. Efendi 10 yıl müddet ile hizmetleri için bin lira istemiş. Timur Efendinin teklifini kabul edip şu şartı koşmuş; 39 noda kayıtlı olan “Çift Cinsiyetli Balık” , Efendi Padişaha balık hediye etmiş. Padişah bu hediye için Efendiye hazineden bir kese altın hediye etmiş. Efendinin çıkıp gitmesiyle vezir Padişaha; 40 noda kayıtlı olan “Efendi’nin Payı” , Efendi bir gün Padişahın huzuruna çıkmış. İşçilerden biri Padişaha hediye vermek için kaz pişirip gelmiş. Padişah kazı bölmesi için Efendiye uzatmış. Efendi eline bıçağı alıp, kazın başını kesip Padişaha uzatmış. 41 noda kayıtlı olan “Hükümdar ve Onun Eşeği” , Şehrin valisinin eşeği kaybolmuş. Efendiyi de eşeği aramak için çağırılmışlar; 42 noda kayıtlı olan “Dostuyla Dolaşmak” , Efendinin bir ağaç erken meyve veren kayısı varmış, bir gün baksa ki üç tanesi sararmış. Efendi uzanıp kayısıyı koparıp Hana vermiş. Han Efendiye hediye vermiş. Güz geldiğinde hediye

ümiyle bir sepet ceviz alıp saraya yola koyulmuş yolda bir dostuna rastlamış; 43 noda kayıtlı olan “**Bir Ayaklı Kaz**” , Efendi Hana kaz pişirmiş ve yola çıkmış. Yolda karnı acıkmış kazın bir budunu yemiş. Han kazı alınca sormuş; 44 noda kayıtlı olan “**Can**” , Padişah Efendi ile ava çıkacakmış, Efendiye taşması için av kuşlarını vermiş. Efendi Padişahın verdiği bu işe içten içe gocunmuş ve kuşları bir çuvala sarıp ava götürmüş, sazlığa varınca Padişah Efendiye sormuş; 45 noda kayıtlı olan “**Dört Ayaklı Padişah**” , Efendinin gözü şehlaymış, Padişah Efendiyi çağırıp, insanların önünde utandırmak istemiş; 46 noda kayıtlı olan “**Efendi İle Timur**” , Efendi kör olmuş ve bir gün aksak Timur’un sarayına sadaka istemeye gitmiş. 47 noda kayıtlı olan “**Kör**” , Efendi gençlik yıllarından eski bir dostu varmış. Yıllar geçmiş bu dostu büyük makama gelmiş. Efendi onu komutanın levazımı ile tebrik etmek için makamına gitmiş. 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**” , Emir Timur bir gün Efendiyi korkutarak sormuş; 49 noda kayıtlı olan “**Zalim Olan Biziz**” , Emir Timur bir gün adamlarını toplayıp; 50 noda kayıtlı olan “**Padişahın Hediyesi**” , Padişah bir merasimde ünlü adamlara elbiseler giydirmiş Efendiyi de maskara yapmak için ona eşeğinin takımlarını vermiş. Efendi sırayla Ayanlara ve Padişaha dua edip minnetarlıklarını bildirdikten sonra; 51 noda kayıtlı olan “**Dua**” , Şehrin hükümdarının boğazına kemik takılmış, ölmek üzereymiş. Bakmayan doktor kalmamış. Hiç kimse çare bulamamış. Nihayet Efendi yetişip ona adam gönderilmiş; 52 noda kayıtlı olan “**Köpek**” , Şehrin hükümdarı Efendiyi çağırıp kızarak; 53 noda kayıtlı olan “**Düdüğe Düğme**” , Padişahın övünge bir veziri varmış. Bir gün vezir övünmeye başlamış; 54 noda kayıtlı olan “**Maalesef**” , Padişah veziri ile birlikte avdan çok susamış bir şekilde dönmüş. Yolda Efendinin evine rast gelip Efendiyi çağırılmışlar; 55 noda kayıtlı olan “**Eşekbaşı**” , Padişah Efendiyle alay etmek amacıyla saray ehlini toplayıp, fermanı okumuş; 56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Fili**” , Timur filini Efendinin köyüne bakıma göndermiş. Fil bakıcıları onu her gün sabahleyin tarlaya gönderir, fil ise adamların ekinlerini tepelermiş. Köyün adamları ekinlerini mahvolup gittiğini görünce, Efendiye rica etmişler; 57 noda kayıtlı olan “**Dört İşi Bir Yolda Yapmak**” , Padişah bir gün Efendiye kızmış; 58 noda kayıtlı olan “**Yüzümü Görmeseniz**” , Padişah Efendiye öfkelenip “Yüzünü bir daha görmeyeyim!” demiş ve onu saraydan derhal kovmuş. Günlerin birinde Efendi sokağa çıkmış ve mahalleli sokağı süpürüp, su serpip, yolun iki tarafına dizilip durduklarını görmüş; 59 noda

kayıtlı olan “**Ağacın Ucundaki Çaydanlık**” , Çok soğuk bir kış günü Padişah Efendiyi çağırarak buyurmuş; 60 noda kayıtlı olan “**Efendi Şair**” , Efendi odun toplarken “Tarlaya çıktım odunların içine” diye bir mısra şiir okumuş. Efendi Padişahın şairlere değer verdiğini işitmiş. Hemen saraya doğru gitmiş. Baş vezir Efendinin yolunu keserek, şiirini okumasını istemiş. Efendi yukarıdaki mısrayı okumuş. Vezir o mısranın yanına “Ağzına tezek, yüzüne kara” mısrayı eklemiştir. 61 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşeği**” , Padişah bir gün ziyafette Efendi ile şakalaşmış; 62 noda kayıtlı olan “**Eşek Siz**” , Bir aksiyede Padişah Efendiye eşek diye lakap takmış ve Efendiye hakaret etmeye başlamış; 63 noda kayıtlı olan “**Efendinin Cevapları**” , Padişahın sarayına üç misafir gelerek, “Her birimizin âlimlere soracağı birer tane sorumuz var” demişler. Padişah bütün âlimleri toplamış, fakat onların sorularına hiç kimse cevap verememiş. Baş vezir; 64 noda kayıtlı olan “**Gençliğinde Hızlı Koşardı**” , Padişah Efendiye yarış teklif etmiş ve iyi bir ata binerek gelmesini buyurmuş. Efendi atı olmadığından öküzüne binerek alana varmış. Padişah hayretle sormuş; 65 noda kayıtlı olan “**Doğru Yol**” , Efendi yolda gidiyormuş. Bir bekçi atıyla gezerken sormuş; 66 noda kayıtlı olan “**Koşmasan Da Yetişirsin**” , Bir muhafız Efendinin köyüne at sürerek gelmiş ve Efendiye sormuş; 67 noda kayıtlı olan “**Belediye Başkanının Payı**” , İki komşu sohbet ediyormuş bir köpek gelip komşuların kapısının ortasına pisleyip gitmiş. Komşular “bu senin evine yakın, sen temizle” diye tartışmışlar, meseleyi çözmek için hâkimin mahkemesine varmışlar mahkemede Efendi de varmış. Belediye başkanı bu meseleyi halletmeyi Efendiye havale etmiş; 68 noda kayıtlı olan “**Yük Altında**” , Zekât toplayanların mahallede gezdiğini gören Efendi evine koşup, çuvaldaki unun altına girmiş. Hatunu hamur yapmak için eve girdiğinde hayretle sormuş; 69 noda kayıtlı olan “**Efendinin Rumlara Cevabı**” , İstanbul’dan Semerkand’a üç kişi gelip, Emir Timur’a durumlarını arz etmişler; 70 noda kayıtlı olan “**Padişah ve Eşek**” , Emir Timur Efendiyi sarayında seçkinlere verdiği ziyafete çağırmış. Efendi de gelmiş; 71 noda kayıtlı olan “**Sözünün İtibarı Olmayan**” , Timur patlıcan dolmasını yerken, yemeği överek; 72 noda kayıtlı olan “**Timur’un Yeri**” , Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken oflayıp Efendiye sormuş; 73 noda kayıtlı olan “**Timur’un Seyahati**” , Efendi köy seyahatinden dönen Timur’a sormuş; 74 noda kayıtlı olan “**Buraya Para Ekeceğim**” , Efendi tarlayı sabanla sürerken uzaktan gelen vergi memurları görüp,

nereye kaçacağını bilememiş. Onlar da doğru Efendinin yanına gelip “kolay gelsin” dedikten sonra sormuşlar; 75 noda kayıtlı olan “**Atın Ayağından Su İçmesi**”, Padişah Efendi ile yolda giderken, elindeki kamışları gösterip; 76 noda kayıtlı olan “**Düğündeki Olay**”, Efendi düğün yapmış. Vali, kadı, medrese hocası ve imam gibi makam sahibi olanları çağırması için adam göndermiş. Onlar gelinceye kadar serilmiş kilimlerin hepsine tutkal sürmüştü; 77 noda kayıtlı olan “**Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi**”, Efendi tarlayı sürerken bir küp altın bulmuş. Etrafını süzerek bakmış, avdan dönen padişaha gözü takılmış. “Eğer bu altınları padişaha verirsem, beni bir şehre hâkim yapar” diye gönlünden geçirmiş, padişaha seslenmiş. Padişah da gelmekteymiş. O gelince, fikri değişmiş ve padişaha veresi gelmemiş. Padişah; 78 noda kayıtlı olan “**Âlim ve Zalim**”, Padişah Efendiye sormuş; 79 noda kayıtlı olan “**Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır**”, Efendi saraya geldiğinde Emir Timur birkaç adamıyla yemek yiyormuş, Efendiye de sofraya buyur etmişler; 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur’un Lakabı**”, Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken, ona sormuş; 81 noda kayıtlı olan “**Sonra Fırsat Verilmedi**”, Bir gün Efendi Emir Timur ile sohbet ediyormuş, sarhoş bir kişiyi getirmişler. Emir “seksen sopa vurulsun”, diye buyruk vermiş. Efendi birden kahkahayla gülmüş. Timur öfkelenip “sekiz yüz sopa vurulsun!” – demiş. Efendi öncekinden fazla gülmüş. Emir Timur’un gazabı şiddetlenip, Efendiye bağırmış; 82 noda kayıtlı olan “**Bir Tane “Ze”Ye Bin Para**”, Efendi yaşlılığında meyve fidanları dikiyormuş, bir gün padişah; 83 noda kayıtlı olan “**Veciz Cevap**”, Emir Timur bir gün Efendiye sormuş; 84 noda kayıtlı olan “**Mezhebi – Aksak Timur**”, Efendi bir mecliste Emir Timur’un yakınlarından biri ile yan yana oturmuş. Ondan bundan konuşurken sormuş; 85 noda kayıtlı olan “**Öcünü Aldı**”, Bir gün Efendi sokakta gidiyormuş, bir çocuk ona kesek atmış. Kesek hızla gelip onun alınına değmiş. Canı yanmasına rağmen, çocuğu azarlamayıp, övmeye başlamış; 86 noda kayıtlı olan “**Yarımını Vurup Kaldı**”, Efendi geçiminde zorlanıp bir arkadaşına muhtaç olmuş; 87 noda kayıtlı olan “**Tavşan Kaçtı**”, Efendi Emir Timur ile ava giderken, önlerine tavşan çıkmış; 88 noda kayıtlı olan “**Yeterli Geleni Çıkıversin**”, Padişah Efendi’yi saray meclisine çağirtirmiş ve askiyecilere: “Bugün Şu Efendi’yi nükte ile güzelce mat ediniz” demiş; 89 noda kayıtlı olan “**Deli Olacağım Gün**”, Emir Timur kalender kılığına girip yolda gidiyormuş. Efendi bir ağacın gölgesinde yatmış

uyuyormuş. Emir Timur onu uyandırıp; 90 noda kayıtlı olan **“Sineklerin Padişahı”** , Emir Timur bir gün ziyafet sırasında Efendiye; 91 noda kayıtlı olan **“Yerin Yerden Farkı Var”** , Efendi saraya gelip bir kuruşa muhtaç durumda olduğunu padişaha söylemiş. Padişah *“Allah dilime düşürdüğü gün vereceğim”* , – deyip, Efendiyi boş göndermiş. 92 noda kayıtlı olan **“Tören Yemeğinde Geliriz”** , Emir Timur Efendi’yi ziyafete çağırıtırtıp mahsus önüne sadece bir tane ekmek koydurmuş. Efendi’nin karnı açmış, *bunu görünce sinirlenip yerinden kalkıp gitmek üzere iken Timur lafa tutmuş;* 93 noda kayıtlı olan **“Deli Birdi Üç Oldu”** , Padişah Efendi’ye buyurmuş; 94 noda kayıtlı olan **“Satıcı Ödeyecekti”** , Efendi’yi kadılık görevine getirmek istemişler. Bunun için önce onu padişahın ulemalar ortasında imtihan etmesi gerekirmiş. Efendi’yi çağırılmışlar; 95 noda kayıtlı olan **“Günahkârı Çıkarıp Gönderin”** , Padişah bir gün Efendi ile zindanda yatanları kontrol etmek için zindana gitmiş. Önce onların suçlarını sormuşlar; 96 noda kayıtlı olan **“Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?”** , Bir gün Emir Timur ile Efendi yan yana oturmuş sohbet ediyorlarmış, *birden onun şalvarındaki küçükçe yurtığa gözü takılmış;* 97 noda kayıtlı olan **“Böyle De Hırsızlık Olur Mu?”** , Efendi gece uyuyamadığı için sokağa çıkmış yürüyormuş, *sokakta bir hırsıza rastlamış;* 98 noda kayıtlı olan **“At Pazarlığı”** , Efendinin çok güzel bir atı varmış. O atı vali çok sevmiş. Satın almak için bir aracı getirmiş; 99 noda kayıtlı olan **“Karasinekler”** , Yazın sıcak, bunaltıcı günlerin birinde Padişah Efendi ile bağa gitmiş. Sineklerin eline yüzüne yapışmasından sıkılan Padişah sormuş; 100 noda kayıtlı olan **“Kesilen Baş Konuşmaz”** , Efendi berber olup Padişahın saçını kesiyormuş. Korkusundan eli titreyerek Padişahın başını kesivermiş. Padişah bağırılmış; 101 noda kayıtlı olan **“Efendi Timur’dan Korkarak Köyüne Kaçtı”** , Emir Timur’un kötü bir âdeti varmış: *kim ki onu rüyasında incitse veya ona kötü bir şaka yapsa uyanınca o kişiyi bulup öldürürmüş.* Efendi bunu duyunca köyüne kaçmış; 102 noda kayıtlı olan **“Hayvan Da Güçlüdür”** , Efendi Hanın sarayının yanından geçerken, *sarayın yüksekliğini ve haşmetini görünce ağzı açık kalmış. Tam o sırada saraydan çıkan vezire;* 103 noda kayıtlı olan **“17999 Âlem Padişahı”** , Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ediyormuş ve Timur’a sormuş; 104 noda kayıtlı olan **“Efendi-Ressam”** , Emir Timur bir resme bakıyormuş. Tam o sırada Efendi içeriye girivermiş. O resimde gözleri parlayan, kolu kuvvetli, bedeni güçlü bir çiftçinin çapa yapışını tasvir ediyormuş; 105 noda kayıtlı

olan “**Allah Da Padişah İle Aynıymış!**” , Bir gün Padişah Nasreddin Hocaya : “Dile benden ne dilersen vereceğim” demiş; 106 noda kayıtlı olan “**Kim Şansızlık Getirdi?**” , Padişah sabahdan yola çıkmış ava gidiyormuş. Karşısına Efendi çıkmış. Efendi'nin görünüşü biraz çirkince gelince Padişaha Padişah adetlerine göre adamlarına buyurmuş; 107 noda kayıtlı olan “**Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?**” , Emir Timur Efendiyi görmek için Efendiye görüşme teklif etmiş; 108 noda kayıtlı olan “**Lafa Hevesliler**” , Efendinin küçük bir arazisi varmış ve oraya her yıl buğday eker, oradan çıkan beş on ölçek tahıl ile ailesini geçindirirmiş. Fakat vergiler günden güne artmaya başlamış zekâtçılar köye geldiklerinde neyi isterlerse onu yaparlarmış. Bir gün Efendinin köyüne zekâtçılar gelmiş. Zekâtçılardan biri Efendiye; 109 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hediyesi**” , Bir yıl Efendinin salatalığı erkenden olmuş. Efendi “Padişaha hediye edeyim o da beni güzel bir şekilde ödüllendirirse fena olmaz” diye hayal edip eşeğine atıp şehre gitmiş. Yolda Padişah tek başına atının üstünde gidiyormuş. Efendi ile karşılaştıklarında sormuş; 110 noda kayıtlı olan “**Birinci İncir**” , Efendinin inciri olmuş ve bunu Padişaha hediye etmeye karar vermiş; ancak bekçiler Efendiyi yakalayıp incirini almışlar. Efendi bahçe kapısının altında beklerken bekçiler 5-10 tane esiri götürüyorlarmış; 111 noda kayıtlı olan “**Efendi Tercüman**” , Padişah uzun süreliğine ava gitmiş. Başka bir ülkeden bir elçi gelmiş ve vezir onunla ilgilenmesi için Efendiye görev vermiş. Efendi aşçıya kırlangıç, keklik gibi kuşların etinden yemek hazırlattırıyor ve elçiye bakıyormuş; 112 noda kayıtlı olan “**Efendinin Alçakgönüllülüğü**” , Padişah bir gün Efendiye sormuş; 113 noda kayıtlı olan “**Padişahın Sözü**” , Bir gün padişah Efendiye sormuş; 114 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Padişahın Hizmetçileri**” , Padişahın sarayındaki bütün ayanlar (saraydaki üst tabaka) Efendiyi hiç sevmezlermiş. O ayanlar Padişaha Efendinin üstünden gıybet edip onun hakkında yalan-yanlış şeyler uyduruyorlarmış; ancak o ayanlar Efendi ile denk geldiklerinde yaptıkları yüzünden mahcup oluyorlarmış; 115 noda kayıtlı olan “**Efendi Savaşa Hazırlanıyor**” , Padişah bir ülkeye savaş açmaya karar vermiş ve Efendiye buyurmuş; 116 noda kayıtlı olan “**Ölmek İstemiyorum**” , Padişah bir gün Efendiye sormuş; 117 noda kayıtlı olan “**Efendinin İtirafı**” , Padişah bir gün çok büyük bir ziyafet vermiş. Efendi de o ziyafette imiş ve yanındaki kişi ile koyu bir sohbeta dalmış. Padişah da onu incitmek için ona laf sokmaya çalışmış; 118 noda kayıtlı olan “**Efendi Doğrusunu Söylüyor**” , Padişah bir

gün Efendiye kızmış; 119 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hesap Defteri**” , Günlerin birinde Padişah valiyi çağırıp ondan vergiler hakkında hesap vermesini istemiş. Valinin hesap-kitap işini birbirine karıştırdığını gören Padişah sinirlenerek valiye hesap defterini yemesini emredip onu kovmuş. Onun yerine Efendiyi vali olarak tayin etmiş. 120 noda kayıtlı olan “**Efendinin Oğlu**” , Bir gün Padişah Efendinin oğlunu huzuruna çağırılmış. Çocuğun kaşı- gözü her şeyi Efendiye benziyormuş. Acaba akli da Efendiye benziyor mu diye düşünerek çocuğu sınamaya karar vermiş. Çocuğa bir altın para vermiş; ancak çocuk bu parayı almamış; 121 noda kayıtlı olan “**Efendi Münecim**” , Padişah bir gün Efendiye sormuş; 122 noda kayıtlı olan “**Efendinin Değeri**” , Efendi pazardan keçi alıp, eşeğin eyerine bağlayarak gelmiş. Üç hırsız onun peşine düşmüş. Biri fırsat bekleyip keçinin ipini çözüp götürmüş. Biraz sonra ikinci hırsız Efendiye selam verip; 123 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Vali**” , Günlerin birinde büyük bir zengin ziyafet vermiş. Şehrin hükümdarı ve başka makam sahiplerinin yanında Efendi de davet edilmiş; 124 noda kayıtlı olan “**Efendinin Cübbesi**” , Efendi uzak yoldan geldiği için yorulmuş. Yolda atıyla giden mahalle ellikbaşının gözü ona takılmış ve ondan rica etmiş; 125 noda kayıtlı olan “**Cennet Mi Büyük Cehennem Mi?**” , Bir gün Padişah Efendiye sormuş; 126 noda kayıtlı olan “**En İyi Yemek**” , Vali yemekten başka bir şey düşünmezmiş. Bir gün Vali şehrinin elit insanlarını çağırıp onlardan bilinen yemeklerinin ismini yazıp vermesini istemiş; 127 noda kayıtlı olan “**Tavuk Ve Cıvcıvler**” , Efendi şehrin din adamlarıyla alay ediyormuş. Onlar da gidip, Efendiyi padişaha şikâyet etmişler. Efendi bakmış ki işler kötüye gidecek. Bunun için Efendi tavuk ve cıvcıvleri tutup baş vezire götürmüş. Padişahın huzurunda Efendiyi korumasını ondan rica etmiş; 128 noda kayıtlı olan “**Köpeğin Huyu Kötü**” , Padişah Efendiyi alıp ava çıkmış ve kuşunu övüyormuş; 129 noda kayıtlı olan “**Faziletli Şamar**” , Arkadaşları, dostları, tanıdıkları çeşitli mesleklerde çalışırken Efendi henüz medrese eğitimi alıyormuş. Yokluk canına tak ettiği bir gün kendi kendine bir tokat atmış; 130 noda kayıtlı olan “**Mucize**” , Efendi bir şehre gidip Peygamberlik iddiasında bulunmuş. Onu tutup şehrin valisine getirmişler; 131 noda kayıtlı olan “**Yetişemezseniz Siz De İnin**” , Emir Timur’un piri ölmüş cenaze töreni yapılyormuş. Salası okunup, tabutu mezarlığa götürülürken Timur topallamaya başlamış tabuta yetişemeyince, Efendiyi çağırıp; 132 noda kayıtlı olan “**Kim Zor?**” , Günlerin birinde Buhara emiri Efendiye

sormuş; 133 noda kayıtlı olan “**Affedersin Eşeğim**” , Efendi eşeğine çok ot yüklemiş geliyormuş. Yükü ağır olduğundan eşek yorulmuş yürüyemiyormuş. Efendi eşeğine vurmaya başlamış. Padişah bu durumu görünce kızarak; 134 noda kayıtlı olan “**Uygun Cevap**” , Padişah Efendiye iki yüz koyun verip; 135 noda kayıtlı olan “**Kendi Usul İle Tedavi Ediyor**” , Padişah ile Efendi av için yürürken Efendinin eşeği huysuzluk etmiş, Padişah da bundan huzursuz olup eşeğe adamakıllı vurmuş; 136 noda kayıtlı olan “**Efendinin Düşünceleri**” , Padişah ile Efendi ava gitmişler, Padişah serin bir yerde uyuyup kalmış, uyandığında, kendisini bekleyen Efendiye sormuş; 137 noda kayıtlı olan “**İnanmazsan Kendin Gel**” , Nasrullah isimli bir adam Peygamberlik iddia ediyormuş. Onu tutup Padişaha getirmişler; 138 noda kayıtlı olan “**Övünen Halife**” , Bir zamanlar Abbasi halifelerden biri ava çıkmış. Ne olduysa yoldaşlarından ayrılmış. Açlık ve susuzluktan ağzı kurumuş. Yürüye yürüye sonunda çölde çadır kurup oturan bir çobanın çadırına girmiş. 139 noda kayıtlı olan “**Büyük Kazan Ve Pancar**” , Namangan bölgesinde Halilçe helal diye bir lafçı ile Ahengeran bölgesinden olan Sendengül para bulan tepesinde karşılaşmışlar. Hal hatır ettikten sonra; 140 noda kayıtlı olan “**Para-Bana**” , Timur sıkılmış, eğlenmek istemiş önüne de bir küp altın koymuş; 141 noda kayıtlı olan “**Önce Padişaha İnanmak Gerek**” , Efendi Padişahın huzuruna çıkmış. Baksa ki Padişah bir adama kızıyor. Efendi birden kاپیya kulak verip; 142 noda kayıtlı olan “**Gizli Söz**” , Efendi ev geçindirmekte sürekli zorlandıktan sonra bir ustadan bez dokumayı öğrenmiş. Bu hüneri eşine öğretmiş, ikisi bez dokuma işine girmişler. Bezi evin yanından geçen suda yıkadıkları için komşularıyla sürekli kavga ediyorlarmış bu yüzden bezleri gece yıkamaya başlamışlar; 143 noda kayıtlı olan “**Allah'a Kalan Gününü Görsün**” , Efendinin köyüne başkentten haberci gelmiş, halkı toplayıp; 144 noda kayıtlı olan “**Kavga Neden Çıktı?**” , Bir gün padişah Efendiye sormuş; 145 noda kayıtlı olan “**Alışkanlıkları Bırakmak Zor**” , Padişahın bilgin bir veziri varmış. Vezirin sakalını yolmak gibi tuhaf bir âdeti varmış. Padişah bu durumdan rahatsız olmuş. Bir gün Padişah vezirine; 146 noda kayıtlı olan “**Hacı**” , Bir adam “hacdan” gelmiş dostları onu görmeye gitmiş. Onlar “hac” da hangi yerleri gördüğünü ve ziyaret ettiğini sormaya başlamışlar; 147 noda kayıtlı olan “**Baygura Anta Kelben Kabira**” , Bir molla köye imam olmuş. Bu köyde İsa, Musa diye zenginler varmış. Onlardan daha da zengin olan Baygura adında bir kişi varmış. O bir gün hocaya küsmüş. 148 noda

kayıtlı olan “**H. Cebrailin Oğlu**” , İmamla Efendi bir ziyafet meclisinde konuşuyorlarmış; 149 noda kayıtlı olan “**Ek Fatiha**” , Çok soğuk bir kışmış. Efendi mescide geç gelmiş. Bir baksa ki, cemaat imarethanede namaz kılıyormuş, fakat bir yaşlı adam yetişemediğinden, mescidin içinde don gömlek, yalın ayak namaz kılmakta. Soğuk olduğundan ayakları pancar gibi olmuş, bütün vücudu tir-tir titriyor, dişleri takırdıyormuş; 150 noda kayıtlı olan “**Çirkin Melek**” , Efendi bir gün mescide girmiş, hoca vaaz ediyormuş; 151 noda kayıtlı olan “**Ala Namaz- Bele Namaz**” , Efendi genç bir yetişkinen evlerine bir imam gelip 3-4 gün misafir olmuş. Efendinin babası şeyhten; 152 noda kayıtlı olan “**Namaz Ne Kadar Kafes Oldu**” , Bir beynamaz varmış. Yaşı altmışı geçmiş olsa da, bir ömür başı secdeye değmemiş, namaz-niyaz nedir bilmezmiş. Elinden bıldırcın düşmezmiş. Günün birinde onun dostu ona nasihat vermeye başlamış. 153 noda kayıtlı olan “**Kurbanlığın Haysiyeti**” , Bir fakir Efendiye sormuş; 154 noda kayıtlı olan “**Eşek Kadı**” , Efendi eşeğini kaybetmiş ve eşeğini ararken şakacı bir dostunu görmüş; 155 noda kayıtlı olan “**Haram Kan**” , Kadının rüşvet almak gibi kötü bir alışkanlığı varmış. Kadılıktan sonra da kimi görse yine rüşvet istiyormuş. O adam bir gün Efendinin önüne istemeden avcunun içini kaşımış bu durumdan, utanıp Efendiye sormuş; 156 noda kayıtlı olan “**Hüküm**” , Efendi kadılık yapıyormuş. Onun huzuruna kavga eden iki kişi gelmiş. Biri “bu adam benim kulağımı çekti” demiş, ikincisi bu durumu inkar etmiş; 157 noda kayıtlı olan “**Bir “Uh” İçin Bir Tin Sesi**” , Efendi mahkemede kadı ile sohbet ediyormuş. Biri baltalı, biri testereli olan iki çalışan huzura gelmiş. Elinde balta olan; 158 noda kayıtlı olan “**Ezan Bir Gün Söylense...**” , Efendi sabah vaktinde bir mescidin önünden geçerken müezzin ezan okunuyormuş. Akşamleyin evine dönerken müezzin yine ezan okuyormuş bunu gören Efendi; 159 noda kayıtlı olan “**Kendim De Bilmiyorum**” , Efendi yağmur yüzünden yıpranmış bir binanın arkasında Allaha yalvarıyormuş, tam bu sırada duvardan bir taş düşüp efendinin başını yarmış; 160 noda kayıtlı olan “**Yaşlı Oruç**” , Efendi çocuk okutuyormuş. Ramazanın sıcak ve uzun günleri gelmiş. Hoca çocuklara ders verirken çok zorlanıyormuş. Yanındaki ibrikten buz gibi sudan iki defa içmiş. Bunu gören çocuklar her taraftan; 161 noda kayıtlı olan “**Ölünün İyisi**” , Efendi ömründe ezan okunan minareyi (namaz çağrısının yapıldığı asma kat) görmemiş. Efendi büyük şehre vardığında Hoca minarede iki kulağını tutup bağırıyordu. Efendi müezzini görünce;

162 noda kayıtlı olan “**Allah’ın Kapısı**”, Efendi evinde yalnız oturuyormuş, cemaatten biri gelip; 163 noda kayıtlı olan “**Allah İsterse**”, Bir adam Efendiye sormuş; 164 noda kayıtlı olan “**Sözde Sarık**”, Kadının başı çok ağrıyormuş. Onu görmeyen ona ilaç vermeyen doktor kalmamış. Nihayet bir doktor beyni açıp tedavi etmek istemiş. Kadı razı olmuş; 165 noda kayıtlı olan “**Cennette Mescit Var Mı?**”, Efendi bir köye imam olmuş. Efendinin halini hiç kimse sormazmış. Kuran okunurken bir kişi Efendiye sormuş; 166 noda kayıtlı olan “**Efendi İmam**”, Efendi caminin şerefesinde öğlen ezanını okuyormuş. Sokaktan bir kişi bağırması; 167 noda kayıtlı olan “**Oruç Açılmadı Mı**”, Efendi mektepteki çocuklara gün göstermezmiş. Ramazan ayında hoca afyon tiryakisi olduğu için canı afyon çekiyormuş. Efendi yine yaramazlık ediyormuş; 168 noda kayıtlı olan “**Hocanın Okuması**”, Efendinin çocuğu ağlamış, eşi de bütün gece beşik sallayıp durmuş; 169 noda kayıtlı olan “**Yaşlının Bedduası**”, Efendi uzun gün oruç tutup yorulmuş. İftardan sonra camiye teravih kılmaya gitmiş. Namazdan sonra hoca çok uzun bir sure okumuş; 170 noda kayıtlı olan “**Bana Layık Millet Sizlersiniz**”, Efendi abdest almayı imama sorduğu için şehir caminden kovulmuş. Uzak köye gitmiş. Bu köyde cami çok azmış. Efendi çok insan bulduğu bir düğünde ortaya çıkıp, köy ahalisini namaza çağırması. Bir kişi yerinden kalkıp sormuş; 171 noda kayıtlı olan “**Başını Kaldırmaya Dermanı Yok**”, Bir mahallenin imamı ölmüş. Efendiyi imamlığa çağırılmışlar. Efendinin önceden çalıştığı yer maaşlı, burasının ise maaşı çok azmış. Yeni yerde Efendi bir yıl çalışmış; 172 noda kayıtlı olan “**Fetva**”, Efendi müftü imiş. Bir usta bir konuda fetva istemiş; 173 noda kayıtlı olan “**Sarık**”, Ömründe sarık sarmayan Efendi bir gün cenaze namazı kaldırmak için çağırılmış. Sarık takıp taziyeye gitmiş. Geri dönüp geldiğinde köpeği tanıyamayıp ısırma başlamış. Efendi sarığını arkasına alıp; 174 noda kayıtlı olan “**İmam Sadece Aldı**”, Bir gün namaz kılmak için insanlar toplandığında caminin imamı taharetlenmek için gittiği havuza düşmüş; 175 noda kayıtlı olan “**Üç Vakitte**”, Kadı Efendiye sormuş; 176 noda kayıtlı olan “**Kazıyıp Yiyin**”, Efendi arabada hayvan pisliği taşıyormuş. Hoca bir zengin kapısının yanında yemek yemek için oturmuş. Efendi ona selam vermiş. Hoca teklif etmiş; 177 noda kayıtlı olan “**Uzun Demir**”, Kadı Efendiyi eve çağırıp; 178 noda kayıtlı olan “**Allahın Evi**”, Efendinin kadılık zamanında bir caminin hocası ricaya gelmiş; 179 noda kayıtlı olan “**Allahın İşi**”, Efendi kadı olduktan sonra yağcılık çoğalmaya başlamış. Her zaman

mahalle insanlarının ekmeğini yiyen Efendinin yolunu ellikbaşı kesmiş ve gördüğü rüyayı anlatmış; 180 noda kayıtlı olan “Kutsanmış Su” , Baharda gök gürüldeyip şimşek çakıp sel olmuş. Efendi evine doğru yürüyormuş. Cami avlusunda durup, Efendiyi görüp duran hoca tembihlemiş; 181 noda kayıtlı olan “Hoca Ve Efendi” , Bir gün Hoca namazdan sonra vaaz için minbere çıkmış. Fakat hocanın aklına hiçbir şey gelmemiş. Bunu kendi de kabul edip; 182 noda kayıtlı olan “Öbür Dünyada Dindarlık Yapmak Gerek” , Efendiye bir adam sormuş; 183 noda kayıtlı olan “Sıcak Can” , Hasta hoca, Efendiye pazarda rastlayıp rica etmiş; 184 noda kayıtlı olan “Efendi Ve Azrail” , Efendi sabah namazına giderken üç mirili parayla oynuyormuş. Para yere düşüp kaybolmuş. 185 noda kayıtlı olan “İmamlar” , Efendiye sıradan bir adam sormuş; 186 noda kayıtlı olan “Alçak Gönüllü Peygamber” , Efendi mahalledeki adamlara; 187 noda kayıtlı olan “Sineğe Acıdım” , Efendi inek satın almış. Eşi sığırı sağarken süte sinek düşmüş. Efendi sineği iki parmağı ile koruyup almış. Kanadı ile ayağını yalayıp kovmuş; 188 noda kayıtlı olan “Acayip Tavşan” , Efendi kadı ile anlaşamıyormuş. Kadı Efendi hakkında saçma sözler yaymış. Efendi bunu işitince içinden “sen dur hele” demiş. Bir gün kucığında bir tavşanı alıp mahkemeye varmış; 189 noda kayıtlı olan “Hiçbir Şey” , Efendi kadılık yaparken iki kişi tartışıp gelmiş; 190 noda kayıtlı olan “Müftü” , Yaşlı bir adam eşeğini kaybetmiş, Efendiye dert yanmış. Efendi ona öğüt vermiş; 191 noda kayıtlı olan “Efendinin Şahitliği” , Bir adam Efendiye ricada bulunmuş; 192 noda kayıtlı olan “Kaygı” , Camide yatsı namazından sonra imam cemaati toplayıp cennetteki hurilerin güzelliğini anlatmaya başlamış; 193 noda kayıtlı olan “Vakfa Yakışsa” , Efendi ezan okuduktan sonra yabancı bir adam yaklaşmış; 194 noda kayıtlı olan “Kaybolan Kutu” , Efendinin evinden kutusuyla parası kaybolmuş. Efendinin üzüldüğünü gören komşusu; 195 noda kayıtlı olan “Akıl” , Mahalleye yeni gelen imamı bir kişi hayli methetmiş; 196 noda kayıtlı olan “Dar Ev Geniş Mezar” , Efendinin evine gelen misafir evi hakkında konuşmaya başlamış; 197 noda kayıtlı olan “Ahiret” , Efendinin eşeği ölmüş, çok üzülmüş. Bir dostu gelip Efendiyi teselli etmiş; 198 noda kayıtlı olan “Hocanın Mürüvveti” , Nasreddin Hoca eşeğini kaybetmiş sinirli sinirli oturuyormuş, yabancı biri gelip; 199 noda kayıtlı olan “Kur’an” , Efendi mollalık yaparken odada üst raflarda duran kitabı almak istemiş fakat boyu yetmemiş; 200 noda kayıtlı olan “Vaaz” , Namaz kılındıktan sonra İmam

vaaz vermeye başlamış, Efendi de bu sırada horlayarak uyuyormuş, Efendinin yanında oturan kişi Efendiyi dürtmüş; 201 noda kayıtlı olan **“Günah Çuvalı”** , Efendinin paraya ihtiyacı olmuş, evinde eski bir kap varmış, onu üfleyip şişirmiş ağzını bağlayıp pazara götürmüş ve bir yere oturup bağırmaya başlamış; 202 noda kayıtlı olan **“Bu Şapkayı Cebrail Giysin”** , Efendi bir gün yaşlandığı için, bir şapka bile alıp giyememekten şikâyet ediyormuş. 203 noda kayıtlı olan **“Büyük Mum”** , Efendi oğlu ile gemiye binip, denize açılmış. 204 noda kayıtlı olan **“Kaçın Kamçı Değiyor”** , Efendi ata un yüklemiş değirmenden geliyormuş. 205 noda kayıtlı olan **“Hırs Yaptı”** , Efendi müftüymüş, bir gün komşusu rengi atmış bir şekilde titreyerek yanına gelmiş ve sormuş. 206 noda kayıtlı olan **“Ay”** , Efendi seyahat ederken bir şehre varmış, geç vakit herkes bir yerde toplanmış yeni aya bakıyorlarmış ve Efendi demiş; 207 noda kayıtlı olan **“Allahın Gazabı”** , Efendi bir gün hamama gitmiş sıcakta yatıyorken yanında parası olmadığını hatırlamış, 208 noda kayıtlı olan **“Tek Ayakla Kılınan Namaz”** , Efendi abdesthanede abdest alırken bir ayağına su yetmemiş. 209 noda kayıtlı olan **“Yarım Altınlı Ceza”** , Efendi yolda yürüyormuş taşa takılmış ve taşa “lanet olsun” deyip hakaret etmiş. 210 noda kayıtlı olan **“Öbür Dünyada Nasıl Söz”** , Efendi öbür dünyada nelerin konuşulduğunu bilmek için açık bir mezara girip yatmış. 211 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hesap Torbası”** , Efendi orucun kaçınıcı günü olduğunu hesaplamak için her gün iftardan sonra torbaya bir taş atıyormuş. 212 noda kayıtlı olan **“Al Abdestini Ver Kavuğumu”** , Efendi büyük bir ırmağın karşısında abdest alıyormuş bir an kavuğu suya düşüp gitmiş. 213 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve İmam”**da; İmam Efendiye sormuş; 214 noda kayıtlı olan **“Uzun Sakal”** , Efendi ve imam sakal hakkında sohbet ediyorlarmış. 215 noda kayıtlı olan **“Allah Nerede”** , Efendiye sormuşlar; 216 noda kayıtlı olan **“İsa Ve İmam”** , Efendi bir köye imam olarak gitmiş, bu köyün adamları takvalı olsa da imama hürmetleri yokmuş. 217 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Kadı”** , Efendi tanımadığı bir şehre gitmiş ve orada kalmış. 218 noda kayıtlı olan **“Efendinin Özürü”** , Bir zengin Efendiye yüz altın verip; 219 noda kayıtlı olan **“E Allah”** , Efendi bir gün pazara çıkmış, kasaptan et almış, parasını az vermiş, fırından ekmek almış, parasını fazla vermiş, eve gelince düşünmüş; 220 noda kayıtlı olan **“İki Peygamber”** , Efendi müderrisin yanında otururken bir yabancı gelip müderrise sormuş; 221 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Yeğeni”** , Efendinin evine bir

misafir gelmiş: 222 noda kayıtlı olan “Vasiyet” , Efendi hastalandığında oğluna vasiyet etmiş: 223 noda kayıtlı olan “Namaz” , İmam, bir gün Hocaya sormuş: 224 noda kayıtlı olan “Az Kaldı Ki!” , Ramazan günleri Teravih namazından sonra imam vaaz ediyormuş. 225 noda kayıtlı olan “Papaz Ve Sakal” , Efendi papazmış. 226 noda kayıtlı olan “Şehrin Köpeği Mi?” , Efendi usta bir arabacıymış. 227 noda kayıtlı olan “Zemzem” , Kadı, Efendiyi şahitliğine çağırmış. 228 noda kayıtlı olan “Selam Almak” , Efendi bir gün eşeğine binip gitmiş. 229 noda kayıtlı olan “Gönlümdeki Olsa” , Şehrin Kadısı hastalanmış. 230 noda kayıtlı olan “Kör Kadı” , Efendi kasaplık yapacak olmuş ve evindeki koyunu kesip etini kasaba götürmüş. 231 noda kayıtlı olan “Dişi Şeytan” , Efendi mihrapta durup, cemaate vaaz veriyormuş: 232 noda kayıtlı olan “Helal Eşek” , Efendi eşeğini kaybedince, bir arkadaşına sormuş: 233 noda kayıtlı olan “Köpeğin Vasiyeti” , Efendinin güzel görünen bir köpeği varmış. 234 noda kayıtlı olan “Saray Görevlisi ve Tüccar” , Bir misafir tüccar pazardaki sarayda gecelemiş. 235 noda kayıtlı olan “Acaba” , Bir gün Efendiye müjde verilmiş: 236 noda kayıtlı olan “Efendinin Avı” , Efendinin bir âlätoğanâkni (bir kuş türü) avlamak istiyormuş. 237 noda kayıtlı olan “Şahit” , Efendi bir gün yalancı şahitle Kadının önüne gelmiş. 238 noda kayıtlı olan “Sarık ve Kaftanın Sahibi” , Efendi bir gün gece yol ortasında yerde yatan birisini görmüş. 239 noda kayıtlı olan “Allah’ın Emri” , Efendi şehre gidip bir kişiye misafir olmuş. 240 noda kayıtlı olan “Gönlüm Yaşlandı” , Teravih namazında bir yaşlı arka tarafta namaz kılıyormuş. 241 noda kayıtlı olan “Eşeğimin Kuyruğu Oluyor” , Efendiye düşmanlık besleyen bir şeyh Efendiye sormuş: 242 noda kayıtlı olan “Yatsı Kaç Rekât” , Efendi namaz kılmıyormuş. 243 noda kayıtlı olan “Geveze” , Bir bilge hastalanmış. 244 noda kayıtlı olan “Sarık Cehenneme Düştü” , “Şamuy” lakaplı deli bir adam varmış. 245 noda kayıtlı olan “Vessamai-Vettariki” , Bir yoksul hoca varmış. 246 noda kayıtlı olan “Namazını Abdestsiz Kıldık” , Bir molla köy mescidine imam olmuş. 247 noda kayıtlı olan “Bakaraya Ateş Düştü” , Zenginin bir çobanı varmış. 248 noda kayıtlı olan “Mas’u Liyat” , Bir tanıdığı doktora sormuş: 249 noda kayıtlı olan “Eşeğime Uygun Palan” , Padişahın huzuruna bir kişi gelip sormuş: 250 noda kayıtlı olan “Hazreti Cebrailli De Satardınız” , Bir hoca mescide gidiyormuş, karşısına Kur’an okuyup, sadaka dilenen bir dilenci çıkmış. 251 noda kayıtlı olan “Zengin İle Efendi” , Bir zengin Efendiye: 252

noda kayıtlı olan **“Namazdan Kaçıp...”** , Efendi mescitten sıkılıp depoya doğru kaçıyormuş, oğlu görünce sormuş: 253 noda kayıtlı olan **“Eşeğin Başı ve Kulağı”** , Efendinin kulağı çok büyükmüş. 254 noda kayıtlı olan **“Oruç”** , Efendi oruç tutmazmış. 255 noda kayıtlı olan **“Beynamaz”** , Bir gün muhtar Efendiye sokakta hakaret etmiş: 256 noda kayıtlı olan **“Akıllı Eşek”** , Efendi eşeğini kaybetmiş, arıyormuş, bir adam: 257 noda kayıtlı olan **“Nasıng Var Mı?”** , Efendi ölüp mezara defnedildiği zaman münker nekir gelip: 258 noda kayıtlı olan **“Kıyamette”** , İmam namazdan sonra daire yapıp kıyametten söz açmış: 259 noda kayıtlı olan **“Kundura Ve Eşek”** , Efendi öğle namazını kılmak için mescide eşeği ile beraber girmiş. 260 noda kayıtlı olan **“Onun Evinde Alıp Gidin Verin-De...”** , Efendi un yapmak için değirmene gittiğinde uyuya kalmış ve eşeğini kaybetmiş. 261 noda kayıtlı olan **“Oğlumun Adı Farz”** , Bir gün Efendinin evine üç molla misafir olarak gelmiş. 262 noda kayıtlı olan **“Avlunun Fazileti”** , Efendi avlusunu satmak için kadiya gitmiş. 263 noda kayıtlı olan **“Efendi-İmam”** , Efendi bir köye imam olmuş. 264 noda kayıtlı olan **“Yedi Defa Dolanırsa Helal”** , İmam öğle namazını kılmak için derede abdest alıyormuş, Efendi duvarın tepesine çıkıp: 265 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Mahlûku”** , Efendi duvara sırtını verip kıvrıldığı sırada akrebi görmüş: 266 noda kayıtlı olan **“Namazdaki Şaka”** , Efendi mescitte namaz kılıyormuş. 267 noda kayıtlı olan **“Eşek Kadı”** , Efendiye sormuşlar: 268 noda kayıtlı olan **“Yas Tutmuş Cıvcivler”** , Efendinin tavuğu ölmüş Efendi de bu duruma üzülmüş, cıvcivlerini tutup hepsinin boynuna kurdele bağlayıp çıkmış. 269 noda kayıtlı olan **“Hoşt”** , Efendi cimri bir zengine yüz altın borçlanmış. 270 noda kayıtlı olan **“Layık Öğüt”** , Bir şeyh Efendiye sitem etmiş: 271 noda kayıtlı olan **“Cennetin Yolu”** , Efendinin evi mezarlığın üstündeymiş. 272 noda kayıtlı olan **“Allah Şakayı Bilmezmiş”** , Efendi başında büyük bir kazanla büyük bir derenin yanından geçiyormuş bu sırada Ey Allah’ım, eğer şu sudan sağ selamet geçersen başımdaki kazana yemek doldurup senin rızan için vereceğim demiş. 273 noda kayıtlı olan **“Ayağım Ağrıyordu”** , İmam Efendiyi iftara davet edip barışma teklif etmiş. 274 noda kayıtlı olan **“Eyvah, Evim Yanıyor!”** , Efendinin evine bir gün birçok molla misafirlğe gelmiş. 275 noda kayıtlı olan **“Allah’a İnanıp Kaygısız Kalma”** , Bir gün Efendiye sormuşlar: 276 noda kayıtlı olan **“Bir Mertlik Yapmıyor Musun?”** , Efendi şehirde kadılık yapıyormuş. 277 noda kayıtlı olan **“Efendi-Müftü”** , Bir çiftçi ile

demirci davalasıp kadıya gitmiş. 278 noda kayıtlı olan **“Yarım Günlük Oruç”** , Bir yıl oruç yaza denk gelmiş. 279 noda kayıtlı olan **“İtin Duası”** , Bir kişi Efendiye durumunu arz etmiş: 280 noda kayıtlı olan **“Efendinin Kurbanlığı”** , Efendinin bisatide bir koyunu varmış, o koyun hastalanmış ve koyunu göstermediği kimse kalmamış. 281 noda kayıtlı olan **“Şimdi Molla Oldu”** , Bir gün hanımı Efendi'ye: 282 noda kayıtlı olan **“Hocanın İlticası”** , Efendi bir gün şehirden evine giderken yorulmuş ve dua etmiş: 283 noda kayıtlı olan **“Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı”** , Soğuk kış günlerinin birinde, ihtiyarlar misafirhanede toplanmış, cennet ve cehennem hakkında konuşuyorlarmış. 284 noda kayıtlı olan **“İki Kâfir Bir Olsa Helal Dost Olur”** , Hoca bir gün yol üstünde yemek yiyip oturan bir papaz görmüş ve selamlaşmış, onunla yemek yemeğe başlamış. 285 noda kayıtlı olan **“Allahın Kulları”** , Efendi bir gün tarlada çalışırken karnı acıkmış ve yemek yemek için oturmuş. 286 noda kayıtlı olan **“Kıyamet Ne Zaman Kopacak?”** , Bir zengin Efendiye sormuş: 287 noda kayıtlı olan **“Davacı-Dolandırıcı”** , Efendi fakirliğinden Allah'a yalvarmış: 288 noda kayıtlı olan **“Şeytan”** , Pazarın simsarları bir gün Efendi'ye sormuş: 289 noda kayıtlı olan **“Mahkemelik”** , Efendi parasızlıktan bıkip gece yarısı Allah'a yalvarmış: 290 noda kayıtlı olan **“Namazda”** , Efendi bir gün sabah namazını kılıyormuş. 291 noda kayıtlı olan **“Boş ver, O Da Bizim Müritlerimizden”** , Efendi mürşitlik yapıyormuş, “ mürit avı” ndan yüklü bir mal ile dönmüş. 292 noda kayıtlı olan **“Köpek Yavrusunun Duası”** , Efendi bir gün mahalle mescidinin yanından geçerken, köpek yavrusuna ekmek veren bir medrese öğrencisini görmüş: 293 noda kayıtlı olan **“Gecede İki Defa Kalkıyorum”** , Bir dostu Efendi'yi ziyafete çağırılmış. 294 noda kayıtlı olan **“Gusül”** , Efendi bir gün mescitte gusülden söz ediyormuş. 295 noda kayıtlı olan **“Gökyüzüne Mıhlanan Güneş”** , Efendi oruç tutmazmış. 296 noda kayıtlı olan **“Düzgün Dileyiniz”** , Efendi birkaç adamı toplayıp, nasihat etmeye başlamış: 297 noda kayıtlı olan **“Meleklerin Gücü Yetmez”** , Efendiye sormuşlar: 298 noda kayıtlı olan **“Taharet Bozulmadı”** , Efendi bir gün namaz kılarken burnu kanamış. 299 noda kayıtlı olan **“Ölünün Düğünü”** , Efendi bir gün imam önderliğinde birkaç adam ile cenaze törenine giderken, karşısına düğüne giden bir grup adam çıkmış. 300 noda kayıtlı olan **“Şeytan Dermanını Verir”** , Efendi bir ahababının verdiği ziyafette şişman bir mürşit ile yan yana oturmuş. 301 noda kayıtlı olan **“Sofu Mu İyi, Eşek Mi İyi”** , Efendi bir gün eşeğine binmiş ve uzun bir yola

çıkılmış. 302 noda kayıtlı olan **“Mürşit ve Meşreb”** , *Allah! Dediğimde ihtiyatla durun, demiş bir mürşit müritlerine, içimden çıkan ateş vücudumu yakmasın.* 303 noda kayıtlı olan **“Padişah ve Meşreb”** , *Din adamları bir gün Padişaha gidip:* 304 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Şeyhülislam”** , *Meşrebin Padişaha karşı olan davranışlarını gören şeyhülislam, Meşrebe:* 305 noda kayıtlı olan **“Hükümdar ve Meşreb”** , *Yerkent hâkimi Meşrebi çağırıp kuş tüyü bir döşek vermiş.* 306 noda kayıtlı olan **“Tedbirli”** , *Efendi bir zamanlar kadılık yaparken bir çiftçi telaşla yanına gelmiş.* 307 noda kayıtlı olan **“Benzetmeden Kaçış”** , *Melike Meşrebe değme diye suratını aşmış, kızı ayutmak için onun karnına ve kulağına dokunup şöyle demiş:* 308 noda kayıtlı olan **“Meşreb Ve Afak Hoca”** , *Afak hocanın köpeğini altın zincire bağlayıp ava gittiğini gören Meşreb, kendi boynunu salıncağa bağlayıp, onun ucunu köpeğin kuyruğuna bağlamış.* 309 noda kayıtlı olan **“Meşreb-İmam”** , *Meşreb Muşoi diye bir yurda gelmiş, adamlar onu mescide getirmiş ve sabah namazını kaldırmak için önde imamlık yapıp yapamayacağını sormuşlar.* 310 noda kayıtlı olan **“Meşreb Ve Dervişler”** , *Meşreb uzak sefere hazırlık arifesinde heybesine tandır ekmeği doldurmuş, yeni yoldaş bulan dervişler sormuşlar:* 311 noda kayıtlı olan **“Evliya Olsa, Durup Görsün”** , *Türkistan şehrine varıp Ahmet Yesevi'nin mezarını ziyarete gitmiş.* 312 noda kayıtlı olan **“Ezan Sesi Gelmedi Ki”** , *Meşreb Buhara'ya yatsı vaktinde girmiş, mescide yetişmek için vardığında sofi mescidi kilitliyormuş.* 313 noda kayıtlı olan **“Eşek Namazda Bulunur Mu?”** , *Meşreb caminin bir köşesine eşeğini bağlamış.* 314 noda kayıtlı olan **“Meşreb Ve Han”** , *Buhara emiri Meşreb'i yanına çağırıp misafir etmiş ve önüne bir kova altın parayı koymuş.* 315 noda kayıtlı olan **“Hoca ve Meşreb”** , *Meşreb giderken, bir tüccarın kölesini dövdüğünü görmüş.* 316 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Mollalar”** , *Meşreb Belh şehri sokaklarının birinde eşeğine ters binip gidiyormuş, mollalar durup sormuşlar:* 317 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Mahmudbiy”** , *Belh hükümdarı Mahmud Bey koyulan yemeği yiyormuş.* 318 noda kayıtlı olan **“Kirlenmiş Taht”** , *Bir gün Meşreb Mahmud Handan ayrıcalık almış.* 319 noda kayıtlı olan **“Hilenin Şeriati”** , *Meşrebin oturduğundan habersiz iki imam sohbet ediyormuş.* 320 noda kayıtlı olan **“Eğer Ahmak Olsa”** , *Molla Nasreddin, mahallemizin ustası Bedalimat büyük ahmak, onun her gün ki sözüne bakınız, - demiş imam Nasreddin Hocaya yolda rastlayınca.* 321 noda kayıtlı olan **“İki Koyun Sohbeti”** , *Gelip, öküzün dünkü sözü doğru çıksa, seni kurbanlık etse, kıyamette besili*

sahibini sıratından nasıl kaldırıp geçireceksin? –sormuş. 322 noda kayıtlı olan **“Cahil Topluluk”** , Efendi bir gün Yahudilerin büyük boyları arasına girip şöyle demiş: 323 noda kayıtlı olan **“Cimrinin Sadakası”** , Efendi kıskançlık ve cimrilikle nam salmış bir boyun huzuruna gitmiş: 324 noda kayıtlı olan **“Asabilik”** , Efendi değerli olan her şeye asabi davranıyormuş. 325 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Cadı karılar”** , Bir düğünde azayimhan (şifacı), Perihan, cadılar Efendinin evine girmiş. 326 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Dilenci”** , Vaaz edip gezen dilencilerden biri Efendinin yolunu kesip hayır edip etmeyeceğini sormuş. 327 noda kayıtlı olan **“Eşek Eşeği Görünce Bağırır”** , Bir çiftçi eşeğine binip şehre gidiyormuş. 328 noda kayıtlı olan **“Gül Takmak”** , Efendi akşamüzeri eve gelmiş, karısı açan gülleri kopartıp eline tutuşturmuş. 329 noda kayıtlı olan **“Altın Yüzük”** , Efendinin bir tüccar arkadaşı onun altın yüzüğüne heveslenmiş. 330 noda kayıtlı olan **“Ümitsiz Şeytan”** , Efendinin bakkala biraz borcu varmış. 331 noda kayıtlı olan **“Dürüstçe Adamlar”** , Efendinin komşusu düğün yapmış, düğünde insanları mektup yoluyla çağırarak olmuş, davetiye dağıtmasını Efendiden rica etmiş. 332 noda kayıtlı olan **“Bir Tüccar Gördüm”** , Efendi bir zengin misafirhanesine girmiş, han görevlileri, ulemalar, zenginler ve kadırlarla sohbet edip oturuyormuş. 333 noda kayıtlı olan **“Nakit Para”** , Efendi bir avukata borçlanmış, bir gün pazara gitmek için evden çıktığında kapıda avukata yakalanmış. 334 noda kayıtlı olan **“Leğen Öldü”** , Efendi pazardan leğen alıp geliyormuş. 335 noda kayıtlı olan **“Kurutana Mükâfat”** , Efendi bir dostu ile deniz kenarına gelince “Kim batan adamı kurtarırsa elli altın mükâfat verilecek” yazan yazıyı görmüşler. 336 noda kayıtlı olan **“Dayılarını Görüp”** , Efendinin köpeği yavrulamış, nice kişiler onun evine misafir olmuş, konuşup otururlarmış. 337 noda kayıtlı olan **“Yaşlıysa Da Dökülmez”** , Bir zengin yaşlanmış, Efendinin kızını istemiş: 338 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Avukat”** , Bir avukat Efendiye sormuş: 339 noda kayıtlı olan **“Tüccarlığın Başı”** , Efendi tüccarlık yapacak olmuş. 340 noda kayıtlı olan **“İnanmazsanız Ölüye Sorun”** , Efendi mahalle imamıymış. 341 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Tellal”** , Efendinin cılız, kısır, ve süt vermeyen bir sığırı varmış. 342 noda kayıtlı olan **“Ye Cübbem”** , Efendi bir gün düğüne gitmiş, Efendinin üstü başı eski olduğu için kimse ona itibar etmemiş. 343 noda kayıtlı olan **“Susayan Cep”** , Efendi bir gün düğüne gitmiş. 344 noda kayıtlı olan **“Bunun Parasını Neden Alıyorsun?”** , Efendi pazardan dönerken şekerleme

dükkânına girmiş: 345 noda kayıtlı olan “Hayret Gözün Varmış” , Efendi pazarda gezerken meyve tezgâhına baksa ki: erik kurusu, çeşit çeşit meyveler, fıstık, badem, nar, üzüm ve türlü meyveler duruyormuş, satıcısı kımıldamadan oturuyormuş. 346 noda kayıtlı olan “Efendi ve Onun Yöneticisi” , Efendi cimri bir zenginin hizmetindeymiş. 347 noda kayıtlı olan “Bunun Masrafını Kim Ödedi” , Efendi bildircin etini çok severmiş ve şansına o sene bildircin çok olup, avcılar pazara kasa kasa bildircin getirmeye başlamış. 348 noda kayıtlı olan “Görüsemsek Hoşçakal” , Efendi evinde bir şeye sinirlenmiş, oturuyormuş, sokak kapısını çalmış, baksa ki uzaktan bir tanıdığı. 349 noda kayıtlı olan “Yuvarlak Ekmek” , Efendinin mahallesinde cimri bir zengin varmış kaç misafir gelirse gelsin, bir ekmekle su koyarmış önlerine, onu hiç kimse bu durumdan vazgeçiremez o da yine aynı şeyi yaparmış. 350 noda kayıtlı olan “Ceza” , Efendi eşeğinin üstüne sarık ve kaftanını koyup tezgâha çıkmış. 351 noda kayıtlı olan “Vahvahlayanın Çocuğu” , Efendinin bir arkadaşı ağzı bez parçasıyla bağlı bir kutuyu emanet olarak Efendiye teslim edip: 352 noda kayıtlı olan “Yelpaze” , Efendi tavuk ayağından rengârenk yelpaze yapıp, pazara gitmiş. 353 noda kayıtlı olan “Kılıç ve Kasap” , Efendi pazardan dönerken onu bunu seyrediyormuş, eski bir kılıcı övüp duran adama gözü takılmış: 354 noda kayıtlı olan “Şarkıcı” , Efendi bir şarkıcının sesini hiç beğenmez, o nerede şarkı söylese yavaşça gidermiş. 355 noda kayıtlı olan “İstekli Kurtlar” , Efendi eşine nasıl adam olacağını sorduğunda eşi: 356 noda kayıtlı olan “Arzu” , Efendi köyden geliyormuş, fırıncının tandırdan çörek uzattığını görmüş, onun yanına gidip: 357 noda kayıtlı olan “Güneş ve Ay” , Efendiye biri sormuş: 358 noda kayıtlı olan “Uhde” , Efendi denizde yıkanyormuş, ağ atan balıkçıları görmüş. 359 noda kayıtlı olan “Alıp Kaçtığım Gün” , Efendi pazardan et almış geliyormuş. 360 noda kayıtlı olan “Su, Başından Bulanır” , Efendinin buzağısı boşanmış, kozayı yemeye başlamış. 361 noda kayıtlı olan “Kendi Faydasını Bilmeyen Hayvan” , Efendi deniz kenarında gemicilerin gemi dikişlerine mum eriterek sürdüklerini görünce sormuş: 362 noda kayıtlı olan “Kaz Çorbası” adlı fıkra; Efendi hastalanıp doktora gitmiş, doktor kaz çorbası içmesini tavsiye etmiş. 363 noda kayıtlı olan “Kötü Kundura” , Efendi kanalın tepesindeki ince köprüden geçecekmış, kundurasının bir teki kanala düşerek akıp gitmiş. 364 noda kayıtlı olan “Bıçak Ucu” , Efendi iki çocuğu ceviz kapmak için yumruklaşırken görmüş ve Efendi

iki çocuğu ayırıp, cevizi almış, onu bıçağıyla ikiye ayırıp yemiş, çocuklara bıçağı gösterip: 365 noda kayıtlı olan **“Uykumu Aramaya Gidiyorum”** , Efendi gece yarısı kendi başına oyalanarak yürüyormuş, polis Efendiyi tutmuş: 366 noda kayıtlı olan **“Dudağı Helal”** , Efendi medresede okurken, üç dört tane molla başı şarkı söylemek için bir odaya toplanmışlar, bunlar şarkı söylemeye başlayınca sesi çirkin bir molla şarkıya girmiş ve hepsinin morali bozulmuş. 367 noda kayıtlı olan **“Delik Para”** , Efendi kelmiş, saçını kestirdiğinde, berberin eline bir tane delik para verip gidiyormuş bu sırada berberi: 368 noda kayıtlı olan **“Öküz Beni Aldı”** , Efendi pazardan öküz alıp gelmiş, yol boyunca “ Efendi, öküzü kaç liraya aldınız?” diye sorular sorulmuş. 369 noda kayıtlı olan **“Misafir”** , Yaz günlerinin birinde Efendiye hanımının kardeşi, dört tane çocuğuyla beraber misafir olmuş. 370 noda kayıtlı olan **“Soruya Yakışan Cevap”** , Efendinin eşeğini hırsızların çaldığını duyan uzak yakın akrabaları arkadaş-dostları bu durumu işitince gelmişler. 371 noda kayıtlı olan **“Azizler”** , Efendi Semerkant’a gitmiş azizleri iyi bilen mollanın evine misafir olmuş, ev sahibi geldiğinde azizlerle konuşup, misafire sofraya da hazırlanmamış. 372 noda kayıtlı olan **“Efendi Doğduğunda Öldü Deyin”** , Efendi şeyh ile mezarlığı ziyarete gitmiş. 373 noda kayıtlı olan **“Hırsızlığa Girdim Diyecek Olmasa”** , Efendi sepetle bir bağa hırsızlığa girmiş, her çeşit üzümle sepetini doldurmuş bu sırada bahçıvan gelip yakasından tutmuş: 374 noda kayıtlı olan **“Burcunuz”** , Efendiye birisi sormuş: 375 noda kayıtlı olan **“Kötü Çeşme”** , Efendi yaz günü susuz bir şekilde kıra çıkmış ve susamış, baksa ki bir taş arasından su damlamakta. 376 noda kayıtlı olan **“Bahtsız Koca”** , Efendi’nin hanımı ölünce, bir dul hanımla evlenmiş. 377 noda kayıtlı olan **“Ters At”** , Efendi bir arkadaşından misafirlikten dönüşte atına ters binip evine gelmiş. 378 noda kayıtlı olan **“Sahipsiz At Olmalı”** , Efendi kervansarayına at bağlamış, bütün atlara sırasıyla bakıp kendi atını bulmaya çalışmış. 379 noda kayıtlı olan **“Güzel Yüz Ve Ekmek”** , Efendi hanımıyla hararetle bir şekilde konuşurken karnı acıkmış, Efendi hanımına ekmek sormuş: 380 noda kayıtlı olan **“Kundura”** , Efendi düğüne gitmiş, içeriye girdiğinde kundurasını kolunun altına sıkıştırmış. 381 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafta Hocanız Var”** , Efendi köye imam olarak gitmiş, namazdan sonra daima önce sol tarafa, sonra sağ tarafa selam veriyormuş. 382 noda kayıtlı olan **“Diğer Kapıdan”** , Efendi vakitsizce evine misafir getirmişti, hanımı söylenmeye başlamış: 383 noda kayıtlı olan

“Sonu Hayırlı Olsun” , Efendinin gözü sokakta duran havuca takılmış. 384 noda kayıtlı olan **“Ne Olmuş”** , Efendi gece vakti bir arkadaşıyla hırsızlığa çıkmış, arkadaşına: 385 noda kayıtlı olan **“Ceviz Yeme”** , Efendi'nin gözünün ferisi söniyormüş, insanlar ona çokça ceviz yemesini nasihat etmişler. 386 noda kayıtlı olan **“Mantı”** , Efendi annesinden mantı yapmasını istemiş. 387 noda kayıtlı olan **“Paralı Yemek”** , Bir gün Efendi: 388 noda kayıtlı olan **“Köle Pazarı”** , Efendi uzun merdiveni götürüp birisinin bağına dayamış: 389 noda kayıtlı olan **“Adaletli Hüküm”** , Bir adam hanımını boşamış ve evdeki eşyalarını dağıtıyormuş adam yardım için Efendi'ye rica etmeye gidip: 390 noda kayıtlı olan **“Gırvoydu”** , Efendi gece vakti uyurken, gündüz vakti pencereden bakıp duran hırsız görmüş. 391 noda kayıtlı olan **“Karın Kalkan Ellezine”** , Bir şeyh müridleri ile hırsızlık yaparmış. 392 noda kayıtlı olan **“Beyaz Kum”** , Efendi bir arkadaşıyla temaşa ederken köye çıkmışlar. 393 noda kayıtlı olan **“Bin Lanet”** , Efendi'nin küçük oğlu ağlayarak: 394 noda kayıtlı olan **“Komşunun Kızı”** , Karlı bir gün Efendi sobaya belini dayayıp yatıyorken, dışarıda ekmek yapan hanımına seslenmiş: 395 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalım İle”** , Efendi'nin hanımı açık fikirliymiş. 396 noda kayıtlı olan **“Şeytan Ve Külhanbeyi”** , Halkın bakışlarından bile korktuğu bir külhanbeyi kendinden geçmiş bir halde Efendi'nin boynuna ansızın elini koyup ağlamaya başlamış: 397 noda kayıtlı olan **“Sağlıklı Geçen Gün”** , Efendi'nin hanımı sakarmış. 398 noda kayıtlı olan **“Dünyanın Genişliği”** , Efendi sokakta yürürken bir köşede avare gençler onu durdurup sormuşlar: 399 noda kayıtlı olan **“Bakmaya Yakışır”** , Efendiye bir adam parmağındaki gözü yok kesliğini gösterip demiş: 400 noda kayıtlı olan **“Alkış”** , Efendi karanlık bir gecede arkadaşları ile sohbet ediyormuş, birden rüzgâr esip gaz lambasını söndürmüştü. 401 noda kayıtlı olan **“Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri”** , Efendi geceleyin evini diğer mahalleye taşıyormuş. 402 noda kayıtlı olan **“Kendinden Görsün”** , Efendi bağda odun kesip geç vakitte baltasını omzuna alıp gidiyormuş, yolda bir avludan köpek çıkararak Efendiye saldırmış. 403 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Pehlivan”** , Yeni evlendiği günlerde Efendi geç saatte yolda gidiyormuş, iki hırsız yolunu kesip, Efendiden bir lira bile çıkmayınca kederlenmişler ve *“Deve gördün mü yok”* deyip göndermişler. 404 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin İhtirası”** , Efendi bir gün adamlarını toplayıp: 405 noda kayıtlı olan **“Ayıp Kendimde”** , Efendi'nin iki kızı varmış; birini çiftçiye, birini dülgere vermiş.

406 noda kayıtlı olan **“Hırsız Bekçi Vurdu”** , *Gece Efendi'nin evine eşyalarını götüren iki hırsız girmiş.* 407 noda kayıtlı olan **“At”** , *Efendi sokakta at nalı bulmuş ve çok mutlu olmuş, bir komşusu sormuş:* 408 noda kayıtlı olan **“Gıcırdayan Ekmek”** , *Efendi ekmekçiliğe heves edip avlusuna büyük bir fırın yaptırmış.* 409 noda kayıtlı olan **“Bu Gelişin Doğruysa”** , *Efendi sokakta bir adama sebepsiz yere ahmak demiş.* 410 noda kayıtlı olan **“Beyaz Şeker”** , *Beyaz şeker yeni çıktığı zaman Efendi hayretle şekerciye sormuş:* 411 noda kayıtlı olan **“Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın”** , *Bir ay içinde Efendi'nin hem hanımı hem de eşeği ölmüş.* 412 noda kayıtlı olan **“Söz Bir Tane”** , *Bir misafirlikte yaş sorup duruyorlarmış.* 413 noda kayıtlı olan **“En Güzel Saz”** , *Efendi bir sazçı arkadaşının evine misafirliğe gitmiş bildiği sazları ve şarkıları söyleyip kendini övmeye başlamış sonra Efendi'nin evine gidip, asılı duran teften çekip neyi kemane, tamburu, dutarı göstermiş ve bunların nasıl bir usta tarafından yapıldığını konuşup gitmiş.* 414 noda kayıtlı olan **“Derisini Yüzüp Rezil Ederim”** , *Efendi'nin avlusuna komşusunun koyunu girip bütün gülleri perişan etmiş.* 415 noda kayıtlı olan **“Doğru Şekilli”** , *Efendi bayram namazından dönüyormuş.* 416 noda kayıtlı olan **“Allah Versin”** , *Efendi inşaatta duruyormuş, omzunda heybesi olan bir adam seslenmiş Efendi de fakirmiş, o adam sadaka istemiş.* 417 noda kayıtlı olan **“Ölçülü Davranmak Şart”** , *Efendi kuzuyu suya götüren oğlunun yüzüne bir tane şamar vurup “kuzuyu kaybetme.* 418 noda kayıtlı olan **“Daha İçiyor Musun?”** adlı fıkra; *Efendi pazardan eşek satın almış giderken, yolun yarısına geldiğinde arkasına bakmış ki eşek yok, ip bir yiğidin boynunda duruyormuş.* 419 noda kayıtlı olan **“İçinde Olmasın Yeter”** , *Sessiz bir adam Efendiye sormuş:* 420 noda kayıtlı olan **“Kırk Soruya Bir Cevap”** , *Efendi'nin şehrine bir misafir âlim gelip şehirdeki bilgin müderrislere kırk tane soru sormuş.* 421 noda kayıtlı olan **“Gitmenin Kılıfı Olmalı”** , *Efendi'nin arkadaşları bir tane çizme bulmuşlar.* 422 noda kayıtlı olan **“İşin Beline Değdi”** , *Efendi Kokan'a gittiğinde bir Buharalı ile tanışmış, Buharalı kendi şehrini övmeye başlamış.* 423 noda kayıtlı olan **“Deve Miydi?”** , *Efendi sokakta iki çocukla karşılaşmış.* 424 noda kayıtlı olan **“Cehennem İle Cennet Dolunca”** , *Bir gün bir adam Efendiye sormuş:* 425 noda kayıtlı olan **“Kendini Aldatıp Gitti”** , *Efendi'nin mahallesindeki bir çocuk hiç kimse beni kandıramaz deyip dolaşıyormuş.* 426 noda kayıtlı olan **“Bahaneye İnanın”** , *Efendi pazardan bir tane tavuk almış, çay ocağında*

oturup yiyormuş, haylazın biri gelip selam vermiş: 427 noda kayıtlı olan **“Kimin Yüreğine Dokunmuş?”** , Efendi cimri bir arkadaşının evine gitmiş, arkadaşı önüne iki tane sıcak ekmek ile bir tas sert bal koymuş. 428 noda kayıtlı olan **“Arzu Desek De Olmuyor”** , Efendi karnı aç bir şekilde şimdi koyun etinden kaynatılmış çorba olsa diye hayal edip oturuyormuş, komşunun oğlu tas getirmiş. 429 noda kayıtlı olan **“Emanet”** , Efendi'nin omzuna sert bir yumruk inmiş, öfkesi kabarmış. 430 noda kayıtlı olan **“Kuyu Çevrilip Koyulur”** , Efendi'ye birisi sormuş: 431 noda kayıtlı olan **“Erik Yemekte”** , Efendi bir arkadaşıyla beraber erik almış. 432 noda kayıtlı olan **“Doğru Hesap”** , Efendi evlenmiş. 433 noda kayıtlı olan **“Aptal ve Deli”** , Efendi değirmende buğday çektirmek için sıra bekliyormuş, bekleye bekleye sıkılmış. 434 noda kayıtlı olan **“İsminizi Yazıp Gitmişsiniz”** , Efendi'yi bir arkadaşı çağırmış, evde bulamayınca kapısına “eşek” yazıp gitmiş. 435 noda kayıtlı olan **“Senin Sözü De Doğru”** , Efendi'nin yanına birisi gelip sevmediği birisi hakkında konuşmuş. 426 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Hindisi”** , Efendi pazarda yürürken güvercin gibi bir kuşun on soma satıldığını görmüş. 437 noda kayıtlı olan **“Kendine Mukayyet Ol”** , Efendi bahçesine diktiği fidanları her gece söküp evine götürüyormuş. 438 noda kayıtlı olan **“Melamet”** , Efendi bir gün oğlunu eşeğe bindirmiş, kendisi de yayan gidiyormuş, insanlar alay etmişler: 439 noda kayıtlı olan **“Somya Darlaştı”** , Efendi birinci hanımı öldükten sonra bir dul kadınla evlenmiş. 440 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Hamal”** , Efendi bir arkadaşı ile pazardan mısır almış, hamala taşıttirmiş. 441 noda kayıtlı olan **“Ağabey-Kardeş”** , Efendi'ye sormuşlar: 442 noda kayıtlı olan **“Misafir”** , Efendi başka bir şehre gitmiş imiş, orada birisi Efendiye sormuş: 443 noda kayıtlı olan **“Başıma Yastık Yapacağım”** , Efendi pazardan dönüşte geç kalıp bir arkadaşının evine misafir olmuş. 444 noda kayıtlı olan **“Benzemeyince Karşılaştırmaz”** , Efendi bir gün eşeğini satmak için pazara götürüp tellala vermiş. 445 noda kayıtlı olan **“Tadı Bir”** , Efendi arabaya birkaç kasa üzüm koyup pazara gitmiş. 446 noda kayıtlı olan **“Bulamadım Ki”** , Efendi pazarda eşeğini kaybetmiş. 447 noda kayıtlı olan **“Damdan Atın Da Görün”** , Efendi bir gün damdan sokağa düşmüş. 448 noda kayıtlı olan **“Kırk Yıllık Sirke”** , Bir gün komşusu Efendi'ye sormuş: 449 noda kayıtlı olan **“Ayağım Ağrıyor”** , Birisi Efendiden uzaktaki kardeşine mektup yazmasını rica etmiş. 450 noda kayıtlı olan **“Öncekinde Aldınız”** , Efendi bir gün hamama gitmiş, hamamcı onu iyi karşılamamış, eski tas,

yırtık havlu vermiş. 451 noda kayıtlı olan **“Zincirli Kapı”** , Efendi bir gün kapı pazarından geçiyormuş, iki kişi kapıyı kaldırmış götürüyormuş. 452 noda kayıtlı olan **“İnsaf”** , Efendi heybesinin iki gözünü de yufkayla doldurup eşeğine yüklemiş, üstüne de kendi binip eve yönelmiş. 453 noda kayıtlı olan **“Kalbur”** , Efendi ambarda bir şeyler arayıp dolaşıyormuş, üst raftaki içinde sebze dolu kalbur, soğan, pancarlar Efendinin başına düşmüş. 454 noda kayıtlı olan **“Ölü”** , Efendi ceviz ağacının dalına çıkıp baltayla dalı kesmeye başlamış. 455 noda kayıtlı olan **“Öğrenci”** , Efendi'nin babası Efendiyi marangoza çıraklığa vermiş. 456 noda kayıtlı olan **“Hepsi Gelecek”** , Bir gün Efendi'nin paltosunu hırsız alıp kaçmış. 457 noda kayıtlı olan **“Nas”** , Bir arkadaşı Efendi'ye bir mesele sormuş: 458 noda kayıtlı olan **“Canan”** , Efendi çirkin, yaşlı bir kızla evlenmiş. 459 noda kayıtlı olan **“Şükür”** , Efendi bir gün eşeğine binmiş tarla yolunda gidiyormuş zelzele olmuş. 460 noda kayıtlı olan **“Zehir”** , Efendi hocasının odasında oturuyormuş, birisi bir tas bal getirmiş. 461 noda kayıtlı olan **“Çorba”** , Efendi çorbacılık yapıyormuş. 462 noda kayıtlı olan **“Berber”** , Efendi bir gün berbere saçını kestirmiş, berber acemi imiş, saçının bir tarafını fazla kesip yerine pamuk yapıştırmış. 463 noda kayıtlı olan **“Yelim”** , Efendi birisinin bağına girmiş, erik çalıyormuş bağcı gelmiş. 464 noda kayıtlı olan **“Tedavi”** , Efendi doktorluk yapıyormuş. 465 noda kayıtlı olan **“Fare İlacı”** , Efendi parasız kalmış, para kazanmak için küçük taşlar alıp pazara götürüp yere sermiş, kendi de başına oturmuş. 466 noda kayıtlı olan **“Burge Darı”** , Efendi parasızlıktan bunalmış. 467 noda kayıtlı olan **“Şimdi Kuş Oldun”** , Efendi bir gün leylek tutmuş. 468 noda kayıtlı olan **“Niye Ağlıyorsun?”** , Efendi hastalanmış, karısına sormuş: 469 noda kayıtlı olan **“İsterseniz Samar Yiyin”** , Efendi birisinin bağına hırsızlığa girmiş. 470 noda kayıtlı olan **“Kör Olsun”** , Efendi tavuklarını satmak için kafese koyup pazara götürmüş ve canları sıkılmasın diye serbest bırakmış fakat ne yaptıysa da tavukları kafese koyamamış. 471 noda kayıtlı olan **“Bu Kadar Peşinden Gidemem”** , Efendi evine gidiyormuş, büyük bir ağacın dibinde oynayan çocuklar onun sarığını alıp kaçacaklarken: 472 noda kayıtlı olan **“Şimdi Bir Ukdem Yok”**, Efendi'nin bir boynuzlu öküzü varmış, onun boynuzuna binmeyi çok arzu edermiş. 473 noda kayıtlı olan **“Kuyruğu Heybede”** , Efendi eşeğini satmak için pazara getiriyormuş, yolda bataktan geçerken kuyruğu çamur olmuş: 474 noda kayıtlı olan **“İt Olmak İçin De Kuyruk Lazım”** , Efendi kadılık yaptığı zamanda bir adamı

salatalık çalmakla suçlayıp getirmişler. 475 noda kayıtlı olan **“Gençliğimde De Razi Değildim”** , Efendi arıktan atlayıp geçeyim derken arığın tam ortasına düşmüş. 476 noda kayıtlı olan **“Dumbe-Ciğer”** , Efendi bir gün kasaptan ciğer alıp geliyormuş, yolda bir arkadaşıyla karşılaştı. 477 noda kayıtlı olan **“Kuyudaki Ay”** , Efendi geceleyin kuyudan su almak için çıkmış. 478 noda kayıtlı olan **“Sakal”** , Efendi bir gün pazarda sakalsız bir imam görüp, kendi sakalından üç-dört tanesini yolup ona göstermiş:479 noda kayıtlı olan **“Arı Uhden Kalmasın”** , Efendi eski bir duvarın yanından geçmekteymiş, arılar saldırmaya başlamış. 480 noda kayıtlı olan **“Allah Korumuş!”** , Efendi bir gün eşeğini kaybetmiş ve Allah’a şükürler olsun demiş. 481 noda kayıtlı olan **“Tutup Sahibine Veririm”** , Efendi sokakta dolaşan koyunu alıp kesmiş ve bunu bir arkadaşına söylemiş, arkadaşı endişeyle: 482 noda kayıtlı olan **“Borçlu”** , Borca batan bir arkadaşı Efendiye: 483 noda kayıtlı olan **“Zalim Eşek”** , Efendi pazarda eşeğini tellala vermiş. 484 noda kayıtlı olan **“Çocukların Duası”** , Efendi sokakta oturuyormuş, çocukları götüren hocaya: 485 noda kayıtlı olan **“Doktor Ve Kasap”** , Bir gün Hocaya sormuşlar: 486 noda kayıtlı olan **“Deliye Cevap”** , Bir deli sokağın ortasına geçip insanlara: “hepiniz bir tarafa yürüyün” diyerek ortalığı velveleye vermiş. 487 noda kayıtlı olan **“Çömlek”** , İki kişi tartışmış, birbirlerini kadiya şikâyet etmiş, Efendi’yi de şahit tutmuşlar. 488 noda kayıtlı olan **“Ey Cahil”** , Efendi sığır yağı almak için kâse alıp pazara gitmiş, yağcıdan bir liralık yağ istemiş. 489 noda kayıtlı olan **“Aydın Kaçı”** , Efendiye bir kişi sormuş: 490 noda kayıtlı olan **“Yemek Yiyenler Girsin”** , Efendi evleniyormuş. 491 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Hırsız”** , Bir gece Efendi’nin evine hırsız girmiş, her yeri aramış fakat hiçbir şey bulamamış. 492 noda kayıtlı olan **“Lezzeti Nasıl”** , Efendi çay ocağında büyük bir kavun kesip yemiş ve uzakta gözleri parlayan bir sarhoşa bakıp: 493 noda kayıtlı olan **“On Kilo Yiyecek”** , Efendi gündelikçilik yapıyormuş, bir cimri adam kandırmak istemiş. 494 noda kayıtlı olan **“Buzağının Arapçası”** , Efendi medresede Arapça öğreniyormuş. 495 noda kayıtlı olan **“Kısır Sığır”** , Efendi’nin kısır bir sığırı varmış, onu satmak için pazara götürmüştü. 496 noda kayıtlı olan **“Çorbacısının Çorbası”** , Efendi’nin avcı arkadaşlarından biri tavşan getirmiş. 497 noda kayıtlı olan **“Haram Olasınca”** , Efendi ata nasıl bineceğini ve üzengiye ayağını nasıl koyacağını bilmiyormuş, bir arkadaşı: 498 noda kayıtlı olan **“Erkeğe Benzedim Mi?”** , Efendi

işsizlikten sıkılıp ev işlerine karışmış. 499 noda kayıtlı olan **“Hayır”** , Efendi'nin gömleğini hanımı yıkayıp kapıya sermiş. 500 noda kayıtlı olan **“Dar Kavuk”** , Efendi'nin kavuğu kanala düşmüş. 501 noda kayıtlı olan **“Eşeğin Sözü”** , Bir arkadaşı Efendi'den eşek istemiş. 502 noda kayıtlı olan **“Oğlumun Babası”** , Efendi bir gün siyah elbise giyip pazara çıkmış. 503 noda kayıtlı olan **“Biliyor Musunuz Ne Diyeceğim”** , Efendi bir gün medresede minbere çıkıp mollalara sormuş: 504 noda kayıtlı olan **“Hamile Kazan”** , Efendi bir gün komşusundan kazan istemiş ve bir hafta sonra kazanın yanında bir de tencere vermiş. 505 noda kayıtlı olan **“Günahkâr Öküz”** , Bir gün Efendi'nin ekinine öküz girip ekinleri tepelemiş, Efendi yakalayacak olmuş. 506 noda kayıtlı olan **“Kavganın Sebebi”** , Bir gece Efendi sokakta kavga edildiğini duymuş. 507 noda kayıtlı olan **“Eşeğim Kabul Etmiyor”** , Bir arkadaşı gelip Efendi'den eşek istemiş, Efendi: 508 noda kayıtlı olan **“Akılsız Deve”** , Efendi bir gün devesine binmiş, seyahat için şehrin dışına çıkmış. 509 noda kayıtlı olan **“Rüzgâr”** , Efendi üzümün olgunlaştığı günlerde birisinin bağına girmiş, beğendiği üzümleri koparıp sepete koyuyormuş, bağcı yakalamış. 510 noda kayıtlı olan **“Ceset”** , Efendi bir gece mezarlık yanından geçiyormuş, karşısına bir gurup atlı gelmiş. 511 noda kayıtlı olan **“Hal Böyle Olursa”** , Efendi bir gün kapısının önünde yemek yiyormuş, rüzgâr yemeği yedirmemiş, zorluk vermiş. 512 noda kayıtlı olan **“Bereket Versin”** , Efendi rüya görmüş, rüyasında iyi bir horozu varmış, onun yanına birisi gelip: 513 noda kayıtlı olan **“Güzel Şehir”** , Efendi bir zaman başka bir şehre gitmiş, pazarda dalaşıyormuş, helvacının dükkânındaki çeşit çeşit helvalara gözü takılmış. 514 noda kayıtlı **“Gönlüm Kırıldı”** , Efendi'nin hanımı kasten Efendinin önüne kaynar çorba getirmiş, ama bunu unutunca, eşinden önce kendi bir kaşık içmiş ve gözünden yaş gelmiş. 515 noda kayıtlı olan **“Laf Sarıktaysa”** , Efendi sepetten sarığını çıkarıp sokakta gidiyormuş, bir kişi onun yolunu kesip, rica etmiş: 516 noda kayıtlı olan **“Doktor”** , Efendi'nin gençliğinde babası ona doktorluğu öğretmiş: 517 noda kayıtlı olan **“Kiyamet”** , Efendinin güzel bir koyunu varmış. 518 noda kayıtlı olan **“Yıldız Yapıyor”** , Efendiye bir gün sormuşlar: 519 noda kayıtlı olan **“Çalgıcı”** , Çalgıcılar, sohbet sırasında Efendiye sormuşlar: 520 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”** , Efendi bir gün Hamam'a gitmiş, Hamamda hiç kimsenin olmadığını görünce şarkı söylemeye başlamış. 521 noda kayıtlı olan **“Ömrünüz Azapta Geçerdi”** , Efendi bir gün ne kadar

uğraşırsa uğraşsın kavuğunu giyememiş, öfkelenmiş ve kavuğunu pazara götürüp bir tüccara satmış. 522 noda kayıtlı olan **“Çapa İle Testiyi Hırsız Alıp Gitti”** , Efendi tarlaya gitmiş, babası Efendiye: 523 noda kayıtlı olan **“Fakirin Eş Yası”** , Efendi, açlıktan sakız çiğneyerek yürüyormuş, arkadaşları Efendiyi yemeğe davet etmiş. 524 noda kayıtlı olan **“Sabret”** , Efendiye bir kişi sormuş: 525 noda kayıtlı olan **“Beş Lira İçin”** , Efendi'nin bir bakkala elli üç lira borcu varmış. 526 noda kayıtlı olan **“Kıymetsiz Takke Gitsin”** , Efendi'nin tavuğu kuluçkaya yatmış. 527 noda kayıtlı olan **“Doktor”** , Efendi, bir gün çok aç kalmış ve karnını doyurabilecek durumu yokmuş, sokağa çıkıp doktorluk yapmış ve bir kişinin yatalak olan eşini beslemek için o kişinin evine gitmiş. 528 noda kayıtlı olan **“Karganın Ömrü”** , Efendi, avcıdan bir karga satın almış. 529 noda kayıtlı olan **“Zayıf Eşek”** , Efendi'nin eşiği çok zayıfmış. 530 noda kayıtlı olan **“Dostlar”** , Efendi, kadılık yaptığı günlerin birinde Efendiye sormuşlar: 531 noda kayıtlı olan **“Denizin Suyu”** , Efendiye bir gün sormuşlar: 532 noda kayıtlı olan **“Deva”** , Efendi'nin bir arkadaşı gelip gönlünün huzursuzluğundan şikâyet etmiş. 533 noda kayıtlı olan **“Bir Şey Ver”** , Bir gece Efendi'nin evine hırsız girmiş, hiçbir şey bulamadan çıkıp gitmiş. 534 noda kayıtlı olan **“Yine Kudurup Gitti”** , Efendi'nin eşiği huysuzlanıp duruyormuş ve Efendi'yi düşürmüş. 535 noda kayıtlı olan **“Cenaze Namazına Mı Gidiyorsun?”** , Efendi pazardan gelirken caminin önünde cenaze namazına toplanmış insanları görmüş. 536 noda kayıtlı olan **“Sırık”** , Efendi, ilkbaharda bahçeye sırık dikerken bahçivana sormuş: 537 noda kayıtlı olan **“Sıpa”** , Efendi aydınlık gecede eşiğe binip köye gidiyormuş, yolda bekçilere rastlayınca nereye kaçacağını bilememiş, eşekten atlayıp onun altına gizlenmiş. 538 noda kayıtlı olan **“Hikmet”** , Efendi, bir gün parasız kalıp, eline iki kulaç ip almış ve pazara hamallığa çıkmış. 539 noda kayıtlı olan **“Avanak”** , Efendi'nin evine misafir gelmiş. 540 noda kayıtlı olan **“Bahane”** , Efendi gençliğinde babasından aldığı harçlıkları haftasını doldurmadan yiyip bitirir ve bunun için çok azar işitirmiş. 541 noda kayıtlı olan **“Miskin ve Efendi”** , Efendi, bir miskine sormuş: 542 noda kayıtlı olan **“Burun”** , Kova burunlu dolandırıcı bir kişi, Efendiye sormuş: 543 noda kayıtlı olan **“Babasının Çocuğu”** , Efendiye gelip haber vermişler: 544 noda kayıtlı olan **“Dertleştim”** , Efendi öğrenciymiş. 545 noda kayıtlı olan **“Hala Geç Değil”** , Efendinin gençliğinde bir kişi gıdığına dokunup: 546 noda kayıtlı olan **“Yetişme Kuralı”** ,

Efendi, çay ocağında oturuyormuş, başındaki elli adama sözünü onaylatmış: 547 noda kayıtlı olan “Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü?” , Efendi, bir falcıya sormuş: 548 noda kayıtlı olan “Bildircının Evi Yok” , Efendi, kılık zamanı bir zenginin ambarına hırsızlığa girmiş, tam o anda zengin, ambara girmiş. 549 noda kayıtlı olan “Sıpacık” , Efendi ava çıkmış, kırdan giden yabancı bir sıpa görmüş: 550 noda kayıtlı olan “Ters Binip Bırakıverdim” , Efendi eşeğe ters binip mollalarla yola çıkmış. 551 noda kayıtlı olan “Çuval Değirmenin Hakkı” , Efendi, bir çuval buğdayını alıp değirmene giderken, yolda kumar oynayanlarla karşılaşmış. 552 noda kayıtlı olan “Et Ve Balta” , Efendi, bir liralık et alıp gelmiş, eşine kavurup yiyelim demiş ama eti ‘Köpek yiyip, gitmiş.’ 553 noda kayıtlı olan “Kim Sağ, Kim Hasta” , Efendi hasta olan eşinin yanına oturmuş, Allah’a dua ediyormuş: 554 noda kayıtlı olan “Sana Ne?” , Efendi karnı aç, yol üzerinde sinirli bir şekilde oturuyormuş, komşusu ilgilenecek olmuş: 555 noda kayıtlı olan “Cimri ve Efendi” , Cimri bir adam, Efendi’yi her gördüğünde evine davet edermiş. 556 noda kayıtlı olan “Aklım Başıma Geldi” , Efendi küçükken çok inatçıymış, babası, annesi ne derse onun tersini yaparmış. 557 noda kayıtlı olan “Aceleci!” , Efendi denizde giderken, çok susamış, denizin tuzlu suyundan içmiş. 558 noda kayıtlı olan “Övünen” , Övünen bir adam: 559 noda kayıtlı olan “Süzme” , Efendi evine karnı aç gelip, eşine: 560 noda kayıtlı olan “Tarlana Götür” , Efendi’nin komşusu dert yanarak gelmiş: 561 noda kayıtlı olan “Evet, Korkusuzmuşsun!” , Efendi ocakta ateş yakmak için çok uğraşmış ama olmamış, sonunda eve girip, hanımının başörtüsünü sarıp çıkmış, üflemiş, ateş yanmış. 562 noda kayıtlı olan “Borç” , Bir arkadaşı Efendiden borç para istemiş. 563 noda kayıtlı olan “Çok Şükür...” adlı olan Efendi çıplak ayakla dışarı çıkmış, ayağına diken batmış. 564 noda kayıtlı olan “Kulak Gerekli Mi?” , Efendi berbermiş, bir gün yanına arkadaşlarından birisi saç kestirmeye gelmiş. 565 noda kayıtlı olan “Rüya” , Efendi gece yarısı uyanıp hanımını dürtmüş: 566 noda kayıtlı olan “Büyük Kavga” , Günlerin birinde Efendi hırsızlarla bir olup hırsızlığa gitmiş, arkadaşları fiyatı pahalı olan eşyaları almış, Efendiye ise eski el makinesini vermişler. 567 noda kayıtlı olan “Endişe Gelecek Olursa” , Efendi bir üzüm bağına hırsızlığa gitmiş, yiyip doyduktan sonra, sepeti tamamlayıp duvardan aşacağı zaman durunca, bahçıvan gelip sormuş: 568 noda kayıtlı olan “Mısır Unu Ekmeği” , Efendi’nin hanımı çorba yaparak, mısır unu

ekmeği ile çorbayı kocasının önüne koymuş. 569 noda kayıtlı olan **“Küstah”** , Efendi yakın dostlarından birine mektup yazarken, bir adam gelip onun yazmış olduğu mektubu okuyuvermiş. 570 noda kayıtlı olan **“Senden Utandığım İçin...”** , Efendi'nin evine hırsız girmiş, Efendi sandığa girip saklanmış. 571 noda kayıtlı olan **“Uyuyorum”** , Efendi bir arkadaşı ile yatıyormuş, arkadaşı uyanıp, Efendiye sormuş: 572 noda kayıtlı olan **“Övüngenlik”** , Bir sohbetinde binicilikten söz ediliyormuş. 573 noda kayıtlı olan **“Acaba”** , Efendi, karnı acıkmış bir şekilde pazara doğru giderken bir bakkalın önüne çıkmış. 574 noda kayıtlı olan **“Şeftaliymiş Diye Kim Söyledi?”** , Efendi bir çuval şeftaliyle sokağa çıkmış, çocukları görünce: 575 noda kayıtlı olan **“Ne Kadar Yol Gittik?”** , Efendi, bir gün hanımıyla bir arkadaşına misafirlğe gidecekmış. 576 noda kayıtlı olan **“Avare Olmayın”** , Efendi'nin hanımı hastalanmış ve kocasına: 577 noda kayıtlı olan **“Ceviz Altında”** , Efendi cevizin gölgesinde dinleniyormuş. 578 noda kayıtlı olan **“Yayla”** , Efendi hayatında göl görmemiş. 579 noda kayıtlı olan **“Dertleşmek”** , Mahallenin muhtarı mahalledeki elli kişiyi misafirlğe çağırıp sofrayı kurmuş: 580 noda kayıtlı olan **“Bu Da Arkadaş Mı?”** , Efendi kırdaki akşam vakti iki komşusu ile yemek yemeye oturmuş. 581 noda kayıtlı olan **“Aklın Varsa Kendini Suya At”** , Efendi kışın kırdaki deve dikenini toplayıp, eşeğine yüklemiş gelirken, yolda çok üşümüş. 582 noda kayıtlı olan **“Elleri Değmedi”** , Efendi, bir yerde düğün yapıyor diye duymuş, gerçi davet edilmediği düğüne pek de gidesi yokmuş, düşünmüş taşınmış ve bir bahane bulmuş. 583 noda kayıtlı olan **“Ayağından Kaldırıp At”** , Efendi bir bağa üzüm hırsızlığına girmiş, bahçıvan görmüş. 584 noda kayıtlı olan **“Hemen Yemek Yiyesi Gelecektir”** , Efendi'nin arkadaşlarından birisi yeni bir bina satın almış ve göstermek için Efendiyi davet etmiş, ertesi gün Efendi'yi alıp akşama kadar binaya bakmışlar. 585 noda kayıtlı olan **“Bilgeler Sohbeti”** , Bilgeler sohbetinde bir bilge: 586 noda kayıtlı olan **“Nehir'e Ateş Gitti”** , Efendi bir lafçı (Özbek mizahında bir türün sanatçısı) ile gidiyormuş. 587 noda kayıtlı olan **“Deden Balık Olurdu”** , Efendi, meyhanede esrarkeşler ile eğleniyormuş. 588 noda kayıtlı olan **“Koyunu Satana Sor”** , Efendi pazar günü şaşkınca yürürken bir koyunu ipe bağlayıp, eve alıp gidecekmış. 589 noda kayıtlı olan **“Keskin Akıl”** , Efendi pazarda alışverişi yaparak heybesinin bir gözünü doldurmuş, ama yük eşeğe ağır gelmiş, heybenin dolu tarafını eşeğin boş palanına koymuş. 590 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Aldar Köse”** , Bir gün Efendi ile

Aldar Köse yemek yapıyorlarmış. 591 noda kayıtlı olan “Torunum Daha Az” , Efendi'nin arkadaşı sormuş: 592 noda kayıtlı olan “Sahtekâr” , Efendi'nin dışı ağrımış. 593 noda kayıtlı olan “Yağlı Ekmek Yapayım” , Efendi'nin evine bir gün misafir gelmiş, hanımına: 594 noda kayıtlı olan “Bilmece” , Efendi eline boncuk saklayıp oğluna sormuş: 595 noda kayıtlı olan “Soğuk Yemek” , Efendi Buhara'ya okumaya gitmiş, ilime doyup dönmüş. 596 noda kayıtlı olan “Efendi Ve Doktor” , Efendi'nin gözüne eşyalar, çift görünmeye başlamış, doktora gitmiş. 597 noda kayıtlı olan “Soğuk” , Efendi göle file sallayıp balık tutuyormuş, birden rüzgâr esip yağmur yağmış. 598 noda kayıtlı olan “Kafiye” , Bir zoraki şair bir şiir yazıp Efendi'ye göstermiş. 599 noda kayıtlı olan “Hindistan Ve Fırın” , Efendi şiir yazıp bir arkadaşına göstermiş, o da eleştirmiş: 600 noda kayıtlı olan “Hile” , Efendi'nin karısı sevgilisine yemek yapıp, onunla şakalaşıp dururmuş, Efendi gizlice girip, sevgiliyi işaretle tehdit etmiş. 601 noda kayıtlı olan “Kundura Kitabı” , Efendi düğüne vardığında kundurasını koynuna sokup başköşeye oturmuş. 602 noda kayıtlı olan “Efendi Tembel” , Efendi barakada yan bir şekilde yatıyormuş, karısı gelince: 603 noda kayıtlı olan “Beceriksiz” , Efendi daima “anamın yeri cennet olsun”, deyip dururmuş. 604 noda kayıtlı olan “Para” , Mahallenin büyüğü Efendi'yi çağırıp: 605 noda kayıtlı olan “Karıştırma” , Efendi uzun zamandır görüşmediği bir dostuna misafir olmuş, dostu sütlaç yapmış: 606 noda kayıtlı olan “Mescit Ve Camii” , Efendi büyük camide namaz kılmanın sevabı daha çoktur, deyip mahalledeki küçük mescide girmezmiş: 607 noda kayıtlı olan “Hırsızlar Katında” , Efendi'nin evini hırsız soymuş, Efendinin her şeyini alıp gitmiş. 608 noda kayıtlı olan “Yular” , Efendi eşeğinin yularını yüklemiş, aradan birkaç gün geçtikten sonra bir atın başına gitmiş. 609 noda kayıtlı olan “Âdem Atadan Kalan Sığırlar” , Efendi havuca çukur kazıp, komşunun ağulundan çıkmış, acele ederek karısını çağırılmış. 610 noda kayıtlı olan “Lamba Yağı” , Efendi bir değirmencinin namuslu karısına göz koymuş. 611 noda kayıtlı olan “Onun Kendisi Yeter” , Efendi'nin karısını gece yarısı sancı tutmuş. 612 noda kayıtlı olan “Sırlıklam” , Efendi seferden dönerken karanlığa yakalanmış, yolda bir arkadaşına uğramış. 613 noda kayıtlı olan “Çukurlara Toplanmış” , Bir gün insanlar Efendi'ye sormuşlar: 614 noda kayıtlı olan “Rüyaya Giren Tatlı” , Efendi gece uykudan uyanıp: 615 noda kayıtlı olan “Efendi Bir Gün Hamama İnmiş” , Bir yığın genç yiğit

Efendi'yi sokakta yakalamış ve Efendi bize bir şeyler anlat deyip durmuşlar. 616 noda kayıtlı olan “Kaybolan Yüzük” , Efendi sokağa çıkarken evde yüzüğünü çıkarmış. 617 noda kayıtlı olan “Secde” , Efendi bir köyde imam olup aç kalmış, ahali hiçbir şey vermemiş. 618 noda kayıtlı olan “Konuşmayı Öğrenmeyecekmiş” , Efendi çukur yerde eşeğini sürüyormuş, eşeğinin ayağı burkulup yere yuvarlanmış. 619 noda kayıtlı olan “Kedi Nerede?” , Efendi bir gün pazardan üç parça et alıp gelmiş ve karısına: 620 noda kayıtlı olan “Açlığa Hayli Alıştın” , Bir yıl kış çok uzun sürmüş. 621 noda kayıtlı olan “Ayırıp Satılmıyormuş” , Efendi'nin devesi kaybolmuş, bulamadığı için çok üzülüp: 622 noda kayıtlı olan “Efendi Ve Görücüler” , Efendi'nin bir sığırı varmış, onu satmak için pazara götürmüş, geç vakte kadar beklemiş, fakat bir kişi bile ilgilenmemiş. 623 noda kayıtlı olan “Kaç Kızım At Tepiyor” , Efendi pazardan on soma at almış geliyormuş, yolda insanlar “kaç paraya aldınız” diye sormuşlar. 624 noda kayıtlı olan “Allah İsterse Alacağım” , Efendi sakladığı paraları alıp pazara gitmiş: 625 noda kayıtlı olan “Yürü Yürü Canavar” , Efendi ark boyuna gidip koyun kafasını yıkıyormuş, kafa suya düşüp gitmiş. 626 noda kayıtlı olan “Nöbet Gelince Hasta Olamazsın Ya” , Efendi yolda yürüyormuş, bir arkadaşı sormuş: 627 noda kayıtlı olan “Birbirini Aldatıp Hayat Sürdürüyormuş” , Efendi pazara doğru yürüyormuş, saf bir köylü sormuş: 628 noda kayıtlı olan “Keşke Tuzlasaydın” , Arkadaşının yaşlanmış eşeğinin öldüğünü işiten Efendi taziyeye gitmiş: 629 noda kayıtlı olan “Kuru Üzüm Olmasa Neyi Vereceğim” , Efendi pazardan dönüşte bir torba kuru üzüm almış, kim isterse bir avuç veriyormuş. 630 noda kayıtlı olan “Kötülüğünden Delik Kazık Kuruyanlar” , Efendi çiftçiymiş ve çapasının yüzüne ayağıyla basmış, sapı gelip alnına deymiş. 631 noda kayıtlı olan “Bu Para Değil De Ne?” , Efendinin babası Efendi çocukken yabancı bir kişiden iki yüz para borçlanmış, şu-bu deyip borç veren kişiyi oyalıyormuş. 632 noda kayıtlı olan “Ekmek Yapma Günü” , Efendi sopa ile avlanmak için idman yapıyormuş. 633 noda kayıtlı olan “Haram Kandan” , Meydanda birkaç adam doktoru ortaya alıp, sohbet etmeye başlamışlar. 634 noda kayıtlı olan “Ölmesen” , Efendi'nin karısı kavgacıymış, o bir gün hasta olup yatağa düşmüş. 635 noda kayıtlı olan “Aferin, El Bülbülleri” , Efendi günün sıcaklığında eşek binip uzak yoldan geliyormuş. 636 noda kayıtlı olan “Tambur” , Efendi'nin bir tamburu varmış, satmak için pazara gitmiş. 637 noda kayıtlı olan “Beni Teyzem

Doğurmuş” , *Bir gün Efendi’ye sormuşlar:* 638 noda kayıtlı olan **“Aman, Hangi Birini Alacağım”** , *Karısı vefat eden Efendi avluda gezerek ağlıyormuş:* 639 noda kayıtlı olan **“Kirli Karga”** , *Efendi’nin karısı çamaşır yıkıyormuş, birden sabunu karga alıp kaçmış.* 640 noda kayıtlı olan **“Helak Ettin Ya”** , *Efendi’nin karısının ağır doğum sancısı tutmuş ve çocuğu doğurmuş, çocuk yere düşer düşmez can vermiş* 641 noda kayıtlı olan **“Okuma”** , *Efendi Buhara medreselerinin birinde okuyormuş, tahsil hayatında o okumaya o kadar düşkünmüş ki, hatta tatil günlerinde eve geldiğinde de her bir sözü karısına okuma ile söyler, karnı acıktığında:* 642 noda kayıtlı olan **“Hayatımda Geçip Öterdim”** , *Efendi bir gün karısına sormuş,* 643 noda kayıtlı olan **“Rahmetli Eşim Söyledi”** , *Efendi tarlada yürüyormüş, ölüm endişesi sarmış.* 644 noda kayıtlı olan **“Müzik Çalma ‘Sanatı’ “** , *Arkadaşları Efendi’yi alaya almak için eline tambur verip birkaç şey çalmasını rica etmişler.* 645 noda kayıtlı olan **“İsmi Bilip Ne Yapacağım”** , *Efendi karısı ile kadıya gitmiş, kadı Efendi’den karısının ismini sormuş.* 646 noda kayıtlı olan **“Efendi Yandı”** , *Efendi bir gün çok sıcak çorbayı bilmeden içmiş, ağzı yanmış.* 647 noda kayıtlı olan **“Bizim Eller”** , *Efendi’nin misafiri yemekten sonra, yatma vakti rafta duran üzümü görüp yiyesi gelmiş Efendi’ye bakıp üzümü işaret ederek:* 648 noda kayıtlı olan **“Karı Koca Muhabbeti”** , *Efendi uzak seferden dönmüş, karısı karşılayıp Efendiyi kucaklamış.* 649 noda kayıtlı olan **“Oğlum Aklıma Düşmüş”** , *Efendi ile atışması meşhur bir lafçı gelip, onu çağırmış.* 650 noda kayıtlı olan **“Oğul Ve Karısının Cevabı”** , *Efendi’nin büyük kapısını biri çalmış.* 651 noda kayıtlı olan **“Efendi Halının Yamağı”** , *Bir lafçı Efendi’nin evine gelip:* 652 noda kayıtlı olan **“Hırsız Bulma Usulü”** , *Efendi kadılık yaptığı sırada, beş altı kişi inek hırsızlığı şüphesiyle getirilmişler.* 653 noda kayıtlı olan **“Pamuk Hırsızları”** , *Saray bekçileri altı- yedi kişiyi pamuk çaldığından şüphelenip kadıya götürmüşler.* 654 noda kayıtlı olan **“Han Anasını Kocaya Veriyor”** , *Günlerin birinde padişah Efendiyi şüphecilik ve imansızlık ile suçlamış ve ikinci günü asılacağını söylemiş.* 655 noda kayıtlı olan **“Şakacı Mı Ki!”** , *Günlerin birinde şeyhülislam, Efendiye nasihat etmiş:* 656 noda kayıtlı olan **“Sen Yüzmeyi Biliyorsun Zaten”** , *Efendi’nin iki karısı varmış.* 657 noda kayıtlı olan **“İkinci Eş”** , *Efendi’nin eşi vefat edince 4 çocuklu dul bir kadınla evlenmiş.* 658 noda kayıtlı olan **“Yalan Bulamadığımda”** , *Efendiye sormuşlar:* 659 noda kayıtlı olan **“Ekmek Hamurdan Olmuyor Mu?”** , *Efendi ekmek satıyormuş.* 660

noda kayıtlı olan **“Efendi ve Şeyh”** , *Efendi içkiden bıkip “Tövbe ettim artık içmeyeceğim” diye söz vermiş.* 661 noda kayıtlı olan **“Hiçbir Şey Kalmayacakmış”** , *Efendi bir dostuyla arabada gidiyormuş.* 662 noda kayıtlı olan **“Yardım Karşılıklı Olur”** , *Muhtar bir gün; “Molla Nasreddin mahalleye bir mescit yapıyoruz, sizi yardıma çağırmaya geldim.” demiş.* 663 noda kayıtlı olan **“Seni Medresede Okutmayacaksa”** , *Medresede hocalık Efendi'nin canına yetmiş.* 664 noda kayıtlı olan **“Bismillah Demeseniz De Yemek Çok”** , *Efendi bir molla ile arkadaş olmuş.* 665 noda kayıtlı olan **“Boş Ceviz”** , *Günlerin birinde Efendi sokakta imamla karşılaşır:* 666 noda kayıtlı olan **“Kara Bulut”** , *Dedikodu ve gıybet meşhur bir adam varmış.* 667 noda kayıtlı olan **“Efendinin Kızı”** , *Günlerin birinde Efendi'nin karısı kızına:* 668 noda kayıtlı olan **“Şimdi Mi Kâfir Oldum”** , *Efendi koyununu satmak için pazara gitmiş.* 669 noda kayıtlı olan **“Pazar Günü Gel Deseydin Ya”** , *Efendi evine geç vakitte gelmiş. Hanımı:* 670 noda kayıtlı olan **“Efendinin Eşeği”** , *Efendi eşeğini satacak olmuş.* 671 noda kayıtlı olan **“Gökyüzünde Köpek Uçuyor”** , *Bir misafirhanede pek çok kişi oturuyormuş.* 672 noda kayıtlı olan **“Demir Yiyen Fare”** , *Efendi komşusuna bir demir araba vermiş.* 673 noda kayıtlı olan **“İki Lira Daha Verin”** , *Evine hırsız girdiğini fark eden Efendi keçenin arasına saklanmış.* 674 noda kayıtlı olan **“Keşkek Yemiş Ağzı Yanmış”** , *Efendi keşkek severmiş.* 675 noda kayıtlı olan **“İyi Güzel”** , *Efendi'nin bir arkadaşı hastalanmış.* 676 noda kayıtlı olan **“Can Önce Ayaktan Çıkar”** , *Hoca hastalanmış.* 677 noda kayıtlı olan **“Un Sürülen Zengininki”** , *Efendi'nin alnı benekli atına bir zengin hayran olmuş.* 678 , **“Bu Yemeği Masumlara Ver”** , *Efendi bir gün açlıktan zayıf düşüp Allah'tan yemek istediğini duyan komşusu tavuk yemeğini duvardan aşırıp bırakmış.* 679 noda kayıtlı olan **“Ölümden Kurtuluş”** , *Padişah Efendi'nin ölüm fermanını vermiş.* 680 noda kayıtlı olan **“Eşeği Öküz Korkuttu”** , *Efendi kadılık yaptığı sırada, bir çiftçiyle dülger ricaya gelmişler.* 681 noda kayıtlı olan **“Öğretmenimiz Akar – Biz Akarız”** , *Öğretmen öğrencilerine daima şöyle nasihat ediyormuş:* 682 noda kayıtlı olan **“Ayıp Atsineği”** , *Efendi tarlasını sürüyormuş, kızı büyük bir hevesle yemek getirmiş.* 683 noda kayıtlı olan **“Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksın?”** , *Efendi'nin hanımının feryat eden sesini duyan komşuları gelip sormuşlar:* 684 noda kayıtlı olan **“Karpuzun Yavrusu”** , *Efendi pazarda büyük bir karpuz alıcı olmuş, sahibi karpuzu överek:* 685 noda kayıtlı olan **“İnna A'tayna”** ,

Efendi'nin lakabı kel, Kadınkiyse eşekmiş. 686 noda kayıtlı olan “Bizimle Yürürseniz Kazık Yersiniz” adlı fırka; Efendi bir arkadaşıyla gidiyormuş, yerdeki şekeri görmüşler. 687 noda kayıtlı olan “Buraya Da Yetişip Geliyorsun Ya” , Efendi göcä yemekten bıkip yemek yapıp yemek amacıyla o bir arkadaşına misafirliğe gitmiş, orda da göcä yapılmış. 689 noda kayıtlı olan “Kadının Evinde De Helal Yemek Ekmek Oluyor Mu?” , Efendi sabahleyin Kadının evinde onunla sohbet ediyormuş, çoban sürüsüyle gelip, inek- koyunlarınızı sürüye gönderin manasıyla: 690 noda kayıtlı olan “Ağzın İki Tane Olduğunda...” , Molla Nasreddin, demiş bir saf, niçin kulağım iki tane de ağzım bir tane? 691 noda kayıtlı olan “Efendi ve Patron” , Efendi'nin patronu hastalanmış, patron Efendi'ye “Falanca doktora gidip ilaç al gel” diye emir vermiş. 692 noda kayıtlı olan “Allah'a Vermedi, Kendi Yedi...” , Git oğlum Nasreddin, dilenciye ekmek ver, çaresiz Allah adından pirim yapıyor, demiş Nasreddin' in babası. 693 noda kayıtlı olan “Nasip” , İmam, Efendi'nin komşusu olunca, her gün öğle ve akşam yemek vakitlerinde Efendi'nin evine geliyormuş, bir gün yemek hazırlandığı zamanda gelmiş. 694 noda kayıtlı olan “Bu Duvarı Götüremez Misin?” , Efendi Cuma ezanı okunmaya başlayınca, eşeğini caminin duvarına bağlamış. 695 noda kayıtlı olan “Yıkılmasam Da Hepsiyle Birlikte Düşerdim” , Efendi sokakta gidiyormuş, eşeği bir sokakta çocukların oynadığı yere geldiğinde korkmuş, Efendi de eşeğini dinlendirmiş. 696 noda kayıtlı olan “Azrail'i Aldatmanın Yolu” , Efendi ölüm döşeğinde yatıyormuş. 697 noda kayıtlı olan “Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?” , Efendi pazarda yürürken, bir sığır görmüş. 698 noda kayıtlı olan “Gözlüğün Kalitesi” , Hanımı gözlük takarak iş yapıyormuş Efendi sormuş: 699 noda kayıtlı olan “Şükredin” , Komşusu vefat etmiş mirası paylaştırmak için de Efendiyi getirmişler. 700 noda kayıtlı olan “Utancınızı Hoş Görüyorum” , Fakirlik Efendi'yi fareye kepek aldırmayacak derecede yormuştu. 701 noda kayıtlı olan “Muçal” , Efendi'nin falcı olan komşusu ölmüş, onu gömerken Efendi'ye sormuşlar: 702 noda kayıtlı olan “Bu Ağız Değilse Ne?” , Efendi yaz boyunca yaylada zenginlerin koyunlarına bakıp, güz olunca dönmüş. 703 noda kayıtlı olan “İki Sefer Geçtim Olmadı” , Efendi hanımıyla pazara gidip sığırı güzel bir paraya satmışlar. 704 noda kayıtlı olan “Şakayı Da Bilmiyorsun” , Efendi gidiyormuş, karşısına zenginin kurttan daha büyük köpeği çıkmış. 705 noda kayıtlı olan “Ben Genç Bülbülüm” , Efendi bir

bağa girip, gül koparacakmış, bahçıvan görünce bağırmış: 706 noda kayıtlı olan **“Ben De Bir Ölüp Alayım”** , Yazın sıcak günlerinde Efendi cimri bir zengine misafirliğe gitmiş. 707 noda kayıtlı olan **“Allh Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş”** , Efendi pazarda yüz lirasını kaybetmiş. 708 noda kayıtlı olan **“Kıpırdama Yer Sürmeyi Öğretiyorum”** , Efendi yürürken bir kurbağa tutmuş, onun ayağına ip bağlayıp bir ucunu da kuşağına sıkıştırmış. 709 noda kayıtlı olan **“Sarığım Çocuklara Oynamaya Kaldı”** , Efendi namazdan dönerken, sokakta çocuklar onun başından sarığını alıp kaçmışlar. 710 noda kayıtlı olan **“Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin”** , Arife günü Efendi bin bir zorlukla para bulup, pilav için harcama yapmış. 711 noda kayıtlı olan **“Bölüşerek Aldığımız”** , Evinize ateş geldi, sizi arayıp zorla buldum, kalkın çabuk , - demiş bir arkadaşı kiraathanede oturan Efendi'ye. 712 noda kayıtlı olan **“Eşeğimle Konuşan, Kendi Söyler”** , Efendi eşeğini sürüp, bağına gidiyormuş. 7133 noda kayıtlı olan **“ Çağırılmayan Düğüne Girmenin Yolu”** , Bir gün hanımı feryat figan edip sokağa çıkmış, arkasından Efendi sopa ile kovalıyormuş. 714 noda kayıtlı olan **“Eşin Bir Tane Peki Hanımın?”** , Efendi'yi çarpık bacaklı, gözü az gören bir hanımla evlendirmişler. 715 noda kayıtlı olan **“İsteddiğini Verdim Yine Ne Diyorsun?”** , Efendi eşeğiyle geliyormuş, eşeği yoldaki tezeği koklayınca durmuş. 716 noda kayıtlı olan **“Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?”** , Efendi aktarlık yaparken, pazardan iğne, sakız, ayna, taka, kürdan ve diğer malzemelerden alıp, eşeğine sarıp, köye oyalanarak gitmiş. 717 noda kayıtlı olan **“Kocan Evden Çıktığında Başı Var Mıydı?”** , Efendi bir arkadaşıyla kurt avına çıkmış. 718 noda kayıtlı **“Sesi Kovmak”** , Efendi bir gün caminin minaresine çıkıp ezan okumuş ve minareden inip var gücüyle koşmuş. 719 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Hükümü”** , Bir gün mahkemeye iki kişi gelmiş ve onlardan biri ricada bulunmuş: 720 noda kayıtlı olan **“Adil Olmak”** , Efendi'ye üç kişi gelip ricada bulunmuşlar: 721 noda kayıtlı olan **“Yaramaz Ay”** , Efendi bir gün kadiya sormuş: 722 noda kayıtlı olan **“Efendi Oruç Tutuyor”** , Efendi hiçbir zaman oruç tutmaz, hep bu konuda hanımından laf işitirmiş. 723 noda kayıtlı olan **“Günahkâr Olmayı İstemiyorum”** , Efendi oruç günleri hanımı ile sahur yapıp karnını doyurur ve yine gün boyu ondan yemek isteyip kavga edermiş. 724 noda kayıtlı olan **“Efendinin Bilgeligi”** , Efendi bir gün caminin minberine çıkıp: 725 noda kayıtlı olan **“Arabani Gökyüzüne Ver”** , Efendi komşu köydeki yıl yemeğinden dönerken arabada

oturuyormuş bu sırada, gökyüzüne bakıp şaşırması:726 noda kayıtlı olan **“Yalanınca Da Tamamış”** , Efendi gençliğinde bir arkadaşı ile tüccarlık yapıyormuş.727 noda kayıtlı olan **“At Kafasına Örülen Yumak”** , Efendi açlıktan sıkıntı çekiyormuş.728 noda kayıtlı olan **“Ne İçin Ödeyeceğim?”** , Efendi sormuş: 729 noda kayıtlı olan **“Pilavın Fiyatı”** , Efendi pazarda yürüyormuş, karnı acıkmış. 730 noda kayıtlı olan **“Efendi Boyacı”** , Efendi boyacılık yapıyormuş.731 noda kayıtlı olan **“Efendinin Günahkârlığı”** , Efendi pazarda dolaşıyormuş. 732 noda kayıtlı olan **“Eşekten Borçluyum”** , Bir dostu Efendiye eşek satmış, sonra pazarda eşek ile yürüyen Efendi'yi görüp sormuş.733 noda kayıtlı olan **“Efendinin Rüyası”** , Efendi bir gün rüyasında komşu hanımların kendisini alımlı, genç kızla evlendirmeye çalışırlarken görmüş Efendi uyanınca gidip hanımını dürtmeye başlamış:724 noda kayıtlı olan **“Koyun Eti”** , Bir gün Efendi çarşıdan et alıp gelmiş. 735 noda kayıtlı olan **“Erkeklik Namusu”** , Efendi'nin hanımı cimri, aç göz ve huysuz biriymiş. 736 noda kayıtlı olan **“İnek Bana Yol Gösterdi”** , Efendi sürekli hanımı ile kavga edip durur ve her kavgada hanımı kaçarmış sonra da oğlu ya da kızı onu bulup yalvar yakar alıp getirirmiş. 737 noda kayıtlı olan **“Bohça”** , Efendi bir gün kayını evdeyken gelmiş. 738 noda kayıtlı olan **“Şımarık Kız”** , Efendi'nin kızı çok tembelmiş, ev işlerine bakmaz, annesine hiç yardım etmez, gün boyu oynar ya da yatıp uyur imiş.739 noda kayıtlı olan **“Efendini Nasihati”** , Efendi kızını evlendirmiş. 740 noda kayıtlı olan **“Çaresiz Koyun”** , Gençliğinde bir gün babası Efendi'yi pişirilmiş kelle almak için pazara göndermiş. 741 noda kayıtlı olan **“Kötü Şarkı”** , Efendi'nin oğlu kötü sesi ile gece gündüz, bıkana kadar, şarkı söylermiş. 742 noda kayıtlı olan **“Siz Evde Yoktunuz Ki?”** , Efendi'nin çocukluk çağında bir gün babası ona: 743 noda kayıtlı olan **“Efendinin Mektubu”** , Efendi iş için başka bir şehre gidip 3-4 ay kalmış. 744 noda kayıtlı olan **“Niçin Oğlunu Uyandırdın?”** , Bir gün yatmadan önce Efendi hanımını tembihlemiş. 745 noda kayıtlı olan **“Efendi Düzeldi”** , Bir gün Efendi hastalanmış. 746 noda kayıtlı olan **“Efendinin Gayreti”** , Efendi, eşiğine odun yüklemiş geliyormuş. 747 noda kayıtlı olan **“Baykuş”** , Efendi hastalanmış. 748 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hastalığı”** , Bir gün dermansızlıktan Efendi'nin başı dönüp, gözü kararmış. 749 noda kayıtlı olan **“Efendinin Gücü”** , Kış gecelerinin birinde adamlar bir evde toplanmış. 750 noda kayıtlı olan **“Atını Dilime Bağla”**, Efendi bir gün kapının önünde oturuyormuş bir atlı

geçerken Efendi ona:751 noda kayıtlı olan **“Efendi Simsar”** , Efendi'nin arkadaşlarından biri muhtaç olduğundan bağıni satacak olmuş. 752 noda kayıtlı olan **“Yalan Ve Yalancılık”** , Efendi, Kış günlerinin birinde misafirlikte dostlarıyla konuşuyormuş. 753 noda kayıtlı olan **“Denize Gidip Sulayıp Geleyim”** , Bir kendine inanmış bilgin gelip, Efendi'ye: 754 noda kayıtlı olan **“Efendi Kızını Kocaya Verdi”** , Efendi'nin çirkin, şımarık, üşengeç, huysuz bir kızı varmış. 755 noda kayıtlı olan **“Ben Kısa Cevap Veririm”** , Efendi kişmiş yiyormuş, bir arkadaşı gelip sormuş: 756 noda kayıtlı olan **“Şakayı Bırak Kendi Ekmeğini Ye”** , Efendi bir gün tanımadığı bir kişi ile yoldaş olmuş. 757 noda kayıtlı olan **“Kuşça”** , Efendi yolda giderken saat bulmuş. 758 noda kayıtlı olan **“Karpuz”** , Efendi komşu köye gidip, bir çiftçiden büyük bir karpuz satın almış, kesip yarısını yemiş ve “ Bu yerden kim geçerse, benden önce Bey geçmiş deyip düşünsün” deyip kalanını yol kenarına bırakmış. 759 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Eşkiyalar”** , Bir gün Efendi'yi yolda eşkiyalar engelleyip, eşeğini ve parasını almışlar, sonra kıyafetlerini alıp hurra hurraya (Hücum narası) başlamışlar. 760 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Tabirci”** , Bir kişi Efendi'ye sormuş:761 noda kayıtlı olan **“Efendinin Bedduası”** , Şakacılarından biri Efendi'nin bastonunu kırmış ve: 762 noda kayıtlı olan **“İşaret”** , Evinin yanındaki tepelikte bir şeyler aradığını gören komşusu, Efendiye sormuş: 763 noda kayıtlı olan **“Baba Ve Oğul'un Karşılaşması”** , Efendi dostu ile pazardan geliyormuş. 764 noda kayıtlı olan **“Ayağınızı Buldunuz Mu?”** , Sıcak yaz günlerinin birinde bir yığın çocuk vadi boyunda ayaklarını suya sokup oturup bağırsıyorlarmış: 765 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Tokatı”** , Günlerin birinde Efendi havuzdan su alırken gözü suya dalmış. 766 noda kayıtlı olan **“Görünüşe Göre Yalan”** , Efendi eşeğini kaybetmiş, çok aramış ama bulamamış, evine dönerken yolda rastladığı komşusuna sormuş. 767 noda kayıtlı olan **“Eşeğe Gözlük Takmak”** , Bir gün Efendi eşeğini otlaması için önüne talaş koymuş. 768 noda kayıtlı olan **“Niçin Tebessüm Ediyorsun?”** , Bir gün Efendi arazide eşeğine odun yükleyip, eşeğini salmış ve: 769 noda kayıtlı olan **“Kendimi Eşek Yaptım”** , Efendi uzak yoldan yayan geliyormuş, yorulmuş ve bir ağacın gölgesinde dinleneyim demiş: 770 noda kayıtlı olan **“Kar Leylek”** , Bir Lafçı (abartılı söz söyleyen kimse) Efendi'ye: 771 noda kayıtlı olan **“Üç Kuruşluk Tokat”** , Efendi bir gün pazarda kendinden emin bir şekilde yürüyormuş, birden bire yüzüne bir tokat gelmiş. 772 noda kayıtlı olan **“Avcı Karga”** , Efendi

sokakta giderken, bir çocuk koluna kargayı takıp yürüyormuş. 773 noda kayıtlı olan **“İçime Girme”** , Efendi'nin şakacı arkadaşlarından biri misafir olarak gelmiş. 774 noda kayıtlı olan **“Bahane”** , Efendi'yi üç kişi birden çağırmış. 775 noda kayıtlı olan **“Dilenen Tavuk”** , Efendi uzak yola gidiyormuş, karısı “yolda yersin” deyip bir tavuk pişirmiş. 776 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafı Nereden Bileceğim”** , Efendi bir gece mum yakmış karısı ile laflayıp oturuyormuş. 777 noda kayıtlı olan **“İşte, Ben Söylemedim”** , Efendi'nin karısı bir olay olduğunu duysa, “İşte, ben söylemedim mi.” dermiş. 778 noda kayıtlı olan **“Çirkin Ayna”** , Efendi sokakta yürürken, toprağa karışmış bir falcı aynası görmüş. 779 noda kayıtlı olan **“Holvaytar Yesek”** , Efendi bir gün arkadaşları ile sohbet ediyormuş, konu yemeklere gelmiş. 780 noda kayıtlı olan **“Farsça Şiir”** , Efendi bir gün şairler meclisine gitmiş. 781 noda kayıtlı olan **“Eski Kaftanım Yok Da”** Efendi süslenip-püslenip düğüne gidiyormuş. 782 noda kayıtlı olan **“Sen De Başköşeye Çık”** , Arkadaşlarından biri Efendi'nin evine talip olmuş. 783 noda kayıtlı olan **“Tembellik Nasip Ediyorum”** , Efendi bir gün karısına: 784 noda kayıtlı olan **“Leyleğe Güvenip”** , Efendi sokakta giderken çatıda duran leyleği görmüş. 785 noda kayıtlı olan **“Tavsiye”** , Bir çiftçi Efendiye tavsiye almak için gelmiş: 786 noda kayıtlı olan **“Tatlı Diller”** , Efendi'nin üç tane kızı varmış, üçü de enine boyuna imiş. 787 noda kayıtlı olan **“Dalavere”** , Efendi bir gün eşeğini ahıra getirmiş, eşeğin yularını koparıp ağzına kuyruğunu aldığı görünce sokağa çıkmış, bağırp çağırmaya başlamış: 788 noda kayıtlı olan **“Nargile Yanının Üç Başarısı”** , Efendi kahvehanede beş altı adam ile sohbet ediyormuş, nargileden laf açılmış. 789 noda kayıtlı olan **“Gölgeye Atılan Dayak”** , Efendi vaktinde kadılık yaparken iki kişi davacı olarak gelmiş. 790 noda kayıtlı olan **“Bürokrasinin Sonu”** , Bir gün Efendi iki kişi ile arkadaş olup, bir bakraç yoğurt almış. 791 noda kayıtlı olan **“Kavuk İş Verdi”**, Ramazan ayıymış. Efendi'ye geç vakitte köyden bir misafir gelmiş. 792 noda kayıtlı olan **“Ben Kimim”** , Efendi uzak bir yola çıkacağında heybesine kabak koyarmış. 793 noda kayıtlı olan **“Boş Leğende Pilav Oldu”** , Bir gün Efendi üç dört arkadaşını eve getirmiş. Hanımına: 794 noda kayıtlı olan **“Devenin Kanadı Olaydı”** , Efendi geceleyin bir kaç adamı toplayıp: 795 noda kayıtlı olan **“Kazığın Kıymeti”** , Geçim derdinden ıstırap çeken Efendi evini satmak istemiş. 796 noda kayıtlı olan **“Biricik Eşeğinin Kellesi Kaldı”** , Efendi pazar gezmesine çıkmış bir kuyumcu dükkânının yanında altınları

seyrediyormuş. 797 noda kayıtlı olan **“Karanlıkta Karıştırıp Bırakmaktan Korkarım”** , Efendi'ye sormuşlar: 798 noda kayıtlı olan **“Koyun Da Çıkıvermiş De”** , Efendi'nin biraz parası varmış. 799 noda kayıtlı olan **“Baltanın Kını”** , Efendi, gece yatıyormuş, çocuklar tartışarak geliyormuş, Efendiye bir çizme gösterip: 800 noda kayıtlı olan **“Yüz Kızartmak İçin”** , Bir cimri tüccar Efendi'ye sormuş: 801 noda kayıtlı olan **“Babana Teşekkür Edersin”** , Efendi zengin bir tüccarın oğlu ile sohbet ediyormuş: 802 noda kayıtlı olan **“Sıtmanın Davası”** , Bir cimri zengin olmuş. 803 noda kayıtlı olan **“Çırak Yağna Yaradı”** , Bir cimri adam hastalanmış. 804 noda kayıtlı olan **“Zengin Olup Gidersen”** , Geç vakitte zengin, hizmetçisine buyurmuş: 805 noda kayıtlı olan **“Ayı Postunda”** , Cimri zenginin yanında bir işçi, üç-dört gün çalışmış. 806 noda kayıtlı olan **“Kardeş Eşek”** , Adam ve kadın pazardan dönerken “kedi-köpek” gibi kavga etmişler. 807 noda kayıtlı olan **“Hazinesini Bırakıyoruz”** , Efendi'nin evine hırsız girmiş. 808 noda kayıtlı olan **“Hayvan Da Hayvan”** , Bir şarkıcı kendi evinde pencereleri açıp, mahallenin işiteceği şekilde şarkı söylemiş. 809 noda kayıtlı olan **“İki Hanımın Kulağı Çınlamaz”** , Efendi daima yayan yürür, üstündeki entarisi ise her zaman kar gibi bembeyaz, tertemiz dururmuş. 810 noda kayıtlı olan **“Uyuzun İlacı”** , Bir adam uyuz olmuş, keçisini alıp Efendi'ye gelmiş. 811 noda kayıtlı olan **“Değer”** , Efendiye bilmediği bir şey sorulsa, o an cevap vermez, ertesi gün cevap verirmiş, böyle garip bir alışkanlığı varmış. 812 noda kayıtlı olan **“Deve Kapıdan Sığmadı”** , Efendi genç bir çocukmuş. 813 noda kayıtlı olan **“Gönül Kaymak İstemiş”** , Bir gün Efendi'nin canı kaymak istemiş. 814 noda kayıtlı olan **“Katra Sor”** , Efendi komşusunun katırını emaneten almış ve katıra binip köye gitmiş. 815 noda kayıtlı olan **“Secde Edip Gönderse Var Mı?”** , Efendi başka şehre gidip misafirhaneye gitmiş. 816 noda kayıtlı olan **“Ayaktan Değerli Ayakkabı”** Efendi çıplak ayak ile çift sürüyormuş, ayağına bir diken batmış ve ayağı kanamış. 817 noda kayıtlı olan **“Efendi Öldürdü”** , Efendi eşeğine binip gideceği zaman yer sallanmış. Efendi yere kendini atmış ve yere yapışmış. 818 noda kayıtlı olan **“Alacak Ve Verecek”** , Bir yaşlı adam hastalanmış. 819 noda kayıtlı olan **“Yaşlı Kız”** , Sarayın yaşlı bir şairi varmış ve Padişahın haremde görevliymiş. 820 noda kayıtlı olan **“Para Candan Tatlı”** , Bir tüccar şehirden mal alıp, başka şehre gidip, satarmış. 821 noda kayıtlı olan **“Bir Paralık Şiir”** , Bir gün Ali Şir Nevayi çırağı Hoca Asafi'ye nasihat etmeye başlamış: 822 noda

kayıtlı olan **“Coğrafya Memleketi”** , *Bir adam hacca gitmiş. Adamlar Türkiye, Arabistan memleketlerini baştan ayağa anlatmış, o adamlar da görüp bildiklerini yalan-yanlış karışık yarım yamalak anlatmaya başlamışlar.* 823 noda kayıtlı **“Esrarkeş Kadı”** , *Bir esrarkeş kadı varmış.* 824 noda kayıtlı olan **“Husumet”** , *Çirkin eşi olan bir adam mahalle muhtarına gelip:* 825 noda kayıtlı olan **“İki Uyuşuk”** , *Bir kişi kaldırımında gösterişli bir şekilde yürüyormuş arkadaşıyla karşılaşmış:* 826 noda kayıtlı olan **“Bunun Paltosu Kaldı Mı?”** , *Abdüllatif mağazadan yeni bir palto almış.* 827 noda kayıtlı olan **“Patlıcan Hizmetçisi Değilim”** , *Bir misafirlikte patlıcandan söz açılmış.* 828 noda kayıtlı olan **“Sopa Darbesi”** , *Bir misafirlikte patlıcandan söz açılmış.* 829 noda kayıtlı olan **“Sakallı Bıyığı Çıkmış”** , *Masaya bir leğen pilav getirmiş.* 830 noda kayıtlı olan **“Şu Makine Oldu Ya”** , *Kolhoza Volga makinesi satın alınmış.* 831 noda kayıtlı olan **“Hayran”** , *İki arkadaş radyodan şarkı dinleyip oturuyorlarmış.* 832 noda kayıtlı olan **“Yalancı Kaydedici”** , *Selime'lere komşu kadın gelmiş.* 833 noda kayıtlı olan **“Dinlenmek”** , *Selime'lere komşu kadın gelmiş.* 834 noda kayıtlı olan **“Niçin Çay İçmiyordu”** , *Baba, deminki arkadaşınız sadece küçük kâsede çay içiyor.* 835 noda kayıtlı olan **“Eh Aferin”** , *Bir okumuş adam varmış.* 836 noda kayıtlı olan **“Gençliğimi Kaybettim”** , *Bir nur yüzlü ihtiyar bastonuna dayanarak iki büklüm yerden gözünü kaldırmadan geliyormuş.* 837 noda kayıtlı olan **“Onu Sonra Söyleyeyim”** , *Önceki müdürümüz çok alkolikti demiş* 838 noda kayıtlı olan **“Karı Ve Koca”** , *Günlerin birinde Nasreddin hanımına:* 839 noda kayıtlı olan **“Neyin Derisi Kalın?”** , *Efendi'ye sormuşlar:* 840 noda kayıtlı olan **“Kurdun Şikâyeti”** , *Bir kurt dilekçeyi koltuğunun altına almış gidiyormuş.* 841 noda kayıtlı olan **“İskarpinin Dili”** , *Ayakkabı fabrikasının müdürü Efendiye övünmüştü.* 842 noda kayıtlı olan **“Ev Bastı”** , *Efendi inşaat mühendisiymiş.* 843 noda kayıtlı olan **“En Güzel Eser”** , *Efendi çokça eserleri basılan bir yazarmış.* 844 noda kayıtlı olan **“Masala Gelin”** , *Efendi bir işletmede işe girmek istemiş, Efendinin amiri “bugün gelin, öbür gün gelin” deyip Efendiyi boş çevirmiş .*845 noda kayıtlı olan **“Meslisçi”** , *Efendi bir işletmede müdürmüş* 846 noda kayıtlı olan **“Ay Çıktıktan Sonra”** adlı fırka; *Efendiye geceleyin biri sormuş:* 847 noda kayıtlı olan **“Tembelin Uykusu”** , *Bugün uykuda çok yorulduğum demiş tembel.* 848 noda kayıtlı olan **“Kötü Deyince Olmadı”** , *Akıllılar nasıl?* 849 noda kayıtlı olan **“Bulunmaz Başkan”** , *Bizim akıl bulunmaz adamda demiş.* 850 noda

kayıtlı olan **“Olumsuz Cevap”** , *Bir yiğit tramvay durağında duran kıza sormuş:* 851 noda kayıtlı olan **“Ayıp Bende Değil”** , *Efendi oyun yazarıymış.* 852 noda kayıtlı olan **“Cesaret”** , *Bugün aklımızı iyi kullandım.* 853 noda kayıtlı olan **“Talihsizlik”** , *Yeni aldığınız eviniz güzel mi? –diye sormuş bir komşusu Efendi’ye.* 854 noda kayıtlı olan **“Efendi Direktör”** , *Efendi fabrika müdürüymüş, arkadaşları sitem etmiş.* 855 noda kayıtlı olan **“Ücreti Kim Verecek”** , *Efendi gazeteye haber getirip haber yazarmış.* 856 noda kayıtlı olan **“Korkaklık”** , *Diş doktoru Efendi’yi ilaçlayarak şöyle demiş:* 857 noda kayıtlı olan **“Sözün Doğru”** , *Efendi su satıcısına sormuş:* 858 noda kayıtlı olan **“Şekerini Koy”** , *Bir tilki horozu çalıp gidiyormuş yol üstüne kurt gelmiş.* 859 noda kayıtlı olan **“Kendiniz Yazıp Verin”** , *Efendi şatafat ile bir işletmeye girip:* 860 noda kayıtlı olan **“Evim Nerede?”** , *Efendi gece sarhoş olmuş ve mağazanın bekçisine sormuş;* 861 noda kayıtlı olan **“Efendi-Spiker”**; *Efendi radyo istasyonunda çalışırken bir gün hava durumu okuyormuş.* 862 noda kayıtlı olan **“Saf Gönüllü”** , *Saf gönüllülük iyi olur imiş-demiş Efendi bir dostuna.* 863 noda kayıtlı olan **“Güzel Hizmet”** , *Efendi’ye çocukluk çağında yabancı bir kişi onun eline yirmi kuruş verip şöyle demiş:* 864 noda kayıtlı olan **“Dik Başlılık”** , *Benim kitabımın kötü olduğunu nasıl söylemeye cüret ettiniz siz bir tane kitap bile yazmamışsınız ki.-demiş bir yazar Efendi’ye.* 865 noda kayıtlı olan **“Aldatış”** , *Ömründe kendi köyünden başka yeri görmeyen Efendi kendi dünyası hakkında övünürmüş, birisi sormuş:* 866 noda kayıtlı olan **“Kıyamette”** , *Baban her gün iki som vermek şartı ile birisinden elli som borç almış olsa borcunu kaç günde bitirmiş olur?* 867 noda kayıtlı olan **“Yalancı”** , *Gençliğinde öğretmeni Efendi’ye sormuş:* 868 noda kayıtlı olan **“Vaktini İdare Et”** , *Öğretmeni bir gün Efendi’ye:* 869 noda kayıtlı olan **“Fiillerin Çekimi”** , *Öğretmeni Efendi’ye sormuş:* 870 noda kayıtlı olan **“Cimri”** , *Efendi sefere gitmeden önce karısı sormuş:* 871 noda kayıtlı olan **“Süt Sağıcı”** , *Efendi çiftlik reisi imiş, bir çalışan sormuş:* 872 noda kayıtlı olan **“Kabahat Babamda”** , *Bu nasıl oluyor?-demiş öğretmen.* 873 noda kayıtlı olan **“Efendi Öğretmen”** , *Efendi öğretmenlik yaptığı zaman çok fazla ders verirmiş.* 874 noda kayıtlı olan **“Eli Açık İnsan”** , *Acayip iyi niyetli eli açık cömert yöneticimiz var-demiş yağcılardan biri Efendi’ye.* 875 noda kayıtlı olan **“Korku”** , *Acayip iyi niyetli eli açık cömert yöneticimiz var-demiş yağcılardan biri Efendi’ye.* 876 noda kayıtlı olan **“Uygun Önlem”** , *Efendi denize ne zaman girdiniz?* 877 noda kayıtlı olan **“Öç”** , *Babanızın*

alkolik olmasından ders almadınız mı neden bu kadar çok içki içiyorsunuz? Diye sormuş birisi Efendiye. 878 noda kayıtlı olan **“Fiyat-Ahenk”** , Molla Nasrettin kendinize bir hizmetçi tutsanız, sürekli pazarda alış veriş yapamaya utanmıyor musunuz? 879 noda kayıtlı olan **“Kitaptan Kitap”** , Efendi tez yazıyormuş, oğlu ne “ ne yapıyorsun” ? –diye sormuş: 880 noda kayıtlı olan **“Tedbirsizlik”** , Genç -demiş Efendi emrinde çalışmakta olan memurlardan birisine, amirlerden şikâyet geldi, kadınlarla çok zaman geçiriyormuşsun.881 noda kayıtlı olan **“Yarın Nerede Buluşuyoruz?”** , Tramvayda gitmekte olan Efendi karşısında oturan kıza sormuş: 883 noda kayıtlı olan **“Okumuş Koca”** , “Otello” gösterisi bittikten sora Efendi’nin karısı çok etkilenip: 884 noda kayıtlı olan **“Güle-Güle Ölürsünüz”** , Kitap satıcısı müşterilerinden birine “Komik hikâye” kitabını uzatarak: 885 noda kayıtlı olan **“Doğru İstişare”** , Bir hasta Efendi’ye sitem ederek: 886 noda kayıtlı olan **“Tramvay Ve Otobüs Endişesi”** , Efendi’ye sormuşlar: 887 noda kayıtlı olan **“Duacının Sırrı”** , Bir kişi Efendi’ye sormuş: 888 noda kayıtlı olan **“Sebepli” Kaytarmak** , Üç gün sürekli olarak işe gelmediniz, ne oldu? Diye yöneticisi sormuş Efendi’ye, adli fıkralar şeklinde başlamaktadır.

XII. 2. Gelişme

Özbek Efendi fıkralarının asıl olayın anlatıldığı kısım fıkranın en uzun bölümüdür. Bu bölüm genellikle iki taraf arasında geçer. Taraflardan biri akli, mantığı haklılığı, doğruyu temsil ederken diğer taraf anti-tez durumundadır. Bu bağlamda fabl türü ile büyük bir benzerlik Özbek Efendi fıkralarında bu bölüm karşılıklı konuşmalarla başlar ve biter. Karşılıklı konuşmaların ise söylemler bağlamında fıkraların düşünce derinliğinin olması ise işin bir başka boyutudur. Söylediklerimizi örneklendirecek olursak 1 noda kayıtlı olan **“Akıllı Şehzade”**adlı fıkroda olay şehzade ile Efendi arasında; 2 noda kayıtlı olan **“İki Eşeğin Yüğü”**adlı fıkroda olay; Padişah, Vezir ve Nasreddin Efendi arsında; 3 noda kayıtlı olan **“Hırsız”**adlı fıkroda olay; Efendi ile Hâkim arasında; 4 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Bey”**adlı fıkroda olay; Efendi ile Asker arasında; 5 noda kayıtlı olan **“Muçal”**adlı fıkroda olay; Efendi ile Timur arasında; 6 noda kayıtlı olan **“Köpek İle Adam”**adlı fıkroda olay: Efendi ile Timur arasında; 7 noda kayıtlı olan **“Affedersiniz”** , Padişah ile Efendi arasında; 8 noda kayıtlı olan **“İçeriden Çıkan Hırsız”**adlı fıkroda olay; Efendi ile Duvarcı arasında; 9 noda kayıtlı

olan “**Efendi Ve Peygamberlik**”adlı fıkırada olay; Padişah ile Efendi arasında; 10 noda kayıtlı olan “**Geyik De Av Mı?**”adlı fıkırada olay; Emir Timur ile Efendi arasında; 11 noda kayıtlı olan “**Minareler Ormanı**”adlı fıkırada olay; Emir Timur ile Efendi arasında; 12 noda kayıtlı olan “**Padişah Ve İp**”adlı fıkırada olay; Padişah ile Efendi arasında; 13 noda kayıtlı olan “**Uçan At**”adlı fıkırada olay; Padişah ile Efendi arasında; 14 noda kayıtlı olan “**Kırk Tavuğa Bir Horoz**”adlı fıkırada olay; Efendi ile Padişah arasında; ; 15 noda kayıtlı olan “**Dahın Budağı**”adlı fıkırada olay; Efendi ile Padişah arasında; 16 noda kayıtlı olan “**Birinci Ahmak**”adlı fıkırada olay; Efendi ile Padişah arasında; 17 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Şairler Meliki**”adlı fıkırada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 18 noda kayıtlı olan “**Molla Eşek**” adlı fıkırada olay; Efendi ile Emir Timur arasında; 19 noda kayıtlı olan “**Yarım Öksürük**”adlı fıkırada olay; Efendi ile Padişah arasında; 20 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Nişancı**” adlı fıkırada olay; Efendi ile Padişah arasında; 21 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Padişah**”adlı fıkırada olay; Efendi ile Padişah arasında; 22 noda kayıtlı olan “**Tehdit**”adlı fıkırada olay; Efendi ile Padişah arasında; 23 noda kayıtlı olan “**Laf Anlamaz Adam**”adlı fıkırada olay; Şehrin Hâkimi ile Efendi arasında; 24 noda kayıtlı olan “**Özür**”adlı fıkırada olay; Padişah ile Efendi arasında; 25 noda kayıtlı olan “**Efendinin Yıldızı**”adlı fıkırada olay; Padişah ile Efendi arasında; 26 noda kayıtlı olan “**İyi Yeri Şimdi Buldun**”adlı fıkırada olay; Padişah ile Efendi arasında; 27 noda kayıtlı olan “**Hepsi De Güzel**”adlı fıkırada olay; Padişah ile Efendi arasında; 28 noda kayıtlı olan “**Hay Allah**”adlı fıkırada olay; Padişah ile Efendi arasında; 29 noda kayıtlı olan “**Yemek Öğretti**”adlı fıkırada olay; Padişah ile Efendi arasında; 30 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Hâkim**”adlı fıkırada olay; Şehrin Hâkimi ile Efendi arasında; 31 noda kayıtlı olan “**At Gülüyordu**”adlı fıkırada olay; Padişah ile Efendi arasında; 32 noda kayıtlı olan “**Baykuş Ne Dedi**”adlı fıkırada olay; Efendi ile Padişah arasında; 33 noda kayıtlı olan “**Timur’un Kıymeti**”adlı fıkırada olay; Efendi ile Timur arasında; 34 noda kayıtlı olan “**Yerin Göbek Deliği**”adlı fıkırada olay; Efendi ile herhangi birisi arasında; 35 noda kayıtlı olan “**Söz**”adlı fıkırada olay; Efendi ile Emir Timur’un komutanlarından birisi arasında; 36 noda kayıtlı olan “**Ölmeyen Bizim Canımız**”adlı fıkırada olay; Efendi ile Emir Timur arasında; 37 noda kayıtlı olan “**İbret**”adlı fıkırada olay; Şehrin Hükümdarı ile Efendi arasında; 38 noda kayıtlı olan “**Ya Timur Ölür Ya Eşek**” adlı fıkırada olay; Efendi ile Eşi arasında; 39 noda kayıtlı

olan “**Çift Cinsiyetli Balık**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 40 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Payı**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 41 noda kayıtlı olan “**Hükümdar Ve Onun Eşegi**” adlı fıkra da olay; Şehrin Valisi ile Efendi arasında; 42 noda kayıtlı olan “**Dostumla Dolaşmak**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Han arasında; 43 noda kayıtlı olan “**Bir Ayaklı Kaz**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Han arasında; 44 noda kayıtlı olan “**Can**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 45 noda kayıtlı olan “**Dört Ayaklı Padişah**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 46 noda kayıtlı olan “**Efendi İle Timur**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 47 noda kayıtlı olan “**Kör**” adlı fıkra da olay; Efendi ile dostu arasında; 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 49 noda kayıtlı olan “**Zalim Olan Biziz**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 50 noda kayıtlı olan “**Padişahın Hediyesi**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 51 noda kayıtlı olan “**Dua**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Şehrin Hükümdarı arasında; 52 noda kayıtlı olan “**Köpek**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Efendi ile Şehrin Hükümdarı arasında; 53 noda kayıtlı olan “**Düdüğe Düğme**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Vezir arasında; 54 noda kayıtlı olan “**Maalesef**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 55 noda kayıtlı olan “**Eşekbaşı**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur'un Fili**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 57 noda kayıtlı olan “**Dört İşi Bir Yolda Yapmak**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 58 noda kayıtlı olan “**Yüzümü Görmeseniz**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 59 noda kayıtlı olan “**Ağacın Ucundaki Çaydanlık**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 60 noda kayıtlı olan “**Efendi Şair**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 61 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşegi**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 62 noda kayıtlı olan “**Eşek Siz**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 63 noda kayıtlı olan “**Efendinin Cevapları**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 64 noda kayıtlı olan “**Gençliğinde Hızlı Koşardı**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 65 noda kayıtlı olan “**Doğru Yol**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Bekçi arasında; 66 noda kayıtlı olan “**Koşmasan Da Yetişirsin**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Muhafız arasında; 67 noda kayıtlı olan “**Belediye Başkanının Payı**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Mahalleli arasında; 68 noda kayıtlı olan “**Yük Altında**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Eşi arasında; 69 noda kayıtlı olan “**Efendinin Rumlara**

Cevabı” adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 70 noda kayıtlı olan **“Padişah Ve Eşek”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 71 noda kayıtlı olan **“Sözünün İtibarı Olmayan”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 72 noda kayıtlı olan **“Timur’un Yeri”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 73 noda kayıtlı olan **“Timur’un Seyahati”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 74 noda kayıtlı olan **“Buraya Para Ekeceğim”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Vergi memurları arasında; 75 noda kayıtlı olan **“Atın Ayağından Su İçmesi”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 76 noda kayıtlı olan **“Düğündeki Olay”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Halk arasında; 77 noda kayıtlı olan **“Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 78 noda kayıtlı olan **“Âlim Ve Zalim”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 79 noda kayıtlı olan **“Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 80 noda kayıtlı olan **“Emir Timur’un Lakabı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; ; 81 noda kayıtlı olan **“Sonra Fırsat Verilmedi”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 82 noda kayıtlı olan **“Bir Tane “Ze”Ye Bin Para”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 83 noda kayıtlı olan **“Veciz Cevap”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 84 noda kayıtlı olan **“Mezhebi – Aksak Timur”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 85 noda kayıtlı olan **“Öcünü Aldı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Kadı arasında; 86 noda kayıtlı olan **“Yarımını Vurup Kaldı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 87 noda kayıtlı olan **“Tavşan Kaçtı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 88 noda kayıtlı olan **“Yeterli Geleni Çıkıversin”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 89 noda kayıtlı olan **“Deli Olacağım Gün”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 90 noda kayıtlı olan **“Sineklerin Padişahı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 91 noda kayıtlı olan **“Yerin Yerden Farkı Var”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 92 noda kayıtlı olan **“Tören Yemeğinde Geliriz”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 93 noda kayıtlı olan **“Deli Birdi Üç Oldu”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 94 noda kayıtlı olan **“Satıcı Ödeyecekti”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 95 noda kayıtlı olan **“Günahkârı Çıkarıp Gönderin”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Padişah arasında; 96 noda kayıtlı olan **“Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Timur arasında; 97 noda kayıtlı olan **“Böyle De Hırsızlık Olur Mu?”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hırsız arasında; 98 noda kayıtlı olan **“At**

Pazarlığı” adlı fıkroda olay; Efendi ile Satıcı arasında; 99 noda kayıtlı olan **“Karasinekler**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Padişah arasında; 100 noda kayıtlı olan **“Kesilen Baş Konuşmaz**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Padişah arasında; 101 noda kayıtlı olan **“Efendi Timur’dan Korkarak Köyüne Kaçtı**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Timur arasında; 102 noda kayıtlı olan **“Hayvan Da Güçlüdür**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Vezir arasında; 103 noda kayıtlı olan **“1799 Âlem Padişahı**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Timur arasında; 104 noda kayıtlı olan **“Efendi-Ressam**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Timur arasında; 105 noda kayıtlı olan **“Allah Da Padişah İle Aynymış!**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Komşusu arasında; 106 noda kayıtlı olan **“Kim Şansızlık Getirdi?**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Padişah arasında; 107 noda kayıtlı olan **“Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Timur arasında; 108 noda kayıtlı olan **“Lafa Hevesliler**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Zekâtçılar arasında; 109 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hediyesi**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Padişah arasında; 110 noda kayıtlı olan **“Birinci İncir**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Padişah arasında; 111 noda kayıtlı olan **“Efendi Tercüman**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Elçi arasında; 112 noda kayıtlı olan **“Efendinin Alçakgönüllülüğü**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Padişah arasında; 113 noda kayıtlı olan **“Padişahın Sözü**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Padişah arasında; 114 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Padişahın Hizmetçileri**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Padişah arasında; 115 noda kayıtlı olan **“Efendi Savaşa Hazırlanıyor**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Padişah arasında; 116 noda kayıtlı olan **“Ölmek İstemiyorum**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Padişah arasında; 117 noda kayıtlı olan **“Efendinin İtirafı**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Padişah arasında; 118 noda kayıtlı olan **“Efendi Doğrusunu Söylüyor**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Padişah arasında; 119 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hesap Defteri**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Padişah arasında; 120 noda kayıtlı olan **“Efendinin Oğlu**” adlı fıkroda olay; Efendinin oğlu ile Padişah arasında; 121 noda kayıtlı olan **“Efendi Münecim**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Padişah arasında; 122 noda kayıtlı olan **“Efendinin Değeri**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Hırsızlar arasında; 123 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Vali**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Hükümdar arasında; 124 noda kayıtlı olan **“Efendinin Cübbesi**” adlı fıkroda olay; Efendi ile Muhtar arasında; 125 noda kayıtlı olan **“Cennet Mi Büyük Cehennem Mi?”** adlı fıkra adlı fıkroda olay; Efendi ile Padişah arasında; 126 noda kayıtlı olan **“En İyi**

Yemek” adlı fıkrada olay; Efendi ile Vali arasında; 127 noda kayıtlı olan “**Tavuk Ve Civcivler**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Padişah arasında; ; 128 noda kayıtlı olan “**Köpeğin Huyu Kötü**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Padişah arasında; 129 noda kayıtlı olan “**Faziletli Şamar**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Padişah arasında; 130 noda kayıtlı olan “**Mucize**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Şehrin Valisi arasında; 131 noda kayıtlı olan “**Yetişemezseniz Siz De İnin**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Timur arasında; 132 noda kayıtlı olan “**Kim Zor?**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Buhara Emiri arasında; 133 noda kayıtlı olan “**Affedersin Eşeğim**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Padişah arasında; 134 noda kayıtlı olan “**Uygun Cevap**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Padişah arasında; 135 noda kayıtlı olan “**Kendi Usul İle Tedavi Ediyor**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Padişah arasında; 136 noda kayıtlı olan “**Efendinin Düşünceleri**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Padişah arasında; 137 noda kayıtlı olan “**İnanmazsan Kendin Gel**” adlı fıkrada olay; Vezir ile Padişah arasında; 138 noda kayıtlı olan “**Övünen Halife**” adlı fıkrada olay; Abbasi Halifesi ile Çoban arasında; 139 noda kayıtlı olan “**Büyük Kazan Ve Pancar**” adlı fıkrada olay; Halilçe ile Sendengül arasında; 140 noda kayıtlı olan “**Para- Bana**” adlı fıkrada olay; Timur ile Efendi arasında; 141 noda kayıtlı olan “**Önce Padişaha İnanmak Gerek**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Padişah arasında; 142 noda kayıtlı olan “**Gizli Söz**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Padişah arasında; 143 noda kayıtlı olan “**Allah'a Kalan Gününü Görsün**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Haberci arasında; 144 noda kayıtlı olan “**Kavga Neden Çıktı?**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Padişah arasında; 145 noda kayıtlı olan “**Alışkanlıkları Bırakmak Zor**” adlı fıkrada olay; Padişah ile Vezir arasında; 146 noda kayıtlı olan “**Hacı**” adlı fıkrada olay; Bir adam ile Dostları arasında; 147 noda kayıtlı olan “**Baygura Anta Kelben Kabira**” adlı fıkrada olay; Bir molla ile Köy halkı arasında; 148 noda kayıtlı olan “**Hz. Cebrailin Oğlu**” adlı fıkrada olay; Efendi ile İmam arasında; 149 noda kayıtlı olan “**Ek Fatiha**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Yaşlı bir adam arasında; 150 noda kayıtlı olan “**Çirkin Melek**” adlı fıkrada olay; Efendi ile İmam arasında; 151 noda kayıtlı olan “**Ala Namaz- Bele Namaz**” adlı fıkrada olay; Efendi ile İmam arasında; 152 noda kayıtlı olan “**Namaz Ne Kadar Kafes Oldu**” adlı fıkrada olay; Bir beynamaz ile Dostu arasında; 153 noda kayıtlı olan “**Kurbanlığın Haysiyeti**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir fakir arasında; 154 noda kayıtlı olan “**Eşek Kadı**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 155 noda

kayıtlı olan “**Haram Kan**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Kadı arasında; 156 noda kayıtlı olan “**Hüküm**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Kadı arasında; 157 noda kayıtlı olan “**Bir Uh**” için Bir Tin Sesi” adlı fıkrada olay; Efendi ile Kadı arasında; 158 noda kayıtlı olan “**Ezan Bir Gün Söylense...**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Müezzın arasında; 159 noda kayıtlı olan “**Kendim De Bilmıyorum**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Komşusu arasında; 160 noda kayıtlı olan “**Yaşlı Oruç**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Öğrencisi arasında; 161 noda kayıtlı olan “**Ölünün İyisi**” adlı fıkrada olay; Efendi ile İmam arasında; 162 noda kayıtlı olan “**Allah’ın Kapısı**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Cemaatten bir kişi arasında; 163 noda kayıtlı olan “**Allah İsterse**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir kişi arasında; 164 noda kayıtlı olan “**Sözde Sarık**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Kadı arasında; 165 noda kayıtlı olan “**Cennette Mescit Var Mı?**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Cemaat arasında; 166 noda kayıtlı olan “**Efendi İmam**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Cemaatten bir kişi arasında; 167 noda kayıtlı olan “**Oruç Açılmadı Mı**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Öğrencisi arasında; 168 noda kayıtlı olan “**Hocanın Okuması**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Eşi arasında; 169 noda kayıtlı olan “**Yaşlının Bedduası**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Cemaat arasında; 170 noda kayıtlı olan “**Bana Layık Millet Sizlersiniz**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Cemaat arasında; 171 noda kayıtlı olan “**Başını Kaldırmaya Dermanı Yok**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Cemaat arasında; 172 noda kayıtlı olan “**Fetva**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Cemaat arasında; 173 noda kayıtlı olan “**Sarık**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir kişi arasında; 174 noda kayıtlı olan “**İmam Sadece Aldı**” adlı fıkrada olay; Efendi ile İmam arasında; 175 noda kayıtlı olan “**Üç Vakitte**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Kadı arasında; 176 noda kayıtlı olan “**Kazıyıp Yiyin**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Zengin arasında; 177 noda kayıtlı olan “**Uzun Demir**” adlı fıkrada olay; Kadı ile Efendi arasında; 178 noda kayıtlı olan “**Allahın Evi**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Kadı arasında; 179 noda kayıtlı olan “**Allahın İşi**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Ellikbaşı arasında; 180 noda kayıtlı olan “**Kutsanmış Su**” adlı fıkrada olay; Efendi ile İmam arasında; 181 noda kayıtlı olan “**Hoca Ve Efendi**” adlı fıkrada olay; Efendi ile İmam arasında; 182 noda kayıtlı olan “**Öbür Dünyada Dindarlık Yapmak Gerek**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir adam arasında; 183 noda kayıtlı olan “**Sıcak Can**” adlı fıkrada olay; Efendi ile İmam arasında; 184 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Azrail**” adlı fıkrada olay; Efendi ile

Çocuklar arasında; 185 noda kayıtlı olan “**İmamlar**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir adam arasında; 186 noda kayıtlı olan “**Alçak Gönüllü Peygamber**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Mahalle halkı arasında; 187 noda kayıtlı olan “**Sineğe Acıdım**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Eşi arasında; 188 noda kayıtlı olan “**Acayip Tavşan**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Kadı arasında; 189 noda kayıtlı olan “**Hiçbir Şey**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Kadı arasında; 190 noda kayıtlı olan “**Müftü**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Yaşlı bir adam arasında; 191 noda kayıtlı olan “**Efendinin Şahitliği**” adlı fıkra da olay; Bir adam ile Efendi arasında; 192 noda kayıtlı olan “**Kaygı**” adlı fıkra da olay; İmam ile Efendi arasında; 193 noda kayıtlı olan “**Vakfa Yakışsa**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir adam arasında; 194 noda kayıtlı olan “**Kaybolan Kutu**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Komşusu arasında; 195 noda kayıtlı olan “**Akıl**” adlı fıkra da olay; Efendi ile İmam arasında; 196 noda kayıtlı olan “**Dar Ev Geniş Mezar**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Misafir arasında; 197 noda kayıtlı olan “**Ahret**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir dost arasında; 198 noda kayıtlı olan “**Hocanın Muruvetü**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Yabancı arasında; 199 noda kayıtlı olan “**Kur’an**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Müderris arasında; 200 noda kayıtlı olan “**Vaaz**” adlı fıkra da olay; İmam ile Efendi arasında; 201 noda kayıtlı olan “**Günah Çuvalı**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir zengin arasında; 202 noda kayıtlı olan “**Bu Şapka yı Cebrail Giysin**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Komşusu arasında; 203 noda kayıtlı olan “**Büyük Mum**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Oğlu arasında; 204 noda kayıtlı olan “**Kaçın Kamçı Değiyor**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Allah arasında; 205 noda kayıtlı olan “**Hırs Yaptı**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Komşu arasında; 206 noda kayıtlı olan “**Ay**” adlı fıkra da olay; Efendi ile İnsanlar arasında; 207 noda kayıtlı olan “**Allahın Gazabı**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Pazarcı arasında; 208 noda kayıtlı olan “**Tak Ayakla Kılman Namaz**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Cemaat arasında; 209 noda kayıtlı olan “**Yarım Altınlı Ceza**” adlı fıkra da olay; Efendi, İmam ve Kadı arasında 210 noda kayıtlı olan “**Öbür Dünyada Nasıl Söz**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Tüccarlar arasında; 211 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hesap Torbası**” adlı fıkra da olay; Efendi, Kızı ve Bir yabacı arasında; 212 noda kayıtlı olan “**Al Abdestini Ver Kavuğumu**” adlı fıkra da olay; Efendi ile Kavuğu arasında; 213 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve İmam**” adlı fıkra da olay; Efendi ile İmam arasında; 214 noda kayıtlı olan “**Uzun Sakal**” adlı fıkra da olay; Efendi ile İmam arasında; 215 noda

kayıtlı olan **“Allah Nerede”** adlı fıkra da olay; Efendi ile İnsanlar arasında; 216 noda kayıtlı olan **“İsa Ve İmam”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir kavim arasında; 217 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Kadı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Kadı arasında; 218 noda kayıtlı olan **“Efendinin Özürü”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir zengin arasında; 219 noda kayıtlı olan **“E Allah”** adlı fıkra olay Efendi ile Allah arasında; 220 noda kayıtlı olan **“İki Peygamber”** adlı fıkra da olay; Efendi, Müderris ve Yabancı arasında; 221 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Yeğeni”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Misafir arasında; 222 noda kayıtlı olan **“Vasiyet”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Oğlu arasında; 223 noda kayıtlı olan **“Namaz”** adlı fıkra da olay; İmam ve Hoca arasında; 224 noda kayıtlı olan **“Az Kaldı Ki!”** adlı fıkra da olay; Efendi ile İmam arasında; 225 noda kayıtlı olan **“Papaz Ve Sakal”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Oğlu arasında; 226 noda kayıtlı olan **“Şehrin Köpeği Mi?”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arabacı arasında; 227 noda kayıtlı olan **“Zemzem”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Kadı arasında; 228 noda kayıtlı olan **“Selam Almak”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Kadı arasında; 229 noda kayıtlı olan **“Gönlümdeki Olsa”** adlı fıkra da olay; Edendi ile Kadı arasında; 230 noda kayıtlı olan **“Kör Kadı”** adlı fıkra da olay; Efendi, Kör köpek ve Kör kadı arasında; 231 noda kayıtlı olan **“Dışı Şeytan”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Cemaat arasında; 232 noda kayıtlı olan **“Helal Eşek”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 233 noda kayıtlı olan **“Köpeğin Vasiyeti”** adlı fıkra da olay; Efendi, Kadı, İmam ve Mahalle büyükleri arasında; 234 noda kayıtlı olan **“Saray Görevlisi Ve Tüccar”** adlı fıkra da olay; Tüccar, Saray Görevlisi, Efendi ve Kadı arasında; 235 noda kayıtlı olan **“Acaba”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Kadı arasında; 236 noda kayıtlı olan **“Efendinin Avı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Öküzün sahibi arasında; 237 noda kayıtlı olan **“Şahit”** adlı fıkra da olay; Efendi, Yalancı şahit ve Kadı arasında; 238 noda kayıtlı olan **“Sarık Ve Kaftanın Sahibi”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Kadı arasında; 239 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Emri”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Ev sahibi arasında; 240 noda kayıtlı olan **“Gönlüm Yaşlandı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Yaşlı adam arasında; 241 noda kayıtlı olan **“Eşeğimin Kuyruğu Ölüyor”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Şeyh arasında; 242 noda kayıtlı olan **“Yatsı Kaç Rekat”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Muhtar arasında; 243 noda kayıtlı olan **“Geveze”** adlı fıkra da olay; Bilge, İmam ve Mahalleli arasında; 244 noda kayıtlı olan **“Sarık Cehenneme Düştü”** adlı fıkra da olay; Deli adam ile Kadı

arasında; 245 noda kayıtlı olan **“Vessamai-Vettariki”**da; Yoksul hoca, İmam ve Çiftçiler arasında; 246 noda kayıtlı olan **“Namazınızı Abdestsiz Kıldık”** adlı fıkrada olay; Molla ile Ahali arasında; 247 noda kayıtlı olan **“Barakaya Ateş Düştü”** adlı fıkrada olay; Zengin ile Çoban arasında; 248 noda kayıtlı olan **“Mas’u Liyat”** adlı fıkrada olay; Doktor ile Bir tanıdık; 249 noda kayıtlı olan **“Eşeğime Uygun Palan”** adlı fıkrada olay; Padişah ve Bir kişi arasında; 250 noda kayıtlı olan **“Hazreti Cebraili De Satardınız”** adlı fıkrada olay; Hoca ile Dilenci 251 noda kayıtlı olan **“Zengin İle Efendi”** adlı fıkrada olay; Bir zengin, Efendi arasında; 252 noda kayıtlı olan **“Namazdan Kaçıp...”** adlı fıkrada olay; Efendi, Oğlu ve Sofi arasında; 253 noda kayıtlı olan **“Eşeğin Başı Ve Kulağı”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Kadı arasında; 254 noda kayıtlı olan **“Oruç”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Muhtar arasında; 255 noda kayıtlı olan **“Beynamaz”** adlı fıkrada olay; Muhtar ile Efendi arasında; 257 noda kayıtlı olan **“Nâsing Var Mı?”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Münker Nekir arasında; 258 noda kayıtlı olan **“Kıyamette”** adlı fıkrada olay; İmam ile Efendi arasında; 259 noda kayıtlı olan **“Kundura Ve Eşek”** adlı fıkrada olay; Efendi ile İmam arasında; 260 noda kayıtlı olan **“Onun Evine Alıp Gidip Verin-De...”** adlı fıkrada olay; Efendi ile İmam arasında; 261 noda kayıtlı olan **“Oğlumun Adı Farz”**; Efendi ile Mollalar; 262 noda kayıtlı olan **“Avlunun Fazileti”** adlı fıkrada olay; Efendi, Kadı ve Satıcılar; 263 noda kayıtlı olan **“Efendi-İmam”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Köylü arasında; 264 noda kayıtlı olan **“Yedi Defa Dolanırsa Helal”** adlı fıkrada olay; İmam ile Efendi arasında; 265 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Mahlûku”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Canavar arasında; 266 noda kayıtlı olan **“Namazdaki Şaka”** adlı fıkrada olay; Efendi, Şakacı ve İmam arasında; 267 noda kayıtlı olan **“Eşek Kadı”** adlı fıkrada olay; Efendi ile hakim arasında; 268 noda kayıtlı olan **“Yas Tutmuş Cıvcivler”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Komşular arasında; 269 noda kayıtlı olan **“Hoşt”** adlı fıkrada olay; Efendi, Kadı ve Zengin arasında; 270 noda kayıtlı olan **“Layık Öğüt”** adlı fıkrada olay; Şeyh ile Efendi arasında; 271 noda kayıtlı olan **“Cennetin Yolu”** adlı fıkrada olay; Efendi, Müritler ve Şeyh arasında; 272 noda kayıtlı olan **“Allah Şakayı Bilmezmiş”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Allah arasında; 273 noda kayıtlı olan **“Ayağım Ağrıyordu”** adlı fıkrada olay; İmam ile Efendi arasında; 274 noda kayıtlı olan **“Eyvah, Evim Yanıyor”** adlı fıkrada olay; Efendi ve Mollalar arasında; 275 noda kayıtlı olan **“Allah’a İnanıp Kaygısız**

Kalma” adlı fıkra da olay; Efendi ile Ahali arasında; 276 noda kayıtlı olan **“Bir Mertlik Yapamıyor Musun?”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Muhafızlar arasında; 277 noda kayıtlı olan **“Efendi-Müftü”** adlı fıkra da olay; Çiftçi, Demirci, Kadı ve Efendi arasında; 278 noda kayıtlı olan **“Yarım Günlük Oruç”** adlı fıkra da olay; İmam, İşçi ve Efendi arasında; 279 noda kayıtlı olan **“İtin Duası”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir kişi arasında; 280 noda kayıtlı olan **“Efendinin Kurbanlığı”** adlı fıkra da olay; Efendi, Koyun ve Bir kişi arasında; 281 noda kayıtlı olan **“Şimdi Molla Oldu”** adlı fıkra da olay; Efendi, Hanımı ve Ahali arasında; 282 noda kayıtlı olan **“Hocanın İlticası”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Allah arasında; 283 noda kayıtlı olan **“Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı”** adlı fıkra da olay; İhtiyarlar ve Efendi arasında; 284 noda kayıtlı olan **“İki Kâfir Bir Olsa Helal Dost Olur”** adlı fıkra da olay; Hoca ile Papaz arasında; 285 noda kayıtlı olan **“Allahın Kulları”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Mollalar arasında; 286 noda kayıtlı olan **“Kıyamet Ne Zaman Kopacak?”** adlı fıkra da olay; Zengin Ve Efendi arasında; 287 noda kayıtlı olan **“Davacı-Dolandırıcı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Zengin komşu arasında; 288 noda kayıtlı olan **“Şeytan”** adlı fıkra da olay; Pazarın Simsarı ile Efendi arasında; 289 noda kayıtlı olan **“Mahkemelik”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Allah arasında; 290 noda kayıtlı olan **“Namazda”** adlı fıkra da olay; İmam ile Efendi arasında; 291 noda kayıtlı olan **“Boşver, O Da Bizim Müritlerimizden”** adlı fıkra da olay; Efendi, Yankesici ve Müritler arasında; 292 noda kayıtlı olan **“Köpek Yavrusunun Duası”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Öğrenci arasında; 293 noda kayıtlı olan **“Gecede İki Kere Kalkıyorum”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Dostu arasında; 294 noda kayıtlı olan **“Gusül”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir kişi arasında; 295 noda kayıtlı olan **“Gökyüzüne Mıhlanan Güneş”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Dostları arasında; 296 noda kayıtlı olan **“Düzgün Dileyiniz”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Birkaç adam arasında; 297 noda kayıtlı olan **“Meleklerin Gücü Yetmez”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Ahali arasın adlı fıkra da olay; 298 noda kayıtlı olan **“Taharet Bozulmadı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir adam arasında; 299 noda kayıtlı olan **“Ölünün Düğünü”** adlı fıkra da olay; Efendi, İmam ve Birkaç adama arasında; 300 noda kayıtlı olan **“Şeytan Dermanını Verir”** adlı fıkra da olay; Efendi, Mürşit ve Misafir arasında; 301 noda kayıtlı olan **“Sofu Mu İyi, Eşek Mi İyi”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Sofular arasında; 302 noda kayıtlı olan **“Mürşit Ve Meşreb”** adlı fıkra da olay; Meşreb ile

Mürşit arasında; 303 noda kayıtlı olan **“Padişah Ve Meşreb”** adlı fıkra da olay; Din adamları, Padişah ve Meşreb arasında; 304 noda kayıtlı olan **“Meşreb Ve Şeyhülislam”** adlı fıkra da olay; Meşreb ile Padişah arasında; 305 noda kayıtlı olan **“Hükümdar Ve Meşreb”** adlı fıkra da olay; Hakim ile Meşreb arasında; 306 noda kayıtlı olan **“Tedbirli”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Çiftçi arasında; 307 noda kayıtlı olan **“Benzetmeden Kaçış”** adlı fıkra da olay; Melike ile Meşreb arasında; 308 noda kayıtlı olan **“Meşreb Ve Afak Hoca”** adlı fıkra da olay; Afak Hoca ile Meşreb arasında; 309 noda kayıtlı olan **“Meşreb-İmam”** adlı fıkra da olay; Meşreb ile Cemaat arasında; 310 noda kayıtlı olan **“Meşreb Ve Dervişler”** adlı fıkra da olay; Meşreb ile Dervişler arasında; 311 noda kayıtlı olan **“Evliya Olsa, Durup Görsün”** adlı fıkra da olay; Meşreb ve Şeyhler arasında; 312 noda kayıtlı olan **“Ezan Sesi Gelmedi Ki”** adlı fıkra da olay; Meşreb ile Sofi arasında; 313 noda kayıtlı olan **“Eşek Namazda Bulunur Mu?”** adlı fıkra da olay; Meşreb ve İmam arasında; 314 noda kayıtlı olan; **“Meşreb Ve Han”** adlı fıkra da olay; Meşreb ve Han arasında; 315 noda kayıtlı olan **“Hoca Ve Meşreb”** adlı fıkra da olay; Meşreb ve Tüccar arasında; 316 noda kayıtlı olan **“Meşreb Ve Mollalar”** adlı fıkra da olay; Meşreb ile Mollalar arasında; 317 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Mahmudbiy”** adlı fıkra da olay; Mahmud Bey ile Meşreb” 318 noda kayıtlı olan **“Kirlenmiş Taht”** fıkra adlı fıkra da olay; Meşreb ile Mahmud Han arasında; 319 noda kayıtlı olan **“Hilenin Şeriatı”** adlı fıkra da olay; Meşreb ile İki imam arasında; 320 noda kayıtlı olan **“Eğer Ahmak Olsa”** adlı fıkra da olay; Nasreddin ile Bedalimat” arasında; 321 noda kayıtlı olan; **“İki Koyun Sohbeti”** İki Koç arasında; 322 noda kayıtlı olan **“Cahil Topluluk”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Yahudi boyları arasında; 323 noda kayıtlı olan **“Cimrinin Sadakası”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Cimri arasında; 324 noda kayıtlı olan **“Asabilik”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Karısı arasında; 325 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Cadıkarılar”** adlı fıkra da olay; Efendi, Azayimhan (şifacı) ve Perihan arasında; 326 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Dilenci”** adlı fıkra da olay; Dilenci ile Efendi arasında; 327 noda kayıtlı olan **“Eşek Eşeği Görünce Bağırır”** adlı fıkra da olay; Efendi, Han ve Çiftçi arasında; 328 noda kayıtlı olan **“Gül Takmak”** adlı fıkra adlı fıkra da olay; Efendi ile Karısı arasında; 329 noda kayıtlı olan **“Altın Yüzük”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir tüccar arasında; 330 noda kayıtlı olan **“Ümitsiz Şeytan”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bakkal arasında; 331 noda kayıtlı olan **“Dürüstçe**

Adamlar” adlı fıkra da olay; Efendi ile Komşusu arasında; 332 noda kayıtlı olan **“Bir Tüccar Gördüm”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Zengin arasında; 333 noda kayıtlı olan **“Nakit Para”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Avukat arasında; 334 noda kayıtlı olan **“Leğen Öldü”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Yabancı arasında; 335 noda kayıtlı olan **“Kurutana Mükafaat”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Dostu arasında; 336 noda kayıtlı olan **“Dayılarını Görüp”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Misafir arasında; 337 noda kayıtlı olan **“Yaşlıysa Da Dökülmez”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Yaşlı arasında; 338 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Avukat”** arasın adlı fıkra da olay; Efendi ve Avukat arasında; 339 noda kayıtlı olan **“Tüccarın Başı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Tüccar arasında; 340 noda kayıtlı olan **“İnanmazsanız Ölüye Sorun”** adlı fıkra da olay; Efendi ve İmam arasında; 341 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Tellal”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Tellal arasında; 342 noda kayıtlı olan **“Ye Cübbem”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Cübbe arasında; 343 noda kayıtlı olan **“Susayan Cep”** adlı fıkra da olay; Efendi İle Tüccar arasında; 344 noda kayıtlı olan **“Bunun Parasını Neden Alıyorsun?”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Dükkan sahibi arasında; 345 noda kayıtlı olan **“Hayret Gözün Varmış”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bakkal arasında; 346 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Onun Yöneticisi”** dlı fıkra adlı fıkra da olay; Efendi ile Cimri zengin arasında; 347 noda kayıtlı olan **“Bunun Masrafını Kim Ödedi”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Avcı arkadaşı arasında; 348 noda kayıtlı olan **“Görüşemezsek Hoşçakalın”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir tanıdığı arasında; 349 noda kayıtlı olan **“Yuvarlak Ekmek”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Cimri zengin arasında; 350 noda kayıtlı olan **“Ceza”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Ahali arasında; 351 noda kayıtlı olan **“Vahvahlayanın Çocuğu”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 352 noda kayıtlı olan **“Yelpaze”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Müşteri arasında; 353 noda kayıtlı olan **“Kılıç Ve Kasap”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir adam arasında; 354 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”** adlı fıkra da olay; Efendi, Şarkıcı ve Garson arasında; 355 noda kayıtlı olan **“İstekli Kurtlar”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Eşi arasında; 351 noda kayıtlı olan **“Arzu”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Fırıncı arasında; 352 noda kayıtlı olan **“Güneş Ve Ay”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir kişi arasında; 358 noda kayıtlı olan **“Uhde”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Balıkçılar arasında; 359 noda kayıtlı olan **“Alp Kaçtığı Gün”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Etin sahibi arasında; 360 noda kayıtlı olan **“Su, Başından Bulanır”** adlı fıkra da olay; Efendi,

Hanıımı ve Buzağı arasında; 361 noda kayıtlı olan **“Kendi Faydasının Bilmeyen Hayvan”** Efendi ile Gemiciler arasında; 362 noda kayıtlı olan **“Kaz Çorbası”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Doktor arasında; 363 noda kayıtlı olan **“Kötü Kundura”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Yoldaşı arasında; 364 noda kayıtlı olan **“Bıçak Ucu”** adlı fıkra da olay; Efendi ile İki çocuk arasında; 365 noda kayıtlı olan **“Uykumu Aramaya Gidiyorum”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Polis arasında; 366 noda kayıtlı olan **“Dudağı Helal”** adlı fıkra da olay; Efendi ile İki Molla arasında; 367 noda kayıtlı olan **“Delik Para”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Berber arasında; 368 noda kayıtlı olan **“Öküz Beni Aldı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Ahali arasında; 369 noda kayıtlı olan **“Misafir”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımının kardeşi arasında; 370 noda kayıtlı olan **“Soruya Yakışan Cevap”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hırsızlar arasında; 371 noda kayıtlı olan **“Azizler”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Mollalar arasında; 372 noda kayıtlı olan **“Efendi Doğduğunda Öldü Deyin”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Şeyh arasında; 373 noda kayıtlı olan **“Hırsızlığa Girdim Diyecek Olmasa”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bahçivan arasında; 374 noda kayıtlı olan **“Burcunuz”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Birisi arasında; 375 noda kayıtlı olan **“Kötü Çeşme”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Tıpa arasında; 376 noda kayıtlı olan **“Bahtsız Koca”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Dul kadın arasında; 377 noda kayıtlı olan **“Tersat”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 378 noda kayıtlı olan **“Sahipsiz At Olmalı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Müslümanlar arasında; 379 noda kayıtlı olan **“Güzel Yüz Ve Ekmek”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 380 noda kayıtlı olan **“Kundura”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Düğün sahibi arasında; 381 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafta Hocanız Var”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Cemaat arasında; 382 noda kayıtlı olan **“Diğer Kapıdan”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 383 noda kayıtlı olan **“Sonun Hayırlı Olsun”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bostan sahibi arasında; 384 noda kayıtlı olan **“Ne Olmuş”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 385 noda kayıtlı olan **“Ceviz Yeme”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Çocuk arasında; 386 noda kayıtlı olan **“Mantı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Annesi arasında; 387 noda kayıtlı olan **“Paralı Yemek”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanım Molla arasında; 388 noda kayıtlı olan **“Köle Pazarı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bağ sahibi arasında; 389 noda kayıtlı olan **“Adaletli Hüküm”** adlı fıkra da olay; Efendi, Hanımı ve Kadı arasında; 390 noda kayıtlı olan **“Gırvoydı”** adlı fıkra da olay;

Efendi ile Hırsız arasında; 391 noda kayıtlı olan **“Karın Kalkan Ellezine”** adlı fıkrada olay; Şeyh ve Müridler arasında; 392 noda kayıtlı olan **“Beyaz Kum”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 393 noda kayıtlı olan **“Bin Lanet”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Küçük oğlu arasında; 394 noda kayıtlı olan **“Komşunun Kızı”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 395 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalım İle”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 396 noda kayıtlı olan **“Şeytan Ve Kulhanbeyi”** adlı fıkrada olay Efendi ile Külhanbey arasında; 397 noda kayıtlı olan **“Sağlıklı Geçen Gün”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 398 noda kayıtlı olan **“Dünyanın Genişliği”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Avare gençler arasında; 399 noda kayıtlı olan **“Bakmaya Yakışır”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir adam arasında; 400 noda kayıtlı olan **“Alkış”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşları arasında; 401 noda kayıtlı olan **“Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Mahalleli arasında 402 noda kayıtlı olan **“Kendinden Görsün”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Köpeğin sahibi arasında; 403 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Pehlivan”** adlı fıkrada olay; Efendi, Karısı ve İki hırsız arasında; 404 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin İhtirası”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Adamları arasında; 405 noda kayıtlı olan **“Ayıp Kendimde”** adlı fıkrada olay; Efendi, İki kızı ve Damatları arasında; 406 noda kayıtlı olan **“Hırsız Bekçi Vurdu”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 407 noda kayıtlı olan **“At”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Komşusu arasında; 408 noda kayıtlı olan **“Gıcırdayan Ekmek”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Müşteriler arasında; 409 noda kayıtlı olan **“Bu Gelişin Doğruysa”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir adam arasında; 410 noda kayıtlı olan **“Beyaz Şeker”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Şekerci arasında; 411 noda kayıtlı olan **“Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 412 noda kayıtlı olan **“Söz Bir Tane”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Misafir arasında; 413 noda kayıtlı olan **“En Güzel Saz”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Sazcı arkadaşı arasında; 414 noda kayıtlı olan **“Derisini Yüzüp Rezil Ederim”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Koyun arasında; 415 noda kayıtlı olan **“Doğru Şekilli”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Çocuklar arasında; 416 noda kayıtlı olan **“Allah Versin”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Adam arasında; 417 noda kayıtlı olan **“Ölçülü Davranmak Şart”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 418 noda kayıtlı olan **“Daha İçiyor Musun?”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hırsız arasında; 419 noda kayıtlı olan **“İçinde Olmasın**

Yeter” adlı fıkrada olay; Sessiz adama ile Efendi arasında; 420 noda kayıtlı olan **“Kırk Soruya Bir Cevap”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Alim arasında; 421 noda kayıtlı olan **“Gitmenin Kılıfı Olmalı”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşları arasında; 422 noda akayıtlı olan **“İşin Beline Değdi”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Buharalı arasında; 423 noda kayıtlı olan **“Deve Miydi?”** adlı fıkrada olay; Efendi ile İki çocuk arasında; 424 noda kayıtlı olan **“Cehennem İle Cennet Dolunca”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Adam arasında; 425 noda kayıtlı olan **“Kendini Aldatıp Gitti”** adlı fıkrada olay; Efendi ile BİR çocuk arasında; 426 noda kayıtlı olan **“Bahaneye İnandım”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Haylaz arasında; 427 noda kayıtlı olan **“Kimin Yüreğine Dokunmuş?”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 428 noda kayıtlı olan **“Arzu Etsek De Olmuyor”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Çocuk arasında; 429 noda kayıtlı olan **“Emanet”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir adam arasında; 430 noda kayıtlı olan **“Kuyu Çevrilip Koyulur”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir İnsan arasında; 431 noda kayıtlı olan **“Erik Yemekte”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir arkadaş arasında; 432 noda kayıtlı olan **“Doğru Hesap”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 433 noda kayıtlı olan **“Aptal Ve Deli”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Değirmenci arasında; 434 noda kayıtlı olan **“İsminizi Yazıp Gitmişsiniz”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 425 noda kayıtlı olan **“Senin Sözü De Doğru”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir insan arasında; 436 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Hindisi”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Pazar reisi arasında; 437 noda kayıtlı olan **“Kendine Mukayet Ol”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Komşuları arasında; 438 noda kayıtlı olan **“Melamet”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Oğlu arasında; 439 noda kayıtlı olan **“Somye Darlaştı”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 440 noda kayıtlı olan **“Efendi ile Hamal”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 441 noda kayıtlı olan **“Ağabey-Kardeş”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Ahali arasında; 442 noda kayıtlı olan **“Misafir”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Birisi arasında; 443 noda kayıtlı olan **“Başıma Yastık Yapacağım”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Misafir arasında; 444 noda kayıtlı olan **“Benzemeyince Karşılaştırmaz”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Tellal arasında; 445 moda kayıtlı olan **“Tadı Bir”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Çocuklar arasında; 446 noda kayıtlı olan **“Bulamadım Ki”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Birisi arasında; 447 noda kayıtlı olan **“Damdan Atın Da Görün”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Adamlar arasında; 448 noda kayıtlı olan **“Kırk Yıllık Sirke”**

adlı fıkrada olay; Efendi ile Komşusu arasında 449 noda kayıtlı olan **“Ayağım Ağrıyor”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir adam arasında; 450 noda kayıtlı olan **“Öncekinde Aldınız”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hamamcı arasında; 451 noda kayıtlı olan **“Zincirli Kapı”** adlı fıkrada olay; Efendi ile İki kişi arasında; 452 noda kayıtlı olan **“İnsaf”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir insan arasında; 453 noda kayıtlı olan **“Kalbur”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 454 noda kayıtlı olan **“Ölü”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir adam arasında; 455 noda kayıtlı olan **“Öğrenci”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Babası arasında; 456 noda kayıtlı olan **“Hepsi Gelecek”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hırsız arasında; 457 noda kayıtlı olan **“Nas”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 458 noda kayıtlı olan **“Canan”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Çirkin kadın arasında; 459 noda kayıtlı olan **“Şükür”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Ahali arasında; 460 noda kayıtlı olan **“Zehir”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hocası arasında 461 noda kayıtlı olan **“Çorba”** adlı fıkrada olay; Efendi ile İmam arasında; 462 noda kayıtlı olan **“Berber”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Berber arasında; 463 noda kayıtlı olan **“Yelim”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir adam arasında; 464 noda kayıtlı olan **“Tedavi”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hastası arasında; 465 noda kayıtlı olan **“Fare İlacı”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir adam arasında; 466 noda kayıtlı olan **“Burgâ Dâri”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir adam arasında; 467 noda kayıtlı olan **“Şimdi Kuş Oldun”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Leylek arasında; 468 noda kayıtlı olan **“Niye Ağlıyorsun?”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Karısı arasında; 469 noda kayıtlı olan **“İsterseniz Şamar Yiyin”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hırsız arasında; 470 noda kayıtlı olan **“Kör Olun”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Tavuklar arasında; 471 noda kayıtlı olan **“Bu Kadar Peşinden Gidemem”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Çocuklar arasında; 472 noda kayıtlı olan **“Şimdi Bir Ukdem Yok”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Eşi arasında; 473 noda kayıtlı olan **“Kuyruğu Heybede”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Müşteri arasında; 474 noda kayıtlı olan **“İt Olmak İçin De Kuyruk Lazım”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Kadı arasında; 475 noda kayıtlı olan **“Genliğimde De Razi Değilim”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir adam arasında; 476 noda kayıtlı olan **“Dumbe-Ciğer”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir arkadaşı arasında; 477 noda kayıtlı olan **“Kuyudaki Ay”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Ayı arasında; 478 noda kayıtlı olan **“Sakal”** adlı fıkrada olay; Efendi ile İmam arasında; 479 noda kayıtlı olan **“Arı Uhdem Kalmasın”** adlı

fıkırada olay; Efendi ile Arılar arasında; 480 noda kayıtlı olan **“Allah Korumuş”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Arkadaşları arasında; 481 noda kayıtlı olan **“Tutup Sahibine Veririm”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 482 noda kayıtlı olan **“Borçlu”** adlı fıkırada olay Efendi ile Arkadaşı arasında; 483 noda kayıtlı olan **“Zalim Eşek”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Tellal arasında; 484 noda kayıtlı olan **“Çocukların Duası”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Çocuklar arasında; 485 noda kayıtlı olan **“Doktor Ve Kasap”** adlı fıkırada olay; Hoca ile Ahali arasında; 486 noda kayıtlı olan **“Deliye Cevap”** adlı fıkırada olay Efendi ile Deli arasında; 487 noda kayıtlı olan **“Çömlek”** adlı fıkırada olay; Efendi ile İki kişi arasında; 488 noda kayıtlı olan **“Ey Cahil”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Yağcı arasında; 489 noda kayıtlı olan **“Aydın Kaçı”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Bir kişi arasında; 490 noda kayıtlı olan **“Yemek Yiyenler Girsin”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Gelin arasında; 491 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Hırsız”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Hırsız arasında; 492 noda kayıtlı olan **“Lezzeti Nasıl”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Sarhoş arasında; 493 noda kayıtlı olan **“On Kilo Yiyecek”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Cimri adama arasında; 494 noda kayıtlı olan **“Buzağının Arapçası”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Hocası arasında; 495 noda kayıtlı olan **“Kısır Sığır”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Hoca arasında; 496 noda kayıtlı olan **“Çorbasının Çorbası”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Avcı arasında; 497 noda kayıtlı olan **“Haram Olasınca”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 498 noda kayıtlı olan **“Erkeğe Benzedim Mi?”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Karısı arasında; 499 noda kayıtlı olan **“Hayır”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 500 noda kayıtlı olan **“Dar Kavuk”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Kavuğu arasında; 501 noda kayıtlı olan **“Eşegin Sözü”** adlı fıkırada olay Efendi ile Arkadaşı arasında; 502 noda kayıtlı olan **“Oğlumun Babası”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Adamlar arasında; 503 noda kayıtlı olan **“Biliyor Musunuz Ne Diyeceğim”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Mollalar arasında; 504 noda kayıtlı olan **“Hamile Kazan”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Komşusu arasında; 505 noda kayıtlı olan **“Günahkâr Öküz”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Komşusu arasında; 506 noda kayıtlı olan **“Kavganın Sebebi”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 507 noda kayıtlı olan **“Eşegim Kabul Etmiyor”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 508 noda kayıtlı olan **“Akılsız Deve”** adlı fıkırada olay; 509 noda kayıtlı olan **“Rüzgâr”** adlı fıkırada olay; Efendi ile Bağcı arasında; 510 noda kayıtlı olan **“Ceset”**

adlı fıkrada olay Efendi ile Bir grup atlı arasında; 501 noda kayıtlı olan **“Eşegin Sözü”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 502 noda kayıtlı olan **“Oğlumun Babası”** adlı fıkrada olay ;Efendi ile Adamlar arasında; 503 noda kayıtlı olan **“Biliyor Musunuz Ne Diyeceğim”** fıkrada adlı fıkrada olay ;Efendi ile Mollalar arasında;504 noda kayıtlı olan **“Hamile Kazan”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Komşu arasında; 505 noda kayıtlı olan **“Günahkar Öküz”** adlı fıkrada olay; Efendi, Komşusu ve Öküz arasında; 506 noda kayıtlı olan **“Kavganın Sebebi”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 507 noda kayıtlı olan **“Eşşegim Kabul Etmiyor”** adlı fıkrada olay ; Efendi ile Arkadaşı arasında; 508 noda kayıtlı olan **“Akılsız Deve”** adlı fıkrada olay; Efendi, Kervancılar, Yoldaşları ve Deve arasında; 509 noda kayıtlı olan **“Rüzgar”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bağcı arasında; 510 noda kayıtlı olan **“Ceset”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir grup atlı arasında; 511 noda kayıtlı olan **“Hal Böyle Olursa”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Yolcu arasında; 512 noda kayıtlı olan **“Bereket Versin”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Birisi arasında; 513 noda kayıtlı olan **“Güzel Şehir”** fıkrada adlı fıkrada olay Efendi ile Helvacı arasında; 514 noda kayıtlı olan **“Gönlüm Kırıldı”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 515 noda kayıtlı olan **“Laf Sarıktaysa”** adlı fıkrada olay ; Efendi ile Adam arasında; 516 noda kayıtlı olan **“Doktor”** adlı fıkrada olay; Efendi, Babası ve Hasta arasında;517 noda kayıtlı olan **“Kıyamet”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Mahalle sakinleri arasında;518 noda kayıtlı olan **“Yıldız Yapıyor”** adlı fıkrada olay Efendi ile Adamlar arasında; 519 noda kayıtlı olan **“Çalgıcı”**adlı fıkrada adlı fıkrada olay; Efendi ile Çalgıcılar arasında; 520 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”** adlı fıkrada olay; Efendi ile İnsanlar arasında ; 521 noda kayıtlı olan **“Ömrünüz Azapta Geçerdi”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Alıcı arasında ; 522 noda kayıtlı olan **“Çapa ile Testiyi Hırsız Alıp Gitti”** adlı fıkrada olay; Efendi , Babası arasında; 523 noda kayıtlı olan **“Fakirin Eşyası”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşları arasında; 524 noda kayıtlı olan **“Sabret”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir Kişi arasında; 525 noda kayıtlı olan **“Beş Lira İçin”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bakkal arasında; 526 noda kayıtlı olan **“Kıymetsiz Takke Gitsin”** adlı fıkrada olay; Efendi ve Takkesi arasında; 527 noda kayıtlı olan **“Doktor”**adlı fıkrada adlı fıkrada olay; Efendi ile Hastanın Eşi arasında; 528 noda kayıtlı olan **“Karganın Ömrü”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 529 noda kayıtlı olan **“Zayıf Eşek”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 530

noda kayıtlı olan “**Dostlar**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Adamlar arasında; 531 noda kayıtlı olan “**Denizin Suyu**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Adamlar arasında; 532 noda kayıtlı olan “**Deva**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir arkadaşı arasında; 533 noda kayıtlı olan “**Bir Şey Var**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Hırsız arasında; 534 noda kayıtlı olan “**Yine Kudurup Gitti**” adlı fıkrada olay; Efendi ; Hanımı ile Eşek arasında; 535 noda kayıtlı olan “**Cenaze Namazına mı Gidiyorsun?**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Cenaze arasında; 534 noda kayıtlı olan “**Sırık**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Bahçıvan arasında; 537 noda kayıtlı olan “**Sıpa**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Bekçiler arasında; 538 noda kayıtlı olan “**Hikmet**” adlı fıkrada olay; Efendi, Hamallar ile Bir kişi arasında; 539 noda kayıtlı olan “**Avanak**” adlı fıkrada olay; Efendi, Adam ve Değirmenci arasında; 540 noda kayıtlı olan “**Bahane**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Babası arasında; 541 noda kayıtlı olan “**Miskin ile Efendi**” adlı fıkrada olay; Miskin ile Efendi arasında; 542 noda kayıtlı olan “**Burun**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Dolandırıcı arasında; 543 noda kayıtlı olan “**Babasının Çocuğu**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Adamlar arasında; 544 noda kayıtlı olan “**Dertleştin**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Öğretmen arasında; 545 noda kayıtlı olan “**Hala Geç Değil**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir adam arasında; 546 noda kayıtlı olan “**Yetişme Kuralı**” olan fıkrada olay; Efendi, Hanımı ve Elli adam arasında; 547 noda kayıtlı olan “**Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü?**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Falcı arasında; 548 noda kayıtlı olan “**Bıldırcımın Evi Yok**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Zengin arasında; 549 noda kayıtlı olan “**Sıpacık**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 550 noda kayıtlı olan “**Ters Binip Bakıverdim**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Mollar arasında; 551 noda kayıtlı olan “**Çuval Değirmenin Hakkı**” adlı fıkrada olay; Efendi, Hanımı ile Kumar oynayanlar arasında; 552 noda kayıtlı olan “**Et ve Balta**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 553 noda kayıtlı olan “**Kim Sağ, Kim Hasta**” adlı fıkrada olay; Efendi, Hanımı ve Öküz arasında; 554 noda kayıtlı olan; “**Sana Ne**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Komşusu arasında; 555 noda kayıtlı olan fıkrada “**Cimri ve Efendi**” adlı fıkrada olay; Efendi, Cimri Adam ve Cimrinin Eşi arasında; 556 noda kayıtlı olan “**Aklım Başıma Geldi**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Babası arasında; 557 noda kayıtlı olan “**Aceleci**” adlı fıkrada olay; Efendi ve Deniz arasında; 558 noda kayıtlı olan “**Övünen**” adlı fıkrada olay; Efendi ve Övünen Adam arasında; 559 noda kayıtlı olan “**Süzme**” adlı fıkrada olay;

Efendi ile Hanımı arasında; 560 noda kayıtlı olan **“Tarlana Götür”** adlı fıkrada olay; Efendi ve Komşusu arasında; 561 noda kayıtlı olan **“Evet, Korkusuzmuşsun”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Alev arasında; 562 noda kayıtlı olan **“Borç”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir arkadaşı arasında; 563 noda kayıtlı olan **“Çok Şükür”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Ayağı arasında; 564 noda kayıtlı olan **“Kulak Gerekli Mi?”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşları arasında; 565 noda kayıtlı olan **“Rüya”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 566 noda kayıtlı olan **“Büyük Kavga”** adlı fıkrada olay; Efendi, Hanımı, Hırsızlar ve Komşular arasında; 567 noda kayıtlı olan **“Endişe Gelecek Olursa”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bahçivan arasında; 568 noda kayıtlı olan **“Mısır Unu Ekmeği”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 569 noda kayıtlı olan **“Küstah”** Efendi ile Bir adam arasında; 570 nodakayıtlı olan **“Senden Utandığım İçin”** adlı efendi fıkrada olay; Efendi ile Hırsız arasında; 571 noda kayıtlı olan **“Uyuyorum”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 572 noda kayıtlı olan **“Övüngenlik”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Ahali arasında; 573 noda kayıtlı olan **“Acaba”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bakkal arasında; 574 noda kayıtlı olan **“Şeftaliymiş Diye Kim Söyledi?”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Çocuklar arasında; 575 noda kayıtlı olan **“Ne Kadar Yol Gittik”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 576 noda kayıtlı olan **“Avare Olmayın”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 577 noda kayıtlı olan **“Ceviz Altında”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Karga arasında; 578 noda kayıtlı olan **“Yayal”** adlı fıkrada olay ; Efendi ile Arkadaşları arasında; 579 noda kayıtlı olan **“Dertleşmek”** adlı fıkrada olay; Mahalle Muhtarı, Misafir, Hizmetçi adlı fıkrada olay; 580 noda kayıtlı olan **“Bu Da Arkadaş Mı?”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Komşusu arasında; 581 noda kayıtlı olan **“Aklın Varsa Kendini Suya At”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Eşeği arasında; 582 noda kayıtlı olan **“Elleri Değmedi”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Düğün sahibi arasında; 583 noda kayıtlı olan **“Ayağından Kaldırıp At”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bahçivan arasında; 584 noda kayıtlı olan **“Hemen Yemek Yiyesi Gelecektir”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 585 noda kayıtlı olan **“Bilgeler Sohbeti”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bilgeler arasında; 586 noda kayıtlı olan **“Nehir’e Ateş Gitti”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Lafçı arasında; 587 noda kayıtlı olan **“Deden Balık Olurdu”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir Esrarkeş arasında; 588 noda kayıtlı olan **“Koyunu Satana Sor”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Adamlar

arasında; 589 noda kayıtlı olan **“Keskin Akıl”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Aksakallı arasında; 590 nodakayıtlı olan **“Efendi Ve Aldar Köse”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Aldar Köse adlı fıkra da olay; 591 noda kayıtlı olan **“Torunum Daha Az”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaş arasında; 592 noda kayıtlı olan **“Sahtekar”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Berber arasında; 593 noda kayıtlı olan **“Yağlı Ekmek Yapayım”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 594 noda kayıtlı olan **“Bilmece”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Oğlu arasında; 595 noda kayıtlı olma **“Soğuk Ekmek”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Babası arasında; 596 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Doktor”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Doktor arasında; 597 noda kayıtlı olan **“Soğuk”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Rüzgar arasında; 598 noda kayıtlı olan **“Kafiye”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Şair arasında; 599 noda kayıtlı olan **“Hindistan Ve Fırın”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 600 noda kayıtlı olan **“Hile”** adlı fıkra da olay; Efendi, Karısı ve Sevgilisi arasında; 601 noda kayıtlı olan **“Kundura Kitabı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile İmam arasında; 602 noda kayıtlı olan “Efendi Tembel” adlı fıkra da olay; Efendi ile Karısı arasında; 603 noda kayıtlı olan **“Beceriksiz”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Adamlar arasında; 604 noda kayıtlı olan **“Para”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Mahala Büyüğü arasında; 605 noda kayıtlı olan **“Karşılaştırma”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Misafir arasında; 606 noda kayıtlı olan **“Mescit Ve Cami”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Mescit arasında; 607 noda kayıtlı olan **“Hırsızlar Katında”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hırsız arasında; 608 noda kayıtlı olan **“Yular”** adlı fıkra da olay; Efendi ile At arasında; 609 noda kayıtlı olan **“Adem Atadan Kalan Sığırlar”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Komuşusu arasında; 610 noda kayıtlı olan **“Lamba Yağı”** adlı fıkra da olay; Efendi, Adam, Kadın ve Çocuk arasında; 611 noda kayıtlı olan **“Onun Kendisi Yeter”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Kadın arasında; 612 noda kayıtlı olan **“Sırlısıklam”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 613 noda kayıtlı olan **“Çukurlara Toplanmış”** adlı fıkra da olay; Efendi ile İnsanlar arasında; 614 noda kayıtlı olan **“Rüyaya Giren Tatlı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Karısı arasında; 615 noda kayıtlı olan **“Efendi Bir Gün Hamama İnmış”** adlı fıkra da olay; Efendi ve Gençler arasında; 616 noda kayıtlı olan **“Kaybolan Yüzük”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir adam arasında; 617 noda kayıtlı olan **“Secde”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Ahali arasında; 618 noda kayıtlı olan **“Konuşmayı Öğrenecekmış”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Eşeği arasında; 619 noda

kayıtlı olan **“Kedi Nerede?”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 620 noda kayıtlı olan **“Açlığa Hayli Alıştın”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Eşek arasında; 621 noda kayıtlı olan **“Ayırıp Satılmıyormuş”** adlı fıkra da olay; Efendi ile İnsanlar arasında; 622 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Görücüler”** arasında Efendi ile Karısı arasında; 623 noda kayıtlı olan **“Kaç Kızım At Tepiyor”** adlı fıkra da olay; Efendi ile İnsanlar arasında; 624 noda kayıtlı olan **“Allah İsterse Alacağım”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Karısı arasında; 625 noda kayıtlı olan **“Yürü Yürü Canavar”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Koyun arasında; 626 noda kayıtlı olan **“Nöbet Gelince Hasta Olamazsın Ya”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir arkadaşı arasında; 627 noda kayıtlı olan **“Birbirini Aldatıp Hayat Sürdürüyormuş”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Köylü arasında; 628 noda kayıtlı olan **“Keşke Tuzlasaydın”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Komşusu arasında; 629 noda kayıtlı olan **“Kuru Üzüm Olmasa Neyi Vereceğim”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Kızı arasında; 631 noda kayıtlı olan **“Bu Para Değil De Ne?”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Babası arasında; 632 noda kayıtlı olan **“Ekmek Yapma Günü”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Karısı arasında; 633 noda kayıtlı olan **“Haram Kandan”** adlı fıkra da olay; Doktor ile Birkaç adam arasında; 634 noda kayıtlı olan **“Ölmesen”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Karısı arasında; 635 noda kayıtlı olan **“Aferin, El Bülbülleri”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Eşek arasında; 636 noda kayıtlı olan **“Tambur”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Müşteri arasında; 637 noda kayıtlı olan **“Beni Teyzem Doğurmuş”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Ahali arasında; 638 noda kayıtlı olan **“Aman, Hangi Birini Alacağım”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Komşusu arasında; 639 noda kayıtlı olan **“Kırlı Kapa”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Karısı arasında; 640 noda kayıtlı olan **“Helak Ettin Ya”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Karısı arasında; 641 noda kayıtlı olan **“Okuma”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Karısı arasında; 642 noda kayıtlı olan **“Hayatımda Geçip Oterdim”** adlı fıkra da olay; Efendi ile karısı arasında; 643 noda kayıtlı olan **“Rahmetli Eşim Söyledi”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Eşi arasında; 644 noda kayıtlı olan **“Müzik Çalma ‘Sanatı’ ”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşları arasında; 645 noda kayıtlı olan **“İsmini Bilip Ne Yapacağım”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Kadı arasında; 646 noda kayıtlı olan **“Efendi Yandı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Ağzı arasında; 647 noda kayıtlı olan **“Bizim Eller”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Misafiri arasında; 648 noda kayıtlı olan **“Karı Koca Muhabbeti”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Karısı arasında; 649

noda kayıtlı olan **“Oğlum Aklıma Düşmüş”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Lafçı arasında; 650 noda kayıtlı olan **“Oğul Ve Karısının Cevabı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Lafçı arasında; 651 noda kayıtlı olan **“Efendi Halının Yamağı”** adlı fıkra da olay; Lafçı ile Efendi arasında; 652 noda kayıtlı olan **“Hırsız Bulma Usulu”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Lafçı arasında; 653 noda kayıtlı olan **“Pamuk Hırsız”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Saray bekçileri arasında; 654 noda kayıtlı olan **“Han Anasını Kocaya Veriyor”** adlı fıkra da olay; Padişah ile Efendi arasında; 655 noda kayıtlı olan **“Şakacı Mı Ki!”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Şeyhülislam arasında; 656 noda kayıtlı olan **“Sen Yüzmeyi Biliyorsun Zaten”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Büyük karısı arasında; 657 noda kayıtlı olan **“İkinci Eş”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Dul kadın arasında; 658 noda kayıtlı olan **“Yalan Bulamduğımda”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Ahali arasında; 659 noda kayıtlı olan **“Ekmek Hamurdan Olmuyor Mu?”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Müşteriler arasında; 660 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Şeyh”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 661 noda kayıtlı olan **“Hiçbir Şey Kalmayacakmış”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Dostu arasında; 662 noda kayıtlı olan **“Yardım Karşılıklı Olur”** adlı fıkra da olay; Muhtar ile Efendi arasında; 663 noda kayıtlı olan **“Seni Medresede Okutmuyacaksa”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir adam arasında; 664 noda kayıtlı olan **“Bismillah Demeseniz De Yemek Çok”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Molla arasında; 665 noda kayıtlı olan **“Boş Ceviz”** adlı fıkra da olay; Efendi ile İmam arasında; 666 noda kayıtlı olan **“Kara Bulut”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Adam arasında; 667 noda kayıtlı olan **“Efendinin Kızı”** adlı fıkra da olay; Efendi'nin karısı ile Kızı arasında; 668 noda kayıtlı olan **“Şimdi Mi Kâfir Oldum”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Müşteriler arasında; 669 noda kayıtlı olan **“Pazar Günü Gel Deseydin Ya”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 670 noda kayıtlı olan **“Efendinin Eşegi”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Müşterisi arasında; 671 noda kayıtlı olan **“Gökyüzünde Köpek Uçuyor”** adlı fıkra da olay; Şehir valisi ile Birkaç adam arasında; 672 noda kayıtlı olan **“Demir Yiyen Fare”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Komşusu arasında; 673 noda kayıtlı olan **“İki Lira Daha Verin”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hırsız arasında; 674 noda kayıtlı olan **“Keşkek Yemiş Ağzı Yanmış”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 675 noda kayıtlı olan **“İyi Güzel”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 676 noda kayıtlı olan **“Can Önce Ayaktan Çıkar”** adlı fıkra da olay; Efendi

ile Hoca arasında; 677 noda kayıtlı olan **“Un Sürülen Zengininki”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Zengin arasında; **“Bu Yemeği Masumlara Ver”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Komşusu arasında; 679 noda kayıtlı olan **“Ölümden Kurtuluş”** adlı fıkrada olay; Padişah, Efendi, Zengin, İmam ve Adamlar arasında; 680 noda kayıtlı olan **“Eşeği Öküz Korkuttu”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Çiftçi arasında; 681 noda kayıtlı olan **“Öğretmenimiz Akar-Biz Akarız”** adlı fıkrada olay; Öğretmen, Öğrenciler ve Efendi arasında; 682 noda kayıtlı olan **“Ayıp Atsineği”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Kızı arasında; 683 noda kayıtlı olan **“Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksın?”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 684 noda kayıtlı olan **“Karpuzun Yavrusu”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Karpuzun sahibi arasında; 685 noda kayıtlı olan **“İnna A'tayna”** adlı fıkrada olay; Efendi, Hanımı ve Kadı arasında; 686 noda kayıtlı olan **“Bizimle Yürürseniz Kazık Yersiniz”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 687 noda kayıtlı olan **“Buraya Da Yetişip Geliyorsun Ya”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 688 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Şeyh”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Şeyh arasında; 689 noda kayıtlı olan **“Kadının Evinde De Helal Yemek Ekmek Oluyor Mu?”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Kadı arasında; 690 noda kayıtlı olan **“Ağzın İki Tane Olduğunda”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Ağzı arasında; 691 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Patron”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Patron arasında; 692 noda kayıtlı olan **“Allah'a Vermedi, Kendi Yeni...”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Efendi'nin Babası arasında; 693 noda kayıtlı olan **“Nasip”**da olay; İmam ile Hoca arasında; 694 noda kayıtlı olan **“Bu Duvarı Götürmez Misin?”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Eşeği arasında; 695 noda kayıtlı olan **“Yıkılmasam Da Hepsiyle Birlikte Düşerdim”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Çocuklar arasında; 696 noda kayıtlı olan **“Azrail'i Aldatmanın Yolu”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 697 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Tellal arasında; 698 noda kayıtlı olan **“Gözlüğün Kalitesi”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Hanımı arasında; 699 noda kayıtlı olan **“Şükredin”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Ahali arasında; 700 noda kayıtlı olan **“Utancınızı Hoş Görüyorum”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 701 noda kayıtlı olan **“Muçal”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Komşusu arasında; 702 noda kayıtlı olan **“Bu Ağız Değilse Ne?”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Çocuklar arasında; 703 noda kayıtlı olan **“İki Sefer Geçtim Olmadı”** adlı fıkrada olay;

Efendi ile Hanımı arasında; 704 noda kayıtlı olan **“Şakayı Da Bilmiyorsun”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Köpeği arasında; 705 noda kayıtlı olan **“Ben Genç Bülbülüm”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bülbül arasında; 706 noda kayıtlı olan **“Ben De Bir Ölüp Alayım”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Cimri zengin arasında; 707 noda kayıtlı olan **“Allah Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Zengin arasında; 708 noda kayıtlı olan **“Kıpırdama Yer Sürmeyi Öğretiyorum”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Kurbağa arasında; 709 noda kayıtlı olan **“Sarığım Çocuklarla Oynamaya Kaldı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Çocuklar arasında; 710 noda kayıtlı olan **“Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 711 noda kayıtlı olan **“Bölüşerek Aldığımız”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 712 noda kayıtlı olan **“Eşeğimle Konuşan, Kedi Söyler”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 713 noda kayıtlı olan **“Çağırılmayan Düğüne Girmenin Yolu”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 714 noda kayıtlı olan **“Eşin Bir Tane Peki Hanımın?”** adlı fıkra da olay; Efendi, Hanımı ve Hanım arasında; 715 noda kayıtlı olan **“İsteddiğini Verdim Yine Ne Diyorsun?”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Eşek arasında; 716 noda kayıtlı olan **“Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?”** adlı fıkra da olay; Efendi ile İnsanlar arasında; 717 noda kayıtlı olan **“Kocan Evden Kaçtığında Baş Var Mıydı?”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 718 noda kayıtlı olan **“Sesi Kovmak”** adlı fıkra da olay; Efendi ile İnsanlar arasında; 719 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Hükmü”** adlı fıkra da olay; Efendi, Kadı ve İki kişi arasında; 720 noda kayıtlı olan **“Adil Olmak”** adlı fıkra da olay; “Efendi ile Üç kişi arasında; 721 noda kayıtlı olan **“Yaramaz Ay”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Kadı arasında; 722 noda kayıtlı olan **“Efendi Oruç Tutuyor”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 723 noda kayıtlı olan **“Günahkâr Olmayı İstemiyorum”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 724 noda kayıtlı olan **“Efendinin Bilgeliği”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Adamlar arasında; 725 noda kayıtlı olan **“Arabamı Gökyüzüne Ver”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arabacı arasında; 726 noda kayıtlı olan **“Yalanınca Da Tamammış”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Ortağı arasında; 727 noda kayıtlı olan **“At Kafasına Örülen Yumak”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Tüccar Müşteri arasında; 728 noda kayıtlı olan **“Ne İçin Ödeyeceğim?”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Tüccar arasında; 729 noda kayıtlı olan **“Pilavın Fiyatı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Aşçı arasında; 730 noda

kayıtlı olan **“Efendi Boyacı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir kişi arasında; 731 noda kayıtlı olan **“Efendinin Günahkârlığı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile İnsanlar arasında; 732 noda kayıtlı olan **“Eşekten Borçluyum”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Dostu arasında; 733 noda kayıtlı olan **“Eşeğinin Rüyası”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Komşu hanımlar arasında; 734 noda kayıtlı olan **“Koyun Eti”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 735 noda kayıtlı olan **“Erkeklik Namusu”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 736 noda kayıtlı olan **“İnek Bana Yol Gösterdi”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 737 noda kayıtlı olan **“Bohça”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Kayını arasında; 738 noda kayıtlı olan **“Şımarık Kız”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 739 noda kayıtlı olan **“Efendinin Nasihati”** adlı fıkra da olay; Efendi, Kızı ve Ahali arasında; 740 noda kayıtlı olan **“Çaresiz Koyun”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Babası arasında; 741 noda kayıtlı olan **“Kötü Şarkı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Oğlu arasında; 742 noda kayıtlı olan **“Siz Evde Yoktunuz Ki?”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Babası arasında; 743 noda kayıtlı olan **“Efendinin Mektubu”** adlı fıkra da olay; Efendi, Çocukları ve Hanımı arasında; 744 noda kayıtlı olan **“Niçin Oğlunu Uyandırdın?”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hanımı arasında; 745 noda kayıtlı olan **“Efendi Hastalanmış”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Dostları arasında; 746 noda kayıtlı olan **“Efendinin Gayreti”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Eşek Arasında; 747 noda kayıtlı olan **“Baykuş”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Doktor arasında; 748 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hastalığı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Doktor arasında; 749 noda kayıtlı olan **“Efendinin Gücü”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Adamlar arasında; 750 noda kayıtlı olan **“Altını Dilime Bağla”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Atlı arasında; 751 noda kayıtlı olan **“Efendi Simsar”** adlı fıkra da olay; Efendi ile BİR Arkadaşı arasında; 752 noda kayıtlı olan **“Yalan Ve Yalancılık”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Dostları arasında; 753 noda kayıtlı olan **“Denize Gidip , Sulayıp Geleyim”** adlı fıkra da olay; Bilgin ile Efendi arasında; 754 noda kayıtlı olan **“Efendi Kızını Kocaya Verdi”** adlı fıkra da olay; Efendi, Kızı ve Damadı arasında; 755 noda kayıtlı olan **“Ben Kısa Cevap Veririm”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 756 noda kayıtlı olan **“Şakayı Bırak Kendi Ekmeğini Ye!”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Yoldaşı arasında; 757 noda kayıtlı olan **“Kuşça”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Saat arasında; 758 noda kayıtlı olan **“Karpuz”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Yolcular arasında; 759 noda kayıtlı olan **“Efendi**

ile Eşkiyalar” arasında; Efendi ile Eşkiyalar arasında; 760 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Tabirci**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir Kişi arasında; 761 noda kayıtlı olan “**Efendinin Bedduası**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Şakası arasında; 762 noda kayıtlı olan “**İşaret**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Komşusu arasında; 763 noda kayıtlı olan “**Baba Ve Oğul’un Karşılaşması**” adlı fıkrada olay; Efendi ile İki kişi arasında; 764 noda kayıtlı olan “**Ayağınızı Buldunuz Mu?**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Çocuklar arasında; 765 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Tokatı**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir kişi arasında; 766 noda kayıtlı olan “**Görünüşe Göre Yalan**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Komşusu arasında; 767 noda kayıtlı olan “**Eşeğe Gözlük Takmak**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Komşusu arasında; 768 noda kayıtlı olan “**Niçin Tebessüm Ediyorsun?**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Eşek arasında; 769 noda kayıtlı olan “**Kendimi Eşek Yaptım**” adlı fıkrada olay; Efendi ile ASker arasında; 770 noda kayıtlı olan “**Kar Leylek**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Lafçı arasında; 771 noda kayıtlı olan “**Üç Kuruşluk Tokat**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir adam arasında; 772 noda kayıtlı olan “**Avcı Karga**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Çocuk arasında; 773 noda kayıtlı olan “**İçime Girme**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Şakacı arkadaşı arasında; 774 noda kayıtlı olan “**Bahane**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Komşusu arasında; 775 noda kayıtlı olan “**Dinlenen Tavuk**” adlı fıkrada olay; Efendi, Karısı ve Yoldaşları arasında; 776 noda kayıtlı olan “**Sol Tarafı Nereden Bileceğim**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Karısı arasında; 777 noda kayıtlı olan “**İşte Ben Söyledim**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Karısı arasında; 778 noda kayıtlı olan “**Çirkin Ayna**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Falcı arasında; 779 noda kayıtlı olan “**Holvaytar Yesek**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 780 noda kayıtlı olan “**Farsça Şiir**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Şair arasında; 781 noda kayıtlı olan “**Eski Kaftanım Yok Da**” adlı fıkrada olay; Efendi, Arkadaşı ve Bir kişi arasında; 782 noda kayıtlı olan “**Senden Başköşeye Çık**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir arkadaşı arasında; 783 noda kayıtlı olan “**Tembellik Nasip Ediyorum**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Karısı arasında; 784 noda kayıtlı olan “**Leyleğe Güvenip**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Leylek arasında; 785 noda kayıtlı olan “**Tavsiye**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Çiftçi arasında; 786 noda kayıtlı olan “**Tatlı Diller**” adlı fıkrada olay; Efendi, Karısı Ve Üç kızı arasında; 787 noda kayıtlı olan “**Dalavere**” adlı fıkrada olay; Efendi ile Adamlar arasında; 788 noda kayıtlı olan “**Nargile Yanının**

Üç Başarısı” adlı fıkra da olay; Efendi ile Adamlar arasında; 799 noda kayıtlı olan **“Baltanın Kızı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Çocuklar arasında; 798 noda kayıtlı olan **“Koyunda Çıkıvermiş De”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hırsız arasında; 797 noda kayıtlı olan **“Karanlıkta Karıştırıp Bırakmaktan Korkuyorum”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Adamlar arasında; 796 noda kayıtlı olan **“Biricik Eşegin Kellesi Kaldı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Kuyumcu arasında; 795 noda kayıtlı olan **“Kazığın Kıymeti”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Tüccar arasında; 794 noda kayıtlı olan **“Devenin Kanadı Olsaydı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Halk arasında; 793 noda kayıtlı olan **“Boş Leğende Pilav Oldu”** adlı fıkra da olay; Efendi, Hanımı ve Arkadaşları arasında; 792 noda kayıtlı olan **“Ben Kimim”** adlı fıkra da olay; Eefendi ile Bir adam arasında; 791 noda kayıtlı olan **“Kavuk İş Verdi”**da olay; Efendi, Hanımı, Misafiri ve Bakkal arasında; 790 noda kayıtlı olan **“Bürokrasinin Sonu”** adlı fıkra da olay; Eefendi ile Arkadaşları arasında; 789 noda kayıtlı olan **“Gölgeye Atılan Dayak”** adlı fıkra da olay; Efendi, ile İki davacı arasında; 800 noda kayıtlı olan **“Yüz Kızartmak İçin”** adlı fıkra da olay; Cimri tüccar ile Efendi arasında; 801 noda kayıtlı olan **“Babana Teşekkür Edersin”** olay; Efendi ve Zengin tüccarın oğlu arasında; 802 noda kayıtlı olan **“Sıtmanın Davası”** adlı fıkra da olay; Cimri bir adam ile komşusu arasında; 803 noda kayıtlı olan **“Çırak Yağına Yaradı”** adlı fıkra da olay; Cimri ile Doktor arasında; 804 noda kayıtlı olan **“Zengin Olup Gidersin”** adlı fıkra da olay; Zengin ve Hizmetçisi arasında; 805 noda kayıtlı olan **“Ayı Postunda”** adlı fıkra da olay; Cimri zengin işçi ile Hanım arasında; 806 noda kayıtlı olan **“Kardeş Eşşek”** adlı fıkra da olay; Adam ile Kadın arasında; 807 noda kayıtlı olan **“Hazineni Bırakıyoruz”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Hırsız arasında; 808 noda kayıtlı olan **“Hayvanda Hayvan”** adlı fıkra da olay; Efendi, Şarkıcı ve Eşek arasında; 809 noda kayıtlı olan **“İki Hanımın Kulağı Çınlamaz”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 810 noda kayıtlı olan **“Uyuzun İlacı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Adam arasında; 811 noda kayıtlı olan **“Değer”** adlı fıkra da olay; Komşu ile Efendi arasında; 812 noda kayıtlı olan **“Deve Kapıdan Sığmadı”**da; Efendi ile Adam arasında; 813 noda kayıtlı olan **“Gönül Kaymak İstemiş”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bakkal arasında; 814 noda kayıtlı olan **“Katıra Sor”** adlı fıkra da olay Efendi, Komşusu ve tTnişi arasında; 815 noda kayıtlı olan **“Secde Edip Gönderse Var Mı?”**adlı fıkra adlı fıkra da olay; Efendi ile Saray başı

arasına; 816 noda kayıtlı olan **“Ayaktan Değerli Ayakkabı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Efendinin ayağı arasında; 817 noda kayıtlı olan **“Efendi Ölürdü”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Adamlar arasında; 818 noda kayıtlı olan **“Alacak Ve Verecek”** adlı fıkra da olay; Oğlu ile Adam arasında; 819 noda kayıtlı olan **“Yaşlı Kız”** adlı fıkra da olay; Padişah ile Şair arasında; 820 noda kayıtlı olan **“Para Candan Tatlı”** adlı fıkra da olay; Tüccar, Hırsızlar ve Yolcular arasında; 821 noda kayıtlı olan **“Bir Paralık Şiir”** adlı fıkra da olay; Ali Şir Nevai ve Hoca Asaf arasında; 822 noda kayıtlı olan **“Coğrafya Memleketi”** adlı fıkra adlı fıkra da olay; İki adam arasında; 823 noda kayıtlı olan **“Esrarkeş Kadı”** adlı fıkra da olay; Bir hanım, Kocası ve Kadı arasında; 824 noda kayıtlı olan **“Husumet”** adlı fıkra da olay; Adam ile Mahalle muhtarı arasında; 825 noda kayıtlı olan **“İki Uyuşuk”** adlı fıkra da olay; İki arkadaş arasında; 826 noda kayıtlı olan **“Bunun Paltosu Kaldı Mı”** adlı fıkra da olay; Abdullatif, Zarifehan, Halime ve Kaynanası arasında; 827 noda kayıtlı olan **“Patlıcanın Hizmetçisi Değilim”** da Patron ile Hizmetçisi arasında; 828 noda kayıtlı olan **“Sopa Darbesi”** Ölmezhan ile Kocası arasında; 829 noda kayıtlı olan **“Sakalı Bıyığı Çıkmış”** adlı fıkra da olay; Anne, Baba ve İlhamcan arasında; 830 noda kayıtlı olan **“Şu Makine Oldu Ya”** adlı fıkra da olay; Adam, Karısı ve Şoför arasında; 831 noda kayıtlı olan **“Hayran”** da İki arkadaş arasında; 832 noda kayıtlı olan **“Yalancı Kaydecici”** adlı fıkra da olay; Selim, Komşu, Kadın ve Nine arasında; 833 noda kayıtlı olan **“Dinlemek”** adlı fıkra da olay; İhtiyar ile Çocuk arasında; 834 noda kayıtlı olan **“Niçin Çay İçmiyordu”** adlı fıkra da olay; Çocuk, Babası ve Bir adam arasında; 835 noda kayıtlı olan **“Eh Aferin”** adlı fıkra da olay; Adam, Eşi ve Kardeşi arasında; 836 noda kayıtlı olan **“Gençliğimi Kaybettim”** adlı fıkra da olay; Yaşlı adam ile Çocuk arasında; 837 noda kayıtlı olay **“Onu Sonra Söyleyeyim”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 838 noda kayıtlı olan **“Karı Koca”** da Nasrettin ile Hanımı arasında; 839 noda kayıtlı olan **“Neyin Derisi Kalın”** Efendi ile Adamlar arasında; 840 noda kayıtlı olan **“Kurdun Şikayeti”** adlı fıkra da olay; Kurt ve Ayı arasında; 841 noda kayıtlı olan **“İskarpinin Dili”** adlı fıkra da olay; Firma müdürü ile Efendi arasında; 842 noda kayıtlı olan **“Ev Bastı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Karısı arasında; 843 noda kayıtlı olan **“En Güzel Eser”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Dostu arasında; 844 noda kayıtlı olan **“Masala Gelin”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Müdür arasında; 845 noda kayıtlı olan **“Meclisçe”** da Efendi ile Çalışanları

arasında; 846 noda kayıtlı olan **“Ay Çıktıktan Sonra”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir adam arasında; 847 noda kayıtlı olan **“Tembelin Uykusu”** adlı fıkra da olay; Tembel ile Adam arasında; 848 noda kayıtlı olan **“Kötü Deyince Olmadı”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Dostu arasında; 849 noda kayıtlı olan **“Bulunmaz Başkan”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşı arasında; 850 noda kayıtlı olay **“ Olumsuz Cevap”** adlı fıkra da olay; Kız ile Çocuk arasında; 851 noda kayıtlı olan **“Ayıp Bende Değil”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Tiyatrocu arasında; 852 noda kayıtlı olan **“Cesaret”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Arkadaşları arasında; 853 noda kayıtlı olan **“Talihsizlik”** adlı fıkra da olay; Komşu ile Efendi arasında; 854 noda kayıtlı olan **“Efendi Diktatör”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Diktatör arasında; 855 noda kayıtlı olan **“Ücreti Kim Verecek”** adlı fıkra da olay; Adam ile Efendi arasında; 856 noda kayıtlı olan **“Korkaklık”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Dişçi arasında; 857 noda kayıtlı olan **“Sözün Doğru”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Su satıcısı arasında; 858 noda kayıtlı olan **“Şekerini Koy”** adlı fıkra da olay; Kurt Horoz ile Tilki arasında; 859 noda kayıtlı olan **“Kendiniz Yazıp Verin”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Çalışan arasında; 860 noda kayıtlı olan **“Evim Nerede”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bekçi arasında; 861 noda kayıtlı olan **“Efendi Spiker”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Yağmur arasında; 862 noda kayıtlı olan **“ Saf Gönüllü”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Dostu arasında; 863 noda kayıtlı olan **“Güzel Hizmet”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir adam arasında; 864 noda kayıtlı olan **“Dik Başlılık”** adlı fıkra da olay; Yazar ile Efendi arasında; 865 noda kayıtlı olan **“Aldatış ”**adlı fıkra adlı fıkra da olay; Efendi ile Bir adam arasında; 866 noda kayıtlı olan **“Kıyamette”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Öğretmen arasında; 867 noda kayıtlı olan **“Yalancı”** adlı fıkra da olay; Öğretmen ile Efendi arasında; 868 noda kayıtlı olan **“Vaktini İdare Et”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Öğretmen arasında; 869 noda kayıtlı olan **“Fiillerin Çekimi”** adlı fıkra da olay; öğretmeni ve efendi arasında;870 noda kayıtlı olay **“Cimri”** adlı fıkra da olay; efendi ve karısı arasında; 871 noda kayıtlı olan **“Süt Sağıcı”**adlı fıkra adlı fıkra da olay; Efendi ile Çalışanı arasında; 872 noda kayıtlı olan **“Kabahat Babamda”** adlı fıkra da olay; Nasrettin ve Öğretmeni arasında; 873 noda kayıtlı olan **“Efendi Öğretmen”** adlı fıkra da olay;Eefendi ile Öğrenciler arasında; 874 noda kayıtlı olan **“Eli Açık İnsan”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Yağcısı arasında; 875 noda kayıtlı olan **“Korku”** adlı fıkra da olay; Efendi ile Birisi arasında; 876 noda kayıtlı olan**“Uygun**

Önlem” adlı fıkrada olay; Efendi ile Birisi arasında; 877 noda kayıtlı olan **“Öç”** adlı fıkrada olay; Adam ile Efendi arasında; 878 noda kayıtlı olan **“Fiyat Ahenk”** adlı fıkrada olay; Molla ile Nasrettin arasında; 879 noda kayıtlı olan **“Kitaptan Kitap”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Oğlu arasında; 880 noda kayıtlı olan **“Tedbirsizlik”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Çalışan memur arasında; 881 noda kayıtlı olan **“Öğrencinin İtirazı”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Yönetici arasında; 882 noda kayıtlı olan **“Yarın Nerde Buluşuyoruz”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Kız arasında; 883 noda kayıtlı olan **“Okumuş Koca”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Karısı arasında; 884 noda kayıtlı olan **“Güle Güle Ölürsünüz”** adlı fıkrada olay; Kitap satıcısı ile Müşterisi arasında; 885 noda kayıtlı olan **“Doğru İstişare”** adlı fıkrada olay; Hasta ile Efendi arasında; 886 noda kayıtlı olan **“Tramvay Ve Otobüsün Endişesi”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Adam arasında; 887 noda kayıtlı olan **“Duacının Sırrı”** adlı fıkrada olay; Efendi ile Bir kişi arasında; 888 noda kayıtlı olan **“Sebepli Kaytarmak”** adlı fıkralar adlı fıkrada olay; Efendi ile Yönetici arasında geçmektedir.

Anlaşılacağı üzere gelişme bölümündeki tez ve anti-tezin iki taraf arasında cereyan etmesi Özbek Efendi fıkralarının iki taraf veya kişi arasında yürümesi söz konusu her fıkraya özgü iki tipin karşımıza çıkmasına sebep olmaktadır. Ancak Özbek Türklerine ait Efendi fıkralarında söz konusu tarafları temsil eden tiplerin sadece bir tarafı belirgindir; tıpkı Anadolu’daki Nasreddin Hoca fıkralarında olduğu gibi.

Bu konuyu 10 noda kayıtlı **“Geyik de Av MI”** adlı fıkranın gelişme bölümünü vererek bitirmek istiyoruz:

-Bak, Efendi, av çok kurnaz bir geyik imiş, benim okumdan kurtulup gitti.

Efendi Timur’u teselli edip...

XII. 3. Sonuç

Özbek Efendi fıkralarının sonuç kısmına bakıldığında son derece farklı bir durumla karşılaştığımızı görüyoruz. Bu bölüm fıkrada savunulan tezi açıkça ortaya konduğu yapılan konuşmadan çıkarılan dersin belirtildiği bir bölü olarak dikkati çeker. Bir başka ifadeyle söz konusu fıkraların bu bölümü iler, sürülen tezin haklılığının,

doğruluğunun kanıtlanarak vurgulandığı yerdir. Bu vurgu ise üzerinde çalıştığımız Türk boyunun fıkralarında iki şekilde verilmektedir:

XII. 3. 1. Şaşırtma Tekniği İle Biten Fıkralar

XII. 3. 1. 1. Emir Timur

5 noda kayıtlı olan “**Muçal**” , *Siz bunu düşünmeyin, köpekliğinizde durun övmeyi bana bırakın: falınızdaki fil Efendim!* 6 noda kayıtlı olan “**Köpek İle Adam**” , *Telaşlanmayın, hiç bir zaman köpek ile adam bir olur mu! demiş.*, 10 noda kayıtlı olan “**Geyik De Av Mı?**” , *Eğer geyiğin yerine yüz adam olsaydı iskalamaz vururdunuz, hem geyik de av mı?*, 11 noda kayıtlı olan “**Minareler Ormanı**” , *Değen ok için minare kurulmasını emrettiniz, eğer hatalı giden oklar için de onun gibi ferman verseydiniz, şu çölde minareler ormanı meydana gelirdi, ona güldüm, -diye cevap vermiş Efendi.*, 18 noda kayıtlı olan “**Molla Eşek**” , *Timur kılıcı keskin olsa da bir tane eşekten akıl aldı.*, 33 noda kayıtlı olan “**Timur'un Kıymeti**” , *Belinizdeki kemer olmasa siz beş para bile etmezsiniz.*, 34 noda kayıtlı olan “**Yerin Göbek Deliği**” , *Eee birader, boş ver! “Ahmak Padişah ne yapacağını bilememiş, yerin göbek deliğine kılıcı takıp gitmiş.*, 35 noda kayıtlı olan “**Söz**” , *Savaşta insan heyecandan ne yaptığını bilmiyor sizin başınız boynunuzun derisine takılmış benim başım omzuma düşüp, üç dört kez yuvarlanmış haberim yok, savaşmaya devam etmişim. Demiş.*, 36 noda kayıtlı olan “**Ölmeyen Bizim Canımız**” , *Bir defa aynaya bakıp bunca kederli oluyorsunuz ölmeyen bizim canımız sizi günde on defa görüyoruz biz nasıl tahammül edelim, diye cevap vermiş Efendi.*, 38 noda kayıtlı olan “**Ya Timur Ölür Ya Eşek**” , *Niye korkuyorsun on yıla kim var kim yok; ya Timur ölür ya eşek.*, 46 noda kayıtlı olan “**Efendi İle Timur**” , *Kör olmasa, çolak gelir miydi? Diye cevap vermiş Efendi.*, 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**” , *Balıkçı arkadaşından yüzmesini, öğrenip geleyim demiş Efendi.*, 49 noda kayıtlı olan “**Zalim Olan Biziz**” , *Timur bu cevabı beğenmiş.*, 56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur'un Fili**” , *Ne olduğunu bilmiyorum, bugün-yarın haber gelebilir.*, 69 noda kayıtlı olan “**Efendinin Rumlara Cevabı**” , *Bu cevaplardan sonra Timur sinirlense de çaresizlikten sırrın ortaya çıkmasından korkup, bütün alimler ve onlarla*

birlikte Efendiyi de ölümden azat etmiş., 70 noda kayıtlı olan “**Padişah Ve Eşek**” , Eşek ile benim aramdaki fark bir karış!, 71 noda kayıtlı olan “**Sözünün İtibarı Olmayan**” , Padişahımızın sözünde itibar yoksa onun arkadaşlarınız sözü ne olur! Diye cevap vermiş, 72 noda kayıtlı olan “**Timur'un Yeri**” , Üzülmeyin: size cehennem en güzel yerine geçen tahtını verirler!, 73 noda kayıtlı olan “**Timur'un Seyahati**” , İyi ki bir haftalığına gezmişsiniz demek ki bir ay gezseymişsiniz bütün köyler viran olup gidecekmiş, demiş., 79 noda kayıtlı olan “**Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır**” , İyi ki bir haftalığına gezmişsiniz demek ki bir ay gezseymişsiniz bütün köyler viran olup gidecekmiş, demiş., 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur'un Lakabı**” , Ey sahibimiz, hiç şüphesiz size “Na'uzen-billah”, diye lakap koyulsa olur, – demiş Efendi., 81 noda kayıtlı olan “**Sonra Fırsat Verilmedi**” , Emrettiğiniz sekiz yüz sopaya Timur'un dayanması mümkün, ama ona da fırsat verilmiyor. Demiş Efendi., 83 noda kayıtlı olan “**Veciz Cevap**” , Cennet ve cehennem doluncaya kadar diye cevap vermiş Efendi., 84 noda kayıtlı olan “**Mezhebi-Aksak Timur**” , Cennet ve cehennem doluncaya kadar diye cevap vermiş Efendi., 87 noda kayıtlı olan “**Tavşan Kaçtı**” , Kendiniz düşünün Efendimiz, sonu karın doyurma umudundaki kovalayış ile can kurtarma umudundaki kaçış aynı olur mu?.., 89 noda kayıtlı olan “**Delî Olacağım Gün**” , Ben bu şehrin delisi olurum, her ayda üç gün deliririm, işte bugün deliliğimin başladığı gün. Demiş., 90 noda kayıtlı olan “**Sineklerin Padişahı**” , Şimdiden itibaren kendimi padişahlıktan azat ettim.. demiş., 92 noda kayıtlı olan “**Tören Yemeğinde Geliriz**” , Allah nasip ederse cenaze yemeğinize geliriz..., 96 noda kayıtlı olan “**Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?**” , Yanında oturan adamın şalvarındaki yırtığa parmağını sokup, oynadığından biliriz. Diye cevap vermiş., 101 noda kayıtlı olan “**Efendi Timur'dan Korkarak Köyüne Kaçtı**” , Timur'un sarayında durun demek kolay diye cevap vermiş Efendi, ömür boyunca uyanık kalmaz ki bir gün onun rüyasına girmekten korkarım., 103 noda kayıtlı olan “**17999 Alem Padişahı**” , Onun için onu ben de onu hesaba katmadım, Efendim, - demiş Efendi., 104 noda kayıtlı olan “**Efendi-Ressam**” , Şahım, görmüyor musunuz, benim resmim gerçekten de ondan daha güzel, inanmıyorsanız memleketinizdeki bütün çiftçileri getirip bu resimle karşılaştırın, bundan daha iyi bir çiftçi bulursanız beni öldürün, razıyım. Demiş Efendi., 107 noda kayıtlı olan “**Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?**” , Ne diye göğe çıktın öyleyse, - demiş Efendi., 131 noda kayıtlı olan

“**Yetişemezseniz Siz De İnin**” , *Yetişemiyorsanız siz de tabuta girin, sizi de oraya götürüverelim, demiş Efendi.*, 140 noda kayıtlı olan “**Para-Bana**” , *Emir Timur da, ayanlar da bir şey demeden kalakalıverdiler.*

XII. 3. 1. 2. Ali Şir Nevai

821 noda kayıtlı olan “**Bir Paralık Şiir**” , *Öyleyse, her yüz beyit bir paraymış...*

XII. 3. 1. 3. Meşreb

302 noda kayıtlı olan “**Mürşit Ve Meşreb**” , *Pirimizin ateşini söndürüyorum, diye cevap vermiş Meşreb.*, 303 noda kayıtlı olan “**Padişah Ve Meşreb**” , *Mademki, der Meşreb alaycı bir tavırla, ölürken Padişah da dilenci de bir ise, neden şimdi beni diğerlerinden ayırıp, üstünlük taslıyorsun!*, 304 noda kayıtlı olan “**Meşreb Ve Şeyhülislam**” ;, 305 noda kayıtlı olan “**Hükümdar Ve Meşreb**” , *Siz, demiş Meşreb, nasıl ki yere yattığınızda vücudunuzu çekiçler gibi hissedip yatamazsanız, ben de hükümdarlara yakışan bu yatakta yatamam.*, 307 noda kayıtlı olan “**Benzetmeden Kaçış**” , *Ben kendi yemeğimi yapmadan giden dilenci olsam, onlara nasıl bakarım?*, 308 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Afak Hoca**” , *Efendim, beni ava götürecek hocama sorun. Deyip köpeğini göstermiş Meşreb.*, 309 noda kayıtlı olan “**Meşreb-İmam**” , *Bu şekilde diğer evimde yatıncaya kadar! –diye cevap vermiş Meşreb.* , 310 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Dervişler**” , *Şehirde veren Allah sahrada vermiyor mu? -demiş Meşreb onlara.*, 311 noda kayıtlı olan “**Evliya Olsa, Durup Görüp**” , *Evliyaysa beni kendisi indirsin! Cevabını vermiş Meşreb.*, 312 noda kayıtlı olan “**Ezan Sesi Gelmedi Ki**” , *Ezan sesi gelmiyor ki -demiş.*, 313 noda kayıtlı olan “**Eşek Namazda Bulunur Mu?**” , *Ey Efendim, demiş Meşreb, -namaz olsa bulunur da, eşeği bulması zor.*, 314 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Han**” , *Hangi Padişah bana altın hediye etse, ettiği için aç gözülü adamlar bir birini aldatıp, öldürüyor ben de bu pis şeyi tepeyim, dedim, diye cevap vermiş Meşreb.*, 315 noda kayıtlı olan “**Hoca ve Meşreb**” , *O kişi neyin tezeğinden ev yapacak? -sormuş Meşreb.*, 316 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Mollalar**” , *Ben “Allah” deyip tam “verdi”sini söyleyecektim ki bunlar beni görev bilip*

kovaladılar, korkup kaçtım. –cevap verdi Meşreb., 317 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Mahmudbiy**” , Efendim sizden kalan yemeği köpek yemedi, ben nasıl yiyeyim? Diye kaygısızca cevap vermiş Meşreb., 318 noda kayıtlı olan “**Kirlenmiş Taht**” , Sen yıllardır bu yurdun üstünde duruyorsun, eteğini kaldırmayıp tacı- tahtı kirletiyorsun, ben birazcık kirlitem ne olacak? Diye cevap vermiş Meşreb., 319 noda kayıtlı olan “**Hilenin Şeriatı**” , Benim naşeriat lafım sizin “hiyley-i şer’iy”inizce var mı? Diye sormuş Meşreb.

XII. 3. 1. 4. İlhamcan

829 noda kayıtlı olan “**Sakalı Bıyığı Çıkmış**” , Git, senin sakalın bıyığın çıkmış adamlarla ye! – demiş.

XII. 3. 1. 5. Ölmezhan

828 noda kayıtlı olan “**Sopa Darbesi**” , Şimdi sopanın, dayağın darbesine dayanmıyor!

XII. 3. 2. Atasözü ile Biten Fıkralar

62 noda kayıtlı olan “**Eşek Siz**” , Efendim beni kime verirsiniz verin, sonunda siz eşek-siz olarak kalacaksınız. Diye cevap vermiş Efendi., 65 noda kayıtlı olan “**Doğru Yol**” , Ondan sonra, dosdoğru tarlaya çıkıp gider Efendim! Diye cevap vermiş., 66 noda kayıtlı olan “**Koşmasan Da Yetişirsin**” , Efendim, zaten yaklaştınız koşmanız da yetişirsiniz., 67 noda kayıtlı olan “**Belediye Başkanının Payı**” , Madem öyleyse diye Efendi hükmü vermiş ve Belediye başkanını gösterip sokaktaki her şey Padişahın sokaktaki pislik de öyleyse Belediye başkanı payıdır, demiş., 102 noda kayıtlı olan “**Hayvan Da Güçlüdür**” , Hohh-hoo, -demiş Efendi şaşırarak, - bunun içindeki hayvan çok büyük ve çok güçlü olmalı., 103 noda kayıtlı olan “**17999 Alem Padişahı**” , Onun için onu ben de onu hesaba katmadım, Efendim, - demiş Efendi., 114 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Padişahın Hizmetçileri**” , İşte bu illetler içimde olduğu için ağzım böyle kötü kokuyor., 142 noda kayıtlı olan “**Gizli Söz**” , Tüyünü yoldum. Demiş., 147 noda kayıtlı olan “**Baygura Anta Kelben Kabira**” , “ Baygura ente kelben kabire “ dedim” yani Baygura sen itlerin en büyüğüsün” dedim demiş imam., 149 noda kayıtlı olan “**Ek Fatıha**” , Orda dedenin nasibi olan ateşi şimdi gönder ki bu

çaresiz kulun ısınıp rahat olsun! Amin Allah'u Ekber... , 154 noda kayıtlı olan “Eşek Kadı” , Olabilir dışarıda öğrencilerime kadılık dersi verirken eşeğim can kulağıyla dinlerdi, 157 noda kayıtlı olan “Bir "Uh" İçin Bir Tin Sesi” , Hakkını aldın var git yolundan kalma!, 170 noda kayıtlı olan “Bana Layık Millet Sizlersiniz” , Bana layık ulus sizlersiniz. Demiş., 245 noda kayıtlı olan “Vessamai-Vettariki” , Olmazsa iyi yaşayamazsın., 269 noda kayıtlı olan “Hoşt” , Huşt, -diye cevap vermiş Efendi., 389 noda kayıtlı olan “Adaletli Hüküm” , Olur, olur, oraya başka söz karıştırma, ev eşyalarını beraber yapın!, 390 noda kayıtlı olan “Gırvoydı” , Efendi olsa “ Ya tüynukellezi” diye onu kamçılıyıp gitti., 391 noda kayıtlı olan “Karın Kalkan Ellezine” , Vâl çöp ile suya basın çöker?, 502 noda kayıtlı olan “Oğlumun Babası” , Oğlumun babası öldü., 503 noda kayıtlı olan “Biliyor Musunuz Ne Deyeceğim” , Öyleyse demiş Efendi, bilenleriniz bilmeyenlerinize anlatsın! 586 noda kayıtlı olan “Nehir'e Ateş Gitti” , Nehir’e ateş gittiğini kesin bilmiyorum ama yol üstünde insanlar yanık balıkları satıyorlardı. Diye cevap vermiş. , 591 noda kayıtlı olan “Torunum Daha Az” , Çocuklarım torunlarımdan az, -diye cevap vermiş Efendi., 598 noda kayıtlı olan “Kafiye” , Ödül alırsan beni unutma ama yapmazsan beni o insanın cenazesinde bulursun., 599 noda kayıtlı olan “Hindistan ve Fırın” , Efendi açıklayarak, - niye kafiye olmasın, o da sıcak bu da!, 647 noda kayıtlı olan “Bizim Eller” , Alıp ertesi gün yerler., 650 noda kayıtlı olan “Oğul Ve Karısının Cevabı” , Bu sözü işiten lafçı Efendi ile uğraşma fikrinden vazgeçerek oradan kaçmış., 675 noda kayıtlı olan “İyi Güzel” , İyi gelmesi güzel ben de sokakta görürsem söyleyip gönderirim diye Efendi kalkıp gitmiş., 685 noda kayıtlı olan “İnna A'tayna” , İnna a'tayna kel Kevser feselli rabbike ven har-har-har- diye gülererek çıkıp gitmiş., 755 noda kayıtlı olan “Ben Kısa Cevap Veririm” , . Bu soru cevaplar yerine ben önceden “ böyle” deyip kısa cevap verdim, demiş Efendi., 770 noda kayıtlı olan “Kar Leylek” , Şimdi tavuklar karın üstüne, çıkıp yıldızlarını çekiyor., 819 noda kayıtlı olan “Yaşlı Kız” , Bu viran hane bana ne gerek, 822 noda kayıtlı olan “Coğrafya Memleketi” , Nasip olursa, ona da varırım., 869 noda kayıtlı olan “Fiillerin Çekimi” , Cezaevi! Olur demiş Efendi.

Bu gruba aldığımız fıkraların hepsinin sonuç bölümü atasözü ile bitmekte olup hepsi de Efendinin ağzından verilmektedir. Mesela 503 te kayıtlı, “Biliyor Musunuz Ne

Diyeceğim“ adlı fıkra “Öyleyse demiş, Efendi bilenleriniz bilmeyenlerinize anlatsın” şeklinde bitirilmesi söz konusudur.

XII. 3. 3. Diğer

1 noda kayıtlı olan “**Akıllı Şehzade**” , *Padişahım, başka anlayış ve kıvrak zekâ sahipleri şimdi bu şehri boşaltıp şehzadeye vererek kendilerine yeni yurt bulsunlar, demiş.*, 2 noda kayıtlı olan “**İki Eşeğin Yüğü**” , *Yok, şahım, görüyorsunuz ki, iki eşeğin yüğü!-diye cevap vermiş.*, 3 noda kayıtlı olan “**Hırsız**” , *Mahkemenize bu hırsız sekiz kez gelse ne olur, her gün gelen hırsızlar var, diye cevap vermiş.*, 4 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Bey**” , *İyiyim şehrin beyi hakkındaki sözlere inanmıyorum.-demiş.*, 7 noda kayıtlı olan “**Affedersiniz**” , *Affediniz, şahım, ben sizi karanlıkta bilemediğim için bu gelen de adam mı ki dedim! Demiş.*, 8 noda kayıtlı olan “**İçeriden Çıkan Hırsız**” , *Dışarıdan girecek hırsız içinse doğru, fakat içeriden çıkacak hırsıza elli kerpiç duvar da örseniz fark etmez demiş.*, 9 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Peygamberlik**” , *Doğru söylediniz, şahım, ben ahmak olmasam, Allah bir söylediğinde hemen kabul eder miydim? Demiş.*, 12 noda kayıtlı olan “**Padişah ve İp**” , *Ahmak, böyle derin söz söyleyecek olsam, ipi neden çektin!*, 13 noda kayıtlı olan “**Uçan At**” , *Atta kanat çıkacağına inanan ahmak “vakti gelmeden kanatları çıktı ve uçup gitti” desek inanmaz mı? Demiş.*, 14 noda kayıtlı olan “**Kırk Tavuğa Bir Horoz**” , *Böyle tavukların arasında bir tane horoz olsa ne yapar, şahım! –diye cevap vermiş, Efendi.*, 15 noda kayıtlı olan “**Dalın Budağı**” , *Halkın ağacının dalının budağıyken daha küçüktüm, dal Padişahlığa geçtikten sonra böyle semirdim, demiş Efendi.*, 16 noda kayıtlı olan “**Birinci Ahmak**” , *Eğer dönüp gelirse, cenabınızın ismi şeriflerini silip, yerine onun adını yazar koyarım!*, 17 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Şairler Meliki**” , *Hamama haber ver, Efendi, Şairler Meliki!...*, 19 noda kayıtlı olan “**Yarım Öksürük**” , *Efendiler, öksürüğün ister alt tarafını isterseniz üst tarafı alın, demiş.*, 20 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Nişancı**” , *İşte bu da Molla Nasrettin’in atışı, -demiş Efendi.*, 21 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Padişah**” , *Şiiriniz bu ise yine athaneye, Efendim... Diye cevap vermiş.*, 22 noda kayıtlı olan “**Tehdit**” , *Onu bozup heybe yapardım.*, 23 noda kayıtlı olan “**Laf Anlamaz Adam**” , *Ölürse de yukarıya doğru tersine sürüklenmiş olabilir. Demiş.*, 24 noda kayıtlı olan “**Özür**” , *Affedersiniz*

padişahım, ben sizi hanım sultan zannettim, demiş, Efendi., 25 noda kayıtlı olan **“Efendinin Yıldızı”**, Padişah Efendiyi öldürürse, iki gün sonra kendinin de ailesinin de ölmesinden korkup kötü niyetinden dönmüş., 26 noda kayıtlı olan **“İyi Yeri Şimdi Buldun”**, İyi yeri şimdi buldun Molla Nasreddin bulunduğu yerden asla kimildama demiş Efendi., 27 noda kayıtlı olan **“Hepsi De Güzel”**, Pilav da, mantı da, onun ardından içilen şerbet de güzel, demiş., 28 noda kayıtlı olan **“Hay Allah”**, Ne yazık, -demiş Efendi şu zaman kadar sığıdığım eve beni sığmaz bir adam haline getirdiniz., 29 noda kayıtlı olan **“Yemek Öğretti”**, Yemek öğretti, beyim yemek!, 30 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Hakim”**, Efendim Affediniz, bu köpek emriniz altında beş-altı gün dursa, sizden talim alıp, zincirini de kıracak hale gelir., 31 noda kayıtlı olan **“At Gülüyordu”**, Affedersiniz atınızın kuyruğu açılıp duruyor, ona gülüyor., 32 noda kayıtlı olan **“Baykuş Ne Dedi”**, Efendi: Baykuş diyor ki, eğer Padişahın zulmü bu şekilde devam ederse, tez günde şehri benim mekânıma çevirecek. Demiş, 37 noda kayıtlı olan **“İbret”**, Siz bu hale düşmeyin beni görüp ibret alın diye bu oyunu size oynuyorum, diye cevap vermiş Efendi., 39 noda kayıtlı olan **“Çift Cinsiyetli Balık”**, Padişah Efendinin cevabına hayran kalmış ve yine bir kese altın vermiş., 40 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Payı”**, Kulunuz bununla idare eder., 41 noda kayıtlı olan **“Hükümdar ve Onun Eşeği”**, Eşeği kaybolduğu için şarkı söyleyip arıyorum demiş, kendisi kaybolsaydı takkeyi göğe atıp arardım, diye cevap vermiş Efendi., 42 noda kayıtlı olan **“Dostumla Dolaşmak”**, İyi ki, incir alıp gelmişim, eğer ceviz alıp gelseydim onunla başımı yarardınız demiş., 43 noda kayıtlı olan **“Bir Ayaklı Kaz”**, Bu sopa ile size saldırılsa iki ayakla dursanız bile dört ayakla kaçırdınız., 44 noda kayıtlı olan **“Can”**, Çuvalın ağzını sıkı bağlamıştım, onların canını almak için Azrail nereden girmiş?, 45 noda kayıtlı olan **“Dört Ayaklı Padişah”**, Evet Şahım, -demiş Efendi, -siz şimdi benim gözüme dört ayaklı görünüyorsunuz., 47 noda kayıtlı olan **“Kör”**, Senin kör olduğunı duydum halini hatırlını sormaya geldim, demiş Efendi., 50 noda kayıtlı olan **“Padişahın Hediyesi”**, Şahım sizlere giymeniz için elbise verdi, bana ise şahane lütuf ve ikramlar yapıp, kendi giysilerini çıkartıp verdi. Demiş., 51 noda kayıtlı olan **“Dua”**, “ Parçası gelen koyunun kemiği”, diye yazılmış., 52 noda kayıtlı olan **“Köpek”**, Kur'an da Allah'ı it ısırdı diye bir sure yok. Diye cevap vermiş Efendi., 53 noda kayıtlı olan **“Düdüğe Düğme”**, Buna dört düğme yapıp verin, -demiş., 54 noda kayıtlı olan

“**Maalesef**” , *Eğer olsaydı şu küple size verirdim.*, 55 noda kayıtlı olan “**Eşekbaşı**” , *Ben kendi vazifemi yapıyorum!*, 57 noda kayıtlı olan “**Dört İşi Bir Yolda Yapmak**” , *Bunların biri doktor, sizi iyileştirecek, ikincisi-gassal, eğer ölecek olsanız cesedinizi yıkar, üçüncüsü cenazenizi okuyan imam, dördüncüsü ise- mezarıcı, - diye cevap vermiş Efendi.*, 58 noda kayıtlı olan “**Yüzümü Görmeseniz**” , *Yüzünü bir daha görmeyeyim demiştiniz, Padişahım yüzümü görmezse arkamı görsün diye böyle duruyorum diye cevap vermiş, Efendi.*, 59 noda kayıtlı olan “**Ağacın Ucundaki Çaydanlık**” , *Saray damında durup dağdaki alev ısıtırsa yerde yakılan ateş de ağacın ucundaki çaydanlığı kaynatmaz mı?*, 60 noda kayıtlı olan “**Efendi Şair**” , *Kalan yirmiyi vezirinize vursunlar, çünkü şiirin ikinci mısrası onun idi; alacağımız mükâfatı ortaklaşa almaya karar vermiştik.*, 61 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşeği**” , *Efendim eşeğimden ayrılırsam, bunca ziyafetlerden mahrum kalırım diye cevap vermiş.*, 63 noda kayıtlı olan “**Efendinin Cevapları**” , *Misafirler Efendinin cevaplarına hiç itiraz etmeden gitmişler.*, 64 noda kayıtlı olan “**Gençliğinde Hızlı Koşardı**” , *Amaç koşmak ise yarışı hemen başlatın demiş Efendi.*, 68 noda kayıtlı olan “**Yük Altında**” , *Zamanın zulmünden yük altında kaldığımı bilmez misin, hatun? diye cevap vermiş Efendi.*, 74 noda kayıtlı olan “**Buraya Para Ekeceğim**” , *Bu borçlardan bir an önce kurtulmak için burayı sürüyorum buraya para ekeceğim diye cevap vermiş Efendi.*, 75 noda kayıtlı olan “**Atın Ayağından Su İçmesi**” , *At da ayağından suyu aldı, diye cevap vermiş...*, 76 noda kayıtlı olan “**Düğündeki Olay**” , *Düğün yapıp aş-ekmek verdim, makamına uygun hediyeler versem de bu alçaklar razı olmayıp bir de yorgan döşek, aba, kilimlerimi alıp götürüyorlar.*, 77 noda kayıtlı olan “**Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi**” , *Ne var ki, şu kap parayla dolu olduğunda, kaç batman gelirdi?*, 78 noda kayıtlı olan “**Alim ve Zalim**” , *Çünkü siz uykudayken halk zulümden kurtuluyor, sevap alıyorsunuz, – diye cevap vermiş Efendi.*, 82 noda kayıtlı olan “**Bir Tane "Ze"ye Bin Para**” , *Ey âlemlerin Padişahı, eğer bu yerden hemen gitmezsek, bu ihtiyar hazinenizi tamamen kurutacak...*, 85 noda kayıtlı olan “**Öcünü Aldı**” , *Hah evin yansın Efendi, sonunda intikamını aldın demiş kadı.*, 86 noda kayıtlı olan “**Yarımını Vurup Kaldı**” , *Şimdi vasıtasız kendime doğrudan gönderiver...*, 88 noda kayıtlı olan “**Yeterli Geleni Çıkıversin**” , *Hani bugün yeterli nükteci gelmişse; çıkıversin! Demiş.*, 91 noda kayıtlı olan “**Yerin Yerden Farkı Var**” , *Bağışlayın, yerden yerin farkı var, derler, Allah o*

yerde sizin dilinize düşürmemiş belki bu yerde düşürür diye umut edip geldim. Diye cevap vermiş., 93 noda kayıtlı olan “**Deli Birdi Üç Oldu**” , İşte vur diyen de üçüncü deli demiş Efendi, kahkaha ile gülerek., 94 noda kayıtlı olan “**Satıcı Ödeyecekti**” , Çünkü “keçim süsüyor, kaçtığına tutmaya çalışan kişinin gözünü çıkarıp kör eder” – diye evvelden ayıbını söylememiş., 95 noda kayıtlı olan “**Günahkarı Çıkarıp Gönderin**” , Yoksa başka günahsızları bozacak... demiş., 97 noda kayıtlı olan “**Böyle De Hırsızlık Olur Mu?**” , Neyse bundan sonraki işte siz başımız olun biz hizmetinize hazırız. Demiş., 98 noda kayıtlı olan “**At Pazarlığı**” , Benim atum bin altın görmüş bir kere, - diye cevap vermiş Efendi., 99 noda kayıtlı olan “**Karasineler**” , Fikir yürütün Efendim bu sineklerin hepsi sizin kara sineğiniz., 100 noda kayıtlı olan “**Kesilen Baş Konuşmaz**” , Sakin olun Padişahım, kesilen başın konuştuğunu ömrüm boyunca görmedim şimdi görüyorum, - diye cevap vermiş Efendi şaşırarak., 105 noda kayıtlı olan “**Allah Da Padişah İle Aynıymış!**” , Allahın Padişah ile aynı olduğuna şimdi inandınız mı? demiş Efendi., 106 noda kayıtlı olan “**Kim Şanssızlık Getirdi?**” , Şimdi söyleyin ikimizden hangisi şanssızlık getirdi?, 108 noda kayıtlı olan “**Lafa Hevesliler**” , Benim bir tutam sakalıma hazretleri bir metre dedi, on çeyreklik buğdayım yüz çeyrek olması normal., 109 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hediyesi**” , Eşeğim sarayda bağlı kuyruğu da nasıl olsa onunla birlikte diye cevap vermiş Efendi., 110 noda kayıtlı olan “**Birinci İncir**” , Bağumdaki incirlerin tekini bile bırakmadan hepsini keseceğim, demiş Efendi., 111 noda kayıtlı olan “**Efendi Tercüman**” , Elçinin iki elini başına koyması onun Padişahı biran önce görmek istediğini gösteriyor, - diye cevap vermiş Efendi., 112 noda kayıtlı olan “**Efendinin Alçakgönüllüğü**” , O zaman nasıl bir padişah olduğunuzu ispat ediniz., 113 noda kayıtlı olan “**Padişahın Sözü**” , Hükümdarın halka verdiği söz, diye cevap vermiş Efendi., 115 noda kayıtlı olan “**Efendi Savaşa Hazırlanıyor**” , Düşman bize hiç ok atmazsa savaş olmaz, o zaman okun bana ne gereği var, - diye cevap vermiş Efendi., 116 noda kayıtlı olan “**Ölmek İstemiyorum**” , Ben ölmek istemiyorum., 117 noda kayıtlı olan “**Efendinin İtirafı**” , Dostuma sizin ne kadar adil bir insan olduğunuzu anlatıyor idim., 118 noda kayıtlı olan “**Efendi Doğrusunu Söylüyor**” , Sadece akşam değil ben ömrüm boyunca sizin adaletiniz hakkında övgüler yağdırılan bir yerde bulunmadım., 119 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hesap Defteri**” , Önceki vali gibi kâğıdı hazmedemem., 120 noda kayıtlı olan

“**Efendinin Oğlu**” , *Eğer Padişah para verse bir altın vermez çokça para verir çünkü-
diye cevap vermiş çocuk.*, 121 noda kayıtlı olan “**Efendi Müneccim**” , *Karımla ben
müneccim olsak bütün dediklerimiz olur.*, 122 noda kayıtlı olan “**Efendinin Değeri**” ,
*şimdi beni kandıramazsın, şu sopa ile bir döverim ki, hırsız olduğuna yüz kez pişman
olursun!*, 123 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Vali**” , *Hâkim bey bu yemeği yiyip
hastalanmasınlar ben onun yerine bu zahmete girerim demiş Efendi.*, 124 noda kayıtlı
olan “**Efendinin Cübbesi**” , *Sonuçta, onun içinde kendim de olacağım ya! Demiş
Efendi.*, 125 noda kayıtlı olan “**Cennet Mi Büyük Cehennem Mi?**” , *Çünkü
yeryüzünde zenginlere göre fakirler çok, diye cevap vermiş Efendi.*, 126 noda kayıtlı
olan “**En İyi Yemek**” , *Ama bunu şimdi bilmem bir şeyi değiştirmez demiş Efendi.*, 127
noda kayıtlı olan “**Tavuk Ve Cıvcıvlar**” , *Devletlerin çok olsun, -demiş Efendi, -tavuk
ve cıvcıvlar da sözünü söylediler, benim söyleyecek sözüm yok.*, 128 noda kayıtlı olan
“**Köpeğin Huyu Kötü**” , *Köpeğimin kötü bir huyu var, eline para geçince
arkadaşlarıyla eğlenir demiş Efendi mahcup olmamak için.*, 129 noda kayıtlı olan
“**Faziletli şamar**” , *Ömrünüz uzun olsun diye dua etmiş Efendi ve demedim mi
tokadımda fazilet var diye.*, 130 noda kayıtlı olan “**Mucize**” , *Siz hareket edemedem
başınızı kesip yine yerine koyacağım diye cevap vermiş Efendi.*, 132 noda kayıtlı olan
“**Kim Zor?**” , *Biri doyurur biri giydirir demiş!*, 133 noda kayıtlı olan “**Affedersin
Eşeğim**” , *Affedersin eşeğim, bunun gibi ulu zatlarla dostluğun varmış bilmiyordum!
Demiş.*, 134 noda kayıtlı olan “**Uygun Cevap**” , *Efendimin koçları doğuruyor da ben
doğurunca mı şaşılsın?*, 135 noda kayıtlı olan “**Kendi Usul İle Tedavi Ediyor**” ,
*Hazretlerinin kendileri de ben garibin eşeğinin dişi ağrıdığında böyle tedavi etmişti ben
de onun usulüyle onu tedavi ettim demiş Efendi.*, 136 noda kayıtlı olan “**Efendinin
Düşünceleri**” , *Atlarını hırsızlar aldı, şimdi eyeri kim götürdü diye düşünüyorum, -
diye cevap vermiş Efendi.*, 137 noda kayıtlı olan “**İnanmazsan Kendin Gel**” , *Vezir siz
inanmıyorsanız kendi eşinizi getirin demiş.*, 138 noda kayıtlı olan “**Övünen Halife**” ,
*Bir şişe şarabı içip “halifenin yakınıym “ dediniz; ikincisini içip “asker başıyım”
dediniz şimdi, üçüncü şişeyi içince “Emiril müminin Müslümanların halifesi oldum “da
dersin? Demiş.*, 139 noda kayıtlı olan “**Büyük Kazan Ve Pancar**” , *Halilçe helal –o
büyüklükte kazan varsa böyle de pancar olmaz mı?*, 141 noda kayıtlı olan “**Önce
Padişaha İnanmak Gerek**” , *Son sırrı önce söyleyip kendinizi aşikâr ettiniz.*, 143 noda

kayıtlı olan “**Allah'a Kalan Gününü Görsün**” , *İş Allah'a kalmışsa batmışız!...*, 144 noda kayıtlı olan “**Kavga Neden Çıktı?**” , *Bakın işte şimdi siz de ahmak oldunuz.*, 145 noda kayıtlı olan “**Alışkanlıkları Bırakmak Zor**” , *Efendim, muradım o ki hediye vermeyin elimi sakalımı yolmama izin verin, demiş.*, 146 noda kayıtlı olan “**Hacı**” , *İri kıyım, koca bir adam imiş.*, 148 noda kayıtlı olan “**Hz. Cebrailin Oğlu**” , *İşte ondan sonra, belki büyüdüğünde Cebrailin kendisi oluverir.*, 150 noda kayıtlı olan “**Çirkin Melek**” , *Böyle upuzun huriyi Allah Cebrail'e versin!...*, 151 noda kayıtlı olan “**Ala Namaz-Bele Namaz**” , *Baba, kendiniz de imam geldiğinde namaz kılıp, başka vakit namaz kılmıyorsun! -demiş Efendi, imam size dua etsin zira bundan sonra bir kılıp bir kılmamaktan kurtulursunuz...*, 152 noda kayıtlı olan “**Namaz Ne Kadar Kafes Oldu**” , *Hey, namaz kaç kafes oluyor ya?*, 153 noda kayıtlı olan “**Kurbanlığın Haysiyeti**” , *O zaman öyle insanlar yağ çıkaranlara binip geçerler adamlar ince köprüden inip oturdular - demiş o.*, 155 noda kayıtlı olan “**Haram Kan**” , *Olabilir rüşvetçilik de haram kandan olur.*, 156 noda kayıtlı olan “**Hüküm**” , *Benim hükmüme inanmazsanız, benim başımı görün... demiş.*, 158 noda kayıtlı olan “**Ezan Bir Gün Söylense...**” , *Aman Allah'ım, - demiş, -ezanı bir günde okuyorlarsa, namazı kaç günde kıyorlar?*, 159 noda kayıtlı olan “**Kendim De Bilmiyorum**” , *Ben senden servet istiyorum Ey Allah'ım, baş yarmayı kendim de bilirdim, demiş Efendi.*, 160 noda kayıtlı olan “**Yaşlı Oruç**” , *Su serpip durulmazsa sertleşip açılıp gider, Demiş.*, 161 noda kayıtlı olan “**Ölünün İyisi**” , *Bu duruma düşmektense ölmek daha iyi, bu dalsız budaksız yere çıkarken inmeyi neden düşünmedin? Demiş Efendi.*, 162 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Kapısı**” , *Allah benim kapımı bulup verirse ben de O'nun mescidinin kapısını geri veririm, demiş.*, 163 noda kayıtlı olan “**Allah İsterse**” , *Niçin dersiniz, eğer benim istediğim olsaydı, bir süre mescide mola verip kış için odun toplardım.*, 164 noda kayıtlı olan “**Sözde Sarık**” , *Gözkapaklarını kapatıp çabucak sarığını örterim! Diye teselli vermiş.*, 165 noda kayıtlı olan “**Cennette Mescit Var Mı?**” , *Önce var idi, cennete giren insanlar çabucak namaz kılıp imamın halini sormayınca Allah da sinirlenip mescidi kilitledi, diye cevap vermiş.*, 166 noda kayıtlı olan “**Efendi İmam**” , *Karnın toksa, kendin çıkıp sesli söyle!*, 167 noda kayıtlı olan “**Oruç Açılmadı Mı?**” , *Sopa yemek oruç bozar mı?*, 168 noda kayıtlı olan “**Hocanın Okuması**” , *Camide Kuran okuduğu zaman hepimiz uyuyup kalıyorduk demiş.*, 169 noda kayıtlı olan

“**Yaşlının Bedduası**” , *Karnım beddua ediyor, “ bu kadar uzatırsan, sesin def olup gider” demiş.*, 171 noda kayıtlı olan “**Başını Kaldırmaya Dermanı Yok**” , *Bazıları beni getirirken bana verdiği sözleri tutarsa, belki bu derman olur, başımı kaldırıyorum, diye cevap vermiş.*, 172 noda kayıtlı olan “**Fetva**” , *Böyle olay kitapta yok... diye cevap vermiş Efendi.*, 173 noda kayıtlı olan “**Sarık**” , *Küçük sarığa böyle saldırıyorsan, imamı görünce, etini parça parça edersin! demiş.*, 174 noda kayıtlı olan “**İmam Sadece Aldı**” , *İmam Efendinin elini almış ve sudan selamete çıkmış.*, 175 noda kayıtlı olan “**Üç Vakitte**” , *Mesela: bedava yemek aklıma düştüğünde, yabancı kadın sesi işittiğimde, kadı olup rüşvet yediğim aklıma geldiğinde...*, 176 noda kayıtlı olan “**Kazıyıp Yiyin**” , *Sıcaksa bununla kazıyıp yiyin deyip ona arabasındaki büyük küreği vermiş.*, 177 noda kayıtlı olan “**Uzun Demir**” , *Öldüğümde komşulardan bir tanesi “Efendi nasıl adammış” diye sorduğunda bütün mahalle “yüzü kara, rüşvetçi kadı gibi eli uzun biriymiş” diye cevap verse, nasıl adam olurum, diye cevap vermiş.*, 178 noda kayıtlı olan “**Allahın Evi**” , *Elinden geliyorsa başka camiden seccade çalıp kendi camine ser! Diye cevap vermiş.*, 179 noda kayıtlı olan “**Allahın İşi**” , *Öyleyse yakında Allah’ın da bana bir işi düşecek...*, 180 noda kayıtlı olan “**Kutsanmış Su**” , *Kutsanmış su çok ayakaltı olmasın diye koşuyorum demiş Efendi.*, 181 noda kayıtlı olan “**Hoca Ve Efendi**” , *Minberden inip gitmek de mi gelmedi? Demiş.*, 182 noda kayıtlı olan “**Öbür Dünyada Dindarlık Yapmak Gerek**” , *Öbür dünyada dindarlık yapmak gerek! Diye cevap vermiş Efendi.*, 183 noda kayıtlı olan “**Sıcak Can**” , *Renginiz bir değişik, ateşlenmişsiniz, ben evinize haber verip gelsem nasıl olur?*, 184 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Azrail**” , *Mevcut hüneriniz çok kötü hüner, adamın canını siz alırsınız ben utanır alamam, demiş.*, 185 noda kayıtlı olan “**İmamlar**” , *Durum böyle iken ölen hocalar öldüklerine bin pişman olurlar.*, 186 noda kayıtlı olan “**Alçak Gönüllü Peygamber**” , *Ben alçakgönüllü peygamberim, kavak gelmezse onun önüne kendim varırım, deyip kavağın önüne kendi varmış.*, 187 noda kayıtlı olan “**Sineğe Acıdım**” , *Öyle kadı olsaydım sinek elime düştüğünde yerdim!*, 188 noda kayıtlı olan “**Acayip Tavşan**” , *Demek tavşan memleketten gitmedi, şehirde evinizi arıyor olabilir.*, 189 noda kayıtlı olan “**Hiçbir Şey**” , *İşte bu “hiçbir şey”ini bırakıp verin, demiş Efendi.*, 190 noda kayıtlı olan “**Müftü**” , *Eşeğin kadı, müftü, hoca ve imamlardan birinin eline düşmemişse geri gelir, eğer onlardan birinin eline düşmüşse ölünceye kadar*

çalıştırırlar, öldükten sonra da eşek etinin helalliğine dair şeriat kitaplarından bir rivayet bulup etini yerler., 191 noda kayıtlı olan “Efendinin Şahitliği” , Yalan davaya arpa uydurulsa da tamam olur demiş, Efendi., 192 noda kayıtlı olan “Kaygı” , Öyleyse o dünyada da kaygımız bitmez, hurilerle eş olsak merdiven gerekecek demiş, Efendi., 193 noda kayıtlı olan “Vakfa Yakışsa” , Vakfın hepsini hoca ve imamlar aldı, bize mescidin tabutu kaldı sadece, böyle ezan böyle vakfa yakışır demiş., 194 noda kayıtlı olan “Kaybolan Kutu” , Ayetel kürsüyü diyorsunuz kutunun içinde Kuran ‘ın kendisi vardı demiş., 195 noda kayıtlı olan “Akıl” , Bunun için kafası akılla dolu olsa buna şaşılmaz., 196 noda kayıtlı olan “Dar Ev Geniş Mezar” , Öldükten sonra geniş mezarda oğlak mı koşturayım?, 197 noda kayıtlı olan “Ahiret” , Ahirete gidenlerden biri ben de olsam bir gün yine de yaya gidesim yok!, 198 noda kayıtlı olan “Hocanın Mürüvveti” , Beş liradan azına eşek vermiyor., 199 noda kayıtlı olan “Kur'an” , Ses çıkmayınca kendi benden korktu diye düşündüm., 200 noda kayıtlı olan “Vaaz” , Uykum yok, horlayarak uykumu kaçırıyorum..., 201 noda kayıtlı olan “Günah Çuvalı” , Bu günah çuvalını evinize götürün çoluk çocuğunuzla üfleyin demiş vermiş, ve evine doğru gitmiş., 202 noda kayıtlı olan “Bu Şapkayı Cebrail Giysin” , Ey Allah’ım ben senden eski şapkayı istemedim bunu Cebrail’in giysin. Demiş., 203 noda kayıtlı olan “Büyük Mum” , Sağ salim kurtulalım da mumun yağını sonra düşünürüz demiş, Efendi., 204 noda kayıtlı olan “Kaçın Kamçı Değiyor” , Kaçın Allah’ın kamçısı degecek!, 205 noda kayıtlı olan “Hırs Yaptı” , Kelamı şerifin üzerinde bit öldürdüyse vallahi âlem hırs yapar, Demiş., 206 noda kayıtlı olan “Ay” , Bizim şehirde arabanın tekerleği geldiğinden aya kimse böyle bakmaz., 207 noda kayıtlı olan “Allahın Gazabı” , Sesini yükseltme Allah yarım altına hamamı salladı, sen ise yüz altın istiyorsun, senin sözünü işitse dünyanın altını üstüne getirir., 208 noda kayıtlı olan “Tek Ayakla Kılınan Namaz” , Bir ayağına su yetmeyen kişinin namaz kılışdır bu., 209 noda kayıtlı olan “Yarım Altınlı Ceza” , Cebinden bir altın çıkarıp işte kalan yarım altını için size de bin lanet! Demiş., 210 noda kayıtlı olan “Öbür Dünyada Nasıl Söz” , Tüccarların atlarını korkutmasan hiçbir şey sormuyorlar demiş Efendi..., 211 noda kayıtlı olan “Efendinin Hesap Torbası” , Ben yine insaflı söyledim hesap torbama baksak bugün ramazanın bin yüz yetmiş dördü demiş., 212 noda kayıtlı olan “Al Abdestini Ver Kavuşumu” , Al abdestini ver kavuşumu demiş!, 213 noda kayıtlı

olan “**Efendi Ve İmam**” , *Onların nikâhını siz kıymıştınız bilmiyor musunuz? Diye cevap vermiş.*, 214 noda kayıtlı olan “**Uzun Sakal**” , *Uzun sakal bırakılmayacağını öğrendin, uzatmasaydın böyle olmazdı demiş.*, 215 noda kayıtlı olan “**Allah Nerede**” , *Bilmiyorum demiş Efendi, - evini görmüş değilim, ziyafete gelirse, adam göndersem arkasından takip ettireceğim.*, 216 noda kayıtlı olan “**İsa Ve İmam**” , *Gökyüzünün dördüncü katındaki peygamberin gamını düşünüyorsunuz da önünüzdeki imamın gamını düşünmüyorsunuz.*, 217 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Kadı**” , *Size yüz altın kazandırdığım gün sizin kuyruk sokumunuzu pencereden göstereceğime dair yüz kişiyle bahse girdim ve her birinden yüz altın aldım...*, 218 noda kayıtlı olan “**Efendinin Özürü**” , *Uykum ağırdır, sabah namazına kalkamıyorum yatsıyı da kılamadan uyuyakalıyorum.*, 219 noda kayıtlı olan “**E Allah**” , *Ey Allah’ım demiş, - Efendi, - fırında kalan pulumu alıp kasaba sen ver, müşkülümü esen kıl!*, 220 noda kayıtlı olan “**İki Peygamber**” , *O sizlerin İsa peygamberinizin çıktığı büyük merdivenle çıkmıştı.*, 221 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Yeğeni**” , *Gelmelerinizin sonu yok, bugün de doğduğunuz evde yatın! Diye cevap vermiş.*, 222 noda kayıtlı olan “**Vasiyet**” , *Eski kefen eski mezar olursa münker-nekir “sorusu sorulup ölü” deyip geçip giderler, demiş.*, 223 noda kayıtlı olan “**Namaz**” , *Onları annemiz kendileri için bir çocuk yaptılar, -demiş Hoca.*, 224 noda kayıtlı olan “**Az Kaldı Ki!**” , *Esnemek de nedir? Demiş Efendi, imam vaaz vaktinde açıldı ağzımın yırtılmasına azıcık kaldı! Demiş.*, 225 noda kayıtlı olan “**Papaz Ve Sakal**” , *Dünyaya bıraksa, sakalımı uzatıp papazlık yapmazdım, demiş.*, 226 noda kayıtlı olan “**Şehrin Köpeği Mi?**” , *Senin arabın şehrin hükümdarıysa benim arabamdaki şehrin köpeği mi?*, 227 noda kayıtlı olan “**Zemzem**” , *Ben hacca gittiğimde bir grup Arap “zemzem kuyusuna nereden gitsek”- diye yer arıyorlardı, diye cevap vermiş Efendi.*, 228 noda kayıtlı olan “**Selam Almak**” , *İyi ki bana rastladınız, -demiş Efendi.*, 229 noda kayıtlı olan “**Gönlümdeki Olsa**” , *Eğer gönlünüzdeki olsa, -demiş Efendi, - evde ağlayıp sesi niye çıkmıyor?*, 230 noda kayıtlı olan “**Kör Kadı**” , *Eğer bundan sonra da veresiye et almak isterse başkasına gitmesin ticaret yapmak için benim yanıma gelsin.*, 231 noda kayıtlı olan “**Dişi Şeytan**” , *Bu dişi şeytan olsa gerek, sözlerini ikiletme, -demiş Efendi, -çabuk ol dediğini yap cübbeni çıkar öyleyse.*, 232 noda kayıtlı olan “**Helal Eşek**” , *Boş laf demiş Efendi, benim eşeğim helal eşek, paradan nefret eder.*, 233 noda kayıtlı olan “**Köpeğin Vasiyeti**” ,

Efendiye açılan dava da düşmüş., 234 noda kayıtlı olan “**Saray Görevlisi Ve Tüccar**” , *Kadı utanıp, kendi çıkardığı kararı bozmuş.*, 235 noda kayıtlı olan “**Acaba**” , *Acaba nasıl azaldı ki?*, 236 noda kayıtlı olan “**Efendinin Avı**” , *Efendim kuştan avlanan öküzün eti bu kadar olur demiş Efendi.*, 237 noda kayıtlı olan “**Şahit**” , *Öldün de kadıya yalancı şahitlik etmekten kurtuldun demiş Efendi.*, 238 noda kayıtlı olan “**Sarık Ve Kaftanın Sahibi**” , *Var, yolundan kalmaz demiş, kadı.*, 239 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Emri**” , *Yıkılmamasına emir veren Allah yıkılmasına da emir verir diye korkuyorum. Demiş Efendi.*, 240 noda kayıtlı olan “**Gönlüm Yaşlandı**” , *Köpeğimin geceleri uluyuşu aklıma geldi üzüldüm.*, 241 noda kayıtlı olan “**Eşeğimin Kuyruğu Oluyor**” , *O, Eşeğimin kuyruğu olur, demiş Efendi.*, 242 noda kayıtlı olan “**Yatsı Kaç Rekat**” , *Yirmi beş rekâta kanmayan on rekâta kanar mı? -demiş Efendi.*, 243 noda kayıtlı olan “**Geveze**” , *Fatiha'yı kısa oku, elini doldurma.*, 244 noda kayıtlı olan “**Sarık Cehenneme Düştü**” , *Sarığın başına ağır geliyor, seni cehenneme götürür bu kel kafa demiş.*, 246 noda kayıtlı olan “**Namazınızı Abdestsiz Kıldık**” , *Bütün namazınızı abdestsiz kıldık.*, 247 noda kayıtlı olan “**Barakaya Ateş Düştü**” , *Çok mu gördün iki bağ kamışımı.*, 248 noda kayıtlı olan “**Mas'uliyat**” , *Yani mesela, kefen satıcısı, gassal, mezarıcı ve imamların geçimini sağladığı için kendine teselli bulur.*, 249 noda kayıtlı olan “**Eşeğime Uygun Palan**” , *Doğru söylüyorsun, Eşeğe uygun palan bağladı!...*, 250 noda kayıtlı olan “**Hazreti Cebraili De Satardınız**” , *Siz de benim gibi aç kalsaydınız bu Kur'anı getiren Hazreti Cebrail'i de satardınız.*, 251 noda kayıtlı olan “**Zengin İle Efendi**” , *Eğer verirsiniz size iyi olur, Efendinin borç verdim diye övünür gezersiniz, eğer vermezseniz bana iyi olur, sana borçlu olup mihnet duyarak gezmem demiş.*, 252 noda kayıtlı olan “**Namazdan Kaçıp...**” , *Sofinin ezanından, oğlum kapıyı kapat namaz girmesin!*, 253 noda kayıtlı olan “**Eşeğin Baş Ve Kulağı**” , *Yok, muhterem, -demiş, Efendi, -ben hemen sonra gitmişim: ben gittiğimde Allah eşeklerden arta kalan büyük baş size vermiş, kulağını kime vereceğini bilemeyip şaşırmış!*, 254 noda kayıtlı olan “**Oruç**” , *Efendim, ayda yılda bir gelen orucu tutup ne yapacağız, bırakın oynasın! -demiş Efendi.*, 255 noda kayıtlı olan “**Beynamaz**” , *Camilerinizi göçürün ben hiçbir yere gidip bir daha kendime köy bulamam. Demiş.*, 256 noda kayıtlı olan “**Akıllı Eşek**” , *Ah seni hınzır, çok akıllısın aslında, yanlış yoldan hemen döndün. -demiş Efendi eşeğine bakıp,* 257 noda kayıtlı

olan “**Nâsing Var Mı?**” , *Dalga geçmeyi bırak, az önce sizden birisi de sordu sen onu bırak da nâsing (bir çeşit uyuşturucu) var mı? - demiş Efendi., 258 noda kayıtlı olan “**Kıyamette**” , *Affedersiniz, insanlar çıplak çıkacaksa, erkek ile kadını nasıl ayıracaklar?, 259 noda kayıtlı olan “**Kundura Ve Eşek**” , *Evet, -demiş Efendi, bir liralık kunduranızı mihraba koyuyorsunuz da, ben beş altınlık eşeğimi eşikte de mi durmasın!, 260 noda kayıtlı olan “**Onun Evine Alıp Gidip Verin-De...**” , *Şu unu götürüp verelim de sonra mescidine gidip imamlığına devam edersin demiş memnun bir şekilde., 261 noda kayıtlı olan “**Oğlumun Adı Farz**” , *Oğlumun adını sünnet desem, misafirlerimin yemesinden korktum demiş Efendi., 262 noda kayıtlı olan “**Avlunun Fazileti**” , *Hoca, imam, polis gibi komşusu yok! Diye cevap vermiş Efendi., 263 noda kayıtlı olan “**Efendi-İmam**” , *Öyleyse demiş Efendi, iki ölçek daha koyun, ben de namaz kılınmayan köye kalamam., 264 noda kayıtlı olan “**Yedi Defa Dolanırsa Helal**” , *Hiç bir şey olmaz, Efendim, az önce kendiniz su yedi defa dolanırsa helal olur dediniz demiş Efendi., 265 noda kayıtlı olan “**Allah'ın Mahluku**” , *Senin yüzünü görsünler, senin gibi mahlûku yaratmış Allah'a lanet olsun! Demiş., 266 noda kayıtlı olan “**Namazdaki Şaka**” , *Ben bilmiyorum, arkamdakine sorun, diye cevap vermiş Efendi., 267 noda kayıtlı olan “**Eşek Kadı**” , *Ne diyeyim, -diye cevap vermiş Efendi, -eşek olmasa kadı olmaz., 268 noda kayıtlı olan “**Yas Tutmuş Cıvcivler**” , *Cıvcivlerim merhuma annelerine yas tutuyorlar, - diye cevap vermiş., 270 noda kayıtlı olan “**Layık Öğüt**” , *Ziyarete gelenlerden borç isteyin bir daha geliyorlar mı görün demiş., 271 noda kayıtlı olan “**Cennetin Yolu**” , *Efendi eliyle kabristanı göstererek, bu yol sizi dosdoğru emredilen cennete doğru çıkarır demiş., 272 noda kayıtlı olan “**Allah Şakayı Bilmezmiş**” , *E Allah'ım sana küçük bir şaka yapayım dedim dersimi aldım -demiş., 273 noda kayıtlı olan “**Ayağım Ağrıyordu**” , *Ziyafete gidişte ağrıyorum da o yere vardıktan sonra teravih namazında eğilip kalkarken ağrıyor diye cevap vermiş Efendi., 274 noda kayıtlı olan “**Eyvah, Evim Yanıyor!**” , *Eyvah biraderler, ateş işte şu eşyalara düştü, -demiş Efendi mollalara verdiği eşyaları gösterip., 275 noda kayıtlı olan “**Allah'a İnanıp Kaygısız Kalma**” , *Hurcu koyuna, at ya da eşeğe bağlayıp koyunun olduğu tarafa bakıp namaz kılın, sevabı çok büyük, -diye cevap vermiş Efendi., 276 noda kayıtlı olan “**Bir Mertlik Yapmıyor Musun?**” , *Sen ölüme mahkûmsun, hazır böyleyken benim kaynanamı da öldürür müsün?, 277 noda kayıtlı*******************

olan “**Efendi Müftü**” , Şeriatta dil uzatma demiş Efendi şeriatta halı gibi dokunup gidelim dövüp taşlanmış birer balta almak mümkün imiş., 278 noda kayıtlı olan “**Yarım Günlük Oruç**” , Kanaatimce yine altı ay var o zamana kadar ki günahlarımı affettirsem olmaz mı? Demiş Efendi., 279 noda kayıtlı olan “**İtin Duası**” , Ey cahil, - demiş Efendi, -sokaktaki köpeğin Arapça bildiğine inanma, eline sopa alıp git, köpeğin duası bu olur., 280 noda kayıtlı olan “**Efendinin Kurbanlığı**” , Bundan bin yıl önce Allah hazreti İsmail'in kendisi için küçük bir koyunu kurbanlık yapıp, onu kurban ettirdi ve hoca-imamlar da bunu her gün yüz defa tekrarlıyor, ben kendi rahmetimden koyumu kurban ettim sessiz durur muyum? , 281 noda kayıtlı olan “**Şimdi Molla Oldu**” , Bir parça ekmeğe muhtaç olup, açlıktan ölecek., 282 noda kayıtlı olan “**Hocanın İlticası**” , Altmış yıl bana Allahlık edip, bir kez bile sözüme kulak asmazsın ha! Deyip dönüp gitmiş., 283 noda kayıtlı olan “**Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı**” , Bu sözlerin hepsi beyhude, diye söze karışmış Efendi, eğer kıyamet kışın koparsa, hangi ahmak cehennemini bırakıp, cennete girer? Demiş., 284 noda kayıtlı olan “**İki Kafir Bir Olsa Helal Dost Olur**” , Hristiyanların inancına göre de ben kâfirim, iki kâfir bir olursa, helal dost olur, diye cevap vermiş, Hoca., 285 noda kayıtlı olan “**Allahın Kulları**” , Ey Allah'ım kendi kullarına Padişahlar gibi bakmadıktan sonra, senin Allah 'lığın nerede? Demiş., 286 noda kayıtlı olan “**Kıyamet Ne Zaman Kopacak?**” , Sizin öldüğünüz günün sonrasında, demiş Efendi, mirasçılarınızın malınızı mülkünüzü paylaştığı gün., 287 noda kayıtlı olan “**Davacı-Dolandırıcı**” , Hâkim onu yalan söylediği için ayıplamış ve altınları Efendiye vermeye karar vermiş., 288 noda kayıtlı olan “**Şeytan**” , Şeytanın yüzünü görmek istiyorsanız, aynaya bakın, demiş Efendi., 289 noda kayıtlı olan “**Mahkemelik**” , Ey, Allah öteki tarafa giden mahkemelik çıktı ki, hala parasını vermiyor, çabucak faydasını gösterseydi ya!, 290 noda kayıtlı olan “**Namazda**” , İmam Efendi, Nuh gitmemiş olsaydı, başka birini göndermek zorunda kalacaktık, işimiz Allaha kalırdı!, 291 noda kayıtlı olan “**Boş ver, O Da Bizim Müritlerimizden**” , Kurnazlık etme boş ver, o da bizim müritlerimizden demiş., 292 noda kayıtlı olan “**Köpek Yavrusunun Duası**” , Dama çıkıp havlar havlar dururdunuz artık!, 293 noda kayıtlı olan “**Gecede İki Defa Kalkıyorum**” , Evet, bir iki defa kalkıyorum da, dönüp yine uyuyorum, demiş Efendi., 294 noda kayıtlı olan “**Gusül**” , Yoksa kıyafetlerini çalıp götürürler, diye cevap vermiş, Efendi., 295 noda kayıtlı olan

“**Gökyüzüne Mıhlanan Güneş**” , *Ey güneş, ne zaman batacaksın? Hoca Nasreddin öldükten sonra mı?*, 296 noda kayıtlı olan “**Düzgün Dileyiniz**” , *Bu yüzden sizlere söylüyorum, Allah’tan bir şey dilerken, düzgün dileyiniz...*, 297 noda kayıtlı olan “**Meleklerin Gücü Yetmez**” , *Eğer insanlar bu dünyadaki düşmanlıklarını öbür dünyada da gösterirlerse, dosdoğru cehenneme giderler söyleyeyim...*, 298 noda kayıtlı olan “**Taharet Bozulmadı**” , *Her bir namaza bir kere taharet alsam, bütün ömrüm kurbağa gibi havuz başında geçip gider!...*, 299 noda kayıtlı olan “**Ölünün Düğünü**” , *Kimin günahkâr olduğunu Allah bilir. Demiş.*, 300 noda kayıtlı olan “**Şeytan Dermanını Verir**” , *Şimdi bu derdi veren dermanını da verir, muhterem, demiş.*, 301 noda kayıtlı olan “**Sofu Mu İyi, Eşek Mi İyi**” , *Hadi şimdi kendiniz insafa gelin de söyleyin, sofu mu iyi eşek mi?*, 306 noda kayıtlı olan “**Tedbirli**” , *Var şimdi, kendine dikkat et, kimseyi de boşu boşuna hırsız yapma! demiş.*, 320 noda kayıtlı olan “**Eğer Ahmak Olsa**” , *Onun sözüne gönül koymasınlar muhterem! -demiş Nasreddin Hoca, -misal demiş, eğer ahmaklığı doğruysa, kändä gelince kurbanlık herhangi bir koyun kesip, derisini size getirip verecek.*, 321 noda kayıtlı olan “**İki Koyun Sohbeti**” , *Eğer öküzün lafına uyup, kıyamette “sırat” a inanırsan sen de öküzsün, diye -cevap vermiş koç.*, 322 noda kayıtlı olan “**Cahil Topluluk**” , *Kırk günlük ziyafetinizi yedim diye Musevi mi olayım?*, 323 noda kayıtlı olan “**Cimrinin Sadakası**” , *Kıskançlık ve cimrilikte nam saldığı halde durup, önce hırsları gelen adamın körden ne farkı var?-demiş Efendi.*, 324 noda kayıtlı olan “**Asabılık**” , *E, cahil, -demiş Efendi, - yük yükleyip gidiyorken çamura tıklıp kalsa, nereden asılıp çıkarılacak?*, 325 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Cadı karılar**” , *Bu cadıyı başkalarının cadısı geçmesin, deyip bile bile kendim yapıp koydum, -demiş. Efendiden çok para alma niyetinde olan cadılar hastalanıp gitmişler.*, 326 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Dilenci**” , *Bundan sonra bana hayır sadaka sorma! Ricam bu.-demiş Efendi.*, 327 noda kayıtlı olan “**Eşek Eşeği Görünce Bağırır**” , *Eşek eşeği görünce bağırır!*, 328 noda kayıtlı olan “**Gül Takmak**” , *Efendi de” karım gücenmesin” deyip, kemiği alıp yakasına taktı.*, 329 noda kayıtlı olan “**Altın Yüzük**” , : *“Dostum istemişti vermedim” deyip sizi hatırlasam. Demiş.*, 330 noda kayıtlı olan “**Ümitsiz Şeytan**” , *Şimdi bizim diktiğimiz fidanların meyvesi çocuklarımızdan artıp size bir şeyler değer, ümitsiz şeytan...*, 331 noda kayıtlı olan “**Dürüstçe Adamlar**” , *Dürüst adamlar da vardı demiş Efendi, ama onlar dürüst*

adamlara davetiye götürdüler., 332 noda kayıtlı olan “**Bir Tüccar Gördüm**” , Şeytan, demiş Efendi., 333 noda kayıtlı olan “**Nakit Para**” , Nakit para alacağını duyunca gülersin tabi, 334 noda kayıtlı olan “**Leğen Öldü**” , Evet leğen şu vakte kadar iyiydi, şimdi gözüniün önünde can verdi, deyip eve girmiş., 335 noda kayıtlı olan “**Kurutana Mükâfat**” , Sakin ol, sen yazının altındaki notu okumamışsın, orda boğularak öleni alıp çıkarana yüz altın verilecek diyor, demiş Efendi, 336 noda kayıtlı olan “**Dayılarını Görüp**” , Ne yapayım, dayılarını görüp seviniyorlar, diye cevap vermiş Efendi., 337 noda kayıtlı olan “**Yaşlıysa Da Dökülmez**” , Yere girin desem? Demiş kız., 338 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Avukat**” , Evet, demiş Efendi, -elimde param olsa sana muhtaç olmam, 339 noda kayıtlı olan “**Tüccarlığın Başı**” , Sakin ol, hatun zarar etmeden kar edilir mi! Diye cevap vermiş, 340 noda kayıtlı olan “**İnanmazsanız Ölüye Sorun**” , Eğer kabul ederse imamlığa geçerim, demiş Efendi. , 341 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Tellal**” , Sığırımında böyle özellikler varsa satıp ne yapacağım, demiş itekleyip pazardan çıkıp gitmiş., 342 noda kayıtlı olan “**Ye Cübbem**” , Mademki bütün hürmet, ikram yeni cübbeyemiş, yemeği de o yesin, diye cevap vermiş., 343 noda kayıtlı olan “**Susayan Cep**” , Cebinizde şeker çok yiyip susamayın diye, demiş Efendi., 344 noda kayıtlı olan “**Bunun Parasını Neden Alıyorsun**” , Birader, bunca güzel şeyi satıp para alıyorsun, ondan daha güzel bir şey nasıl alıp yiyorsun? Demiş., 345 noda kayıtlı olan “**Hayret Gözün Varmış**” , Madem Gözleriniz vardı da, neden bu meyvelerden yemeden oturuyorsunuz? Demiş., 346 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Onun Yöneticisi**” , Avlunuzu da öyle bir temizledim ki inanmazsanız yağ da serptim yalayıp görün, demiş Efendi., 347 noda kayıtlı olan “**Bunun Masrafını Kim Ödedi**” , Ey Allahım, demiş Efendi, -bildircinlere can veriyorsun buna karışmam, fakat bizim masrafları kim ödeyecek?, 348 noda kayıtlı olan “**Görüşemezsek Hoşçakalın**” , Allahın derdi çokmuş sizin iştahınız açılsın diye ilaç almaya gelmişsiniz, ben de iştah kapatan ilaç almak için şimdi Semerkand’ a gidiyorum, görüşemezsek hoşçakalın..., 349 noda kayıtlı olan “**Yuvarlak Ekmek**” , Sakin olun, zengin bunun ilacı kolay: mahallenin başında ambalajcı oturuyor, ona gidin, ekmeğinizi bütünleyip verir, demiş., 350 noda kayıtlı olan “**Ceza**” , Eşyalarımı bulup getirin takımla değiştireyim, demiş., 351 noda kayıtlı olan “**Vahvahlayanın Çocuğu**” , Doğru, uçup çıktı yuvasını bulamadı, karnıma girdi, üç günden beri benim ağzımla vahlandı, demiş Efendi., 352

noda kayıtlı olan **“Yelpaze”** , *Yelpazeyi kullanmasını bilmek gerek, demiş Efendi, yelpazeyi sert açıp yüzünüze tutup başınızı kımıldatın.*, 353 noda kayıtlı olan **“Kılıç Ve Kasap”** , *Kim ki bunu alırsa, fiyatı on altındır, tandırın önünde durup hanımım bana hamle yapsa yirmi dizi çözülp bana hatasız gelir. Demiş.*, 354 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”** , *Bize olan oldu da, şimdi çocuklarımızın da tuzu kurudu! Demiş.*, 355 noda kayıtlı olan **“İstekli Kurtlar”** , *İstekli kurtlarmış, eşeğin sahibinin öldüğünü hemen biliyorlar, demiş.*, 356 noda kayıtlı olan **“Arzu”** , *Kalsın, param olsa alırdım, demiş.*, 357 noda kayıtlı olan **“Güneş Ve Ay”** , *Ay iyi, güneş gündüz çıkıyor, ay ise karanlık geceyi aydınlatıyor.*, 358 noda kayıtlı olan **“Uhde”** , *Gerçekleşmeyen arzumdu diye cevap vermiş Efendi.*, 359 noda kayıtlı olan **“Alıp Kaçtığım Gün”** , *Bu şaka değil, bunu alıp kaçıyorum. Demiş.*, 360 noda kayıtlı olan **“Su, Başından Bulanır”** , *Su, başından bulanır, çocuğuna terbiye verememiş, halatı koparıp, koza yemeyi çocuğuna anası öğretmiş, kabahat sığırın, demiş Efendi.*, 361 noda kayıtlı olan **“Kendi Faydasını Bilmeyen Hayvan”** , *Eh, kendi faydasını bilmeyen hayvan!- demiş.*, 362 noda kayıtlı olan **“Kaz Çorbası”** , *Etini tuzlayıp tüyüne sardım, hey, işte! –diyerek uçan kazları göstermiş Efendi.*, 363 noda kayıtlı olan **“Kötü Kundura”** , *Kötü dedin, -demiş üzülerek Efendi, - iyi olsa, çiftini bırakıp gider miydi?*, 364 noda kayıtlı olan **“Bıçak Ucu”** , *Bu sizleri anlaştıran bıçak ucu, -demiş.*, 365 noda kayıtlı olan **“Uykumu Aramaya Gidiyorum”** , *Uykum kaçtı, -diye cevap vermiş Efendi, - onu aramak için yürüyorum.*, 366 noda kayıtlı olan **“Dudağı Helal”** , *Şarkı söylemek şöyle dursun “mırıldanma” sağlama alıp bineyim, arkadaşlarıma da bindireyim!*, 367 noda kayıtlı olan **“Delik Para”** , *Paranın tamamını başımın tepesinde saç çıktığında alırsın, -demiş Efendi.*, 368 noda kayıtlı olan **“Öküz Beni Aldı”** , *Yok, birader, öküz beni aldı, fiyatını ona sorun, -demiş.*, 369 noda kayıtlı olan **“Misafir”** , *Bu dünyada bir birimizin buluşmasına doyersak, kıyamette buluştuğumuzda ne konuşacağız! Demiş Efendi.*, 370 noda kayıtlı olan **“Soruya Yakışan Cevap”** , *Öbürkü sefer eşek çalacak olursam size söyleyeyim hepsini kendi gözünüzle görün diye cevap vermiş.*, 371 noda kayıtlı olan **“Azizler”** , *Efendim azizler yemek yiyor muydu?*, 372 noda kayıtlı olan **“Efendi Doğduğunda Oldu Deyin”** , *Eğer böyle olsa, -demiş Efendi, -ben öldüğümde mezar taşıma: “Molla Nasreddin doğduğu zaman öldü” diye yazsınlar.*, 373 noda kayıtlı olan **“Hırsızlığa Girdim Diyecek Olmasa”** , *İlginç adamsın duyan da hırsızlığa girdim*

sanacak., 374 noda kayıtlı olan “**Burcunuz**” , *Şimdi elli yaşına girdim elli yıl içinde herhalde yılan da ejderha olmuştur, diye cevap vermiş.*, 375 noda kayıtlı olan “**Kötü Çeşme**” , *Kötülüğünden gözüne tupa takmışlar! Demiş.*, 376 noda kayıtlı olan “**Bahtsız Koca**” , *Eğer o fakir eşin ölmeseydi sen de dul kalmazdın ben de seninle evlenmemiş olurum, diye cevap vermiş.*, 377 noda kayıtlı olan “**Ters At**” , *Benim ters bindiğim yok, atın kendi ters durmuş, -diye cevap vermiş Efendi.*, 378 noda kayıtlı olan “**Sahipsiz At Olmalı**” , *Öyle demesem, atımı bulamazdım , -diye cevap vermiş Efendi.*, 379 noda kayıtlı olan “**Güzel Yüz ve Ekmek**” , *Güzel yüzünün çok sert geliyor- demiş Efendi, ekmek batırıp yemeyince, içimi kıyıyor.*, 380 noda kayıtlı olan “**Kundura**” , *Kim “yürü” derse onunla beraber yürür demiş.*, 381 noda kayıtlı olan “**Sol Tarafta Hocanız Var**” , *Yanıldığım yok, sol tarafta her zaman hocalar oturuyor!*, 382 noda kayıtlı olan “**Diğer Kapıdan**” , *Efendi'nin kapısı bir tane diye sana kim söyledi, diğer kapıdan çıkıp gitti!*, 383 noda kayıtlı olan “**Sonu Hayırlı Olsun**” , *E birader , -demiş Efendi , -çuvaldakinin hepsinin havuç olduğu belliydi ya hadi çuvalın içindeki turp olsaydı, ne yapardım?*, 384 noda kayıtlı olan “**Ne Olmuş**” , *Elmaya ağız bu kadar acıyorsa karpuzla giden çaresizin haline ne olacak? Demiş.*, 385 noda kayıtlı olan “**Ceviz Yeme**” , *Selamı için sesin çıkmıyor ağzı cevizle dolu ceviz yeme! demiş.*, 386 noda kayıtlı olan “**Mantı**” , *Şimdi kendiniz azıcık arasanız bulsanız, demiş.*, 387 noda kayıtlı olan “**Paralı Yemek**” , *Yemek olana kadar bir oyalanıp gelin!*, 388 noda kayıtlı olan “**Köle Pazarı**” , *Merdiven kendimin olduktan sonra , - demiş Efendi , -istediğim yerde satarım!*, 390 noda kayıtlı olan “**Gırvoydi**” , *Efendi olsa “ Ya tüynukellezi” diye onu kamçılıyıp gitti.*, 392 noda kayıtlı olan “**Beyaz Kum**” , *Yoğurda kara kum serptiğimi görünce belki kızıp beyaz kumdan serpersin! Demiş.*, 393 noda kayıtlı olan “**Bin Lanet**” , *Bembeyaz sakalın ile küçücük çocuğun ekmeğini çekip almaya utanmıyor musun bin lanet sana! Demiş.*, 394 noda kayıtlı olan “**Komşunun Kızı**” , *Delikten komşunun kızına gözüm değdi, sen çok genç değilmişsin.*, 395 noda kayıtlı olan “**Bembeyaz Sakalım İle**” , *Bembeyaz sakalım ile yalan konuşur muyum hanım!*, 396 noda kayıtlı olan “**Şeytan Ve Külhanbeyi**” , *E, niye daha önceden gelmedin? Şimdi şeytan gelip : “Ben sağlıklı bir şeytan idim adamın biri benim namımı satıp, içki içip, itibarımı zedeledi.” deyip senden şikâyet edip gitti biraz önce geldiğinde ikinizi yüzleştirirdim , -demiş Efendi.*, 397 noda kayıtlı olan “**Sağlıklı Geçen Gün**” , *Aferin ,*

-demiş Efendi aramızda sağlıklı geçen gün işte o gün idi., 398 noda kayıtlı olan **“Dünyanın Genişliği”** , İşte bu dünyanın ölçüsü öleni götürüyor, arkasından kalanların hangisini bileceksiniz!, 399 noda kayıtlı olan **“Bakmaya Yakışır”** , İlahi âmin Allah size bakışınıza yakışan çatısız bir ev versin!, 400 noda kayıtlı olan **“Alkış”** , Efendi dizini kıvrıp da onu bir eliyle ittirip oturarak ikincisi ile yemeğin üstündeki eti yemiş., 401 noda kayıtlı olan **“Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri”** , Dört kız çıkararak evin eşyası., 402 noda kayıtlı olan **“Kendinden Görsün”** , Köpek sapı ile bana saldırsaydı ben de baltanın sapı ile vururdum yüzüyle saldırdığı için ben de baltanın yüzüyle vurduğum ki kendini görsün!, 403 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Pehlivan”** , Git git zıkkıma git, kendi evimde de övdüğünü övünmeyeyim., 404 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin İhtirası”** , Yürüyüp gelirken deveye yoğurt mayalanmıyor ama bu keşif kendimin de hoşuna gitmiyor., 405 noda kayıtlı olan **“Ayıp Kendimde”** , Ayıp bende. Demiş., 406 noda kayıtlı olan **“Hırsız Bekçi Vurdu”** , Ben çantadaki altınları düşünüyorum, demiş., 407 noda kayıtlı olan **“At”** , Bir tane at nalı buldum, üç tane daha bulursam, bunları takacak bir de at bulurum, demiş., 408 noda kayıtlı olan **“Gıcırdayan Ekmek”** , Alverin ekmeğin kendisi eğri değil., 409 noda kayıtlı olan **“Bu Gelişin Doğruysa”** , Bu gelişin doğruysa ahmak olan benim, -diye cevap vermiş Efendi., 410 noda kayıtlı olan **“Beyaz Şeker”** , Bundan daha güzel bir şey satıyor musunuz , -demiş Efendi yutkunup, -evinize gidip çoluk çocuğunuza sormuyor musunuz?, 411 noda kayıtlı olan **“Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın”** , Ben ağlamayayım da kim ağlasın., 412 noda kayıtlı olan **“Söz Bir Tane”** , İlginç adamsınız, insanın lafı bir tane olur. Diye cevap vermiş., 413 noda kayıtlı olan **“En Güzel Saz”** , Hepsinin sesinden kepçenin sesi daha güzel -diye cevap vermiş., 414 noda kayıtlı olan **“Derisini Yüzüp Rezil Ederim”** , Hey komşu haddini aşırıyorsun koyunun küçücük kuzuydu yok dersen, şimdi derisini yüzüp rezil ederim , - demiş., 415 noda kayıtlı olan **“Doğru Şekilli”** , Çocuklar sevinip oraya doğru yürüyorlarmış “ceviz getirdikleri belki doğrudur” deyip çocukların arkasından kendi de koşmuş., 416 noda kayıtlı olan **“Allah Versin”** , Sen niye sadakayı sormadın, bunun yeri başka onun yeri başka demiş., 417 noda kayıtlı olan **“Ölçülü Davranmak Şart”** , Kaybettikten sonra vurmanın ne faydası var, şimdi ölçülü davranmak şart. Diye cevap vermiş., 418 noda kayıtlı olan **“Daha İçiyor Musun?”** , Harami yine içip anneni üzdün değil mi?, 419 noda kayıtlı olan

“İçinde Olmasın Yeter” , İki tarafında da dursan sevap fakat içinde olmasan yeter! diye cevap vermiş., 420 noda kayıtlı olan **“Kırk Soruya Bir Cevap”** , Sorduğunuz soruları düşünecek olsam haram olur, deyip bir tane cevap verip, bırakmış., 421 noda kayıtlı olan **“Gitmenin Kılıfı Olmalı”** , Bu gitmenin kılıfı olmalı. Diye cevap vermiş., 422 noda kayıtlı olan **“İşin Beline Değdi”** , Enini boyuna doğruluyorum deyip durduğumda Semerkant’lı gelip işin beline değdi-demiş Efendi., 423 noda kayıtlı olan **“Deve Miydi?”** , Boş konuşuyorsun , -demiş Efendi ikinci çocuğa- bu deve midir kendi kulağını kendi dişlesin., 424 noda kayıtlı olan **“Cehennem İle Cennet Dolunca”** , Cehennem ile cennet doluncaya kadar. Diye cevap vermiş., 425 noda kayıtlı olan **“Kendini Aldatıp Gitti”** , E!- demiş arkadaşı- Efendi seni kandırıp gitmiş., 426 noda kayıtlı olan **“Bahaneye İnandın”** , Nasıl adamsın da bahaneye inandın. Diye cevap vermiş, 427 noda kayıtlı olan **“Kimin Yüreğine Dokunmuş?”** , Doğru söylediniz, ama halis adam kimin yüreğine dokunacağını söylerdi. Diye cevap vermiş, 428 noda kayıtlı olan **“Arzu Etsek De Olmuyor”** , “Tövbe, bu evde bir şey arzu edilse komşu hemen haberdar oluyor, demiş Efendi içinden., 429 noda kayıtlı olan **“Emanet”** , Emanetinizi alın, emanete hıyanet edemem ben, demiş Efendi., 430 noda kayıtlı olan **“Kuyu Çevrilip Koyulur”** , Eski kuyuyu çevirip minare yaparlar., 431 noda kayıtlı olan **“Erik Yemekte”** , Efendi, erik yemekte baya hızlısınız, erikleri çekirdeğiyle filan yutmuşsunuz., 432 noda kayıtlı olan **“Doğru Hesap”** , Hesap doğru, demiş Efendi, buna aklım yetmedi., 433 noda kayıtlı olan **“Aptal Ve Deli”** , O zaman tam deli olurum, demiş Efendi., 434 noda kayıtlı olan **“İsminizi Yazıp Gitmişsiniz”** , Geldiğinizden haberim var, demiş Efendi, şerefli isminizi kapıma yazıp gitmişsiniz., 435 noda kayıtlı olan **“Senin Sözün De Doğru”** , Hanım, senin sözün de doğru, demiş., 436 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Hindisi”** , Papağan insan gibi konuşuyorsa hindi de insan gibi düşünüyor, demiş Efendi., 437 noda kayıtlı olan **“Kendine Mukayyet Ol”** , Kendinize mukayyet olun komşunuzun hırsızlığı tuttu, demiş Efendi., 438 noda kayıtlı olan **“Melamet”** , Şöyle yapsam kınanmaktan kurtulur muyum acaba? Diye eşeğini serbest bırakmış., 439 noda kayıtlı olan **“Somye Darlaştı”** , Somyada karı koca ikimiz oturuyorduk, demiş Efendi, benim ölen karım, kızınızın ölen kocası katıldı, dört kişi olduk. Somya darlaştı, kızınız aşağı düştü., 440 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Hamal”** , E birader niye kaçmayayım, demiş Efendi, hamal benim yükümü on günden

beri taşıyorsa bunun hakkını neyle ödeyeyim?, 441 noda kayıtlı olan “**Ağabey-Kardeş**” , Geçen yıl ağabeyim benden bir yaş büyüktü, bu yıl yaşıt olmamız lazım, demiş Efendi., 442 noda kayıtlı olan “**Misafir**” , Ben bu şehirde misafirim, henüz buranın ayıyla günüyle tanışmadım, diye cevap vermiş Efendi., 443 noda kayıtlı olan “**Başıma Yastık Yapacağım**” , Başım alçakta kaldı uykum gelmedi, iki tane ekmek verseniz başıma yastık yapayım, demiş Efendi., 444 noda kayıtlı olan “**Benzemeyince Karşılaştırmaz**” , Benzemeyince karşılaştırmaz demişler, ben sokakta sen evde ticaret yapsak geçinir gideriz., 445 noda kayıtlı olan “**Tadı Bir**” , Üzümün bir salkımının da tadı aynı bir tanesinin de, demiş., 446 noda kayıtlı olan “**Bulamadım Ki**” , Ne tuhaf adamsınız, bulamadım, diye cevap vermiş Efendi., 447 noda kayıtlı olan “**Damdan Atın Da Görün**” , Benim niye yerde yattığımı bilmek istiyorsanız kendinizi damdan atın da görün, demiş Efendi., 448 noda kayıtlı olan “**Kırk Yıllık Sirke**” , Herkese biraz biraz versem kırk yıl içinde sirke kalır mıydı? Demiş Efendi., 449 noda kayıtlı olan “**Ayağım Ağrıyor**” , Dediğini bir zaman düşündüm, demiş Efendi, kardeşine mektup yazarsam gidip kendim okumam gerekecek., 450 noda kayıtlı olan “**Öncekinde Aldınız**” , Hayır, demiş Efendi, bu seferkinin parasını önceki seferde aldınız., 451 noda kayıtlı olan “**Zincirli Kapı**” , Birader, kapı zincirliydi, siz nereden girdiniz? Demiş., 452 noda kayıtlı olan “**İnsaf**” , Zavallı hayvanın yükü gerçekten ağır olmuş deyip eşekten inmeden hurcu alıp kendi omzuna koymuş, 453 noda kayıtlı olan “**Kalbur**” , Hadi kalbur çık ortaya demiş., 454 noda kayıtlı olan “**Ölü**” , Ben şu kamçının üç darbesiyle dirilmiştim, demiş., 455 noda kayıtlı olan “**Öğrenci**” , Allah izin verirse marangozluğu da beş altı yıl sonra öğrenirmişim., 456 noda kayıtlı olan “**Hepsi Gelecek**” , Hiçbir yere kaçmasın, hepsi bir gün buraya gelecek, demiş Efendi., 457 noda kayıtlı olan “**Nas**” , Nargile içersen doğru olup olmadığını görürsün, demiş., 458 noda kayıtlı olan “**Canan**” , Bana görünmeyin de kime görünürseniz görünün! Demiş Efendi, 459 noda kayıtlı olan “**Şükür**” , Huda korudu, demiş Efendi, şimdi evde olsam dam çöküp altında kalacaktım., 460 noda kayıtlı olan “**Zehir**” , Fakat hala ölmedim. Diye cevap vermiş., 461 noda kayıtlı olan “**Çorba**” , Siz çorbayı içer gibi oldunuz, demiş., 462 noda kayıtlı olan “**Berber**” , Başımın yarısına pamuk ektiniz, teşekkürler, kalanına ben keten ekerim, demiş yerinden kalkıp çıkıp gitmiş., 463 noda kayıtlı olan “**Yelim**” , Affedersiniz, demiş Efendi, bilemedim., 464 noda kayıtlı olan

“**Tedavi**” , *Ölmediğiniz iyi olmuş, tedavi ettiğimi anlayın!* , 465 noda kayıtlı olan “**Fare İlacı**” , *Öyle yaparsanız da ölüyor, demiş Efendi.*, 466 noda kayıtlı olan “**Burga Darı**” , *Öyle yaparsanız ham olur böyle yaparsanız tam olur demiş Efendi.*, 467 noda kayıtlı olan “**Şimdi Kuş Oldun**” , *İşte şimdi bina gibi kuş oldun, demiş.*, 468 noda kayıtlı olan “**Niye Ağlıyorsun?**” , *Benden ayrılmayan, bana doymayan, vay baş tacım, diye ağlayın!*, 469 noda kayıtlı olan “**İsterseniz Şamar Yiyin**” , *İstersen tokat ye, demiş.*, 470 noda kayıtlı olan “**Kör Olun**” , *Verdiğim buğdayların hatırı için yapmasaydınız, kendi halinize bıraktım, kör olun! –demiş ve kafesini alıp evine dönmüş.*, 471 noda kayıtlı olan “**Bu Kadar Peşinden Gidemem**” , *Tekrar düşüp beni yormasın, bu kadar yol daha gitse peşinden gidemem, - diye cevap vermiş.*, 472 noda kayıtlı olan “**Şimdi Bir Ukdem Yok**” , *Benim de arzum öküzün boynuzuna binmekti, şimdi bir ukdem yok, demiş Efendi.*, 473 noda kayıtlı olan “**Kuyru Heybede**” , *Hoşuna gittiyse sevdiğini söyle ona, kuyruğu heybede- demiş.*, 474 noda kayıtlı olan “**İt Olmak İçin De Kuyruk Lazım**” , *İt olmak için bir de kuyruk lazım, - demiş Efendi.*, 475 noda kayıtlı olan “**Gençliğimde De Razi Değilim**” , *Yaşlılığında da ölmeye razı değilim-. Demiş.*, 476 noda kayıtlı olan “**Dumbe-Ciğer**” , *Sen dumbe-ciğer yapıp yiyemezsin, kâğıdı benim elimde.*, 477 noda kayıtlı olan “**Kuyudaki Ay**” , *Allah’a şükür, zahmetim boşa gitmedi, ben yere düşsem de ayı çıkardım.- diyerek susmuş.*, 478 noda kayıtlı olan “**Sakal**” , *Sakal fakat camide para ediyor!- demiş.*, 479 noda kayıtlı olan “**Arı Uhden Kalmasın**” , *Arıların babasına lanet edip, uhden kalmasın!*, 480 noda kayıtlı olan “**Allah Korumuş!**” , *Niye şükür etmeyecekmişim Allah beni öyle bir korumuş ki eşeğin üzerinde ben olsaydım kendimi de kaybederdim.*, 481 noda kayıtlı olan “**Tutup Sahibine Veririm**” , *Öyleyse iyiymiş, - demiş Efendi, - tutup sahibine veririm!*, 482 noda kayıtlı olan “**Borçlu**” , *Senin borcun bitene kadar Azrail yaşlanır, gelip canını almaya dermanı kalmaz. Demiş.* , 483 noda kayıtlı olan “**Zalim Eşek**” , *Eşeği satmak için buraya getirmedim, demiş Efendi, - onun bana çektirdiğini başkaları da tadıp görsün diye getirdim.*, 484 noda kayıtlı olan “**Çocukların Duası**” , *Çocukların duası kabul olsaydı bir tane bile hoca okulda canlı kalmazdı, demiş Efendi.*, 485 noda kayıtlı olan “**Doktor Ve Kasap**” , *Kasap önce öldürür sonra derisini yüzer, doktor ise önce derisini yüzer sonra öldürür, - diye cevap vermiş Efendi.*, 486 noda kayıtlı olan “**Deliye Cevap**” , *Deli hemen tüymüş.*, 487 noda kayıtlı olan “**Çömlek**” , *Çocukluğundan beri*

biliyorum, o zaman da elinde çok vardı, - demiş Efendi., 488 noda kayıtlı olan “Ey Cahil” , Ey cahil çok bağırma. Bu yağdan var! Demiş, fakat kâseyi devirmiş kalan yağ da devrilip dökülmüş., 489 noda kayıtlı olan “Aydın Kaçı” , Aydın kaçtı olduğunu bilmiyorum, ay alıp satmıyorum, - demiş Efendi., 490 noda kayıtlı olan “Yemek Yiyenler Girsin” , Oynamaya yemek yiyenler girsin!- demiş., 491 noda kayıtlı olan “Efendi Ve Hırsız” , Ey cahil, kendim gündüz evimde bir şey bulamıyorum ki, sen gece-gece ne yapıyorsun boşa avare olma! Demiş, 492 noda kayıtlı olan “Lezzeti Nasıl” , Ah-ah, yediğin kavunumun lezzeti nasıldı?- demiş., 493 noda kayıtlı olan “On Kilo Yiyecek” , Kalan yedi kilo için ne zaman geleyim?- demiş., 494 noda kayıtlı olan “Buzanın Arapçası” , Araplar buzağı inek oluncaya kadar sabrediyorlar, inek olduktan sonra “bakar” diyorlar, diye cevap vermiş., 495 noda kayıtlı olan “Kısır Sığır” , Ben bunu kısır olduğu için satacaktım, sen altı aylık hamile dedin, bunu daha önce söylesene., 496 noda kayıtlı olan “Çorbasının Çorbası” , O arkadaşınızın getirdiği tavşanın çorbasının çorbasının çorbası! – diye cevap vermiş Efendi., 497 noda kayıtlı olan “Haram Olasica” , Bu kavuk da hiç durmayı bilmiyor! , 498 noda kayıtlı olan “Erkeğe Benzedim Mi?” , Arkadaşım, hanımuma gidip sorar mısın, erkeğe benzedim mi, yoksa üç dört gün daha gezeyim mi? demiş., 499 noda kayıtlı olan “Hayır” , Çok şükür gömleğin içinde kendim yoktum, demiş., 500 noda kayıtlı olan “Dar Kavuk” , Zaten ayağıma köstek oluyordu, iyi oldu demiş., 501 noda kayıtlı olan “Eşeğin Sözü” , Ey ahmak, demiş Efendi, eşeğin sözüne mi inanıyorsun, apak sakalımla benim sözüme mi?! , 504 noda kayıtlı olan “Hamile Kazan” , Kazanın doğurduğuna inandınız da öldüğüne mi inanmıyorsunuz, demiş Efendi., 505 noda kayıtlı olan “Günahkar Öküz” , Ağabey, bu bedbaht işlediği günahı bildiği için ses çıkarmadan duruyor., 506 noda kayıtlı olan “Kavganın Sebebi” , Kavga benim paltom içinmiş, paltomu aldılar kavga bitti, demiş Efendi., 507 noda kayıtlı olan “Eşeğim Kabul Etmiyor” , Eşeğim kabul etmiyor, “bana ağır yük yükleyecek, kulağıma vuracak, sahibine benziyorsun diye sana sövecek” diyor, demiş., 508 noda kayıtlı olan “Akılsız Deve” , Şimdi nasıl binsem de düşürmeye aklı yetmez, demiş., 509 noda kayıtlı olan “Rüzgar” , Ben de ona şaşırmış duruyordum sen geldin., 510 noda kayıtlı olan “Ceset” , Doğru söylüyorsunuz, ben hata ettim, demiş Efendi ve yine mezara girmiş., 511 noda kayıtlı olan “Hal Böyle Olursa” , Hal böyle olursa hiçbir şey, demiş

Efendi., 512 noda kayıtlı olan “**Bereket Versin**” , *Tamam, bereket versin, dokuz olsa da verin, demiş.*, 513 noda kayıtlı olan “**Güzel Şehir**” , *Bu şehir çok acayip bir şehirmiş, helvacıların adamı döverek helva yedirmeleri kötü, deyip gitmiş.*, 514 noda kayıtlı olan “**Gönlüm Kırıldı**” , *Annen öldüğünden çok genç idi, o aklıma gelince gönlüm kırıldı , -demiş Efendi.*, 515 noda kayıtlı olan “**Laf Sarıktaysa**” , *Laf sarıktaysa al, kendin oku. Diye cevap vermiş.*, 516 noda kayıtlı olan “**Doktor**” , *Yalan söylüyorsun! –demiş Efendi tehdit ederek , - tek tek yiyorsun.*, 517 noda kayıtlı olan “**Kıyamet**” , *E cahiller, demiş Efendi , -yarına kıyamet koptuğunda giyimi ne yapacaksınız?*, 518 noda kayıtlı olan “**Yıldız Yapıyor**” , *Ufalayıp yıldız yapıyor. Diye cevap vermiş.*, 519 noda kayıtlı olan “**Çalgıcı**” , *Babam önceden iyi çalgıcıymış, ben de hepsini biliyorum sadece sahnede yeteneksizim. Diye cevap vermiş.*, 520 noda kayıtlı olan “**Şarkıcı**” , *Şarkıyı beğenmediyseniz, — demiş Efendi, — bu yere bir tane hamam yapsınlar.*, 521 noda kayıtlı olan “**Ömrünüz Azapta Geçerdi**” , *Asla bu kavuğu almayın, onu dolarken ömrünüz azapla geçer. Demiş.*, 522 noda kayıtlı olan “**Çapa İle Testiye Hırsız Alıp Gitti**” , *Baba — Baba çapa ile testiye hırsız alıp gitmiş. Demiş.*, 523 noda kayıtlı olan “**Fakirin Eşyası**” , *Fakirin eşyası gözünün önünde olması gerek, — diye cevap vermiş.*, 524 noda kayıtlı olan “**Sabret**” , *Olmazsa, mezara girince rahat yatarsın sabret, — demiş Efendi.*, 525 noda kayıtlı olan “**Beş Lira İçin**” , *Beş lira için böyle rezil edilir mi?*, 526 noda kayıtlı olan “**Kıymetsiz Takke Gitsin!**” , *Böyle ahmak başa kıymetsiz takke gitsin!*, 527 noda kayıtlı olan “**Doktor**” , *Boş verin, öldüyse Allah rahmet eylesin, eğer yediği yemek ile ekmekten ölseydi ben de ölürdüm, — demiş.*, 528 noda kayıtlı olan “**Karganın Ömrü**” , *Karga bin yıl yaşıyormuş diyorlar, gerçekten öyle mi deneyip göreceğim. Diye cevap vermiş.*, 529 noda kayıtlı olan “**Zayıf Eşek**” , *E, kardeşim, — demiş Efendi, — Eşeğimin gidişi böyle olunca, Cuma namazına yarın ancak yetişebilirim. Demiş.*, 530 noda kayıtlı olan “**Dostlar**” , *Kaç dostum olduğunu kadılık görevimi yaptıktan sonra söyleyeceğim.*, 531 noda kayıtlı olan “**Denizin Suyu**” , *Denizdeki balıklar kokmasın diye cevap vermiş.*, 532 noda kayıtlı olan “**Deva**” , *Bunun çaresi kolay: büyükçe bir kedi bulup ıslatıp, yutunuz. Diye cevap vermiş.*, 533 noda kayıtlı olan “**Bir Şey Ver!**” , *Bir şey verin gitsin, eli boş çıkıp gidilir mi?*, 534 noda kayıtlı olan “**Yine Kudurup Gitti**” , *Eşeğin yemini eskisi gibi ver, fakat bu söylediğimi o duymasın, duyarsa yine kudurup gider. Diye gizlice*

söylemiş., 535 noda kayıtlı olan “**Cenaze Namazına Mı Gidiyorsun?**” , *Taa kendi evinden cenaze olmayınca, cenaze namazına mı gidiyorsun? Demiş.*, 536 noda kayıtlı olan “**Sırık**” , *Efendim, ben bu yerde damar atıp, meyve vermeyen ağaca benziyorum, çaresi varsa beni yemeğe yakın yere koysanız.*, 537 noda kayıtlı olan “**Sıpa**” , *Annem düğüne gitti, — demiş Efendi, — bunun için babam ile gidiyorum.*, 538 noda kayıtlı olan “**Hikmet**” , *Eğer biri size ‘Bu kutunun içindeki aynalardan bir tanesi bile sağlam kaldı’ derse asla inanmayın! — demiş,* 539 noda kayıtlı olan “**Avanak**” , *Hey, — demiş Efendi, — bu avanak ben sanıp başka adamı uyandırdı!*, 540 noda kayıtlı olan “**Bahane**” , *Doğru baba, — demiş Efendi, — çünkü güneşe sizin vermiş olduğunuz bir lirayı koymuştum, hemen eriyip gitti,* 541 noda kayıtlı olan “**Miskin Ve Efendi**” , *Öyle olsa tıpkı bizim şehir itlerine benzersin, — demiş Efendi.*, 542 noda kayıtlı olan “**Burun**” , *Eşeğime ahır yapardım. Diye cevap vermiş.*, 543 noda kayıtlı olan “**Babasının Çocuğu**” , *Benim oğlum yemekten ölmedi, yemekten ölse cenazesine gitmezdim. Diye cevap vermiş.*, 544 noda kayıtlı olan “**Dertleştim**” , *Ağabeyim ile dertleştim, — diye cevap vermiş Efendi.*, 545 noda kayıtlı olan “**Hala Geç Değil**” , *Hala geç değil, cenazenize insanları çağırıp nikâh kıyalım, düğününüzü de öbür tarafta yaparsınız. Diye cevap vermiş,* 546 noda kayıtlı olan “**Yetişme Kuralı**” , *Sessiz yat, yatma kuralını sen mi biliyorsun? Elli kişi biliyor! — deyip cevap vermiş Efendi.*, 547 noda kayıtlı olan “**Gündü Yıldız Görmek Mümkün Mü?**” , *Bir tane yıldızın çıkıp battığını görmekteyim, ama güneş kayboldu, güneş niye çıkmıyor? Diye cevap vermiş.*, 548 noda kayıtlı olan “**Bıldırcının Evi Yok**” , *Bıldırcının evi yok, nereye gitsek debelendik, çırpındık!*, 549 noda kayıtlı olan “**Sıpacık**” , *Sen misin hala beli tutmayan sıpacığa binecek olan! — deyip eşini ovalamış.*, 550 noda kayıtlı olan “**Ters Binip Bırakıverdim**” , *Eşeğe düzgün binsem, —, arkam size dönük olduğu için size küstahlık yapmış olurum, sizler benim önümde aşığı inmiş olsanız, sizlerin arkası ne olur; bana karşı küstahlık yapmış olursunuz, bundan dolayı eşeğe ters bindim. Demiş Efendi,* 551 noda kayıtlı olan “**Çuval Değirmenin Hakkı**” , *Çuval değirmenin hakkı diye bırakıp geldim, — demiş Efendi.*, 552 noda kayıtlı olan “**Et Ve Balta**” , *Bir liralık eti alıp giden köpek, on paralık baltayı bırakır mı? — demiş Efendi.*, 553 noda kayıtlı olan “**Kim Sağ, Kim Hasta**” , *Efendim! Azrail hazretleri, hasta kim, sağ kim kendiniz bakıp görün! Demiş.*, 554 noda kayıtlı olan “**Sana Ne?**” , *Öyleyse, sana ne, — demiş*

Efendi., 555 noda kayıtlı olan “**Cimri Ve Efendi** ” , *Kocanıza söyleyin, — demiş Efendi, — sokağa çıkıp gittiye başını balkonun penceresine koymasın.*, 556 noda kayıtlı olan “**Aklım Başıma Geldi**” , *Çuvalı ağır olan tarafa yükleyince, yük suya yuvarlanmış.*, 557 noda kayıtlı olan “**Aceleci!**” , *Boşu boşuna aceleci davranıp köpürüverme, su dediğin işte böyle olur, — demiş.*, 558 noda kayıtlı olan “**Övünen**” , *Övünen böyle yapmıştı, evin sahibi de tutup adamakıllı dövmüş.*, 559 noda kayıtlı olan “**Süzme**” , *Olursa öncekine, olmazsa sonrakine diye cevap vermiş Efendi.*, 560 noda kayıtlı olan “**Tarlana Götür**” , *Öyleyse avlunu tarlana götür, — diye cevap vermiş Efendi.*, 561 noda kayıtlı olan “**Evet, Korkusuzmuşsun!**” , *Evet, korkusuzmuşsun! — demiş Efendi aleve bakarak.*, 562 noda kayıtlı olan “**Borç**” , *Doğru dürüst parasını geri götürüp verecek ve dövülecek hali yokmuş — demiş Efendi.*, 563 noda kayıtlı olan “**Çok Şükür...**” , *Çok şükür çıplak ayakla geldim! Kunderamı giyip gelseydim, delik deşik olurdu, — demiş.* 564 noda kayıtlı olan “**Kulak Gerekli Mi?**” , *Efendi arkadaşının bu kulağını da tereddüt etmeden kesip sokağa fırlatmış.*, 565 noda kayıtlı olan “**Rüya**” , *Rüyama küçük şeyler giriyor, onları gözlüksüz göremiyorum, — demiş Efendi.*, 566 noda kayıtlı olan “**Büyük Kavga**” , *Benim zurna çalmamla kavga çıkar mı? Büyük kavga zurnacının evinde oluyor, — demiş Efendi.*, 567 noda kayıtlı olan “**Endişe Gelecek Olursa**” , *Sepeti alıp, kapıdan çıkıp gitmiş.*, 568 noda kayıtlı olan “**Mısır Unu Ekmeği**” , *Yüzmeyi bilmesen, suya düşünce ne yaparsın? — demiş.*, 569 noda kayıtlı olan “**Küstah**” , *Okumadıysanız, sizin hakkınızda ne yazdığımı nereden biliyorsunuz? — demiş Efendi.*, 570 noda kayıtlı olan “**Senden Utandığım İçin...**” , *Evde çalınacak hiçbir şey yok, bundan utandığım için sandığa saklandım, — demiş Efendi.*, 571 noda kayıtlı olan “**Uyuyorum**” , *Öyleyse ben uyuyorum, — demiş Efendi.*, 572 noda kayıtlı olan “**Övüngenlik**” , *Öyle olacak olsaydı, on adım öteye gitmeden beni de yere savurmaz mıydı? Demiş.*, 573 noda kayıtlı olan “**Acaba**” , *Acaba, — demiş Efendi, — sizinse neden oraya koyuyorsunuz da yemiyorsunuz?*, 574 noda kayıtlı olan “**Şeftaliymiş Diye Kim Söyledi?**” , *Şeftali olduğunu sizlere hangi talihsiz söyledi? — demiş Efendi.*, 575 noda kayıtlı olan “**Ne Kadar Yol Gittik?**” , *Sözü bu kadar uzatacağına, yolu yarılacak deseydin daha kolay olurdu, — demiş Efendi.*, 576 noda kayıtlı olan “**Avare Olmayın**” , *Ben size avare olmayın demeye geldim.*, 577 noda kayıtlı olan “**Ceviz Altında**” , *Allah’a şükür. Eğer cevizin yerinde kabak olsaydı, şimdi*

yaşamayabilirdim, — demiş., 578 noda kayıtlı olan “**Yayla**”, *Eğer su basmasaymış, mala bakılacak yer yaylamış, — demiş., 579 noda kayıtlı olan “Dertleşmek”, Bu kişi aşçı ile kavgasını tamamlayınca, eski dostlarına aşçıyı dertleşelim, — demiş ve iki eliyle böreği alıp yemeye başlamış. , 580 noda kayıtlı olan “Bu Da Ardakaş Mı?”, Ekmek doğra desen doğramaz, kaşığı elinden bırakmaz, leğendeki yemekte gözü kalır, biraz çaba göstereceğine ölü gibi yatıyor, bu da arkadaş mı?, 581 noda kayıtlı olan “**Aklın Varsa Kendini Suyu At**”, *Aklın varsa kendini suya at! — demiş Efendi., 582 noda kayıtlı olan “Elleri Değmedi”, İşleri çok olduğu için kâğıda mektup yazmaya eli değmedi, — demiş Efendi., 583 noda kayıtlı olan “Ayağından Kaldırıp At”, Gel, kardeş ayağımdan kaldırıp at! Demiş., 584 noda kayıtlı olan “Hemen Yemek Yiyesi Gelecektir”, *Evet, yemekhane çok güzel olmuş demiş, Efendi böyle güzel olunca giren herkesin girer girmez yemek yiyesi gelir! — demiş., 585 noda kayıtlı olan “Bilgeler Sohbeti”, Yanlış, — demiş, — Balıklar öküz mü ki kaçıp ağaca vuracaklardır., 587 noda kayıtlı olan “Deden Balık Olurdu”, *Suya bu kadar giriyorsan, deden balıkmiş demek ki! Demiş., 588 noda kayıtlı olan “Koyunu Satana Sor”, Koyunun değerini koyunu sattıktan sonra anlarsın!, 589 noda kayıtlı olan “Keskin Akıl”, Bravo, — demiş Efendi, — ama bu keskin akıl senden çıkmış olsun hiç kimseye söyleme!, 590 noda kayıtlı olan “Efendi ve Aldar Köse”, *Karnınız tok gelirsiniz diye size açık çay demleyip koymuştum, alıp geleyim mi?, 592 noda kayıtlı olan “Sahtekar”, Ağzından kaçırayım deme!, 593 noda kayıtlı olan “Yağlı Ekmek Yapayım”, Öyleyse yağlı ekmek yap, -demiş Efendi., 594 noda kayıtlı olan “Bilmece”, Aferin, babasının oğlu, akıl küpü, şimdi okumasan da olur. Demiş, 595 noda kayıtlı olan “Soğuk Yemek”, *Araplar soğuk yemeği görseler “soğuk yemekmiş” deyip oturmazlarmış, sessizce yer verirlermiş, onun için soğuk yemeğe isim koymamışlar, -diyerek cevap vermiş Efendi., 596 noda kayıtlı olan “Efendi Ve Doktor”, Sağlık olsun, ikimiz düğüne gitsek neler olurmuş: önümüze bir tabaktan yemek koysalar, dört tabak yemiş oluruz. Demiş., 597 noda kayıtlı olan “Soğuk”, Vay vay, dışarısı bu kadar mı soğuk! —demiş., 600 noda kayıtlı olan “Hile”, *Yağlı pilava bakmayan, bir tutam ota bakar mı, -demiş Efendi. , 601 noda kayıtlı olan “Kunduram Kitabı”, Benim kunduram kaybolduktan sonra, -diye cevap vermiş Efendi., 602 noda kayıtlı olan “Efendi Tembel”, İki kez emrinizi yerine getirdim, üçüncüsünü kendiniz yapın!, 603 noda kayıtlı olan “Beceriksiz”, *Onun için********

daima: “anamın yeri cennette olsun” deyip dururum. Diye cevap vermiş., 604 noda kayıtlı olan “Para” , Para., 605 noda kayıtlı olan “Karıştırma” , E dostum, bir yıldan beri köyümüz düzensiz bir şekildeymiş, -deyip sütlacı karıştırıp gitmiş Efendi., 606 noda kayıtlı olan “Mescit ve Cami” , Peki, -demiş mescide bakarak, -namaza para verirmişsin, daha önceden söyleseydin camiye ayak basmazdım!, 607 noda kayıtlı olan “Hırsızlar Katında” , Bu yok ki demiş Efendi, - beni kaçırmaya gittiğin taraflarına. , 608 noda kayıtlı olan “Yular” , Bu yular sana yakışmadı, eşeğe benziyorsun! , 609 noda kayıtlı olan “Adem Atadan Kalan Sığırlar” , Sığırı evvelki zamandan kalmış., 610 noda kayıtlı olan “Lamba Yağı” , Evet, lamba yağları tamamlandı mı? , 611 noda kayıtlı olan “Onun Kendisi Yeter” , Bunun kendisi yeter, demiş Efendi, - lambayı gören geliyor görmüyor musunuz? , 612 noda kayıtlı olan “Sırlıklam” , Yok, yolda çeşme dibinde uyuyup kalmışım, nem çekip sırlıklam olmuşum, iki parça ekmek alıp gelseniz suyumu alırdı. Demiş Efendi. 613 noda kayıtlı olan “Çukurlara Toplanmış” , Para da yağmura benzeyen bir şey Yağmur yağduğunda göklerden akıp çukurlara toplanmış., 614 noda kayıtlı olan “Rüyaya Giren Tatlı” , Kaşıkla yersem dökülmez ya. , 615 noda kayıtlı olan “Efendi Bir Gün Hamama İnmiş” , Onca insan hamama gittiğinde bir şey bulmuş mu ki Efendi gittiğinde bir şey bulsun? , 616 noda kayıtlı olan “Kaybolan Yüzük” , Ne ilginç herifsin, ev karanlıksa sokakta aramayacağım da nerede arayacağım, -diye cevap vermiş Efendi, 617 noda kayıtlı olan “Secde” , Uyuduğum yok, hakkımı yiyip vermedikleri için kıyamete kadar secdeden başkaldırmayacağım, -demiş Efendi. , 618 noda kayıtlı olan “Konuşmayı Öğrenmeyecekmiş” , Eşğim uçmayı öğrenmişsin ama konuşmayı öğrenemeyeceksin, -demiş. , 619 noda kayıtlı olan “Kedi Nerede?” , Eğer bu kedi ise, et nerede, eğer bu et ise kedi nerede? , 620 noda kayıtlı olan “Açlığa Hayli Alıştın” , Zavallı eşğim, açlığa hayli alıştın, ama ömrün yetmedi, -demiş. , 621 noda kayıtlı olan “Ayrıp Satılmıyormuş” , Deve kediden ayrı satılmıyor, devenin fiyatı bir lira kedinin ise bin lira! Demiş. , 622 noda kayıtlı olan “Efendi Ve Görücüler” , Eğer sığırı böyle övmeseydim hiç kimse onu almazdı! , 623 noda kayıtlı olan “Kaç Kızım At Tepiyor” , Kaç kızım? At tepecek, -demiş sinirlenerek Efendi. , 624 noda kayıtlı olan “Allah İsterse Alacağım” , E, kadın, Allah istedi parayı hırsızlara çaldırdım. , 625 noda kayıtlı olan “Yürü Yürü Canavar” , Meh meh, canavar, -diye bağırılmış. , 626 noda

kayıtlı olan “**Nöbet Gelince Hasta Olamazsın Ya**” , E, birader, nöbet gelince hasta olamazsın ya! , 627 noda kayıtlı olan “**Birbirini Aldatıp Hayat Sürdüyor**muş” , Şehirdeki insanlar öğleye yakın sen ile bana benzeyen köyden gelen saf insanları, öğleden sonra ise birbirlerini aldatıp hayat sürdürüyorlarmış, -diye cevap vermiş Efendi. , 628 noda kayıtlı olan “**Keşke Tuzlasaydın**” , Efendi, keşke, haram öleceğine, etini tuzlayıp saklasaydınız demiş. , 629 noda kayıtlı olan “**Kuru Üzüm Olmasa Neyi Vereceğim**” , Kuru üzüm olmasa, neyi vereceğim, kızım, -diye cevap vermiş Efendi. , 630 noda kayıtlı olan “**Kötülüğünden Delik Kazık Kuruluyanlar**” , Kötülüğünden başını delip, kazık çakarlar mı ya, -demiş. , 631 noda kayıtlı olan “**Bu Para Değil De Ne?**” , Baba, bir kuruş dahi yok, diyorsunuz, bu para değilse ne? –demiş ve yere dökmüş. , 632 noda kayıtlı olan “**Ekmek Yapma Günü**” , Bu cevaptan sonra herkes Efendi’yi salak sanıp, evlerine dağılmışlar., 633 noda kayıtlı olan “**Haram Kandan**” , Bu da haram kandan olsa gerek – demiş. , 634 noda kayıtlı olan “**Ölmesen**” , Ölmeyince ne yapıyor muşum ki? Demiş Efendi. , 635 noda kayıtlı olan “**Aferin, El Bülbülleri**” , Aferin, el bülbülleri, bana yaptığınız hizmetler boşa gitmeyecek, paralarla helva alıp yiyin! , 636 noda kayıtlı olan “**Tambur**” , Kendi rutubette kalmış, sesi çıkmaz, perdeleri de yerinde değil, bir para da etmez, alıp ne yapacaksınız? Demiş. , 637 noda kayıtlı olan “**Beni Teyzem Doğurmuş**” , Onun için teyzemi herkesten ayrı tutarım, -deyip cevap vermiş Efendi., 638 noda kayıtlı olan “**Aman, Hangi Birini Alacağım**” , Aman Allah’ım, hangi birini alacağım!, 639 noda kayıtlı olan “**Kirli Karga**” , Boş ver, kadın, karganın üstü başı bizimkinden de kirliymiş, -demiş. , 640 noda kayıtlı olan “**Helak Ettin Ya**” , Bir nefeslik ömrün vardı da ananı neden helak ettin ya?, 641 noda kayıtlı olan “**Okuma**” , Senin bir parça ekmeğini deyip okumamı mı bozayım! –demiş sinirle Efendi., 642 noda kayıtlı olan “**Hayatımda Geçip Öterdim**” , Ben hayatımda daima şu yerden geçip giderdim, -demiş., 643 noda kayıtlı olan “**Rahmetli Eşim Söyledi**” , Kim söyleyecek! –deyip ağlamış Efendi’nin karısı, -Allah rahmet eylesin eşimin kendisi gelip söyleyip gitti., 644 noda kayıtlı olan “**Müzik Çalma“Sanatı”**” , . Ben kendime gerekli melodiyi perde basmadan da bulurum., 645 noda kayıtlı olan “**İsmi Bilip Ne Yapacağım**” , Birlikte ömür geçirmedığım karımın ismini bilip ne yapacağım, demiş sinirle Efendi., 646 noda kayıtlı olan “**Efendi Yandı**” , Hey, çabuk haberdar olun benim içime ateş düştü!, 648 noda kayıtlı olan “**Karı Koca**

Muhabeti” , *Ben de seni öyle özledim ki seferimde bir kadın görsem, sen zannedip dudaklarından öptüm. Diye cevap vermiş Efendi.* , 649 noda kayıtlı olan “**Oğlum Aklıma Düşmüş**” , *Sen doğduğun yıl benim bir aylık oğlum ölmüştü, bu aklıma düştü, - demiş Efendi.*, 651 noda kayıtlı olan “**Efendi Halının Yamağı**” , *Evet, güzel iş yapıyorsun, misafirhanedeki halının azıcık bir yerine ateş düşmüştü, sen söz edilen halıyı arkadaşına yama yap.*, 652 noda kayıtlı olan “**Hırsız Bulma Usulü**” , *Büyüyen yeri kesip bıraktınız ha, delikanlı , - demiş.*, 653 noda kayıtlı olan “**Pamuk Hırsızları**” , *. Efendi hemen onları tutuklayıp diğerlerini bırakmalarını söylemiş.*, 654 noda kayıtlı olan “**Han Anasını Kocaya Veriyor**” , *Onu kocaya vermek için düğün yapıyor.*, 655 noda kayıtlı olan “**Şakacı Mı Ki!**” , *Efendim demiş Efendi o dünyada da çok şakacılar varmış,* 656 noda kayıtlı olan “**Sen Yüzmeyi Biliyorsun Zaten**” , *Sen yüzme biliyorsun belli demiş Efendi büyük karısına.*, 657 noda kayıtlı olan “**İkinci Eş**” , *Aman bir tane bir tane!*, 658 noda kayıtlı olan “**Yalan Bulamadığımda**” , *Yalancılar arasında yalan bulamadığımda.*, 659 noda kayıtlı olan “**Ekmek Hamurundan Olmuyor Mu?**” , *Neyden oluyormuş demiş Efendi,* 660 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Şeyh**” , *Bu sefer şeyhin kendisiyle içtim.*, 661 noda kayıtlı olan “**Hiçbir Şey Kalmayacakmış**” , *Bu mutluluğumuz bir iki sefer daha olsa benim yanımda hiçbir şey bırakmayacaktınız demiş Efendi.*, 662 noda kayıtlı olan “**Yardım Karşılıklı Olur**” , *Efendi ben ev yaparken Allah hiç kimseyi yardıma göndermedi ben de gelmiyorum.*, 663 noda kayıtlı olan “**Seni Medresede Okutmayacaksa**” , *Yürüsene neyden korkuyorsun sahibin seni götürse götürse kasaba götürür medreseye değil demiş.*, 664 noda kayıtlı olan “**Bismillah Demeseniz De Yemek Çok**” , *İşte alın Efendim yemek çok bismillah demeseniz de doyersınız elbette,* 665 noda kayıtlı olan “**Boş Ceviz**” , *Hepsi de boş çıktı demiş Efendi.*, 666 noda kayıtlı olan “**Kara Bulut**” , *Çünkü keyfim ile güneş arasında kara bulut girdi diye cevap vermiş. Efendi,* 667 noda kayıtlı olan “**Efendinin Kızı**” , *Siz yabancıyla evlenmediniz ki babamla evlendiniz. Demiş kızı.*, 668 noda kayıtlı olan “**Şimdi Mi Kafir Oldum**” , *Kuzuluğundan beri biniyorum kâfir olmadım da şimdi mi olacağım diye cevap vermiş Efendi,* 669 noda kayıtlı olan “**Pazar Günü Gel Deseydin Ya**” , *E akılsız pazar gününden çok ne var?*, 670 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşegi**” , *Size onu söylemeyi unutmuşum.*, 671 noda kayıtlı olan “**Gökyüzünde Köpek Uçuyor**” , *Yoksa onu ateş basacaktı.*, 672 noda kayıtlı olan “**Demir Yiyen Fare**” , *Sizin*

farelerinin demiri yiyor da benim buzağım un yemiş çok mu acayip demiş Efendi., 673 noda kayıtlı olan “**İki Lira Daha Verin**” , İki lira daha verin içinde ben de varım., 674 noda kayıtlı olan “**Keşkek Yemiş Ağzı Yanmış**” , Keşkek yiyince ağzı yananın ayrıları da üfleyip içtiğini bilmez misin?, 676 noda kayıtlı olan “**Can Önce Ayaktan Çıkar**” , Genelde can önce ayaktan çıkmaya başlar ya demiş Efendi., 677 noda kayıtlı olan “**Un Sürülen Zengininki**” , Efendi yattığı yerden iyi bakın çamur sürülen Efendi'nin un sürülen zengininki atı demiş., 678 noda kayıtlı olan “**Bu Yemeği Masumlara Ver**” , Bu yemeği masumlara ver diye onu komşunun tarafına atmış., 679 noda kayıtlı olan “**Ölümden Kurtuluş**” , Bunu hiç kimse öldüremez demiş., 680 noda kayıtlı olan “**Eşeği Öküz Korkuttu**” , Eşeğinizi öküz korkutup boğdu, -diye cevap vermiş Efendi., 681 noda kayıtlı olan “**Öğretmenimiz Akar – Biz Akarız**” , Öğretmenimiz akar, biz akarız, -demiş de bakamadan gidiverdi., 682 noda kayıtlı olan “**Ayıp Atsineği**” , Üzülme, kızım, ayıp atsineğinde –diye cevap vermiş Efendi., 683 noda kayıtlı olan “**Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksın?**” , Bu büyük doğarken yere düştü, böyle oldu, kızım çaresiz kalsa, çocuğu suya düşüp gitse, ne yaparım? Diye ağlıyorum demiş, 684 noda kayıtlı olan “**Karpuzun Yavrusu**” , Ne yazık, annesi de yavrusu da bize nasip olmadı demiş., 686 noda kayıtlı olan “**Bizimle Yürürseniz Kazık Yersiniz**” , Bizimle yürürseniz kazık yersiniz, diye cevap vermiş Efendi., 687 noda kayıtlı olan “**Buraya Da Yetişip Geliyorsun Ya**” , Canavar, senden kaçtım, buraya da benden önce yetişip gelmişsin ha! Demiş., 688 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Şeyh**” , Eğer zengin evinden bundan daha helal ekmek-çay varsa, merhamet, dört tarafınız kable , -demiş Efendi., 689 noda kayıtlı olan “**Kadının Evinde De Helal Yemek Ekmek Oluyor Mu?**” , E, cahil çoban, Kadının evinde de helal yemekle ekmek oluyor mu? Demiş., 690 noda kayıtlı olan “**Ağzın İki Tane Olduğunda...**” , Daha çok dinlemek için , -eğer ağzın iki tane olsaydı, insanların beynini şişirip eline verirdin!, 691 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Patron**” , Şimdi öldünüz ne olur daha sonradan ölseniz ne olur?, 692 noda kayıtlı olan “**Allah’a Vermedi, Kendi Yedi**” , Gece de bu dilenci Allah adından pirim yaptı, ekmek çıkıp versem, Allah’a bırakmıyor, kendi yiyor , -diye cevap vermiş Efendi., 693 noda kayıtlı olan “**Nasip**” , Nasip- diye cevap vermiş Efendi., 694 noda kayıtlı olan “**Bu Duvarı Götüremez Misin?**” , Bu duvarı da götüremez misin, yine bana bakıp gözünü döndürüyorsun, demiş., 695 noda kayıtlı olan “**Yıkılmasam Da Hepsıyla Birlikte**

Düşerdim” , *Dinlendirmesem de hepsi eşek üstünden yere düşerdim , - demiş Efendi.*, 696 noda kayıtlı olan **“Azrail’i Aldatmanın Yolu”** , *Azrail şimdi benim etrafımda dolaşiyor, sen güzelce giyinip, periler gibi hazır dursan, beni unutup, seninle avunup alır mı ki diye düşünüyorum.*, 697 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?”** , *Bembeyaz sakalınla genç çocuğu da elli liraya kandırıyor musun insafsız’ – demiş.*, 698 noda kayıtlı olan **“Gözlüğün Kalitesi”** , *Gözlükle bakarsan bu da kavun olarak görünür diye cevap vermiş.*, 699 noda kayıtlı olan **“Şükredin”** , *Şükredin ki komşum ölüp paranız onda kalmadı, demiş Efendi.*, 700 noda kayıtlı olan **“Utancınızı Hoş Görüyorum”** , *Sizin böyle utancınızı hoş görüyorum, demiş Efendi.*, 701 noda kayıtlı olan **“Muçal (Burç Falı)”** , *Biliyorum, diye cevap vermiş Efendi, her halde aramızda bir yaş fark var, burcumuz da aynıydı, ya ben köpek, o domuz, ya da ben domuz o köpek.*, 702 noda kayıtlı olan **“Bu Ağız Değilse Ne?”** , *Hey reziller boş boş konuşanlar, bu ağız değil de postalın deliği mi? –demiş.*, 703 noda kayıtlı olan **“İki Sefer Geçtim Olmadı”** , *Şart koştuکلarı çizgilerden iki defa geçtim, bilemediler , -diye cevap vermiş Efendi.*, 704 noda kayıtlı olan **“Şakayı Da Bilmiyorsun”** , *Kesin yediğine benzettin, şaka da bilmiyorsun ayıp, yol senindir, geçi ver! Demiş.*, 705 noda kayıtlı olan **“Ben Genç Bülbülüm”** , *Ben tecrübesiz genç bülbülüm şakımayı şimdi babaannemden öğreneceğim demiş Efendi.*, 706 noda kayıtlı olan **“Ben De Bir Ölüp Alayım”** , *İnsafın var mı akılsız, ben de bir sefer ölüp alayım , -demiş.*, 707 noda kayıtlı olan **“Allah Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş”** , *Allah’ın işine hayranım, pazarda paramı aldın, deniz de durana getirip verdirdin, demiş.*, 708 noda kayıtlı olan **“Kıpırdama Yer Sürmeyi Öğretiyorum”** , *Ey cahil, sessiz ol sana çiftçilik ilmini öğretiyorum- demiş Efendi ona bakıp.*, 709 noda kayıtlı olan **“Sarığım Çocuklarla Oynamaya Kaldı”** , *Sarığımın gençliği aklına gelince, çocuklarla oynamak için kaldı, diye cevap vermiş Efendi.*, 710 noda kayıtlı olan **“Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin”** , *Şimdi mutlu uyuyabiliriz, demiş.*, 711 noda kayıtlı olan **“Bölüşerek Aldığımız”** , *Git bunu hanımuma haber ver, ben onun işine hiç karışmıyorum , -demiş mutlu Efendi.*, 712 noda kayıtlı olan **“Eşeğimle Konuşsan, Kendi Söylesin”** , *İşte, şimdi ikiniz bütünleştiniz, demiş Efendi, onunla eşeğin arkasındaki mesafeyi gösterip, -biraz durup arkadaş olursunuz, kendine sorun, nereye gideceğini söylesin.*, 713 noda kayıtlı olan **“Çağırılmayan Düğüne Girmenin Yolu”** ,

Hanımımı çağırıp, biz gidelim, siz de eğlenenize devam edin demiş., 714 noda kayıtlı olan “Eşin Bir Tane Peki Hanımın?” , Yok hanım, evimizdeki her şeyimiz iki tane, ama kocan bir tane. Diye cevap vermiş., 715 noda kayıtlı olan “İsteddiği Verdim Yine Ne Diyorsun?” , Yine züppelik yaptınız bakın demiş Efendi eşeğine., 716 noda kayıtlı olan “Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen? ” , Beter ol, aktarlığı ben mi yapıyorum sen mi? –demiş., 717 noda kayıtlı olan “Kocan Evden Çıktığında Başı Var Mıydı?” , Kocan bugün sabahtan evden çıkıp gittiğinde tepesinde başı var mıydı?, 718 noda kayıtlı olan “Sesi Kovmak” , Sesim nereye gidecek onu öğrenip geleceğim , -diye cevap vermiş., 719 noda kayıtlı olan “Efendi’nin Hükmü” , Kadı Efendi’nin hükmünü uygulayıp zenginden para alıp fakire verdi., 720 noda kayıtlı olan “Adil Olmak” , Ya da şöyle yaparız size bir lira veririm gerisi benim olur., 721 noda kayıtlı olan “Yaramaz Ay” , Bana dediler ki, derya, göl, denizlerde görünmüyorsun bari bir orucu tutmayayım dedim tutmuyorum!, 722 noda kayıtlı olan “Efendi Oruç Tutuyor” , Bana inanmıyorsun, demiş Efendi, işte müezzin, onun ezanına da inanmıyorsun?, 723 noda kayıtlı olan “Günahkar Olmayı İstemiyorum” , Yok, ben bu kadar çok günahkâr olmayı istemiyorum, diye cevap vermiş., 724 noda kayıtlı olan “Efendinin Bilgeliği” , Eğer gerçek cahiller yeryüzüne çıksa, bulutun tepesinde olurum, diye cevap vermiş., 725 noda kayıtlı olan “Arabani Gökyüzüne Ver” , Öyleyse arabani tez gökyüzüne sür diye, acele ettirmiş Efendi: Geç kalmayalım²³!, 726 noda kayıtlı olan “Yalanınca Da Tamamış” , Telaşlanma dostum, bir liralık yedik ki! diye teselli etmiş Efendi., 727 noda kayıtlı olan “At Kafasına Örülen Yumak” , "Birincisi" demiş Efendi, ipi sattığımda onun içinde ne olduğunu sana söyledim, ikincisi, ipi sen ucuz aldın. Eğer ipin içinde kemiği olmasa, atın kendi olduğunda da hepsi aynı, razı olmazdın?, 728 noda kayıtlı olan “Ne İçin Ödeyeceğim” , Pantolonu almayacaksam, ne için ona para ödeyeceğim, diye cevap vermiş Efendi., 729 noda kayıtlı olan “Pilavın Fiyatı” , Şu fiyat ile her gün gelip pilav yesem olur mu, ağabey?, 730 noda kayıtlı olan “Efendi Boyacı” , Cuma, Cumartesi, Pazar, Pazartesi, Salı, Çarşamba, Perşembe’den başka günler gelip alırsınız demiş., 731 noda kayıtlı olan “Efendinin Günahkarlığı” , Görдің mü Allah’ım ben hata edip günahkâr oldum onlar gerçekten de samimi insanlarmış günahımı affet! Demiş., 732 noda kayıtlı olan “Eşekten Borçluyum” , Bendeki borç hiç yanmaz işlerim yoluna girdiği gün eşeğe olan borcumu

de ödeyeceğim., 733 noda kayıtlı olan “**Efendinin Rüyası**” , Gerçekten de onların böyle bir niyeti varsa sonra bana sitem edip öfkelenme demiş Efendi., 734 noda kayıtlı olan “**Koyun Eti**” , Hepsini kes pişiriver!, 735 noda kayıtlı olan “**Erkeklik Namusu**” , Efendi: “Ben hanımını sakalına astırıp duran korkak erkeklerden değilim!, 736 noda kayıtlı olan “**İnek Bana Yol Gösterdi**” , Evine ölsem de gelmezdim cevap vermiş Efendi “Görüyorsun ki inek beni çekip getirdi.”, 737 noda kayıtlı olan “**Bohça**” , Koyun ile kavga etmeyeceğim yine kızıp beni sihir ile inek ya da eşeğe döndürmesin” demiş., 738 noda kayıtlı olan “**Şımarık Kız**” , İkiniz nöbetleşerek bir gün süpürürseniz iş tamam vesselam! Demiş., 739 noda kayıtlı olan “**Efendinin Nasihati**” , Kızım eğer dikiş yapacaksan ipin sonunu düğüm yapmayı unutma, eğer öyle yapmazsan ip dikişin hiç tutmaz o kadar çalışman ziyan olur demiş., 740 noda kayıtlı olan “**Çaresiz Koyun**” , Bakın babacığım dişlerinin hepsi bütün, bir tanesi bile kaybolmamış! demiş., 741 noda kayıtlı olan “**Kötü Şarkı**” , Biricik oğlumun sesi sizin köpeğinizin sesinden de mi kötü?!, 742 noda kayıtlı olan “**Siz Evde Yoktunuz Ki?**” , Evde yokum dediniz ya kimin önüne çıkayım demiş Efendi., 743 noda kayıtlı olan “**Efendinin Mektubu**” , Efendi mektubunu hanımına verip yoluna dönüp gitmiş., 744 noda kayıtlı olan “**Niçin Oğlunu Uyandırdın?**” , Niçin beni değil de oğlumu uyandırdın?, 745 noda kayıtlı olan “**Efendi Düzeldi**” , İkinci sefer yine hasta olursam sohbetlerinizin kalanını o zaman devam ettirirsiniz, demiş., 746 noda kayıtlı olan “**Efendinin Gayreti**” , Eşekten önce eve yetişip geldim., 747 noda kayıtlı olan “**Baykuş**” , Fakat bana bu baykuş doktoru alıp gelmeyin, demiş., 748 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hastalığı**” , Şimdi gidip onların da sizin huzuruza göndereceğim., 749 noda kayıtlı olan “**Efendinin Gücü**” , Onu ben gençliğimde de yerinden kaldıramazdım şimdi de kaldıramıyorum, diye cevap vermiş., 750 noda kayıtlı olan “**Atını Dilime Bağla**” , Benim dilime bağlayın demiş Efendi., 751 noda kayıtlı olan “**Efendi Simsar**” , Sizin söylediğiniz fiyata karar verdim de, sonra bağın sahibinin, bağı size satmama şartını ona verip geldim, demiş Efendi., 752 noda kayıtlı olan “**Yalan Ve Yalancılık**” , Kökü neredeymiş ki, babanızın o size söylediği harada saklardı. Diye cevap vermiş Efendi., 753 noda kayıtlı olan “**Denize Gidip, Sulayıp Geleyim**” , Yine nereye gitmemiz gerek, -demiş Efendi- ben seni “Deryaya götürürüm, su içmeden getiririm” demiştim, sözümde durdum, vesselam., 754 noda kayıtlı olan “**Efendi Kızını Kocaya Verdi**” ,

Ben ondan öç almak için kızımı ona verdim, diye cevap vermiş Efendi., 756 noda kayıtlı olan “**Şakayı Bırak, Kendi Ekmeğini Ye!**” , *Şakayı bırak, kendi ekmeğini ye, kardeş! Demiş.*, 757 noda kayıtlı olan “**Kuşça**” , *Kanadın çıktığında düşme, şuraya kurul! Demiş.*, 758 noda kayıtlı olan “**Karpuz**” , *Yolcular “Ağanın eşeği de var imiş” deyip düşünsünler de tamam olur deyip bırakmış.*, 759 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Eşkiyalar**” , *Bana niye vuruyorsunuz, geç geldiğim için mi yoksa az eşya getirdiğimden mi? Deyip yakınmış.*, 760 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Tabirci**” , *Babana rahmet, demiş Efendi, -Param olsaydı koyun yağı, koyun etinden pilav yerdim, pişirilen şalgam rüyama girer miydi?*, 761 noda kayıtlı olan “**Efendinin Bedduası**” , *Sen bu cezayı bundan kırk gün önce aldın günahını erteledin, demiş Efendi. “Bana yaptığın edepsizlik için kırk gün sonra karşılığını alınca, benim bedduamın ne olduğunu o zaman görürsün! Demiş.*, 762 noda kayıtlı olan “**İşaret**” , *Şimdi o bulut başka yere gitmiş, gölgesini de kendi ile almış, -diye cevap vermiş Efendi.*, 763 noda kayıtlı olan “**Baba Ve Oğul'un Karşılılaşması**” , *Yürüyün burada baba-oğul dövüşüyor, onların arsına girmeyelim, -demiş.*, 764 noda kayıtlı olan “**Ayağınızı Buldunuz Mu?**” , *Şimdi ayaklarınızı buldunuz mu? -diye bağırmış Efendi.*, 765 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Tokatı**” , *Gözümün sudan çıkmasını bekliyorum, -diye cevap vermiş.*, 766 noda kayıtlı olan “**Görünüşe Göre Yalan**” , *Eğer doğru olsaydı, köyde laf olurdu. Demiş Efendi.* , 767 noda kayıtlı olan “**Eşeğe Gözlük Takmak**” , *Ben onu kendi halinde bırakır mıyım? -demiş Efendi eşeğe mavi gözlük taktım ve işte şimdi talaşı mavi ottan ayırır! -demiş.*, 768 noda kayıtlı olan “**Niçin Tebessüm Ediyorsun?**” , *Yine de bana bakarak tebessüm ediyorsun. -demiş.*, 769 noda kayıtlı olan “**Kendimi Eşek Yaptım**” , *Hikmetine kurban olduğum Allah'ım, senden kötü eşek istedim, kendimi eşeğe dönüştürdün? -demiş.*, 771 noda kayıtlı olan “**Üç Kuruşluk Tokat**” , *Benim işim çıktı gitmeliyim adam gelirse, bana düşen üç kuruşu siz alınız! -deyip kadının başına bir tokat atıp sessizce çıkıp gitmiş.*, 772 noda kayıtlı olan “**Avcı Karga**” , *Adamlara şaşırdım. "Gökyüzünde uçup duran susam gibi kuşları avlıyor." desem inanırlar, "yerde duran öküzü avlıyor." diyorum inanmıyorlar, demiş.*, 773 noda kayıtlı olan “**İçime Girme**” , *Hayır, kendimi değil, küçük kâseyi bağlayacağım, içime düşmesin diye...*, 774 noda kayıtlı olan “**Bahane**” , *Yalancı imişsin. -deyip çapayı yine geri alıp, içeri gitmiş.*, 775 noda kayıtlı olan “**Dinlenen**

Tavuk” , *En iyisi mi şu tavuğun bahtından geri durunuz. -deyip cevap vermiş.*, 776 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafı Nereden Bileceğim”** , *Karanlıkta sol tarafı nereden bileceğim, ne diyorsun!*, 777 noda kayıtlı olan **“İşte, Ben Söylemedim”** , *İşte, tam olarak ben de böyle demedim mi?*, 778 noda kayıtlı olan **“Çirkin Ayna”** , *Çirkinliğinden bırakıp gitmişler imiş, -deyip atıvermiş ve kendi yoluna gitmiş.*, 779 noda kayıtlı olan **“Holvaytar (Özbek Milli Tathısı) Yesek”** , *Hepsini bulduğumda ise kendim olmuyorum...*, 780 noda kayıtlı olan **“Farsça Şiir”** , *Niye görülmez imiş, oradaki est-estileri mi anlamadınız?*, 781 noda kayıtlı olan **“Eski Kaftanım Yok Da”** , *Hal hatır sormanın kendisi böyle olur! Böyle çamura düşenlere bakıp geçersin...*, 782 noda kayıtlı olan **“Sen De Baş Köşeğe Çık!”** , *Var, sen de başköşeye çık! - demiş .* , 783 noda kayıtlı olan **“Tembellik Nasip Ediyorum”** , *Açıver, nasip olursa kocanım, -deyip cevap vermiş Efendi.*, 784 noda kayıtlı olan **“Leyleğe Güvenip”** , *Vakitli gelsen de üşümesen olmaz mıydı? cezayı çek şimdi!..*, 785 noda kayıtlı olan **“Tavsiye”** , *İşte buraya sebze ek. Adam akıllı sebze varmış burada.*, 786 noda kayıtlı olan **“Tath Diller”** , *Hepiniz konuştunuz da ben konuşmayacağım... demiş.*, 787 noda kayıtlı olan **“Dalavere”** , *Varsın olmasın, senin bedava girip eğlendiğine say...*, 788 noda kayıtlı olan **“Nargile Yanının Üç Başarısı”** , *"Münkir-nekir nargile içenin cesedini görünce de, "ha, bu kırk yıl önce gömülen ölüymüş." -deyip sorgu yapmadan dönüp gider." diye cevap vermiş Efendi.*, 789 noda kayıtlı olan **“Gölgeye Atılan Dayak”** , *Güneşe karşı durdur, gölgesine kırk dayak vur! -deyip Efendi kendi mülazımına buyurmuş.*, 790 noda kayıtlı olan **“Bürokrasinin Sonu ”** , *Dur şimdi, su alıp gel ! - demiş endişelenerek Efendi.*, 791 noda kayıtlı olan **“Kavuk İş Verdi”** , *Git ağaca as demiş Efendi.*, 792 noda kayıtlı olan **“Ben Kimim”** , *Eğer o adam bensem, benim kendim kimim?... demiş.*, 793 noda kayıtlı olan **“Boş Leğenle Pilav Oldu”** , *Arkadaşlar, eğer evimizde pirinç, yağ, et olsaydı, şimdi şu boş leğende buhar çıkan pilav olurdu. Demiş Efendi.*, 794 noda kayıtlı olan **“Devenin Kanadı Olsaydı”** , *Eğer kanatlı yaratsaydı, develer o damdan bu dama konuverip, hepimizin damını bastırıp göçürürdü.*, 795 noda kayıtlı olan **“Kazığın Kıymeti”** , *Bu tüccardan gönlüm razı olmadı, demiş Efendi, -eğer bunun gibi takkenin dar geldiği dönem olmasaydı, kazığı bu sefer ucuz fiyata satmazdım.*, 796 noda kayıtlı olan **“Biricik Eşeğinin Kellesi Kaldı”** , *Bu dükkânda bir tanecik eşeğin kellesinden başka şey kalmamış ki? - demiş Efendi sarrafın kellesine*

işaret edip..., 797 noda kayıtlı olan “**Karanlıkta Karıştırıp Bırakmaktan Korkarım**” , *Gece olunca da, gökyüzüne çıkıp karanlığa karışmaktan korkarım*, 798 noda kayıtlı olan “**Koyun Da Çıkıverirmiş De**” , *Ah akli az Efendi ah! Bu ağaca hırsız çıkamaz diye düşünüyordun işte bak koyun bile çıkmış! ...*, 799 noda kayıtlı olan “**Baltanın Kını**” , *Benimdir, bu baltanın kını olsa gerek, - demiş.*, 800 noda kayıtlı olan “**Yüz Kızartmak İçin**” , *Cimrilere yüzümü sarartmamak için iyi görürüm...*, 801 noda kayıtlı olan “**Babana Teşekkür Edersin**” , *Bunda babanın izinden gidip, ona teşekkür et...*, 802 noda kayıtlı olan “**Sıtmanın Davası**” , *Böyle birkaç defa yaparsanız, düzelir, söz!*, 803 noda kayıtlı olan “**Çıracık Yağına Yaradı**” , *Bir kaç güne çıra yağına yarar.*, 804 noda kayıtlı olan “**Zengin Olup Gidersin**” , *Bu gidişle benden de zengin olursun...*, 805 noda kayıtlı olan “**Ayı Postunda**” , *Bütün ayıp postta, dövün şu postu. Demiş.*, 806 noda kayıtlı olan “**Kardeş Eşek**” , *Evet, kardeş olur, lakin erkek tarafından da kardeşimiz...*, 807 noda kayıtlı olan “**Hazineni Bırakıyoruz**” , *Yine başka iş varsa çalış, hazineni bırakıp gidiyoruz. Demiş.*, 808 noda kayıtlı olan “**Hayvan Da Hayvan**” , *E, yok olun, defolun! Diye bağırmiş sanatçı.*, 809 noda kayıtlı olan “**İki Hanımın Kulağı Çınlamaz**” , *. Hanımlarım her işini yaparım, ben sana sırf zengin gibi görünmek için övünmüştüm - demiş Efendi.*, 810 noda kayıtlı olan “**Uyuzun İlacı**” , *Güzel ama üfleyemem, fakat sen evine vardığında tütün suyunda bir yıkan önce, olur mu, - emiş.*, 811 noda kayıtlı olan “**Değer**” , *Vereceğim eşyanın değeri bilinsin, dediydim demiş.*, 812 noda kayıtlı olan “**Deve Kapıdan Sığmadı**” , *Ben deve yavrusu oldum.*, 813 noda kayıtlı olan “**Gönül Kaymak İstemiş...**” , *Madem var da niye kaymak yapıp yemiyorsunuz? !*, 814 noda kayıtlı olan “**Katıra Sor**” , *Ben nereden bileyim, katıra sor! ...*, 815 noda kayıtlı olan “**Secde Edip Gönderse Var Mı?**” , *Çünkü ağaçlar salavat getirip dururken, birden secde etseler ne olur, işte o zaman görürsünüz!*, 816 noda kayıtlı olan “**Ayaktan Değerli Ayakkabı**” , *Yoksa nasır olup acıyor acıyor ayaklarım.*, 817 noda kayıtlı olan “**Efendi Ölüdü**” , *Ne olacak, dam çöker, Efendi öldü!*, 818 noda kayıtlı olan “**Alacak Verecek**” , *Siz hele biraz daha yatın baba...*, 820 noda kayıtlı olan “**Para Candan Tatlı**” , *Buna şükrediyorum...*, 823 noda kayıtlı olan “**Esrarkeş Kadı**” , *Yok ol gözümden! – demiş kadı ve hemen hanımını kovmuş...*, 824 noda kayıtlı olan “**Husumet**” , *O da bunun azabını yaşasın!*, 825 noda kayıtlı olan “**İki Uyuşuk**” , *E var ya gevşeklikten öleceksin demiş, mazeretimi veresiye*

yapıp yola çıktı., 826 noda kayıtlı olan “**Bunun Paltosu Kaldı Mı?**” , *Bunun paltosu kaldı mı şimdi?*, 827 noda kayıtlı olan “**Patlıcanın Hizmetçisi Değilim**” , *Ben patlıcanın hizmetçisi değil, sizin hizmetçinizim.*, 830 noda kayıtlı olan “**Şu Makine Olduya**” , *Adam taşımaktan başka bir şeye yaramıyor.*, 831 noda kayıtlı olan “**Hayran**” , *Ölme hayran!*, 832 noda kayıtlı olan “**Yalancı Kaydedici**” , *Bu yalancı, bu laf hırsız, inanamayın hepsi yalan.*, 833 noda kayıtlı olan “**Dinlemek**” , *İşte nefes alıyorum ya.*, 834 noda kayıtlı olan “**Niçin Çay İçmiyordu**” , *Burnu büyük, dudağı hantal camun içine girer, onun için çayı camda değil kâsede içer.*, 835 noda kayıtlı olan “**Eh Aferin**” , *Keşke sizinle evlenmeden önce kardeşinizi benimle tanıştırsaydınız, çok güzel olurdu.*, 836 noda kayıtlı olan “**Gençliğimi Kaybettim**” , *Gençliğimi kaybettim Yavrum...*, 837 noda kayıtlı olan “**Onu Sonra Söyleyeyim**” , *Onu boşaltıp gittikten sonra söyleyeceğim.*, 838 noda kayıtlı olan “**Karı Koca**” , *Hmm, o, ben toplantıya gitmesem de olur, tiyatroya birlikte gideriz! Demiş.*, 839 noda kayıtlı olan “**Neyin Derisi Kalın?**” , *Var, kara borsacı tembel ve dal kavuk derisi onlardan da kalın.*, 840 noda kayıtlı olan “**Kurdun Şikayeti**” , *Firma müdürü koyunlarını kendi gizlice su verip resmi belge düzeltip suçunu benim üstüme atıverdi.*, 841 noda kayıtlı olan “**İskarpinin Dili**” , *Aferin size demiş Efendi yırtık iskarpinini gösterip kısaca benim iskarpinim de dilini çıkarıp sözünüzü onaylamakta,* 842 noda kayıtlı olan “**Ev Bastı**” , *Hayr olsun, rüyaymış demiş Efendi- kendimi gördüm yabancı binaların birinde evin çatısı çökmüş.*, 843 noda kayıtlı olan “**En Güzel Eser**” , *Şimdi bir güzel eser yazıyorum! Diye cevap vermiş Efendi.*, 844 noda kayıtlı olan “**Masala Gelin**” , *Durun, gerisine yarın gelin! Demiş.*, 845 noda kayıtlı olan “**Meclisçi**” , *Bu hakikatteki meseleyi muhakeme kıldığı için ayrı bir meclis çağıracağım diye cevap vermiş Efendi.*, 846 noda kayıtlı olan “**Ay Çıktıktan Sonra**” , *Azıcık sabır edin demiş Efendi ay çıktıktan sonra göstereyim.*, 847 noda kayıtlı olan “**Tembelin Uykusu**” , *Rüyamda gün boyu pamuk toplatıyorlardı demiş.*, 848 noda kayıtlı olan “**Kötü Deyince Olmadı**” , *Eğer şundan değilse ya verdi ya işten serbest bıraktı.*, 849 noda kayıtlı olan “**Bulunmaz Başkan**” , *Be, arayan da idarede toplanmadı dedim.*, 850 noda kayıtlı olan “**Olumsuz Cevap**” , *Başka numaralar da geçiyor da sizin numaranız geçmiyor diye cevap vermiş kız,* 851 noda kayıtlı olan “**Ayıp Bende Değil**” , *O ayıp benim değil demiş Efendi tiyatro yapımcılarına söylemek gerek, sahnenin ortasını çukur gibi yapmışlar,* 852 noda

kayıtlı olan “**Cesaret**” , . *Çünkü ben bütün sözü içimde söylemiştim diye cevap vermiş Efendi.*, 853 noda kayıtlı olan “**Talihsizlik**” , *Öyle yaparsak, komşuların ne konuştuğunu duyamayız- diye cevap vermiş Efendi.*, 854 noda kayıtlı olan “**Efendi Direktör**” , *Maksadınız ne, dördüncü ve beşinci kaliteyi de çıkarayım ister misiniz?*, 855 noda kayıtlı olan “**Ücreti Kim Verecek?**” , *Ücreti kim verecek? diye sormuş Efendi.*, 856 noda kayıtlı olan “**Korkaklık**” , *Aklımız izinsiz ağız açmaz demiş Efendi.*, 857 noda kayıtlı olan “**Sözün Doğru**” , *Çünkü farkı yok, siz yarım bardak koyun demiş Efendi.*, 858 noda kayıtlı olan “**Şekerini Koy**” , *Haracını koy işte böyle tamam demiş kurt*, 859 noda kayıtlı olan “**Kendiniz Yazıp Verin**” , *Ben parmak basıp veririm demiş Efendi*, 860 noda kayıtlı olan “**Evim Nerede?**” , *Efendi'yi ben de tanımıyorum sizden evimin nerede olduğunu soracaktım*, 861 noda kayıtlı olan “**Efendi-Spiker**” , *Ama bazı yerlerde yağmur yağışı da fenalaştı.*, 862 noda kayıtlı olan “**Saf Gönüllü**” , *Müjdecisine elli som verdi.-demiş Efendi.*, 863 noda kayıtlı olan “**Güzel Hizmet**” , *İşte on kuruluşunuz, ekmek bir tane elden imiş-diyerek cevap vermiş.*, 864 noda kayıtlı olan “**Dik Başlılık**” , *Ama sahanda yumurtanın tadını tavuğun kendisinden daha iyi bilirim.-diyerek cevap vermiş Efendi.*, 865 noda kayıtlı olan “**Aldatış**” , *Biliyoruz çileğin elektrik ile olan arabalığını.*, 866 noda kayıtlı olan “**Kıyamette**” , *Çünkü babam ömründe birisinden borç alıp da geri vermiş değil.*, 867 noda kayıtlı olan “**Yalancı**” , *Bilmiyorum olsa olsa tefeci olur.*, 868 noda kayıtlı olan “**Vaktini İdare Et**” , *Ben bunu bekleyip bu değişimi görmem lazım.-diyerek cevap vermiş Efendi.*, 870 noda kayıtlı olan “**Cimri**” , *Sen mektubu almaktan vazgeçersen, notun bana geri gelişi ile senin sağ selamet olduğunuzu anlarım.*, 871 noda kayıtlı olan “**Süt Sağıcı**” , *Sonra başka çiftlikten kızıma görücü gelsin.*, 872 noda kayıtlı olan “**Kabahat Babamda**” , *Baba beşinci sınıfta okunmuyor imiş-diyerek cevap verdi Efendi.*, 873 noda kayıtlı olan “**Efendi Öğretmen**” , *Bu kez kendim de düşündüm, niçin sizler anlamıyorsunuz?-demiş o sinirlenerek.*, 874 noda kayıtlı olan “**Eli Açık İnsan**” , *Kendisinden büyüklere yavaş-yavaş harcayıp ihtiyaç olduğunda her iki elinin avuçları açık durmuş olandır.*, 875 noda kayıtlı olan “**Korku**” , *Bana top-top kâğıt getirselers el bile sürememekten ve rezil olmaktan korkuyorum, diye cevap vermiş.*, 876 noda kayıtlı olan “**Uygun Önlem**” , *Geçen yıl kaplıcaya gitmeden önce, -demiş Efendi.*, 877 noda kayıtlı olan “**Öç**” , *Babamı öldüren şu rakı da olsa, ben onu içip öldüreceğim! Diye cevap vermiş Efendi.*

878 noda kayıtlı olan “**Fiyat-Ahenk**” , *Lafın ilginç-demiş Efendi alay ile, -küçük kardeşim pazarda benim sorumlu hizmetimi yapıyor bilmiyor musun?*, 879 noda kayıtlı olan “**Kitaptan Kitap**” , *Nasıl ki İnsan insandan doğuyorsa kitap da kitaptan çıkıyor!*, 880 noda kayıtlı olan “**Tedbirsizlik**” , *Hangi biri?-diyerek söyleneni doğrulamış memur.*, 881 noda kayıtlı olan “**Öğrencinin İtirazı**” , *Çünkü siz sınav zamanında: “Bu bilgin ile uzağa gidemiyorsun”, diyordunuz –demiş Efendi.*, 882 noda kayıtlı olan “**Yarın Nerede Buluşuyoruz?**” , *O zaman, yarın nerede buluşuyoruz? –demiş Efendi.*, 883 noda kayıtlı olan “**Okumuş Koca**” , *Otur yerine, yetkili geçen yıl ölmüş –demiş.*, 884 noda kayıtlı olan “**Güle-Güle Ölürsünüz**” , *Okumuş olsa sağ kalırlar mıydı-demiş.*, 885 noda kayıtlı olan “**Doğru İstişare**” , *O zaman denize yaya yürürsün –demiş Efendi.*, 886 noda kayıtlı olan “**Tramvay Ve Otobüs Endişesi**” , *Öğlen olmadan binersen, kolay diye cevap vermiş Efendi.*, 887 noda kayıtlı olan “**Duacının Sırrı**” , *Çünkü onu okuyan hastaların hepsi cahil demiş.*, 888 noda kayıtlı olan “**Sebepli Kaytarmak**” , *Bunu da düşünüp cevap vereceğim, -demiş Efendi.*

Anlaşılacağı üzere Anadolu sahası Nasreddin Hoca fıkralarında sık karşılaştığımız sonucun atasözü ile verilmesi durumu, Özbek Efendi fıkralarının geneli için söz konusu değildir. İhtimal Nasreddin Hoca fıkraları Orta Asya Türk boy ve topluluklarına doğru yaşama alanını genişletirken söz konusu coğrafyadaki mekân en çok da tarihi gerçeklere uyum süreci yaşamıştır.

Özbek Efendi fıkralarının ekseriyetinin sonuç bölümünde tezin, atasözü ile ifade edilmesi hariç ilginç bitişlerle karşılaşmaktayız. Bu durum ise söz konusu Türk boyuna ait Nasreddin Hoca fıkralarında sonucun tezi temsil eden farklı kişiler tarafından verilmesiyle ilgili olmalıdır.

Dikkat edileceği üzere özellikle Nasreddin Hocanın, Timur’un, Ali Şir Nevayi’nin, Meşreb’in, İlhamcan’ın ağzından verilen sonuç bölümleri bize o dönemin sadece tarihi olay ve durumlarını değil siyasi-idari bölünüş ve yönetim yolları ile toplumun bu konuya bakış açısını da dile getirmektedir. Bu gruba aldığımız Nasreddin Hoca fıkralarının hala yaşıyor olması dediklerimizi doğrular biçimdedir. Sonuç bölümlerinde yer alan ve “tezi” temsil eden tarafın beklenenin aksine davranması ise dikkate değer bir durumdur. Nitekim 1 noda kayıtlı fıkrada Nasreddin Hoca Şehzadenin

eğitimini bıraktığını belirtmek yerine öğrencisini kalabalık bir grubun karşısında imtihan ederek yeteneksizliğini ortaya çıkarmayı olası sıkıntılardan bu yolla kurtulmayı tercih etmiştir. Bu durum bütün Türk boylarında yaşadığını bildiğimiz Nasreddin Hoca fıkralarındaki felsefi derinliği ortaya koyan bir durum olarak karşımıza çıkar. Bir anlamda yönetici kesiminin yer aldığı fıkralara “Nasreddin Hoca tarzında siyasetname” demek, yerinde olur diye düşünüyoruz.

şükrü Kurgan’ın Türk Dili Dergisinin Türk Halk Edebiyatı zel sayısına yazdığı “Nasreddin Hoca Fıkralarında Türk Halk Yaşayışının İzleri” konulu makalesinde söz konusu fıkraların ayırıcı özelliklerini aşağıda da belirteceğimiz üzere on başlık altında değerlendirmiş;

1. Sarhoşluk ve içki konulu olanlar
2. Hocayı zengin, mal-mülk sahibi gösterenler
3. Hocayı ahmak-sersem bir role brndrenler
4. Hocayı apkın ve iffetsiz gösterenler
5. Hocayı cimri eli sıkı gösterenler
6. Tasavvufi konularla alay ediyor gösterenler
7. Hocayı dalkavuk ağa-beylere yaranmaya çalışan biri olarak gösterenler
8. Hocayı zorba biri olarak gösterenler
9. Hocayı toy bir delikanlı ve çok güçlü biri olarak gösterenler
10. Çok uzun süren Nasreddin Hoca fıkraları

Konulu fıkraların Nasreddin Hocaya ait olmayacağını (Kurgan, 1968, ss: 494-496) belirtmiştir.

Tezimizin bu bölümüne bakarak biz de zbek Efendi fıkralarının karakteristik özelliklerini aşağıdaki şekilde değerlendirmek istiyoruz:

1. Özbek Efendi fıkralarında anlatıda tezi ister Nasreddin Hoca isterse başka biri temsil etsin hepsinde felsefi bir derinlik hemen dikkati çeker bu derinliğin ise tezi düşündürücü gücü ile ilgili olduğu ortadadır.

2. İçeriğinde Hocanın papaz, dinsiz, ayyaş-sarhoş, aldatan bir eş, başkasını aptal yerine koyanların bulunduğu fıkralar, Özbek Efendi fıkralarından değildir. Tıpkı Anadolu sahasındaki Nasreddin Hoca fıkralarında olduğu gibi yukarıda saydığımız özelliklerde verilmesi söz konusu anlatı türünün ancak oldukça geniş bir alana yayılmasıyla açıklanabilir.

3. Özbek Efendi fıkralarında ister Nasreddin Hoca isterse başka bir sınıftan ya da halktan biri tarafından olsun verilen mesajlar Özbek toplumunun sadece gülme nedenini değil değer yargılarını göstermesi açısından da önemlidir. Bu bağlamda Özbek Efendi fıkralarında bundan önceki hususta belirttiğimiz özelliklere sahip olanlarının yanı sıra bazılarında gördüğümüz “ sadece gülmeye ve güldürmeye yönelik” özelliklerin bulunduğu fıkralar hariç çoğunluğunun eğitici bir nitelik taşıdığı söylenebilir.

4. Nasreddin Hoca veya onu temsil eden, yerine geçen söz konusu tez sahiplerinin zorba, gücünü göstermeyi seven birisi olarak karşımıza çıktığı Özbek Efendi fıkralarının hiçbirisi Nasreddin Hoca fıkrası olamaz. Bu bağlamda Nasreddin Hoca fıkralarındaki Anadolu Sahasından Orta Asya’ya doğru yayılırken özelliklerinden hiçbir şeyi kaybetmediği söylenebilir.

5. Özbek Efendi fıkralarında Nasreddin Hocanın toplumun hemen her kesimiyle karşı karşıya kaldığı, tarihe yön vermiş büyük hükümdarlarla bile söyleştiği görülmektedir. Özellikle 15. Yüzyılda yaşadıkları bilinen Ali Şir Nevayi ve Timur’un, Abbasi Halifesi olarak verilen ve adı belirtilmeyen hükümdarın, tarihte ilk defa 15 yyda kurulduğunu bildiğimiz Buhara Hanlığı (Saray, 1996, s.268) hükümdarını yer alması bu durumu gözler önüne sermektedir. Bir anlamda 13.14. yüzyıllarda yaşadığı kabul edilen Hoca’nın(Ceniklioğlu, 1998, s. 34) bahsettiklerimizden başka toplumun çok farklı kesimleriyle bir araya gelmesi ise dikkatimizi çeken bir başka özelliktir. Hocanın doktor, çiftçi, öğretmen, mağaza müdürü, işletme sahibi gibi hemen her kesimden insanlarla karşı karşıya kalması gibi onları bazen eğitmesi- düşündürmesi bazen sadece

düşündürmesi söz konusu fıkraların ne kadar geniş bir yelpazede ele alınabileceği hususunda bizi uyarır.

6. Özbek Efendi fıkralarında güldürü, düşündürme-ders verme kısmı her zaman anlatının sonunda yer alır. Bir başka ifadeyle fikranın sonuç bölümü anlatının özü-özeti kısmının toplumun değer yargılarına göre şekilleneceği ise işin bir başka boyutudur.

7. Özbek Efendi fıkralarında alay ve hiciv fıkraların neredeyse çoğunluğuna yayılmış durumdadır. Bir anlamda söz konusu fıkralarda güldürme, düşündürme, ders verme işlevi alay ve hiciv üzerinden yürümektedir. Bu durum bize söz konusu fıkralarda “tez” tarafının daima üstün taraf olduğunu da ifade eder.

8. Özbek Efendi fıkralarının hiçbiri fikranın yaşadığı dönemden yani sosyal hayattan bağımsız olarak düşünülemez. Söz konusu fıkralarda Nasreddin Hoca'nın çeşitli kesimlerden insanlarla karşı karşıya kalması da bu durumu özetler mahiyettedir.

Belirtmemiz gerekir ki üzerinde çalıştığımız 888 Efendi fıkrası tamamen yazılı bir kaynaktan elde edilmiştir. Bu bağlamda söz konusu fıkraların sözlü gelenekte de yaygın olduğu hatta günümüz gerçekleriyle örtüşerek yarına taşınacağı su götürmez bir gerçektir. O nedenle yukarıda belirlediğimiz Özbek Efendi fıkralarına özgü hususların hem içerik hem de sayı bağlamında değişeceği ortadadır.

Bu bağlamda diyebiliriz ki Özbek Efendi fıkraları üç bölüm halinde anlatılmaktadır:

Giriş Bölümü anlatının kısa bir bölümünü teşkil etmekte olup olayların geçtiği mekân ve zaman ile vak'ada yer alacak olan kahramanların tanıtımıyla başlar.

Gelişme bölümü ise asıl olayın anlatıldığı, zıt fikir ve tarafların karşı karşıya geldiği, vak'anın karşılıklı konuşmalarla devam ettiği bir bölüm olup hikâyenin en uzun kısmını teşkil eder. Bu konuşmalar fikranın düşünce derinliğini teşkil etmekte olup söz konusu söylemler bağlamında anlatı uzar gider.

Özbek Efendi fıkralarının sonuç bölümü biraz farklı bir durum göstermektedir. Nitekim söz konusu fıkralarda sonuç bazen “atasözü”, bazen “belli bir...” ya da belli

olmayan sadece mesleğiyle anlatıda yer alan kişiler aracılığıyla verilmekte, hükme bağlanmaktadır.

Bütün bunlara bakarak Özbek Efendi fıkraları belli bir plan dâhilinde anlatılmakta; Özbek Türklerinin değer yargıları ise anlatının sonuç kısmında orata çıkmaktadır. Bir başka ifadeyle sonuç bölümü “gülme” ve “mizah” unsurunun yer aldığı, fıkradaki işlevinin belirginleştiği bir kısım olarak dikkati çekmektedir. Söz konusu Türk boyuna ait fıkralarda sonuç bölümünde yargının atasözü ile belirtilmesi ise Anadolu sahasındaki Nasreddin Hoca Fıkralarının aynı bölümüyle olan benzerliğini ortaya koymaktadır.

XIII. BÖLÜM

GÜLME VE MİZAH TEORİLERİ BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Tezimizin Giriş kısmında “gülme” ve “mizah” üzerine çeşitli görüşlerden bahsetmiştik. Bu nedenle çalışmamızın XIII. bölümünü oluşturan bu sayfaları önce gülme ve mizah konusunda ortaya atılan teorilerle görüşlere bu bağlamda Özbek Efendi fıkralarının söz konusu teoriler göz önüne alınarak incelenmesine ayrılacak:

1. Komik

2. Mizah

olmak üzere iki alt başlıkta incelenecektir.

XIII. 1. Gülme Teorileri Bağlamında

Aristo'dan beri gülme konusunda yapılan bütün çalışmalar yakın zamana kadar “gülme” ile “mizah” ilişkisinin ortaya konması bağlamında gerçekleşmiş; bir iki çalışma hariç hala aynı şekilde devam etmektedir. “Gülme”den bahsederken üretilen teorilerin çoğunu mizah üzerine olması da bu durumu özetler mahiyettedir.

“Gülme” yi komik ve mizah olarak ikiye ayıran Berlyne'e göre “komik, en yüksek kompleks yapı içerisinde belirtici olarak kullanılabilen refleks düzeyinde yoğun cevabın alındığı ortamı hazırlayan güçtür.” (Berlyne, 1960, s. 3) diyerek “komik”i bir refleks, vücudun bir etkiye verdiği yoğun cevap olarak değerlendirmiştir.

“Komik” ile mizahı ayıran diğer bir araştırmacı ise Monroe'dür. O “gülme” hem dış hem de iç etkilerin birbirlerine zıt ve farklı dizide birçok bilginin yer aldığı şekillenmedir” diyerek her ikisinin gülmeyi oluşturduğunu belirtmiştir (Türkmen, 1996, s. 4)

Morreal ise gülme diye tanımladığı ve mizahtan ayırdığı komik'in (Morreal, 1997, s. 10) psikolojik bir olgu olduğunu belirtir; değişik yaş gruplarındaki sebepleri üzerinde durur. Ona göre komik çocuklarda;

Gıdıklama,

Cee yapma,

Havaya atıp tutma,

Tehlikeye atar gibi yapıp güvende olduğunu hissettirme (Morreal, 1997, s. 3)

şeklinde kendini gösterirken daha büyük olanlarında bu durum;

Utandırma-utanma,

Bir bulmacayı çözme,

Bir spor etkinliğini ya da oyunu kazanma,

Zevkli bir işe başlama,

Histeri geçirme,

Azot-oksit soluma,

Eski bir dostla karşılaşma,

İllüzyonist bir gösteri seyretme (Morreal, 1997, ss: 3-4)

gibi nedenlere bağlı olarak ortaya çıkar; bir anlamda “komik”in çok çeşitli sebepleri olabileceğini savunur. Morreal mizah kuramlarına değinirken “Üstünlük” kuramına bağlı olarak” komik”in:

İnsanın kendi sakarlıkları,

Başkasının sakarlıkları,

Kendisinin düşmesi,

Başkasının düşmesi

gibi hareketlere,

Başkasının taklitini yapma,

Kendi taklitini yapma,

Aksan takliti yapma,

gibi “kelime”lere yani “söz”lere bağı olduğunu belirtmeyi ihmal etmemiştir (Morreal, 1997, ss: 75-77).

“Komik” yani “gülünç”ün “insanlık”a bağı olduğunu belirten Bergson bunun sebeplerini anlamak için insanı, ait olduğı toplumun içinde görmek gerektiğini belirtir (Bergson, 1944, ss:7-8). Bu bağlamda “komik”in dıştan gelme, dışımızda gerçekleşme özelliğine dikkati çeken Bergson'a göre bu durum bazen gülüne özgü bir durum da olabilir ki bu husus kişinin dalgınlığı, unutkanlığı, düşmesi, şaşkınlığı gibi durumlarda karşımıza çıkar (Bergson, 1944, ss: 9-18).

Bergson’a göre “komik” altı başlıkta incelenebilir:

1. Şekil Komiğı:

Karşımızdakinin yüz ifadesinin ani ve olmaması gereken bir şekilde değışmesi (ki karikatürler buna en güzel örneğı teşkil ederler), bir resim ya da bir çizimde olması gereken yerde olmayan herhangi bir şey insana gülünç gelebilir (Bergson, 1944, ss: 18-23).

2. Hareket Komiğı:

Jest ve mimiklerin sürekli kullanılırken bir anda kullanılmaması yani beklentiyi vermemesi bazen de bir grup tarafından aynı hareketlerin gereksiz tekrarı, mekanik ile doğal alanın birbiriniz içine girmesi (mesela tabiattaki bir unsurun bir elbisede taklit edilmesi veya bir insanın bir hayvanı taklit etmesi) gibi hareketler, komik bir olgu olarak karşımıza çıkabilir (Bergson, 1944, ss: 23-48)

3. Durum Komiğı:

Düşme, dalgınlık, unutma gibi durumların sonuçları da gülmeye neden olabilir. Kişinin bir şeyi asıl yerine koyması gerekirken olmayacak bir yere koyması, bir şeyi ya da koyduğı yeri veya ne alacağını unutması durum komiğı olarak nitelendirilir (Bergson, 1944, ss: 1-8).

4. Vaziyet Komiği

Bergson'a göre vaziyet komiği durum komiğinden ayrı olarak düşünülmelidir. Daha çok seyirlik oyunlarda ve tiyatrolarda gördüğümü üzere aynı hareketleri sürekli tekrarı, beklenen hareketin ya da durumun ortaya çıkmaması komik olabilir (Bergson, 1944, ss: 49-52). Damadın gerdek odasına gireceği yerde dışarda kalması ya da arkadaşlarıyla gitmeye kalkması gibi.

5. Söz Komiği:

Bergson'a göre konuşma ya da oyun sırasında bilerek veya bilmeyerek bir sözün yanlış söylenmesi, kafiyeye udurularak başka ve benzer bir kelimeyle yer değiştirmesi, hiç söylenmemesi gereken veya beklenmeyen bir sözün söylenmesi, aynı söz-kelimenin her soru- sorun-durum karşısında tekrarlanması gülünç olabilir (Bergson, 1944, ss: 49-95).

6. Karakter Komiği:

Araştırmacıya göre "komik"i sağlayan unsurların en önemlisi "karakter komik" idir. Çünkü bu karakter toplumun değer yargılarına uysun ya da uymasın toplumun değişik ruh hallerini (dalgınlık, unutma, kusur, zaaf, ilgisizlik, topluma ters düşme, gaflet, hırs, geleneğe uymama vb.) yansıtır; bir anlamda güldüğümüz karakter hem bizim hem de içinde bulunduğumuz toplumun aynasıdır. Bir başka ifadeyle herhangi bir oyundaki ya da çevremizdeki karaktere gülerken biz aslında kendimize gülmüş, kendimizi komik bulmuşuzdur (Bergson, 1944, ss: 96-114).

zbek Efendi fıkralarında komik unsurlara bakmak, komik unsurların ve türlerinin tespitine geçmeden önce seyirlik oyunlarımıza da göz atmak gerektiğini düşünüyoruz;

Bilindiği zere Karagöz ve Ortaoyununa başlamadan evvel sergilenen çeşitli oyunların güldürü ile birleştirilmesi söz konusuydu. engilerin, rakkasların ve tavşanların yergiye kaçmadan bir kimsenin yaşamını ve düşüncelerini canlandırmalarını bu canlandırmayı abartıya kaçarak ortaya koymaları, tüm konuları bir oyun olarak sergilemeleri tamamen seyirciyi güldürmeye yöneliktir (And, 1969, ss:59-68).

Hookabazları el ve dil çabukluğu yanında soytarıların çeşitli hareketlerle ve seyircinin dikkatini başka yöne çekerek sadece hokkabazlara değil sihirbaz, göz bağcı, tasbaz gibi güldürü ve sanat ustalarına yardım etmesi (And, 1969, ss: 50-59) ise işin bir başka boyutuydu.

Söz konusu oyunların asıl kısmında meddahın Osmanlı zamanında Anadolu'da yaşayan çeşitli etnik kesimlerin şivelerini taklit etmeleri (And, 1969, ss: 72-73), "kukla"nın en büyük komiği İbişin rol aldığı oyunun temasına uygun söz ve hareketleri (And, 1969, ss: 105-106), Rum-Ermeni-Frenk-Zenne- Yahudi gibi çeşitli taklitlerin yer aldığı, iki baş oyuncusu olan Kavuklu ile Pişekâr arasındaki konuşmalardan oluşan "ön deyiş ve söyleşme" si tamamen gülmeye yönelik olan orta oyunu (And, 1969, ss: 172-222), ile "Karagöz" oyununda Hacivat'ın Karagöz ile karşı karşıya gelmeden önce "mukaddime", birlikte ise "söyleşme" kısmındaki söz ve hareketlerini (And, 1969, ss: 152-160) de bu bağlamda değerlendirmek istiyoruz. Yine curcunabaz ve hokkabaz-çengi-rakkasların gösterilerinin bütün seyirlik oyunların başında sergilenmesini de dikkatlerinize sunmak istiyoruz.

Bütün bunlara dayanarak biz de Özbek fıkralarını 4 başlık halinde incelemek istiyoruz

XIII. 1. 1. Durum komiği bağlamında

Günlerin birinde Padişah valiyi çağırıp ondan vergiler hakkında hesap vermesini istemiş. Valinin hesap-kitap işini birbirine karıştırdığını gören Padişah sinirlenerek valiyi hesap defterini yemesini emredip onu kovmuş. Onun yerine Efendiyi vali olarak tayin etmiş.

Aradan çok geçmeden Padişah, Efendiyi hesap defteri ile birlikte çağırılmış. Padişah bir de ne görsün Efendi hesap defteri olarak ince bir yufkanın üzerine tüm hesapları yazmış. Padişah şaşırarak Efendiye sormuş:

-Bu nasıl bir düzenbazlık şehirde kâğıt mı kalmadı?

-Sizin gazabınızdan korktum. Midem rahatsız. Önceki vali gibi kâğıdı hazmedemem.

Yukarıya adlığimiz 119 noda kayıtlı “**Efendinin Hesap Defteri**” adlı fıkarda komiğin sebebi Efendi’nin hesap defterini unutmasıdır. 1 noda kayıtlı olan “**Akıllı Şehzade**”, 2 noda kayıtlı olan “**İki Eşeğin Yükü**”, 12 noda kayıtlı olan “**Padişah ve İp**”, 13 noda kayıtlı olan “**Uçan At**”,16 noda kayıtlı olan “**Birinci Ahmak**”, 19 noda kayıtlı olan “**Yarım Öksürük**”, 21 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Padişah**”, 22 noda kayıtlı olan “**Tehdit**”, 25 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Yıldızı**”, 26 noda kayıtlı olan “**İyi Yeri Şimdi Buldun**”, 27 noda kayıtlı olan “**Hepsi De Güzel**”, 31 noda kayıtlı olan “**At Gülüyordu**”, 33 noda kayıtlı olan “**Timur’un Kıymeti**”, 38 noda kayıtlı olan “**Ya Timur Ölür Ya Eşek**”, 43 noda kayıtlı olan “**Bir Ayaklı Kaz**”, 45 noda kayıtlı olan “**Dört Ayaklı Padişah**”, 48 noda kayıtlı olan “**Sadakat**”, 57 noda kayıtlı olan “**Dört İşi Bir Yolda Yapmak**”, 58 noda kayıtlı olan “**Yüzümü Görmeseniz**”, 60 noda kayıtlı olan “**Efendi Şair**”, 63 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Cevapları**”, 68 noda kayıtlı olan “**Yük Altında**”, 69 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Rumlara Cevabı**”, 71 noda kayıtlı olan “**Sözünün İtibarı Olmayan**”,72 noda kayıtlı olan “**Timur’un Yeri**”, 79 noda kayıtlı olan “**Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır**”, 83 noda kayıtlı olan “**Veciz Cevap**”, 85 noda kayıtlı olan “**Öcünü Aldı**”, 86 noda kayıtlı olan “**Yarımını Vurup Kaldı**”, 89 noda kayıtlı olan “**Deli Olacağım Gün**”, 93 noda kayıtlı olan “**Deli Birdi Üç Oldu**”, 104 noda kayıtlı olan “**Efendi-Ressam**”, 107 noda kayıtlı olan “**Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?**”, 109 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Hediyesi**”, 110 noda kayıtlı olan “**Birinci İncir**”, 113 noda kayıtlı olan “**Padişah’ın Sözü**”, 119 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Hesap Defteri**”, 121 noda kayıtlı olan “**Efendi Müneccim**”adlı fıkarda, 122 noda kayıtlı olan “**Efendi’nin Değeri**”, 125 noda kayıtlı olan “**Cennet Mi Büyük Cehennem Mi?**”, 129 noda kayıtlı olan “**Faziletli Şamar**”, 130 noda kayıtlı olan “**Mucize**”, 132 noda kayıtlı olan “**Kim Zor**”, 139 noda kayıtlı olan “**Büyük Kazan ve Pancar**”, 140 noda kayıtlı olan “**Para-Bana**”, 141 noda kayıtlı olan “**Önce Padişaha İnanmak Gerek**”, 145 noda kayıtlı olan “**Alışkanlıkları Bırakmak Zor**”, 146 noda kayıtlı olan “**Hacı**”, 148 noda kayıtlı olan “**Hz. Cebrail’in Oğlu**”, 153 noda kayıtlı olan “**Kurbanlığın Haysiyeti**”, 158 noda kayıtlı olan “**Ezan Bir Gün Söylense...**”, 165 noda kayıtlı olan “**Cennette Mescit Var Mı?**”, 166 noda kayıtlı olan “**Efendi İmam**”, 173 noda kayıtlı olan “**Sarık**”, 174 noda kayıtlı olan “**İmam Sadece Aldı**”, 175 noda kayıtlı olan “**Üç Vakitte**”, 177 noda kayıtlı olan “**Uzun Demir**”, 178 noda

kayıtlı olan **“Allah’ın Evi”** , 181 noda kayıtlı olan **“Hoca ve Efendi”** , 182 noda kayıtlı olan **“Öbür Dünyada Dindarlık Yapmak Gerek”**, 187 noda kayıtlı olan **“Sineğe Acıdım”**, 188 noda kayıtlı olan **“Acayip Tavşan”**, 189 noda kayıtlı olan **“Hiçbir Şey”**, 190 noda kayıtlı olan **“Müftü”**, 196 noda kayıtlı olan **“Dar Ev Geniş Mezar”**, 203 noda kayıtlı olan **“Büyük Mum”**, 204 noda kayıtlı olan **“Kaçın Kamçı Değiyor”**, 207 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Gazabı”**, 208 noda kayıtlı olan **“Tek Ayakla Kılınan Namaz”**, 209 noda kayıtlı olan **“Yarım Altınlı Ceza”**, 215 noda kayıtlı olan **“Allah Nerede”**, 216 noda kayıtlı olan **“İsa ve İmam”**, 219 noda kayıtlı olan **“E Allah”**, 220 noda kayıtlı olan **“İki Peygamber”**, 223 noda kayıtlı olan **“Namaz”**, 224 noda kayıtlı olan **“Az Kaldı Ki!”**, 225 noda kayıtlı olan **“Papaz ve Sakal”**, 229 noda kayıtlı olan **“Gönlümdeki Olsa”**, 230 noda kayıtlı olan **“Kör Kaldı”**, 231 noda kayıtlı olan **“Dişi Şeytan”**, 236 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Avı”**, 237 noda kayıtlı olan **“Şahit”**, 238 noda kayıtlı olan **“Sarık ve Kaftanın Sahibi”**, 248 noda kayıtlı olan **“Mas’u Liyat”**, 249 noda kayıtlı olan **“Eşeğime Uygun Palan”**, 250 noda kayıtlı olan **“Hazreti Cebraili De Satardınız”**, 255 noda kayıtlı olan **“Beynamaz”**, 256 noda kayıtlı olan **“Akıllı Eşek”**, 263 noda kayıtlı olan **“Efendi-İmam”**, 264 noda kayıtlı olan **“Yedi Defa Dolanırsa Helal”**, 265 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Mahluku”**, 266 noda kayıtlı olan **“Namazdaki Şaka”**, 267 noda kayıtlı olan **“Eşek Kadı”**, 268 noda kayıtlı olan **“Yas Tutmuş Cıvıvlar”**, 279 noda kayıtlı olan **“İtin Duası”**, 280 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Kurbanlığı”**, 285 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Kuralları”**, 286 noda kayıtlı olan **“Kıyamet Ne Zaman Kopacak?”**, 287 noda kayıtlı olan **“Davacı-Dolandırıcı”**, 289 noda kayıtlı olan **“Mahkemelik”**, 290 noda kayıtlı olan **“Namazda”**, 291 noda kayıtlı olan **“Boşver, O Da Bizim Müritlerimizden”**, 292 noda kayıtlı olan **“Köpek Yavrusunun Duası”**, 293 noda kayıtlı olan **“Gecede İki Defa Kalkıyorum”**, 294 noda kayıtlı olan **“Gusül”**, 297 noda kayıtlı olan **“Meleklerin Gücü Yetmez”**, 298 noda kayıtlı olan **“Taharet Bozulmadı”**, 303 noda kayıtlı olan **“Padişah ve Meşreb”**, 304 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Şeyhülislam”**, 305 noda kayıtlı olan **“Hükümdar ve Meşreb”**, 310 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Dervişler”**, 315 noda kayıtlı olan **“Hoca ve Meşreb”**, 316 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Mollalar”**, 317 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Mahmudbiy”**, 318 noda kayıtlı olan **“Kirlenmiş Taht”**, 319 noda kayıtlı olan

“Hilenin Şeriatı”, 320 noda kayıtlı olan **“Eğer Ahmak Olsa”**, 321 noda kayıtlı olan **“İki Koyun Sohbeti”**, 322 noda kayıtlı olan **“Cahil Topluluk”**, 323 noda kayıtlı olan **“Cimrinin Sadakası”**, 324 noda kayıtlı olan **“Asabilik”**, 325 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Cadı karılar”**, 332 noda kayıtlı olan **“Bir Tüccar Gördüm”**, 333 noda kayıtlı olan **“Nakit Para”**, 334 noda kayıtlı olan **“Leğen Öldü”**, 335 noda kayıtlı olan **“Kurutana Mükâfat”**, 336 noda kayıtlı olan **“Dayılarımı Görüp”**, 357 noda kayıtlı olan **“Güneş ve Ay”**, 358 noda kayıtlı olan **“Uhde”**, 359 noda kayıtlı olan **“Alıp Kaçtığım Gün”**, 360 noda kayıtlı olan **“Su, Başından Bulanır”**, 361 noda kayıtlı olan **“Kendi Faydasını Bilmeyen Hayvan”**, 362 noda kayıtlı olan **“Kaz Çorbası”**, 363 noda kayıtlı olan **“Kötü Kundura”**, 376 noda kayıtlı olan **“Bahtsız Koca”**, 377 noda kayıtlı olan **“Ters At”**, 378 noda kayıtlı olan **“Sahipsiz At Olmalı”**, 379 noda kayıtlı olan **“Güzel Yüz ve Ekmek”**, 380 noda kayıtlı olan **“Kundura”**, 381 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafta Hocanız Var”**, 382 noda kayıtlı olan **“Diğer Kapıdan”**, 383 noda kayıtlı olan **“Sonu Hayırlı Olsun”**, 393 noda kayıtlı olan **“Bin Lanet”**, 394 noda kayıtlı olan **“Komşunun Kızı”**, 395 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalım İle”**, 396 noda kayıtlı olan **“Şeytan ve Külhanbeyi”**, 397 noda kayıtlı olan **“Sağlıklı Geçen Gün”**, 416 noda kayıtlı olan **“Allah Versin”**, 417 noda kayıtlı olan **“Ölçülü Davranmak Şart”**, 418 noda kayıtlı olan **“Daha İçiyor Musun?”**, 419 noda kayıtlı olan **“İçinde Olmasın Yeter”**, 420 noda kayıtlı olan **“Kırk Soruya Bir Cevap”**, 421 noda kayıtlı olan **“Gitmenin Kılıfı Olmalı”**, 422 noda kayıtlı olan **“İşin Beline Değdi”**, 431 noda kayıtlı olan **“Erik Yemekte”**, 432 noda kayıtlı olan **“Doğru Hesap”**, 433 noda kayıtlı olan **“Aptal ve Deli”**, 434 noda kayıtlı olan **“İsminizi Yazıp Gitmişsiniz”**, 435 noda kayıtlı olan **“Senin Sözün De Doğru”**, 436 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Hindisi”**, 441 noda kayıtlı olan **“Ağabey-Kardeş”**, 442 noda kayıtlı olan **“Misafir”**, 451 noda kayıtlı olan **“Zincirli Kapı”**, 452 noda kayıtlı olan **“İnsaf”**, 453 noda kayıtlı olan **“Kalbur”**, 454 noda kayıtlı olan **“Ölü”**, 455 noda kayıtlı olan **“Öğrenci”**, 457 noda kayıtlı olan **“Nas”**, 458 noda kayıtlı olan **“Canan”**, 460 noda kayıtlı olan **“Zehir”**, 471 noda kayıtlı olan **“Bu Kadar Peşinden Gidemem”**, 472 noda kayıtlı olan **“Şimdi Bir Ukdem Yok”**, 473 noda kayıtlı olan **“Kuyruğu Heybede”**, 474 noda kayıtlı olan **“İt Olmak İçin De Kuyruk Lazım”**, 475 noda kayıtlı olan **“Gençliğimde De Razi Değildim”**, 480 noda kayıtlı olan **“Allah**

Korumuş", 481 noda kayıtlı olan **"Tutup Sahibine Veririm"**, 482 noda kayıtlı olan **"Borçlu"**, 483 noda kayıtlı olan **"Zalim Eşek"**, 489 noda kayıtlı olan **"Aydın Kaçır"**, 490 noda kayıtlı olan **"Yemek Yiyenler Gelsin"**, 491 noda kayıtlı olan **"Efendi ve Hırsız"**, 492 noda kayıtlı olan **"Lezzeti Nasıl"**, 493 noda kayıtlı olan **"On Kilo Yiyecek"**, 494 noda kayıtlı olan **"Buzağının Arapçası"**, 495 noda kayıtlı olan **"Kısır Sığır"**, 504 noda kayıtlı olan **"Hamile Kazan"**, 505 noda kayıtlı olan **"Günahkar Öküz"**, 506 noda kayıtlı olan **"Kavganın Sebebi"**, 507 noda kayıtlı olan **"Eşeğim Kabul Etmiyor"**, 508 noda kayıtlı olan **"Akılsız Deve"**, 509 noda kayıtlı olan **"Rüzgar"**, 511 noda kayıtlı olan **"Hal Böyle Olursa"**, 512 noda kayıtlı olan **"Bereket Versin"**, 523 noda kayıtlı olan **"Fakirin Eşyası"**, 524 noda kayıtlı olan **"Sabret"**, 525 noda kayıtlı olan **"Beş Lira İçin"**, 526 noda kayıtlı olan **"Kıymetsiz Takke Gitsin!"**, 527 noda kayıtlı olan **"Doktor"**, 532 noda kayıtlı olan **"Deva"**, 533 noda kayıtlı olan **"Bir Şey Ver!"**, 534 noda kayıtlı olan **"Yine Kudurup Gitti"**, 535 noda kayıtlı olan **"Cenaze Namazına Mı Gidiyorsun?"**, 536 noda kayıtlı olan **"Sırık"**, 537 noda kayıtlı olan **"Sıpa"**, 538 noda kayıtlı olan **"Hikmet"**, 539 noda kayıtlı olan **"Avanak"**, 540 noda kayıtlı olan **"Bahane"**, 550 noda kayıtlı olan **"Ters Binip Bırakıverdim"**, 551 noda kayıtlı olan **"Çuval Değirmenin Hakkı"**, 553 noda kayıtlı olan **"Kim Sağ, Kim Sağ"**, 554 noda kayıtlı olan **"Sana Ne?"**, 555 noda kayıtlı olan **"Cimri ve Efendi"**, 556 noda kayıtlı olan **"Aklım Başıma Geldi"**, 557 noda kayıtlı olan **"Aceleci"**, 558 noda kayıtlı olan **"Övünen"**, 559 noda kayıtlı olan **"Süzme"**, 560 noda kayıtlı olan **"Tarlana Götür"**, 561 noda kayıtlı olan **"Evet, Korkusuzmuşsun!"**, 562 noda kayıtlı olan **"Borç"**, 563 noda kayıtlı olan **"Çok Şükür..."**, 564 noda kayıtlı olan **"Kulak Gerekli Mi?"**, 565 noda kayıtlı olan **"Rüya"**, 566 noda kayıtlı olan **"Büyük Kavga"**, 567 noda kayıtlı olan **"Endişe Gelecek Olursa"**, 568 noda kayıtlı olan **"Mısır Unu Ekmeği"**, 569 noda kayıtlı olan **"Küstah"**, 570 noda kayıtlı olan **"Senden Utandığım İçin..."**, 571 noda kayıtlı olan **"Uyuyorum"**, 572 noda kayıtlı olan **"Övüngenlik"**, 573 noda kayıtlı olan **"Acaba"**, 574 noda kayıtlı olan **"Şeftaliymiş Diye Kim Söyledi?"**, 575 noda kayıtlı olan **"Ne Kadar Yol Gittik?"**, 576 noda kayıtlı olan **"Avare Olmayın"**, 577 noda kayıtlı olan **"Ceviz Altında"**, 578 noda kayıtlı olan **"Yayla"**, 579 noda kayıtlı olan **"Dertleşmek"**, 580 noda kayıtlı olan **"Bu Da Arkadaş Mı?"**, 581 noda kayıtlı olan

“Aklın Varsa Kendini Suya At”, 582 noda kayıtlı olan **“Elleri Değmedi”**, 583 noda kayıtlı olan **“Ayağından Kaldırıp At”**, 584 noda kayıtlı olan **“Hemen Yemek Yiyesi Gelecektir”**, 585 noda kayıtlı olan **“Bilgeler Sohbeti”**, 593 noda kayıtlı olan **“Yağlı Ekmek Yapayım”**, 594 noda kayıtlı olan **“Bilmece”**, 595 noda kayıtlı olan **“Soğuk Yemek”**, 596 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Doktor”**, 597 noda kayıtlı olan **“Soğuk”**, 609 noda kayıtlı olan **“Adem Atadan Kalan Sığırlar”**, 610 noda kayıtlı olan **“Lamba Yağı”**, 611 noda kayıtlı olan **“Onun Kendisi Yeter”**, 612 noda kayıtlı olan **“Sırlısklam”**, 613 noda kayıtlı olan **“Çukurlara Toplanmış”**, 614 noda kayıtlı olan **“Rüyaya Giren Tatlı”**, 615 noda kayıtlı olan **“Efendi Bir Gün Hamama İnmış”**, 616 noda kayıtlı olan **“Kaybolan Yüzük”**, 617 noda kayıtlı olan **“Secde”**, 618 noda kayıtlı olan **“Konuşmayı Öğrenmeyecekmiş”**, 619 noda kayıtlı olan **“Kedi Nerede?”**, 620 noda kayıtlı olan **“Açlığa Hayli Alıştın”**, 621 noda kayıtlı olan **“Ayırıp Satılmıyormuş”**, 622 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Görücüler”**, 623 noda kayıtlı olan **“Kaç Kızım At Tepiyor”**, 639 noda kayıtlı olan **“Kirli Karga”**, 640 noda kayıtlı olan **“Helak Ettin Ya”**, 641 noda kayıtlı olan **“Okuma”**, 642 noda kayıtlı olan **“Hayatımda Geçip Öterdim”**, 643 noda kayıtlı olan **“Rahmetli Eşim Söyledi”**, 644 noda kayıtlı olan **“Müzik Çalma Sanatı”**, 645 noda kayıtlı olan **“İsmini Bilip Ne Yapacağım”**, 646 noda kayıtlı olan **“Efendi Yandı”**, 648 noda kayıtlı olan **“Karı Koca Muhabbeti”**, 649 noda kayıtlı olan **“Oğlum Aklıma Düşmüş”**, 651 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Yamağı”**, 652 noda kayıtlı olan **“Hırsız Bulma Usulü”**, 653 noda kayıtlı olan **“Pamuk Hırsızları”**, 654 noda kayıtlı olan **“Han Anasını Kocaya Veriyor”**, 655 noda kayıtlı olan **“Şakacı Mı Ki”**, 656 noda kayıtlı olan **“Sen Yüzmeyi Biliyorsun Zaten”**, 660 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Şeyh”**, 661 noda kayıtlı olan **“Hiçbir Şey Kalmayacakmış”**, 662 noda kayıtlı olan **“Yardım Karşılıklı Olur”**, 663 noda kayıtlı olan **“Seni Medresede Okutmayacaksa”**, 664 noda kayıtlı olan **“Bismillah Demeseniz De Yemek Çok”**, 665 noda kayıtlı olan **“Boş Ceviz”**, 666 noda kayıtlı olan **“Kara Bulut”**, 667 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Kızı”**, 676 noda kayıtlı olan **“Can Önce Ayaktan Çıkar”**, 677 noda kayıtlı olan **“Un Sürülen Zengininki”**, 678 noda kayıtlı olan **“Bu Yemeği Masumlara Ver”**, 679 noda kayıtlı olan **“Ölümden Kurtuluş”**, 680 noda kayıtlı olan **“Eşeği Öküz Korkuttu”**, 681 noda kayıtlı olan **“Öğretmenimiz Akar-Biz Akarız”**, 682 noda kayıtlı olan **“Ayıp**

Atsineği", 683 noda kayıtlı olan **"Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksın?"**, 684 noda kayıtlı olan **"Karpuzun Yavrusu"**, 696 noda kayıtlı olan **"Azrail'i Aldatmanın Yolu"**, 697 noda kayıtlı olan **"Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?"**, 698 noda kayıtlı olan **"Gözlüğün Kalitesi"**, 699 noda kayıtlı olan **"Şükredin"**, 700 noda kayıtlı olan **"Utancınızı Hoş Görüyorum"**, 701 noda kayıtlı olan **"Muçal"**, 702 noda kayıtlı olan **"Bu Ağız Değilse Ne?"**, 703 noda kayıtlı olan **"İki Sefer Geçtim Olmadı"**, 704 noda kayıtlı olan **"Şakayı Da Bilmiyorsun"**, 705 noda kayıtlı olan **"Ben Genç Bülbülüm"**, 706 noda kayıtlı olan **"Ben De Bir Ölüp Alayım"**, 707 noda kayıtlı olan **"Allah Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş"**, 708 noda kayıtlı olan **"Kıpırdama Yer Sürmeyi Öğretmeyin"**, 720 noda kayıtlı olan **"Adil Olmak"**, 721 noda kayıtlı olan **"Yaramaz Ay"**, 722 noda kayıtlı olan **"Efendi Oruç Tutuyor"**, 723 noda kayıtlı olan **"Günahkar Olmayı İstemiyorum"**, 724 noda kayıtlı olan **"Efendi'nin Bilgeligi"**, 725 noda kayıtlı olan **"Arabamı Gökyüzüne Ver"**, 726 noda kayıtlı olan **"Yalanınca Da Tamamış"**, 727 noda kayıtlı olan **"At Kafasına Örülen Yumak"**, 728 noda kayıtlı olan **"Ne İçin Ödeyeceğim"**, 729 noda kayıtlı olan **"Pilavın Fiyatı"**, 730 noda kayıtlı olan **"Efendi Boyacı"**, 740 noda kayıtlı olan **"Çaresiz Koyun"**, 741 noda kayıtlı olan **"Kötü Şarkı"**, 742 noda kayıtlı olan **"Siz Evde Yoktunuz Ki?"**, 743 noda kayıtlı olan **"Efendi'nin Mektubu"**, 744 noda kayıtlı olan **"Niçin Oğlunu Uyandırdın?"**, 745 noda kayıtlı olan **"Efendi Düzeldi"**, 746 noda kayıtlı olan **"Efendi'nin Gayreti"**, 747 noda kayıtlı olan **"Baykuş"**, 748 noda kayıtlı olan **"Efendi'nin Hastalığı"**, 749 noda kayıtlı olan **"Efendi'nin Gücü"**, 750 noda kayıtlı olan **"Atını Dilime Bağla"**, 751 noda kayıtlı olan **"Efendi Simsar"**, 752 noda kayıtlı olan **"Yalan ve Yalancılık"**, 753 noda kayıtlı olan **"Denize Gidip, Sulayıp Geleyim"**, 754 noda kayıtlı olan **"Efendi Kızını Kocaya Verdi"**, 756 noda kayıtlı olan **"Şakayı Bırak, Kendi Ekmeğini Ye"**, 771 noda kayıtlı olan **"Üç Kuruşluk Tokat"**, 772 noda kayıtlı olan **"Avcı Karga"**, 773 noda kayıtlı olan **"İçime Girme"**, 774 noda kayıtlı olan **"Bahane"**, 775 noda kayıtlı olan **"Dinlenen Tavuk"**, 776 noda kayıtlı olan **"Sol Tarafı Nereden Bileceğim"**, 777 noda kayıtlı olan **"İşte, Ben Söylemedim"**, 778 noda kayıtlı olan **"Çirkin Ayna"**, 779 noda kayıtlı olan **"Holvaytar Yesek"**, 780 noda kayıtlı olan **"Farsça Şiir"**, 782 noda kayıtlı olan **"Sen De Başköşeye Çık!"**, 783 noda kayıtlı olan **"Tembellik Nasip Ediyorum"**, 784 noda

kayıtlı olan **“Leyleğe Güvenip”**, 788 noda kayıtlı olan **“Nargile Yanının Üç Başarısı”**, 789 noda kayıtlı olan **“Gölgeye Atılan Dayak”**, 790 noda kayıtlı olan **“Bürokrasinin Sonu”**, 791 noda kayıtlı olan **“Kavuk İş Verdi”**, 792 noda kayıtlı olan **“Ben Kimim”**, 793 noda kayıtlı olan **“Boş Leğende Pilav Oldu”**, 794 noda kayıtlı olan **“Devenin Kanadı Olsaydı”**, 795 noda kayıtlı olan **“Kazağın Kıymeti”**, 796 noda kayıtlı olan **“Biricik Eşeğinin Kellesi Kaldı”**, 797 noda kayıtlı olan **“Karanlıkta Karıştırıp Bırakmaktan Korkarım”**, 798 noda kayıtlı olan **“Koyun Da Çıkıverirmiş De”**, 799 noda kayıtlı olan **“Baltanın Kıını”**, 800 noda kayıtlı olan **“Yüz Kızartmak İçin”**, 801 noda kayıtlı olan **“Babana Teşekkür Edersin”**, 802 noda kayıtlı olan **“Sıtmanın Davası”**, 803 noda kayıtlı olan **“Çırak Yağına Yaradı”**, 804 noda kayıtlı olan **“Zengin Olup Gidersin”**, 805 noda kayıtlı olan **“Ayı Postunda”**, 806 noda kayıtlı olan **“Kardeş Eşek”**, 807 noda kayıtlı olan **“Hazinesini Bırakıyoruz”**, 808 noda kayıtlı olan **“Hayvan Da Hayvan”**, 809 noda kayıtlı olan **“İki Hanımın Kulağı Çınlamaz”**, 810 noda kayıtlı olan **“Uyuzun İlacı”**, 820 noda kayıtlı olan **“Para Candan Tatlı”**, 823 noda kayıtlı olan **“Esrarkeş Kadı”**, 824 noda kayıtlı olan **“Husumet”**, 825 noda kayıtlı olan **“İki Uyuşuk”**, 826 noda kayıtlı olan **“Bunun Paltosu Kaldı mı?”**, 827 noda kayıtlı olan **“Pathcanın Hizmetçisi Değilim”**, 828 noda kayıtlı olan **“Sopa Darbesi”**, 829 noda kayıtlı olan **“Sakalı Bıyığı Çıkmış”**, 830 noda kayıtlı olan **“Şu Makine Oldu Ya”**, 831 noda kayıtlı olan **“Hayran”**, 837 noda kayıtlı olan **“Onu Sonra Söyleyeyim”**, 838 noda kayıtlı olan **“Karı ve Koca”**, 839 noda kayıtlı olan **“Neyin Derisi Kalın?”**, 841 noda kayıtlı olan **“İskarpinin Dili”**, 842 noda kayıtlı olan **“Ev Bastı”**, 849 noda kayıtlı olan **“Bulunmaz Başkan”**, 850 noda kayıtlı olan **“Olumsuz Cevap”**, 851 noda kayıtlı olan **“Ayıp Bende Değil”**, 852 noda kayıtlı olan **“Cesaret”**, 853 noda kayıtlı olan **“Talihsizlik”**, 854 noda kayıtlı olan **“Efendi Direktör”**, 855 noda kayıtlı olan **“Ücreti Kim Verecek”**, 864 noda kayıtlı olan **“Dik Başlılık”**, 865 noda kayıtlı olan **“Aldatış”**, 866 noda kayıtlı olan **“Kıyamette”**, 867 noda kayıtlı olan **“Yalancı”**, 868 noda kayıtlı olan **“Vaktini İdare Et”**, 874 noda kayıtlı olan **“Eli Açık İnsan”**, 875 noda kayıtlı olan **“Korku”**, 876 noda kayıtlı olan **“Uygun Önlem”**, 883 noda kayıtlı olan **“Okumuş Koca”**, 884 noda kayıtlı olan **“Güle-Güle Ölürsünüz”**, 887 noda kayıtlı olan **“Duacının Sırrı”**, 888 noda kayıtlı olan **“Sebepli Kaytarmak ”** adlı fıkralarda durum komiği vardır.

XIII. 1. 2. Hareket komiği bağlamında

Efendi eŖeğinin yularını yüklemiŖ, aradan birkaç gün geçtikten sonra bir atın başına gitmiŖ. Efendi sakince gidip atın kulağına fısıldamıŖ:

- Bu yular sana yakıŖmadı, eŖeğe benziyorsun!

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 608 noda kayıtladığımız **“Yular”** adlı fıkrada komiğın sebebi Efendinin hareketine bağlı olarak ortaya çıkmıŖtır. 24 noda kayıtlı olan **“Özür”**, 64 noda kayıtlı olan **“Gençliğinde Hızlı KoŖardı”**, 70 noda kayıtlı olan **“PadiŖah ve EŖek”**, 108 noda kayıtlı olan **“Lafa Hevesliler”**, 123 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Vali”**, 124 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Cübbesi”**, 169 noda kayıtlı olan **“YaŖlının Bedduası”**, 210 noda kayıtlı olan **“Öbür Dünyada Nasıl Söz”**, 302 noda kayıtlı olan **“MürŖit ve MeŖreb”**, 309 noda kayıtlı olan **“MeŖreb-İmam”**, 328 noda kayıtlı olan **“Gül Takmak”**, 439 noda kayıtlı olan **“Somya DarlaŖtı”**, 440 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Hamal”**, 456 noda kayıtlı olan **“Hepsi Gelecek”**, 459 noda kayıtlı olan **“Ŗükür”**, 461 noda kayıtlı olan **“Çorba”**, 469 noda kayıtlı olan **“İsterseniz Ŗamar Yiyin”**, 478 noda kayıtlı olan **“Sakal”**, 479 noda kayıtlı olan **“Arı Uhden Kalmasın”**, 488 noda kayıtlı olan **“Ey Cahil”**, 510 noda kayıtlı olan **“Ceset”**, 549 noda kayıtlı olan **“Sıpacık”**, 552 noda kayıtlı olan **“Et ve Balta”**, 608 noda kayıtlı olan **“Yular”**, 695 noda kayıtlı olan **“Yıkılmasam Da Hepsiyle Birlikte DüŖerdem”**, 781 noda kayıtlı olan **“Eski Kaftanım Yok Da”**, 785 noda kayıtlı olan **“Tavsiye”**, 786 noda kayıtlı olan **“Tatlı Diller”**, 787 noda kayıtlı olan **“Dalavere”** adlı fıkralar hareket komiği bağlamında deđerlendirilmiŖtir.

XIII. 1. 3. Söz Komiği Bağlamında

Efendi'nin lakabı kel, Kadınkiyse eŖekmiŖ. AtıŖma yarışmalarında Efendi'yi asla yenemeyen kadı onu din yoluyla yenip, alay edecek olmuŖ mahkemeye çağırıp kızarak:

-Ŗimdi (inna a'tayna) suresini oku! –demiŖ.

-Efendim, bu çok nazik bir sure, başka bir Ŗey okuyayım,- demiŖ Efendi.

Kadı beklememiŖ. Efendi çaresiz:

-İnna a'tayna kel Kevser feselli rabbike ven har-har-har- diye gülererek çıkıp gitmiş.

Yukarıya örnek olarak aldığımız ve 685 noda kayıtladığımız ve “**İnna A'tayna**” adlı fıkrada ayette geçen “kel” kelimesi ile söz komiği yapılmıştır. 62 noda kayıtlı olan “**Eşek Siz**”, 65 noda kayıtlı olan “**Doğru Yol**”, 66 noda kayıtlı olan “**Koşmasan Da Yetişirsin**”, 67 noda kayıtlı olan “**Belediye Başkanının Payı**”, 80 noda kayıtlı olan “**Emir Timur'un Lakabı**”, 102 noda kayıtlı olan “**Hayvan Da Güçlüdür**”, 103 noda kayıtlı olan “**17999 Alem Padişahı**”, 114 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Padişahın Hizmetçileri**”, 142 noda kayıtlı olan “**Gizli Söz**”, 147 noda kayıtlı olan “**Baygura Anta Kelben Kabira**”, 149 noda kayıtlı olan “**Ek Fatiha**”, 154 noda kayıtlı olan “**Eşek Kadı**”, 157 noda kayıtlı olan “**Bir Uh İçin Bir Tin Sesi**”, 170 noda kayıtlı olan “**Bana Layık Millet Sizlersiniz**”, 245 noda kayıtlı olan “**Vessamai-Vettariki**”, 269 noda kayıtlı olan “**Hoş**”, 389 noda kayıtlı olan “**Adaletli Hüküm**”, 390 noda kayıtlı olan “**Gırvaydı**”, 391 noda kayıtlı olan “**Karın Kalkan Ellezine**”, 502 noda kayıtlı olan “**Oğlumun Babası**”, 503 noda kayıtlı olan “**Biliyor Musunuz Ne Diyeceğim**”, 586 noda kayıtlı olan “**Nehire Ateş Gitti**”, 591 noda kayıtlı olan “**Torunum Daha Az**”, 598 noda kayıtlı olan “**Kafiye**”, 599 noda kayıtlı olan “**Hindistan ve Fırın**”, 647 noda kayıtlı olan “**Bizim Eller**”, 650 noda kayıtlı olan “**Oğul ve Karısının Cevabı**”, 675 noda kayıtlı olan “**İyi Güzel**”, 685 noda kayıtlı olan “**İnna A'tayna**”, 755 noda kayıtlı olan “**Ben Kısa Cevap Veririm**”, 770 noda kayıtlı olan “**Kar Leylek**”, 819 noda kayıtlı olan “**Yaşlı Kız**”, 821 noda kayıtlı olan “**Bir Paralık Şiir**”, 822 noda kayıtlı olan “**Coğrafya Memleketi**”, 869 noda kayıtlı olan “**Fillerin Çekimi**” adlı fıkralar söz komiği bağlamında değerlendirilmiştir.

XIII. 1. 4. Karakter Komiği Bağlamında

Efendi, hâkimin mahkemesinde oturuyormuş, bir hırsız yakalanıp getirilmiş. Hâkim hırsızını tanıyarak bağırması:

-Alçak, sen nasıl namussuz bir hırsızsın? Bu mahkememe sekizinci gelişin?

Bunu işiten Efendi gülmüş. Hâkim Efendiye öfkeyle:

-Niye gülüyorsunuz? Diye sormuş.

Efendi de:

-Mahkemenize bu hırsız sekiz kez gelse ne olur, her gün gelen hırsızlar var, diye cevap vermiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 3 noda kayıtlı olan **“Hırsız”** adlı fıkroda gülmeyi sağlayan husus karakter komiğidir. 4 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Bey”**, 5 noda kayıtlı olan **“Muçal”**, 6 noda kayıtlı olan **“Köpek ile Adam”**, 7 noda kayıtlı olan **“Affedersiniz”**, 8 noda kayıtlı olan **“İçeriden Çıkan Hırsız”**, 9 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Peygamberlik”**, 10 noda kayıtlı olan **“Geyik De Av Mı?”**, 11 noda kayıtlı olan **“Minareler Ormanı”**, 14 noda kayıtlı olan **“Kırk Tavuğa Bir Horoz”**, 15 noda kayıtlı olan **“Dalın Budağı”**, 17 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Şairler Meliki”**, 18 noda kayıtlı olan **“Molla Eşek”**, 20 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Nişancı”**, 23 noda kayıtlı olan **“Laf Anlamaz Adam”**, 28 noda kayıtlı olan **“Hay Allah”**, 29 noda kayıtlı olan **“Yemek Öğretti”**, 30 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Hakim”**, 32 noda kayıtlı olan **“Baykuş Ne Dedi”**, 34 noda kayıtlı olan **“Yerin Göbek Deliği”**, 35 noda kayıtlı olan **“Söz”**, 36 noda kayıtlı olan **“Ölmeyen Bizim Canımız”**, 37 noda kayıtlı olan **“İbret”**, 39 noda kayıtlı olan **“Çift Cinsiyetli Balık”**, 40 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Payı”**, 41 noda kayıtlı olan **“Hükümdar ve Onun Eşeği”**, 42 noda kayıtlı olan **“Dostumla Dolaşmak”**, 44 noda kayıtlı olan **“Can”**, 46 noda kayıtlı olan **“Efendi ile Timur”**, 47 noda kayıtlı olan **“Kör”**, 49 noda kayıtlı olan **“Zalim Olan Biziz”**, 50 noda kayıtlı olan **“Padişah’ın Hediyesi”**, 51 noda kayıtlı olan **“Dua”**, 52 noda kayıtlı olan **“Köpek”**, 53 noda kayıtlı olan **“Düdüğe Düğme”**, 54 noda kayıtlı olan **“Maalesef”**, 55 noda kayıtlı olan **“Eşekbaşı”**, 56 noda kayıtlı olan **“Emir Timur’un Fili”**, 59 noda kayıtlı olan **“Ağacın Ucundaki Çaydanlık”**, 61 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Eşeği”**, 73 noda kayıtlı olan **“Timur’un Seyahati”**, 74 noda kayıtlı olan **“Buraya Para Ekeceğim”**, 75 noda kayıtlı olan **“Atın Ayağından Su İçmesi”**, 76 noda kayıtlı olan **“Düğündeki Olay”**, 77 noda kayıtlı olan **“Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi”**, 78 noda kayıtlı olan **“Alim ve Zalim”**, 81 noda kayıtlı olan **“Sonra Fırsat Verilmedi”** 82 noda kayıtlı olan **“Bir Tane “Ze”ye Bin Para”**, 84 noda kayıtlı olan **“Mezhebi-Aksak Timur”**, 87 noda kayıtlı olan **“Tavşan Kaçtı”**, 88 noda kayıtlı olan **“Yeterli Geleni Çıkıversin”**, 90 noda kayıtlı olan **“Sineklerin Padişahı”**, 91 noda

kayıtlı olan **“Yerin Yerden Farkı Var”**, 92 noda kayıtlı olan **“Tören Yemeğinde Geliriz”**, 94 noda kayıtlı olan **“Satıcı Ödeyecekti”**, 95 noda kayıtlı olan **“Günahkarı Çıkarıp Gönderin”**, 96 noda kayıtlı olan **“Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor”**, 97 noda kayıtlı olan **“Böyle De Hırsızlık Olur Mu?”**, 98 noda kayıtlı olan **“At Pazarlığı”**, 99 noda kayıtlı olan **“Karasinekler”**, 100 noda kayıtlı olan **“Kesilen Baş Konuşmaz”**, 101 noda kayıtlı olan **“Efendi Timur’dan Korkarak Köyüne Kaçtı”**, 105 noda kayıtlı olan **“Allah Da Padişah ile Aynıymış”**, 106 noda kayıtlı olan **“Kim Şansızlık Getirdi”**, 111 noda kayıtlı olan **“Efendi Tercüman”**, 112 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Alçakgönüllülüğü”**, 115 noda kayıtlı olan **“Efendi Savaşa Hazırlanıyor”**, 116 noda kayıtlı olan **“Ölmek İstemiyorum”**, 117 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin İtirafı”**, 118 noda kayıtlı olan **“Efendi Doğrusunu Söylüyor”**, 120 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Oğlu”**, 126 noda kayıtlı olan **“En İyi Yemek”**, 127 noda kayıtlı olan **“Tavuk ve Cıvcıvler”**, 128 noda kayıtlı olan **“Köpeğin Huyu Kötü”**, 131 noda kayıtlı olan **“Yetişemeseniz Siz De İnin”**, 133 noda kayıtlı olan **“Affedersin Eşeğim”**, 134 noda kayıtlı olan **“Uygun Cevap”**, 135 noda kayıtlı olan **“Kendi Usul ile Tedavi Ediyor”**, 136 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Düşünceleri”**, 137 noda kayıtlı olan **“İnanmazsan Kendin Gel”**, 138 noda kayıtlı olan **“Övünen”**, 143 noda kayıtlı olan **“Allah’a Kalan Gününü Görsün”**, 144 noda kayıtlı olan **“Kavga Neden Çıktı?”**, 150 noda kayıtlı olan **“Çirkin Melek”**, 151 noda kayıtlı olan **“Ala Namaz-Bele Namaz”**, 152 noda kayıtlı olan **“Namaz Ne Kadar Kafes Oldu”**, 155 noda kayıtlı olan **“Haram Kan”**, 156 noda kayıtlı olan **“Hüküm”**, 159 noda kayıtlı olan **“Kendim De Bilmiyorum”**, 160 noda kayıtlı olan **“Yaşlı Oruç”**, 161 noda kayıtlı olan **“Ölünün İyisi”**, 162 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Kapısı”**, 163 noda kayıtlı olan **“Allah İsterse”**, 164 noda kayıtlı olan **“Sözde Sarık”**, 167 noda kayıtlı olan **“Oruç Açılmadı Mı?”**, 168 noda kayıtlı olan **“Hocanın Okuması”**, 171 noda kayıtlı olan **“Başını Kaldırmaya Dermanı Yok”**, 172 noda kayıtlı olan **“Fetva”**, 176 noda kayıtlı olan **“Kazıyıp Yiyin”**, 179 noda kayıtlı olan **“Allah’ın İşisi”**, 180 noda kayıtlı olan **“Kutsanmış Su”**, 183 noda kayıtlı olan **“Sıcak Can”**, 184 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Azrail”**, 185 noda kayıtlı olan **“İmamlar”**, 186 noda kayıtlı olan **“Alçak Gönüllü Peygamber”**, 191 noda kayıtlı olan **“Efendinin Şahitliği”**, 192 noda kayıtlı olan **“Kaygı”**, 193 noda kayıtlı olan **“Vakfa Yakışsa”**, 194 noda kayıtlı olan **“Kaybolan**

Kutu", 195 noda kayıtlı olan **"Akıl"**, 197 noda kayıtlı olan **"Ahiret"**, 198 noda kayıtlı olan **"Hocanın Mürüvveti"**, 199 noda kayıtlı olan **"Kur'an"**, 200 noda kayıtlı olan **"Vaaz"**, 201 noda kayıtlı olan **"Günah Çuvalı"**, 202 noda kayıtlı olan **"Bu Şapkayı Cebrail Giysin"**, 205 noda kayıtlı olan **"Hırs Yaptı"**, 206 noda kayıtlı olan **"Ay"**, 211 noda kayıtlı olan **"Efendinin Hesap Torbası"**, 212 noda kayıtlı olan **"Al Abdestini Ver Kavuşumu"**, 213 noda kayıtlı olan **"Efendi ve İmam"**, 214 noda kayıtlı olan **"Uzun Sakal"**, 217 noda kayıtlı olan **"Efendi ve Kadı"**, 218 noda kayıtlı olan **"Efendinin Özürü"**, 221 noda kayıtlı olan **"Allah'ın Yeğeni"**, 222 noda kayıtlı olan **"Vasiyet"**, 226 noda kayıtlı olan **"Şehrin Köpeği Mi?"**, 227 noda kayıtlı olan **"Zemzem"**, 228 noda kayıtlı olan **"Selam Almak"**, 232 noda kayıtlı olan **"Helal Eşek"**, 233 noda kayıtlı olan **"Köpeğin Vasiyeti"**, 234 noda kayıtlı olan **"Saray Görevlisi ve Tüccar"**, 235 noda kayıtlı olan **"Acaba"**, 239 noda kayıtlı olan **"Allah'ın Emri"**, 240 noda kayıtlı olan **"Gönlüm Yaşlandı"**, 241 noda kayıtlı olan **"Eşeğimin Kuyruğu Oluyor"**, 242 noda kayıtlı olan **"Yatsı Kaç Rekat"**, 243 noda kayıtlı olan **"Geveze"**, 244 noda kayıtlı olan **"Sarık Cehenneme Düştü"**, 246 noda kayıtlı olan **"Namazını Abdestsiz Kıldık"**, 247 noda kayıtlı olan **"Barakaya Ateş Düştü"**, 251 noda kayıtlı olan **"Zengin ile Efendi"**, 252 noda kayıtlı olan **"Namazdan Kaçıp"**, 253 noda kayıtlı olan **"Eşeğin Başı ve Kulağı"**, 254 noda kayıtlı olan **"Oruç"**, 257 noda kayıtlı olan **"Nasıng Var Mı?"**, 258 noda kayıtlı olan **"Kıyamette"**, 259 noda kayıtlı olan **"Kundura ve Eşek"**, 260 noda kayıtlı olan **"Onun Evine Alıp Gidip Verin-De"**, 261 noda kayıtlı olan **"Oğlumun Adı Farz"**, 262 noda kayıtlı olan **"Avlunun Fazileti"**, 270 noda kayıtlı olan **"Layık Öğüt"**, 271 noda kayıtlı olan **"Cennetin Yolu"**, 272 noda kayıtlı olan **"Allah Şakayı Bilmezmiş"**, 273 noda kayıtlı olan **"Ayağım Ağrıyordu"**, 274 noda kayıtlı olan **"Eyvah Evim Yanıyor"**, 275 noda kayıtlı olan **"Allah'a İnanıp Kaygısız Kalma"**, 276 noda kayıtlı olan **"Bir Mertlik Yapmıyor Musun?"**, 277 noda kayıtlı olan **"Efendi-Müftü"**, 278 noda kayıtlı olan **"Yarım Günlük Oruç"**, 281 noda kayıtlı olan **"Şimdi Molla Oldu"**, 282 noda kayıtlı olan **"Hocanın İlticası"**, 283 noda kayıtlı olan **"Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı"**, 284 noda kayıtlı olan **"İki Kafir Bir Olsa Helal Dost Olur"**, 288 noda kayıtlı olan **"Şeytan"**, 295 noda kayıtlı olan **"Gökyüzüne Mıhlanan Güneş"**, 296 noda kayıtlı olan **"Düzgün Dileyiniz"**, 299 noda kayıtlı olan **"Ölünün Dügünü"**, 300

noda kayıtlı olan **“Şeytan Dermanını Verir”**, 301 noda kayıtlı olan **“Sofu Mu İyi Eşek Mi?”**, 306 noda kayıtlı olan **“Tedbirli”**, 307 noda kayıtlı olan **“Benzetmeden Kaçış”**, 308 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Afak Hoca”**, 311 noda kayıtlı olan **“Evliya Olsa, Durup Görsün”**, 312 noda kayıtlı olan **“Ezan Sesi Gelmedi Ki”**, 313 noda kayıtlı olan **“Eşek Namazda Bulunur Mu?”**, 314 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Han”**, 326 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Dilenci”**, 327 noda kayıtlı olan **“Eşek Eşegi Görünce Bağırır”**, 329 noda kayıtlı olan **“Altın Yüzük”**, 330 noda kayıtlı olan **“Ümitsiz Şeytan”**, 331 noda kayıtlı olan **“Dürüstçe Adamlar”**, 338 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Avukat”**, 339 noda kayıtlı olan **“Tüccarlığın Başı”**, 340 noda kayıtlı olan **“İnanmazsanız Ölüye Sorun”**, 341 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Tellal”**, 342 noda kayıtlı olan **“Ye Cübbem”**, 343 noda kayıtlı olan **“Susayan Cep”**, 344 noda kayıtlı olan **“Bunun Parasını Neden Alıyorsun”**, 345 noda kayıtlı olan **“Hayret Gözün Varmış”**, 346 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Onun Yöneticisi”**, 347 noda kayıtlı olan **“Bunun Masrafını Kim Ödedi”**, 348 noda kayıtlı olan **“Görüşmezsek Hoşcakalın”**, 349 noda kayıtlı olan **“Yuvarlak Ekmek”**, 350 noda kayıtlı olan **“Ceza”**, 351 noda kayıtlı olan **“Vahvahlayanın Çocuğu”**, 352 noda kayıtlı olan **“Yelpaze”**, 353 noda kayıtlı olan **“Kılıç ve Kasap”**, 354 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”**, 355 noda kayıtlı olan **“İstekli Kurtlar”**, 356 noda kayıtlı olan **“Arzu”**, 364 noda kayıtlı olan **“Bıçak Ucu”**, 365 noda kayıtlı olan **“Uykumu Aramaya Gidiyorum”**, 366 noda kayıtlı olan **“Dudağı Helal”**, 367 noda kayıtlı olan **“Delik Para”**, 368 noda kayıtlı olan **“Öküz Beni Aldı”**, 369 noda kayıtlı olan **“Misafir”**, 370 noda kayıtlı olan **“Soruya Yakışan Cevap”**, 371 noda kayıtlı olan **“Azizler”**, 372 noda kayıtlı olan **“Efendi Doğduğunda Öldü Deyin”**, 373 noda kayıtlı olan **“Hırsızlığa Girdim Diyecek Olmasa”**, 374 noda kayıtlı olan **“Burcunuz”**, 375 noda kayıtlı olan **“Kötü Çeşme”**, 384 noda kayıtlı olan **“Ne Olmuş”**, 385 noda kayıtlı olan **“Ceviz Yeme”**, 386 noda kayıtlı olan **“Mantı”**, 387 noda kayıtlı olan **“Paralı Yemek”**, 388 noda kayıtlı olan **“Köle Pazarı”**, 392 noda kayıtlı olan **“Beyaz Kum”**, 398 noda kayıtlı olan **“Dünyanın Genişliği”**, 399 noda kayıtlı olan **“Bakmaya Yakışır”**, 400 noda kayıtlı olan **“Alkış”**, 401 noda kayıtlı olan **“Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri”**, 402 noda kayıtlı olan **“Kendinden Görsün”**, 403 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Pehlivan”**, 404 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin İhtirası”**, 405 noda kayıtlı olan **“Ayıp Kendimde”**, 406 noda kayıtlı olan **“Hırsızı**

Bekçi Vurdu", 407 noda kayıtlı olan **"At"**, 408 noda kayıtlı olan **"Gıcırdayan Ekmek"**, 409 noda kayıtlı olan **"Bu Gelişin Doğruysa"**, 410 noda kayıtlı olan **"Beyaz Şeker"**, 411 noda kayıtlı olan **"Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın"**, 412 noda kayıtlı olan **"Söz Bir Tane"**, 413 noda kayıtlı olan **"En Güzel Saz"**, 414 noda kayıtlı olan **"Derisini Yüzüp Rezil Ederim"**, 415 noda kayıtlı olan **"Doğru Şekilli"**, 423 noda kayıtlı olan **"Deve Miydi"**, 424 noda kayıtlı olan **"Cehennem ile Cennet Dolunca"**, 425 noda kayıtlı olan **"Kendini Aldatıp Gitti"**, 426 noda kayıtlı olan **"Bahaneye İnanırdın"**, 427 noda kayıtlı olan **"Kimin Yüreğine Dokunmuş"**, 428 noda kayıtlı olan **"Arzu Etsek De Olmuyor"**, 429 noda kayıtlı olan **"Emanet"**, 430 noda kayıtlı olan **"Kuyu Çevrilip Koyulur"**, 437 noda kayıtlı olan **"Kendine Mukayyet Ol"**, 438 noda kayıtlı olan **"Melamet"**, 443 noda kayıtlı olan **"Başıma Yastık Yapacağım"**, 444 noda kayıtlı olan **"Benzemeyince Karşılaştırılmaz"**, 445 noda kayıtlı olan **"Tadı Bir"**, 446 noda kayıtlı olan **"Bulamadım Ki"**, 447 noda kayıtlı olan **"Damdan Atın Da Görün"**, 448 noda kayıtlı olan **"Kırk Yıllık Sirke"**, 449 noda kayıtlı olan **"Ayağım Ağrıyor"**, 450 noda kayıtlı olan **"Öncekinde Aldınız"**, 462 noda kayıtlı olan **"Berber"**, 463 noda kayıtlı olan **"Yelim"**, 464 noda kayıtlı olan **"Tedavi"**, 465 noda kayıtlı olan **"Fare İlacı"**, 466 noda kayıtlı olan **"Burge Darı"**, 467 noda kayıtlı olan **"Şimdi Kuş Oldun"**, 468 noda kayıtlı olan **"Niye Ağlıyorsun?"**, 470 noda kayıtlı olan **"Kör Olun"**, 476 noda kayıtlı olan **"Dumbe-Ciğer"**, 477 noda kayıtlı olan **"Kuyudaki Ay"**, 484 noda kayıtlı olan **"Çocukların Duası"**, 485 noda kayıtlı olan **"Doktor ve Kasap"**, 486 noda kayıtlı olan **"Deliye Cevap"**, 487 noda kayıtlı olan **"Çömlek"**, 496 noda kayıtlı olan **"Çorbasının Çorbası"**, 497 noda kayıtlı olan **"Haram Olasınca"**, 498 noda kayıtlı olan **"Erkeğe Benzedim Mi?"**, 499 noda kayıtlı olan **"Hayır"**, 500 noda kayıtlı olan **"Dar Kavuk"**, 501 noda kayıtlı olan **"Eşeğin Sözü"**, 513 noda kayıtlı olan **"Güzel Şehir"**, 514 noda kayıtlı olan **"Gönlüm Kırıldı"**, 515 noda kayıtlı olan **"Laf Sarıktaysa"**, 516 noda kayıtlı olan **"Doktor"**, 517 noda kayıtlı olan **"Kıyamet"**, 518 noda kayıtlı olan **"Yıldız Yapıyor"**, 519 noda kayıtlı olan **"Çalgıcı"**, 520 noda kayıtlı olan **"Şarkıcı"**, 521 noda kayıtlı olan **"Ömrünüz Azapta Geçerdi"**, 522 noda kayıtlı olan **"Çapa ile Testiyi Hırsız Alıp Kaçtı"**, 528 noda kayıtlı olan **"Karganın Ömrü"**, 529 noda kayıtlı olan **"Zayıf Eşek"**, 530 noda kayıtlı olan **"Dostlar"**, 531 noda kayıtlı olan **"Denizin Suyu"**, 541 noda kayıtlı olan

“**Miskin ve Efendi**”, 542 noda kayıtlı olan “**Burun**”, 543 noda kayıtlı olan “**Babasının Çocuğu**”, 544 noda kayıtlı olan “**Dertleşelim**”, 545 noda kayıtlı olan “**Hala Geç Değil**”, 546 noda kayıtlı olan “**Yetişme Kuralı**”, 547 noda kayıtlı olan “**Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü?**”, 548 noda kayıtlı olan “**Bıldırıcının Evi Yok**”, 587 noda kayıtlı olan “**Deden Balık Olurdu**”, 588 noda kayıtlı olan “**Koyunu Satana Sor**”, 589 noda kayıtlı olan “**Keskin Akıl**”, 590 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Aldar Köse**”, 592 noda kayıtlı olan “**Sahtekar**”, 600 noda kayıtlı olan “**Hile**”, 601 noda kayıtlı olan “**Kundura Kitabı**”, 602 noda kayıtlı olan “**Efendi Tembel**”, 603 noda kayıtlı olan “**Beceriksiz**”, 604 noda kayıtlı olan “**Para**”, 605 noda kayıtlı olan “**Karıştırma**”, 606 noda kayıtlı olan “**Mescit ve Cami**”, 607 noda kayıtlı olan “**Hırsızlar Katında**”, 624 noda kayıtlı olan “**Allah İsterse Alacağım**”, 625 noda kayıtlı olan “**Yürü Yürü Canavar**”, 626 noda kayıtlı olan “**Nöbet Gelince Hata Olamazsın Ya**”, 627 noda kayıtlı olan “**Birbirini Aldatıp Hayat Sürdürüyormuş**”, 628 noda kayıtlı olan “**Keşke Tuzlasaydın**”, 629 noda kayıtlı olan “**Kuru Üzüm Olmasa**”, 630 noda kayıtlı olan “**Kötülüğünden Delik Kazık Kurulayanlar**”, 631 noda kayıtlı olan “**Bu Para Değil De Ne?**”, 632 noda kayıtlı olan “**Ekmek Yapma Günü**”, 633 noda kayıtlı olan “**Haram Kandan**”, 634 noda kayıtlı olan “**Ölmesen**”, 635 noda kayıtlı olan “**Aferin, El Bülbülleri**”, 636 noda kayıtlı olan “**Tambur**”, 637 noda kayıtlı olan “**Beni Teyzem Doğurmuş**”, 638 noda kayıtlı olan “**Aman, Hangi Birini Alacağım**”, 657 noda kayıtlı olan “**İkinci Eş**”, 658 noda kayıtlı olan “**Yalan Bulamadığımda**”, 659 noda kayıtlı olan “**Ekmek Hamurdan Olmuyor Mu?**”, 668 noda kayıtlı olan “**Şimdi Mi Kafir Oldum**”, 669 noda kayıtlı olan “**Pazar Günü Gel Deseydin Ya**”, 670 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşeği**”, 671 noda kayıtlı olan “**Gökyüzünde Köpek Uçuyor**”, 672 noda kayıtlı olan “**Demir Yiyen Fare**”, 673 noda kayıtlı olan “**İki Lira Daha Verin**”, 674 noda kayıtlı olan “**Keşkek Yemiş Ağız Yanmış**”, 686 noda kayıtlı olan “**Bizimle Yürürseniz Kazık Yersiniz**”, 687 noda kayıtlı olan “**Buraya Da Yetişip Geliyorsun Ya**”, 688 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Şeyh**”, 689 noda kayıtlı olan “**Kadının Evinde De Helal Yemek Ekmek Oluyor Mu?**”, 690 noda kayıtlı olan “**Ağzın İki Tane Olduğunda...**”, 691 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Patron**”, 692 noda kayıtlı olan “**Allah’a Vermedi Kendi Yedi**”, 693 noda kayıtlı olan “**Nasip**”, 694 noda kayıtlı olan “**Bu Duvarı Götüremez Misin?**”, 709

noda kayıtlı olan **“Sarığım Çocuklarla Oynamaya Kaldı”**, 710 noda kayıtlı olan **“Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin”**, 711 noda kayıtlı olan **“Bölüşerek Aldığımız”**, 712 noda kayıtlı olan **“Eşeğimle Konuşsan, Kendi Söyler”**, 713 noda kayıtlı olan **“Çağırılmayan Düğüne Girmenin Yolu”**, 714 noda kayıtlı olan **“Eşin Bir Tane Peki Hanımın”**, 715 noda kayıtlı olan **“İsteddiğini Verdim Yine Ne Diyorsun”**, 716 noda kayıtlı olan **“Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?”**, 717 noda kayıtlı olan **“Kocan Evden Çıktığında”**, 718 noda kayıtlı olan **“Sesi Kovmak”**, 719 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Hükümü”**, 731 noda kayıtlı olan **“Efendinin Günahkarlığı”**, 732 noda kayıtlı olan **“Eşekten Borçluyum”**, 733 noda kayıtlı olan **“Efendinin Rüyası”**, 734 noda kayıtlı olan **“Koyun Eti”**, 735 noda kayıtlı olan **“Erkeklik Namusu”**, 736 noda kayıtlı olan **“İnek Bana Yol Gösterdi”**, 737 noda kayıtlı olan **“Bohça”**, 738 noda kayıtlı olan **“Şımarık Kız”**, 739 noda kayıtlı olan **“Efendinin Nasihati”**, 757 noda kayıtlı olan **“Kuşça”**, 758 noda kayıtlı olan **“Karpuz”**, 759 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Eşkiyalar”**, 760 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Tabirci”**, 761 noda kayıtlı olan **“Efendinin Bedduası”**, 762 noda kayıtlı olan **“İşaret”**, 763 noda kayıtlı olan **“Baba ve Oğul’un Karşılaşması”**, 764 noda kayıtlı olan **“Ayağımızı Buldunuz Mu?”** 765 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Tokatı”**, 766 noda kayıtlı olan **“Görünüşe Göre Yalan”**, 767 noda kayıtlı olan **“Eşeğe Gözlük Takmak”**, 768 noda kayıtlı olan **“Niçin Tebessüm Ediyorsun”**, 769 noda kayıtlı olan **“Kendimi Eşek Yaptım”**, 811 noda kayıtlı olan **“Değer”**, 812 noda kayıtlı olan **“Deve Kapıdan Sığmadı”**, 813 noda kayıtlı olan **“Gönül Kaymak İstemiş”**, 814 noda kayıtlı olan **“Katıra Sor”**, 815 noda kayıtlı olan **“Secde Edip Gönderse Var Mı?”**, 816 noda kayıtlı olan **“Ayaktan Değerli Ayakkabı”**, 817 noda kayıtlı olan **“Efendi Ölürdü”**, 818 noda kayıtlı olan **“Alacak ve Verecek”**, 832 noda kayıtlı olan **“Yalancı Kaydedici”**, 833 noda kayıtlı olan **“Dinlenmek”**, 834 noda kayıtlı olan **“Niçin Çay İçmiyordu”**, 835 noda kayıtlı olan **“Eh Aferin”**, 836 noda kayıtlı olan **“Gençliğimi Kaybettim”**, 840 noda kayıtlı olan **“Kurdun Şikâyeti”**, 843 noda kayıtlı olan **“En Güzel Eser”**, 844 noda kayıtlı olan **“Masala Gelin”**, 845 noda kayıtlı olan **“Meclisçi”**, 846 noda kayıtlı olan **“Ay Çıktıktan Sonra”**, 847 noda kayıtlı olan **“Tembelin Uykusu”**, 848 noda kayıtlı olan **“Kötü Deyince Olmadı”**, 856 noda kayıtlı olan **“Korkaklık”**, 857 noda kayıtlı olan **“Sözün Doğru”**, 858 noda kayıtlı

olan “**Şekerini Koy**”, 859 noda kayıtlı olan “**Kendiniz Yazıp Verin**”, 860 noda kayıtlı olan “**Evim Nerede?**”, 861 noda kayıtlı olan “**Efendi-Spiker**”, 862 noda kayıtlı olan “**Saf Gönüllü**”, 863 noda kayıtlı olan “**Güzel Hizmet**”, 870 noda kayıtlı olan “**Cimri**”, 871 noda kayıtlı olan “**Süt Sağıcı**”, 872 noda kayıtlı olan “**Kabahat Babamda**”, 873 noda kayıtlı olan “**Efendi Öğretmen**”, 877 noda kayıtlı olan “**Öç**”, 878 noda kayıtlı olan “**Fiyat-Ahenk**”, 879 noda kayıtlı olan “**Kitaptan Kitap**”, 880 noda kayıtlı olan “**Tedbirsizlik**”, 881 noda kayıtlı olan “**Öğrencinin İtirazı**”, 882 noda kayıtlı olan “**Yarın Nerede Buluşuyoruz**”, 885 noda kayıtlı olan “**Doğru İstişare**”, 886 noda kayıtlı olan “**Tramvay ve Otobüs Endişesi**” adlı fıkralar Karakter komiği bağlamında değerlendirilmiştir. (Tablo 11)

KOMİK TEORİLERİ BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALAR

Durum Komîği	1, 2, 12, 13, 16, 19, 21, 22, 25, 26, 27, 31, 33, 38, 43, 45, 48, 57, 58, 60, 63, 68, 69, 71, 72, 79, 83, 85, 86, 89, 93, 104, 107, 109, 110, 113, 119, 121, 122, 125, 129, 130, 132, 139, 140, 141, 145, 146, 148, 153, 158, 165, 166, 173, 174, 175, 177, 178, 181, 182, 187, 188, 189, 190, 196, 203, 204, 207, 208, 209, 215, 216, 219, 220, 223, 224, 225, 229, 230, 231, 236, 237, 238, 248, 249, 250, 255, 256, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 279, 280, 285, 286, 287, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 297, 298, 303, 304, 305, 310, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 332, 333, 334, 335, 336, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 393, 394, 395, 396, 397, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 441, 442, 451, 452, 453, 454, 455, 457, 458, 460, 471, 472, 473, 474, 475, 480, 481, 482, 483, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 511, 512, 523, 524, 525, 526, 527, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 550, 551, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 593, 594, 595, 596, 597, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 648, 649, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 756, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 782, 783, 784, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 820, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 837, 838, 839, 841, 842, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 864, 865, 866, 867, 868, 874, 875, 876, 883, 884, 887, 888,
Hareket Komîği	24, 64, 70, 108, 123, 124, 169, 210, 302, 309, 328, 439, 440, 456, 459, 461, 469, 478, 479, 488, 510, 549, 552, 695, 781, 785, 786, 787,
Söz Komîği	62, 65, 66, 67, 80, 102, 103, 114, 142, 147, 149, 154, 157, 170, 245, 269, 389, 390, 391, 502, 503, 586, 591, 598, 599, 647, 650, 675, 685, 755, 770, 819, 821, 822, 869,
Karakter Komîği	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 20, 23, 28, 29, 30, 32, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 44, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 59, 61, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 81, 82, 84, 87, 88, 90, 91, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 105, 106, 111, 112, 115, 116, 117, 118, 120, 126, 127, 128, 131, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 143, 144, 150, 151, 152, 155, 156, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 167, 168, 171, 172, 176, 179, 180, 183, 184, 185, 186, 191, 192, 193, 194, 195, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 205, 206, 211, 212, 213, 214, 217, 218, 221, 222, 226, 227, 228, 232, 233, 234, 235, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 246, 247, 251, 252, 253, 254, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 281, 282, 283, 284, 288, 295, 296, 299, 300, 301, 306, 307, 308, 311, 312, 313, 314, 326, 327, 329, 330, 331, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 384, 385, 386, 387, 388, 392, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 437, 438, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 470, 476, 477, 484, 485, 486, 487, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 528, 529, 530, 531, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 587, 588, 589, 590, 592, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 657, 658, 659, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 765, 766, 767, 768, 769, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 832, 833, 834, 835, 836, 840, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 870, 871, 872, 873, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 885, 886

Tablo 11

XIII. 2. Mizah Teorileri Bağlamında

Gülme (komik) üzerine teori geliştiren araştırmacılar ve filozoflar bu konuyu:

1. Komik olan gülme
2. Mizahi olan gülme

şeklinde ikiye ayırmakta olup komiği “vücudun herhangi bir etliye verdiği refleks düzeyinde, yoğun bir cevap” olarak tanımlarken mizahın daha çok “iç tepki ve cevaplar” olduğunu belirtirler (Türkmen, 1999, s. 2). Bu bağlamda mizahın “komik”i içermesi, kendi içinde gülünçlüğü barındırması bakımından “nükte” gibi sanatsal-estetik kaygıları, hayal gücüne bağlı olarak gelişmesi, işin bir başka boyutudur.

“Gülme”yi “sıradan veya anlamlı gülüş” ve “abartılı veya mutlak-sanatsal gülüş” olarak iki gruba ayıran Baudelaire mizahı, ikinci grupta yer alan “abartılı-sanatsal-mutlak gülüş” olarak tanımlar. Ona göre mizahi bir gülmenin nedenini anlamak ancak ezgi ile mümkündür. Bir başka ifadeyle abartılı gülüşün sebebi gülen kimseyi (nelere-nasıl güldüğü) içinde bulunduğu sosyal çevre bağlamında değerlendirmek kadar yaşanan anın onda yaratabileceği etki ve tepkiyi tahmin etmeye ve sezmeye bağlı olarak gelişen bir durumdur (Baudlaire, 1997, ss: 15-18). Araştırmacının mizahın üstünlük-yükseklik duygusuna bağlı olarak geliştiğini varsayması (Baudlaire, 1997, ss: 26-27) yanında bu durumun en güzel örneğini teşkil eden karikatürlerde görüldüğünü, bu bağlamda abartmak, suçlamak, şekli bozup çirkinleştirmek hatta aşağılamak gibi araçların mizaha ait olduğunu belirtmesi (Baudlaire, 1997, ss: 28-31) işin bir başka boyutudur. Baudlaire bunun yanı sıra söz konusu mizah araçlarının tiyatro gibi gösteri sanatlarında “trajedin komiğin karşısında yer alması” şeklinde kullanıldığını belirterek (Baudlaire, 1997, ss: 32-34) yakın bir konuya da dikkati çekmek istemiştir.

Gülme ile mizahı ayıran, “gülme”nin daha çok dış etkilerden ortaya çıktığını, mizahın ise iç etki ve tepkiler olduğunu belirterek gülmenin mizah yoluyla sağlanması bir anlamda mizahın mantığı üzerine duran Koestler ise söz konusu durumun “saldırganlık, kahkaha, yerme, taklit, aşağılama ve bu yolla karşısındaki düzeltme gibi yollarla ortaya çıktığını; temelinde yatan “aşağılık” duygusunun aslında

“üstünlük” duygusuyla ilgili olduğunu savunur (Koestler, 1997, ss: 37-43). Bu bağlamda Koestler, mizahın çeşitlenmesini:

Nükte	(sözcük oyunları ile sağlanır)
Kişileştirme taklitler)	(hayvanlara öykünme veya maske ile yapılan)
Yergi	(abartma, saldırma, yok sayma)
Kırk ayak paradoksu	(kekeleme, yanlış söyleme)
Kaydırma çekme)	(dikkati bütüne değil bütünün en ufak parçasına)

şeklinde sınıflandırır (Koestler, 1997, ss: 57-83); mizahın akıl ile değil duygu ile ilişkili olduğunu, duygulardaki hareketin ise mizah yoluyla canlılık kazandığını (Koestler, 1997, ss: 43-56) ileri sürer.

Hasan Çiftçi'nin konuya bakışı biraz daha farklı bir özellik göstermekte olup “mizah”ı “hiciv”i sağlama yollarından biri olarak nitelendirir. Bu bağlamda çeşitli mizah şairlerinin görüşlerine de yer veren Çiftçi'nin mizahın zarafetle olan yakın ilgisini latife yani şaka yapmada bile mizahi unsurlar bulunduğunu (Çiftçi, 2002, ss: 45-48) belirtmesi ise son derece dikkat çekicidir. Araştırmacının, Baudlaire'in ve Koestler'in mizahı sağlayan unsurlar-yollar olarak belirttiği:

Küçümseme-tahkir

Hayvanlara benzetme,

Kavram ve kelimelerin yer değiştirmesi,

Aptal rolünegirme-bürünme,

Abartılı övgü

gibi yolları “hiciv”i sağlayan unsurlar olarak belirtmesi (Çiftçi, 2002, ss: 98-109) ise dikkatimizi çeken bir durumdur.

Fıkralar söz konusu olduğunda ortaya çıkan yanlışlıklar, hatalar, sakarlıklar mizah kavramını oluşturmakta; önemli olmayan, hafif konular gibi düşünceler mizahın ciddiliğini düşürmektedir. Nitekim mizah hayatın her alanında karşımıza çıkabilen ve insanlarda tesirli etkiler bırakabilen bir kavramdır. Mizah aklın sanatıdır. Saldırganlık ve acımasızlığa dayanmakla birlikte mizahın insanı özgürleştirici ve baskılardan kurtarıcı bir yönünün olduğu bile vurgulanmaktadır. Nitekim Kostler'e göre mizah insanın doğasının yarısını oluşturmaktadır. Bu da her anında mizahla hareket etmek anlamına gelmektedir. Hyres ise varoluş sebeplerimizden hiçbirinin mizah gereksinimimizin önüne geçemeyeceği düşüncesindedir. Miller mizahın ciddiyetsizliğine rağmen hayatımızda yaptığımız en ciddi iş olduğunu savunmaktadır. (Güler ve Güler, 2010, s. 189)

Yaşamın ortaya çıkardığı olumsuz durumları ortaya çıkararak vurgulayan her durum mizah olarak kabul edilmektedir. Bu da mizahın hayatın devamlılığında üstlendiği rolü göstermektedir. Sağlık ve iyilik halinin geliştirici bir özelliği bulunmaktadır. Mizahın bu yönleriyle fiziksel, sosyal, duygusal açıdan insanı olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. (Güler ve Güler, 2010, s. 190)

Mizahın aynı zamanda hatalarımızı kabul etmemizi ve sorunlarımızı çözmemizi sağlayan bir yönü de vardır. İtalyan atasözü olan “Espri yapan günah çıkartıyordu” sözü olumsuz duyguların olumluya çevrilmesini anlatmaktadır. Çevremizdekilerle arkadaşlık, samimiyet, sevgi ilişkileri kurmamızda oldukça önemlidir. (Güler ve Güler, 2010, s. 191)

Mizah çevremizdeki olaylara karşı daha çok düşünmemizi ve eleştirel yolla bakmamızı sağlar. Alışlagelmiş değerlerin sorgulanabilmesine fırsat verir. Normal yolla söylenemeyecek şeylerin mizah yoluyla söylenebilmesini sağlar.

Mizah önemli bir iletişim aracıdır. Hayatımızda karşılaştığımız sorunlara göğüs gerebilmemizi ve karşımızdakine aktarabilmemizi sağlar. Sosyal ilişkilerimizi düzenleyici yönünün yanında, insanları etkileyebilmemizi sağlar. (Güler ve Güler, 2010, ss: 192-193)

Bergson'un "kendimize ya da –anlatan hariç- üçüncü kişiye yani söyleyene veya dinleyene gülmektir (Bergson, 1944, ss: 3-95). Diye tanımladığı ve çeşitli örneklerle kanıtlamaya çalıştığı "mizah" konusunu Morreal farklı bir açıdan ele alır ve gülmeyi:

1. Mizah Komiği: Şaşırtmaca ile yaratılan ve zevk alınmayan bir durumdur.

2. Eğlence Komiği: Dış duyguların-etkilerin yarattığı, zevk alındığı bir durum-etkidir (Morreal, 1997, s. 75)

şeklinde iki başlıkta değerlendirir; mizah konusunda üç kuramı kapsayan bir tabloyu ortaya koyar:

1. Üstünlük Teorisi: Morreal'a göre bu kuramın temelinde yatan şey anlatıcının başkasıyla alay ederek, karşısındakinin zayıflığına dikkat çekerek, aksan takliti yaparak, başkasının talihsizliğini-aptallığını ortaya koyarak sağladığı psikolojik bir ortamda beliren bir durumdur (Morreal, 1997, ss: 8-23).

2. Uyumsuzluk Teorisi: Gülmenin uyumsuz, zıt durumlara bağlı olarak da sağlanabileceğini savunan Morreal bu tür durumların kişinin umduğunu bulamadığı-ummadığını bulduğu, bir nesnenin yerinde olmadığı (mesela ayakkabının tekinin topuğunun kırılması, dil sürçmesi) gibi sebeplere bağlı olarak ortaya çıktığını, bir anlamda "kavram" ile kavrama bağlı düşünülen gerçek nesnelere arasındaki uyumsuzluk-zıtlık olarak da tanımlanabileceğini (Morreal, 1997, ss: 24-31) belirtir.

Spencer'in "münasebetsizlik-uyumsuzluğun düşüşü" şeklinde açıkladığı, uyumsuz gülmenin hayranlığa yol açacağını (Berlyne, 1968, ss:46-58) belirttiği bu durumu ise Willmann "Birleşik Uyumsuzluğa Karşı Normal Reaksiyon" diye açıklar (Willman, 1940, ss:53, 70-85).

Rahatlama Kuramı: Araştırmacıya göre psikolojik ortamın değişmesi cinsellik, şiddet, düşmanlık, töreye-dini-hukuki-ahlaki ve buna benzer kurumlara bağlılık gibi konularda toplumun geliştirdiği yasaklar, ani bir duygu birikimine ve boşalmasına neden olabilir. Bu bağlamda kişi yasağı delmeye kalktığı sırada ya kendisine ya da çevresindeki tenkit eder tarzda gülecek, rahatlayacaktır (Morreal, 1997, ss: 32-57).

Bugün bütün dünyada Fowler'ın mizahı sağlayan unsurlarla bu unsurların motif ve amaçlarını, alanlarını, metotlarını, kullandıkları araçları ve dinleyicilerini belirttiği meşhur tasnifi kabul edilmektedir (Türkmen'in tablo) halinde ortaya koyduğu (Türkmen, 1999, s. 20) bu tasnifi (Tablo 13)de:

Uyumsuzluk

Üstünlük

Rahatlama

olmak üzere üç kuram halinde özetlememiz mümkündür.

FOWLER'İN MİZAH TASNİFİ

Çeşit	Motif veya Amaç	Alan	Metot veya Araç	Dinleyici
Mizah	Keşfetme	İnsan Tabiatı	Gözlem	Sempatik Tipler
Nükte	Aydınlatma	Kelimeler ve Fikirler	Sürpriz	Zeki Tipler
Hiciv	Düzeltilme	Ahlak ve Davranış	Vurgulayarak Etkileme	Kendinden Emin Tipler
Acı şaka	Izdırıp Verme	Hatalar ve Zaaflar	Tersine Çevirme	Kurban (fail) ve Seyirciler
Tahkir	İtibarı Zedeleme	Kötü Muamele	Doğrudan Söyleme	Kamu (Halk)
İroni	Kendi Çevresine Has Olma	Gerçeklerin Söylenmesi	Efsaneleştirme	Daha Dar Bir Çevre
İstihza	Kendini Kanıtlama	Ahlak	Açık Seçik Bütün Çıplaklığıyla Ortaya Koyma	Saygıdeğer Tipler
Alay	Kendini Rahatlatma	Düşmanlık	Kötümser	Kendisi

Belirtmemiz gerekir ki; mizah en çok seyirlik oyunlarımızdan Karagöz ve Orta oyununda karşımıza çıkar. Ağırlığı “Karagöz” de olmak üzere oyunun aynı adlı kahramanı tarafından bazen döneme bazen yöneticilere bazen de çeşitli sebeplerden dolayı olumsuz duruma düşen halka yönelik taşlamalar, acı şakalar söz konusu iki oyun türünün ortak özelliklerindedir. Siyasi taşlamanın en çok Karagözde görülmesi de işin bir başka boyutudur. Özellikle Karagöz oyunun zaman zaman aşırıya kaçan siyasi taşlamalarına (And, 1969, ss: 133-135) rağmen kendine has bir koruma içinde olması da son derece dikkat çekicidir. Bu durumu ise Karagöz oyuncularını hükümete ve temsilcilerine, yöneticilere hatta idare şekline atfen yaptıkları ve söz konusu oyunun “Mukaddime” kısmının neredeyse tamamını teşkil eden “Perde Gazeli” (And, 1969, ss: 147-152) ne bağlarlar.

Tez konumuz olan Özbek Efendi fıkralarının mizah teorileri bağlamında incelemeye geçmeden önce mizahın yararları ve çeşitleri konusunda da bir iki şey söylemek istiyoruz. Mizahın insanlara canlılık kattığına inanan (Morreal, 1997, s. 89)

bunun insanın eğitim düzeyi, sosyal çevresi, mesleği-iş ve cinsiyetine bağlı olarak geliştiğini savunan (Morreal, 1997, s:93) mizahın yararlarını:

1. Mizah özgürleştirir: Bu, mizahta bir politikadır. Yeteneği olan kimse sadece politikada olmak üzere fikrini belirterek hemen her konuda buy olla konulan yasakları delecek, rahatlama sağlayacaktır.

2. Toplumsal töreleri liberalleştirir: Törelerin bağlayıcılığı toplumda bir baskı oluşturur. Kişi bu yolla dokunulmayan konuları doğal bir alan gibi algılar ve algılatır.

3. Aklın-mantığın kurallarını çiğner-aşar: Kişi espri yoluyla dinleyenin dikkatini başka bir yola çekebilir.

4. Konudan uzaklaştırır, yeni bir bakış açısı kazandırır: Başarılarımız ya da başarısızlıklarımız konusunda yaptığımız espriler bizi durumun sarhoşluğundan uyandırır; bencilliğin ortadan kalkmasını sağlar.

5. Beyin yıkamayı engeller: Mizah, insanın tek bir şeye saplanıp kalmasını engeller.

6. İyileştirir: Sadece müzik değil mizah da insanın psikolojik sorunlarını unutmasını sağlar. Bu yolla kendini dinlemeyip yeni bir yol çizmesine sebep olur (Morreal, 1997, ss: 142-159).

şeklinde örnekli ve açıklamalı bir biçimde ele alır.

Bu bağlamda biz de Özbek Efendi fıkralarındaki mizah unsurunu Fawler'in ve Morreal'in üzerinde durdukları, Fawler'in karmaşık ve detaylı bir şekilde üç teoriye bağlı kalarak incelemek; bu arada söz konusu esas-kuramlarla ilgili bilgileri de söz konusu fıkralardaki mizah unsurlarını tespit etmeden önce vermek istiyoruz.

XIII. 2. 1. Üstünlük Teorisi Bağlamında

Gülme teorilerinin başında gelen en eski gülme kuramıdır. İlk olarak Aristo ve Platon tarafından yapılandırılan bu kuram daha sonra birçok bilim adamı tarafından geliştirilmiştir. (Eşigül, 2002, s. 10)

Platon'a göre gülme, "insanî şeytanlık ve budalalıktır". Bu görüş ise çeşitli isimlerde kendini geliştirerek devam etmiştir. (Abdikadyrova, 2009, s. 15)

Aristo da hemen hemen Platon'la aynı görüşlere sahiptir. Aristo'ya göre "Nükte, adam edilmiş küstahlıktır." (Morreal, 1997, s. 9) Buna rağmen Aristo gülmenin yapıcı bir özelliği olduğunu düşünmektedir. Bunun nedenini ise, hiçbir insanın kendisini komik duruma düşürecek şeyler yapmak istememesi olarak görür. (Eşigül, 2002, s. 10)

Arthur Koestler; "Aristoteles zamanlarından bu yana önerilen gülme kuramları arasında "küçük düşürme kuramı" en dayanıklısı gibi görünüyor. Aristoteles için gülme, çirkinlik ve küçük düşmeyle yakından ilgiliydi; Çiçero için "gülücün alanı... belli bir alçaklıkta ve biçim bozukluğunda yatar"; Descartes için gülme, "şaşkınlık, nefret ya da kimi zaman da her ikisiyle karışan" bir nesnenin açığa vurulmasıdır; Francis Bacon'ın gülünç nesnelere listesinde, ilk sırayı "biçim bozukluğu" alır. "Küçük düşürme kuramı"nın özü, Hobbes'un Leviathan yapıtında şöyle tanımlanır: "Gülme tutkusu, başkalarının zayıflığıyla ya da geçmişteki kendi zayıflığımızla yapılan karşılaştırma sonucu kendimizdeki bir üstünlüğün birden anlaşılmasından doğan ani bir zafer duygusundan başka bir şey değildir." Modern ruhbilim kurucularından olan Bain, genel olarak aynı kuramı izlemiştir: "Yalnızca fiziksel izlenimler karşısında değil, bir rakibe üstün gelmekle ya da onu rahatsız etmekle, insanın ani bir üstünlük elde edebildiği her durumda gülme isteği açıkça görülür." (Koestler, 1997, ss: 40-41) diyerek bugüne kadar bu kuramın savunucusu olanları ve amaçlarını açıklamıştır.

Ortaçağda ve Rönesans döneminde oluşturulan eserlerin arasında Hristiyanlık yaşantısında gülme onaylanan bir eylem olarak görülmediği için mizahla ilgili yazılmış bir eser bulunmamaktadır. Yaşama ve toplumsal normlara göre gelişen ihtiyaçlar, mizah alanında eser ihtiyacını ortaya çıkarmamıştır. İtalyan Ludovico Castelretro,

Aristoteles'in Poetika'sını yorumladığı sırada konuya az da olsa değinmiş ve gülme kavramının dört nedenden oluştuğunu dile getirmiştir. 1. Geleneklerin ihmali, delilik, sarhoşluk. 2. Bilimi ve sanatı yok sayma, cehalet, kibir, kendini beğenmişlik. 3. Kasıtlı yanlışlık, nükteli cevap. 4. Tesadüf, kandırma. (Borecky, 2000, s. 53)

12. yy'da karşımıza çıkan İngiliz filozof Hobbes ise mizahta Üstünlük Teorisi'nin sistemleştiricisi sayılabilir. Leviathan (1651) adlı eserinde gülme konusuna değinmiş ve önemli tespitler sunmuştur. "Ani bir zafer, gülme denilen yüz ifadesine sebep olan tutkudur. Bu da ya onları memnun eden ani bir eylem tarafından ya da bozuk olan bir şeyin başka bir şey olarak idrak edilmesinden, kendisini aniden alkışladıkları bir karşılaştırmadan kaynaklanır. Bu durum en çok, kendilerinin ancak ufak yeteneklerinin olmasının farkında olup başkalarının kusurlarını gözlemlemesiyle kendilerini daha hoş görmeye zorlananlara özgüdür." (Uçar, 2010, s. 19) Ona göre, insanın kendisini üstün görmesi, diğerlerinin kusurlarını görmesine sebep olur ve gülme sonucunu doğurur.

Ludovici ise, gülmenin insan hayatında en eski dönemlerden beri var olduğu görüşündedir. Gülme kavramının kazanılmış bir olayın sonucu olduğu fikrine katılarak, kendini göstermenin gülmenin verdiği fiziksel bir cesaret olduğunu savunur. (Türkmen, 1999, s. 26) İnsan, oluşan olaylar neticesinde güçsüzlüğe, kusurlara ya da rahatsızlık veren durumlara gülebilir. Bu ise ilkel gülme olarak değerlendirilebilir.

Özellikle çocuklarda görülen bu gülme şekli, içgüdüye dayanan bir gülmedir. Çocukların başkalarının hatalarına ve kusurlarına güldüğü bilinmektedir. Çocuklar kendi fiziksel becerilerini kavrayabildiği zaman komik bulma durumu ortaya çıkar. Bu ise, başkalarının hatalarını görme becerisini geliştirir. Özellikle kendilerinin yapabildikleri ancak akranlarının yapamadıkları durumlar kendilerini üstün hissettirir ve gülmeye sonuçlanır. (Jeffrey, 1972, s. 70) Çocukların bu gülme şekilleri aldıkları eğitim sonucunda kısıtlanır. Toplumda da kabul görmeyen bu gülme şekli yaş ile bağlantılı olarak azalmaya sonuçlanır. Kendini üstün görmeyle bağlantılı olan bu gülme şekli, eğitim ve zekâyla birleşerek alaycı bir hal alır. Bunun sonucunda ise daha terbiyeli ve üstü kapalı bir şekilde ortaya çıkar. Her ne olursa olsun karşısındaki insanı alaycı bir tavırla ele aldığı için Hobbes bu gülme şeklini, "O yüzden başkalarının

kusurlarına gülmek korkaklığın bir göstergesidir. Büyük zihinlerin doğru dürüst işlerinden birisi diğerlerini küçümsemeden korumak, onlara yardım etmek ve kendilerini sadece en yetenekli olanlarla karşılaşmaktır.” sözleriyle eleştirir. (Hobbes, 1651, s. 36)

Bu gülme durumu sadece başkalarında değil kendimize gülmemizle de sonuçlanabilir. Eskiye göre kendimizden daha üstün olduğumuz durumlarda bu gülme meydana gelebilir, bu ise içe dönük bir gümedir. A. Rapp, üstünlük duyguları taşıdığımız için kendimize güldüğümüzü savunur. Sonuçta alay ettiğimiz benlik, artık gülen benliğimizden ayrılmıştır. Belirli durumlarda ki remimize gülebiliriz. (Morreal, 1997, s. 14) Aslında bizler bugünkü durumlarımızı göz önüne alarak eski durumumuza göre kendimizi üstün görür ve güleriz.

Bu açıklamaların dışında gülme kavramının üstünlük kuramıyla ilişkisi olmadığını düşünerek bu kurama karşı çıkanlar da olmuştur. Max Eastman, “Hor görme durumunda gülmeyi ondan ayırmamız gerekir.” düşüncesini savunur. Voltaire, gülme kavramının küçük görme ve öfkeyle bağdaştıramayacağımızı savunur. (Morreal, 1997, s. 21) Morreal ise, alay sonucu ortaya çıkan gülme gerçeğini arka plana attıkları için bu görüşleri eksik bulmuştur. Sadece çocuklarda değil yetişkinlerde de meydana gelen, sevmediği birinin felaketine sevinme veyahut çocukların alaya alıcı ad takmasını bunun gerekçesi olarak görür. (Morreal, 1997, ss: 15-18)

Sonuç olarak, ortaya çıkan gülme durumunda kişi kendisini başkasının yerine koymadığı, kendi benliğinden arınmadığı, üstünlük ve şiddet duygularıyla yoğunlaştığı için sakıncalı durumlar ortaya çıkabilmektedir. Doğru bir kuram olup olmadığı konusu ise, ortaya çıkan gülme tepkisinde mizahi ve mizahi olmayan pek çok durum olduğu için hâlâ tartışılmaktadır.

Padişah, vezir ve Nasreddin Efendi ava çıkmış. Padişah yolda üstündeki hırkasını çıkartıp Efendiye vermiş. Bunu gören vezir de hırkasını çıkarıp Efendiye uzatmış. Padişah Efendiyle alay ederek:

-Efendi, üstünüzdeki bir eşek yükü mü?- demiş.

Efendi hemen:

-Yok, şahım, görüyorsunuz ki, iki eşeğin yükü!-diye cevap vermiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 2 noda kayıtlı olan **“İki Eşeğin Yükü”** adlı fıkarda mizahın nedeni Efendinin Padişaha olan üstünlüğüdür, 5 noda kayıtlı olan **“Muçal”**, 6 noda kayıtlı olan **“Köpek İle Adam”**, 7 noda kayıtlı olan **“Affedersiniz”**, 8 noda kayıtlı olan **“İçerden Çıkan Hırsız”**, 11 noda kayıtlı olan **“Minareler Ormanı”**, 12 noda kayıtlı olan **“Padişah Ve İp”**, 13 noda kayıtlı olan **“Uçan At”**, 14 noda kayıtlı olan **“Kırk Tavuğa Bir Horoz”**, 16 noda kayıtlı olan **“Birinci Ahmak”**, 17 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Şairler Meliki”**, 18 noda kayıtlı olan **“Molla Eşek”**, 19 noda kayıtlı olan **“Yarım Öksürük”**, 20 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Nişancı”**, 23 noda kayıtlı olan **“Laf Anlamaz Adam”**, 24 noda kayıtlı olan **“Özür”**, 25 noda kayıtlı olan **“Efendinin Yıldızı”**, 26 noda kayıtlı olan **“İyi Yeri Şimdi Buldun”**, 27 noda kayıtlı olan **“Hepsi de Güzel”**, 38 noda kayıtlı olan **“Ya Timur Ölüyor Ya Eşek”**, 44 noda kayıtlı olan **“Can”**, 45 noda kayıtlı olan **“Dört Ayaklı Padişah”**, 55 noda kayıtlı olan **“Eşekbaşı”**, 61 noda kayıtlı olan **“Efendinin Eşeği”**, 62 noda kayıtlı olan **“Eşek Siz”**, 63 noda kayıtlı olan **“Efendinin Cevapları”**, 64 noda kayıtlı olan **“Gençliğinde Hızlı Koşardı”**, 67 noda kayıtlı olan **“Belediye Başkanının Payı”**, 68 noda kayıtlı olan **“Yük Altında”**, 69 noda kayıtlı olan **“Efendinin Rum Cevabı”**, 82 noda kayıtlı olan **“Bir Tane ‘Ze’ye Bin Para”**, 86 noda kayıtlı olan **“Yarımını Vurup Kaldı”**, 91 noda kayıtlı olan **“Yerin Yerden Farkı Var”**, 95 noda kayıtlı olan **“Günahkârı Çıkarıp Gönderin”**, 99 noda kayıtlı olan **“Karasinekler”**, 105 noda kayıtlı olan **“Allah da Padişah İle Aynıymış”**;109 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hediyesi”**, 110 noda kayıtlı olan **“Birinci İncir”**, 113 noda kayıtlı olan **“Padişahın Sözü”**, 120 noda kayıtlı olan **“Efendinin Oğlu”**, 121 noda kayıtlı olan **“Efendi Münecim”**, 129 noda kayıtlı olan **“Faziletli Şamar”**;130 noda kayıtlı olan **“Mucize”**, 133 noda kayıtlı olan **“Affedersin Eşeğim”**, 142 noda kayıtlı olan **“Gizli Söz”**, 144 noda kayıtlı olan **“Kavga Neden Çıktı”**;151 noda kayıtlı olan **“Ala Namaz Bele Namaz”**, 153 noda kayıtlı olan **“Kurbanlığın Haysiyeti”**, 154 noda kayıtlı olan **“Eşek Kadı”**, 155 noda kayıtlı olan **“Haram Kan”**, 156 noda kayıtlı olan **“Hüküm”**, 157 noda kayıtlı olan **“Bir ‘Uh’ İçin Bir Tin Sesi”**, 159 noda kayıtlı olan **“Kendimde Bilmiyorum”**, 160 noda kayıtlı olan **“Yaşlı Oruç”**, 161 noda kayıtlı olan **“Ölünün İyisi”**, 162 noda kayıtlı olan **“Allahın Kapısı”**;164 noda kayıtlı olan **“Allah İsterse”**,

169 noda kayıtlı olan **“Yaşlının Bedduası”** , 170 noda kayıtlı olan **“Bana Layık Millet Sizlersiniz”**, 173 noda kayıtlı olan **“Sarık”** , 174 noda kayıtlı olan **“İmam Sadece Aldı”** , 175 noda kayıtlı olan **“Üç Vakitte”** , 176 noda kayıtlı olan **“Kazıyıp Yiyin”** , 180 noda kayıtlı olan **“Kutsanmış Su”** , 181 noda kayıtlı olan **“Hoca ve Efendi”** , 183 noda kayıtlı olan **“Sıcak Can”** , 184 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Azrail”** , 185 noda kayıtlı olan **“İmamlar”** , 186 noda kayıtlı olan **“Alçak Gönüllü Peygamber”** 188 noda kayıtlı olan **“Acayip Tavşan”** , 189 noda kayıtlı olan **“Hiçbir Şey”** , 193 noda kayıtlı olan **“Vakfa Yakışsa”** , 194 noda kayıtlı olan **“Kaybolan Kutu”** , 196 noda kayıtlı olan **“Dar Ev Geniş Mezar”** , 198 noda kayıtlı olan **“Hocanın Mürüvveti”** , 199 noda kayıtlı olan **“Kur’an”** , 200 noda kayıtlı olan **“Vaaz”** , 201 noda kayıtlı olan **“Günah Çuvalı”**;202 noda kayıtlı olan **“Bu Şapkayı Cebrail Giysin”**;203 noda kayıtlı olan **“Büyük Mum”** , 207 noda kayıtlı olan **“Allahın Gazabı”** , 208 noda kayıtlı olan **“Tak Ayakla Kılınan Namaz”** , 210 noda kayıtlı olan **“Öbür Dünyada Nasıl Söz”** , 212 noda kayıtlı olan **“Al Abdestini Ver Kavuğumu”** , 213 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve İmam”** , 214 noda kayıtlı olan **“Uzun Sakal”** , 217 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Kadı”** , 220 noda kayıtlı olan **“İki Peygamber”** , 221 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Yeğeni”** , 224 noda kayıtlı olan **“Az Kaldı Ki!”** , 225 noda kayıtlı olan **“Papaz ve Sakal”** , 226 noda kayıtlı olan **“Şehrin Köpeği Mi?”** , 228 noda kayıtlı olan **“Selam Almak”** , 229 noda kayıtlı olan **“Gönlümdeki Olsa”** , 230 noda kayıtlı olan **“Kör Kadı”** , 232 noda kayıtlı olan **“Helal Eşek”** , 233 noda kayıtlı olan **“Köpeğin Vasiyeti”** , 235 noda kayıtlı olan **“Acaba”** , 236 noda kayıtlı olan **“Efendinin Avı”** , 237 noda kayıtlı olan **“Şahit”** , 238 noda kayıtlı olan **“Sarık ve Kaftanın Sahibi”** , 239 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Emri”** , 240 noda kayıtlı olan **“Gönlüm Yaşlandı”** , 241 noda kayıtlı olan **“Eşeğimin Kuyruğu Ölüyor”** , 242 noda kayıtlı olan **“Yatsı Kaç Rekât”** , 244 noda kayıtlı olan **“Sarık Cehenneme Düştü”** , 245 noda kayıtlı olan **“Vessamai-Vettariki”** , 246 noda kayıtlı olan **“Namazınızı Abdestsiz Kıldık”** , 249 noda kayıtlı olan **“Eşeğime Uygun Palan”** , 251 noda kayıtlı olan **“Zengin İle Efendi”** , 253 noda kayıtlı olan **“Eşeğin Başı Ve Kulağı”** , 258 noda kayıtlı olan **“Kıyamette”** , 260 noda kayıtlı olan **“Onun Evine Alıp Gidip Verin-De...”** , 262 noda kayıtlı olan **“Avlunun Fazileti”** , 263 noda kayıtlı olan **“Efendi-İmam”** , 264 noda kayıtlı olan **“Yedi Defa Dolanırsa Helal”** , 266 noda kayıtlı olan **“Namazdaki Şaka”** , 267 noda kayıtlı olan **“Eşek Kadı”** , 269 noda

kayıtlı olan **“Hoş”** , 270 noda kayıtlı olan **“Layık Öğüt”** , 272 noda kayıtlı olan **“Allah Şakayı Bilmezmiş”** , 273 noda kayıtlı olan **“Ayağım Ağrıyordu”** , 278 noda kayıtlı olan **“Yarım Günlük Oruç”** , 280 noda kayıtlı olan **“Efendinin Kurbanlığı”** , 283 noda kayıtlı olan **“Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı”** , 285 noda kayıtlı olan **“Allahın Kulları”** , 287 noda kayıtlı olan **“Davacı-Dolandırıcı”** , 288 noda kayıtlı olan **“Şeytan”** , 289 noda kayıtlı olan **“Mahkemelik”** , 290 noda kayıtlı olan **“Namazda”** , 291 noda kayıtlı olan **“Boş ver, O Da Bizim Müritlerimizden”** , 292 noda kayıtlı olan **“Köpek Yavrusunun Duası”** , 293 noda kayıtlı olan **“Gecede İki Kere Kalkıyorum”** , 294 noda kayıtlı olan **“Gusül”** , 295 noda kayıtlı olan **“Gökyüzüne Mıhlanan Güneş”** , 296 noda kayıtlı olan **“Düzgün Dileyiniz”** , 300 noda kayıtlı olan **“Şeytan Dermanını Verir”** , 301 noda kayıtlı olan **“Sofu Mu İyi, Eşek Mi İyi”** , 304 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Şeyhülislam”** , 306 noda kayıtlı olan **“Tedbirli”** , 310 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Dervişler”** , 311 noda kayıtlı olan **“Evliya Olsa, Durup Görsün”** , 312 noda kayıtlı olan **“Ezan Sesi Gelmedi Ki”** , 315 noda kayıtlı olan **“Hoca ve Meşreb”** , 317 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Mahmudbiy”** , 320 noda kayıtlı olan **“Eğer Ahmak Olsa”** , 321 noda kayıtlı olan **“İki Koyun Sohbeti”** , 322 noda kayıtlı olan **“Cahil Topluluk”** , 323 noda kayıtlı olan **“Cimrinin Sadakası”** , 324 noda kayıtlı olan **“Asabilik”** , 325 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Cadı karılar”** , 327 noda kayıtlı olan **“Eşek Eşegi Görünce Bağırır”** , 329 noda kayıtlı olan **“Altın Yüzük”** , 330 noda kayıtlı olan **“Ümitsiz Şeytan”** , 331 noda kayıtlı olan **“Dürüstçe Adamlar”** , 334 noda kayıtlı olan **“Leğen Öldü”** , 335 noda kayıtlı olan **“Kurutana Mükâfat”** , 336 noda kayıtlı olan **“Dayılarını Görüp”** , 337 noda kayıtlı olan **“Yaşlıysa Da Dökülmez”** , 338 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Avukat”** , 341 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Tellal”** , 344 noda kayıtlı olan **“Bunun Parasını Neden Alıyorsun?”** , 345 noda kayıtlı olan **“Hayret Gözün Varmış”** , 346 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Onun Yöneticisi”** , 348 noda kayıtlı olan **“Görüşemezsek Hoşçakalın”** , 349 noda kayıtlı olan **“Yuvarlak Ekmek”** , 351 noda kayıtlı olan **“Vahvahlayanın Çocuğu”** , 353 noda kayıtlı olan **“Kılıç ve Kasap”** , 354 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”** , 355 noda kayıtlı olan **“İstekli Kurtlar”** , 356 noda kayıtlı olan **“Arzu”** , 357 noda kayıtlı olan **“Güneş ve Ay”** , 358 noda kayıtlı olan **“Uhde”** , 359 noda kayıtlı olan **“Alp Kaçtığı Gün”** , 363 noda kayıtlı olan **“Kötü Kundura”** , 364 noda kayıtlı olan

“Bıçak Ucu” , 365 noda kayıtlı olan **“Uykumu Aramaya Gidiyorum”** , 366 noda kayıtlı olan **“Dudağı Helal”** , 367 noda kayıtlı olan **“Delik Para”** , 372 noda kayıtlı olan **“Efendi Doğduğunda Öldü Deyin”** , 374 noda kayıtlı olan **“Burcunuz”** , 375 noda kayıtlı olan **“Kötü Çeşme”** , 376 noda kayıtlı olan **“Bahtsız Koca”** , 378 noda kayıtlı olan **“Sahipsiz At Olmalı”** , 379 noda kayıtlı olan **“Güzel Yüz Ve Ekmek”** , 383 noda kayıtlı olan **“Sonun Hayırlı Olsun”** , 384 noda kayıtlı olan **“Ne Olmuş”** , 386 noda kayıtlı olan **“Mantı”** , 389 noda kayıtlı olan **“Adaletli Hüküm”** , 390 noda kayıtlı olan **“Gırvoydı”** , 391 noda kayıtlı olan **“Karnın Kalkan Ellezine”** , 394 noda kayıtlı olan **“Komşunun Kızı”** , 396 noda kayıtlı olan **“Şeytan ve Külhanbeyi”** , 397 noda kayıtlı olan **“Sağlıklı Geçen Gün”** , 398 noda kayıtlı olan **“Dünyanın Genişliği”** , 404 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin İhtirası”** , 405 noda kayıtlı olan **“Ayıp Kendimde”** , 406 noda kayıtlı olan **“Hırsız Bekçi Vurdu”** , 407 noda kayıtlı olan **“At”** , 408 noda kayıtlı olan **“Gıcırdayan Ekmek”** , 412 noda kayıtlı olan **“Söz Bir Tane”** , 413 noda kayıtlı olan **“En Güzel Saz”** , 414 noda kayıtlı olan **“Derisini Yüzüp Rezil Ederim”** , 415 noda kayıtlı olan **“Doğru Şekilli”** , 424 noda kayıtlı olan **“Cehennem İle Cennet Dolunca”** , 425 noda kayıtlı olan **“Kendini Aldatıp Gitti”** , 426 noda kayıtlı olan **“Bahaneye İnanırsın”** , 428 noda kayıtlı olan **“Arzu Etsek De Olmuyor”** , 433 noda kayıtlı olan **“Aptal Ve Deli”** , 434 noda kayıtlı olan **“İsminizi Yazıp Gitmişsiniz”** , 435 noda kayıtlı olan **“Senin Sözü De Doğru”** , 438 noda kayıtlı olan **“Melamet”** , 439 noda kayıtlı olan **“Somya Darlaştı”** , 440 noda kayıtlı olan **“Efendi ile Hamal”** , 441 noda kayıtlı olan **“Ağabey-Kardeş”** , 446 noda kayıtlı olan **“Bulamadım Ki”** , 447 noda kayıtlı olan **“Damdan Atın Da Görün”** , 448 noda kayıtlı olan **“Kırk Yıllık Sirke”** , 449 noda kayıtlı olan **“Ayağım Ağrıyor”** , 450 noda kayıtlı olan **“Öncekinde Aldınız”** , 451 noda kayıtlı olan **“Zincirli Kapı”** , 452 noda kayıtlı olan **“İnsaf”** , 454 noda kayıtlı olan **“Ölü”** , 455 noda kayıtlı olan **“Öğrenci”** , 459 noda kayıtlı olan **“Şükür”** , 460 noda kayıtlı olan **“Zehir”** , 461 noda kayıtlı olan **“Çorba”** , 469 noda kayıtlı olan **“İsterseniz Şamar Yiyin”** , 470 noda kayıtlı olan **“Kör Olun”** , 471 noda kayıtlı olan **“Bu Kadar Peşinden Gidemem”** , 472 noda kayıtlı olan **“Şimdi Bir Ukdem Yok”** , 473 noda kayıtlı olan **“Kuyruğu Heybede”** , 474 noda kayıtlı olan **“İt Olmak İçin De Kuyruk Lazım”** , 475 noda kayıtlı olan **“Gençliğimde De Razi Değilim”** , 479 noda kayıtlı olan **“Arı Uhden Kalmasın”** , 480 noda kayıtlı olan

“Allah Korumuş” , 481 noda kayıtlı olan “Tutup Sahibine Veririm” , 482 noda kayıtlı olan “Borçlu” , 483 noda kayıtlı olan “Zalim Eşek” , 484 noda kayıtlı olan “Çocukların Duası” , 485 noda kayıtlı olan “Doktor Ve Kasap” , 486 noda kayıtlı olan “Deliye Cevap” , 487 noda kayıtlı olan “Çömlek” , 492 noda kayıtlı olan “Lezzeti Nasıl” , 493 noda kayıtlı olan “On Kilo Yiyecek” , 494 noda kayıtlı olan “Buzağının Arapçası” , 495 noda kayıtlı olan “Kısır Sığır” , 496 noda kayıtlı olan “Çorbasının Çorbası” , 497 noda kayıtlı olan “Haram Olasınca” , 498 noda kayıtlı olan “Erkeğe Benzedim Mi?” , 499 noda kayıtlı olan “Hayır” , 500 noda kayıtlı olan “Dar Kavuk” , 501 noda kayıtlı olan “Eşeğin Sözü” , 503 noda kayıtlı olan “Biliyor Musunuz Ne Diyeceğim” , 504 noda kayıtlı olan “Hamile Kazan” , 505 noda kayıtlı olan “Günahkâr Öküz” , 506 noda kayıtlı olan “Kavganın Sebebi” , 507 noda kayıtlı olan “Eşeğim Kabul Etmiyor” , 509 noda kayıtlı olan “Rüzgâr” , 510 noda kayıtlı olan “Ceset” , 511 noda kayıtlı olan “Hal Böyle Olursa” , 512 noda kayıtlı olan “Bereket Versin” , 513 noda kayıtlı olan “Güzel Şehir” , 521 noda kayıtlı olan “Ömrünüz Azapta Geçerdi” , 522 noda kayıtlı olan “Çapa ile Testiyi Hırsız Alıp Gitti” , 523 noda kayıtlı olan “Fakirin Eşyası” , 524 noda kayıtlı olan “Sabret” , 525 noda kayıtlı olan “Beş Lira İçin” , 526 noda kayıtlı olan “Kıymetsiz Takke Gitsin” , 527 noda kayıtlı olan “Doktor” , 529 noda kayıtlı olan “Zayıf Eşek” , 530 noda kayıtlı olan “Dostlar” , 537 noda kayıtlı olan “Sıpa” , 538 noda kayıtlı olan “Hikmet” , 539 noda kayıtlı olan “Avanak” , 541 noda kayıtlı olan “Miskin ile Efendi” , 542 noda kayıtlı olan “Burun” , 543 noda kayıtlı olan “Babasının Çocuğu” , 544 noda kayıtlı olan “Dertleştim” , 545 noda kayıtlı olan “Hala Geç Değil” , 546 noda kayıtlı olan “Yetişme Kuralı” , 553 noda kayıtlı olan “Kim Sağ, Kim Hasta” , 554 noda kayıtlı olan “Sana Ne” , 557 noda kayıtlı olan “Aceleci” , 558 noda kayıtlı olan “Övünen” , 559 noda kayıtlı olan “Süzme” , 562 noda kayıtlı olan “Borç” , 563 noda kayıtlı olan “Çok Şükür” , 565 noda kayıtlı olan “Rüya” , 566 noda kayıtlı olan “Büyük Kavga” , 567 noda kayıtlı olan “Endişe Gelecek Olursa” , 568 noda kayıtlı olan “Mısır Unu Ekmeği” , 569 noda kayıtlı olan “Küstah” , 572 noda kayıtlı olan noda “Övüngenlik” , 575 noda kayıtlı olan “Ne Kadar Yol Gittik” , 576 noda kayıtlı olan “Avare Olmayın” , 577 noda kayıtlı olan “Ceviz Altında” , 579 noda kayıtlı olan “Dertleşmek” , 582 noda kayıtlı olan “Elleri Değmedi” , 583 noda kayıtlı olan

“Ayağından Kaldırıp At” , 584 noda kayıtlı olan **“Hemen Yemek Yiyesi Gelecektir”** , 586 noda kayıtlı olan **“Nehir’e Ateş Gitti”** , 587 noda kayıtlı olan **“Deden Balık Olurdu”** , 588 noda kayıtlı olan **“Koyunu Satana Sor”** , 589 noda kayıtlı olan **“Keskin Akıl”** , 590 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Aldar Köse”** , 591 noda kayıtlı olan **“Torunum Daha Az”** , 592 noda kayıtlı olan **“Sahtekar”** , 593 noda kayıtlı olan **“Yağlı Ekmek Yapayım”** , 594 noda kayıtlı olan **“Bilmece”** , 595 noda kayıtlı olan **“Soğuk Ekmek”** , 600 noda kayıtlı olan **“Hile”** , 601 noda kayıtlı olan **“Kundura Kitabı”** , 602 noda kayıtlı olan **“Efendi Tembel”** , 603 noda kayıtlı olan **“Beceriksiz”** , 604 noda kayıtlı olan **“Para”** , 605 noda kayıtlı olan **“Karşılaştırma”** , 606 noda kayıtlı olan **“Mescit Ve Cami”** , 607 noda kayıtlı olan **“Hırsızlar Katında”** , 608 noda kayıtlı olan **“Yular”** , 610 noda kayıtlı olan **“Lamba Yağı”** , 611 noda kayıtlı olan **“Onun Kendisi Yeter”** , 612 noda kayıtlı olan **“Sırlısıklam”** , 613 noda kayıtlı olan **“Çukurlara Toplanmış”** , 624 noda kayıtlı olan **“Allah İsterse Alacağım”** , 625 noda kayıtlı olan **“Yürü Yürü Canavar”** , 626 noda kayıtlı olan **“Nöbet Gelince Hasta Olamazsın Ya”** , 627 noda kayıtlı olan **“Birbirini Aldatıp Hayat Sürdürüyormuş”** , 632 noda kayıtlı olan **“Ekmek Yapma Günü”** , 633 noda kayıtlı olan **“Haram Kandan”** , 634 noda kayıtlı olan **“Ölmesen”** , 635 noda kayıtlı olan **“Aferin, El Bülbülleri”** , 636 noda kayıtlı olan **“Tambur”** , 637 noda kayıtlı olan **“Beni Teyzem Doğurmuş”** , 638 noda kayıtlı olan **“Aman, Hangi Birini Alacağım”** , 640 noda kayıtlı olan **“Helak Ettin Ya”** , 641 noda kayıtlı olan **“Okuma”** , 642 noda kayıtlı olan **“Hayatımda Geçip Öterdim”** , 643 noda kayıtlı olan **“Rahmetli Eşim Söyledi”** , 644 noda kayıtlı olan **“Müzik Çalma ‘Sanatı’ ”** , 645 noda kayıtlı olan **“İsmi Bilip Ne Yapacağım”** , 650 noda kayıtlı olan **“Oğul Ve Karısının Cevabı”** , 651 noda kayıtlı olan **“Efendi Halının Yamağı”** , 652 noda kayıtlı olan **“Hırsız Bulma Usulü”** , 653 noda kayıtlı olan **“Pamuk Hırsız”** , 654 noda kayıtlı olan **“Han Anasını Kocaya Veriyor”** , 655 noda kayıtlı olan **“Şakacı Mı Ki!”** , 656 noda kayıtlı olan **“Sen Yüzmeyi Biliyorsun Zaten”** , 657 noda kayıtlı olan noda **“İkinci Eş”** , 658 noda kayıtlı olan **“Yalan Bulamadığımda”** , 659 noda kayıtlı olan **“Ekmek Hamurdan Olmuyor Mu?”** , 660 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Şeyh”** , 661 noda kayıtlı olan **“Hiçbir Şey Kalmayacakmış”** , 663 noda kayıtlı olan **“Seni Medresede Okutmuyacaksa”** , 664 noda kayıtlı olan **“Bismillah Demeseniz De Yemek Çok”** ,

665 noda kayıtlı olan **“Boş Ceviz”** , 666 noda kayıtlı olan **“Kara Bulut”** , 667 noda kayıtlı olan **“Efendinin Kızı”** , 673 noda kayıtlı olan **“İki Lira Daha Verin”** , 674 noda kayıtlı olan **“İki Lira Koşup Verin”** , 675 noda kayıtlı olan **“İyi Güzel”** , 676 noda kayıtlı olan **“Can Önce Ayaktan Çıkar”** , 677 noda kayıtlı olan **“Un Sürülen Zengininki”** , 678 noda kayıtlı olan **Bu Yemeği Masumlara Ver** , 679 noda kayıtlı olan **“Ölümden Kurtuluş”** , 691 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Patron”** , 692 noda kayıtlı olan **“Allah’a Vermedi, Kendi Yeni...”** , 693 noda kayıtlı olan **“Nasip”** , 694 noda kayıtlı olan **“Bu Duvarı Götürmez Misin?”** , 695 noda kayıtlı olan **“Yıkılmasam Da Hepsile Birlikte Düşerdim”** , 696 noda kayıtlı olan **“Azrail’i Aldatmanın Yolu”** , 697 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?”** , 699 noda kayıtlı olan **“Şükredin”** , 700 noda kayıtlı olan **“Utancınızı Hoş Görüyorum”** , 701 noda kayıtlı olan **“Muçal”** , 702 noda kayıtlı olan **“Bu Ağız Değilse Ne?”** , 703 noda kayıtlı olan **“İki Sefer Geçtim Olmadı”** , 704 noda kayıtlı olan **“Şakayı Da Bilmiyorsun”** , 706 noda kayıtlı olan **“Ben De Bir Ölüp Alayım”** , 707 noda kayıtlı olan **“Allah Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş”** , 708 noda kayıtlı olan **“Kıpırdama Yer Sürmeyi Öğretiyorum”** , 709 noda kayıtlı olan **“Sarığım Çocuklarla Oynamaya Kaldı”** , 710 noda kayıtlı olan **“Dost Girip Düşman İşini Yapıp Gitmesin”** , 712 noda kayıtlı olan **“Eşeğimle Konuşan, Kedi Söyler”** , 714 noda kayıtlı olan **“Eşin Bir Tane Peki Hanımın?”** , 715 noda kayıtlı olan **“İsteddiğini Verdim Yine Ne Diyorsun?”** , 716 noda kayıtlı olan **“Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?”** , 717 noda kayıtlı olan **“Kocan Evden Kaçtığında Başı Var Mıydı?”** , 718 noda kayıtlı olan **“Sesi Kovmak”** , 720 noda kayıtlı olan **“Adil Olmak”** , 721 noda kayıtlı olan **“Yaramaz Ay”** , 723 noda kayıtlı olan **“Günahkâr Olmayı İstemiyorum”** , 724 noda kayıtlı olan **“Efendinin Bilgeliği”** , 725 noda kayıtlı olan **“Arabamı Gökyüzüne Ver”** , 726 noda kayıtlı olan **“Yalanınca Da Tamamış”** , 727 noda kayıtlı olan **“At Kafasına Örülen Yumak”** , 728 noda kayıtlı olan **“Ne İçin Ödeyeceğim?”** , 729 noda kayıtlı olan **“Pilavın Fiyatı”** , 730 noda kayıtlı olan **“Efendi Boyacı”** , 731 noda kayıtlı olan **“Efendinin Günahkârlığı”** , 733 noda kayıtlı olan **“Eşeğinin Rüyası”** , 734 noda kayıtlı olan **“Koyun Eti”** , 735 noda kayıtlı olan **“Erkeklik Namusu”** , 736 noda kayıtlı olan **“İnek Bana Yol Gösterdi”** , 737 noda kayıtlı olan **“Bohça”** , 738 noda kayıtlı olan **“Şımarık Kız”** , 739 noda kayıtlı olan **“Efendinin Nasihati”** , 740 noda

kayıtlı olan **“Çaresiz Koyun”** , 741 noda kayıtlı olan **“Kötü Şarkı”** , 742 noda kayıtlı olan **“Siz Evde Yoktunuz Ki?”** , 743 noda kayıtlı olan **“Efendinin Mektubu”** , 744 noda kayıtlı olan **“Niçin Oğlunu Uyandırdın?”** , 745 noda kayıtlı olan **“Efendi Hastalanmış”** , 746 noda kayıtlı olan **“Efendinin Gayreti”** , 747 noda kayıtlı olan **“Baykuş”** , 748 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hastalığı”** , 749 noda kayıtlı olan **“Efendinin Gücü”** , 750 noda kayıtlı olan **“Altını Dilime Bağla”** , 751 noda kayıtlı olan **“Efendi Simsar”** , 752 noda kayıtlı olan **“Yalan Ve Yalancılık”** , 753 noda kayıtlı olan **“Denize Gidip , Sulayıp Geleyim”** , 754 noda kayıtlı olan **“Efendi Kızını Kocaya Verdi”** , 755 noda kayıtlı olan **“Ben Kısa Cevap Veririm”** , 756 noda kayıtlı olan **“Şakayı Bırak Kendi Ekmeğini Ye!”** , 757 noda kayıtlı olan **“Kuşça”** , 758 noda kayıtlı olan **“Karpuz”** , 759 noda kayıtlı olan **“Efendi ile Eşkiyalar”** , 760 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Tabirci”** , 761 noda kayıtlı olan **“Efendinin Bedduası”** , 762 noda kayıtlı olan **“İşaret”** , 763 noda kayıtlı olan **“Baba Ve Oğul’un Karşılılaşması”** , 764 noda kayıtlı olan **“Ayağınızı Buldunuz Mu?”** , 765 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Tokatı”** , 766 noda kayıtlı olan **“Görünüşe Göre Yalan”** , 767 noda kayıtlı olan **“Eşeğe Gözlük Takmak”** , 768 noda kayıtlı olan **“Niçin Tebessüm Ediyorsun?”** , 769 noda kayıtlı olan **“Kendimi Eşek Yaptım”** , 771 noda kayıtlı olan **“Üç Kuruşluk Tokat”** , 772 noda kayıtlı olan **“Avcı Karga”** , 773 noda kayıtlı olan **“İçime Girme”** , 774 noda kayıtlı olan **“Bahane”** , 775 noda kayıtlı olan **“Dinlenen Tavuk”** , 776 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafı Nereden Bileceğim”** , 777 noda kayıtlı olan **“İşte Ben Söyledim”** , 778 noda kayıtlı olan **“Çirkin Ayna”** , 779 noda kayıtlı olan **“Holvaytar Yesek”** , 780 noda kayıtlı olan **“Farsça Şiir”** , 781 noda kayıtlı olan **“Eski Kaftanım Yok Da”** , 782 noda kayıtlı olan **“Sende Başköşeye Çık”** , 783 noda kayıtlı olan **“Tembellik Nasip Ediyorum”** , 784 noda kayıtlı olan **“Leyleğe Güvenip”** , 785 noda kayıtlı olan **“Tavsiye”** , 786 noda kayıtlı olan **“Tatlı Diller”** , 789 noda kayıtlı olan **“Tatlı Diller”** , 790 noda kayıtlı olan **“Bürokrasinin Sonu”** , 791 noda kayıtlı olan **“Kavuk İş Verdi”** , 792 noda kayıtlı olan **“Ben Kimim”** , 793 noda kayıtlı olan **“Boş Leğende Pilav Oldu”** , 795 noda kayıtlı olan **“Kazığın Kıymeti”** , 796 noda kayıtlı olan **“Biricik Eşeğin Kellesi Kaldı”** , 797 noda kayıtlı olan **“Karanlıkta Karıştırıp Bırakmaktan Korkuyorum”** , 801 noda kayıtlı olan **“Babana Teşekkür Edersin”** , 802 noda kayıtlı olan **“Sıtmanın Davası”** , 803 noda kayıtlı olan **“Çıracak Yağına**

Yaradı” , 804 noda kayıtlı olan **“Zengin Olup Gidersin”** , 805 noda kayıtlı olan **“Ayi Postunda”** , 806 noda kayıtlı olan **“Kardeş Eşek”** , 807 noda kayıtlı olan **“Hazinesini Bırakıyoruz”** , 808 noda kayıtlı olan **“Hayvanda Hayvan”** , 809 noda kayıtlı olan **“İki Hanımın Kulağı Çınlamaz”** , 810 noda kayıtlı olan **“Uyuzun İlacı”** , 811 noda kayıtlı olan **“Değer”** , 812 noda kayıtlı olan **“Deve Kapıdan Sığmadı”** , 816 noda kayıtlı olan **“Ayaktan Değerli Ayakkabı”** , 817 noda kayıtlı olan **“Efendi Ölürdü”** , 818 noda kayıtlı olan **“Alacak Ve Verecek”** , 820 noda kayıtlı olan **“Para Candan Tatlı”** , 821 noda kayıtlı olan **“Bir Paralık Şiir”** , 822 noda kayıtlı olan **“Coğrafya Memleketi”** , 823 noda kayıtlı olan **“Esrarkeş Kadı”** , 824 noda kayıtlı olan **“Husumet”** , 825 noda kayıtlı olan **“İki Uyuşuk”** , 826 noda kayıtlı olan **“Bunun Paltosu Kaldı Mı?”** , 827 noda kayıtlı olan **“Patlıcanın Hizmetçisi Değilim”** , 828 noda kayıtlı olan **“Sopa Darbesi”** , 829 noda kayıtlı olan **“Sakalı Bıyığı Çıkış”** , 830 noda kayıtlı olan **“Şu Makine Oldu Ya”** , 831 noda kayıtlı olan **“Hayran”** , 832 noda kayıtlı olan **“Yalancı Kaydedici”** , 834 noda kayıtlı olan **“Niçin Çay İçmiyordu”** , 835 noda kayıtlı olan **“Eh Aferin”** , 836 noda kayıtlı olan **“Gençliğimi Kaybettim”** , 837 noda kayıtlı olan **“Onu Sonra Söyleyeyim”** , 838 noda kayıtlı olan **“Onu Sonra Söyleyeyim”** , 839 noda kayıtlı olan **“Neyin Derisi Kalın”** , 840 noda kayıtlı olan **“Kurdun Şikayeti”** , 845 noda kayıtlı olan **“Meclisçe”** , 846 noda kayıtlı olan **“Ay Çıktıktan Sonra”** , 847 noda kayıtlı olan **“Tembelin Uykusu”** , 849 noda kayıtlı olan **“Bulunmaz Başkan”** , 850 noda kayıtlı olan **“Olumsuz Cevap”** , 853 noda kayıtlı olan **“Talihsizlik”** , 854 noda kayıtlı olan **“Efendi Diktatör”** , 860 noda kayıtlı olan **“Evim Nerede”** , 865 noda kayıtlı olan **“Aldatış ”** , 866 noda kayıtlı olan **“Kıyamette”** , 867 noda kayıtlı olan **“Yalancı”** , 869 noda kayıtlı olan **“Fiillerin Çekimi”** , 870 noda kayıtlı olan **“Cimri”** , 871 noda kayıtlı olan **“Süt Sağıcı”** , 872 noda kayıtlı olan **“Kabahat Babamda”** , 873 noda kayıtlı olan **“Efendi Öğretmen”** , 874 noda kayıtlı olan **“Eli Açık İnsan”** , 875 noda kayıtlı olan **“Korku”** , 876 noda kayıtlı olan **“Uygun Önlem”** , 878 noda kayıtlı olan **“Fiyat Ahenk”** , 879 noda kayıtlı olan **“Kitaptan Kitap”** , 880 noda kayıtlı olan **“Tedbirsizlik”** , 881 noda kayıtlı olan **“Öğrencinin İtirazı”** , 882 noda kayıtlı olan **“Yarın Nerde Buluşuyoruz”** , 883 noda kayıtlı olan **“Okumuş Koca”** , 884 noda kayıtlı olan **“Güle Güle Ölürsünüz”** , 885 noda kayıtlı olan **“Doğru İstişare”** , 886 noda kayıtlı olan **“Tramvay Ve Otobüsün Endişesi”** üstünlük teorisi bağlamındadır.

XIII. 2. 2. Uyumsuzluk Teorisi Bağlamında

Bu kuram için, Üstünlük Kuramı'na tepki olarak ortaya konulmuştur diyebiliriz. Temelini antik döneme kadar götürebileceğimiz bu kuramdan ilk olarak Platon, Filebos adlı eserinde “ruhun içinde doğan karşıt iki görüşten gülme tepkisinin doğduğu” şeklinde bahsetmiştir. Komedinin içinde bir uyumsuzluk vardır ve birbirine zıt kavramlar birleşir. İyi kötü, zevk acı gibi kavramların çatışması buna örnek olabilir. Aristoteles, Retorika'da gülme kavramının her zaman saldırganca oluşmadığını savunur. Düzensizliklerden ve uyumsuzluklardan ortaya çıkabilecek bir kavram olduğunu düşünür (Borecky, 2000, s. 49).

Doğumumuzdan bu yana her şeyin düzenli olması gerektiği düşüncesi normal görünmektedir. Bu düzen ilk önce alışkanlıklara sonrasında ise davranışlara dönüşür. Ancak bu tekrarlanan davranışlardan sapma fikri insanın doğasında bulunur ve bu sapma mizahı ortaya çıkarır. Bizim otomatik bir düşünme ve kavrama mantığımız vardır. Olayların bu yönde gelişmesini beklerken ortaya çıkan farklılıklar şaşırmamıza ve gülmemize sebep olur (Koestler, 1997, ss: 28-30). Uyumsuzluk kuramı ise burada ortaya çıkar.

Uyumsuzluk kuramında ortaya çıkan görüşler ise şu şekildedir: “Endişeli bir bekleyişin aniden hiç dönüşmesi ” (Kant), “Bir nesne ile o nesnenin değerini değiştiren soyut kavram arasındaki münasebetsiz durum” (Schopenhauer) ya da “Birleşik uyumsuzluğa karşı normal reaksiyon” (Willmaun). (Abdikadyrova, 2009, s. 46) Bu görüşler zıt şeylerin gülmeyi doğurduğunu belirtmektedir.

Paul McGhee komiğin, gülmenin ve mizahın insan gelişimi üzerinde durarak, mizahı ve gülmeyi uyumsuzluk kuramı içinde değerlendirmiştir. McGhee insanın mizahi gelişimi zeka yapısının şekillenmesiyle paralel gittiğini savunmuştur. Ona göre mizahın gelişmesinde uyumsuzluk yatar (Uçar, 2010, s. 26).

Helmuth Plessner ise gülme ve mizahın ağlama ve trajediyle birbirlerini tamamladıklarını savunur. Ona göre bunların arasındaki zıtlık ilişkisi tamamlayıcıdır. Gülme ve Ağlama adlı eserinde görüldüğü gibi, komikliğin doğuran zıtlığın sadece zihinde olmadığını, bu ilişkinin doğal ile ruhsal arasında bulunduğunu söyler.

İnsanların ruhu ve bedeni vardır. Ruhun sürekli izlediği beden aslında insanın kendisidir ve bu insanı hayvanlardan ayıran en önemli özelliştir. Plessner ise bu ikilemin başlı başına bir zıtlık olduğunu vurgular. Ona göre gülme tepkisi insanların karşılaştıkları durumlara verdikleri tepkidir. Devamlı olarak karşılaşılan gerçek kural ve toplumsal kurallar arasındaki çatışma komikliğı doğuran asıl yapıdır. Bunun farkına varan her insan ise güler. Ağlama ise meydana gelen zıtlığın karanlık tarafıdır ve hem gülmeye aynı kaynaktan çıkar hem de onun zıddını temsil eder (Borecky, 2000, ss: 86-87).

J. Morreal bu kuramın gelişimini: “Aristoteles bu (üstünlük) kuramı Poetics ve Nicomachean Ethics’indeki üstünlük kuramıyla uyuşmaması nedeniyle hiç geliştirmeye girişmemiştir. Bu kuramın en meşhur savunucuları Kant ve Schopenhauer tarafından ancak XVII. ve XIX. yüzyılda ayrıntılı bir biçimde işlendi. Kant’ın gülme kuramı yalnızca uyumsuzluğu içermiyordu; o bir duygusal boşalma düşüncesini de içermekteydi. Ancak uyumsuzluk düşüncesi Kant’ın gülmeye ilişkin açıklamalarında merkezi bir rol oynar. Kant: “Her şey katılırcasına gülmeyi başlatabilir. Gülme, yıkılan bir umudun hiçliğe doğru ani değişiminden doğan bir duygudur ” demektedir ve bu sözlerini birkaç örnekle kuvvetlendirmektedir. Schopenhauer’in uyumsuzluk kuramı, Kant’inkinden biraz farklıdır. Schopenhauer, bir fıkranın can alıcı cümlesinden ya da başka gülme durumlarından edindiğimiz duygulanımın, Kant’ın hiçbir şey diye öne sürdüğü gibi, olamayacağını söyler; beklentilerimiz yıkılmış falan değildir ve bu da konuyu sona erdirir. Biz aslında beklemediğimiz bir yaklaşımda duygulanım ediniriz. Bu (fıkra verilen) her ne ise, öyküyü tamamlar ya da bir biçimde duruma tam uyar.” (Morreal, 1997, ss: 24-28) sözleriyle açıklamaktadır.

Düşüncelerdeki farklılık ve zıtlık Schopenhauer için ana yoldur. Schopenhauer göre insanlar gerçek dünyayı duyuları ile algırlar ve zihinlerinde soyut kavramlarla eşleştirirler. Aynı zamanda bu kavramlar zihinde farklılıkları ve değişik yönleriyle tanımlanırlar. Ancak ayrıntılı olarak tüm farklılıkların bilinmemesi sonucunda ortaya çıkan zıtlık şaşkınlığa sebep olur ve gülmeye sonuçlanır. Bu anlamda zihinsel bir tepki olarak görülebilir. Sebebi ise zihnin fark edemediği mantıksızlık ve uyumsuzluktur (Borecky, 2000, s. 65).

İskoç Felsefe okulunun üyesi Hutcheson mizah ve gülmenin, üstünlük kuramıyla ilişkisini reddetmiştir. O daha çok görünürde ortak ancak gerçekte birbirine zıt ve uyumsuz olan iki kavramın gülmeyi doğuracağını savunmaktadır (Morreal, 1997, ss: 28-29).

Komiklik, ironi ve mizahla ilgilenen Soren Kierkegaard için bu kavramlar insanın kimlik arayışında önemli kavramlardır. Ona göre uyumsuzluk Schopenhauerdeki gibi zihinsel ve gerçek arasındaki uyumsuzluk değildir. Kierkegaard daha büyük uyumsuzluklardan bahsederek, zaman ile sonsuzluk, gerçek ile fikir, doğa ile tanrı gibi zıtlıklar üzerinde yoğunlaşmıştır. Ancak Schopenhauerdeki gibi hayat karşı duruşta üç aşamayı savunur. Estetik, etik ve din. Bu üç aşama arka arkaya gelmek zorunda olmasa da aralarında geçişlerin olduğunu ve bu geçişleri sağlayan ironi ve mizah olduğunu savunur. İroninin estetik duruş konusunda şüphe uyandırması sonucu etiğe yönlendirdiğini, mizahın ise etik duruşun değerlerini sonsuzluk çerçevesinde değerlendirerek dini duruşa yönlendirdiğini vurgular (Borecky, 2000, ss: 66-67). Onun için gülme özgür olmanın tek yoludur. Bu görüşünü ise: “Göğün yedi kat yukarılarına çekildim. Tanrılar orada saf saf dizilip oturuyorlardı. Bana özel bir lütufla bir dilekte bulunma ayrıcalığı bahşedildi. ‘Ne dilersin? Gençlik mi, güzellik mi, güç mü, uzun bir ömür mü, en güzel bakireyi mi, yoksa sandığımızda bulunan öteki nimetlerden birini mi? Sadece bir tanesini seçeceksin ama!’ Bir an şaşırdım kaldım. Sonra tanrılara şu şekilde hitap ettim: ‘...dileğim sadece şudur ki, kahkaha hep benden yana olsun.’ Tanrılardan hiçbiri tek kelime etmedi, hepsi gülmeye başladı. Bundan dileğimin kabul edildiği sonucuna vardım ve anladım ki tanrılar kendilerini zarafetle nasıl ifade edeceklerini biliyorlardı, zira ciddi bir tavırla ‘Dileğin kabul oldu’ demek onlara pek yakışmazdı.” sözleriyle savunur (Kierkegaard, 2005, s. 277).

Uyumsuzluk kuramı ile ilgili J. Allen Paulos ise şu düşünceleri belirtir: “Uyumsuzluk (aykırılık, acayıklık) fikrinin mizahın temelini oluşturduğu görüşünü XVIII. yüzyılın sonları ve XIX. yüzyılın başlarında eleştirmen Hazlitt, filozof A. Schopenhauer ve İ. Kant geliştirir. Hazlitt, 1819’da “Gülünebilir olanın özü aykırı olandır: Bu fikri diğerinden koparmak ya da bir duygunun diğerine karşı uyarılması, harekete geçirilmesidir” diye yazar. İ. Kant sürpriz öğesini, aykırılığın

beklenmedikliğini vurgular. Bilinen bir ifadesinde “Gülme, gergin bir bekleyişin aniden hiçliğe dönüşmesinden doğan etkidir” der. Ve A. Schopenhauer da (1818): “Mizah genellikle şöyle doğar; iki ya da daha fazla gerçek nesne bir kavram altında düşünülür. Buna bağlı olarak, nesnelere diğer yönleri açısından birbirlerinden ne kadar farklı oldukları ve kavramın nesnelere yalnızca tek bir yön itibarıyla uygulanabilir olduğu, dikkat çekecek şekilde ortaya çıkar ” der. “Acayip ” ve “eğlenceli ” sözcüklerinin birçok bağlamda birbirlerinin yerine kullanılıyor olması da bu kuramdaki mizah anlayışının doğallığının bir işaretidir. İ. Kant ve A. Schopenhauer (“kasvetli” karamsar) gibi pek çok noktada uyuşmayan filozofları, mizah ve güldürü kavramları altında birleştirmenin uyumsuzluğunun kendisi de okuyucuya bir miktar “eğlenceli” gelebilir.” (Paulos, 2003, ss: 9-10)

Barry Sanders de bu kurama edebî açıdan bakarak şu şekilde değerlendirmiştir: “Tüm şakalar temel bir unsura, en eski kahkaha felsefecilerinin bile kabul ettiği bir unsura, tutarsızlığa dayalıdır. XVIII. yüzyıl şairlerinden James Beattie, kahkahanın doğasını tanımlayan yazılarında kahkahanın “karmaşık bir nesne ya da kesyapta (kolâj) bir araya gelen en az iki uyumsuz, uygunsuz ya da tutarsız nesne ya da olay”dan doğduğuna inanıyordu. Bu karmaşık tanım, antropolog Elliot Oring tarafından “Jokes and Their Relations” (Şakalar ve İlişkileri) adlı kitabında yeniden şöyle yazıldı: “Mizahın algılanması uygun bir tutarsızlığın, yani genellikle birbiriyle tutarsız oldukları düşünülen alanlardan gelen unsurlar arasında uygun bir ilişkinin algılanmasına bağlıdır. Oring “uygun” sözcüğüyle anlaşabilir demek istiyor. Tutarsızlık, bildik bir bağlam içinde anlam taşımalıdır. Oring buna örnek olarak şu bilmeceyi veriyor: “Bir kapı ne zaman bir kapı değildir?” (Sanders, 1999, s. 91)

Morreal’e göre Beattie’nin görüşleri şöyledir: “Beattie, “duygusal gülme” ve “hayvansal gülme” diye adlandırdığı iki gülme türü arasında ayrım yapar. İlk gülme türü, mizahi gülme nedeninin “karmaşık bir nesne ya da bütün içinde birleşmiş olan ve aklın da bunun farkına vardığı iki ya da daha fazla uyuşmaz, uygunsuz ya da bağdaşmaz kısımlar ya da koşullar olduğu söylenir. Beattie ’nin sözünü ettiği ikinci gülme türü, “hayvansal gülme”, zihinsel bir düzeyde oluşmaz. Hayvansal gülme, der. Beattie, yalnızca duygulardan ya da gülünç düşüncelerin algısından değil, hayvansal

ruh diye adlandırılan, bütünüyle maddesel olan nedenlerin işleyişinden kaynaklanan ya da kaynaklanıyormuş gibi görünen bazı bedensel duygulardan ya da ani tepkiden doğar.” diye bu ikinci tür gülmeyi uyumsuzluk kuramının terimleriyle çözümlemeye kalkışmaz ve söz konusu “hayvansal gülme” konusunda sadece birkaç cümle sarf etmiştir.” (Morreal, 1997, ss: 28-29)

Sonuç olarak uyumsuzluk kuramının temel yapısı zekayla olan ilişkisidir. Mizahın daha çok karşılaşılan durumlara verilen tepkilerle ortaya çıkmadığını, anlama, kavrama kabiliyeti sonucu olduğu savunulmaktadır. Bu ise daha çok zeki, akıllı kişilerin yaptığı aynı zamanda beğendiği ve anlayabildiği bir ayrıcalıklı sonucunu soğurmaktadır. Aynı zamanda meydana gelen bütün durumlarda uyumsuzluk kuramı söz konusu olabilmektedir.

Efendi Padişaha balık hediye etmiş. Padişah bu hediye için Efendiye hazineden bir kese altın hediye etmiş. Efendinin çıkıp gitmesiyle vezir Padişaha:

-Balık getiren herkese bir kese altın verirseniz hazine boşalmaz mı?

-Gerçekten söyledikleriniz doğru. Ne yapmamız gerek.

-Derhal Efendiyi geri çağırın, - demiş vezire.

Padişah Efendinin peşinden adam göndermiş. Vezir:

-Altınları geriye ne desek de alsak.

-Bunun çözümü kolay, demiş vezir:

-Efendiye balığı erkek mi, kız mı deyip sorun. Kız derse “bana erkek balık gerek” deyin. Erkek derse “bana kız balık gerek” deyip, altınları geri alırsınız.

Efendi gelmiş. Padişah Efendiye sormuş:

-Balığın erkek mi kız mı?

Efendi padişahın niyetini anlayıp:

-Balığım çift cinsiyetli diye cevap vermiş.

Padişah Efendinin cevabına hayran kalmış ve yine bir kese altın vermiş.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 39 noda kayıtlı olan **“Çift Cinsiyetli Balık”** adlı fıkrada mizahın sebebi cevabın beklentiye olan uyumsuzluğudur. 1 noda kayıtlı olan **“Akıllı Şehzade”**, 22 noda kayıtlı olan **“Tehdit”**, 28 noda kayıtlı olan **“Hay Allah”**, 29 noda kayıtlı olan **“Yemek Öğreti”**, 37 noda kayıtlı olan **“İbret”**, 42 noda kayıtlı olan **“Dostumla Buluşmak”**, 43 noda kayıtlı olan **“Bir Ayaklı Kaz”**, 48 noda kayıtlı olan **“Sadakat”**, 52 noda kayıtlı olan **“Köpek”**, 53 noda kayıtlı olan **“Düdüğe Düğme”**, 54 noda kayıtlı olan **“Maalesef”**, 57 noda kayıtlı olan **“Dört İşi Bir Yolda Yapmak”**, 58 noda kayıtlı olan **“Yüzümü Görmesiniz”**, 60 noda kayıtlı olan **“Efendi Şair”**, 65 noda kayıtlı olan **“Doğru Yol”**, 66 noda kayıtlı olan **“Koşmasan Da Yetişirsin”**, 70 noda kayıtlı olan **“Padişah ve Eşek”**, 75 noda kayıtlı olan **“Atın Ayağından Su İçmesi”**, 89 noda kayıtlı olan **“Deli Olacağım Gün”**, 94 noda kayıtlı olan **“Satıcı Ödeyecekti”**, 101 noda kayıtlı olan **“Efendi Köyünden Korkarak Köyüne Kaçtı”**, 108 noda kayıtlı olan **“Lafa Hevesliler”**, 115 noda kayıtlı olan **“Efendi Savaşa Hazırlanıyor”**, 119 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hesap Defteri”**, 122 noda kayıtlı olan **“Efendinin Değeri”**, 123 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Vali”**, 125 noda kayıtlı olan **“Cennet Mi Büyük Cehennem Mi?”**, 126 noda kayıtlı olan **“En İyi Yemek”**, 127 noda kayıtlı olan **“Tavuk ve Cıvcivler”**, 136 noda kayıtlı olan **“Efendinin Düşünceleri”**, 37 noda kayıtlı olan **“İnanmazsan Kendin Gel”**, 138 noda kayıtlı olan **“Övünen Halife”**, 143 noda kayıtlı olan **“Allah’a Kalan Gününü Görsün”**, 146 noda kayıtlı olan **“Hacı”**, 147 noda kayıtlı olan **“Baygura Anta Kelben Kabira”**;148 noda kayıtlı olan **“Hz. Cebrailin Oğlu”**, 149 noda kayıtlı olan **“Ek Fatıha”**, 150 noda kayıtlı olan **“Çirkin Melek”**, 152 noda kayıtlı olan **“Namaz Ne Kadar Kafes Oldu”**, 158 noda kayıtlı olan **“Ezan Bir Gün Söylense”**, 163 noda kayıtlı olan **“Allah İsterse”**, 167 noda kayıtlı olan **“Oruç Açılmadı Mı?”**, 168 noda kayıtlı olan **“Hocanın Okuması”**, 172 noda kayıtlı olan **“Fetva”**, 178 noda kayıtlı olan **“Allahın Evi”**; 179 noda kayıtlı olan **“Allahın İşi”**, 182 noda kayıtlı olan **“Öbür Dünyada Dindarlık Yapmak Gerek”**, 187 noda kayıtlı olan **“Sineğe Acıdım”**, 191 noda kayıtlı olan **“Efendinin Şahitliği”**, 192 noda kayıtlı olan **“Kaygı”**, 195 noda kayıtlı olan **“Akıl”**;197 noda kayıtlı olan **“Ahiret”**, 204 noda kayıtlı olan **“Kaçın Kamçı Değişiyor”**, 205 noda kayıtlı olan **“Hırs Yaptı”**, 206 noda kayıtlı olan **“Ay”**, 211 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hesap Torbası”**, 215 noda kayıtlı olan **“Allah**

Nerede” , 218 noda kayıtlı olan **“Efendinin Özürü”** , 219 noda kayıtlı olan **“İki Peygamber”** , 222 noda kayıtlı olan **“Vasiyet”** , 223 noda kayıtlı olan **“Namaz”** , 227 noda kayıtlı olan **“Zemzem”** , 231 noda kayıtlı olan **“Dışı Şeytan”** , 234 noda kayıtlı olan **“Saray Görevlisi Ve Tüccar”** , 247 noda kayıtlı olan **“Barakaya Ateş Düştü”** , 248 noda kayıtlı olan **“Mas’u Liyat”** , 252 noda kayıtlı olan **“Namazdan Kaçıp...”** , 254 noda kayıtlı olan **“Oruç”** , 255 noda kayıtlı olan **“Beynamaz”** , 256 noda kayıtlı olan **“Akıllı Eşek”** , 257 noda kayıtlı olan **“Nasıng Var Mı?”** , 259 noda kayıtlı olan **“Kundura Ve Eşek”** , 261 noda kayıtlı olan **“Oğlumun Adı Farz”** , 265 noda kayıtlı olan **“Allah’ın Mahlûku”** , 268 noda kayıtlı olan **“Yas Tutmuş Civevler”** , 271 noda kayıtlı olan **“Cennetin Yolu”** , 275 noda kayıtlı olan **“Allah’a İnanıp Kaygısız Kalma”** , 276 noda kayıtlı olan **“Bir Mertlik Yapamıyor Musun?”** , 277 noda kayıtlı olan **“Efendi-Müftü”** , 279 noda kayıtlı olan **“İtin Duası”** , 281 noda kayıtlı olan **“Şimdi Molla Oldu”** , 284 noda kayıtlı olan **“İki Kâfir Bir Olsa Helal Dost Olur”** , 286 noda kayıtlı olan **“Kıyamet Ne Zaman Kopacak?”** , 297 noda kayıtlı olan **“Meleklerin Gücü Yetmez”** , 298 noda kayıtlı olan **“Taharet Bozulmadı”** , 299 noda kayıtlı olan **“Ölünün Dügünü”** , 302 noda kayıtlı olan **“Mürşit ve Meşreb”** , 307 noda kayıtlı olan **“Benzetmeden Kaçış”** , 308 noda kayıtlı olan **“Meşrep ve Afak Hoca”** , 309 noda kayıtlı olan **“Meşreb-İmam”** , 313 noda kayıtlı olan **“Eşek Namazda Bulunur Mu?”** , 314 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Han”** , 316 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Mollalar”** , 326 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Dilenci”** , 328 noda kayıtlı olan **“Gül Takmak”** , 339 noda kayıtlı olan **“Tüccarın Başı”** , 340 noda kayıtlı olan **“İnanmazsanız Ölüye Sorun”** , 347 noda kayıtlı olan **“Bunun Masrafını Kim Ödedi”** , 350 noda kayıtlı olan **“Ceza”** , 352 noda kayıtlı olan **“Yelpaze”** , 360 noda kayıtlı olan **“Su, Başından Bulanır”** , 361 noda kayıtlı olan **“Kendi Faydasının Bilmeyen Hayvan”** , 362 noda kayıtlı olan **“Kaz Çorbası”** , 368 noda kayıtlı olan **“Öküz Beni Aldı”** , 373 noda kayıtlı olan **“Hırsızlığa Girdim Diyecek Olmasa”** , 377 noda kayıtlı olan **“Ters At”** , 380 noda kayıtlı olan **“Kundura”** , 381 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafta Hocanız Var”** , 382 noda kayıtlı olan **“Diğer Kapıdan”** , 385 noda kayıtlı olan **“Ceviz Yeme”** , 387 noda kayıtlı olan **“Paralı Yemek”** , 388 noda kayıtlı olan **“Köle Pazarı”** , 392 noda kayıtlı olan **“Beyaz Kum”** , 393 noda kayıtlı olan **“Bin Lanet”** , 395 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalım İle”** , 399 noda kayıtlı olan

“Bakmaya Yakışır” , 409 noda kayıtlı olan **“Bu Gelişin Doğruysa”** , 410 noda kayıtlı olan **“Beyaz Şeker”** , 411 noda kayıtlı olan **“Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın”** , 416 noda kayıtlı olan **“Allah Versin”** , 417 noda kayıtlı olan **“Ölçülü Davranmak Şart”** , 418 noda kayıtlı olan **“Daha İçiyor Musun?”** , 419 noda kayıtlı olan **“İçinde Olmasın Yeter”** , 420 noda kayıtlı olan **“Kırk Soruya Bir Cevap”** , 421 noda kayıtlı olan **“Gitmenin Kılıfı Olmalı”** , 422 noda kayıtlı olan **“İşin Beline Değdi”** , 423 noda kayıtlı olan **“Deve Miydi?”** , 427 noda kayıtlı olan **“Kimin Yüreğine Dokunmuş?”** , 429 noda kayıtlı olan **“Emanet”** , 436 noda kayıtlı olan **“Efendi’nin Hindisi”** , 437 noda kayıtlı olan **“Kendine Mukayyet Ol”** , 444 noda kayıtlı olan **“Benzemeyince Karşılaştırmaz”** , 445 noda kayıtlı olan **“Tadı Bir”** , 456 noda kayıtlı olan **“Hepsi Gelecek;”**457 noda kayıtlı olan **“Nas”** , 458 noda kayıtlı olan **“Canan”** , 466 noda kayıtlı olan **“Burge Darı”** , 467 noda kayıtlı olan **“Şimdi Kuş Oldun”** , 468 noda kayıtlı olan **“Niye Ağlıyorsun?”** , 476 noda kayıtlı olan **“Dumbe-Ciğer”** , 477 noda kayıtlı olan **“Kuyudaki Ay”** , 488 noda kayıtlı olan **“Ey Cahil”** , 489 noda kayıtlı olan **“Ayın Kaçı”** , 502 noda kayıtlı olan **“Oğlumun Babası”** , 508 noda kayıtlı olan **“Akılsız Deve”** , 514 noda kayıtlı olan **“Gönlüm Kırıldı”** , 518 noda kayıtlı olan **“Yıldız Yapıyor”** , 519 noda kayıtlı olan **“Çalgıcı”** , 520 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”** , 528 noda kayıtlı olan **“Karganın Ömrü”** , 531 noda kayıtlı olan **“Denizin Suyu”** , 532 noda kayıtlı olan **“Deva”** , 533 noda kayıtlı olan **“Bir Şey Var”** , 534 noda kayıtlı olan **“Yine Kudurup Gitti”** , 536 noda kayıtlı olan **“Sırık”** , 540 noda kayıtlı olan **“Bahane”** , 547 noda kayıtlı olan **“Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü?”** , 548 noda kayıtlı olan **“Bildirecinin Evi Yok”** , 549 noda kayıtlı olan **“Sıpacık”** , 551 noda kayıtlı olan **“Çuval Değirmenin Hakkı”** , 552 noda kayıtlı olan **“Et ve Balta”** , 555 noda kayıtlı olan **“Cimri ve Efendi”** , 556 noda kayıtlı olan **“Aklım Başına Geldi”** , 560 noda kayıtlı olan **“Tarlana Götür”** , 561 noda kayıtlı olan **“Evet, Korkusuzmuşsun”** , , 564 noda kayıtlı olan **“Kulak Gerekli Mi?”**570 noda kayıtlı olan **“Senden Utandığım İçin”** , 571 noda kayıtlı olan **“Uyuyorum”** , 573 noda kayıtlı olan **“Acaba”** , 574 noda kayıtlı olan **“Şeftaliymiş Diye Kim Söyledi?”** , 578 noda kayıtlı olan **“Yayla”** , 585 noda kayıtlı olan **“Bilgeler Sohbeti”** , 599 noda kayıtlı olan **“Hindistan Ve Fırın”** , , 609 noda kayıtlı olan **“Adem Atadan Kalan Sığırlar”** , 614 noda kayıtlı olan **“Rüyaya Giren Tatlı”** , 621 noda kayıtlı olan **“Ayırıp**

Satılmıyormuş” , 622 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Görücüler”** , 623 noda kayıtlı olan **“Kaç Kızım At Tepiyor”** , 628 noda kayıtlı olan **“Keşke Tuzlasaydın”** , 629 noda kayıtlı olan **“Kuru Üzüm Olmasa Neyi Vereceğim”** , 630 noda kayıtlı olan **“Kötülüğünden Delik Kazık Kurulayanlar”** , 631 noda kayıtlı olan **Bu Para Değil De Ne?”** , 639 noda kayıtlı olan **“Kırlı Kapı”** , 649 noda kayıtlı olan **“Oğlum Aklıma Düşmüş”** , 662 noda kayıtlı olan **“Yardım Karşılıklı Olur”** , 668 noda kayıtlı olan **“Şimdi Mi Kâfir Oldum”** , 672 noda kayıtlı olan **“Demir Yiyen Fare”** , 680 noda kayıtlı olan **“Eşeği Öküz Korkuttu”** , 681 noda kayıtlı olan **“Öğretmenimiz Akar-Biz Akarız”** , 682 noda kayıtlı olan **“Ayıp Atsineği”** , 705 noda kayıtlı olan **“Ben Genç Bülbülüm”** , 713 noda kayıtlı olan **“Çağırılmayan Düğüne Girmenin Yolu”** , 732 noda kayıtlı olan **“Eşekten Borçluyum”** , 770 noda kayıtlı olan **“Kar Leylek”** , 787 noda kayıtlı olan **“Dalavere”** , 788 noda kayıtlı olan **“Nargile Yanının Üç Başarısı”** , 794 noda kayıtlı olan **“Devenin Kanadı Olsaydı”** , 819 noda kayıtlı olan **“Yaşlı Kız”** , 833 noda kayıtlı olan **“Dinlemek”** , 841 noda kayıtlı olan **“İskarpinin Dili”** , , 842 noda kayıtlı olan **“Ev Bastı”** , 843 noda kayıtlı olan **“En Güzel Eser”** , 844 noda kayıtlı olan **“Masala Gelin”** , 848 noda kayıtlı olan **“Kötü Deyince Olmadı”** , 851 noda kayıtlı olan **“Ayıp Bende Değil”** , 852 noda kayıtlı olan **“Cesaret”** , 855 noda kayıtlı olan **“Ücreti Kim Verecek”** , 858 noda kayıtlı olan **“Şekerini Koy”** , 859 noda kayıtlı olan **“Kendiniz Yazıp Verin”** , 861 noda kayıtlı olan **“Efendi Spiker”** , 862 noda kayıtlı olan **“Saf Gönüllü”** , 863 noda kayıtlı olan **“Güzel Hizmet”** , 864 noda kayıtlı olan **“Dik Başlılık”** , 877 noda kayıtlı olan **“Öç”** , 887 noda kayıtlı olan **“Duacının Sırrı”** , 888 noda kayıtlı olan **“Sebepli Kaytarmak”** adlı fıkralar uyumsuzluk teorisi bağlamındadır.

XIII. 2. 3. Rahatlama Teorisi Bağlamında

Rahatlama Kuramı, diğer kuramların aksine gülmeyi fizyolojik bir gereksinim olarak görmektedir. Günlük sıkıntıların, yoğunlukların, baskıların, yasakların oluşturduğu sinirsel yapının rahatlama adına gülünür ve bu da psikolojik bir rahatlama meydana getirir. Diğer kuramlara nazaran daha yeni olan bu kuram, ilk defa Descartes tarafından dile getirilmiştir. O insan olumsuz bir durumla karşı karşıya kaldığında, olumsuz olarak etkilenmeyeceğini anlarsa güler. Burada ise olumsuzluktan kurtulmanın

verdiği rahatlık gülme tepkisini oluşturur ve şaşırma sonucu oluşur (Türkmen, 1999, s. 31).

Yaşadığımız toplumun kuralları gereği yasak olan her şey arzu ve isteklerin doğmasına neden olur. Cinsellik ve şiddet örneklerinde ortaya çıkan bastırma duygusu, kışkırtıcı bir durumun olması halinde gülmeye sonuçlanabilir. Anlatılan cinsel içerikli hikâyelerin toplum hayatında gülmeye karşılanması ve çok rağbet görmesi ise bunun göstergesidir. İnsanın gülerek rahatlaması biriken enerjinin dışa vurum şeklidir (Morreal, 1997, ss: 32-35).

Bu kuram daha sonra Spencer ve Freud tarafından incelenmiştir. Spencer'e göre rahatlama şu şekilde ortaya çıkar: "Gülmenin genellikle (ama her zaman değil) eğlenmeyle bir arada olmasının, yüz kasları ve solunum sisteminden kaynaklanan bir artık enerji taşmasına bağlı olduğunu öne sürer. Gülen kişinin ciddi beklentilerinin gerçekleşmemesi ve dikkatinin eften püften şeylere yönelmesinden ya da Spencer'in kendi deyişiyle "bilincin, önemli şeylerden önemsiz şeylere hazırlıksız olarak aktarılmasından " doğar. Psişik "enerji " fazlasının gidecek yeri yoktur, bu nedenle gülme olarak açığa çıkar. Fazladan üretilmiş enerjinin gülmeye akıtılması sonraki birçok kuramcayı, özellikle de Freud'u çok etkiler." (Paulos, 2003, s. 8)

Spencer'in kuramı daha çok gülme terapisinde kullanılmaktadır. Burada önemli olan, kuramın temelinde yatanın uyumsuzluk değil rahatlamanın olmasıdır. Bu sayede iyileştirici etkisi üzerinde durulur ve terapilerde kullanılır. (Borecky: 2000; 67-68) O, duyguların sinir sistemiyle bağlantılı olduğunu ileri sürerek gülmenin sadece sinirsel enerjinin boşatılmasında etkisi olduğunu düşünür. Enerji biriktirildikten sonra boşaltılma isteği doğar ve bu da sadece gülme ile olabilir. İlk olarak gülümsemeyle ortaya çıkan enerji kahkahaya, hala enerji varsa bu da bedensel hareketlere (el vurma, hareket etme vb.) dönüşür (Morreal, 1997, ss: 36-38).

Bir diğer önemli isim ise Sigmund Freud'dur. O, mizahı komikliğin saf ve duygusal olan çeşidi olarak düşünür (Uçar, 2010, s. 29). Ona göre üç şeye gülünür: Şakaya, komikliğe ve mizaha. Freud, Spencer'in tersine duygusal enerji boşaltımı sağlayan şeyin sadece mizahi gülme olduğunu savunur (Eşigül, 2002, s. 18).

Freud, bastırılan seksüel ve saldırgan tetikleyicilerin ortaya çıkmasına izin veren etkinin mizah sayesinde olduğunu vurgular. Başka bir ifadeyle sansürün dışa vurulmuş hali olarak açıklar. Ona göre insanlar enerjilerini seksüel ve saldırgan hislerini bastırmak için kullanırlar, orta bir şaka durumu çıkarsa bu gülme ile sonuçlanır. Aslında çekingenlik içeren bu enerji şekli, gülme tepkisiyle ortaya çıkar. O engellenen enerjinin doğmasını mizahın sağladığı görüşündedir. Düşüncenin enerjisi mizah yoluyla oluşur ve serbest kalır (Yardımcı, 2010, s. 23).

Emir Timur bir gün Efendiye sormuş:

-Efendi benim kadir kıymetim kaç para eder?

Efendi cevap vermiş:

-Kadir kıymetiniz 100 altından fazla etmez.

Timur sinirlenerek bağırarak:

-Nasıl 100 altın eder benim kadir kıymetim, benim zaten kemerim 100 altın eder.

-Ben de onu söyledim, demiş Efendi. Belinizdeki kemer olmasa siz beş para bile etmezsiniz.

Yukarıda örnek olarak aldığımız ve 33 noda kayıtlı olan **“Timur’un Kıymeti”** adlı fıkrada mizahı sağlayan husus Efendinin Emir Timur’a verdiği cevaptır. 3 noda kayıtlı olan **“Hırsız”**, 4 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Bey”**, 9 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Peygamber”**, 10 noda kayıtlı olan **“Geyik De Av Mı?”**, 15 noda kayıtlı olan **“Dalın Budağı”**, 21 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Padişah”**, 30 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Hâkim”**, 31 noda kayıtlı olan **“At Gülüyordu”**, 32 noda kayıtlı olan **“Baykuş Ne Dedi”**, 34 noda kayıtlı olan **“Yerin Göbek Deliği”**, 35 noda kayıtlı olan **“Söz”**, 36 noda kayıtlı olan **“Ölmeyen Bizim Canımız”**, 40 noda kayıtlı olan **“Efendinin Payı”**, 41 noda kayıtlı olan **“Hükümdar Ve Onun Eşeği”**, 46 noda kayıtlı olan **“Efendi İle Timur”**, 47 noda kayıtlı olan **“Kör”**, 49 noda kayıtlı olan **“Zalim Olan Biziz”**, 50 noda kayıtlı olan **“Padişahın Hediyesi”**, 51 noda kayıtlı olan **“Dua”**, 56 noda kayıtlı olan **“Emir Timur’un Fili”**, 59 noda kayıtlı olan **“Ağacın Ucundaki**

Çaydanlık”, 71 noda kayıtlı olan **“Sözünün İtibarı Olmayan”**, 72 noda kayıtlı olan **“Timur’un Yeri”**, 73 noda kayıtlı olan **“Timur’un Seyahati”**, 74 noda kayıtlı olan **“Buraya Para Ekeceğim”**, 76 noda kayıtlı olan **“Düğündeki Olay”**, 77 noda kayıtlı olan **“Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelirdi”**, 78 noda kayıtlı olan **“Âlim ve Zalim”**, 79 noda kayıtlı olan **“Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır”**, 80 noda kayıtlı olan **“Emir Timur’un Lakabı”**, 81 noda kayıtlı olan **“Sonra Fırsat Verilmedi”**, 83 noda kayıtlı olan **“Veciz Cevap”**, 84 noda kayıtlı olan **“Mezhebi Aksak Timur”**, 85 noda kayıtlı olan **“Öcünü Aldı”**, 87 noda kayıtlı olan **“Tavşan Kaçtı”**, 88 noda kayıtlı olan **“Yeterli Geleni Çıkıversin”**, 90 noda kayıtlı olan **“Sineklerin Padişahı”**, 92 noda kayıtlı olan **“Tören Yemeğinde Geliriz”**, 93 noda kayıtlı olan **“Deli Birdi Üç Oldu”**, 96 noda kayıtlı olan **“Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor”**, 97 noda kayıtlı olan **“Böyle De Hırsızlık Olur Mu?”**, 98 noda kayıtlı olan **“At Pazarlığı”**, 100 noda kayıtlı olan **“Kesilen Baş Konuşmaz”**, 102 noda kayıtlı olan **“Hayvan Da Güçlüdür”**, 103 noda kayıtlı olan **“17999 Âlem Padişah”**, 104 noda kayıtlı olan **“Efendi Ressam”**, 106 noda kayıtlı olan **“Kim Şansızlık Getirdi”**, 107 noda kayıtlı olan **“Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?”**, 111 noda kayıtlı olan **“Efendi Tercüman”**, 112 noda kayıtlı olan **“Efendinin Alçak Gönüllüğü”**, 114 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Padişahın Hizmetçileri”**, 116 noda kayıtlı olan **“Ölmek İstemiyorum”**, 117 noda kayıtlı olan **“Efendinin İtirafı”**, 118 noda kayıtlı olan **“Efendi Doğrusunu Söylüyor”**, 124 noda kayıtlı olan **“Efendinin Cübbesi”**, 128 noda kayıtlı olan **“Köpeğin Huyu”**, 131 noda kayıtlı olan **“Yetişemezseniz Siz De İnin”**, 132 noda kayıtlı olan **“Kim Zor?”**, 134 noda kayıtlı olan **“Uygun Cevap”**, 135 noda kayıtlı olan **“Kendi Usul İle Tedavi Ediyor”**, 139 noda kayıtlı olan **“Büyük Kazan Ve Pancar”**, 140 noda kayıtlı olan **“Para Bana”**, 141 noda kayıtlı olan **“Önce Padişaha İnanmak Gerek”**, 145 noda kayıtlı olan **“Alışkanlıkları Bırakmak Zor”**, 165 noda kayıtlı olan **“Cennette Mescit Var Mı?”**, 166 noda kayıtlı olan **“Efendi İmam”**, 171 noda kayıtlı olan **“Başını Kaldırmaya Dermanı Yok”**, 177 noda kayıtlı olan **“Uzun Demir”**, 190 noda kayıtlı olan **“Müftü”**, 209 noda kayıtlı olan **“Yarım Altınlı Ceza”**, 216 noda kayıtlı olan **“İsa Ve İmam”**, 244 noda kayıtlı olan **“Sarık Cehenneme Düştü”**, 250 noda kayıtlı olan **“Hazreti Cebraili De Satardınız”**, 274 noda kayıtlı olan **“Eyvah, Evim Yanıyor”**, 282 noda kayıtlı olan **“Hocanın İlticası”**, 303 noda kayıtlı olan **“Padişah**

ve Meşreb” , 305 noda kayıtlı olan “**Hükümdar ve Meşreb**” , 318 noda kayıtlı olan “**Kirlenmiş Taht**” , 319 noda kayıtlı olan “**Hilenin Şeriatı**” , 332 noda kayıtlı olan “**Bir Tüccar Gördüm**”, 333 noda kayıtlı olan “**Nakit Para**” , 342 noda kayıtlı olan “**Ye Cübbem**” , 343 noda kayıtlı olan “**Susayan Cep**” , 369 noda kayıtlı olan “**Misafir**” , 370 noda kayıtlı olan “**Soruya Yakışan Cevap**” , 371 noda kayıtlı olan “**Azizler**” , 400 noda kayıtlı olan “**Alkış**” , 401 noda kayıtlı olan “**Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri**” , 402 noda kayıtlı olan “**Kendinden Görsün**” , 403 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Pehlivan**” , 430 noda kayıtlı olan “**Kuyu Çevrilip Koyulur**” , 431 noda kayıtlı olan “**Erik Yemekte**” , 432 noda kayıtlı olan “**Doğru Hesap**” , 442 noda kayıtlı olan “**Misafir**” , 443 noda kayıtlı olan “**Başıma Yastık Yapacağım**” , 463 noda kayıtlı olan “**Yelim**” , 464 noda kayıtlı olan “**Tedavi**” , , 465 noda kayıtlı olan “**Fare İlacı**” , 478 noda kayıtlı olan “**Sakal**”, 490 noda kayıtlı olan “**Yemek Yiyenler Girsin**” , 491 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hırsız**” , 515 noda kayıtlı olan “**Laf Sarıktaysa**”, 516 noda kayıtlı olan “**Doktor**” , 517 noda kayıtlı olan “**Kıyamet**” , 535 noda kayıtlı olan “**Cenaze Namazına mı Gidiyorsun?**” , 550 noda kayıtlı olan “**Ters Binip Bakıverdim**” , 580 noda kayıtlı olan “**Bu Da Arkadaş Mı?**” , 581 noda kayıtlı olan “**Aklın Varsa Kendini Suyu At**” , 596 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Doktor**” , 597 noda kayıtlı olan “**Soğuk**” , 598 noda kayıtlı olan “**Kafiye**” , 615 noda kayıtlı olan “**Efendi Bir Gün Hamama İnmiş**” , 616 noda kayıtlı olan “**Kaybolan Yüzük**” , 617 noda kayıtlı olan “**Secde**” , 618 noda kayıtlı olan “**Konuşmayı Öğrenecekmış**” , 619 noda kayıtlı olan “**Kedi Nerede?**” , 620 noda kayıtlı olan “**Açlığa Hayli Alıştın**” , 646 noda kayıtlı olan “**Efendi Yandı**” , 647 noda kayıtlı olan “**Bizim Eller**” , 648 noda kayıtlı olan “**Karı Koca Muhabbeti**” , 669 noda kayıtlı olan “**Pazar Günü Gel Deseydin Ya**” , 670 noda kayıtlı olan “**Efendinin Eşegi**” , 671 noda kayıtlı olan “**Gökyüzünde Köpek Uçuyor**” , 683 noda kayıtlı olan “**Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksın?**” , 684 noda kayıtlı olan “**Karpuzun Yavrusu**” , 685 noda kayıtlı olan “**İnna A'tayna**” , 686 noda kayıtlı olan **Bizimle Yürürseniz Kazık Yersiniz**” , 687 noda kayıtlı olan “**Buraya Da Yetişip Geliyorsun Ya**” , 688 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Şeyh**” , 689 noda kayıtlı olan “**Kadının Evinde De Helal Yemek Ekmek Oluyor Mu?**” , 690 noda kayıtlı olan “**Ağzın İki Tane Olduğunda**” , 711 noda kayıtlı olan “**Bölüşerek Aldığımız**” , 719 noda kayıtlı olan “**Efendi'nin Hükümü**” , 722 noda

kayıtlı olan **“Efendi Oruç Tutuyor”** , 798 noda kayıtlı olan **“Koyunda Çıkıvermiş De”** , 799 noda kayıtlı olan **“Baltanın Kızı”** , 800 noda kayıtlı olan **“Yüz Kızartmak İçin”** , 813 noda kayıtlı olan **“Gönül Kaymak İstemiş”** , 814 noda kayıtlı olan **“Katıra Sor”** , 815 noda kayıtlı olan **“Secde Edip Gönderse Var Mı?”** , 856 noda kayıtlı olan **“Korkaklık”** , 857 noda kayıtlı olan **“Sözün Doğru”** rahatlama teorisi bağlamındadır.
(Tablo 12)

MİZAH TEORİLERİ BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Üstünlük	2, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 38, 44, 45, 55, 61, 62, 63, 64, 67, 68, 69, 82, 86, 91, 95, 99, 105, 109, 110, 113, 120, 121, 129, 130, 133, 142, 144, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 159, 160, 161, 162, 164, 169, 170, 173, 174, 175, 176, 180, 181, 183, 184, 185, 186, 188, 189, 193, 194, 196, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 207, 208, 210, 212, 213, 214, 217, 220, 221, 224, 225, 226, 228, 229, 230, 232, 233, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 245, 246, 249, 251, 253, 258, 260, 262, 263, 264, 266, 267, 269, 270, 272, 273, 278, 280, 283, 285, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 300, 301, 304, 306, 310, 311, 312, 315, 317, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 327, 329, 330, 331, 334, 335, 336, 337, 338, 341, 344, 345, 346, 348, 349, 351, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 363, 364, 365, 366, 367, 372, 374, 375, 376, 378, 379, 383, 384, 386, 389, 390, 391, 394, 396, 397, 398, 404, 405, 406, 407, 408, 412, 413, 414, 415, 424, 425, 426, 428, 433, 434, 435, 438, 439, 440, 441, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 454, 455, 459, 460, 461, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 503, 504, 505, 506, 507, 509, 510, 511, 512, 513, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 529, 530, 537, 538, 539, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 553, 554, 557, 558, 559, 562, 563, 565, 566, 567, 568, 569, 572, 575, 576, 577, 579, 582, 583, 584, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 610, 611, 612, 613, 624, 625, 626, 627, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 663, 664, 665, 666, 667, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 706, 707, 708, 709, 710, 712, 714, 715, 716, 717, 718, 720, 721, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 789, 790, 791, 792, 793, 795, 796, 797, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 816, 817, 818, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 845, 846, 847, 849, 850, 853, 854, 860, 865, 866, 867, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886
Uyumsuzluk	1, 22, 28, 29, 37, 39, 42, 43, 48, 52, 53, 54, 57, 58, 60, 65, 66, 70, 75, 89, 94, 101, 108, 115, 119, 122, 123, 125, 126, 127, 136, 137, 138, 143, 146, 147, 148, 149, 150, 152, 158, 163, 167, 168, 172, 178, 179, 182, 187, 191, 192, 195, 197, 204, 205, 206, 211, 215, 218, 219, 222, 223, 227, 231, 234, 247, 248, 252, 254, 255, 256, 257, 259, 261, 265, 268, 271, 275, 276, 277, 279, 281, 284, 286, 297, 298, 299, 302, 307, 308, 309, 313, 314, 316, 326, 328, 339, 340, 347, 350, 352, 360, 361, 362, 368, 373, 377, 380, 381, 382, 385, 387, 388, 392, 393, 395, 399, 409, 410, 411, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 427, 429, 436, 437, 444, 445, 456, 457, 458, 466, 467, 468, 476, 477, 488, 489, 502, 508, 514, 518, 519, 520, 528, 531, 532, 533, 534, 536, 540, 547, 548, 549, 551, 552, 555, 556, 560, 561, 564, 570, 571, 573, 574, 578, 585, 599, 609, 614, 621, 622, 623, 628, 629, 630, 631, 639, 649, 662, 668, 672, 680, 681, 682, 705, 713, 732, 770, 787, 788, 794, 819, 833, 841, 842, 843, 844, 848, 851, 852, 855, 858, 859, 861, 862, 863, 864, 877, 887, 888
Rahatlama	3, 4, 9, 10, 15, 21, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 40, 41, 46, 47, 49, 50, 51, 56, 59, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 83, 84, 85, 87, 88, 90, 92, 93, 96, 97, 98, 100, 102, 103, 104, 106, 107, 111, 112, 114, 116, 117, 118, 124, 128, 131, 132, 134, 135, 139, 140, 141, 145, 165, 166, 171, 177, 190, 209, 216, 244, 250, 274, 282, 303, 305, 318, 319, 332, 333, 342, 343, 369, 370, 371, 400, 401, 402, 403, 430, 431, 432, 442, 443, 463, 464, 465, 478, 490, 491, 515, 516, 517, 535, 550, 580, 581, 596, 597, 598, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 646, 647, 648, 669, 670, 671, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 711, 719, 722, 798, 799, 800, 813, 814, 815, 856, 857

Tablo 12

XIII. 3. Diğer Mizah Teorileri ve Mizah Çeşitleri Bağlamında Özbek Efendi Fıkraları

John Morreal mizah, gülme ve komiklik konularına ortaya konan kuramlar etrafında yaklaşarak “Gülmeyi Ciddiye Almak”, “Mizahın ve Gülmenin Felsefesi” adlı kitaplar yazmıştır. O, diğer kuramların eksik kalan yönlerini eleştirir. Morreal’e göre bu kuramların temel özellikleri alınmalıdır görüşündedir. Ancak ona göre bu üç kuram gülmeyi tamamen açıklamak için yetersiz kalmaktadır. O, gülmenin oluşmasındaki üç temel husustan bahseder. Gülmek için ilk olarak psikolojik bir durum değişikliği gerekir. Bu uyumsuzluk sonucu olabilir. İnsanların ters giden şeyleri algılamaları uyumsuzluğu fark etmelerine sebep olur ve bu psikolojik açıdan değişim yaşamaları sonucunu doğurur. Bu değişim psikolojik olduğu gibi duygusal olarak da açığa çıkabilir. İkincisi ise değişim ani olması zorunluluğudur. Ani bir değişim olmadığı takdirde şaşırma meydana gelmez ve olaylar gülme ile sonuçlanmaz. Fıkraların son cümlelerinde saklı olan bu anilik durumu gülmenin zirveye ulaştığı yerdir. Ancak burada önemli olan şu ki ani olan her psikolojik değişim gülme ile sonuçlanmayabilir. Üçüncüsü ise bu değişimlerin insanı korkutan, ürktüren değişimler değil hoş karşılayacakları değişimler olmasıdır (Morreal, 1997, ss: 58-59; 72, 74).

Morreal’e göre bu üç durum değişikliği gülmeye sebep olabilir ancak gülmeye sebep olan her güme durumu mizahi olmayabilir. Bebeklerde gıdıklanmanın olması ani bir durum değişikliği olsa da mizahi bir durum teşkil etmez (Morreal, 1997, s. 63). Zihinde oluşan kavrayışsal değişimle birlikte duygu değişimi birleştiren mizahi gülme, uyumsuzluk ve rahatlamayı doğurabilir. Duygusal değişimler birbirlerini destekler ve çoğu zaman gülme ile sonuçlanır. Zor durumlar altında kalan ve daha sonrasında rahatlayan insanın gülmesi rahatlama ile ilgilidir. Uzun bir süre sonunda bir şeyi başaranın verdiği gülme tepkisi rahatlamının sonucudur (Morreal, 1997, ss: 69-70). Morreal, görüldüğü gibi tam bir kuram oluşturamamıştır. O daha çok kapsamı genişleterek önceki kuramların mantıklı yönlerini alır ve bunları birleştirir.

Helmuth Plessner de bir mizah teorisi geliştirmiştir. O daha çok zaman ve gülme üzerinde durarak gülmenin bilinçle bilinç dışının, bedenle ruhun sınırında olan bir tepkidir. Gülme sonucu meydana gelen yere düşme vakası da bilinç ve bilinç dışı

sınırına gelenlerde görülür. Düşen bir insandan alınan zevk eylemin coşku verici yokluğuna şahit olmaktan kaynaklanır (Sanders, 2000, s. 31).

Ünsal Özünlü ise Kavrama Teorisinden bahsetmektedir. Bu teori uyumsuzluk kuramına yakındır, bu teoride gülmenin ortaya çıkması mantıksal sorunlardan kaynaklanır düşüncesi savunulmaktadır (Özünlü, 1999, s. 21)

Barry Sanders gülmeye çok değer vermektedir. Gülmeyi bir kuram içine almaktan çok gülmenin tarihini yazmaya çalışır. Tarih profesörü olan Sanders, gülmeyi tarihi kayıtlar altına alınmayan ancak her zaman kaynaklardan geçmeyi başaran bir tepki olarak görür. Gülme eylemini “Yaşama kahkaha sesinden daha uygun ne olabilir?” sözüyle hayatın başlangıcından sonuna kadar devam eden süreçte en büyük mucize olarak açıklar (Sanders, 2000, s. 20)

Başta açıkladığımız üç kuram ve sonraki teriler mizaha farklı açılardan yaklaşmışlardır. Bunun sonucu ise ayrı ayrı yorumlamaları doğurmuştur. Her kuram mizahı tam olarak açıklamada yetersizdir. Ancak bir eser bağlamında incelediğimizde mizahı açıklamak için kullanılabilir. Yapacağımız çalışmaya bağlı olarak tek tek kullanabileceğimiz bu kuramları birleştirerek bir temel etrafında da kullanabilmekteyiz. Burada önemli olan bu kuramları yol gösterici olarak alıp, bu kuramların etrafında yorumlamalar yapmamızdır.

Bütün bunlara dayanarak biz Özbek Efendi fıkralarındaki mizah unsurunu bir de mizahın çeşitleri bağlamında incelemek istiyoruz.

XIII. 3. 1. Nükte

3 noda kayıtlı olan “**Hırsız**”, 4 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Bey**”, 5 noda kayıtlı olan “**Muçal**”, 6 noda kayıtlı olan “**Köpek İle Adam**”, 11 noda kayıtlı olan “**Minareler Ormanı**”, 12 noda kayıtlı olan “**Padişah Ve İp**”, 22 noda kayıtlı olan “**Tehdit**”, 25 noda kayıtlı olan “**Efendinin Yıldızı**”, 26 noda kayıtlı olan “**İyi Yeri Şimdi Buldun**”, 27 noda kayıtlı olan “**Hepsi De Güzel**”, 29 noda kayıtlı olan “**Yemek Öğretti**”, 33 noda kayıtlı olan “**Timur'un Kıymeti**”, 38 noda kayıtlı olan “**Ya Timur Ölür Ya Eşek**”, 42 noda kayıtlı olan “**Dostumla Dolaşmak**”, 43 noda kayıtlı olan “**Bir Ayaklı Kaz**”, 45 noda kayıtlı olan “**Dört Ayaklı Padişah**”, 50 noda kayıtlı olan

“Padişahın Hediyesi”, 52 noda kayıtlı olan **“Köpek”**, 53 noda kayıtlı olan **“Düdüğe Düğme”**, 55 noda kayıtlı olan **“Eşekbaşı”**, 60 noda kayıtlı olan **“Efendi Şair”**, 61 noda kayıtlı olan **“Efendinin Eşeği”**, 62 noda kayıtlı olan **“Eşek Siz”**, 63 noda kayıtlı olan **“Efendinin Cevapları”**, 69 noda kayıtlı olan **“Efendinin Rumlara Cevabı”**, 75 noda kayıtlı olan **“Atın Ayağından Su İçmesi”**, 77 noda kayıtlı olan **“Şu Kaptaki Altın Olsa Ne Kadar Gelir İdi”**, 79 noda kayıtlı olan **“Ölümden Tatlı Tercihe Şayandır”**, 80 noda kayıtlı olan **“Emir Timur'un Lakabı”**, 81 noda kayıtlı olan **“Sonra Fırsat Verilmedi”**, 82 noda kayıtlı olan **“Bir Tane "Ze"Ye Bin Para”**, 83 noda kayıtlı olan **“Veciz Cevap”**, 86 noda kayıtlı olan **“Yarımını Vurup Kaldı”**, 89 noda kayıtlı olan **“Deli Olacağım Gün”**, 90 noda kayıtlı olan **“Sineklerin Padişah”**, 95 noda kayıtlı olan **“Günahkarı Çıkarıp Gönderin”**, 96 noda kayıtlı olan **“Aklın Gittiği Nasıl Biliniyor?”**, 101 noda kayıtlı olan **“Efendi Timur'dan Korkarak Köyüne Kaçtı”**, 102 noda kayıtlı olan **“Hayvan Da Güçlüdür”**, 105 noda kayıtlı olan **“Allah Da Padişah İle Aynıymış!”**, 106 noda kayıtlı olan **“Kim Şanssızlık Getirdi?”**, 107 noda kayıtlı olan **“Ne İçin Gökyüzüne Çıkıp Aldın?”**, 111 noda kayıtlı olan **“Efendi Tercüman”**, 112 noda kayıtlı olan **“Efendinin Alçakgönüllülüğü”**, 113 noda kayıtlı olan **“Padişahın Sözü”**, 114 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Padişahın Hizmetçileri”**, 115 noda kayıtlı olan **“Efendi Savaşa Hazırlanıyor”**, 119 noda kayıtlı olan **“Efendinin Hesap Defteri”**, 120 noda kayıtlı olan **“Efendinin Oğlu”**, 121 noda kayıtlı olan **“Efendi Münecim”**, 122 noda kayıtlı olan **“Efendinin Değeri”**, 123 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Vali”**, 124 noda kayıtlı olan **“Efendinin Cübbesi”**, 126 noda kayıtlı olan **“En İyi Yemek”**, 127 noda kayıtlı olan **“Tavuk ve Cıvcıvlar”**, 128 noda kayıtlı olan **“Köpeğin Huyu Kötü”**, 132 noda kayıtlı olan **“Kim Zor?”**, 135 noda kayıtlı olan **“Kendi Usul İle Tedavi Ediyor”**, 136 noda kayıtlı olan **“Efendinin Düşünceleri”**, 137 noda kayıtlı olan **“İnanmazsan Kendin Gel”**, 140 noda kayıtlı olan **“Para-Bana”**, 142 noda kayıtlı olan **“Gizli Söz”**, 143 noda kayıtlı olan **“Allah'a Kalan Gününü Görsün”**, 145 noda kayıtlı olan **“Alışkanlıkları Bırakmak Zor”**, 146 noda kayıtlı olan **“Hacı”**, 147 noda kayıtlı olan **“Baygura Anta Kelben Kabira”**, 148 noda kayıtlı olan **“Hz. Cebrailin Oğlu”**, 153 noda kayıtlı olan **“Kurbanlığın Haysiyeti”**, 157 noda kayıtlı olan **“Bir "Uh" İçin Bir Tin Sesi”**, 158 noda kayıtlı olan **“Ezan Bir Gün Söylense”**, 161 noda kayıtlı olan **“Ölünün İyisi”**, 162 noda kayıtlı

olan “Allah'ın Kapısı”, 163 noda kayıtlı olan “Allah İsterse”, 164 noda kayıtlı olan “Sözde Sarık”, 167 noda kayıtlı olan “Oruç Açılmadı Mı?”, 168 noda kayıtlı olan “Hocanın Okuması”, 172 noda kayıtlı olan “Fetva”, 173 noda kayıtlı olan “Sarık”, 174 noda kayıtlı olan “İmam Sadece Aldı”, 175 noda kayıtlı olan “Üç Vakitte”, 179 noda kayıtlı olan “Allahın İşi”, 181 noda kayıtlı olan “Hoca ve Efendi”, 182 noda kayıtlı olan “Öbür Dünyada Dindarlık Yapmak Gerek”, 183 noda kayıtlı olan “Sıcak Can”, 186 noda kayıtlı olan “Alçak Gönüllü Peygamber”, 187 noda kayıtlı olan “Sineğe Acıdım”, 188 noda kayıtlı olan “Acayip Tavşan”, 190 noda kayıtlı olan “Müftü”, 191 noda kayıtlı olan “Efendinin Şahitliği”, 192 noda kayıtlı olan “Kaygı”, 193 noda kayıtlı olan “Vakfa Yakışsa”, 194 noda kayıtlı olan “Kaybolan Kutu”, 197 noda kayıtlı olan “Ahiret”, 198 noda kayıtlı olan “Hocanın Mürüvveti”, 199 noda kayıtlı olan “Kur'an”, 200 noda kayıtlı olan “Vaaz”, 201 noda kayıtlı olan “Günah Çuvalı”, 202 noda kayıtlı olan “Bu Şapkayı Cebrail Giysin”, 205 noda kayıtlı olan “Hırs Yaptı”, 207 noda kayıtlı olan “Allahın Gazabı”, 208 noda kayıtlı olan “Tek Ayakla Kılınan Namaz”, 209 noda kayıtlı olan “Yarım Altınlı Ceza”, 210 noda kayıtlı olan “Öbür Dünyada Nasıl Söz”, 211 noda kayıtlı olan “Efendinin Hesap Torbası”, 212 noda kayıtlı olan “Al Abdestini Ver Kavuşumu”, 215 noda kayıtlı olan “Allah Nerede”, 218 noda kayıtlı olan “Efendinin Özürü”, 219 noda kayıtlı olan “E Allah”, 220 noda kayıtlı olan “İki Peygamber”, 221 noda kayıtlı olan “Allah'ın Yeğeni”, 222 noda kayıtlı olan “Vasiyet”, 223 noda kayıtlı olan “Namaz”, 229 noda kayıtlı olan “Gönlümdeki Olsa”, 230 noda kayıtlı olan “Kör Kadı”, 231 noda kayıtlı olan “Dişi Şeytan”, 232 noda kayıtlı olan “Helal Eşek”, 233 noda kayıtlı olan “Köpeğin Vasiyeti”, 237 noda kayıtlı olan “Şahit”, 238 noda kayıtlı olan “Sarık Ve Kaftanın Sahibi”, 241 noda kayıtlı olan “Eşeğimin Kuyruğu Oluyor”, 242 noda kayıtlı olan “Yatsı Kaç Rekât”, 245 noda kayıtlı olan “Vessamai-Vettariki”, 246 noda kayıtlı olan “Namazınızı Abdestsiz Kıldık”, 249 noda kayıtlı olan “Eşeğime Uygun Palan”, 251 noda kayıtlı olan “Zengin İle Efendi”, 252 noda kayıtlı olan “Namazdan Kaçıp...”, 253 noda kayıtlı olan “Eşeğin Başı Ve Kulağı”, 254 noda kayıtlı olan “Oruç”, 255 noda kayıtlı olan “Beynamaz”, 256 noda kayıtlı olan “Akıllı Eşek”, 257 noda kayıtlı olan “Nasıng Var Mı?”, 258 noda kayıtlı olan “Kıyamette”, 259 noda kayıtlı olan “Kundura Ve Eşek”, 260 noda kayıtlı olan “Onun Evine Alıp

Gidip Verin-De..., 262 noda kayıtlı olan **“Avlunun Fazileti”**, 265 noda kayıtlı olan **“Allah'ın Mahluku”**, 266 noda kayıtlı olan **“Namazdaki Şaka”**, 272 noda kayıtlı olan **“Allah Şakayı Bilmezmiş”**, 275 noda kayıtlı olan **“Allah'a İnanıp Kaygısız Kalma”**, 276 noda kayıtlı olan **“Bir Mertlik Yapmıyor Musun?”**, 280 noda kayıtlı olan **“Efendinin Kurbanlığı”**, 285 noda kayıtlı olan **“Allahın Kulları”**, 286 noda kayıtlı olan **“Kıyamet Ne Zaman Kopacak?”**, 287 noda kayıtlı olan **“Davacı-Dolandırıcı”**, 288 noda kayıtlı olan **“Şeytan”**, 289 noda kayıtlı olan **“Mahkemelik”**, 291 noda kayıtlı olan **“Boş ver, O Da Bizim Müritlerimizden”**, 293 noda kayıtlı olan **“Gecede İki Defa Kalkıyorum”**, 294 noda kayıtlı olan **“Gusül”**, 295 noda kayıtlı olan **“Gökyüzüne Mıhlanan Güneş”**, 296 noda kayıtlı olan **“Düzgün Dileyiniz”**, 297 noda kayıtlı olan **“Meleklerin Gücü Yetmez”**, 298 noda kayıtlı olan **“Taharet Bozulmadı”**, 299 noda kayıtlı olan **“Ölünün Düğünü”**, 302 noda kayıtlı olan **“Mürşit ve Meşreb”**, 303 noda kayıtlı olan **“Padişah ve Meşreb”**, 304 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Şeyhülislam”**, 305 noda kayıtlı olan **“Hükümdar ve Meşreb”**, 306 noda kayıtlı olan **“Tedbirli”**, 307 noda kayıtlı olan **“Benzetmeden Kaçış”**, 308 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Afak Hoca”**, 310 noda kayıtlı olan **“Meşreb ve Dervişler”**, 311 noda kayıtlı olan **“Evliya Olsa, Durup Görsün”**, 313 noda kayıtlı olan **“Eşek Namazda Bulunur Mu?”**, 318 noda kayıtlı olan **“Kirlenmiş Taht”**, 319 noda kayıtlı olan **“Hilenin Şeriatı”**, 320 noda kayıtlı olan **“Eğer Ahmak Olsa”**, 321 noda kayıtlı olan **“İki Koyun Sohbeti”**, 323 noda kayıtlı olan **“Cimrinin Sadakası”**, 324 noda kayıtlı olan **“Asabilik”**, 325 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Cadı Karılar”**, 326 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Dilenci”**, 328 noda kayıtlı olan **“Gül Takmak”**, 329 noda kayıtlı olan **“Altın Yüzük”**, 330 noda kayıtlı olan **“Ümitsiz Şeytan”**, 331 noda kayıtlı olan **“Dürüstçe Adamlar”**, 332 noda kayıtlı olan **“Bir Tüccar Gördüm”**, 333 noda kayıtlı olan **“Nakit Para”**, 334 noda kayıtlı olan **“Leğen Öldü”**, 335 noda kayıtlı olan **“Kurutana Mükâfat”**, 338 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Avukat”**, 339 noda kayıtlı olan **“Tüccarlığın Başı”**, 340 noda kayıtlı olan **“İnanmazsanız Ölüye Sorun”**, 341 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Tellal”**, 342 noda kayıtlı olan **“Ye Cübbem”**, 343 noda kayıtlı olan **“Susayan Cep”**, 344 noda kayıtlı olan **“Bunun Parasını Neden Alıyorsun?”**, 345 noda kayıtlı olan **“Hayret Gözün Varmış”**, 347 noda kayıtlı olan **“Bunun Masrafını Kim Ödedi”**, 348 noda kayıtlı olan **“Görüşemezsek Hoşçakalın”**,

349 noda kayıtlı olan **“Yuvarlak Ekmek”**, 350 noda kayıtlı olan **“Ceza”**, 351 noda kayıtlı olan **“Vahvahlayanın Çocuğu”**, 352 noda kayıtlı olan **“Yelpaze”**, 353 noda kayıtlı olan **“Kılıç Ve Kasap”**, 354 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”**, 357 noda kayıtlı olan **“Güneş Ve Ay”**, 361 noda kayıtlı olan **“Kendi Faydasını Bilmeyen Hayvan”**, 362 noda kayıtlı olan **“Kaz Çorbası”**, 367 noda kayıtlı olan **“Delik Para”**, 369 noda kayıtlı olan **“Misafir”**, 370 noda kayıtlı olan **“Soruya Yakışan Cevap”**, 373 noda kayıtlı olan **“Hırsızlığa Girdim Diyecek Olmasa”**, 374 noda kayıtlı olan **“Burcunuz”**, 375 noda kayıtlı olan **“Kötü Çeşme”**, 376 noda kayıtlı olan **“Fakir Koca”**, 377 noda kayıtlı olan **“Ters At”**, 378 noda kayıtlı olan **“Sahipsiz At Olmalı”**, 379 noda kayıtlı olan **“Güzel Yüz ve Ekmek”**, 380 noda kayıtlı olan **“Kundura”**, 381 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafta Hocanız Var”**, 382 noda kayıtlı olan **“Diğer Kapıdan”**, 383 noda kayıtlı olan **“Sonu Hayırlı Olsun”**, 384 noda kayıtlı olan **“Ne Olmuş”**, 391 noda kayıtlı olan **“Karın Kalkan Ellezine”**, 392 noda kayıtlı olan **“Beyaz Kum”**, 393 noda kayıtlı olan **“Bin Lanet”**, 394 noda kayıtlı olan **“Komşunun Kızı”**, 395 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalım İle”**, 397 noda kayıtlı olan **“Sağlıklı Geçen Gün”**, 398 noda kayıtlı olan **“Dünyanın Genişliği”**, 399 noda kayıtlı olan **“Bakmaya Yakışır”**, 400 noda kayıtlı olan **“Alkış”**, 401 noda kayıtlı olan **“Dört Kızın Çıkardığı Ev İşleri”**, 402 noda kayıtlı olan **“Kendinden Görsün”**, 403 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Pehlivan”**, 404 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin İhtirası”**, 411 noda kayıtlı olan **“Ben Ağlamayayım Kim Ağlasın”**, 412 noda kayıtlı olan **“Söz Bir Tane”**, 413 noda kayıtlı olan **“En Güzel Saz”**, 414 noda kayıtlı olan **“Derisini Yüzüp Rezil Ederim”**, 415 noda kayıtlı olan **“Doğru Şekilli”**, 416 noda kayıtlı olan **“Allah Versin”**, 417 noda kayıtlı olan **“Ölçülü Davranmak Şart”**, 421 noda kayıtlı olan **“Gitmenin Kılıfı Olmalı”**, 422 noda kayıtlı olan **“İşin Beline Değdi”**, 423 noda kayıtlı olan **“Deve Miydi?”**, 424 noda kayıtlı olan **“Cehennem İle Cennet Dolunca”**, 425 noda kayıtlı olan **“Kendini Aldatıp Gitti”**, 426 noda kayıtlı olan **“Bahaneye İnanırım”**, 427 noda kayıtlı olan **“Kimin Yüreğine Dokunmuş?”**, 428 noda kayıtlı olan **“Arzu Etsek De Olmuyor”**, 429 noda kayıtlı olan **“Emanet”**, 430 noda kayıtlı olan **“Kuyu Çevrilip Koyulur”**, 431 noda kayıtlı olan **“Erik Yemekte”**, 439 noda kayıtlı olan **“Somya Darlaştı”**, 441 noda kayıtlı olan **“Ağabey-Kardeş”**, 442 noda kayıtlı olan **“Misafir”**, 445 noda kayıtlı olan **“Tadı Bir”**, 448 noda kayıtlı olan **“Kırk Yıllık Sirke”**, 449 noda

kayıtlı olan **“Ayağım Ağrıyor”**, 450 noda kayıtlı olan **“Öncekinde Aldınız”**, 452 noda kayıtlı olan **“İnsaf”**, 455 noda kayıtlı olan **“Öğrenci”**, 456 noda kayıtlı olan **“Hepsi Gelecek”**, 460 noda kayıtlı olan **“Zehir”**, 465 noda kayıtlı olan **“Fare İlacı”**, 468 noda kayıtlı olan **“Niye Ağlıyorsun?”**, 469 noda kayıtlı olan **“İsterseniz Şamar Yiyin”**, 473 noda kayıtlı olan **“Kuyruğu Heybede”**, 474 noda kayıtlı olan **“İt Olmak İçin De Kuyruk Lazım”**, 475 noda kayıtlı olan **“Gençliğimde De Rızı Değilim”**, 476 noda kayıtlı olan **“Dumbe-Ciğer”**, 477 noda kayıtlı olan **“Kuyudaki Ay”**, 478 noda kayıtlı olan **“Sakal”**, 486 noda kayıtlı olan **“Deliye Cevap”**, 487 noda kayıtlı olan **“Çömlek”**, 494 noda kayıtlı olan **“Buzağının Arapçası”**, 495 noda kayıtlı olan **“Kısır Sığır”**, 496 noda kayıtlı olan **“Çorbasının Çorbası”**, 502 noda kayıtlı olan **“Oğlumun Babası”**, 503 noda kayıtlı olan **“Biliyor Musunuz Ne Diyeceğim”**, 506 noda kayıtlı olan **“Kavganın Sebebi”**, 507 noda kayıtlı olan **“Eşeğim Kabul Etmiyor”**, 514 noda kayıtlı olan **“Gönlüm Kırıldı”**, 515 noda kayıtlı olan **“Laf Sarıktaysa”**, 520 noda kayıtlı olan **“Şarkıcı”**, 523 noda kayıtlı olan **“Fakirin Eşyası”**, 524 noda kayıtlı olan **“Sabret”**, 537 noda kayıtlı olan **“Sıpa”**, 538 noda kayıtlı olan **“Hikmet”**, 539 noda kayıtlı olan **“Avanak”**, 540 noda kayıtlı olan **“Bahane”**, 541 noda kayıtlı olan **“Miskin ve Efendi”**, 544 noda kayıtlı olan **“Dertleştim”**, 545 noda kayıtlı olan **“Hala Geç Değil”**, 546 noda kayıtlı olan **“Yetişme Kuralı”**, 550 noda kayıtlı olan **“Ters Binip Bırakıverdim”**, 552 noda kayıtlı olan **“Et Ve Balta”**, 553 noda kayıtlı olan **“Kim Sağ, Kim Hasta”**, 554 noda kayıtlı olan **“Sana Ne?”**, 559 noda kayıtlı olan **“Süzme”**, 561 noda kayıtlı olan **“Evet, Korkusuzmuşsun!”**, 563 noda kayıtlı olan **“Çok Şükür...”**, 565 noda kayıtlı olan **“Rüya”**, 568 noda kayıtlı olan **“Mısır Unu Ekmeği”**, 572 noda kayıtlı olan **“Övünçgenlik”**, 575 noda kayıtlı olan **“Ne Kadar Yol Gittik?”**, 577 noda kayıtlı olan **“Ceviz Altında”**, 579 noda kayıtlı olan **“Dertleşmek”**, 581 noda kayıtlı olan **“Aklın Varsa Kendini Suya At”**, 589 noda kayıtlı olan **“Keskin Akıl”**, 596 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Doktor”**, 600 noda kayıtlı olan **“Hile”**, 601 noda kayıtlı olan **“Kundura Kitabı”**, 603 noda kayıtlı olan **“Beceriksiz”**, 614 noda kayıtlı olan **“Rüyaya Giren Tatlı”**, 626 noda kayıtlı olan **“Nöbet Gelince Hasta Olamazsın Ya”**, 627 noda kayıtlı olan **“Birbirini Aldatıp Hayat Sürdürüyormuş”**, 631 noda kayıtlı olan **“Bu Para Değil De Ne?”**, 637 noda kayıtlı olan **“Beni Teyzem Doğurmuş”**, 638 noda kayıtlı olan **“Aman, Hangi Birini Alacağım”**, 639 noda

kayıtlı olan **“Kırlı Karga”**, 645 noda kayıtlı olan **“İsmi Bilip Ne Yapacağım”**, 646 noda kayıtlı olan **“Efendi Yandı”**, 647 noda kayıtlı olan **“Bizim Eller”**, 648 noda kayıtlı olan **“Karı Koca Muhabbeti”**, 649 noda kayıtlı olan **“Oğlum Aklıma Düşmüş”**, 650 noda kayıtlı olan **“Oğul Ve Karısının Cevabı”**, 651 noda kayıtlı olan **“Efendi Halının Yamağı”**, 652 noda kayıtlı olan **“Hırsız Bulma Usulü”**, 654 noda kayıtlı olan **“Han Anasını Kocaya Veriyor”**, 655 noda kayıtlı olan **“Şakacı Mı Ki!”**, 656 noda kayıtlı olan **“Sen Yüzmeyi Biliyorsun Zaten”**, 661 noda kayıtlı olan **“Hiçbir Şey Kalmayacakmış”**, 677 noda kayıtlı olan **“Un Sürülen Zengininki”**, 678 noda kayıtlı olan **“Bu Yemeği Masumlara Ver”**, 685 noda kayıtlı olan **“İnna A'tayna”**, 686 noda kayıtlı olan **“Bizimle Yürürseniz Kazık Yersiniz”**, 690 noda kayıtlı olan **“Ağzın İki Tane Olduğunda...”**, 691 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Patron”**, 692 noda kayıtlı olan **“Allah'a Vermedi, Kendi Yedi...”**, 699 noda kayıtlı olan **“Şükredin”**, 703 noda kayıtlı olan **“İki Sefer Geçtim Olmadı”**, 705 noda kayıtlı olan **“Ben Genç Bülbülüm”**, 706 noda kayıtlı olan **“Ben De Bir Ölüp Alayım”**, 707 noda kayıtlı olan **“Allah Benim Paramı Almış Gidip Sana Vermiş”**, 708 noda kayıtlı olan **“Kıpırdama Yer Sürmeyi Öğretiyorum”**, 709 noda kayıtlı olan **“Sarığım Çocuklarla Oynamaya Kaldı”**, 722 noda kayıtlı olan **“Efendi Oruç Tutuyor”**, 723 noda kayıtlı olan **“Günahkâr Olmayı İstemiyorum”**, 729 noda kayıtlı olan **“Pilavın Fiyatı”**, 733 noda kayıtlı olan **“Efendinin Rüyası”**, 737 noda kayıtlı olan **“Bohça”**, 741 noda kayıtlı olan **“Kötü Şarkı”**, 742 noda kayıtlı olan **“Siz Evde Yoktunuz Ki?”**, 754 noda kayıtlı olan **“Efendi Kızını Kocaya Verdi”**, 755 noda kayıtlı olan **“Ben Kısa Cevap Veririm”**, 756 noda kayıtlı olan **“Şakayı Bırak, Kendi Ekmeğini Ye!”**, 757 noda kayıtlı olan **“Kuşça”**, 758 noda kayıtlı olan **“Karpuz”**, 759 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Eşkıyalar”**, 760 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Tabirci”**, 765 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Tokatı”**, 775 noda kayıtlı olan **“Dinlenen Tavuk”**, 779 noda kayıtlı olan **“Holvaytar Yesek”**, 780 noda kayıtlı olan **“Farsça Şiir”**, 781 noda kayıtlı olan **“Eski Kaftanım Yok Da”**, 788 noda kayıtlı olan **“Nargile Yanının Üç Başarısı”**, 789 noda kayıtlı olan **“Gölgeye Atılan Dayak”**, 791 noda kayıtlı olan **“Kavuk İş Verdi”**, 793 noda kayıtlı olan **“Boş Leğende Pilav Oldu”**, 798 noda kayıtlı olan **“Koyun Da Çıkıverirmiş”**, 799 noda kayıtlı olan **“Baltanın Kını”**, 805 noda kayıtlı olan **“Ayı Postunda”**, 806 noda kayıtlı olan **“Kardeş Eşek”**, 807 noda kayıtlı olan **“Hazinesi**

Bırakıyoruz", 808 noda kayıtlı olan "**Hayvan Da Hayvan**", 809 noda kayıtlı olan "**İki Hanımın Kulağı Çınlamaz**", 811 noda kayıtlı olan "**Değer**", 813 noda kayıtlı olan "**Gönül Kaymak İstemiş...**", 814 noda kayıtlı olan "**Katıra Sor**", 819 noda kayıtlı olan "**Yaşlı Kız**", 821 noda kayıtlı olan "**Bir Paralık Şiir**", 822 noda kayıtlı olan "**Coğrafya Memleketi**", 825 noda kayıtlı olan "**İki Uyuşuk**", 826 noda kayıtlı olan "**Bunun Paltosu Kaldı Mı?**", 827 noda kayıtlı olan "**Pathcanın Hizmetçisi Değilim**", 829 noda kayıtlı olan "**Sakalı Bıyığı Çıkmış**", 831 noda kayıtlı olan "**Hayran**", 832 noda kayıtlı olan "**Yalancı Kaydedici**", 836 noda kayıtlı olan "**Gençliğimi Kaybettim**", 837 noda kayıtlı olan "**Onu Sonra Söyleyeyim**", 839 noda kayıtlı olan "**Neyin Derisi Kalın?**", 840 noda kayıtlı olan "**Kurdun Şikayeti**", 842 noda kayıtlı olan "**Ev Bastı**", 843 noda kayıtlı olan "**En Güzel Eser**", 845 noda kayıtlı olan "**Meslisçi**", 847 noda kayıtlı olan "**Tembelin Uykusu**", 848 noda kayıtlı olan "**Kötü Deyince Olmadı**", 849 noda kayıtlı olan "**Bulunmaz Başkan**", 853 noda kayıtlı olan "**Talihsizlik**", 854 noda kayıtlı olan "**Efendi Direktör**", 856 noda kayıtlı olan "**Korkaklık**", 858 noda kayıtlı olan "**Şekerini Koy**", 861 noda kayıtlı olan "**Efendi-Spiker**", 862 noda kayıtlı olan "**Saf Gönüllü**", 866 noda kayıtlı olan "**Kıyamette**", 869 noda kayıtlı olan "**Fiillerin Çekimi**", 870 noda kayıtlı olan "**Cimri**", 872 noda kayıtlı olan "**Kabahat Babamda**", 873 noda kayıtlı olan "**Efendi Öğretmen**", 874 noda kayıtlı olan "**Eli Açık İnsan**", 878 noda kayıtlı olan "**Fiyat-Ahenk**", 880 noda kayıtlı olan "**Tedbirsizlik**", 882 noda kayıtlı olan "**Yarım Nerede Buluşuyoruz?**", 885 noda kayıtlı olan "**Doğru İstişare**", 886 noda kayıtlı olan "**Tramvay Ve Otobüs Endişesi**", 887 noda kayıtlı olan "**Duacının Sırrı**", 888 noda kayıtlı olan "**Sebepli Kaytarmak**" adlı fıkralarda mizah türü olarak *Nükte* vardır.

XIII. 2. 2. İroni

1 noda kayıtlı olan "**Akıllı Şehzade**", 8 noda kayıtlı olan "**İçeriden Çıkan Hırsız**", 21 noda kayıtlı olan "**Efendi ve Padişah**", 23 noda kayıtlı olan "**Laf Anlamaz Adam**", 24 noda kayıtlı olan "**Özür**", 28 noda kayıtlı olan "**Hay Allah**", 37 noda kayıtlı olan "**İbret**", 39 noda kayıtlı olan "**Çift Cinsiyetli Balık**", 47 noda kayıtlı olan "**Kör**", 48 noda kayıtlı olan "**Sadakat**", 49 noda kayıtlı olan "**Zalim olan Biziz**", 51 noda kayıtlı olan "**Dua**", 54 noda kayıtlı olan "**Maalesef**", 57 noda kayıtlı olan

“**Dört İşi Bir Yolda Yapmak**”, 58 noda kayıtlı olan “**Yüzümü Görmeseniz**”, 59 noda kayıtlı olan “**Ağacın Ucundaki Çaydanlık**”, 64 noda kayıtlı olan “**Gençliğinde Hızlı Koşardı**”, 65 noda kayıtlı olan “**Doğru Yol**”, 66 noda kayıtlı olan “**Koşmasan Da Yetişirsin**”, 87 noda kayıtlı olan “**Tavşan Kaçtı**”, 88 noda kayıtlı olan “**Yeterli Geleni Çıkıversin**”, 91 noda kayıtlı olan “**Yerin Yerden Farkı Var**”, 97 noda kayıtlı olan “**Böyle De Hırsızlık Olur Mu?**”, 98 noda kayıtlı olan “**At Pazarlığı**”, 103 noda kayıtlı olan “**17999 Âlem Padişahı**”, 104 noda kayıtlı olan “**Efendi-Ressam**”, 108 noda kayıtlı olan “**Lafa Hevesliler**”, 116 noda kayıtlı olan “**Ölmek İstemiyorum**”, 144 noda kayıtlı olan “**Kavga Neden Çıktı?**”, 154 noda kayıtlı olan “**Eşek Kadı**”, 165 noda kayıtlı olan “**Cennette Mescit Var Mı?**”, 166 noda kayıtlı olan “**Efendi İmam**”, 171 noda kayıtlı olan “**Başını Kaldırmaya Dermanı Yok**”, 177 noda kayıtlı olan “**Uzun Demir**”, 178 noda kayıtlı olan “**Allahın Evi**”, 180 noda kayıtlı olan “**Kutsanmış Su**”, 189 noda kayıtlı olan “**Hiçbir Şey**”, 206 noda kayıtlı olan “**Ay**”, 213 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve İmam**”, 214 noda kayıtlı olan “**Uzun Sakal**”, 225 noda kayıtlı olan “**Papaz Ve Sakal**”, 226 noda kayıtlı olan “**Şehrin Köpeği Mi?**”, 227 noda kayıtlı olan “**Zemzem**”, 234 noda kayıtlı olan “**Saray Görevlisi ve Tüccar**”, 243 noda kayıtlı olan “**Geveze**”, 250 noda kayıtlı olan “**Hazreti Cebraili De Satardınız**”, 264 noda kayıtlı olan “**Yedi Defa Dolanırsa Helal**”, 267 noda kayıtlı olan “**Eşek Kadı**”, 271 noda kayıtlı olan “**Cennetin Yolu**”, 273 noda kayıtlı olan “**Ayağım Ağrıyordu**”, 274 noda kayıtlı olan “**Eyvah, Evim Yanıyor!**”, 277 noda kayıtlı olan “**Efendi-Müftü**”, 282 noda kayıtlı olan “**Hocanın İlticası**”, 283 noda kayıtlı olan “**Eğer Kıyamet Kışın Kopsaydı**”, 301 noda kayıtlı olan “**Sofu Mu İyi, Eşek Mi İyi**”, 312 noda kayıtlı olan “**Ezan Sesi Gelmedi Ki**”, 314 noda kayıtlı olan “**Meşreb ve Han**”, 322 noda kayıtlı olan “**Cahil Topluluk**”, 327 noda kayıtlı olan “**Eşek Eşeği Görünce Bağırır**”, 358 noda kayıtlı olan “**Uhde**”, 359 noda kayıtlı olan “**Alıp Kaçtığım Gün**”, 360 noda kayıtlı olan “**Su, Başından Bulanır**”, 368 noda kayıtlı olan “**Öküz Beni Aldı**”, 372 noda kayıtlı olan “**Efendi Doğduğunda Öldü Deyin**”, 410 noda kayıtlı olan “**Beyaz Şeker**”, 419 noda kayıtlı olan “**İçinde Olmasın Yeter**”, 440 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hamal**”, 443 noda kayıtlı olan “**Başıma Yastık Yapacağım**”, 446 noda kayıtlı olan “**Bulamadım Ki**”, 447 noda kayıtlı olan “**Damdan Atın Da Görün**”, 457 noda kayıtlı olan “**Nas**”, 458 noda kayıtlı olan

“**Canan**”, 464 noda kayıtlı olan “**Tedavi**”, 471 noda kayıtlı olan “**Bu Kadar Peşinden Gidemem**”, 472 noda kayıtlı olan “**Şimdi Bir Ukdem Yok**”, 479 noda kayıtlı olan “**Arı Uhden Kalmasın**”, 480 noda kayıtlı olan “**Allah Korumuş!**”, 482 noda kayıtlı olan “**Borçlu**”, 484 noda kayıtlı olan “**Çocukların Duası**”, 499 noda kayıtlı olan “**Hayır**”, 500 noda kayıtlı olan “**Dar Kavuk**”, 501 noda kayıtlı olan “**Eşeğin Sözü**”, 509 noda kayıtlı olan “**Rüzgâr**”, 510 noda kayıtlı olan “**Ceset**”, 516 noda kayıtlı olan “**Doktor**”, 517 noda kayıtlı olan “**Kıyamet**”, 518 noda kayıtlı olan “**Yıldız Yapıyor**”, 519 noda kayıtlı olan “**Çalgıcı**”, 521 noda kayıtlı olan “**Ömrünüz Azapta Geçerdi**”, 525 noda kayıtlı olan “**Beş Lira İçin**”, 526 noda kayıtlı olan “**Kıymetsiz Takke Gitsin!**”, 527 noda kayıtlı olan “**Doktor**”, 528 noda kayıtlı olan “**Karganın Ömrü**”, 548 noda kayıtlı olan “**Bıldırıcının Evi Yok**”, 557 noda kayıtlı olan “**Aceleci!**”, 560 noda kayıtlı olan “**Tarlana Götür**”, 562 noda kayıtlı olan “**Borç**”, 564 noda kayıtlı olan “**Kulak Gerekli Mi?**”, 570 noda kayıtlı olan “**Senden utandığım İçin...**”, 571 noda kayıtlı olan “**Uyuyorum**”, 573 noda kayıtlı olan “**Acaba**”, 574 noda kayıtlı olan “**Şeftaliymiş Diye Kim Söyledi?**”, 576 noda kayıtlı olan “**Avare Olmayın**”, 578 noda kayıtlı olan “**Yayla**”, 582 noda kayıtlı olan “**Elleri Değmedi**”, 584 noda kayıtlı olan “**Hemen Yemek Yiyesi Gelecektir**”, 588 noda kayıtlı olan “**Koyunu Satana Sor**”, 590 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Aldar Köse**”, 591 noda kayıtlı olan “**Torunum Daha Az**”, 592 noda kayıtlı olan “**Sahtekar**”, 597 noda kayıtlı olan “**Soğuk**”, 602 noda kayıtlı olan “**Efendi Tembel**”, 604 noda kayıtlı olan “**Para**”, 617 noda kayıtlı olan “**Secde**”, 618 noda kayıtlı olan “**Konuşmayı Öğrenmeyecekmiş**”, 620 noda kayıtlı olan “**Açlığa Hayli Alıştın**”, 621 noda kayıtlı olan “**Ayırıp Satılmıyormuş**”, 622 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Görümceler**”, 623 noda kayıtlı olan “**Kaç Kızım At Tepiyor**”, 624 noda kayıtlı olan “**Allah İsterse Alacağım**”, 628 noda kayıtlı olan “**Keşke Tuzlasaydın**”, 632 noda kayıtlı olan “**Ekmek Yapma Günü**”, 633 noda kayıtlı olan “**Haram Kandan**”, 636 noda kayıtlı olan “**Tambur**”, 640 noda kayıtlı olan “**Helak Ettin Ya**”, 641 noda kayıtlı olan “**Okuma**”, 642 noda kayıtlı olan “**Hayatımda Geçip Öterdim**”, 662 noda kayıtlı olan “**Yardım Karşılıklı Olur**”, 663 noda kayıtlı olan “**Seni Medresede Okutmayacaksa**”, 669 noda kayıtlı olan “**Pazar Günü Gel Deseydin Ya**”, 700 noda kayıtlı olan “**Utancınızı Hoş Görüyorum**”, 704 noda kayıtlı olan “**Şakayı Da Bilmiyorsun**”, 724 noda kayıtlı olan “**Efendinin Bilgeligi**”, 727

noda kayıtlı olan “**At Kafasına Örülen Yumak**”, 730 noda kayıtlı olan “**Efendi Boyacı**”, 731 noda kayıtlı olan “**Efendinin Günahkarlığı**”, 732 noda kayıtlı olan “**Eşekten Borçluyum**”, 743 noda kayıtlı olan “**Efendinin Mektubu**”, 744 noda kayıtlı olan “**Niçin Oğlunu Uyandırdın?**”, 745 noda kayıtlı olan “**Efendi Düzeldi**”, 746 noda kayıtlı olan “**Efendinin Gayreti**”, 747 noda kayıtlı olan “**Baykuş**”, 748 noda kayıtlı olan “**Efendinin Hastalığı**”, 749 noda kayıtlı olan “**Efendinin Gücü**”, 751 noda kayıtlı olan “**Efendi Simsar**”, 752 noda kayıtlı olan “**Yalan Ve Yalancılık**”, 762 noda kayıtlı olan “**İşaret**”, 763 noda kayıtlı olan “**Baba ve Oğul'un Karşılılaşması**”, 766 noda kayıtlı olan “**Görünüşe Göre Yalan**”, 767 noda kayıtlı olan “**Eşeğe Gözlük Takmak**”, 768 noda kayıtlı olan “**Niçin Tebessüm Ediyorsun?**”, 769 noda kayıtlı olan “**Kendimi Eşek Yaptım**”, 770 noda kayıtlı olan “**Kar Leylek**”, 772 noda kayıtlı olan “**Avcı Karga**”, 782 noda kayıtlı olan “**Sen De Başköşeye Çık!**”, 783 noda kayıtlı olan “**Tembellik Nasip Ediyorum**”, 784 noda kayıtlı olan “**Leyleğe Güvenip**”, 785 noda kayıtlı olan “**Tavsiye**”, 786 noda kayıtlı olan “**Tatlı Diller**”, 793 noda kayıtlı olan “**Boş Leğende Pilav Oldu**”, 815 noda kayıtlı olan “**Secde Edip Gönderse Var Mı?**”, 817 noda kayıtlı olan “**Efendi Ölürdü**”, 818 noda kayıtlı olan “**Alacak Ve Verecek**”, 828 noda kayıtlı olan “**Sopa Darbesi**”, 830 noda kayıtlı olan “**Şu Makine Oldu Ya**”, 833 noda kayıtlı olan “**Dinlenmek**”, 834 noda kayıtlı olan “**Niçin Çay İçmiyordu**”, 835 noda kayıtlı olan “**Eh Aferin**”, 838 noda kayıtlı olan “**Karı Ve Koca**”, 841 noda kayıtlı olan “**İskarpinin Dili**”, 844 noda kayıtlı olan “**Masala Gelin**”, 852 noda kayıtlı olan “**Cesaret**”, 857 noda kayıtlı olan “**Sözün Doğru**”, 859 noda kayıtlı olan “**Kendiniz Yazıp Verin**”, 860 noda kayıtlı olan “**Evim Nerede?**”, 863 noda kayıtlı olan “**Güzel Hizmet**”, 867 noda kayıtlı olan “**Yalancı**”, 875 noda kayıtlı olan “**Korku**”, 876 noda kayıtlı olan “**Uygun Önlem**”, 877 noda kayıtlı olan “**Öç**”, 879 noda kayıtlı olan “**Kitaptan Kitap**”, 881 noda kayıtlı olan “**Öğrencinin İtirazı**”, 883 noda kayıtlı olan “**Okumuş Koca**”, 884 noda kayıtlı olan “**Güle-Güle Ölürsünüz**” mizah türü olarak *İroni* vardır.

XIII. 3. 3. Şaka

85 noda kayıtlı olan “**Öcünü Aldı**”, 217 noda kayıtlı olan “**Efendi Ve Kadı**”, 346 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Onun Yöneticisi**”, 454 noda kayıtlı olan “**Ölü**”, 726

noda kayıtlı olan **“Yalanınca Da Tamamış”**, 761 noda kayıtlı olan **“Efendinin Bedduası”**, 764 noda kayıtlı olan **“Ayağınızı Buldunuz Mu?”** adlı fıkralarda mizah türü olarak *Şaka* vardır.

XIII. 3. 4. Alay

2 noda kayıtlı olan **“İki Eşeğin Yüğü”**, 7 noda kayıtlı olan **“Affedersiniz”**, 9 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Peygamberlik”**, 13 noda kayıtlı olan **“Uçan At”**, 14 noda kayıtlı olan **“Kırk Tavuğa Bir Horoz”**, 17 noda kayıtlı olan **“Efendi Ve Şairler Meliki”**, 19 noda kayıtlı olan **“Yarım Öksürük”**, 40 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Payı”**, 41 noda kayıtlı olan **“Hükümdar ve Onun Eşegi”**, 44 noda kayıtlı olan **“Can”**, 131 noda kayıtlı olan **“Yetişemezseniz Siz De İnin”**, 281 noda kayıtlı olan **“Şimdi Molla oldu”**, 290 noda kayıtlı olan **“Namazda”**, 292 noda kayıtlı olan **“Köpek Yavrusunun Duası”**, 300 noda kayıtlı olan **“Şeytan Dermanını Verir”**, 309 noda kayıtlı olan **“Meşreb-İmam”**, 336 noda kayıtlı olan **“Dayılarını Görüp”**, 337 noda kayıtlı olan **“Yaşlıysa Da Dökülmez”**, 355 noda kayıtlı olan **“İstekli Kurtlar”**, 356 noda kayıtlı olan **“Arzu”**, 365 noda kayıtlı olan **“Uykumu Aramaya Gidiyorum”**, 366 noda kayıtlı olan **“Dudağı Helal”**, 371 noda kayıtlı olan **“Azizler”**, 385 noda kayıtlı olan **“Ceviz Yeme”**, 386 noda kayıtlı olan **“Mantı”**, 387 noda kayıtlı olan **“Paralı Yemek”**, 388 noda kayıtlı olan **“Köle Pazarı”**, 389 noda kayıtlı olan **“Adaletli Hüküm”**, 390 noda kayıtlı olan **“Gırvoydı”**, 396 noda kayıtlı olan **“Şeytan ve Külhanbeyi”**, 405 noda kayıtlı olan **“Ayıp Kendimde”**, 418 noda kayıtlı olan **“Daha İçiyor Musun?”**, 432 noda kayıtlı olan **“Doğru Hesap”**, 433 noda kayıtlı olan **“Aptal ve Deli”**, 434 noda kayıtlı olan **“İsminizi Yazıp Gitmişiniz”**, 451 noda kayıtlı olan **“Zincirli Kapı”**, 453 noda kayıtlı olan **“Kalbur”**, 462 noda kayıtlı olan **“Berber”**, 463 noda kayıtlı olan **“Yelim”**, 481 noda kayıtlı olan **“Tutup Sahibine Veririm”**, 491 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Hırsız”**, 492 noda kayıtlı olan **“Lezzeti Nasıl”**, 493 noda kayıtlı olan **“On Kilo Yiyecek”**, 504 noda kayıtlı olan **“Hamile Kazan”**, 522 noda kayıtlı olan **“Çapa İle Testiyi Hırsız Alıp Gitti”**, 542 noda kayıtlı olan **“Burun”**, 543 noda kayıtlı olan **“Babasının Çocuğu”**, 547 noda kayıtlı olan **“Gündüz Yıldız Görmek Mümkün Mü?”**, 549 noda kayıtlı olan **“Sıpacık”**, 551 noda kayıtlı olan **“Çuval Değirmenin Hakkı”**, 558 noda kayıtlı olan **“Övünen”**, 580 noda kayıtlı olan

“**Bu Da Arkadaş Mı?**”, 583 noda kayıtlı olan “**Ayağından Kaldırıp At**”, 585 noda kayıtlı olan “**Bilgeler Sohbeti**”, 586 noda kayıtlı olan “**Nehir'e Ateş Gitti**”, 587 noda kayıtlı olan “**Deden Balık Olurdu**”, 593 noda kayıtlı olan “**Yağlı Ekmek Yapayım**”, 598 noda kayıtlı olan “**Kafiye**”, 599 noda kayıtlı olan “**Hindistan Ve Fırın**”, 607 noda kayıtlı olan “**Hırsızlar Katında**”, 608 noda kayıtlı olan “**Yular**”, 613 noda kayıtlı olan “**Çukurlara Toplanmış**”, 615 noda kayıtlı olan “**Efendi Bir Gün Hamama İnmış**”, 616 noda kayıtlı olan “**Kaybolan Yüzük**”, 629 noda kayıtlı olan “**Kuru Üzüm Olmasa Neyi Vereceğim**”, 630 noda kayıtlı olan “**Kötülüğünden Delik Kazık Kurulayanlar**”, 635 noda kayıtlı olan “**Aferin, El Bülbülleri**”, 643 noda kayıtlı olan “**Rahmetli Eşim Söyledi**”, 644 noda kayıtlı olan “**Müzik Çalma "Sanatı"**”, 679 noda kayıtlı olan “**Ölümden Kurtuluş**”, 687 noda kayıtlı olan “**Buraya Da Yetişip Geliyorsun Da**”, 698 noda kayıtlı olan “**Gözlüğün Kalitesi**”, 725 noda kayıtlı olan “**Arabamı Gökyüzüne Ver**”, 728 noda kayıtlı olan “**Ne İçin Ödeyeceğim?**”, 750 noda kayıtlı olan “**Atını Dilime Bağla**”, 753 noda kayıtlı olan “**Denize Gidip, Sulayıp Geleyim**”, 771 noda kayıtlı olan “**Üç Kuruşluk Tokat**”, 792 noda kayıtlı olan “**Ben Kimim**”, 850 noda kayıtlı olan “**Olumsuz Cevap**”, 851 noda kayıtlı olan “**Ayıp Bende Değil**”, 868 noda kayıtlı olan “**Vaktini İdare Et**” adlı fıkralarda mizah türü olarak *Alay* vardır.

XIII. 3. 5. Hiciv

10 noda kayıtlı olan “**Geyik De Av Mı?**”, 15 noda kayıtlı olan “**Dalın Budağı**”, 16 noda kayıtlı olan “**Birinci Ahmak**”, 18 noda kayıtlı olan “**Molla Eşek**”, 20 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Nişancı**”, 30 noda kayıtlı olan “**Efendi ve Hakim**”, 31 noda kayıtlı olan “**At Gülüyordu**”, 32 noda kayıtlı olan “**Baykuş Ne Dedi**”, 34 noda kayıtlı olan “**Yerin Göbek Deliği**”, 35 noda kayıtlı olan “**Söz**”, 36 noda kayıtlı olan “**Ölmeyen Bizim Canımız**”, 46 noda kayıtlı olan “**Efendi İle Timur**”, 56 noda kayıtlı olan “**Emir Timur'un Fili**”, 67 noda kayıtlı olan “**Belediye Başkanının Payı**”, 68 noda kayıtlı olan “**Yük Altında**”, 71 noda kayıtlı olan “**Sözünün İtibarı Olmayan**”, 73 noda kayıtlı olan “**Timur'un Seyahati**”, 74 noda kayıtlı olan “**Buraya Para Ekeceğim**”, 76 noda kayıtlı olan “**Düğündeki Olay**”, 78 noda kayıtlı olan “**Alim Ve Zalim**”, 99 noda kayıtlı olan “**Karasinekler**”, 100 noda kayıtlı olan “**Kesilen Baş**”

Konuşmaz", 109 noda kayıtlı olan "**Efendinin Hediyesi**", 110 noda kayıtlı olan "**Birinci İncir**", 117 noda kayıtlı olan "**Efendinin İtirafı**", 118 noda kayıtlı olan "**Efendi Doğrusunu Söylüyor**", 125 noda kayıtlı olan "**Cennet Mi Büyük Cehennem Mi?**", 129 noda kayıtlı olan "**Faziletli Şamar**", 130 noda kayıtlı olan "**Mucize**", 134 noda kayıtlı olan "**Uygun Cevap**", 138 noda kayıtlı olan "**Övünen Halife**", 139 noda kayıtlı olan "**Büyük Kazan Ve Pancar**", 141 noda kayıtlı olan "**Önce Padişaha İnanmak Gerek**", 149 noda kayıtlı olan "**Ek Fatiha**", 150 noda kayıtlı olan "**Çirkin Melek**", 151 noda kayıtlı olan "**Ala Namaz-Bele Namaz**", 152 noda kayıtlı olan "**Namaz Ne Kadar Kafes Oldu**", 155 noda kayıtlı olan "**Haram Kan**", 156 noda kayıtlı olan "**Hüküm**", 159 noda kayıtlı olan "**Kendim De Bilmiyorum**", 160 noda kayıtlı olan "**Yaşlı Oruç**", 169 noda kayıtlı olan "**Yaşlının Bedduası**", 170 noda kayıtlı olan "**Bana Layık Millet Sizlersiniz**", 176 noda kayıtlı olan "**Kazıyıp Yiyin**", 184 noda kayıtlı olan "**Efendi Ve Azrail**", 185 noda kayıtlı olan "**İmamlar**", 195 noda kayıtlı olan "**Akıl**", 196 noda kayıtlı olan "**Dar Ev Geniş Mezar**", 216 noda kayıtlı olan "**İsa Ve İmam**", 224 noda kayıtlı olan "**Az Kaldı Ki!**", 228 noda kayıtlı olan "**Selam Almak**", 235 noda kayıtlı olan "**Acaba**", 236 noda kayıtlı olan "**Efendinin Avı**", 239 noda kayıtlı olan "**Allah'ın Emri**", 240 noda kayıtlı olan "**Gönlüm Yaşlandı**", 244 noda kayıtlı olan "**Sarık Cehenneme Düştü**", 247 noda kayıtlı olan "**Barakaya Ateş Düştü**", 248 noda kayıtlı olan "**Mas'u Liyat**", 261 noda kayıtlı olan "**Oğlumun Adı Farz**", 263 noda kayıtlı olan "**Efendi-İmam**", 268 noda kayıtlı olan "**Yas Tutmuş Cıvıvlar**", 269 noda kayıtlı olan "**Hoşt**", 270 noda kayıtlı olan "**Layık Öğüt**", 278 noda kayıtlı olan "**Yarım Günlük Oruç**", 279 noda kayıtlı olan "**İtin Duası**", 284 noda kayıtlı olan "**İki Kafir Bir Olsa Helal Dost Olur**", 315 noda kayıtlı olan "**Hoca ve Meşreb**", 316 noda kayıtlı olan "**Meşreb ve Mollara**", 317 noda kayıtlı olan "**Meşreb ve Mahmudbiy**", 363 noda kayıtlı olan "**Kötü Kundura**", 364 noda kayıtlı olan "**Bıçak Ucu**", 406 noda kayıtlı olan "**Hırsız Bekçi Vurdu**", 407 noda kayıtlı olan "**At**", 408 noda kayıtlı olan "**Gıcırdayan Ekmek**", 409 noda kayıtlı olan "**Bu Gelişin Doğruysa**", 420 noda kayıtlı olan "**Kırk Soruya Bir Cevap**", 435 noda kayıtlı olan "**Senin Sözü De Doğru**", 436 noda kayıtlı olan "**Efendi'nin Hindisi**", 437 noda kayıtlı olan "**Kendine Mukayyet Ol**", 438 noda kayıtlı olan "**Melamet**", 440 noda kayıtlı olan "**Efendi Ve Hamal**", 444 noda kayıtlı olan

“Benzemeyince Karşılaştırmaz”, 459 noda kayıtlı olan “Şükür”, 466 noda kayıtlı olan “Burge Darı”, 467 noda kayıtlı olan “Şimdi Kuş Oldun”, 470 noda kayıtlı olan “Kör Olun”, 483 noda kayıtlı olan “Zalim Eşek”, 485 noda kayıtlı olan “Doktor Ve Kasap”, 488 noda kayıtlı olan “Ey Cahil”, 489 noda kayıtlı olan “Ayın Kaçı”, 490 noda kayıtlı olan “Yemek Yiyenler Girsin”, 497 noda kayıtlı olan “Haram Olasınca”, 498 noda kayıtlı olan “Erkeğe Benzedim Mi?”, 505 noda kayıtlı olan “Günahkar Öküz”, 508 noda kayıtlı olan “Akılsız Deve”, 512 noda kayıtlı olan “Bereket Versin”, 513 noda kayıtlı olan “Güzel Şehir”, 529 noda kayıtlı olan “Zayıf Eşek”, 530 noda kayıtlı olan “Dostlar”, 531 noda kayıtlı olan “Denizin Suyu”, 532 noda kayıtlı olan “Deva”, 533 noda kayıtlı olan “Bir Şey Ver!”, 534 noda kayıtlı olan “Yine Kudurup Gitti”, 535 noda kayıtlı olan “Cenaze Namazına Mı Gidiyorsun?”, 536 noda kayıtlı olan “Sırık”, 555 noda kayıtlı olan “Cimri Ve Efendi”, 556 noda kayıtlı olan “Aklım Başıma Geldi”, 566 noda kayıtlı olan “Büyük Kavga”, 567 noda kayıtlı olan “Endişe Gelecek Olursa”, 569 noda kayıtlı olan “Küstah”, 594 noda kayıtlı olan “Bilmece”, 595 noda kayıtlı olan “Soğuk Yemek”, 600 noda kayıtlı olan “Hile”, 605 noda kayıtlı olan “Karıştırma”, 606 noda kayıtlı olan “Mescit Ve Cami”, 609 noda kayıtlı olan “Adem Atadan Kalan Sığırlar”, 610 noda kayıtlı olan “Lamba Yağı”, 611 noda kayıtlı olan “Onun Kendisi Yeter”, 612 noda kayıtlı olan “Sırılsıklam”, 619 noda kayıtlı olan “Kedi Nerede?”, 625 noda kayıtlı olan “Yürü Yürü Canavar”, 634 noda kayıtlı olan “Ölmesen”, 653 noda kayıtlı olan “Pamuk Hırsızları”, 657 noda kayıtlı olan “İkinci Eş”, 658 noda kayıtlı olan “Yalan Bulamadığımda”, 659 noda kayıtlı olan “Ekmek Hamurdan Olmuyor Mu?”, 660 noda kayıtlı olan “Efendi Ve Şeyh”, 664 noda kayıtlı olan “Bismillah Demeseniz De Yemek Çok”, 665 noda kayıtlı olan “Boş Ceviz”, 666 noda kayıtlı olan “Kara Bulut”, 667 noda kayıtlı olan “Efendinin Kızı”, 668 noda kayıtlı olan “Şimdi Mi Kafir Oldum”, 670 noda kayıtlı olan “Efendinin Eşeği”, 671 noda kayıtlı olan “Gökyüzünde Köpek Uçuyor”, 672 noda kayıtlı olan “Demir Yiyen Fare”, 673 noda kayıtlı olan “İki Lira Daha Verin”, 674 noda kayıtlı olan “Keşkek Yemiş Ağzı Yanmış”, 675 noda kayıtlı olan “İyi Güzel”, 676 noda kayıtlı olan “Can Önce Ayaktan Çıkar”, 680 noda kayıtlı olan “Eşeği Öküz Korkuttu”, 681 noda kayıtlı olan “Öğretmenimiz Akar-Biz Akarız”, 682 noda kayıtlı olan “Ayıp Atsineği”, 684 noda kayıtlı olan “Karpuzun Yavrusu”,

688 noda kayıtlı olan **“Efendi ve Şeyh”**, 689 noda kayıtlı olan **“Kadının Evinde De Helal Yemek Ekmek Oluyor Mu?”**, 693 noda kayıtlı olan **“Nasip”**, 694 noda kayıtlı olan **“Bu Duvarı Götüremez Misin?”**, 695 noda kayıtlı olan **“Yıkılmasam Da Hepsiyle Birlikte Düşerdim”**, 696 noda kayıtlı olan **“Azrail'i Aldatmanın Yolu”**, 697 noda kayıtlı olan **“Bembeyaz Sakalınla Utanmıyor Musun?”**, 701 noda kayıtlı olan **“Muçal”**, 702 noda kayıtlı olan **“Bu Ağız Değilse Ne?”**, 710 noda kayıtlı olan **“Dost Girip Düşman İşini yapıp Gitmesin”**, 711 noda kayıtlı olan **“Bölüşerek Aldığımız”**, 712 noda kayıtlı olan **“Eşeğimle Konuşsan, Kendi Söyler”**, 713 noda kayıtlı olan **“Çağırılmayan Düğüne Girmenin Yolu”**, 714 noda kayıtlı olan **“Eşin Bir Tane Peki Hanımın?”**, 715 noda kayıtlı olan **“İsteddiğini Verdim Yine Ne Diyorsun?”**, 716 noda kayıtlı olan **“Ben Attarlık Yapıyorum Peki Sen?”**, 717 noda kayıtlı olan **“Kocan Evden Çıktığında Başı Var Mıydı?”**, 718 noda kayıtlı olan **“Sesi Kovmak”**, 719 noda kayıtlı olan **“Efendi'nin Hükümü”**, 720 noda kayıtlı olan **“Adil Olmak”**, 721 noda kayıtlı olan **“Yaramaz”**, 734 noda kayıtlı olan **“Koyun Eti”**, 735 noda kayıtlı olan **“Erkeklik Namusu”**, 736 noda kayıtlı olan **“İnek Bana Yol Gösterdi”**, 738 noda kayıtlı olan **“Şımarık Kız”**, 739 noda kayıtlı olan **“Efendinin Nasihati”**, 740 noda kayıtlı olan **“Çaresiz Koyun”**, 773 noda kayıtlı olan **“İçime Girme”**, 774 noda kayıtlı olan **“Bahane”**, 776 noda kayıtlı olan **“Sol Tarafı Nereden Bileceğim”**, 777 noda kayıtlı olan **“İşte, Ben Söylemedim”**, 778 noda kayıtlı olan **“Çirkin Ayna”**, 787 noda kayıtlı olan **“Dalavere”**, 790 noda kayıtlı olan **“Bürokrasinin Sonu”**, 794 noda kayıtlı olan **“Devenin Kanadı Olsaydı”**, 795 noda kayıtlı olan **“Kazığın Kıymeti”**, 796 noda kayıtlı olan **“Biricik Eşeğinin Kellesi Kaldı”**, 797 noda kayıtlı olan **“Karanlıkta Karıştırıp Bırakmaktan Korkarım”**, 800 noda kayıtlı olan **“Yüz Kızartmak İçin”**, 801 noda kayıtlı olan **“Babana Teşekkür Edersen”**, 802 noda kayıtlı olan **“Sıtmanın Davası”**, 803 noda kayıtlı olan **“Çıracık Yağna Yaradı”**, 804 noda kayıtlı olan **“Zengin Olup Gidersen”**, 810 noda kayıtlı olan **“Uyuzun İlacı”**, 812 noda kayıtlı olan **“Deve Kapıdan Sıgmadı”**, 820 noda kayıtlı olan **“Para Candan Tatlı”**, 823 noda kayıtlı olan **“Esrarkeş Kadı”**, 824 noda kayıtlı olan **“Husumet”**, 846 noda kayıtlı olan **“Ay Çıktıktan Sonra”**, 855 noda kayıtlı olan **“Ücreti Kim Verecek?”**, 864 noda kayıtlı olan **“Dik Başlılık”**, 865 noda

kayıtlı olan “**Aldatış**”, 871 noda kayıtlı olan “**Süt Sağıcı**” adlı fıkralarda mizah türü olarak *Hiciv* vardır.

XIII. 3. 6. Hezl

92 noda kayıtlı olan “**Tören Yemeğinde Geliriz**”, 93 noda kayıtlı olan “**Deli Birdi Üç Oldu**”, 94 noda kayıtlı olan “**Satıcı Ödeyecekti**”, 203 noda kayıtlı olan “**Büyük Mum**”, 204 noda kayıtlı olan “**Kaçın Kamçı Değiyor**”, 461 noda kayıtlı olan “**Çorba**”, 511 noda kayıtlı olan “**Hal Böyle Olursa**”, 683 noda kayıtlı olan “**Suya Düşüp Giderse Ne Yapacaksın?**”, 816 noda kayıtlı olan “**Ayaktan Değerli Ayakkabı**” adlı fıkralarda mizah türü olarak *Hezl* vardır.

XIII. 3. 7. İğne

70 noda kayıtlı olan “**Padişah ve Eşek**”, 72 noda kayıtlı olan “**Timur'un Yeri**”, 84 noda kayıtlı olan “**Mezhebi-Aksak Timur**”, 133 noda kayıtlı olan “**Affedersin Eşegim**” mizah türü olarak *İğne* vardır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki:

Özbek Efendi fıkralarında hem komik hem de mizah yer almaktadır. Komik bağlamında söz konusu fıkralarda en çok “Durum Komiği” ve “Karakter Komiği” görülmekte; bunlar nerdeyse tüm fıkraların 10/9 unu teşkil etmektedir. Diğer fıkralarda komik, söz ve hareket unsurlarıyla sağlanmaktadır.

Mizah söz konusu olduğunda Özbek Efendi fıkraları en çok “Üstünlük teorisi” ile uyum göstermekte; “Uyumsuzluk” ve “Rahatlama” teorileri bağlamında gerçekleşen mizah unsuru azınlığı teşkil etmektedir. Bu bağlamda dikkati çeken şey bazı fıkralarda “Üstünlük ve Rahatlama” unsurunun birlikte, “Rahatlama”nın “Üstünlük” unsurunun sonucu olarak görülmesidir. Söz konusu mizah bileşiminin daha çok Timur ve din adamları üzerinden yapılması ise işin bir başka boyutudur.

Üzerinde çalıştığımız fıkralarda mizah daha çok “nikte” bağlamında gerçekleşmekte; “hiciv ve ironi” unsurlarıyla mizahın sağlanması azınlığı teşkil etmektedir. Bu durumu ise biz Özbek Türklerinin gerektiğinde zarif, nüktedan

gerektiğinde karşısındaki tahkir edecek kadar cesur ve acımasız olabildiği şekilde yorumlamak istiyoruz.

DİĞER MİZAH TEORİLERİ BAĞLAMINDA ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI

Nükte	3, 4, 5, 6, 11, 12, 22, 25, 26, 27, 29, 33, 38, 42, 43, 45, 50, 52, 53, 55, 60, 61, 62, 63, 69, 75, 77, 79, 80, 81, 82, 83, 86, 89, 90, 95, 96, 101, 102, 105, 106, 107, 111, 112, 113, 114, 115, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 132, 135, 136, 137, 140, 142, 143, 145, 146, 147, 148, 153, 157, 158, 161, 162, 163, 164, 167, 168, 172, 173, 174, 175, 179, 181, 182, 183, 186, 187, 188, 190, 191, 192, 193, 194, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 205, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 215, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 229, 230, 231, 232, 233, 237, 238, 241, 242, 245, 246, 249, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 262, 265, 266, 272, 275, 276, 280, 285, 286, 287, 288, 289, 291, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 310, 311, 313, 318, 319, 320, 321, 323, 324, 325, 326, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 357, 361, 362, 367, 369, 370, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 391, 392, 393, 394, 395, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 439, 441, 442, 445, 448, 449, 450, 452, 455, 456, 460, 465, 468, 469, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 486, 487, 494, 495, 496, 502, 503, 506, 507, 514, 515, 520, 523, 524, 537, 538, 539, 540, 541, 544, 545, 546, 550, 552, 553, 554, 559, 561, 563, 565, 568, 572, 575, 577, 579, 581, 589, 596, 600, 601, 603, 614, 626, 627, 631, 637, 638, 639, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 654, 655, 656, 661, 677, 678, 685, 686, 690, 691, 692, 699, 703, 705, 706, 707, 708, 709, 722, 723, 729, 733, 737, 741, 742, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 765, 775, 779, 780, 781, 788, 789, 791, 793, 798, 799, 805, 806, 807, 808, 809, 811, 813, 814, 819, 821, 822, 825, 826, 827, 829, 831, 832, 836, 837, 839, 840, 842, 843, 845, 847, 848, 849, 853, 854, 856, 858, 861, 862, 866, 869, 870, 872, 873, 874, 878, 880, 882, 885, 886, 887, 888
İroni	1, 8, 21, 23, 24, 28, 37, 39, 47, 48, 49, 51, 54, 57, 58, 59, 64, 65, 66, 87, 88, 91, 97, 98, 103, 104, 108, 116, 144, 154, 165, 166, 171, 177, 178, 180, 189, 206, 213, 214, 225, 226, 227, 234, 243, 250, 264, 267, 271, 273, 274, 277, 282, 283, 301, 312, 314, 322, 327, 358, 359, 360, 368, 372, 410, 419, 440, 443, 446, 447, 457, 458, 464, 471, 472, 479, 480, 482, 484, 499, 500, 501, 509, 510, 516, 517, 518, 519, 521, 525, 526, 527, 528, 548, 557, 560, 562, 564, 570, 571, 573, 574, 576, 578, 582, 584, 588, 590, 591, 592, 597, 602, 604, 617, 618, 620, 621, 622, 623, 624, 628, 632, 633, 636, 640, 641, 642, 662, 663, 669, 700, 704, 724, 727, 730, 731, 732, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 751, 752, 762, 763, 766, 767, 768, 769, 770, 772, 782, 783, 784, 785, 786, 793, 815, 817, 818, 828, 830, 833, 834, 835, 838, 841, 844, 852, 857, 859, 860, 863, 867, 875, 876, 877, 879, 881, 883, 884,
Şaka	85, 217, 346, 454, 726, 761, 764
Alay	2, 7, 9, 13, 14, 17, 19, 40, 41, 44, 131, 281, 290, 292, 300, 309, 336, 337, 355, 356, 365, 366, 371, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 396, 405, 418, 432, 433, 434, 451, 453, 462, 463, 481, 491, 492, 493, 504, 522, 542, 543, 547, 549, 551, 558, 580, 583, 585, 586, 587, 593, 598, 599, 607, 608, 613, 615, 616, 629, 630, 635, 643, 644, 679, 687, 698, 725, 728, 750, 753, 771, 792, 850, 851, 868,
Hiciv	10, 15, 16, 18, 20, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 46, 56, 67, 68, 71, 73, 74, 76, 78, 99, 100, 109, 110, 117, 118, 125, 129, 130, 134, 138, 139, 141, 149, 150, 151, 152, 155, 156, 159, 160, 169, 170, 176, 184, 185, 195, 196, 216, 224, 228, 235, 236, 239, 240, 244, 247, 248, 261, 263, 268, 269, 270, 278, 279, 284, 315, 316, 317, 363, 364, 406, 407, 408, 409, 420, 435, 436, 437, 438, 440, 444, 459, 466, 467, 470, 483, 485, 488, 489, 490, 497, 498, 505, 508, 512, 513, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 555, 556, 566, 567, 569, 594, 595, 600, 605, 606, 609, 610, 611, 612, 619, 625, 634, 653, 657, 658, 659, 660, 664, 665, 666, 667, 668, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 680, 681, 682, 684, 688, 689, 693, 694, 695, 696, 697, 701, 702, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 734, 735, 736, 738, 739, 740, 773, 774, 776, 777, 778, 787, 790, 794, 795, 796, 797, 800, 801, 802, 803, 804, 810, 812, 820, 823, 824, 846, 855, 864, 865, 871
Hezl	92, 93, 94, 203, 204, 461, 511, 683, 816,
İğne	70, 72, 84, 133

Tablo 13

XIV. BÖLÜM

ÖZBEK EFENDİ FIKRALARI İLE ANADOLU NASREDDİN HOCA FIKRALARI ARASINDAKİ BENZERLİKLER

Bütün dünyada bir dönemlerini aynı coğrafyada, ortak bir tarihi, ortak bir dili kullanarak yaşayan milletlerin daha sonraki dönemlerinde bu kültürel ortaklıklarından etkileneceği bir başka ifadeyle sözlü ve yazılı edebiyatları başta olmak üzere geleneksel ve kültürel hayatlarında söz konusu ortaklığın izlerinin görüleceği açıktır.

Bu durum Türkler için de söz konusudur. Nitekim tarihin ilk çağlarından beri gerek savaşarak gerekse iyi ilişkiler kurarak birlikte ortak ve yakın bir hayatı paylaştıkları bütün kültürlerden etkilenmişler bu etkilenme bazen aleyhlerine devam ederken genellikle kendi lehlerine çevirmeyi bilmişlerdir. Türk kültüründeki evren tasavvurunda sosyal düzendeki dört yöne içindeki merkez tasnifini de almalarını Budizm'den- Manihaizm'den en çok da İslamiyet'ten etkilenmelerinin ve Dünyanın dört bir tarafında yaşayan soydaşlarımızla olan ortaklıklarımızın temelinde yatan şey budur. Özellikle söz konusu izlerin en çok geleneksel hayatımızla sözlü ürünlerimizde görülmesi, işin bir başka boyutudur. Bütün bunlara rağmen Türkün genetik kodları yabancılaşmanın, değişimin fazla olmasına asla izin vermemiş, kendilerini, sınırlarını kendi çizdikleri kültürleriyle korumaya devam etmişlerdir.

Sözlü ürünlerimizden fıkralarımız için de aynı şeyleri söyleyeceğiz. Aynı soydan gelen uzun süre aynı topraklarda yaşayan, hayata aynı gözle bakan Türkler dünyanın neresinde olursa olsunlar, hangi kültürle iç içe yaşarsa yaşasınlar kendi felsefelerini kendi yaşam tarzlarını konumuz bağlamında ise nelere güleceklerini ise yine kendileri belirlemişler; aynı şeylere gülerken- aynı şeyi düşünmeyi tercih etmişlerdir.

Özbek Efendi fıkralarına bu gözle baktığımızda da benzer bir durumla karşılaşmakta; söz konusu fıkraların benzerlerini Anadolu Nasreddin Hoca fıkralarında olduğunu görmekteyiz. Gayet doğal karşıladığımız ve daha çok olmasını istediğimiz bu benzerliği 22 fıkrada tespit ettiğimizi söz konusu benzerliklerin önce Özbek sahasına

daha sonra da Anadolu sahasına verilerek gösterilmeye çalışılacağını, ikinci gruptaki fıkraların italik harflerle verileceğini söylemek istiyoruz.

174 İMAM SADECE ALDI

Bir gün namaz kılmak için insanlar toplandığında caminin imamı taharetlenmek için gittiği havuza düşmüş. Tam boğulacakken oradaki insanlar imama “elinizi verin” deseler de imam elini vermiyormuş. Havuzun başına gelen Efendi adamları uzaklaştırmış.

İmamımız “verin” sözün anlamını bilmiyor, “buyur” demek gerek, demiş ve elini uzatmış.

İmam Efendinin elini almış ve sudan selametle çıkmış.

Nasreddin Hocanın beldesinde çok cimri bir zengin yaşarmış. Bir gün dereye düşmüş oradaki insanlar zengine “elinizi verin” deseler de zengin elini vermiyormuş. Derenin başına gelen Nasreddin Hoca adamları uzaklaştırmış.

Beyimiz “verin” sözün anlamını bilmiyor, “buyur” demek gerek, demiş ve elini uzatmış.

Cimri zengin, Nasreddin Hocanın elini almış ve sudan selametle çıkmış.

207 ALLAHIN GAZABI

Efendi bir gün hamama gitmiş sıcakta yatıyorken yanında parası olmadığını hatırlamış,

-Ey Allah’ım hamamın önünde rezil olmayayım yarım altın da olsa gönder...

O anda birden yer kımıldamış, hamam kubbesinden bir taş düşmüş. Efendi pul istedim Allah'ın gazabı geldi diye düşünmüş, pazarın başından çıkmış.

Pazar başında bir satıcı Allaha seslenmiş yüz altın istemiş.

Efendi onun önüne varıp demiş:

-Sesini yükseltme Allah yarım altına hamamı salladı, sen ise yüz altın istiyorsun, senin sözünü işitse dünyanın altını üstüne getirir.

Nasreddin Hoca bir gün hamama gitmiş göbek taşında yatarken cebinde parası olmadığını hatırlamış,

-Ey Allah'ım hamamda rezil olmayayım yarım altın bile olsa gönder...

O anda birden deprem olmuş, hamam kubbesinden bir taş düşmüş. Hoca, pul istedim Allah'ın gazabı geldi diye düşünmüş, hamamdan kaçmış.

Pazar başında bir satıcı Allaha seslenmiş yüz altın istemiş.

Hoca adamın yanına varıp:

-Sesini yükseltme Allah yarım altına hamamı salladı, sen ise yüz altın istiyorsun, senin sözünü işitse dünyanın altını üstüne getirir. Demiş.

341 EFENDİ VE TELLAL

Efendinin cılız, kısır ve süt vermeyen bir sığırı varmış. Onu pazara satmaya götürmüş. Efendi pazarda sığırını satmak için bağıryormuş:

-Bir kaşık sütü var, sadece kısır, arkadan geleni teper, önüne geçeni süser, kim olsa para verir!

Efendi sığırın özelliklerini böyle sayınca kimse Efendinin yanına gelmemiş. Efendinin böyle doğru söylemesine hayran olan bir tellal gelip sığırı satmak istedi, sığırı övmeye başladı.

-Günde dört tabak süt verir, karnında dokuz aylık çocuğu var, akşam sabah doğacak, çok yavaş, kim alsa fayda eder, parasında bereketi bulur.

Tellalın sözünü duyan müşteriler gelmeye başlamış. Efendi sığırı simsarın elinden alıp:

-Sığırımnda böyle özellikler varsa satıp ne yapacağım, demiş itekleyip pazardan çıkıp gitmiş.

Nasreddin Hocanın cılız bir ineği varmış. Onu pazara satmaya götürmüştü. Hoca ne kadar götürse de satamadan getiriyormuş. Bir gün:

-Ey güzel Allahım ne olur şu ineği satayım. Köye gidemiyorum utancımından diyormuş. Tam bu sırada bir tellal Hocanın bu duasını duyup yanına gelmiş:

Eğer ineğini satarsam bana on lira verir misin? Demiş.

Hoca da:

Sat yirmi lira vereyim deyince tellal başlamış bağırmaya:

-Günde dört tabak süt verir, karnında dokuz aylık çocuğu var, akşam sabah doğacak, çok yavaş, kim alsa fayda eder, parasında bereketi bulur.

Tellalın sözünü duyan müşteriler gelmeye başlamış. Hoca ineği simsarın elinden alıp:

-İneğim de böyleyse satmayalım kardeşim! Demiş.

342 YE CÜBBEM

Efendi bir gün düğüne gitmiş, Efendinin üstü başı eski olduğu için kimse ona itibar etmemiş. O da bu durumdan üzülp hemen düğün yerinden çıkmış ve bir arkadaşının yeni kıyafetlerini giyip düğün yerine gelmiş. Efendiyi izzet, ikramla başköşeye geçirmişler, önüne çeşit çeşit nimetler getirip koymuşlar. Bu durumu gören Efendi üstündeki cübbeye hitaben:

Bu yiyeceklerden ye cübbem, demiş.

Şaşırın adamlar bu sözün sebebini sormuşlar:

Mademki bütün hürmet, ikram yeni cübbeyymiş, yemeği de o yesin, diye cevap vermiş.

Hoca bir gün düğüne gitmiş, Hocanın üstü başı eski olduğu için kimse ona itibar etmemiş. Hoca da bu durumdan üzüлüp hemen düğün yerinden çıkmış ve bir arkadaşının yeni kıyafetlerini giyip düğün yerine gelmiş. Hocayı bu kez izzet, ikramla başköşeye geçirmişler, önüne çeşit çeşit nimetler getirip koymuşlar. Bu durumu gören Hoca üstündeki cübbeye:

-Ye cübbem ye demiş.

Bu duruma şaşırان ahali bu sözün sebebini sormuş:

-Mademki bütün hürmet, ikram yeni cübbeyymiş, yemeği de o yesin, diye cevap vermiş.

365 UYKUMU ARAMAYA GİDİYORUM

Efendi gece yarısı kendi başına oyalanarak yürüyormuş, polis Efendiyi tutmuş:

- Niçin vakitsizce yürüyorsun? –diye sormuş polis.

- Uykum kaçtı, onu aramak için yürüyorum. Diye cevap vermiş Efendi.

Nasreddin Hoca gece yarısı elinde bir fenerle kendi başına yürüyormuş, bunu gören bekçi sormuş:

- Hayırdır Hoca? Elinde fenerle ne arıyorsun bu saatte?

- Uykum kaçtı, onu aramak için yürüyorum. Demiş Hoca.

417 ÖLÇÜLÜ DAVRANMAK ŞART

Efendi kuzuyu suya götüren oğlunun yüzüne bir tane şamar vurup “kuzuyu kaybetme.” –demiş.

- Bu ne demek, demiş hanımı, -kuzuyu kaybetmeden niye vuruyorsunuz?

Efendi:

- Kaybettikten sonra vurmanın ne faydası var, şimdi ölçülü davranmak şart.
Diye cevap vermiş.

Nasreddin Hoca oğluna bir testi verip su almaya gönderecekti, oğlunu çağırıp yüzüne bir tane tokat vurup: Ve sakın ha testi kırma Bunu gören ahali:

- Oldu mu Hocam hiç testi kırılmadan vurulur mu?

Hoca:

- Kaybettikten sonra vurmanın ne faydası var. Diye cevap vermiş.

435 SENİN SÖZÜN DE DOĞRU

Efendi'nin yanına birisi gelip sevmediği birisi hakkında konuşmuş. Efendi: "sözünüz doğru" deyip göndermiş.

Ertesi günü o adam da gelip ondan şikâyet etmiş. Efendi ona da sözünüz doğru deyip göndermiş.

- Erkek değilsiniz, demiş Efendi'nin karısı, ikisine de "sözün doğru" dediniz. Dünyaya gelmişsiniz de, "yok, sözün yanlış" deseniz ya!

Efendi düşünmüş:

- Hanım, senin sözün de doğru, demiş.

Nasreddin Hoca Kadiymiş. Bir gün bir ev sahibi evine giren hırsı zı yakalayıp doğruca Hocanın yanına getirmiş. Ev sahibi hırsız şikâyet ederek:

-Onca yıl çalışıp kazandığımı çaldı. Davacıyım demiş. Hoca ev sahibine dönüp: Haklısın! Demiş. Hırsız buna isyan ederek::

-Hangi işe girdiysem işten çıkardılar başka çarem yoktu. Deyince Nasreddin Hoca bu kez hırsıza dönüp:

-Sen de haklısın! Demiş. Bu durumu gören hanımı kızarak:

-Bey ev sahibine de haklısın dedin, hırsıza demiş..

Hoca karısına dönüp düşünmüş:

- *Hanım, sen de haklısı, demiş.*

436 EFENDİ'NİN HİNDİSİ

Efendi pazarda yürürken güvercin gibi bir kuşun on soma satıldığını görmüş. “Kuş pazarı iyiymiş, tavuktan küçük kuşa on lira diyorlar, bizim hindimizi yirmi liraya almaları lazım.”

Efendi ikinci günü hindisini pazara getirmiş, ama onun fiyatı yarım lirayı geçmemiş. Efendi pazar reisine rica etmiş:

- Bu nasıl iş, geçen gün hindinin onda biri bile olmayan kuşu on liraya satıyorlardı, bugün niye bizim hindimize para vermiyorlar?

- Efendi! Demiş pazar reisi, geçen on liraya satılan kuş papağandı. Papağanın fiyatı tüm kuşlardan fazladır.

- Sebep? Demiş Efendi.

- Papağan insan gibi konuşuyor demiş pazar reisi.

- Papağan insan gibi konuşuyorsa hindi de insan gibi düşünüyor, demiş Efendi.

Küçük bir papağanın on beş altına satıldığını gören Nasreddin Hoca, bir koşuda evine gidip kümesteki hindisini tutmuş. Apar topar pazara götürüp başlamış bağırmaya :

- *Satılık hindii.... Satılık hindii.... Yirmi altına satılık hindi !*

Şaşırmiş pazardakiler.

- *Yahu hocam demişler. Bir hindinin yirmi altın ettiği nerde görülmüş.*

- *Ne olmuş diye çıkmış Hoca. Demin bir kuşu on beş altına sattılar.*

- *Ama o papağandı demişler. Tıpkı insan gibi konuşuyor o.*

- *Olsun demiş Nasreddin Hoca. O konuşuyorsa bu da düşünür !*

Efendi bir gün oğlunu eşeğe bindirmiş, kendisi de yayan gidiyormuş, insanlar alay etmişler:

- Aptala bakın, salak gibi oğlunu eşeğe bindirmiş, kendisi yayan gidiyor, demişler.

Efendi oğlunu eşekten indirip, kendisi binmiş. Fakat insanlar yolda yine alay etmişler:

- Hey, şu adama bakın, çocuğu yayan gönderip kendisi eşeğe binmiş...

Efendi çocuğunu da bindirmiş. Ama insanlar buna da gülüşmüşler:

- Şu insafsıza bakın, küçücük hayvana zorluk veriyor, iki kişi binmişler.

Efendi hemen eşekten inmiş, oğlunu da indirmiş, adamlara bakıp:

- Şöyle yapsam kınanmaktan kurtulur muyum acaba? Diye eşeğini serbest bırakmış.

Hoca Nasreddin, oğluyla birlikte köyüne gidiyormuş. Oğlunu eşeğe bindirmiş, kendisi yürümüş. Karşıdan gelenler, oğlunu göstererek:

- “Ak sakallı adam yürürken bacak kadar velet eşekte gidiyor. Zamane çocuğu işte.” , demişler.

Hoca oğlunu indirip kendisi binmiş. Az sonra birkaç kişiyle daha karşılaşmışlar. Bunlar ise:

-Koca adama bak! Bu sıcakta minnacık çocuğu yaya yürütüyor. Hiç insafi yok.” demişler.

Hoca, eşeğe oğlunu da bindirmiş. Çok geçmeden yine üç beş kişiye rastlamışlar. Adamlar:

-“Zavallı hayvan! Düşüp ölecek! Hiç acımadan iki kişi birden binmişler üstüne!” demişler.

Hoca inmiş, oğlunu da indirmiş. Eşek önde, onlar arkada ilerlemişler. Biraz sonra, yol kıyısında duranlar:

- “Amma aptal adammış bu hoca, Eşek bomboş gidiyor, kendisi oğlu ile kan ter için de arkasından koşuyor!” diye konuşmaya başlamışlar.

Hoca dayanamamış. Oğluna dönüp:

- “Gördün mü, her kafadan bir ses çıkıyor. Şu dünyada kimseyi hoşnut edemiyor, kimsenin dilinden bir türlü kurtulamıyorsun! iyisi mi, kimseye kulak asmayacaksın ve kendi bildiğinden şaşmayacaksın.” demiş.

441 AĞABEY-KARDEŞ

Efendi'ye sormuşlar:

- Siz mi büyüsunüz, ağabeyiniz mi?

- Geçen yıl ağabeyim benden bir yaş büyüktü, bu yıl yaşıt olmamız lazım, demiş Efendi.

Hocaya sormuşlar:

- Siz mi büyüsunüz, ağabeyiniz mi?

- Geçen yıl ağabeyim benden bir yaş büyüktü, bu yıl yaşıt olmamız lazım, demiş Efendi.

447 DAMDAN ATIN DA GÖRÜN

Efendi bir gün damdan sokağa düşmüş. Adamlar toplanmış.

- Efendi ne yaptın, niye yerde yatıyorsun? Diye sormuşlar.

- Benim niye yerde yattığımı bilmek istiyorsanız kendinizi damdan atın da görün, demiş Efendi.

Nasreddin Hoca karısıyla bir yaz gecesi damda yatarken, artık ne olduysa olmuş, damdan aşağı düşüvermiş.

Gürültü patırtı derken, Hoca'nın başına toplanmışlar. İçlerinden biri:

-Hocam, hâlin nicedir; ne yapalım, deyince:

-Tez, demiş, bana bir damdan düşen getirin. Hâlimden ancak o anlar!

458 CANAN

Efendi Çirkin, Yaşlı Bir Kızla Evlenmiş. Yüz Görme Günü Kadın Efendi'ye Sormuş:

- Kardeşleriniz Çokmuş, Hangisine Görüneyim Hangisine Görünmeyeyim?
- Bana Görünmeyin De Kime Görünürseniz Görünün! demiş Efendi

Hoca evlenir. Aldığı kadın eline eteğine çok temiz bir kadınmış. Ama gel gelelim, çok çirkinmiş. Hoca düşünüp dururken, karısı sormuş:

Efendi, Hısm akrabadan, konu komşudan kimlere görüneyim, kimlere görünmeyeyim? Hoca hemen:

Bana görünme de kime görünürsen, görün, demiş.

461 ÇORBA

Efendi çorbacılık yapıyormuş. Caminin hocası onu aldatmak istemiş. Bir tas çorba almış, para vermeden gidiyormuş.

- Ücretini kim verecek demiş Efendi.
- Parasını vermiş gibi oldum, demiş hoca.

Efendi onun elindeki tası alıp kazana boşaltmış ve boş tası verirken:

- Siz çorbayı içer gibi oldunuz, demiş.

Nasreddin Hoca lokantada çalışıyormuş. Mahallenin imamı Hocayı aldatmak istemiş. Bir tas çorba almış, para vermeden gidiyormuş.

- Ücretini kim verecek demiş Efendi.
- Parasını vermiş gibi oldum, demiş hoca.

Efendi onun elindeki tası alıp kazana boşaltmış ve boş tası verirken:

- Siz çorbayı içer gibi oldunuz, demiş.

477 KUYUDAKİ AY

Efendi geceleyin kuyudan su almak için çıkmış. Baksa ki, kuyudaki suda ayın resmini görünüyor.

- Aha, Allah'ın ayı gökyüzünden süzülüp kuyuya düşmüş– deyip kuyuya çengel salmış. Ne hikmetse çengel takılıp kalmış. Efendi “Çengel aya takıldı” deyip sertçe çekmiş, ip kopup, kendisi sırt üstü yıkılmış, o an gözü gökteki ayı görmüş:

-Allah'a şükür, zahmetim boşa gitmedi, ben yere düşsem de ayı çıkardım.- diyerek susmuş.

Hocanın gece vakti dili damağı kurumuş, içi yanmış. Mutfağa seğirtmiş ama ilaç için bir dirhem su yok. Bahçeye kuyudan su çekmeye çıkmış. Kuyunun kapağını kaldırıncaya ne görsün, ay kuyuda parlıyor.

– Eyyvah, ay boğulacak, demesiyle, çengelli ipi alıp gelmesi bir olmuş.

Hoca saatlerce ayı çengelle yakalayıp kuyudan çıkarmak için uğraşmış. Sonunda çengel, kuyu taşma mı takılmış, sahiden aya mı takılmış, çektim gelmez bir ağırlıkla uğraşmış Hoca. Var gücüyle ipe asılınca, sırtüstü yere serilmesin mi? Bir de bakmış ki dolunay gökyüzünde pırıl pırıl parlıyor.

– Çok şükür Allah'ım, demiş, yoruldu ama ayı da boğulmaktan kurtardım.

483 ZALİM EŞEK

Efendi pazarda eşeğini tellala vermiş. Bir müşteri gelip onun dişlerine bakmak istemiş, eşek müşterinin kolunu ısırması. Müşteri de kolunu tutup dönüp gitmiş. Biraz sonra başka bir müşteri gelmiş. O eşeğin semerini çıkarıp kuyruğuna bakmak istemiş, eşek ona çifte vurup yuvarlamış onu. Bu müşteri de sekerek gitmiş. Tellal Efendi'nin yanına gelip Efendiye:

- Eşeğinin huyu kötüyümüş, önüne geleni dişledi, arkasına geçene çifte vurdu. Bu eşeği bir kişi bile gelip almıyor. Demiş.

-Eşeği satmak için buraya getirmedim, demiş Efendi, - onun bana çektirdiğini başkaları da tadıp görsün diye getirdim.

Bir müşteri çıkar. Eşeğin yaşını anlamak için dişine bakacak olur. Eşek onun elini ısırır. Adam sövüp sayarak çekilir gider. Başka bir müşteri çıkar, kuyruğunu kaldıracak olur. Kaba etine demirden bir çifte yer. O da topallayarak sövüp sayarak gider.

Tellâl gelir: “Hocam, der. Bu eşeği kimse almaz. Önüne geleni ısırıyor, tekmeliyor”. Hoca başını sallar ve:

“Zaten ben de onu pazara satmak için getirmedim. İnsanlar görsünler de benim neler çektiğimi anlasınlar diye getirdim” der.

496 ÇORBASININ ÇORBASI

Efendi'nin avcı arkadaşlarından biri tavşan getirmiş. Efendi sevinip onu bir gece misafir etmiş. Aradan bir hafta geçtikten sonra o avcı yine gelip Efendi'nin kapısını çalmış. Efendi onu bu sefer de misafir etmiş. Aradan bir hafta geçince birisi Efendi'ye misafirlige gelmiş. Efendi ona siz kimsiniz diye sormuş: “Geçenlerde tavşan getiren arkadaşınızın arkadaşayım” demiş. Efendi; iyi o zaman deyip onu da misafir edip çorba vermiş.

Yine bir hafta sonra Efendi'nin kapısını bir adam çalmış. Efendi onun kim olduğunu sormuş, o da: “tavşan getiren arkadaşının arkadaşının arkadaşayım” diye cevap vermiş. Efendi: Öyleyse çok iyi gelin, onu saygıyla evine alıp çok yavan bir çorba getirmiş. Gelen misafir şaşırıp:

- Bu nasıl yemek, demiş.

- O arkadaşınızın getirdiği tavşanın çorbasının çorbasının çorbası! – diye cevap vermiş Efendi.

Hoca 'ya bir köylü tavşan getirmiş. Rızkiyla gelen bu adamcağıza Hoca izzet-i ikramda bulunmuş, ağırlamış, evinde birkaç gün misafir etmiş. Bir hafta sonra aynı köylü kapıyı çalıp:

- Hocam, ben sana tavşan getiren köylüyüm, demez mi... Hoca içeri buyur etmiş, sofraya da tavşanın suyundan yapılan çorbayı getirmiş.

Yine birkaç gün sonra tanımadığı iki kişi Hoca'nın evine gelip:

– Biz, demişler, sana tavşan getiren filancanın akrabalarıyız.

Hoca onları da misafir etmiş. Adamlara ikram ettiği çorba için:

– Bakın, demiş, bu tavşanın suyunun suyu!

Neredeyse, Hoca'ya tavşan getiren köylünün bütün akrabaları böyle böyle Hoca'ya misafir olmuşlar. Hoca da bu işten epeyce yılmış. Bir gün yine saç sakalına karışmış birkaç kişi kapısına dayanıp:

– Hoca, demişler, hani sana tavşan getiren bir köylü vardı ya, biz onun köyünden değiliz ama yakın köylüyüz. Uzaktan da akraba sayılırız.

Hoca onları da misafir etmiş etmesine de önlerine birer kase su koymuş.

– Hoca, demişler, bu nasıl tavşan suyu? Hoca hiç oralı olmadan:

– Bu, demiş, tavşanın suyunun suyunun suyu!

503 BİLİYOR MUSUNUZ NE DİYECEĞİM

Efendi bir gün medresede minbere çıkıp mollalara sormuş:

- Biliyor musunuz, ben şimdi sizlere ne diyeceğim?

- Yok, Efendi bilmiyoruz, demiş mollalar.

- Bilmeyen adamlara söz söylemenin ne anlamı var? Demiş Efendi ve minberden inmiş. Birkaç gün geçince Efendi yine minbere çıkmış, mollalara yine o soruyu sormuş.

Mollalar bu sefer “biliyoruz” diye cevap vermişler.

- Bildiğiniz şeyi niye anlatayım diye minberden inmiş Efendi

Efendi üçüncü sefer minbere çıkıp o soruyu sorduğunda mollalar hep birlikte:

- Yarımız biliyoruz, yarımız bilmiyoruz, demişler.

- Öyleyse demiş Efendi, bilenleriniz bilmeyenlerinize anlatsın!

Nasrettin Hoca bir gün camide vaaz edecekti.

Cemaate:

– Ey cemaat! Size, bugün ne söyleyeceğimi biliyor musunuz?, diye sormuş.

Cemaat ‘bilmiyoruz’ diye hep bir ağızdan seslenince.

Hoca:

– Madem bilmiyorsunuz bilmeyin daha iyi demiş.

Hoca minberden inip, gitmiş. Cemaat merak içinde kalmış.

Ertesi gün Hoca minbere çıkınca yine aynı soruyu sormuş:

– Ey cemaat! Size, ne söyleyeceğimi biliyor musunuz?

Cemaat bu sefer anlatsın diye ‘biliyoruz’ demiş.

Bunun üzerine Hoca:

– Biliyorsanız niye anlatayım ki, demiş.

Yine minberden inip gitmiş. Cemaatin merakı iyice artmış. Bu sefer aralarında kararlaştırmışlar. Hoca bir daha sorarsa ‘kimimiz biliyoruz, kimimiz bilmiyoruz’ diyeceklermiş. Ertesi gün Hoca yine aynı soruyu sorunca ‘kimimiz biliyoruz, kimimiz bilmiyoruz’ demişler.

Nasrettin Hoca’da :

– O zaman bilenler, bilmeyenlere anlatsın, demiş.

504 HAMİLE KAZAN

Efendi bir gün komşusundan kazan istemiş ve bir hafta sonra kazanın yanında bir de tencere vermiş. Kazanın sahibi şaşırıp sormuş:

- Tencereyi niye veriyorsunuz?

Efendi cevap vermiş:

- Kazanınız hamileymiş, doğurdu.

- Kazan gerekirse yine isteyin, demiş kazanın sahibi.

Aradan birkaç gün geçince Efendi o komşusundan yine kazan istemiş. Komşusu hemen vermiş. Aradan bir hafta geçmiş, Efendi kazanı götürmemiş. Komşusu gelip kazanı sormuş. Efendi onu ağlayarak karşılamış:

- Mekânı cennet olsun, kazanınız ağır hastaymış, vefat etti!

- Ey ahmak diye bağırılmış komşusu, kazan hiç ölür mü?

- Kazanın doğurduğuna inandınız da öldüğüne mi inanmıyorsunuz, demiş Efendi.

Nasreddin hoca, komşusundan ödünç bir kazan alır kazanı verirken içine bir kazan yerleştirir. Komşusu sorar:

-Bu ne?

-Senin kazan doğurdu der hoca da komşu çok sevinir ardan bir kaç gün geçer. Hoca yine komşusuna gider 1-2 gün kullanmak için kazanı ister komşusu

– Hay hay baş üstüne der kazanı sevinerek hocaya verir.

Aradan oldukça uzun bir zaman geçer. Komşu kazanı geri gelmeyince çediklerini giyer Hocanın evine gider, sorar:

-Bizim kazan ne oldu?

-Sizin kazan mı, sizlere ömür, der Hoca.

Komşu şaşırır

-Aman hocam kazan bu nasıl ölür?

-Komşum yine saçmaladın kazanın doğurduğuna inanıyorsun da öldüğüne inanmıyorsun.

518 YILDIZ YAPIYOR

Efendiye bir gün sormuşlar:

- Efendi, ay yeni olduğunda Allah eski ayı ne yapıyor?

Efendi:

- Ufalayıp yıldız yapıyor. Diye cevap vermiş.

Hocaya bir gün:

- *Hoca, yıldızlar nasıl oluyor? Diye sormuşlar.*

Hoca da:

- *Ufalayıp yıldız yapıyor. Diye cevap vermiş.*

531 DENİZİN SUYU

Efendiye bir gün sormuşlar:

- Efendi, denizin suyu neden tuzlu?

Efendi:

- Denizdeki balıklar kokmasın diye cevap vermiş.

Nasreddin Hocaya sormuşlar:

- *Hoca, denizin suyu neden tuzlu?*

Hoca:

- *Denizdeki balıklar kokmasın diye cevap vermiş.*

541 MİSKİN VE EFENDİ

Efendi, bir miskine sormuş:

- Haliniz nasıl?

- Bulursam yiyeceğim, bulamazsam sabır ve kanaat edeceğim, diye cevap vermiş miskin

- Öyle olsa tıpkı bizim şehir itlerine benzersin, - demiş Efendi.

Hoca, bir dervişe sormuş:

- Tok musun?

- *Bulursam yiyeceğim, bulamazsam sabır ve kanaat edeceğim, diye cevap vermiş miskin*

- *Öyle olsa tıpkı bizim şehir itlerine benzersin, - demiş Efendi.*

550 TERS BİNİP BIRAKIVERDİM

Efendi eşeğe ters binip mollalarla yola çıkmış. Mollalar, hayretle Efendiye sormuş:

- Efendi, bu yaptığınız ne?

- Eşeğe düzgün binsem, -, arkam size dönük olduğu için size küstahlık yapmış olurum, sizler benim önümde aşağı inmiş olsanız, sizlerin arkası ne olur; bana karşı küstahlık yapmış olursunuz, bundan dolayı eşeğe ters bindim. Demiş Efendi.

Nasreddin Hoca bir gün yabancı bir köyde misafir olur. Cuma günü O'nu kürsüye çıkartırlar. Güzel bir vaaz verir. Herkes pek memnun kalır. Camiden çıkınca Hoca'nın eşeğini getirirler. Köylülerin hepsi ona hizmet etmek için adeta yarışurlar. Hoca eşeğine binerken biraz düşünür. Sonra eşeğin üstüne ters oturur. Herkes hayret eder. Köylülerden biri dayanamayıp sorar :

- *Hocam der. Kusura bakma ama eşeğe niçin ters bindiğini sorabilir miyim?*

Hoca tebessüm ederek cevap verir:

- *Eğer düz binip önünüze geçseydim siz arkada kalacaktınız. Siz öne geçseydiniz, bu defa ben arkada kalmış olacaktım. Böyle ters binince size arkamı dönmemiş oluyorum. Sebebi bu...*

SONUÇ

Özbek Efendi Fıkraları hemen her konuda söylenmesine rağmen ağırlığını siyasi, tarihi, dini-felsefi konular ile sosyal ve ekonomik ilişkiler teşkil etmektedir. Asırlarca çeşitli siyasi olaylara sahne olmuş, ekonomileri bozulmuş hatta egemen uluslara göre şekillenmiş, aile bağlarına önem vermiş, bir Türk soyu için bu durum gayet doğaldır. Üstelik söz konusu durumun sadece Özbek Türklerinin değil bütün Türk Dünyası Birliği için geçerli olduğunu belirtmekte yarar görüyoruz. Nitekim Anadolu sahası Nasreddin Hoca fıkralarında da benzer bir tablonun görülmesi kadar fıkraların bir kısmının aile-komşuluk-akrabalık ilişkileri ile ilgili olması, bu düşüncemizi doğrular niteliktedir.

Özbek Efendi Fıkralarında tarihi olay ve kişiler de önemli bir yer tutmaktadır. Söz konusu fıkraların azımsanmayacak bir kısmında Hoca farklı çağlarda hüküm sürmüş hanlıklar-devletler zamanında gösterilmiş; bazen o hanlık-devletlerin bilinen hükümdarları bazen de adı verilmeyen temsilcileriyle çağdaş gösterilmiştir. Bu bağlamda Özbek Efendi Fıkraları Orta Asya Türk tarihinin önemli bir kesitini bize göstermekte, mesajların kendisi aracılığıyla verilmesi ile de Efendi'nin söz konusu tarihi olay ve kişilerden daha önemli bir yere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Bir başka ifadeyle Efendi fıkralarındaki tarihi olay ve kişiler, ait olduğu coğrafya ile büyük bir uyum göstermekte; Efendi Türk insanının tarih sahnesine çıktığı ilk andan bugüne yaşıyor gösterilmektedir.

Üzerinde çalıştığımız fıkraların işlevlerine baktığımızda “üstünlük sağlama” başta olmak üzere “meydan okuma-tehdit” ve “tenkit etme-eleştirme”nin çoğunluğu teşkil ederken “güldürme-eğlendirme”nin daha az fıkrada rastlanması söz konusu fıkralarda “gülme” den çok “mizah”ın ön plana çıktığı göstermektedir. Daha çok atasözlerinde gördüğümüz “açıklama-izah etme” ile “yol gösterme-nasihat etme” işlevleri kadar “öğretme-bilgilendirme” ise Özbek Efendi Fıkralarının döneme ve o dönemin ihtiyaçlarına göre şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Özbek fıkralarında Efendi en çok kendi kimliğiyle yerini alırken hemen her mesleğin temsilcisi olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Fıkranın yaşadığı döneme bir

yerde o dönemin ihtiyaç ve beklentilerine göre şekillendiğini gösteren bu durumu “Efendi her konuda söyleyecek sözü olan bilge bir kişi” şeklinde yorumluyor tarihte gerçekte de yaşamış hükümdarlarla karşı karşıya getirilmesini de hesaba katarak Efendinin Özbek Türklerinin sosyal, siyasi, tarihi vb hayatının hemen her alanını göstermesi bakımından dikkate değer olduğunu düşünüyoruz. Söz konusu fıkralarında - tarihi şahsiyetlerle birlikte gösterildikleri hariç- belli bir zaman kavramının olmayışı, olayların çok çeşitli mekânlarda geçmesi de düşüncemizi destekler mahiyettedir.

Özbek fıkralarında vahşi hayvanlardan kümes hayvanlarına, av hayvanlarından evcil hatta asalaklara kadar geniş bir yelpazeye karşılaşmamızı, söylenmek istenenin onlar üzerinden verilmesini “Efendi fıkralarının fablların görevini üstlendiği” şeklinde yorumlarken Efendi’nin fıkraların yaygın olduğu coğrafyada görülen hayvanları binek olarak kullanılmasını “anlatının çevreye uyum prensibi” ile açıklıyor; tramvaya-otobüse-arabaya binen Efendi’nin Ay’a seyahat için bilet alan Nasreddin Hoca’yı yakalayamadığını düşünüyoruz.

Özbek Efendi fıkralarında sayılardan çok ifade-söz formellerinin çokluğu dikkati çekmektedir. Genelde fıkraların başlangıcında zaman kavramını veren, bir yerde “Giriş” bölümü bağlamında yapısını da ortaya koyan bu formellerin çeşitliliğini ise biz “Efendi’nin Özbek Türkleri’nin geçmişten geleceğe, dünden yarına uzanan bir çizginin her noktasına damgasını vurmuş bir bilge olduğu” şeklinde açıklamak istiyoruz.

Özbek Efendi fıkraları “komik” ile “mizah”ın yan yana bulunduğu ancak ağırlığın mizahta olduğu anlatılar olması bakımından da dikkati çekmektedir.

Özbek Efendi fıkralarında “Gülme” en çok mizah yoluyla sağlanmakta; komik ise daha az fıkrada karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda Özbek Türklerinin Türk Dünyasında görüldüğü üzere mizaha daha yatkın oldukları, bazen zarafeti elden bırakmadan kibarca hem yerip hem güldürmeyi bazen de ağır bir tahkir ile karşısındakini zor duruma düşürmeyi tercih ettiği söylenebilir. Fıkralarda “mizah”ta daha çok “nükte”, “hiciv”, “ironi” yollarının kullanılması gayet doğal bir durumdur.

Üzerinde çalıştığımız 888 fıkra Anadolu sahası Nasreddin Hoca’ya atfedilen fıkralar arasında herhangi bir benzerliğin bulunmayışı ise, işin bir başka boyutudur.

Daha çok Efendi fıkralarının Özbek coğrafyasına ve o coğrafyadaki kültürel unsurlara uyumu ile açıklayabileceğimiz bu durumun destanların teşekkülüne benzer şekilde “çekirdekdeki kişinin sabit kalıp yan olayların değişmesi” ile de ilgili olabileceğini düşünüyoruz.

Özbek Efendi fıkralarında gördüğümüz Meşreb, bizdeki Bektaşî tipinin karşılığı durumundadır. Hemen her dönemde, her toplumda görülebilen ve dini kurallara uymasıyla tanınan bu tipin söz konusu fıkralarda görülmesini biz daha çok Türk insanının dindara da dindar olmayana da aynı toleransla bakması, şeklinde değerlendirmeyi uygun görüyoruz.

Özbek fıkralarında bazen Efendi kendisi bazen de başka meslek sahipleri tarafından yansıtılan “bilge tipi” nin Orta Asya Türklerinde geçerliliğini hala koruyan “aksakal kurumunu” işaret etmesi de yine “söz konusu fıkraların coğrafyaya ya da yaratıldıkları bölgenin kültürüne uyumu” şeklinde açıklamak istiyoruz.

Özbek Efendi fıkraları ile Anadolu Nasreddin Hoca fıkraları arasındaki benzerlikleri ise gayet doğal karşıladığımızı belirtirken bu durumun Türkün farklı coğrafyalarda devam etseler bile hayata bakış açılarının değişmediğini gösterdiği ortadır.

Diyebiliriz ki Özbek Efendi Fıkraları dünya durdukça varlığını koruyacak; gelecek nesilleri de güldürmeye devam edecektir.

İNDEKS

Şahıs Adları

Abdüllatif, 115, 116, 138, 159, 160,
166, 237, 238, 265, 357

Aldar Köse, 36, 109, 142, 151, 182,
199, 221, 236, 252, 312, 348, 371,
396, 421, 433, 453

Ali Şir Nevayi, 86, 92, 93, 136, 154,
164, 191, 211, 212, 232, 246, 247,
262, 264, 357, 406

Efendi, 2, 3, 4, 12, 67, 71, 73, 80, 81,
82, 84, 87, 88, 89, 90, 93, 94, 95,
96, 100, 103, 104, 113, 114, 115,
116, 117, 118, 119, 120, 121, 122,
123, 124, 125, 126, 127, 128, 129,
130, 131, 132, 133, 134, 136, 142,
143, 144, 145, 154, 156, 158, 160,
163, 164, 171, 173, 177, 178, 179,
185, 189, 190, 191, 192, 194, 202,
204, 205, 206, 207, 208, 209, 210,
211, 212, 215, 224, 225, 226, 227,
228, 229, 230, 231, 232, 233, 234,
235, 236, 239, 246, 247, 248, 249,
250, 253, 254, 255, 256, 262, 264,
269, 294, 295, 296, 297, 298, 299,
300, 301, 304, 306, 307, 310, 313,
314, 315, 316, 318, 319, 323, 359,
377, 378, 380, 381, 404, 405, 406,
407, 408, 411, 416, 417, 427, 430,
439, 443, 447, 448, 452, 454, 455,
458, 476, 477

Emir Timur, 87, 88, 90, 101, 104, 114,
115, 129, 138, 145, 146, 154, 156,
166, 179, 190, 191, 194, 202, 203,
204, 205, 211, 212, 216, 232, 235,
236, 247, 249, 250, 253, 262, 265,
296, 311, 313, 323, 359, 377, 378,
417, 418, 444, 455

İlhamcan, 112, 113, 138, 156, 192,
193, 212, 233, 234, 248, 262, 265,
376, 379

Meşreb, 90, 91, 136, 157, 164, 174,
177, 180, 193, 212, 235, 249, 250,
251, 258, 262, 264, 294, 298, 304,
311, 337, 365, 379, 412, 416, 419,
431, 440, 444, 449, 453, 455, 456,
477

Mukumiy, 162, 163, 166, 237
Ölmez Han, 161, 166, 236

Selime, 239
Şamuy, 161, 238, 335

Türk Halkbilimi Terim ve Kavramları

Acı Şaka, 427
Adet, 51, 52, 53, 79
Alay, 10, 11, 12, 14, 20, 24, 27, 28, 30,
31, 33, 38, 52, 53, 66, 72, 100, 172,
229, 325, 404, 405, 406, 426, 429,
455
Antropolojik Görüş, 75
Aşiret, 306
Destan, 2, 9, 99, 141, 189, 215, 267,
319, 323
Destancı, 245
Efsane, 9, 45, 52, 98
Espri, 28, 31, 425, 481
Fıkra, 2, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 31,
32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41,
42, 43, 46, 51, 173, 485, 486, 487,
489
Fonksiyon, 169
Gelenek, 9, 11, 21, 27, 53, 75, 78, 103,
169, 171, 322
Gülme, 2, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17,
18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26,
28, 34, 35, 36, 37, 38, 44, 57, 59,
60, 116, 173, 185, 406, 407, 408,
424, 428, 429, 435, 436, 437, 438,
442, 443, 447, 476
Durum Komıği, 410, 423

Halk Hikâyesi, 9
Halt, 33
Hareket Komiği, 409, 423, 488
Hezel, 34
Hiciv, 7, 11, 12, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 52, 53, 54, 55, 73, 97, 134, 406, 425, 457, 458, 477
İğne, 33, 353, 458
İnanç, 7, 8, 11, 79, 80, 81, 169, 171, 294, 319
İroni, 28, 48, 437, 454, 458, 477
İşlevi, 9, 10, 11, 15, 61, 169, 171, 172, 306, 406
Kara Mizah, 24
Karakter Komiği, 410, 423
Kırk Kızı, 318
Komik, 4, 17, 20, 21, 28, 44, 67, 72, 408, 409, 410, 424, 428, 429, 458, 477
Kuram, 187, 426, 428, 429, 435, 442, 447
Küçük II, 267
Masal, 2, 5, 7, 9, 32, 45, 46, 52, 76, 189, 244, 268, 322, 323
Mit, 141, 167, 189
Mitoloji, 189
Mitolojik, 3, 22, 189
Mizah, 2, 4, 13, 20, 24, 25, 26, 28, 29, 31, 33, 34, 37, 38, 43, 44, 47, 48, 53, 55, 66, 68, 71, 408, 424, 425, 426, 427, 437, 447, 481, 482, 483, 485, 486, 488, 489, 490
Nükte, 5, 28, 29, 31, 32, 33, 38, 70, 97, 328, 424, 452
Rahatlama Teorisi, 445
Ritüel, 79, 169
Söz Komiği, 410, 423
Şaka, 30, 33, 34, 57, 59, 82, 106, 148, 176, 196, 210, 218, 258, 285, 336, 364, 387, 412, 431, 449, 454, 460
Şölen, 117, 138, 205, 214

Tahkir, 28, 30, 425, 458, 477
Taş, 33, 34, 119, 267, 332
Teori, 97, 424, 447
Tip, 7, 12, 40, 41, 62, 100, 102, 103
Tür, 2, 5, 8, 12, 25, 27, 30, 32, 33, 34, 38, 39, 53, 54, 55, 64, 72, 91, 94, 97, 101, 103, 163, 172, 268, 322, 323, 426, 438
Uyumsuzluk Teorisi, 426, 435
Üstünlük Teorisi, 426, 428

Devletler, Hanlıklar

Abbasiler, 89, 90, 145, 249

Buhara Hanlığı, 88, 89, 144, 203, 211, 249, 406

Çağatay Hanlığı, 85, 86, 113, 144, 20

Timuriler, 86, 144, 203, 211, 214

Din Adları

İslamiyet, 22, 86

Şamanizm, 86

KAYNAKÇA

1. KİTAPLAR

ABDULLA, S. – Rahmet. A. Nasriddin Afandi Latifalari. Taşkent: Özdabiyanaşr, 1960.

AÇA, Mehmet–A. Müge Ercan. “Anonim Halk Edebiyatı”. Türk Halk Edebiyatı El Kitabı. Ankara: Grafiker Yayınları, 2004, ss. 113–168.

AKARSU, Bedia. Çağdaş Felsefe Kant’tan Günümüze Felsefe Akımları, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1994.

ALAİN, Chartier. Mutlu Olma Sanatı, (Çev.: S. Neval Şimşek). İstanbul: Kaknüs Yayınları, 1998.

ALPTEKİN, Ali Berat. Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı. Ankara: Akçağ Yayınları, 1997.

ALTAY, Halife. Anayurttan Anadolu’ya. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1998.

AND, M. Geleneksel Türk Tiyatrosu Köylü ve Halk Tiyatrosu Geleneği, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1985.

ANA Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi. İstanbul: Ana Yayıncılık 1993.

ANKONAÇ, Sibel. Psikoloji. İstanbul: Alfa Basım Yayım, 1993.

APAYDIN, Mustafa. Türk Hiciv Hayatında Ziya Paşa. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001.

ARIKAN, Metin. Kazak Destanları I/Köroğlu’nun Kazak Anlatmaları. Ankara: TDK Yayınları, 2007.

ATSIZ, Nihal. Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1943.

BACHELARD, Gaston. Mekanın Poetikası. İstanbul: İthaki Yayınları, 2013.

BAHTİN, Mihail. Rabelais ve Dünyası, (Çev. Çiçek Öztekin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2009.

BALTAŞ, Zuhâl-Acar Baltaş. Bedenin Dili. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1996.

BAŞGÖZ, İlhan. Geçmişten Günümüze Nasreddin Hoca. İstanbul: Pan Yayıncılık, 1999.

BAUDELARİE, Charles. Gülmenin Özü, (Çev. İrfan Yalçın). İstanbul: İris Yayınları, 1997.

BAYAT, Fuzuli. Türk Mitolojik Sistemi 2, Ankara: Ötüken Yayınları, Yayın Nu: 697, Kültür Serisi 345, 2007.

———. Mitolojiye Giriş, İstanbul: Ötüken Yayınları, Yayın Nu: 699, Kültür Serisi: 346, 2007

BAYRAKTAR, Levent. Bergson'da Ruh-Beden İlişkisi, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2010.

BERGSON, Henri. Gülme, (Çev. Mustafa Şekip Tunç). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1997.

BERLYNE, D. E. Gülme, Mizah ve Oyun. University of Toronto, 1960

BORATAV, Pertev Naili. 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı. İstanbul: Gerçek Yayınları, 1992.

———. Nasreddin Hoca. İstanbul: Kırmızı Yayınları, 2004.

———. Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği, Ankara: Adam Yayınları, 1988.

BOZKURT, Nejat. FikirMimarları-1 Hegel, İstanbul: Say Yayınları, 2009.

CAKİYEV, Beksultan. Apendinin Çoruktarıman 502 Tamaşa. Moskova, 1965.

CAMPBELL, Joseph. Kahramanın Sonsuz Yolculuğu, İstanbul: Kabalıcı Yayıncılık, 1999.

CASSIRER, Ernest. Sembolik Formlar Felsefesi II, (Çev: Milay Köktürk), Ankara: Hece Yayınları, 2005.

CORAOĞLI, M. Emin-A. -C. CORAOĞLI. Kadimi Afandi Latifalari. Taşkent: Abdulla Kadiriyy Halk Mirası Naşriyyati, 1993.

CLAUSON, Sir Gerard. An Etymological Dictionary of Pre–Thirteenth Century Turkish. Oxford, 1972.

CLIFFORD, T. Morgan. Psikolojiye Giriş, (Çev. Hüsnü Arıcı vd.,). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 1995.

COX, Gill–Sheila Dainow. Kendi Gücünüzü Keşfedin, (Çev. Tülay Savaşer). İstanbul: Rota Yayınları, 1997.

CÜCELOĞLU, Doğan. İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1993.

ÇAĞATAY, Saadet. Türk Lehçeleri Örnekleri (IX. Yüzyıldan XIX. Yüzyıla Kadar Yazı Dili t Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları No. 62, Türk Dili ve Edebiyatı Enstitüsü No. 9, 1963.

ÇAY, M. Abdülhaluk. Nevruz Türk Ergenekon Bayramı (Kökeni, Tarihi, Gelenekleri), İstanbul: İleri Yayınları, 2012.

ÇINAR, Ali Abbas. Türklerde At ve Atçılık, Ankara: Kültür Bakanlığı HAGEM Yayınları 192, 1993.

ÇİFTÇİ, Hasan. Klâsik Fars Edebiyatında Hiciv ve Sosyal Eleştiri, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002.

ÇOBANOĞLU, Özkul. Halk Bilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş, Ankara: Akçağ Yayınları, (1999, 2005, 2010, 2012).

DAVRANOV, Temur. Özbekçe-İngilizce, İngilizce-Özbekçe Dictionary, The Central Asian Heritage Group, Semerkand, 2005.

DEVELLİOĞLU Ferit. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara: Aydın Yayınları, 11. Baskı, 1993.

- DİKMETAŞ, Turan. Nasreddin Hoca Fıkralarından Seçmeler. Ankara: Eflatun Yayınevi, 2004.
- . Nasreddin Hoca ve 1555 Fıkrası. İstanbul: Heyemola Yayınları, 2008.
- DORSON, Richard. M. Günümüz Folklor Kuramları. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınlar, No: 33, 1984.
- EKER, Gülin Öğüt, İnsan Kültür Mizah, Ankara: Grafiker Yayınları, 2009.
- EKİCİ, Metin. Türk Dünyasında Köroğlu: İlk Kol (İnceleme ve Metinler). Ankara: Akçağ Yayınları, 2004.
- . Halk Bilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri. Ankara: Geleneksel Yayıncılık, 2007.
- ELÇİN, Şükrü. Türk Halk Edebiyatına Giriş, Ankara: Akçağ Yayınları, 1993.
- . Anadolu Köy Orta Oyunları, Ankara: TKAE, 1964.
- ELİADE, M. Mitlerin Özellikleri. (Çev. S. Rıfat) İstanbul: Om Yayınevi, 2001.
- ERAYDIN, Selçuk. Tasavvuf ve Tarikatlar, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Nu: 82, 1997.
- ERGİN, Muharrem. Dede Korkut Kitabı I Giriş-Metin-Faksimile, Ankara; Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 169. 1994
- FENOGLİO, İrene. Doğuda Mizah (Akt. Ali Berktaş). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2007.
- FRAZER, J. G. Altındal, Büyü ve Din Üzerinde Deneme (I. Baskı). (M. H.Doğan, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları: 2125. Doğan Kardeş: 175, 2004.
- FREUD, Sigmund. Espri Sanatı, (Çev. Erdoğan Alkan). İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayıncılık, 1996.
- . Espriler ve Bilinç Dışı İle İlişkileri, (Çev. Emre Kapkın). İstanbul: Mert Yayıncılık, 1996.

FROMM, E. Sahip Olmak Ya Da Olmamak (Çev: A. Arıtan). İstanbul: Arıtan Yayınevi, 2003.

GIDDENS, Anthony. Sosyoloji (Çev: Hüseyin Özel, Cemal Güzel). Ankara: Ayraç Yayınevi, 2000.

GÖKA, Erol. Türklerin Psikolojisi Tarihin Ruhumuzda Bıraktığı İzler. İstanbul: Timaş Yayınları, 2011.

GÖKÇE, Ongun. Nasreddin Hoca Hikâyeleri. İstanbul: Morpa Kültür Yayıncılık, 2008.

GÖLPINARLI, Abdalbaki. Nasreddin Hoca. İstanbul: İnkılâp Kitapevi, 1996.

———. Yüz Soruda Tasavvuf, İstanbul: Gerçek Yayınevi, 100 Soruda Dizisi: 14, 1985.

GÜLER, Çağatay- Ufuk Bilge. Mizah, Gülme ve Gülme Bilimi. Ankara: Yazıt Yayıncılık, 2010.

GÜRÜN, Kamuran. Türkler ve Türk Devletleri Tarihi. Ankara: Bilgi Yayınları, Özel Dizi: 20, 1984. (1981)

İNAN, A. Tarihte ve Bugün Şamanizm. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınlarından VII, Seri No: 24, 1954.

———. Makaleler ve İncelemeler I. Cilt (3. Baskı). Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, VII. Dizi- Sa. 51, 1968.

HİPPOKRATES. Gülmeye ve Deliliğe Dair, (Çev. Mehmet Ali Kılıçbay). İstanbul: İris Yayıncılık, 1997.

İBRAYEV, Şakir. Destanın Yapısı. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 1998.

İMAMOV, K. Ming Bir Külgi Ertaklar, Rivayatlar, Nakllar, Latifalar, Ağzaki Hikayalar. Taşkent: Fan Naşriyati, 1994.

İslam Ansiklopedisi. Cilt 1 İstanbul: İSAM Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi, 1998.

İSMAİLOVA, Gülnara. Kırgız Mizahı ve Mizah Tipleri. İzmir: İrfan Kültür ve Eğitim Merkezi Yayınları, 2005.

İSAMİDDİNOV, A. Yengi Latifalar. Taşkent: Özbekistan KPMK Naşriyatı, 1969.

KABACALI, Ahmet. Bütün Yönleriyle Nasreddin Hoca. İstanbul: Özgür Yayıncılık, 2000.

KAFESOĞLU, İbrahim. Türk Milli Kültürü, İstanbul: Boğaziçi Yayınları: 93, 1991.

KAHHAR, A. Afandi Latifaları. Taşkent: ÖzSSR Davlat Okuv-Pedagogika Naşriyatı, 1959.

KAPLAN, Mehmet. Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar 3, Tip Tahlilleri. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1996.

KARADAĞ, Metin. Türk Halk Edebiyatı Anlatı Türleri, Ankara: Ürün Yayınevi, 1996.

KARAKUŞÇU, M. Nail. Genel Psikoloji ve Normal Davranışlar. Ankara: Pelin Ofset, 1998.

KEMAL, Ali. Nasreddin Hoca Fıkraları. İstanbul: Parıltı Yayınları, 2004.

KIERKEGAARD, Sören. Kahkaha Benden Yana, (Çev. Nedim Çatlı). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2005.

KLEİN Allen. Mizahın İyileştirici Gücü, (Çev. Sibel Karayusuf). İstanbul: Epsilon Yayınları, 1999.

KOESTLER, Arthur. Mizah Yaratma Eylemi, (Çev. Sevinç-Özcan Kabakçioğlu). İstanbul: İris Yayınları, 1997.

KOZ, M. Sabri. Nasreddin Hoca'ya Armağan. İstanbul: Oğlak Yayıncılık, 1996.

KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuad. Edebiyat Araştırmaları. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1999.

———. Nasreddin Hoca. Ankara: Akçağ Yayınları, 2004.

KÖSE, Nerin. Araştırmalar-1, Ankara: Milli Folklor Yayınları: 8, Halk Edebiyatı Dizisi: 4, 1996.

———. Kazak Düğünü, Ankara: Milli Folklor Yayınları: 13, Folklor Dizisi: 3, 2000.

———. Kazaklar'ın Gelenek- Göreneklere ile İnanç ve Pratikleri, Ankara: Milli Folklor Yayınları: 14, Folklor Dizisi: 4, 2001.

———. Sürmeli Bey Hikâyesi. Ankara: Milli Folklor Yayınları:7, Halk Edebiyatı Dizisi: 3, 1996.

KURGAN, Şükrü. Nasrettin Hoca. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1986.

LEVEND, Agah Sırrı. Türk Edebiyatı Tarihi, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, C. I, 1998.

MAGRIFOVA, M. Vd. Özbek Dilinin İzahlı Lügatı I-II, Özbekistan Fenler Akademiyası, Moskova Rus Dili Neşriyatı, 1981.

MAHMUD, Kaşgarlı. Divânü Lugâti't- Türk, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, C. I, 2006.

MERGEN, K. Başkurt Halık Küllemesteriniñ Janr Üzinsiliği Turahında, Ufa: 1975.

MEYDAN Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedi. İstanbul: Sabah Yayınları, 1992.

MUHAMMEDALİYEV, Rasul. Aksiye. Adabiyat ve Sanat Neşriyatı, Taşkent 1970.

—. “Askiye”, Özbek Halk İcadı. Taşkent: Adabiyat ve Sanat Neşriyatı, 1970.

MORREAL, John. Gülmeyi Ciddiye Almak. (Çev. Kubilay Arsever–Şenar Soyar) İstanbul: İris Yayınları. 1997.

NARLI, M. Şiir ve Mekan. İstanbul: Hece Yayınları, 2007.

NASIRLI, Yakup. Ependi. Aşgabat: Türkmen Dövlət Neşriyatı, 1941.

ONGUN, Cemil Sena. Psikoloji Dersleri, İstanbul: Semih Lütfi Bitik Basımevi, 1935.

ÖGEL, Bahaeddin, . Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları No: 46, 1988.

—. Türk Mitolojisi I. Cilt, Ankara; Atatürk Kültür, dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1993.

—. Türk Mitolojisi II. Cilt, Ankara; Atatürk Kültür, dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1995.

ÖNGÖREN, Ferdi- Semih Balcıoğlu. Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Mizahı ve Kariatürü, İstanbul: İş Bankası Yayınları, 1973.

ÖZÇELİK, Mustafa. Nasreddin Hoca. İzmir: Sütun Yayıncılık, 2008.

ÖZDEMİR, Emin. Türk ve Dünya Edebiyatı. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1980.

ÖZLEM, D. Max Weber’de Bilim ve Sosyoloji. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2001.

ÖZTABAĞ, Lütfi. Psikolojide İlk Adım. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri, 1983.

ÖZÜNLÜ, Ünsal. Gülmecenin Dilleri, Ankara: Doruk Yayınları, 1999.

- PAULOS, John Allen. Matematik ve Mizah (Akt. Tuncer Doğan), İstanbul: Volkan Ofset, 2003.
- PROPP, V. Morphology of the Folktale. Austin: University of Texas Press, 1958.
- REŞAT, Faik. Külliyyat-ı Letaif. hzl. Ahmet Özalp. İstanbul: İstanbul Kitapevi, 1998.
- RASANYI, L. Tarihte Türklük. İstanbul: Örgün Yayınları, 2007.
- RAZZAKOV, H. vd. “Latifalar”. Özbek Halk İcadı. Taşkent: Taşkent Badiiy Adabiyat Naşriyati, 1965.
- . Özbek Halk Ağzaki İcadıda Satira ve Yumor (Farğana Materialları Asasida). Taşkent: Fan Naşriyati, 1965.
- ROZENTHAL, Franz. Erken İslâm’da Mizah. (Çev. Ahmet Arslan). İstanbul: İris Yayıncılık, 1997.
- SAKAOĞLU Saim-Ali Berat Alptekin. Nasreddin Hoca. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi, 2009.
- SAKAOĞLU Saim. Nasreddin Hoca Fıkralarından Seçmeler. Ankara: Akçağ Yayınları, 1998.
- . Türk Fıkraları ve Nasreddin Hoca. Konya: 1992.
- SAMİ, Şemsettin. Kâmûs-ı Türkî (Temel Türkçe Sözlük, Sadeleştirilmiş ve Genişletilmiş), İstanbul: Tercüman Yayınları, 1985.
- SANDERS, Barry. Kahkahanın Zaferi/ Yıkıcı Tarih Olarak Gülme, (Çev. Kemal Atakay). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2001.
- . Öküzün A’sı, Elektronik Çağda Yazılı Kültürün Çöküşü ve Şiddetin Yükselişi, (Akt. Şehnaz Tahir), İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1999.
- SARAY, Mehmet. Yeni Türk Cumhuriyetleri Tarihi, Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, TDK Yayınları: XXIV. Dizi-sa: 21. 1996.

SOKULLU, Sevinç. Türk Tiyatrosunda Komedyanın Evrimi, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1993.

Ş, RIZA. Afandi Latifalari. Taşkent: Özadabiynaşr, 1941.

ŞAŞAL, Behzat. Güldürürken Düşündüren Nasreddin Hoca'ya Çağdaş Bakış. Ankara: Akasya Kitap, 2007.

ŞENOCAK, Ebru. İronik Yaşamda Sonsuza Yürüyen Kahraman Nasreddin Hoca. Konya: Unimat Ofset Matbaa, 2007.

TANER, Ali Haydar. Psikoloji. İstanbul: Maarif Matbaası, 1940.

TACOU, C. Din ve Fenomoloji, Mircea Eliade'nin Eserlerinde Toplu Bakış. (H. Köser, Çev). İstanbul: İz Yayıncılık, 2000.

TEHMASIB, M. H. Molla Nasreddin Letifeleri. Bakü: Azerbaycan SSR EA. Neşriyatı, 1956.

TOKMAKÇIOĞLU, Erdoğan. Bütün Yönleriyle Nasreddin Hoca. İstanbul: Geçit Kitapevi, 2004.

TOLUNAY, İsmail. Nasreddin Hoca Fıkralarından Seçmeler. İstanbul: Metropol Yayınları, 2006.

TURAN, Ş. Türk Kültür Târîhi, Türk Kültüründen Türkiye Kültürüne ve Evrenselliğe. İstanbul: Bilgi Yayınevi, Bilgi Yayınları Özel Dizi: 24, 1990.

Türkçe Sözlük, Ankara: TDK Yayınları, (1988, 1998, 2005 Baskıları).

TÜRKEŞ, Günay, Umay. Türklerin Tarihi, Ankara: Akçağ Yayınları, 2012.

TÜRKMEN, FİKRET. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi) Transkripsiyon, İnceleme, Metin. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, I. Baskı 1989.

———. Nasreddin Hoca Latifelerinin Şerhi (Burhaniye Tercümesi) Transkripsiyon, İnceleme, Metin. İzmir: Akademi Kitabevi, II. Baskı 1999.

ÜLKEN, Hilmi Ziya. Sosyoloji Sözlüğü, Ankara: Milli Eğitim Yayınları, 1969.

ÜNAL, Gıyas. Nasreddin Hoca'nın Eski Yeni Öyküleri ve Öğretileri. İstanbul: Barış Kitapevi, 2005.

YARDIMCI, Mehmet. Başlangıçtan Günümüze Halk Şiiri, Âşık Şiiri, Tekke Şiiri. Ankara: Ürün Yayınları, 2002.

YAYIN, Nerin. Gök Tanrı İnancı Bağlamında Türk Mitolojik Değerlerinde Cinsiyet, İzmir: Üniversiteliler Ofset, 2012.

YILDIRIM, Dursun. Türk Bitiği Araştırma ve İnceleme Yazıları. Ankara: Akçağ Yayınları, 1998.

———. Türk Edebiyatında Bektaşî Fıkraları. Ankara: Akçağ Yayınları, 1999.

YOLDAŞEV, İbrahim-Gümüş M. Özbek Atasözleri. Ankara: Engin Yayınevi, 1995.

YOLDAŞEVA, Farida. Özbek Latifalarıda Nasriddin Afandi Obrazı. Fan Neşriyatı, Taşkent: 1979.

———., “Latifa”, Özbek Folklorı Oçerklari, Cilt: 2, Fan Neşriyatı, Taşkent 1989, ss. 139-150.

YUSUF, Berdak. Türkçe- Özbekçe ve Özbekçe-Türkçe Sözlük, Taşkent, 1993.

YÜKSEL, Ahmet Haluk. İkna ve Konuşma, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1997.

Ziya GÖKALP. Türk Medeniyeti Tarihi, İstanbul: Türk Kültür Yayını: 5, (Haz. Fikret ŞAHOĞLU), 1974.

2. MAKELE VE BİLDİRİLER

ADALI, Kutlu. “Nasreddin Hoca ve Kıbrıs”. Nasreddin Hoca'nın Dünyası. Haz. İrfan Ünver Nasrettinoğlu, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları. 1996, ss. 141–148.

AKKUŞ, Metin. “Doğu Kültüründe Nasreddin Hoca Tipinin Benzerleri”. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. S.7, 2003, ss. 57–62.

ALPTEKİN, Ali Berat. “Kazakistan’da Tespit Edilen Nasreddin Hoca Fıkraları”. Nasreddin Hoca’ya Armağan. Haz. M. Sabri Koz, İstanbul: Oğlak Yayıncılık.1996, ss. 39–52.

———. “Kerim Barı’dan Derlenen Fıkralar”. Türk Folkloru. C 4, S. 39, 1981, ss. 11–14.

ALTUN, I. “Halk Hikâyelerindeki Olay Ve Düşünce Aktarımlarında Digression’dan Yararlanma”, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/3 Winter 2014, p. 111-122, ANKARA-TURKEY

ARIKAN, M. Gaye Yavuzcan, A. AGHDAM, Akbar A. AGHDAM, “Fıkralarda Bektaşî Tipine Atfedilen İktidar Algısının Kökenleri”, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/1 Winter 2012, p.233-250 , TURKEY

AŞUROV, T. “Yumor Yaratış Vasıtalariga Dair”. Ergaş Şair ve Uning Dastañçilikdagi Örne. (Özbek Halk İcadi Boyica Tadkikatlar, 2. Kitap), Taşkent: Fan Naşriyati, 1971, ss. 97-102.

AYDIN, Bilgen. “Mizah Yaratma Eyleminde Nasreddin Hoca”. Millî Folklor. S. 55, 2002, ss. 25–30.

BABAYEV, İMRAN–Paşa Efendiyev. “Azerbaycan’da Nasreddin Hoca Fıkraları ile İlgili Çalışmalar”. Nasreddin Hoca'nın Dünyası. Haz. İrfan Ünver Nasrettinoğlu, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1996, ss. 33–36.

BAYAT, Fuzuli. "Dede Korkut Oğuznameleri Çerçevesinde Epik Zamanla Epik Mekânın Birliği", Folklor/Edebiyat, Cilt IX, Sayı XXXIII, Uluslararası Eğitim-Öğretim, Basın-Yayın, 2003, 99-110.

BAYKARA, Tuncer. "Nasreddin Hoca ve Dönemi". I. Milletlerarası Nasreddin Hoca Sempozyumu Bildirileri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990, ss. 33-39.

BAYRAKTAR, Zülfikar. "Nasreddin Hoca Fıkralarında İdeolojik Yaklaşımlar Sonucu Meydana Gelen Değişimler". Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı Bildirileri. İzmir: Lazer Ofset, C. I, 2007, ss. 353-358.

BOYRAZ, Şeref. "Nasreddin Hoca Fıkralarında Zaman, Mekân ve Şahıslar". Nasreddin Hoca'ya Armağan. Haz. M. Sabri Koz, 1996, ss. 73-82.

CANPOLAT, Müge. "Fıkra, Gülmece Kuramları ve Anlatım Ortamı", Millî Folklor, S. 55, 2002, ss. 31-35.

CEBECİ, Ahmet. "Bulgaristan'da Nasreddin Hoca Fıkraları". Nasreddin Hoca'nın Dünyası. Haz. İrfan Ünver Nasrattınoğlu, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 1996, ss. 63-68.

ÇETİN, İsmail. "Manzum Nasreddin Hoca Fıkraları". Uluslararası Nasreddin Hoca Bilgi Şöleni Bildirileri. İzmir: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 1997, ss. 115-122.

ÇOBANOĞLU, Özkul. "Lord Raglan'ın Batı Halk Kahramanı Kalıbı Açısından Oğuz Kağan ve Er Töştük Destanı Kahramanlarına Bakış", Umay Günay Armağanı, 1996, 202-209.

DAKUKİ, İbrahim. "İrak Türkmenlerinde ve Araplarda Nasreddin Hoca". Nasreddin Hoca'nın Dünyası, Haz. İrfan Ünver Nasrattınoğlu, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1996, ss. 113-117.

DAVLATOV, K. “Nasriddin Afandi Obrazining Kelip Chikishi ve Ahammiyati”. Özbek Adabiyati Masalalari. Taşkent: Davlat Badiiy Adabiyat Nashriyati, 1959, s. 455.

DUNDES, Alan. “Fakelore Fabrikasyonu”, (Çev. Aslı Uçar–Selcan Gülçayır). Millî Folklor, S. 70, 2006, ss. 92–101.

—. “Doku, Metin ve Konteks”, Halk Biliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar I, (Çev. Metin Ekici), Geleneksel Yayıncılık, Ankara, 5577.

DUYMAZ, Ali. “Nasrettin Hoca Fıkralarında Mizah Unsuru Olarak Gerçeküstücülük”. 21.Yüzyılı Nasreddin Hoca ile Anlamak. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2009, ss. 253- 270.

—. “Türkmen Fıkra Tipi Kemine ve Nasrettin Hoca”. İzmir: Ege Üniversitesi Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, S. 2, 1998, ss. 223–235.

EKİCİ, Metin. “Halk Bilimi Çalışmalarında Metin (Text), Doku (Texture), Sosyal Çevre ve Şartlar (Konteks) İlişkinin Önemi”. Millî Folklor, S.39, 1998, ss. 25–34.

—. “Gülme Teorileri ve Nasreddin Hoca Fıkraları”. 21. Yüzyılı Nasreddin Hoca İle Anlamak, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2009, ss. 271-280.

FEDAKÂR, Selami. “Özbek Mizahında Nasrettin Hoca Tipi Ve Fıkraları. İzmir: Ege Üniversitesi Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi. Cilt: IX, Sayı 1, Sayfa: 67-73.

GÖZAYDIN, Nevzat. “Türk Fıkralarının Tasnifi Üzerine Bazı Düşünceler ve Bir Tasnif Denemesi”. Uluslararası Yunus Emre, Nasrettin Hoca, Karamanoğlu Mehmet Bey ve Türk Dili Semineri Bildirileri, Konya: Konya Turizm Derneği Yayınları, 1977, ss. 202–207.

GÜNAY, Umay. “Nasreddin Hoca Fıkraları ve Masallar Konusunda Düşünceler”. I. Milletlerarası Nasreddin Hoca Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Kültür Bakanlığı, HAGEM Yayınları, 1990, ss. 99-103.

HALICI, Feyzi. "Nasreddin Hoca'dan Günümüze". Uluslararası Nasreddin Hoca Bilgi Şöleni Sempozyumu Bildirileri, Haz. Alev Kâhya Birgül, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 1997, ss. 197-202.

İSMAİLOVA, Gülnara. "Kırgız Mizah Tipleri ve Nasreddin Hoca". Uluslararası Nasreddin Hoca Bilgi Şöleni Bildirileri, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 1996,

KADİROV, M. "Askiye". Özbek Folklori Oçerklari, Cilt: II, Taşkent: Fan Naşriyati, 1989, ss. 163-176.

KARADAVUT, Zekeriya. "Kırgızlarda Kuudlluk ve Apendi". Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.15, 2005, ss. 414-433.

KASAPOĞLU, Abdurrahman. " "Gülme" Davranışıyla İlgili Ayetler Hakkında Psikolojik Bir Değerlendirme", Hikmet Yurdu, Yıl 1, S 2, 2008, ss 61-76.

KIRMAN, Ümral Deveci. "Nasreddin Hoca Fıkralarında Eksikliğe Dayalı Gülmeceyi Yaratan Karşıtlıklar". I. Uluslararası Akşehir Nasreddin Hoca Sempozyumu Bilgi Şöleni, 2005, ss. 318-335.

KİRİŞÇİOĞLU, Fatih. "Sahaların (Yakut) Naara Soux Fıkra Tipi ile Nasreddin Hoca'nın Karşılaştırılması". Nasreddin Hoca Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997, ss. 22-23.

KOÇER, H.-S. Eskidemir-T. Özbek. "6 Yaş Çocukların Mizahi Tepkilerinin Paul E. Mcghee'nin Mizah Gelişim Kuramına Göre İncelenmesi", Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, S. 4, 2012, ss. 82-93.

KÖSE, Nerin. "Lord Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbı ve Kococaş", Milli Folklor, S. 43, 19-23, 1999.

—. "Lord Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbı ve Kurmanbek, Kubanbek", Dr. Himmet Biray Özel Sayısı Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 253-261, 1999.

——. "Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbı ve Türk Halk Hikâyeleri", Milli Folklor, S. 45, 22-39, 2000.

——. "Tür ve Fonksiyon", Uluslararası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultayı Bildiriler 26-28 Mayıs 2000, (Editörler: İsmet Çetin, Ayşe Yücel), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 503-508, 2002.

KURGAN, Şükrü. Nasreddin Hoca Fıkralarında Türk Halk Yaşayışının İzleri, Türk Halk Şiiri Özel Sayısı 2, ss. 482-497.

KUT, Günay. "Nasreddin Hoca Hikâyeleri Yazmalarının Kolları Üzerine Bir Deneme". IV. Milletlerarası Türk Halk Kongresi Bildirileri, II. Cilt, Halk Edebiyatı, 1992, ss. 147-200.

MAHMUT, Enver. "Fıkra ve Bunun Folklor ve Edebiyat Tarihi Araştırmaları Arasındaki Yeri". V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, II. Halk Edebiyatı Seksiyon Bildirileri, 1997, ss. 105-115.

NASTEVA, Olivera Yaşar. Makedonlarda Nasreddin Hoca, Nasreddin Hoca'nın Dünyası, Haz. İrfan Ünver Nasrettinoğlu, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 1996, ss. 159-163.

OĞUZ, M. Öcal. "Nasreddin Hoca Fıkraları mı; Nasreddin Hoca'nın Fıkraları mı?". 21. Yüzyılı Nasreddin Hoca İle Anlamak, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2009, s. 555-560.

——. "Nasreddin Hoca Fıkralarında Varyant Meselesi". Nasreddin Hoca Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997, ss. 37-40.

——. "Nasreddin Hoca: İki Yaklaşım, Bir Problem". Uluslararası Nasreddin Hoca Bilgi Şöleni Sempozyum Bildirileri, Haz: Alev Kahya Birgül, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 1997, ss. 71-74.

——. Lord Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbı ve Boğaç Han", Milli Folklor, S. 40, 2-6, 1996.

ORAZAZEZ, Hasan. “Kumuklarda Molla Nasreddin”. V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Nasreddin Hoca Seksiyonu Bildirileri, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1996, ss. 176–1180.

ÖZKAN, Fatma. “Tatar Türklerinde Fıkra Tipleri ve Nasreddin Hoca”. V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Nasreddin Hoca Seksiyonu Bildirileri, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1996, ss. 188–194.

ÖZKAN, İsa. “Nasreddin Hoca’nın Tarihi Şahsiyeti ve Fıkraları Üzerine Bir İnceleme”. Türk Folkloru Araştırmaları, Ankara, 1983, ss. 134–165.

———. “Türkçe ve Latince Bir Nasreddin Hoca Mecmuası”. Türk Kültürü Araştırmaları, Yıl: 19, S.1-2, 1993, ss. 272-305.

PİRGE, Selcan. “Hayvanım Ama Duyguluyum”, Atlas Aylık Coğrafya Keşif Dergisi, S. 193, 2009, ss. 38-39.

RAHMANKULOV, Feyzullah. “Türkmen Mizahı ve Nasreddin Hoca”. Uluslararası Nasreddin Hoca Bilgi Şöleni (Sempozyumu) Bildirileri, İzmir: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2007, ss. 203–209.

SAKAOĞLU, Saim. “Fıkra Tiplerinin Değişmesi”. Folklor ve Etnoğrafya Araştırmaları, 1984, ss. 445–456.

———. “Nasreddin Hoca ve Adına Bağlanan Fıkraların Yanlış Yorumlanması”. 21. Yüzyılı Nasreddin Hoca İle Anlamak, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2009, ss. 711- 718.

SARIMSAKOV Bahadır. Özbek Halk Agzaki Poetik İcadi, Taşkent: Fanler Neşriyatı 1990.

———. Özbek Folkloru Öçerkleri, Taşkent: Fanler Neşriyatı, 1989.

SOL, Selma Ergin. “Ali Şir Nevâyî’ye Bağlı Olarak Anlatılan Fıkralar”, Millî Folklor, S 64, 2004, ss. 44–51.

ŞAHİN, Halil İbrahim. “Bektaşî Fıkraları ve Gülme Teorileri”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırmaları Dergisi, S 55, 2010, ss. 255-268.

TANER, Nuri. “Nasreddin Hoca ve Fıkraları Çevresinde Oluşan Dinamik Halk Kültürü Dalgası”. Nasreddin Hoca’ya Armağan. (Haz. M. Sabri Koz), İstanbul: Oğlak Armağan Kitaplar, 1996, ss. 323–327.

TASNADİ, Edit. “Eski Macar Edebiyatında Nasreddin Hoca Fıkralarının İzleri”. Nasreddin Hoca’nın Dünyası, Haz. İrfan Ünver Nasrettinoğlu, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 1996, ss. 151- 155.

TEMİZKAN, M. Nasreddin Hoca’nın ve Bazı Şairlerimizin Kadı Tipi Eleştirisi Üzerine, 21. Yüzyılı Nasreddin Hoca ile Anlamak, Sempozyum Bildiriler, Ankara: AKM Yayınları, ss: 857-867, 2009.

TINİBEKOV, A. “Kırgızdardın Uluttug Oyundarı”, Kırgızlar I (Sancıra-Tarih Muras-Salt), Bişkek: 1993, ss: 530- 594.

TOK, Gökhan. “İnsanlığın Ortak Dili Gülmek”. Bilim ve Teknik, S. 367, 1998, ss. 74–77.

TOPÇU, Sedat; “Nasreddin Hoca Fıkralarında Mizah Anlayışının Psikolojik ve Tasavvufi Kaynakları”. Din Öğretimi Dergisi, S.29, 1991, ss. 18-27.

TÖR Nükhet. “Nasrettin Hoca Fıkralarındaki Eğitim Mesajları”. I. Milletlerarası Nasreddin Hoca Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları, 1990, ss. 335–360.

TURAL, Sadık Kemal. “Nekre ve Nükde Kavramlarının Kültür İçindeki Yeri ve Fonksiyonları”, Fikri ve Felsefi Yönüyle Nasreddin Hoca Sempozyumu Bildirileri, Akşehir: 1990, ss. 52–56.

TÜRKMEN, Fikret. “Komiklik ve Gülme Hakkındaki Görüşler ve Nasreddin Hoca Fıkraları”. Temrin, S.15, 2009, ss. 50-53.

———. “Nasreddin Hoca Fıkralarında Söz ve Hareket Komiği”, I. Milletlerarası Nasreddin Hoca Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1990, ss. 361–369.

———. “Nasreddin Hoca Fıkralarının Yayılma Sahaları”. Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, S. 3, İzmir: 1984, ss. 141–152.

URAZ, Murat. “Kıssahanlar, Şettahlar, Meddahlar”. Türk Folkloru Araştırmaları, C. 18, S. 354, 1979, ss. 8535–8539.

YARDIMCI, İsmail. “Mizah Kavramı ve Sanattaki Yeri”, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3/2 2010, ss. 1-41.

YAYIN, N. “Taş Mercimek Tarlası Örneğinden Hareketle Yer- Sularda” Bitkilerin Taşa Dönüşmesi, Tarihi ve Kültürü ile Zile Sempozyumu Bildiriler Kitabı (6-9 Ekim), Tokat 2011, ss. 467-470.

———. “Uygur Türeyiş” Efsanesinden Hareketle “Kız Kumu” Efsanesinde Mit-Ritüel İlişkisi, Mehmet Yardımcı’ya Armağan, İzmir 2012,ss. 389-392.

YILDIRIM, Dursun. “Sözel Eleştiri Türü ve Nasreddin Hoca Bildirileri Üzerine Birkaç Söz”. Nasreddin Hoca Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997, ss. 57–58.

———. “Fıkra Türü”, Türk Bitiği Araştırma ve İnceleme Yazıları, Ankara: Akçağ Yayınları, 1998.

YILDIZ, Naciye. 1.Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri. “Özbek Halk Edebiyatındaki Laf, Latife, Askiye”. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü. Mehmet Akif Ersoy Salonu Beytepe/Ankara. 25-26 Mayıs 2006.

YÜCE, Kemal. “Nasreddin Hoca Fıkralarında Kültür Değişmeleri”. Uluslararası Nasreddin Hoca Bilgi Şöleni Bildirileri, Haz. Alev Kâhya Birgül, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 1997.

YOLDAŞEVA, F. “İctimaiy-Siyasiy Latifalarda Hoca Nasriddin Afandi Obrazi”. Özbek Tili ve Adabiyati, Sayı: 6, 1974, ss. 54-58.

———. “Latifa”. Özbek Folklori Oçerklari. Cilt: II, Taşkent: Fan Naşriyati, 1989, ss. 139-150.

3. YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA TEZLERİ

AIUROVA, Erjena. Buryat Mizahı. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir: 2003 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ABDİKADYROVA, Nazym. Kazak Mizahı Ve Önemli Kazak Mizah Tipleri, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir: 2009 (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ALTUNEL, İbrahim. Anadolu Mahallî Fıkra Tipleri Üzerinde Bir Araştırma (İnceleme–Metinler), Konya: 1990. (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

BAYRAKTAR, Zülfikar, Mizah teorileri ve mizah teorilerine göre Nasreddin Hoca fıkralarının tahlili, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir:2010, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

CENİKOĞLU, Gökhan Tarıman. Nasreddin Hoca Fıkralarında İnsan Kadrosu, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya: 1998. (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

DEDEBAĞI, Hakan. Nasreddin Hoca Fıkralarının Eğitim Yönünden Değerlendirilmesi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır: 2007. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

EMEDOV, Şamuhmet. Türmen Fıkra Tipleri Üzerine Bir Araştırma, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri: 2004.

EŞİGÜL, Esengül. Cumhuriyet Dönemi Geleneksel Türk Mizahı Üzerinde Değerlendirmeli Bir Bibliyografya Çalışması. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü TDA-Türk Halk Bilim Dalı. İzmir: 2002. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

İSMAİLOVA, Gülnara, Kırgız Mizahı ve Mizah Tipleri, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, İzmir, 2001.

İYİĞÜN, Filiz. Nasrettin Hoca Fıkralarının Müzikal Animasyona Uyarlanması ve Nasrettin Hoca'nın Müzikal Animasyon Aracılığı İle Tanıtımı, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: 1989. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

GÖKŞEN, Cengiz. Temel Fıkraları Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya: 2002 (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

KARAKAYA, Selman. Nasreddin Hoca Fıkralarının Eğitim Değeri ve Fıkraların Benlik Durumlarına Göre Değerlendirilmesi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul: 2007, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

KOJİMA, Mitsuko. Nasrettin Hoca İle Japonya'daki İkkıyü'nün Halk Bilimi Bakımından Karşılaştırılması, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: 1991, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

RAHMANKULOV, Feyzullah. Türkmenistan'da Nasreddin Hoca Fıkraları, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir: 1998. (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

TÖR Nükhet. Türkçe ve Rumca Olarak Söylenen Nasreddin Hoca Fıkraları Üzerine Bir İnceleme-Metin I-II (2 Cilt), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: 1992, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

UÇAR, Zofie. Çek ve Türk Mizah Anlayışı ve Mizah Tipler, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halk Bilimi Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, İzmir, 2011. (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

ÜLPER, Hakan. Nasrettin Hoca Fıkralarının Dil Üslup ve Eğitim Yönünden İncelenmesi Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir: 2002, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

METİNLER

EFENDİ HÜKÜMDARLAR ARASINDA

1 AKILLI ŞEHZADE

Padişah oğlunu ilim ve edep öğrensin diye, Efendinin eğitimine vermiş. Aradan bir yıl geçince, Efendi Padişahın huzuruna gelip:

-Bana verilen maaşla durumumuz önceki yıldan daha iyi oldu. Ama bir gün gelip gazabınıza uğrarım diye korkuyorum. Şehzademizin akılları öyle ki o zatın terbiyesi Kemine'nin elinden gelmeyeceğine benziyor. Demiş.

Padişah da bundan dolayı oğlunu bir başka öğretmene göndermiş. Aradan bir yıl geçince, öğretmen Padişahın huzuruna gelip:

-Ey Padişahım, eğitimimiz bitti, şehzademizi imtihan edebilirsiniz, demiş.

Padişah bu durumdan memnun olup, öğretmene çeşitli hediyeler vermiş, şehzadeyi imtihan etmeleri için ülkenin en büyük âlimlerini çağırtmış. Öğretmen toplantıya çok az söz ile başlamış:

-Şehzademiz benim terbiyemde ilim ve kıvrak zekâ noktasında kemale erişti. İsterseniz, şimdi sınavı görünüz. Mesela, siz elinize bir nesneyi saklayıp sorun, şehzade onun ne olduğunu yumruğunuzun duruşuna bakıp söylesin.

Efendi hemen parmağından yüzüğünü çıkarıp avcuna saklamış sonra da şehzadeye:

-Hadi, bu ne, bul? Kendi yuvarlak ortası delik, -demiş.

Şehzade Efendinin yumruğuna bakıp:

-Evet, buldum, o değirmen taşı! -demiş.

Efendi yüzüğünü parmağına takıp Padişaha saygıyla:

-Padişahım, başka anlayış ve kıvrak zekâ sahipleri şimdi bu şehri boşaltıp şehzadeye vererek kendilerine yeni yurt bulsunlar, demiş.

2 İKİ EŞEĞİN YÜKÜ

Padişah, vezir ve Nasreddin Efendi ava çıkmış. Padişah yolda üstündeki hırkasını çıkartıp Efendiye vermiş. Bunu gören vezir de hırkasını çıkarıp Efendiye uzatmış. Padişah Efendiyle alay ederek:

-Efendi, üstünüzdeki bir eşek yükü mü?-demiş.

Efendi hemen:

-Yok, şahım, görüyorsunuz ki, iki eşeğin yükü!-diye cevap vermiş.

3 HIRSIZ

Efendi, hâkimin mahkemesinde oturuyormuş, bir hırsız yakalanıp getirilmiş. Hâkim hırsızı tanıyarak bağırmış:

-Alçak, sen nasıl namussuz bir hırsızısın? Bu mahkememe sekizinci gelişin?

Bunu işiten Efendi gülmüş. Hâkim Efendiye öfkeyle:

-Niye gülüyorsunuz? Diye sormuş.

Efendi de:

-Mahkemenize bu hırsız sekiz kez gelse ne olur, her gün gelen hırsızlar var, diye cevap vermiş.

4 EFENDİ VE BEY

Efendi yolda gidiyormuş. Bir asker gelip Efendiye sormuş:

-Nereye gidiyorsunuz?

-Şehre.

-Daha önceden bu şehre geldiniz mi?

-Birçok defa geldim.

-Nasıl, bizim şehri beğendiniz mi?

-Yok, beğenmedim. Bakımsız, pis, pahalı...

-İnsanları nasıl?

Şehrin zenginleri kaba, dolandırıcı, açgözlü.

-Şehrin beyi hakkında neler biliyorsunuz?

-Şehri böyleyse, onun beyi nasıl olur! Mal sahibine benzemezse, haram olur.

Beyi de aşırı zalim, zevkine düşkün bir adam diyorlar.

-Asker sinirlenerek, kollarını kıvırmış, gözlerini kısıp :

Ben bu şehrin beyiyim!

Efendi hemen diğer elini uzatıp:

-İyi misin? İyiyim şehrin beyi hakkındaki sözlere inanmıyorum.- demiş.

5 MUÇAL

Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken fal baktırmış. Efendi: “falınız köpek” demiş.

Emir Timur bundan incinip:

-Acele etme, Cihana aslan olup tanınan bir cihangir nasıl köpek olur. Doğru hesapla karıştırma, hiç olmazsa kaplan çıkar!

Efendi cevap vermiş:

-Siz bunu düşünmeyin, köpekliliğinizde durun övmeyi bana bırakın: falınızdaki fil Efendim!

6 KÖPEK İLE ADAM

Bir gün Emir Timur keyifsiz bir şekilde Efendiden bir tavsiye istemiş:

-Dünyanın yarısını kılıç ile itaat ettirdim. Saltanatıma karşı pek çok halk başkaldırırsa, ne yapacağım?

Efendi Timur’u teselli edip:

-Rahmetli Hocanızın söylediğine göre sizin falınızdaki köpekmiş. Telaşlanmayın, hiç bir zaman köpek ile adam bir olur mu! demiş.

7 AFFEDERSİNİZ

Padişah gece yolda gidiyormuş, Efendiye rastlamış. Efendiyle dalga geçmek için sormuş:

-Hey, Efendi siz misiniz? Karanlıkta ben sizi köpek sandım!-demiş.

Efendi Padişaha saygı göstererek, cevap vermiş:

-Affedersiniz, şahım, ben sizi karanlıkta bilemediğim için bu gelen de adam mı ki dedim! Demiş.

8 İÇERİDEN ÇIKAN HIRSIZ

Efendi Padişahın sarayının yanından geçiyormuş, bir baksa ki, sarayın yüksek duvarı üstüne yine bir kerpiç duvar yapılıyor. Efendi durup, duvarcıya sormuş:

-Duvarın kendisi de yüksek idi, niye daha da yükseltiyorsunuz?

-Saraya hırsız girmesin, diye.

Bu cevaptan dolayı şaşırın Efendi:

-Dışarıdan girecek hırsız içinse doğru, fakat içeriden çıkacak hırsıza elli kerpiç duvar da örseniz fark etmez demiş.

9 EFENDİ VE PEYGAMBERLİK

Efendi Padişahın huzuruna girip:

-Allah beni size ve kavminize peygamber olarak gönderdi. Şimdi bana birkaç görevli memur, kalacak yer, yemek veriniz. Demiş.

Padişah Efendiye bakıp gülerek:

-Ahmak! –demiş.

Efendi yerinden kalkıp elini sıvazlayarak:

-Doğru söylediniz, şahım, ben ahmak olmasam, Allah bir söylediğinde hemen kabul eder miydim? Demiş.

10 GEYİK DE AV MI?

Efendi Emir Timur ile ava çıkmış. Emir bir geyiği tam vuracakken ıskalamış. Çok iyi avcıym diye övünen Emir Efendinin önünde bu durumdan utanıp, kendini aklamaya başlamış:

-Bak, Efendi, av çok kurnaz bir geyik imiş, benim okumdan kurtulup gitti.

Efendi Timur'u teselli edip:

-Eğer geyiğin yerine yüz adam olsaydı ıskalamaz vururdunuz, hem geyik de av mı? Demiş.

11 MİNARELER ORMANI

Emir Timur askerleri ile avda üç-dört yüzden fazla ok atsa da bir tane av avlayamamış. Son gece avdan dönerken Emir'in attığı ok bir aksak ceylana değip, onu yere yıkmış. Bu durumdan memnun olan Timur sevinçle ile emretmiş:

-Benim okumla geyik yıkılan yere minare kurulsun!

Bu fermanı işiten Efendi gülmüş.

Timur sinirlenerek sormuş:

-Benim fermanıma niçin gülüyorsun?

-Değer ok için minare kurulmasını emrettiniz, eğer hatalı giden oklar için de onun gibi ferman verseydiniz, şu çölde minareler ormanı meydana gelirdi, ona güldüm,- diye cevap vermiş Efendi.

12 PADİŞAH VE İP

Efendi Padişahın veziri imiş. Padişah ahmak olup, yabancı memleketlerden gelen elçiler, âlimler, seyyahlar önünde olur olmaz sözler söyleyip kendi ahmaklığını

aşikâr edermiş. Efendi daima ondan utanıp, onun sözlerini düzeltirmiş. Günlerin birinde Efendi Padişaha:

-Bundan sonra birisi ile konuşacağımızda, ayağımıza ip bağlayalım, bir ucunu minder altından tutun, doğru cevap verirseniz veya yerli yerinde soru sorarsanız dururum, yanlış bir şey yaparsanız, ipi yavaş çekip bırakırım, demiş.

Bu söz Padişaha makul gelmiş. Yabancı bir memlekette elçi geldiğinde Efendinin söylediği gibi yapılmış. Elçi huzura girince Padişah sormuş:

-Nasıl, memleketinizde itler, kediler şişman mı?

Efendi ipi yavaşça çekmiş, Padişah da sözünde durup susmuş Efendi elçiye bu sözün “manasını” açıklamaya başlamış:

-Şahımız böyle mecazlı konuştular ki, itin, kedinin şişmanlığı halkın sakin ve varlıklı olmasını anlatıyor.

Elçi bu söze kanaat edip, Padişaha saygı göstermiş. Bunu gören Padişah Efendiye bağırır:

-Ahmak, böyle derin söz söyleyecek olsam, ipi neden çektin!

13 UÇAN AT

Padişah bir gün uçan ata binmek istediğini söyleyip Efendiye isteğini anlatmış. Efendi de Padişahı kandırarak:

-Atta kanat çıkarmak için ilim, hikmet, sabır ve kanaat gerekir.

Padişah dayanamayıp sormuş:

-Bunun için ne yapmak gerekir?

-İşin doğrusu sizin boz atınızın kanadı çıkar, sonra boz ata binip uçabilirsiniz.

Padişah sabırsızlanarak:

-Bunu nasıl yapabiliriz? Diye sormuş.

Efendi:

-Dağlardan şifalı bitki toplamak için bir çuval altın ve on yıl kâfi. İhtimal on yıla da varmaz. Diye cevap vermiş.

Padişah Efendiye bir çuval altın vermiş ve onu, boz atına bindirip göndermiş.

Efendi, Padişahtan altın ile atı alarak doğruca evine gitmiş ve olayı hanımına anlatmış. Hanımı bu duruma çok endişelenmiş. Efendi onu avutmak için:

-Ne acayip insansın üç dört ay keyfimize bakarız. Atta kanat çıkacağına inanan ahmak “vakti gelmeden kanatları çıktı ve uçup gitti” desek inanmaz mı? Demiş.

14 KIRK TAVUĞA BİR HOROZ

Padişah, Efendiyle dalga geçmek istemiş ve saraydaki kırk görevliye:

-Hepiniz kuşaklarınıza birer tane yumurta sıkıştırıp, havuza girin. Havuzdan çıkarken yumurtalar elinizde olsun, demiş.

Bu oyundan habersiz olan Efendi kırk kişiyle beraber havuza girmiş. Kırk kişinin her biri ellerinde yumurtayla havuzdan çıkmış. Bunun sebebini hemen anlayan Efendi doğru Padişahın karşısına varmış, iki elini kanat yapıp itti, horoz olup bağırmış.

Padişah şaşırıp:

-Efendi, ne yapıyorsun? –diye sormuş.

-Böyle tavukların arasında bir tane horoz olsa ne yapar, şahım! –diye cevap vermiş, Efendi.

15 DALIN BUDAĞI

Efendi aylı bir gecede yolda gidiyormuş, uzaktan askerleri ile avdan dönen Padişahı görünce, büyük bir ağacın kovuğuna saklanmış. Atlar Efendinin gölgesini sezip ürkmüş, Padişah dal tarafına bakıp bağırmış:

-Kimsin!

Efendi cevap vermek zorunda kalmış:

-Ben, padişahlığa ait bir ağacın dalının budağıyım!

Bu kadar büyük budak olur mu?

-Halkın ağacının dalının budağıyken daha küçüktüm, dal Padişahlığa geçtikten sonra böyle semirdim, demiş Efendi.

-

16 BİRİNCİ AHMAK

Efendi Padişahın veziriymiş. Günlerin birinde uzun sakallı, zayıf, başına büyük sarık saran bir kişi divana girip, kendinin kimya ilminin bilgisi olduğunu söyleyip:

-Eğer, şahım izin verirseniz, kimya ilminin kuvveti ile bakırı altına dönüştürüp göstereyim. Demiş.

Altınların haberini işitip gözleri parlayan Padişah buyurmuş:

-Memleketteki bütün bakır bu âlime verilsin, ona saray içinden özel bir oda ayrılıp, istediği şekilde günlük ihtiyaçları temin edilsin!

Padişahın emri icra edilmiş. Aradan beş- on gün geçince, sözü geçen âlim Padişah huzuruna girmiş ve üç-dört kadar yaptığı altını Padişahın önüne koyup arz etmiş:

-Toplanan bakırların bir kısmını altına dönüştürdüm, kalanlarını altın yapmak için ilaçlarım duruyor eğer şahım izin verirse ilaçlarımı alıp geleyim ve hazineyi altın ile doldurayım!

-Evine ne zaman gidip gelirsin? Diye sormuş Padişah.

-Memleketim çok uzak, eğer zat-ı şahaneniz iltifat edip, iyi bir at ve yeterli yol harcırahı temin ederse bir ayda varıp gelirim. Demiş.

Padişah adamı iyi ata bindirip, bir heybenin iki gözünü altın ile doldurup yola çıkarmış.

Ertesi gün Padişah Efendiyi çağırıp:

-Ben yurdunda ahmakların varlığını işitip öfkelenim. Yarına herkes ahmakların listesini yazıp, bana getirsin! Demiş.

Efendi ertesi gün listeyi getirip Padişaha teslim etmiş. Listenin başında kendi ismini gören Padişah Efendiye bağırması:

-Niçin listenin başına beni yazdın!

-Düzenbaz birine bir heybe altın ile soylu bir at veren kişi listenin başına yazmamak mümkün mü, diye cevap vermiş Efendi.

-Peki, o âlim ilaçlarını alıp döner gelirse, o zaman ne diyeceksin?

-Eğer dönüp gelirse, cenabınızın ismi şeriflerini silip, yerine onun adını yazar koyarım!

17 EFENDİ VE ŞAİRLER MELİKİ

Efendinin hanımı hamama gitmiş, hamamcı: “Şairlerin melikinin hanımı geliyor” diye Efendinin hanımını hamama almamış. Hanım eve gelip Efendiye:

-Siz de şairim diye övünüp gezersiniz, şair olmayın şairlerin meliki olun demiş.

-Efendi en iyi şiirlerini bir cebine, en kötü şiirlerini diğer cebine koyup saraya, şairler melikinin huzuruna varmış:

-Ben güzel şiirler yazdım, önce size okuyayım siz beğenirseniz Hana okuyayım. Demiş.

Şairlerin melikinin kendi çok kötü şair olsa da oldukça iyi şiirler yazıp gelen şairlerin şiirlerini bir okuyuşta ezberler, sonra eserin sahibini reddedip, şair gittikten sonra hana okuyup, övgü almış.

Bu sırrı iyi bilen Efendi sol cebindeki kötü şiirlerini alıp okumuş, sonra şairlerin melikine sormuş:

-Bu şiirler sizin hoşunuza gitti mi?

Şairler meliki övmüş:

İşte şiir böyle olur demiş, bunu hana okuyup verseniz olur, buyurun saraya!...

Şairler meliki Efendiyi bekleme salonuna alıp, kendi hanın huzuruna girmiş:

- Efendiye hırsız şair desem, benim sözüme inanmayınız. Şiir yazıp gelmiş. O bekleme salonunda duruyor. İzin verirseniz, girip okuyurse, sonra benim sözümün haklılığına inanırsınız.

Efendinin keskin şairliğine inanan han izin vermiş. Efendi girip yarışmada yer almış. Sağ cebinden iyi şiirlerini alıp okumaya başlamış, her bir şiirini okuyup bitirdikten sonra, şairler melikine bakıp, “bu şiir de sizin mi” diye soruyormuş. Şiirle çok beğenen han Efendiye cübbe giydirip, hediyeler verip sormuş:

Her bir şiiri okuduktan sonra şairler melikine bakıp “bu da sizin mi” demenizin sebebi ne?

Efendi ellerini birleştirip:

-Onun size okuduğu, beğendiği şiirler kendinin değil, bana benzeyen şairlerin şiirleri. Eğer ben önceden bu şiirleri şairler melikine okuyup verseydim, sizin yanınıza girmekten mahrum kalırdım, diye cevap vermiş.

Han düşünüp, şairler melikini görevden almış ve yerine Efendiyi seçmiş. Efendi sarayın avlusundan çıkıp evine gitmiş ve hanımına:

-Hanım, hanım! Hamama haber ver, Efendi, Şairler Meliki!...

18 MOLLA EŞEK

Bir gün Emir Timur Efendiye sormuş:

-Eşeği de molla yapalım mı?

-Olur. Fakat birkaç şart gerek,- demiş Efendi.

-Hangi şartlar?

-Eşeği molla yapmak için iki ay mühlet ve masraflar için yüz altın gerek.

Emir Timur Efendi'nin eline bir eşek ile iki yüz altın tutuşturup, iki ay süre vermiş.

Efendi eşeğe binip yola çıkmış. Aradan iki ay geçtikten sonra Efendi eşeğe "Şerh-i Molla" isimli kitabı yükleyip, Timur'un sarayına gelmiş. Emir, âlimleri, fazılları toplamış ve imtihan başlamış.

Efendi tören ile eşeği alıp ortaya çıkmış, kitabı eşeğin önüne koymuş. Eşek dudağı ile kitabın sayfasını açmış, kitabın sayfası düğümlenince de anırıp kitabı itmiş.

Bunu görenler Efendiye aferin demişler. Timur bundan memnun olup, Efendiye yine iki yüz altın hediye etmiş. Sınavdan sonra hatırlı bir dostu bunun sırrını sormuş, Efendi de:

-Büyük kitabın her bir varağı arasına bir avuç arpa serpip, önceki günler kitabı kendim varakladım. Sonraki günler de kitabı eşek kendi dudağı ile varakladı. Daha sonra kitabı arpasız bıraktım, eşek kitapta arpa bulamayınca anırmaya başladı. Timur kılıcı keskin olsa da bir tane eşekten akıl aldı. Diye cevap vermiş.

19 YARIM ÖKSÜRÜK

Padişah Efendiyi bir türlü alt edemiyormuş. Nihayet bir gün vezirlerini toplayıp:

-Kim Efendiyi alt ederse ona memleketin vergisinin yarısını vereceğim,- demiş.
Vezirler üç gün üç gece düşünüp taşınmışlar ve mat etme yolunu bulmuşlar,

Efendiyi Padişahın huzuruna çıkarıp:

-Efendi, bize yarım öksürük lazım, bize hemen yarım öksürük ver,- demişler.

-Efendi hemen sofradaki helva bıçağının keskin yerini ağzına koyup, sertçe öksürüp:

-Efendiler, öksürüğün ister alt tarafını isterseniz üst tarafı alın, demiş.

20 EFENDİ VE NİŞANCI

Efendi nişancıym diye övünüp dururmuş, bir gün Padişah Efendiyi alıp ava çıkmış. Bir yerde otlayıp gezen geyiğe rastlamışlar. Efendi hemen ir ok alıp atmış, oku hatalı gitmiş.

-Bu sizin atışınız, -demiş utanan Efendi ve yine bir tane ok alıp atmış, o da hatalı gitmiş.

-Bu vezirinizin atışı, -demiş ve üçüncü kez ok atmış ve ok geyiği vurmuş.

-İşte bu da Molla Nasrettin'in atışı, -demiş Efendi.

21 EFENDİVE PADİŞAH

Bir ahmak Padişah, şair olmaya heveslenip, olur olmaz sözlerden şiir yazmış ve beğenilmesi umuduyla onları Efendiye göstermiş.

-Nasıl, olmuş mu?

Efendi şiiri okuyunca, burnunu çekmiş:

-Siz şiir yazmayınca Padişahlığınızı yapamıyor musunuz?

Padişah bu sözden öfkelenip emretmiş:

-Alın bunu, athaneye hapsedin, şiiri nereden bilir bu.

Efendi bir hafta athanade yatmış. Bu arada Padişah yine birçok şiir yazmış. Bunlardan biri çok hoşuna gidince de, Efendiyi çağirttırmış:

-Hani, işte bunları oku,-deyip şiirlerini ona vermiş.

Efendi şiirlerini okuyunca, sessizce yerinden kalkıp gitmiş.

-Nereye?- demiş Padişah

Efendi selam verip:

-Şiiriniz bu ise yine athaneye, Efendim... Diye cevap vermiş.

22 TEHDİT

Efendi Padişahın sarayında heybesini kaybetmiş ve makam sahiplerini toplayıp:

-İyilikle heybemi bulup veriniz, yoksa elimden geleni yapacağım,-demiş.

Efendinin tehdidinden hiç kimse korkmamış olsa da, onun kederli olmasını istemeyip arayıp heybesini bulup vermişler. Efendi bu durumdan memnun olmuş. Daha sonra bir kişi Efendiye sormuş:

-Efendi, heybeniz bulunmasaydı ne yapacaktınız?

Efendi hemen cevap vermiş:

-Ne yapayım, evimde bir eski halı vardı. Onu bozup heybe yapardım.

23 LAF ANLAMAZ ADAM

Şehir hâkimi nehirde boğulmuş. İnsanlar onun ölüsünü boğulduğu yerde değil de biraz daha aşağıda arıyorlarmış. Efendi oraya gelmiş ve:

-Şehir hâkiminin ölüsünü yukarıda arayın kendisi makam düşkününü laf anlamazın biriydi. Ölürse de yukarıya doğru tersine sürüklenmiş olabilir. Demiş.

24 ÖZÜR

Padişah bir gün Efendiye:

-Bana öyle bir şaka yap ki ben seni ölümle cezalandırayım, sonra öyle bir özür dile ki bu yaptığını affedeyim demiş.

Efendi gülmüş. İki birlikte bahçeye girerlerken Efendi Padişahın kıcını çimdiklemiş. Padişah acıyı hissedince:

-Ahmak, ne yapıyorsun? –demiş.

-Affedersiniz padişahım, ben sizi hanım sultan zannettim, demiş, Efendi.

25 EFENDİNİN YILDIZI

Efendi bir gün Padişahın sarayında oturuyormuş, bir başkomutanla şakalaşıp “iki gün sonra öleceksiniz” demiş. Başkomutan da iki gün sonra attan düşüp ölmüş. Padişah onun ölümünü bilen Efendiye:

-Sen başkomutanın ne zaman öleceğini bildin şimdi kendinin ne zaman öleceğini de bilir misin? –demiş

Efendi Padişahın kızgınlığını anlayıp cevap vermiş:

-Geçen akşam yıldızıma baktım, sizden iki gün önceymiş.

Padişah Efendiyi öldürürse, iki gün sonra kendinin de ailesinin de ölmesinden korkup kötü niyetinden dönmüş.

26 İYİ YERİ ŞİMDİ BULDUN

Efendi yoksulluktan aç-açıkta kalmış, rahatsızlanıp pazarda “ben peygamberim” diye gezermiş. Ulemalar onu tutup Padişahın huzuruna getirmişler. Padişah kızgın bir şekilde sormuş:

-Peygamber isen söyle bakalım Allahtan sana ne vahiy geldi?

-Allahtan pek çok vahiy geldi, -diye cevap vermiş Efendi, - ama bunları söylemek için şimdi dermanım yok, karnım aç.

Padişah Efendinin karnını doyurduktan sonra sormuş:

-Evet, Allah ne demiş?

-Allahtan şimdi yine vahiy geldi. İyi yeri şimdi buldun Molla Nasreddin bulunduğun yerden asla kımıldama demiş Efendi.

27 HEPSİ DE GÜZEL

Hocanın karnının acıktığını anlayınca Padişah sormuş;

-Pilav mı iyi, mantı mı?

-Olmayan şeyin iyiliğini kötülüğünü nerden bileyim! –diye cevap vermiş.

Padişah çıkınını çıkarıp her iki yemekten de sunmuş. Efendi pilav ve mantıyı yiyip:

-Pilavı kötü demeye utanırım, mantıyı kötülemeye dilim varmaz. Bu yemeklerin ikisi de güzel. Eğer arkasından buz gibi şerbet içilse, ondan sonra bir fikre varmak mümkün olur, demiş.

Padişah şerbet de getirtmiş.

Efendi şerbeti de içtikten sonra;

-Pilav da, mantı da, onun ardından içilen şerbet de güzel, demiş.

28 HAY ALLAH

Padişah Efendiye büyük bir mevkiye getirip:

-Şimdi sen büyükçe bir ev bulup göç et, şimdiki eviniz size dar gelir -demiş.

-Ne yazık, -demiş Efendi şu zaman kadar sığdığım eve beni sığmaz bir adam haline getirdiniz.

-

29 YEMEK ÖĞRETTİ

Padişah Efendiye emretmiş:

-Bu ata bin, eyerden inmeden Hâkimi çağır bana gelsin demiş. Efendi ata binip, hükümdarın evine gitmiş, duvardan baksa ki hâkim çalışanları ile pilav

Yiyormuş. Efendi derhal attan inip eyerini attan alıp, bacaklarının arasında yürümüş Hâkim bu durumu görünce: bu ne hal? –diye sormuş.

-Padişahın emri bu – demiş Efendi.

Efendi eyerden inmeden yemek yedikten sonra Padişahın emrini hâkime söylemiş.

Hâkim Efendiyi tembihlemiş:

-Bu sözünüzü önce söylemeniz olmaz mı, bu akli size kim öğretti?

Efendi cevap vermiş:

-Yemek öğretti, beyim yemek!

30 EFENDİ VE HÂKİM

Şehrin hâkimi Efendiye emretmiş:

-Bana iri, saldırgan bir köpek bulup gel!

-Efendi ise emrinin tersini yapıp uysal bir köpek bulup gelmiş. Hükümdar Efendiye kızıp:

-Ben sana “ısıran, saldırgan it bulup gelin” dedim sen uyuz bir köpek alıp geldin.

Efendi çaresiz cevap vermiş:

-Efendim Affediniz, bu köpek emriniz altında beş-altı gün dursa, sizden talim alıp, zincirini de kırarak hale gelir.

31 AT GÜLÜYORDU

Padişah bir gün Efendiyi alıp ava gitmiş. Bir menzilde Efendiyle alay etmek için atının alt dudağını kesecekti. Efendi bunu anlayınca gidip Padişahın atının kuyruğunu kesmiş.

Avdan dönerken Padişah arkasından bakıp Efendiye:

-Efendi atınız neye gülüyor? Demiş.

Efendi hemen cevap vermiş:

- Affedersiniz atınızın kuyruğu açılıp duruyor, ona gülüyor.

32 BAYKUŞ NE DEDİ

Efendi “kuşların dilini biliyorum” deyip övünerek gezermiş. Padişah bunu duyup, Efendiyi çağırılmış ve ava gitmişler.

Yolda giderlerken, Padişah virane bir yerde öten bir baykuş görüp Efendiye sormuş:

-Baykuş ne diyor?

- Efendi: Baykuş diyor ki, eğer Padişahın zulmü bu şekilde devam ederse, tez günde şehri benim mekânıma çevirecek. Demiş.

33 TİMUR’UN KIYMETİ

Emir Timur bir gün Efendiye sormuş:

-Efendi benim kadir kıymetim kaç para eder?

Efendi cevap vermiş:

-Kadir kıymetiniz 100 altından fazla etmez.

Timur sinirlenerek bağırmış:

-Nasıl 100 altın eder benim kadir kıymetim, benim zaten kemerim 100 altın eder.

-Ben de onu söyledim, demiş Efendi. Belinizdeki kemer olmasa siz beş para bile etmezsiniz.

34 YERİN GÖBEK DELİĞİ

Emir Timur’un bodur bir çalışmanı boyundan uzun kılıç takıp yürüyormuş. O bir gün bu halde insanların toplandığı yerden geçmiş. Birisi Efendiye sormuş:

-Bu kimdir?

Efendi cevap vermiş:

-Eee birader, boş ver! “Ahmak Padişah ne yapacağını bilememiş, yerin göbek deliğine kılıcı takıp gitmiş.

35 SÖZ

Emir Timur sarayında başkomutanlarla muhabbet ediyormuş, herkes kahramanlıklarını anlatıp, laf vuruyormuş. Kibirli biri:

-İstanbul'daki savaş öyle sert oldu ki ok yağmur gibi yağdı, düşmanı aralayıp kılıç arasında kalıp, kellem yüzölüp boynumun derisine takıldı. Demiş.

Sohbette Efendi de varmış, söze atılıp:

-Savaşta insan heyecandan ne yaptığını bilmiyor sizin başınız boynunuzun derisine takılmış benim başım omzuma düşüp, üç dört kez yuvarlanmış haberim yok, savaşmaya devam etmişim. Demiş.

36 ÖLMEYEN BİZİM CANIMIZ

Emir Timur bir gün Efendinin önünde aynaya bakıp kendi çirkinliğinden şikâyet ediyormuş:

-İnsan da böyle berbat, çirkin olur mu?

-Bir defa aynaya bakıp bunca kederli oluyorsunuz ölmeyen bizim canımız sizi günde on defa görüyoruz biz nasıl tahammül edelim, diye cevap vermiş Efendi.

37 İBRET

Şehrin hükümdarı eşinin sözünden çıkmazmış. Şehir halkı bu konuda hükümdara bir şey demeye cüret edemez, Efendiye söylerlermiş:

- Molla Nasreddin, hükümdara sözlerini söylemiş, hanımı işe karışıp elimizi kolumuzu bağlıyor.

Efendi onların isteklerini kabul etmiş ve zamanı geldiğinde hükümdara birkaç kez söylemiş. Hükümdar da Efendinin sözlerini makul bulup, hanımına söylemiş.

Hükümdarın hanımı bu işin Efendi tarafından olduğunu bilip Efendiden öğ almak istemiş. Efendiyi hanımı ile bağına götürmüş. Hükümdarın hanımı Efendinin hanımını koluna alıp “erkeğini hükümdarın önünde eşek et.” diye söylemiş.

Bir gün geçtikten sonra hükümdar, hanımı Efendi ve onun hanımı dördü birlikte oturmuşlar. Efendinin hanımı nazlanmaya başlamış, hanımı “emeklemeyin”

demiş. Efendi emeklememiş, hanımı onun boyuna başörtüsünü bağlayıp, üstüne binmiş ve “hıh eşeğim hıh” deyip hükümdarın önünden yürütmeye başlamış; hükümdar kahkaha atıp gülmüş Efendiye:

-Bana ne dediniz kendiniz hanımınıza ne yapıyorsunuz? Demiş.

-Siz bu hale düşmeyin beni görüp ibret alın diye bu oyunu size oynuyorum, diye cevap vermiş Efendi.

38 YA TİMUR ÖLÜR YA EŞEK

Emir Timur Efendiye bir eşeği hoca yapıp bana getir diye emir vermiş. Efendi 10 yıl müddet ile hizmetleri için bin lira istemiş. Timur Efendinin teklifini kabul edip şu şartı koşmuş:

-Dediğim zaman eşeği hoca yapmazsan başını alırım! Efendi de şartı kabul etmiş ve bin lira ile eşeği alıp eve gitmiş. Efendi vakayı eşine anlatmış o çok korkup gitmiş.

-Vay hiç eşekten hoca olur mu? -demiş.

-Ey hatun! Sakin ol, demiş Efendi;

-Niye korkuyorsun on yıla kim var kim yok; ya Timur ölür ya eşek.

39 ÇİFT CİNSİYETLİ BALIK

Efendi Padişaha balık hediye etmiş. Padişah bu hediye için Efendiye hazineden bir kese altın hediye etmiş. Efendinin çıkıp gitmesiyle vezir Padişaha:

-Balık getiren herkese bir kese altın verirseniz hazine boşalmaz mı?

- Gerçekten söyledikleriniz doğru. Ne yapmamız gerek.

-Derhal Efendiyi geri çağırın, -demiş vezire.

Padişah Efendinin peşinden adam göndermiş. Vezir:

-Altınları geriye ne desek de alsak.

-Bunun çözümü kolay, demiş vezir:

-Efendiye balığı erkek mi, kız mı deyip sorun. Kız derse “bana erkek balık gerek” deyin. Erkek derse “bana kız balık gerek” deyip, altınları geri alırsınız.

Efendi gelmiş. Padişah Efendiye sormuş:

-Balığın erkek mi kız mı?

Efendi padişahın niyetini anlayıp:

-Balığım çift cinsiyetli diye cevap vermiş.

Padişah Efendinin cevabına hayran kalmış ve yine bir kese altın vermiş.

40 EFENDİ’NİN PAYI

Efendi bir gün Padişahın huzuruna çıkmış. İşçilerden biri Padişaha hediye vermek için kaz pişirip gelmiş. Padişah kazı bölmesi için Efendiye uzatmış. Efendi eline bıçağı alıp, kazın başını kesip Padişaha uzatmış.

-Kazdan size bu düştü. Çünkü yurdun başı sizsiniz.

-İki kanadını ayırıp kızlarına uzatmış.

-Siz yakında evlenip gidersiniz kanadınız korunaklı olsun.

Ayaklarını kesip Padişahın oğullarına uzatmış.

-Sizler memleketin varisleri, atanızın izinden gidiniz.

Boynunu eşine uzatmış.

-Eşiniz sizi iyi görsün. Boynunuz sağlam olsun.

Kendisine ise kazın göğsünü almış ve:

Ben hizmetinizdeki bir kulum. Kulunuz bununla idare eder.

41 HÜKÜMDAR VE ONUN EŞEĞİ

Şehrin valisinin eşeği kaybolmuş. Efendiyi de eşeği aramak için çağırılmışlar.

-Sizin eşeğiniz de birçok defa kayboldu, bunun için de siz bu konuda tecrübelisiniz, kaybolan eşeği nasıl bulacağımı öğretir misiniz?- demiş. Efendi valinin eşeğini aramak için şehri dolaşmaya çıkmış, ama sokaklarda şarkı söyleyip durmuş. Bir dost Efendiye bunda sevinecek ne bulduğunu sormuş:

-Evet, nereye, neden bu kadar mutlusunuz?

-Valinin eşeği kaybolmuş, herkes arıyor.

Valinin eŒeđi kaybolmuŒ olsa üzüntü duymadan Œarkı söyleyen kiŒi kim?

EŒeđi kaybolduğu için Œarkı söyleyip arıyorum demiŒ, kendisi kaybolsaydı takkeyi göğe atıp arardım, diye cevap vermiŒ Efendi.

42 DOSTUMLA DOLAŒMAK

Efendinin bir ağaç erken meyve veren kayısısı varmıŒ, bir gün baksa ki üç tanesi sararmıŒ. Efendi uzanıp kayısıyı koparıp Hana vermiŒ. Han Efendiye hediye vermiŒ. Güz geldiğinde hediye ümidiyle bir sepet ceviz alıp saraya yola koyulmuŒ yolda bir dostuna rastlamıŒ:

-Merhaba Efendi yolculuk nereye? –diye sormuŒ.

-Hana ceviz hediye edeceğim.

-Han cevizden hoŒlanmaz, incir alıp gidin, -demiŒ dostu. Efendi yoldan dönüp incir almıŒ. Hanın burnu yapıŒık olduğu için lakabı incirmiŒ. Efendinin incir alıp geldiğini görünce sinirlenip:

-Getirdiği Œey ile başına vurunuz!

İncirler ile onun başına vurulurken, Efendi hiç durmadan “dostumun gözünü seveyim Allaha Œükür” diyormuŒ, bunu duyan Han sormuŒ:

-Peki, niye böyle diyorsun?

Efendi cevap vermiŒ:

-Ben cevizi hediye olarak getiriyordum, yolda bir dostumla karŒılaŒtım bana: “İncir alıp git” demiŒ. İyi ki, incir alıp gelmiŒim, eğer ceviz alıp gelseydim onunla başımı yarardınız demiŒ.

43 BİR AYAKLI KAZ

Efendi Hana kaz piŒirmiŒ ve yola çıkmıŒ. Yolda karnı acıkmıŒ kazın bir budunu yemiŒ. Han kazı alınca sormuŒ:

-Bir ayağı nerede?

-Bu yıl ki kazların hepsi tek ayaklı demiş. Su boyunda tek ayaklı duran kazları göstermiş Han sopasını gösterip kazları korkutunca kazlar iki ayaklarıyla kaçmaya başlamış.

-Ayakları iki tane bunların ya! Demiş Han.

Hoca hiç istifini bozmadan cevap vermiş:

-Bu sopa ile size saldırılsa iki ayakla dursanız bile dört ayakla kaçardınız.

44 CAN

Padişah Efendi ile ava çıkacakmış, Efendiye taşınması için av kuşlarını vermiş. Efendi Padişahın verdiği bu işe içten içe gocunmuş ve kuşları bir çuvala sarıp ava götürmüş, sazlığa varınca Padişah Efendiye sormuş:

-Kuşlar nerede?

-Çuvalda.

-Çuvalı açıp baksa kuşlarının hepsini ölmüş. Padişah acımış:

-Kuşlar öldü mü?

-Efendi şaşkınlıkla cevap vermiş:

-Çuvalın ağzını sıkı bağlamıştım, onların canını almak için Azrail nereden girmiş?

45 DÖRT AYAKLI PADİŞAH

Efendinin gözü şehlaymış, Padişah Efendiyi çağırıp, insanların önünde utandırmak istemiş:

-Efendi şehla gözlü adamların gözüne bir tane şey iki olup görünmesi gerekmez mi? Demiş Padişah.

-Evet Şahım, -demiş Efendi, -siz şimdi benim gözüme dört ayaklı görünüyorsunuz.

46 EFENDİ İLE TİMUR

Efendi kör olmuş ve bir gün aksak Timur'un sarayına sadaka istemeye gitmiş.

Adın ne? -diye sormuş Timur.

-Devlet, - demiş Efendi.

Timur gülerek:

-Tövbe de devlet de kör olur muymuş, demiş.

Kör olmasa, çolak gelir miydi? Diye cevap vermiş Efendi.

47 KÖR

Efendi gençlik yıllarından eski bir dostu varmış. Yıllar geçmiş bu dostu büyük makama gelmiş. Efendi onu komutanın levazımı ile tebrik etmek için makamına gitmiş.

-Sen kimsin, ne iş için geldin! –diye azarlamış.

-Beni tanımadın mı, gençliğini ceviz oynamakla geçirdiğin dostunum. Senin kör olduğunu duydum halini hatırlını sormaya geldim, demiş Efendi.

48 SADAKAT

Emir Timur bir gün Efendiyi korkutarak sormuş:

-Sen bana sadık olduğunu nasıl ispatlarsın, sadık mısın?

-Yok, Hakanım, demiş. Ben size çok sadığım.

-Nasıl? -demiş Timur : -Eğer sözün doğruysa benim için kendini bu havuza at

Efendi yerinde durup sokak kapısı tarafına yönelmiş.

-Evet, nereye demiş Timur.

-Balıkçı arkadaşımın yüzmesini, öğrenip geleyim demiş Efendi.

49 ZALİM OLAN BİZİZ

Emir Timur bir gün adamlarını toplayıp:

-Ben zalim mi yoksa adil bir Padişah mıyım? -deyip soruyu ortaya atmış ve “zalim” diyenin de “adil” diyenin de kellesini vururum demiş! Bundan sonra Efendi ortaya çıkıp:

-Zalim olan biziz! Allah bize ceza verdi, sizi gönderdi. Demiş Efendi.

-Timur bu cevabı beğenmiş.

50 PADİŞAHIN HEDİYESİ

Padişah bir merasimde ünlü adamlara elbiseler giydirmiş Efendiyi de maskara yapmak için ona eşeğinin takımlarını vermiş. Efendi sırayla Ayanlara ve Padişaha dua edip minnettarlıklarını bildirdikten sonra:

-Şahım sizlere giymeniz için elbise verdi, bana ise şahane lütuf ve ikramlar yapıp, kendi giysilerini çıkartıp verdi. Demiş.

51 DUA

Şehrin hâkiminin boğazına kemik takılmış, ölmek üzereymiş. Bakmayan doktor kalmamış. Hiç kimse çare bulamamış. Nihayet Efendi yetişip ona adam gönderilmiş. Efendi kendi gelemeyerek birkaç kâğıda bir şeyler yazıp göndermiş. Hükümdar kâğıdı açıp gördüğünde boynu çözülmüş, kemik, boğazından geçmiş, adamlar şaşırıp kâğıda nasıl dua yazılmış diye bakmışlar, Efendi:

“ Parçası gelen koyunun kemiği”, diye yazılmış.

52 KÖPEK

Şehrin hâkimi Efendiyi çağırıp kızarak:

-Siz benim gece bekçime niçin köpek diye hakaret ettiniz?

-Onun köpekliğine dair deliliniz var mı?

-Ben gece bekçinize köpek demedim, onun köpekliğine delil de gösteremem. Aksine onun köpek olmadığına delilim var köpek olsaydı yaratıldığı zaman

Allah'ın kendisini ısırdı. Kur'an da Allah'ı it ısırdı diye bir sure yok. Diye cevap vermiş Efendi.

53 DÜDÜĞE DÜĞME

Padişahın övünge bir veziri varmış. Bir gün vezir övünmeye başlamış:

-Dünyada benim okuyup öğrenmediğim ilim hüner, çözemeyeceğim sorun yok!

Bu sözlerden sonra sinirlenen Efendi sormuş:

-Böyle bilgiliyseniz bir sorum var cevap veriniz?

-Buyurun.

Efendi düdüğü çıkarıp:

-Buna dört düğme yapıp verin, - demiş.

54 MAALESEF

Padişah veziri ile birlikte avdan çok susamış bir şekilde dönmüş. Yolda Efendinin evine rast gelip Efendiyi çağırmışlar:

-Yoğurdunuz varsa, soğuk ayran yapıp verseniz çok susadık, - demiş

-Bir kaşık yoğurdumuz yok, - demiş Efendi.

-Padişah buna kırılmış ve yola çıkmış. Aradan biraz vakit geçmiş Efendi elinde küflü eski küpü getirip dama çıkmış:

-Çekilin, çekilin! –diye bağırılmış.

Padişah ile vezir aceleyle çekilmiş. Efendi elindeki küçük kazanı gösterip:

-Maalesef, yoğurt yoktu. Eğer olsaydı şu küple size verirdim.

-

55 EŞEKBAŞI

Padişah Efendiyle alay etmek amacıyla saray ehlini toplayıp, fermanı okumuş:

-Biz bugünden başlayarak Nasreddin Efendiyi eşekçi başı mertebesine uygun gördük...

Efendi Padişaha saygı ile eğilmiş ve gidip tahttan da yukarı bir yere varıp oturmuş.

-Evet, Efendi,- demiş. Padişah niçin benden yukarıya oturdunuz?

Efendi elini yüksek göstererek:

-Takdir edin şahım! Ben kendi vazifemi yapıyorum!

56 EMİR TİMUR'UN FİLİ

Timur filini Efendinin köyüne bakıma göndermiş. Fil bakıcıları onu her gün sabahleyin tarlaya gönderir, fil ise adamların ekinlerini tepelermiş. Köyün adamları ekinlerini mahvolup gittiğini görünce, Efendiye rica etmişler.

Efendi çiftçilere başkan olup, Timur'un sarayına doğru yola çıkmış ama çiftçiler Timur'un sarayına gitmeye korkup yolda birer birer kaçmaya başlamışlar. Sarayın önüne geldiğinde Efendi arkasına baksa ki hiç kimse yok "Siz korkaklar alacağınız olsun siz görün size yapacaklarım var" demiş kendine ve cesaretini toplayıp Timur'un yanına girmiş.

--Gel Hoca Nasreddin nasıl hoş haberler getirdiniz mi? demiş Timur.

-Taht bahtınız kararlı, devletiniz afiyette olsun,-diyerek göze girmiş Efendi,- bizim köye iltifat edip, bir filinizi göndermişsiniz. Köyümüzün büyüğü küçüğü bu merhametinizden gayet memnun ve mutluluklarını bildirmek için beni gönderdiler. Fakat değerli filiniz yalnızlıktan sıkılmışa benziyor. Köyümüzün adamları bunu söylemek için benimle gelmişlerdi, yanınıza gelmeye cesaret edemediler. Bu dileğimizi yerde bırakmazsanız, kıyamete kadar dua ederiz.

Efendi'nin sevimliliği Timur'un çok hoşuna gitmiş, memnun olup ona elbiseler ve hazineden iki yüz altın bağışlamış ve köye hemen filin eşini de gönderme emri vermiş.

Efendi yeni elbiseleri giyip, köye gelmiş. Köyün adamları onun etrafını sarıp sormaya başlamışlar.

-Efendi nasıl güzel haberler getirdiniz mi?

Efendi cevap vermiş:

-Saray önüne vardığımızda vekiller beni hemen gönderip, Timur'un önüne kendileri çıktı.

Ne olduğunu bilmiyorum, bugün-yarın haber gelebilir.

57 DÖRT İŞİ BİR YOLDA YAPMAK

Padişah bir gün Efendiye kızmış:

-Falancaya bir iş buyursam, iki üç işi tek başına kısa zamanda yapıp geliyor.

- Siz ise tek bir işi düzgünce yapıp gelmiyorsunuz!

Velhasıl bir gün Padişah hasta olunca, doktor çağırmasını Efendiye emretmiş.

Efendi gidip dört kişi alıp gelmiş ve Padişaha takdim edip, gururla söylemiş:

-Fukara kulunuz da dört işi bir anda yapıp geldi! Arkada duran adamları gösterdi.

- Ben sizi doktora göndermiş idim, bunlar kim, ne iş yaparlar?-sormuş Padişah öfkelenerek.

-Efendim, siz hastasınız ölüm her an gelebilir. Bunların biri doktor, sizi iyileştirecek, ikincisi-gassal, eğer ölecek olsanız cesedinizi yıkar, üçüncüsü cenazenizi okuyan imam, dördüncüsü ise- mezarıcı,- diye cevap vermiş Efendi.

58 YÜZÜMÜ GÖRMESENİZ

Padişah Efendiye öfkelenip “Yüzünü bir daha görmeyeyim!” demiş ve onu saraydan derhal kovmuş. Günlerin birinde Efendi sokağa çıkmış ve mahalleli sokağı süpürüp, su serpip, yolun iki tarafına dizilip durduklarını görmüş.

-Ne yapıyorsunuz?- diye hayret ederek sormuş.

-Padişah geçecek, diye birisi cevap vermiş.

Efendi adamların sırasında durmuş, Padişah gelince derhal Padişaha arkasını dönmüş. Padişah öfkelenip bağırmış:

-Nasıl adamasın, niye ters duruyorsun!

-Yüzünü bir daha görmeyeyim demiştiniz, Padişahım yüzümü görmezse arkamı görsün diye böyle duruyorum diye cevap vermiş, Efendi.

59 AĞACIN UCUNDAKİ ÇAYDANLIK

Çok soğuk bir kış günü Padişah Efendiyi çağırarak buyurmuş:

-Sarayın damına çıplak çıkıp tan ağarınca kadar durursan iki yüz para mükâfat veririm!

Efendi şarta razı olup akşam vaktinde giysilerini çıkarıp sarayın damına soğukta donmamak için kendi ile beraber büyük bir taşı alarak çıkmış, tan atıncaya kadar taşı oradan oraya yuvarlamış.

Padişah ve ayanlar Efendiyi soğukta donarak ölmüş diye düşünmüşler, Efendi ise sabahleyin damdan sağ selamet inerek Padişaha saygıyla eğilmiş ve vaat edilen altınların verilmesini istemiş. Padişah sormuş:

-Molla Nasreddin gece gözünüze ateş görünmedi mi?

-Dağın tepesinde parlayan ateş göründü,-demiş Efendi.

-Şartı bozuyorsunuz, işte bu ateşle ısınmışsınız, onun için size para verilmeyecek!-demiş ve Padişah Efendiyi hemen kovmuş. Yazın Padişah veziri ile avdan dönerken çok susamış Efendinin evinin havlusuna çay içmek için gelmiş. Efendi onların önüne talkan koymuş ve yemeleri için ısrar etmiş:

-Susuzluktan öldük, çay kaynatın diye buyurmuş Padişah. Efendi “tamam olur” deyip evine girmiş ve bir daha çıkmamış.

Padişah Efendinin arkasından girip baksa ki o çaydanlığı uzun bir dala koyup altında ateş yakmakta. Padişah şaşkınlık içinde sormuş:

-Ağaç ucunda duran çaydanlık yerden ateş yakıldığında kaynar mı?

Efendi pervasızca cevap vermiş:

-Saray damında durup dağdaki alev ısıtırsa yerde yakılan ateş de ağacın ucundaki çaydanlığı kaynatmaz mı?

60 EFENDİ ŞAİR

Efendi odun toplarken “Tarlaya çıktım odunların içine” diye bir mısra şiir okumuş. Efendi Padişahın şairlere değer verdiğini işitmiş. Hemen saraya doğru gitmiş. Baş vezir Efendinin yolunu keserek, şiirini okumasını istemiş. Efendi yukarıdaki mısrayı okumuş. Vezir o mısranın yanına “Ağzına tezek, yüzüne kara” mısrayı eklemiş.

İşte şimdi şiiriniz bir beyit oldu. Padişah nasıl değer verirse ortaklaşa alırsınız. Demiş.

Efendi Padişah huzuruna gelerek beyti okumuş:

-Tarlaya çıktım odunlar ara,

Ağzına tezek, yüzüne kara!

Öfkelenen Padişah Efendiye kırk kere vurulmasını emretmiş. Öfkeyle yirmi kez vurduğunda Efendi yerinden kalkarak:

-Efendim benim hakkım tamamdır. Kalan yirmiyi vezirimize vursunlar, çünkü şiirin ikinci mısrası onun idi; alacağımız mükâfatı ortaklaşa almaya karar vermiştik.

61 EFENDİNİN EŞEĞİ

Padişah bir gün ziyafette Efendi ile şakalaşmış:

-Molla Nasreddin, nereye giderseniz gidin eşeğinizden ayrılmıyorsunuz, sürekli onunla birliktesiniz değil mi?

-Efendim eŖeđimden ayrılırsam, bunca ziyafetlerden mahrum kalırım diye cevap vermiŖ.

62 EŖEK SİZ

Bir aksiyede PadiŖah Efendiye eŖek diye lakap takmıŖ ve Efendiye hakaret etmeye baŖlamıŖ:

-Sizi değirmenciye satsam mı ki veya divane Attar'a mı versem?

-Efendim beni kime verirsiniz verin, sonunda siz eŖek-siz olarak kalacaksınız.

Diye cevap vermiŖ. Efendi.

63 EFENDİNİN CEVAPLARI

PadiŖahın sarayına üç misafir gelerek, "Her birimizin âlimlere soracağı birer tane sorumuz var" demiŖler. PadiŖah bütün âlimleri toplamıŖ, fakat onların sorularına hiç kimse cevap verememiŖ. BaŖ vezir:

-Bu sorulara Nasreddin Efendiden baŖka hiç kimse cevap veremez. DemiŖ.

PadiŖah Efendiyi çağirtmiŖ. Efendi eŖeđinden inip, PadiŖaha saygıyla eđilmiŖ. Misafirlerden biri kendi sorusunu sormuŖ:

-Yeryüzünün ortası nerede?

Efendi eŖeđinin sağ ayağının durduğu yeri göstermiŖ.

-Nasıl ispat edersiniz? Diye sormuŖ misafir.

-Eğer inanmıyorsan, yeryüzünü ölçüver, bir karıŖ fazla veya az çıkarsa konuşuruz, demiŖ Efendi.

İkinci misafir sormuŖ:

-Gökyüzündeki yıldızların sayısı kaç?

-EŖeđimin bedenindeki kıllar miktarınca

-Nasıl ispat edersiniz?

-Eğer inanmıyorsan, eşeğimin yününü tek tek say, gece gökyüzündeki yıldızları da say fazla veya az çıkarsa konuşuruz!

-Eşeğin yününü hesaplamak olur mu?

-Ey çaresiz,- demiş Efendi,-gökyüzündeki yıldızları da hesaplamak olur mu?

Üçüncü misafir de sorusunu sormuş:

-Benim sakalımda kaç tane kıl var?

-Eşeğimin kuyruğundaki kıllar kadar.

-Hangi delille söylüyorsunuz?

-Gel, eşek kuyruğundaki kılları, senin sakalındaki kılları tek tek yolup hesaplayalım, eğer bir tane dahi fazla veya az çıkarsa konuşuruz, demiş Efendi.

Misafirler Efendinin cevaplarına hiç itiraz etmeden gitmişler.

64 GENÇLİĞİNDE HIZLI KOŞARDI

Padişah Efendiye yarış teklif etmiş ve iyi bir ata binerek gelmesini buyurmuş. Efendi atı olmadığından öküzüne binerek alana varmış. Padişah hayretle sormuş:

-Yarışa öküzle mi katılacaksın?

-Bu gençliğinde ipini koparıp öyle bir koşardı ki hiçbir çapkır at buna yetişmezdi. Amaç koşmak ise yarışı hemen başlatın demiş Efendi.

65 DOĞRU YOL

Efendi yolda gidiyormuş. Bir bekçi atıyla gezerken sormuş:

-Bu yerin adı ne?

-Gırtlak! Diye cevap vermiş Efendi.

-Ondan sonra hangi köy gelir?

-Karın!

-Ondan sonrası! Demiş yine bekçi.

-Ondan sonra, dosdoğru tarlaya çıkıp gider Efendim! Diye cevap vermiş.

66 KOŞMASAN DA YETİŞİRSİN

Bir muhafız Efendinin köyüne at sürerek gelmiş ve Efendiye sormuş:

-Akciğer köyüne geldim mi?

-Gırtlığa geldiniz diye cevap vermiş Efendi.

-Dalga geçme etme, kafanı keserim demiş muhafız kılıcını çıkartarak:

-Efendim, zaten yaklaştınız koşmanız da yetişirsiniz. * Burada çap-: koşmak ve kesmek anlamında kullanılmış söz komiği var.

67 BELEDİYE BAŞKANININ PAYI

İki komşu sohbet ediyormuş bir köpek gelip komşuların kapısının ortasına pisleyip gitmiş. Komşular “bu senin evine yakın, sen temizle” diye tartışmışlar, meseleyi çözmek için hâkimin mahkemesine varmışlar mahkemede Efendi de varmış. Belediye başkanı bu meseleyi halletmeyi Efendiye havale etmiş.

Efendi komşulara sormuş:

-Pislik her iki havlunun ortasındaki sokakta mı?

-Aynen öyle! Diye cevap vermiş komşular.

-Madem öyleyse diye Efendi hükmü vermiş ve Belediye başkanını gösterip sokaktaki her şey Padişahın sokaktaki pislik de öyleyse Belediye başkanı payıdır, demiş.

68 YÜK ALTINDA

Zekât toplayanların mahallede gezdiğini gören Efendi evine koşup, çuvaldaki unun altına girmiş. Hatunu hamur yapmak için eve girdiğinde hayretle sormuş:

-Çuvalın altında yatmanızın sebebi nedir, Efendi?

-Zamanın zulmünden yük altında kaldığımı bilmez misin, hatun? diye cevap vermiş Efendi.

69 EFENDİNİN RUMLARA CEVABI

İstanbul'dan Semerkand'a üç kişi gelip, Emir Timur'a durumlarını arz etmişler:

-Her birimizin bir sorusu var. Eğer memleketinizdeki âlimler cevap verirlerse sizin vatandaşlığınızı kabul ederiz, cevap veremezlerse yurdumuza döneriz, demişler. Timur bunların şartını kabul etmiş. Memleketteki bütün âlim, şair, tarihçileri toplamış. Ama onların hiçbirisi misafirlerin sorularına cevap verememiş. Timur sonunda öfkelenip, âlimlerin hepsinin zindana atılmasını emretmiş.

-Eğer benim âlimlerim bu misafirlerin sorularına cevap veremezse, bütün âlimleri öldürürüm.! Demiş.

Bu esnada vezirlerden biri Timur'a rica etmiş:

-Efendim, Efendiyi çağırırsalar. Misafirlerin sorularına Efendi cevap verebilir. demiş.

Timur derhal Efendinin evine elçi göndermiş. Efendi koşup gelmiş. Vezir Efendinin kulağına eğilip, eğer şu misafirlerin sorularına cevap verirseniz hem kendinizi hem de bütün âlimlerin başını kesilmekten kurtarabilirsiniz. Demiş.

Efendi cevap vermeye hazır olduğunu bildirmiş. Misafirlerden biri durup, yeri daire şeklinde çizerek ve Efendiye bakmış. Efendi o daireyi ikiye bölüp, yarısını kendi tarafına, kalanını misafir tarafına işaret etmiş. Birinci misafir Efendiye yenildiğini tantana ile kabul etmiş. İkinci misafir yerinde durup, karnını sıvazlamış, iki elini yanına vurup Efendiye göstermiş ve ima ile cevap beklemiş. Efendi ise yerinde durup cebinden bir tane yumurta alıp misafire göstermiş, sonra karnını sıvazlayıp, yüzünü buruşturmuş, iki elini yanına horozun kanadı gibi yapmış. O da Efendinin bilgeliğine hayran kalıp yenildiğini kabul etmiş. Son olarak üçüncü misafir yerinden, dört parmağını kapatıp, işaret parmağını açık kaldırarak, Efendiye göstermiş ve cevap beklemiş. Efendi hemen işaret ve orta parmaklarını kaldırıp, misafiri tehdit etmiş. Bu da yenildiğini kabul edip, Efendiye teslim olmuş.

Bu olaylardan dolayı şaşırın Timur imalarla yapılan bu soru cevaplardan sonra misafirleri karargâhına çağırıp sormuş:

-Söyleyin, nasıl sorular sordunuz nasıl cevaplar aldınız?

Birinci âlim cevap vermiş:

-Aliminiz gibisi yok bilge kişi imiş. Bizim imalarla verdiğimiz sorulara, ilmi cevaplar verdi. Ben yeri daire şeklinde çizip, yerin yuvarlaklığına inanır mı diye sordum, o ise, daireyi ikiye bölüp, yuvarlaklığından başka onun yarısı toprak, yarısı su diye cevap verdi.

İkinci âlim şunları demiş:

-Ben karnımı, ellerimle göstererek hayatta mevcut olan nesnelere neyden meydana geldi diye sordum. O ise hepsi yumurtadan yayıldı ve ondan çoğaldı diyerek cevap verdi. Ben bu cevaptan memnun kaldım.

Üçüncü âlim yerinde durup:

-Ben bir parmağımı göstererek Allah'ın birliğine inanır mısınız deyince, o iki parmağını gösterip yanında peygamber de var, demiş. Ben bu cevaptan sonra memnun kaldım demiş.

Misafirlerden cevapları alan, Timur Efendiyi çağırarak ve misafirlere verdiği cevapları ayrıntılı söylemesini istemiş. Efendi verdiği cevapları yorumlayarak şöyle demiş:

-Birinci misafirin karnı açmış, bir tabak yemek olsa ne ederdin, diye sordu ben de yarısını sana, yarısını bana bölerdim, diye cevap verdim. İkinci misafirin de karnı açmış. O bana karnını gösterip, bir şey bulup vermesen iş çirkinleşecek dedi, ben yanımda bir tane yumurtadan başka hiçbir şey olmadığından, kendim de açlıktan halsizleştiğimi tıpkı kuşa benzeyerek uçmaya hazırlandığımı söyledim. Üçüncü misafir ise, beni tehdit edip, eğer yemek bulup vermezsem, bir gözünü oyarım diye parmağını gösterdi, ben iki parmağımı göstererek: "Her iki gözünü de oyarım!" dedim. Vesselam, verdiğim cevaplar bu.

Bu cevaplardan sonra Timur sinirlense de çaresizlikten sırrın ortaya çıkmasından korkup, bütün âlimler ve onlarla birlikte Efendiyi de ölümden azat etmiş.

70 PADİŞAH VE EŞEK

Emir Timur Efendiyi sarayında seçkinlere verdiği ziyafete çağırmış. Efendi de gelmiş.

Timur'un bir ayağı sakat olduğundan uzatarak oturmuş. Timur Efendinin yanına gelip yere oturmuş.

Efendi bundan habersiz "Timur bana hürmet etmedi" diye içinden geçirmiş ve Efendi de bir ayağını uzatıp oturmaya başlamış. Timur Efendinin bu hareketinden dolayı öfkeyle bağırır:

-Eşek ile senin aranda nasıl fark var ki, beni taklit ediyorsun?!

Efendi derhal yerinden kalkıp, kendi ile Timur arasındaki mesafeyi ölçüp saygı ile cevap vermiş:

-Eşek ile benim aramdaki fark bir karış!

71 SÖZÜNÜN İTİBARI OLMAYAN

Timur patlıcan dolmasını yerken, yemeği överek:

-Pek güzel yemek ha! Demiş.

Onunla birlikte yemek yiyen Efendi de Timur'un gönlü olsun diye onun fikrini destekleyerek:

-Söyleyecek söz yok, bundan güzel yemeğin sevabına kim yetişmiş...

Timur dolmayı yedikten sonra, yemeğin hazmının ağırlığından şikâyet etmiş, Efendi bu sefer de gönül almak için onun fikrine katılarak, dolmayı kötümeye başlamış.

Timur Efendiyi ayıplayarak:

-Az önce dolmayı methediyordun şimdi kötölüyorsun, sözünün tutarlılığı var mı? Demiş.

Efendi:

-Padişahımızın sözünde itibar yoksa onun arkadaşlarınız sözü ne olur! diye cevap vermiş..

72 TİMUR'UN YERİ

Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken oflayıp Efendiye sormuş:

-Efendi, ölsem benim yerim cehennem de mi, cennette mi nerede olur?

Efendi cevap vermiş:

-Günahsız adamları öldürüp cenneti de doldurdunuz, size cennetten yer kalmamış olsa gerek. Üzülmeyin: size cehennemin en güzel yerine geçen tahtını verirler!

73 TİMUR'UN SEYAHATI

Efendi köy seyahatinden dönen Timur'a sormuş:

-Ey, şahım, seyahatiniz nasıl geçti?

-Pek güzel, diye cevap vermiş Timur. Pazartesi günü bir köye gitmişim, o yerde yangın oldu ve birçok ev yanıp gitti. Salı günü başka bir köye gittik, o yerde kudurmuş it iki adamı ısırılmış, başka adamlar kudurmasın diye it kapanları ateşe koydurdum. Çarşamba günü bir köye gittim sel gelip bütün köyü su bastı: çocuk beşikleri, inekler, koyunlar sele kapıldı, gece bunları seyrettim. Perşembe günü başka bir köye geçtim, o yerde bir boğa zincirini çözmüş sokakta birkaç adama toslayıp kayboldu. Cuma günü bir köye gittim, o yerde bir adam delirmiş, onu astırıp gönderdim. Cumartesi günü bir köye gittim, o yerde birisinin evi göçtü. Çarşamba günü bir köye geçsem, bir genç kadın kendini ağaca asmış. Ben işte böyle olayları gördüm.

Bu hikâyeden ürperen Efendi:

-İyi ki bir haftalığına gezmişsiniz demek ki bir ay gezseymişsiniz bütün köyler viran olup gidecekmiş, demiş.

74 BURAYA PARA EKECEĞİM

Efendi tarlayı sabanla sürerken uzaktan gelen vergi memurları görüp, nereye kaçacağını bilememiş. Onlar da doğru Efendinin yanına gelip “kolay gelsin” dedikten sonra sormuşlar:

-Molla Nasreddin, bu kadar yeri sürüp ne yapacaksın?

-Hırac vergisi, öşr bir de bunun üstüne ev kirası, odun parası, saban kirası var. Bu borçlardan bir an önce kurtulmak için burayı sürüyorum buraya para ekeceğim diye cevap vermiş Efendi.

75 ATIN AYAĞINDAN SU İÇMESİ

Padişah Efendi ile yolda giderken, elindeki kamışları gösterip:

-Niçin bu yıl kamışlar güzel büyümedi? Diye sormuş.

-Şahım, bu yıl yağış az olduğundan kamışlar olmadı, diye cevap vermiş Efendi.

-E aptal, kamış su içinde olur, istediğinde su içer, yağışın onla ne ilgisi var?- demiş Padişah.

Efendi inanmamış. Yolda atlar susamış, atları sulamak için bir yere gelmişler. Efendi atının başını sıvazlamış. Şaşırان Padişah:

-Niye atını sulamadın?- diye sormuş. Efendi ise:

-At da ayağından suyu aldı, diye cevap vermiş..

76 DÜĞÜNDEKİ OLAY

Efendi düğün yapmış. Vali, kadı, medrese hocası ve imam gibi makam sahibi olanları çağırması için adam göndermiş. Onlar gelinceye kadar serilmiş kilimlerin hepsine tutkal sürmüştü.

Şehrin zenginleri ziyafetten sonra, yemek duasını okuyup kalkmaya çalışmışlar ancak, onların kıyafetine yapışmış olan kilimler de yerinden kalkmış. Bunu gören Efendi feryat edip, şöyle demiş:

- Ey ahali! Bu hırsızlardan bıktım!!

Onun sesine mahalle toplanmış sormuşlar:

- Ne oldu? Nerede hırsız?

Efendi zenginleri gösterip, ağlayarak:

-İşte hırsızlar. Düğün yapıp aş-ekmek verdim, makamına uygun hediyeler versem de bu alçaklar razı olmayıp bir de yorgan döşek, aba, kilimlerimi alıp götürüyorlar.

77 ŞU KAPTAKİ ALTIN OLSA NE KADAR GELİR İDİ

Efendi tarlayı sürerken bir küp altın bulmuş. Etrafını süzerek bakmış, avdan dönen padişaha gözü takılmış. “Eğer bu altınları padişaha verirsem, beni bir şehre hâkim yapar” diye gönlünden geçirmiş, padişaha seslenmiş. Padişah da gelmekteymiş. O gelince, fikri değişmiş ve padişaha veresi gelmemiş. Padişah:

- Ne işin vardı, beni neden çağırdın! – demiş.

- Şahım, siz bilgili bir insansınız bir bakın da sürülen yer mi çoktur, sürülmeyen mi? – demiş Efendi.

Sonunda sinirlenen padişah:

- Aptal, benim avımı engelledin hâlel verdin! deyip yola çıkmış. Padişah biraz yürüyünce, Efendinin yine altınları ona verme isteği gelmiş ve Padişahı çağırıp:

– Şahım dönün, bir kap altın vereceğim!

Altının adını duyan padişah atının başını çevirip, dönüp gelmiş. Fakat o gelinceye kadar Efendi yine vermekten vazgeçip:

– Şahım, sizin gözünüzle ala öküzüm mü tez yürür yoksa kara öküzüm mü hızlıdır? – demiş Efendi.

Padişah kendi içinden : “Bu adam delirmiş” diye geçirip atını sürüp gitmiş. Efendi yer sürmeyi bitirip, gece yarısı kabı alıp evine götürmüş. Kabı evine koyup, öküzlerine bakmak için ahıra gitmiş. Hatunu kabı görmüş, içi altın doluymuş. O hemen altınları sandığa koyup, kabı taşla doldurup bırakmış.

Efendi ahırdan çıkınca tekrar altınları padişaha vermeyi düşünmüş, kabı sarıp sarmalayıp saraya doğru yola çıkmış. Padişah beyleri ile sohbet edip oturuyormuş. Efendi ortaya gelip:

- Şahım size bir kap altın getirdim, demiş ve kabı halının üzerine boşaltmış. Dökülen taşları görünce şaşırmış. Efendi kaldığı zor durumdan kurtulmak için:

- Ne var ki, şu kap parayla dolu olduğunda, kaç batman gelirdi?

78 ÂLİM VE ZALİM

Padişah Efendiye sormuş:

- Dünyada en çok sevabı olan ibadet hangisidir?

- Sizin uykuda olmanız, – demiş Efendi.

- Neden?

- Çünkü siz uykudayken halk zulümden kurtuluyor, sevap alıyorsunuz, – diye cevap vermiş Efendi.

79 ÖLÜMDEN TATLI TERCİHE ŞAYANDIR

Efendi saraya geldiğinde Emir Timur birkaç adamıyla yemek yiyormuş, Efendiyi de sofraya buyur etmişler.

Yemekten sonra tatlı getirilmiş. Daha tatlıdan bir kaşık almıştı ki, Timur:

- Kim ki eğer tatlıdan ikinci kaşık alırsa, boynunu kestirim. Demiş.

Oturanlar korkup, kaşıklarını derhal sofraya bırakmışlar. Çünkü Emirin şaka mı yoksa gerçek mi dediğini bilmezlermiş. Efendi de ister istemez kaşığını bırakmış. Herkes mum gibi oturuyormuş. Efendi bir tatlıya, bir Emir Timur'a göz atıyor, karnı ise açlıktan “zil” çalıyormuş. Dayanamayıp, Timur'a:

- Ey Emirim! Çoluk çocuğumu size, kendimi Huda'ya emanet ettim. Bismillah, Allah ü Ekber, – deyip tatlıya uzanmış.

Birden herkes gülmeye başlamış. Timur da kahkahayla gülüp günahını başılamış.

80 EMİR TİMUR'UN LAKABI

Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ederken, ona sormuş:

-Abbasi halifelerinin “Muktedir-billah”, “Mütevekkil-Allah”, “Mü'tesin-billah” diye lakapları var imiş, bana nasıl lakap münasip olur?

– Ey sahibimiz, hiç şüphesiz size “Na'uzen-billah”, diye lakap koyulsa olur, – demiş Efendi.

81 SONRA FIRSAT VERİLMEDİ

Bir gün Efendi Emir Timur ile sohbet ediyormuş, sarhoş bir kişiyi getirmişler. Emir “seksen sopa vurulsun”, diye buyruk vermiş. Efendi birden kahkahayla gülmüş. Timur öfkelenip “sekiz yüz sopa vurulsun!” – demiş. Efendi öncekinden fazla gülmüş. Emir Timur'un gazabı şiddetlenip, Efendiye bağırması:

- Hey Şeriat haini! Ben Őeri ceza buyurduğumda, neyi gülünç buldun da gldn?! Beni biliyor musun, kimim? Bütün dünyayı titreten Timur’um!

- Doğru söylüyorsunuz Efendimiz siz hakikaten Timur’sunuz. Ama bu adam demir değil. Emrettiğiniz sekiz yüz sopaya Timur’un dayanması mümkün, ama ona da fırsat verilmiyor. Demiş Efendi.

82 BİR TANE “ZE”YE BİN PARA

Efendi yaşlılığında meyve fidanları dikiyormuş, bir gün padişah:

- Hey ihtiyar, sen ölme zamanına gelmişsin. Bu dikmekte olduğun ağaçların meyvesini yiyemem, diye düşünmez misin? Demiş.

- GeçmiŐlerin dikip bıraktıklarından biz faydalanıyoruz. Şimdi bizim yetiştirmiş olduklarımızdan da gelecektekiler faydalansınlar, diye dikiyorum. Diye cevap vermiş Efendi.

Bu söz padişahın hoşuna gitmiş ve “ze” demiş. Padişahın “ze” demesi aferin demekmiŐ, padişahın her “ze” demesine bin para baĐıŐ verilmesi ŐartmıŐ. Padişahın yanındaki hazineci hemen Efendiye bin para sayıp vermiş, Efendi tazim edip:

- İŞte gördünüz mü padişahım, meyve ağalarım Şimdiden rn verdi, – demiş.

Padişah yine sevinip, “ze” demiş. Hazineci tekrar bin para sayıp vermiş. Efendinin bu duruma keyfi kaçmış ve:

- Aslında meyveli ağaçlar yılda bir kez ürün verir. Fakat PadiŐahımın geliŐleri Őerefinden iki kez ürün verdi. Demiş.

Padişaha bu söz de hoş gelmiş, yine “ze” deyivermiŐ. Hazineci Efendiye yine bin parayı sayıp vermiş ve yavaşça Padişahın kulağına fısıldamış:

- Ey lemlerin Padişahı, eğer bu yerden hemen gitmezsek, bu ihtiyar hazinenizi tamamen kurutacak...

83 VECİZ CEVAP

Emir Timur bir gün Efendiye sormuş:

-İnsanlar hangi zamana kadar doğacaklar ve hangi zamana kadar ölecekler?

-Cennet ve cehennem doluncaya kadar diye cevap vermiş Efendi.

84 MEZHEBİ – AKSAK TİMUR

Efendi bir mecliste Emir Timur'un yakınlarından biri ile yan yana oturmuş. Ondan bundan konuşurken sormuş:

-Kusurumu affedin, itikatta mezhep imamınız kim?

-Köragan Emir Timur .

O anda beri tarafta oturan kişi Efendi'nin kulağına fısıldamış:

-Efendim, kesin olarak sorunuz, peygamberi kimmiş?

-E, ne olur ki! İtikatta mezhebi çolak Timur olanın peygamberi cellat Cengiz olur.

85 ÖCÜNÜ ALDI

Bir gün Efendi sokakta gidiyormuş, bir çocuk ona kesek atmış. Kesek hızla gelip onun alınına değmiş. Canı yanmasına rağmen, çocuğu azarlamayıp, övmeye başlamış:

- İyi nişancı çocukmuşsun, babana teşekkür ederim, demiş ve cebinden küçük bir demir parçası çıkarıp vermiş, çocuğum ben fakir adamım, az verdim, üzülmeysin. Şimdi, şu taraftan gelmekte olan atlıyı görüyor musun, çok zengin kişi, ona büyükçe bir taş ile iyice vurursan, çok para verir. Demiş.

Efendi çocuğu böyle öğütleyip kendisi de sokağın bir köşesine geçip beklemeye başlamış. Atla gelen kişi kadıymış. Efendi kadıyı hiç sevmezmiş. Çocuk

eline kerpiç alıp, atlıyı beklemiş. Yakınlaşınca, kerpici fırlatmış. Kerpiç sarığı uçurmuş, at korkup, kadıyı yere düşürmüş. Başı yarılan kadı ayılmış. Kısa sürede insanlar toplanıp, kadıyı sokağın bir köşesine yatırmışlar. Yaralı bir süre sonra kendine gelip, güç bela “su” demiş. Nefesini düzgünce alınca, çocuğun babasını buldurup, soruşturmaya başlamış.

– Kusura bakmayın, oğlumun böyle bir huyu yoktu. Bilemedim, haylaz nerden öğrendiyse bunu?! – demiş babası.

Çocuğu da buldurup, soruşturmuş, o Efendi ile olan olayı anlatmış. Bunu işitince kadının gözü çıkacakmış.

– Hah evin yansın Efendi, sonunda intikamını aldın demiş kadı.

86 YARIMINI VURUP KALDI

Efendi geçiminde zorlanıp bir arkadaşına muhtaç olmuş.

–Hiç kimseden menfaat bekleme, doğru Allah’ın kendisinden iste, demiş arkadaş.

Efendi “peki, Allah’ın kendisinden isteyeyim” deyip, kasaptan koyun keseleri alıp gelmiş. Onu iyice temizleyip, adam akıllı şişirip ve güneşte kurutmuş. Sonra oturup bir parça kâğıda mektup yazmaya başlamış: “Ey Allah’ım, bana yüz altın lazım. Dergâhından umutsuz gönderme, parayı gönderiver”, – diye durduğu yeri göstermiş. Mektubu keseye koyup bağlamış ve uçurup göndermiş.

Gökyüzünde uçup gitmekte olan keseyi şehir kalesinde duran nişancılar görüp derhal düşürmüşler. Bir baksalar ki kâğıda mektup yazılmış. Onlardan biri mektubu padişaha götürmüş. Padişah mektubu okuyunca bunun Efendi’nin işi olduğunu anlamış. “Bakalım ne diyecek,” diye bile bile yüz altın yerine elli altını bir uşağına verip göndermiş.

- Efendim, siz Allahtan yüz para istemiş miydiniz? – demiş uşak.

- Evet, istemiştim.

- Başılayınız, istediğinizden biraz azca verip gönderdi, uşak Efendiye parayı vermiş.

Efendi parayı alıp saymış, “Evet, yeterli, elli altını veren Allah kalanını da verir” diye, uşağı göndermiş.

Dindar olan Efendi ertesi güne yine mektup yazıp uçurmuş. Şehir muhafızları o mektubu da vurup düşürmüşler ve padişaha göndermişler. Padişah mektubu okuyup: “Ey Allah’ım, benim durduğum yer sana malum. Durum bu iken, niye kendi kulun ile göndermedin de uşakla gönderdin? Uşakların huyu kendinize ayandır. İşte, yarısını bırakıp, yarısını alıp gelmiş. Şimdi vasıtasız kendime doğrudan gönderiver...”

87 TAVŞAN KAÇTI

Efendi Emir Timur ile ava giderken, önlerine tavşan çıkmış.

- Koşun Efendim, tutun tavşanı, diye buyurmuş Emir.

Efendi attan atlayıp tavşanı kovalamaya başlamış. Tavşan tutulmadan kaçmış. Efendi soluk soluğa Emir’in yanına gelip, omzunu sıkılmış.

- Siz de hiç bir işe yaramazmışsınız! Önünüzde duran şu tavşanı tutamadınız. Ah seni beceriksiz!

- Kendiniz düşünün Efendimiz, sonu karın doyurma umudundaki kovalayış ile can kurtarma umudundaki kaçış aynı olur mu?..

88 YETERLİ GELENİ ÇIKIVERSİN

Padişah Efendi’yi saray meclisine çağirttırmış ve askiyecilere: “Bugün Şu Efendi’yi nükte ile güzelce mat ediniz” demiş.

Efendi'nin meclise girip gelmesiyle nükteciler ona lafları sayıp, gözünü açtırmamışlar. Efendi de bırakmayı doğru görmüş. Baksa ki olmayacak, onlar on kat, bu sadece kendisi. Mat olmaktan korkan Efendi koşup eşeğine binmiş ve:

– Hani bugün yeterli nükteci gelmişse; çıkıversin! Demiş.

89 DELİ OLACAĞIM GÜN

Emir Timur kalender kılığına girip yolda gidiyormuş. Efendi bir ağacın gölgesinde yatmış uyuyormuş. Emir Timur onu uyandırıp:

– Evet, ne istiyorsun?! Niye benim uykumu bozdun? Diye tehdit etmeye başlamış Efendi.

– Kardeş, sen iyi birisine benziyorsun, ben bir şey istiyorum, buna cevap verir misin?

Övülen Efendi havaya girip, sakinleşmiş:

– Hadi, ne isteyeceksin ne diyeceksin de.

– Bu memleketin padişahı zalim mi, adil mi? Doğrusunu söyle.

– Ey kardeş, hangisini söylesem, o öyle hunhar, zalim ki... diye kötülerken, “kalender” sözünü bölüp:

– Beni tanıyor musun?

– Hayır.

– Ben Emir Timur'um.

Efendi'nin bedenine titreme gelmiş, fakat sır vermeyerek:

– Beni tanıyor musun?

– Hayır.

– Ben bu şehrin delisi olurum, her ayda üç gün deliririm, işte bugün deliliğimin başladığı gün. Demiş.

90 SİNEKLERİN PADİŞAHI

Emir Timur bir gün ziyafet sırasında Efendiye:

– Eğer beni güldürürsen, elimdeki cevher yüzüğü sana veririm. Demiş.

Efendi yerinden kalkarak eğilip selam verip:

– Güldüremez isem bağışlayın, beni sineklere padişah yapın.

– İyi de, sineklere padişah olup ne yapacaksınız, – demiş Timur gülererek.

– Şimdi bağışlayın, bu da bir arzumdur! En azından sineklere padişah olayım.

– Tamam güldüremesen de da seni sineklere padişah yaptım!

Efendi eline sopa alıp, yemeğe konmuş sineklere kovalayıp, duvara yapışmış olanları da kovalayıp sürmüş ve bir tarafa hapsedmiş. Orda burada kalmış sineklere ayağı ile kakıp, bazısını öldürüp bazısını bırakıp göndermiş..

Bir süre sonra öldürmekten yorulup, kendini kürsüye bırakmış. Emir Timur onun bu halinden zevklenerek elindeki yüzüğü uzatayım diye kalktığı anda veziri onun kulağına bir şey fısıldamış. Sonra Timur cevherini alıp, yüzüğün halkasını uzatmış. Efendi baksa ki, yüzüğün taşı yok. Bunu Emir'in vezirinin söylediğini anlamış. Bu durumu hissettirmeden dua etmeye başlamış:

– Allah Emir Timur'a cennette şu yüzük gibi yer versin, fakat damının tepesi açık olsun!

Böyle dedikten sonra yine eline sopayı alıp sineklere kovalamaya gitmiş. Vezirin başına konan sineği kovalamak bahanesiyle sopa ile vurmuş, vezir canı acıyarak:

– Bunu niye yaptın?! Bir insanı öldüreyim diye mi?!

– Bağışlayın, ben sineklerin padişahı olduktan sonra, istediğime vurur, istediğimi öldürürüm. İnsanlar ile işim yok, o sizin işiniz.

Timur Efendi'nin bu işinden hoşlanıp, cevheri de bağışlamış. Efendi elindeki sopayı fırlatıp:

– Şimdiden itibaren kendimi padişahlıktan azat ettim.. demiş.

91 YERİN YERDEN FARKI VAR

Efendi saraya gelip bir kuruşa muhtaç durumda olduğunu padişaha söylemiş. Padişah “Allah dilime düşürdüğü gün vereceğim”, – deyip, Efendiyi boş göndermiş.

Bir gün baksa ki, padişah askerleri ile ava çıkmış gitmekte. Efendi köprünün bir köşesinde durup, dua etmeye başlamış:

– Allah'ım o bir kuruşu padişahın diline düşür!

Padişah bunu işitse de duymazlığa verip geçip gitmiş. Efendi hızlıca koşup, köprünün diğer tarafındaki köşesine gidip yine dua etmeye başlamış:

– Allah'ım o bir kuruşu padişahın diline düşür!

Padişah öfkelenip:

– Az önce köprünün öteki başında istedin vermedim. Şimdi bu yerde istemenin nedeni ne?

– Bağışlayın, yerden yerin farkı var, derler, Allah o yerde sizin dilinize düşürmemiş belki bu yerde düşürür diye umut edip geldim. Diye cevap vermiş.

92 TÖREN YEMEĞİNDE GELİRİZ

Emir Timur Efendi'yi ziyafete çağırıp mahsus önüne sadece bir tane ekmek koydurmuş. Efendi'nin karnı açmış, bunu görünce sinirlenip yerinden kalkıp gitmek üzere iken Timur lafa tutmuş:

- Hey Efendi, nereye?
- Bu ziyafetiniz gönlümüze geçmedi. Allah nasip ederse cenaze yemeğimize geliriz...

93 DELİ BİRDİ ÜÇ OLDU

Padişah Efendi'ye buyurmuş:

- Bugün keyfim yok, şimdi senden de fazla güldüren bir insan bul gel!

Efendi “tamam” deyip çıkmış. Bir süre sonra bir deliyi alıp gelmiş. Deli dereden tepeden, manasız sözler söyleyip padişahın keyifsizliğini daha da artırmış. Padişah öfkelenip askere buyurmuş:

- Git, deliye yüz dayak vur, deliyi getirene de iki yüz dayak vur!
- Vay be delinin kendisi bir idi, deliyi getirenle iki deli oldu. İşte vur diyen de üçüncü deli demiş Efendi, kakhaha ile gülerek.

94 SATICI ÖDEYECEKTİ

Efendi'yi kadılık görevine getirmek istemişler. Bunun için önce onu padişahın ulemalar ortasında imtihan etmesi gerekirmiş. Efendi'yi çağırılmışlar:

- Faraziye ediyoruz, bir adamın keçisi var, – demiş padişah Efendi'ye, – onu pazara götürmüş. Bir adama “bereketini versin” diye satmış. Henüz parasını almadan keçi elinden kurtulup kaçmış. Bir adam onu tutayım derken keçi onu süsüp onun gözünü çıkarmış Şimdi buna zararını kim ödeyecek? Satıcı mı, alıcı mı?

Efendi ne diyeceğini şaşırılmış. Sonra risk alarak:

- Satıcı.. – diye cevap vermiş.

- Sebep?

– Çünkü “keçim süsüyor, kaçtığımda tutmaya çalışan kişinin gözünü çıkarıp kör eder” – diye evvelden ayıbını söylememiş.

95 GÜNAHKÂRI ÇIKARIP GÖNDERİN

Bir gün Padişah Efendi ile zindanda yatanları kontrol etmek için zindana gitmiş. Önce onların suçlarını sormuşlar. Hapiste yatanların hepsi suçsuz olduklarını, bu yerde haksız yere yattıklarını söyleyip, durumlarını arz etmişler. Yalnız bir kişi kendisinin günahkâr olduğunu itiraf etmiş. Efendi padişaha bakıp:

– Âlemlerin Padişahı, bu günahkârı derhal zindandan çıkarıp gönderin. Yoksa başka günahsızları bozacak... demiş.

96 AKLIN GİTTİĞİ NASIL BİLİNİYOR?

Bir gün Emir Timur ile Efendi yan yana oturmuş sohbet ediyorlarmış, birden onun şalvarındaki küçükçe yırtığa gözü takılmış. O parmağını yırtığa sokup bir iki döndürmüş, yırtık çoğalıp yumruk sıgacak kadar olmuş. Efendi bunu bilse de kendisi bilmezlikten gelip tasasızca sohbete devam etmiş. O zaman Emir Timur onun sözünü bölüp, sormuş:

– Efendim, insanın aklının gittiğini nasıl anlarız?

–Yanında oturan adamın şalvarındaki yırtığa parmağını sokup, oynadığından biliriz. Diye cevap vermiş.

97 BÖYLE DE HIRSIZLIK OLUR MU?

Efendi gece uyuyamadığı için sokağa çıkmış yürüyormuş, sokakta bir hırsıza rastlamış.

– Kimsin?! Neden vakitsiz yürüyorsun? – diye tehdit etmiş hırsız.

– Bu şehrin hırsızlarındam, – demiş Efendi korkmadan – sen kimsin!
Demiş.

– Ben de başka bir şehirden gelmiş meşhur bir hırsızım. Karşılaşmamız iyi oldu, ikimiz bölüşür iş yaparız. Ben yeni geldim, henüz bu şehrin aşağısını yukarısını iyi bilmiyorum. Hadi söyleyin işe nereden başlayalım?

– Şehir kadısının bir ak eşeği var. Önce onu çalsak, sonra pazara gidip, iki tane çuval ile azca ip çalsak, daha sonra camcı dükkânından şişe çalıp iki çuvala tıka basa doldursak da, bizim avluya götürüp gömsek kötü olmaz. Nasıl, bu tavsiyem size hoş geldi mi?

Hırsız cevap veremeden muhafızlar gelmiş. Hırsız kaçıp gitmiş. Efendi ise yakalanmış. Onun feryatlarına bağırlarına kulak asmadan götürüp zindana atmışlar.

Ertesi gün sorguya çıkarmışlar.

– Evet Efendim, – demiş hâkim – biz sizi iyi bir adam diye bilirdik, hırsız başıymışsınız! Neden hırsız ile gece karanlıkta konuşuyordunuz?

– Ona tavsiye veriyordum. Daha bir karara gelmiş değildik muhafızlar tuttular.

– Ne diye sohbet ediyordunuz?

– Önce kadının ak eşeğini çalıp, ondan sonra pazardan çuval ile ip alıp, en son camcının dükkânını soyacaktık.

Hâkim bu cevaba gülüp:

– Sonunu düşün Efendi! Burada siz avare, biz avare, eşek avare. Böyle hırsızlık olur mu? Eşek hırsızlığa değer...

– Dinleyin, Efendim. Eşeği bir vakit emanet olarak çalıp, şişeyi ulaştırıp, yine kadının eşeğini geri getirecektik.

– İyi de hırsızlığın emaneti olur mu?

– Canlıyı saklayıp başımıza dert açmamız neye yarar? Beslenmesi için yine başkasının canını mı yakalım demiş.

Hâkim yine gülüp:

- Şişenin yüz tanesi bir para etmez ki? Böyle hırsızlık olur mu?
- Tamam, olmazsa sizce ne yapmamız gerekirdi?
- Hırsızlık yaptığına yakışması için padişahın hazinesini çalsaymışsın.
- İşte tecrübeli adamın tavsiyesi böyle güzel olur. Neyse bundan sonraki işte siz başımız olun biz hizmetinize hazırız. demiş.

98 AT PAZARLIĞI

Efendinin çok güzel bir atı varmış. O atı vali çok sevmiş. Satın almak için bir aracı getirmiş. Bunu sezen Efendi komşusundan içinde bin altın olan keseyi alıp atına göstermiş ve tekrardan sahibine geri vermiş. Aracı Efendiye:

-Koynundan dökülen cebine girer üzülme. Atınızın fiyatı beş yüz altın eder, bu atı valiye satın demiş.

-Siz ne diyorsunuz? Benim atım bin altın görmüş bir kere,- diye cevap vermiş Efendi.

99 KARASİNEKLER

Yazın sıcak, bunaltıcı günlerin birinde Padişah Efendi ile bağa gitmiş. Sineklerin eline yüzüne yapışmasından sıkılan Padişah sormuş:

-Bu sinekler niye hep bana yapışıyorlar hiçbiri sizinle ilgilenmiyor!

- Fikir yürütün Efendim bu sineklerin hepsi sizin kara sineğiniz.

100 KESİLEN BAŞ KONUŞMAZ

Efendi berber olup Padişahın saçını kesiyormuş. Korkusundan eli titreyerek Padişahın başını kesivermiş. Padişah bağırması:

- Gözüne kara mı indi başımı kestini!

-Sakin olun Padişahım, kesilen başın konuştuğunu ömrüm boyunca görmedim şimdi görüyorum,- diye cevap vermiş Efendi şaşırarak.

101 EFENDİ TİMUR'DAN KORKARAK KÖYÜNE KAÇTI

Emir Timur'un kötü bir âdeti varmış: kim ki onu rüyasında incitse veya ona kötü bir şaka yapsa uyanınca o kişiyi bulup öldürürmüş. Efendi bunu duyunca köyüne kaçmış.

- Köylüler de onu köye kabul etmeyerek tartışmaya başlamışlar:

-Sen sarayda bulunan bizim ümidimiz-inancımızsın, koruyucumuzsun. Timur kızdığında onu sakinleştirirsin o şakayı kaldırır bazen sözünü de dinlerdi. Senin orada olman halkın menfaati için yeterlidir. Neden geldin?

-Timur'un sarayında durun demek kolay diye cevap vermiş Efendi, ömür boyunca uyanık kalmaz ki bir gün onun rüyasına girmekten korkarım.

102 HAYVAN DA GÜÇLÜDÜR

Efendi Hanın sarayının yanından geçerken, sarayın yüksekliğini ve haşmetini görünce ağzı açık kalmış. Tam o sırada saraydan çıkan vezire:

-Bu nasıl bir bina?- diye sormuş Efendi.

Vezir Efendi'nin basit bir köylü olduğunu görünce onunla şakalaşmak istemiş:

-Bu cüvahane, - diye cevap vermiş.

-Hohh-hoo,- demiş Efendi şaşırarak,- bunun içindeki hayvan çok büyük ve çok güçlü olmalı.

103 17999 ÂLEM PADİŞAHI

Emir Timur bir gün Efendi ile sohbet ediyormuş ve Timur'a sormuş:

-Efendi eğer elimdeki yüzüğü size hediye edersem bana nasıl dua ederdiniz?

-17999 âlemi yaratan Allah size öbür dünyanın da hükümdarlığını versin diye dua ederdim.

-Şimdiye kadar insanlar “ 18000 âlemi yaratan Allah” derlerdi, bir tanesini nerede bıraktınız?

-Bir tanesi size verilmişti, sizin âlimane hükümdarlığınızdan sonra ondan eser kalmadı. Onun için onu ben de onu hesaba katmadım, Efendim,- demiş Efendi.

104 EFENDİ-RESSAM

Emir Timur bir resme bakıyormuş. Tam o sırada Efendi içeriye girivermiş. O resimde gözleri parlayan, kolu kuvvetli, bedeni güçlü bir çiftçinin çapa yapışını tasvir ediyormuş.

-Ressam benzetememiş eğer izin verirseniz ben ondan daha güzel çizerim, demiş Efendi.

-Çiz peki, demiş Timur ona kâğıt ve kalem atmışlar, eğer bu resimden daha kötü çizersen vay haline, on kırbaç yersin!

-Baş üstüne, deyip çabucak işe koyulmuş Efendi ve resmi bitirip onu hükümdara vermiş. Kaburgaları sayılan, zayıf, boynu ince, bacakları kıvrılmış, gözlerinde korku olan bir kişi tasvir edilmişti.

-Bu ne? Yeter arkanı dön! Diye bağırılmış.

-Şahım, görmüyor musunuz, benim resmim gerçekten de ondan daha güzel, inanmıyorsanız memleketinizdeki bütün çiftçileri getirip bu resimle karşılaştırın, bundan daha iyi bir çiftçi bulursanız beni öldürün, razıyım. Demiş Efendi,

105 ALLAH DA PADİŞAH İLE AYNIYMIŞ!

Bir gün Padişah Nasreddin Hocaya : “Dile benden ne dilersen vereceğim” demiş.

Padişahın bu cömert halini gören Efendi:

-Ömrünüz, devletiniz uzun olsun, bana bir çuval altın verseniz de kalan ömrümü çocuklarım ve torunlarımla iyi geçirsem, demiş.

Padişah söylediği söz için pişman olup, hazinercisini çağırmış ve ona göz kırparak: “Efendiye birçok altın verin” buyruğunu vermiş.

Efendi ağzı mühürlü olan çuvalı sürüye sürüye evine getirip eşine seslenmiş:

-Para bulunca işte böyle oluyor! Şimdi ne istiyorsan söyle onu alıp vereceğim. Gel beraber altınları sayalım sadece ben sayarsam şaşırıyorum.

Efendi mühürlü çuvalı açmış ve çuvaldan altın yerine küçük taşlar çıkmış.

-Bu nasıl oldu? Diye şaşırıp kalmış eşi bu taşları kim verdi, onu niye getirdiniz?

-Padişah size bir çuval altın verecek kadar ahmak mı yok artık- diye eşi acıyıp, -Padişah'tan isteyeceğine, Allahtan iste!

-Doğru söylüyorsun Hanım, demiş ve abdest alarak seccade üzerinde kibleye doğru dönerek dua etmeye başlamış:

-Ey Allah'ım kendi hazinenden bana biraz altın ver.

- Bu şekilde geç vakitlere kadar Allah'a yalvarmış ancak altından hiçbir haber gelmemiş. O “bir ihtimal sesimi duymuyor” diye düşünerek avazı çıktığı kadar bağırmaya başlamış.

Efendi'nin sesinden komşusu uyanmış ve duvara çıkarak Allah'tan altın isteyen Efendiyi görmüş. Onun sesinden artık rahatsız olduğundan yarım bir tuğlayı bölüp Efendiye atmış. Düşen tuğlayı altın sanarak sevinen Efendi:

-Allah kendi hazinesinden altın bıraktı hatun çabuk lambayı getir, demiş. Eşi lambayı getirmiş tuğlayı gören Efendi eşine bakarak:

-İyi ki Allah başıma şu tuğla ile vurmadı. Allahın Padişah ile aynı olduğuna şimdi inandınız mı? demiş Efendi.

106 KİM ŞANSIZLIK GETİRDİ?

Padişah sabahtan yola çıkmış ava gidiyormuş. Karşısına Efendi çıkmış. Efendi'nin görünüşü biraz çirkince gelince Padişaha Padişah adetlerine göre adamlarına buyurmuş:

-Ava böyle çirkin bir adam geldi. Bugün av iyi geçmeyecek. Bu adamı zindana kapatın avdan gelince onunla konuşuruz.

Efendiyi zindana kapatmışlar; ancak Padişahın avı zannettiğinin aksine çok güzel geçmiş. Padişah avdan dönünce Efendiyi çağırıp:

-Eğer bugün avım kötü geçseydi seni öldürürdüm şansın varmış, demiş.

-Bir soru sorsam olur mu?- demiş Efendi.

-Sor, demiş Padişah.

-Bahtsızlık getiririm diye beni sabahtan zindana attırdın; ama düşündüğünün aksine avım iyi geçti. Ben bugün çoluk-çocuk için sabahtan çıkmış bir parça ekmek bulmaya çalışıyordum; ama sayenizde geç vakitlere kadar zindanda kaldım. Çocuklarıma ne olduğunu bilmiyorum. Şimdi söyleyin ikimizden hangisi şansızlık getirdi?

107 NE İÇİN GÖKYÜZÜNE ÇIKIP ALDIN?

Emir Timur Efendiyi görmek için Efendiye görüşme teklif etmiş.

Efendi saraya geldiğinde sarayın içi insan doluymuş ve hepsi de yerde oturuyormuş; fakat bir tek Timur tahtın üstündeymiş.

-Selamün aleyküm, Allah! Diye selam vermiş Efendi.

-Ben Allah değilim! Ben... Diye söylemiş Timur.

-Canımı vermeye hazırım Hz. Azrail, demiş bu sefer Efendi.

-Neler söyleyip duruyorsun ben Azrail de değilim. – diye bağırılmış Timur.

-Eğer Allah ya da Azrail değilsen aşağıya in. İnsanların sırasında otur. Ne diye göğe çıktın öyleyse,- demiş Efendi.

108 LAFA HEVESLİLER

Efendinin küçük bir arazisi varmış ve oraya her yıl buğday eker, oradan çıkan beş on ölçek tahıl ile ailesini geçindirirmiş. Fakat vergiler günden güne artmaya başlamış zekâtçılar köye geldiklerinde neyi isterlerse onu yaparlarmış. Bir gün Efendinin köyüne zekâtçılar gelmiş. Zekâtçılardan biri Efendiye:

-Sen bu yıl elli ölçek buğday almışsın, ona yakışan zekâtı vermen gerekir.

-İnsaf edin! Bu yıl hepsinden on çeyrek buğday aldım sadece.

Zekâtçı söylenen söze hiçbir zaman kulak asmazmış. Efendi gidip durumu Padişaha arz etmiş. Padişah onun sözünü duymamazlıktan gelip ona bağırması:

-Şu sakalından utan! Yalan söylemeye utanmıyor musun?

Efendi yavaşça yerinden ayrılıp kapıya gitmeye başlamış.

-Ne oldu nereye gidiyorsun?- diye sormuş Padişah.

-Şahım, demiş Efendi,- şimdi anladım ki zekâtçılar suçlu değiller. Benim bir tutam sakalıma hazretleri bir metre dedi, on çeyreklik buğdayım yüz çeyrek olması normal.

109 EFENDİNİN HEDİYESİ

Bir yıl Efendinin salatalığı erkenden olmuş. Efendi “Padişaha hediye edeyim o da beni güzel bir şekilde ödüllendirirse fena olmaz” diye hayal edip eşeğine atıp şehre gitmiş. Yolda Padişah tek başına atının üstünde gidiyormuş. Efendi ile karşılaştıklarında sormuş:

-Bu ne, nereye götürüyorsun?

-Taze salatalığımı, Padişaha götürüyorum.

(Padişah ile Efendi birbirlerini tanımıyorlarmış.)

-Padişahı tanımıyorsan oraya nasıl gireceksin? O senin akrabası olmadığı halde niye şefkatli davranıp ona bunu götürüyorsun? Diye sormuş Padişah.

-Bu zaman kadar dünyada cahil sadece benim diyordum sen benden daha cahilmişsin. demiş Efendi.

Padişah sinirlenmiş ancak sinirini belli etmeden sorusunu sormuş:

-Benim cahil olduğumu da nerden çıkardın?

-Şu yaşına gelmişsin beni hala tanımıyorsun. Ben Efendiyim Padişaha şefkat göstermek neyime yarar? Gözü doymaz padişah, değerli bir hediye verir mi diye ümitle götürüyorum demiş.

-Padişahın sana hediye vereceğine inanıyor musun?

-Duyduğuma göre o sert, cimri biriymiş. Övsen de şikâyet de etsen aynıymış. O bana hediye verirse kendi cebinden mi verir halktan aldığı verir zaten demiş.

Padişah sinirlenmiş; ancak yine belli etmeden sormuş:

-Padişah sana hediye de verdi diyelim, şu salatalığa ne kadar isteyeceksin?

-Bilemedim şimdi. Eğer cömert olursa yüz para isterim.

-Çok istiyorsun. Bunun için o kadar para vermez.

-O zaman 30-40 para isterim.

-Hayır, bu da çok!

-20-25 para isterim, şeytanın bir tüyünü yolmuş olurum.

-Ya hiçbir şey vermezse?

-O zaman eşeğimin kuyruğunu keser babasının mezarına koyar sonra da giderim.

Padişah atını sürüp gitmiş.

Padişah sarayına gelince üstünü değiştirmiş ve hiçbir şey olmamış gibi Efendiyi kabul etmiş. Önce salatalığa sonra Efendiye bakarak:

-Bu getirdiğin şey için benden ne istiyorsun?

-Ne dileyebilirim şahım. Servetiniz çoğalsın, yüz para istiyorum.

-Bu çok fazla olmaz.

-Bu çok geldiyse 30-40 para verseniz de olur.

-Yok, bu da çok!

Efendi Padişahı sesinden tanımış; fakat belli etmemiş.

-20-25 paraya da razıyım.

Padişah yüzünü açıp:

-Ya hiçbir şey vermesem? Demiş

-Şahım ben Nasrettin Efendi olduğumu söylemiştim size yolda. Sözümden asla dönmem. Hiçbir şey vermeseniz de olur. Eşeğim sarayda bağlı kuyruğu da nasıl olsa onunla birlikte diye cevap vermiş Efendi.

110 BİRİNCİ İNCİR

Efendinin inciri olmuş ve bunu Padişaha hediye etmeye karar vermiş; ancak bekçiler Efendiyi yakalayıp incirini almışlar. Efendi bahçe kapısının altında beklerken bekçiler 5-10 tane esiri götürüyorlarmış. Onlardan biri yoldayken kaçmış. Onun yerine Efendiyi de esirlerin arasına koyup gelen bekçilere teslim etmişler. Efendinin yalvarışları sonuç vermemiş ve onu zindana atmışlar.

Günler, aylar boyunca Efendi zindanda kalmış.

Bir gün Padişah zindana gelmiş ve Efendiye ne sebepten dolayı zindana düştüğünü sormuş. O da her şeyi anlatmış. Padişah Efendiyi bırakmalarını emredip ona sormuş:

-Senin incirin bana çok lazım idi. Dile benden ne dilersem!

-İncirin yerine öyle bir ödül aldım ki bunun üstüne bir şey istemeye utanıyorum. Bir tane keskin bir balta hediye etseniz yeterlidir.

-Baltayı ne yapacaksın?

-Bağımdaki incirlerin tekini bile bırakmadan hepsini keseceğim, demiş Efendi.

111 EFENDİ TERCÜMAN

Padişah uzun süreliğine ava gitmiş. Başka bir ülkeden bir elçi gelmiş ve vezir onunla ilgilenmesi için Efendiye görev vermiş. Efendi aşçıya kırlangıç, keklik gibi kuşların etinden yemek hazırlattırıyor ve elçiye bakıyormuş.

Aradan beş-on gün geçmiş. Kuş eti elçinin midesine dokunmaya başlamış ve o da aşçıdan başka yemekler hazırlamasını rica etmiş. Aşçı elçinin dilini anlayamadığı için bu durumu vezire anlatmış. O da Efendiden elçinin ne söylediğini anlamasını istemiş.

Efendi elçinin yanına gidip el işaretleriyle maksadını sormuş. Elçi de iki elini başının üstüne koyup boynuz işareti yapmış ve kendi dilinde bir şeyler söylemiş. Efendi bunu da anlayamamış.

-Elçi ne istiyor?- diye sormuş vezir.

-Elçinin iki elini başına koyması onun Padişahı biran önce görmek istediğini gösteriyor,- diye cevap vermiş Efendi.

112 EFENDİNİN ALÇAKGÖNÜLLÜLÜĞÜ

Padişah bir gün Efendiye sormuş:

-Efendi bugün keyfim yerinde. Sana bir hediye vermek istiyorum. Hediye olarak ne isterdin?

-Varlığınız daha çok olsun şahım. Bana ne verirsiniz bir şehir vermiş gibi olursunuz.

-Tamam, o zaman, demiş Padişah. Ben sayacağım sen uygun olanı seç: yüz altın para, güçlü bir at, bir sürü köy, güzel bir bağ. Hangisini istersin?

-Eğer ulu şahım izin verseler, yüz altın parayı cebime koyup o güçlü ata binip, bir sürü köyü alıp gitsem. Sizin cömertliğinize bütün şehir hayran kalırdı.

-İştahın da çokmuş. Ya hiçbir şey vermesem?

-Ne derdiniz var? – diye üzgün bir şekilde cevap vermiş Efendi. O zaman nasıl bir padişah olduğunuzu ispat ediniz.

113 PADIŞAHIN SÖZÜ

Bir gün padişah Efendiye sormuş:

-Bir soru soracağım bilebilir misiniz?

-Bilirim, söyleyin.

-Bu dünyada şimdiye kadar gerçekleşmemiş olan ve asla gerçekleşmeyecek olan şey nedir?

-Hükümdarın halka verdiği söz, diye cevap vermiş Efendi.

114 EFENDİ VE PADIŞAHIN HİZMETÇİLERİ

Padişahın sarayındaki bütün ayanlar Efendiyi hiç sevmezlermiş. O ayanlar Padişaha Efendinin üstünden gıybet edip onun hakkında yalan-yanlış şeyler uyduruyorlarmış; ancak o ayanlar Efendi ile denk geldiklerinde yaptıkları yüzünden mahcup oluyorlarmış.

Bir gün o ayanlar Padişahın yanına gelmişler ve Efendinin ağzının kötü koktuğuna onu inandırmaya çalışmışlar. Tam o sırada da tesadüfen Efendi oraya girivermiş. Ayanların rengi atmış ve suspus olmuşlar.

Padişah gerçeği öğrenmek için Efendiye sormuş:

-Hani bana yaklaşım bakayım, ayanlar sizde büyük bir hastalık olduğunu söylüyorlar doğru mu?

-Şahım onların hepsi benim dostlarım yalan söylemiyorlardır sanırım hele bir söyleyin bakalım neler diyorlar hakkımda?

-Ağzınızın kötü koktuğunu söylüyorlar, doğru mudur bu?

-Bunların söylediklerine göre senin ağzın çok kötü kokuyor imiş.

-Onların söyledikleri çok doğru Efendim, demiş Efendi. Şimdiye kadar ben onların ihanetini, aptalca hallerini, kötü sözlerini hep içime attım. İşte bu illetler içimde olduğu için ağzım böyle kötü kokuyor.

115 EFENDİ SAVAŞA HAZIRLANIYOR

Padişah bir ülkeye savaş açmaya karar vermiş ve Efendiye buyurmuş:

-Yiyip içip yatman yetti artık. Sen de savaşa hazırlan. Devrimiz kılıç, kalkan, ok devri. Söz söylemenin vakti değil. Bu savaşta benimle birlikte olacaksın.

Efendi savaşa gitmemek için bahaneler üretmiş; ancak bu sonuç vermemiş. Sonunda çaresiz bir şekilde kalkanını omzuna takıp Padişahın huzurunu çıkmış. Efendinin bu haline şaşırarak Padişah gülmeye başlayıp sormuş:

-Efendi bu ne hal? At bulamayınca eşeğe binip mi geldin?

-Çaresi yoktu şahım, eşeğim bana yalvararak: “ Padişah senden ayrılamıyorsa ben de senden ayrılmam. Sen nereye gidersen ben de oraya gelirim “ diye sızladı.

Efendinin kurnazlığını gören Padişah etrafındaki insanları etkilemek için:

-Tamam, kalkan almışsın ama okunu göremedim.

-Okum yok.

-Düşmanı ne ile öldüreceksin?

-Bizlere atılan okları toplayıp onlara geri atarım.

-Deli misin? Ya düşman bize hiç ok atmazsa?

-Düşman bize hiç ok atmazsa savaş olmaz, o zaman okun bana ne gereği var,-
diye cevap vermiş Efendi.

116 ÖLMEK İSTEMİYORUM

Padişah bir gün Efendiye sormuş:

-Doğru söyle, bu şehre vali olmak ister miydin?

-Allah korusun! Daha canıma doyamadım.

-Neden öyle söylüyorsun? Canına doymayan adam vali olamaz mı?

-İki valiyi öldürdüğünüzü kendi gözlerimle gördüm. Yine 3-4 tanesini kabristana gönderdiniz. Ben ölmek istemiyorum.

117 EFENDİNİN İTİRAFI

Padişah bir gün çok büyük bir ziyafet vermiş. Efendi de o ziyafette imiş ve yanındaki kişi ile koyu bir sohbe dalmış. Padişah da onu incitmek için ona laf sokmaya çalışmış:

-Kim bilir ne yalanlar anlatıyorsun.

-Ne yapayım şahım. Söz bu söylenmezse olmaz. Dostuma sizin ne kadar adil bir insan olduğunuzu anlatıyor idim.

118 EFENDİ DOĞRUSUNU SÖYLÜYOR

Padişah bir gün Efendiye kızmış:

-Benim duyduğuma göre akşam bir yerde otururken oradaki insanlar benim ne kadar adil bir hükümdar olduğumu övüp duruyorlarmış; ancak siz benim iyi huylarım için ağzınızı açıp tek kelime bile etmemişsiniz.

Efendi soğukkanlı bir şekilde cevap vermiş:

-Şahım bu yalan! Sadece akşam değil ben ömrüm boyunca sizin adaletiniz hakkında övgüler yağdırılan bir yerde bulunmadım.

119 EFENDİNİN HESAP DEFTERİ

Günlerin birinde Padişah valiyi çağırıp ondan vergiler hakkında hesap vermesini istemiş. Valinin hesap-kitap işini birbirine karıştırdığını gören Padişah sinirlenerek valiye hesap defterini yemesini emredip onu kovmuş. Onun yerine Efendiyi vali olarak tayin etmiş.

Aradan çok geçmeden Padişah, Efendiyi hesap defteri ile birlikte çağırılmış. Padişah bir de ne görsün Efendi hesap defteri olarak ince bir yufkanın üzerine tüm hesapları yazmış. Padişah şaşırarak Efendiye sormuş:

-Bu nasıl bir düzenbazlık şehirde kâğıt mı kalmadı?

-Sizin gazabınızdan korktum. Midem rahatsız. Önceki vali gibi kâğıdı hazmedemem.

120 EFENDİNİN OĞLU

Bir gün Padişah Efendinin oğlunu huzuruna çağırılmış. Çocuğun kaşı- gözü her şeyi Efendiye benziyormuş. Acaba akli da Efendiye benziyor mu diye düşünerek çocuğu sınamaya karar vermiş. Çocuğa bir altın para vermiş; ancak çocuk bu parayı almamış.

-Neden parayı almıyorsun?

-Annemden korkuyorum. Annem bilmediğin insanlardan para alma demiş.

-Bravo, memnun olmuş Padişah, ben annenın söylediği insanlardan değilim, ben senin hükümdarınım. Al parayı!

-Ben Padişah olduğunuzu bilemedim hem anneme söylesem de annem inanmaz.

-Neden inanmaz?

-Eğer Padişah para verse bir altın vermez çokça para verir çünkü- diye cevap vermiş çocuk.

121 EFENDİ MÜNECCİM

Padişah bir gün Efendiye sormuş:

-Saraya uygun müneccimi bulamadım. Siz saray müneccimi olur musunuz?

-Şahım iltifat ederseniz eşimle ikimiz oluruz.

-Neden ki?

-Anlatmaya başlamış Efendi: Çünkü: Ben eşim ile münakaşa ederim. Ben bir şey söylersem o tersini söyler. Ben "bugün yağmur yağacak" desem o "yağmayacak" diyor. İşte senelerdir denedim ki, ya benim söylediğim ya da onun söylediği olur. Üçüncüsü olmaz. Karımla ben müneccim olsak bütün dediklerimiz olur.

122 EFENDİNİN DEĞERİ

Efendi pazardan keçi alıp, eşeğin eyerine bağlayarak gelmiş. Üç hırsız onun peşine düşmüş. Biri fırsat bekleyip keçinin ipini çözüp götürmüştü. Biraz sonra ikinci hırsız Efendiye selam verip:

-Niçin pazardan boş dönüyorsunuz? -diye sormuş.

Efendi arkasına baksa ki keçi yok. Efendi feryat etmeye başlamış, hırsız:

-Siz burada boşuna feryat etmeyin ben keçinizi çalan adamı gördüm. Çabuk gidin kurtarın, ben eşeğinizi tutarım demiş.

Efendi hemen keçinin peşine düşüp gitmiş geldiğinde baksa ki eşegi de yok. Efendi evine dönüyordu ki kuyunun başında oturup ağlayan adamı görmüş:

–Ne oldu, niçin ağlıyorsun? -diye sormuş.

-Yerimi yurdumu evimi satıp bir hurc altın yapıp, -şehre göçecektim. Bu yere geldiğimde hurcum kuyuya düştü. Düşerim diye almaya korktum. Allahtan bir iyi adamın gelmesini bekliyorum deyip cevap vermiş o.

Efendi de onun yanına oturup ağlamaya başlamış:

–Niçin ağlıyorsunuz? Diye sormuş o:

Efendi ona olan olayı söyleyivermiş.

–Ağlamanın faydası yok demiş. –Kalkın, ikimiz de sarığımızı birbirimize uluyoruz, siz kuyuya inip hurcunu alıp çıkın. Ben size bu kadar altın vereyim ki, ona birkaç eşek, bir sürü keçi satıp almanız mümkün olur.

Efendi soyunup için kuyuya girmiş. O adam üçüncü hırsızmış. Efendinin kuyuya girmesi ile hırsız sarığı taşa bağlamış ve Efendinin kıyafetlerini alıp kaçmış.

Efendi kuyudan hiç bir şey bulamadan çıkmış. Bir baksa ki üstü başı yok. O hırsızdan kendini himaye edemediği gibi eliyle sopayı avuçlayıp evine bakarak koştu. Yolda bir yığın adam ile şehrin hükümdarı geliyormuş, onlara sopayı gösterip bağırdı:

–Gidin gidin! Size göstereceğim.

–Ne oldu? -diye sormuş hükümdar.

–Ne olduğu diye soruyor sanki bilmiyormuş gibi? Diye cevap vermiş Efendi, -dostlarından biri keçimi, ikincisi eşeğimi, üçüncüsü ise üstümü alıp kaçtı. Beni çalmaya şimdi sen mi geldin? Elimi ve ayağımı bağlayıp pazara çıkarıp, beş on para kazanacağını mi sandın? Şimdi beni kandıramazsın, şu sopa ile bir döverim ki, hırsız olduğuna yüz kez pişman olursun!

123 EFENDİ VE VALİ

Günlerin birinde büyük bir zengin ziyafet vermiş. Şehrin hükümdarı ve başka makam sahiplerinin yanında Efendi de davet edilmiş.

Zengin hükümdar için evinin başköşesindeki yer hazırlayarak ona birçok nimetleri koyup başka adamlara sade yemekler getirilmiş. Efendi hükümdarın yanına oturmuş kendi kâsesini hükümdarınkiyle değiştirmiş. Bunu gören zenginler sabırsızlanıp bağırmışlar:

–Efendi o yemeğe dokunmayın!

–Hâkim bey bu yemeği yiyip hastalanmasınlar ben onun yerine bu zahmete girerim demiş Efendi.

124 EFENDİNİN CÜBBESİ

Efendi uzak yoldan geldiği için yorulmuş. Yolda atıyla giden mahalle ellikbaşının gözü ona takılmış ve ondan rica etmiş:

–Cübbemi götürür müsünüz?

–Peki, -deyip razı olmuş ellikbaşı köyüne gidince onu kime vermem gerek?

–Cübbemin kendisi attan inip evi kendisi bulacak, demiş.

–Alay etmeyin demiş Efendiye dünyada hiç cübbe evini bulup gider mi?

–Sonuçta, onun içinde kendim de olacağım ya! Demiş Efendi.

125 CENNET Mİ BÜYÜK MÜ CEHENNEM Mİ?

Bir gün Padişah Efendiye sormuş:

–Efendi cennet mi büyük cehennem mi?

–Cennet, -demiş Efendi.

–Bunu nasıl biliriz?

–Çünkü yeryüzünde zenginlere göre fakirler çok, diye cevap vermiş Efendi.

126 EN İYİ YEMEK

Vali yemekten başka bir şey düşünmezmiş. Bir gün Vali şehrinin elit insanlarını çağırıp onlardan bilinen yemeklerinin ismini yazıp vermesini istemiş.

Onlar arasında Efendi de varmış. O hükümdardan sabaha kadar süre isteyip gitmiş kahvaltıdan sonra gelip hükümdardan arz etmiş:

–Bal, sarımsak ile soğanı karıştırıp kavurursanız güzel yemek olur.

Hükümdar derhal aşçıya hemen yemek hazırlamasını emretmiş. Yemek gelince hükümdar bir kaşık yemiş ve Efendiye bakıp bağırmış:

–Kendin bulduğun yemeği kendin ye ahmak!

Efendi çaresizce başlamış yemeği yemeğe ve hükümdar sormuş:

–Nasıl acayip lezzetli yemek değil mi?

–Efendim ben bunu gördüm ve kabul ettim bu yemek yenmezmiş. Ama bunu şimdi bilmem bir şeyi değiştirmez demiş Efendi.

127 TAVUK VE CİVCİVLER

Efendi şehrin din adamlarıyla alay ediyormuş. Onlar da gidip, Efendiyi padişaha şikâyet etmişler. Efendi bakmış ki işler kötüye gidecek. Bunun için Efendi tavuk ve civcivleri tutup baş vezire götürmüş. Padişahın huzurunda Efendiyi korumasını ondan rica etmiş.

Ertesi gün de ulemalar geldiğinde Padişah Efendiyi zorla getirmiş.

Din adamları kendi davalarını tekrarlariken baş vezir de Efendiyi övüyormuş:

–Hani, kendini savunmak için sen ne dersin?

-Devletlerin çok olsun, - demiş Efendi, -tavuk ve civcivler da sözünü söylediler, benim söyleyecek sözüm yok.

128 KÖPEĞİN HUYU KÖTÜ

Padişah Efendiyi alıp ava çıkmış ve kuşunu övüyormuş:

- Bu öyle iyi bir kuş ki, gölete göndersen falan av kuşunu alıp gel, desen derhal hazır eder, demiş ama Efendi buna inanmamış, Padişah kuşu “iki tane sülün tutup çık!” -deyip bırakmış. Aradan biraz zaman geçmiş, kuş iki sülünü alıp gelmiş. Efendi de o sırada köpeğine övgüler yağdırmış:

-Köpeğim o kadar akıllı ki, boynuna para ile ipi bağlayın, ne buyursanız bir nefeste hazır eder.

Efendinin köpeğini de sınamak istemişler. Boynuna para ile şişe bağlayıp:

-Çabuk git yağ getir sülün kavuracağız! -demiş Efendi.

Köpeği gönderip, bir iki saat beklemişler. Köpekten haber alınamayınca karınları acıkmış şehre dönmüşler. Baksalar ki: Efendinin köpeği saray önünde meydanda bir sürü köpekle oynuyor.

-Köpeğimin kötü bir huyu var, eline para geçince arkadaşlarıyla eğlenir demiş Efendi mahcup olmamak için.

129 FAZİLETLİ ŞAMAR

Arkadaşları, dostları, tanıdıkları çeşitli mesleklerde çalışırken Efendi henüz medrese eğitimi alıyormuş. Yokluk canına tak ettiği bir gün kendi kendine bir tokat atmış.

Şehrin Padişahının ayna-i cihanı varmış ve o onun yardımıyla her gün olanları görmüş. Kendi kendini döven Efendiyi Padişah derhal çağırıp sormuş:

–Delirdin mi?-Neden kendi kendini dövüyorsun?

–Efendim, -diye cevap vermeye başlamış, Efendi, - fakirlik canıma tak etti. Bir iş veya dünya malına sahip olabilirim diye böyle vuruyorum.

–İyi de zengin olmanın yolu kendi kendini dövmek mi?

–Ey Efendim, -diye zorlanarak Efendi, -gençliğimden beri kimi döversem o ya zengin oluyor ya da iyi bir işi oluyor.

–Örnek ver bakalım -söyle, senden dayak yiyip de zengin olan kişiler kim?

–Sol taraftaki veziriniz benden sol yüzüne dayak yemişti. Sağ yanınızdaki vezir sağ elimden dayak yemişti. Benim tokadımı yiyen divan başı oldu tekmelediğim binbaşı oldu biraz kekeleyip Efendim gençliğinizde bahçenizdeki o olayı hatırlıyor musunuz dedi.

–Tamam tamam, yaramaz - demiş Padişah kızarıp onun sözünü kesip git seni Gırvana vali yaptım.

–Ömrünüz uzun olsun diye dua etmiş Efendi ve demedim mi tokadımda fazilet var diye.

130 MUCİZE

Efendi bir şehre gidip Peygamberlik iddiasında bulunmuş. Onu tutup şehrin valisine getirmişler.

–Kimsin? -diye sormuş hükümdar.

–Peygamberim.

–İsa Peygamberdeki gibi mucize gösterebiliyor musun?

–Evet, olmazsa bana bir keskin kılıç verin!

–Ne yapacaksınız?

–Siz hareket edemeden başınızı kesip yine yerine koyacağım diye cevap vermiş Efendi.

131 YETİŞEMEZSENİZ SİZ DE İNİN

Emir Timur'un piri ölmüş cenaze töreni yapılmış. Salası okunup, tabutu mezarlığa götürülürken Timur topallamaya başlamış tabuta yetişemeyince, Efendiyi çağırıp:

–Niye böyle hızlı gidiyorlar? Söyle yavaşlasınlar demiş!

–Piriniz hayattayken öbür dünyayı çok överdi, adamlar da çabuk onu oraya götürelim diye acele etmekte, demiş Efendi.

Timur sinirlenip:

–İnsanlara söyle, yavaş yürüsünler, ben yetişemiyorum! Demiş.

–Yetişemiyorsanız siz de tabuta girin, sizi de oraya götürüverelim, demiş Efendi.

132 KİM ZOR?

Günlerin birinde Buhara emiri Efendiye sormuş:

–Ben mi güçlü müyüm, Afganistan şahı mı? Doğru cevap ver!

Efendi düşünüp:

–Yük taşımada benim işim ikinizden de zor. Mihnet kılmış olsa da biri çiftçi biri esnaf: Biri doyurur biri giydirir demiş!

133 AFFEDERSİN, EŞEĞİM

Efendi eşeğine çok ot yüklemiş geliyormuş. Yükü ağır olduğundan eşek yorulmuş yürüyemiyormuş. Efendi eşeğine vurmaya başlamış. Padişah bu durumu görünce kızarak:

–Küçücük eşeğe bu kadar ot yüklüyorsun bir de dövüyor musun? Demiş.

Efendi eşeğinin kulağına fısıldayıp:

–Affedersin eşeğim, bunun gibi ulu zatlarla dostluğun varmış bilmiyordum!

Demiş.

134 UYGUN CEVAP

Padişah Efendiye iki yüz koyun verip:

–Şu koyunların sayısını azaltmadan çoğaltıp güt sütü de yoğurdu da senin olsun.

Efendi koyunları alıp sahraya gitmiş. Baksa ki Padişah onu aldatıp, koyunları değil, koçları vermiş. Efendi koyunları yemiş. Koyunlar da bitmiş, Padişahın da verdiği süre de tükenmiş. Efendi eve geri gelmiş ama saraya gitmemiş.

Sinirlenen Padişah Efendinin evine hizmetçiyi göndermiş, hizmetçi ise “Efendi doğuruyormuş” diye bir haber getirmiş. Sinirlenen Padişah Efendinin evine gelip çağırmış, Efendinin eşi ise:

–Efendi doğuruyor, bir işiniz varsa bana söyleyin kendisi hiçbir yere çıkamıyor. Demiş.

–Aa er kişi de doğurur mu? Bu nasıl saçmalık! –diye bağırmış Padişah.

Padişaha cevabı eşinin yanında duran Efendi vermiş:

–Efendimin koçları doğuruyor da ben doğurunca mı şaşılırsın?

135 KENDİ USUL İLE TEDAVİ EDİYOR

Padişah ile Efendi av için yürürken Efendinin eşiği huysuzluk etmiş, Padişah da bundan huzursuz olup eşeğe adamakıllı vurmuş.

–Ne günah işledi, dilsiz hayvana vuruyorsunuz? Diye üzölmüş Efendi.

–Dilsiz hayvanın dişi ağrıyor, tedavi olur mu ki deyip vurdum! Demiş Padişah.

Bundan birkaç gün önce, Padişahın dişi ağrıyıp yüzü şişmiş. Doktorlar çare bulamamışlar. Padişah canı yanarken o sırada Efendi gelmiş. O Padişahın dişini tedavi edeceğini söylemiş, Padişah ikna olmuş. Efendi Padişahın şişen yüzüne sertçe vurmuş. Padişah feryat edip:

-Niçin bana vurdun, ahmak! Demiş sinirlenerek.

-Hazretlerinin kendileri de ben garibin eşeğinin dişi ağrıdığında böyle tedavi etmişti ben de onun usulüyle onu tedavi ettim demiş Efendi.

136 EFENDİNİN DÜŞÜNCELERİ

Padişah ile Efendi ava gitmişler, Padişah serin bir yerde uyuyup kalmış, uyandığında, kendisini bekleyen Efendiye sormuş:

-Efendi, neden uyumadın, neyin hayalini kuruyorsun?

-Böyle büyük ve ağır yeri ne tutuyor diye düşünüyorum demiş.

Padişah yeniden uyuyup kalktığında:

-Şimdi ne hakkında düşünüyorsun?

-Gökyüzünü ne tutuyor diye düşünüyorum demiş.

Padişah yine uykuya daldığında, atlarını hırsız alıp gitmiş. O uyandığında yine sormuş:

-Yine neleri düşünüyorsun?

-Atlarını hırsızlar aldı, şimdi eyeri kim götürdü diye düşünüyorum,- diye cevap vermiş Efendi.

137 İNANMAZSAN KENDİN GEL

Nasrullah isimli bir adam Peygamberlik iddia ediyormuş. Onu tutup Padişaha getirmişler.

–Peygamber olduğuna delilin var mı? Diye sormuş Padişah.

–Var. Kur'an da Allah “ İzaca Nasrullah “ diye haber veriyor. İşte o Nasrullah Peygamber ben oluyorum, demiş.

–O zaman, Peygamber isen, mucize göster! Demiş Padişah.

–Bir yaşlı kadın getirin ve onu bana nikâhlayıp verin. Bu yaşlıdan çocuk yapayım. Çocuğun akli ermeye başlayınca benim Peygamberliğime şahitlik eder..

Padişah gülmüş ve vezirine bakıp:

–Hadi sen yaşlı eşine alıp gel, bunun mucizesini bir görelim. Demiş.

–Ben bunun Peygamberliğine inandım –demiş. Vezir siz inanmıyorsanız kendi eşinizi getirin demiş.

138 ÖVÜNEN HALİFE

Bir zamanlar Abbasi halifelerden biri ava çıkmış. Ne olduysa yoldaşlarından ayrılmış. Açlık ve susuzluktan ağzı kurumuş. Yürüye yürüye sonunda çölde çadır kurup oturan bir çobanın çadırına girmiş.

-Yiyecek bir şey var mı? Diye sormuş.

Çoban yemek ile bir şişe şarap getirip koymuş.

–Beni tanıyor musun? Demiş halife şarabını yudumlarken

–Hayır.

–Ben halifenin yakınlarından oluyorum.

–Öyle ise işin iyiymiş, demiş çoban ve yine bir şişe şarap getirmiş. Halife bunu da içince:

–Beni tanıyor musun? Demiş.

–Az önce söyledin, halifenin yakınlarından oluyorum demiştin.

–Ben askerlerin başıyım.

–Maşallah! Askerin dinç, istediği olsun, dedikten sonra çoban halifeye yeni bir şişe şarap vermiş.

–Ben kimim? Demiş halife üçüncü şişeyi yudumlayıp.

Çoban bıkıp, bulaşıkları götürmüş.

–Evet, nereye gidiyorsunuz?

–Bir şişe şarabı içip “halifenin yakınıyım “ dediniz; ikincisini içip “asker başıyım” dediniz şimdi, üçüncü şişeyi içince “Emiril müminin Müslümanların halifesi oldum “da dersin? Demiş.

139 BÜYÜK KAZAN VE PANCAR

Namangan bölgesinde Halilçe helal diye bir lafçı ile Ahengeran bölgesinden olan Sendengül para bulan tepesinde karşılaşmışlar. Hal hatır ettikten sonra:

–Peki, Ahengeranda ne yenilik var! -deyip sormuş Halilçe helal.

–E ne olsun dünya işleri gibi, bizim Ahengeran demircileri bir bin üç yüz kırk kulplu bir tane büyük kazan yapıyorlar. Bir kulpunda durup on kilo çekiçle sabahleyin vurduğunda çıkan sesi ikinci kulptaki işçi öğlenden sonra duyuyor.

–Aferin güzel bir kazan olmuş, -demiş Namanganli Halilçe helal. Sonra Sendengül sormuş.

–Peki, Namangande ne yenilikler var?

– Namanganlı çiftçiler becerikli ta Çinden Bizansa kadar malum. Gırvan çiftçilerinin bu yıl pancar dikmişlerdi. Özellikle, Aptal Şadi pancarları oluverdi. Yukarı bozkırda öyle bir pancar oldu ki, yapraklarının gölgesinde on bin atlı asker saklanabilir.

–Vay ahmak -demiş. Sendengül laf da bir yere kadar böyle pancar olur mu?

–Ben mi ahmağım, sen mi - demiş. Halilçe helal –o büyüklükte kazan varsa böyle de pancar olmaz mı?

140 PARA- BANA

Timur sıkılmış, eğlenmek istemiş önüne de bir küp altın koymuş:

–Kim ki ödüle uygun bir çift güzel söz söylese, ona bu küpteki parayı vereceğim demiş.

Ayanlar peş peşe bir çift söz söylemeye başlamış:

–Demir para

–Para mara.

– Kime para.

Bu sözler Timur’u ikna etmemiş. Bu sırada Efendinin ilhamı gelip yerinden kalkıp, Paraya yakınlaşmış “para bana” demiş hiçbir şey söylemeden küpü alıp gitmiş. Emir Timur da, ayanlar da bir şey demeden kalakalıverdiler.

141 ÖNCE PADİŞAHA İNANMAK GEREK

Efendi Padişahın huzuruna çıkmış. Baksa ki Padişah bir adama kızıyor. Efendi birden kapıya kulak verip:

–Cellat al, bunu kellesini! Diye emretmiş Padişah.

Cellat o biçareyi sürüklemeye başlamış. Zavallı adam feryat etmeye başlamış. Efendi bu duruma üzülüp, Padişaha sormuş:

–Efendim, bu adam ne günah işlemiş?

–Günahı büyük. Affedilecek günahlardan değil.

–Ne günahı?

–Günahı şu ki ben buna bir sırrımı söylesem, o başka adama söyler, sırrımı açığa çıkarır!

–Hımm... Sırrını açığa çıkaran adamın cezası ölüm mü?

–Elbette!

–Öyleyse önce sizi öldürmek gerekir.

–Ne?

–Son sırrı önce söyleyip kendinizi aşıkâr ettiniz.

142 GİZLİ SÖZ

Efendi ev geçindirmekte sürekli zorlandıktan sonra bir ustadan bez dokumayı öğrenmiş. Bu hüneri eşine öğretmiş, ikisi bez dokuma işine girmişler. Bezi evin yanından geçen suda yıkadıkları için komşularıyla sürekli kavga ediyorlarmış bu yüzden bezleri gece yıkamaya başlamışlar.

Tesadüfen bir gece vezir ile şehirde gezen Padişah Efendiyle eşine rastlamış:

–Hey, kimsin? Dün gece su önünde ne yapıyordun?

Efendi Padişahın önünde el bağlayıp, kendinin zor durumunu anlatmış:

–On ikiden üçü ayırsan olmaz mıydı, Ha? -demiş Padişah.

–Efendim o zaman otuz iki yetmez.

–Olmazsa bir kaz göndersem tüylerini yolup verecek misin?

–Merhamet ederlerse yolup veririm.

Padişah bu cevabı duyunca kendi yoluna gitmiş.

Vezir bu sözlerden bir şey anlamamış, bir şey anlamadığı için de başı şişmiş. Eve gelince olayı eşine anlatmış.

–Bunda bir iş var, Padişah bir gün bu sözleri size sorar eğer bunlara cevap bulamazsanız başınız gider! Bu bulmacanın cevabını muhakkak bulmanız gerek

Efendiyi bulup, bu işin aslını öğreniniz. Ne kadar para istiyorsa da veriniz yoksa canınızdan olacaksınız, demiş eşi.

Vezir ertesi gün Efendinin evine gidip, hal hatır sorup, biraz oradan buradan konuşup oturmuş. Sonra sözünü bu bulmacaya getirmiş.

–Efendim, dün gece siz ile Padişah arasında şifreli bir konuşma geçti. Bunun anlamı ne? Çok merak ettim.

–Vay vay, sonuçta bu padişahın sırrı! –söylesem, başım kesilir.

–Yüz altın veririm söyleyiniz.

–Yok yok korkuyorum.

–Bin altın veririm?

–Olmaz dedim, olmaz!

–Elimdeki var olan nakitleri altın kumaşların hepsini veririm söyleyiveriniz,- demiş vezir yalvarmaya başlayarak.

–Tamam, bu dünyada ne kadar malınız varsa getirip veriniz.

Vezir çaresiz her şeyini getirip vermiş.

–Hadi, söyleyiniz şimdi.

–Padişah “on ikiden üçünü alsan olmaz mı” dedi. Bu bir yıl on iki ay oldu, dokuz ay çalışıp, üç ay da dinleseniz olmaz mıydı, demek. Benim “otuz iki yetmiyor dediğim çoluk-çocuk çok, otuz iki dişe yetmiyordu” dedim. Padişah “bir kaz göndersem tüyünü yolup verir misin?” demiş. Ben razı oldum. İşte o seni gönderdi. Tüyünü yoldum. demiş.

143 ALLAH'A KALAN GÜNÜNÜ GÖRSÜN

Efendinin köyüne başkentten haberci gelmiş, halkı toplayıp:

-Padişahımız düşman ile sert cenk etmekte. Sizler Padişahın galip gelmesi için Allah'tan isteyin, beş vakit namazda dua edip duruyorlarmış. Padişahın buyruğu böyle!

Efendi ona:

“Allah'tan isteyin” diyorsa, iş tamam. İş Allah'a kalmışsa batmışız!...

144 KAVGA NEDEN ÇIKTI?

Bir gün padişah Efendiye sormuş:

-Bu adamlara şaşıyorum. Sürekli bir birleri ile savaşıyorlar. Kavga neden çıkar ki, Efendi?

-Adamlar bir birlerine ansızın “ahmak olma!” diyorlar. Kavga bundan çıkıyor.

- Olur mu öyle şey! Bu basit sözden kavga mı çıkar?!

-Çıkar.

-Çıkmaz!

-Ahmak olmayın! Demiş, Efendi bile bile.

-Cellat! Deyip bağırması padişah dediğini unutup.

-İşte, söylemedim mi, Efendim, bir tane “ahmak olma!” ya kavga doğdu, ölüm çıktı! Bakın işte şimdi siz de ahmak oldunuz.

145 ALIŞKANLIKLARI BIRAKMAK ZOR

Padişahın bilgin bir veziri varmış. Vezirin sakalını yolmak gibi tuhaf bir âdeti varmış. Padişah bu durumdan rahatsız olmuş. Bir gün Padişah vezirine:

-Eğer sakal yolmayı bırakmazsan, cezalandırılacaksın demiş..

Vezir “bundan sonra yapmam” diye söz vermiş. Bir zaman kendini saklayıp gezmiş. Bir gün padişah ona soru sormuş, o da akıllıca cevap vermiş. Padişah bu durumdan memnun olup: -Dile, ne muradın varsa vereyim, demiş.

-Efendim, muradım o ki hediye vermeyin elimi sakalımı yolmama izin verin, demiş.

EFENDİ DİNDARLAR ARASINDA

146 HACI

Bir adam “hacdan” gelmiş dostları onu görmeye gitmiş. Onlar “hac” da hangi yerleri gördüğünü ve ziyaret ettiğini sormaya başlamışlar:

-Hacerü'l Esvet'i ziyaret ettiniz mi?

-O kişiyi bir iki kere ziyaret etmek için evine gittim bulamadım.

-Ciddeyi gördünüz mü?

-Evet, o Mekke'nin kapısı önünde bakkalcılık yapmış. İri kıyım, koca bir adam imiş.

147 BAYGURA ANTA KELBEN KABİRA

Bir molla köye imam olmuş. Bu köyde İsa, Musa diye zenginler varmış. Onlardan daha da zengin olan Baygura adında bir kişi varmış. O bir gün hocaya küsmüş.

-Efendim, siz sürekli hutbede İsa Bey, Musa Beyleri hutbede çifti okuyup bizi birer kez de dile almayın.

-Tamam, cuma da sizi de hutbeye çifti okuruz olmazsa , -demiş hoca.

Bir Cuma günü hocanın medrese arkadaşlarından biri misafir olup geldi. O öğle namazına hoca ile birlikte mescide gitti. Hoca minbere çıkıp , “İsa ve Musa ve İlyas... Baygura sen benim kalbimden de büyüksün...” deyip okumaya başladı...

Namazı tamamlandı, Baygura Hocaya:

-Efendim, akşamleyin bize misafirlerinizle birlikte gelin , - demiş. Zengin memnun olup onlara oldukça büyük bir ziyafet vermiş, sonunda hocaya değerli bir cübbe, misafire ise basit bir cübbe giydirip göndermiş, misafir hocanın odasına gelip,

-Efendim, Kur'an da İsa, Musa, İlyas isminde kişiler var ama var ama Baygura diye birisi yok, neden onu da hutbeye eklediniz? Diye Efendiye sormuş:

-E, ne kadar safmışsın. Bu ahmak zengini hutbeye ekleyip okumasaydım , bana ve sana cübbe hediye eder miydi?! “ Baygura ente kelben kabire “ dedim” yani Baygura sen itlerin en büyüğüsün” dedim demiş imam.

148 HZ. CEBRAİLİN OĞLU

İmamla Efendi bir ziyafet meclisinde konuşuyorlarmış:

-Nadirül Miraç kitabında Hz. Cebrail'i öyle betimlediler ki, kanatları horozun kanatları gibi rengârenk, belinde altın kemer kemer, ayağında da değerli pabucu varmış.

Efendi onun sözünü ağzından almış:

-Efendim, öyle olsa bizim horoz da Hz. Cebrail'in evlatlarından olurdu değil mi?

- Hz. Cebrail'i horoza benzetmeyin, sakın öyle deme kâfir olursunuz kâfir!

-Bu da bir laf, Efendim. Eğer bizim horoza altın kemer bağlayıp değerli pabuçlar giydirilirse, adamlar “Bu Hz. Cebrail'in oğlu” derler. İşte ondan sonra, belki büyüdüğünde Cebrailin kendisi oluverir.

149 EK FATİHA

Çok soğuk bir kışmış. Efendi mescide geç gelmiş. Bir baksa ki, cemaat imarethanede namaz kılıyormuş, fakat bir yaşlı adam yetişemediğinden, mescidin içinde don gömlek, yalın ayak namaz kılmakta. Soğuk olduğundan ayakları pancar gibi olmuş, bütün vücudu tir-tir titriyor, dişleri takırdıyormuş..

Efendi ona acımış, namazın sonu yakınlaşınca sessizce yanına varıp, oturmuş. Yaşlı adam namazı tamamlayıp Fatiha ya el açmış. Efendi de elini açıp , “amin” deyip duaya durmuş. Yaşlı adam dua etmeye başlamış:

-E, Allah'ım bu yoksulluğa rağmen bakar mısın, senin isteğini yerine getiriyorum kabul et cennetine kabul et.

Fatiha şu yere geldiğinde Efendi dedenin yanını dürtmüş..

-Kalan yarısını ben dua ettim , - demiş. –Ey Yarabbim! Bu dedeme cehennem nasip edin. Orda dedenin nasibi olan ateşi şimdi gönder ki bu çaresiz kulun ısınıp rahat olsun! Amin Allah'u Ekber...

150 ÇİRKİN MELEK

Efendi bir gün mescide girmiş, hoca vaaz ediyormuş:

-Kim ki “Laylatülkadr” gecesinde iki rekât kadir namazını kılar, Allah'u Teala ona huri nasip eder ki, başı maşırıkta, ayağı mağrip de olur.

Efendi bunu duyup:

-Eğer böyle çirkin olacaksa ben kadir namazını kılmayacağım bana öyle çirkin huri lazım değil demiş.

-Efendim, şirk koşmayın iyi değil.

-Ee, Efendim, eğer ben o huri öpecek olsam, mağripten, maşrığa sefer yaparken ölürüm ya gelip gidermiş mi? Böyle upuzun huriyi Allah Cebrail'e versin!...

151 ALA NAMAZ- BELE NAMAZ

Efendi genç bir yetişkinen evlerine bir imam gelip 3-4 gün misafir olmuş. Efendinin babası şeyhten:

-Efendim, oğlum Nasrettin hakkında bir dua okuyun. Zira Allah'ın emirlerine boyun eğip, namazını her daim kılsa, demiş.

-Baba, kendiniz de imam geldiğinde namaz kılıp, başka vakit namaz kılmıyorsun! -demiş Efendi, imam size dua etsin zira bundan sonra bir kılıp bir kılmamaktan kurtulursunuz...

152 NAMAZ NE KADAR KAFES OLDU

Bir beynamaz varmış. Yaşı altmışı geçmiş olsa da, bir ömür başı secdeye değmemiş, namaz-niyaz nedir bilmezmiş. Elinden bildircin düşmezmiş. Günün birinde onun dostu ona nasihat vermeye başlamış.

-Dostum, yaşın belli bir yere geldi. Gelin-damatlık, torun-torununun torunları oldu. Bu vaziyet sana yakışmıyor.

-Peki ne yapmamı istiyorsun?

-Hazır bu ay ramazan ayı, camilerde her gün Kur'an okunuyor, teravih kılınıyor git de ibadet et.

Bıldircinci "tamam, ibadet etsem iyi olur" deyip, abdest alıp cüppesini giyip çıkmış, dostu ile mescide yönelmiş.

Gidip, imamın arkasına durmuş. Aniden şu gün teravihin her bir rekâtında Kur'an'dan bir parça okuyormuş. Bıldircinci ayakta duruyormuş ve ayakları yorulmuş. Bir ayağını alıp, bir ayağını koyup, iki rekât teravihi aradan çıkarmış. Secdeye baş koyduğunda ortağının beline dürtüp sormuş:

-Hey, namaz kaç kafes oluyor ya?

153 KURBANLIĞIN HAYSİYETİ

Bir fakir Efendiye sormuş:

-Efendim, kurbanda kişi kurban kesse, kıyamet günü sırat köprüsünde kurbanın üzerine binip geçeceklermiş doğru mu?

-Evet, doğru.

-Eğer dana koyun kesmeye imkânı olmayıp da yağlı pilav pişirip dağıtanlar ne yapacak?

-O zaman öyle insanlar yağ çıkaranlara binip geçerler adamlar ince köprüden inip oturdular - demiş o.

154 EŞEK KADI

Efendi eşeğini kaybetmiş ve eşeğini ararken şakacı bir dostunu görmüş:

-Birader benim eşeğimi gördünüz mü?- diye sormuş Efendi.

-Eşeğinizin kadı olduğundan haberiniz yok mu? Ben şimdi mahkemeden geliyorum. Eşeğiniz mahkemede büyük sarığı takıp oturuyor.

-Olabilir dışarıda öğrencilerime kadılık dersi verirken eşeğim can kulağıyla dinlerdi.

155 HARAM KAN

Kadının rüşvet almak gibi kötü bir alışkanlığı varmış. Kadılıktan sonra da kimi görse yine rüşvet istiyormuş. O adam bir gün Efendinin önüne istemeden avcunun içini kaşımış bu durumdan, utanıp Efendiye sormuş:

-Avuç içinin kaşınması haram kandanmış, bu söz doğru mu?

-Olabilir rüşvetçilik de haram kandan olur.

156 HÜKÜM

Efendi kadılık yapıyormuş. Onun huzuruna kavga eden iki kişi gelmiş. Biri “bu adam benim kulağımı çekti” demiş, ikincisi bu durumu inkar etmiş..

Efendi nasıl hüküm vereceğini bilmeden:

-Bir saat sonra gelin, hükmü veririm, demiş. Efendi adaletli hüküm vermek için bir odaya girip, kendi kulağını çekmişti ki. Kulağı elinden çıkıp, başını duvara çarpmış, ve başı yarılmış. Davacı ile davalı geldiğinde onlara:

-Senin davan yalan, senin kulağımı bu adam çekmedi, kulağımı çekseydi başın duvara değdi. Benim hükmüme inanmazsanız, benim başımı görün... demiş.

157 BİR “UH” İÇİN BİR TİN SESİ

Efendi mahkemede kadı ile sohbet ediyormuş. Biri baltalı, biri testerele olan iki çalışan huzura gelmiş. Elinde balta olan:

-Biz bir kişinin odununu baltayla kesmek için anlaştık. Ben odunu yararken arkadaşım karşımda oturup her balta vurduğumda of deyip oturdu. Odun yarıktan sonra patron hakkımı bana verdi. Bu arkadaşım ise paranın yarısını vereceksin, deyip kavga çıkardı.

-Peki sen ne diyorsun?

-Ne diyeyim, Efendim, gemide olanın canı bir demişler. Dostum insafsızlık yapıyor o her balta vuruşunda ben de “of” deyip ona yardımcı oldum. O balta vurmaktan yorulduysa ben de of demekten yoruldu. Bunun için o paraların yarısını adalet için bana vermenizi istiyorum.

Kadı nasıl hüküm çıkardığını bilemeden, Efendiye bakmış. Efendi yerinden kalkıp odun yaradan kişiden paraları istemiş almış ve paraları fırlatmış ve paralar ses çıkarmış her ses çıkardığında testereciye “duydunuz mu” deyip, durdu. Sonra paraları odun yaranlara verip, testereciye:

-Senin her bir “uh” demende bir “tin tin” sesini aldın. Hakkını aldın var git yolundan kalma!

158 EZAN BİR GÜN SÖYLENSE...

Efendi sabah vaktinde bir mescidin önünden geçerken müezzin ezan okunuyormuş. Akşamleyin evine dönerken müezzin yine ezan okuyormuş bunu gören Efendi:

- Aman Allah’ım, - demiş, -ezanı bir günde okuyorlarsa, namazı kaç günde kılıyorlar?

159 KENDİM DE BİLMİYORUM

Efendi yağmur yüzünden yıpranmış bir binanın arkasında Allaha yalvarıyormuş, tam bu sırada duvardan bir taş düşüp Efendinin başını yarmış.

-Ben senden servet istiyorum Ey Allah’ım, baş yarmayı kendim de bilirdim, demiş Efendi.

160 YAŞLI ORUÇ

Efendi çocuk okutuyormuş. Ramazanın sıcak ve uzun günleri gelmiş. Hoca çocuklara ders verirken çok zorlanıyormuş. Yanındaki ibrikten buz gibi sudan iki defa içmiş. Bunu gören çocuklar her taraftan:

-Vay Hoca, “ su içmek orucu bozar.” diyen sizsiniz, kendiniz içtiniz, diye bağırmışlar.

Efendi bahane göstermiş:

-Ben sizlere genç oruç hakkında konuştum. Genç oruç yeni sargı bezine benzer, biraz sıcakta açılmaz. Benim tuttuğum yaşlı orucu, sıcağa dayanamaz, sertleşir. Su serpip durulmazsa sertleşip açılıp gider, Demiş.

161 ÖLÜNÜN İYİSİ

Efendi ömründe ezan okunan minareyi görmemiş. Efendi büyük şehre vardığında Hoca minarede iki kulağını tutup bağırmaktaymış. Efendi müezzini görünce;

-Bu duruma düşmektense ölmek daha iyi, bu dalsız budaksız yere çıkarken inmeyi neden düşünmedin? Demiş Efendi.

162 ALLAH'IN KAPISI

Efendi evinde yalnız oturuyormuş, cemaatten biri gelip:

-İmam hastalandı, yatsı namazına siz imam olur musunuz? Demiş.

Efendi yatsıdan gelirken sokak kapısını hırsız kaçırıp gitmiş. Efendi gece yarısı gitmeyip mescidin kapısını kaçırıp gelmiş. Çalınan kapının yerine koymuş.

Bunu işiten cemaat Efendiyi İslam mahkemesine şikâyet etmiş. Kadı, Efendiye sormuş:

-Mescidin kapısını çalıp giderken utanmadınız mı?

Efendi cevap vermiş:

-Mescid Allahın evi beni de o eve hizmet etmeye çağırdı. Ben çıkıp gittiğimde avlumu Allaha emanet etmiştim emanetime iyi bakmamış ben de şimdi onun kapısını emaneten aldım. Allah benim kapımı bulup verirse ben de O'nun mescidinin kapısını geri veririm, demiş.

163 ALLAH İSTERSE

Bir adam Efendiye sormuş:

-Her iş Allahtan, Allah isterse olur, diye söz var. Siz buna ne dersiniz?

Efendi cevap vermiş:

-Ben de Allah'ın istediği olur, diyenlerdenim. Niçin dersiniz, eğer benim istediğim olsaydı, bir süre mescide mola verip kış için odun toplardım.

164 SÖZDE SARIK

Kadının başı çok ağrıyormuş. Onu görmeyen ona ilaç vermeyen doktor kalmamış. Nihayet bir doktor beyni açıp tedavi etmek istemiş. Kadı razı olmuş. Doktor ona ilaç koklatıp göz kapağını açmış, beynini bir kâseye dikkatlice koymuş, tedavi etmeye başlamış. Beyni tedavi ettikten sonra doktor yine yerine koymak için yanına baksa ki, kedi yiyip gitmiş. Doktor şaşırıp:

-Şimdi ne oldu. Bu insan nasıl kadılık yapar? Demiş.

Efendi ona:

-Zararı yok, doktor! Kadılık yapmaya beyin gerekmez, sarık olsa yeter. Gözkapaklarını kapatıp çabucak sarığını örterim! Diye teselli vermiş.

165 CENNETTE MESCİT VAR MI?

Efendi bir köye imam olmuş. Efendinin halini hiç kimse sormazmış. Kuran okunurken bir kişi Efendiye sormuş:

-Efendi cennette mescit var mı, yok mu?

Efendi bu duruma şaşırıp:

-Önce var idi, cennete giren insanlar çabucak namaz kılıp imamın halini sormayınca Allah da sinirlenip mescidi kilitledi, diye cevap vermiş.

166 EFENDİ İMAM

Efendi caminin şerefesinde öğlen ezanını okuyormuş. Sokaktan bir kişi bağırır:

-Efendi ezanı yüksek sesle söyleyin iyi işitilmiyor!

Efendi ezanı yarıda durdurup cevap vermiş:

-Karnın toksa, kendin çıkıp sesli söyle!

167 ORUÇ AÇILMADI MI?

Efendi mektepteki çocuklara gün göstermezmiş. Ramazan ayında hoca afyon tiryakisi olduğu için canı afyon çekiyormuş. Efendi yine yaramazlık ediyormuş.

-Nasreddin sessiz oturuyor musun yoksa sopa eline gelsin mi? demiş.

Efendi yerinde el bağlayıp edep ile demiş:

-Sopa yemek oruç bozar mı?

168 HOCANIN OKUMASI

Efendinin çocuğu ağlamış, eşi de bütün gece beşik sallayıp durmuş.

Bir gün gece eşi rahatsızlanınca Efendiyi uyandırmış.

-Ben anası isem sen de babasıdır. Bu gece kendin uyut, bana da can gerek!

Demiş.

Efendi durup giyinmeye başlamış. Eşi:

-Hayrolsun? -demiş.

-Ben gidip hocaya söyleyip geleyim. Camide Kuran okuduğu zaman hepimiz uyuyup kalıyorduk demiş.

169 YAŞLININ BEDDUASI

Efendi uzun gün oruç tutup yorulmuş. İftardan sonra camiye teravih kılmaya gitmiş. Namazdan sonra hoca çok uzun bir süre okumuş. Efendi iftarda her çeşit yemeği çok yediğinden, karnını tika basa doyurduğundan, soğuk ter basmış. Onun karnı yine guruldadığında, yanındaki adam:

-Efendi karnınız ne diyor? Demiş.

Efendi ayağını birleştirip:

-Karnım beddua ediyor, “ bu kadar uzatırsan, sesin def olup gider” demiş.

170 BANA LAYIK MİLLET SİZLERSİNİZ

Efendi abdest almayı imama sorduğu için şehir caminden kovulmuş. Uzak köye gitmiş. Bu köyde cami çok azmış. Efendi çok insan bulduğu bir düğünde ortaya çıkıp, köy ahalisini namaza çağırmış. Bir kişi yerinden kalkıp sormuş:

-Biz abdest almayı bilmiyoruz. Abdest almadan namaz kılınsa olur mu?

Efendi bu durumdan memnun olup:

-Ben de abdest almayı bilmiyordum milletlerine leke idim. Bana layık ulus sizlersiniz. Demiş.

171 BAŞINI KALDIRMAYA DERMANI YOK

Bir mahallenin imamı ölmüş. Efendiyi imamlığa çağırmışlar. Efendinin önceden çalıştığı yer maaşlı, burasının ise maaş çok azmış. Yeni yerde Efendi bir yıl çalışmış. Ne vakıftan haber var, ne hayır hasenat ve ne de Kuran hatmi varmış. Efendi bir gün iki rekât öğle namazı kıldıktan sonra başını kaldırmadan eğilip yatıvermiş. İmamın başkaldırmadığını gören cemaatten biri bu duruma sinirlenip:

-Efendi başınızı kaldırmayacak mısınız? Dükkân açık kaldı:

Efendi yattığı yerden yüksek sesle:

-Sizlere imam oldum, kuvvetim kalmadı, başımı kaldırmaya dermanım yok. Bazıları beni getirirken bana verdiği sözleri tutarsa, belki bu derman olur, başımı kaldırıyorum, diye cevap vermiş.

172 FETVA

Efendi müftü imiş. Bir usta bir konuda fetva istemiş:

-Ustanın ineği yargıcın ineğini boynuzlayıp öldürse şeriat ne buyurur? Demiş.

Efendi kitap karıştırıp cevap vermiş:

-Ustadan ineğin parasını almak gerek.

Usta yine sormuş:

-Oldu ya yargıcın ineği ustanın ineğini boynuzlayıp öldürdü?

-Böyle olay kitapta yok... diye cevap vermiş Efendi.

173 SARIK

Ömründe sarık sarmayan Efendi bir gün cenaze namazı kıldırmak için çağrılmış. Sarık takıp taziyeye gitmiş. Geri dönüp geldiğinde köpeği tanıyamayıp ısırmaya başlamış. Efendi sarığını arkasına alıp:

-Küçük sarığa böyle saldırıyorsan, imamı görünce, etini parça parça edersin! demiş.

174 İMAM SADECE ALDI

Bir gün namaz kılmak için insanlar toplandığında caminin imamı taharetlenmek için gittiği havuza düşmüş. Tam boğulacakken oradaki insanlar imama “elinizi verin” deseler de imam elini vermiyormuş. Havuzun başına gelen Efendi adamları uzaklaştırmış.

-İmamımız “verin” sözün anlamını bilmiyor, “buyur” demek gerek, demiş ve elini uzatmış.

İmam Efendinin elini almış ve sudan selametle çıkmış.

175 ÜÇ VAKİTTE

Kadı Efendiye sormuş:

-Evde Kuran okuduğunuz vakitlerin hangisinde hatalı okuduğunuzu biliyor musunuz?

Efendi cevap vermiş:

-Üç vakitte hatalı okuyorum.

-Mesela?

-Mesela: bedava yemek aklıma düştüğünde, yabancı kadın sesi işittiğimde, kadı olup rüşvet yediğim aklıma geldiğinde...

176 KAZIYIP YİYİN

Efendi arabada hayvan pisliği taşıyormuş. Hoca bir zengin kapısının yanında yemek yemek için oturmuş. Efendi ona selam vermiş. Hoca teklif etmiş:

-Efendi yemek yer misin? Diye sormuş.

-Sıcaksa bununla kazıyıp yiyin deyip ona arabasındaki büyük küreği vermiş.

177 UZUN DEMİR

Kadı Efendiyi eve çağırıp:

-Arkadaşlık hatırına için ben size yardım edeceğim. Bazen mahkemeye gelip yalancı şahitlik yapın çay paranız çıksın. Bazen gerek olduğunda yemin edip gürültü çıkarırsınız yemek paranız da çıkar...

Efendi yargıca sormuş:

-Komşularım işitirse, ne olur?

-Ne olacak hiçbir şey olmaz.

-Herkesin başında ölüm var. Öldüğümde komşulardan bir tanesi “Efendi nasıl adammış” diye sorduğunda bütün mahalle “yüzü kara, rüşvetçi kadı gibi eli uzun biriymiş” diye cevap verse, nasıl adam olurum, diye cevap vermiş.

178 ALLAHIN EVİ

Efendinin kadılık zamanında bir caminin hocası ricaya gelmiş:

-Falan mahallenin hocası gece gelip caminin seccadesini çalıp gitti. Alıp kendi camisine serdiğini gördüm. Onu alıp veriniz.

Efendi hocaya bağırarak:

-İki cami de Allah'ın evi, böyle olduktan sonra seccade o yere serilmiş bu yere serilmiş ne olur. Elinden geliyorsa başka camiden seccade çalıp kendi camine ser! Diye cevap vermiş.

179 ALLAHIN İŞİ

Efendi kadı olduktan sonra yağcılık çoğalmaya başlamış. Her zaman mahalle insanların ekmeğini yiyen Efendinin yolunu ellikbaşı kesmiş ve gördüğü rüyayı anlatmış:

-Bu gece rüyamda gökyüzüne çıkıp kulak verdim Allah meleklerine sizi övdü. İşitince çok memnun oldum.

Efendi endişelenip cevap vermiş:

-Öyleyse yakında Allah'ın da bana bir işi düşecek...

180 KUTSANMIŞ SU

Baharda gök güröldeyip şimşek çakıp sel olmuş. Efendi evine doğru yürüyormuş. Cami avlusunda durup, Efendiyi görüp duran hoca tembihlemiş:

-Bu "kutsanmış su" Allah'ın kullarına gönderdiği kutsal su, neden böyle yağmurdan kaçuyorsunuz?

Efendi cevap vermiş:

-Bu yağmurun mübarekliğini ben de biliyorum. Kutsanmış su çok ayakaltı olmasın diye koşuyorum demiş Efendi..

181 HOCA VE EFENDİ

Bir gün Hoca namazdan sonra vaaz için minbere çıkmış. Fakat hocanın aklına hiçbir şey gelmemiş. Bunu kendi de kabul edip:

-Müminler ben sizlere vaaz verecektim. Aklıma hiçbir şey gelmedi. Demiş.

Efendi Hocanın kulağına:

-Minberden inip gitmek de mi gelmedi? Demiş.

182 ÖBÜR DÜNYADA DİNDARLIK YAPMAK GEREK

Efendiye bir adam sormuş:

-Efendi, öbür dünyada cennetin rahatlığını görmek için bu dünyada dindarlık yapmak gerekiyormuş. Bu dünyada rahatlık görmek için ne yapmak gerek?
-Öbür dünyada dindarlık yapmak gerek! Diye cevap vermiş Efendi.

183 SICAK CAN

Hasta hoca, Efendiye pazarda rastlayıp rica etmiş:

-Ben pazara çıktığımda bu yerde bekleyip durun sözleşip gideriz?

Efendi, hocanın yük taşıma niyetini anlayıp demiş:

-Renginiz bir değişik, ateşlenmişsiniz, ben evinize haber verip gelsem nasıl olur?

184 EFENDİ VE AZRAİL

Efendi sabah namazına giderken üç mirili parayla oynuyormuş. Para yere düşüp kaybolmuş. Efendi “bunu kim bulursa namazdan geri dönüşte alırım” deyip camiye gitmiş. Namaz okuduğunda da akli fikri paradaymış.

Namazdan çıkıp gayretle aramış, para yok! Efendi yere oturup her bir taş çakılı birer birer dikkatle kaldırıp bakmış. Süt satıp geri dönen bir çocuk ona selam vermiş. Efendi ona sormuş:

-Oğlum sen şehirde hangi vakitte süt alıp gittin?

-Bütün namaz okunduğu zamanda.

-Öyleyse bu yere benim param düştü. Senin almış olman gerek.

-Almış olsam vermez miydim. cevabını vermiş çocuk.

-Aldıysan ver o zaman oğlum?

sütçü çocuk Efendiyi memnun etmek için üç miri verip yoluna gitmiş. Çocuk henüz uzağa varmışken Efendi kendi parasını bulup almış. Parası bir kat daha artmış. O bu bahane ile her gün sütçü çocuklardan para almak mümkün, diye düşünmüş. Çocukların yolunu gözlemeye başlamış. Kim geçerse:

-Hey çocuk benim kaybettiğim üç mirimi sen mi aldın yoksa! Dermiş.

Efendiden bezen sütçü çocuklar artık başka sokaktan geçmeye başlamışlar.

Efendinin bu huyunu gören Allah Azrail'e buyurmuş:

-Yeryüzüne in, Efendiye iyi bir meslek öğretip gel! Demiş.

Azrail yaşlı erkek görünümünde inmiş. Efendi cami altında bir sütçü çocuğu aldatmakta imiş. Onun kulağına eğilip:

-Siz sütçü çocukları kandırmayın ben Allah'ın emri ile size hüner öğretmeye geldim.

Efendi Azrail'in haberini işitip korkup gitmiş ve demiş:

-Teşekkür, teşekkür, ben yakında ayakkabı tamirciliği öğreneceğim, tamam dersiniz birlikte öğreniriz. Mevcut hüneriniz çok kötü hüner, adamın canını siz alırsınız ben utanır alamam, demiş.

185 İMAMLAR

Efendiye sıradan bir adam sormuş:

-İmamların ölünce sorgusuz sualsiz cennete girdiğini işittim. Eğer bu söz doğruysa ölen hocalar cennete mezze yapıp yürüyorlarmış?

Efendi cevap vermiş:

-Hocalar cennete girdikleri ile o yerde cami yok, mevlit de yok. Durum böyle iken ölen hocalar öldüklerine bin pişman olurlar.

186 ALÇAK GÖNÜLLÜ PEYGAMBER

Efendi mahalledeki adamlara:

-Ben peygamberim, inanmayanlara mucize göstereyim. İşte bu kavağa üç defa büyü desem, söylememle önüme gelir, demiş.

Adamlardan biri:

-Şimdi çağırırsanız gelir mi Efendi? Demiş.

Efendi üç mertebe büyü deyip çağırmış. Kavak kendi yerinden kıpırdamamış. Efendi derhal önünde durup:

-Ben alçakgönüllü peygamberim, kavak gelmezse onun önüne kendim varırım, deyip kavağın önüne kendi varmış.

187 SİNEĞE ACIDIM

Efendi inek satın almış. Eşi sığırı sağarken süte sinek düşmüş. Efendi sineği iki parmağı ile koruyup almış. Kanadı ile ayağını yalayıp kovmuş.

-Efendim bu kadar da cimri olmasanız! Demiş eşi.

-Cimrilikten kendimi düşündüğüm yok, hatun! Cevabını vermiş Efendi. Sineğe acidim. Öyle kadı olsaydım sinek elime düştüğünde yerdim!

188 ACAYİP TAVŞAN

Efendi kadı ile anlaşamıyormuş. Kadı Efendi hakkında saçma sözler yaymış. Efendi bunu işitince içinden “sen dur hele” demiş. Bir gün kucağında bir tavşanı alıp mahkemeye varmış.

-Esselamünaleyküm, demiş. Siz beni o kadar çok övmüşsünüz ki ben size bir ziyafet borcum oldu. Bu borcu ödeyeyim diye geldim. Eğer gelirsiniz bizi çok mutlu edersiniz demiş.

Kadı Efendinin sözlerine boyun eğip ziyafete davet etmeye geldiğini duyunca yumuşamış “teşekkür ederiz, canla başla geliriz” demiş.

Kadı razı olduktan sonra Efendi kucağından deminki tavşanı alıp ona anlatmaya başlamış:

-Yolda oyuna dalma çabuk eve git, hanıma söyle mantı yapsın, sucuğu pişirsin, samanlıktaki küpü alsın onun içindeki şarabı hazırlasın, kavun karpuzu getirin soğuk bir yere koysun. Sen ise havuçları temizle.

Kadı u duruma şaşırıp:

-Efendi benimle dalga mı geçiyorsunuz. demiş.

-Bu tavşanı ne kadar övsek de övgüsü yarım kalır. Çok iyi bir yardımcıya denk geldim.. Bunun adını telefon-tavşan demişler.

Efendi tavşanı salıvermiş. Tavşan hızlıca çıkıp gitmiş.

Aradan bir saat geçtikten sonra Efendi kadıyı evine buyur etmiş. Kadı Efendinin evine girip bakınca sofrada duran ziyafet araçlarının hepsini hazır bulmuş. O şaşırıp Efendiye sormuş:

-Tavşanın kendisi nerde?

-İşte sayın kadı, demiş Efendi, kendi soyduğu havucun kabuğuyla oyalanmakta.

Kadı bakınca hakikaten öyle. Kadı Efendinin ziyafetini yedikten sonra sabahleyin bir mahkeme görevlisini gönderip tavşan-telefona müşteri olmuş. Efendi bu durumdan incinmiş gibi yapıp:

-Daima böyle ulu kişileri ziyafet versem ziyafeti yiyip yine iyi gördüğü şeye göz koyar! Ben bu tavşanın arkasından üç ay koşup sahibine yüz altını güçlkle kabul ettirdim. Peki, şimdi o kişiye müşteri olmuşlar. Benim küstüğümü söyleyin, elli altın verin tavşanı alıp gidin.

-Kadı yüz elli vermiş ve tavşanı getirtip hemen o gün denemek için mahkemedekilerin huzurunda tavşana ziyafet haberini verip tavşanı salıvermiş. Tavşan da koşup mahkemeden çıkıp gitmiş.

Aradan bir saat geçtikten sonra kadı misafirlerini alıp evine varmış, baksa ki evinde hiçbir şey hazır değil. Kadı bu duruma sinirlenip Efendiyi bulup getirtmiş ve onu tehdit etmiş:

-Beni aldattınız, yüz elli altını hemen verin!

-Bir kere ben size tavşanı övüp satmadım, ondan sonra, size bir tek sorum var: tavşana hizmet buyurmadan önce evinizi gösterdiniz mi?

-Hey, lanet olsun, bu aklımıza gelmedi ki! Tavşanı evinizden doğru şu mahkemeye alıp getirtmiştim.

-Çok şükür, demiş Efendi, dün eşim “kadı eniştem nerelidir?” diye sorduğunda şehirli demiştim. Tavşanın bu sözü işittiği belli. Demek tavşan memleketten gitmedi, şehirde evinizi arıyor olabilir.

189 HİÇBİR ŞEY

Efendi kadılık yaparken iki kişi tartışıp gelmiş:

-Bu kişi yolda yükünü toptan almaya durmuş, beni görüp “yükümü kaldırıp koyun” dedi, ben “kaldırıp koysam ne verirsiniz” dedim, “hiçbir şey” dedi, ben “tamam” deyip yükünü kaldırıp koydum. Söz verdiği “hiçbir şey”ini sorduğumda vermedi. Adil hüküm çıkarın. İşte o söz verdiği “hiçbir şey”ini isteyip veriniz.

Efendi fötrünün bir köşesini kaldırıp sormuş:

-İçinde ne var idi?

-Hiçbir şey, demiş davacı.

-İşte bu “hiçbir şey”ini bırakıp verin, demiş Efendi.

190 MÜFTÜ

Yaşlı bir adam eşeğini kaybetmiş, Efendiye dert yanmış. Efendi ona öğüt vermiş:

-Eşeğin kadı, müftü, hoca ve imamlardan birinin eline düşmemişse geri gelir, eğer onlardan birinin eline düşmüşse ölünceye kadar çalıştırırlar, öldükten sonra da eşek etinin helalliğine dair şeriat kitaplarından bir rivayet bulup etini yerler.

191 EFENDİNİN ŞAHİTLİĞİ

Bir adam Efendiye ricada bulunmuş:

-Falanca gün benim buğday davam var, kadıya gelip benim haklılığıma dair şahitlik eder misin?

Efendi razı olup kadıya gitmişler:

-Evet o kişinin bu kişiden arpa alacağı olduğu doğrudur demiş.

-Bu kişinin davası buğday ki, siz neden arpa diyorsunuz demiş, kadı.

-Yalan davaya arpa uydurulsa da tamam olur demiş, Efendi.

192 KAYGI

Camide yatsı namazından sonra imam cemaati toplayıp cennetteki hurilerin güzelliğini anlatmaya başlamış:

-Cennet hurilerinin saçları o kadar uzun ki bizim kulacımızla beş altı kulaç gelir.

Efendi imama sormuş:

-Hurinin boyu da saçına yetişiyor mu?

-Elbette elbette,-demiş imam.

-Öyleyse o dünyada da kaygımız bitmez, hurilerle eş olsak merdiven gerekecek demiş, Efendi.

193 VAKFA YAKIŞSA

Efendi ezan okuduktan sonra yabancı bir adam yaklaşmış:

-Sesinizi biraz yükseltin yakın-uzak herkes işitsin demiş.

Efendi ezanı durdurup cevap vermiş:

-Vakfın hepsini hoca ve imamlar aldı, bize mescidin tabutu kaldı sadece, böyle ezan böyle vakfa yakışır demiş.

194 KAYBOLAN KUTU

Efendinin evinden kutusuyla parası kaybolmuş. Efendinin üzüldüğünü gören komşusu:

-Tüh yazık, kutuya Ayetel kürsiyi yazıp koysaydınız hırsız alıp kaçamazdı, demiş.

Efendi de ona:

-Ayetele kürsüyü diyorsunuz kutunun içinde Kuran 'ın kendisi vardı demiş.

195 AKIL

Mahalleye yeni gelen imamı bir kişi hayli methetmiş:

-Çok akıllı bir adammış...

-Doğru imamların akli çoktur ama az işletirler, demiş Efendi. Bunun için kafası akılla dolu olsa buna şaşılmaz.

196 DAR EV GENİŞ MEZAR

Efendinin evine gelen misafir evi hakkında konuşmaya başlamış:

-Eviniz çok darmış, olsun, zararı yok, bu dünya beş günlük, gelip geçici, Allah'ım mezarınızı geniş kılsın.

-Allah geniş ev verdikten sonra bu dünyada versin, demiş Efendi. Öldükten sonra geniş mezarda oğlak mı koşturayım?

197 AHİRET

Efendinin eşeği ölmüş, çok üzülmüş. Bir dostu gelip Efendiyi teselli etmiş:

-Efendi kederlenmeyin! Hepimiz bir gün ahirete gideceğiz.

-Efendi demiş:

-Ahirete gidenlerden biri ben de olsam bir gün yine de yaya gidesim yok!

198 HOCANIN MÜRÜVVETİ

Nasreddin Hoca eşeğini kaybetmiş sinirli sinirli oturuyormuş, yabancı biri gelip:

-Efendi Allah'ın mürüvvetinden ümit kesip çok üzülmeysin, bir tane daha eşek verir Allah. Demiş.

-Onu kendim almıştım, Allah versin yine,- demiş Efendi. Beş liradan azına eşek vermiyor.

199 KUR'AN

Efendi mollalık yaparken odada üst raflarda duran kitabı almak istemiş fakat boyu yetmemiş. Bakmış ki yanında kalın kalın Kuranlar duruyor. Onlardan birini alıp ayağının altına koymuş. Tam o sırada müderris gelmiş.

-Efendi siz ne yapıyorsunuz, Allah'ın sözü yazılı kelimeleri şeriften korkmuyor musunuz? Demiş.

-Korkuyordum,- demiş Efendi. Ses çıkmayınca kendi benden korktu diye düşündüm.

200 VAAZ

Namaz kılındıktan sonra İmam vaaz vermeye başlamış, Efendi de bu sırada horlayarak uyuyormuş, Efendinin yanında oturan kişi Efendiyi dürtmüş:

-Mescitte horlayarak uyuyorsun ayıp değil mi?- demiş.

Efendi gözünü açıp cevap vermiş

-Uykum yok, horlayarak uykumu kaçırıyorum...

201 GÜNAH ÇUVALI

Efendinin paraya ihtiyacı olmuş, evinde eski bir kap varmış, onu üfleyip şişirmiş ağzını bağlayıp pazara götürmüş ve bir yere oturup bağırmaya başlamış:

-Müslümanlar, günahlarından temizlenmek isteyen gelsin!

Bir zengin Efendinin sözünü işitip onun önüne gelmiş ve sormuş:

-Nasıl oluyor da insanlar günahlarından arınıyor?

-Çok kolay,- demiş Efendi, birkaç tane adam şuna üfledi günahlarından arındı gitti. Eğer siz de istiyorsanız şunun içine üfleyin, bir nefes bir som.

Zengin Efendiye bir som verip kaba üflemiş. Efendi kabın bir köşesine basmış, onun içindeki dem zenginin ağzına gelmiş, zengin çılgın atmış ve demiş.

-Ne yaptın şimdi yabancıların günahı da benim içime kaçmadı mı?

-Şimdi on som verirseniz eğer günah çuvalına boşaltacağım, içinize giren yabancıların günahlarını da üfleyeceksiniz. Zengin Efendiye yine on som verdi. Efendi kabını boşaltmış zengin adama vermiş:

-Bu günah çuvalını evinize götürün çoluk çocuğunuzla üfleyin demiş vermiş, ve evine doğru gitmiş.

202 BU ŞAPKAYI CEBRAİL GİYSİN

Efendi bir gün yaşlandığı için, bir şapka bile alıp giyememekten şikâyet ediyormuş. Komşusu duvardan bir tane eski kavuk atmış. Efendi kavuğu almış bakmış sonra:

-Ey Allah'ım ben senden eski şapkayı istemedim bunu Cebrail'in giysin. Demiş.

203 BÜYÜK MUM

Efendi oğlu ile gemiye binip, denize açılmış. Rüzgâr çıkmış, dalga çarpmış, Efendi oturup Allah'a yalvarmaya başlamış:

-Allah'ım büyük Allah'ım canımızı esen kıl, eğer sağ salim kurtulursak, camiye işte bu geminin direğini mum yapıp yakacağım.

Efendinin oğlu bunu işitince babasının eteğinden tutmuş:

-Baba küçük muma gücümüz yetmiyor, geminin ağacının mumunu nasıl yapacağız?

-Sağ salim kurtulalım da mumun yağını sonra düşünürüz demiş, Efendi.

204 KAÇIN KAMÇI DEĞİYOR

Efendi ata un yüklemiş değirmenden geliyormuş. Karşısına suları dolup taşan vadi çıkmış. Efendi korkusundan demiş:

-Allah'ım bize yardım et sudan sağ salim çıkarsak yedi altın sadaka vereceğim.

-Efendi atını suya salmış sağ selamet oradan geçmişler sevincinden atı kamçılıyıp demiş:

-Kaçın Allah'ın kamçısı degecek!

205 HIRS YAPTI

Efendi müftüymüş, bir gün komşusu rengi atmış bir şekilde titreyerek yanına gelmiş ve sormuş.

-Eniştem Kuranın üstünde bit öldürdü, ne olacak şimdi?

-Efendi bu konuşmadan sonra başını kaldırıp:

-Kelamı şerifin üzerinde bit öldürdüyse vallahi âlem hırs yapar, Demiş.

206 AY

Efendi seyahat ederken bir şehre varmış, geç vakit herkes bir yerde toplanmış yeni aya bakıyorlarmış ve Efendi demiş;

-Ölü gibi insanlarmış, eski, orak da ince aya bakıp ağızları açılıp kaldı. Bizim şehirde arabanın tekerleği geldiğinden aya kimse böyle bakmaz.

207 ALLAHIN GAZABI

Efendi bir gün hamama gitmiş sıcakta yatıyorken yanında parası olmadığını hatırlamış,

-Ey Allah'ım hamamın önünde rezil olmayayım yarım altın da olsa gönder...

O anda birden yer kımıldamış, hamam kubbesinden bir taş düşmüş. Efendi pul istedim Allah'ın gazabı geldi diye düşünmüş, pazarın başından çıkmış.

Pazar başında bir satıcı Allaha seslenmiş yüz altın istemiş.

Efendi onun önüne varıp demiş:

-Sesini yükseltme Allah yarım altına hamamı salladı, sen ise yüz altın istiyorsun, senin sözünü işitse dünyanın altını üstüne getirir.

208 TEK AYAKLA KILINAN NAMAZ

Efendi abdesthanede abdest alırken bir ayağına su yetmemiş. Camiye gidip bir ayağının üzerinde namazını kılmış. Namazdan sonra Hocaya sormuşlar:

-Efendi bu nasıl namaz kılma şeklidir?

-Bir ayağına su yetmeyen kişinin namaz kılışdır bu.

209 YARIM ALTINLI CEZA

Efendi yolda yürüyormuş taşa takılmış ve taşa “lanet olsun” deyip hakaret etmiş. O sırada tesadüfen yoldan gelen hoca imama çarpmış, başını kaldırıp özür dilemiş hoca özrünü kabul etmemiş ve kadıya gitmişler. Kadı davayı dinlemiş ve Efendiye yarım altın ceza vermiş.

Efendi Kadıya bakıp:

-Lanet olsun dedim diye yarım altın ceza mı veriyorsunuz? Cebinden bir altın çıkarıp işte kalan yarım altını için size de bin lanet! Demiş.

210 ÖBÜR DÜNYADA NASIL SÖZ

Efendi öbür dünyada nelerin konuşulduğunu bilmek için açık bir mezara girip yatmış. Birden onun kulağına güldür güldür sesler gelmiş. Efendi: “Münker-nekir geliyor” diye düşünmüş, kabirden çıkıp kaçmaya başlamış birkaç tane at ve deveyle gelen tüccarların önüne çıkmış. Atlar korkmuş ve bazıları attan düşmüş.

-Kimsin,- demiş tüccarlardan biri.

-Ölüyüm demiş Efendi

-Ölü olsan mezarda yatarsın neden dolaşıyorsun ortalıkta?

Tüccarlar Efendiyi tutup bir hayli dövmüşler. Efendiyi o halde gören karısı ona sormuş:

-Nerede idiniz?

-Öbür dünyaya gittim

-O dünyada ne soruyorlar?

-Tüccarların atlarını korkutmasan hiçbir şey sormuyorlar demiş Efendi...

211 EFENDİNİN HESAP TORBASI

Efendi orucun kaçınıcı günü olduğunu hesaplamak için her gün iftardan sonra torbaya bir taş atıyormuş. Ramazanın ortasına geldiğinde Efendinin kızı görmüş bunu “babama taş lazım demek ki” diye düşünmüş ve iki avuç taş atmış torbaya.

Bir gün bir yabancı Efendiye sormuş:

-Bugün ramazanın kaçınıcı günü?

Efendi “biraz bekle” deyip evine girmiş ve torbasındaki taşları saymış. Taş bir yüz yetmiş dört tane çıkmış. Efendi torbanın doğruluğundan şüphe etmiş, yüz tanesini bırakmış, adamın yanına gitmiş:

-Bugün ramazanın yetmiş dördü demiş.

-Ne aklınızı mı yitirdiniz demiş adam, ay otuz günü aşmaz ki!

-Ben yine insafli söyledim hesap torbama baksak bugün ramazanın bin yüz yetmiş dördü demiş.

212 AL ABDESTİNİ VER KAVUĞUMU

Efendi büyük bir ırmağın karşısında abdest alıyormuş bir an kavuğu suya düşüp gitmiş. Efendi suya bakıp:

-Al abdestini ver kavuğumu demiş!

213 EFENDİ VE İMAM

İmam Efendiye sormuş:

-Şeytanın hatununun adı nedir?

Efendi kitabı göstererek:

-Onların nikâhını siz kıymıştınız bilmiyor musunuz? Diye cevap vermiş.

214 UZUN SAKAL

Efendi ve imam sakal hakkında sohbet ediyorlarmış.

-Çok ve uzun sakal adamı görkemli gösterir,- demiş imam.

-Yok, Efendim diyerek imamın fikrine karşı çıkmış Efendi,- Şeriat adama bir tutam sakaldan fazlasını emretmiyor demiş. Sakalın uzunluğunu süpürgeyle eş değer.

Hoca bu bahse karışmadan evine gitmiş, sakalının bir tutamdan fazlasını kestirmek maksadıyla ateşe tutmuş. Sakalına tutuşan ateş onun kolunu yakmış, kolunu silkeleyip kurtulmuş ama sakalı da yanmış.

Ertesi gün Efendi hocanın halini görünce:

-Uzun sakal bırakılmayacağını öğrendin, uzatmasaydın böyle olmazdı demiş.

215 ALLAH NEREDE

Efendiye sormuşlar:

-Allah nerede oturuyor?

-Bilmiyorum demiş Efendi,- evini görmüş değilim, ziyafete gelirse, adam göndersem arkasından takip ettireceğim.

216 İSA VE İMAM

Efendi bir köye imam olarak gitmiş, bu köyün adamları takvalı olsa da imama hürmetleri yokmuş. Efendi acıkmış, kendi kavmini toplamış bir sebeple söze peygamberlerden başlamış Hazreti İsa'nın dördüncü kata çıktığını anlatmış.

-O vakit namaz kılanlardan biri sormuş:

-İsa peygamber hala gökyüzünde mi?

-Evet.

-Efendim, o kişi hala gökyüzünün dördüncü katındaysa ekmek ve suyunu kim götürüyor?

-Çok acayip adamlarsınız, demiş Efendi. Gökyüzünün dördüncü katındaki peygamberin gamını düşünüyorsunuz da önünüzdeki imamın gamını düşünmüyorsunuz.

217 EFENDİ VE KADI

Efendi tanımadığı bir şehre gitmiş ve orada kalmış. Efendinin hoş sohbetini, hazırcevaplığını gören kişiler her gün Efendiyi ziyafete çağırıyorlarmış. Efendinin sivri diline maruz kalan bir zengin kadıya varıp Efendiyi kötölemiş. Kadı Efendiyi çağırıp sormuş:

-Kimsin, ne hünelerin var bu şehirde kimin var?

-Efendim, bir biçare misafir adamım, bu şehirde hiç kimsem yok.

-Öyleyse kalıcıymış gibi rahat rahat yaşayacak kaynağı nereden buluyorsun?

-İnsanlarla bahse giriyorum, şunun hesabına evini veriyor, alıyorum.

-Benle de iddia oynar mısın?

-Oynarım fakat şartları ben koyarım.

-Peki kaç paradan?

-Yüz altından

-Ben razıyım, şartını söyle demiş kadı.

-Yarın öğleyin kuyruk sokumunuzda çıban çıkacak. Eğer çıkarsa yüz altın vereceksiniz çıkmazsa yüz altını sayıp sana vereceğim,- demiş Efendi.

İki tarafın şahitleri de iddiaya tutuşup evlerine dağıldılar. Ertesi gün kadının yanında iki şahidiyle geldiler. Kadı da taraflarını çağırdı. Şahitler huzurunda kadı kuyruk sokumunda çıban çıkıp çıkmadığını söyledi. Efendi ise demiş:

-Efendim, canlı şahitler şimdi hazır, yüz altın az para değil, icazet verseniz pencere önünde ışıktaki herkes görse?

Kadı razı olmuş, onu pencerenin kenarına getirmişler, üzerindeki çıkarıp kuyruk sokumunu açık ışıktaki gösterdiler.

Efendi yanıldığına ikna olup yüz altını kadıya verirken:

-İşte, Efendim, hak ettiğiniz o para helal olsun. Bu sefer siz kazandınız.

Aradan beş on gün geçmiş. Yine zengin hoca imam gelip kadıya arz ettiler.

-Efendim, Efendi şehre boş gitmiş, heybesi dolu gelmiş

Kadı Efendiyi buldurup sormuş:

-Peki yurduna nasıl varıp geliyorsun hayatını nasıl idame ettiriyorsun,?

-İddia oynuyorum kazandıklarımı götürüyorum rahat içinde yaşıyorum diye cevap vermiş Efendi.

-Geçen günü bana verdin yüz altın sonra ne yaptın?

Efendi kaygısız bir şekilde cevap vermiş:

-Size yüz altın kazandırdığım gün sizin kuyruk sokumunuzu pencereden göstereceğime dair yüz kişiyle bahse girdim ve her birinden yüz altın aldım...

218 EFENDİNİN ÖZÜRÜ

Bir zengin Efendiye yüz altın verip:

-Ben ölünce her gün beş vakit namaz kıl amelime bağışla demiş,

-Efendi zenginin parasından kırk altını geri verip özür dilemiş:

-Uykum ağırdır, sabah namazına kalkamıyorum yatsıyı da kılımadan uyuyakalıyorum.

219 E ALLAH

Efendi bir gün pazara çıkmış, kasaptan et almış, parasını az vermiş, fırından ekmek almış, parasını fazla vermiş, eve gelince düşünmüş: “ Bende kasabın hakkı kaldı, iyi olmadı, fırıncıda da benim hakkım kaldı, bu da iyi olmadı.”

-Ey Allah'ım demiş,- Efendi,-fırında kalan pulumu alıp kasaba sen ver, müşkülümü esen kıl!

220 İKİ PEYGAMBER

Efendi müderrisin yanında otururken bir yabancı gelip müderrise sormuş:

-Gökyüzüne Allah'ın yanına çıkmak için beş yıl yürümek gerekiyormuş diyorlar. Hoş Muhammed Allah'ın yanına çıktığında merdivenle çıkmamış mıydı?

Müderris yabancıнын bu sorusuna cevap vermeye aciz kalmış ve Efendiye bakmış, Efendi derhal cevap vermiş.

-O sizlerin İsa peygamberinizin çıktığı büyük merdivenle çıkmıştı.

221 ALLAH'IN YEĞENİ

Efendinin evine bir misafir gelmiş:

-Ben Allah'ın yeğeniyim ,- demiş.

Efendi misafiri izzet-ikram ile ağırlamış, üç dört gün ağırlamış bu ağır misafiri, sonra gitmiş.

Aradan bir hafta geçince yine aynı misafir gelmiş, Efendi onu bu sefer de güler yüzle ağırlamış, Misafir üçüncü defa geldiğinde, Efendi ona:

-Buyurun camiye gidiyoruz demiş,-Misafir de

“Efendinin kazaya kalan namazı vardır.” Diye aklından geçirmiş. Efendi misafire mescidi göstererek:

-Gelmelerinizin sonu yok, bugün de doğduğunuz evde yatın! Diye cevap vermiş.

222 VASİYET

Efendi hastalandığında oğluna vasiyet etmiş:

-Ben ölürsem eski kumaştan kefenimi yapın, eski mezara gömün.

-Tamam, ne için?.- diye sormuş oğlu

-Eski kefen eski mezar olursa münker-nekir “sorusu sorulup ölü” deyip geçip giderler, demiş

223 NAMAZ

İmam, bir gün Hocaya sormuş:

-Niye sabah namazına geliyorsunuz da diğer namazlara gelmiyorsunuz?

-Biz beş kardeşiz, demiş Hoca, - beş vakit namazı bölüştük. Benim büyük kardeşimden sabah namazı bana düşmez...

-Öyleyse, -demiş imam, -Cuma namazı ile vitir vacip niye kılıyorsunuz?

-Onları annemiz kendileri için bir çocuk yaptılar, -demiş Hoca.

224 AZ KALDI Kİ!

Ramazan günleri Teravih namazından sonra imam vaaz ediyormuş. Efendinin de canı sıkılıp çabucak uykusu geliyormuş. İmamın sözü biter bitmez, camiden çıkıp gidenlerden biri gitmiş Efendiye sormuş:

-Efendi, siz neden ağzınızı açarak esniyorsunuz?

-Esnemek de nedir? demiş Efendi, imam vaaz vaktinde açıldı ağzımın yırtılmasına azıcık kaldı! demiş.

225 PAPAZ VE SAKAL

Efendi papazmış. Bir gün oğlu Efendiye:

-Baba, Allah insanı çamurdan yarattığını söylüyor, yaşamaları için dünyaya bırakmış, değil mi? Diye sormuş.

Efendi biraz düşündükten sonra:

-Onları dünyaya bırakan, beni bırakan değil. Diye cevap vermiş.

-Niye sizi bırakmadı?

-Dünyaya bıraksa, sakalımı uzatıp papazlık yapmazdım, demiş.

226 ŞEHRİN KÖPEĞİ Mİ?

Efendi usta bir arabacıymış. Bir gün gözünü arabaya çevirip şehrin en dar sokağından geçecek olmuş, karşı taraftan bir araba çıkmış. Arabacı önünü keserek, Efendiye bağırması:

-Çekil Efendi, yolumu mu keseceksin?

-Evet, niye ben çekiliyorum demiş Efendi.

-Benim arabamda şehrin hükümdarı var. Efendi sinirli bir şekilde cevap vermiş:

-Senin araban şehrin hükümdarıysa benim arabamdaki şehrin köpeği mi?

227 ZEMZEM

Kadı, Efendiyi şahitliğine çağırmiş. Soru sırası geldiğinde cevaplayan taraf gözüne ilişmiş:

-Bu kişinin şahitliğini kabul etmeyin Efendim demiş, çünkü bu kişinin yeterli miktarda malı olmasına rağmen hacca gitmedi.

-Bekâr olan kişi söyledi! –demiş Efendi kadıya –ben hacca gittim.

-Kadı Efendiye sormuş:

-Eğer hacca gittiyseniz, söyleyin: zemzem kuyusu Kâbe'nin hangi tarafında?

-Ben hacca gittiğimde bir grup Arap “zemzem kuyusuna nereden gitsek”- diye yer arıyorlardı, diye cevap vermiş Efendi.

228 SELAM ALMAK

Efendi bir gün eşeğine binip gitmiş. Kadı ile karşılaşmış Kadı Efendi ile alay etmek için:

-İkiniz birden bize danışmadan nereye gidiyorsunuz?

-Biraderinizin canı sıkılıp “bir anda arkadaşını alıp gidin”, demiş, ben de doğru sizinkileri alıp gideceğim. İyi ki bana rastladınız, -demiş Efendi.

229 GÖNLÜMDEKİ OLSA

Şehrin Kadısı hastalanmış. Onun hastalığını Efendi duyunca görmek istemiş. Bir gün Efendi kadının sokağından geçiyormuş. Kapının önünde duran kapıcıyı görüp gönlünü almak için ona sormuş:

-Babanız nasıllar?

-Allah'a şükür, sorduğunuz için, -diye cevap vermiş Kadı da.

-Eğer gönlünüzdeki olsa, -demiş Efendi, - evde ağlayıp sesi niye çıkmıyor?

230 KÖR KADI

Efendi kasaplık yapacak olmuş ve evindeki koyunu kesip etini kasaba götürmüş. Başka kasapların pazarı daha iyi olsa da Efendinin etini hiç kimse sormamış. Akşam kasaplar gidince pazarda Efendi yalnız kalmış.

Efendi çuvaldaki eti ne yapacağını bilememiş. Etrafında sürü halinde köpekler toplanmaya başlamış. Onların arasında büyük tek gözlü köpek önüne çıkıp Efendiye bakmış. Efendi korktuğu köpeğe sormuş:

-Adınız nedir?

Köpek bir şey demeden yere bakmış. Efendi yine sormuş:

-Kör kadı mı?

-Köpek başını kaldırmış ve yine yere bakmış. Efendi öfkesini bastırarak sorusuna devam etmiş.

-Kör kadı diyorum. Aç görünüyorsunuz, yanınızdaki arkadaşlarınız da aç olsalar gerek. Elbette arkadaşlarınızın da parası yoktur.

Efendinin hoş sözleri köpekleri canlandırmış. Korkup duranlar da cesaretlenip onun etrafına toplanmaya başlamış. Efendi bu küstah “müşteri”lerden kurtulmanın yolunu aramaya başlamış.

-Tamam, - demiş Efendi, eti-yağı veresiye alın, -diyerek çuvaldaki et-yağları alıp köpeklere atmış. Köpekler etleri alırken, Efendi “Borcun müddeti üç gün. Geciktirirseniz üzülürüm” diyerek eti getirdiği çuvalları omzuna atıp eve gitmiş.

Aradan üç gün geçtikten sonra Efendi pazara gitmiş. Tek gözlü köpeğe rastlamış. Fakat “Kör kadı” borç hakkında bir şey demeden kendi yoluna gitmiş.

Efendi sinirlenip köpeğin arkasından koşmuş. Köpek de arkasından koşup, gelen adamın gölgesini sezip kendini bir dar sokağa atıp arkasından bir avluya girmiş. Efendi “Kör kadı” diye girdiği avlunun kapısını çalmaya başlamış.

-Hey Kör kadı, bedava haramdır kadı! - diye bağırmış.

Rastlantıya bakın ki, şehir Kadısının bir gözü kör olduğu için ona “Kör kadı” diyorlarmış. O tesadüfen o gün o avluda oturuyormuş. Efendinin bağırışını duyunca Kadının canı çıkacak gibi olduysa da ayağının ucunda aheste kapının altına gelip sormuş:

-Kimsin, burada ne işin var?

-Şu eve giren “Kör kadı” ile işim var demiş Efendi.

Kadı titreyerek yine sormuş:

-Ne işin var?

-O kişide az param var demiş.

Kadı cebinden var olan parayı alıp kapının yarığından uzatıp konuşmuş:

-Kadı biraz hasta. Şunu alıp geri dönüp gidin.

-Güle güle, -demiş Efendi. “Kör Kadı ”ya selam söyleyin. Eğer bundan sonra da veresiye et almak isterse başkasına gitmesin ticaret yapmak için benim yanıma gelsin.

231 DİŞİ ŞEYTAN

Efendi mihrapta durup, cemaate vaaz veriyormuş:

-Ey halk şeytanın sözüne kanmayın, o sizi yoldan çıkartır, kötü yola sürükler.

Namaza gelenlerden biri Efendiye sormuş.

-Hoca Nasreddin şeytan bana vesvese yapıp beni yoldan çıkartıyor şimdi

-Şeytan ne diyor? -diye sormuş Efendi.

-Cübben iki tane bir tanesini Efendiye çıkar ver diyor.

-Bu diş şeytan olsa gerek, sözlerini ikiletme, -demiş Efendi, -çabuk ol dediğini yap cübbeni çıkar öyleyse.

232 HELAL EŞEK

Efendi eşeğini kaybedince, bir arkadaşına sormuş:

-EŞeğimi g6rd6n m6?

-EŞeğiniz falan Şehre Kadı oldu, -diye cevap vermiş arkadaşı.

-Boş laf demiş Efendi, benim eşeğim helal eşek, paradan nefret eder.

233 K6PEĞİN VASIYETİ

Efendinin g6zel g6r6nen bir k6peği varmış. Onu mahalleye bildirmeden kefene sarıp, tabuta koymuş camide namazını kılıp mezara g6mm6Ő.

Sonra imam ve mahallenin b6y6kleri bu olaydan haberdar olunca Efendiyi aĐırmıŐlar.

-Allah'ın kudretiyle, -demiş Efendi, -k6peğimi 6lmeden dile geldi. Allah'ın kudreti işte, hayvanın dile gelmesi m6mk6n m6? -demiş Efendi davacı imama sormuş:

-Allah'ın kudretine hiÇ Ő6phe yok, -demiş imam.

-Allah'ın kudreti ile k6peğim 6lmeden 6nce bana “ Nasreddin 6nce bana “Cenaze merasimi yapıp beni g6m6n” –dedi. Sonra falan yere elli altın g6md6m, ben 6ld6kten sonra bu parayı alıp yarısını kadıya parçasını verin, -dedi. Efendi yanında çuvala bırakıp altınları alarak kadıya uzattı.

Kadı bu cevaptan çok memnun olup;

-Belki o k6pek Şekline girmiş evliyadır, -demiş. Efendiye açılan dava da d6Őm6Ő.

234 SARAY G6REVLİSİ VE T6CCAR

Bir misafir t6ccar pazardaki sarayda gecelemiş. Saray g6revlisi ona tavuk eti, yumurta ve yarım ekmekle ziyafet vermiş, atına ise bir bağ ot vermiş.

T6ccar sabahleyin kalkıp, gitmeden 6nce saray g6revlisine:

-Sizinle başka bir zaman ödeşiriz, ben dönerken yine buraya geleceğim, demiş saray görevlisi de buna razı olmuş.

Aradan üç ay geçmiş, tüccar yine gelip o sarayda durmuş. Saray görevlisi onu öncekiler gibi iyi ağırlamış.

Tüccar sabahleyin saray görevlisine sormuş:

-Verdiğin yemeklerin parası ne kadar?

- İki yüz lira demiş saray görevlisi ve tüccarın gözleri fal taşı gibi açılmış.

-İki tavuk ile dört yumurtanın parası iki yüz lira mı bu aklı sana kim verdi?
Demiş.

-Saray görevlisi tüccara sakın ol demiş. Bir tane tavukla iki tane yumurtayı bundan üç ay önce yediniz eğer o tavuk canlı olsaydı şimdiye altmış-yetmiş tane yumurta verirdi, o yumurtaları tavuğa bastırıyordum elli-altmış tane civciv çıkardı, şimdi çünkü yediğiniz tavuğu da düşünürsek ve aradan üç yıl geçti diye hesaplarsak ve tavuğu beslediğimi de farz edersek her yeri tavuk basardı ve sonunda bunların fiyatı dört yüz-beş yüz altın olurdu. Ben insaf edip iki yüz altın istedim.

Saray görevlisi ile tüccar anlaşmazlığı çözmek için kadıya gitmişler: Saray görevlisi kadıya sormuş: “Eğer bana fayda sağlayacak hüküm çıkarırsan seni rahat yaşatırım”, demiş kadı da bocalamış.

Kadı tüccara sormaya başlamış.

-Siz tavuk ile yumurtanın fiyatını daha önce konuştunuz mu?

-Yok demiş tüccar. -değmez diye konuşmamıştım.

-Peki döndüğünüzde sormadınız mı? -diye yine sormuş kadı.

-Yok, demiş tüccar.

-Kaç gün sonra döneceğinizi söylemiş miydiniz?

- Eğer,- ne zaman döneceğinizi söylemediyseniz önceden konuşup gitmediyseniz. Tavuk diri olduğunda bunca yumurta yapması ve bunca civciv olması mümkün müydü? demiş kadı.

-Mümkün demiş çaresiz tüccar.

Kadı tüccarın iki yüz altın ödemesine hüküm vermiş. Kadılıkta oturanlardan biri tüccara merhamet edip, bu durumu Efendiye söylemesini tavsiye etmiş. Tüccar, Efendinin huzuruna çıkıp olayı anlatmış. Efendi kadının huzuruna çıkıp hükmünü baştan gözden geçirmesini istemiş. Kadı da buna razı olmuş. Üç gün sonra işin kararlaştırılacağı gün Efendi mahkemeye gecikmiş. Kadı adam göndermiş, kadı açıklama yapmak için oturduğu sırada Efendi gelmiş.

-Niye vaktinde gelmediniz? Sizi beklemekten gözümüz yolda kaldı.

-Telaş etmeyiniz, kadım, -demiş Efendi -ben evden çıkıp bu yere gelinceye kadar köydeki komşum geldi. Biz bu yıl onunla buğday ekecektik. Tohum getirmeye gelmiş. Ben o tohumları kaynatıp koydum. Ona verip gönderdim.

Kaynatılan tohumdan bir şey çıkar mı? Diye kahkaha atıp gülmüş kadı.

-Kaynatılan tavuktan yumurta çıkar diye hüküm çıkardığınızdan sonra kaynatılan tohumdan ürün çıkacağına neden inanmıyorsunuz demiş Efendi.

Kadı utanıp, kendi çıkardığı kararı bozmuş.

235 ACABA

Bir gün Efendiye müjde verilmiş:

-Şehrin kadısı delirdi.

Efendi bu haberi duyup, düşünmüş. Bu haberi getiren kişi sormuş:

-Neden düşündünüz? Kadının kendi akli ezelden yoktu, -demiş Efendi. Acaba nasıl azaldı ki?

236 EFENDİNİN AVI

Efendinin bir alatoganakni avlamak istiyormuş. Günlerin birinde o kuşu avlamak için ava çıkmış. O kuşu bir atışla yaralamış. Avı çaresiz kalınca bir öküzün boynuzuna varıp konmuş. Efendi: “Ağanın kuşu! Bu kartaldan kaçan alatoganakni mı ki demiş ve kuş öküzün yanına yavaşça gitmiş.

Bunu gören öküzün sahibi:

-Efendi şaka yapmayın. Sürmekte olduğum tarla yarım kaldı, o kuşu yakalayamazsınız demiş.

-Senin kuş ile ne işin var, bu öküzü ben avladım, bu benim avım.

Öküzün sahibi çaresiz Efendiyi kadıya şikâyet etmiş. Efendi davacıdan önce kadıya gidip kadını kulağına:

-Eğer benim lehime hüküm çıkarırsan öküzümün etinin yarısı senindir. Kadı Efendinin lehine hüküm çıkarmış. İki gün sonra Efendi kadıya bir sepet tezek göndermiş. Bunu gören kadı sinirlenip Efendiyi derhal çağırmiş:

-Niye bana tezek gönderdin? Demiş.

-Efendim kuştan avlanan öküzün eti bu kadar olur demiş Efendi.

237 ŞAHİT

Efendi bir gün yalancı şahitle Kadının önüne gelmiş. Kadı, Efendiyi dürüst birisi olarak görüp ona yalancı şahitlik yaptırmamak için türlü oyunlar yapmaya başlamış:

-Şahitlik yapmanın büyük şartları var demiş. Mesela şahitlik yapan kişi Kur'an'ı bilmesi gerek.

Efendi Kur'an'dan bir iki sureyi hemen okuyuvermiş. Kadı tatmin olmamış:

-Bu da yeterli olmaz, -demiş kadı, -guslü de bilmesi lazım!

-Ben ölü yıkadım, -demiş Efendi -benden o dünya da bu dünya da razı.

Efendinin soruları bilmesi kadıyı rahatsız etmiş.

-Ölüyü mezara koyunca arkasından yapılan duayı da biliyor musun?

Biliyorum! - demiş Efendi.

-Biliyorsan haydi söyle!

-Hay-hay, nasıl mutlu kişiymiş! Öldün de kadıya yalancı şahitlik etmekten kurtuldun demiş Efendi.

238 SARIK VE KAFTANIN SAHİBİ

Efendi bir gün gece yol ortasında yerde yatan birisini görmüş. Eğilip bakınca şaşırıp kalmış. Efendi onun üstündeki elbiseyi başındaki sarığını çıkarıp almış sonra da evine gelmiş.

Kadı kendine gelip durumun önemini anlayınca bekçileri çağırıp:

-Şehri arayın! Benim sarığımı, kaftanımı hırsız alıp gitti. Kimin üstünde görürseniz onu alıp getirin! Diye buyurmuş.

Askerlerinden biri pazarda gezmeye başlamış. Yolda kadının sarık ve kaftanını giyip gezen Efendi ile karşılaşmış. Efendi bunun sahibinin kendisini bana teslim etti sana veremem-demiş.

-Asker Efendiyi Kadının huzuruna getirmiş.

-Bu sarığı, kaftanı nereden aldın? -diye sormuş kadı.

-Geçen gece sokak ortasında sarhoşun birisi sızmış yatıyordu-demiş. Efendi, - yuvarlanıp arkasından tepip: “Yazık sana böyle sarık, kaftan” diye üzerinden aldım. Eğer o adam sizseniz eşyalarınızı alın.

-Yok, o adam ben değilim, bu sarık ve kaftan benimki değil. Var, yolundan kalmaz demiş, kadı.

239 ALLAH'IN EMRİ

Efendi şehre gidip bir kişiye misafir olmuş. Evin çatısı emanet duruyor, duvarları ise dökülmeye başlamıştı. Efendi ev sahiplerini çağırıp rica etmiş.

-Evinizin çatısı, duvarları emanet gibi duruyor, yatmaya korkuyorum usta çağırıp duvarları tamir ettirseniz.

-Korkmayın demiş ev sahibi. Allah istemedikçe yıkılmaz.

-Yıkılmamasına emir veren Allah yıkılmasına da emir verir diye korkuyorum. Demiş Efendi.

240 GÖNLÜM YAŞLANDI

Teravîh namazında bir yaşlı arka tarafta namaz kılıyormuş. Efendi hüngür hüngür ağlamaya başlamış. Oturanlar namazdan sonra Efendiye sormuş:

-Efendi bu kadar ağlamanızın sebebi ne?

-Benim değerli bir köpeğim vardı diye cevap vermiş Efendi. Kaybolup gitti. Yaşlının sesi köpeğin sesine benziyordu. Köpeğimin geceleri uluyuşu aklıma geldi üzüldüm.

241 EŞEĞİMİN KUYRUĞU OLUYOR

Efendiye düşmanlık besleyen bir şeyh Efendiye sormuş:

-Hoca Nasreddin, alay etmekten başka hüneriniz var mı?

Efendi ona sormuş:

-Peki, Efendim, sizin ne hüneriniz var? Hani, siz önceden bana anlatmıştınız ya.

-Benim faziletim çok demiş şeyh. Mesela ben her gün Peygamber miracına çıktığımda birinci semaya uçarım, melekler ile konuşurum. Demiş.

-Bu zamanda, diye söze girmiş Efendi. Yüzünüzün üstünde yelpazeye benzeyen bir şey duruyor mu?

-Evet, aferin deyip sevinmiş şeyh.

-O, Eşeğimin kuyruğu olur, demiş Efendi.

242 YATSİ KAÇ REKÂT

Efendi namaz kılmıyormuş. Namaz kılmayan insanları azarlayan muhtar onu sokakta durdurmuş.

-Yatsı namazı kaç rekât? Diye sormuş.

-Yirmi beş rekât demiş Efendi tahminen.

Muhtar onu sopayla dövmüş. O yerde duran adam da Efendiye acıyıp,

-On rekât diye fısıldamış.

-Yirmi beş rekâta kanmayan on rekâta kanar mı? -demiş Efendi.

243 GEVEZE

Bir bilge hastalanmış. Ziyarete insanlar gelmiş. Mahalle camisinin imamı söz çuvalının ağzını açıp hayli gevezelik yapmış. Uzun uzun sözler hastanın canını sıkmış. İmam ise halâ oturuyormuş. Bir araba söz söyledikten sonra bilgeden yakınmış:

-Efendim, değerli aklınızı işe verip bana bir nasihat verin ki, şuna görev vereyim.

Bilge düşündükten sonra;

-Hastayı ziyaret etmek iyi ise ziyarette çok oturmamak daha iyi. Sözlerini çabuk söyle çabuk bitir. Fatiha'yı kısa oku, elini doldurma.

244 SARIK CEHENNEME DÜŞTÜ

“Şamuy” lakaplı deli bir adam varmış. O daima sokak sokak dolaşmış, kendi kendine havanın soğuk olmasına sinirlenerek gezermiş. Kadı onu bir gün azarlayıp

huzuruna çağırılmış. Şamuy bu yere kendi gelmiş. Kadının huzurunda terbiyesizlik yapıp duruyormuş. O konuştu:

-Niye huzuruma başın çıplak geldin, cehenneme düşersin!

-Bağırma! - demiş divane. Sonra kadının sarığını işaret edip, senin sarığını çıkarıp ben giyip saçlarımı örtünce cennete mi gideceğim. Sarığın başına ağır geliyor, seni cehenneme götürür bu kel kafa demiş.

245 VÄSSÄMÄİ-VÄTTÄRİKİ

Bir yoksul hoca varmış. Hoca fakirlikten ailesine bakamaz olmuş. Bundan haberdar olan bir arkadaşı ona akıl vermiş:

-Köydeki eski arkadaşımız imam olmuş. Köyde onun dediği dedik yaptığını yaptık imiş. O arkadaşımıza git görüş, her durumda yardım eder.

Molla köye gidip imamı bulmuş. İkisi hal hatır ederken bir grup çiftçi gelmiş. Onlar tarla sürüyorlarmış. İmamdan Fatiha duası almaya geldiler. Çiftçilerden biri hocaya müracaat etmiş.

Muhterem bu yıl tarlamıza ne ekmemizi tavsiye edersiniz buğday mı arpa mı?

İmam düşündükten sonra:

-Darı ekin. Allah Kur'an'da Vassamai-Vattariği demiş.

-E Efendim darıyı kim alır ki.

“Vannasiye Halka” Halka veresiye verin der Allah. Hoca el açıp onlara Fatiha okudu. Çiftçiler ona kulluk edip çıkıp gittiler.

Fakir molla şaşırıp imama sormuş.

-Niye ters mana verdiniz, muhterem? Ya Kur'an'ın manası bu değil ki!

-E kardeşim Kur’andaki emirlerin hangisi doğru yapıyor ki insanlar. Dünyada yaşamak için her kimsenin doğasına uygun çözüm bulmak gerek. Olmazsa iyi yaşayamazsın.

246 NAMAZINIZI ABDESTSİZ KILDIK

Bir molla köy mescidine imam olmuş. Birinci gün ezan okumuş kimse gelmemiş, ikinci gün ezan okumuş kimse gelmemiş, bu duruma sinirlenen molla köy cemaatini toplayıp:

- Ey halk! Kim ki kış çıkıncaya kadar beş vakit namazını kılsa, ona yavrulu sığır bağışlayacağım,- demiş.

Ertesi gün mescit cemaatle dolup taşmış. Herkes sığır almak ümidiyle de beş vakit namazı tam kılıyormuş.

Böylece kış da bitmiş sonra cemaat imamdan verdiği sözü tutmasını isteyip, sığırı talep etmiş.

- E, ahali sığır nerede dersiniz? Kendim zaten zor geçiniyorum. Namaza gelin diye, o zaman böyle söz vermiştim.

- Bizleri aldatmışsınız! Bizler de sizi aldattık.

- Nasıl aldattınız?

- Bütün namazınızı abdestsiz kıldık.

247 BARAKAYA ATEŞ DÜŞTÜ

Zengin bir çobanı varmış. O bir gün yaylada yürüyormuş, birden bire hava bozulmuş, yıldırımlar çakmış, şiddetli yağmur başlamış. Çoban koyunlarını geri çevirip, evine gelse ki, kamıştan yapılmış barakasına yıldırım düşüp yanmış. Komşusu olan zengin evine bir şey olmamış.

Çoban o zaman Allah’a küsüp, şu dörtlüğü söylemiş:

Allahım ya, zengin kişi senin akrabın mı, tanışın mı?

Yok kişiyi kollamadan, terslersin

Benim yokluğumda barakama ateş atmışsın.

Çok mu gördün iki bağ kamışımı.

248 MAS'U LIYAT

Bir tanıdığı doktora sormuş:

-Size bir şey sorabilir miyim?

- Rahatça sorabilirsiniz.

- Farz edelim ki tecrübesiz doktor hastayı tedavi ederken öldürse bunun vicdan azabını duyar mı?

-Elbette!

- O zaman doktor kendini nasıl teselli etmesi gerek?

- Yani mesela, kefen satıcısı, gassal, mezarcı ve imamların geçimini sağladığı için kendine teselli bulur.

249 EŞEĞİME UYGUN PALAN

Padişahın huzuruna bir kişi gelip sormuş:

- Padişahi âlem, bu aptal peygamberlik davası güdüyor.

Padişahın gözleri yerinden çıkacak gibi olmuş.

-Peki! Seni Allahu Teâlâ'ya hangi kavme Peygamber olarak gönderdi.

- Sen ve senin vatandaşlarına!

Bu duruma şaşırın Padişah sinirlenmiş.

- Öyleyse, sen ahmak Peygambersin!

-Doğru söylüyorsun, Eşeğe uygun palan bağladı!...

250 HAZRETİ CEBRAİLİ DE SATARDINIZ

Bir hoca mescide gidiyormuş, karşısına Kur'an okuyup, sadaka dilenen bir dilenci çıkmış. Hoca onu tembihlemiş:

-Estağfurullah! Sen ne yaramaz bir adamsın! Kur'an okuyup sadaka istenir mi? Bunun yerine sadakanı dua edip iste!

-Siz de benim gibi aç kalsaydınız bu Kur'anı getiren Hazreti Cebrail'i de satardınız.

251 ZENGİN İLE EFENDİ

Bir zengin Efendiye:

Sana yüz para versem ne dersin? -diye sormuş.

Efendi cevap vermiş:

- Eğer verirseniz size iyi olur, Efendinin borç verdim diye övünür gezersiniz, eğer vermezseniz bana iyi olur, sana borçlu olup mihnet duyarak gezmem demiş.

252 NAMAZDAN KAÇIP...

Efendi mescitten sıkılıp depoya doğru kaçıyormuş, oğlu görünce sormuş:

-Baba, kimden kaçıyorsunuz?

-Sofinin ezanından, oğlum kapıyı kapat namaz girmesin!

253 EŞEĞİN BAŞI VE KULAĞI

Efendinin kulağı çok büyükmüş. Bir sohbetle kadı onu hasta zannederek sormuş:

- Efendi, Allah kulak dağıtırken siz de eşek ile beraber miydiniz?

- Yok, muhterem, -demiş, Efendi, -ben hemen sonra gitmişim: ben gittiğimde Allah eşeklerden arta kalan büyük baş size vermiş, kulağını kime vereceğini bilemeyip şaşırılmış!

254 ORUÇ

Efendi oruç tutmazmış. Muhtar onu sokakta yakasından tutup:

-Piç, niye oruç tutmuyorsun ?-demiş.

-Efendim, ayda yılda bir gelen orucu tutup ne yapacağız, bırakın oynasın! -demiş Efendi.

255 BEYNAMAZ

Bir gün muhtar Efendiye sokakta hakaret etmiş:

- Beynamaz, uğursuz, köyden göçüp git!

Efendi ona saygıyla:

- Camilerinizi göçürün ben hiçbir yere gidip bir daha kendime köy bulamam. Demiş.

256 AKILLI EŞEK

Efendi eşeğini kaybetmiş, arıyormuş, bir adam:

- Eşeğiniz falan mescitte imamlık yapıyor, demiş. Efendi buna üzülop:

- Bunca yemini yiyip, torbamı boşaltsan bundan daha iyiydi beter ol!

Evine gelip baksa ki eşeği avluda yan gelip yatıyor.

- Ah seni hınzır, çok akıllısın aslında, yanlış yoldan hemen döndün. - demiş Efendi eşeğine bakıp,

257 NÂSİNG VAR MI?

Efendi ölüp mezara defnedildiği zaman münker nekir gelip:

- Rabbin kim? – demiş.

- Dalga geçmeyi bırak, az önce sizden birisi de sordu sen onu bırak da nâsing var mı? - demiş Efendi.

258 KIYAMETTE

İmam namazdan sonra daire yapıp kıyametten söz açmış:

- Kıyamet günü atın toynağının gibi yerden yetmiş iki bin adam çıplak çıkacak...

Efendi derhal sormuş:

- Affedersiniz, insanlar çıplak çıkacaksa, erkek ile kadını nasıl ayıracaklar?

259 KUNDURA VE EŞEK

Efendi öğle namazını kılmak için mescide eşeği ile beraber girmiş. Bunu gören imam bağırması.

Bu nasıl cesaret?

- Evet, - demiş Efendi, bir liralık kunduranızı mihraba koyuyorsunuz da, ben beş altınlık eşeğimi eşikte de mi durmasın!

260 ONUN EVİNE ALIP GİDİP VERİN-DE...

Efendi un yapmak için değirmene gittiğinde uyuya kalmış ve eşeğini kaybetmiş. Eşeğini ararken şakacı bir arkadaşına rastlamış:

- Eşeğiniz falan mescide imamlık yapıyor, - demiş, arkadaşı.

Efendi o mescide varınca baksa ki, mihrapta yeni atanmış imam oturuyormuş, Efendi imamın omzuna bir yumruk atıp:

-Yeni vazifen mübarek olsun demiş.

İmam memnun olup:

Teşekkür ederim siz de bizim halkımızdan mısınız, diye sormuş.

Efendi imama yok diye cevap vermiş:

- Biraz sonra binip yürüdüğünde tanırsın, şimdi tanımazsın öyle mi? Hiç olmazsa şimdi unu yükleyip eve götürsen, ondan sonra tanımasan olmaz mı demiş.

İmam aniden durup Efendiye bir tokat vurmuş. Efendi bu duruma üzüldü:

- Kadir bilmez, nankör diye mescitten çıkıp gitmiş. Değirmenin önüne gidince baksa ki eşeği otlayıp duruyor.

- Teşekkür ederim, teşekkür ederim, sözümü yerde bırakmadın. Şu unu götürüp verelim de sonra mescidine gidip imamlığına devam edersin demiş memnun bir şekilde.

261 OĞLUMUN ADI FARZ

Bir gün Efendinin evine üç molla misafir olarak gelmiş. Efendi onlara helva, çorba ve pilav ikram etmiş. Misafirler “yemekten sonra ekmek sünnet” diyerek, ekmek alıp yemeye başlamışlardı, Efendinin komşuları lağman, mantı, sütlaç getirmişler. Misafirler o yemekleri de sünnet diyerek yemişler. Yemekten sonra sünnet diye kavun, karpuz, üzüm yediler.

Misafirler yatmadan önce Efendinin dört yaşındaki Sünnetullah isimli oğlu çıkıp gelmiş:

- Oğlunuzun adı ne diye sormuş mollalardan biri.

- Farzullah! -diye cevap vermiş Efendi.

Komşularından biri yavaşça Efendiye sormuş:

- Oğlunuzun adını niye öyle söylediniz?

- Oğlumun adını sünnet desem, misafirlerimin yemesinden korktum demiş Efendi.

262 AVLUNUN FAZİLETİ

Efendi avlusunu satmak için kadiya gitmiş. Satıcılar onun etrafını çevirerek fiyatını sormaya başlamışlar. Efendi de avlunun fiyatını söylemiş:

- Avlunun fiyatı yüz altın, yine onun iki yüz altınlık fazileti var. Kim ki üç yüz altın verse satırım. Alıcılar ilgilenip sormuşlar:

- Hani bu iki yüz altınlık faziletini söyleyin

- Elli ev sağ tarafta elli ev sol tarafta. Hoca, imam, polis gibi komşusu yok!
Diye cevap vermiş Efendi.

263 EFENDİ-İMAM

Efendi bir köye imam olmuş. Efendinin bir yıllık imamlığına köylü altı ölçek buğday vermek istemiş. Halktan iki kişi gelip Efendiye demiş:

- Efendi, biz her birimiz size iki ölçek daha buğday verelim, bizim namaza gelip gelmediğimize bakma.

- Öyleyse demiş Efendi, iki ölçek daha koyun, ben de namaz kılınmayan köye kalamam.

264 YEDİ DEFA DOLANIRSA HELAL

İmam öğle namazını kılmak için derede abdest alıyormuş, Efendi duvarın tepesine çıkıp:

-Efendim, abdesthanede abdest alsanız olmaz mı? Bu suyu sonunda biz içiyoruz Dereden abdest almak sünnet, ondan sonra, su yedi kez dolandıktan helal olur.

Hoca abdest alıp temizlenmiş. Efendi çatıya çıkıp onun üzerine işemiş. Hoca öfkelenip Efendiye bağırmiş:

-E, ahmak, ne için kıyafetlerime bunu yaptın, beynamaza haram ettin!
-Hiç bir şey olmaz, Efendim, az önce kendiniz su yedi defa dolanırsa helal olur dediniz demiş Efendi.

265 ALLAH'IN MAHLÛKU

Efendi duvara sırtını verip kıvrıldığı sırada akrebi görmüş:

-Canavar, sen de Allah'ın mahlûku, ben hem Allah'ın mahlûku.

Akrep Efendinin sözü biter bitmez kolunu çekip almış. Sinirlenen Efendi akrebi ezip ölürlen:

-Senin yüzünü görsünler, senin gibi mahlûku yaratmış Allah'a lanet olsun! Demiş.

266 NAMAZDAKİ ŞAKA

Efendi mescitte namaz kılıyormuş. Şakacı biri onun eteğine yapışmış. Efendi de imamın eteğinden tutmuş. Cahil olan imam namazını bozup:

- Molla Nasreddin, ne yapıyorsunuz? -diye sormuş.

- Ben bilmiyorum, arkamdakine sorun, diye cevap vermiş Efendi.

267 EŞEK KADI

Efendiye sormuşlar:

-Falanca Şehir hâkimine eşek, para verip kadılık iŐlerini satın almış, siz buna Şimdi ne diyorsunuz?

-Ne diyeyim, -diye cevap vermiş Efendi, -eşek olmasa kadı olmaz.

268 YAS TUTMUŞ CİVCİVLER

Efendinin tavuğu ölmüş Efendi de bu duruma üzülmüş, civcivlerini tutup hepsinin boynuna kurdele bağlayıp çıkmış. Komşuları bunun sebebinin sorduklarında:

-Civcivlerim merhuma annelerine yas tutuyorlar,- diye cevap vermiş.

269 HOŞT

Efendi cimri bir zengine yüz altın borçlanmış. Zengin Efendiden verdiği parayı hemen istemiş bu da Efendiyi üzmüŐ. Efendi bir zaman sonra kadıyla görüŐüp, durumu ona arz etmiş.

-Borç aldığında, zengine pay verdiniz mi? Diye - sormuş kadı.

-Yok, vermedim.

-EĞer sizi borcunuzdan kurtarsam bana kaç para verirsiniz?

-20 altın.

-Öyleyse, hükmü Őeriata göre yaparız: ben zengini çağırıp, siz ile yüzleŐtiririm. Siz sözle cevap vermezsiniz, benim veya zenginin sorularına, “hoşt” diye cevap veriniz sadece.

Efendi kadının fikrine razı olmuş. Kadı, müftü ve diğer üyeleri toplayıp, zengin ile Efendiyi çağırıp yüzleŐtirmiŐ. Efendi kadının öğrettiği gibi, zengin, Şahit ve kadının sorularına “huşt” diye cevap vermiş. Sonunda kadı hükmü okumuş:

- Falanca zenginin Molla Nasreddine yapılan yüz altın davası esassız, diye bilinsin, mahkeme cezaları zenginden alsın!

Mahkeme dağılınca, kadı Efendiye sormuş:

- Karara razı oldunuz mu, iyi bir karar çıktı mı?
- Pek mutlu oldum teşekkürler!
- Öyleyse, vaat ettiğiniz yirmi altın verin!
- Huşt, -diye cevap vermiş Efendi.

270 LAYIK ÖĞÜT

Bir şeyh Efendiye sitem etmiş:

- Beni ziyarete öyle çok insan geldi ki, işe başlamaya vakit bulamadım.
- Ziyarete gelenlerden borç isteyin bir daha geliyorlar mı görün demiş.

271 CENNETİN YOLU

Efendinin evi mezarlığın üstündeymiş. Evinden çıktığı sırada, müritleriyle şeyh geliyormuş. Şeyh Efendiye sormuş:

- Birader biz kaybolduk bu yol nereye çıkar?
- Efendi eliyle kabristanı göstererek, bu yol sizi dosdoğru emredilen cennete doğru çıkarır demiş.

272 ALLAH ŞAKAYI BİLMEZMİŞ

Efendi başında büyük bir kazanla büyük bir derenin yanından geçiyormuş bu sırada Ey Allah'ım, eğer şu sudan sağ selamet geçersen başımdaki kazana yemek doldurup senin rızan için vereceğim demiş.

Sudan sağ salim geçmiş, “ Allah'ım seni aldattım, sana kolay bir iş söyledim” demiş ve bu durumdan memnun kalmış tam bu sırada büyük bir taşla takılıp düşmüş, başındaki kazan taşla değıp kırılmış. Efendi bu duruma üzölüp:

- E Allah'ım sana küçük bir şaka yapayım dedim dersimi aldım -demiş.

273 AYAGIM AĞRIYORDU

İmam Efendiyi iftara davet edip barışma teklif etmiş. Efendi ise:

-Dizlerim ağrıyor,-deyip onaylamış başıyla..

-Acaba, iftara gelseniz de dizleriniz ağrır mı? demiş imam şaşırarak.

- Ziyafete gidişte ağrımıyor da o yere vardıktan sonra teravih namazında eğilip kalkarken ağrıyor diye cevap vermiş Efendi.

274 EYVAH, EVİM YANIYOR!

Efendinin evine bir gün birçok molla misafirlige gelmiş. Efendi onlara güzel bir ziyafet vermiş. Geç vakitte onlar Efendiden her birine uzun elbise, kemer, vermesini istediler. Çaresiz evine girip sandığında ar olan nesnelere mollalara verirken, Efendi avazı çıktığı kadar bağırmış:

-Vay eyvah Müslümanlar evim yandı.

Onun sesine konu komşu duyup yetişip sormuş.

- Niye eyvahlıyorsunuz, eviniz sağlam duruyor hani yangın nerde?

-Eyvah biraderler, ateş işte şu eşyalara düştü, -demiş Efendi mollalara verdiği eşyaları gösterip.

275 ALLAH'A İNANIP KAYGISIZ KALMA

Bir gün Efendiye sormuşlar:

-Sahrada veya yol üstünde kıbleni doğru bilemezsen, hangi tarafa bakıp namaz kılmak gerek?

-Hurcu koyuna, at ya da eşeğe bağlayıp koyunun olduğu tarafa bakıp namaz kılın, sevabı çok büyük, -diye cevap vermiş Efendi.

276 BİR MERTLİK YAPMIYOR MUSUN?

Efendi şehirde kadılık yapıyormuş. Muhafızlar kaynanasını öldürmüş bir katili tutup getirmişler. Efendi muhafızları odadan çıkarıp sorguya başlamış:

-Kaynananı niye öldürdün insafsız?

- Kızını benden alıp, bir zenginın çocuğuna verdi. O kadar yalvardım yakardım vazgeçmedi ellikbaşı aksakallılardan arz ettim, netice çıkmadı. Çaresiz öldürdüm, nasıl ceza verilse razıyım demiş.
- Ölümden korkmuyorsun öyle mi?
- Aynen öyle!
- Ölümün önünde mertlik mi yapıyorsun?
- Ben her zaman hazırım!
- Sen ölüme mahkûmsun, hazır böyleyken benim kaynanamı da öldürür müsün?

277 EFENDİ – MÜFTÜ

Bir çiftçi ile demirci davalayıp kadıya gitmiş. Efendi mahkemede müftülük yapıyormuş. Çiftçi kadıya rüşvet için bir kap pamuk, demirci de bir tane balta getirmiş. Sabah kadı gelince çiftçinin lehine hüküm vermişti, demirci de bu durumu Efendiye şikâyet etmiş.

- Balta her şeyi kesse de pamuğu kesemez demiş Efendi. Demirci son bir ümit kadıya bir halı hediye etmiş.
- Kadı ertesi gün önceki hükmünü bozup, demircinin lehine hüküm vermiş, çiftçinin morali bozulmuş:
- Bu nasıl hüküm, şeriatta dönme var mı? Bugün öyle ertesi gün böyle.
- Şeriatta dil uzatma demiş Efendi şeriatta halı gibi dokunup gidelim dövüp taşlanmış birer balta almak mümkün imiş.

278 YARIM GÜNLÜK ORUÇ

Bir yıl oruç yaza denk gelmiş. Namazdan sonra imam adamlara:

- Kim ki bunun gibi sıcak ve uzun günde oruç tutarsa, onun bir günlük sevabı için Allah onun bir yıllık günahını affeder diye vaaz etmiş.
- Efendi bir yıllık günahıtan kurtulmak için hiç olmasa bir gün oruç tutayım demiş ve sahur yapmış erkenden işe gitmiş. Akşama kadar sabretmiş. Açlık ve susuzluk canına tak etmiş ve sonunda önüne biraz su ve ekmek alıp yemeğe başlamış.

-Ayıp Efendi, demiş İşçilerden biri.

-Peki, Bir günlük orucun sevabı bir yıllık günaha denk ise, yarım günlük oruç altı aylık günaha denk olur. Kanaatimce yine altı ay var o zamana kadar ki günahlarımı affettirsem olmaz mı? Demiş Efendi.

279 İTİN DUASI

Bir kişi Efendiye durumunu arz etmiş:

- Sokağımızda saldırgan bir köpek var, ondan korkup dışarı çıkamıyorum. Duyduğum kadarıyla, sizde Arapça bir dua varmış, onu okuyunca köpek saldırmamış bana o duayı yazıp verseniz?

-Ey cahil, -demiş Efendi, -sokaktaki köpeğin Arapça bildiğine inanma, eline sopa alıp git, köpeğin duası bu olur.

280 EFENDİNİN KURBANLIĞI

Efendinin bisatide bir koyunu varmış, o koyun hastalanmış ve koyunu göstermediği kimse kalmamış. Kim görse koyunun öleceğini söylemiş.

-Belki ölür deyip, Efendi koyunu hayrına kurbanlık yapmış, nereye gitse kendinin cömertliğinden övünüp durmuş. Sonunda bu durumdan rahatsız olanlardan biri Efendiye:

-Bir tane koyunu kurbanlık yapıp bize yedirdiniz, hala bunu mu konuşuyorsunuz? Demiş.

-Düğün, matem, sokak ve pazarlardan konuştum, sadece, -demiş. Efendi, -bundan sonra da bu yerlerde konuşmam. Bundan bin yıl önce Allah hazreti İsmail'in kendisi için küçük bir koyunu kurbanlık yapıp, onu kurban ettirdi ve hoca-imamlar da bunu her gün yüz defa tekrarlıyor, ben kendi rahmetimden koyumu kurban ettim sessiz durur muyum?

281 ŞİMDİ MOLLA OLDU

Bir gün hanımı Efendi'ye:

-Evde bastonunuzun üzerinde fareler geziyor. Siz okumuş insansınız, boş durmayın, köye gidin, imamlık yapın, böyle giderse aç kalacağız, demiş.

Efendi'ye hanımının sözü mantıklı gelmiş ve imamlık yapabileceği bir köy bulmak için yola koyulmuş. Hangi köye gitse, köylüler “ İmamımız var “, deyip Hoca'yı geri çevirirler. En sonunda Hoca bir yere varır. Bakar ki adamlar bir tilkiyi yakalamış, dövüyorlar.

Niye vuruyorsunuz? -diye sormuş, Efendi.

-Bırak ölsün, tavuk ve civcivlerimizi yedi, diye cevap vermiş içlerinden biri.

-Bana bırakın, der Efendi; ben ona öyle bir ceza vereceğim ki tilki doğduğuna pişman olacak.

Adamlar tilkiyi Hoca'ya verirler. Hoca, önce başındaki kavuğunu tilkiye takar. Sonra cübbesini giydirip, tespihini de tilkinin boynuna bağlayıp gönderir. Çiftçiler şaşkınlıkla sorarlar:

-Hoca, tilkiyi neden bıraktınız, bu nasıl ceza vermek?

-Siz hiç merak etmeyin, diye cevap verir Hoca; o şimdi molla oldu. Hangi köye giderse gitsin onu vurup kovalayacaklar. Bir parça ekmeğe muhtaç olup, açlıktan ölecek.

282 HOCANIN İLTİCASI

Efendi bir gün şehirden evine giderken yorulmuş ve dua etmiş:

-Ey Allah'ım, şimdi bana bir at yollasan, beni evime götürse, kudretin eksilir mi?

Biraz beklemiş. Gaipten ne bir at ne de bir eşek gelmediğini görünce öfkelenip:

-Altmış yıl bana Allahlık edip, bir kez bile sözüme kulak asmazsın ha! Deyip dönüp gitmiş.

283 EĞER KIYAMET KIŞIN KOPSAYDI

Soğuk kış günlerinin birinde, ihtiyarlar misafirhanede toplanmış, cennet ve cehennem hakkında konuşuyorlarmış. Tesadüfen o yere soğuktan üşüyen Efendi da gelmiş, ellerini ve kollarını ateşte ısıtmaya başlamış.

-Kıyamette cehennemin sıcaklığından insanoğlunun beyni kırk kat yukarıya kaynayıp çıkacak demiş, imam.

-Bu sözlerin hepsi beyhude, diye söze karışmış Efendi, eğer kıyamet kışın koparsa, hangi ahmak cehennemi bırakıp, cennete girer? Demiş.

284 İKİ KÂFİR BİR OLSA HELAL DOST OLUR

Hoca bir gün yol üstünde yemek yiyip oturan bir papaz görmüş ve selamlaşmış, onunla yemek yemeğe başlamış. Papaz Hoca'ya meraklı gözlerle bakıp:

-Dostum, Müslümanların inancına göre, biz kâfiriz, bizimle yemek yemek haram sayılmıyor mu?

- Hristiyanların inancına göre de ben kâfirim, iki kâfir bir olursa, helal dost olur, diye cevap vermiş, Hoca.

285 ALLAHIN KULLARI

Efendi bir gün tarlada çalışırken karnı acıkmış ve yemek yemek için oturmuş. Birkaç molla gelip Efendiye selam vermiş. Hoca'nın yemeğe davet ettiği mollalar, Hoca'nın bütün yemeğini yiyip bitirmişler. Aç kalan Hoca misafirler giderken onlara sormuş:

Öğrenmenin ayıbı olmaz, kardeşler, kimsiniz?

Allah'ın kulları, deyip gitmiş mollalar.

Mollalar gittikten sonra, Efendinin bulunduğu yerin aşağısına gelen birkaç atlı, koyun kesip yemeğe başlar.

Efendi onların yanına gidip çorbalarından içip, karnını doyurduktan sonra, sorar:

- Kardeşlerim, kimsiniz?

- Biz Padişahın askerleriyiz, diye cevap vermişler.

Efendi bir onlara bir de mollaların gittiği tarafa bakıp, ellerini göğe kaldırır vaziyette:

- Ey Allah'ım kendi kullarına Padişahlar gibi bakmadıktan sonra, senin Allah 'lığın nerede? demiş.

286 KIYAMET NE ZAMAN KOPACAK?

Bir zengin Efendiye sormuş:

-Efendi, siz molla adamsınız, söyleyin: kıyamet ne zaman kopacak?

-Sizin öldüğünüz günün sonrasında, demiş Efendi, mirasçılarınızın malınızı mülkünüzü paylaştığı gün.

287 DAVACI-DOLANDIRICI

Efendi fakirliğinden Allah'a yalvarmış:

-Ey Allah'ım, şimdi Allahlığını göstersen de bana bin altın versen, eğer bin altından az olursa almam.

Efendinin bu sözünü duyan zengin bir komşusu, bin altından bir eksik altını hesaplayıp Efendi'nin cüzdanına koymuş ve duvardan atıp, kendisi de dama çıkıp gözlemeye başlamış.

Efendi cüzdanını alıp baktığında, bin altından bir eksik altın olduğunu görmüş.

-Bin altından bir eksikliğini veren Allah, kalan bir altını da verir, demiş Efendi ve cüzdanını sandığa koymuş.

Bu sözü duyan zengin, sinirlenip, Efendinin kapısını çalmış.

-Efendi, size alacak mısınız, almayacak mısınız diye merak edip, şaka ile o bin altından bir eksik altını ben bırakmıştım, çıkarıp verin.

Efendi parayı vermeye razı olmayınca, zengin çaresiz Efendiyi mahkemeye vermiş. Efendi ise olayı itiraz etmeden kabul etmiş.

-Eski elbiselerle mahkemeye gidemem, deyip durunca, zengin yeni elbise getirip vermiş:

-Yürüyerek gidemem, demiş. Zengin ona arabasını vermiş. En sonunda zengin, Efendiyi alıp mahkemeye gitmiş, olayı anlatmış.

-Anlatılanlar doğru mu? Diye sormuş hâkim, Efendiye.

-Kesinlikle yalan, demiş Efendi, bu yalancı adamı ilk kez görüyorum. Bunun sözüne bakarsanız, üstümdeki elbise, altımdaki araba da bunun, bu dava etmeye doymaz.

Zengin feryat edip, elbise ve arabanın da kendisinin olduğunu söylemiş. Hâkim onu yalan söylediği için ayıplamış ve altınları Efendiye vermeye karar vermiş.

288 ŞEYTAN

Pazarın simsarları bir gün Efendi'ye sormuş:

-Hocam, şeytanın yüzü nasıldır?

-Şeytanın yüzünü görmek istiyorsanız, aynaya bakın, demiş Efendi.

289 MAHKEMELİK

Efendi parasızlıktan bıkip gece yarısı Allah'a yalvarmış:

-Ey Allah'ım, yüz altın sende yoksa meleklerinden borç alıp, göndersen olmaz mı?

Efendi daha sözünü bitirmeden, pencere tıklamış: Efendi hanımına göz ucuyla bakıp, pencereyi açmış. Pencerenin önünde bir yabancıнын durduğunu görmüş.

-Efendi, mahallede çıkan kavgadan dolayı size de on altın düştü.

Hoca şaşırılmış.

-Ey, Allah öteki tarafa giden mahkemelik çıktı ki, hala parasını vermiyor, çabucak faydasını gösterseydi ya!

290 NAMAZDA

Efendi bir gün sabah namazını kılıyormuş. İmam Kur'an'dan Nuh suresini okumaya başlayıp, " biz Nuh'u gönderdik " denen yere gelince, arkasındakini bulmadan çok önce durdu. Hoca dayanamayıp:

-İmam Efendi, Nuh gitmemiş olsaydı, başka birini göndermek zorunda kalacaktık, işimiz Allaha kalırdı!

291 BOŞVER, O DA BİZİM MÜRİTLERİMİZDEN

Efendi mürşitlik yapıyormuş, “ mürit avı” ndan yüklü bir mal ile dönmüş. Pazara girdiğinde bir yankesici bütün parasını alıp kaçar. Bu halini bazı müritleri görmelerine rağmen yardım etmeyince Hoca, uzaklaşan yankesicinin arkasından bağırır:

-Kurnazlık etme boş ver, o da bizim müritlerimizden demiş.

292 KÖPEK YAVRUSUNUN DUASI

Efendi bir gün mahalle mescidinin yanından geçerken, köpek yavrusuna ekmek veren bir medrese öğrencisini görmüş:

-Be mübarek, hadi bana bir dua et! Demiş.

Efendi gülmüş:

-Köpeğin duasından ne olur, muhterem!

-Onu da Allah yarattı! Duası çabuk kabul olurmuş. Geçen gün hoca öyle söyledi. Kumrulara tohum serpin, kediye ekmek, köpeğe kuru kemik olsa da verin, dedi. Bunun sevabı büyük imiş.

-Eğer köpeğin duası kabul olsaydı, sizin işiniz yaştı!

-Neden yaş olsun?

-Ya “sen de benim gibi ol “ diye dua etse ve duası birden kabul olsa ne yapardınız? Dama çıkıp havlar havlar dururdunuz artık!

293 GECEDE İKİ DEFA KALKIYORUM

Bir dostu Efendi'yi ziyafete çağırılmış. Efendi gelecek diye ulema, zahit ve din adamlarını da çağırılmış. Ziyafet esnasında geceleri ibadet etmekten ve bunun sevabının çokluğundan söz açılmış. Din adamlarının hiç biri diğerinin altında kalmaz:

-Ben geceyi üçe bölüp, bir kısmında uyuyorum, bir kısmında namaz kılıyorum, bir kısmında da Kur'an okuyorum, demiş biri.

-Ben geceyi ikiye bölüyorum, demiş ikincisi. Yarısında namaz kılıyorum, yarısında seccade üzerinde Kur'an'ı tilavetle okuyorum.

-Ben bütün gece uyumadan, tan ağarana kadar iki yüz rekat namaz kılıyorum, demiş yine biri.

En sonunda söz, konuşulanları oturduğu yerden sessizce dinleyen Efendiye gelir:

-Siz de geceleri kalkıyor musunuz?

-Evet, bir iki defa kalkıyorum da, dönüp yine uyuyorum, demiş Efendi.

294 GUSÜL

Efendi bir gün mescitte gusülden söz ediyormuş. Bir kişi Efendiye:

-Mesela, diyelim ki ben bir deniz kıyısında gusül almak istedim. Hangi tarafa bakarak gusül almalıyım?

-Kıyafetlerini hangi tarafta çıkardıysan, o tarafa bakıp gusül al. Yoksa kıyafetlerini çalıp götürürler, diye cevap vermiş, Efendi.

295 GÖKYÜZÜNE MIHLANAN GÜNEŞ

Efendi oruç tutmazmış. Buna karşı gelen dostları da bir gün söylenmişler:

-Efendi, oruç tutun! Sevabı büyüktür. Yarın oruç tutarsanız bir yere iftara gider, yemek yersiniz.

Efendi, ertesi gün seherde sahur yapar. Kuru ekmek ile çay içtiği için midir bilinmez, hemen acıkr. Güneş ufukta belirdiğinde, karnı zil çalar. Halsiz bir vaziyette avluya çıkar, sırtüstü uzanır. Baygın düşen gözlerini gökyüzüne sabitler. Güneş gökyüzüne mihlanmış gibi kıpırdamadan duruyordur. Efendi öfkelenip inlemeye başlamış:

Ey güneş, ne zaman batacaksın? Hoca Nasreddin öldükten sonra mı?

296 DÜZGÜN DİLEYİNİZ

Efendi birkaç adamı toplayıp, nasihat etmeye başlamış:

-Dostlar! Allah'tan bir şey dilerseniz, düzgün dileyiniz. Süleyman peygamber de evlat dilerken “ Allah'a bir şey ver “ diye dilediğinden hanımları bir su kabı doğurmuş, canı ciğeri, kolu-bacağı yokmuş. Peygamber üzülen inledikten sonra Allah “ bir şey diyerek dilediğin için bu oldu “ diye cevap vermiş.

Bu tıpkı şuna benzer, bütün cemaat toplanıp, Allah'tan yağmur dileyebileceklerinde, bir hoca bilmişlik edip “ Allah'a boran ver “ diyerek diler. O istediği boran hortuma dönüşüp, dev ağaçları söker, sayısız ev viran olur. Borandan sonra kara kış başlar, bütün meyveleri telef eder. Bu yüzden sizlere söylüyorum, Allah'tan bir şey dilerken, düzgün dileyiniz...

297 MELEKLERİN GÜCÜ YETMEZ

Efendiye sormuşlar:

-Öbür dünyada Sırat denilen kıldan bir köprü varmış, doğru mu?

-Varsa vardır. Benim ondan hiç korkum yok.

-Ya insanlar koyun gibi önümüzden birer birer düşerken, melekler bizi “ çabuk geç, çabuk geç! “ diye sıkıştırırsa ne yaparız? Korkacak bir şeyim yok diyorsunuz ama.

-Korkmuyorum! O “ geç, geç “ diyen melekleri adamlar ortaya alıp adamakıllı döverler. Ondan sonra kanatlarını yolup kendilerine takarlar. Birer-birer uçup geçiverirler. Bu kadar adama bir-iki meleğin gücü yeter mi sanıyorsunuz? Eğer

insanlar bu dünyadaki düşmanlıklarını öbür dünyada da gösterirlerse, dosdoğru cehenneme giderler söyleyeyim...

298 TAHARET BOZULMADI

Efendi bir gün namaz kılarken burnu kanamış. Lakin bu duruma hiç aldırış etmeden namaza devam etmiş.

-Efendim taharetiniz bozuldu, demiş bir adam namaz bitince. Taharetinizi yeniden alıp kılmayacak mısınız?

-E, tuhaf mısın birader? ! her bir namaza bir kere taharet alsam, bütün ömrüm kurbağa gibi havuz başında geçip gider!...

299 ÖLÜNÜN DÜĞÜNÜ

Efendi bir gün imam önderliğinde birkaç adam ile cenaze törenine giderken, karşısına düğüne giden bir grup adam çıkmış. Onları gören hocanın sinirleri tepesine çıkmış:

-Sizi günahkârlar! Sevap olan yeri bırakıp, düğüne gidiyorsunuz!

Efendi sözünü bölüp:

-Sinirlenmeyin muhterem, biz ölünün düğüne gidiyoruz, onlar dirinin düğüne gidiyorlar. Kimin günahkâr olduğunu Allah bilir. Demiş.

300 ŞEYTAN DERMANINI VERİR

Efendi bir ahbabının verdiği ziyafette şişman bir mürşit ile yan yana oturmuş. Ziyafette espriler yapılmış, herkes gülüp eğlenmiş. Mürşit ise çalımlı bir edayla kendini geri çekip, alnını kırıştırarak, sinirli bir şekilde oturuyormuş. Bu durum Efendinin dikkatini çekmiş. Karşısında oturan bir misafir mürşide sormuş:

-Keyfiniz mi yok yoksa burayı mı beğenmediniz?

-Evet, bir az keyfim yok. Kalbim ağrıyor, deyip şişen göbeğini okşayınca Hoca suratını asıp bakmış.

-İnşallah düzelirsiniz, der karşında oturan kişi, size dert veren dermanını da verir.

Efendi fırsattan istifade, laf atmış:

-Olmazsa bu kişinin kalp ağrılarına şeytan derman olur.

Mürşit bu sözlere şaşırırken Efendi aldırış etmeden devam etmiş:

-Şeytan karnınıza hile ve kibri tıka basa doldurmuş. Şimdi bu derdi veren dermanını da verir, muhterem, demiş.

301 SOFU MU İYİ, EŞEK Mİ İYİ

Efendi bir gün eşiğine binmiş ve uzun bir yola çıkmış. Köy köy, şehir şehir dolaşmış. Günlerin birinde küçük bir şehre varmış. Bakmış ki kalabileceği temiz bir yer yok. İnsanlardan sorup sorduğumuş “ filanca yerde han var. Şehre gelenler orda konaklar.” demişler.

Efendi araya araya sonunda hanı bulur ve eşiğini yanına alıp içeri girmiş. Handa asalaklık edip yatan sofular Hoca’ya:

-Burayı ahır mı sandın? ! Götür buradan eşiğini!

-Eşiğimi koyabileceğim bir yer yok. Dışarda da bırakamam.

-Olmaz dedik mi olmaz! Eğer götürmezsen, eşiğini dövüp öldürürüz!

-Tövbe estağfurullah! Demiş Efendi sinirlenerek. Ki bu eşek sizlerden birkaç kat üstündür!

-Ne ne? ! Üstün mü dedin?

-Elbette üstün. Birincisi, nezaketsizlik etmez, nereye koysan orada kalır. İkincisi, onda çalışma sabrı var, sizlerde ise bu meziyetler yok. Üçüncüsü, yem yemesinin karşılığında yük taşır. Sizler gibi asalak ve tembel değildir. Eşeğe saman, ahır; sofuya mescit. Hadi şimdi kendiniz insafa gelin de söyleyin, sofu mu iyi eşek mi?

302 MÜRŞİT VE MEŞREB

Allah! Dediğimde ihtiyatla durun, demiş bir mürşit müritlerine, içimden çıkan ateş vücudumu yakmasın.

Birden bire mürşit” Allah “ der, müritler arasında bulunan Meşreb mürşidin başından aşağıya bir kova su döker.

-Ne yapıyorsun, cahil? ! Diye bağırın müritlere:

-Pirimizin ateşini söndürüyorum, diye cevap vermiş Meşreb.

303 PADİŞAH VE MEŞREB

Din adamları bir gün Padişaha gidip:

-Şehrimizde Meşreb adında divane bir genç var. On beş- on yedi yaşlarında olmasına rağmen çıplak gezip bizi utandırmakta, derler.

-Nerede peki şimdi? diye sormuş Padişah.

-Mezarlığa kaçtı, Efendim.

Padişah, Meşrebin huzuruna getirilmesi için bir adamını gönderir. Meşreb gelen aracıya:

-Beni rahat bırakın. İşi olan adam, işi düşünce uğrar. Benim Padişahla işim yok! Eğer ben ona lazımsam, kendi gelsin.

Aracı, Meşrebin cevabını Padişaha iletmiş. Padişah bu duruma sinirlenerek, mezarlığa gitmiş. Padişahın sinirle geldiğini gören Meşreb, iki tane kemik bulup, yola çıkmış:

-Neden çağırdığımda gelmedin, Padişahın emri her kul için geçerlidir! diye bağırılmış Padişah.

-Şu kemiklerden hangisi Padişahın, hangisi dilencinindir söyler misiniz? diye sormuş Meşreb.

-Bunlar birbirinin aynı kemikler, Padişahın-dilencinin diye ayırmak olur mu? demiş Padişah.

-Mademki, der Meşreb alaycı bir tavırla, ölümlük Padişah da dilenci de bir ise, neden şimdi beni diğlerlerinden ayırıp, üstünlük taslıyorsun!

304 MEŞREB VE ŞEYHÜLİSLAM

Meşrebin Padişaha karşı olan davranışlarını gören şeyhülislam, Meşrebe:

-Tövbe et, divane, kâfir ve asi oldun!

-Bir soruma cevap verir misiniz? diye sormuş Meşreb.

-Sor ama cahillik edip, hakaret etme!

-Allah'ın, insanları yaratırken alınlarına işleyecekleri günah ve sevaplarını yazdığı doğru mu?

-Doğru.

-Benim alnımda kâfir mi yoksa mümin-Müslüman mı yazıyor?

-Buna ilmi bilinmezlik denir. Onu Allah'tan başkası bilemez.

-O zaman neden “ tövbe et, kâfir oldun! “ diyorsun, diye cevap vermiş, Meşreb.

305 HÜKÜMDAR VE MEŞREB

Yerkent hâkimi Meşrebi çağırıp kuş tüyü bir döşek vermiş. Meşreb döşegi yere serer ve kuş tüyü olduğunu anlayınca, almak istemez.

-Bu döşek sizin izzettiniz için yapılmıştı, neden istemiyorsunuz?

-Bu kadar izzete karşılık vermek gerekir. Siz neden yaratıldınız? diye sorar Meşreb.

-Topraktan yaratıldım, diye cevap verir hâkim.

-Siz, demiş Meşreb, nasıl ki yere yattığınızda vücudunuzu çekiçler gibi hissedip yatamazsanız, ben de hükümdarlara yakışan bu yatakta yatamam.

306 TEDBİRLİ

Efendi bir zamanlar kadılık yaparken bir çiftçi telaşla yanına gelmiş.

-Bekle, acele etmeden söyle, ne oldu?

-Efendim, ben köyden pazara indim. Kapkaççı çantamı kesip, cüzdanımı alıp kaçtı.

Efendi biraz düşündükten sonra askerlerine emretmiş:

-Kimin elinde taze meyve görürseniz, onu tutuklayıp getirin!

Askerler şüpheyle etrafa bakarken, bir genç delikanlının elindeki kavunu görüp, şüphelenirler ve onu mahkemeye getirmişler.

-Ey genç, demiş Efendi, ne iş yaparsın, maksadın ne?

-Hiçbir iş yapmıyorum, amacım da yok. Yalnız bir oğlanım.

-Bu kavunu kaçta aldın?

-Bir altına aldım.

-Şu küçücük kavuna ha? ! Sonuçta bir altına dört kişinin doyabileceği ekmek alınır!

-Efendim, yeni geldiği için bir alayım demiştim de.

-Ver şu adamın cüzdanını!

-Hangi cüzdan? !

-Lafi çok uzatma!

Efendi askerlere işaret etmiş, onlar “ işte bu cüzdan! “ deyip epey dövdükten sonra üstünü aramışlar ve çiftçinin cüzdanını bulmuşlar. İçinden cüzdanın ederini de hesaplayarak saydıklarında topu topu bir altından az çıkınca, Efendi çiftçiye cüzdanını verip:

-Var şimdi, kendine dikkat et, kimseyi de boşu boşuna hırsız yapma! demiş.

307 BENZETMEDEN KAÇIŞ

Melike Meşrebe değme diye suratını aşmış, kızı avutmak için onun karnına ve kulağına dokunup şöyle demiş:

-Bu yerden zamansız “ baba ekmek, ana ekmek” diye ses geliyor. Ben kendi yemeğimi yapmadan giden dilenci olsam, onlara nasıl bakarım?

308 MEŞREB VE AFAKHOCA

Afak hocanın köpeğini altın zincire bağlayıp ava gittiğini gören Meşreb, kendi boynunu salıncağa bağlayıp, onun ucunu köpeğin kuyruğuna bağlamış. Sonra onu arkadan izlemiş. Bu vaziyeti gören müritler kahkaha atarak merakla sormuş:

-Hey deli, ne yapıyorsun?

-Efendim, beni ava götürecek hocama sorun. Deyip köpeğini göstermiş Meşreb.

309 MEŞREB –İMAM

Meşreb Muşoi diye bir yurda gelmiş, adamlar onu mescide getirmiş ve sabah namazını kaldırmak için önde imamlık yapıp yapamayacağını sormuşlar. Meşreb, cemaatin ricasını geri çevirmeyip mihraba geçmiş ve “Allah-ü Ekber” deyip ahenkli bir beyit okumuş:

Hengamı Nevbahar gül az bostan Allah,

Yarab, mebad hiç kes az destan Allah.

deyip secdeye baş koyunca mihrapta uyuyakalmış. Sonra horlamaya başlamış. İmamın secdeden başını kaldırmadığını gören cemaatten biri onu uyandırıp sormuş:

- Efendim, başınızı kaldırın, işimiz çok, namazı hemen tamamlasak olmaz mı?

Cevap gelmemiş. İkinci kez sormuş:

-Efendim, ne zamana kadar yatacaksınız?

-Bu şekilde diğer evimde yatıncaya kadar! –diye cevap vermiş Meşreb.

310 MEŞREB VE DERVİŞLER

Meşreb uzak sefere hazırlık arifesinde heybesine tandır ekmeği doldurmuş, yeni yoldaş bulan dervişler sormuşlar:

-Neler aldınız?

-Yol uzak, “ Azıklı at yorulmaz” derler. Siz niye yol azığı almadınız? diye şaşırarak sormuş Meşreb.

-Siz Allah yolunda hakiki bir derviş değilsiniz, şehirde veren Allah yolda vermeyecek mi? Diye söylenmiş onlardan birisi.

Meşreb onun sözüne kulak asmayıp yiyecek-içeceğini tedarik edip yola koyulmuş. Üç dört derviş onun arkasından geliyormuş. Onlar yemeksiz, susuz uzak yolda yürüdüler. Meşreb filedeki yiyeceklerinden yemek için durdu. Yoldaşları gelip ondan ekmek ve su istediler.

-Şehirde veren Allah sahrada vermiyor mu? - demiş Meşreb onlara.

311 EVLİYA OLSA, DURUP GÖRSÜN

Meşreb Türkistan şehrine varıp Ahmet Yesevi'nin mezarını ziyarete gitmiş. Şeyhler türbeyi açınca Meşreb gidip kabrin tepesine oturmuş bu hali gören şeyh bağırması:

-Evlıyanın kabri bu, deli, taş, kâfir olacaksın!

-Evlıyaysa beni kendisi indirsin! Cevabını vermiş Meşreb.

312 EZAN SESİ GELMEDİ Kİ

Meşreb Buhara'ya yatsı vaktinde girmiş, mescide yetişmek için vardığında sofı mescidi kilitliyormuş. Meşreb kilidi sofiden alıp önce eşeğini mihraba bağlayıp, kendi de bir hücreye yatmış.

Sofı ezan vakti gelince eşeğini mihraptan çözüp, Meşreb'i uyandırmaya başlamış:

-Hey, deli farz vakti girdi.

Meşreb mihrap tarafına bakıp:

-Ezan sesi gelmiyor ki - demiş.

313 EŞEK NAMAZDA BULUNUR MU?

Meşreb caminin bir köşesine eşeğini bağlamış. İmamın arkasında durup namaza başlamış. Ama başı secdeye her varışında kolunun arasından “eşeğimi hırsız alıp gitmesin” diye bakıyormuş. Birden eşeğin ipi çözülüp gitmiş. Bu durumu gören Meşreb secdeye baş koyduğu halde:

-Dur dur, uzağa gitme! Demiş.

-Niye namazı bozdun, nasıl adamsın. Bağırmış imam.

-Ey Efendim, demiş Meşreb, -namaz olsa bulunur da, eşeği bulması zor.

314 MEŞREB VE HAN

Buhara emiri Meşreb'i yanına çağırıp misafir etmiş ve önüne bir kova altın parayı koymuş. Meşreb kovaya tepmiş, altın paralar saçılmış.

Bu hali gören saray ayanları donup kalmışlar.

-Niye böyle yaptınız. Ben Emir Temur hazinesinden kalan, helal dünyadan size hediye getirdim, demiş. Öfkeyle Han.

-Altını görünce ondan kan kokusu gelecek gibi oluyor. Hangi Padişah bana altın hediye etse, ettiği için aç gözlü adamlar bir birini aldatıp, öldürüyor ben de bu pis şeyi tepeyim, dedim, diye cevap vermiş Meşreb.

315 HOCA VE MEŞREB

Meşreb giderken, bir tüccarın kölesini dövdüğünü görmüş.

-Efendim, bu kul size karşı bir kötülük mü yaptı, ona bunca zulüm ve siteminiz neden? diye sormuş Meşreb.

-Bu kulun günahı öyle büyük ki, demiş tüccar, iki yüz altını almış tavuğun tezeğine vermiş.

- Babanız var mı Efendim?
- Babam öldü.
- O kişi neyin tezeğinden ev yapacak? -sormuş Meşreb.

316 MEŞREB VE MOLLALAR

Meşreb Belh şehri sokaklarının birinde eşeğine ters binip gidiyormuş, mollalar durup sormuşlar:

- Hey deli adın ne?
- Allah...- demiş Meşreb.
- Vurun ahmaka, Allahlık davası güdüyor!-deyip hücum edip saldırmış mollalar. Meşreb kaçıp hâkimin sarayına saklanmış. Mollalar olan olayları hâkime anlatmışlar.
- Doğru mu? Diye sormuş hâkim.
- Baba ve anam doğduğumda adımlı “Allahverdi” koymuşlar. Mollalarınız adımlı sormuşlar. Ben “Allah” deyip tam “verdi”sini söyleyecektim ki bunlar beni görev bilip kovaladılar, korkup kaçtım. –cevap verdi Meşreb.

317 MEŞREB VE MAHMUDBİY

Belh hükümdarı Mahmud Bey koyulan yemeği yiyormuş. Tesadüfen huzuruna Meşreb gelmiş.

- Merhamet,-demiş, hâkim Meşreb’e az artan pilavdan ikram etmiş. Meşreb pilavı alıp köpeğine vermiş. Köpek yemeği koklamış, yemeği yemeyip yatağına gidip yatmış.
- Benim artığımı pek çok makam sahipleri, ulemalar, tüccarlar zor buluyor, niye yemiyorsun deli? -diye bağırılmış hâkim.
- Efendim sizden kalan yemeği köpek yemedi, ben nasıl yiyeyim? Diye kaygısızca cevap vermiş Meşreb.

318 KİRLENMİŞ TAHT

Bir gün Meşreb Mahmud Handan ayrıcalık almış.

-Taht çok güzel, bunu bana bir günlüğüne verseniz.

Han teklife razı olup ona tahtı vermiş. Meşreb taht üstüne çıkınca eteğini kaldırıp onun üzerini sermiş. Bütün vezirler, amirler bu duruma sinirlenip kavgaya başlamışlar.

-Bunu nasıl yaparsın? Diye bağırması Han.

-Sen yıllardır bu yurdun üstünde duruyorsun, eteğini kaldırmayıp tacı- tahtı kirletiyorsun, ben birazcık kirletsem ne olacak? Diye cevap vermiş Meşreb.

319 HİLENİN ŞERİATİ

Meşreb'in oturduğundan habersiz iki imam sohbet ediyormuş.

-Meşreb'in bazı sözleri haklı olsa da, çoğunluğu küfür, hata, şeriate uygun değil. demiş bir imam.

-Benim naşeriat lafım sizin "hiyley-i şer'iy"inizce var mı? Diye sormuş Meşreb.

320 EĞER AHMAK OLSA

-Molla Nasreddin, mahallemizin ustası Bedalimat büyük ahmak, onun her gün ki sözüne bakınız,- demiş imam Nasreddin Hocaya yolda rastlayınca.

-Onun sözüne gönül koymasınlar muhterem! -demiş Nasreddin Hoca,-misal demiş, eğer ahmaklığı doğruysa, kındâ gelince kurbanlık herhangi bir koyun kesip, derisini size getirip verecek.

321 İKİ KOYUN SOHBETİ

-Gelip, öküzün dünkü sözü doğru çıksa, seni kurbanlık etse, kıyamette besili sahibini sıradan nasıl kaldırıp geçireceksin? –sormuş.

-Eğer öküzün lafına uyup, kıyamette "sırat"a inanırsan sen de öküzün, diye -cevap vermiş koç.

322 CAHİLTOPLULUK

Efendi bir gün Yahudilerin büyük boyları arasına girip şöyle demiş:

-Beni tanıyorsunuz, ben Molla Nasrettin Nasreddin Efendiyim. Müslümanlıktan gönlüm soğudu, eğer siz kırk gün kırk gece beni ağırlayıp ziyafet verirsiniz sizin dininize gireceğim!

Yahudi boyları bu teklifi kabul etmiş, Efendi kırk gün ziyafet vermişler. Sonra onlardan biri:

-Şimdi vaadinizi yerine getiriniz, hayırlı iş gecikmesin,- demiş.

-Ey cahil topluluk,- demiş Efendi,- kırk yıldan beri Müslümanların ziyafetini yedim iyi kötü Müslüman oldum. Kırk günlük ziyafetinizi yedim diye Musevi mi olayım?

323 CİMRİNİN SADAKASI

Efendi kıskançlık ve cimrilikle nam salmış bir boyun huzuruna gitmiş:

-Hoca, duyduğuma göre fakirlere sadaka vermek için ödediğiniz ücret varmış. Bu şehirde benden fakir ve yaşlı adam yok. Şu sadakanızdan ben de yararlanayım diye geldim.- demiş.

Cimri kavim Efendiye sadaka vermek istemeyerek, bahane aramış:

-Ben bu sadakayı körlere vereceğim, sen sağlamsın veremem.

-Kıskançlık ve cimrilikte nam saldığı halde durup, önce hırsları gelen adamın körden ne farkı var?- demiş Efendi.

324 ASABİLİK

Efendi değerli olan her şeye asabi davranıyormuş. Bir gün dışardan geldiğinde:

-Hey, ne yazık,- deyip anlına vurmuş.

-Ne oldu? - diye sormuş karısı.

-Şeyhimin eşekleri kuyruksuz doğuyor.

Karısı kahkahayla gülmüş ve:

-Kuyruksuz doğsa ne olacak, gökyüzü kopup yere mi düşecek?- demiş.

-E, cahil,- demiş Efendi,- yük yükleyip gidiyorken çamura tıklıp kalsa, nereden asılıp çıkarılacak?

325 EFENDİ VE CADIKARILAR

Bir düğünde azayimhan Perihan, cadılar Efendinin evine girmiş. Avluda hiç kimsenin olmayışından faydalanıp, bez paçaları- eski bezlerden bir tane bebek yapıp, onu avlunun ortasına dikmişler. Bir tanesi Efendiyi çağırıp bunları demiş:

-Duymadım – bilmiyorum demeyin. Biz Kaşmir'den gelen meşhur cadıdırız. Düşmanlarınız size zarar verip, evinize cadı bırakıp gitmişler, biz onları def etmeye geldik.

Efendi avlunun kenarında saklanıp *bebeği* izlemeye başlamış:

Bu cadıyı başkalarının cadısı geçmesin, deyip bile bile kendim yapıp koydum,-demiş. Efendiden çok para alma niyetinde olan cadılar hastalanıp gitmişler.

EFENDİ AİLE VE ADAMLAR ARASINDA

326 EFENDİ VE DİLENCİ

Vaaz edip gezen dilencilerden biri Efendinin yolunu kesip hayır edip etmeyeceğini sormuş.

-Bir ricam var, kabul edersen hayır vereceğim,-demiş Efendi.

-Ricanı söyle, can deyip kabul edeyim.

-Bundan sonra bana hayır sadaka sorma! Ricam bu.-demiş Efendi.

327 EŞEK EŞEĞİ GÖRÜNCE BAĞIRIR

Bir çiftçi eşeğine binip şehre gidiyormuş. Eşek, Hanın sarayının yanına gelince anırmaya başlamış. Sarayın tepesinde duran han sinirlenip, çiftçiyi hemen çağırılmış.

Hüküm verilmiş. Ezilen çiftçi eşekten kurtulmak için onu pazara getirmiş. Efendiyi görmüş ve başından geçen olayları anlatmış:

-Bırak, bunca cefa çekip eşeğini satma,-demiş Efendi. Eşek eşeği görünce bağırır!

328 GÜL TAKMAK

Efendi akşamüzeri eve gelmiş, karısı açan gülleri kopartıp eline tutuşturmuş. Efendi gülü koklayıp rafa koymuş ve üzerini çıkarmış, karısı gücenip:

-Saygıyla size gül versem, onu yakanıza takmayıp, bir yere koymanız mı gerek! demiş.

Efendi yemeğe oturup, karısı kendi tabağından çıkan kemiği çıkarmış. Efendi de” karım gücenmesin” deyip, kemiği alıp yakasına taktı.

329 ALTIN YÜZÜK

Efendinin bir tüccar arkadaşı onun altın yüzüğüne heveslenmiş.

-Efendi, -demiş ben sizi görmeyince çok özlüyorum. Uzak yere gidiyorum, parmağımızdaki yüzüğü verseniz, ben taksam, ne zaman o yüzüğü görsem sizi görmüş gibi olurum.

Efendinin yüzüğü vermeye niyeti yokmuş:

-Can kardeşim, ben de sizi sık sık görmesem özlüyorum. Yüzük bende dursun. Ne zaman yüzüğe gözüm ilişse: “Dostum istemişti vermedim” deyip sizi hatırlasam. demiş.

330 ÜMİTSİZ ŞEYTAN

Efendinin bakkala biraz borcu varmış. O bir gün bahçesine fidan dikiyorken bakkal borcunu istemeye gelip ve Efendiye sormuş:

-Efendi, bu fidanlarınız ne zaman meyve verecek, siz ne zaman hasılatı yiyeceksiniz?

Bakkalın ne için geldiğini anlayan Efendi cevap vermiş:

-Babamızın borcu için dedemizin diktiği fidanların hasılatını biz yedik, hiçbir şey arttırmadık. Şimdi bizim diktiğimiz fidanların meyvesi çocuklarımızdan artıp size bir şeyler değer, ümitsiz şeytan...

331 DÜRÜSTÇE ADAMLAR

Efendinin komşusu düğün yapmış, düğünde insanları mektup yoluyla çağırarak olmuş, davetiye dağıtmasını Efendiden rica etmiş. Efendi komşusunun ricasını geri çevirmemiş. Şehirde kibirliliği ile tanınan bir zengine de gitmiş.

Zengin Efendiyle davetiye gönderilmesine karşı gelip sormuş:

-Davetiye dağıtmak için senden dürüst adam bulamadı mı?

-Dürüst adamlar da vardı demiş Efendi, ama onlar dürüst adamlara davetiye götürdüler.

332 BİR TÜCCAR GÖRDÜM

Efendi bir zenginın misafirhanesine girmiş, han görevlileri, ulemalar, zenginler ve kadılarla sohbet edip oturuyormuş. Onlar Efendiyi görünce gülüşüp, ondan bir fıkra anlatmasını rica etmişler. Efendi kabul edip fıkraya başlamış:

-Ben bir tüccar gördüm, onun dört devesi vardı. Bu malları kime satacaksın diye sorunca, ulemalara, görevlilere, zenginlere ve kadılara satacağım diye cevap vermiş.

- Nasıl mallardı? -diye sormuşlar.

- Bir deve malı zulümmüş, bu görevlilereymiş bir deve malı hıyanet etmiş, bu zenginlereymiş bir devesi kibirmiş, bu ulemaymış bir devesi hile ve para gözlüymüş, bu da kadılarıymış

- O nasıl tüccarmış? Diye düşünmüş kadı.

-Şeytan, demiş Efendi.

333 NAKİT PARA

Efendi bir avukata borçlanmış, bir gün pazara gitmek için evden çıktığında kapıda avukata yakalanmış. Efendi derhal evine dönüp, durumu eşine anlatmış:

-Avukat yine parasını istemeye geliyor. Sana ne dersem sen de öyle cevap ver, tamam mı? Demiş.

Efendi dama çıkıp, büyük kapının üstüne yatmış.

Avukat kapıyı çalmış, Efendinin eşi kapının arkasına gelip:

-Kimsin? Demiş

-Sesimden tanırınız diye düşündüm, eşinize borç verdim, her gün geliyorum.

- Evet evet tanıdım, demiş Efendinin eşi, -neden geldiniz?

-Neden olacak, kocanıza verdiğim para için geldim.

-Kocam evde yok, demiş yine kadın, -fakat ben dediğinizi iletirim: avare gibi dolanmayın, biz paranızı öderiz...

- Kıyamette öder mi, demiş avukat.

-Yakında öderiz, kocam kapının arkasına çengel fidan alıp dikecek. Bu fidanlara buradan geçen diğer koyunların yünü onlara takılacak, sonra onlardan yün toplayıp ip yapıp pazarda satacağız, ondan sonra Allah izin verirse, sizin paranızı vereceğiz, kaygısız olun, biz başkalarının hakkını yiyen insanlardan değiliz.

Bu sözleri işiten avukat kahkahalarla gülmüş, Efendi damda durup demiş:

-Nakit para alacağımı duyunca gülersin tabi.

334 LEĞEN ÖLDÜ

Efendi pazardan leğen alıp geliyormuş. Yolda bir yabancıya rastlamış:

-Buyurun Efendim, leğeni bana verin, götürüyüm, demiş ve Efendinin elinden leğeni almış. Eve varmışlar. Efendi insanlık için onu misafir etmiş ve göndermiş. Bu kişi her gün gelip Efendiye sorarmış:

-Leğen iyi mi? Diye.

Her geldiğinde Efendi onu iyi misafir edip, ilgilenip gönderiyormuş. Bu durum aralıksız devam etmiş, Efendi bu durumdan bıkmış.

Bir gün o kişi yine gelip kapıyı çalmış, Efendi leğeni götürüp çıktı. O da sormuş:

-Evet leğen nasıl? Diye soracaktı. Efendi leğeni yere atmış. Leğen de düşüp kırılmış.

-Evet leğen şu vakte kadar iyiydi, şimdi gözünün önünde can verdi, deyip eve girmiş.

335 KURUTANA MÜKAFAT

Efendi bir dostu ile deniz kenarına gelince “Kim batan adamı kurtarırsa elli altın mükâfat verilecek” yazan yazıyı görmüşler.

-Ben suya kendimi atıp, çığlık atıp boğuluyormuş gibi görüneyim, insanlar toplaşınca siz beni kurtarın elli altını alalım, demiş açgözlü arkadaşı.

Efendi onun fikrine razı olmuş. Arkadaşı denize kendini atmış. İnsanlar toplanmış. Arkadaşı çaresiz feryat etse de Efendi yardım etmiyormuş sora arkadaşı sormuş:

-Kurtarın, parası batsın, gerçekten boğuluyorum, demiş.

-Sakin ol, sen yazının altındaki notu okumamışsın, orda boğularak öleni alıp çıkarana yüz altın verilecek diyor, demiş Efendi

336 DAYILARINI GÖRÜP

Efendinin köpeği yavrulamış, nice kişiler onun evine misafir olmuş, konuşup otururlarmış. Küçük yavrular eve gelen misafirlerle oynaşp onları rahatsız etmeye başlamışlar.

Misafirlerden biri sinirlenip:

-Efendi, yavrularınıza edep öğretseniz olmaz mı? Demiş.

-Ne yapayım, dayılarını görüp seviniyorlar, diye cevap vermiş Efendi.

337 YAŞLIYSA DA DÖKÜLMEZ

Bir zengin yaşlanmış, Efendinin kızını istemiş:

-Canım, sizi sevdim, suya derseniz suya, ateşe derseniz ateşe girmeye hazırım, demiş.

-Yere girin desem? Demiş kız.

338 EFENDİ VE AVUKAT

Bir avukat Efendiye sormuş:

-Efendi siz parayı iyi görüyor musunuz?

-Evet, demiş Efendi, -elimde param olsa sana muhtaç olmam.

339 TÜCCARLIĞIN BAŞI

Efendi tüccarlık yapacak olmuş. Pazara gidip bir liraya on tane yumurta alıp, on bir tanesini bir liraya satmış. Sevinç içinde eve gelip durumu hanımına anlatmış. Hanımı bu duruma acıyıp:

-Vay Efendim, kar etmedin demiş zarar ettiniz-demiş.

-Sakin ol, hatun zarar etmeden kar edilir mi! Diye cevap vermiş.

340 İNANMAZSANINIZ ÖLÜYE SORUN

Efendi mahalle imamıymış. Zengin birisi ölmüş, onun cenazesinde Efendiden imam olmasını istemişler, Efendi buna razı olmamış. Bunun sebebini sormuşlar: aramızda husumetimiz vardı. Kendine sorun, ölünün kendisi benim imam olma mı kabul diyor mu etmiyor mu? Eğer kabul ederse imamlığa geçerim, demiş Efendi.

341 EFENDİ VE TELLAL

Efendinin cılız, kısır, ve süt vermeyen bir sığırı varmış. Onu pazara satmaya götürmüş. Efendi pazarda sığırını satmak için bağıryormuş:

-Bir kaşık sütü var, sadece kısır, arkadan geleni teper, önüne geçeni süser, kim olsa para verir!

Efendi sığırın özelliklerini böyle sayınca kimse Efendinin yanına gelmemiş. Efendinin böyle doğru söylemesine hayran olan bir tellal gelip sığırı satmak istedi, sığırı övmeye başladı.

-Günde dört tabak süt verir, karnında dokuz aylık çocuğu var, akşam sabah doğacak, çok yavaş, kim olsa fayda eder, parasında bereketi bulur.

Tellalın sözünü duyan müşteriler gelmeye başlamış. Efendi sığırı simsarın elinden alıp:

-Sığırında böyle özellikler varsa satıp ne yapacağım, demiş itekleyip pazardan çıkıp gitmiş.

342 YE CÜBBEM

Efendi bir gün düğüne gitmiş, Efendinin üstü başı eski olduğu için kimse ona itibar etmemiş. O da bu durumdan üzüлüp hemen düğün yerinden çıkmış ve bir arkadaşının yeni kıyafetlerini giyip düğün yerine gelmiş. Efendiyi izzet, ikramla başköşeye geçirmişler, önüne çeşit çeşit nimetler getirip koymuşlar. Bu durumu gören Efendi üstündeki cübbeye hitaben:

-Bu yiyeceklerden ye cübbem, demiş.

Şaşırın adamlar bu sözün sebebini sormuşlar:

-Mademki bütün hürmet, ikram yeni cübbeyymiş, yemeği de o yesin, diye cevap vermiş.

343 SUSAYAN CEP

Efendi bir gün düğüne gitmiş. Efendinin yanına oturan bir tüccar pisboğazlık yapıp yediğiyle yetinmeyip, sofradaki şekerlerden alıp, ceplerine doldurmuş. Efendi bunu görünce yanında duran demliği alıp tüccarın cebine koymuş. Tüccar buna şaşırıp Efendiye sormuş:

-Niye cebime demlik koyuyorsunuz?

-Cebinizde şeker çok yiyip susamayın diye, demiş Efendi.

344 BUNUN PARASINI NEDEN ALIYORSUN?

Efendi pazardan dönerken şekerleme dükkânına girmiş:

-Bu ne? Diye sormuş o rengârenk şekerleri gösterip.

-Şeker, çok güzel bir şey alın, diye teklif etmiş dükkân sahibi. Efendi razı olup, şekerlemeyi yemiş ve:

-Birader, bunca güzel şeyi satıp para alıyorsun, ondan daha güzel bir şey nasıl alıp yiyorsun? Demiş.

345 HAYRET GÖZÜN VARMIŞ

Efendi pazarda gezerken meyve tezgâhına baksa ki: erik kurusu, çeşit çeşit meyveler, fıstık, badem, nar, üzüm ve türlü meyveler duruyormuş, satıcısı kımıldamadan oturuyormuş. Efendi tezgâhta duran meyvelerden satıcıya oyun yapmak bir tane almış. Buna kızan bakkal:

-E bedbaht, nasıl adamsın, gözümün önünde alıyorsun, demiş.

Efendi bu sözü işittikten sonra:

-Madem Gözleriniz vardı da, neden bu meyvelerden yemeden oturuyorsunuz? Demiş.

346 EFENDİ VE ONUN YÖNETİCİSİ

Efendi cimri bir zenginin hizmetindeymiş. Bir gün zengin seyahate giderken Efendiye yapacağı işleri söylemiş:

-Koyun, sığır, tavuklara iyi bak! Tavukların başı yerden, inek ve koyunların başı ahırdan çıkmasın. Avluyu öyle temizle ki bal döküp yalayacak gibi yap.

Yönetici gidince, Hoca tavuklara bakmaya başlamış, ne kadar yem verirse versin tavuklar yemi yiyip hemen başını yerden kaldırıyorlarmış. Sinirlenen Efendi tavukları tutup hepsinin başını ezip, yere atmış, şimdi yerden kaldıramazsınız demiş

kendi kendine. Efendi daha sonra ahıra girip koyunları beslemiş. Ama onlar da yemi yiyip başlarını ahırdan çıkarıyormuş. Efendi hayvanların da başını kesip ahıra bırakmış ve şimdi ahırdan çıkamazsınız demiş kendi kendine. Bu işlerden sonra havluyu süpürüp, zenginin yağını eritip yere dökmüş. İşleri bitince tam dinlenmeye oturduğu vakit zengin çıkıp gelmiş, durumu görüp bağırılmış:

-Bu nasıl oldu?

-Sahibim, isteklerinizi canı gönülden yaptım, malların başı ahırdan, tavukların başı yerden kalkmasın diye yaptım. Avlunuzu da öyle bir temizledim ki inanmazsanız yağ da serptim yalayıp görün, demiş Efendi.

347 BUNUN MASRAFINI KİM ÖDEDİ

Efendi bildircin etini çok severmiş ve şansına o sene bildircin çok olup, avcılar pazara kasa kasa bildircin getirmeye başlamış. Efendi elli tane bildircin satın alıp soyup temizleyip, piyaz yapıp, kazan kebabı yaptı, biraz arkadaşı şarap getirdi ve arkadaşı gitmiş.

Efendiye beş on tane bildircin veren avcı arkadaşı onun evine girince bir bakmış kazan kebabı hazır. O oturup kazan kebabını yemiş ve canlı bildircinleri kazana koyup üstüne kapağı kapatıp gitmiş.

Efendi bir yakın dostu ile gelip, kapıya yer yaptı, fincanlara içki koyup kazanı açınca bildircinler uçup gitmiş.

-Ey Allahım, demiş Efendi, -bildircinlere can veriyorsun buna karışmam, fakat bizim masrafları kim ödeyecek?

348 GÖRÜŞEMEZEK HOŞÇAKALIN

Efendi evinde bir şeye sinirlenmiş, oturuyormuş, sokak kapısını çalmış, baksa ki uzaktan bir tanıdığı.

-Sizi bir ziyaret etmek ümidiyle geldik, demiş.

-Ayağınıza sağlık, iyi yaptınız.

Efendi misafir odasına yerleşip, beklenmeyen misafire izzet ikramla ziyafet vermiş. Efendi çay yapmaya gidince misafir bir tepsi ekmeğin hepsini düşürmüş, Efendi çayı onun önüne koyup içeriye ekmek almaya gitmiş, ekmek alıp gelmiş tam oturacakken misafir boş bardağını görmüş.

-Ben çay almaya çıkınca bu yemeği yemeyin, demiş Efendi.

İki bütün ekmek, sekiz bardak çay getirdikten sonra içeriden büyük tabakta pilav getirmiş. Misafir üstünü çıkarıp rahat oturup, tabağına başka tabaktaki etleri de kendi tabağına alıp, çiftler çiftler yiyormuş, ara sıra derde deva diye ekmeği ısırap bırakıyormuş. Yine çay içme, sohbet başlamıştı.

Gece yarısı olduğuunda Efendi sormuş:

-Karnın aç mı birader ekmekle kavun getireyim mi?

-Ah zeki adamın kurban olayım, yemekleri hazmedelim yeriz, demiş.

Misafir ekmekle kavunu yiyip, yatalım demiş.

-Size kolaylık olsun, gelinize söyleyin de, kahvaltıya şöyle dört tane kırmızı biber koysa güzel olmaz mı? Beni görüyorsunuz ki, iştahım yok. Kendimi doktora gösterip iştah açan ilaç alacağım. Biraz evinizde kalacağım.

Efendi sormuş:

-Allahın derdi çokmuş sizin iştahınız açılınsın diye ilaç almaya gelmişsiniz, ben de iştah kapatan ilaç almak için şimdi Semerkand' a gidiyorum, görüşemezsek hoşçakalın...

349 YUVARLAK EKMEK

Efendinin mahallesinde cimri bir zengin varmış kaç misafir gelirse gelsin, bir ekmekle su koyarmış önlerine, onu hiç kimse bu durumdan vazgeçiremez o da yine aynı şeyi yaparmış. Bir misafirlikten sonra hizmetçi az önce verilen ekmeği içeriye götürüyormuş, eşiğe yığılmış ve ekmeği yere düşürmüş.. Zengin ah deyip korkudan titremeye başlamış. Efendi hemen yerinden kalkıp ekmeğin kırıklarını toplayıp onları zengine verip teselli etmiş.

-Sakin olun, zengin bunun ilacı kolay: mahallenin başında ambalajcı oturuyor, ona gidin, ekmeğinizi bütünleyip verir, demiş.

350 CEZA

Efendi eşeğinin üstüne sarık ve kaftanını koyup tezgâha çıkmış. Baksa ki eşeğin üstündeki eşyaları yok. Efendinin aklı çıkmış, eşeğin üstündeki takımı, başındaki sarığı alıp arkaya tepip:

- Takımla sarık ve kaftanı rehin aldım. Eşyalarımı bulup getirin takımla değiştireyim, demiş.

351 VAHVAYLAYANIN ÇOCUĞU

Efendinin bir arkadaşı ağız bez parçasıyla bağlı bir kutuyu emanet olarak Efendiye teslim edip: bunun içinde vahvaylayanın çocuğu var, ağızını açmayın, uçup gider demiş.

O gittikten sonra Efendi vahvaylayanın çocuğu nasılmış, diye kutuyu açıp, bakmış: içinde bal varmış.

Efendi kutuyu yanından ayırmadan yemiş, üç gün karnı ağrımış.

Beş altı günden sonra sahibi gelip kutuyu sormuş. Efendi kutuyu getirmiş. Sahibi boş kutuyu görünce:

- Efendi ben gittikten sonra kutuyu açıp, vahvaylayanın çocuğunu uçurmuşsunuz belli, demiş.

- Doğru, uçup çıktı yuvasını bulamadı, karnıma girdi, üç günden beri benim ağızımla vahlandı, demiş Efendi.

352 YELPAZE

Efendi tavuk ayağından rengârenk yelpaze yapıp, pazara gitmiş. Bir müşteri yelpazeden bir tanesini alıp, kendine yelpaze yapacaktı.

-Sahip, bu nasıl yelpaze? Demiş tüccar.

-Yelpazeyi kullanmasını bilmek gerek, demiş Efendi, yelpazeyi sert açıp yüzünüze tutup başınızı kımıldatın.

353 KILIÇ VE KASAP

Efendi pazardan dönerken onu bunu seyrediyormuş, eski bir kılıcı övüp duran adama gözü takılmış:

-Bu asil Zülfikar, kılıfa girince bir dizi, çekince kırk dizi olur, kim onu alırsa fiyatı on altın, demiş.

Bunu gören Efendi hemen eve gelip, bir aa maşayı alıp çıkmış ve övmeye başlamış.

-Kim ki bunu alırsa, fiyatı on altındır, tandırın önünde durup hanımım bana hamle yapsa yirmi dizi çözülüp bana hatasız gelir. Demiş.

354 şARKICI

Efendi bir şarkıcının sesini hiç beğenmez, o nerede şarkı söylese yavaşça gidermiş. Bir gün Efendi sokakta giderken, o şarkıcı bir çocukla geliyormuş. Efendi sormuş:

-Bu ocuk kimin?

-Oğlum, demiş şarkıcı.

Efendi alnına vurup:

-Bize olan oldu da, şimdi çocuklarımızın da tuzu kurudu! Demiş.

355 İSTEKLİ KURLAR

Efendi eşine nasıl adam olacağını sorduğunda eşi: adamın bedeni soğuk olur, demiş.

Efendi kışın bozkırda eşeğine binip geliyormuş. Bedeni buz tutmuş. Efendi kendini bırakıp şimdi ben öleceğim diye yatıvermiş. Biraz sonra gözünü açıp baktığında dört beş aç kurt eşeği ortaya almış. Efendi yattığı yerden:

-İstekli kurtlarmış, eşeğin sahibinin öldüğünü hemen biliyorlar, demiş.

356 ARZU

Efendi köyden geliyormuş, fırıncının tandırdan çörek uzattığını görmüş, onun yanına gidip:

-Fırıncı kardeş, bu çörek mi?

-Evet, çörek.

-Elinizle mi yapıyorsunuz?

-Evet şimdi tandırdan çıktı, el yapımı.

-Oradaki kırmızısı şirdog değil mi

-Evet öyle

-Bunu şimdi alıp, kaymağa bulasak iyi olur mu olmaz mı doğruyu söyle?

-İkisi de iyi olur, alın kardeş yiyin.

Efendi yutkunup çörekleri yedikten sonra:

Kalsın, param olsa alırdım, demiş.

357 GÜNEŞ VE AY

Efendiye biri sormuş:

-Güneş mi iyi ay mı?

Efendi düşündükten sonra cevap vermiş

-Ay iyi, güneş gündüz çıkıyor, ay ise karanlık geceyi aydınlatıyor.

358 UHDE

Efendi denizde yıkanyormuş, ağ atan balıkçıları görmüş. Efendi dalıp ağa girmiş. Balıkçılar ağda çok büyük balık var diye ağa baktıklarında Efendi gülererek oturuyormuş:

-Efendi bizi kandırıp, ağda ne yapıyorsun? Demiş balıkçılar.

-Uzun yıllardan beri balık olup, ağda durmayı arzu ederdim. Gerçekleşmeyen arzumdu diye cevap vermiş Efendi.

359 ALIP KAÇTIĞIM GÜN

Efendi pazardan et almış geliyormuş. Elindeki eti köpek alıp kaçmış. Efendi şaşırıp başını kaşıyormuş, bir adamın et alıp geldiğini görmüş. Efendi bekleyip onun elindeki eti alıp kaçmış. Etin sahibi Efendinin ardından:

-Efendi şaka yapma ben zorda kaldım. Demiş.

Kaçıp giden Efendi:

-Bu şaka değil, bunu alıp kaçıyorum. Demiş.

360 SU, BAŞINDAN BULANIR

Efendinin buzağısı boşanmış, kozayı yemeye başlamış. Efendi buzağıyı tutamamış ve buzağı açmış. Efendi bağlı olan sığırı dövmeye başlamış. Efendinin hanımı onun elinden sopayı alarak:

-Kozayı yiyen buzağı, sığıra neden vuruyorsun? -demiş.

-Su, başından bulanır, çocuğuna terbiye verememiş, halatı koparıp, koza yemeyi çocuğuna anası öğretmiş, kabahat sığırın, demiş Efendi.

361 KENDİ FAYDASINI BİLMİYEN HAYVAN

Efendi deniz kenarında gemicilerin gemi dikişlerine mum eriterek sürdüklerini görünce sormuş:

- Gemiye mum sürüp ateşlemenin hikmeti nerede?

- Mum srtlnce, önce gemiye su girmez, ikinci ise, gemi dzleerek hızlı gider. – diye cevap vermiş gemiciler.

Bu durum Efendinin aklına yatmı, seferden dönünce, mum eritip eşeğine sürdü ve altına ateş yakmı, eşek ifte atıp kendini sağa sola vurmaya başlayınca Efendi zlerek:

- Eh, kendi faydasını bilmeyen hayvan!- demiş.

362 KAZ ÇORBASI

Efendi hastalanıp doktora gitmiş, doktor kaz orbası içmesini tavsiye etmiş. Kaz satın almaya gücü yetmeyen Efendi omzuna yayını alıp, beline iki tane ekmeği bağlayıp, gle kaz avlamaya gitmiş. Baksa ki, gölde kaz çok, fakat Efendi ne kadar çabalasa da bir tane bile kaz avlayamamı. Sonunda yorulup, a kalınca gln suyuna ekmek batırarak yemeye balamı.

O zaman bir avcı gelerek:

- Evet, Efendi, oturmuş ne yapıyorsunuz! –diye sormuş.

- Kaz orbası içiyorum , - diye cevap vermiş Efendi.

- Hani eti, yok mu?

- Etini tuzlayıp tüyüne sardım, hey, ite! –diyerek uçan kazları göstermiş Efendi.

363 KÖTÜ KUNDURA

Efendi kanalın tepesindeki ince köprüden geecekmi, kundurasının bir teki kanala düşerek akıp gitmiş. Efendi almak için hareket etmiş fakat alamamış çaresiz:

Kendi cılız ve dar bir ayakkabı, ayağımı kemirip geliyordu zor i oldu, akıp gitti , -demiş.

Efendi'nin bu sözlerini duyan yoldaşı telaşlanmış:

- Ne yazık demek kibar kunduraydı ha!

- Kötü dedin, -demiş üzülerek Efendi , - iyi olsa, çiftini bırakıp gider miydi?

364 BIÇAK UCU

Efendi iki çocuğu ceviz kapmak için yumruklaşırken görmüş ve Efendi iki çocuğu ayırıp, cevizi almış, onu bıçağıyla ikiye ayırıp yemiş, çocuklara bıçağı gösterip:

- Bu sizleri anlaştıran bıçak ucu , -demiş.

365 UYKUMU ARAMAYA GİDİYORUM

Efendi gece yarısı kendi başına oyalanarak yürüyormuş, polis Efendiyi tutmuş:

- Niçin vakitsizce yürüyorsun? –diye sormuş polis.

- Uykum kaçtı, -diye cevap vermiş Efendi , - onu aramak için yürüyorum.

366 DUDAĞI HELAL

Efendi medresede okurken, üç dört tane molla başı şarkı söylemek için bir odaya toplanmışlar, bunlar şarkı söylemeye başlayınca sesi çirkin bir molla şarkıya girmiş ve hepsinin morali bozulmuş.

Efendi arkadaşlarına bundan kurtulmanın yolunu bulduğunu söylemiş ve akşamüstü mollanın odasına girmiş.

Müjsemi verin, Efendim , -demiş Efendi. –sizi deha olarak görüyorlar. Gece bir sohbetinde bilginlerden duydum.

Molla Efendiyi misafir edip, müjdesini vermiş.

Ertesi gün Efendi yine onun yayına konuşarak girmiş:

- Sizi kadılığa seçmeye hepsi razı ama bir iki tane molla başı “ bu hoca şarkı söylüyor şarkıcıdan kadı olur mu?” diye endişelendi

Molla Efendiye yöneldi:

Efendi bilge adamsınız, yol gösterin?

- Şarkı söylemezseniz, elbette olur. Bunun sağlıklı yolu şu, ben üç tane şahit bulayım, mahkemeye getireyim, bunların önünde bundan sonra şarkı söylemeyeceğine ve koşma söyleyenlere katılmayacağıma yemin edip, dediğimden dönersem “eşek olayım” diye mektup imzalarsın. Molla da öyle yapmış. Bir hafta sonra seçim yapılmış ve kadılığa başka adam seçilmiş.

Molla kötülük ettiğinden:

- Güzel oldu, kendimin de gönlü yoktu şarkı söyleyebilirim, -demiş.

- Dudağı helal , -demiş Efendi , - şarkıyı söyleyin!

Şarkı söylemek şöyle dursun “mırıldanma” sağlama alıp bineyim, arkadaşlarıma da bindireyim!

367 DELİK PARA

Efendi kelmiş, saçını kestirdiğinde, berberin eline bir tane delik para verip gidiyormuş bu sırada berberi:

- Efendi, bu para eksik, tamamını verin , -demiş.

- Paranın tamamını başımın tepesinde saç çıktığında alırsın , -demiş Efendi.

368 ÖKÜZ BENİ ALDI

Efendi pazardan öküz alıp gelmiş, yol boyunca “ Efendi, öküzü kaç liraya aldınız?” diye sorular sorulmuş. Efendi canından bezerek, ipin bir ucunu kendi boynuna bağlamış, yine bir adam:

- Efendi, öküz mü aldınız? – diye sormuş!

- Yok, birader, öküz beni aldı, fiyatımı ona sorun , - demiş.

369 MİSAFİR

Yaz günlerinin birinde Efendiye hanımının kardeşi, dört tane çocuğuyla beraber misafir olmuş. Aradan üç gün geçse de misafir gitmekten söz etmiyormuş. Bu arada şımarık çocuklar Efendi'nin bahçesinin altını üstüne getirmişler, gülleri yolup pencereleri kırmışlar, hepsi mustarip olmuşlar bu durumdan. Misafir çocuklar bir uzun sopa alarak üzüm, elmaları koparıp gitmiş, Efendi'nin oğlu onun elindeki sopayı almış. Çocuğun annesi derhal oraya inip:

- Benim çocuklarım, büyüme çağında bırakın oynasınlar, üzüm, elma nasıl olsa her sen olur demiş.

Efendi misafir hanımına tek bir kelime söyletmemi, akşamüstü semavere çıktı. Onun bu üzgün halini gören bir dostu sormuş:

- Hey, Efendi, çok moralsiz görünüyorsunuz?

- E, birader hanımının kardeşi geldi, dört tane haşere çocuğu var, tavanımdan girip, merdivenimden çıkıyorlar, hanımınız yarın kahvaltıya gelip misafirin gitmesine yardımcı olsa!

Ertesi gün komşunun hanımı gelip kahvaltıda Efendinin duygularını söylemiş. Misafir de:

- Hala biz birbirimizin buluşmasına doyduğumuz yok, demiş.

Sohbete kulak veren Efendi birden bire ağlamaya başlamış ve:

- Bu dünyada bir birimizin buluşmasına doyarsak, kıyamette bulduğumuzda ne konuşacağız! Demiş Efendi.

370 SORUYA YAKIŞAN CEVAP

Efendinin eŖeđini hırsızların çaldığını duyan uzak yakın akrabaları arkadaŖ-
dostları bu durumu Ŗitince gelmiŖler. Onlara verdiği yemeğin bedeli on eŖek fiyatını
bulmuŖ. Bu da yetmezmiŖ gibi geveze bir arkadaŖı gelip Efendiye saçma sapan sorular
sormaya baŖlamıŖ.

- Efendi, eŖeđinizi bir kiŖi mi çaldı, birkaç kiŖi mi, eŖeđine binip mi gitti, çalıp
gitti mi?

EŖek eŖikten sağ ayağıyla mı çıktı, sol ayağıyla mı?

Efendi ona:

- Ŗbürkü sefer eŖek çalacak olursam size söyleyeyim hepsini kendi gözünüzle
görün diye cevap vermiŖ.

371 AZİZLER

Efendi Semerkant'a gitmiŖ azizleri iyi bilen molların evine misafir olmuŖ, ev
sahibi geldiğinde azizlerle konuŖup, misafire sofrada hazırlamamıŖ. Sonunda karnı
acıkan Efendi mollaya sözle sataŖmaya baŖlamıŖ.

- Efendim azizler yemek yiyor muydu?

372 EFENDİ DOĞDUĞUNDA ÖLDÜ DEYİN

Efendi Ŗeyh ile mezarlığı ziyarete gitmiŖ. Mezar taŖında yazılan bir yazıyı
okuyunca ŖaŖırmıŖ, taŖta “ Bu Ŗehrin padiŖahı Sultan Abdümelik ibn Sultan
Abdulmuttalib dünyada ünlü olup üç yaŖında vefat etti” yazıyormuŖ:

Efendi hayretler içinde Ŗeyhe sormuŖ:

- Üç yaŖında ölen ocuk nasıl olur da dünyaya ünlü padiŖah olur?

Ŗeyh cevap vermiŖ:

- Sultan Abdülmelik yetmiş yıl yaşadı ama üç yılını mutlulukla geçirdi. Bunu hesaplayarak, böyle yazılmasını vasiyet etmiş.

- Eğer böyle olsa , - demiş Efendi , -ben öldüğümde mezar taşıma: “Molla Nasreddin doğduğu zaman öldü” diye yazsınlar.

373 HIRSIZLIĞA GİRDİM DİYECEK OLMASA

Efendi sepetle bir bağa hırsızlığa girmiş, her çeşit üzümle ile sepetini doldurmuş bu sırada bahçıvan gelip yakasından tutmuş:

- Niye bağa girdin? Demiş.

Efendi bahçıvana kendinden emin bir şekilde:

- İyi de niye hanımına kundura almadın?

- Hanımımın kundurası ile senin ne işin var?

- İlginç adamsın duyan da hırsızlığa girdim sanacak.

374 BURCUNUZ

Efendiye birisi sormuş:

- Efendi burcunuz ne? Kaç yaşına girdiniz?

- Burcum ejderha, elliye girdim.

- Burcunuzun yılan olduğunu biliyordum ejderha olduğunu şimdi sizden duydum.

Efendi düşünerek:

- Gençliğimde annem rahmetli senin burcun yılan demişti. Şimdi elli yaşına girdim elli yıl içinde herhalde yılan da ejderha olmuştur, diye cevap vermiş.

375 KÖTÜ ÇEŞME

Efendi yaz günü susuz bir şekilde kıra çıkmış ve susamış, baksa ki bir taş arasından su damlamakta. Efendi oraya gidince çeşmenin ağzına tıpa takıldığını görmüş. Efendi tıpayı çıkarıp almış, boşanan su Efendinin kıyafetini üstünü başını ıslatmış. Efendi aceleyle tıpayı yerine takıp.

- Kötülüğünden gözüne tıpa takmışlar! Demiş.

376 BAHTSIZ KOCA

Efendi'nin hanımı ölünce, bir dul hanımla evlenmiş. Bu hanım olur olmadık sebeple tartışma çıkarırmış.

- Ölen eşim böyleydi, şöyleydi, -diye ağlarmış. Efendi bir gün hanımından daha yüksek sesle ağlamış. Hanım şaşkınlıkla sormuş:

- Ben ölen eşimi düşünüp ağlıyorum siz neden ağlıyorsunuz?

Efendi hıçkırığa hıçkırığa ağlayarak:

- Eğer o fakir eşin ölmeseydi sen de dul kalmazdın ben de seninle evlenmemiş olurdum, diye cevap vermiş.

377 TERS AT

Efendi bir arkadaşından misafirlikten dönüşte atına ters binip evine gelmiş. Akıllı at doğru evine gelerek, kapının önünde durmuş. Bu durumu gören hanımı sormuş:

- Niçin ata ters bindiniz?

- Benim ters bindiğim yok, atın kendi ters durmuş, -diye cevap vermiş Efendi.

378 SAHİPSİZ AT OLMALI

Efendi kervansaraya at bağlamış, bütün atlara sırasıyla bakıp kendi atını bulmaya çalışmış. O eline yayını alıp bağırması:

- Müslümanlar, herkes kendi atına binsin, sahipsiz kalan atı şimdi yakalayıp, etinden yemek hazırlayacağım! Hepsi kendi atına hızlıca binmiş ama Efendi'nin atına binen olamamış. Kendi atının yalnız durduğunu gören Efendi tanıyarak gidip atına binmiş. Adamlardan biri sormuş:

- Sahipsiz olan atı pişirecektiniz, pişirmeden bindiniz?

- Öyle demesem, atımı bulamazdım , -diye cevap vermiş Efendi.

379 GÜZEL YÜZ VE EKMEK

Efendi hanımıyla hararetli bir şekilde konuşurken karnı acıkmış, Efendi hanımına ekmek sormuş:

- Ekmeği ne yapacaksınız , - demiş hanım , -benim güzel yüzüme bakarsanız doyersınız.!

- Güzel yüzünün çok sert geliyor- demiş Efendi, ekmek batırıp yemeyince, içimi kısıyor.

380 KUNDURA

Efendi düğüne gitmiş, içeriye girdiğinde kundurasını kolunun altına sıkıştırmış. Düğün sahibi Efendiyi tutarak:

- Kunduranız dışarda dursun kimse almaz demiş.

- Yok , -demiş Efendi , - kunduramın kötü bir huyu var: Kim “yürü” derse onunla beraber yürür demiş.

381 SOL TARAFTA HOCANIZ VAR

Efendi köye imam olarak gitmiş, namazdan sonra daima önce sol tarafa, sonra sağ tarafa selam veriyormuş. Bunu sezen cemaatlerinden biri Efendiyi kenara çekip sormuş:

- Namazdan sonra önce sağ tarafa selam vermeyip, her zaman sola selam veriyorsunuz, yanılmıyor musunuz, Efendim? Efendi onun kulağına yavaşca demiş:

- Yanıldığım yok, sol tarafta her zaman hocalar oturuyor!

382 DİĞER KAPIDAN

Efendi vakitsizce evine misafir getirmişti, hanımı söylenmeye başlamış:

- Evde hiç bir şey yok, misafir getiriyorsunuz!

- Öyleyse, - demiş Efendi , -misafir sokakta duruyordu, çıkıp Efendi yok, deseydin!

Efendi'nin hanımı koridora çıkıp, kapının arkasından:

- Yoklar, şimdi olduklarında yeniden gelirsiniz, demiş.

Misafir seslenmiş:

- Ne kadar hasta hanımsınız! şimdi haliniz içime sinmiyor. Az önce gözümün önünde eve girdiler.

Efendi kulak misafiri olmuş, kapıya yaklaşarak demiş:

Efendi'nin kapısı bir tane diye sana kim söyledi, diğer kapıdan çıkıp gitti!

383 SONU HAYIRLI OLSUN

Efendinin gözü sokakta duran havuca takılmış. Omzundaki çuvalı alıp havucu koymuş, yarım çuval havucu alıp şimdi gidebilirim dediği sırada sahibi topladığı havuçlar ile Efendi'nin arkasından kavga etmek için onun mahallesine gelmiş.

Efendi umutsuz bir şekilde durmuş, bostan sahibi havuçla vurmaya başlamış. Efendi'nin üstü ince ve havuç büyük olduğundan her havuç değdiğinde sıçrayarak, "Sonu hayırlı olsun" diyormuş.

Bostan sahibi şaşkınlıkla sormuş:

- Neden böyle diyorsunuz?

- E birader , - demiş Efendi , -çuvaldakinin hepsinin havuç olduğu belliydi ya hadi çuvalın içindeki turp olsaydı, ne yapardım?

384 NE OLMUŞ

Efendi gece vakti bir arkadaşıyla hırsızlığa çıkmış, arkadaşına:

- Sen karpuz-bostanına git, ben bağa girip elma alayım. İkimiz ganimetleri birleştiririz.

Arkadaşı razı olmuş sonra ikisi de gitmiş. Efendi bir bağa girip çuvalı doldurup götürüleceği sırada bahçıvan gelerek yakalamış.

-Eğer şartıma razı olmazsan demiş bahçıvan elmayı boynuna dolayıp, köyü dolaştırıp ceza vereceğim!

- Şartını söyle , -demiş Efendi utanarak.

- Bu elmaların en büyüğünü seçip ağzınıza tıkayacağım!

Efendi buna razı olmuş. Bahçıvan Efendi'nin ağzına elma tıkmış. Elma büyük olduğundan Efendi'nin ağzı yırtılacak gibi acımış. Bu halini görünce:

- Elmaya ağız bu kadar acıyorsa karpuzla giden çaresizin haline ne olacak? Demiş.

385 CEVİZ YEME

Efendi'nin gözünün feri sönüyormuş, insanlar ona çokça ceviz yemesini nasihat etmişler. Efendi pazardan yarım kilo cevizi alıp, yavaşça çıkıp giderken bir çocuk selam vermiş. Efendi buna memnun olup çocuğa bir tane ceviz vermiş ve sevinerek:

- Selam veren çocukları seviyorum. Keşke bütün çocuklar senin gibi selam vermeyi bilse! demiş.

Çocuk ötelere gidip ince sesle selam verdi, Efendi yine ceviz uzatmış sokağın ortasına yetmiş kadar çocuk selam verip yine birer ceviz almışlar dar sokaktan dönmeden donuklaşan sesle selam vermiş, Efendi bilerek kalıp:

- Selamı için sesin çıkmıyor ağzı cevizle dolu ceviz yeme! demiş.

386 MANTI

Efendi annesinden mantı yapmasını istemiş.

- Tamam , -demiş annesi. – Sen bana tahta-oklava bulup getir.

Efendi çok aramış ama bulamamış. Sonra annesine:

- İyi tahta-oklavayı bulayım. Şimdi kendiniz azıcık arasanız bulsanız, demiş.

387 PARALI YEMEK

Bir gün Efendi:

Hanım molla başları geldi yemeği çok yap ,- demiş.

Hanımı telaşlanıp çıkışmış:

- Evinizde fareler cirit atıyor neden misafir çağırdınız?

Efendi misafirlerin önüne çıkıp demiş:

- Hanımım ayvasız yemek güzel olmuyor diyor. Hanımım hemen babasına gidip alıp gelecek. Yemek olana kadar bir oyalanıp gelin!

388 KÖLE PAZARI

Efendi uzun merdiveni götürüp birisinin başına dayamış: Bağın sahibi onu görünce:

- Hoş, Efendi, bu bağda ne yapıyorsunuz? –diye sormuş.

- Şu merdiveni satmak istiyorum ,- diye cevap vermiş Efendi.
- Öyleyse pazara gidin, yabancı birinin bağında ne yapıyorsunuz?
- Merdiven kendimin olduktan sonra ,- demiş Efendi , -istediğim yerde satarım!

389 ADALETLİ HÜKÜM

Bir adam hanımını boşamış ve evdeki eşyalarını dağıtıyormuş adam yardım için Efendi'ye rica etmeye gidip:

- Kadı hoca hanımına gönülsüzüm, ev eşyalarını veriyorum yalnız kalmak istiyorum-demiş.

Efendi onu yardım etmek için uğraşmış, dermanı bulamadıktan sonra demiş:

- Siz davalık olan eşyaları isim-isim söyleyin, biz yazıp hüküm çıkaralım.

Davacı eşyalarını bir bir söylemeye başlamış:

- Sığır-pıgır , halı-malı , taze-maze , sandık-mandık , havlu , pavlu....

Efendi hüküm vermek için içeriye girmiş ve sonra çıkıp ve hükmü okumuş:

- Ev eşyalarını erkek-hanım birlikte yaptıkları için beraber paylaştırıldı örneğin, sığır hanımınıza mığır size, halı hanımınıza kilim size, havlu hanımınıza pavlu size...

Davacı şaşırıp demiş:

- Olur, olur, oraya başka söz karıştırma, ev eşyalarını beraber yapın!

390 ĞIRVOYDİ

Efendi gece vakti uyurken, gündüz vakti pencereden bakıp duran hırsızı görmüş.

-Hanım, hanım –demiş , - biliyor musun, bu sefer ben eve nasıl girdim?

- Bilemedim , - demiş hanımı.

- Kapıyı şöyle tıklattım, uyanmadın, ondan sonra çatıya çıkıp , “ Gırvaydı” duasını üç sefer okuyup uykuya daldım, pencereden düşüp duran ayın ışığı ipek ipe dolandı-ya, ondan sıyrılıp düştüm. “ Gırvaydı” i sana da öğretmek amacıyla bu duayı üç var yüksek sesle okuduktan sonra:

- Şimdi yeter, kalanını yarın öğreteceğim şimdi uyuyalım, demiş, ama ocak önüne gidip, büyük maşayı iki eliyle tuttu. Çatıdaki hırsız Efendiden öğrendiği duayı üç sefer okuyup, ayın ışığına asıldı, gurs edip havluya düştü. Efendi olsa “ Ya tünukellezi” diye onu kamçılıyıp gitti.

391 KARIN KALKAN ELLEZİNE

Bir şeyh müridleri ile hırsızlık yaparmış. O müridlerin hepsi karşılıklı düşündüren sözler öğretirmiş.

Günlerin birinde müridler komşu avludan bir koyunu hırsızlık yapıp çalmışlar. Koyun sahibi adım adım odaya aramaya girmiş. Uzaktan koyun sahibini gören şeyh et-yağını kapatıp, bağırsaklarını havuza bırakmasını emretti. Ama koyunun karnı suya çökmedi. Bir mürid şeyhe bakıp demiş:

- Kullı havuzun, karın kalkonuälläzinä?

Efendi bunu anlayıp cevap verdi:

- Vâl çöp ile suya basın çöker?

392 BEYAZ KUM

Efendi bir arkadaşıyla temaşa ederken köye çıkmışlar. Yolda lezzetli yoğurdu ile nam salmış bir köyde durup, bir bakraç yoğurt satın almışlar. Efendi'nin arkadaşı

torbasındaki şekeri kendi önüne serpip yoğurdu yemiş. Efendi yerden bir avuç kum alıp yoğurda serpecek olmuş, arkadaşının gözleri oynamış. Efendi kumu bırakıp:

- Yoğurda kara kum serptiğimi görünce belki kızıp beyaz kumdan serpersin!
Demiş.

393 BİN LANET

Efendi'nin küçük oğlu ağlayarak:

- Kuyuya ekmeğim düştü, demiş.

Efendi gidip kuyuya baktığında suda kendi yansımasını görüp:

- Bembeyaz sakalın ile küçücük çocuğun ekmeğini çekip almaya utanmıyor musun bin lanet sana! Demiş.

394 KOMŞUNUN KIZI

Karlı bir gün Efendi sobaya belini dayayıp yatıyorken, dışarıda ekmek yapan hanımına seslenmiş:

- Tandıra odun atmadığınıza göre, dışarıda karın yağdığından haberiniz yok!

Efendi dışarıya çıkıp hanımına sormuş:

- Ne yapıyorsun işin varsa yardım edeyim?

- Küreği bulup karları kürekle!

Efendi yavaşça mırıldanıp karı kürekle temizlemeye başlamış, hanımı sepeti alıp içeriye yürümüş ve:

- Fırına göz kulak ol, ekmek yanmasın!

Efendi ekmekten haber alma bahanesiyle fırında kolunu ısıtırken, delikten komşu avluya bakmış. Komşunun on sekiz yaşında nişanlı kızı dışarıda kar süpürüyormuş. Hanımının evden çıkmasıyla Efendi fırındaki kızaran ekmeklere bakıp:

- oh oh , - demiş, Tamam seyrederken pişivermiş! O köşeden, bu köşeden dişleyip- dişleyip yesem !

Efendi'nin karısı gelince sormuş.

- Benim ekmeğimi beğenmiyor musunuz?

- Evet senin ekmeklerin olmuyor komşunun kızınıninki olur muydu!

Yaşlı kadın ekmekleri alıp giderken Efendiye demiş:

- Fırındaki buğdaylara bakın yanmasın.

Buğdayların biri zamanla akmaya başladı. Efendi, onu endişeyle yapıştırıp döndürmeden ikincisi aktı.

- Seni ekme deyip çıkarana üzülürüm , -demiş. Efendi bırakıp yüzünü öyle-böyle buruşturdu..

Evden hanımı çıkıp Efendiye dırdır etmeye başladı.

- Kimin yüzü buruşuk?

Efendi cevap verdi:

- Delikten komşunun kızına gözüm değdi, sen çok genç değilmişsin.

395 BEMBEYAZ SAKALIM İLE

Efendi'nin hanımı açık fikirliymiş. Bir gün Efendi hanımı ile kahvaltıya oturup çobanlığını övmeye başlamış.

- Ömrü çok olsun, bahadır, güçlü bir yiğit...

Ertesi gün sürü geldiğinde ineğini alıp gitme zamanı gelince Efendi gizlenmeye başladı. Efendi'nin hanımı sürüyü çağırmaya başlamış:

- Bize bu kadar hizmet veriyorsunuz, eve girip bir bardak çay içip gidin .

Sürü girip sofranın üzerine şimdi oturdu ki hanımı onu övmeye başlamış:

- Efendi sürünüzün söylediğinden daha da yiğitmişsiniz.

Efendi saklandığı yerden çıkıp:

- Bembeyaz sakalım ile yalan konuşur muyum hanım!

396 ŞEYTAN VE KÜLHANBEYİ

Halkın bakışlarından bile korktuğu bir külhanbeyi kendinden geçmiş bir halde Efendi'nin boynuna ansızın elini koyup ağlamaya başlamış:

- Efendibaba, siz babam olsanız, bilirim siz beni kötü görüyorsunuz benim kötü bir adam olmama ben değil, şeytan sebeptir, beni bu yollara işte o başlattı, ben onun sözüne uyup çok kötülükler yaptım...

Efendi onun elini omzundan alırken demiş:

- E, niye daha önceden gelmedin? Şimdi şeytan gelip : “Ben sağlıklı bir şeytan idim adamın biri benim namımı satıp, içki içip, itibarımı zedeledi.” deyip senden şikâyet edip gitti biraz önce geldiğinde ikinizi yüzleştirdim , -demiş Efendi.

397 SAĞLIKLI GEÇEN GÜN

Efendi'nin hanımı sakarmış. O değerli her kap-kacağı kırıyormuş. Efendi'nin yüzüne toz üfleyip yine feryat diye komşuları toplardı. Efendi evine geldiğinde yüreği istemez gece sokaklarda yürürmüş, gece olduğunda eve gelince üstündeki donunu çıkarmadan hanımı kavgaya başladı:

- Anam doğuramaz olsaydı, size gelip de hiç gün yüzü görmedim!

İnsanların kocaları her dışarı çıktığında hiç olmazsa meşe getiriyorlar, siz olsanız sopa alıp gelirsiniz!

- Hmm bunu söyleyin de aferin diyeyim.

-Benim gibi kanaatkâr hanımı bulmuşsunuz da değerimi bilmiyorsunuz. Benden başka bir hanım olsaydı nikâh gecesi sizle kavga ederdi.

- Aferin , - demiş Efendi aramızda sağlıklı geçen gün işte o gün idi.

398 DÜNYANIN GENİŞLİĞİ

Efendi sokakta yürürken bir köşede avare gençler onu durdurup sormuşlar:

- Efendi bir meselede tartışıp, bir yol bulun dünyanın genişliği ne kadardır?

O anda cenaze alayı geçmiş. Efendi tabutu gösterip:

- İşte bu dünyanın ölçüsü öleni götürüyor, arkasından kalanların hangisini bileceksiniz!

399 BAKMAYA YAKIŞIR

Efendiye bir adam parmağındaki gözü yok kesliğini gösterip demiş:

- Evsiz bir dulum sizin için Allah'a yakın bir adam dediler, kış yaklaşıyor, bir dua edin de Allah bana bir ev versin.

Efendi kollarını kaldırıp dua etmiş:

- İlahi âmin Allah size bakışınıza yakışan çatısız bir ev versin!

400 ALKIŞ

Efendi karanlık bir gecede arkadaşları ile sohbet ediyormuş, birden rüzgâr esip gaz lambasını söndürmüştü.

Arkadaşlarından biri:

- Lamba yanıncaya kadar yemek yemek yok! Herkes beklesin! - demiş.

Efendi dizini kıvrıp da onu bir eliyle ittirip oturarak ikincisi ile yemeğin üstündeki eti yemiş.

401 DÖRT KIZIN ÇIKARDIĞI EV İŞLERİ

Efendi geceleyin evini diğer mahalleye taşıyormuş. Bütün eşyalarını arabaya yükleyip yola düşmüş.

Yolda da mahallesinden biri Efendi'nin göçünü görünce sormuş:

- Bütün göçünüz bu kadar mı? Bu nasıl ev eşyası?

Efendi cevap vermiş:

- Dört kız çıkarın evin eşyası.

402 KENDİNDEN GÖRSÜN

Efendi bağda odun kesip geç vakitte baltasını omzuna alıp gidiyormuş, yolda bir avludan köpek çıkarak Efendiye saldırmış. Efendi baltayla köpeğe vurup köpeği öldürmüş. Köpeğin sahibi Efendiyi tutup:

- Köpek size saldırdığında, baltanın sapıyla vurup kovalasaydınız olmaz mıydı?

- Köpek sapı ile bana saldırsaydı ben de baltanın sapı ile vururdum yüzüyle saldırdığı için ben de baltanın yüzüyle vurduğum ki kendini görsün!

403 EFENDİ VE PEHLİVAN

Yeni evlendiği günlerde Efendi geç saatte yolda gidiyormuş, iki hırsız yolunu kesip, Efendiden bir lira bile çıkmayınca kederlenmişler ve “Deve gördün mü yok” deyip göndermişler. Efendi gittikten sonra hırsızlar pişmanlık duyup arkasından gidip “ne diyor” diye kulak misafiri olmuşlar. Efendi hanımına olanları anlatıyormuş:

- Geç saatte geliyordum birden sekiz tane bekçi çıkıp yolumu kesti, kızdım, pehlivanlığım tuttu. Bir tanesinin gırtlağına vurdum, bir tanesini bağımdan fırlatıp vurdum, bir tanesini boynundan bağlayıp oynayıp yürü deyip götürdüm, bağığladım bırakıp gittim.

Hırsızlardan biri delikten bağını dikip:

- Yalan da eviyle Efendi , - demiğ

Efendi tehdit etti:

- Git git zıkkıma git, kendi evimde de övdüğünü övünmeyeyim.

404 EFENDİ'NİN İHTİRASI

Efendi bir gün adamlarını toplayıp:

- Ben büyük bir şey keğfettim. Yürüyüp gelirken devede yoğurt mayalanmıyor ama bu keğif kendimin de hoğuna gitmiyor.

405 AYIP KENDİMDE

Efendi'nin iki kızı varmığ; birini çiftçiye, birini dölgerine vermiğ.

Aradan altı ay geçtikten sonra kışın iki kızı Efendiyi görmeye gelmiğler gece çardakta uzun uzun oturup konuğmaya bağlamığlar.

Büyük kızı:

- Yağlanıp yürürken ıstırap çekiyorsunuz, baba eğer bu yıl hava güzel olup yağığ çok olursa damadınız bahar geldiğinde buğday ekip güzde size at almak istiyor, demiğ.

Küçük kızı:

- Eğer bu yıl hava kurak olursa şehirde inşaatçılık işleri güzel giderse güzde damadınız size sığır almak istiyor. Yaşlandığınız zaman size süt-yoğurt gerek, demiş.

Efendi alınına vurup:

- Oh-oh , - Birazcık yağmur, birazcık kuraklık olursa at binmiş, kaymak yemiş gibi oldum. Böyle olduğunu bilseydim, ikinizi de başkalarına verirdim. Ayıp bende. Demiş.

406 HIRSIZI BEKÇİ VURDU

Gece Efendi'nin evine eşyalarını götürren iki hırsız girmiş. Bunu fark eden hanımı Efendi'yi yavaşça dürtüp:

-Efendi uyanın eve hırsız girdi , -demiş.

Efendi yavaşça fisıldayıp:

- Sessizce yat ben uyanığım sesimizi duyunca, hırsızlar eşyaları götürüp kaçımasınlar. Ben çantadaki altınları düşünüyorum, demiş.

407 AT

Efendi sokakta at nalı bulmuş ve çok mutlu olmuş, bir komşusu sormuş:

- Evet. Efendi niye bu kadar mutlusunuz?

Efendi elindeki at nalını gösterip:

- Bir tane at nalı buldum, üç tane daha bulursam, bunları takacak bir de at bulurum, demiş.

408 GICIRDAYAN EKMEK

Efendi ekmekçiliğe heves edip avlusuna büyük bir fırın yaptırmış. Kendi ekmek yapıp pazara çıkmış ama bütün ekmekleri eğri büğrüyümüş.

Müşterilerden biri Efendiye sormuş:

- Efendi yapıp getirdiğin ekmeklerin eğri büğrü değil mi?

Ekmeğin almayıp üstüne müşterinin lafı Efendi'ye çok batmış.

- Alacaksınız alın! Onun özü böyleyse ben ne yapayım.!

- Un eğri büğrü müydü?

- Elbette ben un pazarına elimle baktığımda da böyle göründü: “ Bu eğri büğrü unun buğdayını hangi çiftçi serpmiş.” deyip sorduğumda satıcılar: “Buğdayı kıra serpen çiftçinin dili yırtıkmiş” dediler. Kim biliyor işte bu çiftçinin babası nasıl bir adamdı! Alıverin ekmeğin kendisi eğri değil.

409 BU GELİŞİN DOĞRUYSA

Efendi sokakta bir adama sebepsiz yere ahmak demiş. Adam da Efendi'nin başına yumruk atıp:

- Kim ahmak! Demiş

- Bu gelişin doğruysa ahmak olan benim, -diye cevap vermiş Efendi.

410 BEYAZ ŞEKER

Beyaz şeker yeni çıktığı zaman Efendi hayretle şekerçiye sormuş:

- Ağabey bu nedir? Tatlının kurusu desem üzüm gibi görünmüyor.

Şekerçi düşünüp cevap vermiş:

- Bu- toz şekerin irisi yeni çıktı. Buna beyaz şeker diyorlarmış.

- Azıcık verir misiniz?

Efendi beyaz şekerden bir kırıdığını ağzına ayıp emmiş ve çok hoşuna gitmiş.

- Bundan daha güzel bir şey satıyor musunuz , - demiş Efendi yutkunup, - evinize gidip çoluk çocuğunuza sormuyor musunuz?

411 BEN AĞLAMAYAYIM KİM AĞLASIN

Bir ay içinde Efendi'nin hem hanımı hem de eşiği ölmüş. Hanımı öldüğünde Efendi bir iki gün ağlamış susmuş, eşiği öldüğündeyse ağlaması hiç durmamış bunu duyan komşusu sormuş:

- Efendi hanımınız öldüğünde çok ağlamadınız, eşiğinize niye bu kadar ağlıyorsunuz?

Efendi cevap vermiş:

- Hanımım öldüğünde mahalleli ağlayıp: “üzülmeyin evlendiririz sizi” demişlerdi eşiğim öldüğünde “eşek alıp verelim” lafı hiç kimsenin ağzından çıkmadı. Ben ağlamayayım da kim ağlasın.

412 SÖZ BİR TANE

Bir misafirlikte yaş sorup duruyorlarmış. Efendiye gelip biri:

- Efendi siz kaç yaşına girdiniz? Diye sormuş.

- Bu yıl kırka girdim- demiş Efendi.

- Ne , -demiş az önceki adam , - Bundan on yıl önce de kırk yaşına girdim demiştiniz?

-Efendi:

- İlginç adamsınız, insanın lafı bir tane olur. Diye cevap vermiş.

413 EN GÜZEL SAZ

Efendi bir sazıcı arkadaşının evine misafirlige gitmiş bildiği sazları ve şarkıları söyleyip kendini övmeye başlamış sonra Efendi'nin evine gidip, asılı duran teften çekip neyi kemane, tamburu, dutarı göstermiş ve bunların nasıl bir usta tarafından yapıldığını konuşup gitmiş. Dönüp yine eyvana çıktığında, müziğin ruhun gıdası olduğundan her bir sazını yine överek anlatmış ve nihayet sazlarını birer birer alıp çalmış. Gün döndükten sonra sazıcı diğer sazla aşkını tüketerek:

- Hoş Efendi bu sazlardan hangisinin sesi kulağa daha iyi geliyor.-diye sormuş.

Dünden beri yemek yemeyen Efendi:

- Hepsinin sesinden kepeçenin sesi daha güzel -diye cevap vermiş.

414 DERİSİNİ YÜZÜP REZİL EDERİM

Efendi'nin avlusuna komşusunun koyunu girip bütün gülleri perişan etmiş. Açlığından Efendi koyunu kesip yemiş. Komşusu bundan utanıp, Efendi'ye dikkatle bakıp, onu nerde görse koyununu över olmuş. Bir gün kahvehanede : “Koyunum sığırdan büyüktü.” demiş yine bir gün caminin girişinde “attan iyiydi” , -demiş, üçüncü gün yine bir yerde koyunu deveyle denk saydı. Hepsine susan Efendi buna dayanamamış:

- Hey komşu haddini aşyorsun koyunun küçücük kuzuydu yok dersen, şimdi derisini yüzüp rezil ederim , - demiş.

415 DOĞRU ŞEKİLLİ

Efendi bayram namazından dönüyormuş. Sokaktaki küçük çocuklar ona vurmaya başlayıp, yaramazlık yapıp bayramlık isteyip canına yetmişler. Yanında parası olmayan Efendi yalan söyleyip çocuklardan kurtulmaya çalışarak:

-Çocuklar sokağın başında bırakılan bir çuval cevizi bayram yerine götürüyorlar.

Çocuklar sevinip oraya doğru yürüyorlarmış “ceviz getirdikleri belki doğrudur” deyip çocukların arkasından kendi de koşmuş.

416 ALLAH VERSİN

Efendi inşaatta duruyormuş, omzunda heybesi olan bir adam seslenmiş Efendi de fakirmiş, o adam sadaka istemiş. Efendi onu inşaata çıkarıp:

- Allah versin -demiş.

Dilencinin karnı acıkmış.

- Sadaka vermiyorsunuz, bunu ben aşağıdayken söyleseydiniz ne olurdu?

Efendi gülüp cevap vermiş:

- Sen niye sadakayı sormadın, bunun yeri başka onun yeri başka demiş.

417 ÖLÇÜLÜ DAVRANMAK ŞART

Efendi kuzuyu suya götüren oğlunun yüzüne bir tane şamar vurup “kuzuyu kaybetme.” –demiş.

- Bu ne demek, demiş hanımı, -kuzuyu kaybetmeden niye vuruyorsunuz?

Efendi:

- Kaybettikten sonra vurmanın ne faydası var, şimdi ölçülü davranmak şart. Diye cevap vermiş.

418 DAHA İÇİYOR MUSUN?

Efendi pazardan eşek satın almış giderken, yolun yarısına geldiğinde arkasına bakmış ki eşek yok, ip bir yiğidin boynunda duruyormuş. Yiğit ağlayarak Efendi'nin ayağına kendini bırakmış:

- E Efendi ben aslında bir dul kadının yalnız oğluydum kötü adamlarla takılıp içki içmeye başladıktan sonra anam : “Allah’ım seni eşek yapsın” demişti duası kabul olmuş ki eşek oldum. Bugün zavallı anam beni bağışlayıp yine Allah’a yalvarmış olsa gerek aslıma döndüm. Şimdi ne isterseniz isteyin benden satın aldığınız kulunuzum ben..

Efendi hırsızın hilesini anlamamış, yiğidin boynundaki ipi çıkarmış:

- Peki , git , ama bundan böyle içip anneni üzmeyeceksin ,-demiş.

Efendi gelecek hafta eşek almaya yine pazara gitmiş. Baktığında geçen pazar aldığı eşeği adamın biri okşayıp duruyor. Efendi gidip eşeğin kulağına sakince fısıldayarak :

- Harami yine içip anneni üzdün değil mi?

419 İÇİNDE OLMASIN YETER

Sessiz bir adam Efendiye sormuş:

- Efendi cenaze yıkanırken tabutun sağ tarafında durmak mı sevap sol tarafında durmak mı?

Efendi:

İki tarafında da dursan sevap fakat içinde olmasan yeter! diye cevap vermiş.

420 KIRK SORUYA BİR CEVAP

Efendi’nin şehrine bir misafir âlim gelip şehirdeki bilgin müderrislere kırk tane soru sormuş.

Cahil bilginler âlimin sorulardan korkup onu Efendiyle yüz yüze getirmişler. Âlim Efendiye şart koşup:

- Kırk tane soruma bir tane cevap vereceksin!

Efendi bu şarta razı olmuş ve âlimin kırk sorusunu dinleyip:

- Sorduğunuz soruları düşünecek olsam haram olur, deyip bir tane cevap verip, bırakmış.

421 GİTMENİN KILIFI OLMALI

Efendi'nin arkadaşları bir tane çizme bulmuşlar. Onun ne olduğunu bilemeyip Efendiye göstermişler:

- Efendi bu nedir?, -demişler.

Efendi de dünyada geldiğinden beri çizmeyi ilk defa görüyormuş, uzunca düşündükten sonra:

- Bu gitmenin kılıfı olmalı. Diye cevap vermiş.

422 İŞİN BELİNE DEĞDİ

Efendi Kokan'a gittiğinde bir Buhara'lı ile tanışmış, Buhara'lı kendi şehrini övmeye başlamış.

- Bizim şehirdeki medreselerin iki yüz, üç yüz tane odası var. Boyu bin metre, eni iki bin metre...

Efendi Semerkant'ı övmeye başlayıp:

- Semerkant'ı görmemiş olmalısın, bir medresesi var boyu beş bin metre...

Böyle konuşurken bunların yanına bir Semerkantlı gelmiş. Efendi sözüne devam edip:

- Eni elli bin metre , -demiş.

Buharalı dayanamayıp sormuş:

- Boyu beş bin metre eni elli metre bu nasıl medrese?

- Enini boyuna doğruluyorum deyip durduğumda Semerkant'lı gelip işin beline değdi-demiş Efendi.

423 DEVE MİYDİ?

Efendi sokakta iki çocukla karşılaşmış. Onlardan biri ağlayıp Efendiye rica etmiş:

- İşte bu çocuk benim kulağımı dişledi.

- Yok, ben dişlemedim,-demiş ikinci çocuk , - kendi kulağımı kendi dişledi.

- Boş konuşuyorsun ,-demiş Efendi ikinci çocuğa- bu deve midir kendi kulağını kendi dişlesin.

424 CEHENNEM İLE CENNET DOLUNCA

Bir gün bir adam Efendiye sormuş:

Efendi adamlar ne zamana kadar doğup ölecek?

Efendi:

Cehennem ile cennet doluncaya kadar. Diye cevap vermiş.

425 KENDİNİ ALDATIP GİTTİ

Efendi'nin mahallesindeki bir çocuk hiç kimse beni kandıramaz deyip dolaşıyormuş. Efendi bir gün ona:

- Dünyada seni hiç kimse kandırmadı mı? Diye sormuş.

- Yok- demiş çocuk.

- Dur-demiş Efendi ,- seni kandıracak çocuğu ben şimdi bulup geleceğim, buradan hiç kıpırdamadan dur.

Efendi onu o yerde tutup kendisi gitmiş.

Kibirli çocuk Efendiyi bekleye bekleye sıkılmış. Çok zaman geçtikten sonra bir arkadaşı gelip:

- Niye böyle bekliyorsun?- demiş

- Efendi “seni kandıracak çocuğu bulup geleceğim” deyip gitti onu bekliyorum- demiş çocuk.

- E!- demiş arkadaşı- Efendi seni kandırıp gitmiş.

426 BAHANEYE İNANDIN

Efendi pazardan bir tane tavuk almış, çay ocağında oturup yiyormuş, haylazın biri gelip selam vermiş:

- Afiyet olsun, çok etli tavukmuş, sol ayağını uzatsanız benim dişim keser mi acaba, demiş.

- Kendimin olsa verirdim ama emanet tavuk, demiş Efendi.

- E, bu kimin? Demiş haylaz, yediğin şey emanet olur mu?

Efendi tavuğun tamamını yedikten sonra:

- Nasıl adamsın da bahaneye inandın. Diye cevap vermiş

427 KİMİN YÜREĞİNE DOKUNMUŞ?

Efendi cimri bir arkadaşının evine gitmiş, arkadaşı önüne iki tane sıcak ekmele ile bir tas sert bal koymuş. Efendi balı bıçağı ile kesip ekmeğin arasına koyup yiyivermiş. Cimri arkadaşı Efendi'nin balın hepsini yediğini görmüş.

- Efendi, balın hepsini yeseniz de olur, ama size zararı dokunur diyorum, demiş.

-Efendi bıçağının ucunu baldan büyük bir parçaya saplayacakken:

- Doğru söylediniz, ama halis adam kimin yüreğine dokunacağını söylerdi. Diye cevap vermiş.

428 ARZU ETSEK DE OLMUYOR

Efendi karnı aç bir şekilde şimdi koyun etinden kaynatılmış çorba olsa diye hayal edip oturuyormuş, komşunun oğlu tas getirmiş.

- Dede, demiş çocuk, eğer çorba yapacak olursanız bize de bir tas verirsiniz deyip kaçmış. “Tövbe, bu evde bir şey arzu edilse komşu hemen haberdar oluyor, demiş Efendi içinden.

429 EMANET

Efendi'nin omzuna sert bir yumruk inmiş, öfkesi kabarmış. Dönüp bakmış, iri bir adam.

- Evet, birader bu nasıl bir iş? Demiş Efendi.

- Özür dilerim, ben sizi arkadan arkadaşım zannettim, demiş adam.

Efendi ses çıkarmadan yoluna devam etmiş, ileride birisiyle konuşup duran, az önceki adamın arkadaşını görmüş, arkasına geçip bir yumruk vurmuş.

- Bu nasıl iş? Diye korkup sormuş o adam.

- Emanetinizi alın, emanete hıyanet edemem ben, demiş Efendi.

430 KUYU ÇEVİRİLİP KOYULUR

Efendi'ye birisi sormuş:

- Efendi, minare nasıl yapılır.

Efendi cevap vermiş:

- Eski kuyuyu çevirip minare yaparlar.

431 ERİK YEMEKTE

Efendi bir arkadaşıyla beraber erik almış. Arkadaşı Efendi'yi utandırmak istemiş, eriği yiyip çekirdeklerini de Efendi'ye atmış. Sonra çekirdekleri gösterip:

- Efendi, erik yemekte baya hızlısınız, erikleri çekirdeğiyle filan yutmuşsunuz.

432 DOĞRU HESAP

Efendi evlenmiş. Dört buçuk ay geçince hanımı doğum yapmış. Efendi şaşırıp hanımına sormuş:

- Genelde kadınlar dokuz ayda doğurur, sen dört buçuk ayda doğurdun, e hanım?

- Tuhafsınız demiş hanımı, sizle evleneli dört buçuk ay oldu mu?

- Evet, demiş Efendi.

- Siz beni alalı dört buçuk ay oldu mu, onu ikiye katlayın tam dokuz ay olmuyor mu?

- Hesap doğru, demiş Efendi, buna aklım yetmedi.

433 APTAL VE DELİ

Efendi değirmende buğday çektirmek için sıra bekliyormuş, bekleye bekleye sıkılmış. Başka kaplardan kendi kabına avuçla buğday koymuş. Bunu gören değirmenci sormuş:

- Ne yapıyorsunuz, Efendi?

- Ben aptalım!

- Aptalsanız niye kendi kabınızdan alıp diğer kaplara koymuyorsunuz, demiş değirmenci.

- O zaman tam deli olurum, demiş Efendi.

434 İSMİNİZİ YAZIP GİTMİŞİNİZ

Efendi'yi bir arkadaşı çağırılmış, evde bulamayınca kapısına “eşek” yazıp gitmiş. Aradan üç dört gün geçtikten sonra Efendi ile arkadaşı karşılaşmış.

- Efendi, ben sizi görmeye gelmiştim, siz evde yoktunuz, demiş arkadaşı.
- Geldiğinizden haberim var, demiş Efendi, şerefli isminizi kapıma yazıp gitmişsiniz.

435 SENİN SÖZÜN DE DOĞRU

Efendi'nin yanına birisi gelip sevmediği birisi hakkında konuşmuş. Efendi: "sözünüz doğru" deyip göndermiş.

Ertesi günü o adam da gelip ondan şikâyet etmiş. Efendi ona da sözünüz doğru deyip göndermiş.

- Erkek değilsiniz, demiş Efendi'nin karısı, ikisine de "sözün doğru" dediniz. Dünyaya gelmişsiniz de, "yok, sözün yanlış" deseniz ya!

Efendi düşünmüş:

- Hanım, senin sözün de doğru, demiş.

436 EFENDİ'NİN HİNDİSİ

Efendi pazarda yürürken güvercin gibi bir kuşun on soma satıldığını görmüş. "Kuş pazarı iyiymiş, tavuktan küçük kuşa on lira diyorlar, bizim hindimizi yirmi liraya almaları lazım."

Efendi ikinci günü hindisini pazara getirmiş, ama onun fiyatı yarım lirayı geçmemiş. Efendi pazar reisine rica etmiş:

- Bu nasıl iş, geçen gün hindinin onda biri bile olmayan kuşu on liraya satıyorlardı, bugün niye bizim hindimize para vermiyorlar?

- Efendi! Demiş pazar reisi, geçen on liraya satılan kuş papağandı. Papağanın fiyatı tüm kuşlardan fazladır.

- Sebep? Demiş Efendi.

- Papağan insan gibi konuşuyor demiş pazar reisi.

- Papağan insan gibi konuşuyorsa hindi de insan gibi düşünüyor, demiş Efendi.

437 KENDİNE MUKAYET OL

Efendi bahçesine diktiği fidanları her gece söküp evine götürüyormuş. Bu hali gören komşuları:

- Efendi ne yapıyorsunuz? Demişler.

- Kendinize mukayyet olun komşunuzun hırsızlığı tuttu, demiş Efendi.

438 MELAMET

Efendi bir gün oğlunu eşeğe bindirmiş, kendisi de yayan gidiyormuş, insanlar alay etmişler:

- Aptala bakın, salak gibi oğlunu eşeğe bindirmiş, kendisi yayan gidiyor, demişler.

Efendi oğlunu eşekten indirip, kendisi binmiş. Fakat insanlar yolda yine alay etmişler:

- Hey, şu adama bakın, çocuğu yayan gönderip kendisi eşeğe binmiş...

Efendi çocuğunu da bindirmiş. Ama insanlar buna da gülüşmüşler:

- Şu insafsıza bakın, küçücük hayvana zorluk veriyor, iki kişi binmişler.

Efendi hemen eşekten inmiş, oğlunu da indirmiş, adamlara bakıp:

- Şöyle yapsam kınanmaktan kurtulur muyum acaba? Diye eşeğini serbest bırakmış.

439 SOMYA DARLAŞTI

Efendi birinci hanımı öldükten sonra bir dul kadınla evlenmiş. Karı koca akşam somya da oturuyorlarmış. Kadın kocasına ölen kocasını övmüş.

Efendi de buna cevaben kendi ölen karısını övmüş ve karısını somyadan aşağı itmiş.

Ertesi günü kadın olanları babasına anlatıp, Efendi'yi şikâyet etmiş. Kayınbabası gelip Efendi'ye sormuş:

- Kızımı niye somyadan ittiniz.

- Somyada karı koca ikimiz oturuyorduk, demiş Efendi, benim ölen karım, kızınızın ölen kocası katıldı, dört kişi olduk. Somya darlaştı, kızınız aşağı düştü.

440 EFENDİ VE HAMAL

Efendi bir arkadaşı ile pazardan mısır almış, hamala taşıttırmış. Hamal kalabalıkta kaybolmuş.

Aradan on gün geçtikten sonra Efendi yine o arkadaşıyla pazara inmiş. O hamal uzaktan görünmüş. Arkadaşı Efendi'ye hamalı göstermiş, Efendi kaçmaya yeltenmiş.

- Niye hamalla karşılaşmak yerine kaçacak oluyorsunuz, demiş arkadaşı.
- E birader niye kaçmayayım, demiş Efendi, hamal benim yükümü on günden beri taşıyorsa bunun hakkını neyle ödeyeyim?

441 AĞABEY-KARDEŞ

Efendi'ye sormuşlar:

- Siz mi büyüsunüz, ağabeyiniz mi?

- Geçen yıl ağabeyim benden bir yaş büyüktü, bu yıl yaşıtl olmamız lazım, demiş Efendi.

442 MİSAFİR

Efendi başka bir şehre gitmiş imiş, orada birisi Efendiye sormuş:

- Efendi, bilmiyor musunuz bugün hangi gün?

- Ben bu şehirde misafirim, henüz buranın ayıyla günüyle tanışmadım, diye cevap vermiş Efendi.

443 BAŞIMA YASTIK YAPACAĞIM

Efendi pazardan dönüşte geç kalıp bir arkadaşının evine misafir olmuş. Arkadaşı Efendi'nin açlığından habersiz yatağını hazırlayıp odasına gitmiş.

Efendi'nin açlıktan uykusu gelmemiş, sonunda dayanamayıp içeri odanın kapısını çalmış.

- Ne lazım? demiş ev sahibi.

- Başım alçakta kaldı uykum gelmedi, iki tane ekmeğe verseniz başıma yastık yapayım, demiş Efendi.

444 BENZEMEYİNCE KARŞILAŞTIRMAZ

Efendi bir gün eşeğini satmak için pazara götürüp tellala vermiş. Tellal müşterilere eşeği övmeye başlamış:

- Kendisi kıymetli, üstünde ağzınızı yakmadan çorba içersiniz, koyundan yavaş, attan güçlü.

Eşeğin fiyatı yükselmiş. Tellalın övgüleri müşterinin ilgisini çekmiş, Efendi şaşırılmış.

“Dur! demiş kendi kendine, eşeğimde bu kadar fazilet varmış, onu kendim alsam ya” diye eşeğinin fiyatını artırmaya başlamış ve sonunda elli liraya yetiştiğinde eşek kendine kalmış.

Efendi tellala elli lirayı sayıp eve gelmiş, olayı karısına anlatmış. Karısı da Efendi'ye bir yeni söz bulmuş.

- Ben de bugün bir tuhaf iş yaptım demiş karısı, kapımızın önünden bir kaymakçı geçiyordu, çağırdım. “Kaymağınız ne kadar” deyince “yarım lira” demiş.

Eline altın kesesini verip kaymağı aldım, eve girdim. Kaymakçı kapıda bekledi bekledi gitti. İyi yapmış mıyım?

- Benzemeyince karşılaştırmaz demişler, ben sokakta sen evde ticaret yapsak geçinir gideriz.

445 TADI BİR

Efendi arabaya birkaç kasa üzüm koyup pazara gitmiş. Yolda bir yığın çocuk “Üzümünüzden bir salkım verin?” diye yalvarmaya başlamışlar. Efendi bakmış çocuklar kalabalık onların dediğini yapsa bir kasa da yetmeyecek. Efendi bir tane vermiş.

Çocuklar itiraz edip:

- Bu nasıl üzüm veriş demişler.

Efendi gülüp:

- Üzümün bir salkımının da tadı aynı bir tanesinin de, demiş.

446 BULAMADIM Kİ

Efendi pazarda eşeğini kaybetmiş. Bağırarak:

- Kim eşeğimi bulursa yularıyla semerini ona hediye edeceğim, demiş. Bu durum acayibine giden birisi:

- Eşeği bulan adama hediye veriyorsunuz, onu aramanızın sebebi ne? Diye sormuş.

- Ne tuhaf adamsınız, bulamadım, diye cevap vermiş Efendi.

447 DAMDAN ATIN DA GÖRÜN

Efendi bir gün damdan sokağa düşmüş. Adamlar toplanmış.

- Efendi ne yaptın, niye yerde yatıyorsun? Diye sormuşlar.

- Benim niye yerde yattığımı bilmek istiyorsanız kendinizi damdan atın da görün, demiş Efendi.

448 KIRK YILLIK SİRKE

Bir gün komşusu Efendi'ye sormuş:

- Sizde kırk yıllık sirke olduğunu duydum, doğru mu?

- Evet, doğru, demiş Efendi.

- Sirkeyi kırk yıl nasıl sakladınız? Biraz verseniz?

- Herkese biraz biraz versem kırk yıl içinde sirke kalır mıydı? Demiş Efendi.

449 AYAĞIM AĞRIYOR

Birisi Efendiden uzaktaki kardeşine mektup yazmasını rica etmiş.

- Uzağa gidemem ayağım ağrıyor, diye cevap vermiş Efendi.

- Ben oraya gidin demiyorum ki, burada mektup yazıverin.

- Dediğini bir zaman düşündüm, demiş Efendi, kardeşine mektup yazarsam gidip kendim okumam gerekecek.

450 ÖNCEKİNDE ALDINIZ

Efendi bir gün hamama gitmiş, hamamcı onu iyi karşılamamış, eski tas, yırtık havlu vermiş. Efendi yıkanıp çıkmış, hamamcıya herkesten fazla para vermiş. Onun bu cömertliğine şaşırın hamamcı pişman olmuş.

Aradan bir hafta geçince Efendi yine hamama gitmiş. Bu sefer hamamcı ona hürmet etmiş, yeni tas, yeni havlu vermiş. Efendi bu sefer hamamcıya para vermemiş.

- Efendi, para vermeyi unuttunuz, demiş hamamcı.

- Hayır, demiş Efendi, bu seferkinin parasını önceki seferde aldınız.

451 ZİNCİRLİ KAPI

Efendi bir gün kapı pazarından geçiyormuş, iki kişi kapıyı kaldırmış götürüyormuş. Kapı sahibi bundan haberdar olmuş, Efendi'nin arkasından yürümüş. Efendi onun geldiğini sezmiş, kapıyı sokak ortasına dikip zincirlemiş. Kapı sahibi Efendi'nin önüne geçip yüzüne bir şamar indirmiş, Efendi şaşırıp:

- Birader, kapı zincirliydi, siz nereden girdiniz? Demiş.

452 İNSAF

Efendi heybesinin iki gözünü de yufkayla doldurup eşeğine yüklemiş, üstüne de kendi binip eve yönelmiş. Zayıf eşek ağır yük altında zorlanıyormuş.

Yolda birisi Efendi'yi görüp:

- Efendi, eşeğe çok zorluk veriyorsunuz, demiş.

Efendi de eşeğine bakıp insafa gelmiş:

- Zavallı hayvanın yükü gerçekten ağır olmuş deyip eşekten inmeden hurcu alıp kendi omzuna koymuş.

453 KALBUR

Efendi ambarda bir şeyler arayıp dolaşıyormuş, üst raftaki içinde sebze dolu kalbur, soğan, pancarlar Efendinin başına düşmüş. Efendi öfkeyle kalburu yere vurmuş, sekip alnına değmiş. Efendi daha da sinirlenip kalburun çemberine diziyle vurmuş dizi ağrımış. Efendi arkadaşından bıçak alıp:

- Hadi kalbur çık ortaya demiş.

Efendi ceviz ağacının dalına çıkıp baltayla dalı kesmeye başlamış. Oradan geçen birisi Efendi'yi uyarmış:

- Efendi, düşeceksiniz, bu tarafa kaçın!

Efendi onun sözüne kulak asmamış, dal gürültüyle Efendiyle beraber düşmüş, yerinden kalkıp az önceki adamın peşinden gitmiş.

- Sen Hızır imişsin! Demiş Efendi ona yetişip, düşeceğimi bildin, şimdi ne zaman öleceğimi de söyle!

Adam ne kadar bilmiyorum dese de Efendi bırakmamış.

- Tamam, söyleyeyim, demiş, eşeğiniz üç defa tökezledikten sonra öleceksiniz.

Efendi telaşlanıp eşeğine binmiş. Eşek giderken iki defa tökezlemiş. Efendi canının sakınarak giderken bozuk bir köprüünün başına gelmiş. Ondan geçerken eşek yine tökezlemiş, Efendi "Ah, öldüm" diye kendini bırakmış.

O anda bir araba gelmiş. Köprüde yatan Efendi'yi görüp bağırması:

- Kalk hey yatan adam!

Efendi aldırmandan yatmış.

- Kalk diyorum, şaka yapma!

Efendi yine ses çıkarmadan yatmış, arabacı attan inip Efendi'yi dürtmüş.

- Ölü müsün, diri misin kalk artık!

Efendi gözünü açmadan cevap verdi:

- Ölüyüm.

- Ölüysen mezarlığa git diye Efendi'ye üç dört kırbaç indirmiş. Efendi kamçının acısına dayanamayıp kalkmış arabacıya yalvarmaya başlamış:

- Birader kamçınızı bana satın, ölüyü dirilten mucizeli kamçıymış.

- Tamam tamam demiş arabacı da kamçıyı Efendi'ye satmış. Efendi kamçıyı oynatarak köyün sokaklarında dolaşıyormuş. Bir bahçeden ağlama sesleri geliyormuş. Kapının önünde birçok adam toplanmış imiş. Efendi onların yanına gelip sormuş:

- Ne oldu?

- Ne olacak hastaydı, öldü! Diye cevap vermişler.

- Ölü yeni mi? Demiş Efendi.

- Sabah öldü, demişler.

- O zaman ben onu diriltirim, demiş Efendi.

Ölünün sahibi Efendi'yi hemen evine götürmüş.

Efendi ölüye bir iki kamçı vurmuş. Ölü dirilmemiş. Efendi sinirlenip o kadar vurdu ki ölünün bedeni yarıldı. Fakat ölü hala dirilmedi. Ölünün yakınları Efendi'ye vuracak olmuşlar, Efendi:

- Ölüyü bıktırmışsınız, dirilesi yok. Ben şu kamçının üç darbesiyle dirilmişim, demiş.

455 ÖĞRENCİ

Efendi'nin babası Efendiyi marangoza çıraklığa vermiş. Aradan iki yıl geçmiş.

Bir gün babası Efendiye sormuş:

- Nasrettin, marangozluk nasıl, öğrendin mi?

- Ustam zekisin diye övüyor. Çocuk büyötmeyi, dükkân süpürmeyi iyi öğrendim. Allah izin verirse marangozluğu da beş altı yıl sonra öğrenirmişim.

456 HEPSİ GELECEK

Bir gün Efendi'nin paltosunu hırsız alıp kaçmış. Efendi hırsızı kovalamadan doğru kabristana gidip bir açık mezarın yanına oturmuş. Bu olayı gören bir adam Efendi'ye:

- Paltonuzu çalan hırsız Şu tarafa kaçtı, siz burada niçin oturuyorsunuz? Demiş.
- Hiçbir yere kaçmasın, hepsi bir gün buraya gelecek, demiş Efendi.

457 NAS

Bir arkadaşı Efendi'ye bir mesele sormuş:

- Efendi, geceleri başım ağrıyor, doktora gidince nargile ya da esrar çekin diyor, hangisi doğru?

Efendi cevap vermiş:

- Nargile içersen doğru olup olmadığını görürsün, demiş.

458 CANAN

Efendi çirkin, yaşlı bir kızla evlenmiş. Yüz görme günü kadın Efendi'ye sormuş:

- Kardeşleriniz çokmuş, hangisine görüneyim hangisine görünmeyeyim?
- Bana görünmeyin de kime görünürseniz görünün! Demiş Efendi.

459 ŞÜKÜR

Efendi bir gün eşeğine binmiş tarla yolunda gidiyormuş zelzele olmuş. EŐeđinden inip: "Huda'ya Şükür!" demiş. Bunu görenler:

- Efendi niye Şükür ediyorsunuz? Demişler.
- Huda korudu, demiş Efendi, Şimdi evde olsam dam çöküp altında kalacaktım.

460 ZEHİR

Efendi hocasının odasında oturuyormuş, birisi bir tas bal getirmiş. Hoca tası odanın köŐesindeki rafa koymuş, Efendi'ye tembihlemiş:

- Bu tastaki zehir, birisi yerse hemen ölür.

Hoca dışarı çıkıp gitmiş, Efendi hemen Hoca'nın kalemligini kırmış, rafı açıp bal dolu tası alıp taze ekmeklerle hepsini yemiş ve tası yerine koymuş.

Hoca gelip bakmış, tas bomboş, Efendi'ye sormuş:

- Bunu kim yedi?

Efendi kırılan kalemligi gösterip:

- Kusura bakmayın, kalemliginize bilmeden bastım, kırıldı, korkumdan ne yapacağımı bilemedim, "hoca gelmeden öleyim" diye o tastaki zehiri damla bile bırakmadan yedim. Fakat hala ölmedim. Diye cevap vermiş.

461 ÇORBA

Efendi çorbacılık yapıyormuş. Caminin hocası onu aldatmak istemiş. Bir tas çorba almış, para vermeden gidiyormuş.

- Ücretini kim verecek demiş Efendi.

- Parasını vermiş gibi oldum, demiş hoca.

Efendi onun elindeki tası alıp kazana boşaltmış ve boş tası verirken:

- Siz çorbayı içer gibi oldunuz, demiş.

462 BERBER

Efendi bir gün berbere saçını kestirmiş, berber acemi imiş, saçının bir tarafını fazla kesip yerine pamuk yapıştırmış.

Efendi aynada başını görüp:

- Başımın yarısına pamuk ektiniz, teşekkürler, kalanına ben keten ekerim, demiş yerinden kalkıp çıkıp gitmiş.

463 YELİM

Efendi birisinin bağına girmiş, erik çalıyormuş bağıcı gelmiş.

- Kimsin? Demiş.

Efendi eriğın gövdesine yapışıp cevap vermiş:

- Ben eriğın yeliyim.

Bağıcı yine sormuş:

- Yel de konuşur mu?

- Affedersiniz, demiş Efendi, bilemedim.

464 TEDAVİ

Efendi doktorluk yapıyormuş. Bir gün şişman bir adam gelip Efendi'ye:

- Ne yaparsanız yapın beni şişmanlıktan kurtarın, on adım yürüsem ciğerim ağzıma geliyor.

Efendi onun suratına bakıp:

- On beş gün sonra öleceksiniz, diye korkutmuş.

Şişman on beş gün sonra ölme kaygısı ile çöp gibi olmuş. On altıncı gün Efendi'ye kızmaya gitmiş.

- Nasıl doktorsun, ölmedim hani ben!?

Efendi cevap vermiş:

- Ölmediğiniz iyi olmuş, tedavi ettiğimi anlayın!

465 FARE İLACI

Efendi parasız kalmış, para kazanmak için küçük taşlar alıp pazara götürüp yere sermiş, kendi de başına oturmuş.

- Bu ne? Diye sormuş birisi.

- Fare ilacı, demiş Efendi, fareyi yakalayıp bu taştan bir tane ağzına tikiyorsunuz, sonra başınızın etrafında döndürüp yere vuruyorsunuz ses çıkarmadan ölüyor.

Müşteri şaşırıp sormuş:

- Fareyi tuttuktan sonra ağzına taş koymadan yere vursam ölmüyor mu?
- Öyle yaparsanız da ölüyor, demiş Efendi.

466 BURGÄ DÂRİ

Efendi parasızlıktan bunalmış. Büyük tuğlaları kırıp, kaba doldurup pazarda “burga darı” diye satmaya başlamış. Efendinin malı hemen satılmış. Sonraki pazarda yine o malzemeleri alıp gitmiş.

Bu sefer Efendiden mal isteyen müşterilerden biri sormuş:

- Efendi darınızı artırmıyor musunuz?

- Darı nasıl artırayım demiş Efendi.

- Boryanın altına keçe koyun.

- Yok, - demiş Efendi, - burgani tutup iki kulağından çekip doğrultunuz demiş.

Keçeye bir tutam darıdan koyarsanız olur.

- Burgayı tuttuktan sonra ezip öldürsem olmaz mı?

- Öyle yaparsanız ham olur böyle yaparsanız tam olur demiş Efendi.

467 ŞİMDİ KUŞ OLDUN

Efendi bir gün leylek tutmuş. Leyleğin şekli Efendi'nin hoşuna gitmemiş, ayağını gagasını kesip:

- İşte şimdi bina gibi kuş oldun, demiş.

468 NİYE AĞLIYORSUN?

Efendi hastalanmış, karısına sormuş:

- Eğer ben ölürsem nasıl ağlarsın?
- Siz istediğinizi söyleyin, ben de onu söyleyerek ağlayayım, demiş.
- Benden ayrılmayan, bana doymayan, vay baş tacım, diye ağlayın!

469 İSTERSENİZ ŞAMAR YİYİN

Efendi birisinin bağına hırsızlığa girmiş. Üzümler büyümüş.

- İşte Molla Nasrettin, istersen çerez ye, istersen çilek ye, diye duruyormuş. Arkasından bağcı gelip Efendi'nin kulağının dibine bir şamar vurmuş, o anda Efendi:
- İstersen tokat ye, demiş.

470 KÖR OLUN

Efendi tavuklarını satmak için kafese koyup pazara götürmüş ve canları sıkılmasın diye serbest bırakmış fakat ne yaptıysa da tavukları kafese koyamamış. Kovaladıkça tavuklar kaçmış. Efendi üzülüp:

- O kadar yıl baktım, ilgilendim. Verdiğim buğdayların hatırı için yapmasaydınız, kendi halinize bıraktım, kör olun! –demiş ve kafesini alıp evine dönmüş.

471 BU KADAR PEŞİNDEN GİDEMEM

Efendi evine gidiyormuş, büyük bir ağacın dibinde oynayan çocuklar onun sarığını alıp kaçacaklarken:

- Canım amcam –demiş çocuklardan biri, -işte şu ağaçta serçe yavrusu varmış, hiç birimiz çıkamadık. Siz alıp gelir misiniz?

Efendi çocukları kırmayıp ağaca çıkacak olmuş, fakat önce sarığını çözüp koynuna koymuş. Çocuklar şaşırıp:

- Sarığınızı neden koynunuza koydunuz, biz bakardık demişler.

- Tekrar düşüp beni yormasın, bu kadar yol daha gitse peşinden gidemem, -
diye cevap vermiş.

472 ŞİMDİ BİR UKDEM YOK

Efendi'nin bir boynuzlu öküzü varmış, onun boynuzuna binmeyi çok arzu edermiş. Bir o sokaktan gelip baktığında, öküz güneşte uyuyormuş. Efendi gelip onun boynuzuna binmiş ve o an öküz başını silkeleyip Efendi'yi fırlatmış. Efendi yığılıp, kendinden geçmiş. Eşi yüzüne su serpip kendine getirmiş.

-Delirdin mi, insan öküzün boynuzlarına biner mi! Demiş eşi.

- Ey cahil dünyada herkesin bir isteği var, o arzusu yerine gelse, arzusu yerine gelmiş olur. Benim de arzum öküzün boynuzuna binmekti, şimdi bir ukdem yok, demiş Efendi.

473 KUYRUĞU HEYBEDE

Efendi eşeğini satmak için pazara getiriyormuş, yolda bataktan geçerken kuyruğu çamur olmuş: “Şu bulaşan şey yüzünden müşterilere kötü görünmesin” deyip eşeğin kuyruğunu kesip heybesine koymuş. Pazarda bir müşteri:

-Dur bakalım güzel eşekmiş ama kuyruğu yok- demiş.

Efendi ona:

-Hoşuna gittiyse sevdiğini söyle ona, kuyruğu heybede- demiş.

474 İT OLMAK İÇİN DE KUYRUK LAZIM

Efendi kadılık yaptığı zamanda bir adamı salatalık çalmakla suçlayıp getirmişler.

-Doğrusunu söyle! Sen şu adamın çuvalından salatalık çaldın mı?

-Hayır, Efendim, salatalık çalmak bir yana, çuvalın yanından bile geçmedim.

- Çaldı Efendim, çaldı- demişler davacılar, - biz gözümüzle gördük.

- Peki, Şimdi ne diyeceksin?
- Eğer almıŐsam, köpek olayım! Demeye başlamış hırsız.
- Ee ortalığı velveleye veriyorsun! İt olmak kolay mı?!
- İt olmak için bir de kuyruk lazım,- demiş Efendi.

475 GENLİŐİMDE DE RAZI DEğİLİM

Efendi arıktan atlayıp geçeyim derken arıgın tam ortasına düşmüş. Biri bakıp güler diye d Őn p ‘‘Hay aksi, gençlik geçti, yaŐlılık bu imiş’’, demiş. Efendi yerinden kalkıp etrafına bakmış, hiç kime yok, arıktan çıkıp:

- YaŐlılıęımda da ölmeye razı değilim-. Demiş.

476 DUMBE-CİğER

Efendi bir gün kasaptan ciğer alıp geliyormuş, yolda bir arkadaşıyla karşılaştı.
- Efendi ne satın aldınız?- demiş o.

- Ciğer.
- Ondan dumbe-ciğer yapıp yiyin! Demiş.

Arkadaşı dumbe-ciğer yapılıŐını söylemiş.

-Efendi:

-Kâğıda yazıp verseydiniz iyi olur, yoksa eve varana kadar unutturum. Arkadaşı tarifini kâğıda yazıp vermiş. Efendi kâğıdı cebine koyup mutlu bir Şekilde giderken, bir köpek onun elindeki ciğeri kapıp gitmiş. Efendi bir Şey yapmadan cebinden kâğıdı çıkarıp, kaçıp giden köpeğe bakıp demiş:

- Sen dumbe-ciğer yapıp yiyemezsin, kâğıdı benim elimde.

477 KUYUDAKİ AY

Efendi geceleyin kuyudan su almak için çıkmış. Baksa ki, kuyudaki suda ayın resmini görünüyor.

-Aha, Allah'ın ayı gökyüzünden süzülüp kuyuya düşmüş– deyip kuyuya çengel salmış. Ne hikmetse çengel takılıp kalmış. Efendi “Çengel aya takıldı” deyip sertçe çekmiş, ip kopup, kendisi sırt üstü yıkılmış, o an gözü gökteki ayı görmüş:

-Allah'a şükür, zahmetim boşa gitmedi, ben yere düşsem de ayı çıkardım.- diyerek susmuş.

478 SAKAL

Efendi bir gün pazarda sakalsız bir imam görüp, kendi sakalından üç-dört tanesini yolup ona göstermiş:

-Al işte bu sakalı satıyorum, - demiş.

-Kaç para? – demiş imam.

-On lira.

-Çok pahalı bu!

-Beş lira verin.

-Pahalı.

Öyleyse üç lira.

-Üç paraya da pahalı demiş, imam.

Efendi sinirle imamın sakalından tutup:

-Sakal fakat camide para ediyor!- demiş.

479 ARI UHDEN KALMASIN

Efendi eski bir duvarın yanından geçmekteymiş, arılar saldırmaya başlamış. Efendi ne kadar kaçsa da arıları kovsa da onlar Efendiye yapışıyorlarmış. Sonunda canı acıyıp, üstünü çıkarıp, arı yuvasının yakınına gelip:

-Arıların babasına lanet edip, uhden kalmasın!

480 ALLAH KORUMUŞ!

Efendi bir gün eşeğini kaybetmiş ve Allah'a şükürler olsun demiş. Arkadaşları niye böyle dediğini sormuşlar:

-Efendi, eşeğini kaybeden adam böyle der mi?

-Niye şükür etmeyecekmişim Allah beni öyle bir korumuş ki eşeğin üzerinde ben olsaydım kendimi de kaybederdim.

481 TUTUP SAHİBİNE VERİRİM

Efendi sokakta dolaşan koyunu alıp kesmiş ve bunu bir arkadaşına söylemiş, arkadaşı endişeyle:

-Kıyamet günü Allah'ın huzurunda ne cevap vereceksin?

-Tanımıyorum derim.

-Nasıl tanımazsın: koyun kendisi gelip şahitlik edecek.

-Öyleyse iyiymiş,- demiş Efendi, - tutup sahibine veririm!

482 BORÇLU

Borca batan bir arkadaşı Efendiye:

-Borçlarımı veresiye kadar bari Azrail canımı almasaydı, demiş.

Efendi arkadaşını teselli edip:

- Senin borcun bitene kadar Azrail yaşlanır, gelip canını almaya dermanı kalmaz. Demiş.

483 ZALİM EŞEK

Efendi pazarda eşeğini tellala vermiş. Bir müşteri gelip onun dişlerine bakmak istemiş, eşek müşterinin kolunu ısırması. Müşteri de kolunu tutup dönüp gitmiş. Biraz sonra başka bir müşteri gelmiş. O eşeğin semerini çıkarıp kuyruğuna bakmak istemiş, eşek ona çifte vurup yuvarlamış onu. Bu müşteri de sekerek gitmiş. Tellal Efendi'nin yanına gelip Efendiye:

- Eşeğimizin huyu kötümüş, önüne geleni dişledi, arkasına geçene çifte vurdu. Bu eşeği bir kişi bile gelip almıyor. Demiş.

-Eşeği satmak için buraya getirmedim, demiş Efendi, - onun bana çektiğini başkaları da tadıp görsün diye getirdim.

484 ÇOCUKLARIN DUASI

Efendi sokakta oturuyormuş, çocukları götüren hocaya:

-Çocukları nereye götürüyorsun, hoca? Diye sormuş Efendi.

-Allah'tan yağmur istemek için çocukların duasına ihtiyaç var.

-Çocukların duası kabul olsaydı bir tane bile hoca okulda canlı kalmazdı, demiş Efendi.

485 DOKTOR VE KASAP

Bir gün Hocaya sormuşlar:

-Doktor ile kasap arasında ne fark var?

-Kasap önce öldürür sonra derisini yüzer, doktor ise önce derisini yüzer sonra öldürür,- diye cevap vermiş Efendi.

486 DELİYE CEVAP

Bir deli sokağın ortasına geçip insanlara: “hepiniz bir tarafa yürüyün” diyerek ortalığı velveleye vermiş. Ona hiç kimse laf anlatamamış. Efendi gelmiş, delinin kulağına:

-Dünya çok kayıyor, bütün insanlar bir tarafa yürüseler devrilip düşer,- demiş. Deli hemen tüymüş.

487 ÇÖMLEK

İki kişi tartışmış, birbirlerini kadiya şikâyet etmiş, Efendi’yi de şahit tutmuşlar. -Efendi, bu kişinin suçunu biliyor musun? Diye sormuş kadı.

-Evet, biliyorum, Efendim, demiş Efendi.

- Çoktan beri biliyor musun?

-Çocukluğundan beri biliyorum, o zaman da elinde çok vardı,- demiş Efendi.

488 EY CAHİL

Efendi sığır yağı almak için kâse alıp pazara gitmiş, yağcıdan bir liralık yağ istemiş. Yağcı bir liralık yağı kâseye koymaya başlamış, kâse dolup, birazcık yağ artmış.

- Kalanını ne yapalım- diye sormuş yağcı.

- Arkasına koy- deyip kâseyi devirmiş, içindeki yağ dökülmüş. Efendi bundan habersiz kâseyi alıp evine gelmiş. Evine girmesiyle kazanı ocağa koyan eşi bağırması:

- bu yağı aldınız, bitmiş mi?

- Ey cahil çok bağıрма. Bu yağdan var! Demiş, fakat kâseyi devirmiş kalan yağ da devrilip dökülmüş.

489 AYIN KAÇI

Efendiye bir kişi sormuş:

-Efendi, bugün ayın üçü mü, dördü mü?

-Ayın kaçı olduğunu bilmiyorum, ay alıp satmıyorum,- demiş Efendi.

490 YEMEK YİYENLER GİRSİN

Efendi evleniyormuş. Nikâh gecesi yemek vermemişler, Efendi bir köşede öylece kalmış. Efendiye su bile verilmemiş. Bir ara gelini alıp oynamaya kaldırdıklarında bakmışlar ki damat yok, gelin üzülüp bir köşeye gitmiş.

-Efendi, burada ne yapıyorsun, halaya girmiyor musunuz?

Efendi üzülüp:

-Oynamaya yemek yiyenler girsin!- demiş.

491 EFENDİ VE HIRSIZ

Bir gece Efendi'nin evine hırsız girmiş, her yeri aramış fakat hiçbir şey bulamamış. Hırsız saklanıp izleyen Efendi başını biraz çıkarıp:

-Ey cahil, kendim gündüz evimde bir şey bulamıyorum ki, sen gece-gece ne yapıyorsun boşa avare olma! Demiş

492 LEZZETİ NASIL

Efendi çay ocağında büyük bir kavun kesip yemiş ve uzakta gözleri parlayan bir sarhoşa bakıp:

-Ah-ah, yediğin kavunumun lezzeti nasıldı?- demiş.

493 ON KİLO YİYECEK

Efendi gündelikçilik yapıyormuş, bir cimri adam kandırmak istemiş.
-Yarı lira paraya on kilo yiyecek veriyorum,- demiş.

Efendi inanıp, geç vakitte işten geldikten sonra yarım lira yanına alıp gitmiş,
cimri adam on kilo aştan üç kilo aş yapıp:

-Kalan yedi kilo için ne zaman geleyim?- demiş.

494 BUZAĞININ ARAPÇASI

Efendi medresede Arapça öğreniyormuş. Hocası bir gün onu sınav yapacaktı, sormuş:

- Efendi, Araplar buzağıya ne diyor?

-Araplar buzağı inek oluncaya kadar sabrediyorlar, inek olduktan sonra “bakar” diyorlar, diye cevap vermiş.

495 KISIR SIĞIR

Efendi'nin kısır bir sığırı varmış, onu satmak için pazara götürmüş. Onun Tellal arkadaşlarından biri sığırı iyi bir fiyata satmak için müşterilere övmeye başlamış:
- İyi inek, her gün otuz kilo süt verir, karnında da altı aylık buzağısı var!
Efendi bu sözleri duyunca ineği satmayacak olmuş.

Tellal şaşırıp sormuş:

- Bu nasıl söz, niye vazgeçtiniz?

- Ben bunu kısır olduğu için satacaktım, sen altı aylık hamile dedin, bunu daha önce söylesene.

496 ÇORBASININ ÇORBASI

Efendi'nin avcı arkadaşlarından biri tavşan getirmiş. Efendi sevinip onu bir gece misafir etmiş. Aradan bir hafta geçtikten sonra o avcı yine gelip Efendi'nin kapısını çalmış. Efendi onu bu sefer de misafir etmiş. Aradan bir hafta geçince birisi Efendi'ye misafirlige gelmiş. Efendi ona siz kimsiniz diye sormuş: “Geçenlerde tavşan getiren arkadaşınızın arkadaşıyım” demiş. Efendi; iyi o zaman deyip onu da misafir edip çorba vermiş.

Yine bir hafta sonra Efendi'nin kapısını bir adam çalmış. Efendi onun kim olduğunu sormuş, o da: “tavşan getiren arkadaşının arkadaşının arkadaşısıyım” diye cevap vermiş. Efendi: Öyleyse çok iyi gelin, onu saygıyla evine alıp çok yavan bir çorba getirmiş. Gelen misafir şaşırıp:

- Bu nasıl yemek, demiş.

- O arkadaşınızın getirdiği tavşanın çorbasının çorbasının çorbası! – diye cevap vermiş Efendi.

497 HARAM OLASICA

Efendi ata nasıl bineceğini ve üzengiye ayağını nasıl koyacağını bilmiyormuş, bir arkadaşı:

- Efendi, bindireyim mi? demiş.

Efendi bilmediğini fark ettirmemek için hemen bir hareketle ata binmiş, ama ters binmiş.

- Niye ters bindiniz? Demiş arkadaşı.

Efendi kavuğunu çıkarıp cevap vermiş:

- Bu kavuk da hiç durmayı bilmiyor!

498 ERKEĞE BENZEDİM Mİ?

Efendi işsizlikten sıkılıp ev işlerine karışmış. Hanımı acıyıp:

- Siz de erkek gibi sokağa çıksanız, eve az uğrasanız, demiş.

Efendi üstünü giyip sokağa çıkmış, o çıkış sokakta dört gün gezmiş, beşinci günü bir arkadaşıyla karşılaşmış.

- Arkadaşım, hanımına gidip sorar mısın, erkeğe benzedim mi, yoksa üç dört gün daha gezeyim mi? demiş.

499 HAYIR

Efendi'nin gömleğini hanımı yıkayıp kapıya sermiş. Efendi gece avluya çıkmış, kapıdaki gömleğini hırsız sanıp eline silahını alıp gömleğe ateş etmiş. Efendi ikinci günü baktığında kendi gömleği olduğunu görünce sevinmiş:

- Çok şükür gömleğin içinde kendim yoktum, demiş.

500 DAR KAVUK

Efendi'nin kavuğu kanala düşmüş. Efendi ne kadar uğraşsa da yakalayamamış ve çaresizce:

- Zaten ayağıma köstek oluyordu, iyi oldu demiş.

501 EŞEĞİN SÖZÜ

Bir arkadaşı Efendi'den eşek istemiş. Efendi arkadaşına:

- Eşeğim evde değil, diye cevap vermiş, birden eşiği anırmaya başlamış. Eşek isteyen kişi şaşırarak:

- Efendi, niye yalan söylüyorsunuz evdeymiş ya, demiş.

- Ey ahmak, demiş Efendi, eşeğin sözüne mi inanıyorsun, apak sakalımla benim sözüme mi?!

502 OĞLUMUN BABASI

Efendi bir gün siyah elbise giyip pazara çıkmış. Adamlar Efendiye; “Efendi kiminiz öldü, siyahlar giymişsiniz?” diye sormuşlar.

Efendi cevap vermiş:

-Oğlumun babası öldü.

503 BİLİYOR MUSUNUZ NE DİYECEĞİM

Efendi bir gün medresede minbere çıkıp mollalara sormuş:

- Biliyor musunuz, ben şimdi sizlere ne diyeceğim?

- Yok, Efendi bilmiyoruz, demiş mollalar.

- Bilmeyen adamlara söz söylemenin ne anlamı var? Demiş Efendi ve minberden inmiş. Birkaç gün geçince Efendi yine minbere çıkmış, mollalara yine o soruyu sormuş.

Mollalar bu sefer “biliyoruz” diye cevap vermişler.

- Bildiğiniz şeyi niye anlatayım diye minberden inmiş Efendi

Efendi üçüncü sefer minbere çıkıp o soruyu sorduğunda mollalar hep birlikte:

- Yarımız biliyoruz, yarımız bilmiyoruz, demişler.

- Öyleyse demiş Efendi, bilenleriniz bilmeyenlerinize anlatsın!

504 HAMİLE KAZAN

Efendi bir gün komşusundan kazan istemiş ve bir hafta sonra kazanın yanında bir de tencere vermiş. Kazanın sahibi şaşırıp sormuş:

- Tencereyi niye veriyorsunuz?

Efendi cevap vermiş:

- Kazanınız hamileymiş, doğurdu.

- Kazan gerekirse yine isteyin, demiş kazanın sahibi.

Aradan birkaç gün geçince Efendi o komşusundan yine kazan istemiş. Komşusu hemen vermiş. Aradan bir hafta geçmiş, Efendi kazanı götürmemiş. Komşusu gelip kazanı sormuş. Efendi onu ağlayarak karşılamış:

- Mekânı cennet olsun, kazanınız ağır hastaymış, vefat etti!

- Ey ahmak diye bağırılmış komşusu, kazan hiç ölür mü?

- Kazanın doğurduğuna inandınız da öldüğüne mi inanmıyorsunuz, demiş Efendi.

505 GÜNAHKÂR ÖKÜZ

Bir gün Efendi'nin ekinine öküz girip ekinleri tepelemiş, Efendi yakalayacak olmuş. Fakat öküz kendini yakalattırmadan kaçıp gitmiş.

- Bir gün elime düşersin diye söylenmiş.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra Efendi o öküzü komşusunun arabasına koşulu görmüş, eline büyük bir değnek alıp öküze vurmuş.

Şaşırın komşusu sormuş:

- Efendi dilsiz hayvana bu kadar vurmanızın sebebi nedir?

- Ağabey, bu bedbaht işlediği günahı bildiği için ses çıkarmadan duruyor.

506 KAVGANIN SEBEBİ

Bir gece Efendi sokakta kavga edildiğini duymuş. Hanımını uyandırıp: “Kalk hanım ışığı yak, sokakta niye kavga olduğuna bakayım” demiş ve omzuna paltosunu

alıp sokağa a çıkmış. Sokağa çıkar çıkmaz hırsız gelip onun omzundaki paltoyu alıp kaçırmış.

Efendi evine dönmüş.

- Ne kavgasıymış? Diye sormuş hanımı.

- Kavga benim paltom içinmiş, paltomu aldılar kavga bitti, demiş Efendi.

507 EŞEĞİM KABUL ETMİYOR

Bir arkadaşı gelip Efendi'den eşek istemiş, Efendi:

- Biraz sabredin eşeğim ile görüşüp geleyim, diye evine girmiş, biraz sonra çıkıp cevap vermiş:

- Eşeğim kabul etmiyor, "bana ağır yük yükleyecek, kulağıma vuracak, sahibine benziyorsun diye sana sövecek" diyor, demiş.

508 AKILSIZ DEVE

Efendi bir gün devesine binmiş, seyahat için şehrin dışına çıkmış. şehrin dışında kervanlar varmış. Efendi kervana katılıp biraz gittikten sonra devesi yoldaki dönemeçte ürküp Efendi'yi düşürmüş. Efendi kendinden geçmiş. Kervancılar onun yüzüne su serpip zorlukla kendine getirmişler, devesine bindirmişler. O akşam bir yerde durmuşlar, Efendi'nin kolu bacağı ağrımış, sinirlenmiş. "bu nanköre bir ceza vermesem içimde kalır" diye eline bıçak alıp devesi yatarken boğazlamış.

Bunu gören yoldaşları şaşkınlıkla sormuşlar:

- Niye böyle yaptınız?

- Bu zalimi akılsız edip binmezsem, bir daha düşürdüğünde öldürür, demiş.

- Deveyi akılsız etmenin çaresi başını gövdesinden ayırmak mı?

- Her canlının akli başındadır sözünü bilmiyor musunuz? Şimdi nasıl binsem de düşürmeye akli yetmez, demiş.

509 RÜZGÂR

Efendi üzümle rin olgunlaştığı günlerde birisinin bağına girmiş, beğendiği üzümle ri koparıp sepete koyuyormuş, bağcı yakalamış.

- Sen kimsin? Benim bağıma niye izinsiz girdin?

Efendi cevap vermiş:

- Ben senin bağına kendim girmedim, geceki sert rüzgâr uçurup buraya koydu.
- Öyleyse bu üzümle ri kim kopardı?
- Rüzgâr kopardı.
- Tamam, bu sözüne de inanayım, sepete kim koydu?
- Ben de ona şaşırılmış duruyordum sen geldin.

510 CESET

Efendi bir gece mezarlık yanından geçiyormuş, karşısına bir gurup atlı gelmiş. Efendi onları hırsız zannedip açık bir mezar içine girip saklanmış. Atlılar bunu fark edip Efendi'yi hırsız zannetmişler, mezarın tepesine gelip:

- Sen kimsin? Demişler.
- Ölüyüm, demiş Efendi.
- Ölüysen gece niye dolaşıyorsun?
- Geziyordum.
- Ölü gezer miymiş?
- Doğru söylüyorsunuz, ben hata ettim, demiş Efendi ve yine mezara girmiş.

511 HAL BÖYLE OLURSA

Efendi bir gün kapısının önünde yemek yiyormuş, rüzgâr yemeği yedirmemiş, zorluk vermiş.

- Efendi ne yiyorsunuz? Demiş yolcu.
- Hal böyle olursa hiçbir şey, demiş Efendi.

512 BEREKET VERSİN

Efendi rüya görmüş, rüyasında iyi bir horozu varmış, onun yanına birisi gelip:

- Efendi, horozunuzu satıyor musunuz? Demiş.
- Çok para verisen satarım, demiş Efendi.
- Kaça veriyorsunuz?
- Yedi lira yetmez mi?
- Yok, olmaz.
- Olmazsa sekiz lira vereyim!

O pazarlıkta horozun fiyatı dokuz liraya çıktığında Efendi uyanmış: “ne yazık” diye tekrar gözünü yummuş.

- Tamam, bereket versin, dokuz olsa da verin, demiş.

513 GÜZEL ŞEHİR

Efendi bir zaman başka bir şehre gitmiş, pazarda dalaşıyormuş, helvacının dükkânındaki çeşit çeşit helvalara gözü takılmış. Efendi'nin ağzının suyu akmış, helvalardan alıp yemiş. Bunu gören helvacı eline sopa alıp onu kovalamaya başlamış. Efendi dayağa aldirmeden doyuncaya kadar yedikten sonra:

- Bu şehir çok acayip bir şehirmiştir, helvacıların adamı döverek helva yedirmeleri kötü, deyip gitmiş.

514 GÖNLÜM KIRILDI

Efendi'nin hanımı kasten Efendinin önüne kaynar çorba getirmiş, ama bunu unutupca, eşinden önce kendi bir kaşık içmiş ve gözünden yaş gelmiş. Bunu gören Efendi sormuş:

- Ne oldu?

- Rahmetli annem çorbayı güzel yapardı, annem aklıma gelince gönlüm kırıldı, -demiş hanımı.

Efendi da çorbadan bir kaşık içmiş, kendinin de gözünden yaş gelmiş.

- Ne oldu? – diye sormuş hanımı.

- Annen öldüğünden çok genç idi, o aklıma gelince gönlüm kırıldı , -demiş Efendi.

515 LAF SARIKTAYSA

Efendi sepetten sarığını çıkarıp sokakta gidiyormuş, bir kişi onun yolunu kesip, rica etmiş:

- Efendim, şu mektubu okuyursanız?

- Ben okumayı bilmiyorum , -demiş Efendi.

O adam şaşkınlıkla sormuş:

- Başınızda böyle büyük bir sarıkla mektup okumayı bilmiyor musunuz?

Efendi sepetteki sarığı alıp, onun başına giydirip:

- Laf sarıktaysa al, kendin oku. Diye cevap vermiş.

516 DOKTOR

Efendi'nin gençliğinde babası ona doktorluğu öğretmiş:

- Hastayı birinci sefer gördüğünde diyet ver. İkinci sefer gördüğünde onun önündeki tabak-çanaklara bakıp, tahminen: “Diyeti bozuyorsunuz” diye tehdit et. Hasta çoğunlukla doktorun söylediğini yapmaz. Diyeti bozup, gönlünün istediği yemeği yer. Tahminen söylediğin doğru çıkarsa, sana hastanın güveni artar. Onunla hastayı iyileştirirsin.

Efendi, babasının söylediğini yerine getirip, bir hastaya önceki geldiğinde diyet vermiş, ikinci geldiğinde ise verdiği diyeti uygulayıp uygulamadığını sormuş, bir eksiğini aramış. Ama hastanın diyeti bozduğuna delil yokmuş, hasta bir kenarda gariban duruyormuş, Efendi onu görünce, hastayı tehdit etti:

- Sen diyeti bozuyorsun!

- Siz söylediğinizden beri tuz tatmışlığım yok , - demiş halsizleşen hasta.

- Yalan söylüyorsun! – demiş Efendi tehdit ederek , - tek tek yiyorsun.

517 KIYAMET

Efendinin güzel bir koyunu varmış. Koyun sahipleri, caminin imamı ve diğer mahalle sakinleri Efendiyi çağırıp:

Yarıdan sonra kıyamet kopacakmış. Ne zorluklarla büyüttüğün koyunun telef olmasın. Yarın bir yere gidip keselim, etini yesek size sevabı olur, demiş.

Efendi ertesi gün koyunu kesmiş ve Efendi çorba yapmış. Misafirler iştahlarını açmak için yüzmeye gitmişler dönüp geldiklerinde bakmışlar ki kıyafetleri yok.

Efendi, -bizim kıyafetlerimiz nerede? Demişler.

- Ocakta yaktım, demiş Efendi.

- Ya, kıyafeti de mi yaktın?

- E cahiller, demiş Efendi , -yarına kıyamet koptuğunda giyimi ne yapacaksınız?

518 YILDIZ YAPIYOR

Efendiye bir gün sormuşlar:

- Efendi, ay yeni olduğunda Allah eski ayı ne yapıyor?

Efendi:

- Ufalayıp yıldız yapıyor. Diye cevap vermiş.

519 ÇALGICI

Çalgıcılar, sohbet sırasında Efendiye sormuşlar:

- Efendi, siz hangi parçayı daha iyi çalarsınız?

Efendi:

- Babam önceden iyi çalgıcıymış, ben de hepsini biliyorum sadece sahnede yeteneksizim. Diye cevap vermiş.

520 ŞARKICI

Efendi bir gün Hamam'a gitmiş, Hamamda hiç kimsenin olmadığını görünce şarkı söylemeye başlamış. Sesi hoşuna gitmiş.

- Ah keşke hamamda insanlar olsaydı da sesimi dinleselerdi demiş.

Efendi hamamdan çıkıp, bu düşünce ile çarşıya gelmiş. Çarşıda kalabalıkmış ve Efendi şarkıya başlamış, oradakiler Efendinin sesini beğenmeyince oradan ayrılmışlar.

- Şarkıyı beğenmediyseniz, - demiş Efendi, - bu yere bir tane hamam yapınlar.

521 ÖMRÜNÜZ AZAPTA GEÇERDİ

Efendi bir gün ne kadar uğraşırca uğraşsın kavuğunu giyememiş, öfkelenmiş ve kavuğunu pazara götürüp bir tüccara satmış.

Efendi ikinci gün pazara gittiğinde tüccar, kavuğunu birisine satmaya uğraşıyormuş. Efendi hemen alıcısının yanına gidip, kulağına:

- Asla bu kavuğu almayın, onu dolarken ömrünüz azapla geçer. Demiş.

522 ÇAPA İLE TESTİYİ HIRSIZ ALIP GİTTİ

Efendi tarlaya gitmiş, babası Efendiye:

- Oğlum, çapa ile testiye bir yere gömüp gel, hırsız alıp gitmesin! Demiş.

Efendi, akşamüstü tarladan dönüşte babasının dediğini yapıp, çapa ile testiye ceviz ağacının altına gömmüş. Mahalleye geldiğinde babası cami önünde insanlarla sohbet ediyormuş. Efendi, babasının yanına gelip:

- Baba - Baba, çapa ile testiye ceviz ağacının altına gömüp geldim. Diye söylemiş. Babası eve geldiğinde, Efendi'nin kulağına eğilip:

- Gizli bir şey bağırarak söylenir mi? Evlat! demiş..

Efendi bundan sonra böyle yapmayacağına söz verip, sopadan kurtulmuş. Ertesi gün gidip baksa ki ceviz ağacının altında saklanmış bir şey yok, Efendi aramaya çıkmış. Babası yine cami önünde insanlarla konuşup dururken, Efendi, babasının yanına gelip yavaşça kulağına:

- Baba - Baba çapa ile testiye hırsız alıp gitmiş. Demiş.

523 FAKİRİN EŞYASI

Efendi, açlıktan sakız çiğneyerek yürüyormuş, arkadaşları Efendiyi yemeğe davet etmiş. Efendi, ağzından sakızını çıkarıp burnunun üstüne yapıştırmış.

- Efendi, neden böyle yapıyorsunuz? - diye sormuş arkadaşları.
- Fakirin eşyası gözünün önünde olması gerek, - diye cevap vermiş.

524 SABRET

Efendiye bir kişi sormuş:

- Efendi, kişi yatakta nasıl yatsa daha rahat yatar?
- Her taraf aynıdır
- Ben, hangi tarafa dönersem döneyim hiç rahat edemiyorum.
- Olmazsa, mezara girince rahat yatarsın sabret, - demiş Efendi.

525 BEŞ LİRA İÇİN

Efendi'nin bir bakkala elli üç lira borcu varmış. Bir gün arkadaşlarıyla pazarda yürüyormuş, bakkalla karşılaşmış bakkal borcunu kapatmasını ima ederek tehdit etmeye başlamış. Efendi, onu görmezden gelip başka tarafa yönelmiş, bakkal da Efendi'nin tarafına yönelerek yine borcunu ima edip, tehdit etmiş.

Efendi sinirlenip, bakkalcıyı çağırmış.

- Sana ne kadar borcum var?
- Elli üç lira, - demiş bakkal.
- Tamam, - demiş Efendi, - yarın gelip yirmi sekiz lirasını, şimdi de yirmi lirasını al, şimdi beş lira mı kalıyor?
- Bravo, - demiş bakkal.

- Ey Allah'ım! - demiş Efendi, - sende insaf denilen bir şey var mı? Beş lira için böyle rezil edilir mi?

526 KIYMETSİZ TAKKE GİTSİN!

Efendi'nin tavuğu kuluçkaya yatmış. Efendi 'Yumurtalı tavuktan çıkar' diye pazardan on tane iri yumurta almış ve takkesine koyup eve gitmiş.

Yolda gelirken Efendi, düşünmüş: Tavuk yumurtalara zarar vermeden çıkarsa, bunların hepsi doğuruverse, her yıl yüz taneden kaç tanesi yumurta kaç tanesi civciv olur. Hesabı çoğaltıp, başka bir hesaba başladı ama 'sekiz bin tavuk' a gelince hesabını tekrar sildi, yine ayrı bir hesap yaptı, hesap yine aynı yere gelince hesabını yine sildi. Elindeki takkesini yere atıp, demiş:

- Böyle ahmak başa kıymetsiz takke gitsin!

527 DOKTOR

Efendi, bir gün çok aç kalmış ve karnını doyurabilecek durumu yokmuş, sokağa çıkıp doktorluk yapmış ve bir kişinin yatalak olan eşini beslemek için o kişinin evine gitmiş. Efendi, hastayı görünce hemen bir kâse içinde yiyecek ile dört sıcak ekmeği alıp gelmesini söylemiş, söyledikleri gelince ekmeği kâse içindeki yiyeceğe batırarak bir güzel yemiş, 'Allah hastaya şifa versin.' deyip çıkıp gitmiş.

Efendi, evine gider - gitmez, hasta can vermiş. Ölünün eşi gelip Efendi'yi tehdit edercesine:

- Hey, sen nasıl doktorsun! Hasta öldü!

Efendi üslubunu bozmadan:

- Boş verin, öldüyse Allah rahmet eylesin, eğer yediği yemek ile ekmekten ölseydi ben de ölürdüm,- demiş.

528 KARGANIN ÖMRÜ

Efendi, avcıdan bir karga satın almış. Yolda bir arkadaşına rastlayıp:

- Efendi kargaya ne gerek vardı? - diye sormuş arkadaşı.

Efendi:

Karga bin yıl yaşıyormuş diyorlar, gerçekten öyle mi deneyip göreceğim. Diye cevap vermiş.

529 ZAYIF EŞEK

Efendi'nin eşiği çok zayıfmış. Efendi bir gün eşiğine binip gidiyormuş. Bir arkadaşına rastlamış ve arkadaşı Efendiye sormuş:

- Efendi, nereye gidiyorsunuz?

- Cuma namazına, - demiş Efendi.

- Bu gün Perşembe - ki! Deyip şaşakalmış arkadaşı.

- E, kardeşim, - demiş Efendi, - Eşeğimin gidişi böyle olunca, Cuma namazına yarın ancak yetişebilirim. Demiş.

530 DOSTLAR

Efendi, kadılık yaptığı günlerin birinde Efendiye sormuşlar:

- Efendi, sizin kaç dostunuz var?

Efendi cevap vermiş:

- Kaç dostum olduğunu kadılık görevimi yaptıktan sonra söyleyeceğim.

531 DENİZİN SUYU

Efendiye bir gün sormuşlar:

- Efendi, denizin suyu neden tuzlu?

Efendi:

- Denizdeki balıklar kokmasın diye cevap vermiş.

532 DEVA

Efendi'nin bir arkadaşı gelip gönlünün huzursuzluğundan şikâyet etmiş.

- Yüreğim, tıpkı farenin kemirmesine benzetiyor.

Efendi:

- Bunun çaresi kolay: büyükçe bir kedi bulup ıslatıp, yutunuz. Diye cevap vermiş.

533 BİR ŞEY VER!

Bir gece Efendi'nin evine hırsız girmiş, hiçbir şey bulamadan çıkıp gitmiş.

Efendi hırsızın gittiğini görünce bağırır:

- Bir şey verin gitsin, eli boş çıkıp gidilir mi?

534 YİNE KUDURUP GİTTİ

Efendi'nin eşi huysuzlanıp duruyormuş ve Efendi'yi düşürmüş. Efendi, eve gelip eşine:

- Bu haramiye yemek haram! Çuvaldan yemi azar azar ver! demiş.

Eşi, Efendi'nin söylediğini yapmış. Eşeğin bağırarak gücü kalmamış. Efendi bunu görünce merhamet edip ve eşinin kulağına:

Eşegin yemini eskisi gibi ver, fakat bu söylediğimi o duymasın, duyarsa yine kudurup gider. Diye gizlice söylemiş.

535 CENAZE NAMAZINA MI GİDİYORSUN?

Efendi pazardan gelirken caminin önünde cenaze namazına toplanmış insanları görmüş. Abdest almak için hemen eve gitmiş, ancak Efendi abdest almaya gittiğinde cenaze namazı kılınmış, cenaze mezarlığa götürülmüş.

Efendi sinirlenip:

- Taa kendi evinden cenaze olmayınca, cenaze namazına mı gidiyorsun?
Demiş.

536 SIRIK

Efendi, ilkbaharda bahçeye sırım dikerken bahçıvana sormuş:

- Ne yapıyorsunuz?

- Fidan dikiyorum - demiş bahçıvan, - burada yeşerip meyve verecek.

- Hepsi kuru sopa ki! - demiş Efendi şaşırıp.

- Evet! Toprak su, kuru sopaya can verecek.

- Öyleyse beni de bu yere dikin, diye - rica etmiş Efendi.

Bahçıvan gülüp Efendi'nin beline kadar toprak atarak gömmüş.

Efendi ikinci vakti olduğunda, rüzgâr durmuş, karnı acıkmış, bedenine ıslaklık geçmiş. Bahçıvan ikinci yemeğine oturduğunda Efendi bağırması:

- Efendim, ben bu yerde damar atıp, meyve vermeyen ağaca benziyorum, çaresi varsa beni yemeğe yakın yere koysanız.

537 SİPA

Efendi aydınlık gecede eşeğe binip köye gidiyormuş, yolda bekçilere rastlayınca nereye kaçacağını bilememiş, eşekten atlayıp onun altına gizlenmiş. Bekçiler gelip eşeğin altındaki Efendiye sormuşlar:

- Kimsin?
- Sıpayım, - demiş Efendi.
- Bu erkek eşek ki! - demiş bir bekçi.
- Annem düğüne gitti, - demiş Efendi, - bunun için babam ile gidiyorum.

538 HİKMET

Efendi, bir gün parasız kalıp, eline iki kulaç ip almış ve pazara hamallığa çıkmış. O da hamallar gibi oturmuş, bir kişi gelip:

- Bir kutu ayna var, kim ki bunu evime götürürse, para yerine üç hikmetli söz söyleyeceğim, demiş.

Hamallar : ‘Kuru söz - kulağı yakmaz’ deyip, sessizce oturmuş. Efendi, kutu sahibinin şartına razı olmuş. Kutuyu götürerek:

- Haydi, hikmetli sözlerinizi söyleyin, - demiş.
- Birinci sözüm şu: Eğer birisi size ‘Açlık, tokluktan daha iyi’ derse asla inanmayın, - demiş düşünce sahibi.
- Neyse, böyle iyi, - demiş Efendi, - hani ikincisini duyalım!
- Eğer biri size ‘Atla gitmekten, yaya gitmek daha iyi’ derse, asla inanmayın.
- Neyse, bu söz ondan daha etkileyiciymiş, - demiş Efendi, - hani, üçüncüsünü duyalım!

Düşünce sahibi:

- Eğer biri size ‘Senden daha ahmak hamal var’ derse, asla inanmayın, - demişti,

Efendi, götürdüğü kutuyu yere vurup:

- Eğer biri size ‘Bu kutunun içindeki aynalardan bir tanesi bile sağlam kaldı’ derse asla inanmayın! - demiş.

539 AVANAK

Efendi’nin evine misafir gelmiş. Misafir gittikten sonra Efendi, sopasını saymış ve sekiz sopasından birisi yok. Efendi misafirinin arkasından giderken birine rastlamış ve ona sormuş:

- Sopa götüren adam geçti mi?

O ilginç bir adammış. Efendi’nin sözünü duyup, onu kandırmış:

- Sopa ağır bir şeydi, hırsız yorulup bir yerde dinlenmiştir. Biraz yatarak dinlenin, o zamana kadar gelir, - diye Efendi’yi değirmene alıp götürmüş. Efendi uyuyakalmış. Değirmenci onun sakal ve bıyığını kesip bırakmış. Birisi değirmen önünden at koşturarak geçmiş. Değirmenci Efendi’yi uyandırmış:

- Durun! Efendi, misafiriniz sopayı atın üzerine atıp gitti.

Efendi arkasından koşmuş, kimse yolda tozdan başka bir şey görmemiş; ‘sen hala bakıp dur’ deyip sakalını sıvazlamış, baksa ki sakalı yok.

- Hey, - demiş Efendi, - bu avanak ben sanıp başka adamı uyandırdı!

540 BAHANE

Efendi gençliğinde babasından aldığı harçlıkları haftasını doldurmadan yiyip bitirir ve bunun için çok azar işitirmiş. Yazın babası Efendiye bir lira harçlık verip, ona iş buyurmuş:

- Dört günlük harçlığını alıyorsun, şimdi sana bir ay harçlık yok! Bu söz, Efendi'nin bir kulağından girip diğer kulağından çıkmış, parasını iki günde yiyip bitirmiş.

Üçüncü gün geldiğinde Efendi, babasının yanına oturmuş, babası havanın sıcaklığından yakınarak:

- Hiç dayanılmıyor, eğer insanın bedeni demirden de olsa güneşte duramıyor, eriyip gidiyor.

- Doğru baba, - demiş Efendi, - dünkü güneşe sizin vermiş olduğunuz bir lirayı koymuştum, hemen eriyip gitti.

541 MİSKİN VE EFENDİ

Efendi, bir miskine sormuş:

- Haliniz nasıl?

- Bulursam yiyeceğim, bulamazsam sabır ve kanaat edeceğim, diye cevap vermiş miskin

- Öyle olsa tıpkı bizim şehir itlerine benzersin, - demiş Efendi.

542 BURUN

Kova burunlu dolandırıcı bir kişi, Efendiye sormuş:

- Benim burnum sizde olsaydı ne yapardınız?

Efendi:

- Eşeğime ahır yapardım. Diye cevap vermiş.

543 BABASININ ÇOCUĞU

Efendiye gelip haber vermişler:

- Oğlunuz falancanın düğününde çok yemek yemekten halsiz kaldı, ölmüş de olabilir.

Efendi:

- Benim oğlum yemekten ölmedi, yemekten ölse cenazesine gitmezdim. Diye cevap vermiş.

544 DERTLEŞTİM

Efendi öğrenciymiş. Bir gün okula gitmemiş. Ertesi gün öğretmeni çağırıp, sorgulamaya başlamış:

- Dün okula niye gelmedin?

- İşim çıktı.

- Ne işi?

- Ağabeyim berbere ve diş çektirmeye gidecekti, birlikte gittik.

- Ağabeyin diş çektirecekti, sen niye gittin?

- Ağabeyim ile dertleştirdim, - diye cevap vermiş Efendi.

545 HALA GEÇ DEĞİL

Efendinin gençliğinde bir kişi gıdığına dokunup:

- Nasreddin, - demiş, - eğer anneniz vefat etmeseydi, ben alırdım.

Efendi:

- Hala geç değil, cenazenize insanları çağırıp nikâh kıyalım, düğününüzü de öbür tarafta yaparsınız. Diye cevap vermiş.

546 YETİŞME KURALI

Efendi, çay ocağında oturuyormuş, başındaki elli adama sözünü onaylatmış:

- Her kim hoca kızıyla evlenirse, yorgana eşinin ayak tarafından girmesi gerek.

Efendi'nin eşi hoca kızıymış. Geceleyin eşini bir yere göndermiş, Efendi yorgana ayak tarafından girip yatıvermiş.

- Hey, Efendi yastık bu tarafta kaldı ki! - şaşırıp sormuş eşi.

- Sessiz yat, yatma kuralını sen mi biliyorsun? Elli kişi biliyor! - deyip cevap vermiş Efendi.

547 GÜNDÜZ YILDIZ GÖRMEK MÜMKÜN MÜ?

Efendi, bir falcıya sormuş:

- Gündüz yıldız görmek mümkün mü?

- Mümkün, - demiş falcı, - kırk gün yavan ve tuzsuz yemek yerseniz, gündüz yıldızının var olduğunu görürsünüz.

- Efendi falcının söylediğini yaparak, kırk gün geçince önceden hesapladığı gibi olmamış ve yıkılıp kalmış. Kırk birinci gün Efendi, bastonuna dayanıp, falcının yanına gelmiş.

- Hoş geldin, - demiş falcı Efendiye, - gündüz yıldızını gördünüz mü?

Efendi:

- Bir tane yıldızın çıkıp battığını görmekteyim, ama güneş kayboldu, güneş niye çıkmıyor? Diye cevap vermiş.

548 BILDIRCININ EVİ YOK

Efendi, kıtlık zamanı bir zenginın ambarına hırsızlığa girmiş, tam o anda zengin, ambara girmiş.

Çuvalın arkasına saklanıp kalkan Efendi'yi görüp sormuş:

- Kimsin?

- Bildircinim, - demiş Efendi.

- Bildircin kırdadır, bu yerde nasıl yaşıyorsun?

- Bildircinin evi yok, nereye gitsek debelendik, çırpındık!

549 SIPACIK

Efendi ava çıkmış, kırdadır giden yabani bir sıpaya görmüş: 'Şimdi zor da olsa boş gitmeyeceğim' deyip, kovalamış. Sıpayı yakalayamamış ve eve üzgün dönmüş. Eve eli boş döndüğünü gören eşi, Efendiye sormuş:

- Hiçbir şey avlayamadın mı?

- E, hanım, - demiş Efendi, - bugün av uygun taraftan gelmişti ama fırsatını yakalayıp tutamadım.

- O neydi?

- Sıpacığa kurşun atmaya gönlüm el vermedi, kovalayıp yakalayamadım...

- Yazık, - demiş eşi, - tutup getirseydin ben ona ev içinde binerdim.

Efendi sinirlenip:

- Sen misin hala beli tutmayan sıpacığa binecek olan! - deyip eşini ovalamış..

550 TERS BİNİP BIRAKIVERDİM

Efendi eşeğe ters binip mollalarla yola çıkmış. Mollalar, hayretle Efendiye sormuş:

- Efendi, bu yaptığınız ne?

- Eşeğe düzgün binsem, -, arkam size dönük olduğu için size küstahlık yapmış olurum, sizler benim önümde aşağı inmiş olsanız, sizlerin arkası ne olur; bana karşı küstahlık yapmış olursunuz, bundan dolayı eşeğe ters bindim. demiş Efendi.

551 ÇUVAL DEĞİRMENİN HAKKI

Efendi, bir çuval buğdayını alıp değirmene giderken, yolda kumar oynayanlarla karşılaşmış. Efendi de kumar oynayıp, buğday çuvalını kumarda kaybetmiş. Eşine yakalanmaktan korkup, değirmene gitmiş, eline yüzüne değirmen tozu sürüp, eve geri dönmüş.

- Un nerede? Diye - Sormuş eşi.

- E, hanım, - demiş Efendi, - yarım çuval buğday değirmende toz olup gitti.

- Buğday toz olduysa, çuval nerede?

- Çuval değirmenin hakkı diye bırakıp geldim, - demiş Efendi.

552 ET VE BALTA

Efendi, bir liralık et alıp gelmiş, eşine kavurup yiyelim demiş ama eti 'Köpek yiyip, gitmiş.' Yatacağı zaman Efendi, baltasını alıp sandığa koymuş.

- Baltanı neden saklıyorsun? - sormuş eşi.

- Bir liralık eti alıp giden köpek, on paralık baltayı bırakır mı? - demiş Efendi.

553 KİM SAĞ, KİM HASTA

Efendi hasta olan eşinin yanına oturmuş, Allah'a dua ediyormuş:

- Ey Allah'ım, aileme bu kadar ıstırap çektireceğine, benim canımı alsaydın olmaz mıydı? Azrail'i gönder artık dayanamıyorum!

Tam o anda sokak kapısı çıtırdamış ve kocaman bir öküz gelmiş. Efendi yerinden kalkıp, dizleri titreyerek:

- Efendim! Azrail hazretleri, hasta kim, sağ kim kendiniz bakıp görün! demiş.

554 SANA NE?

Efendi karnı aç, yol üzerinde sinirli bir şekilde oturuyormuş, komşusu ilgilenecek olmuş:

Efendi, birisi bu tarafa bir leğende yemek götürerek geçti.

- Bana ne! - demiş Efendi.

- Sizin eve doğru alıp gitti.

- Öyleyse, sana ne, - demiş Efendi.

555 CİMRİ VE EFENDİ

Cimri bir adam, Efendi'yi her gördüğünde evine davet edermiş. Efendi bir gün: “ Hadi, bu kişiyi bir gidip göreyim “ deyip onun evine gitmiş.

Cimri balkonun köşesinde oturuyormuş, uzaktan Efendi'yi görüp, evinin aşağısına inerek eşine:

- Bizim Efendi geliyor, beni çağırırsa, “ Evde yok deyip sokağa çıktı” dersin. Diye söylemiş.

Efendi gelip, onun kapısını çalmış, eşi açıp, Efendiye kocasının söylediği cümleyi söylemiş.

- Kocanıza söyleyin, - demiş Efendi, - sokağa çıkıp gittiyse başını balkonun penceresine koymasın.

556 AKLİM BAŞIMA GELDİ

Efendi küçükken çok inatçıymış, babası, annesi ne derse onun tersini yaparmış. Bir gün babası ile değirmenden eşeğe un yükleyip gelirlerken, yolda dar bir köprü ile karşılaştıklarında, babası Efendiye:

- Eşegi sudan geçirme, köprüden geçir! Demiş. Efendi söylediğinin tersini yaparak, eşegi suya salmış. Babası çuvalın boşaldığını görünce:

- Oğlum, çuvalı su tarafına yükle - demiş.

Efendi, babasına:

- Bu zamana kadar aklım yoktu, dediklerinizin tersini yapardım, şimdi birdenbire aklım başıma geldi, şimdi dediklerinizi aynen yapacağım, - demiş. Çuvalı ağır olan tarafa yükleyince, yük suya yuvarlanmış.

557 ACELECI!

Efendi denizde giderken, çok susamış, denizin tuzlu suyundan içmiş. Tuzlu su Efendi'nin içini yakıp, huzursuz etmiş. Biraz ilerledikten sonra çeşmeye rastlamış ve onun suyundan doyana kadar içip, elindeki kabı da doldurmuş. Çeşmenin duru suyuyla doldurduğu kabı alıp, deniz boyunca geri dönüp suyu denize dökerken:

- Boşu boşuna aceleci davranıp köpürüverme, su dediğin işte böyle olur, - demiş.

558 ÖVÜNEN

Övünen bir adam: “ Ben herkesi aldatırım, beni hiç kimse aldatamaz “ deyip gezermiş. Birisi ona: “ Sen Efendi'yi aldatamazsın “ demiş. Övünen adam, kin besleyerek Efendi'nin şehrine gitmiş ve onu bulmuş. Efendi, kapısının önünde otururken, övünen adam ona gelip Efendi'yi sormuş. Efendi'nin ne iş yaptığını sormuş, övünen adam olayı anlatmış. Efendi karşı tarafta başka birisinin kapısını göstererek:

- Efendi'nin kulağı az işitiyor, bağırarak söylediğiniz sözü bile işitmiyor, - demiş. Övünen böyle yapmıştı, evin sahibi de tutup adamakıllı dövmüş.

559 SÜZME

Efendi evine karnı aç gelip, eşine:

- Hanım, biraz süzme ile ekmek alıp gel. Süzme çok güzel bir şey, iştah açıp, kuvvetli yapar demiş. Süzme daha yeni olmuş, diye cevap vermiş hanımı.

- Tamam, olmuş, güzel olmuş, demiş Efendi, - süzme dişine ve karnına zarar verir.

- Bu söylediklerinin hangi birine inanayım? - demiş hanımı.
- Olursa öncekine, olmazsa sonrakine diye cevap vermiş Efendi.

560 TARLANA GÖTÜR

Efendi'nin komşusu dert yanarak gelmiş:

- Efendi benim avluma hiç güneş vurmuyor!

Efendi sormuş:

- Tarlana güneş vuruyor mu?
- Evet, - demiş komşusu.
- Öyleyse avlunu tarlana götür, - diye cevap vermiş Efendi.

561 EVET, KORKUSUZMUŞSUN!

Efendi ocakta ateş yakmak için çok uğraşmış ama olmamış, sonunda eve girip, hanımının başörtüsünü sarıp çıkmış, üflemiş, ateş yanmış.

- Evet, korkusuzmuşsun! - demiş Efendi aleve bakarak.

562 BORÇ

Bir arkadaşı Efendiden borç para istemiş. Efendi arkadaşına borç para vermiş, boynuna bir yumruk vurmuş. Borç isteyen arkadaşı devrilip düşmüş ve şaşırarak, yattığı yerde sormuş:

- Efendi bunu niye yaptınız?
- Doğru dürüst parasını geri götürüp verecek ve dövülecek hali yokmuş - demiş Efendi.

563 ÇOK ŞÜKÜR...

Efendi çıplak ayakla dışarı çıkmış, ayağına diken batmış. Efendi ayağından dikenini çekip çıkarırken:

- Çok şükür çıplak ayakla geldim! Kunderamı giyip gelseydim, delik deşik olurdu, - demiş.

564 KULAK GEREKLİ Mİ?

Efendi berbermiş, bir gün yanına arkadaşlarından birisi saç kestirmeye gelmiş. Efendi onun saçını keserken, kulağının oraya gelince:

- Kulak gerekli mi? - diye sormuş.
- Gerekli, demiş.

Efendi: “ İşte gerek olursa” - deyip kulağını tereddüt etmeden kesip, eline vermiş. Biraz sonra da Efendi dostunun ikinci kulağını da tutup:

- Kulak gerekli mi? - diye sormuş. Arkadaşı gerekli desem, kulağımı kesip elime verecek, gerekli değil demiş.

Efendi arkadaşının bu kulağını da tereddüt etmeden kesip sokağa fırlatmış.

565 RÜYA

Efendi gece yarısı uyanıp hanımını dürtmüştü:

- Hanım, kalk gözlüğümü bulup ver!
- Gece yarısı gözlüğü ne yapacaksın? - diye sormuş hanımı.
- Rüyama küçük şeyler giriyor, onları gözlüksüz göremiyorum, - demiş Efendi.

566 BÜYÜK KAVGA

Günlerin birinde Efendi hırsızlarla bir olup hırsızlığa gitmiş, arkadaşları fiyatı pahalı olan eşyaları almış, Efendiye ise eski el makinesini vermişler. Makineyi eve getirdiğinde eşi, onu denediğini görünce:

- Adınızı kirletip, hırsızlığa çıkıp, bu bozuk makineyi mi getirdin, onu başkasıyla değiştiren olmaz mı?

Efendi arkadaşlarıyla ertesi gün yine hırsızlığa gitmiş. O gün zurnacının evine girmişler. Zurnacının evinin köşesine bir gözleyici bırakıp, evin içini toparlamaya başlamışlar. Efendi'nin eline zurnacının zurnası gelmiş. Efendi zurnayı alıp hemen çatıya çıkıp, çalıştığını görmek için denemeye başlamış. Komşular uyanıp, Efendiye sormuş:

- Niye vakitsizce zurna çalıp, kavga çıkararak, insanları rahatsız ediyorsun?
- Benim zurna çalmamla kavga çıkar mı? Büyük kavga zurnacının evinde oluyor, - demiş Efendi.

567 ENDİŞE GELECEK OLURSA

Efendi bir üzüm bağına hırsızlığa gitmiş, yiyip doyduktan sonra, sepeti tamamlayıp duvardan aşacağı zaman durunca, bahçıvan gelip sormuş:

- Efendi, duvarı aşıp başkasının bağına girmeye utanmıyor musun?

Efendi cevap vermiş:

Ben sizin bu kadar üzüleceğinizi bilmiyordum. Duvardan aşıp, düşeceğim size endişe verecekse, kapıdan çıkıp giderim, - demiş. Sepeti alıp, kapıdan çıkıp gitmiş.

568 MISIR UNU EKMEĞİ

Efendi'nin hanımı çorba yaparak, mısır unu ekmeği ile çorbayı kocasının önüne koymuş. Efendi çorbaya mısır unu ekmeğini doğramış, ekmeğin dibine çökmüş.

Efendi ekmeğe:

- Yüzmeyi bilmesen, suya düşünce ne yaparsın? - demiş.

569 KÜSTAH

Efendi yakın dostlarından birine mektup yazarken, bir adam gelip onun yazmış olduğu mektubu okuyuvermiş. Bunu anlayan Efendi, mektubun sonuna: “ Aziz dostum, sana çok şeyler anlatıyordum, ama şimdi küstah bir adam arkama gelip yazdıklarımı okuyor.” deyip, bu sözleri mektubuna eklemiş.

Bunu gören, deminki adam sinirlenip:

- Niye bana hakaret ediyorsun, ben sizin ne zaman mektubunuzu okudum! - deyip kabaca söylenmiş.

- Okumadıysanız, sizin hakkınızda ne yazdığımı nereden biliyorsunuz? - demiş Efendi.

570 SENDEN UTANDIĞIM İÇİN...

Efendi'nin evine hırsız girmiş, Efendi sandığa girip saklanmış. Hırsız eve bakıp götürecek hiçbir şey bulamamış, sandığı açınca Efendi'yi görmüş.

- Peki, sandığın içinde neden yatıyorsunuz? - demiş.

- Evde çalınacak hiçbir şey yok, bundan utandığım için sandığa saklandım, - demiş Efendi.

571 UYUYORUM

Efendi bir arkadaşı ile yatıyormuş, arkadaşı uyanıp, Efendiye sormuş:

- Efendi uyanık mısınız?
- Evet, ne oldu?
- Sizden biraz borç para isteyecektim.
- Öyleyse ben uyuyorum, - demiş Efendi.

572 ÖVÜNGENLİK

Bir sohbetinde binicilikten söz ediliyormuş. Sıra Efendiye gelmiş:

- Bir gün at eğitimcilerine bakmaya çıkmış, atına saman alıp gelmişti. At binicilerinden ilki binmişti, at şahlanıp yere düşürmüştü. İkincisi binmişti, onu da yere savurmuş. Hiç kimseyi yanına yaklaştırmıyormuş. Sonra beni çağırdı: " Efendi, hiç kimse binmeyi beceremedi, siz binebilir misiniz? "demiş. Tereddüt etmeden yerinden kalkıp, hafifçe pantolonunu, eteğini büküp ikinci vakti geri dönerim demiş. Alnımı bağlayıp, bir sıçrayışta ata bindim. Başından tutup gittim...

Efendi bu sözü söylediğinde atın sahibi olan bakıcısına gidip uğramıştı.

Efendi ne dediğini bilmiyor:

- Öyle olacak olsaydı, on adım öteye gitmeden beni de yere savurmaz mıydı?
Demiş.

573 ACABA

Efendi, karnı acıkmış bir şekilde pazara doğru giderken bir bakkalın önüne çıkmış. Bakkalın dükkânında yumurta, bal duruyormuş. Efendi'nin iştahı açılınca, gidip bakkala sormuş.

- Bu yumurta, bal sizin mi?
- Evet, elbette, - demiş bakkal, - dükkândaki bütün mallar benim demiş.
- Acaba, - demiş Efendi, - sizinse neden oraya koyuyorsunuz da yemiyorsunuz?

574 ŞEFTALİYMİŞ DİYE KİM SÖYLEDİ?

Efendi bir çuval Şeftaliyle sokağa çıkmış, çocukları görünce:

- Çuvalda ne olduğunu bilene, bir tane Şeftali vereceğim, - demiş.
- Çuvaldakiler Şeftali, - demiőtü çocuklar.
- Şeftali olduğunu sizlere hangi talihsize söyledi? - demiş Efendi.

575 NE KADAR YOL GİTTİK?

Efendi, bir gün hanımıyla bir arkadaşına misafirliğe gidecekmiş. Yol dört günlükmiő. Evlerinden çıkıp on, on beş dakika yol gittikten sonra, Efendi hanımına sormuş:

- Ne kadar yol gittik?
- Bugün ve yarın yol gidersek iki günlük yol gitmiş olacağız, demiş hanımı.
- Sözü bu kadar uzatacağına, yolu yarıladiğ deseydin daha kolay olurdu, - demiş Efendi.

576 AVARE OLMAYIN

Efendi'nin hanımı hastalanmış ve kocasına: "Hemen doktor bulup, gelin!" demiş, Efendi kavuğunu sarıp, kaftanını giyip, sokağa çıkmış. Hanımı arkasından:

- Bırakın, Efendi, düzeldim, - demiş. Efendi, Hanımının sözüne kulak asmayıp, doktorun yanına gitmiş.
- Hanımının sağlığı nasıl, "Hemen doktor bulup, gelin" dedi ama ben sokağa çıktığımda arkamdan " Avare olmayın, düzeldim" dedi. Ben size avare olmayın demeye geldim.

577 CEVİZ ALTINDA

Efendi cevizin gölgesinde dinleniyormuş.

Cevize bir karga gelip, konmuş. Bir cevizi gagalamıő. O "Tak" ederken Efendi'nin başına düşmüş. Efendi başını silip, yukarıya bakıp:

- Allah'a Şükür. Eğer cevizin yerinde kabak olsaydı, Şimdi yaşamayabilirdim, - demiş.

578 YAYLA

Efendi hayatında göl görmemiş. Arkadaşları bir gün onu alıp göle götürmüşler. Efendi su altındaki bitkileri görünce:

- Eğer su basmasaymış, mala bakılacak yer yaylaymış, - demiş.

579 DERTLEŞMEK

Mahallenin muhtarı mahalledeki elli kişiyi misafirlige çağırıp sofraya kurmuş: Börek, katlama, fırın börek, tatlı... Bunlardan önce sıcak yemek yemeğe söz vermiş. Evden bir kâse pirinç çorbası götürmüş. Elli kişinin pirinç çorbasını sofraya koymadan önce kendisi onun tadına bakıp, yemeği getiren hizmetçiyi görünce, azarlamış:

- Ben söylemedim mi, kırmızıbiberi çok koyma diye!

Pirinç çorbası zehir gibi olmuş! Alıp git pirinç çorbasını bir daha yap, başka bir yemek getir! Dalga geçmeyin, büyük porselen tabakta dolma alıp getir. Elli kişi onunda tadına bakıp beğenmeyince, yine onu azarlayıp:

- Yobaz, söylemedim mi kıyma, sarımsak, soğan koymayın diye! Kokmuş dolmayı götür! Alıp git, büyük tabağı aşçını başına vur!

Hizmetçi üçüncü seferde ise helva getirmiş. Elli kişi onun da tadına bakıp ve yine rengi kötü diyerek:

- Bu ne kadar kötü bir aşçı? - deyip bağırılmış, - helvaların şekerini fazla koymuş! Alıp git, doğru dürüst başka bir yemek yapıp versin! Efendi açlığa dayanamayarak, börek alıp getirmiş ve misafirlere böreğe yakın oturun demiş.

- Hani, kardeşler, kendimizden değerli olmuş böreğe kalmayalım.

Bu kişi aşçı ile kavgasını tamamlayınca, eski dostlarına aşçıyı dertleşelim, - demiş ve iki eliyle böreği alıp yemeye başlamış.

580 BU DA ARKADAŞ MI?

Efendi kırdaki akşam vakti iki komşusu ile yemek yemeye oturmuş. Bir tane leğene boza koyup, Efendi ile arkadaşı bozaya ekmek doğramaya başlamış, ikinci arkadaşı ise leğene doğranmış ekmeği sessizce yemiş. Efendi eline bakır kepçeyi alıp, onun başına vurmuş, ortağı yuvarlanıp can vermiş. Efendi, ölürse ne yapacağını bilmeden söylüyordu:

- Ekmek doğra desen doğramaz, kaşığı elinden bırakmaz, leğendeki yemekte gözü kalır, biraz çaba göstereceğine ölü gibi yatıyor, bu da arkadaş mı?

581 AKLIN VARSA KENDİNİ SUYA AT

Efendi kışın kırdada deve dikenini toplayıp, eşeğine yüklemiş gelirken, yolda çok üşümüş. Eşeğin üzerindeki deve dikeninden birazcık yakıp, ısınmak istemiş. Deve dikenine kibrit çakıp atmış. Kupkuru olan deve dikenleri aniden alevlenmiş. Eşek ise, korkusundan bağırarak kuyruğunu sallarken, eşeğin kuyruğu tutuşunca koşarak kaçmış. Böyle olmasını beklemeyen Efendi, eşeğin peşinden koşmuş ve bağırarak:

- Aklın varsa kendini suya at! - demiş Efendi.

582 ELLERİ DEĞMEDİ

Efendi, bir yerde düğün yapıyor diye duymuş, gerçi davet edilmediği düğüne pek de gidesi yokmuş, düşünmüş taşınmış ve bir bahane bulmuş. Bir davetiye kâğıdını dörde büküp cebine koyup düğüne gitmiş. Düğün sahibini çağırmış ve düğün sahibi gelince, Efendi:

- Size kadıdan mektup, deyip kâğıdı vermiş. Düğün sahibi sevinip, mektubu almış, Efendinin düğüne girmesini istemiş. Efendi ise vakitten istifade edip, sofradaki nimetleri bir baştan yemeye başlamış.

Düğün sahibi kâğıdı açıp, baktığında ise mektupta bir çizgi bile yokmuş, şaşkınca Efendiye sormuş:

- Kâğıtta hiçbir şey yazmıyor ki!

- İşleri çok olduğu için kâğıda mektup yazmaya eli değmedi, - demiş Efendi.

583 AYAĞINDAN KALDIRIP AT

Efendi bir bağa üzüm hırsızlığına girmiş, bahçıvan görmüş. Ondan kaçmak amacıyla o duvara asılı kalıp:

- Gel, kardeş ayağımdan kaldırıp at! Demiş.

584 HEMEN YEMEK YİYESİ GELECEKTİR

Efendi'nin arkadaşlarından birisi yeni bir bina satın almış ve göstermek için Efendiyi davet etmiş, ertesi gün Efendi'yi alıp akşama kadar binaya bakmışlar. Dolaşa dolaşa Efendi'nin karnı acıkmış ama arkadaşı yemek konusundan hiç söz etmiyormuş ve ev ev dolaştırıyormuş. Efendi nihayet yemekhanenin önünde durup ona dikkatlice bakmaya başlamış. Arkadaşı ona sormuş:

- Yemekhanenin güzel olduğunu söylemiyorsun?

- Evet, yemekhane çok güzel olmuş demiş, Efendi böyle güzel olunca giren herkesin girer girmez yemek yiyesi gelir! - demiş.

585 BİLGELER SOHBETİ

Bilgeler sohbetinde bir bilge:

- Suya ateş düşse ne olur, - deyip meseleyi ortaya atmış.

İkinci bir bilge:

- Balıklar kaçıp ağaca vururlar, - demiş. Efendi parmağını yüksekçe kaldırıp göstererek:

- Yanlış, - demiş, - Balıklar öküz mü ki kaçıp ağaca vuracaklardır.

586 NEHİR'E ATEŞ GİTTİ

Efendi bir lafçı ile gidiyormuş. Yolda bir yığın insan toplanmış oturuyormuş. Lafçı, insanları kandırarak:

- Kardeşler, uyanık olun Nehir'e ateş gitti! Demiş. Şaşırان olan insanlar Efendiye sormuşlar:

- Efendi Nehir'e ateş gitmiş doğru mu?

Efendi:

- Nehir'e ateş gittiğini kesin bilmiyorum ama yol üstünde insanlar yanık balıkları satıyorlardı. Diye cevap vermiş.

587 DEDEN BALIK OLURDU

Efendi, meyhanede esrarkeşler ile eğleniyormuş. Yazın sıcak günlerdeki eğlentilerin birinde bir esrarkeş:

- Gün geçtikçe sıcaklık artıyor, ne yaparak sakinleşeceğiz? - diye sormuş.
- Kova ile çiviği alıp, kovanın içine su doldurup kovanın altından üç, dört delik aç ve onun altından geç.
- Sakinleştim, demiş ikinci esrarkeş. Efendi ona bakıp:
- Suya bu kadar giriyorsan, deden balıkmış demek ki! Demiş.

588 KOYUNU SATANA SOR

Efendi pazar günü şaşkınca yürürken bir koyunu ipe bağlayıp, eve alıp gidecekmış. Yolda adamlar: “ Koyun kaç para? “ diye sorup pazarlık yapmışlar. Nihayet Efendi bağırarak cevap vermiş:

- Koyunun değerini koyunu sattıktan sonra anlarsın!

589 KESKİN AKIL

Efendi pazarda alışveriş yaparak heybesinin bir gözünü doldurmuş, ama yük eşeğe ağır gelmiş, heybenin dolu tarafını eşeğin boş palanına koymuş. Efendiye şaşırılmış idi pazardaki aksakallı gelip Efendi'nin eziyet çektiğini görünce öğüt verip:

- Heybenin boş gözüne taş koyun, öyle yaparsan tekne kalkmaz.
- Efendi öyle yapmış ve heybesi düşmüş.
- Bravo, - demiş Efendi, - ama bu keskin akıl senden çıkmış olsun hiç kimseye söyleme!

590 EFENDİ VE ALDAR KÖSE

Bir gün Efendi ile Aldar Köse yemek yapıyorlarmış. Aldar Köse Efendi'yi aldatarak:

- Yemek azıcık dinlense olmaz mıydı? - demiş. Efendi'yi kandırmış. Aldar Köse Efendi'yi uyutayım derken, kendi uyuyup kalmış. Efendi yavaşça kalkıp yemeği koyup güzelce yeyip kazana da su koymuş. Aldar Köse uykudan uyanıp, Efendi'yi uyanık görünce Efendi'nin yanına gitmiş.

- Soysuz Padişah, rüyamda da beni yakıyordu, rüya görüyorum: Padişah, benim hâlime – durumuma bakmadan saraya sürükleyip götürdü. Ziyafet üstüne ziyafet...

- Evet, demiş Efendi, o rüyanıza ben de girmiştım, baksam ki: Ağzınızdan ve burnunuzdan yemek tıkıyorlar bana hiç kimse bakmıyordu. Geri dönüp geldiğimde yemeği garipçe süzüp, garipçe yedim. Karnınız tok gelirsiniz diye size açık çay demleyip koymuştum, alıp geleyim mi?

591 TORUNUM DAHA AZ

Efendi'nin arkadaşı sormuş:

-Molla Nasreddin, evli çocuğunuz çok mu?

-Çocuklarım torunlarımdan az, -diye cevap vermiş Efendi.

592 SAHTEKÂR

Efendi'nin dişi ağrımış. Berber dişini görüp, çekilmesi gerektiğini söylemiş. Bir diş çekimi bir liraymış. Efendi'ye bu pahalı gelmiş, ama çektirmekten başka çaresi de yokmuş.

“ Tamam, - demiş Efendi içinden, -fakat ben bunu hallederim!” Berber ağrıyan dişi çekmesiyle Efendi irkip onu tokatlayarak azarlamış.

-Ahmak, bir tane dişi bir liraya çektiğin yetmiyor, üstelik sağlam dişimi de çekiyorsun!

Berber Efendi'ye özür dileyip başka dişe kerpeten uzatmış. Diş çekilince Efendi tekrar gürültü çıkarmış:

-Yine sağlamını çektin, kör müsün? Berberlik yapıp ne işe yarıyorsun?

Berber yine özür dileyip, yalvar-yakar üçüncü dişini çektikten sonra Efendi memnun olup gitmiş.

Yol boyunca kan tükürüp, tebessüm ederek gelen Efendi'yi gören bir arkadaşı:

-Evet, Efendi, -demiş.

Efendi kendinden çok memnun, cevap vermiş:

-Aslını sorma, ömrümde böylesine sahtekâr değildim, bir aldattım bir aldattım:
bir liraya üç diş çektirmekten geliyorum. Ağzından kaçırayım deme!

593 YAĞLI EKMEK YAPAYIM

Efendi'nin evine bir gün misafır gelmiş, hanımına:

-Ekmek yap! –demiş.

Hanımı çıkışarak:

-Evinizde bir tutam un yok, neyden ekmek yapayım!

-Öyleyse yağlı ekmek yap, -demiş Efendi.

594 BİLMECE

Efendi eline boncuk saklayıp oğluna sormuş:

-Hadi, bil, bu ne, kendi yuvarlak, ortası delik?

Efendi'nin oğlu düşünüp cevap vermiş:

-Feleğin çemberi!

Efendi oğlunun başını okşayıp:

-Aferin, babasının oğlu, akıl küpü, şimdi okumasan da olur. Demiş.

595 SOĞUK YEMEK

Efendi Buhara'ya okumaya gitmiş, ilime doyp dönmüş. Babası onu
Arapçadan sınamak için sormuş:

-Oğlum, Araplar soğuk yemeğe ne diyorlar?

-Araplar soğuk yemeği görseler “soğuk yemekmiş” deyip oturmazlarmış,
sessizce yer verirlermiş, onun için soğuk yemeğe isim koymamışlar, -diyerek
cevap vermiş Efendi.

596 EFENDİ VE DOKTOR

Efendi'nin gözüne eşyalar, çift görünmeye başlamış, doktora gitmiş.

Tabibin de gözüne bir şey çift görünürmüş.

-İkimiz de aynı hastalığa mı tutulduk? –diye sormuş doktor.

Efendi boyun eğerek:

-Sağlık olsun, ikimiz düğüne gitsek neler olurmuş: önümüze bir tabaktan yemek koysalar, dört tabak yemiş oluruz. demiş.

597 SOĞUK

Efendi göle file sallayıp balık tutuyormuş, birden rüzgâr esip yağmur yağmış. Efendi soğuktan tir tir titreyip ağa sarılmış ve onun deliğinden parmağını çıkarıp:

-Vay vay, dışarısı bu kadar mı soğuk! –demiş.

598 KAFİYE

Bir zoraki şair bir şiir yazıp Efendi'ye göstermiş.

-Her şeyi becerdim de, ama “said” denen söze kafiye bulamadım, -demiş.

Efendi düşünüp etmeden cevap vermiş:

-“Said”e “Padişah”dan başka kafiye yok.

Şair şaşırılmış:

-“Said”e “Padişah” kafiyeli olmuyor ki!

-Sen Padişahı kafiye yap, bir kez canından olan insan “olmaz” dese Padişaha şükret. Ödül alırsan beni unutma ama yapmazsan beni o insanın cenazesinde bulursun.

599 HİNDİSTAN VE FIRIN

Efendi şiir yazıp bir arkadaşına göstermiş, o da eleştirmiş:

- Bu da şiir mi, hiç âlemde Hindistan sözüne fırın sözü kafiye olur mu?
- Sen şiiri düşünmez misin, - demiş. Efendi açıklayarak, - niye kafiye olmasın, o da sıcak bu da!

600 HİLE

Efendi'nin karısı sevgilisine yemek yapıp, onunla şakalaşıp dururmuş, Efendi gizlice girip, sevgiliyi işaretle tehdit etmiş. Efendi'yi gören sevgili can havliyle kaçmış. Hiçbir şey bilmiyormuş gibi davranan Efendi eve girmiş, karısı güya buzağıya seslenerek, bir tutam otu alıp avluya dönmüş:

- Meh meh, canlı, korkma, - demiş.
- Yağlı pilava bakmayan, bir tutam ota bakar mı, - demiş Efendi.

601 KUNDURA KİTABI

Efendi düğüne vardığında kundurasını koynuna sokup başköşeye oturmuş. Bunu gören imam:

- Molla Nasreddin, koynunuzdaki nedir? – diye sormuş.
- Kundura Kitabı, Efendim.
- Dünyada “Kundura Kitabı” denen kitap olduğunu ilk defa duyuyorum. Bu kitap ne zaman yazılmış.
- Benim kunduram kaybolduktan sonra, - diye cevap vermiş Efendi.

602 EFENDİ TEMBEL

Efendi barakada yan bir şekilde yatıyormuş, karısı gelince:

- Lambayı yaksanız, demiş.

-Daha erken, demiş Efendi.

Biraz zaman geçtikten sonra karısı:

-Dışarıda yağmur yağmaya başladı galiba, bir haber alsanız ya, -demiş.

-Şimdi kedi girmiş, demiş Efendi, arkasını okşayabilirsiniz.

Karısı sinir olup:

-Durun, hiç olmazsa kapıyı kapatın, -demiş.

Efendi barakada yorganını omzuna çekip cevap vermiş:

-İki kez emrinizi yerine getirdim, üçüncüsünü kendiniz yapın!

603 BECERİKSİZ

Efendi daima “anamın yeri cennet olsun”, deyip durmuş.

Bir gün Efendiye sormuşlar:

-Efendi, daima “ anamın yeri cennette olsun” diye dua ediyorsunuz, “babamın yeri cennette olsun” dediğinizi duymadık. Bunun sebebi nedir?

Efendi:

-Babamdan ötürü içim rahat, o kurnaz ve sağlam adamdır. Babam mezara girdiğinde zebanileri kandırıp cennete eninde sonunda gireceğini bilirim. Ama anam lafta beceriksiz, saf kadındır, zebanilerin sorularına cevap bulamayacağından, mezara girip kaldım diyeceğinden korkuyorum. Onun için daima: “anamın yeri cennette olsun” deyip dururum. Diye cevap vermiş.

604 PARA

Mahallenin büyüğü Efendi’yi çağırıp:

-Evinize yemek yapın, misafirler geldiğinde, girip çıkacağız, -demiş.

Efendi tamam deyip evine gitmiş. Muhtar söylediği vakitte misafirlerle gelmiş, sofraya oturunca:

-Hadi, Efendi, çorba verin, -demiş.

Efendi onun eline su koyup:

-Şimdi kazan kepçemiz yok –demiş.

-Niye? –demiş muhtar.

-Her şeyin hazırlığı küçük bir parçaya bakıyormuş.

-Neymiş?

Efendi onun kulağına sessizce demiş:

-Para.

605 KARIŞTIRMA

Efendi uzun zamandır görüşmediği bir dostuna misafir olmuş, dostu sütlaç yapmış: karısı pirinci daha çok olanı, her türlü bahaneyle kendi tarafına çekiverirmiş.

-Sen çok vefasız dost çıktın, babam öldü gelmedin, -demiş sütlacını kendi tarafına çekip, - anam öldü gelmedin, kızımı evlendirdim gelmedin... Efendi baksa herkes yağ parmağının köşesinden dostunun tarafına akmaya başlamış.

-E dostum, bir yıldan beri köyümüz düzensiz bir şekildeymiş, -deyip sütlacı karıştırıp gitmiş Efendi.

606 MESCİT VE CAMİ

Efendi büyük camide namaz kılmanın sevabı daha çoktur, deyip mahalledeki küçük mescide girmezmiş: bir gün ne olduysa, camiye gitmeyip mescide girmiş ve namazdan çıktığında kapının önünde içi para dolu bir kutu bulmuş.

-Peki, -demiş mescide bakarak, -namaza para verirmişsin, daha önceden söyleseydin camiye ayak basmazdım!

607 HIRSIZLAR KATINDA

Efendi'nin evini hırsız soymuş, Efendinin her şeyini alıp gitmiş. Efendi eski bir hasırı kaldırıp hırsızların katından götürmüş. Bir yere vardığında hırsızlardan biri Efendi'yi görmüş:

-Peki, Efendi, yol bulasın! –demiş.

-Bu yok ki demiş Efendi, - beni kaçırmaya gittiğin taraflarına.

608 YULAR

Efendi eşeğinin yularını yüklemiş, aradan birkaç gün geçtikten sonra bir atın başına gitmiş. Efendi sakince gidip atın kulağına fısıldamış:

-Bu yular sana yakışmadı, eşeğe benziyorsun!

609 ÂDEM ATADAN KALAN SIĞIRLAR

Efendi havuca çukur kazıp, komşunun ağılından çıkmış, acele ederek karısını çağırmış.

-Kadın, kadın! Âdem atadan kalan sığırlara bak! Sığırı evvelki zamandan kalmış.

610 LAMBA YAĞI

Efendi bir değirmencinin namuslu karısına göz koymuş. Kadın bir gün çocuktan Efendi'ye haber vermesini söyleyip göndermiş. Efendi aceleyle gelmiş, holde ayakkabısını çıkarırken kapı çalmış. Kadın endişeye kapılıp, Efendi'yi saklamış, eşiği çalan değirmenci imiş, tehlike geçince kadının sesi duyulmuş:

-Babası, lamba yağıımız bitmiş, cin geldi yağıımızı aldı kapının arkasında ben de pencerede sizin gelmenizi bekledim demiş.

Değirmenci girip Efendi'yi adam akıllı bir saat döndürmüş. Lamba yağıını almış. Efendi zamanını bekleyip kaçmış. Aradan birkaç gün geçince Efendi değirmencinin oğlunu sokakta görmüş, çocuk:

-Amca, yürü bize, annem çağırıyor, -demiş.

Efendi çocuğı şımartarak cevap vermiş:

-Evet, lamba yağları tamamlandı mı?

611 ONUN KENDİSİ YETER

Efendi'nin karısını gece yarısı sancı tutmuş. Efendi lambayı yakar yakmaz çocuk doğmuş. Efendi komşu ebeyi çağırmış. Komşu geldiğinde tekrar bir çocuk doğmuş. Efendi şaşırarak lambayı söndürmüş.

-Niye lambayı söndürdünüz? –diye sormuş ebe.

-Bunun kendisi yeter, demiş Efendi, - lambayı gören geliyor görmüyor musunuz?

612 SIRILSIKLAM

Efendi seferden dönerken karanlığı yakalanmış, yolda bir arkadaşına uğramış. Arkadaşı çok cimri bir adammış, Efendi erkenden yatağı girmiş.

-Efendi, bir kâse buz gibi su getireceğim içecek misiniz?

-Yok, yolda çeşme dibinde uyuyup kalmışım, nem çekip sırlıklam olmuşum, iki parça ekmek alıp gelseniz suyumu alırdı. Demiş Efendi.

613 ÇUKURLARA TOPLANMIŞ

Bir gün insanlar Efendi'ye sormuşlar:

-Molla Nasreddin, ne için cömertlerin elinde para olmuyor da, cimrilerin elinde oluyor?

Efendi cevabında demiş:

-Cömertler göğe, cimriler çukura benzerler. Para da yağmura benzeyen bir şey Yağmur yağdığında göklerden akıp çukurlara toplanmış.

614 RÜYAYA GİREN TATLI

Efendi gece uykudan uyanıp:

-Dur, hanım, bana bir kaşık ver. –demiş. Hanımı şaşırarak sormuş:

-Gecenin yarısında kaşığı ne yapacaksın?

-Rüyamda tatlı gördüm, elimle yersem dökülüp gidecek. Kaşıkla yersem dökülmez ya.

615 EFENDİ BİR GÜN HAMAMA İNMİŞ

Bir yığın genç yiğit Efendi'yi sokakta yakalamış ve Efendi bize bir şeyler anlat deyip durmuşlar. Efendi çaresiz kalmış:

-Efendi bir gün hamama gitmiş, - deyip yola çıkmış.

Gençler onun yolunu kesip:

-Ondan sonra ne olmuş? –demişler.

Efendi şaşırıp cevap vermiş:

-Onca insan hamama gittiğinde bir şey bulmuş mu ki Efendi gittiğinde bir şey bulsun?

616 KAYBOLAN YÜZÜK

Efendi sokağa çıkarken evde yüzüğünü çıkarmış. Ev karanlık olduğu için yüzüğünü bulamamış ve sokağa çıkıp aramaya başlamış. Yolda yürürken bir kişi Efendi'ye:

-Ne arıyorsunuz? –diye sormuş.

-Evde yüzüğüm kaybolmuş, onu arıyorum.

-Evde kaybolan şeyi sokakta mı arıyorsunuz?

-Ne ilginç herifsin, ev karanlıksa sokakta aramayacağım da nerede arayacağım,

-diye cevap vermiş Efendi.

617 SECDE

Efendi bir köyde imam olup aç kalmış, ahali hiçbir şey vermemiş. Efendi ahali, toplayıp, bir gün namazdan sonra vaaz vermiş:

-Kim ki imamdan önce secdeden başkaldırırsa cüzam olacakmış! Sonrasında Efendi secdeye baş koyduğunda kımıldamayarak yatıvermiş. Aradan biraz zaman geçtikten sonra arkasındakilerden biri yavaşça:

-Efendi, uyudunuz mu?

-Uyuduğum yok, hakkımı yiyip vermedikleri için kıyamete kadar secdeden başkaldırmayacağım, - demiş Efendi.

618 KONUŞMAYI ÖĞRENMEYECEKMİŞ

Efendi çukur yerde eşeğini sürüyormuş, eşeğinin ayağı burkulup yere yuvarlanmış. Eşeğin ayaklarını tıpkı kanata benzetip çırparak yürüdüğünü gören Efendi:

-Eşeğim uçmayı öğrenmişsin ama konuşmayı öğrenemeyeceksin, -demiş.

619 KEDİ NEREDE?

Efendi bir gün pazardan üç parça et alıp gelmiş ve karısına:

Akşamüstü güzelce bir mantı yap, -deyip vermiş. Karısı eti kendisi kavurup yemiş, akşam Efendi'nin önüne geri kalanını koymuş.

-Mantı nerede? Diye sormuş Efendi.

-Eti kedi yemiş, -cevap vermiş karısı.

Efendi kediyi yakalayıp teraziye koymuş, tam üç nasır gelmiş, hanımına sormuş:

-Eğer bu kedi ise, et nerede, eğer bu et ise kedi nerede?

620 AÇLIĞA HAYLİ ALIŞTIN

Bir yıl kış çok uzun sürmüştü. Çokça yiyecek-içecek stoklamış Efendi ama eşeği için hiç stok yapmamış. Eşeği açlığa dayanamayıp ölmüş. Ağla girip eşeğinin öldüğünü gören Efendi:

-Zavallı eşeğim, açlığa hayli alıştın, ama ömrün yetmedi, - demiş.

621 AYIRIP SATILMIYORMUŞ

Efendi'nin devesi kaybolmuş, bulamadığı için çok üzülüp:

-Eğer bulursam, bir liraya satmazsam haram olsun, - demiş.

Çok geçmeden deve bulunmuş. Efendi'nin önceki vaadini duyan insanlar:

-Er kişinin sözü bir olur, satacağım dediniz satın şimdi, - demişler.

Efendi insanların dediklerine kanıp, kediyi kuyruğundan devenin önüne bağlayıp pazara çıkmış ve haykırmış:

-Deve alan var mı? Değeri bir lira.

Alıcılar Efendi'nin etrafını örmüş, Efendi onlara:

-Deve kediden ayrı satılmıyor, devenin fiyatı bir lira kedinin ise bin lira!
Demiş.

622 EFENDİ VE GÖRÜCÜLER

Efendi'nin bir sığırı varmış, onu satmak için pazara götürmüş, geç vakte kadar beklemiş, fakat bir kişi bile ilgilenmemiş. Bir simsar gelip, satıyor musun, demiş. Efendi razı olmuş.

-Günde dört kova süt veren sığır, karnında 6 aylık yavrusu var, deyip gitmiş simsar.

Bir anda sığırının etrafını alıcılar örmüş, fiyatını yükseltmişler, sığır büyük paraya satılmış. Efendi memnun olup evine dönmüş.

Efendi pazardan döndüğünde kadınlar kızına görücülüğe gelmiş oturuyorlarmış. Efendi'nin karısı:

-Siz dışarıda dursanız, ben kızımıza gelen dünürler ile konuşsam, demiş.

-Yok kadın, demiş, -sen kız övmeyi bilmezsin, ben bunun gibi övdüğümde, almadığın görücüler de kızına hayran kalsın!

Efendi kadınların önüne gelmiş, görücülerden biri:

-Vay, Efendi, kadınlar içinde ne arıyorsunuz, dışarıya çıkın, karınız gelip bizle görüşsün, demiş.

-Annesi kızının marifetlerini bilmiyor, deyip Efendi kızını övmeye başlamış: -kız değil sığır, iki kova süt veriyor, koyun gibi sessiz, karnında altı aylık yavrusu olmazsa, mal yükleyin!

Bu sözleri duyan görücüler birbirlerine bakıp sessizce çıkıp gitmişler. Karısı gelip Efendi ile dalaşmaya başlamış:

-Er olmadan ölü! Kızını da sığır gibi övmüşsün ya, bana görücüleri de kızdırıp gönderdiniz!

-Korkma, kadın, - diye avutmuş Efendi, -bütün ili arasalar da bunun gibi kızı bulamazlar, dönüp dolaşıp yine gelirler. Eğer sığırı böyle övmeseydim hiç kimse onu almazdı!

623 KAÇ KIZIM AT TEPIYOR

Efendi pazardan on soma at almış geliyormuş, yolda insanlar “kaç paraya aldınız” diye sormuşlar. Efendi soranlara “kendiniz tahmin edin, kaç paraya alsam olur” demiş. Birisi “on beş soma mı aldınız?” demiş, o “beş som kar ettim” demiş, başka bir kişi: “yirmi som mu?” demiş, “on som kar ettim” deyip gitmiş.

Efendi eve gelince, kızı koşarak gelip sormuş:

- Baba, atı kaç paraya aldınız?
- Kızım, kendin tahmin et, kaç paraya alsam olur.
- Beş soma mı aldınız?
- Kaç kızım? At tepecek, -demiş sinirlenerek Efendi.

624 ALLAH İSTERSE ALACAĞIM

Efendi sakladığı paraları alıp pazara gitmiş:

- Önce bir at alacağım! –demiş.
- Allah isterse deseniz ya, -diye azarlamış karısı.
- Param olduktan sonra, Allah istese de, istemese de alırım, -diye cevap vermiş Efendi.

Efendi at pazarında atlara alıcı olup vakitsizce dertsiz-tasasız yürümüş, sonra bir atın pazarlığını yapıp cebine elini attığında, para yok! Üzülüp evine gelmiş, karısı sormuş:

-Atınız nerede?

-E, kadın, Allah istedi parayı hırsızlara çaldırdım.

625 YÜRÜ YÜRÜ CANAVAR

Efendi ark boyuna gidip koyun kafasını yıkıyormuş, kafa suya düşüp gitmiş. Derhal Efendi bir tutam ot yolmuş:

-Meh meh, canavar, -diye bağırılmış.

626 NÖBET GELİNCE HASTA OLAMAZSIN YA

Efendi yolda yürüyormuş, bir arkadaşı sormuş:

-Ya Efendi, nereye gidiyorsun?

-Doktora gidiyorum, -diye cevap vermiş Efendi.

-Sağlıksız mısınız ki?

-E, birader, nöbet gelince hasta olamazsın ya!

627 BİRBİRİNİ ALDATIP HAYAT SÜRDÜRÜYORMUŞ

Efendi pazara doğru yürüyormuş, saf bir köylü sormuş:

-Şehirde insan çokmuş, fakat tarım yapılacak yer yok. Bunca insan nasıl hayat sürdürüyor yahu?

-Şehirdeki insanlar öğleye yakın sen ile bana benzeyen köyden gelen saf insanları, öğleden sonra ise birbirlerini aldatıp hayat sürdürüyorlarmış, -diye cevap vermiş Efendi.

628 KEŞKE TUZLASAYDIN

Arkadaşının yaşlanmış eşeğinin öldüğünü işiten Efendi taziyeye gitmiş:

- Canavar mı yedi de öldü, - demiş Efendi.
- Eşeğin sahibi hüzünlenererek, evet, eceli gelmiş, haram öldü, demiş.
- Efendi, keşke, haram öleceğine, etini tuzlayıp saklasaydınız demiş.

629 KURU ÜZÜM OLMASA NEYİ VERECEĞİM

Efendi pazardan dönüşte bir torba kuru üzüm almış, kim isterse bir avuç veriyormuş. Evine gelince, kızı çıkıp:

- Oha, baba, -demiş.
- Kuru üzüm olmasa, neyi vereceğim, kızım, -diye cevap vermiş Efendi.

630 KÖTÜLÜĞÜNDEN DELİK KAZIK KURULAYANLAR

Efendi çiftçiymiş ve çapasının yüzüne ayağıyla basmış, sapı gelip alına değmiş. Efendi sinirlenip:

- Kötülüğünden başını delip, kazık çıkarlarmış ya, -demiş.

631 BU PARA DEĞİL DE NE?

Efendinin babası Efendi çocukken yabancı bir kişiden iki yüz para borçlanmış, şu-bu deyip borç veren kişiyi oyalyormuş. Bir gün o gelip parasını acele istemiş, babası:

- Canımla verirdim ya, bir kuruş dahi param yok, sabrediniz, birader, -deyip duruyormuş, Efendi evden bir çanta dolusu parayı kaldırıp:
- Baba, bir kuruş dahi yok, diyorsunuz, bu para değilse ne? -demiş ve yere dökmüş.

632 EKMEK YAPMA GÜNÜ

Efendi sopa ile avlanmak için idman yapıyormuş.

- Sizin attığınız sopayla da kuş ölür mü – deyip karısı dalga geçmiş.

Efendi kendini sınamak için sokağa çıkmış, hocaya gözü takılmış. Sopayı kulaçlayıp atmış, imama değmiş. O bir şey diyemeden ölmüş. Efendi imamın cesedini evine alıp karısına getirmiş.

-Sen bu sopayla kuş vuramazsın diyordun bana bak, domuz gibi hocayı s çıkaramadan vurdum demiş.

Karısı “vay talihsizim” deyip, Efendi’ye derhal ahırda çukur kazıp cesedi gömmesini söylemiş. Efendi cesedi gömmek için hazırlarken yorgunluktan uyuyup kalmış.

Efendi’nin karısı imamın cesedini sürükleyerek açık mezara gömeceğine, onun yerine itin ölüsünü gömmüş. Hamur yoğurup çokça ekmek yapmış ve birazını havluya saçmış Efendi’yi uyandırıp:

-Dur, yatıyor musunuz, avluya ekmek yayacaktım, hiç olmazsa beş on ekmek serip girin!

Efendi dışarıya çıkıp şaşırmış ve ekmekleri serip girmiş.

Aradan üç dört gün geçince, Efendi ava gidecek olmuş. Sopasını çıkarıp sokağa çıkmış, adamlar onu alaya alarak:

-Şu sopayla da kuş yakalanır mı?

-Evet, düşmüyordu da, bir inatla hırstan imam can verdi, -demiş.

Sokakta oturanlar arasında imamın oğlu da varmış, o:

-Babamı ne yaptın? –deyip Efendi’nin yakasına yapışmış.

-Babanı öldürüp ahıra gömdüm, -diye cevap vermiş Efendi. Sokaktaki adamlar toplanıp, Efendi’nin evine gitmişler, ahırı görmüşler, mezardan itin ölüsü çıkmış.

-Babamı ne zaman öldürmüştün? – ağlayarak sormuş imam zade.

-Gökten ekmek yağdığı gündü, diye cevap vermiş Efendi. Bu cevaptan sonra herkes Efendi’yi salak sanıp, evlerine dağılmışlar.

633 HARAM KANDAN

Meydanda birkaç adam doktoru ortaya alıp, sohbet etmeye başlamışlar.

- Ayağım zır zır ağrıyor, - demiş biri.
- Kan aldırın, ağrı haram kandandır, -diye cevap vermiş doktor.
- Başım tın tın ağrıyor, demiş ikinci kişi.
- Şakağınızdan kan aldırın, bu da haram kandandır, demiş doktor.

Buna her kim bir yerim ağrıyor dese, Doktor: “ Pis kandan” deyip kan aldirmalarını öğütüyormuş. Efendi yerinden fırlayıp sert bir şekilde çıkmış:

- Bu da haram kandan olsa gerek – demiş.

634 ÖLMESEN

Efendi'nin karısı kavgacıymış, o bir gün hasta olup yatağa düşmüş. O Efendiye vasiyetini açıklamış:

- Ben ölsem ne yapardınız? –demiş.
- Ölmeyince ne yapıyor muşum ki? Demiş Efendi.

635 AFERİN, EL BÜLBÜLLERİ

Efendi günün sıcağında eşek binip uzak yoldan geliyormuş. Eşek su içmek için yol kenarındaki göle bakarak Efendi'yi sürüklemiş. Eşek suya yanaştığında kıyıda duran keçiler suya düşmüşler, eşek onlardan ürküp yeniden yola çıkmış. Efendi çantasından para alıp göle saçmış:

- Aferin, el bülbülleri, bana yaptığınız hizmetler boşa gitmeyecek, paralarla helva alıp yiyin!

636 TAMBUR

Efendi'nin bir tamburu varmış, satmak için pazara gitmiş. Tambura bir genç talip olmuş. Efendi:

-Kendi rutubette kalmış, sesi çıkmaz, perdeleri de yerinde değil, bir para da etmez, alıp ne yapacaksınız? demiş.

637 BENİ TEYZEM DOĞURMUŞ

Bir gün Efendi'ye sormuşlar:

-Diğerlerine bakarak teyzenize daha şefkatlisiniz, bunun sebebi nedir?
-Bana doğum başladığında merhum anam hamur tutup oturmuş, onun doğumunda eli değmeden yanında oturan teyzem yardımlaşıp beni doğurmuş. Onun için teyzemi herkesten ayrı tutarım, -deyip cevap vermiş Efendi.

638 AMAN, HANGİ BİRİNİ ALACAĞIM

Karısı vefat eden Efendi avluda gezerek ağlıyormuş:

-Aman, şimdi kimi karım yapacağım!

Bu sözü pek çok tekrarladıktan sonra baldızı gelmiş ve kulağına:

-Enişte, onun gibi deyin ağlamayın, ayıp oluyor, eğer yabancı biri size eş olmazsa ben varırım, -demiş. Efendi yeniden feryat etmiş:

-Aman, şimdi men kimi karım olarak alacağım!

Bir komşusu varmış, o Efendi'yi sakın bir yere çağırıp:

-Efendi, çok düşünmeyin, eğer münasip bir eş bulamazsanız ben size varırım, -demiş. Efendi yeniden feryat etmiş:

-Aman Allah'ım, hangi birini alacağım!

639 KİRLİ KARGA

Efendi'nin karısı çamaşır yıkıyormuş, birden sabunu karga alıp kaçmış. Karısı onun arkasından koşmuş, Efendi:

- Boş ver, kadın, karganın üstü başı bizimkinden de kirliymiş, -demiş.

640 HELAK ETTİN YA

Efendi'nin karısının ağır doğum sancısı tutmuş ve çocuğu doğurmuş, çocuk yere düşer düşmez can vermiş. Onun tepesinde durup Efendi demiş:

Bir nefeslik ömrün vardı da ananı neden helak ettin ya?

641 OKUMA

Efendi Buhara medreselerinin birinde okuyormuş, tahsil hayatında o okumaya o kadar düşkünmüş ki, hatta tatil günlerinde eve geldiğinde de her bir sözü karısına okuma ile söyler, karnı acıktığında:

- Kadın, la çay non-pono! Dermiş.

Bir gün onun okumasından sıkılan karısı:

- Hiç olmasa çay ile ekmeği okumadan söylemeniz olmaz mı? –demiş.
- Senin bir parça ekmeğini deyip okumamı mı bozayım! –demiş sinirle Efendi.

642 HAYATIMDA GEÇİP ÖTERDİM

Efendi bir gün karısına sormuş,

- Oğlum nasıl olacak?
- Adamın beti benzi atmış, bedeni cılız kalmış, -demiş karısı. Efendi soğuk kış günü odun kırmaya çıkmış, soğuğun zorundan buz tutmuş. Efendi herhalde “öldüm” deyip, yere uzanmış. Başka oduncular gelip, Efendi'yi evine götürmüşler. Yolda kanaldan geçmek için köprü yokmuş. Odunculardan biri:

-Ağaç kesip, köprü yapıp babamızın gittiği yoldan ya da başka yolda gidemez miyiz?–deyip akıl vermiş askerlerine. Onlar da şaşırılmışlar, Efendi başını sallayıp:

-Ben hayatımda daima şu yerden geçip giderdim, -demiş.

643 RAHMETLİ EŞİM SÖYLEDİ

Efendi tarlada yürüyormuş, ölüm endişesi sarmış. Elleri ayakları boşalıp, başı dönüp yere yıkılmış, “şimdi öldüm galiba” deyip yatıvermiş. “ölümü herhangi bir adam gelip alır” deyip yatmış, hiç kimse gelmemiş. Nihayet karnı acıkmaya başlamış: “eve gidip öldüğümü karıma söyleyip yemek yiyip geleyim” diyerek eve dönmüş.

Karısı komşusuna çıkıp gelmiş, zamandan faydalanıp karnını doyurmuş, karısı eve geldiğinde:

-Kadın, ben tarlada ölüp kaldım, gidip ölümü alıp gel, -diyerek çıkıp gitmiş.

Karısı saçlarını yolarak feryat etmiş, komşularını çığırılmış, eşinin öldüğünü bildirmiş.

-Vay, biz sokakta görmüştük, kim söyledi? –diyerek karısına sormuşlar.

-Kim söyleyecek! –deyip ağlamış Efendi'nin karısı, -Allah rahmet eylesin eşimin kendisi gelip söyleyip gitti.

644 MÜZİK ÇALMA “SANATI”

Arkadaşları Efendi'yi alaya almak için eline tambur verip birkaç şey çalmasını rica etmişler.

Efendi serçe parmağına iliştip, perde basmadan çalmaya başlamış.

-Tambur böyle mi çalınır? –demiş arkadaşlarından biri.

-Ya, tatlı melodi çıkan perdeyi basmak gerek ya, -demiş ikincisi. Efendi cevap vermiş:

-Tambur çalmayı bilmeyen adamlar elle yoklayarak perde bulurlar. Ben kendime gerekli melodiyi perde basmadan da bulurum.

645 İSMİNİ BİLİP NE YAPACAĞIM

Efendi karısı ile kadiya gitmiş, kadı Efendi'den karısının ismini sormuş.

-Bilmiyorum, -demiş Efendi.

-Bunca yıl ömür geçirip, bilmiyorum demeniz yazık, -demiş kadı.

-Bilmiyorum dedim, bilmiyorum! Birlikte ömür geçirmedığım karımın ismini bilip ne yapacağım, demiş sinirle Efendi.

646 EFENDİ YANDI

Efendi bir gün çok sıcak çorbayı bilmeden içmiş, ağzı yanmış. Efendi'nin yüreği yarılacak gibi olmuş ve sokağa çıkıp bağırmaya başlamış:

-Hey, çabuk haberdar olun benim içime ateş düştü!

647 BİZİM ELLER

Efendi'nin misafiri yemekten sonra, yatma vakti rafta duran üzümü görüp yiyesi gelmiş Efendi'ye bakıp üzümü işaret ederek:

-Bizim eller, bizim eller,

Yatma vakti üzüm yerler.

Efendi komşusunun işgüzarlığını ve kahvaltı yapmadığı vakit gittiğini bilirmiş, onun için cevap vermiş:

-Bizim elde şimdi değil,

Alıp ertesi gün yerler.

648 KARI KOCA MUHABBETİ

Efendi uzak seferden dönmüş, karısı karşılayıp Efendiyi kucaklamış.

Efendi sormuş:

-Beni özledin mi?

-Elbette, -demiş karısı, eşikten bir erkeğin gölgesi görünse, sizmişsiniz, deyip yüreğim yarılacak gibi oluyordu, ya siz, özlediniz mi?

-Ben de seni öyle özledim ki seferimde bir kadın görsem, sen zannedip dudaklarından öptüm. Diye cevap vermiş Efendi.

649 OĞLUM AKILMA DÜŞMÜŞ

Efendi ile atışması meşhur bir lafçı gelip, onu çağırmış. Efendi sormuş:

-Benimle atışmak istersin, yaşın kaç?

-Adem Babadan yedi yaş büyük, -cevap vermiş lafçı. Bu cevaptan sonra Efendi hüngür hüngür ağlamaya başlamış.

-Neden böyle ağlıyorsunuz?

-Sen doğduğun yıl benim bir aylık oğlum ölmüştü, bu aklıma düştü, -demiş Efendi.

650 OĞUL VE KARISININ CEVABI

Efendi'nin büyük kapısını biri çalmış. Efendi'nin oğlu çıkıp: "Kimsiniz?" -diye sormuş.

-Ben lafçıyım, baban nerede, onunla yarışmak için geldim, -demiş gelen kişi.

Bu sözü işiten çocuk kaygısızca:

-Evde on kişiyiz, babam horozumuza iki çuval mısırı yükleyip, üstüne binerek değirmene gitti.

Bu söze şaşırıp kalan lafçı içinden: “ Eğer Efendi'nin çocuğu buysa, babasına nasıl yenilirim acaba” deyip gitmek için kalkmış, Efendi'nin karısı eşiğin arkasından:

-Misafir, sıcak çay için, değirmenimiz o kadar uzakta değil, alt tarafı beş altı günlük yol. Efendi de çabucak gelir, -demiş.

Bu sözü işiten lafçı Efendi ile uğraşma fikrinden vazgeçerek oradan kaçmış.

651 EFENDİ HALININ YAMAĞI

Bir lafçı Efendi'nin evine gelip:

- Size bir halıyı söylemeye geldim, onun bir ucu buradaysa, diğer ucu hala Türkmenistan'da duruyor. Demiş.

Efendi ona derhal cevap vermiş:

- Evet, güzel iş yapıyorsun, misafirhanedeki halının azıcık bir yerine ateş düşmüştü, sen söz edilen halıyı arkadaşına yama yap.

652 HIRSIZI BULMA USULÜ

Efendi kadılık yaptığı sırada, beş altı kişi inek hırsızlığı şüphesiyle getirilmişler. Efendi onların eline bir karış çöp vermiş.

- Sizler bu çöpleri alıp, ilerdeki eve çıkın, ben şimdi gireceğim, kim hırsızsa, elindeki çöp ben çıkıncaya kadar dört parmak büyüyüp kalacak.

Hırsız diye şüphe eden kişileri başka eve çıkmışlar. Onların arasındaki hırsız elindeki çöpün büyümesinden korkup, dört kolla sıkıştırmış. Efendi içeri girince, hepsi çöplerini alıp, ölçmüşler, hırsızın çöpu diğerlerinininkinden kısa çıktı, Efendi ona bakıp:

- Büyüyen yeri kesip bıraktınız ha, delikanlı , -demiş.

653 PAMUK HIRSIZLARI

Saray bekçileri altı- yedi kişiyi pamuk çaldığından şüphelenip kadıya götürmüşler. Şahitleri olmadığından karar veremeyen kadı bu işi Efendiye havale etmiş. Efendi şikâyetçilerin önüne gelip yüksek sesle:

-Bunlar nasıl yüz­süz hırsızlar ki çaldıkları pamukları üstlerinden temizlemeden kadının yanına gitmişler, demiş.

Bu sözü duyunca o adamlardan 3-4 tanesi üstünü başını silkelemeye başlamış. Efendi hemen onları tutuklayıp diğerlerini bırakmalarını söylemiş.

654 HAN ANASINI KOCAYA VERİYOR

Günlerin birinde padişah Efendiyi şüphecilik ve imansızlık ile suçlamış ve ikinci günü asılacağını söylemiş. Cevat adlı öğrencisiyle birlikte zindana atmış. Padişah ezan vaktinde: Acaba Efendi ölmeden önce neler söylüyor diye zindana gelip dinlemeye başlamış. Şafak vaktini haber veren davul sesi onların tepesinde gülmeye başlamış. Üstat duyuyor musunuz demiş Cevat:

Dışarıda davul-zurna çalınıyor galiba bu bizi ölüme götürmek için bir işaret olsa gerek

- Ey cahil demiş Efendi bizi öldürmek için padişah davul zurna çaldırır mı? Han'ın küçük annesi dul idi. Onu kocaya vermek için düğün yapıyor.

655 ŞAKACI MI Kİ!

Günlerin birinde şeyhülislam, Efendiye nasihat etmiş: Molla Nasreddin şüpheciliği ve dalga geçmeyi bırakın. Şirk edenlerin Allah'ın cehenneme gönderip ayağından asacağını buyuruyor.

-Efendim demiş Efendi o dünyada da çok şakacılar varmış

656 SEN YÜZMEYİ BİLİYORSUN ZATEN

Efendi'nin iki karısı varmış. Günlerin birinde büyük karısı ağlayarak:

- Siz diğer eşinizi daha çok seviyorsunuz daima onun yanındasınız. demiş.
- Ben ikinizi de aynı görüyorum diye cevap vermiş Efendi. Eşi Efendi'nin gönlünün hangisinde daha çok olduğunu öğrenmek için:
- Denizin ortasında üçümüz kayıkta gidiyor olsak tesadüfen kayığımız batmış olsun diyelim. Hangimizi önce kurtarırsın demiş
- Sen yüzme biliyorsun belli demiş Efendi büyük karısına.

657 İKİNCİ EŞ

Efendi'nin eşi vefat edince 4 çocuklu dul bir kadınla evlenmiş. O kadın sonunda geçimsiz çıkmış. Efendi'nin bir evladını istemez olmuş. Kimi görse üvey oğlunu şikâyet ediyormuş

- Kocanız sizden hiç şikâyetçi değil. Sizin getirdiğiniz çocuklarınız kaç tane diye sormuş komşu kadınlardan biri:
- 4 tanecik demiş Efendi'nin karısı.
- Eşinizin ki?
- Aman bir tane bir tane!

658 YALAN BULAMADIĞIMDA

Efendiye sormuşlar:

- Siz doğru konuşur musunuz?
- Evet
- Ne zaman ve nerde?
- Yalancılar arasında yalan bulamadığımda.

659 EKMEK HAMURDAN OLMUYOR MU?

Efendi ekmek satıyormuş.

-Ekmeğiniz tamamıyla hamur demiş müşterilerinden biri.

-Evet, ekmek hamurdan olmuyor mu? Neyden oluyormuş demiş Efendi

660 EFENDİ VE ŞEYH

Efendi içkiden bıkip “Tövbe ettim artık içmeyeceğim” diye söz vermiş. Fakat aradan 3-4 gün geçince evine sarhoş halde gelmiş. Bu halini gören hanımı sinirlenip:

-Şeyh'e tövbe vermişsiniz ne oldu tekrar içmek neyin nesi? Demiş.

-Üzülme hanım demiş Efendi. Bu sefer şeyhin kendisiyle içtim.

661 HİÇBİR ŞEY KALMAYACAKMIŞ

Efendi bir dostuyla arabada gidiyormuş. Yorulup uyuyakalmış. Dostu; “fark ederse şaka derim fark etmezse gerçekten alırım, yatıyor zaten.” diye Efendi'nin cebinden parasını almış ve Efendi uyanınca:

- Bugün çok mutluyum demiş.

-Bu mutluluğumuz bir iki sefer daha olsa benim yanımda hiçbir şey bırakmayacaktınız demiş Efendi.

662 YARDIM KARŞILIKLI OLUR

Muhtar bir gün; “Molla Nasreddin mahalleye bir mescit yapıyoruz, sizi yardıma çağırmaya geldim.” demiş. Mescit Allah'ın evi gelin sevap olur.

-Yardım karşılıklı olur diye cevap vermiş. Efendi ben ev yaparken Allah hiç kimseyi yardıma göndermedi ben de gelmiyorum.

663 SENİ MEDRESEDE OKUTMAYACAĞSA

Medresede hocalık Efendi'nin canına yetmiş. Bir gün medreseye gidesi gelmemiş ve sokakta duruyormuş. Bir adam koyunlarla birlikte geçiyormuş. Koyun Efendi'nin önüne geldiğinde durmuş. Dört ayağını yere dikip gitmemiş. Efendi bunu görüp:

-Yürüsene neyden korkuyorsun sahibin seni götürse götürse kasaba götürür medreseye değil demiş.

664 BİSMİLLAH DEMESİZ DE YEMEK ÇOK

Efendi bir molla ile arkadaş olmuş. Günlerin birinde Efendi'nin evine misafir olmuş. Bebek maması gibi kaptan yemek getirip iki sözünün birinde bismillah deseniz doyersınız demiş. Bu söz Efendi'nin zoruna gitmiş. Efendi büyük toprak kaba yemek doldurup getirmiş.

-İşte alın Efendim yemek çok bismillah demesiniz de doyersınız elbette

665 BOŞ CEVİZ

Günlerin birinde Efendi sokakta imamla karşılaşır:

-Bundan sonra sözünüze asla inanmayacağım. Demiş.

-Ne için? Diye şaşırmış imam.

-Bismillahın önemi çok büyük diyorsunuz. Gece biraz ceviz alıp her birisine üç defa bismillah deyip kırdım. Hepsi de boş çıktı demiş Efendi.

666 KARA BULUT

Dedikodu ve gıybette meşhur bir adam varmış. Efendi onu hiç sevmezmiş. Efendi bir gün otobüste oturuyorken o kişi yanına gelmiş. Efendi onu görmezlikten gelip:

-Niye keyifsizsiniz? Demiş.

-Çünkü keyfim ile güneş arasında kara bulut girdi diye cevap vermiş. Efendi

667 EFENDİNİN KIZI

Günlerin birinde Efendi'nin karısı kızına:

-Boyun posun çıkmış kızım şimdi seni ere vermek lazım, demiş.

-Ben bilmediğim tanımadığım yabancı birisiyle evlenmem demiş KIZI.

-Evlendiğin adam önce yabancı olsa da sonradan alışırısın. İşte ben de yabancı birisiyle evlenmişim. Zamanla alışıp gittik.

-Siz yabancıyla evlenmediniz ki babamla evlendiniz. Demiş KIZI.

668 ŞİMDİ Mİ KÂFİR OLDUM

Efendi koyununu satmak için pazara gitmiş. Müşteriler on liradan fazla vermemişler. Sonunda aracı Efendinin elini sıkıp:

-Tamam deyip on lira çok iyi bir fiyat yok dersiniz bunu da bulamayacaksınız. Demiş.

-On liraya satacağım koyunu eve alıp götürüp binemez miyim demiş Efendi üzülerək.

-Koyuna binilir mi? Kâfir olur insan demiş aracı kişi.

-Kuzuluğundan beri biniyorum kâfir olmadım da şimdi mi olacağım diye cevap vermiş Efendi

669 PAZAR GÜNÜ GEL DESEYDİN YA

Efendi evine geç vakitte gelmiş. Hanımı:

-Falan zengine borcumuz çokmuş, az önce geldi. Paramız yok bir yıl sonra gelin dedim iyi demiş miyim? Demiş.

-Pazar günü gelin deseysin ya!

-Niye pazar günü ki?

-E akılsız pazar gününden çok ne var?

670 EFENDİNİN EŞEĞİ

Efendi eşeğini satacak olmuş. Kesesindeki dört altını kuyruğunun altına kıştırıp pazara götürmüş. Eşeğine bir tüccar müşteri olmuş. Efendi eşeğinin kuyruğunu çekmiş altınlar saçılıp yere düşmüş.

-Bu kıymetli eşeğin tezeği altından kim alırsa fiyatı bin altın demiş eşeğini överek. Altınları görüp aklı çıkan tüccar eşeği kimse almasın diye derhal söz verip sormuş:

-Çok altın çıkarması için bunu nasıl beslememiz lazım?

-Yere bakıp düşünmeye başlamış Efendi. Üç ahır üzüm, nohut, arpayla doldurmuş eşeği içine bırakıp susuzluğu için bir kap süt dört kova serbest koyun, ertesi gün altınları toplarsınız.

Tüccar eşeği evine getirip Efendi'nin tarif ettiği gibi bakmış. Ertesi gün altınları almak için ahıra girdiğinde eşek ölü yatıyormuş. O Efendi'nin yanına gelip feryat etmiş:

-Sizin dediğiniz gibi baktım eşek öldü.

- Rahmet demiş Efendi yemine altın atıp verseydiniz ölmezdi. Size onu söylemeyi unutmuşum.

671 GÖKYÜZÜNDE KÖPEK UÇUYOR

Bir misafirhanede pek çok kişi oturuyormuş. Beklenmedik bir anda şehrin valisi 3-4 adamıyla içeri girmiş. Hepsi ayağa kalkmış.

-Dışarıdaki ses kimin diye sormuş?

-Tuhaf gökyüzünde köpek uçuyor demiş hâkim. Bu cevaba herkes gülmüş. Hâkimi utançtan kurtarmak için yanındakilerden biri: az önce ben bir kartalın uçtuğunu görmüştüm. Bir köpeği kaldırmış götürüyor olabilir, demiş. Bu sözü işiten Efendi:

- Evet Efendim, hâkimin arığını temizlemezseniz olmaz. Yoksa onu ateş basacaktı.

672 DEMİR YİYEN FARE

Efendi komşusuna bir demir araba vermiş. Lazım olup sorduğunda fare yedi diye bahane edip göndermiş. Efendi ses çıkarmadan gitmiş. Aradan biraz vakit geçmiş. Efendi'nin evine o komşusu 4 kap un getirip koymuş. 3-4 gün sonra götürmeye gelmiş

-Buzağım çözülp ununuzu yemiş demiş Efendi.

-Buzağı da 4 kap un yer miymiş diye şaşırılmış komşusu.

-Sizin farelerinin demiri yiyor da benim buzağım un yemiş çok mu acayip demiş Efendi.

673 İKİ LİRA DAHA VERİN

Evine hırsız girdiğini fark eden Efendi keçenin arasına saklanmış. Hırsız diğer eşyalarla birlikte keçeyi de pazara götürmüştü. Keçenin fiyatı ne kadar diye sormuş bir müşteri.

-Beş lira verin

-Üç lira vereyim diye pazarlık etmiş müşteri. Efendi keçenin arasından seslenmiş:

-İki lira daha verin içinde ben de varım.

674 KEŞKEK YEMİŞ AĞZI YANMIŞ

Efendi keşkek severmiş. Bir gün hanım keşkek yapıp önüne koymuş. Efendi hemen sıcak keşkeğe el atmış. Eli yanmış. Ağzına götürmüş. Ağzı yanmış. Yutmuş içi de yanmış.

-Su ver içime ateş gitti demiş hanımına. Hanımı Efendinin önüne buz gibi ayran koymuş. Efendi üfleyerek içmeye başlamış.

-Dünyada hiç ayranın üflenip içildiği görülmüş mü diye sormuş hanımı.

-E ahmak demiş Efendi. Keşkek yiyince ağzı yananın ayranı da üfleyip içtiğini bilmez misin?

675 İYİ GÜZEL

Efendi'nin bir arkadaşı hastalanmış. Onu görmeye gitmek için hanımından müsaade istemiş. Hasta ziyaretinde ne söylenir?

-Gidip haliniz nasıl diye sorarsınız. O da şükür iyiyim der. Siz çok güzel dersiniz. İştahınız nasıl ne yiyorsunuz diye sorarsınız. O canının istediğini yiyeceğini söyler, siz ondan çok yiysin ben de tekrar geldiğimde getiririm dersiniz. Kalkmanıza yakın arkadaşlarınız geliyor mu dersiniz o evet geliyor der. İyi güzel siz iyi geliyorsa güzel bende gördüğüme söyleyip göndereyim diye gelirsiniz demiş hanımı.

Efendi arkadaşının evine gitmiş. O kötü halde yatıyormuş.

Efendi sormuş?

- Haliniz nasıl?

-Gördüğünüz gibi ölüp ölüp diriliyorum

-Güzel demiş hasta üzülmüş. Efendi sormaya devam etmiş

-İştahınız nasıl? Ne yiyorsunuz?

-Zıkkımın dibini.

-Ondan çok çok yiyin diye tembihlemiş. Ben de tekrar geldiğimde ondan getiririm demiş. Efendi'nin bu sözüne sinirlenen hasta ters ters bakmış. Efendi yine sormuş:

-Benden başka arkadaşlarınız da görmeye geliyor mu?

-Evet Azrail geliyor demiş hasta sinirlenip.

-İyi gelmesi güzel ben de sokakta görürsem söyleyip gönderirim diye Efendi kalkıp gitmiş.

676 CAN ÖNCE AYAKTAN ÇIKAR

Hoca hastalanmış. Onu görmeye giden adamlar Efendiye rica etmiş. Efendi hastanın yanında ağzınıza geleni söylemeyin ayıp oluyor Efendi onların sözünü kabul etmiş ve onlar hastanın yanına gelmiş ve halini sormuşlar:

İştahım yerinde ama ayaklarımın canı yok diye şikâyet etmiş hoca.

-Genelde can önce ayaktan çıkmaya başlar ya demiş Efendi.

677 UN SÜRÜLEN ZENGİNİNKİ

Efendi'nin alını benekli atına bir zengin hayran olmuş. Zengin, Efendi'yi çevirip ikna edip atı alamamış. Sonra kıskançlık edip atı yok etmenin yolunu aramış. Günlerden bir gün zenginle beraber misafirlğe gitmiş. Efendi zenginin o gece kötü niyetini sezmiş. O gece kalkmış atının yerine zenginin atını bağlamış. Zenginin atına un serpip benek yapmış. Kendi atının benekli yerine çamur sürüp gelmiş.

Zengin gece yarısı Efendi'nin atı diye kendi atının karnına bıçak vurmuş. Ve ertesi günü kalkıp üzgün gibi demiş:

-Yazık ki Efendi'nin atı kazığa düşüp ölmüş. Efendi yattığı yerden iyi bakın çamur sürülen Efendi'nin un sürülen zenginin atı demiş.

678 BU YEMEĞİ MASUMLARA VER

Efendi bir gün açlıktan zayıf düşüp Allah'tan yemek istediğini duyan komşusu tavuk yemeğini duvardan aşırap bırakmış. Efendi onu görünce incinmiş:

-Allah'ım bana gelince cimrilik mi yapıyorsun?

Bu yemeği masumlara ver diye onu komşunun tarafına atmış.

679 ÖLÜMDEN KURTULUŞ

Padişah Efendi'nin ölüm fermanını vermiş. Bu haberi duyan Efendi kaçmış. Padişahın adamları kovalamaya başlamış. Efendi kaçarken koyun sürüp giden bir zenginle karşılaşmış:

-Efendi it kovalamış dilsiz gibi nasıl koşuyorsunuz diye sormuş zengin.

-Adamlar toplanıp beni ölmüş padişahın yerine padişah yapacaklar onun için kaçıyorum demiş. Hem padişah olacağım diyorsun hem de kaçıyorsun e ahmak

-Benim yerime padişah olur musun?

-Nasıl yapacağız diye Şaşırmış zengin.

-Çok kolay. Giysilerimizi deĐiőtirilelim kovalayanlar bilemez ve sizi götürürler. Ses çıkarmadan gidersiniz.

-Zengin bu teklife razı olup giysileri deĐiőtirdikleri zaman padişahın adamları zengini tutup denize atmışlar

-Ertesi günü Efendi Şarkı söyleye söyleye padişahın önünden geçmiş. Bunu gören Padişah sinirlenip bağırmış:

- Dn öldürdük demişlerdi. Bu utanmaz canlı geziyor. Bir an önce yakalayıp öldürün.

Efendi'yi yakalamışlar. Bir kaba koyup denize atacak olmuşlar. Onu kaldırıp götürürken kabın içindeki Efendi Allah'a yalvarmaya başlamış:

-Allah'ım ben ölüyorum. Evimdeki eriğin altına gömülmüş bir küp altını dul yetime kendin bölüştür.

Bu sözü duyan askerler kabı yolda bırakıp Efendi'nin evine koşmuş. O arada imam eşeğe binip gelmiş ve sormuş:

-Efendi niye kafesin içine girdiniz?

-Bir saat kafesin içinde yatarsam padişah bin altın verecek demiş Efendi.

Altınların miktarını duyan imamın gözleri yerlerinden çıkacak olup Efendiye yalvarmaya başlamış.

-Molla Nasreddin siz derviş adamsınız yalvarmanın ne gereği var. Ben size 100 lira vereyim. Yerinizi bana verin sevap olur.

- Tamam Efendim sizin için razı oldum.

Efendi imamın 100 lirasını alıp. Kendinde kafese koymuş sevinip gitmiş.

Efendi'nin bahçesini baştan ayağa eşip hiçbir şey bulamayan askerler sinirlenip gelmişler. Kafesteki imamı dövüp denize atmışlar.

Ertesi günü Efendi imamın eşiğine binip şarkı söyleyerek padişahın sarayının önünden geçmiş.

Bunu gören padişah vezirlerine bakıp:

-Bunu hiç kimse öldüremez demiş.

680 EŞEĞİ ÖKÜZ KORKUTTU

Efendi kadılık yaptığı sırada, bir çiftçiyle dülger ricaya gelmişler. Kendi yararına hüküm çıkarmasını rica eden dülger Efendi'ye eşek, çiftçi ise öküz parası vermiş.

Efendi meselenin kimin yararına olacağı hakkında düşününce, önce çiftçinin yararına hüküm vermiş. Bundan üzüntü duyan dülger:

- Efendim, bizim eşek ne oldu? -diye sormuş.
- Eşeğinizi öküz korkutup boğdu, -diye cevap vermiş Efendi.

681 ÖĞRETMENİMİZ AKAR – BİZ AKARIZ

Öğretmen öğrencilerine daima şöyle nasihat ediyormuş:

- Bir yere gittiğimizde beni daima evin başköşesine çıkarın, öğretmenimizin geçtiği, bizim geçtiğimiz deyin, türlü nimet getirsinler öğretmenimizin yediği, bizim yediğimiz diye kollarınızı bağlayıp oturun!

Bir gün öğretmen büyük düğüne gitmiş düğünün devamında öğrenciler öğretmenin dediği gibi ellerini bağlayıp durdular. Döndüklerinde yol vadi üstündeki daracık köprüden geçiyorlardı. Yemeği çok yiyip bakan öğretmen-imam köprüden geçerken, yıkılarak düştü, suda akıp gitti. Öğrenciler bağırarak tutmaya gittiler. Efendi onlara:

- Öğretmenimiz akar, biz akarız, -demiş de bakamadan gidiverdi.

682 AYIP ATSİNEĞİ

Efendi tarlasını sürüyormuş, kızı büyük bir hevesle yemek getirmiş. Efendi tam oturup yemeği yemeğe başlamış tam bu sırada bir atsineği gelip kızının ağzına konmuş.

- Bekle, kızım kıpırdamadan dur demiş, Efendi sopayla atsineğini vurmuş, kızının yemek yeme hevesi kırılmış.
- Ne yaptınız, baba? Diye şaşırılmış kızı.
- Üzülme, kızım, ayıp atsineğinde –diye cevap vermiş Efendi.

683 SUYA DÜŞÜP GİDERSE NE YAPACAKSIN?

Efendi'nin hanımının feryat eden sesini duyan komşuları gelip sormuşlar:

- Ne oldu neden ağlıyorsun?

Efendi'nin hanımı üç kızını komşularına gösterip:

Bu büyük doğarken yere düştü, böyle oldu, kızım çaresiz kalsa, çocuğu suya düşüp gitse, ne yaparım? Diye ağlıyorum demiş.

684 KARPUZUN YAVRUSU

Efendi pazarda büyük bir karpuz alıcı olmuş, sahibi karpuzu överek:

- Bu hamile karpuz, karnında yavrusu var, alacak adam ziyan etmemeli, - demiş.

Efendi karpuzu alıp gelmiş, yolda elinden düşüp yarılmış. Yol kenarındaki çalılıkta tavşan yatıyormuş. Ondan korkup kaçmış, onun arkasından baka kalan Efendi:

- Ne yazık, annesi de yavrusu da bize nasip olmadı demiş.

685 İNNA A'TAYNA

Efendi'nin lakabı kel, Kadıninkiyse eşekmiş. Atışma yarışmalarında Efendi'yi asla yenemeyen kadı onu din yoluyla yenip, alay edecek olmuş mahkemeye çağırıp kızarak:

- Şimdi (inna a'tayna) suresini oku! –demiş.

- Efendim, bu çok nazik bir sure, başka bir şey okuyayım,- demiş Efendi.

Kadı beklememiş. Efendi çaresiz:

- İnna a'tayna kel Kevser feselli rabbike ven har-har-har- diye gülererek çıkıp gitmiş.

686 BİZİMLE YÜRÜRSENİZ KAZIK YERSİNİZ

Efendi bir arkadaşıyla gidiyormuş, yerdeki şekeri görmüşler. Her ikisi de onu almaya çalışmış. Fakat Efendi atiklik yapıp, şekeri arkadaşından daha önce alıp yemiş.

- Bizimle yürürseniz şeker yersiniz, demiş üzülen ortağı.
- Bizimle yürürseniz kazık yersiniz, diye cevap vermiş Efendi.

687 BURAYA DA YETİŞİP GELİYORSUN YA

Efendi göce yemekten bıkip yemek yapıp yemek amacıyla o bir arkadaşına misafirlige gitmiş, orda da göce yapılmış. Efendi yemeğe bakıp:

- Canavar, senden kaçtım, buraya da benden önce yetişip gelmişsin ha! Demiş.

688 EFENDİ VE ŞEYH

Bir şeyh Efendi'ye misafir olmuş, odun nemli olduğundan çay hemen olmamış. Efendi ateşi üflemiş ve şeyh:

- Harami, çayı haram ettin, şimdi ben başkasına misafirlige gidiyorum , -diye o gözdağı verdi.
- Evet pirim, kime gidiyorsunuz? – sormuş Efendi.
- Zengininkine!
- Eğer zenginin evinden bundan daha helal ekmek-çay varsa, merhamet, dört tarafınız kible , -demiş Efendi.

689 KADININ EVİNDE DE HELAL YEMEK EKMEK OLUYOR MU?

Efendi sabahleyin Kadının evinde onunla sohbet ediyormuş, çoban sürüsüyle gelip, inek- koyunlarınızı sürüye gönderin manasıyla:

- Yemeği helal, ekmeği helal!

Şaşırın Efendi:

- E, cahil çoban, Kadının evinde de helal yemekle ekmek oluyor mu? Demiş.

690 AĞZIN İKİ TANE OLDUĞUNDA...

Molla Nasreddin, demiş bir saf, niçin kulağım iki tane de ağzım bir tane?

- Daha çok dinlemek için , -eğer ağzın iki tane olsaydı, insanların beynini şişirip eline verirdin!

691 EFENDİ VE PATRON

Efendi'nin patronu hastalanmış, patron Efendi'ye "Falanca doktora gidip ilaç al gel" diye emir vermiş.

Efendi inat etmeye başlamış:

- Doktor evinde değilse?

- Olsun, gidiver!

- Evinde, belki ilacı yok?

- Elbette olur ve verir!

- Gittim de ilaç da verdi, işte bu ilaç fayda etmezse?

- Ahmak , gidecek misin , gitmeyecek misin?!

- E patron demiş Efendi , -ilaç fayda verdi de diyelim iyi ya ondan sonra ne olacak?

Sonra diyelim ki bir insanın başında bir ölüm var. Şimdi öldünüz ne olur daha sonradan ölseniz ne olur?

692 ALLAH'A VERMEDİ, KENDİ YEDİ...

- Git oğlum Nasreddin, dilenciye ekmek ver, çaresiz Allah adından pirim yapıyor, demiş Nasreddin' in babası.

- Yok, çıkıp vermiyorum! – inatçılık etti Efendi.
- Oğlum şimdi niye böyle diyorsun?
- Gece de bu dilenci Allah adından pirim yaptı, ekmeğ çıkıp versem, Allah'a bırakmıyor, kendi yiyor , -diye cevap vermiş Efendi.

693 NASİP

İmam, Efendi'nin komşusu olunca, her gün öğle ve akşam yemek vakitlerinde Efendi'nin evine geliyormuş, bir gün yemek hazırlandığı zamanda gelmiş. Efendi “ güzel misafir yemek üstüne gelir” diye yemeği yedirip göndermiş. Yarın da tam o vakitte Efendi yemek hazırlayacakmış, imam gelip , (nasip) diye, yemeği sonuna kadar yiyip gitmiş.

Dördüncü, beşinci günde de yemek hazırlandığı zamanda şehir imamı gelip (nasip) diye yemeği yiyip gidiyormuş.

Günlerin birinde yine Efendi yemeği hazırlamış, Efendi imam geldiğinde eline sopa alıp imamı dövmüş.

Hoca:

- Bunu neden yaptınız? – demiş.
- Nasip- diye cevap vermiş Efendi.

694 BU DUVARI GÖTÜREMEZ MİSİN?

Efendi Cuma ezanı okunmaya başlayınca, eşeğini caminin duvarına bağlamış. Efendi namaza girince duvar yıkılmış ve eşek altında kalmış. Efendi camiden çıkıp baksa ki, eşeğin gözleri fal taşı gibi yerinden çıkmış. Efendi eşeğine bakıp:

- Bu duvarı da götüremez misin, yine bana bakıp gözünü döndürüyorsun, demiş.

695 YIKILMASAM DA HEPSİYLE BİRLİKTE DÜŞERDİM

Efendi sokakta gidiyormuş, eşeği bir sokakta çocukların oynadığı yere geldiğinde korkmuş, Efendi de eşeğini dinlendirmiş. Çocuklar bağrışıp gülmüşler.

- Niye gülüyorsunuz! – diye kızmış Efendi.
- Dinlendirmesem de hepsi eşek üstünden yere düşerdim , - demiş Efendi.

696 AZRAİL'İ ALDATMANIN YOLU

Efendi ölüm döşeğinde yatıyormuş. Başında ağlayıp oturan hanımından rica etmiş:

- Hanım, çabuk git, kıyafetlerini giyip, süslerini takıp, güzelce süslen gel.
- Bırakın, şimdi böyle şeyler içime sinmez. Allah'ın işine bak sen öleceksin ve ben vefasız kadın mı olayım, niye böyle diyorsunuz? – üzülmüş hanımı.
- Ey cahil, diye teselli etmeye başlamış Efendi.
- Azrail şimdi benim etrafımda dolaşıyor, sen güzelce giyinip, periler gibi hazır dursan, beni unutup, seninle avunup alır mı ki diye düşünüyorum.

697 BEMBEYAZ SAKALINLA UTANMIYOR MUSUN?

Efendi pazarda yürürken, bir sığır görmüş. Bunu gören tellal Efendi'yi kenara çekip kulağına:

- Bu sığırı bugünkü pazar fiyatından yüz lira aşağısına alsam, bana elli lira verir misin? – demiş.

Efendi razı olmuş, tellal sığır sahibini de bir kenara çekip kulağına fısıldamış. Efendi sığırı satın aldıktan sonra satıcıya sormuş:

- Tellal kulağınıza fısıldayarak ne dedi?

İneğini bugün Pazar fiyatından yüz lira aşağısına satın alsan bana elli lira verir misin demiş. Ben de razı oldum.

- Hoppala, lanet adam, ikimizden yüz lira çarptı.

Onlar yolda gidiyorken tellalın beş sağ oğlu çıkıp babasına “onu-bunu” alın diye kavga etmeye başlamış. Tellal oğlunun kulağına:

-Sen eve gir ben sana acayip bir şey alıp geliyorum, demiş. Efendi bunu duyunca kala kalıp:

- Bembeyaz sakalınla genç çocuğu da elli liraya kandırıyor musun insafsız’ – demiş.

698 GÖZLÜĞÜN KALİTESİ

Hanımı gözlük takarak iş yapıyormuş Efendi sormuş:

- Gözlüğün ne yararı var?

- Küçük şeyi kocaman gösteriyor. –demiş hanımı.

- Efendi pazara gittiğinde hanımı kavun almasını rica etmiş. Efendi pazardan küçük kelek getirince, hanımı:

- Kavun alsanız olmaz mıydı bu kelek ki demiş.

- Gözlükle bakarsan bu da kavun olarak görünür diye cevap vermiş.

699 ŞÜKREDİN

Komşusu vefat etmiş mirası paylaşmak için de Efendiyi getirmişler. Efendi herkesin durumuna bakıp birisine beş som, birisine on som paylaşmış onun da on som borcu varmış bir zengine bu arada zengin gelmiş. Efendi ona kendi somunu vererek “ödeştik” demiş.

- Birisinin mirasıyla borçtan ödeşilir mi, Efendi? –demiş zengin.

- Şükredin ki komşum ölüp paranız onda kalmadı, demiş Efendi.

700 UTANCINIZI HOŞ GÖRÜYORUM

Fakirlik Efendi'yi fareye kepek aldırmayacak derecede yormuştu. Efendi köydeki bir arkadaşına gidip, bir hafta misafir olup dönüşte evine davet etmiş.

Bir gün Efendi pazardan geliyormuş, arkadaşını görmüş. “Davet etsem, gidip kalır mı ki” diye endişeyle:

- Bekleye bekleye gözümüz yolda kaldı, hadi eve , -demiş.
- Yok dostum, acele işim var, başka zaman geleyim demiş arkadaşı.
- Sizin böyle utancınızı hoş görüyorum, demiş Efendi.

701 MUÇAL

Efendi'nin falcı olan komşusu ölmüş, onu gömerken Efendi'ye sormuşlar:

- Molla Nasreddin, merhumla yaşattınız kaç yaşında olduğunu bilmiyor musunuz?

- Biliyorum, diye cevap vermiş Efendi, her halde aramızda bir yaş fark var, burcumuz da aynıydı, ya ben köpek, o domuz, ya da ben domuz o köpek.

702 BU AĞIZ DEĞİLSE NE?

Efendi yaz boyunca yaylada zenginlerin koyunlarına bakıp, güz olunca dönmüş. Onun uzayan saçı sakalını gören mahalle çocukları dalga geçip şakalaşmaya başlamışlar:

- Efendi'nin ağzı yok, Efendi'nin ağzı yok!

Efendi uzayıp ağzını kaplayan bıyığını iki elinin parmaklarıyla gösterip:

- Hey reziller boş boş konuşanlar, bu ağız değil de postalın deliği mi? – demiş.

703 İKİ SEFER GEÇTİM OLMADI

Efendi hanımıyla pazara gidip sığırı güzel bir paraya satmışlar. Gerekli şeyleri satın alıp, artan paraya hanımına vermiş. Dönüşte onların yolunu hırsızlar kesmiş.

- Dur, Kıpırdama!

Hırsızlar Efendi'nin kolunu tartaklayıp, etrafını bıçakla çizdiler:

- Eğer bu çizgiden bir adım geçersen, kelleni alırız! – demişler. Sonra hanımını tartaklayıp kıyafetlerini ve ondaki parayı alıp gitmişler.

- Gözünüzün önünde hırsızlar hanımınızı tartaklayıp durdu, ama siz hiçbir şey yapmadınız demiş hanımı acıyarak.

- Ben onları çok da azarladım demiş Efendi.

- Nasıl? – diye sormuş hanımı.

- Şart koştuıkları çizgilerden iki defa geçtim, bilemediler , -diye cevap vermiş Efendi.

704 ŞAKAYI DA BİLMİYORSUN

Efendi gidiyormuş, karşısına zengin kurttan daha büyük köpeği çıkmış. Onu kovmak için bastonunu çıkarmış köpek de hırıldayarak bıçak gibi dişlerini göstermiş.

Efendi bu durumdan korkup köpeğe:

- Kesin yediğine benzettin, şaka da bilmiyorsun ayıp, yol senindir, geçi ver!
Demiş.

705 BEN GENÇ BÜLBÜLÜM

Efendi bir bağa girip, gül koparacakmış, bahçıvan görünce bağırmış:

- Kimsin?
- Bülbülüm
- Blblsen hadi bir Őaki söyle
- Ben tecrübesiz genç bülbülüm Şakımayı Şimdi baba-annemden öğreneceğim demiş Efendi.

706 BEN DE BİR ÖLÜP ALAYIM

Yazın sıcak günlerinde Efendi cimri bir zengine misafirliğe gitmiş. Hizmetçiler buzlu ayran yapmış zengin eline kepçe almış Efendi'ye kaşık vermiş her içtiğinde de "oh, oh" rahatımdan lyorum" demiş. Efendi ayranını kaşıkla ise de susuzluğu gitmemiş. Sonunda o zenginin elinden kepçeyi çekip almış:

- İnsafın var mı akılsız, ben de bir sefer ölüp alayım , -demiş.

707 ALLAH BENİM PARAMI ALMIŞ GİDİP SANA VERMİŞ

Efendi pazarda yüz lirasını kaybetmiş. Camiye gidip Allah'ım, " Eğer Allahlığın doğruysa paramı bulup ver" deyip, akşam olana kadar ibadet etmiş. Ezan vaktinde bir zengine gelerek, Efendi'ye yüz lira verip:

- Ben uzak memleketten ticaret işi için gelip çok kar ettim. Dönüşte denizin ortasında, fırtına ıktı. O anda: "Sağ salim kıyıya varırsam, Efendi'ye yüz lira vereceğim" demiştim. Bu parayı alıp benim için dua etseniz?

Efendi parayı alırken:

- Allah'ın işine hayranım, pazarda paramı aldın, deniz de durana getirip verdirdin, demiş.

708 KIPIRDAMA YER SÜRMEYİ ÖĞRETİYORUM

Efendi yürürken bir kurbağa tutmuş, onun ayağına ip bağlayıp bir ucunu da kuşağına sıkıştırmış. Kurbağa sıçrayıp vak vak diyormuş:

- Ey cahil, sessiz ol sana çiftçilik ilmini öğretiyorum- demiş Efendi ona bakıp.

709 SARIĞIM ÇOCUKLARLA OYNAMAYA KALDI

Efendi namazdan dönerken, sokakta çocuklar onun başından sarığını alıp kaçmışlar. Efendi çocukları kovalayıp yetişemeyince, çaresiz evine geri dönmüş, yolda birisi Efendiye sormuş:

- Efendi, sarığınız nerede?

- Sarığımın gençliği aklına gelince, çocuklarla oynamak için kaldı, diye cevap vermiş Efendi.

710 DOST GİRİP DÜŞMAN İŞİNİ YAPIP GİTMESİN

Arife günü Efendi bin bir zorlukla para bulup, pilav için harcama yapmış. Karı-koca yemek yapıp, komşularına dağıtmışlar, onlardan da azıcık yemek gelmiş. Karı-koca yiyip doymuşlar. Birazcık da kalmış.

Efendi gece yarısı hanımını uyandırmaya çalışıp:

- Hanım hanım dur ışığı yak! Aklıma öyle acayip bir fikir geldi ki yarına bıraksam unutturum. Demiş.

Hanımı durup ışığı yakmış:

- Ne diyorsun?

- Sofra hazırlayıp, kalan yemeği getir. Yedikten sonra söyleyeceğim.

Hanımı onun söylediğini yapmış, yemeği yiyince:

- Pilav güzel yemek, onun tencerede durması doğru değil. “Dost girip düşman işini yapıp gidiyor” diye mesele aklıma geldi, hiç uykum gelmedi. Şimdi mutlu uyuyabiliriz, demiş.

711 BÖLÜŞEREK ALDIĞIMIZ

- Evinize ateş geldi, sizi arayıp zorla buldum, kalkın çabuk , -demiş bir arkadaşı kıraathanede oturan Efendi’ye. Arkanızdan ben de insanları alıp gelirim!

- Dostum, biz hanımımın ev içindeki işleri böluştük: Bana düşen para bulmak hanımın işi, ev işlerine bakmak. Git bunu hanımına haber ver, ben onun işine hiç karışmıyorum , -demiş mutlu Efendi.

712 EŞEĞİMLE KONUŞSAN, KENDİ SÖYLER

Efendi eşeğini sürüp, bağına gidiyormuş. Yolda arkadaşlarından biri merak edip sormuş:

- İkiniz aceleyle nereye gidiyorsunuz?

- İşte, şimdi ikiniz bütünleştiniz, demiş Efendi, onunla eşeğin arkasındaki mesafeyi gösterip, -biraz durup arkadaş olursunuz, kendine sorun, nereye gideceğini söyler.

713 ÇAĞIRILMAYAN DÜĞÜNE GİRMENİN YOLU

Bir gün hanımı feryat figan edip sokağa çıkmış, arkasından Efendi sopa ile kovalıyormuş.

- Otuz yıldan beri biriktirdiğim öcümü şimdi alıyorum, bir döveyim sonra kime gidip rica edersen et!

- Komşunun avlusunda düğün oluyormuş. Toplanan insanlar karı kocayı ayırmışlar. Hanımını düğün evine götürmüşler. Efendi’ye de öğüt vermeye başlamışlar:

-Bırakın, üzölmeyin, kadının akli kısa olur, siz akıllı bilgili insansınız. Eğer biz böyle şey yapsak sizin öğüt vermeniz gerekirdi.

Onu misafir edip düğüne getirmişler. O yemeklerden imkân buldukça yermiş, karı koca tartışmasını anlatıp, şikâyet etmeye başlamış.

- Eğer buraya kaçmasaydı –demiş o sucuğu ele alırken konuşmaya devam edip –börek gibi yapardım, eğer yine olmazsa dediği anda, mantı servisi edilmiş Efendiye o da mantıya el atıp toparlamış- mantı içindeki kıyma gibi doğrardım onu !

Onun laf ve hareketlerine misafirler karınları ağrıyınca kadar gülmüşler. Tatlı yemeklerden sonra çay içmiş. Efendi yerinden kalkıp:- Biraderler, komşum düğününe beni davet etmedi.

Ben burada güzel yemekler hazırlandığını biliyordum. Bunun için hanımımia anlaşp, düzmece bir kavga tertip ettik siz de kavgayı yatıştırıp, buraya girmemize sebep oldunuz. Karı koca kavga ettiğimiz yok, biz birbirimizden razıyız, çok mutlu yaşıyoruz. Hanımımı çağırıp, biz gidelim, siz de eğlenenize devam edin demiş.

714 EŞİN BİR TANE PEKİ HANIMIN?

Efendi'yi çarpık bacaklı, gözü az gören bir hanımla evlendirmişler. Akşamüstü hanımının önüne bir kâse yemek getirmişti, o şaşkınlıkla:

- Evde misafir var mı? Bana bir kâse yeter, demiş.

Efendi onun sözüyle zevklenip güleceği yerde kendine: bir kâse yemeği iki kâse yerinde kabul et güzel şey, onun bu hali çok yakıştı diye düşündü.

İkisi yine yemek yemeye başlamışlar, hem de hanımı açlığından şöyle demiş:

- Affedersiniz, eğer beni kötü hanım diye düşünüyorsanız hata ediyorsunuz! Niçin yanınıza yabancı adamı da alıp oturuyorsunuz?

Efendi hanımına:

- Yok hanım, evimizdeki her şeyimiz iki tane, ama kocan bir tane. Diye cevap vermiş.

715 İSTEDİĞİNİ VERDİM YİNE NE DİYORSUN?

Efendi eşeğiyle geliyormuş, eşeği yoldaki tezeği koklayınca durmuş. Efendi tezeği torbaya koymuş, evine geldiğinde eşeğinin önüne bırakmış. Ama eşek onu yemek yerine torbayı başından çıkarmaya uğraşmış.

- İsteddiğini verdim de! Yine züppelik yaptınız bakın demiş Efendi eşeğine.

716 BEN ATTARLIK YAPIYORUM PEKİ SEN?

Efendi aktarlık yaparken, pazardan iğne, sakız, ayna, taka, kürdan ve diğer malzemelerden alıp, eşeğine sarıp, köye oyalanarak gitmiş. Efendi gittiği her yerde “iğne gitti ya sakız gitti ya” diyor eşeği de anıyormuş. İnsanlar da yanına gitmeye cüret edemiyorlarmış.”

Efendi güzel bir yerden geçerken adettendir diye çıkıştı.

- İğne gitti ya sakız gitti ya !

Eşeği yine kulaklarını sağır edecek derecede anırmaya başlamış. Efendi yorulunca onun başına vurup:

- Beter ol, aktarlığı ben mi yapıyorum sen mi? –demiş.

717 KOCAN EVDEN ÇIKTIĞINDA BAŞI VAR MIYDI?

Efendi bir arkadaşıyla kurt avına çıkmış. Onlar büyük bir kurdu kovalıyorlarmış, kurt evine girmiş. Arkadaşı sinirlenip kurdun evine sokulup girmiş. Efendi uzunca bir süre beklemiş, o kıpırdamamış. Sonunda onu çekip, kurdun evinden arkadaşının başsız vücudunu alıp onun evine gitmiş ve hanımına:

-Kocan bugün sabahtan evden çıkıp gittiğinde tepesinde başı var mıydı?

718 SESİ KOVMAK

Efendi bir gün caminin minaresine çıkıp ezan okumuş ve minareden inip var gücüyle koşmuş.

- Böyle koşarak nereye gidiyorsunuz? Diye sormuş gören insanlar.
- Sesim nereye gidecek onu öğrenip geleceğim ,-diye cevap vermiş.

719 EFENDİ’NİN HÜKMÜ

Bir gün mahkemeye iki kişi gelmiş ve onlardan biri ricada bulunmuş:

- Biz arkadaşlara deve satın aldık. Ben deveye dört hisse arkadaşım ise bir hisse ödedi. Hisseye düşen paraları da ortağımla beşe bölüştük. Denizden geçerken, o deve helak olup öldü. Ben devenin zararını beraber ödeyelim diye bundan hak talep ettim, vermiyor, demiş.

- Sen domuzdan da doymuş zenginsin ben aciz çaresizim, -diye cevap vermiş ikincisi, bunun dışında, kiradan düşen paranın da kalanı senindir. Yine utanmadan hak talep ediyorsun bak!

Kadı bu kavgayı halletmeyi Efendi’ye vermiş. O sormuş:

- Deve helak olduğu zaman onun tepesinde kimsenin yük var mıydı?
- Yoktu , -diye cevap vermişler.

Efendi zengine bakıp:

- Devede yük ağırlığı yokmuş belki kendi ağırlığı fazlaydı helak oldu, öyle mi? Devenin ağırlığında da beşte dört yük senindi, bir kısmı ortağımnıki, öyle mi? Demek ki senin hakkın ağırlık yapıp devenin çökmesine sebep oldu.

Kadı Efendi’nin hükmünü uygulayıp zenginden para alıp fakire verdi.

720 ADİL OLMAK

Efendi'ye üç kişi gelip ricada bulunmuşlar:

- Üç kardeşiz ve dört lira paramız var. Beraber bölüşelim diyoruz, yardım eder misiniz?

- Tekrar iki lira bulup gelin, demiş Efendi, her birinize dosdoğru iki lira düşer. Ya da şöyle yaparız size bir lira veririm gerisi benim olur.

721 YARAMAZ AY

Efendi bir gün kadıya sormuş:

- Orucun başlangıcını nasıl biliriz?
- Ramazan ayının gelişinden , -cevap vermiş kadı.
- Ramazan ayının geldiğini nasıl biliyoruz?
- Yeni ay görünüşünden.
- Yeni ay görünmezse oruç tutmasak da olur mu?
- Evet, yeni ay görünmezse, oruç tutmak şart değil.

Efendi o günden beri hiç gökyüzüne bakmamış, oruç da tutmamış. Ayın sonunda tesadüfen gökyüzüne baktığında korkup başka yere bakmış. Yolda yere bakıp gidiyormuş, göl gibi suya ayın gölgesinin düştüğünü görünce bağırması:

- Nasıl yaramaz, kötü aysın ki, senden kaçıp gitsem de karşıma çıkıyorsun? Bana dediler ki, derya, göl, denizlerde görünmüyorsun bari bir orucu tutmayayım dedim tutmuyorum!

722 EFENDİ ORUÇ TUTUYOR

Efendi hiçbir zaman oruç tutmaz, hep bu konuda hanımından laf işitirmiş. Ramazanın yirmisi gelmiş o hanımıyla konuşmuş ve sahurda uyanacak mı diye sormuş. Hanımı uyuyormuş, Efendi karnını doyurup uyumuş.

Ertesi gün heybesine ekmek, katık koymuş ve işe gitmiş. Öğlen çalışıp, ara verildiğinde de yemeği alıp yemeğe başlamış. Bunu gören bir gezgin Efendi'yi uyarmak istemiş:

- Bembeyaz sakalınızla oruç tutmadığınızı görüyorum?

Bunda bembeyaz sakalın ne önemi var. Sonra iftar oldu ki?

- Hani iftar, daha öğlen oldu.

Gezgin sözünü söylerken Efendi'nin eşeği anırmış.

- Bana inanmıyorsun, demiş Efendi, işte müezzin, onun ezanına da inanmıyorsun?

723 GÜNAHKÂR OLMAYI İSTEMİYORUM

Efendi oruç günleri hanımı ile sahur yapıp karnını doyurur ve yine gün boyu ondan yemek isteyip kavga edermiş.

-Bu nasıl söz, - demiş. Bir gün hanım sıkılınca.

-Ya sahura kalkıyorsanız orucunuzu tutun ya da sahur yapmayacaksınız yemeğinizi yiyin!

Efendi kızarak:

-Oruç tutmadığım için günahkârım bir de sahura kalkmayıp daha da mı günahkâr olayım! Yok, ben bu kadar çok günahkâr olmayı istemiyorum, diye cevap vermiş.

724 EFENDİNİN BİLGELİĞİ

Efendi bir gün caminin minberine çıkıp:

-Kimde nasıl soru varsa soruversin, hepsine cevap vereceğim. Diye hitap etmiş.

Adamlar Efendi'yi soru yağmuruna tutmuşlar. Ama o her bir soruya "Bilmiyorum" diye cevap vermiş. Sonunda akıllı birisi çıkıp demiş:

-Hiçbir şeyi bilmiyorsunuz, ne diye minbere çıkıyorsunuz? Cahilin yükselişinin mümkün olmayacağından habersizsiniz!

-Ben bilime yaramak için yukarı çıktım, sadece. Eğer gerçek cahiller yeryüzüne çıksa, bulutun tepesinde olurum, diye cevap vermiş.

725 ARABANI GÖKYÜZÜNE VER

Efendi komşu köydeki yıl yemeğinden dönerken arabada oturuyormuş bu sırada, gökyüzüne bakıp şaşırmış:

- İlginç, bütün yıldızlar bugün gökyüzünde toplanmışa benziyor?

-Gökyüzünde de bugün yıl pilavı varmışa benziyor diye şakalaşmış arabacı.

-Öyleyse arabanı tez gökyüzüne sür diye, acele ettirmiş Efendi: Geç kalmayalım²³!

726 YALANINCA DA TAMAMMIŞ

Efendi gençliğinde bir arkadaşı ile tüccarlık yapıyormuş. Onlar köyden süt, yoğurt alıp pazarda satmışlar ve paralarına bir kabak şurubu satın almışlar. Bir liralari artmış, onu Efendi alıp, şurubu nöbetleşe taşımışlar.

-Şurubu alıp köye gidip satalım, o yerden yoğurt-süt alalım. 3-4 defa böyle yaparsak zengin oluruz, demiş ortağı. -Şuruptan biraz yiyelim diye yalvarmış Efendi.

-Parasını öde yersin, diye ciddi bir şekilde demiş ortağı. Efendi de bir lira ödeyip yemiş. Sonra kutuyu taşımaya başlamış ortağı da şuruptan yemek istemiş. Efendi şurubu geri verip, ortağı da biraz yemiş. Bu durum onlar köye gidene kadar lirayı sırayla birbirlerine verip yalamışlar.

Köye gelip baksalar ki şurup bitmiş. Ortağı şaşırıp Efendiye sormuş:

-Hayda şurubun hepsi bitmiş ya?

-Telaşlanma dostum, bir liralık yedik ki! diye teselli etmiş Efendi.

727 AT KAFASINA ÖRÜLEN YUMAK

Efendi açlıktan sıkıntı çekiyormuş. Yumak ipini satıp, ekmek parası yapmak için pazara gitmiş, ipi akşama kadar satamamış. "Üzölmeyeyim, dolandırıcı tüccarlar

gibi, konuşayım." demiş. Dört duvar arasına girip, ipi atın kafatasına dolayıp pazara gitmiş. Efendiye bir tüccar müşteri olup sormuş.

-Onun arasında bir şey yok mu, çok ağır?

-Var demiş Efendi. "ipi atın kafasına doladım.

Tüccar Efendi şakalaşıyor deyip düşünmüş, ipi ucuz fiyata satın aldı. Efendi akşamleyin ipi serip baksa gerçekten de onun içinden atın kafası çıkmış. Ertesi gün Tüccar Efendi'yi çağırıp, kızmış:

-Efendi ayıp değil mi? Bembeyaz sakalınız ile adamları kandırıyorsunuz, ya?

-"Birincisi" demiş Efendi, ipi sattığımda onun içinde ne olduğunu sana söyledim, ikincisi, ipi sen ucuz aldın. Eğer ipin içinde kemiği olmasa, atın kendi olduğunda da hepsi aynı, razı olmazdın?

728 NE İÇİN ÖDEYECEĞİM?

Efendi sormuş:

-Pantolon ne kadar?

-On lira diye cevap vermiş tüccar.

-Benim pantolonum var o on liraya eder mi?

-Evet gelir demiş tüccar pantolonun yerine ona gömlek vermiş.

Efendi gömleği eline alıp gitmiş. Tüccar bağırması.

-Parayı vermeyecek misiniz?

-Pantolonu geri verdim ki?

-Pantolona para ödemediniz ki?

-Pantolonu almayacaksam, ne için ona para ödeyeceğim, diye cevap vermiş

Efendi.

729 PİLAVIN FİYATI

Efendi pazarda yürüyormuş, karnı acıkmış. Cebinde parası da yokmuş. Buna rağmen yemekhaneye girip pilav istemiş. Aşçı bir kâseyi getirip bırakmış. Efendi onu yemiş ama yine de doymamış, bir kâse daha yiyip, karnını doyurup gidecekken aşçı çağırması.

-Para hani?

-Param olsa, canla başla verirdim ama yok demiş. Efendi.
Aşçı onun ile uzun kavga edince, kulağının tekine bir şaplak indirdi:
-Kulağınızın tekini biraz ağrıtabak ya, sonra gönlünüz ak olur. Gidin gidin!
deyip kovdu.

Efendi utanç ve sıkıntı ile sokağa çıkmış, dönüp aşçının kulağına yavaşça demiş.

-Şu fiyat ile her gün gelip pilav yeşem olur mu, ağabey?

730 EFENDİ BOYACI

Efendi boyacılık yapıyormuş. Bir kişi beyaz bir at getirip:

-Efendi şunu boyasanız? Demiş.

-Buyurun, hangi renge boyayayım?

-Dünyada şimdilik bulunmayan, görülmeyen renge boyayınız.

-Bu nasıl olur? Diye şaşırılmış Efendi.

-Bu demiş o kişi, beyaz, kırmızı, sarı, pembe, turuncu, mor, kara, ciğer rengi, Olmaması gerek.

Onun alay ettiğini düşünen Efendi:

-Çok iyi, istediğiniz renge boyayım, demiş, gidip hemen işe başlayayım, şakayla Efendi:

-Cuma, Cumartesi, Pazar, Pazartesi, Salı, Çarşamba, Perşembe'den başka günler gelip alırsınız demiş.

731 EFENDİNİN GÜNAHKÂRLIĞI

Efendi pazarda dolaşıyormuş. Toplu halde bal, tereyağı ve sıcak ekmeğ yiyen insanlara bakakalmış. Efendi onları görünce gidip:

-Esselam u aleyküm, cimri kıskanç insanlar! Demiş.

-Efendi bu nasıl söz biz sizin dediğiniz insanlardan değiliz demiş onlardan biri oturun bizim ile yemek yiyin? Efendi derhal bal ve yağı, ekmeği alıp hircuna doldurup dışarı çıkmış ve karnı doyunca.

-Gördün mü Allah'ım ben hata edip günahkâr oldum onlar gerçekten de samimi insanlarmış günahımı affet! demiş.

732 EŞEKTEN BORÇLUYUM

Bir dostu Efendiye eşek satmış, sonra pazarda eşek ile yürüyen Efendi'yi görüp sormuş.

-Eşek şişmandı şimdi çok zayıflamış yem vermiyorsunuz mu?

-Yok, diye cevap vermiş. Efendi her gün on kilo arpa veriyorum.

-Asla on kilo arpa yemişe benzemiyor ki?

-Doğru- demiş Efendi.- gerçekten de ben de on kilo arpa vermek istemiştin, şimdilerde işlerim iyi gitmiyor onu zamanında veremedim. Bendeki borç hiç yanmaz işlerim yoluna girdiği gün eşeğe olan borcumu de ödeyeceğim.

733 EFENDİNİN RÜYASI

Efendi bir gün rüyasında komşu hanımların kendisini alımlı, genç kızla evlendirmeye çalışırlarken görmüş Efendi uyanınca gidip hanımını dürtmeye başlamış:

-Hanım, hanım kalk işler karışık.

-Nasıl söz? Uykulayarak sormuş hanımı-

Komşular beni evlendirecek onları kov!

-Sakin ol, uykumu bölme?

-Bak ben seni önceden uyarıyorum. Gerçekten de onların böyle bir niyeti varsa sonra bana sitem edip öfkelenme demiş Efendi.

734 KOYUN ETİ

Bir gün Efendi çarşıdan et alıp gelmiş. Hanımını Efendiye sormuş.

-Ne yemek yapayım?

-Bilmiyorum, bu hangi yemeğe yararsa onu yapiver!

Hanımı eti eline almış keserken:

-Koyun eti güzel şey de ondan her şeyini pişirmek mümkün demiş.

-Öyleyse, demiş Efendi. Hepsini kes pişiriver!

735 ERKEKLİK NAMUSU

Efendi'nin hanımı cimri, aç göz ve huysuz biriymiş. Bir gün köyden onlara misafir gelmiş hanımı mutfığa girip oturmuş. Onca zaman geçtikten sonra Efendi gelip yalvarmaya başlamış.

-Kalk hanım yemeğini yap misafir uzak yoldan kalkıp gelmiş.

Hanımı kavgaya başlamış sonra dövüşmeye başlayıp Efendi'nin başına kepçe ile vurmuş. Misafirler girip Efendiyle hanımını ayırmış. Efendi'nin yüzündeki kanları yıkayıp avutmaya başlamışlar.

-Efendi üzülme hanımların hepsi de böyle kavgacı olur. Yine de hanımınız sakınmış benimki olsa kavga çıktı mı derhal sakalıma asılır.

-Yok, dostum, beni kendin ile bir tutma demiş. Efendi: "Ben hanımını sakalıma astırıp duran korkak erkeklerden değilim!"

736 İNEK BANA YOL GÖSTERDİ

Efendi sürekli hanımı ile kavga edip durur ve her kavgada hanımı kaçarmış sonra da oğlu ya da kızı onu bulup yalvar yakar alıp getirmiş. Efendi bir gün kavga edip bağa girip saklanmış. Hanımı çocuklarına:

-Ona uzun bir süre hiçbir yere gitmeyin Efendi geceyi beklemiş ama onu aramaya hiç kimse gelmemiş. Karnı aç olsa da eve girip barışmaya gururu izin vermemiş. O anda sürü otlaktan dönüp gelmiş. O yanına hiç kimse gelmeyince sığırı kuyruğundan tutup onunla evine gelmiş. Hanımı çocuklarına gözünü kısıp, Efendi'ye sormuş.

-Sonra gücenip gitmediniz mi niye geldiniz?

-Evine ölsem de gelmezdim cevap vermiş Efendi "Görüyorsun ki inek beni çekip getirdi."

737 BOHÇA

Efendi bir gün kayını evdeyken gelmiş. Hanımı abisini sandığa saklamaya çalışmış. Efendi onu görüp kapıyı tıklatmaya başlamış. Bundan faydalanan hanım ağabeyini pencereden çıkarmış ve sandığı dağıttığını Efendi görmemiş. Bohçasını çıkarmış.

Efendi kapıyı açıp sandığını açmış ve yerde duran bohçayı görünce kendi kendine “Cadı hanımın elinden her bela gelir. İşte canavar gibi abisini bohçaya dönüştürmüş. Koyun ile kavga etmeyeceğim yine kızıp beni sihir ile inek ya da eşeğe döndürmesin” demiş.

738 ŞIMARIK KIZ

Efendi'nin kızı çok tembelmiş, ev işlerine bakmaz, annesine hiç yardım etmez, gün boyu oynar ya da yatıp uyur imiş.

Bir gün Efendi hanımına tavsiye verip:

-Ben ev içini süpürmeye başlayım sen gelip süpürgeyi elinden almaya çalışınca “Ayıp değil mi, biz evde dururken siz mi süpüreceksiniz” dersin. Ben süpürgeyi sana vermeyeceğim “Senin işlerin de başından aşkın, onları yapıyorsun ve çokça da yoruluyorsun” diyeceğim. İnşallah buna kızımız uyanır ve hevesle evi süpürür.

Onlar aynen böyle yapmışlar. Hanımı süpürgeyi almaya çalışmış ama Efendi vermemiş. Koca karı tartışıp dururken kızı:

-Niye tartışıyorsunuz. İkiniz nöbetleşerek bir gün süpürürseniz iş tamam vesselam! Demiş.

739 EFENDİNİN NASİHATİ

Efendi kızını evlendirmiş. Gelin kızı alıp gidecekleri zaman adamlar Efendi'ye:

-Kızınıza Fatiha okuyun, belki, söyleyecek nasihatiniz vardır deyip akıl vermişler.

Efendi kızının yanına gelip kulağına fısıldamış:

Kızım eğer dikiş yapacaksan ipin sonunu düğüm yapmayı unutma, eğer öyle yapmazsan ip dikişin hiç tutmaz o kadar çalışman ziyan olur demiş.

740 ÇARESİZ KOYUN

Gençliğinde bir gün babası Efendi'yi pişirilmiş kelle almak için pazara göndermiş. Efendi kelleyi alıp gelirken onun etlerini yemiş.

-Oğlum aldığın kellede et yok mu? Diye sormuş babası.

-Görmüyor musunuz baba koyunun kendisi çok zayıfmış?
-Hayr olsun, zayıf da olsun ama kulağı nerede?
-Sağır koyun olsa gerek, kendi kulağı yoktu.
-İlginç kafada gözü de yok?
-Biçare koyunun gözü körmüş. Bundan dolayı kasabın bıçağından kaçmış ama kurtulamamış da. Babası iyice acıkmış ve kellenin çenesini açmış baksa ki dili de yok.
-Dili nerede kaldı bunun? Diye bağırması babası.
-Büyük ihtimal bunca ayıbın üstüne koyun dilsizdir de.
-Kemikteki deri etleri nerede?
-Görüyorsunuz ki kendi düpedüz kelmiş.
Her bir soruya Efendi sağlam hazırlanıp geldiğini gören babası başka hiçbir şey sormamış. Efendi, babasını avutup:

-Bakın babacığım dişlerinin hepsi bütün, bir tanesi bile kaybolmamış! demiş.

741 KÖTÜ ŞARKI

Efendi'nin oğlu kötü sesi ile gece gündüz, bıkana kadar, şarkı söylermiş. Bu durumdan bezmiş olan komşular toplanıp Efendiye durumu arz etmişler.

-Oğlunuz kötü şarkıları ile canımıza tak ettirdi. Eğer onu tembihlemezseniz üstünüz olan reise söyleriz!

-Hepinizde bir iki tane köpek var diye itiraz eden Efendi "Onlar erkenden akşama gecedan sabaha kadar havlıyorlar. Ben hiç birinize bundan dolayı şikayet ettim mi? Biricik oğlumun sesi sizin köpeğinizin sesinden de mi kötü?!"

742 SİZ EVDE YOKTUNUZ Kİ?

Efendi'nin çocukluk çağında bir gün babası ona:

-Bugün bir adam benden parasını istemeye gelecek. Ben evde saklanacağım sen onlara babam evde yok deyip cevap ver olur mu?

-Peki onlar bana inanmayıp eve gireyim derse?

-Eve girmesinler kim sorarsa da babam evde yok de ben evde yokum vesselam sözün hepsini anladın mı?

-Peki baba söylediğinizi yapacağım!

Babası evine girmiş. Efendi kapıya çıkıp sofada oturuyormuş. Babası evin içinden seslenmiş. Efendi cevap vermemiş. Babası sesine cevap verilmeyince can sıkıntısıyla "Oğlum oynayıp gitti anlaşılın" deyip dışarı çıkmış baksa ki Efendi kapının önünde oturuyormuş.

-Çağıracağım diye sesim kısıldı işitmedin mi? demiş sinirlenip babası.

-Niye işitmeyeceğim işittim sağır değilim.

-İşittiyse çağırıldığında niye eve gelmedin?

-Evde yokum dediniz ya kimin önüne çıkayım demiş Efendi.

743 EFENDİNİN MEKTUBU

Efendi iş için başka bir şehre gidip 3-4 ay kalmış. Gelmesine az bir zaman kala bir aylık iş çıkmış. Bunun için de evine mektup yazmış. Fakat mektubu gönderecek adam bulamamış. Çaresiz mektuba alıp kendi yola çıkmış ve gidip kapıyı çalmış.

-Bey geldiniz mi? Diye sevinmiş hanımı kapıyı açıp. Bu arada çocukları hemen çıkıp onun etrafını sarmış.

Efendi onlara bakıp:

-Şimdi ben gelmiş değilim çocuklarım. Babanızın mektubunu alıp gelen kişiyim Bir ay sonra dönüp geleceğim, o konuda konuşalım. Efendi mektubunu hanımına verip yoluna dönüp gitmiş.

744 NİÇİN OĞLUNU UYANDIRDIN?

Bir gün yatmadan önce Efendi hanımını tembihlemiş.

-Sabahleyin beni uyandır, şehirde işim var. Gün ağaracakken hanımı onu uyandırmış. Efendi karanlıkta gözü görmeden kıyafetini giyip gitmiş. Yolun yarısına varınca dönüp gelip hanımına kızmaya başlamış:

-Beni uyandırmanı söylemedim mi?

-İyi de uyanık değilsin de ne yapıyorsun?

-Niçin beni değil de oğlumu uyandırdın?

745 EFENDİ DÜZELDİ

Bir gün Efendi hastalanmış. Bütün konu komşu kardeş-dost onu görmeye gelmiş yanında o kadar çok konuşmuşlar ki Efendi'nin gözüne hastalığı görünmemiş yerinden kalkıp giyinmiş ve onlara bakıp;

-Kadir dostlarım bana bakın ben iyileştim. Şimdi gidin! İkinci sefer yine hasta olursam sohbetlerinizin kalanını o zaman devam ettirirsiniz, demiş.

746 EFENDİNİN GAYRETİ

Efendi, eşiğine odun yüklemiş geliyormuş. Yol ikiye ayrılmış. Efendi eşiğine;

-Sen doğru yol ile yürü ben dolaşip varacağım hadi kim önden eve varacakmış demiş ve eşiğini göndermiş. Eversiz kaldığını bilen eşek yolun üstünde otlamaya başlamış. Efendi evine gelip sormuş.

-Eşek geldi mi?

-Yok diye cevap vermiş hanımı.

-Sen daima beni yavaş olmakla suçluyorsun demiş Efendi beni gördün mü? Eşekten önce eve yetişip geldim.

747 BAYKUŞ

Efendi hastalanmış. Doktoru çağırılmışlar. Doktor pek cahil ve bunun üstüne de sarhoşmuş. Doktor Efendi'yi muayene edip:

-Kötüyü söylemeyince iyi olmayacak derler. Efendi, hastalığınız ağır yerinizden kalkıp gitmenize aklım ermiyor. Kardeş, dost, yar, biraderlerinizi çağırıp helallik alın vasiyetleriniz varsa söyleyin demiş.

Doktorun tavsiyesiyle Efendi herkesi toplayıp:

-Sizlere hepimize vasiyetim var o da, ölecek miyim kalacak mıyım bilmiyorum. Her halde benden sonra evime köpeğinizi alıp girecekseniz girin. Fakat bana bu baykuş doktoru alıp gelmeyin, demiş.

748 EFENDİNİN HASTALIĞI

Bir gün dermansızlıktan Efendi'nin başı dönüp, gözü kararmış. "Hastalandım galiba" deyip, zar zor doktora gitmiş ve derdini söylemiş:

Dikkatle bakan doktor:

-Hiçbir hastalığınız yok. Bunun hepsi yorgunluk ve açlık alametleridir. Oturun, yemek yiyince dinlenip düzelirsiniz demiş.

Efendi oturup dinlenmiş ve yemek yiyip karnını doyunmuş. Kendini iyi hissedip gideceği vakit doktora:

-Gerçekten iyi doktormuşsunuz. Hastalığım devasını buldunuz. Evimdekilerin hepsi bu hastalığa yakalandı. Şimdi gidip onların da sizin huzuruza göndereceğim.

749 EFENDİNİN GÜCÜ

Kış gecelerinin birinde adamlar bir evde toplanmış. Her biri kendi güç kuvveti hakkında övünüyorlarmış. Efendi:

-Ben yaşlandım, gücüm kuvvetim gençliğimde nasılsa şimdi de aynen öyle. Demiş.

-Bunu nerden biliyorsunuz? Diye sormuşlar.

-Avlumuzda büyük bir taş var. Onu ben gençliğimde de yerinden kaldıramazdım şimdi de kaldıramıyorum, diye cevap vermiş.

750 ATINI DİLİME BAĞLA

Efendi bir gün kapının önünde oturuyormuş bir atlı geçerken Efendi ona:

-Yorulmuşsunuz, inip dinlenin bir gece misafirim olun demiş. Atlı uzak yerden yorulup geldiğinden o da attan inmiş ve avluya girecekken sormuş.

-Muhterem atımı nereye bağlayacağım.

-Benim dilime bağlayın demiş Efendi.

751 EFENDİ SİMSAR

Efendi'nin arkadaşlarından biri muhtaç olduğundan bağını satacak olmuş. Bağ etrafında alıcılar toplanmışlar. Bir cimri Efendiye gelip:

-Dostunun bağının fiyatını biraz azaltıp bana ver demiş.

-Arkadaşım bağına çok uygun bir fiyat verdi, daha düşüğünü istemek – insafsızlık ben insafsız değilim- diye cevap vermiş. Efendi:

-Senin işin olmasın -bağırıldı zengin- şimdi ona para gerekli ne para versen yok demeyecek verecektir. Efendi zenginin vicdansızlığından nefret etse de fiyatı kızıştırıp, bağı ona vermeye karar vermiş. Efendi zengin ağasının evine gidip iki saat sonra dönüp gelmiş.

-Ne oldu diye şaşırıp sormuş zengin. Fiyatını azaltıp aldın mı ?

-Çok uğraşmadım sonunda fiyatını ucuzlattım, demiş Efendi.

-Kaç paraya karar verdin?

-Sizin söylediğiniz fiyata karar verdim de, sonra bağın sahibinin, bağı size satmama şartını ona verip geldim, demiş Efendi.

752 YALAN VE YALANCILIK

Efendi, Kış günlerinin birinde misafirlikte dostlarıyla konuşuyormuş. Onların arasında bir bilgin varmış, o hiç kimseye konuşma fırsatı vermeyip yalanları üst üste dizmiş.

-Biz çok zengindik, babamın hesapsız yıkları vardı. Onun için böyle büyük hara kurmuş idik. Yeni alınan kısrağın onun bir başından girse, ikinci başına yedi günde gelir demiş.

Adamlar arasında sessizce oturan Efendiye söz sırası gelince;

-O doğru söyledi. Ben de o athaneyi görmüştüm, babam bunlarda at bakıcısıydı. Babamın at kovuğu gibi böyle uzun sopası vardı, hatta tarlaya çıkınca hava bulutlanıp kalsa, yağmur yağmasın diye o sopa ile bulutların gönderirdi.

Efendi'nin alay ettiğini anlayan yalancı onu iğnelemiş;

-Efendi, yalan da yolunu bulmakla, babanıza şöyle sopa almış deyip faraziye verdi, söyleyin bakalım onu nereye saklardı?

-Kökü neredeymiş ki, babanızın o size söylediği harada saklardı. Diye cevap vermiş Efendi.

753 DENİZE GİDİP, SULAYIP GELEYİM

Bir kendine inanmış bilgin gelip, Efendi'ye:

-Dünyada sizi aldatmayan insan kalmamış. Ben sizinle gücümü sınamaya geldim.

-Öncelikle bu sözün yalan. Şimdi ümitle gelmişsin, seni ümitsiz göndereceğim söz, benden ne istiyorsun?

-Beni kandırabilir misiniz aldatamaz mısınız bunu bilmek istiyorum.

-Ben seni deryaya alıp gidip, su içirmeden dönüp gelsem ne dersin.

-Buyurun, nasıl, hünerinizi gösterin?

-Hadi, olmazsa deryaya gittik.

Onlar derya boyunca gidip gelmişler. Bilgiç avucuna su alıp içecekmiş, Efendi onu durdurup:

-Dur, ben şimdi böyle iş yapamam, avcun açılıp, su akıp gitti, onu içeceksin, ağzın da açılıp kaldı, demiş ve üzülüp,-ne yazık ki, biz kendimiz ile şahit alıp gelelim.

Bilgiç avcundaki suyu deryaya dökmüş. Onlar köye dönmüşler. Efendi insanların arasına girip, hiçbir şey olmamış gibi zaman sohbetine katılmış.

Bilgiç şahit alıp, deryaya dönüp barış için Efendi'nin yerinden dönüşünü bekliyormuş. O Efendi'nin hareketini görüp sormuş:

-Durun, şahit alıp gidelim?

-Yine nereye gitmemiz gerek,- demiş Efendi- ben seni “Deryaya götürürüm, su içmeden getiririm” demiştim, sözümde durdum, vesselam.

754 EFENDİ KIZINI KOCAYA VERDİ

Efendi'nin çirkin, şımarık, üşengeç, huysuz bir kızı varmış. Kızını düşmanlarından birinin oğluya evlendirmek istemiş ve düğün yapmışlar.

Arkadaşları gelip Efendi'yi azarlamaya başlamışlar.

-Efendi, niye kızınızı azılı düşmanınıza verdiniz? Düşman ile dünür mü olacaksınız?

-Kızımı gördüğünüzde bu sözleri söylemeyin. Ben ondan öç almak için kızımı ona verdim, diye cevap vermiş Efendi.

755 BEN KISA CEVAP VERİRİM

Efendi kişmiş yiyormuş, bir arkadaşı gelip sormuş:

-Efendi, ne yapıyorsunuz?

-Böyle, diye cevap vermiş.

-Böyle dediğiniz nedir, bu da cevap mı? Diye öfkelenmiş arkadaşı.

-Ben kısa konuşurum.

-Sözünüzü anlamadım.

-Siz ne yediğimi sordunuz, “kişmiş” deyip cevap verdim. Şimdi “bana da verin” diyeceksiniz, “yok veremem” diyeceğim, “niye” diyeceksiniz, “böyle” diyeceğim. Bu soru cevaplar yerine ben önceden “ böyle” deyip kısa cevap verdim, demiş Efendi.

756 ŞAKAYI BIRAK, KENDİ EKMEĞİNİ YE!

Efendi bir gün tanımadığı bir kişi ile yoldaş olmuş. Onlar bir çeşme yanında dinlenmişler. Her kes kendi yemeğini önüne koyunca, yoldaşı sormuş:

-Gelin bulduklarımızı ortaya koyup bölüştüklerimizi görelim?

Efendi onun önündeki eşyalara bir bakıp:

-Şakayı bırak, kendi ekmeğini ye, kardeş! Demiş.

757 KUŞÇA

Efendi yolda giderken saat bulmuş. Efendi ömrü boyunca böyle güzel bir saat görmemiş. Çok sevinmiş. Onun çıkardığı sesi işitip: “bu kanadı çıkmayan kuşmuş” deyip düşünmüş, ağacın dalına yerleştirip:

-Kanadın çıktığında düşme, şuraya kurul! Demiş.

758 KARPUZ

Efendi komşu köye gidip, bir çiftçiden büyük bir karpuz satın almış, kesip yarısını yemiş ve “ Bu yerden kim geçerse, benden önce Bey geçmiş deyip düşünsün”

deyip kalanını yol kenarına bırakmış. Biraz yürüyünce, arkasına bakıp, karpuzun kalanını da yemiş:

-Geçenler “Ağanın hizmetkârları da var imiş” deyip düşünsünler demiş ve biraz yürüdükten sonra susayıp dönüp gelmiş, karpuzu kırıp yemiş kabuğunu da taşlamış.

-Yolcular “Ağanın eşeği de var imiş” deyip düşünsünler de tamam olur deyip bırakmış.

759 EFENDİ VE EŞKİYALAR

Bir gün Efendi’yi yolda eşkiyalar engelleyip, eşeğini ve parasını almışlar, sonra kıyafetlerini alıp hurra hurraya başlamışlar. Efendi onlara:

-Bana niye vuruyorsunuz, geç geldiğim için mi yoksa az eşya getirdiğimden mi? Deyip yakınmış.

760 EFENDİ VE TABİRCİ

Bir kişi Efendi’ye sormuş:

-Hangi yenilikler var?

-Bugün rüyamda pişirilen şalgam gördüm, başka yenilik yok diye cevap vermiş. Efendi.

-Ben çok büyük tabirciyim, biraz para verirsiniz, rüyanızın tabirini söylerim, demiş.

-Babana rahmet, demiş Efendi, -Param olsaydı koyun yağı, koyun etinden pilav yerdim, pişirilen şalgam rüyama girer miydi?

761 EFENDİNİN BEDDUASI

Şakacılardan biri Efendi'nin bastonunu kırmış ve:

-Benim dayanağımı kırdın, senin de ayağın kırılmış demiş.

-Benim ayağım kırılrsa ne olur? Deyip yine alay etmiş ve:

-Gülme, demiş. Efendi sinirlenip, kırık gün, kırık ay ya da kırık yıl içinde elbette ayağın kırılır!

Bir gün o adam evine döndüğünde, tesadüfen yolda bir çukura düşüp ayağını kırmış. Efendi'nin bedduası aklına gelmiş ve at kiralayıp hemen özür dilemiş.

-Efendi, affedin beni tövbe ettim, sizin bedduanız çok çabuk oldu. Kırk gün, kırık ay, kırık yıl, değil kırık saat, kırık dakika bile geçmeden ayağım kırıldı.

-Sen bu cezayı bundan kırık gün önce aldın günahını erteledin, demiş Efendi. "Bana yaptığın edepsizlik için kırık gün sonra karşılığını alınca, benim bedduamın ne olduğunu o zaman görürsün! Demiş.

762 İŞARET

Evinin yanındaki tepelikte bir şeyler aradığını gören komşusu, Efendiye sormuş:

- Efendi ne arıyorsunuz?

- Bu yıl elime biraz para geçti, onu bu yere gömmüştüm. Şimdi bulamıyorum. - demiş Efendi.

- Gömdüğün yere bir işaret koymamış mıydın?

- Gökyüzünde duran bir parça bulutun yere düşüp duran gölgesini işaret yapıp, onun altına gömdüm. Şimdi o bulut başka yere gitmiş, gölgesini de kendi ile almış, - diye cevap vermiş Efendi.

763 BABA VE OĞUL' UN KARŞILAŞMASI

Efendi dostu ile pazardan geliyormuş. Yol üstünde birbirini yumruklayan iki kişi görmüşler.

- Yürüyün ayıralım hadi! - demiş dostu. Ta onlar yetişip gelince dövüşenlerden biri ayrılmış ve:

- Şimdi biliyorum ki, sen gerçekten eşeksin, - demiş.

- Ben eşek isem, sen de sıpasın, ahmak, - demiş ikincisi.

Efendi dostunun kolundan tutup ilerlerken:

- Yürüyün burada baba-oğul dövüşüyor, onların arsına girmeyelim, - demiş.

764 AYAĞINIZI BULDUNUZ MU?

Sıcak yaz günlerinin birinde bir yığın çocuk vadi boyunda ayaklarını suya sokup oturup bağışıyorlarmış:

- Hani benim ayağım?

- Benimki hani?

O vakit Efendi gelip çocuklara sormuş:

- Çocuklar ayaklarınızı buldunuz mu?

- Ayaklarımız karışıp gitti, birbirinden ayıramıyoruz.

- Efendi daldan sopa kırıp, çocukların ayaklarına vurmaya başlamış ve çocuklar da kaçmışlar.

- Şimdi ayaklarınızı buldunuz mu? - diye bağırmış Efendi.

765 EFENDİ' NİN TOKATI

Günlerin birinde Efendi havuzdan su alırken gözü suya dalmış. Ne yapacağını bilmeden şaşkınlıkla bakıyormuş, geçenlerden biri sormuş:

- Ne yapıyorsunuz, Efendi?

- Gözümün sudan çıkmasını bekliyorum, - diye cevap vermiş.

766 GÖRÜNÜŞE GÖRE YALAN

Efendi eşegini kaybetmiş, çok aramış ama bulamamış, evine dönerken yolda rastladığı komşusuna sormuş:

- Komşu, köyden hangi yeni laflar var?
- Söylemeye değer hiç laf yok.
- Benim eşeği kaybetmeme hiç kimse laf etmedi mi?
- Yok, bu konuda hiçbir şey işitmedim.
- Hayret, demek ki benim eşeği kaybettiğim yalana benziyor. Eğer doğru olsaydı, köyde laf olurdu. Demiş Efendi.

767 EŞEĞE GÖZLÜK TAKMAK

Bir gün Efendi eşegini otlaması için önüne talaş koymuş. Komşusu bunu görünce Efendi'ye sormuş:

- Efendi, eşeğe talaş mı yediriyorsun?
- Eşek aç, kuru otum yok bu yüzden bunu yiyor.
- Bunu yiyen eşek delirmesin?
- Ben onu kendi halinde bırakır mıyım? - demiş Efendi eşeğe mavi gözlük taktım ve işte şimdi talaşı mavi ottan ayırır! - demiş.

768 NİÇİN TEBESSÜM EDİYORSUN?

Bir gün Efendi arazide eşeğine odun yükleyip, eşegini salmış ve:

- Hadi, kim önce eve varacak? - demiş.

Evine gelip baksa ki, eşek yok, onu akşamüstüne kadar beklemiş, ahırını aramış bulamayınca çıkıp gitmiş.

Eşegini yolda aç kurtların yediğini görmüş.

Efendi eşeğin yanına gelip, onun kafasındaki beyaz dişlerini görünce:

- Vaktinde eve gelseydin, bu duruma düşmezdin! Yine de bana bakarak tebessüm ediyorsun. - demiş.

769 KENDİMİ EŞEK YAPTIM

Efendi uzak yoldan yayan geliyormuş, yorulmuş ve bir ağacın gölgesinde dinleneyim demiş:

- Allah'ım kötü de olsa bir eşek ver. Böyle günlerde uzağımı yakın, ağırlığımı hafif eyle. Efendi sözünü bitirir bitirmez bir asker gelmiş ve şöyle demiş:

- Hey tembel kalk yerinden! Benim atım yoruldu. Onu işte şu köyde serinletiver. Efendi yorulduğunu söyleyip özür dilemiş. Süvari onu kamçılıyıp gitmiş. Efendi sitem ederek ellerini açmış ve:

- Hikmetine kurban olduğum Allah'ım, senden kötü eşek istedim, kendimi eşeğe dönüştürdün? -demiş.

770 KAR LEYLEK

Bir Lafçı Efendi'ye:

- Haberiniz var mı? Bizim tarafta kar öyle yağdı ki, leylek karın üstüne kondu. Hatta o şimdi gökyüzüne değıyor-değıyor! -demiş.

- Bu da bir şey mi? -demiş Efendi.

- Bizim tarafta o kadar çok kar yağdı ki gökyüzüne değıdi. Şimdi tavuklar karın üstüne, çıkıp yıldızlarını çekiyor.

771 ÜÇ KURUŞLUK TOKAT

Efendi bir gün pazarda kendinden emin bir şekilde yürüyormuş, birden bire yüzüne bir tokat gelmiş. Efendi tokadı yedikten sonra arkasına dönmüş baksa ki, tanımadığı bir adam duruyor. Hemen adamın yakasından yakalayıp:

- Niye vuruyorsun bana?

- E affedin, ben sizi şakacı bir arkadaşım zannettim.

Efendi onun yalvarıp yakarmasına bakmadan doğru mahkemeye götürmüş. Kadı hazretleri o adamın arkadaşımıymış.

- Evet, ne oldu? Diye Efendi ye sormuş.

- Pazarda giderken, bu adam yüzüme tokat attı.

- Affediniz Efendim! Ben bu adamı şakacı arkadaşım zannettim ve bilmeden vurdum. Kasıtlı vurmuşluğum yoktur.

- Kasten ya da rastgele, farkı yok! Vurdun mu vurdun. Buna şimdi üç kuruş ceza ödeyeceksin, -deyip kadı arkadaşına göz atmış. Arkadaşı da bunun anlamını düşünmüş ve:

- Peki, Efendim. Ödemeye razıyım, fakat param burada değil. Gidip, alıp gelsem olur mu?

- Evet olur, git gel.

O adam oradan hemen çıkıp gitmiş. Efendi beklemiş gelen giden yok... Anlamış ki kadı ona akıl verdi, arkadaşını kurtardı.

- Efendim, bir tokadın cezası ne kadar?

- Üç kuruş.

- Benim işim çıktı gitmeliyim adam gelirse, bana düşen üç kuruşu siz alınız! -deyip kadının başına bir tokat atıp sessizce çıkıp gitmiş.

772 AVCI KARGA

Efendi sokakta giderken, bir çocuk koluna kargayı takıp yürüyormuş.

- Hey çocuk beri gel. Bu kuşu neden böyle götürüyorsun?

Çocuk kurnazmış, kuşunun bütün marifetlerini söylemeye başlamış:

- Amca, bu büyük avcı kuştur. Daha çok ufak kuşları avlar, horoz ve tavukları avlar hatta çok fazla büyük olmadıktan sonra kuzu da avlar demiş.

Efendi bu duruma şaşırılmış:

- Satıyor musun?

- Satıyorum.

- Kaça?

- Bir liraya.

Efendi pazarlık etmeden, çocuğa hemen bir lirayı verip, kargayı almış ve o da çocuk gibi koluna koyup, tarlaya gitmiş. Bir ovanın tepesine geldiğinde, engin ve otlak yerinde sürü otlayıp duruyormuş. "Hadi bir deneyip görelim." deyip kargayı bırakmış. Karga da aşağıya uçarak gidip, otlayıp duran bir öküzün boynuzuna konmuş. Efendi memnun olup yürümeye devam etmiş, avın peşine düşmüş. "Büyük, ilginç kuşmuş ha, öküze kondu ya! Bugün avımız kendiliğinden geldi." deyip öküzü götürmüş. Evine gelip, onu hemen kesmiş ve etini, yağını ayırmış.

- Hanım, hanım, şimdi bu kuşa bir bakım yap ki... Efendi karısına bunları derken, kapı çalmış ve baksa ki karşısında tanımadığı bir adam duruyor.

- Evet arkadaş, ne istiyorsun?

- Öküzümü tarlaya otlatmaya çıkarmıştım, siz onu almışsınız.

- Evet, getirdim. O bizim avımız.

- Hangi av?

- Av gibi av işte.

- Anlamadım

- Şimdi anlarsın, -deyip evdeki kargayı alıp gelmiş.

- İşte, bu kuşumuz öküzünüzü avladı. Kendi helal avımız olduğu için öküzü kestik.

Öküzün sahibi feryat edip Efendi'nin yakasını tutmuş. Olay büyüyüp kadıya kadar gitmiş:

- Hadi söyleyin Efendi ne oldu?

- Ben işte bu kuşum ile tarlada öküzü avlayıp aldım. Olan bu.

- Olur mu öyle şey! Karga ile öküz avlanır mı?

- İnanmıyorsunuz Efendim. Kargam öküzün zayıf beline konuverdi.

Mahkemedekilerin hepsi birden "ha ha ha" diye gülmüşler. Efendi yakasını silkip, kendi kendine:

- Adamlara şaşırdım. "Gökyüzünde uçup duran susam gibi kuşları avlıyor." desem inanırlar, "yerde duran öküzü avlıyor." diyorum inanmıyorlar, demiş.

773 İÇİME GİRME

Efendi'nin şakacı arkadaşlarından biri misafir olarak gelmiş. Efendi ona büyük bir ziyafet hazırlamış, çayı da büyük kâsede vermiş.

- Efendim, bana ip verseniz, -demiş misafir.

- İyi de, ipi ne yapacaksınız?

- Kendimi bağlayacağım kâsenin içine düşmesin diye.

Aradan birkaç gün geçmiş, Efendi de ona misafir olmuş. Dostu da ona mahsustan küçük kâsede çay uzattı.

- Bana bir ip verseniz, -demiş Efendi.

- Ha, siz de kendinizi mi bağlayacaksınız?
- Hayır, kendimi değil, küçük kâseyi bağlayacağım, içime düşmesin diye...

774 BAHANE

Efendi'yi üç kişi birden çağırmış. Çıkıp baksa ki çağırانlar komşularıymış.

- Hoş geldiniz. Ne oldu?
- Kavak kâse yapıyorduk, ip lazım oldu.
- İpimiz boşta değil, olsa canım ile verirdim.
- Hemen getirip ver o vakit.
- Boşta değil diyorum demiş Efendi, öfkelenerek ipe un serdim. Demiş.

- Ee, ipe de un serdin, parçalandı mı?

Vermek istemediğinden bir bahane uydurmak zorunda kalmış.

- İkinci komşusuna bakmış o da:

-Bize büyük kalbur lazım oldu. Biraz buğdayımız vardı, onu elemek için almak istedik.

- Kalburum da boşta değil, su doldurup koymuştum.
- Tövbe, kalbura su konduğunu şimdi duyuyorum.
- Yok dediğine göre, şu tatlıca bahaneni söyle güzelce.

Efendi üçüncü komşusuna "siz" deyip sormuş:

- Bana çapanızı verseniz.

Efendi "hop-hop" deyip, içeriye girmiş, çapasını alıp çıkıp sormuş:

- Kendiniz getirir misiniz yoksa ben i alacağım?
- Alan kişi işi bitince getirir verir.
- Yalan laf. Hiç kimse alınan eşyasını yine kendi eliyle getirip vermez.
- Sahibi gidip alır gelir. Yalancı imişsin. -deyip çapayı yine geri alıp, içeri gitmiş.

775 DİNLENEN TAVUK

Efendi uzak yola gidiyormuş, karısı "yolda yersin" deyip bir tavuk pişirmiş. Efendi ertesi gün yola çıkmış. Şehirden çıkarken Efendiye bir adam yoldaş olmuş. İkisi laflayıp gidiyorlarmış. Öğle vakti olunca bir dalın gölgesine gidip, yemeklerini yemeğe

başlamışlar. Yoldaşı torbasından bir fırın ekmeği alıp sofraya koymuş. Efendi de hanımının pişirdiği tavuğu almış. Yoldaşı anlamış ki iş başka, torbasındaki şekerleri, yağlı yuvarlak ekmekleri alıp sofraya hazırlamış. Sonra "hadi alın " deyip Efendi'yi sinamaya başlamış. Efendi de "peki" deyip sofradaki yemekleri hızlı hızlı mideye indirmeye başlamış. Kendi tavuğuna el sürmeyip, torbasına geri koymuş.

Biraz dinlenip yine yola koyulmuşlar. Kaşgar yakınlarında bir kervansarayaya girmişler. Adam yine torbasındaki var olan eşyalarını sofranın bir kenarına koymuş ve yoldaşının yağlı yuvarlak ekmeklerini yemeğe başlamış. Sofradaki eşyaların hepsini tamamen yiyip tüketmişlerdi ki Efendi "buyurun tavuktan alınız." dememiş. Efendi tavuğu yine sarıp torbasına koymuş. Yoldaşı şaşırılmış, bir şey diyemeden çaresizce yerine yatıp, uyumuş.

Efendi sabah olduğunda, yoldaşını uyandırmadan yalnız kendi yola çıkmış. Bir zaman sonra yoldaşı uyanıp baksa ki, Efendi gitmiş. O da hızlı yürüyüp, Efendiye yetişmiş ve ona sitemle:

- Yoldaşlığa bu yaptığınız yakıştı mı? En azından uyandırabilirdiniz!
- Şey, affediniz. Ben sizi o yerde kalacaksınız diye biliyordum, yoksa uyandırırdım.

Yürüyüp-yürüyüp yorulmuşlar sonra serin bir yere durup, yemek yemeğe başlamışlar. Yoldaşı torbasını gece boşaltıncaya kadar yemiş. Efendi bunu görünce, öteye gidip oturmuş ve tavuğu kendi başına yemeğe başlamış. Yoldaşı gücenip, ki sabredemeyerek Efendi'nin yanına gelip:

- Siz garip, anlaşılmaz bir yoldaş imişsiniz, şu yaptığınız adamlığa yakıştı mı? Yalandan bile olsa "alınız-alınız" demiyorsunuz. -deyip sofraya oturmuş.
  - Alın-alın derdim de, fakat bu tavuk benim ki değil.
  - Ha, kimin o zaman?
  - Karımın.
  - Peki, karınızın ki ise niye kendiniz yiyorsunuz?
  - Karım, "yalnız kendiniz yiyin." demişti de.
  - Karınız sizin yediğinizi ya da benim yediğimi nereden bilecek?
- Efendi anlamış ki adam asla pes etmeyecek.

- Doğrusunu söyleyeyim arkadaş, bu tavuk sıcak-soğuk yapılır. Karım öğretmendir yalnız bana özel yaptı. Şimdi iki kişi yersek, yine bir bela olmasın. En iyisi mi şu tavuğun bahtından geri durunuz. -deyip cevap vermiş.

776 SOL TARAFI NEREDEN BİLECEĞİM

Efendi bir gece mum yakmış karısı ile laflayıp oturuyormuş. Birden rüzgâr esip, mumu söndürmüş. Ev kapkaranlık olmuş.

- Sol tarafınızda kibrit var, alıp mumu yakınız, -demiş karısı.

- Ee şaka mı yapıyorsun hanım? Karanlıkta sol tarafı nereden bileceğim, ne diyorsun!

777 İŞTE, BEN SÖYLEMEDİM

Efendi'nin karısı bir olay olduğunu duysa, "İşte, ben söylemedim mi." dermiş. Bir gün Efendi aceleyle gelip şaka ile:

- Hanım-hanım eşek önündeki büyük taşı yiyip duruyor, -demiş.

- İşte, ben söylemedim...

- Saçma sapan konuşma! Hiç eşek taşı yer mi? Ben sana bu alışkanlığını bırak, dememiş miydin?! -demiş Efendi.

- İşte, tam olarak ben de böyle demedim mi?

778 ÇİRKİN AYNA

Efendi sokakta yürürken, toprağa karışmış bir falcı aynası görmüş. Temizleyip ona bakmış, kendi görüntüsü gözüne çirkin görünmüş. Gönülden:

- Çirkinliğinden bırakıp gitmişler imiş, -deyip atıvermiş ve kendi yoluna gitmiş.

779 HOLVAYTAR YESEK

Efendi bir gün arkadaşları ile sohbet ediyormuş, konu yemeklere gelmiş. Efendi birden dert yanmaya başlamış:

- Bir holvaytar yiyip gelsek, ama hiç vakit olmuyor.

- Niye çaresi olmasın? Kolay bir yemek ki!

- Kolaylığına kolay da ben un bulsam, yağ olmuyor, yağ bulsam, şeker olmuyor. Hepsini bulduğumda ise kendim olmuyorum...

780 FARŞÇA ŞİİR

Efendi bir gün şairler meclisine gitmiş. Onlar her çeşit şiirlerini zevk ile okumaya başlamışlar. Efendiye sıra gelmemiş, ona hiç kimse bakmıyormuş. Eski bir şair, bir köşede sessizce oturan Efendiye bakarak:

- Efendim, siz de bir şey söyleyin. Farsça şiirlerden hiç bildiğiniz var mı? - demiş.

- Evet, Farsça şiir yazmak ve okumak bizden sorulur, -demiş Efendi.

- Buyurun, olmazsa bildiklerinizden iki mısra okuyuveriniz.

Efendi okumaya başlamış:

"Şiirinizin devri geçse, kuruş paradan päk-päkäst. (değersizdir)

Bizim şiir neşeli, şenlikli huşçak-çakast (hoş mutludur)"

Herkes tebessüm ederek gülmüşler.

- Efendi, böyle birer-birer Farsça söz görülmemişti ki!

- Niye görülmez imiş, oradaki est-estileri mi anlamadınız?

781 ESKİ KAFTANIM YOK DA

Efendi süslenip-püslenip düğüne gidiyormuş. Yakın bir arkadaşının eşeği üstünde yükü ile çamura batmış yatıyormuş. Arkadaşı onu kaldıramıyor, öfkelenmiş bir şekilde duruyormuş. Efendi onu görse de görmemezlikten gelip, geçip gidivermiş. Bunu gören bir kişi:

- Efendim, sizin insanlığınız yok imiş! Olsa şu adam sizin en yakın arkadaşınız olur! En azından "ha ne oldu?" bile demiyorsunuz. -demiş.

- Eski kaftanım yok da, olsa söyledim.

- E, hal hatır sormayla kaftanın ne alakası var?

- Hal hatır sormanın kendisi böyle olur! Böyle çamura düşenlere bakıp geçersin...

782 SEN DE BAŞKÖŞEYE ÇIK!

Arkadaşlarından biri Efendi'nin evine talip olmuş. O misafir odasının köşesinde oturuyormuş sonra şeyh içeri girmiş. "Efendim, böyle gelin" -deyip, ona kendi yerini vermiş. İmam gelmiş, Ona da yer bırakıp, kendi az alçağa oturmuş. Sonra muhtar ve birçok bayan gelmeye başlamış. Efendi "Efendim yukarıya-yukarıya " deyip, onları da köşeye geçirivermiş. Sonra bakmış ki, kendine yer kalmamış.

Efendi bu duruma üzülmüş, kapıdan geçen bir köpek görmüş. İki kulağından sürükleyip onu da içeri almış ve:

- Var, sen de başköşeye çık! - demiş.

783 TEMBELLİK NASİP EDİYORUM

Efendi bir gün karısına: "Hanım bir pilav yapsan da şöyle bir güzel yesek." - demiş. Karısı da peki deyip, hemen pilav demleyip, süzüp, sofraya getirip koymuş. Efendi tabağa bakarak: "Bugün pilav sofrasını doyuncaya kadar yiyip, bitirelim" deyip elini sürtüp koymuş.

- Nasip olursa, demiş

- E şuna bak bana gereken başlamak?! Şu hazırlanan yemeği nasip etse de yesek, nasip etmese de yesek, -deyip yemeğe şimdi el uzatıyordu ki, kapı takırdatılmış. Dışarıdan "Aç! Aç çabuk!" diye ses gelmiş.

Efendi çıkıp kapıyı açtığında, padişahın iki askeri duruyormuş.

- Buyurun, ne istemiştiniz?

- Efendim yürü bu tarafa -demişler ve Efendi'nin "durun, elimi yıkayayım çıkâlim" demesine bakmadan, iki elini arkasına bükerek, alıp gitmişler. Vardıklarında, padişah sıkılmış oturuyormuş Efendiyi çağırmış. Padişah onunla uzun süre konuşmuş ve gece yarısına kadar Efendiyi tutmuş gece yarısı Efendiyi bırakmış. Efendi kurtulduğuna şükür edip, koşarak evine gelmiş ve kapıyı çalmış.

- Kim? -demiş karısı içeriden.

- Açıver, nasip olursa kocanım, -deyip cevap vermiş Efendi.

784 LEYLEĞE GÜVENİP

Efendi sokakta giderken çatıda duran leyleği görmüş. "He, leylek geliyor, yaz oluyor. " diye düşünmüş, kürkünü satmış. O günün gecesi, birdenbire hava bozulup, patırdayıp kar yağmaya başlamış. Arkasından da fırtına başlamış...

Efendi "Şimdi ne yapsam ki? Kürkümü alan adamı bulup alabilir miyim? Ya da başka kürk alsam mı ki?.." diye düşünürken ile soğuk da "huv huv" layıp giderken minarenin tepesinde leyleğin yuvasını görmüş. O leylek de soğuktan üşümüş, bir ayağını karnının çekip tek ayakla duruyormuş. Efendi onu kayırarak gitmiş:

- Ha, Babana lanet! Şu halsiz duruşuna bak! Vakitli gelsen de üşümesen olmaz mıydı? cezanı çek şimdi!..

785 TAVSİYE

Bir çiftçi Efendiye tavsiye almak için gelmiş:

- Yerime ne eksem ki Efendim?
- Kendi yerin nerede?
- İşte, şu tepeliğin arkasında.

Efendi "Hadi yürü de bir gidip görelim." deyip, onun yerine gitmiş. Gidip bomboş tarlayı gezerken, "İşte bu yere buğday ek, işte bu yere arpa ek, işte bu yere darı ek..." deyip tavsiye vermeye başlamış. Bir yere vardıklarında kazığa takılıp, yıkılıp düşmüş.

- İşte buraya sebze ek. Adam akıllı sebze varmış burada.

786 TATLI DİLLER

Efendi'nin üç tane kızı varmış, üçü de enine boyuna imiş. Onlar kendine göre güzelliği ve dilleri tatlı varmış. Annesi üçüne de "Eğer görücüler gelirse, sakın konuşmayınız. Ben kendim konuşurum." -dermiş.

Hiç beklemedikleri bir anda, annesinin bir yere gittiği gün görücüler gelmiş. Kızlara bir şeyler soruyorlarmış ama hiç birisi cevap vermemiş. Bu duruma hayran olup, bu güzel kızlara beğenmişler. Kenardan bir fare çıkmış, evin köşesine çarpıp gitmiş.

Bunu gören büyük kız, gayri ihtiyari konuşmuş:

- Vay ana fare, fare!

Ortanca kız da tuhaf bir şekilde:

- Hani, hani? -deyip köşeye bakmış.

Annesinin lafı küçük olanın kulağında varmış. Ablalarına bakarak:

- Hepiniz konuştunuz da ben konuşmayacağım... demiş.

787 DALAVERE

Efendi bir gün eşeğini ahıra getirmiş, eşeğin yularını koparıp ağzına kuyruğunu aldığı görünce sokağa çıkmış, bağırıp çağırmaya başlamış:

- Ey halk! Bir acayip eğlence! Görünüz ki eşeğimin başı kuyruğu tarafına dönmüş.

Görmeyenler ukdeyle kalmışlar." Kim görmek isterse, bir kuruş verip giriversin..." demiş.

Adamlar şaşırıp ona bir kuruş verip ahıra girmişler. Eşeği bu halde gördükleri anda Efendi'nin hile dalaveresini anlayıp, sinirlenerek çıkmışlar. "Nasıl eğlence güzel mi?" diye soranlara "Büyük eğlence var." -deyip Efendi'nin evine gitmiş. Ahırda çok adam varmış...

Hepsi sessizce dönüp, çıkıp gitmişler. Fakat bir adam Efendi'nin yanına gelmiş, yavaşça kulağına fısıldamış:

- Gelirini yarı yarıya paylaşmazsak, yalanınız ortaya çıkarırım!

- Ta-s... yavaş konuş. Varsın olmasın, senin bedava girip eğlendiğine say...

788 NARGİLE YANININ ÜÇ BAŞARISI

Efendi kahvehanede beş altı adam ile sohbet ediyormuş, nargileden laf açılmış. Sohbet arkadaşları nargileyi kötülemeye başlamışlar.

- He, deyip kötülemeyiniz, - demiş Efendi. Nargilenin takdire şayan tarafları da var.

- Takdire şayan tarafları neler?

- Birincisi, nargile içenleri köpek ısırmaz. İkincisi, onun evine hastalık gelmez.

Üçüncüsü, daha sonra münkir-nekir melekleri sorgulamazmış.

- Sohbet arkadaşları şaşırıp birbirlerine bakarak, Efendiden bunun sebebini sormuşlar.

- Köpeğin ısırmasının iki sebebi var, nargile içen daima iki sopayla yürür. Sopadan korkan köpek onun yakınına da gelmez. Evine hastalık uğramasının sebebi de, o güneş doğduğunda "oho-oho" diyerek öksürük çıkarmış.

- Peki öldükten sonra münkir-nekir niye soru sormayacaktı?

- "Münkir-nekir nargile içenin cesedini görünce de, "ha, bu kırk yıl önce gömülen ölüymüş." -deyip sorgu yapmadan dönüp gider." diye cevap vermiş Efendi.

789 GÖLGEYE ATILAN DAYAK

Efendi vaktinde kadılık yaparken iki kişi davacı olarak gelmiş.

- Bu adam rüyasında benim annemle evleniyormuş. Bu adama hakaret davam var Efendim. - demiş biri.

- Peki sen ne diyorsun?

- Doğru. Ben rüyamda bu kişinin annesi ile evleniyordum. Rüyanın doğruluğu olur mu Efendim?! Rüyada herkes her şeyi de yapabilir de!

- Demek, itiraf ediyorsun. Şimdi sana kırk dayak vurmam lazım. Şeriatın hükmü bu.

- E Efendim, rüya ya?!

- He bunu alıp dışarı çık! Güneşe karşı durdur, gölgesine kırk dayak vur! - deyip Efendi kendi mülazımına buyurmuş.

790 BÜROKRASİNİN SONU

Bir gün Efendi iki kişi ile arkadaş olup, bir bakraç yoğurt almış. Eski bir değirmene girmişler. Efendi yoğurda ekmek doğrayıp, ıslatmış ve arkadaşlarından birine:

- Hadi buyurun, su alıp gelin. Az sonra susarsak, içeriz.

O "yok" demiş. İkinci arkadaşına söylemiş, o da razı olmamış. Su alıp gelen olmamış

- Olmazsa, nefesimi tutmaca oynarız, - demiş biri, -kim önce bırakırsa, o su alıp gelecek.

“Tamam, olur” demiş, sessizce oturuvermiş. Aradan biraz zaman geçince, bir köpek kapıdan girmiş. Oturanlara şaşkın şaşkın bakıp çıkmış. Hiç birisi konuşmuyormuş. Birden ortadaki yoğurda gözü takılmış. Çok açmış. Yavaşça yürüyüp bunların önünden geçmişse de, bunlar ses çıkarmamışlar. Bakraca dilini sürüp yoğurttan biraz yalamış ve yine adamlara bakıp oturmuş, ses çıkaran yok. Köpek bakraçtaki yoğurdu bir güzel yemiş. Sonra bakmış ki üç arkadaşından birinin sakalına yoğurt sürülmüş. Köpek, onu da yalamak istemiş, o vakit adam ürküp, “Dur “ demiş.

- Dur şimdi, su alıp gel ! - demiş endişelenerek Efendi.

791 KAVUK İŞ VERDİ

Ramazan ayıymış. Efendi’ye geç vakitte köyden bir misafir gelmiş.

- Ne yemek var hanım, misafir geldi de!

- Biricik misafirimize layık yemek var, ama tatlı yok.

- Hadi, sarığımı getiriver.

Büyük sarığını giyip mahalle bakkalının yanına gitmiş. Bakkal büyük kazandaki nişolde tatlıdan tabaklara koyup, satıyormuş. O da gidip adamlar safında durmuş. Yaklaşınca, başını kaşıyan kişi, kavuğunu tatlı kazanına düşürmüş.

- E-e Efendi, kötü oldu bu - deyip, bakkala kavuğunu verecek olmuş.

- Hey-hey, siz meşgul olmayın, kendim... - deyip, kendi alacak olmuş. Kasten sendeleyip, kavuğunu tatlıya daldırıp almış. Sonra kavuğunu alıp, tatlıyı akıtıp-damlatıp eve gelmiş.

- Hanım, hanım! Çabuk büyük leğen alıp gel.

Hanımı leğen getirmiş, Efendi kavuğunu bir ucundan sıyırdı. Leğen tatlı dolmuş.

- İşte, misafirin rızkını Allah’ın kendisi getirdi. Al şimdi kavuğu hizmeti bitti. Git ağaca as demiş Efendi.

792 BEN KİMİM

Efendi uzak bir yola çıkacağıında heybesine kabak koyarmış. Gece kervansaraya gidip uyumuş, bir adam şaka yapmak için, onun kabağını almış ve kendi beline bağlayıp, sessizce yatmış.

Ertesi gün Efendi uyanıp ne görsün, kabağı yok. O yana bu yana göz gezdirmiş, öteki tarafta yatan adamın belinde duruyormuş. Efendi bu duruma şaşırıp, kendi kendine:

- Ya Tövbe! Eğer o adam bensem, benim kendim kimim?... demiş.

793 BOŞ LEĞENDE PİLAV OLDU

Bir gün Efendi üç dört arkadaşını eve getirmiş. Hanımına: “Bunlar öğrensin, pilav yapın” demiş.

- Vay, latife mi ediyorsun? Sonra evimizde ne pirinç var ne et ne de yağ. Ne var ne yok diye sormuyor utanmadan misafir getiriyorsun?

- Hop hop hanım, biraz öfkene hâkim ol. Hiç olmazsa, sofraya boş leğeni alıp koy, kendi sözümü yerine getireyim.

Hanımı da dediğini yapıp, boş leğeni sofraya alıp koymuş.

- Arkadaşlar, eğer evimizde pirinç, yağ, et olsaydı, şimdi şu boş leğende buhar çıkan pilav olurdu. Demiş Efendi.

794 DEVENİN KANADI OLSAYDI

Efendi geceleyin bir kaç adamı toplayıp:

- Halk! Gelin birleşip, Allah’a şükür edelim! - demiş.

- İyi de, neye şükür edelim?

- Allah'ın deveyi kanatlı yaratmadığına şükür edelim. Eğer kanatlı yaratsaydı, develer o damdan bu dama konuverip, hepimizin damını bastırıp göçürürdü.

795 KAZIĞIN KIYMETİ

Geçim derdinden ıstırap çeken Efendi evini satmak istemiş. Tüccar bir bey, satın almaya gelmiş.

- Evimi satacağım, ancak bir şartım var. - demiş Efendi.

- Hadi, söyle.

- Şu ahırdaki kazığı görüyor musunuz? İşte o kazık benim ihtiyarlığımdan kalma. Ondan faydalanmak sizin hakkınız olmaz. Eğer onu kaldırırsanız size satamam.

Tüccar bu şartı önemsememiş ve hemen kabul etmiş, anlaşmışlar ve ev satılmış...

Aradan bir kaç hafta geçmiş, tüccar göçüp gelmiş ve avlu şenliği yapmaya başlamış. Şenliğin en hararetli anında Efendi ölü bir eşeği avluya sürükleyip bırakıvermiş.

Hey Efendim, bu nedir, ne yapıyorsunuz?! Görmüyor musunuz, evde düğün oluyor!

- Düğün ile benim ne işim var?! Sana evimi sattıktan sonra, işlerim rast gitmedi. İşte bak şimdi eşeğim de öldü. Şunu benim kazığa asıp, derisini yüzeceğim. Veya doktor yok mu burada?

- Hakkınız var ya, fakat şu anda...

- E, var-var, işini yap, demiş Efendi eşeğini yine sürüklemeye başlamış, tüccar sonra yalvarmaya başlamış:

- Efendim, rica ediyorum sizden, şu kazığı da bana satın.

Efendi biraz razı olmuş sonra çabucak dönüvermiş ve kazığı evin iki katına satmış:

- Bu tüccardan gönlüm razı olmadı, demiş Efendi, - eğer bunun gibi takkenin dar geldiği dönem olmasaydı, kazığı bu sefer ucuz fiyata satmazdım.

796 BİRİCİK EŞEĞİNİN KELLESİ KALDI

Efendi pazar gezmesine çıkmış bir kuyumcu dükkânının yanında altınları seyrediyormuş.

- Evet, birader, bu kadar dikilip kaldınız? - diye sormuş sarraf.

- İŞte Şu altınlara gözüm takıldı, burası kuyumcu d kk nı olsa gerek?

- Yok ya, gözünüz m  zayıf sizin? - demiş sarraf kendi kendine ŐaŐakalıp, - bu yerde eşek kellesi satılır ki?

- Oyle mi? Bence, tüccar pek evinden geleceğe benzemiyor ya?

- Nereden biliyorsunuz?

- Bu dükkânda bir tanecik eşeğin kellesinden başka Şey kalmamış ki? - demiş Efendi sarrafın kellesine işaret edip...

797 KARANLIKTA KARIŞTIRIP BIRAKMAKTAN KORKARIM

Efendi'ye sormuşlar:

- Gökte ne kadar yıldız olduğunu bakıp bulabilir misiniz?

- Açıkça konuşursam, ben de bunu bilmek isterim. oktan beri hesaplayacak oluyordum, ancak imkân bulamadım.

- Neye imkân bulamadınız?

- Yıldızları yerden durup saymak olmuyor, gökyüzüne çıkmak gerek. Ancak buna gündüz vaktim yok. Gece olunca da, gökyüzüne çıkıp karanlığa karışmaktan korkarım.

798 KOYUN DA ÇIKIVERİRMİŞ DE

Efendi'nin biraz parası varmış. Hırsıza kaptırmaktan korkuyormuş. Bir gün hanımının kardeşlerine gitmiş ve kapısını zincirleyip, avlunun bir kenarına parasını gömmüş. Biraz gittikten sonra, “Acaba, bulurlar mı?” diye evhamlanmaya başlamış. “Eyvah bulurlar! Eğer kendim hırsız olsaydım hemen bulup alırdım” diye düşünmüş. Sonrasında gönlü rahat etmeyip, parayı çıkarıp almış.

Birden ağaçtaki serçenin yuvasını görmüş ve parayı mendile sarıp, tırmanmaya çıkmış. Parayı yuvaya koyup, üstünü çer-çöp ile gizlemiş ve aşağı inmiş. Efendi bu durumdan memnun kalıp: “Evet, şimdi yerini buldum! Altınları çalacak olan hırsız kuş değil ya uçup, parayı alamaz ya!”

Bu sırada bir hırsız Efendi'nin hareketlerini duvar arkasından gözleyip duruyormuş. O Efendi'nin avludan çıkıp gitmesini beklemiş, çıkıp gidince, duvarı tırmanıp içeri girmiş sonra ağaca çıkıp parayı almış. Mendile koyun dışkısı sarmış sonra da sürünerek evden çıkıp gitmiş...

Geç vakitte Efendi evine gelmiş. Parayı merak edip, ağaca çıkıp bakmış. Baksa, gözüyle ne görsün, mendilde paranın yerinde koyunun dışkısı duruyor! Bu durma biraz gülmüş sonra akli başına gelince, kendi kendine kızmış:

- Ah akli az Efendi ah! Bu ağaca hırsız çıkamaz diye düşünüyordun işte bak koyun bile çıkmış! ...

799 BALTANIN KINI

Efendi, gece yatıyormuş, çocuklar tartışarak geliyormuş, Efendiye bir çizme gösterip:

- Amca, bu nedir? Diye sormuşlar.

Efendi çizmenin bir o yanına bir bu yanına bakıp;

- Benimdir, bu baltanın kını olsa gerek, - demiş.

800 YÜZ KIZARTMAK İÇİN

Bir cimri tüccar Efendi'ye sormuş:

- Siz de parayı iyi görüyor musunuz?
- Cimrilere yüzümü sarartmamak için iyi görürüm...

801 BABANA TEŞEKKÜR EDERSİN

Efendi zengin bir tüccarın oğlu ile sohbet ediyormuş:

- Baban yeni hanım aldı diye işittim, nasıl araları iyi mi? diye sormuş zengin çocuğu babasından şikâyet ederek:
- Ee, Efendim nesini soruyorsunuz? Babamın cimriliği öncekinden beter oldu. Ama üvey anamda bu cimrilikten zerre yok.
- Olmazsa, gel bir dua edelim, baban tez elden ölsün mal-mülk sana kalsın!
- Şöyle dua edelim, babam kendi eceli ile ölmesin, onu yabancı öldürsün.
- Peki de bu ne demek?!
- Babamın intikamını öldüren alıp, babamdan da çok zengin ol demiyorum.

Efendi sahte gülüş ile zengin çocuğunu iğnelemiş:

- Evet bu fikrin sağlıklı! Bunda babanın izinden gidip, ona teşekkür et...

802 SITMANIN DAVASI

Bir cimri zengin olmuş. Sonra hastalanmış. Komşusu hal hatırını sormak için gelmiş, hizmetkârları içeriye almamış.

- Efendimiz sıtma olmuş. Girişiniz mümkün değil.

- Öyleyse, sizler yemeğinizi patronunuzun önünde yiyin. Bir iki defa böyle yaparsanız düzelir.

- Aklınız yerinde mi? Bizim yediğimiz yemek Efendimize nasıl tesir eder?

- Efendinizin huyunu biliyorum, eğer birisi onun önüne yemek yese, cimriliğinden öfkelenip, bedeninden ter çıkar. Böyle birkaç defa yaparsanız, düzelir, söz!

803 ÇIRAK YAĞINA YARADI

Bir cimri adam hastalanmış. Doktor onun yüzüne bedenine yağ sürmüştü. Biraz sonra cimri yavaş yavaş terlemeye başlamış. Sırtındaki yağ eriyip akmaya başlamış. Cimri yattığı yerden kalkıp, hizmetkârını çağırmış:

- Koş, bir kap alıp gel! Yağ israf oluyor. Sıyırıp kaba koy. Bir kaç güne çıra yağına yarar.

804 ZENGİN OLUP GİDERSEN

Geç vakitte zengin, hizmetçisine buyurmuş:

- Yemeği getir hemen kapıyı kapat!

Hizmetçi patronundan da beter cimriymiş.

- Efendim, - demiş hizmetçi, - önce kapıyı sürgüleyip, sonra yemeği getirsem olmaz mı?

- Ha çok yaşayasın! Bu gidişle benden de zengin olursun...

805 AYI POSTUNDA

Cimri zenginin yanında bir işçi, üç-dört gün çalışmış. Zengin de günü çorba ve mercimek yemeğiyle geçiştirip sonra da işçiden özür dileyerek sormuş:

- Evladım, bugün zengin çocuğunun eli değmedi, pilav yapmadı, üzülme...

Sonraki gün işçi çok yorulmuş ve geç vakitte yemek beklerken avludan feryat figan sesleri gelmeye başlamış.

- Niye benim söylediğimi yapmadın, a söz dinlemez?

İçeriden sopa ve dayak sesi gelmiş, hanım çığlık atıp haykırmış. Sonra da yalvarmaya başlamış.

- Bilmiyordum Bey, bağışla. Tövbe ettim, yapma Bey.

- Pilavı yap diye söylenmiş, ikinci olarak çorba yapıp koy, tamam mı?!

- Bir daha yapmayacağım, tövbe ettim.

Yine dayak sesi işitilmiş. İşçi dayanamamış. Girip ayırayım dese, namahrem, girememiş. Sonra gidip, kapının kenarından gözetlemiş. Baksa ki, gözlerine inanamamış: Zengin, bir elinde post, bir elinde sopa tutuyormuş. Tehdit ile az önce dövdüğü meğerse postmuş. Hanımı ise fırından şişmiş yumuşak ekmekleri koparıp bağırıyor “Tövbe ettim” diye yalvarıyormuş...

İşçi ayırmak için avluya girmiş:

- Ne oldu patron?

Zengin, işçiyi görünce hemen postu fırlatıp, aceleyle hanımını şikâyet etmiş.

- Görmüyor musun sonun bu laneti? Sen uzun gün kara tere batıp çapa çapalıyorsun bu çorba, mercimek yemeği yapıyor! “Pilav yap” diye kavga ediyorum!

Zengin, sopayı götürüp hanımının tarafına koşmuş. Yiğit hemen postu alıp ona uzatıp:

- İşte, Efendim, şu postu dövün! Yengemde günah yok. Bütün ayıp postta, dövün şu postu. Demiş.

Adam ve kadın pazardan dönerken “kedi-köpek” gibi kavga etmişler. Yanlarından eşekle birisi geçmiş. Adam eli ile eşeğe işaret edip, sormuş:

- Bu sizin kardeşlerinizden olsa gerek- ha?

- Evet, kardeş olur, lakin erkek tarafından da kardeşimiz...

807 HAZİNENİ BIRAKIYORUZ

Efendi'nin evine hırsız girmiş. Onlar evin altını üstüne getirmiş ama çalacak bir şey bulamamışlar. Hevesleri kaçmış, Efendi onların arkasından sertçe söylenmiş.

- Hey, kapıyı örtüp gidin.

Bu sırada hırsız başının figanı duyulmuş, Efendi'ye bağırp:

- Yine başka iş varsa çalış, hazineni bırakıp gidiyoruz. Demiş.

808 HAYVAN DA HAYVAN

Bir şarkıcı kendi evinde pencereleri açıp, mahallenin işiteceği şekilde şarkı söylemiş. Tesadüfen ev kapısı açılıp, o eve büyük bir eşek girmiş. Biraz sonra avludan Efendi girdi.

- E, affedersiniz molla, hayvan işte! - demiş yalvarır bir ses tonuyla.

- Eşeginiz selamsız niçin benim evime girdi? Diye sinirle bağırmış sanatçı, - Önce bana bunu söyleyin, gerisini sonra sorarsınız!

- Söylemeye dilim varmıyor, molla.

- Niye, dilim varmıyormuş. Benim sualime cevap verin.

Efendi utangaç olup sonra sözüne başlamış.

- Benim iki tane eşeğim vardı, molla. Bir tanesi bu, eşi ile beraber büyüdü, sonra öldü. Sonraki hafta küçüğünü satıp gönderdim. Bu o zamandan beri eşini arıyor. Hangi taraftan eşeğin anırmasını işitse, o tarafa yürüyor. Şimdi gecedan koluna

girip gidiyordum, sizin evinizden çıkan sesi işitti de, elimden çıkıp koşup gitti. Peşinden yürüyüp geldim ki, evinizin tam ortasında duruyor. Bağışlayınız mollacığım, hayvan işte hayvan.

- Hey, durun! Bu ne demek? Ben anlamadım ki!

- Açıkça söylersem, eşeğim sizin sesinizi eşinin sesine benzetip girmiş olsa gerek...

Sanatçının figanı feleğe çıkmış.

- E, yok olun, defolun! Diye bağırmış sanatçı.

809 İKİ HANIMIN KULAĞI ÇINLAMAZ

Efendi daima yayan yürür, üstündeki entarisi ise her zaman kar gibi bembeyaz, tertemiz dururmuş. Buna bir arkadaşı heveslenmiş.

- Efendi, hayranım size. Entarinizin her yeri bembeyaz!

- Sen de iki hatun alsan, böyle olur. Hanımın iki tane olursa, “Kocama güzel görüneyim” diye, ikisi bir birinden hevesli. Biri gömleğini yıkasa, biri entarini yıkar. Hatta sakalını da keser.

Arkadaşı “Herhalde Efendi doğru söylüyor” diye düşünmeye başlamış.

Aradan çok geçmeden arkadaşı da hanımının üstüne yine bir hanım almış. Şimdiki öncekinden de beter olmuş: Kıyafetleri yağdan, kirden görünmez olmuş, düğmeleri sökülmüş, üst-başı yırtılmış... “Giysimi dik, yıka ver” demiş, bir hanımına söylese “sevdiğiniz yapsın!” dermiş, ikincisine söylese, “ önceki hanımız yapsın! dermiş.

Olacağı bu ya, kavga-kargaşa başa çıkılmaz hale gelmiş. Bir gün Efendi'nin evine gidip, kapıyı tıklatmış. Efendi “işim var” deyince, sessizce gitmiş. Aradan yarım saat geçince arkadaşı yine çalmış kapıyı ve yine “işim var” deyince sessizce gitmiş.

Daha sert vuracakken, Efendi çıkmış. Onun yenleri bükülmüş, iki kolu sabun köpüğü imiş.

- Ne oldu, sağır mısınız? Diye sinirlenmiş arkadaşı.

- Affedersiniz, kir yıkıyordum.

- E, kendiniz mi?

- Evet, ben yapmayayım da kim yapsın?! Her daim kiri kendim yıkarım. Hanımlarım her işini yaparım, ben sana sırf zengin gibi görünmek için övünmüştüm - demiş Efendi.

810 UYUZUN İLACI

Bir adam uyuz olmuş, geçisini alıp Efendi'ye gelmiş.

- Efendim, sizin nefesiniz mübarektir, şuna bir üfleseniz. İnsanlar tütünün suyu şifa olur dediler ben inanmadım. Canım Efendim yok demeyin, üfleyin de düzelsin, demiş.

Efendi parasını cüzdana koyup:

- Güzel ama üfleyemem, fakat sen evine vardığında tütün suyunda bir yıkan önce, olur mu, - emiş.

811 DEĞER

Efendiye bilmediği bir şey sorulsa, o an cevap vermez, ertesi gün cevap verirmiş, böyle garip bir alışkanlığı varmış. Bir gün komşusu:

- Bir yemeklik tuz verin, - demiş.

- Tuz yok ki, - deyip kaytarmış ve ertesi gün kendisi getirmiş.

- Peki, vardı da, neden gece vermedin, bugün kendiniz alıp geldiniz?

- Vereceğim eşyanın değeri bilinsin, dediydim demiş.

812 DEVE KAPIDAN SIĞMADI

Efendi genç bir çocukmuş. Gece kapının önünde ekmek yiyormuş, bir kişi gelip, onu aldatmak istemiş.

- Oğlum, deveyi görüyor musun?
- Evet.
- Gel olmazsa, ekmeğini deveye ver.
- Efendi bir ekmeğe, bir deminki kişiye bakıp:
- Deve kapımızdan sığmadı. Ben deve yavrusu oldum.

813 GÖNÜL KAYMAK İSTEMİŞ...

Bir gün Efendi'nin canı kaymak istemiş. Bakkala gitmiş ve:

- Yağ, yumurta, şekeriniz var mı ağabey? - demiş.
- Evet var. Ne kadar lazım?
- Madem var da niye kaymak yapıp yemiyorsunuz? !

814 KATIRA SOR

Efendi komşusunun katırını emaneten almış ve katıra binip köye gitmiş. Bir yere geldiğinde katırın gemini buracak olmuş, başı sertleşmiş, başka tarafa burulup gitmiş. İkinci köye geldiğinde de Efendi onu kendi istediği tarafa buramamış, katır kendi istediği tarafa gidivermiş. Efendi bu duruma gücenip, “var hadi bildiğinden geri kalma!” demiş, kendi haline bırakmış...

Bir yere geldiğinde tanıştı karşısına çıkmış. Efendi'ye sormuş:

- Evet Efendim, yolunuz açık olsun, nereye gidiyorsunuz?
- Ben nereden bileyim, katıra sor! ...

815 SECDE EDİP GÖNDERSE VAR MI?

Efendi başka şehre gidip misafirhaneye gitmiş. Saray başı ona en kenardaki bir odayı vermiş. Efendi girip yerleşmiş. Biraz sonra baksa ki odanın kirişleri “kütür-kütür” kütlemiş. Telaşlanıp saray başını çağırmış:

- Birader, bana başka oda verin, ya da olmazsa bir usta çağırın, odanın o yakabu yakasını düzeltin.

- E, merak etmeyin! Kirişlerin kütürdemesi ile bu ev yıkılmaz. Bilesiniz ki dünyadaki bütün büyük ağaçlar Allah’a salavat getirirler. Şimdi bu imaretin ağaçları da Allah’a salavat söylediler. Siz bundan korkmayın. - demiş saray başı felsefe yapmaya başlamış.

- Ben de şunu söyleyeyim - demiş Efendi, bu hepsinden de tehlikeli. Çünkü ağaçlar salavat getirip dururken, birden secde etseler ne olur, işte o zaman görürsünüz!

816 AYAKTAN DEĞERLİ AYAKKABI

Efendi çıplak ayak ile çift sürüyormuş, ayağına bir diken batmış ve ayağı kanamış. Ayağını suda durulayıp, mendili ile sağlamca bağlayıp kendi kendine:

- Güzelim yeni ayakkabılarımı giyip gelmeyeceğim. Yoksa nasır olup acıyor acıyor ayaklarım.

817 EFENDİ ÖLÜRDÜ

Efendi eşeğine binip gideceği zaman yer sallanmış. Efendi yere kendini atmış ve yere yapışmış. Zelzele basmış adamlar Efendiyle dalga geçmeye başlamışlar:

- Çok korktunuz ha Efendi. Korktuğunuzdan, kendinizi yere attınız!

- Korkum yok, - demiş Efendi, Allah’a secde ettim.

- Ne zaman?

- İyi ki evde değilim.

- İyi de evde olaydınız ne olurdu?
- Ne olacak, dam çöker, Efendi öldü!

818 ALACAK VE VERECEK

Bir yaşlı adam hastalanmış. Yanına oğlunu çağırıp, vasiyet etmeye başlamış:

- Çocuklarım, ölüm var zulüm var. Bunun için şimdiden söyleyeyim, adamlardan alacak ve vereceklerim var.
- Baba söyleyin! Hadi, önce kimlerden alacaklarınız var, bunu söyleyin!
- Yaz, Eşmet'te yüz som, Taşmet'te yüz som, İsavay'da iki yüz som, Musavayda iki yüz som...
- Evet, babacığım, söyleyin yine kimlerde var?
- Babası yine üç dört adamın ismini söylemiş. Alacakların toplamı bin som kadar.
- Evladım, şimdi kağıdın öteki tarafını çevir. Kimlere veresiyelerim var, bunu yaz.
- Hadi, söyleyiniz.
- İsmet hoca ağabeyine bin som, Rüstem hoca ağabeyine bin som, Eşan ağabeyine iki bin som, Molla Umarbey'e...
- E, durun baba, şimdi hastalanmaya başladınız. - demiş oğlu onun başını tutarak - bu sözler ateşinizin çıkmasından dolayıdır. Siz hele biraz daha yatın baba...

819 YAŞLI KIZ

Sarayın yaşlı bir şairi varmış ve Padişahın haremindedir görevliymiş. Cihan isimli güzel kıza gönlünü kaptırmış. Kız da onu severmiş. Padişah bunu sezip, şairi huzuruna çağırtmış:

- Senin evlenme düşüncen, bizi huzursuz bıraktı. Bu senin için iyi değil. Sana layık birini bulduk.

- Şahımın iltifatlarından memnunum. Bilsem olur mu, o peri kimmiş?

- O kız bizim şahlar evladından. Kendi malum “Han Padişah” dır. Sana çok münasip.

Şairin neşesi kaçmış. Çünkü, “Han Padişah” yaşlı bir kız olup yaşı elliden fazlaymış. Bu hakaretili sözlerden gönlü incinip, hemen dört mısra şiir düzmüş ve padişaha okumuş:

Kuşum elimde, kov-kov ne gerek

“Cihan” can içine, huv-huv ne gerek

Şah evladı diye, yaşlı kız almak, gerek

Bu viran hane bana ne gerek

820 PARA CANDAN TATLI

Bir tüccar şehirden mal alıp, başka şehre gidip, satarmış. Günlerden bir gün mallarını satmış ve parasını çizmesine koyup, kendi şehrine gitmiş. Bundan hırsızlar haberdar olup, onun peşine düşmüşler. Tüccar trene binmiş, onlar da peşinden binmiş. Geç olunca, tüccar pervasız yatıp uyuyuvermiş.

Hırsızlar da onun yattığı yere gelmişler ve “Para hangi ayağındaymış ?” Sağında mı, solunda mı? “ demiş, ikileme düşüp risk almış, bir ayağını keskin balta ile kesip, çizmeyi alıp gitmişler. Birden vagonun içi toz-duman olmuş. Yolcular tüccarın haline acımışlar. O ise “Allah’a şükür” demiş.

- İyi de, niye şükür ediyorsunuz? Son bir ayağınız...

- E ne kadar tuhafınız? Paralı ayağım sağlam kaldı! Buna şükrediyorum...

821 BİR PARALIK ŞİİR

Bir gün Ali Şir Nevayi çırağı Hoca Asafi'ye nasihat etmeye başlamış:

- Ben sana hayranım. Bu kadar keskin zekâlı, yüksek öğrenimli olup, şiir yazma ile meşgul oluyorsunuz. Vaktini bölerek boş şeylere harcayıp, boşa geçirmektesin.

- Allah affetsin. Af makamında özür beyan kılarım ki, şimdi şiir yazmaya daha çok istekliyim. Hatta geceleri de şiir yazma ile meşgul oluyorum. Mesela, geçen gece iki paraya aldığım mum yanıp bittiğinde, iki yüz çift beyit yazdım.

- Öyleyse, her yüz beyit bir paraymış...

822 COĞRAFYA MEMLEKETİ

Bir adam hacca gitmiş. Adamlar Türkiye, Arabistan memleketlerini baştan ayağa anlatmış, o adamlar da görüp bildiklerini yalan-yanlış karışık yarım yamalak anlatmaya başlamışlar. Onun uzundan uzun hikâyesi bittiğinde, o tarafları çok iyi bilen adam sormuş:

- Herhalde, siz coğrafyayı iyi biliyor olmalısınız?

- Yok, ben coğrafya memleketine gitmedim. Fırsatım olmadı. Nasip olursa, ona da varırım.

823 ESRARKEŞ KADI

Bir esrarkeş kadı varmış. Yüreksiz, nihayetinde korkak, serçe “pırr” etse, yüreği “şırr” edermiş. Kadı, âdeti olduğu üzere esrar içip kendinden geçmiş, bir hanım kocasının yakasından sürükleyip bağıra- çağıra gelmiş. Bu gürültü ve kargaşa içinde kadının canı sıkılmış ve:

- Yavaşça söyleyin, yavaşça! Bu nasıl söz? Demiş.

- Ne olsun Kadı Efendi! Bu adam her gece sayıklayıp, türlü seslerle ile bağırp- çağırıyor, benim yüreğim korkudan ağzıma geliyor. Geceleri boğup, öldürür” diye, göz kırpmıyorum. İşte, hâlim bu. Ölürsem de sebep bu. Demiş.

- Efendim, - demiş kocası, - Ben bunu kendi seçimim ile yapmıyorum. Rüya görüyorum ve çirkin olaylardan korkup, bağııyorum. Mesela, bugün bir düş gördüm, büyük bir denizin tam ortasında yürüyormuşum. Denizin tam ortasında bir saray varmış, ben oraya at üstünde gidiyormuşum. Atım su içeceğim diye, denize yönelmiş.

-Peki ondan sonra ne oldu?

- Ondan sonra, dizginlerini çektim ama durmadı.

- Evet, evet, çabucak söyleyiniz!

- Bunca hareketler yaptım, olmadı. Deryaya adım adım dalıp gittim.

Kadı birden “vah” demiş, kendini birden arkaya atmış. Korumalar koşup gelmiş, onun boyunu ovalamışlar, yüzüne buz gibi su serpmişler. Güç bela bilinci yerine gelmiş, gözlerini belli belirsiz açıp “su” demiş. Korumalar su vermişler. Biraz kendine gelip, hanımına gözlerini açıp:

- Eğer kocanın yerinde sen olsaydın, bağırmak şurada dursun, belki canını teslim ederdin. Şimdi ir daha böyle olaylar için gelme. Ecelinden beş gün önce ölmek mümkün değil. Bu olaylar boş. Yok ol gözümden! – demiş kadı ve hemen hanımını kovmuş...

824 HUSUMET

Çirkin eşi olan bir adam mahalle muhtarına gelip:

- Arkadaş ikinci hanımı almak istiyor. Eğer sizden tavsiye soracak olursa, sakın ters bir şey söylemeyin. Âşık olup evlenmesini öğütleyin.

- İyi de siz onunla kavgalı değil miydiniz? Şimdi barıştınız mı?

- Yok yine aynıyız. Bunun için size gelip yalvarıyorum.
- Anlamadım. Ne demek istiyorsunuz?
- Ben iki hatunun azabını aşıyorum, o rahat mı etsin? O da bunun azabını yaşasın!

825 İKİ UYUŞUK

Bir kişi kaldırımında gösterişli bir şekilde yürüyormuş arkadaşıyla karşılaşmış:

- Ahvalin nasıl Mama Yusuf? diye sormuş arkadaşı.
- E Kerim Bey ne sen sor ne de ben söyleyeyim. Dün gece otobüse bindim, kaplıcaya gitmek için. Başım çok ağrıyor çocuklarımı yanımda götürüyem mi götürmeyeyim mi bana bir tavsiye ver?
- İlacı olsa da versem.
- Şu yüzden yapıyordum ama yük olur mu ki diyar da?
- Şundan ki ne etsin?
- Ondan olursa alıp git.
- Yol azabı-mezar azabı diyen söz var yolda zorlanıp kalırsam diye korkuyorum.
- Bırakıp gitsem de oldu ya fakat çocuklar bana gayet öğrenip kalırlar, Bir ay yok olsam fark edilir mi ki.
- Öyleyse alıp git.
- Şu yüzden fakat.
- Fakat ise bırak git.
- Ama.
- E var ya gevşeklikten öleceksin demiş, mazeretimi veresiye yapıp yola çıktı.

826 BUNUN PALTOSU KALDI MI?

Abdüllatif mağazadan yeni bir palto almış. Eve gelince bakmış ki palto uzun.

-Zarifehan işte bunun eteğinden dört parmak kısaltıp verin demiş eşine.

-Kolay, yaparız da biraz önce size kesip dikmemiş miydim?.

-Sabahleyin giyip gideceğim de olmazsa sen yapiver kardeşim.

-Şimdi ders hazırlamam gerek. Yarın güzellikle yapar veririm ağabey, demiş Hâlime.

Abdüllatif kardeşini razı ederek kaynanasına müracaat etmiş.

- Çocuğum, gece gözüm görmez? Yarın rahatça yapıp vereyim demiş, yaşlı.

Abdülatifin dili tama demiş ama o mutsuz olup, yatağına girmiş.

- Zarifehan erimi üzgün gönderdim yatmağa biraz uykusuz kalsam ne olur zaten dört parmak kesip düzeltereğim deyip kesip düzeltmiş.

Hâlime de dersimi yarın da yapardım ağabeyimi incittim deyip o da paltoyu dört parmak kısaltmış.

Bir vakit kaynana da çıkıp gelmiş ve paltoyu aynı damadının söylediği gibi yaptı.

Sabah Zarifehan eşine iyi görünmek için paltonun kesilen kısmını gösterip.

İşte dediğinizi yaptım.

O vakit Hâlime ile kaynana da gelmiş. Onların kolunda da kesilen kısımlar varmış bunları gören Abdüllatif'in gözleri yerinden çıkmış. Paltoyu giyince anlamış ki palto dizinden biraz üstte:

-Bunun paltosu kaldı mı şimdi?

827 PATLICANIN HİZMETÇİSİ DEĞİLİM

Bir misafirlikte patlıcandan söz açılmış. Dalkavuklardan biri patlıcanı övmeye başlamış.

- E geleceğine bak! Demiş patron feryat edip. – Patlıcan zarar!

- Evet çok doğru söylediniz patron. Patlıcan zarar! –demiş yamağı dalkavuk.

Patronun iyice sinirleri tepesine çıkmış:

- Söylediğinin tutarlı yanı var mı?!

- Evet, patron... Ben patlıcanın hizmetçisi değil, sizin hizmetçinizim.

828 SOPA DARBESİ

Ölmez Han kocasından boşanmak için mahkemeye dilekçe vermiş. Mahkeme onları anlaştırmaya çalışmış.

- Bu fikrinizden vazgeçin kardeşim. Aileyi bozmak iyi değil. Öyle ki kocanız sizi gerçekten yürekte severken.

- Doğru. O beni gerçekten yürekte severdi. İlk önce yüreğim savaş darbesine dayanmazdı.

- Şimdi mi?

- Şimdi sopanın, dayağın darbesine dayanmıyor!

829 SAKALI BIYIĞI ÇIKMIŞ

Masaya bir leğen pilav getirmiş. Annesi küçüğüne yemek ayırıp oğlunun önüne koymuş. İlhamcan gücenerek sormuş:

- Baba geleyim sizlerle yiyeyim.

- Hayır, ay gibi yavrucuğum, sen henüz büyüklerle yemek yiyemezsin. Sakalın bıyığın çıksın o zaman birlikte yersin...

Bir gün İlhamcan bölüştürülen yemeği yiyormuş, kedisi gelip ona “ arkadaş olmak istemiş. İlhamcan kediyi kovmuş.

- Git, senin sakalın bıyığın çıkmış adamlarla ye! – demiş.

830 ŞU MAKİNE OLDU YA

Kolhoza Volga makinesi satın alınmış. Reis makineyle gösteriş yapıyormuş ve şoföre buyurmuş: “Haydi eve!” Onun isteği karısına övünmekmiş. Makine avluya ulaşınca Holhoca Hocaev şoföre yine buyurmuş:” Dur! Sinyal ver!

Arka arkaya sinyal verilmiş. Reisin karısı köşeye çıktı!

Reis övünmüş:

- Karım gördünüz mü, yeni makine aldım! “volga”

Karısı makinenin o ve bu tarafına bir bakıp önünde ensesi katıp demiş:

- Böyle makine olur mu? Koyunları yaylaya götür güt desen yapamaz. Adam taşımaktan başka bir şeye yaramıyor.

831 HAYRAN

İki arkadaş radyodan şarkı dinleyip oturuyorlarmış. Tanburun gösterişli sesinden sonra Mukimiy “Bayot “ şarkısını söylemeye başlamış:

Ey tabib koy bakma derdim bedavalardan biri....

-Ey Mukimiy hayvancılığa karşı olan tarafı bu.

-Nereden bildin?

-İşte şu koy bakma deyip söyledi ya!

Dostu handan başlayıp kalıverdi.

-Ölme e hayran!

832 YALANCI KAYDEDİCİ

Selime'lere komşu kadın gelmiş.

Ninesi onu balkona oturtup gelinden şikâyet etmeye gitmiş selime hiç kimseye bildirmeden ses kaydedicisini açıp gitmiş.

Geç vakit de dönmüş. Selime ses kaydedicisini açmış birden ninesinin sesi duyulmaya başlamış. O gelinini kötülüyormuş orada oturanlar da bunu duyunca şaşırılmışlar. Yaşlı kadın şaşırıp kalmış ne diyeceğini bilmeden ses kaydedicisine beddua edip gitmiş.

-Hay bu adamın söylediklerine inanmayın. Bu yalancı, bu laf hırsız, inanamayın hepsi yalan.

833 DİNLENMEK

Bir ihtiyar yolda gidiyormuş. Serinlemek için mağazaya girmiş. Vantilatörün karşısında nefes alıp duruyormuş.

-Ne alacaksınız babacığım?

-Nefes alıyorum çocuğum.

-Bizler de nefes alamıyoruz. Çeşitli mağazalara gidip sorunuz...

-Tüh be çocuğum düşünemedim. İşte nefes alıyorum ya.

-A ?

834 NİÇİN ÇAY İÇMİYORDU

-Baba, deminki arkadaşınız sadece küçük kâsede çay içiyor. Camda çay uzattım da küçük kâseye aktarıp içti. Bu ne demek?

- E arkadaşınız desin! O fitne fücür, açgözlü bir adam. Sokulmadığı yer yok. Bütün yere gagasını sokar; burnu öylece uzayıp gitmiş. Burnu büyük, dudağı hantal camın içine girer, onun için çayı camda değil kâsede içer.

835 EH AFERİN

Bir okumuş adam varmış. Şefkatli doğası, alçakgönüllü, edepli... Eşiyse son derece hafif meşrep zevkâne, hiçbir yerde çalışmaz, çalışmayı kaldıramazmış. Okulda okuyan kardeşi de onlar gibiymiş.

Günün birinde karı koca tiyatroya gitmeye karar vermiş. Hafif meşrep hanımı yüzüne pudra-kapatıcıları sürüp çıkmış, iskarpinini giyip kardeşine hangi çalışmalarını yapacağını söylemeye başlamış.

Biz saat on ikide geleceğiz. O zamana kadar sen çay yap, softayı hazırla, evin içini düzenle, tabak çanakları yıka, her şeyi yıkadıktan sonra dersin ödevin varsa, yaparsın. Tamam olmazsa, biz geliriz.

- Taksiyle gidip, hanım eşine kardeşini övmeye başladı:

- Tamam mükemmel kardeşim var benim. Kendi alçakgönüllü, şefkatli, eli çabuk, söylenilen şeyleri söylediğiniz de de fazlasıyla becerir. Henüz yaptığı pilava bakın, bir lezzet.. Ev işlerinin yerini hazırladı. Kendi kıyafet seçmiyor, süslenmeyi sevmiyor...

- Eh, aferin!- diye gitmiş kocası, beklemeden.

- Evet?

- Keşke sizinle evlenmeden önce kardeşinizi benimle tanıştırsaydınız, çok güzel olurdu.

836 GENÇLİĞİMİ KAYBETTİM

Bir nur yüzlü ihtiyar bastonuna dayanarak iki büklüm yerden gözünü kaldırmadan geliyormuş. Sokakta oynayan bir çocuk koşarak onun önüne gelmiş.

- Dede, neyinizi kaybettiniz? Söleyin ben bulup vereyim.

- Gençliğimi kaybettim Yavrum...

837 ONU SONRA SÖYLEYİYİM

- Önceki müdürümüz çok alkolikti demiş Efendi bir arkadaşına işte bu sokakta votkaya, ekmeğe doğrayıp yiyordu.

- Şimdi?

- Onu boşaltıp gittikten sonra söyleyeceğim.

838 KARI VE KOCA

Günlerin birinde Nasreddin hanımına:

- Ben toplantıya gidiyorum, geç kalırsam kapıyı kapatıp yatıverin.

- İyi ben siz gelene kadar sıkılmadan oturamam, tiyatroya gideyim, demiş hanımı.

- Nasıl tiyatroya? Kiminle? Hmm, o, ben toplantıya gitmesem de olur, tiyatroya birlikte gideriz! Demiş.

839 NEYİN DERİSİ KALIN?

Efendi'ye sormuşlar:

-Dünyada neyin derisi kalın?

-Timsah, fil, devenin derisi

-Onlardan da kalını var mı?

-Var, kara borsacı tembel ve dal kavuk derisi onlardan da kalın.

840 KURDUN ŞİKÂYETİ

Bir kurt dilekçeyi koltuğunun altına almış gidiyormuş. Yolda bir ayı onu durdurup sormuş:

-Hey, kurt bey nereye gidiyorsun?

-Bana yapılan iftiralardan çığlık atacağım!

-Seni kim üzdü?

-Firma müdürü koyunlarını kendi gizlice su verip resmi belge düzeltip suçunu benim üstüme atıverdi.

841 İSKARPİNİN DİLİ

Ayakkabı fabrikasının müdürü Efendiye övünmüş.

-Aferin bana, günde 200 çivi, 100 yapıştırıcı tasarruf ettim.

-Aferin size demiş Efendi yırtık iskarpinini gösterip kısaca benim iskarpinim de dilini çıkarıp sözünüzü onaylamakta.

842 EV BASTI

Efendi inşaat mühendisiymiş. Uykusunda korkmuş sıçrayıp yerine oturmuş.

-Efendi aklınız yerinde mi? Demiş karısı.

-Hayr olsun, rüyaymış demiş Efendi- kendimi gördüm yabancı binaların birinde evin çatısı çökmüş.

843 EN GÜZEL ESER

Efendi çokça eserleri basılan bir yazarmış. Dostlarından biri ona sormuş:

-Yazdığınız eserlerinizden hangisi en güzel?

-Şimdi bir güzel eser yazıyorum! Diye cevap vermiş Efendi.

844 MASALA GELİN

Efendi bir işletmede işe girmek istemiş, Efendinin amiri “bugün gelin, öbür gün gelin” deyip Efendiyi boş çevirmiş. Efendi bu işten ümidini yitirip o idare yanındaki berbere girip çalışmaya başlamış. Bir gün idare başkanı girip Efendi’ye saç kestirmeye gelmiş. Efendi onun saçının yarısını kesip:

-Durun, gerisine yarın gelin! demiş.

845 MECLİSÇİ

Efendi bir işletmede müdürmüş. Olur olmaz toplantı yaparmış. Bir gün Efendiye sormuşlar.

-Bugün hangi “mühim” mesele görüldü?

-İkide çalışma toplantısı, dörtte gösterişli konuşma, bir de brifing. Bu arada çalışanlarla üç-dört saat ayrı konuşup anlaştık demiş Efendi:

-Peki diğer toplantıyı ne zaman yapacaksınız?

-Bu hakikatteki meseleyi muhakeme kıldığı için ayrı bir meclis çağıracağım diye cevap vermiş Efendi.

846 AY ÇIKTIKTAN SONRA

Efendiye geceleyin biri sormuş:

-Köyünüzün elektrik trafosu nerede?

-Azıcık sabır edin demiş Efendi ay çıktıktan sonra göstereyim.

847 TEMBELİN UYKUSU

Bugün uykuda çok yoruldum demiş tembel.

-Niçin? Diye sormuşlar.

-Rüyamda gün boyu pamuk toplatıyorlardı demiş.

848TÜ DEYİNCE OLMADI

-Akıllılar nasıl? Diye sormuş dostu Efendi'nin

-Kötü değiller. Diye cevap vermiş.

-Öyleyse iyiymiş.

-Yok kötü değil dedim. Eğer şundan değilse ya verdi ya işten serbest bıraktı.

849 BULUNMAZ BAŞKAN

Bizim akıl bulunmaz adamda demiş. Efendi arkadaşı

-Çok iyi adam demiş

-Be, arayan da idarede toplanmadı dedim..

850 OLUMSUZ CEVAP

Bir yiğit tramvay durağında duran kıza sormuş:

-Güzel kız bu yerden kaç numaralı tramvay geçiyor?

-Birinci ve dördüncü tramvaylar

Yiğit kızın yanına gelip:

-Yine hangi numaralar geçiyor bu yerden demiş. Kız:

-Başka numaralar da geçiyor da sizin numaranız geçmiyor diye cevap vermiş kız.

851 AYIP BENDE DEĞİL

Efendi oyun yazarıymış. Yolda bir eğlence ile karşılaşmış.

-Sizin eserleriniz benim gözümde tam olarak yusuvarlak nesneye benziyor, demiş eğlenceli.

-Ne için? Diye sormuş Efendi

-Çünkü çabuk, acil sahneden yuvarlanıp düşüp gidiverdi.

-O ayıp benim değil demiş Efendi tiyatro yapımcılarına söylemek gerek, sahnenin ortasını çukur gibi yapmışlar!

852 CESARET

Bugün aklımızı iyi kullandım. İşte yüz veren kötülüklerini aklımızın hatalarını kendisinin yüzüne hemen-hemen söyleyiverdim. Kötülükler ile geleni bir daha almayın- demiş bir gün Efendi arkadaşlarına.

-Aklımız ne demiş? Diye sormuş bir dostu

-Hiçbir şey demedi sessizce kaya kesildi. Çünkü ben bütün sözü içimde söylemişim diye cevap vermiş Efendi.

853 TALİHSİZLİK

Yeni aldığımız eviniz güzel mi? –diye sormuş bir komşusu Efendi’ye.

Güzel ya bir tane eksikliği var.

Nasıl eksiklik?

Biz ne desek komşularımıza telaşsız yetiştiriyorlar.

Öyleyse, sesini kesen duvar yaptırın...

Bütün laf onda. Öyle yaparsak, komşuların ne konuştuğunu duyamayız- diye cevap vermiş Efendi.

854 EFENDİ DİREKTÖR

Efendi fabrika müdürüymüş, arkadaşları sitem etmiş.

- Sizin çıkardığınız mahsulünüzün hepsi ikinci ve üçüncü kalite?
- Maksadınız ne, dördüncü ve beşinci kaliteyi de çıkarayım ister misiniz?

855 ÜCRETİ KİM VERECEK?

- Efendi gazeteye haber getirip haber yazarmış. Bir arkadaşı Efendiye:
- Şu yazdığın makalelerinin yerine annene de bir tane mektup yazsan olmaz mı?
- Ücreti kim verecek? diye sormuş Efendi.

856RKAKLIK

- Diş doktoru Efendi'yi ilaçlayarak şöyle demiş:
- Şimdi (a) deyin ?
- Aklımız izinsiz ağız açmaz demiş Efendi.

857 SÖZÜN DOĞRU

- Efendi su satıcısına sormuş:
- Yarım bardak su var mı?
- Niçin yarım bardak
- Çünkü farkı yok, siz yarım bardak koyun demiş Efendi.

858 ŞEKERİNİ KOY

Bir tilki horozu çalıp gidiyormuş yol üstüne kurt gelmiş.

- He, alçak horozu nereden çaldın? Diye sormuş kurt.
- Çalmadım sahip, size hediye olarak getiriyordum.

- Haracımı koy işte böyle tamam demiş kurt

859 KENDİNİZ YAZIP VERİN

Efendi şatafat ile bir işletmeye girip:

-Beni sekreterliğe kabul eder misiniz?

-Dilekçe yazın

-Ben yazamam kendiniz yazın verin

- Ben parmak basıp veririm demiş Efendi

860 EVİM NEREDE?

Efendi gece sarhoş olmuş ve mağazanın bekçisine sormuş;

-Birader Nasreddin Efendiyi tanıyor musun?

- Evet demiş bekçi iyi de siz molla Nasreddin değil misiniz?

-Efendi'yi ben de tanımıyorum sizden evimin nerede olduğunu soracaktım

861 EFENDİ-SPIKER

Efendi radyo istasyonunda çalışırken bir gün hava durumu okuyormuş.

-Ülkemizin her yerinde hava açık olacak.-Birden gözü pencereden dışarıda yağmakta olan yağmura düştü de elindeki habere ilave etmiş.-

Ama bazı yerlerde yağmur yağışı da fenalaştı.

862 SAF GÖNÜLLÜ

Saf gönüllülük iyi olur imiş-demiş Efendi bir dostuna.

-O nasıl laf? Diye sormuş dostu.

-Yakında bir küçük tavuk aldım. Onu alıp pazara götürdüm birisi bir kuruş dahi vermedi. Sonra sahibine alıp götürdüm. Müjdecisine elli som verdi.- demiş Efendi.

863 GÜZEL HİZMET

Efendi'ye çocukluk çağında yabancı bir kişi onun eline yirmi kuruş verip şöyle demiş:

-Oğlum bana bir tane ekmek getirir misin?

Biraz zaman geçince Efendi dönüp gelmiş, sıcak ekmek alarak şöyle demiş:

-İşte on kuruşunuz, ekmek bir tane elden imiş-diyerek cevap vermiş.

864 DİK BAŞLILIK

Benim kitabımın kötü olduğunu nasıl söylemeye cüret ettiniz siz bir tane kitap bile yazmamışsınız ki.- demiş bir yazar Efendi'ye.

-Ben ömrümde yumurta yapmış değilim. Ama sahanda yumurtanın tadını tavuğun kendisinden daha iyi bilirim.-diyerek cevap vermiş Efendi.

865 ALDATIŞ

Ömründe kendi köyünden başka yeri görmeyen Efendi kendi dünyası hakkında övünürmüş, birisi sormuş:

-Taşkent'te tramvay çok diyorlar bu laf doğru mu?

-Evet doğru da laf mı?! Tramvaya ben üç kez bindim!

-Tramvay da araba mı ki diye gülmüş arkadaşı.

-Evet söylediğim gibi-şaşırmış Efendi- O araba at koşup sürülse de gider.

-Taşkent'te çilek çok oluyor deseniz bu laf doğru olur.

-Evet evet beni aldatmış olursun-demiş sinirlenip Efendi:

-Biliyoruz çileğin elektrik ile olan arabalığını.

866 KIYAMETTE

-Baban her gün iki som vermek şartı ile birisinden elli som borç almış olsa borcunu kaç günde bitirmiş olur? Diye sormuş Efendi'ye öğretmeni.

-Kıyamette-diye cevap vermiş Efendi.

-Niçin?

-Çünkü babam ömründe birisinden borç alıp da geri vermiş değil.

867 YALANCI

Gençliğinde öğretmeni Efendi'ye sormuş:

-Biliyor musun gençliğinde yalan söyleyip öğrenen kişi büyük oranda ne oluyor?

-Bilmiyorum olsa olsa tefeci olur.

868 VAKTİNİ İDARE ET

Öğretmeni bir gün Efendi'ye:

-Eğitiminizi aldığım coğrafya dersini iyi öğrenmelisin-demiş.

-Gece babam meydana gelen olaylar dünya haritasını değiştiriyor, dedi. Ben bunu bekleyip bu değişimi görmem lazım.-diyerek cevap vermiş Efendi.

869 FİİLLERİN ÇEKİMİ

Öğretmeni Efendi'ye sormuş:

-‘Çalmak’ sözcüğünü geçmiş zamana göre çekimi nasıl olur?

-‘Çaldı’ olur.

-Ya gelecek zamanı?

-Cezaevi! Olur demiş Efendi.

870 CİMRİ

Efendi sefere gitmeden önce karısı sormuş:

-Mektup yazacağınız zaman, kâğıda kıymayın zarfa pulu yapıştırıp gönderin bundan sağ selamet olduğunuz anlarım.

-Pul niçin lazım?-demiş Efendi-Ben sana puluz kuru zarfı gönderirim. Sen mektubu almaktan vazgeçersin, notun bana geri gelişi ile senin sağ selamet olduğunuzu anlarım.

871 SÜT SAĞICI

Efendi çiftlik reisi imiş, bir çalışan sormuş:

-Arkadaş çok üzgün görünüyorsun.

-Görmüyor musun süt sağıcı kızımızı gazete yazıyor.

-Eleştiri mi yapıyor?

-Yok övüyor.

-Öyleyse sevinmek lazım!

-İyi seviniyorsun! Sonra başka çiftlikten kızımıza görücü gelsin.

872 KABAHAAT BABAMDA

-Bu nasıl oluyor?- demiş öğretmen.

-Nasrettin dördüncü sınıftayken beşi okuyordun, beşinci sınıfta ise ikiye düştün?

-Baba beşinci sınıfta okunmuyor imiş- diyerek cevap verdi Efendi.

873 EFENDİ ÖĞRETMEN

Efendi öğretmenlik yaptığı zaman çok fazla ders verirmiş. Günlerden bir gün yine Efendi söz temasını anlatırken öğrencilere sormuş:

-Anladınız mı?

-Tekrar eder misiniz Hocam? Diye rica etmiş çocuklar.

-Tamam kulak verin, söz diyerek bir fikri tam ifade etmek için bir ya da birçok sözün birikmesine diyoruz, demiş ve tekrar sormuş:

-Anladınız mı?!

-Yine tekrarlayınız- diye bağırması çocuklar.

Efendi üçüncü defa tekrarlayıp bağırması.

-Şimdi anladınız mı? Bu kez kendim de düşündüm, niçin sizler anlamıyorsunuz?-demiş o sinirlenerek.

874 ELİ AÇIK İNSAN

-Acayip iyi niyetli eli açık cömert yöneticimiz var-demiş yağcılardan biri Efendi'ye.

-Neyini söylüyorsunuz,-onun lafını doğrulamış Efendi.

-Kendisinden büyüklere yavaş-yavaş harcayıp ihtiyaç olduğunda her iki elinin avuçları açık durmuş olandır.

875 KORKU

-Niçin yüksek görevlere getirilmeyi istemiyorsunuz? Diye birisi sormuş Efendi'ye.

-Bana top-top kâğıt getirseler el bile sürememekten ve rezil olmaktan korkuyorum, diye cevap vermiş.

876 UYGUN ÖNLEM

-Efendi denize ne zaman girdiniz?

-Geçen yıl kaplıcaya gitmeden önce,- demiş Efendi.

877 ÖÇ

-Babanızın alkolik olmasından ders almadınız mı neden bu kadar çok içki içiyorsunuz? Diye sormuş birisi Efendiye.

-Babamı öldüren şu rakı da olsa, ben onu içip öldüreceğim! Diye cevap vermiş Efendi.

878 FİYAT-AHENK

-Molla Nasrettin kendinize bir hizmetçi tutsanız, sürekli pazarda alış veriş yapamaya utanmıyor musunuz?

-Lafın ilginç- demiş Efendi alay ile, -küçük kardeşim pazarda benim sorumlu hizmetimi yapıyor bilmiyor musun?

879 KİTAPTAN KİTAP

Efendi tez yazıyormuş, oğlu ne ‘ ne yapıyorsun’ ? –diye sormuş:

-Kitap yazmaktayım –demiş Efendi.

-Öyleyse niçin başka kitaptan alıntı yapıyorsun?

-Vay aptal, bunu da bilmiyor musun?-demiş gülerek babası.

-Nasıl ki İnsan insandan doğuyorsa kitap da kitaptan çıkıyor!

880 TEDBİRSİZLİK

-Genç -demiş Efendi emrinde çalışmakta olan memurlardan birisine, amirlerden şikâyet geldi, kadınlarla çok zaman geçiriyormuşsun.

-İftira, kim söylüyor?-Gözü yanlış görmüş memurun.

-Kadının.

-Hangi biri?-diyerek söyleneni doğrulamış memur.

881 ÖĞRENCİNİN İTİRAZI

Efendi öğrenci bölme komisyonunun yöneticisine bakarak:

-Hoca, ben uzak yere gidemem.

-Niçin gidemiyorsunuz? Diye sormuş yönetici.

-Çünkü siz sınav zamanında: “Bu bilgin ile uzağa gidemiyorsun”, diyordunuz –demiş Efendi.

882 YARIN NEREDE BULUŞUYORUZ?

Tramvayda gitmekte olan Efendi karşısında oturan kıza sormuş:

-Güzel kız ilk bakışta aşka inanır mısın?

-Yok, -demiş kız.

-O zaman, yarın nerede buluşuyoruz? –demiş Efendi.

883 OKUMUŞ KOCA

‘‘Otello’’ gösterisi bittikten sora Efendi’nin karısı çok etkilenip:

-Yetkili sahneye çıksın! –diyerek bağırmış. O an Efendi onu kolundan çekip:

-Otur yerine, yetkili geçen yıl ölmüş –demiş.

884 GÜLE-GÜLE ÖLÜRSÜNÜZ

Kitap satıcısı müşterilerinden birine ‘‘Komik hikâye’’ kitabını uzatarak:

-Bu kitabı alın, pek ilginç, gülerek ölürsünüz-demiş.

-Siz bu kitabı okudunuz mu? Diye sormuş müşteri.

Onların lafına kulak verip Efendi kitap satıcısına işaret ederek:

-Okumuş olsa sağ kalırlar mıydı-demiş.

885 DOĞRU İSTİŞARE

Bir hasta Efendi’ye sitem ederek:

-Kendimi iki tane doktora gösterdim. İkisi iki çeşit akıl verdi, biri denize git - dedi, diğeri yaya yürü dedi.

-O zaman denize yaya yürürsün –demiş Efendi.

886 TRAMVAY VE OTOBÜS ENDİŞESİ

Efendi’ye sormuşlar:

-Tatil günleri tramvay ve otobüslere öğlen binmek zor mu?

-İkisine de kolay! –demiş Efendi.

-Ama nasıl?

-Öğlen olmadan binersen, kolay diye cevap vermiş Efendi.

887 DUACININ SIRRI

Bir kişi Efendi'ye sormuş:

-Komşunuz alfabeyi sopa yedikten sonra hastalarını nasıl okuyor?

-Pek safsınız kardeş,-demiş Efendi, Hocalıkta ilmi bilmeye ne gerek var?

Çünkü onu okuyan hastaların hepsi cahil demiş.

888 ‘SEBEPLİ’ KAYTARMAK

-Üç gün sürekli olarak işe gelmediniz, ne oldu? Diye yöneticisi sormuş Efendi'ye.

-Birinci gün unutmuşum, ikinci gün zamanım yoktu galiba.

-Ya üçüncü gün?

-Bunu da düşünüp cevap vereceğim,-demiş Efendi.

ÖZET

Gülme ve mizah kavramları ilkçağlardan bugüne kadar insanların üzerinde tartıştıkları iki temel konudur. İnsanların neye ve neden güldükleri? Bu gülmelerin hangilerinin mizahi olduğu ve mizah yaratma yolları insanların zihinlerini epeyce meşgul etmiştir. Nitekim üç büyük mizah teorisiyle (Üstünlük, Uyumsuzluk, Rahatlama) bu sorulara önemli cevaplar bulmuşlardır. Lakin bu cevapların hiçbiri tam olarak üzerinde fikir yürütülen soruları aydınlatmamıştır. Mizahi yaratmaların öne çıkanlarından bir tanesi de fıkradır. Fıkralar kısa ve yoğun anlatmalar olup final cümlesi sonda olan yaratmalardır. Fıkralarda verilmek istenen mesaj toplumun beklentilerini karşılamaya en yakın bir tip tarafından dinleyiciye aktarılır.

Bu bağlamda Nasreddin Hoca, Türk Dünyasının ortak akıl ve vicdanı olma özelliğini kazanmış, ünü ve zekâsı çağları aşan bir fıkra tipidir. Fıkralarında kimi zaman merhametle hükmetmeyen zalim hükümdarları, kimi zaman adaletli karar vermeyen kadıları, kimi zaman da toplumdaki düzeni bozan, kargaşa yaratan insanları mizah yoluyla eleştirmiştir.

Bu bilge tipi Türkler yaşadıkları her yere taşımışlardır. Biz de tezimizde Türk Dünyasının kültür merkezlerinin en önemlilerinden olan Özbekistan sahasındaki mizah anlayışını ve bu anlayışın en kuvvetli temsilcisi konumundaki Efendi fıkralarını; içerikleri, yapısı, zaman-mekân bağlamı, gülme ve mizah teorileri kapsamında inceledik. Bildiğimiz kadarıyla Kırgızistan ve Türkmenistan'daki Nasrettin hoca fıkraları üzerinde doktora çalışmaları yapılmıştır. Özbekistan sahasındaki efendi fıkraları üzerinde tez çalışması yapılmamış olması, bu sahaya yönelmemizi sağlayan önemli sebeplerden bir tanesidir. Tezimizde Nasreddin Hoca'ya bağlı olarak anlatılan 888 fıkra bulunmaktadır. Ayrıca tezimizde Özbek sahasındaki incelediğimiz fıkralarla Anadolu sahasındaki benzer anlatmaları da sunduk.

Tezdeki amaçlarımızdan bir tanesi de Özbek ve Anadolu sahasındaki Nasreddin fıkralarının benzer yönlerini göstererek Türk kültürünün iki önemli boyu arasındaki kültürel bağa katkıda bulunmaktır.

ABSTRACT

Laughing and humor are two essential topics people have been arguing since the early ages. People have been preoccupied with what people laugh at and why and which of these laughs are humorous. They have been able to find answers to these questions through three humor theories (Superiority, Unconformity, Relief). However, none of these answers shed lights on the questions comprehensively. Jokes are one of the prominent humorous creations. Jokes are short and intensive narrations and their final sentence is at the end. The message given in the jokes is told by a type that is closest to meet the expectations of the society.

In this context, Nasreddin Hodja is a joke type who gained the feature of being a common sense and conscience of the Turkic world and whose fame and intellect went beyond the ages. He, in his jokes, criticized the cruel governors, the judges who did not judge fairly, and people who broke the social rules and led to a chaos through humor.

Turks have taken with them this wise man wherever they have moved. In this dissertation, I have investigated the sense of humor and Efendi jokes in Uzbekistan, one of the most important cultural centers of the Turkic world, through their contents, structures, time-place context, and humor theories. As far as I am concerned, doctoral dissertation have been carried out on Nasreddin Hodja jokes in Kirghizstan and Turkmenistan. That no doctoral dissertations about the Jokes of Nasreddin Hodja of Uzbekistan have been studied led us to decide on this study. 888 jokes told as Nasreddin Hodja's jokes exist in our dissertation. Besides, I have presented the similar narrations told in Anatolia.

Another aim of our dissertation is to Show the similarities of Nasreddin Hodja jokes in Uzbekistan and Anatolia so that I could contribute to the common ties between these two important Turkic peoples.